Del uso de fr. Fran.co Mendez
Año de 1801.

Es raro y estimado.

108

B-9120

AEL. ANTONII NEBRISSENSIS INTRODVCTIONES

in Latinam Grammaticen per eundem recognitæ, atq; exactissime correctæ glossematis cum antiquo exemplari collatis.

REGALI CVM PRIVILEGIO

Liber Primus, de primis Grammaticæ Rudimentis.
Liber Secundus de genere, & declinatione, & præteritis, & supinis.
Liber Tertius de Erotematis partium orationis.
Liber Quartus de Constructione octo partium orationis.
Liber Quintus de Quantitate syllabarum: metris, & accentu.
Barbarismus Donati cum eiusdem Antonij expositione.
Differentiarum epitome ex elegantijs Laurentij Vallæ.
Nomina numeralia, diuidua, ordinalia: & aduerbia numerandi.
De punctis, quibus orationis clausulæ distinguntur.
De ordine partium orationis, quam vocant Constructionem.
Repetitio de accentu Latino, aut latinitate donato.
Quædam partes grammaticæ magis explicatæ, hoc est,
De literis & declinatione Græca, quibus opus est Latinis.
Quædam quoq; regulæ de literarum prolatione.
De literis Hebraicis, & accentu quoq; Hebraico opuscula duo.
Lexicon dictionum, quæ per totum opus sparguntur.

APVD INCLYTAM GRANATAM

ANNO. M. D. LVIII.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

De la Casa y Librería de la Comp.ª de Jesus de Jaen

El Principe.

POR quanto, el EMPERADOR y Rey mi Señor por cedulas suyas dio licencia, y mando, que vos el doctor Sancho de Lebrixa Alcalde del crimẽ, que al presente sois dela Audiencia y Chancilleria, que reside enla ciudad de Granada: y Sebastian de Lebrixa vuestro hermano, o quien vuestro poder ouiere, y no otra persona alguna, pudiesseñ imprimir y vẽder enestos reynos, las obras que el maestro Antonio de Lebrixa vuestro padre hizo, gloso, y emendo por ciertos años: segund mas largo en las dichas cedulas, aque nos referimos, se contiene. Y agora por parte de vos el dicho Doctor nos ha sido supplicado, que porq̃ el termino cõtenido en las dichas cedulas se cumplira prẽsto, y vos estais viejo, y no teneis que dexar a vuestros hijos: fuessemos seruido prorrogar la dicha licencia por los dias de vuestra vida, y por los de Antonio de Lebrixa vuestro hijo, mandando que ninguna otra persona pudiesse imprimir ni vender los dichos tratados eneste reynos, ni traer los a vender de fuera parte dellos: porque de algunos dias aca de Francia, y otras partes los traen a vender contra lo contenido en las dichas cedulas de su Majestad, en que recebis daño, o como la nuestra merced fuesse: Y nos hauiendo consideracion a lo que el dicho Antonio de Lebrixa vuestro padre trabajo en hazer las dichas obras: Y vos nos haueis seruido, y continuamente seruis, Y por hazer bien y merced a vos y al dicho vuestro hijo, por la presente prorrogamos, y alargamos el termino dela dicha merced y licencia: y siendo necessario, os la damos denueuo para en toda vuestra vida, y despues della al dicho Antonio de Lebrixa vuestro hijo tambien por toda su vida, contandose desde el dia q̃ se cumpliere el termino dela dicha vltima prorrogacion que se os concedio en adelante. Y mando que durante los dias de vuestra vida, y despues della dela del dicho vuestro hijo vosotros o quiẽ el dicho vuestro poder ouiere, cada vno en su tiempo y no otra persona alguna, puedan imprimir y impriman y vender y vendan eneste reynos y señorios de Castilla las dichas obras, q̃ el dicho vuestro padre hizo, gloso, y emendo, ni las traian a vender defuera parte, So pena q̃ la persona o personas q̃ sin tener vuestro poder para ello las imprimieren, o vendieren, o hizieren imprimir, o vender eneste reynos, o las traxeren a vẽder defuera parte, pierdan la impresion q̃ hizieren, y vendieren, y los moldes y aparejos con q̃ lo hizieren y los libros que de fuera parte traxeren a vender. E incurran mas cada vno dellos en pena de treynta mill marauedis por cada vez q̃ lo contrario hizieren. La qual dicha pena mandamos que se reparta eneste manera, la tercia parte para la persona que lo acusare, y la otra tercia parte para nuestra Camara y Fisco, y la otra tercia parte, para el juez que lo sentenciare. Y mandamos a los del nuestro Consejo Presidentes y Oidores de las nuestras audiẽcias, Alcaldes, Alguaziles de nuestra Casa y corte y Chãcillerias: y a todos los Corregidores, Assistẽte, Gouernadores, Alcaldes, Alguaziles, Merinos, Prebostes, y otras justicias, y juezes qualesquier destos nuestros Reynos y Señorios, assi alos que agora son, comoalos q̃ seran de aqui adelante, a quien esta nuestra cedula fuere mostrada, que os la guarden, y hagan guardar en todo y por todo, como enella se contiene: y guardandola y cumpliendola no consiẽtan q̃ las dichas obras se impriman ni vendan eneste reynos, ni las traigan a vender de fuera parte dellos, saluo por vosotros, o por quien vuestro poder ouiere: y no otra persona alguna so las penas suso dichas. Y no hagan ende al. Fecha en Valladolid, a cinco dias del mes de Deziembre de mill y quinientos, y quarenta y quatro años. Va entre renglones donde dize hizo, Vala.

YO EL PRINCIPE.

Por mandado de su Alteza

Pedro de los Couos.

OMihi) Alloquitur artem suam Antonius quasi filiam quandam ex se genitam, quæ cum sit multo iam tempore domi caste integreq; ab illo educata: iubet ipsam valere: atq; ex latebris domesticis in lucem emittit. Quod tamen virgo est, ætasq; ludibrio exposita: addit illi glossemata, quasi comites stiparesq;, quæ illam deducant: atq; ab inuidorum iniuria defendant, asserantq;. Dat illi præterea mandata, vt suo nomine salutet discipulos quoscunq; aut, vbicunq; nacta sit. Imperat quoque illi, vt in primis Regiam domum reuerẽter adeat, vbi non omninò erit hospes: quippe quæ illic inuentura sorores, fratresque ad quos diuertat. Deinde præcipit vt suis verbis pauca reginæ ipsi dicat. ¶ O (inquit) ars mea quã genui). Translatio frequens est: nam eo modo poetæ opera sua dicuntur gignere atque amare, quo parentes filios: autor est Aristoteles in libro Ethicorum nono. Tempus in omne) id est, in æternum: sic Ouidius, Efficce me meritis tempus in omne tuum, & Virgil. Salue mihi maxime Pala Aeternumq; vale. Tempus in omne,) Iucunda repetitio Sappho poetillæ frequẽtissima. Tuus genitor) id est autor, perfectaq; in allegoria. Habet quod possit addere aut demere) nam in recte factis, vt ait Aristoteles secundo Ethicorum, nec addi, nec detrahi quicquam potest. Et te iam grandem) ac si dicat nubilem ac viro maturã, Exire latebras) vbi ante hac latuisti, & vi uere in media luce) id est, versari in oculis hominũ ac frequentia. Sed ne sola) quod in virgine periculosum est. Glossemata) id est, glossulas. sic enim græci appellant, quæ autorum lectioni enarratores de suo addunt viua, vt aiunt, voce. Quæ te circunstent) id est, satellitio stipent, eodem nãq; modo glossulæ apponuntur lectioni, quo stipatores cingunt latus, atq; circumstant eum, quem comitatur. Quolibet) id est, in quamcunq; partem Comitata his) scilicet glossematis. vulgus) id est, multitudinem imperitam. Verba maligna) ab inuidia detractorum nascentia. Qui) scilicet homines imperiti & detractores. Cũ non agnoscant te) id est, intelligant, quid cõtineas. Mera somnia) id est, pura & quæ nihil significent: nam sunt etiam aliquid significantia illa, quæ sunt videlicet pituita purgatissima. Martialis semper mane mihi de me mera somnia narras. Virg. in Bucolicis. An qui amant ipsi sibi somnia fingunt. Versus nihili) id est, otiosos, & nullius momenti. Suppositure meis) id est, quasi supposititios inseruerunt. Ito bonis auibus) id est, auspicijs fœlicibus. Antiqui enim sine augurio nihil incipiebant. Impartire salute multa) id est, saluta meis verbis discipulos meos, sic Teren. in Eunu. plurima salute Parmenonem summum suum impartit Gnato. Vtroq; enim modo declinatur impartior & impartio. Vtroq; scilicet discipulos & discipulorum meorum. At si forte) Quia permittit autor artem suam libere vagari, suadet illi vt domum regiam in primis adeat. Augustæ limina) id est, reginæ. Nam vxores Cæsarum Augustæ appellantur. Virg. i. Aeneidos. Perge modo atq; hinc te reginæ ad limina perfert. Nusquam) id est, nullo loco. Tota ianua) sic Martialis. Nulli tota magis ianua patet. Sorores) duas artes grammatices alteram quam ipsius reginæ imperio e regione versuum Hispaniensem fecimus. Alteram) in qua sermonem Hispanum sub regulas, atq; artis præceptacõ traximus: opus eiusdem reginæ auspicijs editum. Quæ te subcollant) humero & collo ferant. Varro in iij. de re rustica de Apibus: regem (inquit) suum sequuntur & fessum subleuant: & si nequit volare, subcollant. Sueto. in Othone. Donec commissa meta subcollatus. Præterea fratres) id est, duo vocabularia. Alia sed matre) id est, diuersa vocabulorum materia. Nam alterum ex sermone latino in hispanum. Alterum ex hispano in latinas conuersum dictiones. Forma vero est, quam ars inducit, nomina & verba, aliasq; partes orationis quadrans ad sermonis structurã, vnde signanter dixit alia matre, alludens ad materiam vocabulorum. Gemellos. quia simulgeniti atq; editi sunt. Latio) id est. Latino sermoni. Iberũ). i. Hispanum. Si regina) quid ipsi reginæ dicat ostendit. Nonnihil). i. aliquid, & modeste de se loquitur: atq; ex Martiale sumptum est. quod si dicis o regina te dare nobis tempora fœlicia: & meus parens sua doctrina facit sæcula vestr aillustriora.

¶ Artem suam Autor alloquitur.

OMihi per multos caste nutrita labores
Ars mea, quam genui, tẽpus in omne vale.
Tẽpus in omne vale, neq; enim tuus addere quicq̃,
Sed neq; quod genitor demere possit, habet.
Quem sua nunc ætas opera ad maiora remittit,
Quæq; sibi fuerint inuidiosa minus.
Et te iam grandem latebras exire paterni
Liminis, & media viuere luce decet.
Sed, ne sola domo vadas, glossemata iunxi:
Quæ te circunstent, quolibet ire velis.
His comitata (metu posito) contemnere vulgus,
Et detractorum verba maligna potes:
Qui, non agnoscant cum te, mera somnia fingunt:
Qui nihili versus suppositure meis.
Ito bonis auibus: tamen impartire salute
Multa discipulos, sint vbicunq;, meos.
Siue ego quos docui, vel si quis doctus ab illis:
Nam licet & fas est, dicere vtroq; meos.
At si forte reges, quo primum vertere cursus,
Quamq; tibi iubeam protinus ire viam:
Te prius ad nostræ hinc Augustæ limina perfer:
Nusquam tota tibi est ianua aperta magis.
Inuenies illic ab eadem stirpe sorores,
Quæ te subcollant, excipiantq; sinu.
Altera qua nostro mutatur sermo latinus:
Altera, quæ Hispane nectere verba docet.
Præterea fratres, alia sed matre gemellos
Inuenies quos tu non aliena peres.
Alter enim Latio sermonem reddit Iberum:
Alter ab Hispanis verba Latina refert.
Si regina tuos repetet, voluetq; libellos,
Vtq; solet, vultus forte serenus erit:
Pauca tui referes, memor hæc mandata parentis:
Temporibus vestris non nihil ille dedit.
Quod si tu nobis fœlicia tempora donas,
Et meus illustrat sæcula vestra parens.

ÆLius Antonius Nebrissensis Isabelæ Principi suæ. S. D.

CVM introductiones meas præclarissimo tuo nomine recognitas atq; interpretatas edere cœpissem, multi a me petierunt, vt illum ipsum prologum, quo sum celsitudinem tuam præfatus, enarrarē: tum ꝙ ꝓpter eas antiquitates, quę in eo perstringuntur, subobscurus atq; difficilis cognitu videretur: tum etiam ꝙ rei literariæ professores a proœmio librorum semper auspicari consueuerunt. Et quamq; multa erāt, quæ me ad id facere prohiberēt: tū ꝙ commentarios commentarijs inculcādo nimio apparatu rempus insumebatur: tum ꝙ officium interpretis est multa in commendationem autoris illius dicere, quem exponit: tum denicq; ꝙ nullo exēplo aut perquā raro id fieret: vt quisq; autor suum opus interpretaretur: gesi tamen illis morem, quibus nihil denegare potui. Expositionem igitur præfationis aggrediamur. Ad optimā eandemq; maximam) In titulo, siue indice siue inscriptione cuiusq; operis duo præcipue annotanda sunt, nomen autoris, & subiecta libri materia. Quidā addunt & personam; cuius nomine opus illud inscribitur, quæ si expressa, non fuerit, nihilominus tamen intelligimus librum publicæ lectorum vtilitati dedicatū. Autor igitur est Aelius Antonius Nebrissensis Grammaticus. Materia est recognitio cum cōmentarijs introductionū suarum, quas de sermone latino iam bis ediderat. Persona cui opus dedicatur, est optima eademq; maxima Augusta Isabela. Titulus, non vt quidam furore perciti diuinant, a Tirane, hoc est a sole dicitur, quia illustrat, qua de re in illō opere disputatur: sed autore Festo Titulus a turando venit: quia tuetur & prohibet, ne plagiarius quispiam librum alieno labore partum pro suo edat. Index vero dicitur ab eo, quod & autoris nomen, simul & materiam indicat, & quasi digito demōstrat. Inscriptio quoq; appellatur, quia prima, statim frōte atq; libri initio inscribitur. Sed quanq; ordo naturæ desiderat, vt nomen autoris præponi debeat, deinde materia subiungi, tum demum persona, cuius nomine opus ēditur: nos inani quædā ambitione persuasi, omnia inuertimus, postponimusq;, quod fuerat præponendū. Pari sunt in errore, qui in hūc modū loquūtur. Rex & tu & ego venimus. Nā si verum est, quod grāmatici dicunt, verbū digniori respondere debere, eadem ratione dicendū fuit: Rex & tu & ego venit. Quod non minus absurdum, quā ridiculum est dicere: quoniā in orationis serie non tam rerū dignitas, quam personarum ordo desideratur. Quare in titulo dicendū fuit potius: Aelij Antonij Nebriss. Grāmatici præfatio in recognitionem cōmentariosq; introductionū suarum ad oprimā eandemq; maximā Augustā. Sed, quoniā autor est Aristoteles, multitudinis arbitrio loqui oportere: sentiendū vero esse cū paucis, in titulo, qui multitudini legendus proponitur, Augustā nostram ante posuimus. Ad optimā eandemq; maximā. Ego nō alio potissimum dignitatis epitheto dignatus sum Hispaniarum Reginā, quam quod antiquitas dedit suo Ioui, quē Græcia in arce diuinitatis cū posuisset, optimū maximumq; appellauit. Optimū videlicet ꝓpter beneficentiā. Maximum vero: quia supremum gradū in vniuersitate rerum optinere putabatur. Idem prope valeret, si dixissem: Ad altissimā eandēq; clarissimā Augustam. Nam altissima est, quod in summo rerum fastigio collocatum est: Clarissimū vero, quod virtutis splendore conspicuū atq; illustre redditur, vnde gloria illa resultat, quā Cicero dicit esse consensum bonorum atq; incurruptā vocem bene merentiū de excelenti quadā virtute: tametsi in epistolis ad Lucillum Seneca, Gloriā a Claritudine distare putet, vt gloria sit consensus multorū, claritudo vero tantū bonorum. Quod vero nonnulli reges serenissimos appellāt, id neq; vsitate neq; latine dicitur. Nam si vultus serenitas: quæ animi trāquillitatē promittit, virtus est, si iustitia, fortitudo, seueritas grauitas, magnitudo animi, largitas, beneficentia, liberalitas virtutes regiæ sunt, vt Cicero ꝓ rege Deiotaro scribit, nō minus tamē ad subditos pertinent: Regū igitur propria est celsitudo, claritasq;: & si ambitiose nimiū Vulpianꝰ in libris digestorū tit. de Senatoribꝰ dicat Senatores quoq; posse claros appellari. Augustā.) Quēadmodum vxores regū reginæ: sic Imperatorum nō (vt vulgus loquitur) imperatrices, sed augustæ appellātur. Augustā igitur diximus siue ab Augusto augurio, quod huius auspicijs res omnis Hispana restituta est: siue ab augēdo, quia ipsa vires subministrārte, ductu atq; imperio dulcissimi cōiugis respublica Hispana aucta, ꝓpagataq; sit. Isabelā.) Hispanus sermo nomē hoc a diui Ioannis Bap. matre Elisabe, vt Hebræi dicūt: siue Elisabeth, per .t. exile in fine detorsisse videtur. atq; vt græci vtrobiq; penultima acuta: non Helisabet per .t. atq; accentu acuto in fine, vt corrupte in omnibus libris legabatur pro ferebaturq; corruptius: Sed quia declinationis Latinæ ratio exigebat, vt ab Elisabet Elisabetā diceremus, idq; durum tum plerisq;, tum idem ipsi Reginæ visum est: ab Isabel voce Hispana nouo nomine Isabelā potiusq; ex Helisabet voce Hebraica Elisabetā fecimus. Huius nominis tertiā.) Prima nanq; huius nominis regina fuit Ludouici illius filia, qui primus in Gallia hoc nomine regnauit: quā duxit vxorem Alphōsus ille,

qui Hispaniarum Imperator est cōsalutatus. Secūda fuit huius nostræ ex Ioanne secundo mater fœliciſsima. Hispaniæ.) Hæc Græcis ab Ibero amne siue ab Iberibus: qui illam incoluerunt: Iberia dicta est, a Latinis vero Hesperia minor, eadem ratione, qua Hesperia maior Italia est a Græcis appellata: a iunioribus deinde ab Hispali Hispania, vt nominaretur, obtinuit. Ac insularū nostri maris) Quod vulgus Mediterraneum vocat, latini nostrum siue Herculeum mare appellāt: cū Mediterranea potius dicantur loca a mari remota: vt si dixeris, Toletum est vrbs Mediterranea. Insularum vero) Ambitiose dixit cum non omnium sit, regina, sed tantum Pityusarum, Balearium, Sardiniæ, Corsicæ, Siciliæ cum reliquis illi adiacentibus insulis. Reginam) nō qua ratione vxores atq; filiæ regum a Latinis reginæ dicuntur, sed quia regnū Hispaniarum illi dotale fuit. Ael. Antonij Nebrissen. Grammatici) vt Aelius sit prænomen, Antonius nomen, Nebrissensis cognomē, Grammaticus vero agnomen ex professione sumptum. Solēt multi a me quærere cur Aelij prænomen mihi adoptauerim, cū prænomina gentilitia esse debeant, hoc est, familiæ cuiusq; propria. Quibus ego respondendum esse opinor hoc in loco simul omnibus, quod sum singulatim respondere solitus: illam videlicet fuisse mihi causam prænomen hoc assumendi, quod Nebrissæ, atq; in agro Nebrissensi complura sunt antiquitatis monumenta, in quibus Aeliorum, atq; Aelianorum familia marmoribus incisa leguntur. Licuit ergo mihi tanq; maioribus meis hæreditario quodam iure prænomen hoc adoptare, cum præsertim in tota Bætica Aeliorum familia fuerit clarissima, ex qua sunt Ael. Traianus. Ael. Hadrianus Cæsarum præstantissimi, qui mihi fuerunt prope, dixerim, conterranei. Dicet vero quispiam, Aelij atq; Aeliani, quos tu dicis Nebrissam tuam coluisse, quoq; falso maiores tuos fuisse iactitas, quod ipsa nomina præseferunt, Romanos fuisse cōstat, qui post annos circiter septingentos a Gotthis Vandalisq; Nebrissa pulsi sunt, atq; rursus Gotthi Roderico rege a Pœnis, Mauritanisq; quos tandem post annos circiter quingentos Ferdinandus tertius omnium gentis Gotthicæ regum clarissimus, atq; perinde sanctissimus, tam diuturna possessione deiecit. Quo igitur iure, quaue iniuria tibi inde hæreditarium nomen vsurpas, cuius stemma toties interruptum est? His ego possum illud adhuc respondere, Et si fortuna illius oppidi, quemadmodum & aliarum rerum, sæpe mutata est: licuisse tamen a Romanis patriæ quondā meæ colonis, quorumq; virtutis sum admirator, si non per naturam, saltem per adoptionē, aut per Pythagoræ palingenesiam, aut per Anaxagoræ potius homeomeriam. i. omnium partium atq; membrorum inter se similitudinem, quā Maro quarto Aeneidos libro significare visus est, cum Elisam his verbis imprecantē inducit: Exoriare aliquis nostris ex ossibus vltor, Qui face Dardanios, ferroq; sequare colonos. Nam quemadmodum Dido optat, atq; precatur, vt ex cineribus suis aliquando oriatur, qui iniuriæ sibi ab Aenea illatæ sit vltor, quod Hānibal postea fecisse putatur, eadē quoq; ratione possum ego dicere, me vnum ex posteritate Romanorum esse, ex quorum cineribus non minus ego sum ortus, q̄ Hannibal fuit ex ossibus Elisæ. Antonius) nomē est genti meæ frequentissimum, quo nomine fuit mihi auus atauusq; materni, viuitq; adhuc soror Antonia, quæ nomine quoq; ipso proauiā refert. Nebrissensis) De antiquitate illius oppidi, quoniā multa in alijs quoq; locis carmine & prosa oratione conscripsimus, illud tantum in hoc loco non dissimulandum: Nebrissam, quæ alio nomine Veneria est appellata, Turdetanorum esse oppidum perquam vetustū in Bætica positum a Libero patre, quo tempore victor Hispaniam lustrabat, inter æstuaria Bætis: quēadmodum autores sunt Strabo, Plinius, & Ptolemæus, appellataq; Nebrissam a nebridibus dāmarum pellibus, quarum erat vsus in sacris, quæ Bacchus illo in loco instituerat, dicente Silio Italico Punicorum libro tertio: At Nebrissa Dionysæis conscia Thyrsis. Quam satyri coluere lues, redimitaq; sacra nebride, & Horrano Mænas nocturna Lyæo. Nam temporibus secundi belli Punici iam floruisse Nebrissam, atq; singularem in eo bello operam Hānibali nauasse, idem Silius testatur. Grammaticus) nomen est professionis: neque enim dedignati sumus nos a professione cēseri, quæ nobis tantum honoris peperit, quantum etiam me racente obrectatores mei fatentur. Præfatio) Sic latinæ dicitur, qui græce prologus, siue proœmium appellatur. In recognitionem commentariosque) Et cur vtrumq; fecerit, causas in ipsa præfatione narrabit. Introductionum) Iam ab ipso statim operis initio profitemur, nos non artem grammatices absolutam, & cui nihil addi possit, sed introductiones tantum latinas scribere: ne quisquā possit calumniari nos aliquid omisisse eorum, quæ ad grammaticen pertinere existimantur: quod assequi, erat infiniti cuiusdam operis, & quod magis obesse quam prodesse poterat, ijs maxime, quibus introductiones nostræ scribuntur. Bis ediderat) Priores ad perquam Reuerendum patrem illustrissimum dominum Petrum Mendozam. S. R. E. Cardinalem Hispanum. Quæ quia hominibus carmini Alexandrino assuetis non multum placebant, secundam adiecimus ad nobilissimum adolescentem Guterrium a Toleto, in quo illa tantum versibus complexi sumus: quæ cum sint varia, atque de rebus minutissimis differentia, in promptu pueris habenda erant, quod videtur posse facilius carmen de se præstare.

THales ille Milesius) Hæc præfatio in tres partes distribuitur. Prima enumerat causas cur autor introductiones suas iam bis editas recognouerit. Secunda cur in illas cõmentarios adiecerit. Tertia cur Elisabæ Hispaniarum Reginæ potissimum dedicauerit. In prima præfationis parte artificiosa quadam insinuatione vtitur. Nam cum inconstantiæ, ac leuitatis nec minus ignorantiæ signum videri posset toties idem opus edere: excusat se autoritate Milesij Thaletis, qui cum aliquando interrogaretur quis esset sapiens: respondit tempus, quod omnia inuenit. Hoc igitur autor dicit, quædam operi adiecisse, quædam rursus detraxisse. Deinde subdit aliam adhuc causam opus illud emendandi, quod inscitia quorundam, atque ignorantia impressorum librariorumq; multa fuerant ex exemplari deprauata: quæ tamen suis locis reddenda sunt. Dicit igitur proponens. Thales Milesius) quẽadmodum Diogenes Laertius scribit, Thales patriam habuit Phœniciam: postea vero ciuis Mileti ascriptus, quæ fuit vrbs in Ionia clarissima, obtinuit, vt Milesius potius quam Phœnix cognominaretur. Ille) hoc in loco emphasim quandam habet autore Valla. Qui fuit vnus ex numero septem sapientum, Idemque primus) in ordine scilicet illorum septem. Nam cum adolescentes Ionij iactum retis a piscatoribus emissent, esset que inter illos de tripode aureo cum piscibus educto ex orta contentio: ex Apollinis oraculo quod iubebat: vt tripus ille sapientissimo traderetur: vtriusque partis consensu Thaleti datus est. Hinc igitur primum sophiæ, id est, sapientiæ nomen exoritur: quemadmodum philosophiæ a Pythagora. Illorum septẽ) Hi prope omnium consensu fuerunt Thales Milesius, Solon Salaminus, Chilo Lacedæmonius, Pittacus Mitylenæus, Bias Prieneus, Cleobolus Lindius, Periander Corinthius, quanquam Plato in Protagora huius loco Misonem Chenæum numerauit.

¶ Adoptimam eandemq; maximam Augustam Elisaben huius nominis tertiam Hispaniæ, insularumque maris nostri Reginam clarissimam, Aelij Antonij Nebrissensis Grammatici in recognitionem, commentariosque introductionum suarum, quas de sermone Latino bis ediderat, Præfatio incipitur.

THales ille Milesius, qui fuit vnus idemq; primus illorum septem, quos Græcia iactat sapientiæ studiosos, interrogatus aliquando quisnam esset sapiens: tempus, inquit, subiecitq; eius vestigio causam: quod omnia inueniat. Præclara me hercule vox. & tali viro digna sententia: quæ declarat nullã esse artem ex iis, quæ sunt humano ingenio adinuentæ, quam non tẽporis longinquitas absoluat. Hinc & Aristoteles tempus, inquit, rerum repertor est, adiutorq; prorsus. Vnde & artiũ facta sunt additamenta. Quod cum a Thalete primum, deinde ab Aristotele post annos circiter tercentum dictum sit, Cleobolus Sapientiæ studiosos) id est, sapientes, non illi quidem simpliciter sapientes, illa scilicet sapientia, quam adhuc mortalis nemo consequutus: sed vt vulgus vitaque communis loquitur, quæ appellat sapientes viros ingenio doctrinaq; præstantes. Interrogatus aliquando) Interrogandi causa illa fuisse videtur, quod cum sapientiæ nomen, vt paulante dixi mus, nuper esset inuentum: atque illi septem, qui sapientes esse putabantur, professionem tanti nominis recusarent, Interrogatus Thales quis igitur esset sapiens, tempus respondit, & subdit causam, quia omnia inueniat. Vestigio) id est, continuo & statim, dictum ab eo, quod in eodem vestigio insistentis sit. Deinde præponitur sententiam commendat simul & exponit dicens. Præclara me Hercule vox) Hercule aduerbium est iurandi, quod tametsi videtur significare per Herculem, vel ita me Hercules amet, apud nos tamen aduerbium est, Dei obtestatione aliquid affirmantis. Nam quod diuus Hieronymus prohibet nos huiusmodi sermonibus vti scribens in illud euangelij de filio prodigo & frugi: Absit (inquit) ab ore Christiano, Iupiter omnipotens, & me Hercule, me Castor, loquendi modus ille sua ætate fuerit forte periculosus, cum adhuc Romæ complures ex gentilitate superessent: nostro vero sæculo quis adeo infirmus est, vt offendatur, siue vt Græci dicunt, scandalizetur, cum audit, me Hercule, me Castor: & quod poeta noster dixit: Aquel con quien Iupiter tuuo tal zelo. (Tali viro) Emphasim habet, quasi velit dicere illo, qui sit ab omnibus sapientissimus iudicatus. Humano ingenio) Nam quæ diuinitus reuelantur, temporis momento possunt infundi: quamquam & illæ temporum diuturnitate, quibus non sunt reuelatæ, acquirantur. Absoluat) hoc per accidens fit, nam Aristotele autore libro Physicorum quarto, tempus corruptionis per se causa est, generationis vero per accidens. Vnde eodem teste prouerbium fuit apud Græcos. Omnia tempore senescere atque corrumpi. Hinc & Aristoteles) Superiori Thaletis sententiæ astipulari dicit. Aristotelem, qui primo de moribus libro scripsit: tempus esse quod res inuenit adiutatque. Tempus inuentor adiutorque) Nam teste Prisciano masculina & fœminina vel duorum communia nam, orque inueniuntur etiam neutris coniuncta, vt Virgil. x. Aeneid. Italiam petit fatis autoribus, esto. Illud quoque figurate dicitur tempus res inuenire: cum intelligendum sit ab hominibus in tempore inueniri. Vnde id est, a quo tempore. sic Virgil. Genus vnde Latinum, id est, a quo Latino. Artium) siue illæ sint practicæ siue theoricæ. Facta sunt additamenta.) Nam sic artes absoluuntur: si nostris atque aliorum inuentis cotidie aliquid addamus. Sed quemadmodum diximus, hoc per accidens fit, nam per se tempus causa est oblitionis atque artium interitus. Quod cum a Thalete primum) quod Thales primum deinde Aristot. in genere dixerunt tempus omnia inuenire. Cleobulus proprie ad eas artes contraxit, quas sermocinales appellant. Nam omnes artes siue scientiæ aut sunt de rebus, aut de sermonibus. De rebus aut sunt practicæ, quarum finis est actio siue opus: aut theoricæ, quarum finis est contemplatio, quo in genere sunt physica, mathematica, theologia. Circa sermones quoque tres versantur, grammatica, dialectica, rhetorica. Post annos trecentos) nam floruisse Thaletem circa olimpiada quinquagesimam: quo tempore Iudæorũ captiuitas fuit Babiloniæ, sunt autores Laertius Diogenes, atque Eusebius Pamphili. Aristotelem vero circa olympiada centesimam vigesimam omnes consentiunt. Cleobulus) hic, quemadmodum superius est memoratum, vnus fuit ex numero septem

sapientum Euagoræ filius, natus Lyndi, quæ fuit vrbs nobilissima insulæ Rhodi. Sunt, qui dicant hũc non Lyndium, sed ex Caria fuisse, quę regio contra Rhodum in Asiæ continenti sita est. Thaleti contemporaneus.) Nam septem illi, quos diximus omnium prope consensu fuisse sapientes, synchroni, hoc est contemporanei fuerunt, quandoquidem circa olympiada quinquagesimam floruisse, omnes fatentur. Ad eas artes contraxit) id est, restrinxit, & ex genere ad speciem reduxit. Quæ circa sermones) id est, quas græci logicas, latini sermocinales appellant. Qualis est grãmatice) id est, quo in genere est habenda, quoniam circa sermonis congruitatem versatur, quemadmodum Rhetorica circa ornatum, Dialectica circa veri falsique dissertionem. Cuius) hoc est Cleobuli verba: quæ ille soluta oratione dixit, nos addita metri necessitate redegimus in distichon, id est, in duos versus hoc modo.

Lyndius, qui fuit ppe Thaleti cõteporaneus, ad eas artes contraxit, quæ sunt circa sermones: quarũ est Grammatice, quam nos profitemur. Cuius ea de re verba nos in distichon sic redegimus.

Copia verborum, rerumq; inscitia vertat
Mortales, tempus perficit, atq; sapit.

Copia verborum, rerumque inscitia vertat, &c. quasi velit dicere: hommes in adolescentia duabus rebus inuoluuntur: hoc est rerum ignoratione & verborum abundantia, sed postea ætate perficiuntur & sapiunt. Quam sententiam similitudine quadam deinde exponit dicens, quod quemadmodum in frumento sato multa procreantur, quæ nihil ad rem pertinent: quibus neglectis tantum semina leguntur, sic homines cum rerum inscitia tenentur, abundant verbis quasi herbis, floribusque quibusdam: cum vero incipiunt sapientiæ grana legere, verborum illam redundantiam contemnunt. In frumenti satione) id est, in frumento iam sato. Luxuries illa segetum) quæ ex nimia terræ atque anni fertilitate prouenit. In herba tenera depascendam) id debere fieri Plin. libro secundo naturalis histo, his verbis pcipit. Luxuries segetum castigatur dente pecoris in herba dumtaxat, & depastæ quidem vel sæpius nullam in spica iniuriam sentiunt. Maro præcipit) Virgilij verba sunt ex. j. Georgicorum libro. Quid, qui ne grauidis procumbat culmus aristis Luxuriem segetum tenera depascit in herba. Tum calami) id est, post frumenti herbam calami procreantur. Ad certa) puta quaterna, vel quina internodia. Internodiũ appellatur illud, quod duobus calami nodis: hoc est geniculis continetur. Tum spicæ) id est, post calamos procreantur spicæ. Quarum gratia) id est, causa vel fine. Natura ludens) ac sic dicat otiosa, qui modus loquendi frequens est, vt apud Plinium, libro. x. cum de conchis scribit: in quibus ait, est magna ludentis naturæ varietas. Et in sacris literis Prouerbiorum cap. viij. Ludens coram eo omni tempore: ludens in orbe terrarum, & illud Psalmographi. Draco iste quem formasti ad illudendum ei. i. cum quo quasi peractum luderet. Quasq;) i. ab agricolarum spe. Mar. Varr. verba sunt in primo lib. de re rustica: Spica autem a spe nominata videtur: eam enim, quod sperant fore, serunt. Tum vero aristis) eodem autore spica tria habet granum, glumam & aristam, granum a gerendo dictum, quia, vt id spica gerat, frumentum seritur, gluma a glubendo: quod eo folliculo de tracto deglubatur: & detrahatur granum. Nam gluma proprie folliculus est eius fici quem edimus: & per translationẽ frumenti siliqua vel vagina. Aristæ vero dicta q; prima aresci t. In ætatis flore) i. in adolescentia, vt Iuuenalis, Flos Asiæ ante ipsum pretio maiore paratus. Ignoratione) propter rerũ inexperientiã abundant verbis, quod vitium simul ætatis & ignorantiæ est. Temere asseuerant) id est, sine causa assueuerant affirmant. Quintilianus noster) vel quia Hispanus ex Calaguri citerioris Hispaniæ oppido, aut noster, quia latinus: aut quia hunc autorẽ in hoc potissimũ opere sequuti sumus, verba Quintiliani oratoriarum institutionum libro secundo sunt. Prima est eloquentiæ virtus perspicuitas: & quo quis ingenio minus valet, hoc se magis attollere ac dilatare conatur: vt statura breues in digitos eriguntur: & plura infirmi minantur. Cum vero incipiunt) econtrario dicit omnia senes facere. Minus minusq;) contra id, quod dixit, magis abundant verbis. Nihil sine temperamento illo forte) contra id, quod dixit, Temere asseuerãt. Forte) aduerbiũ, tẽperamentum est philosophorũ, Academicorũ maxime: qui nihil affirmare audent. Taciturnitas) vnde Iuuenalis de simulatis philo. dixit. Rarus sermo illis: & magna libido tacendi. Loquacitas) a qua sermo Hispanus eleganter: quemadmodum & multa alia: furiosos & insanos appellat locos: quasi locutulcios & loquaces. Hæc idcirco) ex superioribus colligit autor se tempore admonitum: quędam introductionibus suis adiecisse: quædam rursus detraxisse: atq; licuisse sibi in opere suo, quodlicuit alijs in alieno atq; etiam in proprio opere facere. Princeps) non principissa: aut principissa: quemadmodum neq; ducissa, aut comitissa: vt indocti quidam dixerũt: cum princeps, dux, comes duorum generũ cõmunia sint. Tam multis) subaudi verba repetita: quasi alonge petita. Quædã adiecimus) perpauca illa quidẽ & quæ suis locis reddenda sunt. Quę tempus suggessit) i. quæ inter legẽdas

dū postea occurrerunt tēpore illa suggerente atq; subministrante. Quæda derraximus)sed hæc paucio ra. Et quæ ætatis ingraueſcētis ratio).i.ſenecta,quæ plærisq; grauis & moleſta vī,vt Cic.in Catone maiori oſtendit.Elimare).i,lima veluti quadam deterere.An mihi nō liceat)ſuperiorem concluſionem a p̄ iudicio arguens adhuc cōfirmat. In opere præſertim meo)ac ſi dicat,licet hoc in opere alieno facere,ergo multo magis hoc in proprio opere licebit. Sacrarum)quibus Chriſtiana religio continetur. Sæcularium).i.pfanarū.nam(quia,pfanum a noſtris in malam partē accipitur)pro eo,q̄d non eſt ſacrū,ſæculare dicunt:cum omnis res aut ſacra ſit,aut ,pfana:ſæculare vero ſit,quod ad ſæculum pertinet,vt ludi ſeculares, carmen ſæculare: quod vtrūq; ſacrum eſt. Infamiæ nota)oſtendēdo libros illos hæreſim,aut falſitatem aliquam cōtinere. Inuſſerunt)quaſi ſigne atq; cauterio ſignum impreſſerunt, quod ſeruis erronibus,aut fugitiuis fieri conſueuit. Libros retractationum) quēadmodum Aurelius Auguſtinus,qui in opera iam edita, libros retractationū fecit. In eos qui ante nos).i.a quorum præceptis atq; doctrina nonnunq; diſceſſimus. Poſteris),i,futuris. Meq; viuo & ſentiēte)ex Martiale ſumptū eſt, qui libro epigrammatū primo ſcribit. Cui lector ſtudioſe quod dediſti viuēti decus atq; ſentienti. Itaq; ego) ſuperioris adhuc concluſionis rationem exēplo græcorum confirmat: qui in operibus ab aliqua arte profectis præterito imperfecto tempore ſubſcriptiones apponebant illud ſignificare volentes: nullū eſſe mortale opus,cui non aliquid deſit,quod tempore ſuppleri poſſit. In hac quoq; parte)de qua ſum ſtatim dicturus. Statuis & imaginibus)ſtatuæ ex materia ſolida ſunt veluti auro, argento, ære, ligno, marmore. Imagines vero ſunt etiā ex coloribus. Vt mos artificū eſt)qui in baſibꝰ ſtatuarum,tabularūq; calcibus nomina ſua ſubſcribere conſueuerunt,dummodo opera illa nō eſſent publicis impēſis facta, nā fuit lex quę adhuc hodie extat in codice Iuſtiniano,ne quid operi publico liceat iſcribere. Et Cice.lib.Thuſculanarū quæſtionum,i.quid enim Phidias ſui ſimilem ſpeciem incluſit in clypeo Mineruæ,cum inſcribere nō liceret? Lyſippus fecit aut Polycletus)tota hæc clauſula pene ad verbum ex Plinij præfatione in in libro naturalis hiſtoriæ tranſlata eſt: Ex illis,inquit, nos velim intelligi pingendi,fingendique conditoribus, quos in libellis his inuenies abſoluta opera, & illa quoq;,quæ mirando non ſatiamur, pendenti titulo inſcripſiſſe:vt,Appelles faciebat,aut Polycletus:tanquam inchoata ſemper arte & imperfecta, vt contra iudiciorum varietates ſupereſſet artifici regreſſus ad veniā, velut emendaturo quicquid deſidereretur, ſi non eſſet interceptus. Lyſippus & Polycletus) ſtatuarij fuerunt, quorum opera idem autor illuſtrauit libro.xxxiiij. Fecit) tempore præterito perfecto ,ne ſignificarent opera ſua fuiſſe ab illis abſoluta, quodque nihil illis addi poſſet, quod ipſum magnæ inuidiæ haberetur, vt idem Plinius eſt autor. Sed titulo impendētiquaſi tempore imperfecto, faciebat aut pingebat: quod faciebant. Vt ſupereſſet artifici regreſſus ad veniam)id eſt,ex eo,quod populus de ſuis operibus iudicaret,ipſi opus emendarēt. Artifici inquam velut emendaturo quicquid deſideraretur)id eſt, deficeret,nam & hoc quoq; ſignificat deſidero. Si non eſſet interceptus)id eſt,morte raptus, vt Lucanus in primo, abſtulit ad manes parcarum Iulia fœua intercepta manu. Quid? quod & illa)aliam quoq; fuiſſe cauſam recognoſcendi ſecundam editionem dicit:quia fuerunt nonnulli,qui aut ignorantia:aut auſu quodam temerario plæraq; loca inuertērunt. Impreſſoribus)id eſt,qui libros torculis imprimunt: quos quidem calcographos appellant, hoc eſt æreis literis chartas imprimendo ſcribentes. Librarijs) qui libros calamo vel penna ſcribunt:nam qui vendunt bibliopolæ dicuntur. Detorta)id eſt, a vero exemplari deprauata. Cum prototypo meo)id eſt,primo illo meo archetypo exemplari. Contuli)id eſt, comparaui. Et quod aberrauerat) id eſt,a via recta deprauatum fuerat. Ad lineam veritatis)id eſt,ad regulam reduxit. Hos vero cōmentarios) Hæc eſt ſecunda prologi pars, in qua duas affert cauſas, cur in introductiones ſuas Autor hos commentarios ediderit. quarum prima eſt,quod reddenda fuit ratio, cur ab antiquis grammaticis aliquando diſceſſerit. Amicis)qui putabant a me fuiſſe ſcriptum,quod nec ſuſpicatus quidem ſum, aut cogitaui. Alienioribus)id eſt, non amicis, qui ſuam ignorantiam ſimul & maleuolentiam in meos libros tranſtulerunt. Multis in locis) & qui illi ſunt, in ipſo commentariorum diſcurſu patebit. Antiquorum)puta Diomedis, Phocæ, Seruij, Priſciani, Donati. Iuniorum)puta Alexandri, Ebrardi, Catholici, & ex ijs qui ſuperſunt. Peroti, Verulani, Nigri, Mancinelli. Sed cū poſſemus) ſed id parce dicit feciſſe:cum poſſet adhuc alijs in locis idem facere. Compendio) id eſt, breuiori via, ſicut diſpendiū eſt

An mihi non liceat,in opere præſertim meo,facere, quod licuit multis ſacrarū atq; ſæcularium literarū ſcriptoribus,qui non modo in aliorū libris quoſdā locos infamiæ nota inuſſerunt,verū etiā in ꝓpria opera libros retractationū ediderē? Quod licuit nobis in eos,qui ante nos artis Grāmaticę p̄cepta tradiderūt? Quod denicq; poſteris,meq; etiā viuo & ſentiēte,p̄ſentibꝰ licebit, vt aliquid velint operi meo addere,nōnihil etiā detrahere,quędam rurſus in aliū ordinē cōmutare? Itaq; ego Græcorum prudentiā(quēadmodum cęteris in rebus) in hac quoq; parte vehementer admiror,qui ſtatuis & imaginibꝰnō ſcribebāt(vt mos artificū eſt) Lyſippus fecit,aut Polycletus:ſed titulo impēdeti Lyſippus,aut Polycletus faciebat:vt cōtra iudicio rum varietates ſupereſſet artifici regreſſus ad veniam:velut emēdaturo,quicquid deſiderare tur,ſi non eſſet interceptus. Quid? quod & illa,quæ fuerunt ab impreſſoribus & librarijs detorta, cum prototypo meo,vnde omnes codices emanarunt, contuli: atque ad lineam veritatis, quod aberrauerat,quam diligentiſsime reduxi. Hos vero commentarios edendi cauſa illa in primis fuit, quod cum multis in locis a vulgata præcipiendi via diſceſſerim: reddenda fuit a nobis ratio, tum amicis, tum etiam alienioribus, cur antiquorum, iuniorūq; autoritate neglecta, p̄ceptiones quaſdam auſus ſum in aliam formā cōmutare: quod cū poſſemus pluribus adhuc alijs in locis magno huius doctrinæ compēdio facere, fecimus id quidem modice,vel intra modum potius:ne alicuius nouitatis eſſemus autores, niſi vbi plurimū intererat, hoc vel illo modo p̄ceptiones qualſdā tradi.

viæ ambages. Modice).i.cum modo. Intra modum),i.adhuc arctius quam in modo. Plurimum intererat)magnum compendium atque emolumentū,& vt ſic dicā,huius doctrinæ lucrū facere. Deinde q̄ cum)hæc eſt ſecunda cauſa cur cōmentarios hos ediderit: quia introductiones ille fuerūt ſimplices, quippe q̄ puerorum eruditioni ſcriptæ ſunt:nunc vero in hoc opere cum adultis, vel potius cū ipſis præceptoribus ſermo habendus eſt. Ingenio tumultum faceret). Horatianum eſt.ſtomachoq; tumultum

Deinde quod cum introductiones noſtræ puerorū eruditioni ſcriptæ ſint: habenda fuit ratio, vt eſſent quā ſimpliciſsimæ;ne quaſi ciborum redundantia ſtomacho, ſic præceptorum varietas illorum ingenio tumultum faceret. Cum vero iā in literis aliquantulum progreſsi ſunt, quaſi ſolidior quidam numeroſiorque cibus eſt illis porrigendus: vt non modo lac, pulpamentumq; deguſtent, verum etiā oſſa neruoſq; poſſint obrodere. Quare non tam rudibus, nouitijſq; rei literariæ profeſſoribus: quā cum prouectis,vel potius cum magiſtris ipſis ſermo mihi in his commentarijs habendus eſt. Tuæ vero Celſitudini extremum hunc artis Grammaticæ laborem meum dedicandi illa ratio maxime fuit: quod nemo eſt, qui non intelligat, quantæ ſit tibi curę rem publicā hanc Hiſpanā cū cæteris in rebus: tum vel præcipue in re literaria quam floreńtiſsimam efficere: Quanta diligentia dulciſſimos liberos tuos in hac diſciplina eruciendos curaueris: Quam tibi ſit iocundum quod non modo adoleſcentes nobiliſsimi, qui ſunt tuo miniſterio dedicati, verum etiam reliqui omnes omnium ætatum atq; ordinum homines dent operam, vel præcipuam literis: quas ante hac quaſi nimis delicatas atq; animorum eneruatrices oderant. Quodq; alter ſexus de ſe iam præſtat,quod viri ante hac votis omnibus vix audebant exoptare. Nam quid ego referam,quas ad me literas ab hinc ſeptennium celſitudo tua dedit? Quas præterea mihi Archiepiſcopus Illiberritanus ex tuis verbis atq; ſententia reddendas curauit:vt introductiones meas, quas de ſermone Latino ediderā: e regione verſuum Hiſpanienſes faceremus? Nemo igitur me equus iudex ambitioſe atq; petulanter feciſſe iudicabit, q̄ leuiſſimis de rebus ſcribens vigilias meas auſus ſum Maieſtati regię dedicare: cum p̄ſertim quicquid Lenta ferat pituita, vides vt pallidus omnis Cœna deſurgat dubia. Cum vero iam)quaſi dicat,cum erant pueri ac rudes in ſtudio literarū,danda fuit illis doctrina ſimplex & quaſi lac paruulis,vt apoſtolus ait:ſed prouectis & in ætate ꝓgreſſis porrigēdus eſt doctrinæ. Solidior qui dam cib").i.durior.Et numeroſior).i.magis varius. Lac, pulpamentūq;),adhuc in tranſlatione cibi ad doctrinā perſtat, vt lac pulpamētūq; ſit doctrina ſimplex & facilis:nā pulpamentū eſt corpus ſine oſſibus,quod facile mādi, cōficiq; dentibus poteſt: oſſa vero & nerui ſunt difficultates doctrinæ ſecretioris: q̄ nō niſi a grādiuſculis penetrari p̄cipique poſſunt. Quare nō tā)ex ſuperioribus infert cui lectori hos cōmentarios ſcripſerit. Tuæ vero celſitudini) hæc eſt tertia pars p̄fationis:in qua ponūtur rationes cur hoc opus Celſitudini regiæ dedicatū ſit. Extremū laborē) quia nobis in animo eſt poſtea q̄ antiquitates Hiſpanienſes abſoluerimus,omne reliquum vitæ noſtræ tēpus in ſacris literis conſumere. Quantę ſit tibi curæ)hæc eſt ratio cur frōtem perfricauit autor,vt rem tenuem atque ieiunam tantæ maieſtati dedicarit:quod multis argumentis intellexit, quanta illi cura ſit,ne rei Hiſpanæ hoc vnum ſermonis latini ornamentum deſit,tum quod in eo liberos eruciendos curet, tum q̄ omnes aulici putant ſe rem iucundiſsimā illi facere, q̄dēt operā literis p̄cipuā:quodq; iama fœminis expectatur, quod viri ante hac vix optare audebant. In hac diſciplina)hoc eſt grāmaticę, de qua nunc ſcribimus,Adoleſcentes)exoletos& puratos regios intelligit. Omniū ætatū. (quia etiam adulti iam hoc aggrediūtur. Alter ſexus) ſcilicet a virili,hoc eſt mulieb ris,Nā quid ego)aliud quoq; ſignū affert:cur huic maximæ curæ Regina intēdit,quod ad autorem deferit litteras humaniſsime ſcriptas,quibus illum admonebat,vt introductiones latinas e regione verſuum Hiſpanienſes faceret: ad cuius modū,quē Preſul Illiberritanus illi preſcripſiſſet. Quas literas)quaſi dicat quam comiter atq; clementer ſcriptas. Archiepiſcopus). Ferdinādus a Talabrica Regius ſenator:atq; illa tē pestate Præſul Abilenſis. Illiberritanus). Illiberris vrbs eſt,quæ noſtro ſæculo Granata dicitur, quæq; annis ſuperioribus in deditionē Chriſtianorum venit,cū annos circiter octingentos ſub ditione Pœnorū, Mauritianorūq; fuerit. E regione).i. ex oppoſito: hoc eſt,vt ſermo Hiſpanienſis ſit poſitus contra latinum. Hiſpanienſes vero dixit nō Hiſpanas: quia introductiones illæ in Hiſpanum ſermonem non vſque adeo migrare potuerunt,vt non maximam latinitatis partē retinuerint. Nam Hiſpanū eſt quod in Hiſpania,atq; ex Hiſpania eſt. Hiſpanienſe vero quod nō pœnitus Hiſpanū: ſed aut in Hiſpania ab externis geritur: vt bellū Hiſpanienſe: quod a Romanis in Hiſpania:aut extra Hiſpaniam ab Hiſpanis:vt Collegiū Hiſpanienſe: quod eſt Bononiæ ab immortalis memoriæ viro Egidio Albornozio. S. R. E. Cardinali Hiſpano fundatum. Quam differentiam videtur obſeruare Martialis cum in Epiſtola duodecima libri epigrammaton ſcripſit,ſe mittere Romam librum iam non Hiſpanienſem ſed Hiſpanum. Nam cum ſuperiores libri magna ex parte fuiſſent Romæ conſcripti, quia ab homine Hiſpano Hiſpanienſes poterat appellari. at vero duodecimus: quia in Hiſpania & ab homine Hiſpano recte Hiſpanus dici debuit. Nemo igitur me). Ex ſuperioribus autor concludit, ſe non ambitioſe feciſſe: quod opus de rebus leuiſſimis, qualis eſt grammatice, tantæ Principi dedicauerit, cum præſertim ab ipſa per literas fuerit admonitus,vt ijſdem de rebus ſcriberet. Neque petulanter).cum grammatice non debeat res parua iudicari, quod multis rationibus confirmat. Ambitioſe)hoc eſt, quod nos inſinuauerimus Regiæ familiaritati, vt honores aut aliquam bonam gratiam acuparemur, a qua ſuſpitione ſe purgat cum dicit ſe iuſſum ijſdem de rebus ſcripſiſſe. Petulanter), ideſt impudenter & procaciter, quod videlicet

illepidum fuerit donum, quod est de rebus leuissimis & parui pretij: quod tamen excusatur ostendendo rei literariæ dignitatem. Ille inquit) Quintilianus est: qui oratoriarum institutionum libro primo hoc scribit. An vero est qui)Necessitatem simul & dignitatem huius artis ostendit. Sermo continetur) nam hoc præstat ars, vt sermoni vitium aliquod irrepere non possit Sacramenta) idest, mysteria & sacra secreta. Quasi depositum) hoc ex Quintiliano quoque deductum est, qui de literis scribens ait: Hic est vsus literarum, vt custodiant voces, & velut depositum reddant legentibus: nam depositum perfecte seruandum:& cum reposcatur summa fide reddendum est. Coagmentata) coniuncta & conglutinata. Hæc ab illis) nam in hoc eius dignitas ostenditur, quod ab aliis omnibus est absoluta, cum reliquæ sine illa consistere non possint. Nam oro te) Necessitatē huius artis demōstrat, q nulla vitę pars illi⁹ officio vacare potest, cum reliquę omnes raro in vsum veniāt. Quotam) interrogatiue, quasi dicat mini mam: quia raro de illis fit sermo, cum sine hac nec momento, vt sic dixerim, temporis esse possimus. De numeris) quod est arithmeticæ opus. De magnitudinibus) quod est geometriæ. De vocum ratione) de quibus est musica. Astrorum) de quibus est astrologia. De moribus) quod ad ethicen pertinet. De rerum natura) quod ad physicen pertinet. De re diuina) quæ dicitur Græce theologia. Ita prędito est).i. præsens. Vt si quid legas) hic locus ex pœmio Ciceronis in libros de officijs translatus est. Nulla, inquit, vitæ pars neque publicis, neque priuatis, neq; forensibus, neque domesticis in rebus, neque sit tecum agas quid, neque si cū altero contrahas: vacare officio potest. Fabius) M. Fabius Quintilianus, qui oratoriarum institutionum libro.1. hoc scribit. Iucunda senibus) quia etiam citra necessitatē, altissimam quoque eruditionē exercere potest. Dulcis secretorū comes) quia per illam dulces curas, cogitationes que nostras literis mandamus. Cuius amor).i. voluptas, quę ex illa percipitur: nō terminatur dum in scholis versamur, sed morte sola. Et quisquā est) ad præfationis epilogum accedit. A communi sensu) non quemadmodum physici qui potētiam illam superiorem quinque sensib⁹, communē sensum appellant. Sed vt Cicero, pro eo in quo plerique omnes sapiētes conueniunt. Sic Quintilianus in primo: sensum ipsum, qui cōmunis dicitur. vbi discer, cum se a cōgressu segregarit. Seneca in epistolis: hoc philosophia promittit sensum communem & humanitatem. Horatius. Communi plane sensu caret. Tenuem atque ieiunam) idest, aridā & sterilem. Maximis principibus) vt Iulius Pollux ad Commodū Cęsarē de vocabulis, atq; arte grāmatica. Duces Imperatoresq;) vt Cęsar, qui de analogia libros scripsit. Cōpertissima).i. certa & explorata. Alio in loco) in repetitione secūda, in qua de literis disputauimus, illud est, quod elaboramus, tuis auspicijs, tuoq; imperio simus aggressi: neq;, vt ille inquit, existimari parua debeant, sine quibus magna constare non possunt. An vero est, qui paruam audeat artem illam appellare, qua sermo latinus continetur: in quo religionis nostræ in primis sacramenta quasi depositum quoddam fidelissime seruantur? Quæ cum reliquis omnibus disciplinis ita est coagmentata, vt hæc ab illis facile secerni: illæ vero ab hac quemadmodum disiungantur, nec intelligi vllo modo possit. Nam oro te, atq; per Deum immortalem obtestor, quotam sibi vitæ nostræ partem reliquæ omnes disciplinæ vendicant? Quoties in eum sermonem incidimus: vt de numeris magnitudinibusq; ? quoties, vt de vocum astrorumq; ratione? quoties vt de moribus, rerumq; natura? quoties vt de medicina, deq; ciuilis & pontificij iuris scientia? quoties vt de religione, atq; de re diuina disputemus? At vero grammaticæ omni in loco, omnique tempore ita præsto est, vt si quid legas, si quid scribas, si cum alio loquaris, si denique tecum ipse quid cogites, sine illa efficere nullo modo possis.

Atq;, vt de illa Fabius verissime scripsit, necessaria est pueris: iucunda senibus: dulcis secretorum comes: & cuius amor, vt idem autor scribit, non scholarum temporibus: sed vita terminatur. Et quisquā est adeo stupidus, & a cōi sensu alienus, qui audeat hanc artem tenuē, atq; ieiunā appellare: & indignā, cuius libri Augustæ nostrę debuerint dicari: cum videamus non modo viros summo ingenio, singulariq; doctrina prędituos, huius disciplinæ opera maximis principibus dedicasse: verum etiā duces ipsos imperatoresq; in media totius orbis terrarum administratione occupatos volumina ijsdem de rebus scripta reliquisse? Sed ego demens, qui de re iam pridē Celsitudini tuę conpertissima pluribus disputem.

Illud modo tantū hic dicam, qd alio in loco magna scholasticorum frequentia testatus sum, tuū atq; dulcissimi coniugis tui Præsidium implorans, Vos, inquam, clarissimi atq; inuictissimi principes: quorū ductu auspicijsq; totius Hispanię membra dissipata in vnū prope corpus redierē: curate obsecro ne fœlicitati, quam nostro sæculo dedistis, hocvnū latini sermonis ornamentum desit amplissimum.

PROLOGI FINIS.

SVPPOSITVM DE AVTORIBVS GRAMMAticæ latinæ In quo doctissimus quisq; consentit.

SED QVIA NOSTRI SAECVLI SCRIPTORIBVS EATenus fides adhibenda est, quatenus ea, quæ nobis afferūt, ratione probauerint: nemoq; est adeo imperitus, qui iam non intelligat antiquis autoribus ideo assentiendum esse, quia sic locuti sunt: Iunioribus verò quia, quod nobis persuadere volunt, illorum autoritate freti probare contendunt: necessarium esse duxi hoc in loco demonstrare quantum fidei scriptorum cuiq; sit habendum. Neq; enim omnibus illis passim atque indifferenter credere debemus: sed illis dumtaxat, qui floruerunt intra ducentos circiter quinquaginta annos ab ortu Ciceronis ad Antonium Pium, hoc est, ante Christianum natalem annis centum ad centesimum quinquagesimum: ex quo salutem Christianam numeramus. Nam & latinus sermo, quemadmodum & cætera mortalia, aliquando incœpit, habuitque suam infantiam, inqua vix quicquam effari potuit. Sic locuti sunt Aborigines primum cum Fauni s vatibusq;: Sic deinceps Latini & Albani: Sic postea Romani ad annum quartum decimum supra quingentesimum ab vrbe condita: quo Liuius. L. Salinatoris libertus fabulam primus latinis versibus edidit. Hunc sequuti sunt ex Poëtis Ennius, Naeuius, Plautus, Cecilius. Terentius, Pacuuius, Lucilius, Actius, Turpilius, Afranius, Tintinius, Lucius, Laberius, Pomponius. Ex Oratoribus, Cæthegus, Cato, Sex. Aelius, Gallus, Scipiones, Nasica, & duo Aphricani, Gracchi pater & duo filij, Lælius, alijq; complures: quos Cicero in libro de claris oratoribus ad suā vsq; tempora commemorat. Ex iure cōsultis, Papyrius, Appij duo, Corunca nus, Atilius, Manilius, Brutus, Rutilius, Virginius, Antipater. L. Crassus, Q. Mutius, Lucillius, Iuuentius. Fuerit atq; hæc latini sermonis puericia in qua multa quidem emendate atq; diligenter: pleraq; tamen nimis antique durēque dicta sunt. At vero illius iuuenta, in qua & lacertos mouere & vires suas ostentare cœpit, cum Cicerone orta est, cœpitq; cum Cæsare Hadriano consenescere. Hæ ætate fuerunt autores illi, qui latinam linguam locupletarunt: quosq; imitandos esse dicimus. Ex Poëtis Catullus, Varro, Lucretius, Virgilius, Horatius, Manilius, Tibullus, Propertius, Ouidius, Germanicus, Auienus, Macer, Persius, Seneca, Lucanus, Valerius Flacus, Silius Italicus, Martialis, Iuuenalis, Papinius. Ex Oratoribus, variarumq; rerum scriptoribus Cicero, Cæsar, Brutus, Seruius Sulpiti⁹, Pollio, M. Varro, Nigidi⁹, Cato Vticensis, Celius, Vitruuius, Columela, Celsus, Iginius, Pedian⁹, Fest⁹, Marcell⁹, Mela, Aplcius, vterq; Seneca, vterq; Plini⁹, Quintilianus. Ex Historicis vero, Salustius, Nepos, Liuius, Valerius Maximus, Feneſtella, Solinus, Iustinus, Tranquillus, Tacitus, Curtius, Florus, Aemilius. Ex iure consultis, Alphenus, Offilius, Aufidius, Namusa, Flauius, Proculus, Antistius, Gellius, Trebatius, Cassellius, Tubero, Capito, Casius, Sabini duo, Labeones tres, Neruapater & filius, Pegasus Iabolenus, Celsus, Neratius, Alburnus, Iulianus. Post Hadrianum cœpit in dies latinus sermo languere, & quodam quasi senio contabescere, quod nimis factum est sub aduentum Gothorum in Italiam, regnumq; Longobardorum ad fatalem illam totius humani generis pestem Mahumeteam: quæ cum omnibus ingenuis & bonis artibus sermonem quoq; latinum intercepit. Hanc igitur recte dixerimus latinæ linguæ senectutem: quæ cum annos prope quadringentos quinquaginta ægrè spiritum duxisset: tandem cum imperio popoli Romani extincta est. Hoc temporum interuallo pauci admodum reperiuntur autores tolerabiles illi quidem, sed qui nullo modo cum superioribus debeant comparari. Ex Poëtis & grammaticis aliarumq; rerum scriptoribus, Ausonius, Claudianus. Serenus, Diomedes, Phocas, Gellius, Macrobius, Acron, Porphyrion, Victorinus, Donatus, Sergius, Seruius, Priscianus, Apuleius Socraticus, Apuleius Grammaticus, Vegetius, Frontinus. Ex Historicis, Spartianus, Capitolinus, Trebelius, Lampridius, Volcatius, Vopiscus. Eutropius, Damasus, Orosius. Ex iure consultis, Arrianus, Aphricanus, Arcadius, Caius Calistratus, Florentinus Largus, Hermogenesis, Martianus, Modestinus, Marcellus, Mela, Papinianus, Paulus, Scæuola, Tryphonius, Venuleius, Vlpianus. Ex ijs qui pro religione nostra scripserunt. Tertullianus, Inuencus, Cyprianus, Lactantius, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus. Ruffinus, Sedulius, Licinius, Prudētius, Sidonius, Boetius, Cassiodorus, Gregorius, Isidorus, Prosper. Qui sequuntur, quod ad latini sermonis rationem attinet, nec digni quidem sunt, quorum meminisse debeamus. Qui autores cum sint in triplici temporum diuersitate positi: illorum tantum autoritate nitemur, qui fuerunt medij.

*

¶Prima nominis declin. Cap.I.

NOminatiuo hæc musa.
Genitiuo musæ.
Datiuo musæ.
Accusatiuo musam.
Vocatiuo ò musa.
Ablatiuo à musa.
Plurali Nominatiuo musæ.
Genitiuo musarum.
Datiuo musis.
Accusatiuo musas.
Vocatiuo ò musæ.
Ablatiuo à musis.

¶Secunda declinatio.

¶Nominatiuo hic dominus.
Genitiuo domini.
Datiuo domino.
Accusatiuo dominum.
Vocatiuo ò domine.
Ablatiuo à domino.
Plurali Nominatiuo domini.
Genitiuo dominorum.
Datiuo dominis.
Accusatiuo dominos.
Vocatiuo ò domini
Ablatiuo à dominis.
¶Nominatiuo hoc templum.
Genitiuo templi.
Datiuo templo.
Accusatiuo templum.
Vocatiuo ò templum.
Ablatiuo a templo.
Plurali nominatiuo templa.
Genitiuo templorum.
Datiuo templis.
Accusatiuo templa.
Vocatiuo ò templa.
Ablatiuo à templis.

¶Tertia declinatio.

Nominatiuo hic sermo.
Genitiuo sermonis.
Datiuo sermoni.
Accusatiuo sermonem.
Vocatiuo ò sermo.
Ablatiuo a sermone.
Plurali nominatiuo sermones.
Genitiuo sermonum.
Datiuo sermonibus.
Accusatiuo sermones.
Vocatiuo ò sermones.
Ablatiuo à sermonibus.
¶Nominatiuo hoc tempus.
Genitiuo temporis.
Datiuo tempori.
Accusatiuo tempus.
Vocatiuo ò tempus.
Ablatiuo à tempore.
Plurali Nominatiuo tempora.
Genitiuo temporum.
Datiuo temporibus.
Accusatiuo tempora.
Vocatiuo ò tempora.
Ablatiuo à temporibus.

¶Quarta declinatio.

¶Nominatiuo hic sensus.
Genitiuo sensus.
Datiuo sensui.
Accusatiuo sensum.
Vocatiuo ò sensus.
Ablatiuo à sensu.
Plurali Nominatiuo sensus.
Genitiuo sensuum.
Datiuo sensibus.
Accusatiuo sensus.
Vocatiuo ò sensus.
Ablatiuo à sensibus.
¶Nominatiuo hoc veru.
Genitiuo veru.
Datiuo veru.
Accusatiuo veru.
Vocatiuo ò veru.
Ablatiuo à veru.
Plurali nominatiuo verua.
Genitiuo veruum.
Datiuo verubus.
Accusatiuo verua.
Vocatiuo ò verua.
Ablatiuo à verubus.

¶Quinta declinatio.

¶Nominatiuo hic dies.
Genitiuo diei.
Datiuo diei.
Accusatiuo diem.
Vocatiuo ò dies
Ablatiuo à die.
Plurali Nominatiuo dies.
Genitiuo dierum.
Datiuo diebus.
Accusatiuo dies.
Vocatiuo ò dies.
Ablatiuo à diebus.

¶Adiectiua Primæ & Secundæ.

Nominatiuo bonus bona bonum.
Genitiuo boni bonæ boni.
Datiuo bono bonæ bono.
Accusatiuo bonum bonã bonũ.
Vocatiuo ò bone bona bonum.
Ablatiuo à bono bona bono.
Plurali Ntõ boni bonæ bona.
Gtõ bonorũ bonarũ bonorũ.
Datiuo bonis.
Accusatiuo bonos bonas bona.
Vocatiuo ò boni bonæ bona.
Ablatiuo à bonis.

¶Adiectiua Tertiæ.

¶Ntõ.hic & hæc & hoc prudens.
Genitiuo prudentis.
Datiuo prudenti.
Actõ prudentẽ & prudẽs.
Vocatiuo ò prudens.
Ablõ à prudente vel prudẽti.
Plĩ Ntõ.prudentes & prudẽtia.
Gtõ prudentum vel prudentiũ.
Datiuo prudentibus.
Actõ prudẽtes & prudẽtia
Vtõ ò prudẽtes & prudẽtia
Ablatiuo à prudentibus.
Ntõ.hic & hęc breuis et hoc breue
Genitiuo breuis.
Datiuo breui.
Accusatiuo breuem & breue.
Vocatiuo ò breuis & breue.
Ablatiuo à breui.
Plurali Ntõ.breues & breuia.
Genitiuo breuium.
Datiuo breuibus.
Accusatiuo breues & breuia.
Vocatiuo ò breues & breuia.
Ablatiuo à breuibus.
Ntõ hic et hęc breuior et hoc breuius
Genitiuo breuioris.
Datiuo breuiori.
Actõ breuiorẽ & breuius.
Vocatiuo ò breuior & breuius.
Ablõ à breuiore vel breuiori.
Plĩ Ntõ.breuiores & breuiora.
Genitiuo breuiorum.
Datiuo breuioribus.
Actõ.breuiores & breuiora.
Vctõ.ò breuiores & breuiora.
Ablatiuo à breuioribus.
¶Ntõ hic.acer hæc acris hoc acre.
Genitiuo acris.
Datiuo acri.
Accusatiuo.acrẽ & acre.
Vocatiuo ò acer acris acre.
Ablatiuo ab acri.
Plĩ Nominatiuo acres & acria.
Genitiuo acrium.
Datiuo acribus.
Accusatiuo.acres & acria.
Vocatiuo ò acres & acria.
Ablatiuo ab acribus.

¶Irregularia.

¶Nominatiuo hæc domus.
Genitiuo domi vel domus.
Datiuo domui.
Accusatiuo domum.
Vocatiuo ò domus.
Ablatiuo à domo.
Plurali Nominatiuo domus.
Genitiuo domorũ vel domum.
Datiuo domibus.
Accusatiuo domos vel domus.
Vocatiuo ò domus.
Ablatiuo à domibus.

¶Plĩ.Nominatiuo duo duæ duo.
Gtõ.duorum duarũ duorum.
Dtõ.duobus duabus duobus.
Actõ. duos vel duo duas duo.
Vocatiuo ò duo duæ duo.
Ablõ.à duob9 duab9 duobus.
Plĩ.Ntõ.ambo ambæ ambo.
Gtõ.amborũ ambarũ amborũ
Dtõ ambob9 ambab9 ambob9.
Actõ.ambos vel ambo ãbas ãbo.
Vocatiuo ò ambo ambæ ambo.
Ablõ. ambob9 ambab9 ambob9.
¶Nominatiuo hoc plus.
Genitiuo pluris.
Datiuo pluri.
Accusatiuo plus.
Vocatiuo ò plus.
Ablatiuo à pluri.
Plĩ. Nominatiuo plures & plura.
Genitiuo plurium.
Datiuo pluribus.
Acusatiuo plures & plura.
Vocatiuo ò plures & plura.
Ablatiuo a pluribus.

Primæ pnominis declin. C.II.

¶Nominatiuo ego.
Genitiuo mei.
Datiuo mihi vel mi.
Accusatiuo me.
Ablatiuo à me.
Plurali Nominatiuo nos, (:)
Genitiuo nostrum vel nostri.
Datiuo nobis.
Accusatiuo nos.
Ablatiuo à nobis.
¶Nominatiuo tu.
Genitiuo tui.
Datiuo tibi.
Accusatiuo te
Vocatiuo ò tu.
Ablatiuo à te.
Plurali nominatiuo vos.
Genitiuo vestrum vel vestri.
Datiuo vobis.
Accusatiuo vos.
Vocatiuo ò vos.
Ablatiuo à vobis.
Genitiuo sui.
Datiuo sibi. (:)
Accusatiuo se.
Ablatiuo à se.
Plurali Genitiuo sui.
Datiuo sibi.
Accusatiuo se.
Ablatiuo à se.

¶Secunda pnominis declin.

¶Nominatiuo hic hæc hoc.
Genitiuo huius.
Datiuo huic.
Accusatiuo hunc hanc hoc.
Ablatiuo ab hoc hac hoc.
Plĩ. nominatiuo hi hæ hęc.
Gtõ horum harum horum
Datiuo his.
Accusatiuo hos has hæc.
Ablatiuo ab his.
¶Nominatiuo iste ista istud.
Genitiuo istius.
Datiuo isti.
Accusatiuo istum istam istud.
Ablatiuo ab isto ista isto.
Plurali nominatiuo isti istæ ista.
Gtõ.istorum istarum istorũ.
Datiuo istis.
Accusatiuo istos istas ista.
Ablatiuo ab istis.
¶Nominatiuo ille illa illud.
Genitiuo illius.
Datiuo illi.
Accusatiuo illum illam illud.
Ablatiuo ab illo illa illo.
Plĩ. Nominatiuo illi illæ illa.
Gtõ. illorum illarum illorũ.
Datiuo illis.
Accusatiuo illos illas illa.
Ablatiuo ab illis.
¶Nominatiuo ipse ipsa ipsum.
Genitiuo ipsius.
Datiuo ipsi.
Ascusatiuo ipsum ipsam ipsum.
Ablatiuo ab ipso ipsa ipso.
Plĩ. nominatiuo ipsi ipsæ ipsa.
Gtõ.ipsorum ipsarum ipsorũ.
Datiuo ipsis.
Accusatiuo ipsos ipsas ipsa.
Ablatiuo ab ipsis.
¶Nominatiuo is ea id.
Genitiuo eius.
Datiuo ei.
Accusatiuo eum eam id.
Ablatiuo ab eo ea eo.
Plurali Nominatiuo ei vel ij ęæ ea.
Genitiuo eorum earum eorum.
Datiuo eis vel ijs.
Accusatiuo eos eas ea.
Ablatiuo ab eis vel ijs.

¶Tertia pronominis Declinatio.

¶Nominatiuo meus mea meum.
Genitiuo mei meæ mei.
Datiuo meo meæ meo.
Accusatiuo meum meam meum.
Vocatiuo ò mi mea meum.
Ablatiuo à meo meameo.
Plĩ.Nominatiuo mei meæ mea.
Genitiuo meorum mearũ meorũ.
Datiuo meis.
Accusatiuo meos meas mea.
Vocatiuo ò mei meæ mea.
Ablatino à meis.
Nominatiuo tuus tua tuum.
Vocatiuo caret.
Nominatiuo suus sua suum.
Vocatiuo caret.
Nominatiuo noster nostra nostrum.
Vocatiuo ò noster nostra nostrũ.
Nominatiuo vester vestra vestrum.
Vocatiuo caret.

¶Quarta pronominis declinatio.

¶Ntõ. hic & hæc & hoc nostras.
Genitiuo nostratis.
Datiuo nostrati.
Accusatiuo nostratem & nostras.
Vocatiuo ò nostras.
Ablatiuo à nostrati.
Plĩ.ntõ.nostrates & nostratia.
Genitiuo nostratium.
Datiuo nostratibus.
Accusatiuo nostrates & nostratia
Vocatiuo ò nostrates & nostratia
Ablatiuo à nostratibus.
¶Ntõ. hic & hæc & hoc vestras.
Vocatiuo caret.

¶Nomina per secundam declinationem pronominis declinata.

Cap. III.

Ntõ.vnus vna vnũ.vnius vni.
Ntõ.nullus.a.ũ.nulli9 nulli.
Ntõ. solus.a.ũ.solius soli.
Ntõ.totus.a.ũ.totius toti.
Nominatiuo.alius alia aliud.
Genitiuo alius.
Datiuo alij vel ali.
Nominatiuo alter altera alterum.
Alterius alteri.
Nominatiuo vterq; ãbitrius vtri.
Nominatiuo neuter neutra neutrũ.
neutrius neutri.
Nominatiuo vterq; vtraq; vtrũq;
Vtriusq; vtriq;

¶Ntõ quis.l.qui.quæ quod.l.quid.
Genitiuo cuius.
Datiuo cui.
Accusatiuo quẽ quã quod.l.qd.
Ablatiuo à quo qua quo.vel qui.
Plurali Nominatiuo qui quæ quæ
Genitiuo quorum quarum quorũ
Datiuo quis vel quibus.
Accusatiuo quos quas quæ.
Ablatiuo à quis vel quibus.

¶Compositaà quis vel quî.

Quisq;, quæq;, quodq; vel quidq;.
Genitiuo, Cuiusq;.

Quisquis. quicquid in nominatiuo,
& accusatiuo tantum.

Quisnam, quænam, quodnam vel quidnam.
Genitiuo. Cuiusnam.

Quispiam, quæpiam, quodpiam vel quidpiam.
Genitiuo. Cuiuspiam.

Quisquam, quæquam, quodquam vel quidquam.
Genitiuo. Cuiusquam.

Quisputas, quæputas, quodputas vel quidputas.
Genitiuo. Cuiusputas.

Quicunq;, quæcunq;, quodcunq; vel quidcunq;
Genitiuo. Cuiuscunq;.

Quidam, quædam quoddam, vel quiddam.
Genitiuo. Cuiusdam.

Quilibet, quælibet, quodlibet vel quidlibet.
Genitiuo. Cuiuslibet.

Quiuis, quæuis, quoduis vel quiduis.
Genitiuo. Cuiusuis.

Aliquis, aliqua, aliquod vel aliquid.
Genitiuo. Alicuius.

Ecquis, ecqua, ecquod vel ecquid.
Genitiuo. Ecciuius.

Nequis, nequa, nequod vel nequid.
Genitiuo. Necuius.

Nunquis, nunqua, nunquod vel nunquid.
Genitiuo. Nuncuius.

Siquis, siqua, siquod vel siquid.
Genitiuo. Sicuius.

Vnusquisq;, vnaquæq;, vnumquodq; vel vnũquidq;
Genitiuo. Vnius cuiusq;.

¶DE CONIVGATIONE. CAP. V.

IN coniugatione verborum explicanda visum est quædam tempora adijcere: ductique sumus ad id faciendum tum antiquorum autoritate, tum ratione, tum etiam necessitate. Adiecimus inquam in indicatiuo alterum futurum in voce simile futuri subiunctiui. Imperatiuo in vtroq; tempore adiecimus voces alteras similes futuro optatiui, alteras similes præterito aut futuro subiunctiui. Optatiuo præterea adiecimus duo tempora. Infinitiuo futurum proprium vltra duo illa circumloquia, quæ vulgo habentur. Quod si quis dixerit frustra hæc tempora fuisse adiecta, cum ad aliorum modorum tempora reduci possint: frustra igitur futurum optatiui ponimus, quia simillis est in voce præsenti subiunctiui. Frustra quasdam imperatiui personas, cum similes sint eiusdem subiunctiui paribus personis. Non igitur per voces distinguntur tempora atq; modi verborum, sed ratione significationis quemadmodum in dictionibus per casus declinatis: casus & numeri non vocibus, sed significationibus distinguntur: alioqui nominatiuus & vocatiuus idem essent casus, quia plerumq; similiter desinũt: ablatiuus & septimus casus vtriusq; numeri, datiuus quoq; & ablatiuus plurales, quia semper eodem modo terminantur. Quod si multo commodius est verborum qualitates cum suis tẽporibus distincte poni: etiam si aliquod interim addiscentibus dispendium fuerit, quam omnia miscere atq; inculcare, id quod Ioannes Pastrana fecit confundendo modos cum temporibus: confidamus boni, atq; patiamur hanc tantulam moram, quæ sit nobis postea magnam allatura vtilitatem. Adiecimus inquam in indicatiuo tempus futurum quod perfectum dicimus: quoniam alterum, quod est in vsu frequentiori imperfectum dici oportet. Nam qui dicit ego amabo vxorem: nihil aliud designat, quam futurum esse tempus in quo vxorem amare inchoabit, quemadmodum qui dicit amo & amabam. Qui vero dicit amauero, non minus impositurum esse finem vxoris amandæ significat, quam is, quid dicit ego amaui, & ego amaueram. Et ne pro libidine nostra hoc dixisse videamur, attulimus M. Varronis verba ex secundo de analogia libro. Quædam, inquit, sunt tempora imperfecta, vt à disco, discebam, discam: quædam vero perfecta, vt didici, didiceram, didicero. Vides inter tempora voces q; indicatiui modi à Var. positum didicero in futuro perfecto, quod est simile futuro subiunctiui modis. Quare si quis dixerit cũ didicero Bucolica Virgilij cessibo à laboresubiunctiuus est. Quod si dixerit, intra decem dies didicero Bucolica Virgilij, indicatiuus est. Et, quemadmodum aliubi diximus, plusquam perfectum indicatiui modi poni pro præterito perfecto, si nõ ad aliud præteritum referatur: id nunc dicimus de futuro perfecto: vt eius manifesta significatio appareat, indigere altero futuro ad quod referatur. Vt Cicero in epistolis ad Appium. Etsi cum tu in prouinciam veneris, ego annalibus munus confecero, idest à me confectum erit. Imperatiui quoq; modi secundis personis præsentis temporis vtriusq; numeri voces futuri optatiui earundem personarum similes adiecimus, vt ama, vel ames, amate, vel ametis. Terentius in Heauton. Solicitudinem istam, quæ tẽ excruciat, omittas, quod tantum significat, quantum omitte. Horatius. iij. carmi. Per meos fines & aprica rura lenis incedas, abeasque in paruis æquus alumnis, quod valet incede, & abi. Iam cum negatione prohibendo frequens est hic dicendi modus, vt ne neges, ne facias, ne dicas: pro ne nega, ne fac, ne dic. Nam prohibitiuus modus ad imperatiuum refertur: quod prohibere quodammodo est imperare. Sed & alias significationes hic modus habet. Est enim & precatiuus. Virgilius Parce pio generi, & proprius res aspice nostras. Est & exhortatiuus, vt ò iuuenes tectis succedite nostris. Est & concessiuus, vt. I, sequere Italiã ventis, pete regna per vndas. Est & execratiuus. vt Iuuc. Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra. In futuro verò imperatiui, cui omnes voces præteriti pfecti siue futuri subiunctiui, præterquã primæ pſonę singularis, addiderimus, res ipsa nos admonuit: nã voces illę p modũ imperãdi frequẽter

reperiuntur. Cicero in secundo de Oratore. tu quemadmodum his satisfacias, videris. Iuuc. Græculus esuriens in cœlum iusseris, ibit. Per. dixeris hæc inter baricosos centuriones. Et illud eiusdem: Verterit hunc dominus momento turbinis exit Marcus dama. nec est necesse suppleri coniunctionem, vt ad modum subiunctiuum huiusmodi constructiones referantur. Iam vero illa ex euangelio: tu videris & vos videritis, satis liquet ad hæc istiusmodi tempus pertinere: quamquam apud græcos loca illa futuri sint indicatiui. Cum particula negatiua frequentius hæc constructio reperitur. Vergilius in tertio Aenei. Hic tibi nequa more fuerint dispeddita tanti. Horatius in epistolis. Mancipijs locuplex, eget æris Capadocum rex: ne fueris hic tu. Plautus in Epidico: Vbi Volesi pater esse: ibi esto, vbi nolis, ne fueris pater. Quæ voces non magis subiuntiui sunt, quã illæ, quas futuro perfecto indicatiui tribuimus: cũ non voces sed significationum diuersitas faciat distinctos modos. Optatiui modi præteritũ perfectum extricauimus à præsenti, propterea quod in sermone Hispano vtriusq; tempus sub eadẽ voce diuersos habet sensus. Tempus præteritũ perfectũ subiunctiui præterito adiecimus simile. ducti tum Diomedis autoritate, tum etiã ratione significationis, quæ in vsu frequenter reperitur. Virg. vj. Aeñ. Hæc Troiana tenus fuerit fortuna sequuta, & Lucanus in secũdo. Sed conditor arcis finxerit ista Tages. Cic. in lib. de fato. Posidonio pace magistri dixerim, quędã cõmiſci videtur, quãquã hic dicẽdi modus magis videatur futuri tẽporis huiusce modi, quã præteriti. Est quoq; figura loquẽdi cũ officiũ fuisse prætermissũ à nobis, aut ab alijs cõquerimur, q̃ locutio adhunc modũ referri potest, qualis est illa apud Terẽtium in Andria. hem prædiceres. Idẽ in Heautõ. fortasse iniquior erat, pateretur. Idem in Phormione. sumeret vel fœnore. Virgilius quarto Aeneidos. Faces in cassa tuliſse, implesſemq; foros flãmis: natũq; patrẽq; cũ genere extinxẽ, memet sup ipsa dediſſem. Idẽ in eodẽ. Ea dẽ mea ad fata vocasses. Idẽ ambas ferro dolor, atq; eadẽ hora tuliſſet. Subiunctiuus cũ ab eo dicatur, quod aliud verbũ sibi adiungi desideret, idq; niſi per coniunctionẽ fieri non possit, nõ omnes cõiugationes omnibus temporibus conueniũt, sed quædã quibuſdam. Sed ideo hæc coniunctio cũ in verbo subiũctiuo præponitur, quia pleriſq; huiusmodi tẽporibus aptari potest. Illud tamen aduerendũ subiunctiui tẽpora nõ esse satis explicita. nam & præsens magis significat futurũ aut instans, quã tempus præsens: vt si dixeris venio, vt legam. lego, vt intelligam. Præterium quoq; imperfectũ nonnunquã in tẽpore præsenti rem fieri significat. vt Virgilius sexto Aeneidos. Si nunc foret illa iuuenta. Idem in Bucol. Nec tuus hic Mœris, nec viueret ipse Menalcas. Futurũ quoq; tẽpus aliquãdo significat. vt Virg. Tyrias olim quę euerteret arces. Idem, qui mare: qui terras omni ditione teneret. Præteritũ quoq; perfectũ pleriq; sensum habet futuri. vt Terentius in Andria. Si inde te eximerim, ego pro te molã. Idem in eodẽ. Certe si reſciuerim: atq; in vſu frequẽti est, vt sic dixerim, cũ aliquid improprie, aut barbare loquimur. Quare nõ sine causa Gellius in ambiguo reliquit, an cuiusmodi voces præteriti an futuri subiũctiui essent. Est & alia subiũctiui significatio per modũ cõcedendi, quæ quidẽ verbi qualitas ab alijs modis distinguẽda fuit: vt essent modi sex. Cicero in academicis. sed fuerint illa vetera, si vultis illa cognita. Idẽ in secũdo de finibus. Sed esto fecerit, si ita vis. Virg. iiij. Aeñ. Verũ anceps pugnæ fuerat fortuna, fuisset. In futuro quoq; reperitur hic modus. vt Cicero in academicis. Age restitero Peripateticis: sustinuero Epicureos, & per alterũ futurũ simile præterito. Virg. ij. Georgicorũ. Haud alios prima nascentis origine mundi Illuxisse dies, aliumue habuisse tenorem, Crediderim. Idem in eodem. Non ego te mensis & dijs acceptasse secundis transierim Rhodia.

¶De coniugatione verbi irregularis sum. Cap. IIII.

SVm. Es. Fui. Esse. Ens. Futurus.

¶Indicatiuo modo

Tempore præsenti. Sum. es. est.
Plurali. Sumus. estis. sunt.

Præterito imperfecto. Eram. eras erat.
Plurali. Eramus. eratis. erant.

Præterito perfecto. Fui. fuisti. fuit.
Plurali. Fuimus fuistis. fuerunt: vel fuere.

Præterito pluſquam perfecto. Fueram. fueras. fuerat.
Plurali. Fueramus. fueratis. fuerant.

Futuro imperfecto. Ero. eris. erit.
Plurali. Erimus. eritis. erunt.

Futuro perfecto. Fuero. fueris. fuerit.
Plurali. Fuerimus. fueritis, fuerint.

Imperatiuo modo.

¶Tempore præsenti. Es, vel sis. sit.
Plurali. Simus. este vel sitis. sint.

Futuro. Esto vel sueris. esto vel fuerit.
Plurali. Fuerimus. estote. l. fueritis. sunto. l. fuerint.

¶Optatiuo modo.

Tempore præsenti. Vtinam Essem. esses. esset.
Plurali. Essemus. essetis. essent.

Præterito imperfecto. Vtinam Essem. esses. esset.
Plurali. Essemus. essetis. essent.

(:) Præterito perfecto. Vtinam Fuerim. fueris. fuerit.
Plurali. Fuerimus. fueritis. fuerint.

Præterito pluſq; perfecto. Vtinã Fuissem. fuisses. fuisset.
Plurali. Fuissemus. fuissetis. fuissent.

Futuro. Vtinam Sim. sis. sit.
Plurali. Simus. sitis. sint.

¶Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti. Cum Sim. sis. sit.
Plurali. Simus. sitis. sint.

Præterito imperfecto. Cum Essem. esses. esset.
Plurali. Essemus. essetis. essent.

Præterito perfecto. Cum. Fuerim. fueris. fuerit.
Plurali. Fuerimus. fueritis. fuerint.

(:) Præterito pluſquã perfecto. Cũ Fuissem. fuisses. fuisset.
Plurali. Fuissemus. fuissetis. fuissent.

Futuro. Cum Fuero. fueris. fuerit.
Plurali. Fuerimus. fueritis. fuerint.

¶Infinitiuo modo.

Tempore præsenti. Esse. | Præterito Fuisse. Futuro. Fore vel futurum.

SVm,es,fui)Hoc verbum ideo præposuimus alijs verbis regularibus, quia necessarium fuit ad circumloquia verborum passiuorum aut passiuam vocem habentium declinanda.In imperatiuo,es,vel sis posuimus, quam quam alias diximus,sis,non esse huius modi vocem sed,es,tantum.Nam si habet,sit, & simus, & site , & sint, cur non habeat & sis ? Et cum Virgilius dixit primo Aeneidos. Sis bonus ò fœlixq; tuis:cur magis sit optati ui,sis, quam deprecatiui,hoc est, imperatiui modi? Sed quod de,site,dixi, apud antiquiores tantũ fuit, vt apud Plautũ in Curgulione ; Site mihi volentes propitiæ . Et in eodem Site causa mea Lydi barbari, Sustulimus verò quod alij perperam posuerunt. essendi,essendo,essendum : quæ gerundia nusquam apud Latinos reperiri verissime scripsit Valla. Ens verò & si latine dici non posse Seneca in quadam epistola asseuerat : posuimus tamen illud, quia Priscianus ait apud antiquos fuisse, & ab eo composita absens & præsens adhuc extant: & philosophi necessitati coacti vtuntur eo ad exprimendum,quod ex græco interpretatur. on,usa,on, pro hic ens,hæc ens,hoc ens. Futurum quoq; ab alio verbo sumptum est,quod in usu,non extat,hoc est,suo, fuis , à quo etiam mutuati sumus præterium & tempora,quæ ab eo formantur. Fore quoq; ab eo ,quod est,forem sumptum est pro eo,quod futurum est, circumloquium videlicet futuri infinitiui modi. Composita verò ab hoc verbo rationem simplicis sequuntur;nisi quod possum à pos & sum,aliquando recipit.t.mediam vt potes. potest . potestis. poteram. In imperatiuo potest. potestote. In præterito & temporibus ab eo formatis, s. mutatur in.t: vt potuit. In futuro quoq; indicatiui.t. interponitur: vt potero . Et in participio præsentis temporis:vt potens quod magis nomen esse videtur. Inuenimus quoq; possetur pro posset. Quadrigarius apud Marcellum. Cum non possetur discerni verius putaretur victoria. Poteratur pro poterat: Cælius apud eundem . Sine periculo bellum geri poteratur.Virgilius quoq; libro octauo : Liquidoue potestur electro dixit. Prosum quoq; à pro cõpositũ sequenti vocali.d.recipit.Cũ præpositionibus frequenter componitur his scilicet,ab.de.in.inter.ob.pro præ.super.vt absum.adsum. ita prosum euphoniæ deseruiens accipit.d. quando sequitur vocalis,vt proderam prodero.prodessem.

¶Prima coniugatio.

AMo,amas,amaui,amare.
Amandi,amando,amandum.
Amatum,amatu.
Amans,amaturus.
Amor,amaris.
Amatus,amandus.

¶Actiua voce indicatiuo modo.

Tempore præsenti.Amo.amas.amat.
Plurali.Amamus.amatis. amant.
Præterito imperfecto.Amabam.amabas. amabat.
Plurali.Amabamus.amabatis.amabant.
Præterito perfecto.Amaui.amauisti.amauit.
Plurali.Amauimus.amauistis.amauerũt vel amauere.
Præt.plusq̃ perfecto.Amauerã.amrueras.amauerat.
Plurali. Amaueramus.amaueratis.amauerant.
Futuro imperfecto.Amabo.amabis. amabit.
Plurali.Amabimus.amabitis.amabunt.
Futuro perfecto.Amauero.amaueris.amauerit.
Plurali.Amauerimus.amaueritis.amauerint.

¶Imperatiuo modo.

Tempore præsenti.Ama vel ames.amet.
Plurali.Amemus.amate vel amentis.ament.
Futuro.Amato vel amaueris.amato vel amauerit.
Plũ.Amemus vel amauerimus.amatote vel.ueritis.
Amanto,vel amauerint.

¶Optatiuo modo.

Tempore præsenti.Vtinam Amarem.amares.amaret.
Plurali.Amaremus.amaretis.amarent.
Præterito imperfecto.Vtinã Amarẽ.amares.amaret.
Plurali.Amaremus.amaretis.amarent.
Præt. pfecto.Vtinã.Amauerim.amaueris.amauerit.
Plurali.Amauerimus.amaueritis.amauerint.
Præt.pluſquam pfecto.Vtinã.Amauissem.isses.isset.
Plurali . Amauissemus.amauissetis.amauissent.
Futuro.Vtinam Amem.ames.amet.
Plurali.Amemus.ametis.ament.

¶Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti.Cum Amem.ames.amet.
Plurali.Amemus.ametis.ament.
Præterito perfecto.Cũ Amauerim.amaueris.amauerit.
Plurali.Amauerimus.amaueritis.amauerint.
Præt.pluſquamperfecto.Cũ Amauissem.isses.isset.
Plurali.Amauissemus.amauissetis.amauissent.
Futuro.Cum Amauero.amaueris.amauerit.
Plurali.Amauerimus.amaueritis,amauerint.

¶Infinitiuo modo.

Tempore præsenti.Amare.
Præterito.Amauisse.
Futuro amaturum,vel amaturum esse,vel amatum ire.

¶Gerundia substantiua.

Amandi,amando,amandum.

¶Supina verba.

Amatum.amatu.

¶Participia vocis actiuæ.

Amans.amaturus.

¶Verbo impersonali indicatiuo modo.

Tempore præsenti.
Amatur.
Præterito imperfecto.
Amabatur.
Præterito perfecto.

Amatum est,vel fuit.
Præterito pluſquam perfecto.
Amatum erat,vel fuerat.
Futuro imperfecto.Amabitur.
Futuro perfecto.Amatum erit.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti.Ametur.
Futuro,Amator vel amatum sit.

¶Optatiuo modo.

Tempore præsenti,vtinam Amaretur.
Præterito imperfecto.vtinam Amaretur.
Præterito perfecto,vtinam Amatum sit vel fuerit.
P.P.P.vtinam Amatum esset vel fuisset.
Futuro vtinam Ametur.

¶Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti,cum Ametur.
Præterito imperfecto,cum Amaretur.
Præterito perfecto,cum Amatum sit vel fuerit.
P.P.P.cum Amatum esset vel fuisset.
Futuro,cum Amatum erit vel fuerit.

¶Infinitiuo modo.

Tempore præsenti.Amari.
Præterito.Amatum esse vel fuisse.
Futu. Amandum vel Amandũ esse,vel Amatum iri.

¶ Passiua voce.Indicatiuo modo.

Tempore præsenti. Amor, amaris,vel amare, amatur.
Plurali. Amamur,amamini,amantur.
Præt.impſ. Amabar, amabaris vel amabare,amabatur.
Plurali. Amabamur,amabamini,amabantur.
Præterito perfecto, Amatus.a.um.sum vel fui.
Præt.pluſ.perfecto. Amatus.a.ũ. eram vel fuerã.
Futuro imperf.Amabor,amaberis.l.amabere.amabitur.
Plurali. Amabimur,amabimini,amabuntur.
Futuro perfecto. Amatus,amata,amatum ero.

¶Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Amare vel ameris,ametur.
Plurali. Amemur,amamini vel amemini,amentur.
Futuro,Amator,vel amatus sis, Amator.l.amatus sit.
Plurali. Amemur, vel amati simus,amaminor,vel amati sitis,amantor,vel amati sint.

¶Optatiuo modo.

Tempore præſ.vtinã Amarer,amareris.l.rere.retur.
Plurali. Amaremur,amaremini,amarentur.
Præt. imperfe. vtinã Amarer,amareris. l.rere.retur.
Plurali.Amaremur,amaremini,amarentur.
Præterito perf. vtinã. Amatus.a.um.sim vel fuerim.
Præt.pluſ. perf. vtinã Amatus.a.ũ.essem.l.fuissẽ.
Futuro,vtinam Amer,ameris,vel.ere.ametur.
Plurali. Amemur,amemini,amentur.

¶Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti,cũ Amer. ameris.l.amere,ametur.
Plurali.Amemur,amemini,amentur.
Præt. imperf. cum Amarer,amareris,vel.rere.retur.
Plurali.Amaremur,amaremini,amarentur.
Præterito perf.cum Amatus.a.um.sim vel fuerim.
Præterito pluſquam perfecto, cum Amatus.a.um.essem vel fuissem.
Futuro,cum Amatus.a.um.ero vel fuero.

¶Infinitiuo modo.

Tempore præsenti. Amari.
Præterito. Amatus,amata,amatum esse.l.fuisse.
Futuro, Amandum, vel amandum essẽ, vel amatum iri.

¶Participia vocis passiuæ.

Præteriti, Amatus,amata,amatum.
Futuri. Amandus,amanda,amandum.

¶Secunda Coniugatio.

DOceo.doces.docui.docere.Docendi.docendo. docendum. Doctum,doctu. Docens. docturus. Doceor.doceris.Doctus.docendus.

¶Actiua voce.Indicatiuo modo.

Tempore præsenti.Doceo,docs,docet.
Plurali.Docemus, doctis, docent.
Præterito imperfecto.Docebam,docebas.docebat.
Plurali.Docebamus.docebatis.docebant.
Præterito perfecto.Docui,docuisti,docuit.
Plurali.Docuimus docuistis,docuerunt vel docuêre.
Præterito pluſ.perf.Docueram,docueras,docuerat.
Plurali.Docueramus,docueratis,docuerant.
Futuro imperfecto,Docebo,docebis,docebit.
Plurali.Docebimus,docebitis,docebunt.
Futuro perfecto.Docuero,docueris,docuerit.
Plurali.Docuerimus,docueritis,docuerint.

¶Imperatiuo modo.

Tempore præsenti,Doce vel doceas,doceat.
Plurali.Doceamus,docete,vel doceatis, doceant.
Futuro,doceto,vel docueris,doceto,vel docuerit.
Plurali. Doceamus,vel docuerimus,docetote, vel docueritis,docento,vel docuerint.

¶Optatiuo modo.

Tempore præsenti,vtinam. Docerem,doceres,doceret.
Plurali.Doceremus,doceritis,docerent.
Præterito imperfe.vtinam Docerẽ,doceres, doceret.
Plurali.Doceremus,docerctis,docerent.
Præterito perfe. vtinã Docuerim,docueris,docuerit.
Plurali.Docuerimus,docueritis,docuerint.
Præt.pluſ. perf. vtinam Docuissem,docuisses,docuisset.
Plurali.Docuissemus,docuissetis,docuissent.
Futuro,vtinam Docuam,doceas,doceat.
Plurali.Doceamus,doceatis,doceant.

¶Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti.cum Doceam,doceas,doceat.
Plurali.Doceamus,doceatis,doceant.
Præterito imperfecto, cum Docerem,doceres,docẽret.
Plurali.Doceremus,docerctis,docerent.
Præterito perfecto, cum Docuerim,docueris,docuerit.
Plurali.Docuerimus,docueritis,docuerint.
Præte. pluſ.perfe. cum Docuissem,docuisses,docuisset.
Plurali.Docuissemus,docuissetis,docuissent.
Futuro,cum Docuero,docueris,docuerit.
Plurali.Docuerimus,docueritis,docuerint.

¶Infinitiuo modo.

Tempore præsenti. Docere. Præterito,docuisse.
Futuro,docturum vel docturum esse,vel doctum ire.

¶Gerundia substantiua. Docendi, docendo, docendum.

Supina verba. Doctum,doctu.

Participia præsentis. Docens.Futuri,Docturus.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

¶ Verbo impersonali. Indicatiuo modo.

Tempore præsenti. Docetur.
Præterito imperfecto. Docebatur.
Præterito perfecto, Doctum est vel fuit.
Præterito pluſ. perfecto, Doctum erat vel fuerat.
Futuro imperfecto Docebitur.
Futuro perfecto, Doctum erit.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Doceatur.
Futuro, Docetor, vel Doctum ſit.

¶ Optatiuo modo.

Tempore præsenti, vtinam Docerẽtur.
Præterito imperfecto. vtinam Docerẽtur.
Præterito perf. vtinam Doctum ſit vel fuerit.
Præt. pluſ. perf. vtinã Doctum eſſet vel fuiſſet.
Futuro vtinam Doceatur.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti, cum Doceatur.
Præterito imperfecto cum Docerẽtur.
Præterito perfecto, cum Doctum ſit vel fuerit.
Præt. pluſ. perfe. cum Doctum eſſet vel fuiſſet.
Futuro, cum Doctum erit vel fuerit.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti, Doceri.
Præterito. Doctum eſſe vel fuiſſe.
Futuro, Docendum vel docendũ eſſe. l. doctum iri.

¶ Paſsiua voce. Indicatiuo modo.

Tempore præsenti. Docor, doceris vel docere, docetur.
Plurali. Docemur, docemini, docentur.
Præt. imperf. Docebar, docebaris vel. bare. batur.
Plurali. Docebamur, docebamini, docebantur.
Præterito perfe. Doctus. a. um. ſum vel fui.
Præterito pluſ. perfe. Doctus. a. um. eram vel fueram.
Futuro imperf. Docebor, docebcris vel. bere. docebitur.
Plurali. Docebimur, docebimini, docebuntur.
Futuro perfecto. Doctus. a. um. ero.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Docere vel docaris, doceatur.
Plurali. Doceamur, doceamini vel docemini, doceãtur
Futuro Docetor vel doctus ſis, docetor vel doctus ſit.
Plurali. Doceamur vel docti ſimus, doceminor vel docti ſitis, docentor, vel docti ſint.

¶ Optatiuo modo.

Temp. præſen. vtinã Docerer, docereris. l. rere. retur.
Plurali. Doceremur, doceremini, docerentur.
Præt. imp. vtinã Docerer, docereris. l. rere. doceretur.
Plurali. Doceremur, doceremini, docerentur.
Præterito perfe. vtinam Doctus. a. um, ſim vel fuerim.
Præterito pluſ. perfecto. Vtinam Doctus, docta doctũ eſſem vel fuiſſem.
Futuro, vtinam Docear, docearis vel doceare, doceatur.
Plurali. Doceamur, doceamini, doceantur.

¶ Subiunctiuo modo.

Temp. præ. cum Docear, docearis vel doceare. ceatur.
Plurali. Doceamur, doceamini, doceantur.
Præt. imper. cũ Docerer, docereris. l. rere. docerẽtur.
Plurali. Doceremur, doceremini, docerentur.
Præterito perf. cum Doctus. a. um. ſim vel fuerim.
P. P. P. cum Doctus. a. um, eſſem vel fuiſſem.
Futuro, cum Doctus. a. um. ero. vel fuero.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti, Doceri.
Præterito. Doctus. a. um. eſſe vel fuiſſe.
Futuro. Docendũ vel docendum eſſe, vel doctum iri.

¶ Participia vocis paſsiuæ.

Præteriti. Doctus. a. um.
Futuri. Docendus. a. um.

¶ Tertia Coniugatio.

LEgo. legis. legi. legere. Legendi. legendo. legendũ. Lectum, lectu. Legens. lecturus. Legor. legeris, Lectus. legendus.

¶ Actiua voce. Indicatiuo modo.

Tempore præsenti. Lego, legis, legit.
Plurali. Legimus, legitis, leguntꝫ
Præterito imperfe. Legebam, legebas, legebat.
Plurali. Legebamus, legebatis, legebant.
Præterito perf. Legi, legiſti, legit.
Plurali. Legimus, legiſtis, legerunt vel legere.
Præterito pluſ. perf. Legeram, legeras, legerat.
Plurali. Legeramus, legeratis, legerant.
Futuro imperf. Legam, leges, leget.
Plurali. Legemus, legetis, legent.
Futuro perf. Legero, legeris, legerit.
Plurali. Legerimus, legeritis, legerint.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Lege vel legas, legat.
Plurali. Legamus, legite vel legatis, legant.
Futuro. Legito vel legeris, legito vel legerit.
Plu. Legamus vel legerimus, legitote vel legeritis, leguuto vel legerint.

¶ Optatiuo modo.

Tempore præsenti. vtinam Legerem, legeres, legeret.
Plurali. Legeremus, legeretis, legerent.
Præterito imperfecto, vtinã Legerem, legeres, legeret.
Plurali. Legeremus, legeretis, legerent.
Præterito perfecto vtinam. Legerim, legeris, legerit.
Plurali. Legerimus, legeritis, legerint.
Præterito pluſ. perfe. vtinam Legiſſem, legiſſes, legiſſet.
Plurali. Legiſſemus, legiſſetis, legiſſent.
Futuro, vtinam Legam, legas, legat.
Plurali. Legamus, legatis, legant.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti, cum Legam, legas, legat.
Plurali. Legamus, legatis, legant.
Præterito imperf. cum Legerem, legeres, legeret.
Plurali. Legeremus, legeretis, legerent.
Præterito perfecto, cum Legerim, legeris, legerit.
Plurali. Legerimus, legeritis, legerint.
Præterito pluſ. perf. cum Legiſſem, legiſſes, legiſſet.
Plurali. Legiſſemus, legiſſetis, legiſſent.
Futuro, cum Legero, legeris, legerit.
Plurali. Legerimus, legeritis, legerint.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti, Legere.
Præterito, Legiſſe.
Futuro, Lecturum, vel lecturum eſſe, vel lectum ire.

¶ Gerundia ſubſtantiua.

Legendi, Legendo. Legendum.

¶ Supina verba.

Lectum, Lectu.

¶ Participia.

Præsentis. Legens.
Futuri. Lecturus. a. um.

¶ Verbo impersonali. Indicatiuo modo.

Tempore præsenti, Legitur.
Præterito imperfe. Legebatur.
Præterito perfe. Lectum eſt vel fuit.
Præterito pluſ. perfe. Lectum erat vel fuerat.
Futuro imperfe. Legetur.
Futuro perfe. Lectum erit.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti, Legatur.
Futuro, Legitor, vel lectum ſit.

¶ Optatiuo modo.

Tempore præsenti, vtinam Legeretur.
Præterito imper. vtinam Legerẽtur.
Præterito perfe. vtinam Lectum ſit vel fuerit.
Præt. pluſ. perfe. vtinam Lectum eſſet, vel fuiſſet.
Futuro, vtinam Legatur.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti, cum Legatur.
Præterito imperf. cum Legerẽtur.
Præterito perfecto, cum Lectum ſit vel fuerit.
Præterito pluſ. perfe. cum Lectum eſſet vel fuiſſet.
Futuro, cum Lectum erit vel fuerit.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti, Legi.
Præterito, Lectum eſſe vel fuiſſe.
Futuro, Legendum vel Legendum eſſe vel lectũ iri.

¶ Paſsiua voce. Indicatiuo modo.

Tempore præſen. Legor, legeris vel legere, legitur.
Plurali. Legimur, legimini, leguntur.
Præt. imper. Legebar, legebaris, vel. are. legebatur.
Plurali. Legebamur, legebamini, legebantur.
Præterito perfe. Lectus. a. um. ſum. vel fui.
Præt. pluſ. per. Lectus. a. um. eram vel fueram.
Futuro imperfe. Legar, legeris vel. ere. legetur.
Plu. Legemur, legemini legentur.
Futuro perfe. Lectus, lecta, lectum. ero.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Legere vel legaris, legatur.
Plurali. Legamur, legamini vel legamini, legantur.
Futuro, Legitor vel lectus ſis legitor vel lectus ſit.
Plurali. Legamur vel lecti ſimus, legiminor vel lecti ſitis, leguntor vel lecti ſint.

¶ Optatiuo modo.

Temp. præ. vtinã Legerer. legereris. l. rere. legerẽtur.
Plurali. Legeremur, legeremini, legerentur.
Præt. imper. vtinã Legerer, legereris. l. rere. retur.
Plurali. Legeremur, legeremini, legerentur.
Præt. perfe. vtinam. Lectus. a. um. ſim vel fuerim.
P. P. P. vtinam Lectus. a. um. eſſem vel fuiſſem.
Futuro, vtinam Legar, legaris vel legare, legatur.
Plurali. Legamur, legamini, legantur.

¶ Subiunctiuo modo.

Temp. præsenti, cũ Legar, legaris. l. legare, legatur.
Plurali. Legamur, legamini, legantur.
Præt. imperf. cũ legerer, legereris. l. rere. legerẽtur.
Plurali. Legeremur, legeremini, legerentur.
Præterito per. cum Lectus. a. um. ſim vel fuerim.
P. P. P. cum Lectus. a. um. eſſem vel fuiſſem.
Futuro, cum Lectus. a. um. ero. vel fuero.

¶ Infinitiuo modo.

Tempori præsenti. Legi.
Præterito. Lectum. a. um. eſſe vel fuiſſe.
Futuro, Legendum vel Legendum eſſe, vel lectũ iri.

¶ Partipia vocis paſsiuæ.

Præteriti, Lectus, lecta, lectum.
Futuri. Legendus, legenda, legendum.

¶ Quarta Coniugatio.

AVdio. audis. audiui, audire. Audiendi. audiendo. audiendum. Auditum. auditu. Audiens. auditurus. Audior. audiris. Audi. us. audiendus,

¶ Actiua voce. Indicatiuo modo.

Tempore præsenti. Audio, audis, audit.
Plurali. Audimus, auditis, audiunt.
Præterito imper. Audiebam, audiebas, audiebat.
Plurali. Audiebamus, audiebatis, audiebant.
Præterito perfe. Audiui, audiuiſti, audiuit.
Plurali. Audiuimus, audiuiſtis, audiuerunt. l. audiuere.
Præt. pluſ. perfe. Audieram, audieras, audierat.
Plurali. Audieramus, audieratis, audierant.
Futuro imperfe. Audiam, audies, audiet.
Plurali. Audiemus, audietis, audient.
Futuro perfe. Audiuero, audiueris, audiuerit.
Plurali. Audiuerimus, audiueritis, audiuerint.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Audi vel audias, audiat.
Plurali. Audiamus, audite vel audiatis, audiant.
Futuro. Audito vel audiueris, audito vel audiuerit.
Plurali. Audiamus vel audiuerimus, auditote, vel audiueritis, audiuento vel audiuerint.

¶ Optatiuo modo.

Temp. præsenti, vtinam Audirem, audires, audiret.
Plurali. Audiremus, audiretis, audirent.
Præt. imperf. vtinã Audirem, audires, audiret.
Plurali. Audiremus, audiretis, audirent.
Præt. per. vtinam Audiuerim, audiueris, audiuerit.
Plurali. Audiuerimus, audiueritis, audiuerint.
P. P. P. vtinã Audiuiſſem, audiuiſſes, audiuiſſet.
Plurali. Audiuiſſemus, audiuiſſetis, audiuiſſent.
Futuro, vtinam Audiam, audias, audiat.
Plurali. Audiamus, audiatis, audiant.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti, cum Audi. am, audias, audiat.
Plurali. Audiamus, audiatis, audiant.
Præterito imper. cum Audirem, audires, audiret.
Plurali. Audiremus, audiretis, audirent.
Præt. perf. cum Audiuerim, audiueris, audiuerit.

Plurali. Audiuerimus, audiueritis, audiuerint.
P.P.P. cum Audiuissem, audiuisses, audiuisset.
Plurali. Audiuissemus, audiuissetis, audiuissent.
Futuro, cum Audiuero, audiueris, audiuerit.
Plurali. Audiuerimus, audiueritis, audiuerint.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti. Audire.
Præterito. audiuisse.
Futuro. Auditurum, vel auditurũ esse. l. auditum ire.

¶ Gerundia substantiua.

Audiendi, audiendo, audiendum.

¶ Supina verba.

Auditum. Auditu.

¶ Participia vocis. Actiuæ.

Præsentis. Audiens. Audientis.
Futuri. Auditurus. a. um.

¶ Verbo impersonali. Indicatiuo modo.

Tempore præsenti, Auditur.
Præterito imperfe. Audiebatur.
Præterito perf. Auditum est vel fuit.
Præterito pluſ. per. Auditum erat vel fuerat.
Futuro, imperf. Audietur.
Futuro perf. Auditum erit.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Audiatur.
Futuro, auditor, vel auditum sit.

¶ Optatiuo modo.

Tempore præsenti, vtinam Audiretur.
Præterito imperf. vtinam Audiretur.
Præterito perfe. vtinam Auditum sit vel fuerit.
P.P.P. vtinam Auditum esset vel fuisset.
Futuro, vtinam. Audiatur.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti, cum Audiatur.
Præterito imperf. cum Audiretur.
Præterito perf. cum Auditum sit vel fuerit.
Præterito pluſ. per. cum Auditum esset, vel fuisset.
Futuro, cum Auditum erit vel fuerit.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti. Audiri.
Præterito Auditum esse vel fuisse.
Futuro, Audiendum, vel Audiendum esse, vel auditum iri.

¶ Passiua voce. Indicatiuo modo.

Tempore præsenti Audior, audiris. l. audire, auditur.
Plurali. Audimur, audimini, audiuntur.
Ptõ imperf. Audiebar, ebaris, vel audiebare. batur.
Plurali. Audiebamur, audiebamini, audiebantur.
Præterito perfe. Auditus. a. um. sum vel fui.
Præterito pluſ. per. Auditus. a. um. eram. vel fueram.
Futuro imperfe. Audiar, audieris, vel. ere. audietur.
Plurali. Audiemur, audiemini, audientur.
Futuro perf. auditus, Audita, auditum. ero.

¶ Imperatiuo modo.

Tempore præsenti. Audire vel audiaris, audiatur.
Plurali. Audiamur, audimini, vel audiamini, audiãtur
Futuro, Auditor, vel auditus sis, Auditor. l. auditus sit.
Plurali. Audiamur. l. auditi simus, audiminor. l. auditi sitis. Audiuntor vel auditi sint.

¶ Optatiuo modo.

Tempore præsenti, vtinam Audirer, audireris, vel. rere. audiretur.
Plurali. Audiremur, audiremini, audirentur.
Præterito imper. vtinã Audirer, audireris, vel audirere, audiretur.
Plurali. Audiremur, audiremini, audirentur.
Præterito perfecto, vtinam Auditus, audita, auditum sim, vel fuerim.
Præterito pluſ. perfe. vtinam Auditus, audita, auditum essem vel fuissem.
Futuro, vtinam Audiar, audiaris, vel audiare audiatur.
Plurali. Audiamur, audiamini, audiantur.

¶ Subiunctiuo modo.

Tempore præsenti, cum Audiar, audiaris, vel audiare, audiatur.
Plurali. Audiamur, audiamini, audiantur.
Præterito imp. cũ Audirer, audireris. l. rere. audiretur.
Plurali. Audiremur. audiremini, audirentur.
Præterito perfe. cum Auditus. a. um. sim vel fuerim.
Præterito pluſ. perfe. cũ Auditus. a. um. essem. l. fuissem.
Futuro, cum Auditus. a. um. ero. vel fuero.

¶ Infinitiuo modo.

Tempore præsenti, Audiri
Præterito, Auditum. am. um. esse vel fuisse.
Futuro, Audiendum, vel audiendum esse, vel auditum iri.

¶ Participia vocis passiuæ.

Præteriti, Auditus. Audita. Auditum.
Futuri, Audiendus. Audienda. Audiendum.

Coniugationum
Finis.

DE formatione) Analogia, quã, ꝓportionẽ Quintilianus interꝑtatur, in nulla grãmatices parte magis deseruit nobis, quã in ỹ̀ horũ cõiugatiõe: vt vl'sola, ꝑmodũ posita in hac vna parte sufficere, ꝑterq; in ꝑteritis & supinis, q̃ a, ꝓportione plerũq; discessertit. Nã si amo. as. fecit in ꝑterito impf. indicatiui ama bã, & in futuro amabo, posis nullo ꝓceptore, sed sola analogia duce ab eo, q̃ est porto, las, & ab eo, q̃d ambulo, as. facere portabã ambulabã, portabo ambulabo. Quia tñ video græcos & latinos circa ꝑtorũ formationẽ, atq; etiã personarũ, q̃ a prima verbi positione defluxerunt, laborasse: nõ oino & nos otiosum esse putauimus hac de re ꝓcepta tradere. ¶ Amo, doceo. lego, audio) Cũ verborum cõiugationes quatuor sint, quarũ diuersitas colligitur ꝑcipue ex secunda persona pñtis indicatiui modi & pñs infinitiui. ꝓponit quatuor verba, q̃ explicata per oẽs vocẽs, modos, numeros, & personas exhibẽt nobis imaginem totius cõiugationis, & quib" in locis illius partes inter se cõueniãt. Dicit igitur in primis, Q̃d prima verbi positio, hoc est, q̃ prima persona pñtis indicatiui nõ formatur aliunde: quin potius ipsa ginit ex se reliqua alia tẽpa. Est. n. hæc in verbo, quod in noie rectus. Et quẽadmodũ gignendi casus in noie oñdit nobis quotæ declinationis est nomen, eodẽ mõ secunda persona

¶ De formatione verborũ regularium. Cap. vj.

AMo, doceo, lego, audio, nõ formãt aliũde quin potius alia tẽpora formãtur ab eis.
Amabam, docebam, formantur a secunda persona singulari præsentis indicatiui modi ablata. s. & addita. bam.
Legebã, audiebã formãt a prima ꝑsona singlari pñtis idicatiui mõi. o. mutata in. e. & addita. bã. ꝑter. eo. is. q̃d mittit. ibã. & queo. quis. quibam.
Amaui. docui. legi. audiui nõ formãtur aliunde: quin potius reliqua tempora, quæ circũloquimurin voce passiua, formantur ab eis.

pñtis indicatiui, q̃ primũ dicesit a verbi positione, oñdit quotæ cõiugatiõis est verbũ. nã q̃ mittit in. as, sunt primæ, q̃ in. es, sunt secundæ, q̃ in. is. breuẽ. sunt tertię, q̃ in. is. productã quartę: quã quidam nõ quartam, sed tertiam, ꝓductam dixerunt. Sed quẽadmodũ prima verbi positio semper terminatur in. o. vel in. or, ꝑterq; in verbis defectiuis & irregularibus, ita secunda cõiugatio habet, ꝓpriam terminationẽ in. eo. & quarta semper in. io, ꝑter eo, & q̃o cũ cõpositis: q̃ cum sint quartæ. tñ terminãtur in. eo. Sũt ꝑterea pauca verba primæ cõiugationis q̃ terminãtur in. eo. vt meo. as. creo. as. nauseo. as. & aliq̃ pluratertię q̃ terminantur in. io. vt facio facis. fodio fodis, fugio. is. Primæ itaq; cõiugationis positio mittit secũdã personam. o. mutata in. as. vt amo. amas, porto. as. Secũdę vero. o. mutata in. s. vt doceo doces. studeo. es. est; minor vna syllaba, Tertię vero cũ in. io. desinit. o. mutata in. s. est ꝙ minor æq; vna syllaba, vt facio facis. fugio. is. Alia tamẽ eiusdem cõiugationis quacunq; litera percedente. o. mutata in. is. vt scribo. is. dico. is. scando. is. lego. is. Quartæ cõiugationis. io. vel. eo. mutatis in. is. vt audio. is. polio, is. eo. is. q̃o. quis. Tertia persona fit. s. finali secũdæ personæ mutata in. t. vt amas amat. doces. cet. legis legit, audis. dit. Prima persona pluralis fit. mus. interposita inter. s. finalem secundæ personæ & ꝑcedentẽ vocalẽ. vt amas amamus. Secunda persona pluralis fit. tis. interposita, vt amas. atis. Tertia persona pluralis in prima quidẽ et secunda cõiugatione fit a tertia persona singularis. n. interposita inter. t. finalem, & vocalẽ percedentẽ, vt amat. amant, docet docent, In tertia vero & quarta fit primæ positionis. o. finali mutata in. unt. vt lego, legunt. facio, unt. audio. unt. eo. eunt. ¶ Amabã, docebam) Præteritum imperf. primæ cõiugationis, atq; secundæ fit a secunda persona singularis pñtis indicatiui ablata. s. & addita. bam, vt amas amabã. doces docebã. ¶ Legebam & audiebam) Hoc est verba tertiæ & quartæ cõiugationis fiunt primæ verborũ positionis. o. finali. mutata. in. e. & addita bam. vt lego. gebam. facio faciebam. audio. diebam. Eo tñ & q̃o sequuntur rõnẽ verborũ primæ, & secundę cõiugationis, q̃ formant ꝑteritũ imperf. vt dixi mus, a secunda persona pñtis indicatiui ablata. s. et addita. bam. vt q̃o quis quibam. eo. is, ibam. Ad quorũ similitudinẽ antiquiores: poetæ ꝑsertim hoc tẽpus formabant in omnibus verbis quartæ cõiugationis. vt Virg. viij. Aen. Tũc mihi prima genas vestibat flore iuuenta. Idem in eodẽ. Certatis squammis serpentũ auroq; polibant: pro vestiebant & poliebant. Secunda persona singularis fit. m. mutata in. s. vt amabam amabas. Tertia persona singularis fit. m. mutata in. t. vt amabam amabat. Prima persona pluralis fit addita. us. amabã amabamus. Secunda persona pluralis, fit. m. mutata. in. tis, vt amabam. amabatis. Tertia persona eiusdẽ numeri fit. m. mutata in. nt. vt amabã. amabant. ¶ Amaui. docui. legi, audiui) Omnis ꝑteriti perfecti indicatiui modi prima ꝑsona singularis desinit in. i. q̃ tñ nullã certam, ꝓportionẽ verborũ sequitur a quibus desciscit: nisi q̃ verba primæ & quartæ cõiugationis plerũq; formãtur a secunda persona pñtis indicatiui. s. ablata & addita. ui, vt amas. amaui. porto. as. aui. audio. is. iui. Sed de vltimis & penultimis syllabis ꝑteritorũ in tertio cap. li. secundi explicabimus. Secunda persona singularis fit supra primã. sti. assumpta, vt amaui amauisti. Tertia persona eiusdẽ numeri fit. t. assumpta, vt amaui amauit. Prima persona pluralis fit assumpta. mus. vt amaui amauimus. Secunda eiusdẽ numeri fit. stis. assumpta, vt amaui amauistis. Tertia eiusdem numeri fit. i. finali mutata in. e. & assumpta. runt. vel. re. vt. amaui amauerunt, vel amauere. Hoc tẽpus crebras recipit abscisiones. neq; id tm̃ in carmine. verũ etiam in ꝓsa oratiõe: maxime in verbis primæ cõiugationis, q̃ mittunt ꝑteritũ in. aui. ꝑter quã laui, quod ipsum vr abscissum ab eo, quod est lauaui. neq; n. possemus dicere lasti, ꝓ lauasti. Et in verbis tertiæ, & quartæ, q̃ mittunt ꝑteritũ in. iui. sed in verbis primę recipit tm̃ abscisionẽ in secunda persona singularis numeri: & in secunda, & tertia pluralis, vt amasti, ꝓ amauisti. amastis, ꝓ amauistis, amarũt, ꝓ amauerũt. In verbis tertiæ, & quartæ oẽs personæ possunt recipere abscisionẽ. vt sapij sapisti sapit. pro sapiui sapiuisti sapiuit. & in plurali sapimus, sapistis. sapierũt, vel sapiere, pro sapiuimus sapiuistis sapierunt, vel sapiuere. audij audisti. audijt. pro auidiui audiuisti. audiuit. audijmus audisti audierunt vel audiere, ꝓ audiuimus audiuistis. audiuerunt, vel audiuere. Et in omnibus cõpositis ab eo. is. iui. semper fit abscisio: vt ꝑterq; potiusq; ꝑteriui. redij. adij. inij. pdij. potiusq; rediui. adiui. iniui. prodiui. & eodẽ mõ de reliquis. Illud etiam est aduertendũ in secundis personis vtriusq; numeri duplex. i. abscissorũ posse persyneræsin coire in vnũ. i. longum. vt sapisti pro sapisti. Martia. Nubere vis Prisco, nõ miror Paula sapisti. eodẽ mõ dicimus polisti polistis. pro polisti, polistis. Audisti audistis, pro audijsti audijstis: facimus etiam syncopẽ in hoc verbo noui. vt nosti, ꝓ nouisti, nostis pro nouistis. Ab eo quoq; quod est admoueo Virg. dixit in. viij. Hyrcanæq; admorũt vbera tigres. & primo Aeñ. ab eo, quod est accedo accessi. Idem quoq; dixit. Accestis scopulos vos & cyclopeia saxa: & ab eo, q̃d est dirigo direxi. dixit in. vj. Dardana, qui Paridis direxti tela manuq;. Hor. quoq; ab eo, quod est euado euasi, dixit in. q. sermonũ. Euasti credo metuens doctusq; cauebis. Et Catullus ad Ortallum: Et tu

nō orbū luxti deserta cubile. ꝓ luxisti a lugeo. Oui. xi. Meta. & q̄ pars admonet abstit, ꝓ abstitit dixit, & Prop. Quoties raro duxti suspiria motu. ꝓduxisti. ¶ Amauerā docuerā, legerā, audiuerā) Hoc est primū ex circunloquijs vocis passiuæ q̄ formātur a ꝑterito perf. indicatiui, i. finali mutata in. e. & addita. rā. vt amaui, amauerā, docui, docueram. legi. legerā. audiui. audiueram. Secunda persona fit. m. finali mutata in. s. vt amaueram. ras. docuerā. ras, legerā. ras. audiuerā. ras. Tertia eiusdē numeri fit. m. mutata in. t. vt amauerat, docuerat. legerat, audiuerat. Prima pluralis fit addita. us. vt amauerā. amaueram⁹. Secunda eiusdē numeri fit. m. mutata in. tis. vt amaueram amaueratis. Tertia eiusdē numeri fit. m. mutata in. nt. vt amauerā amauerant. Recipit tñ hoc tp̄s absciſsionē in verbis fere ijsdē, quibus ꝑteritū pf. recipiebat: & hoc in oībus personis, vt amarā, ras, rat, ram⁹, ratis, rant, norā. ras. rat. noramus. ratis, rant. cupierā. ras, rat, ramus. ratis, rant, audierā. ras. rat, ramus, ratis. rant. Abeo quoq; q̄d est remoueo dixit Hora. in. ꝑ. Ser. Verū vbi se a vulgo & scæna in secreta remorant, sed hoc fortasse tñ in carmine. q̄d prosa oratio nō admitteret, & ab eo, quod est surripio dixit idē Hora. iiij. car. q̄ me surpuerat mihi, pro surripuerat, Idē. ij. ser. vnū me surpite morti, ꝓ surripite. ¶ Amabo, docebo) Hoc est, quod futurū, indicatiui modi primæ & secūdæ cōiugationis formatur a secūda persona p̄ntis indicatiui modi ablata. s. & addita bo. vt amas amabo, doces, docebo. Secunda persona eiusdē numeri fit. o. finali mutata in. is. vt amabo, amabis. Tertia quoq; fit. o. mutata in. it. vt amabo, amabit. Prima persona pluralis fit o. mutata in imus. vt amabo, bimus. Secunda persona eiusdem numeri fit. o. mutata in. tis. vt amabo. bitis. Tertia persona eiusdē numeri fit. o. mutata in. unt. vt amabo. amabūt. ¶ Legam. audiam) Hoc est, q̄ futurum indicatiui tertiæ & quartæ cōiugationis fit a prima verbi positione. o. mutata in. am. vt lego. legam. antiquiores in. em. terminabant. Quin. li. i. Quid nō Cato Censorius dicam & faciā, dicē & facē scripsit: eundemq; in cæteris, q̄ similiter cadunt, modū tenuit: quod ex veteribus eius libris manifestum est, & a Messala in li. de. s. litera positum. Secūda persona eiusdē numeri fit. am. mutata in. es. vt legam, leges. Tertia eiusdē numeri fit. am. mutata in. et. vt legā leget. Prima persona pluralis fit. am. mutata in. emus. vt legam legem⁹. Secūda eiusdem numeri fit. am. mutata in. etis. vt legam legetis. Tertia eiusdē numeri fit. am. mutata in. nt. vt legam legent. Duo tamen verba co. is. queo. quis, miserunt hoc tēpus in. bo. vt ibo. quibo. retinētq; alterū, i. per vtrūq; numerum & oēs personas, vt ibo. ibis, ibit. ibimus. itis. ibunt. quibo. quibis. quibit. bimus. bitis. quibunt. Antiquiores quoq; ad horū simili tudinem declinabant in futuro verba quartæ cōiugationis, vt audibo. ibis. audibit. audibimus. bitis. audibunt. Cæcilius. Audibis male, si male dicis mihi. Ennius in Telamone: Vbi molarum strepitū audibis. Propertius: Lenibunt tacito vulnera nostra sono. Plautus in Aulularia, Testudineū istum grādibo gradum. ¶ Amauero. docuero. legero. audiuero) Hoc est futurum perfectum indicatiui modi, quod est vnum ex circunloquijs vocis passiuæ, formatur a ꝑterito perfe. eiusdem indicatiui. in prima persona. i. finali mutata in. e. & addita. ro. vt amaui. uero. docui. uero. legi. gero. audiui. uero. Secunda persona eiusdem numeri fit a prima persona. ro. mutata in. ris. Tertia eiusdem numeri. ro. mutata in. rit. Prima pluralis fit. ro. mutata in. rimus. Secunda eiusdem numeri. ro. mutata in. ritis. Tertia eiusdem numeri. ro. mutata in. rint. Recipitq; hoc tempus absciſsionem in verbis fere eisdem, quibus præteritum recipiebat. Qua tamen ratione & autoritate hoc futurum cum aliijs quibusdam temporibus adiecerimus, superius disputauimus.

DE formatione imperatiui.) ¶ Ama doce lege audi) Quia imperatiuus aliquantulum diuersitatis habet in declinatione, decet formare omnes personas numeri atq; temporis vtriusq;. Tamen aduertēdum est tria illa dic, duc, fac, recessisse a formatione aliorum. ne concurrant, vt aiunt, cum obliquis horū nominum. dica. dice. dux. duce. fax. face. Et ab eis composita. vt maledic, prædic, deduc, benefac. male. fac, q̄ apud antiquiores fuerunt dice. duce. face. Vnde & Virg. antiquitatis amator, edice pro edic dixit. Tu Voluſi armari volſcorum edice maniplis, a facio vero composita, ſi prepoſitionem acceperint, ad regulam veniunt vt inficio, infice. Ouid. ij. Metamor. Infice tābe tua natarum Cecropis vnam. deficio. deface. Virg. ij. Aen. Dubijs nec defice rebus. Illud, quoq; animaduertēdum est: q̄ omnes fere grammatici posuerunt in futuri tertia persona plurali duplicē terminationem, vt amanto vel amantote, docento vel docentote, sed terminationes illæ secundæ discesserunt ab vsu, atq; ideo a nobis quoq; sublatæ sunt.

Amaueram, docuerā, legerā, audiuerā, formant a prima persona singulari præteriti perfecti indicatiui modi. i. mutata in. e. & addita. ram.

Amabo, docebo. formant a secūda persona singulari p̄ntis indicatiui mōi ablata. s. & addita. bo.

Legā, audiā, formātur a prima persona singulari præsentis indicatiui modi, o mutata in. am. præterquam Eo. is. ibo. Queo, quis, quibo.

Amauero, docuero, legero, audiuero. formātur a prima persona præteriti perfecti indicatiui modi. i. mutata in. e. & addita. ro.

¶ De formatione imperatiui.

AMa. doce. audi. formantur a secunda persona singulari p̄sentis indicatiui. ablata. s.

Lege formāt a secunda persona p̄sentis indicatiui modi. is. mutata in. e. Dicim⁹ tñ, dic. duc. fac. ꝓ dice. duce. face. & eodē mō. dē cōpositis a illis.

Amet, doceat. legat. audiat. similia sunt tertiæ personæ singulari futuri optatiui modi.

Amemus, doceamus. legamus. audiam⁹. similia sunt primæ p̄sonę plurali futuri optatiui modi.

Amate, docete. legite. audite. formant a tertia p̄sona singulari p̄ntis indicatiui modi addita. e,

Ametis. doceatis. legatis. audiatis similia sunt secundæ personæ plurali futuri optatiui modi.

Ament. doceant. legant. audiāt. similia sunt tertiæ personæ plurali futuri optatiui. modi.

Amato. doceto. legito. audito, formantur a tertia persona p̄sentis indicatiui modi. addita. o.

Amemus. doceamus. legam⁹. audiamus. similia sunt primę p̄sonę plurali futuri optatiui modi.

Amatote. docetote. legitote. auditote. formāt a secūda p̄sona singulari eiusdē futuri addita. te.

Amato. docēto. legito. audiito. formātur a tertia persona plurali p̄ntis indicatiui modi addita. o.

Cętera huius tp̄is similia sunt futuro subiunctiui.

DE formatione optatiui. ¶ Amarē, docerē, legerem, audirē.) Hoc est, q̄ p̄ns optatiui modi formatur a secunda persona p̄sentis imperatiui addita rem, vt ama, vtinā amarē, doce, docerē, lege, legerē, audi audirē. Secunda persona fit, m. mutata in. s. Tertia, m. mutata in. t, Prima pluralis addita. us, Secūda eiusdē numeri, m. mutata in. tis. Tertia adhuc eiusdē, m. mutata in. nt. vt vtinā amarem amares amaret, amaremus, retis, rent. Sed illa, dicerem, ducerē, facerē, sequuntur regulā antiquā a dice duce face. ¶ Amarē, docerem, legerē, audirē) Hoc est, ꝑteritum imp. optatiui modi eodē mō formatur quo p̄ns eiusdem optatiui modi. ¶ Amauerim, docuerim, legerim, audiuerim) Hoc est, ꝑteritum perfē. optatiui modi, q̄d est vnum ex circunloquijs vocis passiuæ, formatur a p̄terito ꝓfecto indicatiui modi in prima persona. i. finali mutata in. e. addita, rim. vt amauerim, docuerim, legerim, audiuerim. Secūa persona eiusdē numeri fit a prima p̄sona. m. finali mutata in. s. Tertia eiusdē nūeri fit ab eadē pria. m. finali mutata in. t. vt amauerit. Prima p̄sona pluralis fit a prima singularis addita, us. Secunda eiusdē nūeri, m. mutata in. tis. Tertia eiusdē quoq; nūeri m. mutata in. nt. amauerint. Recipit tñ hoc tēp⁹ easdē absciſsiones, quas reliqua circūloquia q̄ a ꝑterito indicatiui modi formātur. ¶ Amauissem, docuissem, legissem, audiuissem) Hoc est, ꝑteritū pluſq; perfectū optatiui modi, q̄d est vnū ex circūloquijs vocis passiuæ, formatur a ꝑterito ꝓfecto indicatiui modi addita. s. & sem. vt amaui, vtinā amauissem, docui docuissem: legi legissem, audiui audiuissem. Secūda p̄sona eiusdē nūeri fit, m. mutata in. s. & rursus Tertia m. mutata in. t. & prima pluralis addita. us. & secūda eiusdē, m. mutata in. tis, & tertia adhuc eiusdē. m. mutata in. nt. vt vtinā amauissem, uisses, ullet, amauissemus, uissetis, ullent. Hoc tēpus atq; etiā ꝑteritū pluſ perfe. subiunctiui, quod est interminatione illi simile, atq; etiā ꝑteritū infiniti, quod vtriq; m, finali subtracta similatur, recipiunt absciſsionē in oībus personis vtriusq; numeri, in verbis primę cōiugationis mittentibus ꝑteritū in. aui, a, &. u. cōsonante extritis. In verbis tertiæ & quartæ q̄ mittunt ꝑteritum in. iui, u. tantum consonante diſploſa, aut facta ſynæreſi, i. & u. reiectis, vt vtinam amaſſem: cum amaſſem, amaſſe pro vtinā amauiſſem, cum amauiſſem, amauiſſe, vtinam cupiſſem, vel cupiſſem: cum cupiſſem, vel cupiſſem: cupiſſe, vel cupiſſe: pro vtinam cupiuiſſem, cum cupiuiſſem, cupiuiſſe, vtinam audiſſem vel audiſſem, cū audiſſem, vel audiſſem: audiſſe vel audiſſe, pro vtinā audiuiſſem, cum audiuiſſem, audiuiſſe. Sed hæ absciſsiones carminis atque orationi ſolutæ cōmunes ſunt: illæ tantum poeticæ. a viuo vixi, vixet, pro vixiſſet. Virg. xj. Aen. Vixet cui vitam deus aut fortuna dediſſet. Et ab extinguo, is. extinxi, extinxē, Idem quarto Aeneidos: Cū genere extinxem: memet ſuper ipſa dediſſem. Repo, repis, repſi, repſem, Hora. primo ſermonum: nunc repſemus, prepſiſſemus, Idem in eodē. Natis diuiſſe duobus, pdiuiſſe: ſicut & in alio loco dixit: ſeruis dum munia didit pro diuidit. Abſceſſem, ꝓ abſceſiſſem, Silius, lib. vij. punicorū. Neq; abſceſſem thalamo in magna minatus. Abeo quoq; quod est noui, licet in proſa oratione dicere vtinā noſſem, cum noſſem, noſſe. Illud vero quod Hora. dixit ſecūdo ſermonum. Diſpercant ni ſummoſſes omnes: licet in carmine tantū dicere. Quintilianus lib primo, vbi de analogia diſputat etiam in proſa oratione nō putat eſſe vtēdum verbo integro ex ratione proportionis in hoc tempore & ſimilibus, Permittamus (inquit) ns ſcilicet: qui contra vſum analogiam defendunt dicere audiuiſſe & ſciuiſſe. Et paulopoſt dicere cōſeruauiſſe potuscē quod dicimus, hoc est conſeruaſſe. ¶ Amem) Hoc est, q̄ verba primæ coniugationis formant futurum optatiui modi, o finali præſentis indicatiui mutata in. em. vt amo, vtinam amē. ¶ Doceam, legam, audiam) Hoc est, q̄ in ſecunda tertia & quarta coniugatione futurum eiusdem numeri fit ab eadem prima verbi poſitione. o. mutata in. am. vt doceo doceam, lego legam, audio audiam. Secunda persona eiusdem numeri fit a prima persona eiusdem futuri, m. mutata in. s, & tertia persona eiusdem, m. mutata in. t. vt amem, ames, amet. Prima persona pluralis fit a prima persona ſingularis addita. us. Secunda eiusdem numeri ab eadem prima persona ſingulari. m. mutata in. tis. Tertia eiusdem numeri ab eadem prima persona ſingulari, m. mutata in. nt. vt amemus, ametis, ament.

DE formatione ſubiunctiui. Amē, doceā, legam, audiā) quia futurum optatiui ſimile est p̄ſentis ſubiunctiui modi, nō opus est hoc loco abintegro formari. ¶ Amarē, docerem, legerem, audirem) idē dicit de ꝑterito imperfecto ſubiunctiui, quod est ſimile ꝑterito imperfecto optatiui modi, atq; hic nō est neceſſe iterum formari. ¶ Amauerim docuerim, legerim audiuerim, nō est opus formari) quia ſimile est ꝑterito perfecto optatiui, easdēq; patitur abſciſsiones, vt amarim. ris. rit. amarimus. ritis. rint. Audierim. ris. rit. audierimus. ritis. rit. Hora. ij. ſer. ac ille qui me commorit. Silius quoque. qui memet finibus vrquā amorim Auſonijs. ¶ Amauiſſem docuiſſem) præteritum pluſquam perfectum ſubiunctiui easdem abſciſsiones, formationemque habet, quas ꝑteritum optatiui. ¶ Amauero, docuero, &c. i, futurum ſubiunctiui eodem modo formatur, easdemq; abſciſsiones habet, quas futurum perfectum indicatiui modi.

De formatione. Optatiui.

VTinā amarē, docerē, legerē, audirē formāt a ſecūa p̄ſona ſingl'arī p̄ntis īpatiui mōi addita. rē

Præteritum imper. eodem modo formāt, o. in po p̄ns.

Amauerim, docuerim, legerim audiuerim formātur a prima persona præteriti perfecti indicatiui modi. i. mutata in. e. & addita. rim.

Amauiſſem, docuiſſem, legiſſem, audiuiſſem, formantur a prima persona ſingulari præteriti perfecti indicatiui modi addita. s. & ſem.

Amem formatur a prima persona præſentis indicatiui modi. o. mutata in. em.

Doceam, legam, audiam formantur a prima persona præſentis indicatiui modi. o. mutata in. am.

¶ De formatione ſubiunctiui.

AMem, doceam, legam, audiam, eodē modo formantur, quo futurum optatiui modi.

Amarem, docerem, legerem, audirem, eodem modo formantur, quo præſens optatiui modi.

Amauerim, docuerim, legerim, audiuerim formātur a prima persona ſingulari ꝑteriti perfecti indicatiui modi. i. finali mutata in. e. & addita. rim.

Amauiſſē, docuiſſem, legiſſem, audiuiſſē eodē mō formantur, q̄ ꝑteritum pluſ. perfe. optatiui modi.

Amauero, docuero, legero, audiuero formantur eodē mō quo futurū perfectum indicatiui modi.

DE formatione infinitiui. ¶Præsens eo modo formatur,quo præsens optatiui:& præteritum eo modo,quo præteritum eiusdem optatiui,vt amare amauisse,&c.

DE formatione gerundiorũ. ¶Amandi,amãdo,amandũ)Hoc est,q̃ gerundia substantiua formãtur a genitiuo singulari participij pñtis tẽporis.tis.finali mutata in.di.pro primo gerundio: & in.do.p medio:& in.dum.pro vltimo,Quemadmodum vero Participium ipsum formetur statim dicturus est.

DE formatione supinorum. ¶Amatum amatu)Quod supina nõ habent aliquid prius vnde formẽtur, & q̃ de p̃terito perfecto indicatiui modi diximus, q̃ nulla sequitur,pportionẽ verborũ a q̃b⁹ deriuatur. Et ita vr in verbo tres esse positiones:a q̃bus tota coniugatio deducitur:pñs indicatiui p̃teritũ perf. eiusdẽ. & supinũ. Et quẽadmodũ a p̃terito formãtur reliqua sex tẽpora q̃ circunloquimur in voce passiua: ita a supino formatur participiũ futuri tẽporis actiuæ vocis,& participiũ p̃teriti passiuæ.

DE formatione participiorũ. ¶Amans,docens,legens audiens)Hoc est,participium pñtis tẽporis cuiuscũq; cõiugationis formatur a prima persona p̃teriti imperfe. indicatiui modi hã syllaba finali mutata in.ns.vt amabã amans, Memineris tñ participia duorũ verborum. Eo.is.cũ suis cõpositis recepisse.e,mediã secũdã rõnẽ huius formationis.Ita.q̃ ab.eo.is.diximus iens.eũtis. & a q̃o,quis,quiẽs,quntis,q̃d magis in eorũ cõpositis intelligitur,vt p̃teriẽs.rediens pditẽs nequiẽs. ¶Amatur⁹)q̃ participiũ futuri tẽporis actiuæ vocis formatur ab vltimo supino addita.rus. vt ab amatu,amaturus amaturæ amaturũ. ¶Amatus)q̃ participiũ p̃teriti tẽporis vocis passiuæ formatur ab eodẽ vltimo supino addita. s. vt ab amatu.amat⁹ amata,amatũ. ¶Amãdus a mãda amandũ) q̃ participiũ futuri tẽporis possiuæ vocis, cui gerundia adiectiua p oĩa similãtur p̃ter q̃ in significatiõe, formatur a gtõ singulari participij pñtis actiuę vocis tis.finali mutata i.dus,da.dũ. vt amãs amãtis,amãd⁹ da,dũ. Antiquiores tñ participia & gerũdia tñ adiectiua,q̃ substãtiua tertiæ & quartę cõiugatiõis in.vnd⁹.vnda vndũ, mittebãt. Vñ ad huc sunt apud iure cõsultos tituli de cõi diuidundo, & finiũ regundorũ & familię herciscũde,et apud Plautũ in nñis mercimonijs emũdis vendũdisq;,et ius dicendũ, sed hæc exoleuerũt,p̃terq̃ in hoc verbo eo,is. & suis compositis.vt adeundi,adeundo adeundum.adeũdus.a.um.

¶De formatione Infinitiui.

AMare,docere,legere,audire formãt a secũda psona singlari pñtis imperatiui mõi addita.re. Amauisse,docuisse,legisse,audiuisse formãt a p̃teriti perfecti prima persona singulari addita.s.& se.

¶De formatione gerundiorum,supinorum,& participiorum.

AMãdi,amãdo,amandũ.Docẽdi,docẽdo,docendũ.Legendi,legendo,legendum. Audiẽdi,audiendo,audiendũ formantur a genitiuo singulari participij præsentis.tis.mutata in.di.do.dũ. Amatum amatu.doctum doctu,lectum lectu.auditum.auditu non habent,vnde formari possint.

Amans,docens,legens, audiens, formantur a prima persona præteriti imperfecti indicatiui modi.bam.finali mutata in.ns.

Amaturus,docturus,lecturus,auditurus,formãtur ab vltimo supino addita.rus.

Amatus,doctus,lectus,auditus formantur ab vltimo supino addita.s.litera.

Amandus,docendus,legendus, audiendus formãtur a genitiuo singulari participij præsentis.tis.finali mutata in.dus.da.dum.

¶De formatione indicatiui modi vocis passiuæ.

AMor,doceor, legor,audior,formãtur ab eadem prima persona singulari præsentis indicatiui modi actiuæ vocis addita.r.

Amabar,docebar,legebar,audiebar formãtur ab eadẽ prima persona singulari præteri imperfecti indicatiui modi vocis actiuæ.m.mutata in.r.

Amabor,docebor,formãt a prima psona singulari eiusdẽ futuri indicatiui mõi actiuę vocis addita.r.

DE formatione Indicatiui. ¶Amor.doceor.legor.audior)Hoc est,q̃ prima persona pñtis indicatiui modi passiuæ vocis formatur ab eadem prima persona vocis actiuæ addita. r. vt amo amor, doceo doceor,lego legor, audio audior. Secũda persona eiusdem numeri formatur ab eadem secunda persona actiuæ vocis,s.mutata in.ris.vel.re.In verbis tamen tertiæ coniugationis eiusdem personæ.is. mutata in.e,& addita.ris.vel.re,vt amor.amaris, vel amare.doceor.doceris, vel docere, legor legeris, vel legere.audior.iris.vel.ire. Tertia eiusdẽ numeri fit a tertia simili actiuæ vocis addita. ur. vt amat amatur,docet docetur, legit legitur. audit auditur. Prima pluralis fit a prima simili actiuæ vocis.s. mutata in.r.Secunda eiusdẽ numeri.tis.mutata in. mini. fit a simile secunda persona actiuæ vocis, Tertia vero fit a simili tertia persona actiuæ vocis.addita,ur. vt.amamur.ini.antur,docemur,ini,entur.legimur.ini. untur,audimur.ini. untur. ¶Amabar,docebar,) Hoc est,q̃ præteritum imperfe. indicatiui passiuæ vocis format primam personam singularem a simili persona vocis actiuæ.m.mutata in.r.vt amabar,docebar,legebar,audiebar. Secunda fit ab hac addita.is.vel.e.vt amabaris.vel.bare docebaris vel.bare.legebaris,vel.bare. audiebaris,vel.bare. Tertia fit a simili tertia persona vocis actiuæ addita. ur. vt amabatur,docebatur.legebatur,audiebatur. Prima persona pluralis fit a simili persona vocis actiuæ.s. mutata in.r. Secunda a simili persona vocis actiuæ.tis. mutata in. mini. Tertia a simili persona vocis actiuæ addita.ur. vt amabamur amabamini amabantur. docebamur docebamini docebantur.legebamur legebamini legebantur,audiebamur,audiebamini.audiebantur. ¶Amabor,docebor) q̃ prima persona futuri indicatiui modi vocis passiuæ in verbis primæ & secundæ coniugationis formatur ab eadẽ prima persona vocis actiuæ addita,r.vt amabo amabor. a docebo docebor. Secunda persona eiusdem numeri fit ab his.o.mutata in.e.& additai.s.vel.e. Tertia vero eiusdẽ numeri a simili persona vocis actiuæ addita. ur,vt amabor amaberis,vel amabere amabitur. docebor doceberis vel docebere docebitur. Prima pluralis fit a prima simili actiuæ vocis s. mutata in.r. Secunda eiusdem numeri a simili persona actiuæ vocis,s,mutata in. mini. Tertia eiusdem numeri fit a simili persona actiuæ vocis addita,ur. vt amabimur. amabimini,amabuntur,docebimur.bimini.buntur.

Legar.audiar.formantur a prima persona singulari eiusdem futuri.m.mutatur in.re.

¶De formatione imperatiui modi.

AMare,docere.legere.audire.formantur a secunda persona singulari pñtis imperatiui modi actiuæ vocis.addita.re.

Ametur.doceatur.legatur. audiat similia sunt tertię personæ singulari futuri optatiui.

Amemur.doceamur. legamur. audiamur similia sunt primæ personæ plurali futuri optatiui.

Amamini.docemini.legimini.audimini formant a secunda persona plurali præsentis imperatiui modi actiuæ vocis.te.mutata in.mini.

Amemini.doceamini legimini, audimini similia sunt secundæ personæ plurali futuri optatiui.

Amẽtur.doceãtur. legãtur. audiantur similia sunt tertiæ personę plurali futuri optatiui.

Amator,docetor,legitor,auditor formantur a tertia persona singulari futuri eiusdẽ imperatiui modi addita.r.

Amemur,doceamur, legamur, audiamur, similia sunt primæ personæ plurali futuri optatiui.

Amaminor doceminor,legiminor,audiminor formãtur a secda psona plurali futuri eiusdẽ imperatiui modi actiuę vocis.tote.mutata in.minor.

Amantor.docentor. leguntor.audiũtor formãtur a tertia persona futuri eiusdẽ imperatiui modi actiuæ vocis addita.r.

¶De formatione Optatiui modi.

AMarer.docerer.legerer.audirer. formãtur a prima persona singulari pręsentis eiusdẽ optatiui modi actiuæ vocis.m.mutatur in.r.

Præteritum imperfectum eodem modo formatur,quo pręsens.

Amer.docear.legar.audiar formãtur a prima persona singulari futuri eiusdem optatiui modi actiuæ vocis,m. mutata in.r.

¶De formatione Subiunctiui modi.

AMer. docear.legar.audiar eodẽ mõ formãtur,quo futurũ optatiui modi passiuę vocis.

Amarer.docerer.legerer.audirer.eodẽ mõ formãtur,quo præsens optatiui modi passiuæ vocis.

¶De formatione infinitiui modi.

AMari,doceri.audiri formantur a pñti infinitiui modi actiuæ vocis. re. mutata in.ri.

Legi formatur ab eodem infinitiuo actiuę vocis. ere. mutata in.i.

Futurũ infinitiui modi circunloquimur per primũ supinũ,& hoc verbũ ire in voce actiua. & iri.in passiua:aut per participiũ futuri in.rus.& hoc verbum,esse,in voce actiua:& per participium futuri in dus.& idem verbum,esse,in passiua

¶Legar.audiar) q̃ prima persona futuri indicatiui modi vocis passiuæ in verbis tertię & quartæ cõiugationis formatur eb eadem prima psona vocis actiuę.m.mutata in.r.vt a legũ,legar,ab audiã.audiar. Secũda eiusdẽ numeri fit ab eadẽ prima.a. mutata in .e.& addita.is.vel.e.vt legar legeris vel legere.audiar.audieris,l.audiere. Tertia a simili tertia persona actiuæ vocis addita.vr. vt legetur. audietur. Prima plis,a simili persona vocis actiuę s.mutatur in.r.Secda a sili psona vocis actiuæ,tis. mutata in mini. Tertia eiusdẽ numeri a sili psona vocis actiuæ addita. ur.vt legemur,emini,legentur,audiemur. audiemini.audientur.

DE formatione Imperatiui.)Quia personas omnes vtriusq; temporis atq; numeri huiusmodi satis explicite formauim⁹ in ipsa operis lectione: ad sequentia properemus.

¶De formatione Optatiui.

AMarer.docerer.legerer.audirer)Hoc est pñsens optatiui modi:formatur a prima persona eiusdem pñtis optatiui actiuæ vocis,m. mutata in.r.vt amarẽ.amarer, docerẽ docerer,legerẽ.legerer.audirẽ.audirer.Secũda psona eiusdẽ numeri formatur a prima persona addita.is.vel,e.vt amarer,eris.vel.ere,docerer,eris,l.ere. legerer.eris. vel.ere, audirer.eris,vel.ere. Tertia persona eiusdẽ fit a prima simili persona actiuę vocis addita,ur.vt amarer doceretur,legerer,audirer. Prima psona plis numeri fit a prima simili psona vocis actiuæ.s.finali mutata in.r. Secunda eiusdẽ numeri fit ab eadẽ secũda persona vocis actiuæ.tis,mutata in mini. Tertia eiusdẽ nũeri fit a simili tertia persona vocis actiuę addita ur,vt amareremur.amaremini,amarentur.doceremur,doceremini.docerentur,audiremur. audiremini audirẽtur.

¶Amarer. docerer. legerer. audirer)Hoc est præteritũ imperf. optatiui mõi, eodẽ modo formatur,quo pñs eiusdẽ modi. ¶Amer.docear,legar,audiar.) Hoc est futurũ optatiui modi,formatur a prima persona eiusdẽ futuri actiuæ vocis.m. finali mutata in.r.vt amẽ.er.doceã.ar.legã.ar.audiã.ar. Secda psona eiusdẽ nũeri fit a prima addita. is. l.e.vt amer,eris.l,ere.docear.aris.l.are legar.aris. vel,are.audiar,aris,l,are. Tertia eiusdẽ nũeri,fit a simili tertia vocis actiuæ.addita. ur. vt.amet,doceat.legat,audiat. Prima psona plis fit a sili psona vocis actiuę.s, mutata in r.Secda eiusdẽ nũeri a sili psona vocis actiuę tis.mutata in.mini. Tertia eiusdẽ numeri a simili psona vocis actiuæ addita. ur. vt amemur.amini.ent.doceamur.amini.ãtur.legamur.amini.ant.audiamur. amini.antur.

¶De formatione subiunctiui.

AMer.docear.)Hoc est pñs subiunctiui eodẽ modo formatur,quo futurũ optatiui: Et p̃teritũ imperf. eiusdem subiunctiui simile est præterito imperfecto optatiui.

¶De formatione infinitiui.

AMari.doceri.audiri.) Hoc est,q̃d pñs infinitiui mõi primæ & secũdę& quartę cõiugationis formatur ab eodẽ pñsenti infinitiui modi actiuæ vocis.re,mutata in.ri.vt amare,amari.docere.doceri.audire.audiri.

¶Legi) hoc est, præsens eiusdem infinitiui vocis passiuæ fit ab eodem præsenti infinitiui actiuæ vocis,ere. mutata,in.i,vt legere legi.vel breuius a secunda persona præsentis indicatiui vocis actiuæ ablata.s. ¶Futurum infinitiui)quæ ratio sit circunloquendi futurum tam in voce actiua,quã in voce passiua libro quarto,cum deinfinitiuo disputabitur,copiosius dicemus.

¶Circũloquia vocis paſsiuę.)Hoc eſt,illa tẽpora, quib⁹ sermo latin⁹ caret.circũloquimur per participiũ ꝓteriti temporis,& hoc verbũ ſum.es,fui,Per pñs.n.& ꝓteritũ perfectũ indicatiui circũloquimur ipſum pręteritũ. vt amatus ſum.l.fui. Per præteritũ imperfectũ & pluſq̃ ꝑfectũ eiuſdẽ indicatiui circũloquimur ipſum ꝓteritũ pluſq̃ perfectũ: vt amatus erã vel fuerã. Per futurum imperfectũ eiuſdem ſndicatiui circũloquimur ipſum futurũ perfectũ. vt amatus ero. Per futurũ & præteritũ perfectũ optatiui circũloquimur ipſum præteritũ perfectũ optatiui: vt vtinã amatus ſim.l.fuerim. Per pñs & ꝓteritũ pluſq̃ ꝑfectũ optatiui circũloquimur ipſum præteritũ pluſq̃ perfectũ optatiui: vt vtinã amatus eſſem.l. fuiſſem. Per pñs & ꝓteritũ perfectũ ſubiũctiui circũloquimur ipm ꝓteritũ pf,ſubiunctiui,vt cũ doctus ſim vel fuerim. Per ꝓteritũ imperfectũ & pluſq̃ perfectũ eiuſdẽ ſubiunctiui circũloquimur ipm pręteritũ pluſq̃ perfectũ ſubiunctiui, vt cũ amatus eſſem,l. fuiſſem. Per futurũ indicatiui & futurum quòcp eiuſdẽ ſubiũctiui circuloquimur ipm futurũ ſubiũctiui. vt cũ amatus ero vel fuero. Per pñs& ꝓteritũ ſinitiui circũlogimur ꝓteritũ infinitiui. vt amatũ eſſevel fuiſſe.

¶De verbis irregularibus.

SVnt quædã verba q̃ nõ ſequũtur analogiũ nec⁹ formationẽ verborũ regulariũ: quędã rurſus q̃ deficiunt certis tꝑib⁹ nũeris & ꝓſonis.quare viſum eſt hoc loco illa cõmodiſsime debere poni. ¶Atcp in prĩmis hoc verbũ Fero fers)q̃d cũ ad tertiã cõiugationẽ ſit reducẽdũ, ꝓ eo q̃d eſſe debuit feris in ſcẽda ꝓſona ſingulari pñtis ĩdicatiui differẽtię cauſa abſciſionẽ fecim⁹. ꝓ eo q̃d ferit in tertia perſona(fert),ꝓ eo q̃d feritis in ſcẽda perſona pl'is(ferris.) ¶In imperatiuo quocp. ꝓ eo,q̃d eſt (fere)in ſecũda pñtis ꝓſona ſingulari dicimus(fer,)& ꝓ eo q̃d eſſe debuit ferite in ſecunda plurali, dicimus(ferte) ¶In futuro quocp eiuſdẽ imperatiui,ꝓ eo,q̃d eſt ferito & feritote,diximus(ferto & ferto te.) ¶In pñti optatiui ꝓterito imperfecto ſubiunctiui & pñti infinitiui ꝓ eo,q̃d eſſe debuit ferrerẽ, ferrere,dicim⁹(ferrẽ. ferre,) ¶In pñti indicatiui paſsiuæ vocis ꝓ eo,q̃d eſſe debuit ferreris. dicimus(ferris.l. ferre.) ¶In ſcẽda perſona ſingulari pñtis imperatiui ꝓ eo,q̃d eſſe debuit ferrere, dicimus ferre, & in futuro ꝓ feritor(fertor.) ¶In preſenti optatiui & in ꝓterito imperfecto ſubiunctiui, ꝓ eo,q̃d eſſe debuit fererer. fereris.l. ferere.dicimus ferrer ferreris vel ferrere.

¶Et in preſentẽ infinitiui pro eo, quod eſſe debuit fereri:dicim⁹ ferri. reliqua tempora & perſonæ ſequũtur rationem verborum tertiæ.

VOlo.vis.vult volumus,vultis.),ꝑ volis volit.volimus.volitis. Imperatiuo caret,quem ſupplemus ex futuro optatiui. ab illius compoſito.Nolo dicimus in pñti nolino lite nolito. tote)in futuro ex proportione quartæ coniugationis. Diomedes tamẽ in inſtanti imperatiui in ſecũda perſona facvelis,dicit.& totũ pluralẽ ponit velim⁹.velitis. velint: & in futuro.velito.velim⁹.velitote . velint.Hora, modo velis,q̃ tua virtus expugnabilis eſt. ¶In futuro optatiui & in præſenti ſubiunctiui pro eo,quod volim. dicimus velim. velis.velit,quamquam Cicero.ij.de natura deorum dixit, quo facilius,id quod docere volimus,intelligi poſsit:volimus pro velimus ſcripſit. Alia tempora ſequuntur rationem verborum tertiæ coniugationis. Phocas tamen carere hoc verbum dicit gerundijs ſupinis & participijs:ſed quia vtuntur illis iuniores,ideo poſui.

Circũloquia vocis paſsiuæ nõ formãtur:ſed circũloquimur ea per participiũ præteriti temporis paſsiuę vocis;& hoc verbum ſum.es.fui.

Verbũ impersonale ſimile eſt tertijs ꝓſonis ſingularis nũeri paſsiuę vocis:niſi q̃ in circũloquijs participium eſt quaſi ſubſtantiuũ in gẽre neutro.

¶De verbis irregularibus & defectiuis .Cap.vij.

FEro.fers.tuli.ferre.ferendi.ferẽdo.ferendum.latum .latu.ferẽs.laturus.Feror.ferris vel ferre. latus.ferendus. ¶Indicatiuo modo.

Tempore præſenti.Fero.fers.fert.Ferimus.fertis. ferunt. ¶Imperatiuo modo.

Tempore preſenti.Fer.vel feras,ferat.Feram⁹.ferte.vel feratis.ferant.

Futuro,Ferto vel tuleris.ferto vel tulerit.Feramus vel tulerimus.fertote vel tuleritis. ferũto vel tulerint. ¶Optatiuo modo.

Tẽpore pñti.vtinã.Ferrem.ferres.ferret.Ferrem⁹. ferretis.ferrent. ¶Subiunctiuo modo

Præterito imperfecto.cũ Ferrẽ.rres.rret.Ferrem⁹. ferretis.ferrent. ¶Infinitiuo modo.

Tempore præſenti Ferre.

¶Paſsiua vocc.indicatiuo modo.

Tẽpore pñti,|Feror. ferris vel ferre.fertur. Ferimur ferimini,ferũtur. ¶Imperatiuo modo.

Tẽp.p̃ſen.Ferre.l.feratis.feratur.Feramur.ferami ni.ferant.Futuro Fertor vel latus ſis.fertor vel lat⁹ſit.feramur vel lati ſimus.feriminor vel lati ſitis ferũtor vel lati ſint. ¶Optatiuo modo.

Tempore p̃ſenti.Vtinã Ferrer.ferreris velferrere ferretur.Ferremur.ferremini.ferrentur.

¶Subiunctiuo modo.

Præterito imperfecto.cum ferrer ferreris vel ferrere.ferretur. Ferremur.ferremini.ferrentur.

¶Infinitiuo modo.Tempore præſenti.Ferri.

¶Alia tempora declinantur per proportionem tertiæ coniugationis.

VOlo.vis.volui.velle.volẽdi.volẽdo,volendũ. Volitum.volitu.volens.voliturus.

¶Indicatiuo modo.

Tẽpore pñti.Volo.vis.vult.Volum⁹.vultis.volũt. Imperatiuo modo caret,ſed ab eo cõpoſitũ nolo, hẽt in pñti noli nolite.In futuro nolito nolitote.

¶Optatiuo modo.

Tẽpore pñti.vtinã Vellẽ.lles.llet.vellem⁹.etis.ent. Futuro vtinã Velim.lis.lit.Velimus.velitis,lint. Subiunctiuo modo.

Tẽpore pñti cũ velim.lis.lit.Velimus.itis,velint. Pręterito imperfecto cũ vellẽ.les.let.lem⁹.letis.lẽt.

¶Infinitiuo modo.Tempore præſenti Velle.

Alia tempora formantur per proportionem . tertiæ coniugationis.

DE verbis deffectiuis)Sunt quædã verba,q̃ deficiunt modis,aut tẽporibus,aũt perſonis.vt es.eſt. cũ⁹ nõ modo prima poſitio deficit,verũ etiã nihil aliud hẽt,q̃ es,eſt.eſſem,eſſes,eſſet.eſſemus,eſſetis,eſſent.eſſe, Virg.iiij.æñ.Eſt mollis flãma medullas.Idẽ.j.Georg.vt mala culmos eſſet rubigo . & Mar.ſi vis eſſe fatur, noſtrũ põt eſſe priapũ.In voce quocp paſsiua eſtur tantũ ꝓ editur.Es in ſecũda ꝑſona ſin peratiui numeri ſingularis,Plaut⁹ in milite. Es,bibe animo obſecro mecũ. Ouid.j.de põto:Eſtur,vt oc culta vitiata putredine nauis.Forẽ.res. reti Necp enim vſcp lectum eſt foremus,etis,& (quod eſt in hoc verbo ſingulare)fore,ꝓ futurum eſſe in futuro infinitiui : oſa alia verba carent.habẽt quocp ab eo compoſita afore,&c. ¶Aio pro dico diſyllabũ eſt, hãbetcp ſecundum Phocan pñs & præteritũ imperfectum. ſuſtulimus tñ aĩmus aijtis, quod ex propoſitione dicendum erat, quoniam eas voces videntur aures noſtræ quodam mõ reformidare, Aiebam,in præterito imperfe. Aiã,in futuro ex ꝓportione,Plautus in rudẽte.vel tu mihi aias,vel neges. Cicero de finibus,quaſi ego id curẽ, quod ille aiat,aut neget. ¶Adiecimus quocp ſecundam perſonã ſingularẽ pñtis impertiui mõdi. Ai.quod apud Plautũ reperitur,An nãta eſt ſpõſa pgnãs.l. ai.l, nega,& apud Terentium, ſæpe ain.quod Cice.de ꝓſecto oratore interpretatur,ain,pro ais ne. ¶Aiẽs) Apul. vi. meta. ſicatens cryſtallo dedolatũ vaſculũ tradidit. ¶Inquio inquis) quãcp ex ꝓportione videatur poſſe declinari ꝓ omnes modos,tẽpora & perſonas tertiæ cõiugationis:nos tñ illa poſuimus, q̃ in vſu reperiũtur,hoc eſt,inquio. Cice. de orat. Aucupari verba oportebit,inquio. Inquis)Perſius. Hoc iuuat,hicinquis',veto quiſq̃ faxit olcẽt.Inquit)Iuue. Qñ artibus,inquit, honeſtis.Inquiũt) Cice.in Verrem. vbi ſunt Pãphile,inquiunt,ſcyphi. Reperitur tñ frequẽti⁹.Inquã, in prima poſitione indicatiui modi dicẽre Diomede & Phoca.Inquam ,prima perſona cõtra morẽ omniũ profert vtrũcp numerum modi indicatiui pñtis tẽporis.Inquiſti)Cice.in.ij. ora. tu vero inquiſti,moleſtus non eris.Inquiat) idem ad Herennĩũ. Quid enim tibi vis,aliquis inquiat. Inque)Terẽtius in phormi. Te emittere inuitũ eam inque,ꝓ eo quod eſt dic. ¶Quę ſo) vt dicit Phocas,primam hẽt ꝓſonam ſingularem pñtis indicatiui modi. Habet etiã plurale eiuſdẽ tẽporis . vt Cic.in.j. de legibus. quam obrẽ aggredere quæſumus. & Silius in.lib.xiij. punicorũ. Nõ ardua regnis quæſumus,aut in hora tuis. Quæſit quocp dixit Lucretius in.j. Ni diuum pacem votis adit, & prece queſit. Apud Saluſtium quocp referente Phoca,quæſere lectum eſt. Sed quemadmodum prioribus duobus vti poſſumus:ita his poſterioribus non eſt vtendum. ¶Infit pro inquit)Virg.x.æñ. Tunc pater omnipotens rerum cui ſumma poteſtas in fit.& in.xij.Ita turbidus infit. Var. apud Priſc.lib.viij. primam ponit perſonam infio. ¶Quat quocp Phoca teſte tantum habet tertiã perſonam ſingularẽ pñtis indicatiui & participium quans.vt Virg.j. Geor. Et ouãtes gutture corui . ¶Faxo. faxis)I dẽ Phocas dicit tantũ habere futurũ indicatiui:nos tantũ inuenimus faxo.faxit. faxitis.faxint . Virg.lib.ix. Haud tibi cũ Danais rem faxo & pube pelaſga. & Liuius.lib.vj ab vrbe. Faxo ne iuuet vox iſta, & Ennius apud Ciceronẽ in libro de ſenectute.Nemo me lacrymis decoret,nec funera faxit.& Liuius lib.xxxiij. Quod faxitis deos omnes fortunare velint. Faxit frequẽter apud Plautũ & Terẽ.legitur. ¶Auſim primã tantum habere ꝑſonam futuri indicatiui modi teſtis eſt Phocas . Liuius.lib.j. Nec ſi forſan dicere auſim, Virg.quocp.ij.Geor. Auſim vel tenui vitẽ cõmittere ſulco.vbi Seruiꝰ exponit auſim, pro auſus ſum vel audẽbo. Feſtus quocp Põpeius auſis pro audeas exponit.& auſit. Ouid,in.vj. meta. Et nil eſt, quod non in opino captus amore auſit. Catull⁹ in epitha. Quis huic deo cõparari auſit,ſed hoc rariſsime inuenitur apud autores. ¶Cedo,cedite)Cice.declã.ora. Cedo,queſo,oris ſunt enim.& Iuue.in.vj. Cedo,ſi libue parui ſortita eſt lateris ſpatium.Cedite quocp in plurali pro dicite Plaut. vſus eſt. Cete quocp ꝓ cedite. Neuius in Lycur.apud Marcellũ ꝓ induſtria cete regẽ ꝓpugnatũ patrẽ.Ennãn Med. ſaluete optima corpora,cete manꝰ veſtras,meaſcp accipite. Actius in Mena,æneũ aliquis cete.in cõſpectũ aut nos(vbi es) ducite ad eũ,Pacuu.in Atalãta.Is veſtrũ vter ſit eius ſignũ datũ eſt,cete. ¶Salue,ſaluete)Virg.v.æñ.Salue: ſcẽ parẽs.iterũ ſaluete recepti.Saluco tñ in prima poſitione dixit Plautꝰ in truculẽto. Salue inqt ſatis eſt mihi tuæ ſalutis:nil moror,nõ ſalueo. Cice. quocp ad Atticũ futuro indicatiui ẽ vſ⁹,& ſaluebis(inqt) a meo Cicerone. ¶Auete & auere a Phoca tollitur:cũ tñ apud Mart.repiatur. Mane tibi ꝓ me dicit auere liber. Quint.dicit in primo fuiſſe virũ valdẽ literatũ,q̃ ſalutauerit ſic: auete,cũ ab vſu iã defeciſſet;

¶ Odi. odisti) Hæc verba cū tātum in ꝓterito & tēporibus ab eo formatis reperiantur: habent tñ sensum etiam aliorum tēporum e cōtrario ad ea tēpora, q̄ circūloquimur in voce passiua. Nā quēadmodū mutuamur ꝑsens indicatiui ad circūloquēdū illū ꝓteritū ꝑfectū & ꝓteritū imperf. ad circūloquēdum illius pluſq̄ ꝑfectum, ita e diuerso ꝓteritum perfectum accomodat suam significationē præsenti: et ꝓteritum pluſq̄ perfectū imperfecto. Itaq̄ ꝓteritum perfectum horum verborum habet sensum ꝑsentis atq̄ sui ipsius. Præteritum pluſ. perfe. eiusdē modi habet suum & præteriti imperfecti. Præteritū optatiui habet suum sensum, atq̄ etiā præsentis. Pluſq̄ perf. subiunctiui, suum sensum, atq̄ etiam ꝓteriti imperfecti eiusdem modi. Præteritū ꝑfe. suū sensum atq̄ ꝑntis. eiusdē subiūctiui cū futuro optatiui. Futurū subiunctiui hēt suū sensum atq̄ etiā futuri indicatiui modi. Præteritū infinitiui suū atq̄ etiā ꝑntis. Præterito carēt) Furio, quod ab illūde assumpsit in sanui. Ferio) q̄d a percussio sumpsit percussi. Tollo) q̄d olim habuit tetuli a substollo substuli mutuatus est. Quatio. is.) quod in vsu non habet quasi, vt dicemus in ꝓteritis tertiæ coniugationis, vbi etiam de Glisco & inchoatiuis.

PArtes orationes octo sunt) Post simplicē nominis & cū eo participij, pronominis verbiq̄ declinationē, sequēs opa pueris ad hūbēda est, vt incipiāt partes dignoscere: nō quidē adhuc exacte admodū, sed quantū illa ætas capere pōt: deinde quō interse cōstruuntur: vt iā incipiāt quasi degustationē quādam habere eorum, q̄ postea enodatius tradenda sunt. Dicit igitur in primis, q̄ octo sunt orationis partes, quas enumerat. Sed nemo miretur postea, cum dixerimus gerūdia & supina alias esse orationis partes ab octo superioribus: quodq̄. li. iij. dicturi sūm⁹ alios posuisse tres tantū: vt Arist. & Theodectes, Alios quatuor vt Stoici. Alios distinxisse vocabulum et appellationē a nomine. Alios adiecisse assuerationē attractionēq̄. Sed nihil necesse est puericiæ teneritudinem tanta veluti ciborū varietate farcire, satisq̄ illi fuerit octo orationis partes distinguere: qui numer⁹ primum Aristarcho ex græcis: deinde Palemoni ex latinis placuit: quos deinde omnes grammatici græci & latini secuti sunt. Ita tñ q̄ græci interiectionē partē adverbij esse dixerunt: latini interiectionē ab aduerbio separant. Articulum vero quia latinus sermo non agnoscit aq̄ pronomē referūt. Itaq̄ omnino partes esse octo dicūt. ¶ Quatuor ex his declinantur) quod ex harum octo partium numero quatuor sunt declinabiles, & quatuor rursus indeclinabiles: quas explicat. Græci quoq̄ articulū declināt. latini quoq̄ gerundiū & supinū. Qui distinguunt vocabulum &. appellationē a nomine. tria illa eōdē modo declināt. ¶ Nomē est, q̄d declinatur per casus) Hæc nō est diffinitio nōminis, sed q̄dā proprietas: p q̄s puēr magis veniet in notis cognitionē: q̄ p diffinitionē, quā li. iij. redditurī sumus. Nomē est pars orationis declinabilis corpus aut rem proprie communiter ue significans: & eōdē modo de reliquis partib⁹ orationis, quarum proprietates ponit, ꝓ quas posint a pueris rudibus literarum dignosci. postea vero li. iij. huius operis illarū diffinitiones, quæ magis naturam ostendunt, explicabimus. ¶ Genera nominum) Declinabilium oīonis partium eligit quædam accidētia: sine quib⁹ non potest fieri illa, quam dixim⁹, cōstructio in noīe, pronoīe, & participio: gen⁹. numerū, & declinationē. In verbo cōiugationē, vocē, significationē: atq̄ in oīb⁹ his pſonā. ¶ De gñe noīm, pronīm, & participiorū, quoniā alijs in locis copiosius disputabitur, q̄d ad hunc locū attinet, dicimus genera esse quinq̄, Masculinum quod declinatur cum hic, &c. Sed hæc quam sufficienter dicantur, quis nō videt? Primum, vt alijs in locis diximus, quia non ideo nomen est masculinū, quod declinatur cū hic, aut fœminum quod declinatur cum hæc. aut neutrum, quod declinatur cum hoc, sed quia est vel masculinum, vel fœminum, vel neutrum, ideo declinatur aut cum hic. aut cum hęc. aut cum hoc. Deinde q̄ nomina adiectiua, quæ per primam & secundam nominis declinationem inflectuntur, & pronoīa & participia nō declinātur p hic & hæc & hoc, sed per suas cuiq̄ gñi terminationes accōmodatas. Præterea q̄ dubij et promiscui generis nullā facit mentionē. Sed, vt dixim⁹, hæc pueris ad huc rudib⁹ proponūtur, q̄ prudentioribus accurate magis postea tradētur. ¶ Nūeri noīm) nūer⁹ cōis est oīb⁹ ptib⁹ oīonis, q̄ declinātur,

Odi. odisti. Noui. nouisti. Cœpi. isti. Memini. isti. in voce tantum habent ꝓteritum perfectū indicatiui: & tempora, quę formātur ab eo: significationem vero et iam omnium aliorum temporum.

Præterito & tpib⁹, q̄ ab eo formant, carēt Furio. is, insaniui. Fero tuli. Ferio percussi. Tollo sustuli. Quatio. is. Glisco. is. cū verbis q̄ dicūt ichoatiua.

¶ De primis puerorū ꝑexercitamētis. Ca. VIII.

PArtes oīonis octo sunt. Nomē, Pronomē, Verbū participiū, Præpositio. Aduerbium, interiectio, Cōiunctio. Quatuor ex his declināt. Nomē, Pronomē, Verbū, Participiū. Quatuor nō declinant. Prepositio, Aduerbiū, Interiectio, cōiūctio. Nomen est, quod declinatur per casus, & nonsignificat cum tempore, vt hæc musa musæ.

Pronomen est, quod ponitur loco nominis proprij vt ego. tu. ille. Et sunt illa quindecim tantum.

Verbum est, quod declinatur per modos & tēpora sine casu: vt amo amas amaui amare.

Participiū est, q̄d declinat ꝓ casus cū tpe & deriuat a verbo semper. vt amans, amatus, amaturus.

Præpositio est, q̄ ꝓponit nomini per appositionē & alijs etiā partib⁹ per cōpositionē. vt adeo ad eum.

Aduerbiū est, q̄d additū verbo, nomini, aut participio, significationē ei⁹ auget, aut minuit, aut mutat vt valde amat. minus amat. nō amat satis doct⁹.

Interiectio est, quæ aliquem mentis affectū significat voce incondita, vt hei mihi. heu me.

Coniunctio est, quæ diuersas partes orationis coniungit: vt Pompeius & Cęsar. amat, & docet.

Genera noīm, pnominū, & ptcipiorū quinq̄ sunt. Masculinū, q̄d declinat cū hic. vt hic dñs. Fœminum, q̄d declinatur cū hæc. vt hæc musa. Neutrum, q̄d declinatur cum hoc, vt hoc templum. Cōe duū, q̄d declinat cū hic & hæc. vt hic & hæc hō. Cōmune trium, q̄d declinat cum hic & hæc & hoc. vt hic & hæc & hoc. vt hic & hæc & hoc fœlix. amans.

Numeri nominum, pnominum, verborum & participiorum duo sunt. Singularis, qui de vno tantum loquitur. Pluralis, qui de pluribus loquitur.

Casus vero nomini, pnomini & participio tantū, sed de his postea copiosius dicetur. ¶ Declinationes noīm) Sūt q̄q̄ tācū, qui nūerus ex gñi diuersitate colligitur. Pronomina p duas propriās declinationes & per duas item: quæ ad nominis declinationem referuntur. Participia per primam & secundā & tertiā declinationem variantur. ¶ Coniugationes verborum quatuor sunt.) Hæc diuersitas ex scīa personæ pūris indicatiui mōi accipiēda erat. nam verba q̄ mittūt illā in. as. sunt primæ cōiugationis, q̄ in. es. scdę q̄ in. is, correptā tertiæ, q̄ in. is, producētam. quartæ, quā quidē tertiā, producta appellāt. Sed quia pueri nōdū ꝓcipiūt quid sit syllaba producta, quid correpta in fine dictionis: visum est hanc diuersitatē ex infinitiuo distinguere, in quo accētus potest̄ nōdere q̄ syllaba sit longa, quę breuis in penultimo loco. vt verba quæ habent a productam ante. re. finalē sint primę, hoc est, q̄ habēt accētum in penultima. & eodē mō de reliquis cōiugationibus. ¶ Voces verborū tres sunt. (Quia nōdū pueri capaces sunt significationis verborū: quę in actiuam, passiuā, neutrā, deponentē, cōmunemq̄ spargitur, de quibus li. iiij. dicturi sumus: hoc loco tātū admonēdi sunt tres esse verborū voces. Actiuam. vt amo, as. at. Impersonalē vt amatur, amabatur. amabitur. Passiuā. vt amor, aris. vel amare. Loquor loqueris vel loqre. Quælibet rursus vox diuiditur in quinq̄ modos, quos Quinti. qualitates appellat. ¶ Indicatiuū, quo indicamus aliquid fieri. vt ego amo, tu doces, ille legit. ¶ Imperatiuum, quo imperamus vt: o Virgili audi. ¶ Optatiuū, quo aliquid optamus. vt vtinam veniret Antonius. ¶ Subiunctiuū, quo verbū verbo subiungimus, vt si legeris, soluam tibi mercedē. ¶ Infinitiuū, quo indiffinite aliquid dicitur, quod altero verbo diffiniendū est: vt opportet nos legere, bonum est nos audire. ¶ Modus iterum diuiditur in sex tempora: hoc est Præsens, q̄d rem instantem significat, vt ego lego. Præteritum imperfectū, quo demōstramus, q̄d aliquid faciebamus, sed non dicimus an perfectum sit. vt ego legebā. Præteritū perfectum, quo ostēdimus aliquid fuisse ꝑfectū, vt ego legi. Præteritum pluſq̄ perfectum, quo significamus ante, factū fuisse aliquid, postea q̄ aliqua res facta fuit, vt iam ego legeram, cū tu venisti. Futurum imperfectū, quo oñdim⁹ aliq̄d faciēdum esse. vt ego legam. Futurū ꝑfectū. quo oñdimus aliquid factū fore, vt ad duas horas legero. Meminisse aūt debet puer nō oīa tpa esse in oīb⁹ modis, sed in indicatiuo sex. In optatiuo & subiūctiuo quinq̄. In infinitiuo tria, ꝑntis ꝓteritū & futurū. In imperatiuo duo tantū, ꝑntis, & futurū. Tempora participiorum tria sunt tantū, ꝑntis, ꝓteritum & futurum. Præteriti imperfecti tēpus & ꝓteriti pluſq̄ ꝑfecti ad vocē participij tpis ꝓteriti reducitur, vt Virg. i. ęn. Et qua vect⁹ Abas, et qua grādæu⁹ Alethes: q̄d exponit Ser. i. qua vehebatur: qa nos participio ꝓteriti imperfecti carem⁹ q̄d tñ græci hñt. ¶ Personæ noīm) ꝓsona ꝓprij accidēs est, pnois & verbi, sed noīa & participia cū sint tertiæ ꝓsonæ oīa, vtūs tñ ab oībus illis est secundæ ꝓsonæ, vt paulo post dicturi sum⁹. ¶ Oīs ntūs est tertiæ personæ) Ac si dicat oīs dictio, q̄ per cas⁹ declinatur, hoc est nomē, pnomē & participiū est tertiæ personæ: & facta regula exijs, q̄ sunt plura, facit exceptionē hui⁹ pnominis ego, q̄d est primę personæ: atq̄ iterū hui⁹ pnominis tu, quod est secdę personæ: atq̄ hui⁹ pnominis rōe excipiuntur oēs vocatiui, in quibus sub intelligitur tu in singulari, & vos in plurali: nam quēadmodū pnomē ponitur loco nois, ꝓpriꝫ ita vocatius omniū partiū q̄ per casus declinantur, ponitur loco hui⁹ pnominis tu. ¶ Nomē substātiuū est.) Quid sit nomen substantiuū, ostēdit ex quadam illi⁹ proprietate, hoc est, qa declinatur per vnū articulum vel per duos tantum. Adiectiuū vero ex alia proprietate ostēdit quid sit. Hoc est, quia declinatur per tres articulos, vel per tres diuersas terminationes. hoc non est docere, sed quasi per quædam signa vel proprietates ostendere quid sit nomē substantiuū, quid adiectiuū. Sed si cōsideramus qualē discipulū instituimus, nulla potuit aptior diffinitio excogitari: & ex qua magis posit distingui adiectiuum a substantiuo. Nam, quēadmodum alio loco dicturi sumus, non propterea nomē est substantiuum, q̄d per vnum vel per duos articulos declinatur: nec ideo adiectiuum, quia per tres articulos vel per tres diuersas terminationes inflectitur, sed quia illud substantiuo, hoc adiectiuo accidit. Accidentia autem, quam substantiæ notiora sunt pueris, præsertim rerum omnium ignaris. lib. tamen iij. plenius hac de re instruentur.

¶Relatiuū est.)Aliā nominis differentiā ostendit:aliud nāq; est relatiuū:aliud antecedens: & qd vtrūq; sit ostendit. Ex quo manifestū est relatiuum & antecedens nomina esse ad aliquid dicta:posito enim relatiuo,necesse est poni antecedēs,atque e diuerso,necesse est posito antecedēti, poni relatiuum. ¶Adiectiuum & substātiuum.)Ponit tria præcepta, q̄ nō sermonis latini propria,uerū etiā omniū linguis comunia & publica & quoddāmodo naturalia sunt:si quidē naturale est,vt inquit Aristo. quod apud omnes gētes idē est. Primū itaque præceptū naturale,et cōtra quod si quis peccauerit nō tantum indoctus,sed plane barbarus habeatur,est:q̄ adiectiuū & substantiuū in tribus cōuenire debēt,in genere,numero, & casu, hoc est,qd vtrūq; sit eiusdē generis numeri & casus. Qū tū hoc præceptū,exceptionem patitur,suis locis dicem⁹. ¶Relatiuū & antecedēs,)Hoc est secundū p̄ceptū naturale, q̄ relatiuū & antecedēs in tribus cōueniūt in gñe numero & p̄sona: hoc est, q̄ vtrūq; sit eiusdē gñis numeri & personæ. De rōe aūt huius cōueniētiæ lib.iiij. copiosius disputabitur. ¶Ntūs & verbū.)Hoc est tertiū p̄ceptū naturale, q̄ ntūs & verbū cōueniūt in duob⁹,hoc est numero & p̄sona).i. q̄ābo debēt esse eiusdē numeri & p̄sonæ. Figurate tū aliq̄ū videtur esse discōueniētia inter nātiuū & verbū,quēadmodū.li.iij. cū de figuris cōstructionis agetur,pleni⁹ dicēdum est. ¶Oē verbū actiuū.)subaudi p̄sonale q̄d habet vocē actiuā,i.actionē significās:quale ē deponēs et cōe,ea parte qua significat actionē, exigit ante se,hoc est,in rōe s̄uppositi no minatiuū,p̄ p̄sona agēti,& accusatiuum,sed nō necessario,p̄ p̄sona patiēti.i. alīū casum: sed tunc passio illa nō recta & trāsitiua,sed obliqua est. ¶Oē verbū passiuum)q̄d etiā de p̄sonali intelligēdum est,i. passionē significās,qualia sunt illa.Exulo,vapulo,veneo, fio,liceo.exigit nominatiuum pro p̄sona patiēti,atq; in rōe suppositi:et ablatiuum cum p̄positione a vel ab,vel etiā datiuū pro p̄sona agēti, vt ego amor a te vel tibi. exulo a rege:vbi nō aūsim dicere regi,p a rege. ¶Gerundia supina & participia.) De gerundijs quod diximus,intelligendum est de gerundijs substātiuis actionem significantibus,vt veni causa legēdi Virgiliū,& in seruiēdi amicis,& carēdi voluptatibus.& miserendi viduarū. De supinis præterea intelligendum est de primis:nā vltima cum nullo casu post se cōstruuntur.quē admodū.lib. iiij. dictum sumus.vt eo venatū feras,in seruitū amicis. Participia vero,siue illa sunt actiuæ vocis siue passiuæ,eandē rationē seruant. Nā participia p̄tis.tēporis cū actionem significant,cōstruuntur post se cū accusatiuo.vt amās virtutes.aut dtō,vt seruiens amicis:aut ablatiuo vt carēs voluptatibus:aut genitiuo vt miserēs filiorū.Eodē modo.de participio tēporis futuri vocis actiuæ, Participia quoq; vocis passiuę passionē significantia construuntur cum ablatiuo & præpositione a vel ab,aut datiuo: vt amatus a te,amāndus ab illis. ¶Præpositiones accusatiuo deseruientes) ¶Præpositiones aut separabiles sunt, aut inseparabiles. Separabiles sunt,quę possunt apponi casibus. Inseparabiles sunt quæ nunquā reperiuntur nisi in compositione. De separabilibus itaq; ponit primam regulam: q̄ præpositiones accusatiuo deseruientes sunt. Ad.apud. &c. quæ sequuntur. Deinde subdit. ¶Præpositiones abtō deseruientes,atq; mox quæ sunt vtriq; casui deseruientes.tunc demum ponit p̄positiones,q̄ nunq; reperiuntur nisi in cōpositione cū reliquis partib⁹ ōronis, sed hęc vberius explicabuntur lib.iiij.vbi de præpositione differemus. Enumerauimus autem hic præpositiones,vt pueri haberēt illas in promptu: cum incipiunt partes orationis inter se cōnectere. ¶Ntūs semper regitur a verbo.) Regi aliam dictionem ab alia, nihil aliud est, q̄ esse appēdicē illius, vt in ordine cōstructionis aliquid significet. Sed cū verbū,vt ait Arist. sit ōronis forma, neq; sine verbo posse esse illud,q̄d grēci vocant axioma,q̄d Boetius enuntiationē, Cicero tū pronūtiatū,cū ploquium inter p̄tatus est.cōsequēs est,vt omnes partes ōronis a verbo regātur immediate, vel media aliqua parte orationis. Dicit igitur in primis q̄ ntūs a verbo.&c.) Nam vt verbum personale nūquam pōt esse sine nominatiuo:sic nominatiuus sine verbo personali esse nō potest.ergo merito ab illo regitur.tāquā ab orationis forma,& dat illi suppositū tāquam accidēti. ¶Genitiuus p̄ter illā communem significationē, qua regitur a nomine appellatiuo ex vi possessionis,aliquādo regitur ex natura speciali nominis,vt vi ni.plenus vel verbi.vt impleo vini vasa.a nocie(inquam)appellatiuo,quia si proprio tūgatur, appellatiuum ibi subintelligitur. Virg.i.æū,Vnius obnoxam & furias Aiacis Oilei: vbi Seru⁹ notat ex figura græca dictum esse,qua vtimur circa patres & maritos tantum. vt Aiacis Oilei intelligamus filium. Deiphobe glauci intelligimus filiam. Hectoris Andromache: intelligimus vxorem .quinimo hæc figura latius patet. Nam Eusebius Pamphili dictus est,subaudi amicus. Et Terentius in Andria:

Relatiuum est,quod refert aliq̄d antecedēs:Antecedēs vero est,q̄d refertur ab aliquo relatiuo.

Adiectiuum & substantiuum in tribus conueniūt in genere,numerō,& casu:vt vir bonus.

Relatiuum & antecedēs in tribus cōueniūt,in genere,numero & p̄sona,vt ego amo,qui doceo.

Nominatiuus & verbum in duobus cōueniunt:in numero & persona:vt ego amo,tu doces.

Omne verbum actiuum vel actionē significās exigit ante se nominatiuū,p̄ persona agēti;& accusatiuum vel alium casum pro persona patienti.

Oē verbū passiū vel passionē significās exigit nominatiuū pro p̄sona patiēti: & ablatiuū cū præpositione.a.vel ab.vel datiuū pro p̄sona agenti.

Gerūdia,supina,& participia exigūt post se casum cum quo cōstruitur verbum,a quo descendūt.

Præpositiōes accusatiuo deseruiētes sunt Ad.apū. ante.aduersū.aduersū.cis.citra.circū.circa. circiter. cōtra.erga.extra.iter.intra.iūra.iuxta.ob.pōe.p.ppter,ppe.propi⁹.proxime.pridie.procul.post.prę ter.penes.supra.secundū,secus.trans.vsq;.vltra.

Præpositiones ablatiuo deseruiētes sunt.a.ab.abs: absq;.cum. corā.clam.de.e.ex.pro.prę.palam. sine.tenus:quæ aliquando genitiuo iungitur.

Præpositiones accusatiuo vel ablatiuo deseruientes sunt.In.sub.super,subter.

Præpositiones,quæ tantum in cōpositione reperiūtur sunt.An.con.dis.di.re.se.

Nominatiu⁹ semper regitur a verbo expresso vel subintellecto in ratione suppositi.

Genitiu⁹ plerunq; regitur a nomine ex vi possessionis:nonnūq; ex natura nominis vel verbi.

videō huius Byrrhiam.subaudi seruum. nam pronomen loco nominis propij ponitur. ¶Datiuus plerunq; regitur a verbo ex vi acquisitionis.)atq; etiam cuiuscunq; rei attributionis, siue illa sit vtilis siue damnosa,siue indifferens:regitur etiam nōnunq; a nomine ex speciali significatione,vt vtilis amico.difficilis vxori.iucundus familiaribus. ¶Accusatiuus plerunq; regitur a verbo ex vi transitionis.)vt amo vxorem:vel a parte anteriori ex natura infinitiui)vt oportet me amare. Vel media præpositione) vt eo ad forum, Vel ex vi syllecdoches a nomine adiectiuo) vt niger oculos. Vel a verbo)vt expleri mentē nequit. Vel a participio)vt nodoq; sinus collecta fluētes.¶Vocatiuus.)hæc regula multum nouitatis attulisse videtur iis.qui dicebant vocatiuū aliqū poni absolute: quod est cū oratio ex recta fit obliqua,hoc est, cū secūda persona ad quā loquimur fit transitus ad tertiam de qua loquimur,vt si dicas,o Cæsar legat Pōpeius.intelligitur audi vel ausculta vel intēde,quod ita esse facilime probatur ex interpretatione p̄s.lxxj.cuius initiū est apud hebræos idipsum quod dñs noster atq; saluator dixit in cruce:hoc est Eli eli lama azabtani, quod euangelista interpretatur, de⁹ meus deus me⁹ vt quid dereliquisti me? At vero septuaginta interpretes verbum subintellectū, vnde vocatiuus ille regebatur exp̄ssserunt dicentes:De⁹ de⁹ meus respice in me:quare me dereliquisti.aut quę ratio fuit aliquid addēdi, quod in hebraico non erat inillis ipsius verbis inclusum? Illud, quod adhuc maius est,ausim affirmare:etiam si ex primatur secunda imperatiui modi persona adhuc aliud verbū,quod attentionem significet,sub intelligendū esse a quo vocatiuus ille regatur. Quale est illud quod Marci, capit.v.legimus dicente dño: Talitha cumi, quod interp̄tatur puella surge:at euangelista cum interpretatur,tibi dico,interposuit,quod tantum valet,quantū audi,q̄d erat ineluctum in eo,quod dixit puella surge:neq; enim saluator noster dixit tibi dico, sed aliquid more adiecit,quod fere semper facimus quoties vocatiuo vtimur,vt auditor paret se ad ea,quæ dicturi sum⁹. Nā & vocatiuus a Græcis rectus dicitur:quemadmodū & nominatiuus:quia vterque recte stans rectā substantiam significat,vnde & verbo suppositum dare possunt. ¶Ablatiuus regitur a verbo media præpositione:aut ex speciali nominis,vel verbi significatione)vt plenus vino. ¶Effectiuus)de quo plura lib.iij. cum de casibus nominū disputaturi sumus,dicenda sunt, plerūq; regitur a verbo:vt malo me Gaditea petit,cæsus ferroq; petitus,regitur etiam ex vi comparationis,vt doctior illo:aut ponitur absolute vt ducente deo,expedior.ducente deo non regitur,quia per se orationem quodāmodo facit,licet imperfectam,qualis est subiunctiui modi,in quam resolui consueuit,Vt nato Iesu in Bethleem. pro quo Hieronymus vertit,Cum natus esset Iesus in Bethleem.

¶LIBER SECVNDVS DE GEnere, & declinatione nominum, & de præteritis supinisq; verborum.

Liber secundus.)In superiore libro iacta sunt prima artis grammaticæ fundamenta, rudia illa quidem,& in elaborata:sed quæ paulatim climāda sunt.& cum puerorum ætate coalescere debent. Quale est illud quod de genere nominum pronominum & participiorum dicebamus:masculinum esse,quod declinatur cum hic:fœminium quod declinatur cum hæc:neutrum quod declinatur cum hoc. In sermone nanq; græco,hebraico,punico,aut denique cuiuscunq; alterius linguæ, quæ articulis vtitur, præceptum illud sufficiens erat:cum in serie orationis nomina plerunq; articulos habeant cōnexos. At vero latinis qui ex idiomate articulos ignorant, regula illa non suffragatur, neque ob aliam causam fuit proposita,nisi vt pueri cōfusam quādā generis haberent cognitionē. Nā si puero interroganti musa cuius generis est: fœminini respondeas,quia declinatur per hęc,subijcier ille rursus quare declinatur per hæc, respondebis opinor quia generis est fœminini. Ergo circulum fecisti, quod in doctrina quam sit vitiosum, Arist. in posterioribus analyticis præclare demonstrat. Quoniam si fœminium id circō est quia per hæc declinatur:& rursus per hæc declinatur, quia est fœminium, nunquam omnino scire poterimus musa cuius generis est. Quare ne pueri diutius a nobis eludantur, tradendæ sunt illis regulæ quibus nō per articulos,quibus sermone latino nulli sunt,sed per significationes aut terminationes possint genera nominum cognoscere. Sed quemadmodum supra memorauimus,id circo nominum genus cum declinatione:& verborum præterita cum supinis,hoc est capita quatuor, sum⁹ carmine prosequuti,quod in tota grammatices arte nihil est tam varium,tam multiplex,tam lubricum & labile,sed neq; quod magis in promptu sit habendum:quam rem facilius carmine assequi poterimus. Illud autē mihi in hoc loco præfandum est, non esse carmina hæc talia, ex quibus laudem mihi posse comparari sperem:quippe quæ sunt ijs de rebus,quas Musę plurimum aduersantur atque reformidant:& quas pleruncq; propter syllabarum contumaciam versus heroicus,quo facilius res huiusmodi scribuntur, non admittit.vt atagen,comparatiua,inchoatiua.in quibus dictionibus syllaba breuis duabus clauditur lōgis. Circuitione vero si vteremur.res ipsa obscurius diceretur.quod fecimus in illo hemistichio. Et quod dat seruio nomen :pro eo quod est seruitus,quod heroicum carmen non recipit. Cumque nulla dictio latina per.eu.diphthongon scribi possit,nos ita hoc nomine neuter neutra neutrū vsi sumus perinde,ac si græcum esset. Nam.e,&.u:vocales in diphthongon coire sæpe fecimus, nisi mauis id.per synæresin fieri. Cum enim scripsi Neutra siler robur.siue non cocat,aut per diphthongon,aut per synæresin,primus pes proceleusmaticus est,quem hic versus recusat. Cum vero dixi.Dictio non nomen pro nomine sit tibi neutra,anapesto vsus sum,qui paria habet tempora cum spondeo & dactylo.

FOemina masq; genus)Præmittit regulas generales:quæ colligũtur ex nominũ significatione generali:& quæ terminationum regulis præferede sunt. Est igitur:significationis regula pri. q; nomina propia siue appellatiua sexus alterutrius si sunt masculorũ,generis sunt masculini. Si fœminarum, fœminini,quam rem sola natura duce possumus intelligere,etiam si nobis id mõstrauerit nemo. Nam, vt Priscianus ait,duo sunt genera,quæ sola ratio naturæ nouit:masculinum & fœmininum. Ne,q; id solum in hũana specie:vt hic vir.hæc mulier, hic papa.hęc obstetrix,hic Byrrhia,hęc Glicerũ sed etiã in alijs reb⁹ in qb⁹ p genitalia mẽbra aut p certa q̃dã signa mare a fœmina separamus,quẽadmodũ equũ ab equa,a sinũ ab asina,ceruũ a cerua,canẽ et bouẽ mares a fœminis genitali. Gallum vero a gallina cum crista:tum cauda,tũ etiam calcarib⁹ atq; alias animantes certis quibusdam insignib⁹ natura distinxit. In quibus vero sub altero tantũ genere & terminatione vtriusq; sexum intelligimus:qualia sunt illa,quę graci epicœna:latini promiscua consueuerunt appellare:si necesse habuerimus sexum distinguere:additamento id facere possumus, vt quoniam perdix genere fœminino semper latini sermonis vsus profert, si fuerit grandiuscula,aut calcaribus armata, aut fœminam inierit: aut aliud quiddam fecerit,quod sit maris proprium, recte possumus dicere hic perdix masculus est. Ambrosius quoq; in epistola ad Irenium tractans illud Ieremiæ cap.xvij. clamauit perdix, congregauit,quæ non peperit: græcos sequutus semper perdix genere masculino protulit. eodem modo aquila masculus, piscis fœmina. Ouidius in.iij.de arte. Inuenit in media fœmina piscis aqua. Et Varro Fabium Pictorem sequutus, lupum fœminam dicit. quem admodum: Quintil.in primo libro refert. ¶Masculasunto tibi.) Secunda significationis regula est, q; nomina earum rerum,quæ sexum discretum non habent: si res illas tales imaginamur & fingimus: aut de illis ita loquimur,quasi sint masculi aut fœmine:generis sunt masculini aut fœminini,vt hic mars, hæc venus:sic enim de dijs gentium poetæ fabulantur, quasi sexum habeant: & quod mars venerem adulterauit. quodque illa ex Anchise Aeneam genuit,& talia quædam quæ in naturam diuinam cadere nullo modo poterant, Sic præterea illum pingũt armatum & viriles pugnas tractantem : quemadmodum & illam fluxiori veste & mundicijs muliebribus deditam. Quamquam Varro in primo libro de re rustica Venerẽ inter deos mares posuit, quod etiam Virgilius significare visus est,cum secundo Aeneidos dixit. Ducente deo)idest, venere flammam inter & ignem expedior, idem quoq; lib. fatur. pri, Macrobius confirmat autoritate Calui. Leuini. Aristophanisq; poëtarum. Eadem quoq; ratione angelorum quędã propria nomina generis sunt masculini.vt Michael,Gabriel,Raphael,Tronus, partim fœminea,vt virtus dominatio,potestas.partim neutra.vt dæmoniũ cherubin & seraphin, quæ in numero multitudinis nostri genere neutro protulerunt, cum tamen autore Prisciano, in quinto lib. hebraica lingua genus neutrum non habeat. sed forte fecerunt vt ostenderent spiritus illos non habere sexum distinctum, quemadmodum ostreum,scortum,mancipium. seruitium, sub quibus vtrumque sexum intelligi voluerunt. Dicit ergo q; nomina quasi macula sunto)idest,sint mascula.).i. generis masculini:& nomen quasi fœmineũ,sic fœmineum).i. generis.fœ.vt Mars deus belli,& Venus dea amorũ. Pro teste).i.pro exemplo. Quodsi per metony.Mars pro bello accipiatur.Lar pro domo.Neptunus pro mari.aut rursus Venus pro libidine Ceres pro frumento.tellus pro terra,quæ figura frequens est apud poëtas:nihilominus suũ genus retinẽt. ¶Est duplicis generis.) Tertia significationis regula est,quod nomina quæ ex ipsa rerũ significatione ad mares & fœminas pertinent: comunia sunt duorũ generum vt hic & hæc pauper.hõ.testis. ¶Nomina præterea,quę ex ipsa rerum significatione ad mares & fœminas pertinent:atq; etiã neutris iungi pñt,comunia sunt triũ generum.vt hic & hæc & hoc prudens.sapiens.fœlix. Sed quoniã hæc regula ad innumeras prope dictiones pertinet,in quibus aliqua fuerit difficultas,quo genere sint proferendæ: per regulas terminationum facilius explicabitur. Dicit igitur. Illud nomẽ est duplicis generis:quod vterq; sexus.hoc est masculinum & fœmininũ recipit. Et illud nomen est comune trium generum:quod ad hæc)idest,vltra duo illa genera iungis neutro: quia masculinis & fœmininis & neutris iungi potest. ¶Menses cũ fluuijs.) Quarta regula significationis est:q; quia mensis generis est masculini,nomina quoq; mẽsium generis sunt masculini,vt hic aprilis,quintilis.sextilis,september. Præterea quia fluuius generis est masculini,nomina quoq; fluuiorum generis sunt masculini.vt hic Arar.garũna hætis.atax.Proper.lib.ij. Testis arar,rhodanusq; celer, magnusq; garũna. Mar. Bætis oliui fera crinem redimite corona. Idem in eodem. Quem tremeret forti milite victus atax. Sequuntur tamen aliquando genus terminationis. Luc.in.vij. Et damnata diu Romanis allia fastis. Ouid,iij.fasto. Clauiger & tanto est albula pota deo . nam albula is est,qui postea tybris fuit appellatus . Mar. tamen libro.xj,masculino iunxit dicens. Cui rector aquarum albula nauigerum per freta tendit iter. Luca,neutro genere libro.ij. crustumiumq; rapax & iuncto sapis isauro. Idem in.iij. Et tepidũ in moles zephyros discurrit iader, Crustumium & iader etiam ratione significationis possunt esse neutri quia flumina intelliguntur, quod Horatius, expresit in arte poëtica, dicens. aut flumen rhenum aut pluuius describitur arcus. Idem .iiij. Carmi. testis metaurum flumen & Hannibal deuictus. nam testis etiam neutris iungi posse suo loco dicemus. ¶Arboris est nomen.) Quinta regula significationis est,q; quia arbor generis est fœminini, nomina quoque arborum generis sunt fœminini. vt hæc prunus . pyrus . sorbus. pinus . laurus . populus. ¶Exipiuntur generis masculini.) hic rubus.dumus. Sed rubus, quia frutex potius est, quod ad arboris altitudinem non assurgit. Virgilius in Bucolicis. ferat & rubus asper amomum. quamquam Serenus fœmininum etiam protulit dicens. Manditur apta rubus gingiuis. ¶Dumus vero, quia non tam certum quoddam genus fruticis, quam fruticem ipsum significat. ¶Olester quoq;, quia degenerat ab oliua,masculino gẽnere quasi fruticem protulit Virgilius secundo Geor. Indicio est tractu surgens oleaster eodem Plurimus. Quod vero dixit amarus solus. alluxit ad illud Virgilij solijsque oleaster amaris.Calphur.tamẽ neutro genere ,protulit in eglogis. Me teneras salices iuuat,aut oleastra putare. aut poterit esse ab eo quod est hoc oleastrũ,sic enim possumus dicere oleaster & oleastrũ, vt a pyrus,pyraster & pyrastrum. Plu. lib.xv. Pinaster nihil aliud est,quam pinus syluestris, copiosam dat hæc materiã. genere fœminino dixit hęc. Theophrastus quoq; interprete Theodoro gaza.lib.iiij.de stirpibus, Sicut pinastri,inquit,quæ in locis vmbrosis nascũtur. Idẽ quoq; autor eode interprete sub alia terminatione in genere neutro protulit in primo eiusdem operis. Pinastrum(inquit)amplissimum, pulcherrimũq; apricis locis emigrat. Idem in ij. Exit ex pyro vitiatũ pyrastrũ:cum alias pyraster sæpe dixerit. Spinus spinii. Virg.rj. Geor. Spinos & pruna ferentes. gñe masculino dixit. ¶Neutra quoq; sunt siler robur, suber,laburnũ.) Vir.ij. Geor. Molle siler lẽtæq; genistæ: vbi Seruius notat genus neutrum raro de arbore inueniri. Theophra,li. iij. de stirpibus, Theodo. interprete, Quidã nisi forte hic de ligno luquutus neutro genere est vsus. nam Plu.li.xvj. masculino genere dixit. Serotino autem germine malus tardissimus suber, Idem in eodẽ iugulãdes, castaneæ, laburnum Alpina hæc arbor nec vulgo nota:quæ cum sola materia censeatur merito gẽnis est neutri : præsertim cum generis neutri terminationem habeat quemadmodum Virg. de materia hebeni dixit, India nigrũ fert hebenum. Idẽ li, eiusdem operis. Et torno rasile buxum, Et. vij. æñ. Mirata volubile buxum. Oui. de amoribus. At nunc neutro gñe inueniuntur ab autoribus prolata. vt bdelium, balsamũ. cynamomũ. ¶Insula cincta mari, nauis, verbs, fabula poëtica gñis sunt fœminini, noña quoq; insularum, nauiũ, verbium, fabularũ ex ratione significationis gñis sunt fœminini. Itaq; quatuor partes continet. Prima est, q; nomina insularũ fœmina sunt. vt Samos, Chios. Lesbos. Vir .j. æñ. Prest habita coluisse Samonis. vt Ouid.xj. meta. & Mitylenæi potiuntur littore Lesbi, Hor. igitur ex rõne significationis protulit Lesbos gñe fœminino. Oui. tamen respiciens terminationem gñe masculino. Nathum quoq; nomina generis esse fœminini pœtarũ vsus ostẽdit, vt Cẽtaurus Pistris Argo. Vir. v. æñ. Cẽtauro inuehitur magna hat argo Delectos heroas. Nomina pterea verbiũ gñis sunt fœminini, vt Sestos, Abydos, Sagũtos Castu igne micet. Idẽ .li.iij. Fulget precipuis Parnasia Castulo signis. Virg. viij. gñ. Prenestẽ sub ipsa. Iuue. qs timet aut timuit gelida prænestẽ ruinam. tñ. Vir. j, Georg. teminationẽ respiciens dixit. Pontus & ostria feri sauces tentantur Abydi, Luca. li, iij. Obsessum Pœno gessit, quod marte saguntũ. & Iu. Atq; corona tum & petulans madidumq; tarẽtum. Virg. viij. gñ. Quicq; altum prænestẽ viri. Sill. iij. pu. Et celebre ostre

Ex ratione quoq; significationis: quia litera generis est fœminini, literarũ nomina aliquãdo gñe fœminino ꝓferimus: vnde alias appellamus vocales, alias semiuocales, alias mutas, alias liquidas. Dicit igitur: Neutras pone notas). i. literas hoc est literarũ nomina: siue sint græca siue latina. & sunt indeclinabilia.

NOmen quod sit in, a.) Propositis regulis generalibus ad cognoscendum genus nominum ex ratione significationis, nunc quod reliquum, est: quodq; sub nulla ex illis regulis continetur, per terminationes ordinis alphabetarij disponit: sic tamen vt prius vocales, deinde cõsonantes digerãtur. Dicit itaq; in primis, ꝙ noia terminata in. a. generis sunt fœminini, vt hæc musa. grammatica, terra, fortuna. Excipiuntur pauca generis masculini. popa cum proventre præpingui accipitur: nã generis esse masculini Phocas testatur. dixit autẽ popa venter alludens ad illud Persij. Astilli tremito mento popa vẽter. Popæ etiam dicebãtur ministri sacrorũ siue victimarij Prop. li. iiij. Succinctiq; calẽt ad noua sacra popæ. Spartia. in geta. Percussit (inquit) hostiam popa nomine Antonius. Persius itaq; nõ tam propingui & obeso, quam pro phagone & helluone ventre dixit. Astilli tremit omento popa venter. Scriba, lanista. Scurra. lixa,) quia nomina sunt officiorum ad solos mares pertinentia, ideo sub genere tantum masculino ponuntur. Adria quoq; ꝙ mari siue Adriatico sinu semper masculinum reperitur. Luc. in, v. sonat Ionio vagus adria põto, Hor. ij. car. Adria diuisus obiecto remittas quærere. & in. iij. Improbo iracundior adria, & in eodem: Dux inquieti turbidus adriæ. Sene. in thyeste: Aut sæuo rapidus freto vẽtosi tumor adriæ. Prisc. imperihegesi, Nec nõ sinus Adria vastus. Vacia pansa. verna, rabula. cacula. agrippa) & si ratione significationis ad mares fœminasq; pertinere possunt, nũquam tamen nisi de masculinis dicũtur. ¶Noia quoq; Græca venientia a nominibus terminatis in. es. q̃ ad primã nominis declinationem latinam referuntur, generis sunt masculini: quemadmodum & apud Græcos erant, vt hic scythes. æ. scytha. ę. hic nautes. tæ. nauta. æ. hic sophistes stæ. sophista. stę. & hic poëtes, æ. poëta. æ. hic propheres. æ. propheta. tæ. hic thecnites. tæ. thecnita. tæ. hic sarmates. sarmatæ, sarmata. tæ. hic getes getæ, geta. tæ. ammonites. tæ. ammonita. tæ. moabites. tæ. moabita. tæ. Horatius. ij. carmi, Quid bellicosus cantaber, aut scytes. Cicer. in. v. thusc. u. Scythes Anacharsis potuit pro nihilo pecuniam ducere. Idem in academicis, At quis est nunc sophistes: sic enim appellantur qui ostentationis aut quæstus causa philosophantur. Virgilius in quinto æneidos. Consiliis pare, quę nunc pulcherrima nautes dat senior. nautes enim nauta interpretatur, vnde & Propertius nauta cognominatus est: quia ex familia nautarum fuit. Deuteronomio vigesimo quarto Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam domini, & eodem modo de reliquis: quæ omnia sub hac terminatione generis sunt masculini. nam fœminina in. tis. vel in tria. exeunt. vt scytha. æ. scythis. idis, Ouid. in metamor. Exercere artes scythides memorãtur easdem. Eodem modo nauta. ę. nautis. idis. sophista. æ. sophistis. idis. poëta. æ. poëtis. idis. propheta. æ. prophetis. idis. vel prophetissa. Persius, Corsos poëtas & poëtidas picas non poëtridas, vt quidam codices habent. Israelita. æ. Israelitis. idis, Leui. xxiij, Ecce nũc egressus filius mulieris Israelitidis, quem pepererat de viro ægyptio inter filios Israel iurgatus est in castris cum viro Israelita. Sedulius quoq; leuitis gens dixit in paschali. Ambrosius tamen in Euangelio Lucæ cũ loqueretur de Elisabe, & Maria cognata, inquit, quia ambę Israelitæ erãt, sed suspicamur mendũ esse: quia idẽ paulo post dixit: Ruth intrauit in ecclesiã, & facta est Israelitis. Prudentium vero nulla ratio excusare potest, cum in psychomachia dixit: Sodomita libido, & in vita Emetherij & Celedonij martyrum hymnistas idem dixit'. Madianites. itis. Nume. xxv. Mulier Madianitis, quæ pariter interfecta est, vocabatur Cozbi, & paulo ãte: qui occisus est cum madianlitide. Iezraelita. itis. Carmelita carmelitis, Paralipomenon primo Capite quarto, Dauid habuit primogenitum Ammon ex Achmoe Iezraelitide, secundum Daniel de Abigail carmelitide. Iudicũ quarto, Erat autem debbora prophetis. & Lucas. eodem interprete: erat Anna prophetissa pro quo in græco habetur propheris. a moabita quoq; idem Hierony. fecit moabitis. idis. lib. Ruth. sepe. vt hæc est moabitis quæ venit cum Noemi de regione moabitide. & a Sauromata. atis. Sauromatis. idis Põpo. mell. li. iij. Amazones, quas sauromatidas appellabant. & a Sarmata Sarmatis. idis. Mart. venit & epoto sarmata paste equo. Oui. de ponto, Terreat, & manes sarmatis vmbra meas, Dicimus tamen a cytharistes cytharista. æ. & cytharistria. ę. tympanistes timpãnista. æ. timpanistria. ę. psaltes. psalta. æ. psaltria. ę. cymbalistes cymbalista. ę. cymbalistria. æ. sambucistes sambucista. æ. sambucistria. æ. Liui. ab vrbe condi. lib. xxxix. Tunc psaltriæ, sambucistriæ, & coniuialia ludionum oblectamenta. Iuue. Quam psaltria penẽ maioremin tulerit. Quinti. masculino vsus est. lib. j. si psaltes, inquit, & geometres multa dicit dedisse. ab eo quoq; quod tympanistes. istria. fecit Hierony. in psalte. In medio, inquit, iuuencularum tympanistriarum. Illud etiam considerandum est nullum esse nomen latinum, quod in. ista. terminetur, vt ignari latini sermonis dicunt. artista. terminista: licet tamen a græcis huiusmodi denominatiua formare, vt hic canonistes, vel canonista. origenistes, vel origenista. quorũ fœminina mittunt in. istis. vt canonistis. idis. originistis idis. Rõne quoq; significationis inueniuntur nomina montium in hac terminatione generis masculini. Ouid. in ibin. vt cę dedit saltus, & fumo the ssalus ossa. in eodem. Plurima quam flamma sicanꝰ æthna vomit. Idem tamen alibi terminationem respexit dicens Ingestaq; olympo ardua deuexum pelion ossa tulit.

¶Regulæ terminationis.

NOmen, quod sit in. a. finitum, dic muliebre.
Accedũt maribus popa vẽter, scriba, lanista,
Scurraq; cum lixa, sinus adria, vacia pansa.
Vernaq; cum rabula. caculaq;, agrippaq; iũges.
Et quod ab. es. græco constat venisse latinum,
Cuius fœmincum plerũq; sit in tria. vel. tis.
Quod declinatum dat tertia, dicito neutrum.

¶Quod declinatum) quod tertiæ declinationis nomina in. a. terminata generis sunt neutri, vt hoc emblema. atis. toreuma toreumatis. peripetasma. atis. schema. tis. Antiquiores tamen per primam declinationem sub fœminino genere protulerunt, vt Plautus in persa. cum decorã schema. Laberius nec pythagoream dogmam doctus. Pompo. liber diademam dedit. Ouid. tamen singulari exemplo polenta posuit in genere neutro cum sit latinum declinationis primæ. Ait enim meta. v. dulce dedit testa, quod coxerat ante polenta. & paulopost, cum liquido mixta pfudit diua polenta. Tolerabilius nostri mãna. mãmona, & pascha neutro genere protulerunt, cum sint barbara & indeclinabilia, quãquam sunt, qui paschа declinãre contendant tum per primam, tum per tertiam.

¶Compositũ a verbis) Quod nomina a verbis composita, quorum significatio ad mares & fœminas ꝑtinet, communia sunt duorũ generũ sub hac terminatione, vt a gigno gignis, hic hæc terrigena. æ. alienigena. æ. a colo. is. hic hæc cælicola, æ. agricola. æ. a venio. is. hic hęc aduena. æ. cõuena, æ. a sequor sequeris hic hæc assecla, æ. pedissequa. æ. a fugio fugis, hic hæc transfuga. æ. perfuga. æ. ab ago agis, hic hæc auriga ę. a cædo. dis, hic hęc homicida, æ. parricida. æ. a lego legas, hic hęc collega. æ. Phoc. sub gñe posuit masculino pleraque ex his, vt assecla, collega, trãsfuga, perfuga, homicida, parricida: quasi non & sequi alium, & esse ex corpore alicuius collegij, & transfugere ad hostes, & parentem cædere, ad fœminas etiam multo magis pertineat, quam aurigam esse: cum Virg. libro. xij. æñ. dicat. Nec currus vsquã videt aurigamque sororem? Quod vero quidam dicunt, verbigenam ex ratione significationis esse tantum generis masculini, quia vnus tantum Christus Iesus est verbigena: nihil ad grammaticũ pertinet, qui recte poterit dicere solem verbigenam, lunam verbigenam. Quid? quod nec Christꝰ verbigena debet appellari, cum non sit verbo genitus: quin potius ipse sit verbum genitum: quia generatione interna dicitur a patre: & per quod reliqua omnia creata sunt, dicente sacra scriptura, verbo domini cœli firmati sunt? Omnia ergo præter vnum Christum sunt verbigena). i. verbo genita, quandoquidem a gigno composita illo modo significant: terrigena ex terra genitus. Martigena ex marte genitus. Iunonigena ex iunone genitus: ex proportione igitur verbigena verbo genitus: quod de Christo an recte dicatur, isti viderint, quibus non magis assentior, quam Prudentio, qui in Ode ante cibum scripsit, o crucifer bone omnipotens pie verbigena. quod ipse quoq; in hymno natalis Christi interpretatur dicens. Ex ore quamlibet patris sit ortus, & verbo editus. Inueniuntur quædam ex his nominibus neutro generi adiunctæ: vt, quod paulo ante diximus, omnia verbigena, sed figuratæ, vel potius quod antiquiores huiusmodi nomina per tres terminationes, & tria genera declinabant. Pacuuius, Caprigeno generi gradibus gressio est. & Cicer. in progn osticis, Caprigeni generis custos. Actius, Ex taurigeno femine ortam fuisse, & hac ratione Valerius Maximus in primo libro dixit. Duo eiusdem generis alienigena exempla. ¶Neutrum nomẽ in e.) Quod nomina latina terminata in. e. generis sunt neutri, vt hoc mare, cubile, monile: & a nominibus adiectiuis duorum generum communibus sub hac terminatione. is. vel masculinorum in. er. fœminino rum in. is. neutra per. e. vt hic hæc breuis & hoc breue, hic alacer, hæc alacris, hoc alacre. vel hic & hæc alacris, hoc alacre. Græca tamen generis sunt fœminini, vt hic libye libyes, synecdoche. es. Pentecoste. es. Nerine. es. ¶Vnum nomen in. i.) quod nomina in. i. desinenetia generis sunt neutri, quanquam Priscianum sequuti vnum tantum posuimus hoc gummi. Plinio libro. xiij. Gummi optimum esse ex ægyptia spina conuenit, vermiculatum, purum: deterius ex amygdalis amaris: pessimum ex prunis. Colu. libro. xij. de re rustica, genere fœminino est vsus sub terminatione. is. Satius esse, inquit, noua dolia gummi liquida perluere, & infra ferias crassa gummi liuerunt. & iterum Talis materies, qualis est gummis. Eodem modo Sinapi generi neutro posuit Phocas. vnde Serenus: Sæpius ergo decet mordax haurire Sinapi: atque in hunc modum semper vsus est Cornelius celsus. Reperitur tamen & sinapis genere fœminino, Plautus, in pseu. Teritur sinapis scelerata. & Colume. Seque lacessenti fletum factura sinapis. Ami quoque, Moly, Meli, & quæ dam alia nomina peregrina sub hac terminatione in genere neutro reperiuntur prolata. Pliñ. libro. xx. Est cumino simillimum, quod Græci vocant Ami: quidam vero Aethiopicum cuminum. Virgilius in Priap. Quem cur moly vocant, mentula moly fuit. Meli quoque, quod mel interpretatur, huius generis est, sed nõ reperitur apud nos nisi in cõpositione. vt Melilotos. Melimelum. Nihili vero huius modi, & huiusce modi, genitiui sunt casus, ab eo quod est nihilum & modus: quemadmodum frugi & mãcipi datiui, ab eo quod est fruges & mãceps: vnde apud Plautum sæpe legimus est vir bonæ frugi. Ergo hæc nomina nõ sunt communia trium generum, vt dixit Phocas, sed quemadmodum Priscianus obliqui casus figurate. cum omnibus casibus adiuncti. ¶O. finita) quod nomina in. o. desinẽtia generis sunt masculini. vt hic sermo: histrio. vnio pro gemma, vel margarita potius grãdiori. nam pro vnitate si vspiam reperiretur, generis esset fœminini: ergo addidit gemma, vt significaret lapillum rem corpoream. Sed autore Phoca. i. ante. o. habẽtia, quæ rem incorpoream significãt, generis sunt fœminini. vt hæc religio, rebellio, talio, perduellio, & quæ dicũtur verbalia, vt lectio, auditio. Caro quoque generis est fœminini, quoniam antiquiores hæc carnis declinabãt. Liuius in odyssea: Carnis, ãtis, vis numque quod libabãt. Liuius, xxvj. ab vrbe cõ. Carnis, quæ dari debet, data nõ fuerat. Cœnatio præterea, i, locus vbi cœnamus, & si rem corpoream significat, nihilominus tamẽ generis est fœminini. Mar. Mica vocor, quid sim cernis, cœnatio parua. Portio quoque, quãdo rei corporeæ pars est, corpus significat, tamẽ semper est generis fœminini. Superioribus etiam annumerãtur desinẽtia in. do. vel in. go. vt hęc Albedo. Fortitudo. Formido. Farrago, Fuligo. Virgo, quam nemo vnquam apud autores idoneos legit masculino genere: etiam si de Ioãne euãgelista nostri dicãt, quod illi virgini Christus virginem matrem commẽdauit. Ab hac exceptoria regula rursus excipiũtur pauca nomina, quæ duobus versibus cõtinẽtur, quoniam generis sunt masculini vt hic Prædo, &c. Ordo. inis. Pedo. onis,) idest, qui pedes habet grãdiores. Comedo. onis. qui nimium comedit. Spado, onis. Vdo. onis. Martia. in disticho, cuius titulus est vdones Cilices. & in digestis titulo. de auro & argẽto legato. l. argumẽto. Alia, inquit, est causa vdonum, qui vsus calciamẽtorum præstãt. Cardo. inis. Cerdo. onis. Cudo, onis. Silius lib. viij. punico: Spicula bina gerũt capiti cudone ferino. capitis est armamẽtum ex corio. Burdo. onis. etiam his iũgitur, vt digestis titulo de legatis. iij. l. item legato. Sella, inquit, vel burdones. Quarto quoq; regum libro. cap. v. Cõcede mihi seruo tuo, vt tollam onus duorum burdonum. Harpago. onis. Liui. xxx. ab vrbe cõdita Asseres ferreo vnco præfixos harpagonas vocãt milites. Plautus. Noui ego hos harpagones, Mango. onis, Ligo. onis.

¶Ad duo communes homo) Quod hęc tria nomina. Homo, inis. Nemo, inis. Latro, onis. communia sunt duorum generum. Virg. j. æn. Nec vox hominem sonatio dea certe. Terentius in Andria. Hoc ego scio vnum, neminem peperisse hic. Titinnius, Quod rogas neminem decet bonam. Latro quoq; a neore ricis communis duorum generum ponitur: cum apud idoneos autores nũquam fœminino genere repe riatur, sicut nec Leo: quãquam dicat Seruius esse commune duorum generum: & Fullo: cum eodem autore nõ mittat fœmininum in.a, nisi sit vsurpatum. Nec dissimulãdus est in hoc loco circulus: quem præter vnum Phocam grammatici omnes fecerũt in genere supponẽtes declinationem, & in declinatione genus. Nam quo modo reliqui omnes grãmatici præcepta tradiderũt, nũquam omnino scire poterimus nominatiu. do. vel in.go. desinẽtia cuius sint generis, aut quẽ admodum mittũt genitiuũ. ¶Est commune trium præsto.) Quod hoc nomẽ indeclinabile præsto commune est trium generũ, & semper iũgitur huic verbo sum, es, fui. vt præsto sum, præsto fui, pro præsens sum præsens fui. Cicero in Epistolis ad Appium. Fabius legatus mihi præsto fuit. Reperitur etiam præsto est, pro efficax est. vt Celsus libro. vj. Neq; medicamẽtum præsto est. i. præsens & efficax. Pseudo propterea nõ posuimus, quia nusquam est nisi in compositione. vt pseudo prophetes, pseudostomos, pseudographia. ¶Neutrum nomen in.u.) Quod nomina in.u. desinẽtia generis sunt neutri, vt hoc cornu, veru, pecu, gelu, penu, tonitru. Ouid. ix. meta. Rigidum fera dextera cornu dũ tenet, declinatur quoque huc cornus. us. genere masculino. Luca. in. vj. Cornus tibi cura sinistri. Celsus libro. vj. Ceruini cornus combusta. & paulo post. Quia cornum habet. Plinius quoq; multis in locis hoc genere declinationis est vsus. Dicimus quoq; hoc pecu, & hoc pecus. oris Plinius, libro. viij. natura. histo. Equinoctio verno & cætera pecua admittitur. ab eo quod est pecu dixit pecua. Hoc gelu, & hic gelus. Lucretius, libro. vj. Qua fœue gelus quod cõtinet in se emittit. Actius in prometheo: Profusus flamine liberno gelus. Hoc genu & hoc genus. us. Virg. j. æneï. Nuda genu nodosq; sinus collecta fluẽtes. Idem in. v. Genua ægra trahẽtem. Cicero in Ara. Iam dextrum genus & decoratam lumine suram. Idem in eodem. Tertia sub cauda ad genua ipsum lumina pãdit. ac rursus ibidem: Ac propter leuum genus omni ex parte locata. Hoc tonitru & hic tonitrus. Plinius libro. xxvj. Tonitru intus terribile existat. Ouid. j. meta. Humanas motura tonitrua mẽtes. Idem j. de tristibus: Hoc mihi nõ ouium fibre tonitrus ue sinistri. Silius. libro. xij. puni. Fulminaq; & tonitrus & nymbos cõcutit aër. ¶C. D. neutra dabis.) Quod nomina desinẽtia in.c, vel in .d. generis sunt neutri. vt hoc Lac, halec, aliud, quod, quid. & de pronominibus id, illud, istud. nec alia fere inuenies. Antiquiores tamẽ hoc lacte lactis declinabãt, a quo videtur abscissum fuisse lac. Plau. in mechmis, Neq; lacte est lacti (mihi crede) vsquam similius. hęc lactis, aliud significat: est enim intestinũ, per quod labitur cibus. Tintinnius. craticula, cerebellum, lactis agnina, sed magis vtimur in plurali. Plin. libro. xxvj. A ventriculo lactes in homine & oue, per quas labitur cibus. Pompeius. Oro te per lactes tuas. ¶Halec quoq; & hæc halecis posse declinari Priscianus autoritate Probi grammatici cõfirmat, id quod & nos fatemur: sed quod vtrumq; putat nomẽ esse piscis, id nos asseuerate negamus: cũ halex piscis sit, ex quo sale macerato exudat fœnes: qua vtebãtur pro salsamẽto, quod dicebatur halec. Sed de pisce. Martialis. Halecem, sed quam protinus illa voret. Cato de re rustica. Vbi oleæ comesæ erũt, halecem dato. Colume. diminutiuo vsus est dicẽs. In escam piscium pręberi cõuenit haleculas, putremq; sardinam. & paulo post. Haleculam (inquit) modo captam. Theodo. in libro de animal. Halecem interpretatur menam. Halec vero pro salsamẽto posuit Horatius in. j. ser. siler, halec fœcula coa. & in. ij. Ego fecem cogitare primus & halec. Halex quoq; genere fœmmino posuit Plinius libro. ix. Martialis. Apicius inquit, eiecore mulorum halecem excogitare prouocauit: cuius nominatiuus nõ est halecis, vt Priscianus putauit, sed halex, vt Plin. libro. xxxj. Vnguium scabriciam tollit halex. & in. xxxj. vitium huius est halex, imperfecta nec colata fex. ¶Al neutrum pones.) Quod nomina in al. desinẽtia generis sunt neutri, vt hoc tribunal, ceruical, vectigal, animal, lupercal. Vnum tamẽ reperitur generis masculini. hic sal. Plin. libro. xxxj. Aiũt dẽtes nõ erodi nec putrescere: si quis quotidie mane ieiunus salem cõtineat, donec liquescat. Salust. iniugur Nec salem, nec alia irritamẽta gulæ quærebat. Et illud. Terentius in eunu. Qui haberet salem, quod in te est. i. quæ res. Antiquissimi tamẽ & iuniores neutro genere protulerũt. vt Affra. Quicquid loquimur, sal merum est. Seren⁹. Sal niueum summes, beticum quod nos mine dicunt. Et lucas. Hierony. interprete: Bonum sal est. & August. Quod si sal insaturatum fuerit. ¶Et duo sunt neutris.) Quod in el. duo tãtum reperiuntur nomina generis neutri, hoc mel, hoc fel.

¶Nil nihil est neutrum,) quod hoc nomẽ nihil atque ab eo abscissum nil generis sunt neutri. Virgil & pugil communia sunt duorum generum ex ratione significationis. & si Phocas, & prisci pugilem sub genere tãtum masculino posuerunt. August. in. libell. de grammatica in. l. litera nominatiuus exiens in cõmunibus vigil, & pugil. afferteque illud Terentij in eunu. si qua paulo est habitior, pugilem esse aiunt, nam & fœminas pugilatu exercerí solitas. Iuue. ostendit in. ij. satyra. Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ. & in. vj. Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus, & quanto galeæ curuetur pondere, & quæ sequuntur. Mugil. lis. & mugilis, lis, declinatur. Phocas mugil declinat. vt Plinius libro. ix. natu. hist. Mugil, & lupus mutuo odio flagrant. Iuue. Quosdam mœchos & mugilis intrat. Sil neutro genere pigmẽti genus est. de quo multa Plin. libro. xxxiij. Sil (inquit) cæruleum. Sil proprie limus est. ¶Solus in.ol. est. sol) Quod in.ol. vnum tantum est masculinum: vt hic sol. Vnum quoq; eiusdem generis in. ul. vt hic consul. & quod Ennius apud Nonium dixit Mortalem summum fortuna repente reddit summo regno, famul vt optimus esset. pro famulus famul. is dixit. ea namque dignitas virorum tantum fuit. ¶Præsul tamen & exul communia sunt duorum generũ. Macrobius primo. satur. Luna quia corporum præsul est, Sed Sedulius in pasch. etiam neutro iungit, Ligno præsule dicens,

Ad duo cũmunes homo nemo: iunge latronẽ.
Est cõmune trium præsto, quod sum comitatur.
Neutrum nomẽ in.u. cornu est pro teste, geluq;.
C. D. neutra dabis, reperis tamen hæc quoq; raro.
Al neutrum pones, Tamen hic sal debet habere.
Et duo sunt neutris cum melle fel annumeranda.
N. l nihil est neutrum, vigil & pugil esto duorum.
Solus in. ol est sol. Hic consul dicitur esse.
Sed tamẽ ad duo sunt cõmunia præsul & exul.

¶Sit commune trium nequã.) Quod in. am. vnum tantũ reperitur, quod est trium generum, & est indeclinabile: quod ipsum argumento est nullum nomen in. am terminatũ posse declinari. ¶Vm. neutris iunges.) ¶Quod in. um. desinentia generis sunt neutri, vt hoc templum, regnũ. donũ. tectum. ¶Græcũ nomen in. an. & in in.) Quod nomina in. an. & in. in. desinẽtia omnia sunt generis masculini. vt hic Pęan. Acarnan. Delphin. Pæan igitur pro Phœbo manifestum est generis esse masculini. Sed & pro hymno Apollinis eiusdem generis est. Virg. in. vj. lætumq; choro Pæana canẽtes. & Sili. Herculeũ Pæana canunt. Acarnã pro populo epirotarũ. Virg. v. æn. Quorũ vnus Acarnan. Delphin qui delphis & frequẽtius delphinus dicitur. Persi. Et qui cæruleũ dirimebat Nerea delphin. Auiẽ. in. ara. Tũ cui uus caudam subit inter sidera delphis, Iuue. quantùm delphinis balæna Britannica maior. ¶En dabitur neutris.) Quod nomina terminata in. en. generis sunt neutri. vt hoc fulmẽ. flumẽ nomen. sẽmen. glutẽ. muscimen. solamen. Masculina tamen sunt hic lichẽ. Martialis, libro. xi. Nec tristẽ mentũ sordidiue lichenes. interpretatur autem impetigo. Pli, libro. xx. impetiginem, inquit, & scabiem. quam psoram & lichenem vocant. Vritur quoq; hoc nomine Hippocrates in aphorismis: & Galenus multis in locis. Hic ren. Cel. libro. iiij. Renes diuersi: qui lumbis sub imis coxis inhærẽt a parte earũ resimi. dicitur quoq; huc rien testibus Phoca & Priscíano. Hic splen, hic hen vel lienis. Cel. libro. iiij. Lien sub ipso septo a sinistra parte, & ibidem: at lienis vbi affectus est. Attagen auis, quæ & attagena dicitur. Hora in Epodo. Non attagen ionicus iucundior. Mrat. Communẽ q; duobus attagenam. & in distichis: Ionicarum gustus attagenarum. attage. es. Hierony. in epistolis. Tu attagen rucras. Pectẽ pro pisce & pube, & instrumento, quo lana & capilli pectũtur, sub genere masculino posuerũt omnes grammatici. Plin. in. ix. Pectines in mari ex eodem genere habentur reconditi, & ipsi in magnis frigoribus. Seruius in illud Virgi. in. vi æn. Iam Pectine pulsat eburno. pecten pro plectro generis esse neutri dicit. Nam quod Iuuena. in. vj. satyra dixit: Inguina tradũtur medicis iam pectine nigro. pro pube dicitur. Virg. in. vij. æn. Arguto tenues percurrens pectine telas. Pro instrumẽto textorio nõ potest distingui genus, cum eadem sit terminatio masculini & neutri in ablatiuo secundę declinationis. Flamen pro sacerdote masculo. Sueto in Cæsare: Flamen dialis destinatus: nam pro fœmina flaminica, vel flaminia dicimus. Flamen vero pro vento generis est neutri. Cice. in ara. Inferior paulo est aries, & flamen ad austrũ. Hymen pro Deo nuptiarum præside generis esse masculini, vel ex significatione generali potest intelligi. eiusdem quoque generis est pro tenui illa membrana, qua infantes aliquando nascuntur inuoluti. pro membrana etiam posuit Aristo. in. ij. libro de anima. ¶Et quod cano componit.) cp ab hoc verbo cano. is. cõposita sub hac terminatione masculina sunt: quia omnia mittunt fœmininum per. a. vt hic tubicẽ, hæc tubicina, tibicen, tibijcina, fidicen, fidicina. lyricen, lyricina. siticen, siticina. oscen quoq; oscinis ex proportione oscina mittit fœmininum. Hora. in car. Oscinen cornum prece suscitabo solis ab ortu. ¶Nomen in .on. græcum.) Quod nomina in. on. desinentia græca, sunt omnia generis masculini. vt hic canon, dæmõ, daphnõ Platanõ, Lacõ, orizõ. bison. Plin. libro. xxxiij. Quẽ canona artifices vocãt lineamẽta artis ex eo petentes. Plin. iunior in epistolis: quid platanõ opacissimus. Martialis. Daphnonas, platanonas, & aërias cyparissos. Idem: Cæsus matre iubente Lacon, cuius fœminino est Lacæna. Iginius: Horizõ circulus appellatur is, qui terminat ea, quę perspici, aut videri non possunt. Martialis. Cesserunt illi bubalus atq; bison. Plinius libro. viij. Insignia boum ferarum genera bisontes iubatos. Vnum tamen sub hac terminatione reperitur fœmmino posuit Plinius libro. ix. Martialis. Apicius inquit, eiecore mulorum halecem excogitare prouocauit: cuius nominatiuus nõ est halecis, vt Priscianus putauit, sed halex, vt Plin. libro. xxxj. vitium huius est halex, imperfecta nec colata fex. ¶Al neutrum pones.) Quod nomina in al. desinẽtia generis sunt neutri, vt hoc tribunal, ceruical, vectigal, animal, lupercal. Vnum tamẽ reperitur generis masculini. hic sal. Plin. libro. xxxj. Aiũt dẽtes nõ erodi nec putrescere: si quis quotidie mane ieiunus salem cõtineat, donec liquescat. Salust. iniugur Nec salem, nec alia irritamẽta gulæ quærebat. Et illud. Terentius in eunu. Qui haberet salem, quod in te est. i. quæ res. Antiquissimi tamẽ & iuniores neutro genere protulerũt. vt Affra. Quicquid loquimur, sal merum est. Seren⁹. Sal niueum summes, beticum quod nos mine dicunt. Et lucas. Hierony. interprete: Bonum sal est. & August. Quod si sal insaturatum fuerit. ¶Et duo sunt neutris.) Quod in el. duo tãtum reperiuntur nomina generis neutri, hoc mel, hoc fel.

¶Nil nihil est neutrum,) quod hoc nomẽ nihil atque ab eo abscissum nil generis sunt neutri. Virgil & pugil communia sunt duorum generum ex ratione significationis. & si Phocas, & prisci pugilem sub genere tãtum masculino posuerunt. August. in. libell. de grammatica in. l. litera nominatiuus exiens in cõmunibus vigil, & pugil. afferteque illud Terentij in eunu. si qua paulo est habitior, pugilem esse aiunt, nam & fœminas pugilatu exercerí solitas. Iuue. ostendit in. ij. satyra. Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ. & in. vj. Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus, & quanto galeæ curuetur pondere, & quæ sequuntur. Mugil. lis. & mugilis, lis, declinatur. Phocas mugil declinat. vt Plinius libro. ix. natu. hist. Mugil, & lupus mutuo odio flagrant. Iuue. Quosdam mœchos & mugilis intrat. Sil neutro genere pigmẽti genus est. de quo multa Plin. libro. xxxiij. Sil (inquit) cæruleum. Sil proprie limus est. ¶Solus in. ol. est. sol) Quod in. ol. vnum tantum est masculinum: vt hic sol. Vnum quoq; eiusdem generis in. ul. vt hic consul. & quod Ennius apud Nonium dixit Mortalem summum fortuna repente reddit summo regno, famul vt optimus esset. pro famulus famul. is dixit. ea namque dignitas virorum tantum fuit. ¶Præsul tamen & exul communia sunt duorum generũ. Macrobius primo. satur. Luna quia corporum præsul est, Sed Sedulius in pasch. etiam neutro iungit, Ligno præsule dicens,

Sit commune trium tibi nequam: nec variatur.
Vm neutris iunges: exemplo sit tibi templum.
Græcũ nomẽ in. an. & in. in. sit semper: & est mas.
En. dabitur neutris: Sed sunto masculalichen.
Ren, splen, atq; lien, atagen, cũ pectine flamẽ.
Addis hymen: & qđ cano cõponit tibi nomen.
Nomen in. on. greçũ tibi sit, maribusq; repones:
Ex hic pauca tamen sunt fœminęis adhibenda.
Est neutrum, quod non declinat tertia, nomen.
Nomen in. ar. neutrum: sed par tria debet habere.
Er. finita tibi sunt masculа: Neutra tamen sunt.

¶Spinther.eris.)quòd fibulam siue armillam in mũdo muliebri significat Plau.in.Menech. Iubeas spinther nouum recõciliarier.& ibidem,Spinther nouum nũquam reperies, Pro cognomẽto tamẽ Lętuli spinthetis Romani ciuis ex significatione generis est masculini. Iter,quod etiã itiner dicitur ab antiquioribus,Manilius.i,astronomicõ.Fecit & ignotis itiner commertia terris.Ruder,quod frequẽtius rudus, eris,declinatur. nam rudere ad hucnõ legi præterquam apud grammaticos.Lasser.eris,Pli.lib.xix.Laserpicium,inquit,quod græci silphium vocãt in Cyrenaica prouincia repertum,cuius succum vocãt lasser. Et in libris digestorũ de pe.lega.I.nõ omne:Piper lygusticum,et carreum,& lasser.Papaver.eris.Piper,eris. ver veris.Siser.eris. radix est edulis: quam Pli.lib.xx.etiam genere masculino protulit:Nemo,inquit,tres siseres possit edere.alibi eodẽ in.lib.Siser erraticum satiuo simile est effectu.& Colu.Iam siser Assyrio venit,quæ semine radix. Vber pro mamma, & pro nimia agri fertilitate.Hora. Quodcp aliena capella gerat distẽtius vber. Virg.in xij.æñ. Nõ vobis rege latino diuitis vber agri Troiæ ve opulẽtia decrit,Cicer.eris Persius, Cicer ingere large rixãti populo. Cadaver.eris. Zinziber. eris. hãc alij gingibe-

Spinther,iter,ruder,lasser,piper,atcp papauer.
Et cum vere siser,vber,cicer,adde cadauer.
Zinziber,& tuber, cũ matre reponito linter.
Cõmune est pauper.cũ pubere,degener,vber.
Ir.maribus iunges.Hir.gadir,sint tibi neutra.
Mascula sunt &in.or.Muliebris ponitur arbor.
Neutra dabis tm̃cor,ador,cũcp ęqre marmor.
Collatiua duplex retinẽt gen⁹,& mẽor,autor:
Et quod componit corpuscp,colorcp,decuscp.
Vr.neutrale dabis.Sed mascula sunt tibi quincp.
Turtur auis,piscis:vultur,satur,astur,& anxur.

rim.Pli.libro.xij.Singiuerin appellat Tuber.pro terræ callo sic Plinius lib.xix.appellat vbi dicit Laetio licinio accidisse, vt mordẽti tuber deprehẽsus inde denarius primos dẽtes inflecteret. Pro tumore quoq; Ouid.x.meta.Immodico prodibãt tubere tali.& Hor.j.ser.Qui ne tuberibus propriis offendat amicum postulat: ignoscet verrucis illius.nam pro re tumida:& pro arbore ad regulas generales recrẽdum est,pro illius arboris pomo,Mart. genere fœminino vsus est dicẽs: Et vernæ tuberes quid tibi cũ libycis? Sueto.tũ masculino,nisi in alterutro mẽdum est.Aut nãcp m Dominatiano:Cum oblatos tuberes seruare iussisset in crastinum. Cum matre reponito linter.) ac si dicat cp linter gñis est fœminini: quem admodum & mater,sed mater ratione significationis: linter ratione terminatiõis.Liuius.vj,ab vrbe.Iã in altum expulsa lintre. ¶Cõmune est pauper.)cp quatuor hæc nomina pauper, puber,degener,vber communia sunt duorũ generũ:tametsi figurate possunt etiã neutris,in obliquis maxime,iũgi. Vir.in buc. Pauperis & tuguri cõgestũ cespite culmẽ.&.vi.gẽ.Curibus paruis & paupere regno.Idẽ.iij.æñ.Degeneres animos timor arguit.Luca.in.i.Degenerẽ patiere togã.Puber.eris.sic enim iubet Cæsar declinare in lib.de analog.cũ Prob⁹ pubis.eris,declinet.Vber.eris.Lucr.in.vi.Sequitur grauis imber & vber.Cato in originibus.Res vber fuit,antequam vastassent regiões.Idẽ quoq; de tubere dicẽdũ. ¶Ir.maribus iũges.)Quod noĩa in.ir.desinẽtia gñis sunt masculini,vt hic vir.treuir.&in.yr.per y psilõ.vnũ reperitur, hic martyr,& ab eo compositũ ,promartyr,quæ apud græcos tãtum generis sunt masculini:nostri tñ eo quasi duorum gñrum comuni vtũtur. Abadir siue sit Deus,siue lapis ille,quẽ Saturnus dicitur deuorasse,ad regulam generalem deferẽdus est. Duo tñ reperiũtur ueutra hoc hir,& gadir,quod neutro gñe,pulit Salust.ij.histo.Tartessum, inquit,ciuitatem,quã nũc Tyrn mutato nomine gadir habẽt. ¶Mascula sunt& vn.or.)Quod nomina in.or.desinẽtia generis sunt masculini,vt hic amor,dolor.timor.color.Arbor tũ est fœminimum,quæ etiam hęc arbos.oris.declinatur.Virg.vj,Geor. Herculeæcp arbos vmbrosa coronæ.sic & plura.ex masculinis.vt vapos,colos,labos,p vapor,color,labor.Soror prꝛterea,& vxor ex significatione fœminina sunt. Quatuor vero hæc nomina cor,ador,æquor, & marmor neutra sunt. ¶Collatiua tamẽ).i.comparatiua, nã cõferre cõparare est. Dicitcp quod collatiua sub hac terminatione communia sunt duorũ gñum.nã neutrũ terminationẽ habet propriã.in.us,vt hic & hæc nobilior, & hoc nobilius.Antiquiores etiã gñi neutro terminationẽ in.or.iũxerũt.Valerius antias. Prior bellũ, q̃d cũ his gestũ erat.Idẽ,Cõmemorãt Graccho fœdus prior nõ esse seruãdũ.Senior.Prisc.dicit tãtũ gñis esse masculini,cũ etiã Cornel⁹ Celsus in.v.quasi in cõparatiuo dixerit:corpora seniora tẽtãtur. & Pli.xj,natur. histo.de apibus dixerit,Seniores intus operãtur,quę flores comportãt priorib⁹ pedibus: nihil ergo,phiber senior gñis esse comunis duorũ cũ prꝛertim senex etiã fœmino gñe sit repertũ apud Varro. His addũtur memor.& autor,quod vnum cũ videatur verbalis formã habere,fœminiñ plerũcp reperitur. Virg.xij.æñ.Autor ego audẽdi.Magro.vj. satur.Natura huius fabricæ autor & nutrix.Neutro etiã iunxit Luca.in.v Italiã si cælo autore ꝛcęsas.&Virg.x.æñ dicẽs Italiã petiit fatis autoribus,esto,quẽadmodũ & memor.Idẽ,iij.æñ.Si quod nõ æquo fœdere amãtes Curæ numẽ habeat iustũcp memorcp ꝓcatur. & in.ix. Nulla dies vnquã memori vos eximet ęuo:sed figurate sic iũgi. Prisc.in. vij. dicit. Composita corpore & colore & decore duorũ generũ cõmunia reperiũtur, vt discolor,cõcolor,decolor, bicolor.Ouid.etiã neutro cõiũxit.in.elegia.Discolor agmẽ equis.Au. Gell.lib.vj,noct.atti. Tunica inuoluta,lichri indutus & pallio versicolore. Acorpore tricorpor fecit Virg.in.vj.Et forma tricorporis vmbræ. A decore quoq; Virg.indecor,& Salus,dedecor fecerũt. ¶Vr.neutrale.)Quod noĩa m,ur,desinẽtia gñis sunt neutri,vt hoc sulphur,murmur,quod masculinũ protulit interpres.Ioã.vii.Murmur multus in turba de Christo.iecur.fulgur.guttur,quod etiã masculino gñe,ptulit Plautus in aulularia, Ne obturet gutturem inferiorẽ,Masculina vero sunt hæc quinq;.Turtur.pro aue.Ouid.ij.elegi. Tu tñ ante alias turtur amice dole.Idẽ in Epistola Sapphus. Et niger a viridi turtur amatur aue.Plau.quoq;. Tibi obsutos turtures dixit.Iuue.Cariturus turture magno,mulorumcp iubis.Necp audiẽdus est Seruius: qui dixit posse esse gñis fœminini turtur,quod probare nititur carmine illo Virg.in buc.Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo:cũ aëria ex ratione carminis aptius vlmo quã turtur iungatur,quasi nõ aërius,p altus frequẽtius reperiatur,quã q̃d ille vult,p aërij.coloris:vt Virg.in Buc. Aërij specula de mõtis in vndas.Idẽ iij.æñ Aëriæ quercus:aut coniferæ cyparissi.&Mar.Daphnonas,platanonas et aërias cyparissos:Sed turtur,p pisce apud.vnũ tãtum ex ijs,qui autoritatẽ habẽt Ambrosiũ in hexame.legitur,atcp ibi in gñe tãtum fœminino: deceptus est ex eo,cp in basilio.vnde opus illud interpretatus est:trygõ legitur,quod apud græcos tum piscẽ,tũ auẽ significat,apud latinos tamẽ nusq; legiturtur pro pisce, sed palumbacha,necp est,quam vulgus opinatur tructa,sed ex genere piscium planorum & cartilagineorum.

Vultur quoq; qui & vulturius & vulturis ab antiquioribus est appellatus.Catullus:Lingua exerta auido sit data vulturio.Idem.Suscitat a cano vulturium capite. Ennius apud Prisc. Vulturis in syluis missorum fœminimum saturam.Terẽ.in Eu ꝛra.sed tu cum satura atcp ebria eris,puer vt satur sit facito. Astur. Lucil. iij.Erat impiger Astur.Silius.j.punico.Astur auarus Visceribus laceræ telluris vescitur imis.genus vesCommunis generis tria sunto fur,lygur,augur.
Fœmineum pones,q̃d in,as.finitur:vt æstas.
Sed iunges maribus.as.asis,vas vadis,& mas.
Neutra tamen dices vas vasis,fascp,nefascp.
Sit commune trium nomẽ gentile.Dabuntur
Partim fœminea tibi;partim mascula græca.
Esto nomen in.es.muliebre: Virilia sunto
Limes,pes,fomes,termes,cum palmite trames.
Et gurges,murges,verres,cũ poplite magnes.

ro fœmineum ad possessiuum potius est referẽdum.vt Idem.libro.xvj.Lelius. Asturica rapidos de gente iugales.Anxur Mar.vj. epigram.Fluctus passeris,aut superbus Anxur.Idem alio loco.Candidus Anxur aquis, quod etiam neutro genere posuit.Hora.in.j. ser.Impositum saxis late cãdentibus Anxur. Vtrũcp pro oppido ponitur,nam cum Anxur iouem imberbem significat: ex ratione significationis masculinum erit. Furfur possuit Seruius in gñe masculino numeri singularis dicẽs:Additur ex cesſ⁹ niuea similagine furfur.plerũcp tamẽ in numero multitudinis furfures legimus:atcp ideo inter pluralẽ numerum tãtum habentia posuimus. ¶Cõmunis generis duorum tria reperiũtur.Fur.Hor.Iulius & fragilis Pediacia,furque Voranus. fœminiñ decora. Salustius in Iugurtha. Forte quidam Lygus ex cohortibus auxiliarijs. Virg.xj.æn, Vane Lygus mulier.Augur,cum nomen dignitatis est,ad viros tãtum pertinet: quorum fuit Romæ collegium: nunc Lyciæ sortes. Venerem quoque dixerimus augurem: cum in primo æneid.ipsa dicit, ni frustra auguriis vani docuere parẽtes. ¶Fœmineum pones quod in.as.) Quod nomina in,as.desinentia generis sunt fœminini, vt hæc ætas,bonitas,pietas, probitas,autoritas, honestas, Masculina vero sunt.as. asis. Priscianus de ponderibus : Siue asi ex quo quod capimus perhibemur habere. Vas vadis. Cicero. iij.officiorum, Vas factus est alter alterius sistendi. Idem.v. thuscu. Cum alterum vadem mortis accepissem. fœmineum vero nusquam reperitur; propterea quod fœmmis iure interdictum est prætor, nec ædilis. Mas maris, quod ratione significationis solis conuenit masculis, nam fœminæ similes maribus masculæ potius dicuntur, vt apud Hora. Temperat Alcæi musam pede mascula Sappho. Neutra vero sunt tria, vas vasis, vt Hora. Syricerum est nisi vas. Fas & ab eo compositum Nefas. Virgil.i.Georgico. Quippe vbi fas versum atque nefas: tot bella per orbem. ¶Sit commune nas, sarsinas. casinas,tolosas,capenas. Iuue,Arpinas alius Volscorum in mõte solebat. Martia. Meramque lactis Sarsinate de sylua.vnde & Plautus Sarsinas est dictus. Liuius.xxij. Vt scẽ agrum casinatẽ Tolosatis. Quod vero Phocas & Priscianus hæc nomina sub communi duorum genere posuerũt refellunt autoritate Ciceronis,qui scribens ad Atticum ait:In quo fluxus est ad iter Arpinas : Idem in alio loco,. Vt veni in arpinas.i.in agrũ arpinatem. Nomina enim prediorum prope aliquod oppidum ex nomine possessiuo illius oppidi in genere neutro figurabãtur:vt hoc Thusculanum thusculani, Formianũ formiani, Albanum albani, Cumanum cumani. eodem modo hoc Arpinas arpinatis : prædium iuxta arpinum: siue in agro arpinati. Plinius libro.xiiij. Priuernatia vina dixit:quemamodum & Lucill. Oleum casinas: atque,vt indeclinatione pronominum diximus, ex horum proportione Cicero in epistolis ad Gelium Verba nostratia dicere nõ reformidat. ¶Dabuntur partim fœminea.)Quod nominalia. Adamas notissimus & Beronices Indigito factus; pretiosior. Hora.in epistolarũ.Siue elephas albus vulgi cõuerteret ora. Virg.de Euãd.Nõ equidẽ extimui danaũ q̃d ductor,& Arcas,& omnia noĩa quæ ad primam declinationem latinam referũtur, vt tiaras.æ. Virgi.vij,æneid. Sacerque tiaras. qualia etiam ventorũ,vt Boreas.æ. Ecclesias.æ.Cæcias.ę. Aparctias.æ. Plin. libro.ii. Aparctias & Boreas dimine vocãt Cæciam.Partim sunt fœminina:vt hæc Olympias,adis.Helias.adis.monas.adis,decas.adis. ¶Esto nomẽ in es.) Quod nomina tertiæ & quintæ declinationis terminata in.es.generis sunt fœminini,nam,vt diximus,primę declinationis omnia sunt masculina,vt hęc vulpes vulpis, proles prolis,seges segetis,teges tegetis,res rei,progenies progenici,scabies scabiei. Masculina vero sunt,quę hic digeruntur, Limes limitis. Virgil.xij.æneidos. Limes agris positus litem vt discerneret agris. Pes pedis, cuius composita communia sunt trium generum , vt hic hæc hoc bipes,tripes,alipes: prꝛtercquam vulpes & compes. Fomes.itis,Luca. in.viij.Excitat in validas admoto fomite flammas. Termes.itis.Gellius.libro.iij.Palmæ termes ex arbore cum fructu auulsus spadix dicitur.nam quod Seruius scribit in illud Virgilij.j. Georgico. Aut tempestiuam syluis euertere pinum.importuno tempore arbores cæsæ cito termites faciũt. opinor debere scribi teredines:cum teredo propriæ sit ligni vermis:nam termes suculus est arboris. Horatius in epodo Germinat & nunquam fallentis termes oliuæ, Palmes palmitis, Gellius libro.xviij. Vberrimos vitium palmites decidit. Trames tramitis Virgilius in quinto æneidos. Nulli visa cito decurrit tramite virgo. Gurges gurgitis.Idem.j.æneid. Apparet rari nantes in gurgite vasto. Merges.itis.qui teste Seruio in illud Virgilij.ij. Georgic. Cerealis mergite culmi, manipulus spicarũ est. Verres.is. qui ratione sexus & genituræ masculini generis est. Poples, itis. Luca. in.iij. Nisi poplite lapso Victima curuati procederet vingula tauri. Magnes magnetis ,cum aliis grammaticis comperitur , tum quod etiam eius fœmininum in Magnessa & Magnetis exit , quemadmodum in fine capitis huius dicetur.

Paries.etis,)Oui iij.meta. Fissus erat tenui rima,quã dux erat olim,cũ fieret,paries.Aries.etis.rõe sexus & genituræ masculini generis est.Stipes. itis. Virg.in moreto.Paruulus exulto remanebat stipite fumus. Cespes,itis.Persi.Nunc et de cespite viuo frãge aliquid.Satelles.itis,Iuue.Diruisque a põte satelles:Dies. ei.pro ambitu solis diurno:& habet numerũ multitudinis,vt dies natalicius,dies lustricus , dies dñicus, non natalicia.lustrica,dñica.Pro tẽpore vero fœminiñ esset caret plurali:vt. Lõgadies homini docuit parere leones. Virg.ij.en. Venit summa dies & mæluctabile tempus. A die,pro eo quod est solis ambitus diurnus ,aut lacto eius fu per horizonta, dicitur meridies : quasi medius dies eiusdem generis, cum in eadem significatione accipiatur. Sed posuit medius dies pro meridies,quod in carmine heroico vix recipitur.Pli.frequentius vtitur medio die quã meridie:vt de fonte Cyrenaico: A medio die ad mediã noctem aquis feruentibus,totidem horis ad medium diem rigẽtibus. ¶Et græcũ primæ) cp noia græca p primam vel tertiam declinationẽ latinã inflexa,generis sunt masculini.vt Planetes.æ. Comætes.æ.Priamides.æ.Pelides.æ.& ventorũ noia,vt Apeliotes.æ.& quæ supra numeratim ,cũ determinatis in.a.differunt. Lebes.etis. Tapes.etis.Ores.etis.Oui in epistola Briseidis , Addidit & suluos pretioso ex ære lebetas. Virg.li.x.en.Arma craterasq; simul,pulchroscp tapetas. Sed excipiũtur etiã in,es termi nata neutri generis.vt Hippomanes.Cacoëtes.Scylites.Myrites.Iuue . Tenet insanabile multos scribẽdi cacoëtes. Virg.iij.Geor.Hinc demum hippomanes,vero quod nomine dicũt pastores,lẽtum distillat ab inguine vir⁹,hippomanes,quod sæpe malæ legere nouercæ.Iuue. Hippomanes carmẽcp loquar coctũcp venenum.Pli.lib.xxx.In aceto scyllæ decocti.& idem.xxxij.ex aceto scyllite. Idem.lib.xiij. multa de vino myrrite quomodo fiet ex autoritate Catonis.Sed communia sunt.Quod nomina hic explicata communia sunt duorum generum,vt hic & hæc Miles. Oui.ij. meta.de Callisto.Miles erat phœbes,nec Menalon attigit vlla Gratior hac triuia . Comes.itis. Virg.ij.æn. nec comitem hinc asportare Creusam, quod etiam neutris iũgi potest.vt Luc.Rerum nos summa sequetur,imperiumcp comes. Superstes,itis. Ouij.meta. O soror , oconiux , o fœmina sola superstes. Etiã neutro idem nũxit,ait.elegia. Post mea mãsurũ fata superstes opus.huic etiã põ annumerari præstes.itis.Mar capella.geniũ etiam plitem qd præsit gerundis oibus vocauerũt.&Macro.i.Satur.Deos pstites hoi nascẽti quatuor esse.sed a pstando potiusq; a præsidẽdo salua Martiani autoritate deducẽ videtur.Antistites.itis.Cice.i.de ora. Virtum q sit primus eius artis antistes.Fœmininum frequẽtius reperitur in.a.antistia,æ.Ouid.iij,meta. Tractisq; ce.mis antistia pligbi.Cocles.itis.qd rõe significatiõis ad vtrũq; sexum ptinet.Pli.lib.xj.Ab oculis q altero lumine orbi nascũtur,cocl ites vocantur. Dites,itis. Virg. Carthago dites opum. Iũgitur etiã neutris,vt apud Vale.max.i.n.ij. Dites & ppotẽs naturæ regnũ scrutat⁹.Ouid.ij.fasto. Pietas,p diuite grata est munere. Hospes,itis.Lu.in. V.Hospes in externis auditur curia tectis.cuius fœminiñum etiam in.a. reperitur apud eundẽ.lib.iij. Tũc obtulit hospita tellus puppibus accessus faciles; Virg.iij,æn Bellũ o terra hospita portas.Iũgitur etiã neutris.Hor.i.epla.Nãq; deserta & in hospita tesqua credis. Sospes.itis.cuius fœminiñ etiam in.a.exit Ouid.ij.fast.de Iunone.Sospita delubris creditur aucta nouis.Pedes.itis.Virg.iij,æn. Cõgressus pedes hũc veniẽtem cuspide lõga,Interpres.etis.Virg iiij.en.Nunc ioue missus ab ipso interpres diuũ. Eques itis qd cũ nomẽ dignitatis est,ad viros tñ ptinet,cũ vero insidẽtem equi significat,ad fœminas etiam pertinet:sicut & pedes.etis.indiges.itis.Oui.xiiij.met.de Æneæ.Quẽ turba quirini nũcupat indigetẽ,Hæres.dis.cuius significationẽ manifestũ est vtriq; sexui cõpetere.Hebes.etis.quod etiam neutris iũgitur.Iuue.Hebeti lanciisima ferro. Teres,etis,qd neutris quoq; iũgitur. Virg.vij.æn.Sed hæc teretis mos est aptare flagello.Col aut teretis mali , aut tectæ cortice glandis.Prepes.etis.Luc.in.ix.de Perseo. Et subitus perpes cyllenida substulit harpẽ.Cũ neutro etiam iũxit Ennius apud. vj. saturnaliũ.Nec respirandi sit copia pperte ferro.Locuples.etis.Iuue. Vidua est locuples:cũ nupsit auaro, qd etiam autore Priscineutris iũgi põt.Perpes.etis,p ppetuus et cõtinuus.Iustilib,v.Perpetu nocte forcunam publicam dstib⁹ iterant.& in hymno Perpes corona pstitũ põt etiam quẽadmodũ & superiora,neutris aptari. Ales.itis. Virg.in moreto.Excubitorq; diẽ cantu præd ix erat ales.Mart.Alitis eximiæ cauda superba fuit. Inquies triũ gũrũ est teste Prisc.Gell.li.viij.Labor hic vigiliarũ inges.Salust.apud Prisc.in.i histo. Vitio hũani ingenii,quo inges atcp indomitũ semper. Eius quoq; simplex apud antiquores repertitur triũ generũ.Ennius.Namcp eius mentẽ fecerat fortuna quietẽ.Licini⁹.Nõ minimo oge milites getes volebant esse. Vates,is,Iuue,Sed vatẽ egregiũ cui nõ sit,publica vena. Virg.iij.æn . Aut quẽ tũc vates Cassandra moneret.Quod formas pes sedeoq;,)qd cõposita ab hoc noie pes,pedis.& ab hoc verbo sedeo,des. superioribus annumeranda sunt:sed de cõpositis a pede paulo ante diximus.& a sedeo,hic & hæc pses. idis. reses idis.obses,idis.Luc.in.x.Natura desidẽ torpet.& a sedeo quoq;Mart.capella.pstes:itis.deduxit.ait nãcp sephulologiæ nuptiis.Geniũ pstitẽ,qd pses gerũdis omnibus vocauerũt.Macro:in.j satur.Deos pstites hoi nascẽti quatuor esse. ¶Est quoq; nomẽ in.is.)Quod noia in,is:desinentia fœmina sunt. vt hæc auis.puppis.classis.nauis,messis.Masculina vero.sunt,qi ponũtur in serie quinqe versuum sequentiũ. hic Corbis is Serui⁹ tñ.i. geor.fœminũ esse dicit Cic autoritate,qui ait : Messoria se corbe cõtexit, Aedilis.is.quod magistrat⁹ nomẽ ad viros tanrũ ptinet.Fascis is. Virgi.in Buc.Ego hoc te fasce leuabo.Piscis.is pro fœmina Oui in,n. de arte dixit:Inuenies in media fœmina piscis aqua. Axis,is.Idem.ij.meta Atreus axis erat.Collis.is.Virg.Collẽ qui plurimus vrbi imminet,Vermis.is.cuius diminutiuum vermiculus masculinum esse ostendit. Callis callis, Virg.in.vi.Secreti celant calles. Follis.is.a quo diminutiuum est folliculus paruus follis : Ensis.is.Iuue.Ense velut stricto quoties Lucillius ardens. cuius diminutium enisculus & ensicula est. Mensis . Virgi,Torosq; ex ordine menses. Vectis.is.in .x. Vectes ferreos coegerunt. Postis.is.Virgilius.Postesque sub ipsos Nituntur gradibus. Glis.dis.Martia.Somnis

Et paries,aries,stipes,cespesq; satelles,
Atq; dies,mediusq; dies pro tempore certo.
Et græcum primę,velquod dat tertia nomen:
Sed communia sunt miles,comes,atq; supstes,
Antistes,codes,dites,cumq; hospite sospes,
Et pedes,interpes,eques,indiges,hæres,hebesq;,
Et teres,& præpes,locuples,& perpes,& ales,
Inquies & vates:quod formar pes,sedeoq;.
Est quoq; nomen in-is,muliebre.Sed esto virile
Corbis & ædilis.fascis quoq;.piscis.& axis:
Et collis,vermisq;,& callis,follis.& ensis.
Mensis,cum vecti postis,glis,fustis, & anguis.

culosos ille porrigit glires.Fustis.is.Hor. Porrect⁹ vigilet cũ lõgo fuste.a q diminutiuũ fusticulus.i. Anguis,is. Virg.ij.Aen.gemini immẽsis orbib⁹ angues. Vale.Max.i.li.j.fœminiñ,ptulit hæc anguis.Torris.is,Flaccus.iij argo:viuoq; reluxit torre focus.Caulis,qui etiã colis dr,vnde coliculus.Hora.ij.Ser.cole suburbano,q siccis creuit in agris.Torquis,quod frequẽtius gñe fœminino reperitur.Gel.li.viij.Torquis ex auro,quã ex hoste,quẽ occiderat,detracta induit.& paulopost torquẽ detraxit: eãcp sanguinolẽtã sibi in collũ imponit.Iust,li.xlij. Torq; aurea donatus. Apul.ij. florid. circulo mineo veluti aurea torq.Hier.quoq; multis in locis.vt Iudicũ.viij,pter torq;s aureas camelorũ.sed & masculinũ reperitur. vt apud Silliũ.iiij.puni.colla viri fulsit radiabãt lactea torq;. & Liui. vij ab vrbe cõdita,in tantũ vno torq; spoliauit,quẽ respersum cruore collo circundedit suo. Sueto.in Augusto, lapsu debilitatũ aureo torq donauit. ¶Quæcp silẽt alij.)cũ oẽs grãmatici libys & canalis & aqualis cuius sint generis siluerint: dicit cp gñis sint masculini.nã cũ libys gẽtile sit, posset quispiã putare cp est cõmune duorũ gñerũ nos dicimus nusq; reperiri nisi gñe masculino.Mar.& libys in lõgo puluere sudet eqs.& Luc.in.vj. cũ iaculũ parua libys arẽtauit arena,eius fœminiñ libyssa est,vel libystis,vt infra dicemus. Canalis,quoq; cũ oẽs sub genere fœmino. reliq;rint,tamen Seruius grãmaticus id ex pssit.ait enim in illud. Virg.iij. Geor, Currente ilignis potare canalibus vndã. canalis melius gñe fœminino pferimus. Ego contra dixerim,vsitatius gñe masculino esse pferendũ, vt Virg.in Aetna.quod si diuersos emittit terra canales.& iterũ:nec tũ in rigidos exit cõrenta canales. atq; iterũ adhuc:pressoq; canali huc illuc agere vẽtos.Sene.ij.na,q.amisso canali suo flumina primũ refunditur.Idẽ in,iij.Tandẽ tenuissimos canales tenẽt:per quos angusta rupium effugiũt. Idẽ in.iij. sulphuratæ aquã circa canales suos durari.& in eodẽ:quibus torrẽs in canali suo cursus est.Pli.li.viij, Sagustriga vbi in ipso amne canali se fixit.Li.xxiij.ab vrbe,vtraq; est in capitolio canali vno discreta.Cel.li.ij, vulua recta cõtinuataq; ceruice:quẽ canalẽ vocãt,Sene.in epla.cviij,illũ turba per lõgi canalis angustias tracrũ. Apu.v Meta.Canali directo pergas ad ipsam orci regiã.& ibidẽ:angusti canalis exerto cõtenti tramite. & in libris digestorũ.ti. de riut.l.seruius : si quis canalẽ nouũ vel phystulã. Eius quoq; diminutiuo vsus est Celsus,li.viij.excipiẽda sunt ex fercula facto canaliculo.Nõ inficior eqo apud antiquiores inueniri aliqñ etiã fœminiñ vt apud Catonẽ,& apud Varr.sed ego de optimorum vsu loquor.nã Cato, & Varr. quãtũ autoritatis haberi debeat,initio testati sumus. Aqualis prerea nemo est qui ex regulis traditis nõ dicat esse gñis fœminini.sed qũo Varro dixit de origine linguæ latinæ: ab aqua aqualis est dictus⁹ vndeetiã per diminutionẽ aqualiculus sit quod ipsum argumento fuerit aqualis esse gñis masculi. ¶Et quibus n.præit.is.)Quod noia hũtia.n.ante.is. gñis etiã sunt masculini: vt hic panis,cinis.ignis. funis. quod gñis esset masculini Quint.ex illius diminutiuo funiculus ostẽdit. Tametsi Luc.fœminiñ sit vsus apud Gel,lib. xij.Aurea de cælo submisit funis & arua. Clunis.is.Iuue. Ad terrã tremulo descẽdunt clune puellæ. Horramẽ.j. Ser.fœminiñ esse ostẽdit.quod pulchræ(inquit)clunes.Amnis antiquiores quoq; gñe fœminino dixerũt.¶Et quod cõponis ab esse cp ab esse cõposita sub hac terminatiõe gñis sunt masculini.quẽadmodũ & as asis vt semis. cẽtisis.besis,tresis.octusis.decusis.bigesis.In libris digestorum titu. de vulgari & pupillari substitutione. l.si pater. Vt vnus fœnis apud te maneat. Persi. Curto centusse licetur. & Lucil.apud Gel.lib.ij Panni centusses cq misellos. ¶Adiectiua dabis cõmunia) Quod nomina adiectiua sub hac terminatiõe cõia sunt duorum generũ.vt hic & hęc nobilis.fortis.breuis.tricusp̃is quoq; & sinõ habeat genus neutrũ tricuspe:pot tñ in obliquis casibus etiã neutris iungi. Oui,i Meta,Positoq; tricuspis de telo. Sanis,itis,nõ solũ vtriq; sexui aptari pot autore Cæs.in.lib de Analogia,verum etiã antiquiores hoc samnite,ptulerunt:vt Ngnius in carmine belli punici.Liuius tñ.li.x. Ab vrbe,nõ est ausus gñi fœminino aptare:cũ nusq; reperiatur nisi masculino ait enim:cohortiũ samnitiarum paulisper recruduit pugna. Dis.tis.quod etiã neutro iunctũ inuenitur. Hor.j. Ser. Bruto pstore tenẽte ditẽ Astã. Lu.in.viij. Nõ illic lilyce posuerũt dicta gẽtes tẽpla.atq; etiã in singulari hoc dite: quod Prisc.negat reperiri posse. Flac.ti.ij. Argonau.Nõ pblos,nõ dite solũ,nõ vlla pareti regna pero. Telis plerũq; gñi neutro cõiũcti reperitur. vt Lu.in.ix teste tulit cælo victi decus orionis.& Hor.testis Metaurũ flumẽ.& Propertⁱ⁹:sydera testes. & Hier ad Eustochiũ.testis est tribunal:ante quod iacui.Sunt qui putẽt his præceptionib⁹ deesse pauca nomina,q iuniores grãmatici posuerũt.bipẽnis.altilis.molaris. Sed opinor hi nõ putabãt hæc nomina tertiæ gñerĩ esse,sed cõia quod si vspiã quasi substãtiua reperiãtur:illius erunt gñis cui rẽ subsẽtiuũ quod subintelligitur:vt hic & hæc bipẽnis & hoc bipẽne declinatur,Vir.xj.æn.Ferro sonat alta bipẽni fraxinus. Idẽ tñ quasi substãtiuũ posuit.ij.æn.Correpta dura bipẽnũ robora perfringit. Eodẽmõ hic & hæc altilis & hoc altile declinatur.Pli li.xix.Heu,pdigia vẽtris,ecce altiles spectãtur asparagi.Idẽ in.is.Cochleæ quoq; altiles ganeã iplerẽt. Cũ vero,Iuue.Dixit.ad nosiã veniet minor altilis:gallina intelligitur:qd Mar.ex pssit in dict.cuius titulus est gallinæ altiles.Eadẽ cp rõe hic hæc molaris declinatur nimirũ a mola possessiũ sed cũ dixit Iuue. pssoq; diu stridere molari intelligitur dẽs.& cũ Papi.v.Theba. Vastæq; fudes fractiq; molares:intelligitur lapides.quod Virg.ex pssit in Aetna.quippe molaris Illius incẽdi lapidis.& paulo post.Et ardẽri cãm lapidẽ esse molarẽ.Greca noia sub hac terminatiõe fœminina sunt plerũq;.sed reperitur aliqñ masculina:vt apũd Virg.iij Geor.& Japidis arua Timaui. ¶Nomẽ in.os)Qđ noia in.os finita gñis sunt masculini,vt.ros.mos.flos.labos.vapos.lepos,colos,p eo qđ color. Pli.li.xxxv. Glebis su⁹ colos. et fere nũq; aliter in casu nolandi vtitur,Heros,ois.cui⁹ fœmin.est heroina.l.Herois.l.heroissa, Fœminina ẍo sunt duo hęc dos.tis hæc cos.tis,Quo alio mõ hęc cautes.is.declinatur,ppter eã affinitatẽ q est inẽ,aut diphthõ.&,o.Arbos quoq; alteri⁹ terminatiõis gen⁹ seqtur.sed neutra fuit hoc epos.i.gen⁹ carminis.Horj,Ser.forte epos acer vt nemo vari⁹ ducet.Mar.vij.Scribebam⁹ epos:cõpisti scribere:cessi.Argos Oui,i. De reme.vacuũ ltib⁹ argos erat.Luc in.vi. Vbi nobile quõdã nũc sup argos arãt. Chaos.i.Idẽ in.ij.In chaos antiquũ cõfundimur.Melos i.Persius cantare credas pegaseum melos. quanq; rõ carminis nõ melos sed carmẽ recipiat. Os oris.Virg.virginis.os habitũq; gerẽs. Os.ossis.Cato. si quis membrũ rupit, aut os fregit.quod etiam ossum.i. antiquiores declinabant,sic Paccuuius ossum in humatum dixit.

¶ Cõmunia duorum generum sunt bos.bouis. Virg.ille meas errare boues. Custos.dis:cõmune duorũ, esse cũ omnes fatentur,tum maxime Seruius exponens illud Virg.vi.Aen.cernis custodia qualis. nã cũ de Tesiphone poeta loq̃retur,custodia pro custos vsurpatum esse dicit. Iuue. etiã neutro iunxit, dicens. titulicq; Cupido hæsuris saxis cinerum custodibus.Sacerdos.tis. Virgil.in.i.Aen. Donec regina sacerdos Marte grauis.Gel.li.ix,fœmininũ protulit sacerdotissa. Eædem(inquit)cæremoniæ sunt,quas flaminicas sacerdotissas dialeis seorsum aiũt obseruitare.

Superiorib⁹ etiã iunguntur ab hic et hæc potis et hoc pote cõposita, sunt autẽ duo. hic & hæc compos.tis.impos.tis.Ouid,i.de Arte,I,secũre & voti post modo compos. eris. Hora.in pœ. post etiam inclusa est voti sententia compos. Gel.in.i.non idoneus ad dicendum, sed ad tacendum impos. ¶ Vs.declinatum.)Quod nomina secundæ & quartæ declinationis, in. us. finita generis sunt masculini: vt hic Deus.i. dominus.i,sensus.us,auditus.us. Fœminina vero sunt quæ hoc loco explicantur.hæc Aluus, i. Virg.ij.Aen. In latus inq; feri curuam cõpagibus aluum.Actius masculinum,protulit,Maia nemus retinens grauido concepit in aluo.Humus. i. quod generis fœminini semper reperitur. Vannus. i. Virgil. i. Georg. & mystica vannus Iacchi. Ficus.i.vel ficus,us, quod pro arbore ex generali significatione.ij.&.iiij.declinationis fœmininum reperitur.Iuue. Ad quæ Discutiẽda valent sterilis mala robora fici.Cice.de Ora, vxorem suam se de ficu suspendisse dixit. Pro pomo quoq; que reperitur vtriusque declinationis generis fœminini,aliquando etiam masculini,sed secundæ declinationis tantum.Sueton.in Augu.Caseum bubulum manu præssum & ficus biferas petebat. Plin.quoque lib,xv. Ficos & ficus sub genere fœminino protulit pro pomo. Varr.in.i.de re rusti.fici(inquit) quem edimus.& Lucil.apud Nonium Marcellum: sicuti cum primos ficos propalam recentes protulit, precio ingenti dat primitus primos. Pro morbo vero generis esse masculini atque secundæ declinationis testatur Mart-cum.i.Epigram.lib.scribit:Dicemus ficos Cæciliane tuos. quem versum ego non ignoro a diuersis autoribus aliter atque aliter legi. Prisc. etiam pro morbo quartæ declinationis esse putat generis masculini. atque ita legit: dicemus sicus Cæciliane tuos. Valla pro morbo generis masculini Prisciano astipulatur:sed declinatione ab eo dissentit:contenditque sic debere legi carmen: dicemus ficos Cæciliane tuos. Georg Merula non putat Mart. in eo loco de morbo sensisse: sed de ipso arboris pomo. Neque enim vt ait,illi erat cum Cæciliano cõtentio:nisi de nominis declinatione: quemadmodum voluit Arist. interpres in lib.elenc,ac si poeta voluisset dicere:nos dicemus ficus,quas scimus in arbore nasci: sed dicemus ficos tuos.i. quemadmodum tu sentis. quod.s. sicus pro pomo generis sit masculini. Nam quod Galeotus Martius exposuit.dicemus ficos tuos.i. seruos & familiares ficosos: ridiculum est. Quod vero Georg.putat Martialem non fuisse adeo impudentem,vt tam illoto atq; illiberali loco vteretur: ego nõ intelligo cur tam bene de illo sentiat: cum sint illius poetæ alij loci multo turpiores, neque in eo Merulæ assentior,quod putat ficum pro morbo non pertinere ad anni circulum,sed tantum ad caput: eiusq; esse, quem græci sycosim vocant:cum Mart.idem.atq; Virg.in priape.in illum podicis morbum sæpe iocentur,quod de morbo capitis frigidiusculè diceretur.Grossus quoq; p fico cum pomũ significat tũ generis masculini tum fœminini reperitur.Celsus.lib,v.Grossi(inquit)in aqua cocti.Plin.li.xv. Deprehensisq; in his hyeme grossos.Domus quoq; & Colus vtriusq; declinationis reperiuntur.sed de domo li.i. diximus.de colo.Iuue,sed graue tardas expectare colos.Cice.ij.de Ora, quomodo ad me venis cum tua colu & lana. Porticus.)us.tribus,us,acus.us,manus.us,fœminina sunt quartæ declinationis, nisi quod acus.i.pro pisce generis est masculini declinationis secundæ. Et quæ vertentes)quod nomina græca in.os, finita,quæ transeunt ad nostrã declinationem.os.mutata in.us.plerũq; sunt fœminina,vt hæc papyrus.i. Mar. perdite Niliacas musæ mea dãna papyros.Hæc biblos.biblus.i.Luc.in.ij. Nondum fluminea Memphis cõtexere biblos. Crystallos.allus.i. Virg.in priape. rigeret⁹ dura barbã juncta crystallo. Costos costus.i.Catullus,Regia quã suaues expirans costus odores,& Luca.in.ix,Eoaq; costus.Smaragdos,smaragdus,i.Pli,li.xxxvij.Smaragdus in qua exculpta fuerat Amymone, quanquã idem autor frequentius vtitur genere masculino.quemadmodũ & Mar.scythas smaragdos appellauit.Phasellus quoq; & si generis sit fœminini apud græcos, Catullus,genere masculino dixit. Phasellus ille, quem videtis hospites, aiunt fuisse nauium celerrimũ. Dicit igitur,tu repões plerũq; in hoc gradu.i.inter fœminina illa nomina q̃ vertentes,i. interpres, qui ex sermone græco in latinũ interpretãtur quandoq; terminatione latinã respiciẽtes,repones illa maris⁹,i.inter masculina,vt in illo versu,insula cincta mari diximus. Tria vero reperiuntur generis neutri.hoc Virus.i.Mar.Virus,vt hoc alio fallax permutet odore.Vulgus,i. Vir.ij.æn. Scinditur incertũ studia in cõtraria vulgus.Idem in eodẽ quoq; masculino genere,protulit dicens:Et spargere vocis in vulgũ ambiguas. Salust.in Iugur.Vulgũ effusum oppido cedere. Pli.li.viij.Id vulgũ credidisse video.Pelagus.i,specus quoq; antiquiores tũ genere fœmino,tũ neutro,protulerũt. Gel.li.vij. specũ quandã nactus remotã tenebrosamq; penetro.& Pac.aduenio in scripulosam specum.Cato specu opposita,quo aqua deuia abiret.frequentius tamẽ masculinũ reperitur.Hora iij. Car. quos agor in specus. Oui.iij.Meta. Est specus in medio syluis & vimine densus.Genus. i.p eo q̃d est genus quẽadmodũ supra de nois⁹ in.u.terminatis diximus,gñis est neutri. Penus.i.pen⁹.us.p secũdã & quartã gñis sunt masculini vel fœminini.hoc penus.oris.tertię semp est neutrũ. Plau i Pseudo.nisi mihi annus pen⁹ ab amatorib⁹ cõgeritur. Lucil.Magna pen⁹ paruo spacio cõsumpta peribit.Est pterea titulus in li. digest.de penu legata: sed ibidẽ frequẽti⁹ hoc pen⁹.oris.legim⁹,quẽadmodũ apud Hor. portet frumẽta penusq;. Affranius q̃q; in penus herile dixit,ab eo q̃d est hoc pen⁹. Sexus quoq; neutro gñe Plau. in.P udẽte,ptulit,dicẽs virile sex⁹ nũq; vllũ habui. ¶ Tertia q̃d nomẽ)Quod noia in.us, desinẽtia tertiæ declinatiõis gñis sunt neutri: vt hoc tps.oris.corp⁹.oris.sydus.eris.vuln⁹.eris.rud⁹.eris,q̃(vt diximus)ruder quoq; ruderis declinatur. Masculina vero sunt duo,hic lepus.oris,huc,mus.ris.Iũgitur illis)q; hoc nomẽ pus podos,quod ex græco

Est commune duum bos,custos,atq; sacerdos.
Et quæ cõponit potis & pote,cõpos,& impos,
Vs.declinatum per quartam,siue secundam
Dic maribus iũctum. Sed fœmineis referãtur
Aluus,humus,vãnus,ficus,dom⁹ & col⁹:addes
Portic⁹,atq; trib⁹,superaddis acusq;,manusq:
Et quæ vertentes permutant græca latinis,
Hoc plerũq; gradu:maribus quãdoq; reponens.
Hæc tria neutra facis,virus,vulgus,pelagusq;.
Tertia quod nomen declinat,dicito neutrum.
Sed duo mascula sunt lepus & mus:tũgit illis
Pus podos,hoc est pes;& quæ cõponis ab illo.

interpretatur pes pedis.& ab eo composita sunt generis fœminini,vt dipus.odis.decapus.odis,daspus. odis,lagopus.odis.anantopus. odis.scropus.odis.sacropus. odis. Fœminina sunt octo tantum hæc virtus. utis. iuuentus. utis,palus. udis,salus.utis. & quod dat seruio nomen. i. verbale siue participiale nomen ab hoc verbo seruio.is.hoc est seruitus.utis,Pecus.udis,pro vna tantum gregis animante, nam pro toto grege hoc pecus.oris.dicitur.Incus.udis.senectus.utis.Subscus.udis. fœmininum quoque esse ostendit Pacuuius apud Festũ dicens.Nec vlla subscus prohibet compagem. require in declinatione. Sint cõuncta tribus)quod huius ordinis duo nomina reperiuntur cõmuna trium generum,hic hęc hoc vetus. eris,pro quo antiquiores.veter.eris,dicebant, Actius. veter fatorum terminus sic iusserat: vnde etiam superlatiuum declinatur veterrimus, Intercus quoq; intercutis commune trũ est. Gel.lib.xviij. Liberatum se esse aquæ intercutis morbo.Idẽ. libr.xij. intercutibus ipsi vitijs madentes, quẽadmodũ & Cato dixerat intercutibus stupris inquinatus. Duobus sint cõuncta. quod duorum generum communia tria tantũ reperiuntur.hic & hęc sus,is. Virg. iij. Georg. Denteſque exacuit sabellicus sus. Idem,in.Aeneid, Inuenta sub ilicibus sus. Ligus vel ligur, vt supra diximus,cõmunis duorum generum est:sed vt ego suspicor ligur generis est masculini, ligus vero communis duorum.Grus.gruis. Virg.i.Georg.Strymoniæq; grues Hor.q. Ser. Discerpta ferentes membra gruis sparsi. ¶ Masculus est hic præs.)Quod in.ers. diphthongon finita duo tantum reperiuntur:hic præs.dis.masculus.& hoc æs eris,neutrum. Etm.aus.quoque diphthongon finita in.s habentia consonantẽ ante,s generis sunt fœminini,vt hæc puls.tis.hyems,is.glaus.dis.ars.tis.frons.dis. pro arboris folio: quod etiam hæc frondis declinatur,Frons.tis, Virgil.i. Aen.Fronte sub aduersa scopulis pendentibus antrum. Idem in.vi.Sed frons læta parum,& deiecto lumine vultu, Gel.tamen. libr. xiij. cum ratione analogiæ tum autoritate antiquorum contendit rectius debere proferri frons in genere virili quam in fœminino: citatq; Cæcilium:qui ait,Nam ij sunt inimici pessimi fronte hilaro.& Cato,in.vi.Originum dicentẽ.Postridie signis collatis æquo fronte pugnauit.Probat etiam ex proportionis ratione: quia omnia nomina in.us.terminata,si adiectiua non sunt,masculina semper reperiuntur. vt hic mons, pons,fons,dens,quæ procul dubio masculina sunt.Seps quoq; sepis masculinum est pro serpente, addidit igitur tabificus alludens ad illud Luca.lib.x,Offaq; dissoluens cum corpore tabificus seps,hunc Pli. libr.xx.Sepa in genere fœminino posuit. multipedem(inquit)sepam græci vocant oblongã,pilosis pedibus,pecori præcipue nociuam,Idem,xxxij.Ceraſtem:aut quas sepas vocant.Chalybs,bis, siue pro illis Ponti prope.Paphlagoniam populis: siue per metonymiam pro ferro. Virgil.i.Georg. At chalybes nudi ferrum:quod ex ppositione eo modo facit fœmininum chalybissa quo arabs.issa Hiero.in prolo.Iob. Et accepit vxorem arabyssam,Lybs quoque pro vento quem latini Aphricum appellant: ex significatione generali masculini generis est:vt reliqua ventorum nomina, Polysyllaba iunges)Quod nomina plurium syllabarum in.ps. desinentia masculini generis sunt. vt hic hydrops.opis.merops.opis, epops. opis.europs.opis. cyclops. opis,adeps,ipis.manceps ipis.æthiops.opis cuius fœmininum Hiero.posuit æthiopissa.æ,Numer.xij. Locutaq; est Maria & Aaron contra Moysem pro vxore eius æthiopissa. Reperitur tamen forceps genere fœminino.vt apud Ouid.ij Meta. Quem forcipe curua Faber duxit. Per.Labefactent forcipe adunca, Et partes asis) quod partes asis siue pro libra duodecim unciarum: siue pro solida hæreditate generis sunt masculini. vt hic triens.entis.quadrans antis.quincunx.uncis sextans. antis. septunx, cis.dodrans antis. dextrans.antis. decunx. uncis. deunx.uncis.Iuue.Nec habet quem porrigat ore trientem Mart. Et quadrans mihi nullus est in arca. Prisc.de ponde.Septuncem dempto quincunce vocarunt Dodrantem reliquum vocitant quadrante retracto.At si sextantem retrahas erit ille decuncis. Tamen est cõmune duorum)quod quinque nomina quæ vno versu complexus est, communia sunt duorum generum. Cælebs. Hora .de seipso.ij Car.Mactus cælebs quid agam Calendis.Idem.i. Epistola. Nil, ait, esse prius, melius nil cælibe vita. Princeps.Iuue,Cytharœdo principe natus. Virgil.x. Aeneid, Tu mihi nõ pignæ prius ceps: tu diua secundo. Pro quo iuniores dixerunt Principissa: sicut a Dux Ducissa.a Comes Comitissa. Infans pro puero & puella, qui per ætatem nondum fari possunt: nam pro non loquente commune est trium generum.& sic dicimus ora infantia: & homo infantissimus. Bifrons duas habens facies. Virgil. xij. Aeneid.Ianumque bifrontem:& sic rem quampiam bifrontem possumus dicere. & Dianam trifrontem,quemadmodum Virgil.iiij.Aeñ. Tria virginis ora Dianæ.& eundem Ianum quadrifrontem: autore Macro.& Martiali. Parens vterq;,id est,pater & mater, Virg.v.Aeñ. Salue sancta parens. Idem in.ij. Alma parens confessa deam. ¶ Adiectiua tribus.)Quod nomina adiectiuã ratione significationis communia sunt trium generum,vt hic & hæc & hoc prudens.ingens.discors.iners,inops.& a capite compositũ.vt biceps,anceps,& a capio.is.vt particeps.municeps.quanquam in plurali vix possent neutris iungi:quod aliud significare viderentur municipia.participia,sed manceps.ipis.(vt diximus) est generis masculini: quod tantum viris eius significatio competit: quemadmodum ediuerso forceps generis est masculini:tametsi a capio.declinetur. Quod vero de torrens quidam obijciunt. ij mihi non videntur intelligere quid torrens significet: neque enim tantum est fluuius temporarius: sed etiã quicquid fluit: vt Iuue. torrens dicendi copia,& alio loco. Hipseo inquit,torrentior. Virgil.in Buco.torrentia flumina dixit. Nefrens quoque pro ablactato porcello ab eo dictus vt Varro.in.iij.de re rusti, scribit:quod nondum fabã aut glandem frendere(hoc est) frangere potest, ex ratione significationis nunquam reperitur nisi generis masculini,quia semper subintelligitur porcellus:nec de alia re dicitur,

Fœminei generis sunt virtus,atq; iuuentus:
Et palus,atq; salus:& quod dat seruio nomen:
Atq; pecus pecudis,incus,subscusq;,senectus.
Sint coniuncta tribus vetus,intercusq;. Duobus
Sint coniuncta tibi tria tantũ sus,lygus & grus.
Masculus est his præs.Sed neutrum dicitur hocæs.
Et duo fœminea laus laudis,fraus quoq; fraudis.
S. muliebre datur,siconsona iungiturilli:
Attamẽ esto mas fons,dens,pons,tabificus seps:
Et cũ mõte calybs,& arabs:polysyllaba iunges,
In quibus anteuenit. p.littera.q̃d,pbat hydrops.
Et partes asis. Tamen est commune duorum
Cælebs & princeps, infansq;, bifronsq;,parensq;.
Adiectiua tribus iungunt sua significata.

¶Neutrum pone caput)In.t.neutrum reperitur hoc caput.itis. & duo compoſita ab illo, ſinciput. pitis. & occiput.pitis.nam interciput, quod quidam dixerunt,non eſt latinum.Iuue.comedam ego flebile nati ſinciput. & Perſius. Occipiti cæco poſticæ occurrite ſannæ. Plinius, & Celſus nunquam occiput, ſed ſemper occipitium appellant. & Sueto. in Caium. comatos quoties ſibi occurrerent: occipitio deturpabat. Duo quoque reperio neutra indeclinabilia. hoc git. frit. Plinius. libro. xx. Git ex græcis alij melanthion, alij melaſpermon vocant, optimum quam excitatiſsimi odoris, & quã nigerrimum. Iſaiæ. cap. xxviij. Seret git, & ciminum ſparget. Varro. j. de re ruſt. Illud autem in ſumma ſpica iam matura, quod eſt minus quam granum, vocatur frit. ¶Si monoſyllaba) Quod monoſyllaba in. x. deſinentia generis ſunt fœminini. vt hæc pax. fax. lanx. nix. nox. lux. Maſcula vero ſunt hic trax. Horat. thrax eſt gallina ſyro par. eius fœmininum eſt thraiſſa. non threiſſa, nam ai diphthongus eſt græca,quæ ſoluitur. non,ei,vt nos tauſt Georg. Merula in illud Virgilij. j. Aeñ. Vel qualis equos thraiſſa fatigat har palice. Phryx. gis. cuius fœmininum eſt phrygia, Virgilius.x.Aeñ.O veræ Phrygiæ,neque enim phryges: hoc eſt,o veræ fœminæ Troianæ, & non Troiani. Rex. gis. Grex.gis. Calx,cis. pro ea pedis parte, qua terram calcamus. Vt Seruius inquit in illud. Virgil.v, Aeñ. Calcemque terit iam calce Diores. Apul. vij. Meta. Expugnata patientia mea calces validos extuleram. Reperitur etiam fœmininum in hac ſignificatione. Virgilius.ix.Aeñ. Quadrupedemque citum ferrata calce fatigat. Cicero.j. Tuſc. Nunc video calcem:ad quam cum ſit decurſum. Gel.libro,xiij, Curſus eorum ad eandem virtutis calcem tendentium.nam vtrobique per translationem pro fine ſiue extrema alicuius rei parte accipitur,ſicut plãta corporis eſt terminus.Calx quoque pro lapide in cineres ignibus ſoluto, qua vtimur in ſtructuris generis eſt fœminini,ideo dixit hæc calx ſtringit arenam, quia ſine calce intritum ex terra ſiue argilla facile ſoluitur. Vnde Caius Cæſar autore Tranquillo Senecæ genus dicendi aiebat eſſe arenam ſine calce. Duorum generum commune eſt hic & hæc dux. Virgil.j,Aeñ. Dux fœmina facti. pro quo(vt ſupra memoraimus) quidam perperam dicunt duciſſa. Coniux quoque duorum generum commune eſt, quod extra ordinem inter monoſyllaba poſuit, quia ſolum cum duce in genere conueniebat. ¶ Sunt polyſylla)in.ax. Quod nomina polyſyllaba in.ax.deſinentia pauca reperiuntur. hæc fere.thorax,acis. Silius. libro.iiij. Paſſurus dextras,atque irrita vulnera thorax. Virgil.x). Aeñ.Bis ſex thoraca petitum,per foſſumque locis. Nitticorax. acis. quod generis eſt maſculini apud græcos, quemadmodum & corax vnde deriuatur, interpretatur enim nycticorax coruus noctis. Limax. acis. Colu. Implicitus conchæ limax hirſutaque campe. Dropax,acis.Serenus. Nec non oppoſito curantur dropace membra. Mart. libro. x. Leuis dropace tu quotidiano. Storax. acis. Virg.in Ciri. Non ſtorace ideo flagrantes picta capillos. declinatur etiam ſtyrax,acis,& ſtyrace.es. ſed hoc vltimum genere fœminino. Abax, acis. quod teſte Priſcia. idem eſt quod abacus.i. Iabole. libro. xxxij. digeſt. Qui eſt delegatis,iñ. l, hæres. Cui corinthia (inquit)vaſa legata eſſent,abaces quoque eorum vaſorum collocandorum cauſa paratos videri.pro quo in omnibus fere codicibus extrita.a, litera, baces nihili verbũ reperitur. Duo ꝙ dicit fœminina reperiri. Smilax. acis. ſpecies hederæ. vt refert Plin.lib.xvj.In quam puella dicitur fuiſſe conuerſa dicente Ouid. iiij.Meta. Et crocon in paruos verſum cum ſmilace flores, Fornax, acis. eſt quæ græce dicitur caminus. ¶Ex finita tibi,)Quod nomina deſinẽtia in.x.maſculina ſunt vt hic pulex,veruex,pollex,vertex.Fœmiñina vero ſunt halex.ecis.nam pro piſce,& pro garo generis eſt fœminini: quemadmodum probauimus cum de nominibus in.c.finitis dictum eſt. Forpex quoque ſicut forceps generis eſt fœminini. nam alterum ab altero per antitheton dictum eſt. Vibex.icis, Perſi. Si puteal multa cautus vibice flagellas. Carix,icis.Virgil.iij,Georg.Et carice paſtus acuta. Imbrex,icis, Plin.libro. xxxv. Primuſque perſonas regularum extremis imbricibus impoſuit: quæ inter initia prototypa vocantur. Seruius in illud.Virgil. iiij. Georg. Anguſtique imbrice tecti.licet(inquit) hic imbrex lectum ſit:melius ſecundum Plau.hæc imbrex dicitur (ait enim) fregiſti imbrices meas.Idem in milite. Quod meas fregiſti imbrices & tegulas. Supellex.lectilis. Perſi, noris quam ſit tibi curta ſupellex. Culex Plau. in caſina. genere fœminino protulit, dicens Eho,tu nihili cana culex. ¶ Quod ſitin.ix.) Quod nomina in.ix. deſinentia fœminina ſunt. vt hæc perdix.cornix, filix. lodix. Iuue. Magnæ mentis opus nec de lodice paranda,quanquam Aſinius Pollio ſermonis latini autor exactiſsimus hos lodices genere maſculino protulit. vt Quinti. libro primo refert.Maſcula vero ſunt hic fornix.icis. Aquenus in arato. Demittat gemino ſe fornice circulus. Cilix. icis.Luca. O nunquam pacate Cilix,a quo fœmininum eſt Ciliſſa. Ouid.j. Faſto. Et ſonat accenſis ſpica Ciliſſa focis.Phœnix,icis,pro aue.& pro vento,& pro quacunque re maſcula ex Phœnice regione:nam fœminiñ mittit phœniſſa.Virg.j.Aeñ.Hunc phœniſſa tenet Dido.&in.iiij, Aeñ. Atnon in fœlix animi phœniſſa. Onyx.chis.Luca.in,x.Totaq; effuſus in aula calcabatur.onyx.& Mart. Vnguentũ quod paruus onyx.Ab eo cũpoſitum ſardonyx,vt ſtatim dicemus,etiam fœminiñ reperitur.Maſtix.gis. quod flagellum interpretatur:a maſtico, vel maſtizo. quod eſt flagello.as.hinc dictus Homeromaſtix. Virgilio maſtix.Ciceromaſtix. Homeri,Virgilij,Ciceroniſque reprehenſor, ſiue flagellum. Pliñ, in procemio librorum natu.Hiſto.Vt obiter hos fugiam Homeromaſtigas.Gel.libro.vj, Laertius liciniusꝫ cuius libet etiam fertur infando titulo ciceromaſtix Iapyx,igis,pro vento: qui ſpirat ab Apulia. Hora. in.iij.Carm. Ne quid albus peccet iapyx. Calix.icis. pro vaſe potorio.Idem. Fœcundi calices quem non fecere diſertum? Oryx.igis Iuue,Et getulus oryx & phœnicopterus ingens.Natrix.icis.pro ſerpẽte, Luca.in.ix. Et natrix violator aquæ,quanꝙ Lucil, fœminiñ protulit,dicens. Si natibus natricẽ impreſſit craſſam,& capitatã. Calyx.ycis.pro echino glandis ſiue caſtaneæ,Pliñ,lib.xv. Armatũ his echinato calyce vallum.

Neutrum pone caput. git. ſinciput,occiput, & frit.
Si monoſyllaba ſunt & in.x finita,referto
Fœmineo gñi: ſed thrax,phryx maſcula.rex,grex
Et calx cum pedis eſt: nã calx hæc ſtringit arenam.
Ad duo dux facies commune:huic adjice cõiux.
Sunt polyſyllaba in.ax.tibi tãtum maſcula thorax,
Nicticorax,limax,dropax,cum ſtorace abaxq;
Et duo fœminea tibi ſunt cum ſmilace fornax.
Ex.finita tibi ſunt maſcula.Fœminea halex.
Et forpex.vibex.carex.imbrexq; ſupellex.
Quox ſit in.ix.nomen muliebre eſt.Excipe fornix:
Atq; cilix,phœnix,& onyx,maſtix,& iapix.
Atq; calix,& oryx,natrix,calixq;,varixq;.

dicitur autem calyx a calypto,quod eſt velo.as.vnde eſt Apocalypſis,reuelatio. Varix.icis. Celſus. Vbi ſecundo. At varix orcus, vel per ora venarum ſubita profuſio ſanguinis. Spadix.icis. Virgilius. in. iij. Georg,Honeſtæ ſpadices,Gell.libro iij.Palmæ termes ex arbore cum fructu auulſus ſpadix dicitur.Bombyx pro materia illa,ex qua fiunt veſtes,generis eſt fœminini. vnde & Plinius. lib. xj. Caput in ſcripſit de bombyce coa. Et in eodem. Aſſyria inquit,bombyce fœminis credimus.pro verme tamen ad genus generale referri debet:vt ſit hic bombyx vermis. hæc bombyx lanugo illa. Martialis, bombyx pendulus vrget opus.

Quæ dãtur maribus:Voluox queq; iungiturillis.
Fœmineis addes ſolox,celoxq;,phalanxq;.
Syrinx & menynx,& iynx.Sed maſcula ſunto.
Thominx thomincos, ſpelinxq; pharynxq;, laryinxque.

¶ De Genere dubio.

Ambiguí generis tibi tradunt pauca poëtæ.
Cum talpa dama,cardo,panthera,cupido.
Et margo,bubo,finis,cum puluere clunis.
Torquis,ſtirps & adeps, cũ ſcrobe ſpecuſq;,penuſq;.

¶Voluox,)ocis,ex terminatis in.ox.tantum maſculinum eſt:eſt enim vermis,qui & conuoluolus & involuolus dicitur. ¶Fœminina vero ſunt Solox,ocis. pro lana hirta: quanquam poteſt etiam trium generum eſſe commune. vt apud Lucilium,Montanò hirco atq; ſoloce,& Tinnius,lana ſoloci ad purpuram data.Celox. cis. quoque,quod eſt genus nauis apud Plinium in ſeptimo altoſq; autores. Phalanx quoque additur ſuperioribus. Virgilius.ij,Aeneid. Et iam Argiua phalanx inſtructis nauibus ibat. & Iuue,Iunctæq; vmbone phalanges. ¶Syrinx)pro fiſtula ſic dicta a ſyringe nympha in calamum paluſtrem conuerſa.Ouidius.j.Meta. Nymphæ ſyringa vocabãt. Menynx,menyngis.pro pannis oculo cerebri:quo verbo etiam nunc vtuntur medici:nam pro inſula Aegypti ad regulam generalem refertur.Iynx,auicula eſt,quæ latinæ dicitur torquilla ſiue turbo,de qua Ariſto.libro,ij,de Animalibus.& Theocritus. Generis quoque maſculini ponit quatuor thominx, cos. quam nos appellamus thomicem. Spelinx.gos.quod interpretatur ſpelũca.Pharynx.gos.pro fauce gutturis,& Larinx.ges.pro.ipſo gutture:quas Galeni interpres pharyngas,& laryngas appellat.

De genere dubio,) Septem ſunt genera nominum, quemadmodum libro in ſequenti dictum ſumus. maſculinum,fœmininum,neutrum,commune duorum,commune trium, promiſcuum, dubium. ſed de quinque prioribus hucuſque dictum eſt, promiſcuum etiam ad genus terminationis refertur. Nunc vero de genere dubio dicit eſſe pauca nomina, quæ autores alio genere auſi ſunt proferre: quam vſus atque grammatices regulæ exigebant, vt Talpa.Dama.cum ratione terminationis generis ſint fœminini,vt apud Hora,i.carmi.Et ſuperiecto pauidæ natarunt æquore damæ. Virgilius autoritate ſua vtrumq; que ſub genere maſculino protulit,vt in Buco.Cum canibus timidi venient ad pocula damæ.&.j.Geor. Aut oculis capiti fodere cubilia talpæ.Quint.libro,ix.Fiũt & circa genus figuræ in nominibus, nam,& oculis capti,& damæ timidi a Virgilio dicuntur:ſed ſubeſt ratio,quia ſexus vterque altero ſignificatur. Panthera nuſquam niſi genere fœminino legi,vt apud Hora, ij. Epiſtola.Diuerſum confuſa genus panthera camelo.apud græcos tamen panther,eris.maſculinum eſt. Cardo,inis, cum plerique omnes genere maſculino protulerint: Grachus in Atalanta proportionem ſequutus dixit, O grata cardo regium egreſſum indicans.Cupido.inis.pro Deo amoris,generis eſt maſculini, vel ex regula ſignificationis generali compertum habemus:nam p cupiditate fœminineum eſt ratione terminationis. Hora. tamen in hac etiam ſignificatione maſculinum protulit.ij. carmi. dicens,Cupido ſordibus aufert. ¶ Margo. quoque ratione terminationis fœmininum eſt:vt apud Iuue. Summi plena iam margine libri. Pap. tamẽ.ij.The. dixit:Soluerat heſperij deuexo margine ponti. Bubo e diuerſo generis eſt maſculini.Ouid.v. Meta,Ignauus bubo dirum mortalibus omen.Idem.in.xv.eiuſdem.Stygius dedit omina bubo. Plin.libro.x. Bubo funebris & maxime abominatus. Virgilius.iiij. Aeñ.autoritate ſua fœmininum protulit dicens, Solaq; culminibus ferali carmine bubo.Finis & Clunis ideo ſunt maſculina quoniam. n. habent ante.is. Virgil. v.Aeneid.Feſsiſq; ſub ipſum finem aduentabant.& Iuue. Ad terram tremulo deſcendunt clune puellæ. Virgil.tamen.ij. Aeñ.dixit,Hæc finis Priami fatorum.& Horat.j.Ser.quod pulchre clunes breue quod latus.mirorque Seruium in illud Virgil. hæc finis Priami. putaſſe, neque dici poſſe hic finis, neque hæc clunis:ait namque his verbis,omnia latina nomina inanima,ſimplicia,a verbis non venientia,in.nis.ſyllaba terminata maſculina ſunt. inanima propter canis. ſimplicia propter bipennis, a verbo non venientia propter finis.ergo Iuue,bene dixit tremulo deſcendunt clune puellæ. Hora. male,quod pulchræ clunes. Puluis.eris.maſculinũ eſt. Hora.j.car. Aut puluere troico nigrum Merionem:quod etiam ab illo diminutiuum confirmat puluiſculum,Apul.pro magia. Tenuẽ,cãdificum,nobilem puluiſculum. Propertamen.lib.elegi.j. fœminiñ protulit,dicens:S't mihi præcipue puluis hetruſca dolor.Idem lib.ij,Et duo ſint verſus,qui nunciacet horrida puluis,Clunis.is.Hora,i. ſermo,Quod pulchræ clunes,breue quod latus,Iuue,Ad terram tremulo deſcendunt clune puellæ. Plau.quaſi lupus ab armis valeo,clunes inflatos fero. ¶ Torquis) etiam, vt ſuo loco diximus, frequentius fœmininum quam maſculinum reperitur. Stirps quoque pro arbore.tum maſculinum,tum fœmininum eſſe teſtatur Ser.in illud Virgil. vij. Aeñ. Quorunque a ſtirpe nepotes.ſtirpem(inquit)cum de genere dicimus,tantum fœmininum eſt,vt idem in eodem.heu ſtirpem inuiſam: cum de arbore,maſculini & fœminini generis inuenitur. Horat,ſtirpes raptas,& pecudes,& domos.Sed de maſculino. Virgil.ij,Geor. Ad morſo ſignata in ſtirpe cicatrix.Idem lib.xij.Sed ſtirpem teneri nullo diſcrimine ſacrum. Adeps.ipis. apud Celſum ſemper fœmininum reperio.vt.v.libro.adipis anſerinæ.apud Pli,vero ſemper maſculinum, niſi quid me fallit:nunquam enim aliter loquitur,niſi adeps anſerinus verrinus,humanus.&.lib. xxvij. admixto anſeris adipe ſeuoq; taurorum.Scrobs.bis,ex generali regula fœminiñum eſt.Luca.lib.viij.Exigua poſuit ſcrobe.Seruium quoque dixiſſe contra artem a Lucano poſitum miror,cum etiã Oui.vij Meta dixerit.Scrobibus tellure duabus.ait namque in illud. Virg ij. Georg.Scrobibus mandet mutata ſubactis.nos ſcrobes dicimus genere maſculino,ſed Luc.dixit contra artem. exigua poſuit ſcrobe.neq; enim quia Plau.in amphy. dixit ſcrobes effodito ſex agenos:parum latine Lucanum Ouidiumq; dixiſſe putandi ſunt,imo magis ex arte ſcrobem fœminino genere protuliſſe.Specus,penus,de vtroque ſatis multa in genere diximus.

¶ Cortex.cis.silex.icis.pumex.icis.latex.icis.ratione terminationis masculina sunt. Virgil. raptus de subere cortex. & Martial.cortice depositio mollis echinus erit. Iuue.nec melior silicem pedibus quæ contrit atrum. Virg.vi. Aen.lacebroso in pumice nidi.Idem,in,i. Aen.Laticemque lyæum.&,iij.Georg.Latices infundere cornu Lenæos.Inueniuntur tamen autores etiam genere fœminino protulisse, Virgilius in Buco. musco circundat amaræ corticis, vbi Seruius ait masculino potius esse vtendum, In illud quoque Virgil. viij. Aen. stabat acuta silex:

Cortex,atq; silex,cum pumice,lynxq;,latexq;.
Et nomen lapidis,quod gignit sardius,onyxq;.

lius verbis scribit: Pene omnes hunc silicem dixerunt: nam & Varr.& Lucre,ita dicunt: tanta tamen est Virg. Autoritas. vt persuadeat nobis etiam hanc silicē dici.Idem quoq; Seru. scribit in illud Virg. Ecce maris magni claudit nos obice pontus. Melius,inquit, dicitur hic obex quā hęc obex Ouidius,quas obice firmo clauserat iliades,sed de hoc nomine in defectiuis dicetur,atq; ea causa hic non positum est. Bo modo Catull. posuit sub genere fœminino pumicē,quemadmodū & Ennius laticē, Et Actius apud Priscianū. li. v.nō calida latice lautus, dixit. Lynx p̄terea cū ex regula fœmininū sit,vt apud Virg.iij.Geor. quid lynces bacchi variæ. Horat.tū m.ij.carmi. masculinū protulit dicēs: nec curat orion leones aut timidos agitare lyncas,Et lapidis nomē) quia sardonyx hoc genus carminis nō recipit,circuitione vtitur dicens, q̄ ille lapillus,cuius nomen est compositum ex sardus & onyx,est generis dubij. Iuue.radiant testitudine dēsi sardonyches. Idem tamē alio loco dixit: Atq; ideo conducta Paulus agebat sardonyche. Alia fortasse reperiuntur nomina generis ambigui, quæ scriptores autoritate sua freti contra vsum artemq; protulerunt genere diuerso, sed nos hæc tantum annotasse sufficiat.

De Nominibus masculinis. Quoniā illa regula significationis, quam principio huius libri posuim⁹,q̄ nomina quę ad mares pertinent gīris sunt masculini, & q̄ ad fœminas fœminini. & q̄ ad vtrūq; cōmunis duorū,nimis cōfuse atq; insufficienter fuit posita, partim explicata est a nobis per regulas terminationum,partim etiā hoc loco explicabitur.Non dico nunc de illis nominibus,q̄ habent vtriusq; sexus distinctas terminationes,vt magister. magistra.lupus. lupa. Romanus.romana:sed de illis,quæ cum possint esse generis fœminini ex ratione terminationis,atq; illorum significatio ad vtrūq; sexu pertinere:tamē habent pro alterutro sexu diuersas terminationes,vt ecce draco rōne terminationis ita potuit esse cōmune duorū generū,quēadmodum hic & hęc hō:& quasi epicenum sub genere masculino cō phendere fœmininū:masculinū tñ appellamus draconē, fœmininū vero dracenam. Eodē mō de leone lea,vel leæna dicimus.Ouid.iiij.Meta,vt lea sæua sitim multa cōpescuit vnda. Virg. in Buco.torua leæna lupum sequitur.Strabo,straba, teste Prisc.iiij.Car.facit. A caupone quoq;,fullone, & latronē,quia nunq; nisi de viris dicuntur,vsurpantur(vt inquit Ser.)fœminina in.a.vt caupona,fullona,latrona,sed caupona in vsu est.fullona & latrona nōdum legi: sed si mihi esset necesse illam nominare,quæ nobis lintea polire solet ego potius fullonam quā fullonē appellarem: quandoquidē fullo masculorum est proprium, & eodē modo latronam fœminā potius quā latronem:& si cum grāmaticorū vulgo supra dixi,homo nemo iunge latronē.Lacon tantū significat marem ex lacedæmone vrbe.Mart.nō dum adhuc matre iubēte Lacō,fœmininū ab eo Virg. protulit.ij. Aen,nec tibi tyndaridis facies inuisa lacænę. ¶ Cōposita quoq; a cano,nis.in,cē.finita masculina sunt:fœminina vero mittūr i.a.vt supra diximꝰ cū de nominibꝰ terminatis in.en,disputaremus.Flamē,inis.facerdos tñ de viris dr̄,nā sacerdotissa flaminica,& flaminia dr̄.Astur cū masculinū esse dixerimus,p fœmi.asturica dicimus. Sābucistes.æ.vel.cista. æ,fœmininū mittit sambucistria.Cymbalistes vel.lista.listria,Cytharistes vel.rista.ristria. Tympanistes vel nista.nistria.Psaltes vel psalta. tria. Prophetes vel propheta. etis. tidis. vel prophetissa, Poetes vel poeta,etis,idis,quidam etiam dixerunt poetissa. Scythes vel scytha.Scythis, tidis.Sarmates vel sarmata. atis.tidis. de quibus omnibus complura diximus cum de genere nominum in. a. terminatorum differebamus. Magnes.itis. semper sub hac terminatione masculinum reperitur siue pro lapide siue pro populo Thessaliæ.nam fœmininum mittit magnetis,tidis. vel magnessa. Oui.in epistola Medeæ, Cur vncq; colchi magnetida vidimus argo,nauis.n. cum sit nomen,fœminini generis est.Hora.iij.car.Magnessam hippolytē dum fugit abstinens,Pari ratione.Cres.tis,cretis,dis.vel cressa æ,mittit fœmininum. Silius.ij.pu. Cres erat æri sonis Curetū aduectus ab antris,& Tibul,de Dædalo li.iij. Phœbo gratissima dona Cres tulit.Auso. quoq; in monosyllabis,quod Dædalo Cres posuit,Ouid.i,de Arte.Cressa Thyestæo si se abstinuisset amore. Virgilius.v.Aen. Cressa genus Pholoe geminu circum vbera nati.Iuue.nec minus sthenoboea:quam cressa excanduit.Ex terminatis in,bs.Libs.libyssa.vel libystis.tidis. Virgil.v. Aen,horridus in iaculis & pelle libystidis vrsæ. Sili. libro.j. vrsęq; libystæ Insignis sagulo duris certare manipulis. Arabs.issa,Chalybs.bissa.& in,ps.æthiops,pissa,quemadmodum in genere terminatorum in,bs.&,ps.

De nominibus masculinis,q̄ ex diuersis terminationibus mittunt fœminina in.a.vel in,is.

Draco.dracena.	Prophetes.prophetis.
Leo.lcæna,vel lea.	Poëtes.poëtis.
Caupo.caupona.	Scythes.scythis.
Fullo.fullona.	Sarmates,sarmatis.
Lacon,lacæna.	Magnes.etis.vel.gnessa.
Fidicen,fidicina.	Cres cretis,vel cressa.
Lyricen,lyricina.	Moabita,moabitis.
Sitticen,sitticina.	Amonita,amonitis.
Tibicen,tibicina.	Nepos,neptis.
Tubicen,tubicina.	Heros,heroina.
Cornicen,cornicina.	Libys,libyssa.
Oscen,oscina.	Arabs,arabissa.
Flamen.Flaminica.	Chalybs,chalybissa.
Astur,asturica.	Aethiops,æthiopissa.
Sambucistes.cistria.	Thrax,thraissa.
Cymbalistes.listria.	Cilix,cilissa.
Cytharistes.ristria.	Phœnix,phœnissa.
Tympanistes,panistria.	Phryx,phrygia.
Psaltes,psaltria.	Rex regina.

Quædā sunt noīa, q̄ tametsi cōmunia duorū generū reperiūtur, habēt tñ aliā ꝓpriā terminationē gīris fœminini, vt Hospes hospita. Sospes. spita. Sacerdos sacerdotissa. Custos custodia. Antistes antistia.

dictū est.Ex terminatis in.x.thrax.aissa.cilix.issa.phœnix.issa,phryx.gia,rex regina,q̄ omnia suo quoq; loco in genere terminationū requirēda sunt. Quædā sunt nomina) Seruius in illud. Virg.vj. Aen.cernis custodia quales: loquens enim de Tisiphone,inquit, custodia est,qui custodit,vsurpatum est autem sicut hospita.nam hic & hæc custos facit.Idem quoq; dicendum de sospes,antistes & sacerdos. Cap.ij.

De quinque nominum declinationibus. Iam puer eo videtur adolesisse, vt quod ante hac faciebat, non debeat inflectere nomina per proportionem illorum,quæ in principio huius operis posita sunt, cum declinādi modus ille sit paulo incertior atq; confusus:sed per regulas & præcepta,quę in hoc cap.ij.traduntur. ¶ Principio itaque ponit documenta omnibus quinque declinationibus communia: deinde singulatim de vnaquaque illarum quinq; declinationum regulas prosequetur. ¶ Dicit igitur,quod ne oporteat autorem sæpius eādem præceptionem repetere, hoc est, in qualibet declinatione idē dicere, o auditor accipe, quæ teneas memoria in nomiribus variandis,id est, in declinando nomina. ¶ Compositi formam.) Primum præceptum ad analogiā grammatices pertinet,quæ (vt ait Quin.) non ratione nititur: sed exemplo, & ex certis incerta probare nititur, vt cum exploratum habueris, quod iber facit in genitiuo iberi,intelliges,quod celtiber componitū a celta & iber facit in genitiuo celtiberi. Atque ediuerso si exploratum tibi

¶ De nominum Declinatione. Cap.ij.

Ne sit opus toties eadem præcepta resumi.
Accipe,quæ teneas in nominibus variandis.
Compositi formam simplex,& compositiuum
Simplicis obseruant, Exanguis dat tibi sanguis.
A pede sit vulpes & apes: nec regula seruit.
Impubis dat.cris.sed pubes dat tibi pubis.
Est requies quintæ,declinat tertia simplex.
Quartus cum quinto semper recto similantur
In neutris: Sed in.a.pluralem ponis vbiq;.
Estq; vocatiuus recto similis prope semper.
Præterquam quintæ,pluralibus in genitiuis
Syllaba nonnunquam colliditur.u.capit ales.
Tertius & sextus plurales assimilantur.

sit q̄ celtiber facit celtiberi intelliges etiam,q̄ iber fecit in genitiuo iberi. Hæc regula quia declinationi seruit maxime,visum est autori hoc loco illā ponere.Dicit itaq;, q̄ nomē simplex seruat formā cōpositi, id est,proportionem:& compositum sertur econtrario formam simplicis. Habet tamē regula exceptionem,quia non vsquequaq; vera est: sanguis nāq; genitiuum facit sanguinis vna syllaba crescente:ex anguis vero fecit exanguis parium syllabarum. Præterea cum vulpes & apes a pede composita videantur: quoniam vulpes autore Quintil. quasi volipes dicta est: apes quoque, vel quia sine pedibus nascantur, vel potius quod pedibus per mutua nexis,vt Virgil.vij. Aen.ait,in vnc modum pendeant, debuerunt facere in genitiuo vulpedis, & apedis: sed amissa vna syllaba fecerunt vulpis & apis, quanquam pro cypselo aue apedis quoque facit. Lepus quoque si (vt autor est Quintil.) quasi leuipes dicitur, leuipedis debuit facere: sed fecit lēporis. Pubes quoque mittit genitiuum parium syllabarum, sed ab eo compositum impubis, vt Probus & Phocas voluerunt, vel impuber, vt Cæsar in libro de Analogia, impuberis in genitiuo facit. Cice. iiij. Inuectiuarum. Filium eius impuberem legatum a patre missum. Virgil. tamen regulam sequutus impubis Iuli dixit. & Horat. secun. Carmin. Nec impubem parentes Troilum & Ouid. ix. Metamor. Facierque viros impubibus annis. ¶ Quies, etis, præterea cum sit tertiæ declinationis, ab eo compositum requies quintæ reperitur. vt apud Virgil. iiij. Aen. tempus inane peto requiem spatiumque furori. quanquam, & quies quiei antiquiores etiam per quintam declinabant. vt Affranius. solicito corde corpus non potitur nec quie. & Nœuius. complexo summo corpore operiuntur ac suaui quie. Atque econtrario Cicero in Catone maiore dixit: Vt meæ senectutis requietem oblectamentumque noscatis. Macrob. quoque in primo de somno Scipionis, Quia & illa (inquit)requieris est inscia. Multa quoque alia sunt, quæ non sequuntur simplicium declinationem, vt centimanus Giges dictus est ab Hora.sed in genitiuo centimani Gigæ dicemus. Alia quoque complura passim reperies, quæ non sequuntur ex regula proportionem. ¶ Quartus cum quinto.) Secunda regula est,quod nomina neutra.ij. iij.&. iiij. declinationis, quoniam primæ & quintæ nullum est neutrum, habent accusatiuum,& vocatiuum similes nominatiuo,& in plurali semper terminantur in.a. vt hoc templum templa, hoc corpus corpora, hoc veru verua. ¶ Estque vocatiuus recto similis.) Tertia regula est. q̄ vocatiuus omnium quinque declinationum in vtroque numero similis est nominatiuo. Sed dixit non semper sed prope, id est, quasi semper, propter nomina secundæ declinationis terminata in, us. quæ alio modo exeunt,& propter marem græca de quibus suo loco differemus. ¶ Præterquam quintæ.) Quarta regula,quod genitiuus pluralis omnium declinationum præterquam quintæ potest recipere syncopam,hoc est,absscissionem,vt in prima, æneadum pro æneadarum. graiugenum,pro graiugenarum. Virg.j. Aen. Quis genus æneadum,quis Troiæ nesciat vrbem? Idem in.viij. Optime graiugenum, cui me fortuna precari. In secunda.virum pro virorum. diuum pro diuorum. Virgil.j. Aen. Arma virumque tabulæque. Idem in.ix. Turne quod optanti diuum promittere nemo. In.iij. agrestum pro agrestium. cælestum pro cælestium,prudentum pro prudentium.mensum pro mensium. Ouid.xij. Meta. Et quos sustinui bis mensum quinque labores. Virgilius.j. Georg. Et vos agrestum præsentia numina fauni. & Ouid. Metamor. Vltima cælestum terras astrea reliquit.In.iiij. passum pro passuum. nurum pro nuruum,currum pro curruum.Marc.Sed.duo sunt,quæ nos distinguunt millia passum.Lucilius.apud Macrō in primo Satur. Hūc mille passum qui vicerit atque duobus campanus fonipes.Idem libro.xij.C in cuaque adest virgo matrumque nurumque caterua. Virgil. vj. Aen. Quæ gratia currum armorumque fuit viuis. Neque solum in carmine sit huius casus abscisio, verum etiam in prosa oratione. vt Cicero. in Orat. pro Sextio. vestrarum (inquit) sedum, templorumque causa. & in nominibus numeralibus, vt duum pro duorum. quadragenum, pro quadragenorum. tricenum, pro tricenorum. Ediuerso ales in genitiuo plurali. u. suscepit tantum metri causa: vt dixit Seruius in illud Virgilij. viij. Aen. alituum pecudumque genus: alituum enim per epenthesim pro alitum posuit: sicut & Manil. in vltimo astro.alituumque genus studium censusque vocabit. ¶ Tertius & sextus)quod datiuus & ablatiuus numeri pluralis in terminatione similes sunt in omnibus quinq; declinationibus. Itaq; cū semel datiui terminationem posuerimus, ablatiui eandem esse intelligemus: vt datiuo musis, ablatiuo a musis.

De prima nominis declinatione.) Formæ declinationum, vt quibusdam (Diomede referente) visum est, septem sunt: nam ex secunda nostra duas fecerunt, alteram eorum, quæ genitiuum in .i. simplici. alteram eorum, quæ in .i. duplici terminantur. Duas quoq; ex quarta nostra, alteram eorum, quæ mittunt genitiuum in .us. alteram ex aptotis in .u. desinentibus, quæ non declinatur in numero singulari. Qui declinationum numerus ad quinarium redactus est: quoniam tot videbantur esse genitiui diuersitates. ¶ Dicit igitur, cp prima nominis declinatio terminationes habet nominatiui tres in .as, .es, .a. Sed in .as & in .es, tantum græcorum, vt Aeneas, æc. Archias. chiæ. Anchises. chisæ. planetes. netæ. In .a. vero tam Græcorum quam Latinorum, vt musa. æ. Helena. æ. terra. æ. fabula. æ. Itaq; dixit, a. latina. non quod omnia nomina primæ declinationis in .a. desinentia latina sint: sed cp cum in as. & in .es. omnia sint græca in .a. finita sunt etiam latina. Estq; illud etiam hoc loco repetendum, quod in cap. superiori dictum est, cp nomina huius declinationis in .as. & in .es. finita omnia sunt græca, & masculina. In .a vero partim græca partim latina, partim masculina, partim fœminina: nam neutrum nullum est primæ declinationis: præterquam quod Ouid. v. Meta. bis posuit in neutro genere polenta. idq; singulari (vt diximus) exẽplo, quem opinor nostri sequuti sunt. cum hæc pascha. chæ. in neutro genere posuerunt. ¶ Est genitiuus in .æ. diphthongon) cp nomina primæ declinationis a quacunque veniant nominatiui positione, mittunt genitiuum in .æ, diphthongon. vt æneas. æneæ. anchises. æ. musa. æ. terra æ. ita tamen, vt genitiuus sit parium syllabarum. Poetæ vero aliquando solunt diphthongon illã in .ai. syllabas. Virg. iij. Aeñ. Aulai in medio libabãt pocula bacchi. Idẽ in. vj. Aurai simplicis ignẽ. & in .ix. Diues pictai vestis & auri. Cice. in Ara. Atq; oculos vrget pedib⁹ pectusq; nepai; p aulæ aurę, pictæ, nepæ: sed hoc poetis tantũ licitũ fuit. neq; omnibus quidẽ, sed antiquioribꝰ aut antiquitatũ amatoribus, quales fuerunt Virgilius, Lucre. Cice. Exit etiam hic genitiuus in .as. sed id quoque apud antiquos, & quidem raro. Liuius Andronicus, Atque escas habemus mentionem. pro escæ, ab eo quod est esca. Neuius. Runcus atque purpureus filij terras pro terræ. Vnde etiam nunc pater familias, mater familias, filius familias dicimus pro familiæ, quod antiqui sic loquebantur. Deinde dicit, quod illa nomina adiectiua, quæ per primam & secundam nominis declinationem inflectuntur, mittunt genitiuum in .ius. a quacunque nominatiui terminatione exeant siue primæ, siue secundæ sint declinationis. Ea sunt vnus. a. um. vnius. i. Vllus. a. um. vllius. li. Nullus, a. um. nullius. li. Solus. a. um. solius. li. Totus. a. um. totius. ti. Alius. a. ud. alius. alij. Alter. a. um. alterius. ri. Vter. a. um. vtrius. tri. Et ab his composita, vt Neuter. a. um. Vterq; vtraq; vtrũq; Vterlibet. vtralibet. vtrumlibet. Vteruis. auis, vtrũuis: Vtercunq; vtracunque vtruncunq;. Alteruter. vtra, vtrum, quæ omnia mittunt genitiuum in ius, & datiuum in .i. Sequuntur tamen aliquando proportionem nominum adiectiuorum primæ & secundæ declinationis. Cicero. non vnæ rei, sed omnibus consulẽ putetur, pro vni. Idem ad Herennium, non res totæ rei necesse est similis sit, pro toti. Terentius in Heautonti. Alteræ dum narrat forte audiui, p.o alteri. Idem in Eunucho. Mihi solæ ridiculo fuit, pro soli. Cæcilius. Nullæ nationi tot victorias tam breui spacio datas arbitror, pro nulli. Sed in hoc nomine neuter frequentius reperitur genitiuus regularis: quam genitiuus in .ius. & datiuus in .i. ¶ Pone datiuis. æ.) quod datiuus in .æ. diphthongon terminatur, similisque est genitiuo. Nomina tamen quæ miserunt genitiuum in .ius. ablata. us. faciunt datiuum in .i. vt vnus vnius vni. ¶ Omnibus ex rectis) quod accusatiuus primæ declinationis a quacunque exeat terminatione nominatiui, in .am. desinit: sicq; a genitiuo. æ. diphthongon mutata in .am. vt musa. æ. musam. Sed in nominibus græcis accusatiuus græcus, plerunque a latinis vsurpatur quemadmodum in declinatione græca dicemus. ¶ Atque vocatiuus fit in a.) cp vocatius in .a. terminatur: etiam cum venit a nominibus græcis in .as. & in .es. desinentibus. vt Aeneas, o ænea. Anchises o anchisa. Atrides o atrida. Virgil. x. Aeñ. Vigilas ne Deum gens Aeneæ vigila. Idem, iij. Aeñ. Cõiugio Anchisa veneris dignare superbo. Horã q; sermo. Nequis humasse velit Atacem Atrida vetas cur? Ablatiuus quoque similis est vocatiuo in terminatione. Sed quod de accusatiuo diximus, idem quoq; de vocatiuo & ablatiuo dicendũ est, frequentius in nominibus græcis in as. & in .es. desinentibus vsurpari casus græcos, vt suo loco dicemus. ¶ Rectus pluralis) cp nominatiuus pluralis huius declinationis in .æ. diphthongõ desinit, & est similis genitiuo & datiuo numeri singularis, sicut musa. æ. plurali nominatiuo musæ. ¶ Genitiuus in .arũ. cp genitiuus pluralis in .arum. terminatur. sicq; ab ablatiuo singulari addita rũ. vt hæc musa. a musa. arũ. ¶ Atq; datiuus in .is.) cp datiuus pluralis terminatur in .is, sicq; ab ablatiuo singulari .a. mutata in .is. vt musa, is. Excipiuntur tamen quæ differentiæ causa faciunt datiuum in .abus. & quæ sunt illa subiũgit, equa. abus filia. abus. nata. abus. mula. abus. dea. abus liberta. abus. ambæ. abus. duæ, duabus. Priscia, inter hæc numerat asina asinabus, ꝺd Valla posse dici negat. Antiquissimi quoq; ab is ea id, eabus dixerũt Cassius. Hemina pontifici, qui cum eabus stupruũ fecerat. Iuniores etiam ab anima animabus dixerũt. vt Seruius multis in locis: & nostræ religionis autores Necp dissimulandus est hoc in loco illorum error, qui nõ intelligẽtes verba Prisciani, quod ille de paucis noĩbus scripsit: ad infinita, ꝓpe noĩa extendunt. Dicit enim lib. vj. Vbi de datiuo & ablatiõ pluralibus primæ declinationis differit. Inueniũtur, tamẽ pauca gẽris fœminini, q̃ ex masculinis transfigurantur nõ habẽtibus neutra, q̃ animalium sunt demõstratiua naturaliter diuersum sexum habentia: quæ differentiæ causa in ablatiuo singulari .bus. assumpta faciunt datiuum & ablatiuũ plurales & quæ sunt illa pauca, subdit. natabus. filiabus. deabus. mulabus libertabus. asinabus. ambabus. duabus. Isti vero, dum putant se latinum sermonem locupletare, funditus euertunt: cum artis

grammaticæ

¶ De prima nominis Declinatione.

CVm sint quinq; puer declinandi tibi formæ,
Quas vnus variꝭ ex rectis dat genitiuus:
Prima sit in .as. es. sed græcis .a. cp latina.
Est genitiuus in .æ. diphthongon. sed tamen .ai.
Dat tibi nonnunquã: dat &. as. sed & id quoq; raro.
Octo trium generum sunt nomina, quæ dat in .ius.
Pone datiuis. æ. diphthongon. Sed genitiuus
Cum tibi fiet in .us. us. rapta pone datiuum.
Omnibus ex rectis finitur in .am. tibi quartus.
Atq; vocatiuus sit in .a. Cui iungito sextum.
Rectus pluralis sit in .æ. Genitiuus in .arum.
Atq; datiuus in .is. finitur. Pauca tamen sunt,
Quæ faciunt. abus: velut est equa. filia. nata.
Mula. Dcæ. libertæ. ambabus, iunge duabus.

Accusatiui plurales .as. tibi mittunt.

¶ De secunda nominis declinatione.

ALtera dat rectis tibi sex. er. ir. ur. I. us. aut. ũ.
Atq;. eus. diphthõgõ. sed & hãc tm̃o grę
Fit genitiuus in .i. Sed rectũ non superabit. (cis.
Excipias gibber. lacer. & socer. asper. adulter.

De secunda nominis declinatione.) ¶ Secunda nominis declinatio terminationes habet nominatiui sex. er. ir. ur. um. us. eus. quæ omnes mittunt genitiuum in .i. vt. puer, eri. caper, capri, vir. iri. treuir, iri. vnum tantum reperiri fatur. Templum, i. lignum, i. Deus. dei. In .eus. diphthongon finita omnia sunt græca, vt pentheus. ei. orpheus. ei. Reperiuntur etiam duæ terminationes in .os. & in. on. nominum tantum græcorum, quæ ad hanc declinationem referuntur, quemadmodum in declinatione græca differemus, vt hic logos. logi. hoc ilion. ij. ¶ Sed rectum non superabit.) Omnes genitiuos secundæ nominum declinationis in .i. terminari diximus, sed quia partim crescunt vna syllaba, partim sunt æqualium syllabarum, vt tollat hanc ambiguitatem, dicit: Quod genitiuus huius declinationis æqualis est suo nominatiuo in numero syllabarum: vt hoc templum, i. hic dominus, i. Excipit pauca nomina, quæ hic numerantur. gibber. eri, Sueto. de Orbilio grammatico: gibberosos se de sole in vmbram transferre respondit. erat enim Murena gibber. Plin. libro. vij. Syriacis non sunt palearia, sed gibber in dorso. pro gibbo posuit. Mart. in dicti, sigillum gibberi fictile. pro gibberoso. Nã quẽadmodũ gibbus tum ipsum tumorem significat siue dorsum nasi. vt Iuuena. Medijsque in naribus ingens gibbus. tum rem ipsam gibbum habentem. vt Mart. Non aliter ridetur Atlas cum corpore gibbo. & Celsus, libro. iiij. Extrinsecus gibbum, intrinsecus cauum est iecur. sic gibber tum ipsum dorsi tumorem designat, tum eum, qui tumorem habet quem gibberosum appellat Iureconsultus in titulo de ædilitio ædict. l. Vel proterui vel gibberosi. Lacerti. Virgil. vj. Aeneid. Lacerum crudeliter ora. Socer. eri. Idem in .ij. Aen. Ad soceros & auo puerum Aeneid. Improuisum aspris veluti qui sentibus anguem Pressit. Adulter adulteri. Liber liberi, pro eo quod est Bacchus, & pro eo quod est ingenuus siue non seruus. Nam pro libro scripto & pro cortice libri facit. Iber iberi, pro Hispanus. Lucanus in. vj. Si tibi durus Iber, aut si tibi terga dedisset. Virgil. iij. Qui præstat terris auferet tibi nomen Iberus. Iber iberis, per tertiam populus est Septemtrionales in .iiij. Gallorum Celtæ miscentes nomen Iberis, non, vt Historiographi nostri delirant, dicti quasi coetus Tubalis.

grãmaticæ ꝓcepta cõtrahenda atq; limitãda potius sint, quã amplianda. Quis enim vnq; apud autores idoneos legit, quod isti faciunt, ab agnus, agna. abus, ab iuuencus, iuuenca. abus. a lupus, lupa. abus. a ceruus, cerua. abus. & alia innumera, q̃ solent sine autoritate in exẽplũ deducere. Quidꝰ quod neq; illa ipsa, quæ Priscianus, & Valla dicunt exire in .abus, semper ita faciunt, nisi tãtum differentiæ causa: q̃ si alias de percipi possunt, nihil necesse est illa nomina in .abus. terminari, vt equa rõne discriminis potuit mitte re equabus. Vnde & Varr. in .ij. de re rust. Fecit caput de equis & equabus, vt vtrunq; sexum cõplecteretur. At vero Papin. li. xxij. digest. titulo de vsuris & fructib⁹. l. equis. Equis (inquit) per fideicõmissum relictis post morã fœtus quoq; præstabuntur. Vlpianus in titulo de variꝭ & extra ordinariꝭ cog. l. de vsu. Item de equis alienis a sciente possessis fœtus que earũ. non dixerunt equabus, quia de partu earum vterq; Iureconsultus mentionem fecit. neq; ambiguũ erat, de quo sexu loquerentur. Colu. quoq; lib. vj. de re rust. cum de admissura equorum in equas loqueretur: Admissarum (inquit) cæteris equis facit inimicum. Quod si ex adiunctis nõ satis cõstat, de quo sexu loquimur: equabus potiusquam equis dicemus. vt Seruius. iij. Geor. Equabus (inquit) eius immisit furorem. Filia ꝓterea differentiæ causa potuit facere filiabus. Ennius tamen in Andromeda dixit. Filijs propter te innocens obiecta sum Nerei. non dixit filiabus, quia de Nereidibus loquebatur. Plau. quoque in sticho: Ego intrabo & gratulabor aduentum vestrum filijs. non dixit filiabus: quoniam Antipho senex de duabus filijs Panegyri & Pinacio ad generos duos loquebatur. Hieron. quoque interpres Geneseos. cap. xxxj. Quid possum facere filijs & nepotibus meis: cum Labam de Lia & Rachel deprehensis loqueretur. Nata quoque, & si differentiæ causa potest aliquando exire in. abus. Papin. tamen in Achilleide dixit, charisque para connubia natis: Quas tibi fidereis diuarum vultibus æquas sors dedit. non dixit natabus, quia Lycomedes rex Scyri filias tantum habuit. cum præsertim, vt sexus ambiguitatem tolleret, adiunxit, quas æquas vultibus diuarum. Ouid, quoque xiij. Meta. Eubœa duabus & totidem natis Andros fraterna potita est. quia duabus dixit: nihil necesse habuit natabus dicere. Quod vero Laurentius asina ab hac regula excluserit, illa forte ratio fuit, quod non habuit autores, quorum testimonio fretus auderet dicere asinabus: præter vnum Priscianum, cui non solet multum fidei adhibere. Nam Plin. libro. xj. Asinus (inquit) a fœtu mammæ dolent, ideo sexto mense carent partus, nihil necesse fuit dicere asinabus, quia statim subiunxit de mammarum dolore, atque illarum fœtu. In .j. etiam. libro Regum. Hieron. interprete legimus: & de asinis, quas perdidisti, ne solicitus sis. non dixit asinabus, quia statim adiecit: quas perdidisti, Eadem præterea ratione Cicero scribens ad filiam & vxorem dixit. duabus animis suis, non animabus, quia illud adiunctum duabus tollebat sexus ambiguitatem. Nam quod Seruius, atque religionis nostræ autores dicunt ab anima animabus, ne coincideret cum animis, quod est ab animus: recte id fecissent si autoritate niterentur. Et quod a domina quidam faciunt dominabus, facile refellitur testimonio. Q. Curtij, qui de vxore & filia Darij scribens dixit: Actum est de dominis: nisi forte velint dicere, quod quia historicus de fœminis loquebatur, ideo dixit dominis: num quam tamen isti autorem idoneum mihi monstrabunt, qui vnquam dixerit dominabus. Nam quod nonnulli afferunt ex epistola diui Hierony. ad Demetriadem: dominabus, ille non dominabus, sed dominis scripsit: ꝏcedentibus (inquit) dominis ancilla virgo procedit ornatior. Atque, vt vno verbo colligam quod sentio, tunc vtemur datiuo & ablatiuo in. abus. cum potest esse dubium de quo sexu loquimur, neque id passim, sed in illis tantum nominibus, in quibus optimi autores hoc fieri voluerunt. Amæ vero & duo, quamuis nulla simili differentiæ causa cogente (vt Priscia, ait) habent datiuum & ablatiuum ambabus, duabus. ¶ Accusatiui plurales.) Quod accusatiuus numeri pluralis exit in .as, addita, s. ablatiuo singulari, vt musa. as.

De secunda nominis declinatione.) ¶ Secunda nominis declinatio terminationes habet nominatiui sex. er. ir. ur. um. us. eus. quæ omnes mittunt genitiuum in .i. vt. puer, eri. caper. capri, vir. iri. treuir, iri. vnum tantum reperiri fatur. Templum, i. lignum, i. Deus. dei. In .eus. diphthongon finita omnia sunt græca, vt pentheus. ei. orpheus. ei. Reperiuntur etiam duæ terminationes in .os. & in. on. nominum tantum græcorum, quæ ad hanc declinationem referuntur, quemadmodum in declinatione græca differemus, vt hic logos. logi. hoc ilion. ij. ¶ Sed rectum non superabit.) Omnes genitiuos secundæ nominum declinationis in .i. terminari diximus, sed quia partim crescunt vna syllaba, partim sunt æqualium syllabarum, vt tollat hanc ambiguitatem, dicit: Quod genitiuus huius declinationis æqualis est suo nominatiuo in numero syllabarum: vt hoc templum, i. hic dominus, i. Excipit pauca nomina, quæ hic numerantur. gibber. eri, Sueto. de Orbilio grammatico: gibberosos se de sole in vmbram transferre respondit. erat enim Murena gibber. Plin. libro. vij. Syriacis non sunt palearia, sed gibber in dorso. pro gibbo posuit. Mart. in dicti, sigillum gibberi fictile. pro gibberoso. Nã quẽadmodũ gibbus tum ipsum tumorem significat siue dorsum nasi. vt Iuuena. Medijsque in naribus ingens gibbus. tum rem ipsam gibbum habentem. vt Mart. Non aliter ridetur Atlas cum corpore gibbo. & Celsus, libro. iiij. Extrinsecus gibbum, intrinsecus cauum est iecur. sic gibber tum ipsum dorsi tumorem designat, tum eum, qui tumorem habet quem gibberosum appellat Iureconsultus in titulo de ædilitio ædict. l. Vel proterui vel gibberosi. Lacerti. Virgil. vj. Aeneid. Lacerum crudeliter ora. Socer. eri. Idem in .ij. Aen. Ad soceros & auo puerum Aeneid. Improuisum aspris veluti qui sentibus anguem Pressit. Adulter adulteri. Liber liberi, pro eo quod est Bacchus, & pro eo quod est ingenuus siue non seruus. Nam pro libro scripto & pro cortice libri facit. Iber iberi, pro Hispanus. Lucanus in. vj. Si tibi durus Iber, aut si tibi terga dedisset. Virgil. iij. Qui præstat terris auferet tibi nomen Iberus. Iber iberis, per tertiam populus est Septemtrionales in .iiij. Gallorum Celtæ miscentes nomen Iberis, non, vt Historiographi nostri delirant, dicti quasi coetus Tubalis.

¶ Presbyter. eri, pro eo quod græci dicunt presbyteros, interpretaturque senior: apud nostros pro eo, quod est sacerdos, quemadmodum & abbas, pro eo quod est pater, & pappas pro eo quod auus. nomina sunt honoris. Liger. eri. nomen est celebre apud Virgil. x. Aen. Fraterq; liger, sed frater anhelos flectit equos. & paulo post genitiuum ex presstit dicens: Vesani talia late dicta volant ligeri. Miser. eri. gener. eri. tener. eri,) necessitate ordinis literarum crescunt vna syllaba in genitiuo, quoniam. n. vel. s. non possunt in eadem syllaba. r. literã præcedere. Prosper. eri,) quod etiam prosperus dicit Cice. in. vj. de repu. scribens. Deinde hominum generi prosperus & salutaris, Dexter. i,) quod etiam per syncopen dextri facit m genitiuo. Puer. eri.) pro quo antiquissimi puerus. eri. faciebãt. Cæcilius. Age puere, duce me ad patrios fines. Affranius: o puere puere sine me prospicere mihi. Et nomina composita a gerendo & ferendo, vt armiger, eri, setiger, setigeri, cornuger. eri. furcifer. eri. armifer. eri, Vir. iri.) & ab eo composita duumuir. iri. leuir, iri. Treuir. iri. populus est Galliæ. Luca. in. i. Tu quoque lęuatus conuerti prælia treuir. Satur. uri. Iuue. Satur est cũ dicit Horatius o he. Minuitur etiã genitiui vna syllaba per syncopen, siue maius apocopen: quoties genitiuus in. i. duplex desinit: altero enim ex illis detracto genitiuus vna syllaba decurtatur, vt Antonius. oni. pro Antonij. peculiũ. uli, pro peculij. tugurium, urij. pro tuguri. Iuue. Antoni gladios potuit contemnere, si sic omnia dixisset. Virgil. in Buco. Nec spes libertatis erat, nec cura peculi. Idem in eodem opere. Pauperis & tuguri congestum cespite culmen. ¶ Sed diphthongus in, eus.) Quod nomina in. eus. diphthongon desinentia, quæ omnia diximus esse græca, duplicem habent genitiuum in. ei. diphthongon copulatum, vel in. ei. syllabas diuisum. Nam in. eos. mere græcus est, vt Tereus. ei. vel terei, tereos, prometheus. thei, vel promethei. theos. Virgil. in Buco. Aut vbi mutatos Terei narrauerit artus. Idem in eodẽ opere: Caucaseasq; refert volucres, furtumq; Promethei. Mart. Flet Philomela nefas incesti Tereos, & q. sed hic genitiuus ex græco vsurpatur: quare in suum locum referendus est. Ambiget vero quispiã mulciber quomodo mitter genitiuum: nã si mulciberi tacit, turpe est a nobis fuisse prętermissum: cum ab aliis quibusdã grãmaticis hoc in loco positum sit. Ad quod illud est respondendum hoc nomen Prisc. teste duos habere gntõs, sed vtrumq; tertiæ mulcibris & mulciberis: quemadmodũ suo loco dicemus. Cice. tamen. ij. Thusmulcibri dixit in secunda declinatione, quod colligitur ex ratione carminis senarq; quod ex Aeschylo poeta græco vertit in latinum sermonem in hunc modũ: Iouisq; numen mulcibri asciuit manus. Vbi neq; mulcibris, neque mulciberis, sed neq; mulciberi esse potest, vt in quibusdã codicibus legitur: necesse est enim vt iambus sit in quarto loco. Conferte obsecro vos nunc, qui alios autores admirari soletis, breuitatem nostrã simul & facilitatem & copiam cum aliorum põceptis inextricabilibus, & cum multa verborum perplexitate deminutis. ¶ Atq; datiuus in. o.) Quod datiuus & ablatiuus singularis in, o. terminantur: fiuntque a genitiuo. i. finali mutata in. o. vt dominus. i. domino a domino, puer pueri puero a puero. ¶ Accusatiuo,) Quod accusatiuus in. um. desinit: fit q; a genitiuo. i. finali mutata in. um. vt domini dominum, pueri puerum, quod de nominibus latinis, aut græcis latine declinatis est dicendum: atque ideo adiecimus declinatio nostra, id est. Latina. Nam si quæ sit a me Theseus quemadmodum mittit accusatiuum, respondeo theseum vel thesea, sed theseum declinatione latina, thesea declinatione græca: qui casus, vt alias dicemus, a latinis vsurpatur. Virg. in. vj. Quid thesea magnum, Quid memorem Alciden. Cicero. de natura deorum accusatiuum latinum protulit, Theseum (inquit) & Hippolitum. ¶ Vs. recti mutans.) Quia superius posuit regulã generalem, quod vocatiuus est similis nominatiuo. imo apud antiquiores idem fuit in terminatione, atque a græcis vterque rectus appellatur: & quia in regula illa generali adiecimus temperamentum, prope. nunc præceptum illud limitans dicit: quod cum nominatiuus terminatur in. us. vocatiuus exit in e. us. nominatiui mutata in. e. vt dominus o domine. Marcus o marce. Patitur tamen regula illa exceptionem: quoniam hoc nomen filius debuit facere filie, & facit fili, quod etiam apud antiquiores filie fecit. Liuius Andronicus, Pater noster Saturni filie. Fluuius quoque Deus & Latinus atque etiam si vis populus & fortasse alia huiusmodi nomina apud antiquiores in vocatiuo similes nominatiuo reperiuntur. Virg. viij. Aeneid. Corniger hesperidum fluuius regnator aquarum, pro o fluuie. Idem in Priapeia. De cera facta dat tibi poma Deus. sed hoc nomen de antiquitate nihil videtur mutasse. nemo enim dixit o dee. Idem. Socer arma Latinus habeto. pro o latine. sic quoq; Luc. dixit in. q. De gener o populus vix sæcula longa deorum. & quod in re diuina quotidie audimus, Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, pro agne, & alio in loco. attendite populę meus, pro o mi populę. ¶ Si tamen est proprium.) Quod nomina propria in. ius. finita mittunt vocatiuum in. i. ablata. us. nominatiui, vt Virgilius o virgili. Mercurius o mercuri. Larius o lari. qui lacus est Italiæ. de quo Virg. ij. Geor. Te Lari maxime, teq; fluctibus assurgens. Genius quoq;, & si nomen est appellatiuum, plures enim sunt genij hominum & locorum, tamen quasi nomine proprio Tibullus vocat eum libro, iij. Mane geni cape thura libens. Antiquiores tamen, quod de filius diximus, hæc quoque nomina in. e. terminabant: vt Virgilius o virgilie. Mercurius o mercurie. Illud quoque animaduertendum est vocatiuum hunc quandoque desinere in. i. vocalem, quandoque in. i. consonantem. Nam si in nominatiuo. i. consonans est ante. us. ablata. us. relinquitur in fine. i. consonans, vt Vulteius o vulteі. Hora. j. epistola: durus, aie, Vultei nimis attentusq; videris. vbi Vultei dissyllabum est ratione carminis. ergo in. i. consonantem desinit. Nam in accusatiuo, qui nominatiuo par est in numero syllabarum, vulteium trisyllabum posuit dicens. Vulteium nomine Menam. Quod si ante. us. in nominatiuo est vocalis, & in vocatiuo quoque ablata. us. vocalis. erit. vt Caius o cai, Mar. quod peto da Cai, non peto cõsilium. Nam in nominatiuo trisyllabum posuit idem autor alibi dicens. Caius vt fiat Julius & Proculus. Quod vero Ouid. Põpei trisyllabum posuit in. iiij. libr. de Ponto cum dixit: Accipe Pompei deductum nomen ab illo, eadẽ ratione potuisset Pompeius in nominatiuo quadrisyllabum ponere. Quod si rectus trisyllabus est, vt apud Lucanum: Pompeius ye parem, necesse est vocatiuum duarum esse syllabarum.

Presbyt atq; liger, miser & gener, & tener addes,
Et prosper. dexter. puer. Et quod fit tibi nomen
A gero, siue fero. vir. treuir. iunge saturq;.
Liber & ingenuus. Bacchus, cui iungęs Iberũ.
Sed diphthongus in. eus. ei. dat vel. ei. genitiuo.
Atq; datiuus in. o. dabitur. Cui iungito sextum.
Accusatiuo. um. dat declinatio nostra.
Vs. recti mutans in. e. casum pone vocandi:
Sed dices fili. fluius. deus. atq; Latinus.
Si tamen est proprium per. ius. tũc. us. rapiatur,

¶ Rectus pluralis.) Quod nominatiuus pluralis secundæ declinationis in. i. terminatur, estq; in terminatione similis genitiuo singulari. vt dominus domini, plurali domini. ¶ Genitiuus in. orum.) Quod genitiuus eiusdem numeri & declinationis, in. orum. terminatur: fitq; ab ablatiuo singulari assumpta. rum. vt a domino, dominorum. ¶ Atq; datiuus in. is.) Quod datiuus pluralis eiusdem declinationis terminatur in. is. fitq; ab ablatiuo singulari. o finali mutata in. is. vt a domino dominis. Ambo vero & duo, quæ nomina ad hanc declinationem potissimũ referũtur, quemadmodũ in aliis quoq; locis diximus, in hoc casu ambobus, ambabus, ambobus. & duobus duabus duobus fecerunt. Sed Deus in nominatiuo atque consequenter in vocatiuo pluralibus facit dei regulariter: & dij per synæresin, atq; eadem ratione in datiuo deis vel dijs. Luca. in. q. O vtinam cælicq; deis herebiq; liceret. ¶ Accusatiui) Quod accusatiuus in. os. terminatur, fitq; ab ablatiuo singulari addita. s. vt a domino dominos. ¶ Nominib" neutris.) Quia in principio huius secundi capitis dictum est, quod nomina neutra tres casus habent similes, nominatiuum, accusatiuum, & vocatiuum: & in plurali terminabantur in. a. nunc regula illa contrahitur magis, atq; limitatur: dicitq; que formari a genitiuo singulari. i. finali mutata in. a. Nam si genitiuus in. i. duplex desinit: neutra pluralia in. a. purum. i. vocali ante cedente desinunt vt hoc augurium auguri. hæc auguria, hõc peculium. hij. hæc peculia. si vero in vnico. i. desinit genitiuus singularis: pluralia neutra in. a. mixtum cum consonante, quæ præcedit illud. i. desinunt. vt hoc templum templi templa. hoc donum doni dona.

Rectus pluralis fit in. i Genitiuus in. orum.
Atq; datiuus in. is. Sed dat tibi dij deus, & dijs.
Accusatiui plurales. os. tibi mittunt.
Nominibus neutris. in. a. vertitur. i. genitiui.

¶ De tertia nominis declinatione.

TErtia diuersos dat declinatio fines:
Et quanquã varię, tamen exit in, is. genitiuus.
Ex. a. ponit. atis. Ex. e. facit. is. genitiuus.
Onis. ab. o. fiet. Per. inis. nonnulla dabuntur:
Cardo, ordo, turboq; homo, nemo, iungis appollo.
Et quod fœminei generis datur in. do. vel in. go.
Vnedo dat. onis. seu pomum, siue sit arbos.
Ast Anio & Nerio dant. enis. dat caro carnis.

DE tertia nominis declinatione) Quẽadmodũ prima declinatio tres habuit nominatiui terminationes, secunda vero sex, ita tertia habet multo plures, quæ oẽs mittunt genitiuum in. is. atq; ideo dicit, Tertia diuersos dat declinatio fines. Quia, quanq; hęræ terminales huius declinationis sint vndecim. a. e. o. c. l. n. r. t. x. terminationes quinquaginta sunt & eo amplius, quas cũ de genitiuo disputabimus, ex ordine prosequmur. ¶ Ex. a. ponit. atis.) Quod nomina tertiæ declinationis in. a. desinentia, super. a. nomina tiui. tis. assumpta mittunt genitiuum in. atis. vt hoc toreuma toreumatis. schema, atis. pægma, atis. syrma, atis. pneuma. atis. hæc antiquiores etiam per primã declinabant: suntq; omnia græca, vt in genere diximus. ¶ Ex. e. facit. is. genitiuus) Quod huius declinationis nomina in. e. finita mittunt genitiui. e. mutata in, is. vt hoc mare maris. cubile, lis. mantile, ilis, suntq; omnia neutra atq; latina. nã græca fœminina sunt, reducunturq; ad primam declinationẽ latinã. ¶ Onis. ab. o. fiet.) Quod nomina tertiæ declinationis in. o. desinentia mittunt genitiuum in. onis. super. o. nominatiui assumpta. nis. vt hic sermo sermonis, harpago. gonis. vnio. onis. porphyrio. onis. ¶ Per. inis nonnulla dabuntur.) Quod hæc nomina, quæ vno vel pluribus consonantibus coplectuntur, mittunt genitiuum non in. onis. sed in. inis. hic cardo cardinis. ordo, inis. turbo. inis. pro ventorum vertigine, aut pro puerorum trochisco. Virgil. in. j. Turbine corripuit scopulosq; infixit acuto. Hora. in epodo, Citumq; retro solue turbinem. Nam cum proprium est nomen gladiatoris cuiusdam, generalem regulam sequitur. Idem. ij. Ser. Rides turbonis in armis spiritum, Homo. inis. & nemo. inis. quod ab homine cõpositum est apud antiquiores genitiuum misit in. onis. Ennius apud Priscianũ. Vulturis in fyluis miserum mandebat homonem Ipse quoq; genitiuus neminis antiquus est: quo vix vti possumus. Plautus in captiuis. Neminis miserere certum est. & Lucillius. Nemmis ingenio quenquã cõsidere oportet. Apollo apollinis. cuius genitiuus atticus est appollo, vt Paulus in epistola ad Corinth. i. Hierony. interprete. Ego quidem sum Pauli, ego autẽ Appollo. sed de hoc in declinatione græca dicemus. antiquiores quoq; Festo autore apollonis dicebant. ¶ Et quod fœminei generis.) Quod nomina etiã desinentia in. do. vel in. go. quæ sunt generis fœminini, mittunt genitiuum in. inis. vt hæc teredo teredinis. formido. inis. virgo, ginis. vligo vliginis. Vnedo tamẽ pro arbore & pro pomo, & si generis est fœminini, genitiuum fecit vnedonis. Plĩ. lib. xvj. Quibusdam arboribus cortex cadit, vt malo vnedoni. Idẽ lib. xv. De vnedone. Arbor ipsa fructicosa pomũ inhonorum, vt cui nomen ex argumento sit vnum tantũ edendi. Mendum est incredibili cõsensu in omnibus libris receptũ, quod a me primũ est deprehensum in expositione Seruij super illud Virg. j. Georg. Arbuta sacræ Deficerent syluæ. ait namq; arbuta poma syluarum, quæ Plinius oredones vocat, quod asperitate sua plures edi non possunt atqui Plinius non oredones, sed vnedones appellat. ergo vel meo periculo emendandus est iste locus: atq; fidei pristinæ restituendus ¶ Ast. anio, & nerio.) Quod hæc duo nomina, hic anio vel anien, & hæc nerio vel nerien: mittunt genitiuum in. enis, vt anienis. Hora. j. Car. Et præceps anio ac tiburti locus, quod antiquissimi secundum analogiam declinabant anien. anienis. Cato. non minus quam quindecim milia Anien abest. Papi. etiam in fyluis, priscos imitatus, præceps Anien dixit. Declinatur etiam hic anienis, vt Sild. j. puni. Qua pater acceptis anienis ditior vndis. quanq; potest esse genitiuus anienis: siue igitur prima nominatiui positio sit anio siue anienis, siue Anien genitiuus habet anienis. Luc. in. ij. Gelidas anienis ad vndas. Oui. xiij. Meta. quanquã anienis aquæ cursuq; brevissimus almo. Nerio quoque, vt, A. Gellius libro. xij. noct. atti. scribit. a veteribus sic declinabatur quasi anio: nam perinde (inquit) vt anienen, sic nerienen dixerunt tertia syllaba producta. Plau. in truculento. Mars peregre aduenienis salutat nerienem vxorem suam. Mart. in nuptijs philologię. Certumq; esse gradiuum nerienes conjugis amore torreri. declinatur etiam hæc nerienes. is. vt Varro in saty menipea: Nerienes (inquit) mmerua, fortuna, ac Ceres. Caro prętereа a regula excipitur facitq; in gtõ carnis, quoniã apud priscos hæc carnis. is. declinabatur. Liuius Andro. Carnis ait vinũq; quod libãt. T. Liuius. xxv. ab vrbe. Laurentibus carnis, quę dari debet, data nõ fuerat. Itaq; ab eo quod est caro carũcula, & ab eo quod est carnis carnicula diminutiua declinata sunt Animaduertendũ hoc in loco, quod in græcorũ declinatiõe diximus, noña græca fœminina. in. o. longũ desinẽtia in. onis. feciſſe genitiui apud priscos atq; reliquos casus consequenter, vt. io. ionis. calypso, onis. dido. onis. Plau. in Aulu. Argus quem

quondã Ioni Iuno custodẽ dedit. Liuius Andro. Apud nymphã atlãtis filiã calypsonem. Ennius: Pœnos didone oriundos. Sed huiusmodi declinatione fam nõ esse vtendũ ostendit Quintilianus lib. j. his verbis: mihi autem placet latinã rationem sequi, quousque patitur decor: neq; enim calypsonem dixerim, vt iunonem. quanquam sequutus antiquos Cæsar vtitur hac ratione declinandi. Illud præterea est annotandum, masculina græca in.on, finita in hanc terminationem plerunq; a latinis referri. vt tarchon, cho, raphon. pho. agãmenon. eno. Virg. ix. Aeneid.

Hinc tarcho & thyrrheni tuta tenebãt. Idẽ. in. x. Partheniumq; rapho & pdurum viribus orsen. Papi. in Achil. Stimulatq; agamemno volentes. ¶ Lac tibi dat lactis. quod in. c. duo tantum nomina reperiuntur huius declinationis. hoc lac lactis, quod antiquissimi hoc lacte lactis declinabant. Plau. in menech. Nec lacte est lacti vsquam similius. nã lactes in plurali, vt alias diximus, sunt intestina per quæ labitur cibus, vt scribit Pli. li. xj. natu. hist. singulariter quoq; lactis in nominatiuo dixit Pomponius in Ferentinati. Cerebellum (inquit) lactis agnina. ¶ Halec, quẽadmodum in genere memorauimus, salsugo erat ex pisciculis halecibus sale maceratis cõfecta: quod etiã garũ vocabatur: facit in gtõ halecis. quẽadmodũ & isalex. ecis, vt infra dicemus, sed halec caret numero multitudinis, quemadmodũ & alia multa huiusmodi nomina. ¶ Bogud format. udis.) Quod in. d. vnum tantũ reperitur nomen huius declinationis Bogud, qui fuit Rex Mauritaniæ, facitq; in gtõ bogudis. Liuius apud Prisc. lib. cxiij. Ab vrbe cõdi. Cassius (inquit) et Bogud castra adorti. Idẽ in eodem. Bogudis causa exercitum in Aphricam traijcere conatus sit. Opius in cõmentarijs. Rex Bogud coniunctis suis copijs & cognito regis Iubæ egressũ. & ibidẽ pauloante: Profectus ab Vtica in Mauritaniam regnumq; bogudis est ingressus. ¶ Nostri dixere Dauidis.) Ac si dicat, quod hoc nomen Dauid cum finalem syllabam acuat, neq; possit declinari, quia barbarum est: tamen nostri, hoc est, religionis Christianæ scriptores aliquãdo ausi sunt hic Dauid. idis. declinare penultima in genitiuo longa: quia Dauid vltimã acuit, ergo necesse est, vt gtũm habeat penultima producta, vt Michael, elis, Daniel. elis. Vtitur illa ratione declinandi Iuuencus in quatuor Euangelia. ¶ Additur. is. post. l.) Quod huius declinationis nomina in. l. literam finita, faciunt gtũm assumpta. is. super nominativi terminationẽ, vt hoc animal, alis tribunal, alis. vectigal. alis. Michael, elis, vigil. alis. sol. olis. consul, uli. Deinde dicit, q; hæc duo noia mel & fel in genitiuo assumunt, lis, pro. is. Itaq; genitiuus & reliqui casus, qui pendẽt a genitiuo duplici, l. scribuntur, vt mellis. fellis. melli felli. a melle felle. ¶ Nomen quod fit in. n.) Quod nomina in. n. finita mittũt gtũm. is, assumpta, vt hic tibi. nis. hæc syren. is. delphin, inis, canõ. nis. sed quẽadmodũ in genitiuo diximus in. an. & in. in. & in. on. finita oia sunt græca. In. en. vero partim græca, partim latina. ¶ Men. finita.) Quia superior regula tantum finali syllabæ genitiui prospexit: dicit nunc, q; nomina terminata in. men. vt hoc fulmen, numen. & in, cen. vt cõposita a cano. is. qualia sunt tubicẽ. fidicen. cũ his quatuor nominibus, vnguen. pecten. inguẽ. gluten. mutãt. e. nominatiui in. i. vt fluminis. numinis. tubicinis. fidicinis. vnguinis. pectinis. inguinis. glutinis. glutinis, quod Pli. lib. vij. glutinum dixit. Glutinum (inquit) perpendiculũ & terebrã. Hymẽ vero, quomõ mittat genitiuum, nõ expressit: quia nusquã eius obliqui a me reperti sunt: quod si declinaretur, nihil dubium est, quin Hymenis genitiuum faceret: & reliquos casus consequenter. ¶ In. on. vero quæ, vt diximus, omnia sunt græca. partim mittunt genitiuum in. ontis. vt Lacoõ, ontis. Demophoon, ontis. Hippocoon, ontis. Hippomedon, ontis. Phaeton. ontis. Acheron, ontis. Tarchon. ontis. Bison. ontis. Partim in. onis, vt dæmon. onis. canon. onis. daphnon. onis, sindon. onis, sidon. onis. Sinõ. onis. hieron. onis. Euan quoque vnum de bacchi nominibus autore Prisc. tis, in genitiuo assumit. dicimusque Euantis. Papin. v. Theb. Et a summis auditus montibus Euan. Virgil. vj. Aeneid. Illa chorum simulans Euantis orgia circum. Seruius, participium esse vult Euantis, quasi bachantis. Sed de his, vbi de græca declinatione, plura. ¶ Is. post. r. iunges.) Quod huius declinationis nomina in. r. literam terminata assumunt in genitiuo, is, quacunq; vocali præcedente. vt puluinar. aris. torcular. aris, anser. eris, passer. eris. Gadir. iris. amor. oris, decor. oris. murmur. uris, fur. furis. Far vero accipit in genitiuo. ris. itaq; per. r. duplex scribitur. far farris, & reliqui consequenter casus, qui a genitiuo formantur. farris autem ideo putant. r. in genitiuo sumpsisse: ne coincideret cum secunda persona huius verbi for faris. Deinde dicit, q; tria nomina in. cer. desinentia mittunt genitiuum. cer. mutata in. eris. ea sunt acer acris pro fortis, vehemens & acutus, nam pro arbore aceris in genitiuo facit. Solinus de thure scribens. Ramis (inquit) ad aceris æqualitatem. Volucer. cris. alacer. cris. Deinde quod hoc nomen imber, & ab eo composita September, October, Nouember, December, mulciber formant genitiuum. ber. mutata in. bris. vt imbris, Septembris, Octobris, Nouembris, Decembris, Mulcibris, nam a mulcendo & imbri compositum videtur: & recte simplicis declinationem seruat, sed Ouid. in secunda. de arte mulcideris posuit dicens: Mulcideris capti Marsq; Venusque dolis. Cice. vt in secunda declinatione diximus genitiuum mulcibri protulit. ij. Thus. Celeber quoq; & saluber genitiuos faciũt celebris & salubris. Possunt autem hæc duo adiectiua cum illis tribus acer. volucer. alacer. & cum illis quæ terminãtur in. ster. etiam & sub terminatione in. is. pro genere masculino & fœminino declinari, vt hic & hæc alacris & hoc alacre. hic & hæc acris & hoc acre. Virgil. vj. Aen. Anchises alacris palmas vtrasque tetendit. Ennius apud. Prisc. Somnus repente in campo passim molissimus perculit acris. ¶ In. tris. plura dabis.) Quod in ter. desinentia noa mina multa reperiuntur mittentia genitiuum in. tris. non tamen omnia, vt quidam putauerunt: quoniam græca omnia mittunt genitiuum in. eris. vt soter, eris. panther. eris. character. eris. physeter, eris. stater. eris. luter. eris, spinther. eris. Non spinthris. & cõplura alia: de quibus. lib. v. cum decrementis nominum dicetur plenius differendum est. Quæ vero in tris. mittunt genitiuum, hæc sunt fere. frater, tris. mater. eris. pater. tris, & ab eo composita, vt diespiter. tris. marspiter. tris. opiter. tris. Iupiter, tris. quod etiam Iouis facit, sed hoc a nominatiuo Iouis est, quemadmodum Iupitris a Iupiter: qua declinandi ratione Iginius frequenter vtitur, vt vter. tris. accipiter, tris. venter, tris, linter, tris, etiam si græcum sit,

Lac tibi dat lactis. halec halecis habebit.
Bogud format. udis. nostri dixere Dauidis.
Additur. is. post. l. Sed. lis. mel. fel. q; recepit.
Nomen quod fit in. n. assumit. is. in genitiuo.
Men. finita dabunt inis. & quod desinit in. cen.
Atq; vnguen. pecten. iunges cũq; inguine gluti.
Et quandoq; datur ex. on. genitiuus in. ontis,
Is. post. r. iunges. Tamen. r. tibi far geminabit.
Cris. dat acer. volucer. alacer. Bris. accipit imber.
Et sua composita, Celeber, quibus adde saluber.
In. tris. plura dabis. frater. mater. pater. vter.

¶ Et nomina adiectiua pro genere masculino desinentia in. ster. mittũt quoq; gtũm in, stris, vt sylvester, stris. quod cum est viri proprium sylvester. stri, per secundam declinatur, rursus ter. stris. equester. stris, pedester, stris. palustер. stris, campester. stris, sequester. stris, quod etiam per secundam & primã declinatur, sequester. stra, strum. Sed quæret fortasse quispiã cur non fecit mentionem hoc loco huius nominis iter. Ad quod illud dicimus hoc nomẽ in vsu nostro ex duobus rectis constare, hoc est, Iter iteris. itiner. eris, sed in nominatiuo & duobus reliquis casibus, qui in neutris nominib⁹ sunt nominatiuo similes, magis est ĩ vsu iter, in obliquis magis est itiner: sed de hoc infra iterum dicemus, cum de habentibus duplex cremẽtum differetur. Eadem ratione, cum Iuppiter & Iouis in ntõ dicatur, atq; in gtõ Iupitris & Iouis. Iuppiter in ntõ magis est in vsu, quẽadmodum & Iouis in genitiuo, qui est ab eo quod hic Iouis. Cæcilius apud Prisc. Non nobis quidẽ Deus repertus est Iouis. & Actius apud eundem. Lucifera lampade exurat Iouis arietẽ. ¶ O. facit ex. u.) Quod hęc quatuor nomina femur ebur, robur, iecur, & si regulã sequuntur terminatorum in. r, quantum ad syllabã genitiui terminalem attinet, tamen in penultima mutant. u. nominatiui in. o. dicimusq; femoris, eboris, roboris, iecoris, quod etiam in gtõ fecit noris vel iocinoris fecit, quanquam videatur ab eo quod est iecinus vel iocinus declinari. Persi. rupto iecore exierit capricius. Liui. viij. ab vrbe. Caput iocinoris a familiari parari frequenter audiebat. Ab eo quod est ebur & robur ebura & robura faciebat: autor est Quint. in, j. Deinde dicit, q; hoc nomẽ cor accepit. d, literã meam, fecitq; in gtõ cordis. Hepar vero, quod apud græcos hepatos gtũm facit, ideo nõ posui, quia hoc nomẽ a latinis receptum nõ est, cum proprijs habent iecur, & quod ex antiquioribus grãmaticis nullus posuit, quod ipsum argumento est eo nõ esse vtendum. Lar quoq; pro rege Veientium, quod Prisc. posuit facere gtũm lartis, ego nõ posui, quod huius nominis tantũ obliquos reperio. Liui. li. iij. Larte tolumnio rege veientum, & Oui. Larte ferox, cæso cossus opima tulit. ¶ Suscipit. atis. ab. as.) quod nomina tertiæ declinationis in. as. finita mittunt gtũm in atis. s. nominatiui mutata in. tis. vt pietas. atis. sanctitas. atis. ciuitas. atis. veritas. atis. & noia gentilia, vt Arpinas. atis. Altinas. atis. Tolosas. atis. quæ antiquiores per. is. &. e. declinabant, vt arpinatis. ate. altinatis. ate. Excipiuntur quatuor monosyllaba quæ aliter exeunt in gtõ, ea sunt vas. dis. Cic. in. offi. Vas factus est alter eius sistendi. Hor. j. Ser. Ille datis vadibus, qui rali tantũ secundæ reperitur declinationis, Cato apud Gel. li. xij. noctium atti. Neq; vasum, neque vestimentum vllum est in manu pretiosum. As, asis. pro libra, duodecim vnciarum, siue pro solida hæreditate. Mas maris, pro masculo in qualibet specie, quod aliquando figurate etiam neutris iunximus, quia masculum diximus: quod vtrunq; improprium est. ¶ Atqui græcũ ponit. adis.) Quod nomina græca paratim mittunt genitiuũ in. adis. vt Arcas, adis. Pallas. adis, monas. adis, ogdoas ogdoadis. decas, adis. hellas. gigantis, adamas. antis. Atlas. antis. Pæas. antis. Sed q̃ sunt illa, quæ mittunt in. adis. quæ in. antis. a declinatione græca perendum est: nam quæ illi mittunt in. ados. nos in. adis. quæ illi in. antos, nos in. antis. vera tere debemus. ¶ Cum sit in. es. nomen.) Quod nomina masculina, aut communia duorum generum terminata in. es. mittunt genitiuum in. itis. e. nominatiui mutata in. i. &. s. mutata in. tis. vt hic stipes stipitis, hic trames. itis. hic & hæc miles, itis. hic & hæc sospes, itis. Excipiuntur duo, hic verres, hic & hæc vates, quæ formant genitiuum, es. muta in. is, vt verres. ris. vates. eis. In. etis, vero mittunt genitiuum vndecim nomina, quæ sequuntur. paries. etis. aries. etis. perpes perpetis. interpres. etis. teres. etis. indiges. etis. præpes. etis. hebes. etis. Inquies inquietis. locuples. etis. magnes. etis. mansues. etis, quod apud priscos fuit. Actius in meleagro: Misericordia mansues fit. Plautus in asinaria, Reddam ego te fera fame mansuetem, suis. e. videtur fecisse vtrobiq; Impes impetis. tantum in ablatiuo siue septimo casu reperitur. atque ideo ad defectiua nomina reiecimus apud Columellam quoq; reperi in. ij. de re rust. Compitibus. ab eo quod est compes compitis. E vepribus (inquit) compitibusque congesta colligere. Duo tamen ponit mittentia genitiuum in. edis, hæres. edis. & pes. dis. Composita quoque a sedeo. es, exeunt in. idis, vt obses. idis, reses. idis. præses. idis. deses. idis. ¶ Græcum nomen in, es.) Quod nomina græca in. es. finita plerunq; mittunt genitiuum in. etis, vt cres, cretis. lebes. etis. tapes. etis, quod etiam hoc tapete, vel hoc tapetum dicitur. Sillius. iiij. puni. Illum Sidonio fulgentem ardore rapeta. Virgil. ix. Aeneid. Pulchrosque tapetas. Pli. libro. viij. in tapetis antiquissima gratia. & in. ff. in titu. de auro & argento legato. l. argentum. Tapeta (inquit) vesti cædunt: quæ aut sterni, aut injici solent. quanquam tapeta posse legi alibi diximus: nam quod Virgil. ix. Aeneid, dixit, qui forte tapetibus altis, ab eo quod est tapes rapetes, vel tapetis esse potest. ¶ Nomina vero propria virorum quandoq; mittunt genitiuum. es. mutata in. is, vt Ioannes, ioannis, Diomedes diomedis. Vlysses vlyssis. Achiles achilis: quandoque mittunt genitiuum es, mutata. in. is. atq; etiam in. etis. vt Dares daris, vel daretis. Thales thalis, vel thaletis. Chremes chremis vel chrematis. Rhamnes. nis. vel rhamnetis. Pheres. is. vel pheretis, Virgil. v. Aeneid. Vastis cum viribus effert Ora Dares. Atque iterum: Præcipitem Darem ardens agit. & paulopost. Pessumque Dareta eripuit mulcens dictis. Iuue. Et mitte Thaletis ingenium, Terentius. in Andria: Puerum inde abiens cõueni Chremis. Idem in eadem. Chremetis affinitatem effugere potero. Virgil. ix. Aeneid. Eurialus phaleras Rhamnetis, & aurea bullis, Papinius. ix. The. Inde Pheres acerque Tichus, sed cassa Pheretis.

¶ Es.tibi fœmineum) Quod nomina fœminina in.es. desinentia mittunt genitiuum.es, mutata in.is. vt aspes.is, vulpes,is. proles.is. soboles.is. quatuor vero fœminina quę hic explicantur. mittunt genitiuum in. etis. ea sunt teges.etis. leges.etis. abies.etis. quies.etis, quod (vt supra diximus) veteres per quintam nominis declinationem proferebant. merces facit mercedis, & Ceres cereris. Quod vero iuniores ab eo, quod est Agnes. etis, in genitiuo fecerunt, arte atque exemplo caret, nullum enim græcum fœminnum est huius declinationis, quod faciat genitiuum in. etis. & diuus Ambro. qui nobis vitam atq; historiam beatæ Agnes scriptam reliquit: cui frequenter nomen virginis repetat: nunquã agnetis agneti agnetem ab agnete dixit: sed agne agnes & reliquis casibus græce declinationis semper vsus est: nam cum Agne nomen sit græcum, interpretetur quæ casta, aut declinatione græca flectendum est, Agne agnes vel agneos, aut latina Agna agnæ. vt Horatius. j. Ser. delectat veluti balbum polypus Agnæ. Quid quod in codicibus antiquis atque fide probatissimæ, in quibus rei diuinæ mystica pertractantur, cum virginis martyrisque commemoratio fiat: nõ Agnetis & agnete, sed Agnes & agne legitur: quam scripturam adhuc retinent viri religiosi, atque antiquitatum veręq; lectionis diligentissimi indagatores, qui habitu moribus & vitæ sanctimonia diuum nobis Hieronymum repręsentant.

Es.tibi fœmineum conuertit in.is. genitiuum:
Sed teges, atq; seges, abiesq;, quiesq; dat.etis.
Merces mercedis facit in Cereris Ceres exit.
Is. finita tibi mittunt similem genitiuum.
Cuspis format.idis. cassis, lapis additur illis.
Semis semissis dat, sanguis sanguinis. Et quæ
Dant, eris, vt cucumis. vomis, & cinis, addito
pulueris.
Impubis iunges. glis gliris, lisq; dat.itis.
Samnis samnitis. dis. ditis. iunge Quiritem.
Græcum mittit. idis. Simois Pyroisq; dat. entis.
Quod sit in.in. & in.is. dabit. inis. iungito pollis.

¶ Is. finita tibi mittunt.) Quod nomina in. is. desinentia habent genitiuum similem nominatiuo, vt panis panis, ignis ignis, nauis nauis, clatlis.is. Tria tamen nomina mittunt genitiuum in. idis. Cuspis. idis. atque ab eo compositum tricuspis. idis. Ouid. j. Meta. Posito tricuspide telo. Cassis. idis. quod etiam hæc cassida declinatur. Virgil. libro. xj. Aeneid. Et aurea vari cassida. lapis, idis. a quo Ennius in. vij. casu fecit lapi dicens. Occumbunt multi lethum ferroque lapique. Semis præterea facit semissis. vt in digestorum libris de vulgari & pupillari substitutione. l. Etsi. Per honorum (inquit) possessionem semis ei ablatus sit. Genitiuum posuit Priscianus de ponderibus & mensuris, dicens. Post hæc semissis solidi pars maxima fertur. Cum vero non sex vncias, aut assis medietatem: sed tantum alicuius integri dimidium significat siue sit aduerbium siue sit nomen, indeclinabile est. Sanguis. mis. a quo exanguis compositum exanguis fecit in genitiuo non exanguinis, vt supra memorauimus. ¶ Et quæ dant. eris,) Quod quinque nomina quæ hoc in loco explicantur mittunt genitiuum in. eris. Cucumis. eris. Virgil. in Copa. Et pendentimco ceruleus cucumis. declinatur etiam cucumer. eris. imo, quantum suspicamur, hæc nomina duplices habuere casus ex duplici nominatiui terminatione profectos, cucumer vel cucumis. eris. vel cucumis. cucumeri vel cucumi cucumerem vel cucumin. Pli. lib. xix. Cucumin vero & in odore & incolore simulem. Idem lib. xx. Cucumin syluestrem esse dicimus multo infra magnitudinem satiui, & paulopost. Cucumin qui magnificant. Vomer vel vomis vomeris. Seruius. Georg. vomer (inquit) vel vomis ab vtroque vomeris. Et eodem modo ciner vel cinis. eris. puluer vel puluis. eris. impuber vel impubis. eris. quemadmodum in principio huius libri diximus. Cæsar in libro de analogia, puber puberis declinare præcepit. Probus vero grammaticus eruditissimus pubis puberis: nos tamen cum apud Cicero. in. ij. de Orato. legamus, quod nisi puberem te iam (inquit) haberem. & apud Salust. in Iugur. Deinde omnes puberes numidas atque negotiatores interfecit: suspicamur ex analogia, quam habent inter se dictiones simplices & ab eis compositæ, duplices fuisse nominatiui terminationes, atque vtranque regularem habuisse genitiuum puber puberis, a quo sit compositum impuber. eris. quemadmodum Cicero in. iij. Inuect. dixit. Filium eius impuberem legatum a patre missum. & hic & hæc impubis & hoc impube, quam declinandi rationem Virgil. sequutus ait. Impubis Iuli. & Hor. ij. Car. Impubem parentes Troilum. & idem in Epodo. Tremebat quæstus ore constitit puer impube corpus. Glis. iris, animal notum est, de quo Martia in disticho, cuius lemma est glires, Inquit. Tota mihi dormitat hyems & pinguior illo tempore sum, quo me nil nisi somnus alit. Quod vero quidam glitis & glisis ab eo quod est glis fecerunt, adhuc nusquam legi. Lis. litis. famnis. atis. dis ditis. genitiuum in. tis. miserunt, Quirites quoque, quod Phœcas in numero tantum multitudinis declinaret, ex proportione in singulari quiris quiritis declinari posset, quam rationem Ouidius sequutus in elegis dixit, An si pulsassem minima de plebe quiritem. & Persius. Quibus vna quiritem vertigo facit. ¶ Græcum mittit. idis.) Quod nomina græca huius declinationis terminata in. is, mittunt genitiuum in. idis. vt Paris paridis. Adonis adonidis. Eupolis eupolidis. Doris. idis. Thetis, idis. Iaspis. idis. Aliquando habent genitiuum parium syllabarum: cum scilicet genitiuis apud græcos in. os, purum desinit, vt Paris parios. Paris paris. Adonis adonios. Adonis adonis. Neapolis neapolios. Neapolis neapolis. Pleraque tamen ex his, quæ græci tenuant in. ios. in genitiuo, mittunt apud nos genitiuum in. idis. vt tigris tigrios. vel tigris tigridis. ¶ Simois Pyroisque.) Quod hæc duo nomina græca pyrois & simois. reperiuntur apud latinos facere genitiuum in. entis. vt Pyrois pyroentis. Simois simoentis Ouidius. j. Meta. Interea volucres Pyrois Bous & Aethõ. Valer. Flacus in. v. argonauticæ. Et formidantem patrios Pyroenta dolores. Virgilius. j. Aeneidos. Vbi tot Simois correpta sub vndis. Idem in eodem. Alma venus phrygii genuit Simoentis ad vndam. ¶ Quod sit in. in.) Quod nomina græca quæ in nominatiuo duplicem habent terminationem (hoc est) in. in. vel in. is. mittunt genitiuum in. inis. vt Eleusin. eleusis eleusinis, Salamin vel salamis. minis. Trachyn vel trachys trachynis. Delphin vel delphis delphinis. Phorcyn vel phorcys phorcynis. Qui in epistola Phædræ. Tempore, quo nobis inita est cereale Eleusis. Idem. vij. Meta. Cerealis Eleusis iterum dixit. Seruius in illud Virgil. j. Georgicorum. Vomis & inflexi primum graue robur aratri. græci (inquit) delphin & delphis dicunt, eleusin & eleusis. sed versus in. n. desinunt, quod in obliquis habent. n. delphinos. eleusinos. dicitur etiam & Eleusina. Iustinus libro. v. Tyrannos (inquit) Eleusina emigrare iusserat. Ouidius. x iij. Meta. Dominæ sub imagine signum Seruat adhuc Salamis. Horatius. j. Carm. Teucer Salamina, patremq; cum fugeret. Trachyn & trachys

quod interpretatur aspera: vrbs est Boeotiæ. Lucanus: Trachyn prætioq; nefandæ lampados. & Ouid. in. xi. Meta. Herculeam trachyna iube. Quod vero dicit, iungito pollis, quantum ad terminationem. is. intelligendum est: nam illa in. inis. penultima longa faciunt, hoc penultima breui: illa præterea græca sunt hoc latinum. Declinatur etiam pollen pollinis, autoribus probo & Cæsare in lib. de analogia. Phocas vero & Caristus pollis. inis. declinant, Sed quemadmodum de recto non satis constat, ita de obliquis exploratum est. Serenus. Proderit & madida frumentum polline turgens. Celsus. libro. ij. Expolline infirmissimus cibarius panis. Plin. libro. xxxiij. Illinunt (inquit) cum polline.

Ois nomen in. os. mittit. Tamen exit in. oris.
Ros, flos, moscꝫ, lepos. Os transit in oris, & ossis.
Custos custodis dat, bos bouis. Et tamen. eris.
Græca dabunt. vt tros, thos, minos, additur heros.
Vs. tibi mittit, oris. Per. cris. sed plura dabuntur,
Vlcus, acus, viscus, fœdus, cum pondere fidus.
Vellus, oluscꝫ, scelus, funus, genus: addito vulnus.
Munus, onusque, latus, vetus atque opus. Et tamẽ udis.
Dant subscus, incus, palus, & pecus hæc muliebre.
Telluris Veneriscque dabunt Telluscꝫ Venusque.
Cætera fœminei generis mittuntur in. utis.
Quæ polysyllaba sunt: monosyllaba dantur in uris.
Grus & sus dat. uis. Intercus. utis. tibi mittit.
Græcum nomen in. us. genitiuum mittit in. untis.

¶ Otis. nomen in. os.) Aliq hanc regulam de terminatis in. os. aliter posuerunt dicentes mittere frequẽtius genitiuum in. oris. nos autem illam inuertentes diximus generaliter facere genitiuum in. otis. quod plura in. otis. facere reperiũtur, quam in. oris. vt rhinoceros, otis. monoceros. otis. niceros. otis. ægoceros, otis. eros otis, phileros. otis, nepos. otis. dos dotis. cos cotis. sacerdos. dotis, compos. otis. impos. otis. Mart. in. j. Quæ non promisit prælia rhinoceros. Idem in eodem. Et puri nasum rhinocerotis habent. Plin. li. viij. Asperrimam autem feram rhinocerotem. Luca. Humid" ęgoceros, nec plus leo tolitur yrna. Martia. Cum placeat phileros tota tibi dote redemptus. & paulopost: Perpetuam dij te faciant philerotis amicam. & in libris digesto. titulo de fideicõmissis l. Lucius, Eros erotî libertatem nõ dedit. In oris, vero exeunt pauca, quæ hic enumerat. ros roris, flos. oris. mos moris. lepos leporis. os oris. & quæ terminantur etiam in. or. vt arbor vel arbos arboris, color vel colos, coloris. vapor, vel vapos vaporis. odor. vel odos odoris. honor vel honos honoris. Virg. in Buco. Nunc omnis parturit arbos. Pli. libro. xxxv. glebis inquit suus colos atque ibidem sæpius ea declinandi ratione vtitur. Lucr. lib. v. Et volitans permanat ad hos frigusque vaposcꝫ. Plau. in captiuis. Cuius odos sub basilica nos omnis adegit in forum. Virgil. i. Aeneid. Hic pietatis honos: sic nos in sceptra reponis' timor etiam vel timos apud Marcel. legitur. Os quoque in alia significatione ossis facit. custos custodis. bos bouis. ¶ Et tamen. eris.) Quod quædam nomina græca reperiuntur mittentia genitiuum in. ois. vt minos. ois. troiis tros. thos thois. heros herois. Ab eo quod est Minos, minonis fecit Salust. apud Priscia. in. vj. histo. Dædalus (inquit) e Sicilia profectus quo Minonis fugerat iram. sed potest esse hic genitiuus ab eo, quod Minon. Virgil. j. Aeneidos: Tros, tyriusque mihi nullo discrimine agetur. Et in eodem: Troas reliquias danaum, & Troes te miseri ventis maria omnia vecti. Pli. libro. viij. Nam thoes luporum id genus est. ¶ Vs. tibi mittit,) Sæpe de hac quoq; regula inuertenda cogitauimus, propterea quod aliquanto plura excipiebantur, quã contigebat: sed ne simus tantæ nouitatis autores dicamus: quod huius declinationis nomina terminata in. us. mittunt genitiuum in. oris. ea fere sunt corpus corporis. decus decoris, lepus leporis, litus litoris, fœnus fœnoris, frigus frigoris, nemus nemoris. pectus pectoris. pignus pignoris. pecus pecoris. stercus (tercoris. tempus temporis. tergus tergoris. facinus facinoris. & nomina comparatiua sub terminatione. us. vt nobilius nobilioris, breuius breuioris. Excipiuntur vero septemdecim nomina, quæ tribus versibus continentur, quoniã genitiuum mittunt in. eris, vt vlcus vlceris. acus aceris, viscus visceris. fœdus fœderis. pondus ponderis. fidus. eris. vellus velleris. olus oleris. scelus sceleris. funus funeris. genus generis, vulnus, eris. munus. eris. onus. eris, latus. eris. vetus veteris. opus operis. Illa quoque duo pignus & fœnus etiam in. eris. quoque exeunt. Iuuena. Milia fœnus pigneribus positis, a fœnere quo que fœneror & fœnero declinata sunt. ¶ Et tamen. udis.) Quod huius declinationis quatuor tãtum nomina exeunt in. udis. subscus. udis incus. udis, palus paludis, pecus pecudis. Quatuordecim anni sunt, ex quo hanc regulam magno honoris nostri periculo cœpimus edere, vt aliorum autorum perplexitatem fugeremus, qui hac in parte genus cum declinatione, atque vtrumque cum syllabarum quantitate confundunt. in quo quanto breuiores facilioresq; fuerimus quã cæteri, addo etiam copiosiores, etiam maleuolis iudicandum relinquo. Sed in tanto temporis interuallo ex frequenti librorum lectione, quos lexici mei gratia excusi, vnũ tantũ reperi nomen, quod regulis a me traditis nõ continebatur: cuius etiam neq; alij quoque grammatici mentionem fecerant. Id erat subscus. udis. Ennius apud Festum. Neq; vlla subscus prohibet compagem. Cato, de re rusti. subscudes ilígneas adindito. Quod vero dixit pecus hæc muliebre, dictum est propterea, quod hoc pecus pecoris facit in genitiuo. ¶ Cætera fœminei generis) sunt autẽ tantum quinque vt in genere disputauimus. virtus virtutis, iuuentus iuuentutis, senectus senectutis, salus. tis. seruitus. tis. ¶ Monosyllaba dantur.) Quod nomina monosyllaba huius declinationis terminata in. us. mittunt genitiuum. in. uris, vt mus. ris. ius. ris, crus cruris. thus thuris. pus puris. quo frequenter etiam in obliquis Celsus vtitur. Grus tamen facit gruis. & sus suis. Ligus vero rationem monosyllabarum sequitur, aut genitiuum ab altera terminatione hoc est ligur accepit, fecitque cum illo liguris. Hoc nomen intercus. t. in genitiuo accepit: propterea quod ab inter & cutis componitur. ¶ Græcum nomen in. us.) Quod nomina græca terminata in. us. mittunt genitiuũ in. untis, vt Amathus. untis. Sipus. untis. Phycus. untis. Hiericus. untis. Opus. untis. Trapezus. untis. Hydrus. untis. Phlius. untis. Virgil. x. Aeneid. Amathus est celsa mihi Paphos. Ouidius. x. Metamor. Atsi forte roges fœcundam Amathunta metallis. Luca. in. vij. Et subdita Sipus montibus. Silius. ix. punico. terras & litora Sipus. vrbs est Apuliæ, quæ postea Sipontus dicta est. Pli. in Cyrenaicæ descriptione: promontorium (inquit) Phycus per creticum mare excurrit. Luca. in ix. sęuas meritũ Phycunta ruinas sparsit. Prole. in Palæstinæ descriptione. Hiericus recto posuit: accusatiuum vero Plin. libro. v. Hiericuntem (inquit) palmeris constam, fontibus

irriguam. Opus. intis, oppidum a Ptolemæo ponitur in Achaia Ouid. in. i. de Ponto. Cede puer facta parroclus opunta reliquit, Plin. libro. vi. a Pharnacea centũ millia passuum Trapezus. & paulopoſt, a Trapezunte (inquit) centum quadraginta mille passus. Curtius: Regionem eam vsque ad trapezuntem defendere. Luca. in. vi. Quas auius Hydrus antiquusque Dares. Pli. in. iij. Ab Hydrunte in primis Italiæ portu nobili. Cice. in epistolis. ab hydrunte (inquit) ludibundi peruenimus, Phlius quoque ab Ptolemæo in Sicyonia ponitur. Pythagoram vero ad Leontem Phliunta venisse legimus.

¶ Depus exit. odis.) Quod nomina compoſita a pus podos græce, quod interpretatur pes, mittunt in. odis. vt tripus, odis. non tripos. odis, vt indocti grammatici dicunt. œdipus. odis, Martia. Qui legis œdipodem caligantemq; Thyestem, Plautus in penulo per secundam declinauit. Isti inquit orationi œdipo opus est conjectore. Suetonius quoq; in Cæsare eadem declinatione vsus est, Papinius etiam primã in primo thebaidis. cum dicit: Oedipo de confusa domus. ab eo quod est hic œdipodes, odæ. Melampus. odis. hic diuinus fuit Amithaonis filius, a quo melampodium herba dicitur reperta. ¶ Dat diphthongus in. æs.) Quod duo reperiuntur nomina in. æs. diphthongon finita hoc. æs. quod facit in genitiuo. æris. Et hic præs quod facit prædis. In. aus. quoq; duo hæc laus, hæc fraus. quod vtrunq; facit genitiuum in. dis. ſ. fraudis, laudis. ¶ Si. b. p. phi, præit. s.) Quod nomina habentia. b. aut. p. aut. ph. quæ a græcis dicitur. phi. ante. s. formant genitiuum interposita. i. inter. b. p. ph. &. s. vt arabs. bis. plebs. bis, chalybs, ybis. lælaps, apis. seps, sepis. stirps. pis. inops. opis. gryphs, yphus. ciniphs. iphis. qui fluuius est Aphricæ ad Caramãtes, quanquam græci in recto per. p. exile scribant. in. obliquis per. ph. aspiratum. ¶ E. mutatur in. i.) Hæc regula ad genitiui penultimam perrinet: dicitq; quod nomina plurium syllabarum habentia. e, ante. bs. aut. ps. mutant illud. e. in. i. in genitiuo. vt cælebs. ibis. princeps, ipis. q; si monosyllaba sunt, nõ mutant. e. in. i. vt plebs plebis, seps, epis. Auceps tamẽ neq; fecit aucepis: nec aucipis, sed aucupis, Probus tamen eos dicit errare, qui dicunt auceps aucupis: cum dicendum sit aucupes aucupis. Sed ego nescio quid sibi voluerit vir doctissimus, cũ nunq; aucupes, sed frequenter auceps reperiatur. vt apud Ouid. xj. Meta. Laqueis quos callidus abdidit auceps. ¶ Ponit hyems hyemis.) Quod in. ms. vnum tantũ reperitur nomen hæc hyems, quod fecit hyemis: & in. ls. vnum quoq;, hæc puls. quod fecit pultis Pli. lib. xviij. Videtur tã puls ignota Græciæ fuisse, quã Italiæ polenta. Iuue. Et grandes fumabant pultibus ollæ. ¶ Si præit. n. aut. r.) Quod nomina habentia. n. aut. r. ante. s. mittunt genitiuũ interposita. ti, inter. ns. aut. rs. vt hic dodrans. antis. sextans. antis. sapiens, entis. mens. entis. tyrins. this. quod th. aspiratum recipit. frons. ontis. aruns, untis. In. dis. tamen genitiuũ faciunt quinq;. Lens. dis. animal illud siue bestiola, quæ in capillis palpebrisq; innascitur. Serenus. Vnda maris lendes capitis deducit iniquas. Plin. lib. xxxv. Item lendes in palpebris tollit. lens vero cum facit lentis. legumen est notum. Frons. dis. Virg. ij. Georg: Præcipue dum frons tenera, vbi Seruius ait, veram lectionem esse frondis, sed a fronte & a fronde vnum ait esse nominatiuum. Varro quoq; in libris de re rust. Etiam frons in nominatiuo protulit, cum vero facit frontis, partem capitis aut faciem alicuius rei significat. Glans glandis. Ouid. xiiij. Meta. Missa solet medio glans intabescere cælo. Cæsar in cõmentarijs. Eodem tempore glans missa est inscripta. & digestis de glande legata. glandis nomine omnis fructus continetur. Virg. Tantũ pluit ilice glandis, dicit. ¶ Nefrens. dis.) Pro porcello, vt in genere diximus, qui cum ablactatus sit nondum tamen fabam aut glandẽ frendere, hoc est frangere potest. ¶ Libripens. dis. Quod a libra & pendo pendis, a quo est appendo & suspendo. Pli. lib. xxxiij. Stipis ponderandæ pensatores dicuntur libripendes. Liuius Andronicus apud Prisc. Impubis libripens esse nõ potest. ¶ Vt cor dat cordis.) Quod etiam cõposita a corde faciunt in genitiuo quẽadmodũ simplex cor cordis: vt concors. odis. discors, discordis. vecors. dis. secors. dis. praui cors, odis. misericors. ordis. ¶ Vncia quod nomen.) Quod composita ab vncia mittũt genitiuum in. uncis, vt quincuns. uncis. septuns, uncis. decuns. uncis, deuns. uncis, Sunt qui per. x, in fine pcipiant scribere quincunx. sextunx, deunx. decunx. Illa opinor ratione ducti, quod proprium est desinentium in, x. mittere, genitiuum in. cis. ¶ Dat capitis caput.) In. t. finitum nomen, quod declinetur, vnum tantum reperitur caput, facitque in genitiuo capitis. & duo ab illo composita sinciput & occiput facientia genitiuum in. cipitis. sincipitis & occipitis. Dicit præterea in. cipitis. mittere genitiuum composita a capite, habentque duplex genitiui crementum. vt biceps bicipitis. triceps tricipitis. anceps, itis. præceps. itis, quæ etiam antiquissimi ancipes. itis. & præcipes præcipitis declinabant. Plau. apud Priscianum. in commorientibus. Saliam in puteum præcipes. Idem in rudente. Alterinsecus est securicula ancipes, atq; e diuerso præcipes præcipis. atq; ancipes ancipis declinabant. Liuius Andronicus apud Prisc. Seque in alta maria præcipem inops dedit. & Ennius apud eundem: intra muros, aut extra præcipe casu. ¶ Superioribus quoque annumerantur duo nomina duplex cremetum habẽtia. supellex supellectilis. & iter itineris, sed iter, vt supra diximus, iteris fecit, quemadmodum itiner itineris, ex quibus duobus eruditior ætas vnum conflauit iter itineris. itaque non dicimus, itiner in recto, neque iteris iteri. iterem in obliquis. Supellex vero ideo fecit supellectilis, quod antiquiores hæc supellectilis declinabant, sic Cato apud Priscia, quasi supellectilis (inquit) solet, nunc vero hæc supellex dicimus. vt Horatius Campana supellex, & Persius. Quam sit tibi curta supellex. Virgil. j. Georg. Virgea præterea Celei vilisque supellex, vbi ait Seruius. supellex vsurpatum est: nam artis supellectilis est, quia genitiuus, aut par esse debet, aut maior vna syllaba: si duabus, contra artem id est,

De pus exit. odis. tibi sit pro teste Melampus.
Dat diphthongus in. æs. præs pdis. & æs dabit æris.
Dat diphthongus in. aus. laus laudis. fraus quoque fraudis.
Si. b. p. phi præit. s. mediam dabis. i. genitiuo.
E. mutatur in. i. quando præponitur illis,
Si polysyllaba sunt · Tñ aucupis exit ab auceps.
Ponit hyems hyemis. Puls pultis mittere debet.
Si præit. n. aut. r. mediam dat. ti genitiuus.
Lens lendis mittit. frons frondis. glans quoque glandis.
Nefrens nefrendis. Quod pendo libraq; gignit.
Vt cor dat cordis, sic quæ componis abillo.
Vncia quod nomen componit, mittit in. uncis.
Dat capitis caput in. cipitis. sua compositiua Et
Quæ dãt crementum tibi duplex. Adde supellex.
Atq; iter, aut itiner. dant. lectilis. hæc in. crisq.

¶ X. finita dabunt. x. rapta. cis. genitiuo.
E. mutatur in. i. quando præponitur illi,
Dũ polysyllaba sint. Veruex, halexq; dat. ecis.
In. gis. multa dabis, lex, rex, grex, addito remex.
Imq; petix & frux, a coniux coniugis exit.
Illex atq; aquilex: compluraq; nomina græca.
Sirynx & menix & iynx, iapyxq; lelexq;, (rynxq.
Sphix, phryx, addephalax, styx, strixq;, pharixq; la
Põpholigi: allobroxq;, & oryx, mastixq;, & la
Et reges Galli, quorũ sit rectus in orix. (zyx.
In. chis. dant mastix, & onyx, thominxq; dioryxq;
Et duo dant. actis. hipponax, astyanaxq;.
Nix niuis, atq; senex senis infert, nox queq; nectis.

¶ X. finita dabunt.) Quod nomina desinentia. in. x, faciunt genitiuũ ablata. x. & cis addita: vt hæc pax pacis. fex fæcis. merx. cis. pix picis. vox vocis. lux lucis. ¶ Deinde dicit) q; si noña plurium syllabarũ terminata in. x. habuerint. e, ante. x. illud. e, mutatur in. i. vt hic index. icis. illex, icis. pollex. tcis. iudex. icis, vindex. icis. cortex. icis. quæ vero vni⁹ syllabæ sunt, nihilominus. e, retinẽt. vt fex fecis. nex necis. Duo quoq; nomina ponit, quæ cũ sint plurium syllabarũ, etiam in genitiuo & in reliquis obliquis, qui ab eo formãtur. e. retinẽt. ea sunt veruex veruecis. Iuue. Sutor & elixi veruecis labra comedit. & alio loco. Veruecum in patria craſſoq; sub aere nasci. Halex halecis. de quo require supra, quod in capite generis nominũ terminatorũ in. c. diximus. Duo præterea reperio terminata in. ex, quæ genitiuũ æque mittũt in, ecis, sed ideo non posui quoniã apud auctores rara sunt inuẽtua: ea sunt Myrmex myrmecis propriũ seruj nomen apud Apul. in. libro, meta. re sex. ecis. quo vtitur Colu. in lib. de re ru. pro subsidiario palmite. ¶ Ingis multa dabis.) Quod & si nomina in. x. finita mittãt plerũq; genitiuum in. cis, multa sunt tamen quæ in. gis. exeunt, ea sunt fere. lex legis, rex regis. grex gregis. remex, igis. quod sequutum est rationem habentiũ. e. ante. x. plurium syllabarũ, Impetix, tigis. pro eo quod impetigo, iginis. autore Festo, quã nos impetiginem dicimus, græci lichenem. dicitur q; ab impetendo. Sed quia syllaba breuis posita est inter duas longas, vsi sumus epẽthesi (hoc est) syllabæ interpositione, vel potius themesi. Frux frugis. Ennius: Dictum, factum q; facit frux. Idẽ: Si iam data sit frux. Ausonius quoq; Burdegalensis inter monosyllaba posuit. frux. gis. dicẽs. Ante equidem campis quam spicea suppeteret frux. Coniux. gis. quod non a coniungo coniungis venit, sed a congugo. gas. quod multis rationibus probauit Laurentius Abstemius contra Prisc. & alios autores. ¶ Illex. gis. l. duplex, quia per vnum. l. arbor est. Cum vero facit genitiuum illicis, est res blandicijs & illecebris ad se trahens. At vero cum legibus inobedientem significat. c, atque. g. simplicis, vnde componitur, retinet Plau. in Persa. Impure, inhoneste, iniuriæ, illex. Eadem quoq; ratione ex lex. lexegis facit. Cice. pro Cluentio. Non quod illi exlegem Syllam arbitrentur. Aquilex. egis. Varro. Hoc pacto (inquit) vtilior Thuscus aquilex. Senec. iij. natu. q. Sudorem aquileges vocant, quia guttæ quædam vel præsura loci eliduntur, vel æstu cuocantur. Pli. lib. xxvj. Tussilago vbi nascitur, subesse aquas credunt: hoc habent signum aquileges. sunt autem putearij. hoc est, qui putei effodiendi certis in locis rationem habent. ¶ Compluraq; nomina.) Quod multa nomina græca terminata in. x. mittũt genitiuum in. gis. vt Syrinx, gis. nympha in calamum palustrem versa: de qua Ouid. j. meta. Naias vna fuit nymphe syringa vocabant. Menimx. gis. pro cerebri panniculo, quam medici corrupte vocant miringã. fuit & meninx Iotophagorum in Aphrica regio & ibidem nympha. Iynx gis. auicula est: de qua in genere diximus, quam latini vocant torquillam, veneficijs adhiberi solitam, vt est apud Theocritum. Iapyx. gis. Ventus qui spirat ex Apulia nauigantibus Athenas. de quo Hora. j. car. Ventorum regat pater obstrictis aliis præter Iapyga. Lelex, gis. Ouid. viij. meta. Naristiusq; lelex. Virg. viij. æn, Hinc Ielegas carrasque. Sphinx. gis. animal fuit & monstrum solitum viatoribus enigmata proponere ab Oedipode occisum. Phryx. gis. Ouid. in epistolis. Phryx erat & nostro genitus de sanguine. Virgi. j. æneid. Hac phryges instaret curru cristatus Achilles. Phalanx. gis. Virg. ij. æneid. Et iam argiua phalanx instructis nãibus ibat. Et ibidem. Agamennoniaq; phalanges. Styx. pro palude inferorum. & filia Tethyos & Oceani. Virg. in. vj. Styx interfusa coercet. Ouid. xv. met. Quid styga quid manes. Strix. gis. auis nocturna, Seren. Præterea si forte præmit strix atra puellos. Tibullus. Et e tectis strix violenta canat. Ouid. vij. met. Strigis, & infames ipsis cum cornibus alas. Pharinx & larinx. in. gis. quoque mittunt genitiuum, de quibus in genere diximus. Allobrox allobrogis. Horatius in epodo. Nouisque rebus infidelis Allobrox. Iuue. Ruffus, qui toties Ciceronem Allobroga dixit. Mastix mastigis. quod interpretatur flagellum. vt de Homeromastix Homeromastigis. Ciceromastix ciceromastigis. Virgiliomastix. igis. id est flagellatores siue reprehensores Homeri, Ciceronis, Virgilij. Oryx, orygis. Marc. Sæuus oryx constat. quot mihi morte canum. Plin. origen (inquit) appellat ægyptus. Pompholyx. gis. Plin. libro. xxxiiij. etiã nunc in ærarij reperiuntur, q̃ vocant põpholigen & spodon differentia, qd põpholyx lotura paratur, spodos ilota est. Hispane atutia. Iazyx iazygis. iazyges, populi Septẽtrionales. Ouid. j. de. Põt. qd Iaziges acres. ¶ Et reges Galli.) Quod etiam nomina quorundam regulorum Galliæ in. orix. finita mittunt genitiuum in origis, vt orgentorix. igis, dũnorix dumnorigis. ambiorix ambiorigis. vercingentorix vercingentorigis. Cæsar in commenta. belli Gallici primo. Nobilissimus & diuissimus fuit Orgentorix. & paulo post. Orgentorigen ex vinculis causam dicere coegerunt. Idem in eodem, Dumnorix gratia & largitione apud Sequanos plurimum poterat. & ibidem, legaros ad Dũnorigem Heduum mittunt, & reliqua ad hunc modum in eodem opere frequenter declinata reperies. ¶ Vn chis. dant mastix.) Quod quatuor hic exposita mittunt genitiuum in, chis. hoc est per. ch. aspiratum. mastix mastichis pro gummi lentici, quod & mastice vel mastiche habet in recto. Onyx onychis & ab eo compositũ sardonyx. ychis. Thominx. chis. quã nos tomicem vocamus, & dioryx diorychis, quod interpretatur fossa. Põponi, mela. Ex Nili alueo dioryche adductus. ¶ Et duo dant. actis.) Quod duo hæc noña hipponax & astyanax mittũt genitiuũ in. actis. assumpta. t. super. c. dicimusq; Hipponax. actis. Astyanax. actis. Ruffin⁹. Vtitur Hipponax hoc metro sæpius autor. Plin. lib. xxxvj. Quod Hipponax indignatus, & ibidẽ, Hipponactis ætate poetæ. atq; iterũ, Hipponacti notabilis fœditas vultus erat. Ouidius. xiij. met. mittitur Astyanax illis de turribus. Idẽ ad Liuiã. Et pater & coniux Astyanaxq; puer. Virg. iij. æn. O mihi sola mei super Astyanactis imago Et in secundo eiusdẽ. Puerum Astyanacta trahebat. ¶ Nix. uis. & senex. nis. præter aliorum proportionem miserunt in genitiuum. Nox præterea quod in genitiuo, t. super, c. accepit, dicimusq;

noctis, atq; ab eo compositum pernox.ctis,Sed & nix apud antiquiores ninguis fecit: quos imitans Appul.in hermagoꝛ.dixit: omnia ningue candebant,Et ab eo quod est senex,ecis.in genitiuo protulerunt. vt in cisternaria Plau. Doctores bellissimi negotioli senecis soletis esse. Noctis quoq; genitiuus a græcis pẽdet,qui nix nyctos declinant. ¶Fitque datiuus in.i.) Quod datiuus singularis tertiæ declinationis in.i. terminatur, fitque a genitiuo eiusdem numeri ablata.s.vt. patris.i. corporis.i.felicis.i. ¶Accusatiuus fit m.em.)Quod accusatiuus eiusdem declinationis atq; numeri terminatur in.em.fitq; a genitiuo.is. mutata in.em. vt patris patrẽ. felicis.cem.hominis hominem. Quædam tamen, quæ hic explicantur, mittunt accusatiuum in.im. ea sunt. Sitis.im. Virg.in buc.Dulcis aquæ saliente sitim restinguere riuo. Tussis.im. Plin.libro.xxvj. Tussim sedat bechion, quæ & tussilago dicitur. Vis vim.Virgil.vj.æn.Nec vim tela ferunt.Buris.im.Ide.i.Georg.Domatur In burim, et curui formam accipit vlmus aratri. Peluis. quim,quod omnes dicunt mittere accusatiuũ in.im.sed exẽplũ mihi non succurrit. At vero in.em.simul & in.im.faciũt hæc. Restis reste vel restim. Teren.in.Eun. ad restim mihi quidem res redijt,ab eo quod est restẽ, reste fecit in ablatiuo Iuuen.dicens. Puteus nec longa reste mouendus. Turris turrem, vel turrim.Virg.vj.æn. Turrim in præcipiti stantem.Securis securem, vel securim.Idem in eodem. Et in certam excussit ceruice securim, Puppis.im.Idem.j.æn.Ingens a vertice pontus in puppim ferit.Febris febrem vel vebrim.Mart. Non habui febrim Symmache, nunc habeo.De terminatione in.em,vbicq; reperies exempla, Virgi.ix.æn.Aeratam quatiens tarpeia securem, Iuue.Descendunt statuæ, restemq; sequuntur. A qualis quoque apud Plau.Date(inquit)isti sedem, vt sedeat:aqualem cum aqua. ¶Sed in.im. tantummodo græca.) Quod nomina græca terminata in,is,habentia genitiuum nominatiuo similem, accusatiuos in.im. mittunt: vt eclipsis.sis.sim.Leucaspis.is.im.Mephitis,is,im.Opis.im. magudaris vel magydaris.magudarim vel magydarim. Virg.vj.æn.Leucaspim & Lyciæ ductorem classis Orontem. Idem in.vij.Sæuamq; exhalat opaca Mephitim. Idem.xj. Velocem interea superis in sedibus Opim. Plin.libro.xix.Alterum genus silphij est,quod magudaris vocatur.Colu.libro.vij.radix(inquit) quam græci vocant magudarim, nostra consuetudo laserpicium appellat. Quod si græcum est, quid opus fuit a grammaticis inter nomina latina explicari,cum ad regulam græcorum potuerit reduci? Quod vero Virgi.in buc.dixit, Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim. Ararim, non est ab eo quod Arar, sed ab eo quod Araris. nam in vtramque terminationem desinẽs reperitur. ¶Sed in.im.accusatiuus latinæ declinationis est. In.in.vero per.n.græca est declinatio, vt suo loco diximus, vt Charybdis.is.in.Acis.idis. vel acis.in. Ouid.de pon.Caribdin Achæi. Idem.iij. meta. Acin amas, præsertim meis amplexibus Acin. ¶Nomen in.e.)Ablatiuus tertiæ declinationis,quoniam in.e.vel in.i.desinit, primo ponit regulas nominum desinentium in.i.tantum, aut in.e.vel in.i. deinde terminatorum in.e.tantum. Dicit igitur in primis, q̃ huius declinationis nomina desinentia in.e,vel in.al.vel in.ar.si generis sunt neutri.mittũt ablatiuum in.i.tantũ,vt hoc mare,a mari,hoc rete,a reti:quę ipsa etiã antiquiores in.e.terminabãt.vt Plau. in Rudente: Dicant in mare comuni captos. Ouid.v.fast.Cur tibi pro libycis clauduntur rete leonis. Suet. quoq; in Nerone.rete aurato dixit.quãquam videri possit ab eo quod est nominatiuo hæc retis,quod Plau.in truculento,genere posuit masculino:dicens:non vides proferre me vuidum retem.&ibidem iterum,vt dimisit retem atq; hamũ. In.e. tamen ablatiuum mittunt, quæ sequuntur, hoc far a farre. Iuue. Cum farre,& vino Ianum Vestamq; rogabat. Prænestę a prænestę. Virgil.vij.æn. Quicq; altum Prænestę viri, atq; idem in.vij.cum primam aciem Prænestę sub ipsa,figurate enim ad vrbem retulit:sub ipsa.Iubar a iubare. Virgi.iij.æn.Et portis iubare exorto delecta iuuentus. Soractę a soractę. quanquam Plin.libro.vij.masculino genere dixit,Quod sit ad montem Soractem.nam,Hora.Hoc Soractę.is.dixit. in.j.car. Vt alta stet niue candidum Soractę. Gausape a gausape. Pers.balanatum gausape pectis.Hora. ij. sermo.Gausape purpureo mensam perterſit.Nectar,a nectare.Virg.i.æn.Dulci distenduntur nectare cellas. ¶Mittis in,i.menses.)Quod nomina mensium,quæ per tertiam declinationem inflectuntur,mittũt ablatiuũ in.i,vt quintilis a quintili,sextilis a sextili,September a septembri.Decẽber a decembri. Iuue. Medio seruare minutal September. Idem alio loco.Toto vinum nescire Decembri. Et in.as.) q̃ noia gẽtilia terminata in.as.mittunt etiã ablatiuum in.i,vt Arpinas ab arpinati.Casinas a casinati.nã & Prisc. libro.vi.(inquit)perfecta eorum reperiuntur apud antiquos in.itis. desinentia,vnde neutra quoq; eorum in.e.desinunt &ablatiuum in.i.more eorum,quæ in.is.desinunt & in.e.quæ etiã apud priscos in.e.terminare ablatiuum reperimus,vt apud Ouid,in epistola Paridis.Hoc mihi(nã recolo)fore,vt a cælestę sagitta. Et q̃ fecerũt vel in.im.)q̃ noia mittẽtia accusatiuũ in.im.per.m.vel in.in.per.n.mittunt ablatiuũ in.i. quę vero fecerunt in.em,vel in.im. mittũt in.e.vel.in,i.vt tussis tussim.a tussi.puppis puppem,vel puppim,a puppe vel puppi.charybdis charybdin, a charybdi.In.e.prætera & in,i.mittũt ablatiuũ nomina hic posita. Ciuis a ciue vel ciui.Iuue,Quid illo ciue tulisset,Cicero.in Philippi. In principe ciui nõ est satis. Auis ab aue vel aui.Hora.j.car.Fata mala ducis aui domũ.Nauis a naue,vel naui.Terẽ.in.Andria.Naui fracta apud Andrum.Clauis a claue vel claui. Virg.in more.Et reserat clausa,quæ prævidet ostia clauꝛi. Anguis ab angue vel angui.Hora.j.epistola.Alter Mileti textã cane peius & anguꝛ: Vnguis ab vngue vel vngui,Idẽ in eodẽ.Acuto ne secer vngui.Amnis ab amne vel amni.Vir.j.Geor.Prono rapit alueus amni.Vectis a vecte vel vecti.Teren.in Eun. In mediũ huc agmẽ cũ vecti.Postis a poste vel posti.Ouid.v.met.Raptaq; de dextro robusta repagula posti. Neptis a nepte vel nepti superioribus annumeratur. sed exemplũ non succurrit. Ignis ab igne vel igni. Virg.iiij.æn.Vulnus alit venis,& cęco carpitur igni.

Fitq; datiuus in.i.si tollas.s.genitiui.
Accusatiuus fit in.em.Sed in.im.tibi mittunt
Hęc sitis & tussis,vis,buris,peluis.At ista
Dãtur in.em,vel in.im.restis, turrisq; securisq;,
Et puppis,febris.Sed in.im. tãtũ modo græca,
In quibus est recto non dissimilis genitiuus:
Quæ mittũt &i,i.plerũq;(vt Naso)Charybdim.
Nomen in.e.vel in.al,vel in.ar:(mõ sit tibi neutrũ)
Exit in.i.sexto.Sed in.e.per pauca dabuntur,
Far,prænestę,iubar,soractęq;,gausape,nectar.
Mittis in.i.menses.Et in.as.gentilia iunges,
Et quæ fecerũt vel in.im.vel in.in. tibi quarto:
Nã q̃ dãtur in.em,vel in.im.dãt.i.vel.e.sexto.
Ciuis,auis,nauis,clauis iungatur,& anguis.
Vnguis & amnis,vectis,postis,neptis,& ignis.

Strigilis a strigile vel strigili.Hora.ij.ser.Qui puer vuam furtiua mutat strigili. Classis a classe vel classi. Virg.viij.æn.Aduectũ æneam classi victosq; penates. Pugil & vigil,a pugile vel pugili, a vigile vel vigili Iuue. Præterea lateris vigili cum febre dolorem. Suppellex a suppellectile vel supellectili.vnde est in lib.digest.titu.de suppellectili legata.Imber imbre vel imbri. Virg.in buco.Iupiter læto descendet plurimus imber(¶Verbaleq; quod facit in.trix)q̃ nomina verbalia siue participialia fœminina terminata in.trix. mittunt etiam ablatiuum in.e. vel in.i. vt victrix a victrice, vel victrici. Luca.in.j.In sua victrici conuersum viscera dextra. vnde etiam in plurali cum figurate neutris coniungimus,victricia & victrici dicimus. Idem in eodem,Tollite iam pridem victricia tollite signa. Virg.iij.æn.Res Agamẽnonias victriciaq; arma sequutus. ¶Adiectiua trium.) Quod nomina adiectiua huius declinationis non habentia genus neutrũ in.e.terminatum, mittunt ablatiuum in.e.vel in.i, vt hic hęc hoc prudẽs,a prudẽte.l. prudenti.fœlix,a fœlice vel fœlici. velox,a veloce vel veloci. Quod si genus neutrum habent in.e. mittunt ablatiuum in.i.tantum vt hic & hæc breuis & hoc breue, a breui. hic acer hęc acris hęc acre,ab acri. Deinde dicit q̃ nomina quinq; vno versu explicata (& si neutris iungi possunt, quemadmodũ in genere diximus)ablatiuum tamẽ per.e.tãtum mittunt: vt degener a degenere, pauper a paupere,vber ab vbere,hospes ab hospite,fospes a fospite. Illud etiã animaduertẽdum,nomina propria ab adiectiuis in.is. & in.e.desinentibus deducta.mittere.etiam ablatiuum mm.e.tantum,vt iuuenalis a iuuenale,ab eo quod est hic & hæc iuuenalis & hoc iuuenale.Eodem modo Martialis.laterensis,annalis.Mart.cum Iuuenale meo quid me committere tentas? Cicero pro Plancio:Confirmor in Laterense summa ornamenta esse. Idem pro Fundanio apud Priscianum.Non hoc modo a Iulio annale factum probare potest.Reperiuntur quoq; adiectiua in.is.& in.e.desinentia,mittere ab latiuum in.e.Ouid.xv.meta. Finem specie cęlestę resumpta luctibus imposuit. Idẽ in epistola Paridis, Fore vt a cęlestę sagitta.Idem quoque in fastis. Amne perenne latens Anna perenna vocor. ¶Allatiuus.)Quod reliqua omnia huius declinationis nomina mittunt ablatiuum in.e, a quacunq; veniãt terminatiõe,vt emblẽma ab emblẽmate, sermo a sermone,lac a lacte,Asdrubal ab asdrubale,Titã a titane, Cæsar a cæsare,pietas a pietate.caput a capite,pax a pace.

Rectus pluralis fit in.es.)Quod noia tertiæ declinationis masculina vel fœminina, vel cõmunia duorum generum mittunt nominatiuum & accusatiuum atq; etiã cõsequẽter vocatiuũ plurales in.es.is. genitiui singularis mutata in.es. vt hic pater.tris, hi patres o patres. hęc mater matris,hę matres o matres.hic & hæc breuis,breues o breues.Illa vero, q̃ fecerũt genitiuũ in.yos.vel in.yis. diphthõgõ a nominibus desinẽtibus in.ys.mittunt pluralem in.yes.vt hic libys.yos vel libyis. plurali libyes.hæc Erinnys. nyos vel erinnyis.yes Proper.lib.ij.Tũ me vel tragicæ vexent Erinnyes.Salust. in iugur. Africam initio habuere Getuli & libyes.Reperiuntur etiam pauca nomina græca mittentia præcedentes casus in.is.vt hæc Trallis,Syrtis,Alpis,Sardis. Eusebio interprete Hier.Trallis(inquit) terræmotu conciderunt Hor.j. epistolarum,quid Crœsi regia Sardis. ¶Quod si mittis.ium.) Quod noia huius declinationis mittẽtia genitiuũ plurale in,ium.quorum genitiuus singularis non crescit super ium, plerũq; mittũt actum plurale in.is.vt hic & hæc omnis,gtõ plurali omniũ,actõ omnis.horum ratione sequitur pluraliter declinata,quę si haberent numerũ singularẽ,ex illorũ proportione declinarẽtur,vt plurali intõ tres actõ tris. Virg.j.æn. Tris notus arreptas in saxa latẽtia torquet,& paulopost. Tris. Eurus ab alto in breuia & syrtes vrget:eo modo dicit tris,quo Salu. in Catil. Omnis homines, qui se se studẽt cęteris præstare animãtib⁹, Antiquiores terminationẽ illã per.ei.diphthongõ scribebãt,quo designarẽt illam esse longam,quod etiã docti nostri sæculi obseruant. ¶Cum dedit i.sextus.)Hæc regula limitatio est illius. Quartus cum quinto semper recto similantur in neutris.vbi dixit neutra in plurali,tribus in casibus terminari in.a.hunc vero dicit,quod nomina illa,quæ fecerunt ablatiuum in,i.accepta,a,habẽt in plurali.i.ante.a.vt apulinari pulinaria,a breui breuia,quæ vero fecerunt ablatiuum in.e.tantum,mutant illud.e.in.a. vt a tempore tempora,ab emblẽmate emblẽmata.Deinde dicit. Quod nomina comparatiua quãquam fecerunt ablatiuũ in,i.non tamen in plurali mittunt neutra per.ia,sed tantum per.a.vt a breuiore vel breuiori, non breuiora dicimus,præterea hoc nomẽ plus,quod(& si quantum ad vocem comparatiuum non videatur) quãtum ad significationem,constructionemq; attinet,comparatiuum est, cum fecerit in ablatiuo pluri: in pluralibus neutris non tantum pluria & compluria,quod apud antiquissimos frequenter legimus, sed etiam plura & complura dicimus. Apluſtre quoque,quod in ablatiuo fecit apluſtri, non tantum apluſtria, sed & apluſtra fecitin numero multitudinis.Sillius libro.x. puni. Laceroque apluſtria velo. Cicero in ara.Nauibus assumptis fluitantia quærere apluſtra. Vetus,quod fecit vetere,vel veteri. non veteria,sed vetera facit. ¶Dat genitiuus.ium.)Quod nomina,quæ fecerunt ablatiuum singularem in.i. mittunt genitiuum pluralem in.ium. vt ab animali animalium, a prudente vel prudenti prudentium, quæ tamen plerunque absciſionem recipiunt, vt supra diximus: & dicimus hoc modo verba sapientum, responſa prudentum, pro sapientium & prudentium.In.um.vero mittunt ea, quæ sunt hic posita, a vigili vigilum. Virg.nono æneidos. Interea vigilum excubijs obsidere portas. Ex proportione quoque a pugil pugilum dicemus. Supplex a supplici supplicum, ne coincideret cum hoc nomine supplicium supplicij. Opifex ab opifici opificum, ne concideret cum hoc nomine opificium opificij.Cicero pro Ligario, Nos iacentes ante pedes supplicum voce prohiberis?Virg.j.geo.Artificumq; ma

nus inter se operumq; laborem. Memor quoq; a memori,nō memoriū,sed memorū facit,'& consors,a cōsorti nō consortiū,sed cōsortū,& in ops ab inopi nō inopiū,sed inopū. Et nomina comparatiua, vt a breuiori,breuiorū a meliori.orū. Præterquam plus,quod cū sit comparatiuū,qua ratione superius diximus, fecerit q; in ablatiuo pluri,in genitiuo plurali non plurum, sed plūrium fecit: & ab eo compositum complurū, vt Cicero ad Heren. Complurium negotiorum. A capio etiam composita quamuis ablatiuum in.e.& in.i. fecerint, in genitiuo plurali non in. ium. sed in.um. faciunt. vt particeps a particip e, vel participi, participiū, ne coincidat cū hoc nomine participiū participij. Municeps a municip e vel mūicipi municipum, ne coincideret cū hoc nomine municipiū municipij. Manceps mancipe vel mācipi mācipū, ne coincideret cū hoc nomine mācipiū mancipij. ¶Ablatiuus in.e.si desinit.)Quod nomina, quæ fecerunt ablatiū singularem in.e. mittūt gtūm pluralem in.um.e,ablatiui mutata in,um vt a toreumate toreumatū.a Cicerone ciceronum,a cōsule,um.a nomine nominū,a Cæsare cæsarū.a Sacerdote sacerdotum.a capite capitū.a fornace fornacum.In.ium. vero facūt(vt vult Prisci.)noīa latina in.as.finita, vt ciuitas ciuitatiū,probitas probitatiū bonitas bonitatium,sed per syncopam fecere bonitatū ciuitatū probitatum, quod ego nō auderem dicere, cū illa superiora nūquā legerim:hæc vero inferiora plerūq; reperiātur.In.ium,vero mittūt genitiuū plurale quāuis. miserūt ablatiuū in. e. quæ sequuntur.as.asis.ab asse asium,mas maris a mare marium,vas vadis a vade vadium, nam vas vasis in plurali per secundam declinationem effertur vasa vasorum. Caro carnis. a carne carnium. Cor cordis a corde cordium. Os ossis ab osse ossium, Nix niuis a niue niuium.Nox noctis a nocte noctium.Samnis samnitis a samnite samnitium.Lis litis a lite litium.Dis ditis a dite ditium. Glis glīris a glire glirium: & ex analogia,Quiris. itis.'a quirite quiritium. ¶Et quæ dantur in.s.) Quod nomina in.s.desinentia non crescentia in genitiuo singulari,quæ sunt fere in,es.et in,is.finita,genitiuum pluralem mittunt in. ium. licet ablatiuum singularem in.e. fecerint: vt hic verres a verre verrium, hic vates a vate vatium,hęc cædes a cæde cædium, hæc sedes a sede sedium, hic collis a colle collium, hic mensis a mense mensium, quæ (vt supra memoravimus) aliquando syncopam recipiunt, vt Cicero pro Sextio. Vestrarum sedum templorumq; causa. Virg. iij. æn. Heu vatum ignaræ mentes quid vota furentem. Ouid.v.fast.Cum tua sint cedātq; tibi cōsinia mensum. Ab hac rursus regula exceptoria excipiuntur hæc pauca mittentia genitiuū pluralem in.ū.vt panis a pane panum,si modo panis numerum habet multitudinis,iuuenis a iuuene iuuenū,canis a cane.nū. ¶Quæ monosyllaba sunt) ab illa quoq; regula, ablatiu⁹ in,e,excipiūtur nomina monosyllaba terminata in,bs.aut.ps.aut,ls.aut.ns.aut,rs.aut,lx.aut.nx.aut.rx.desinētia,q̄ & si fecerūt ablūm in.e.nihilominus tū mittūt gtūm plralem in.ium. vt hæc trabs a trabe. biū.plebs a plebe.iū.scobs a scobe.iū.vrbs ab vrbe.iū.daps a dape,iū.seps a sepe.iū.stirps a stirpe. iū. puls a pulte.iū.glans a glande.iū.gēs a gēte,iū.mōs a mōte.iū.ars ab arte,iū.fors a forte.iū. falx a falce,tū,lanx a lance.iū.lynx a lynce.ium,arx ab arce.ium.merx a merce.ium. ¶Nomē in.es.tantum.) Quod nomina huis declinationis pluraliter declinata mittunt gtūm.in.iū,vt manes.ium. penates. ium. caules.ium.hæ vires.ium.fores.ium.tres.ium.Dicit tamen & hæc & alia cōplura posse mittere gtūm. in.ū.si gtūs ille in.ium,foret absonus:quare dicit consulendas esse aures penitus.i.profunde,sed nō quorumcunq; sed tantū eruditorum,quēadmodum & musici facere cōsuerunt,qui nō oia permittūt rationibus & arti:sed aliquid etiā sensui auditus putāt esse tribuēdum.Ego nāq; potius dicerem penatum & procerum & ciuitatum,quā penatium,procerum,ciuitatium. ¶Atq; boum dat bos.) Quod hoc nomē bos cū ablto a boue fecerit,debuit facere gtūm pluralē bouum & facit boum.u.cōsonāte extrita. Præterea cū ex aliorum ꝓportiōe in dto & ablto debuerit facere bouib⁹ exp uncta.ui,syllaba fecit bob⁹ aut bub⁹ quēadmodum apud Catonē,Varronē,Columellā & Plinīū sæpe legimus.Virg.in,æn:Læta boum passim cāpis armēta videmus.& Hora.in epo.Paterna rura bobus exercet suis. ¶Datq; dtūs ibus.)Quod datiuus pluralis huis tertiæ declinationis in.ibus.terminatur,fitq; a gtō singulari.bu,interiecta, inter.i. &.s.finales,vt hoīs hominibus,patris patribus.Sed nomina in.a.desinētia,q̄ omnia græca esse diximus, hunc cāsum nō in.ibus.sed in.atis.plerūq; mittunt,vt hoc peripetasma peripetasmata,atis.emblēma emblēmata.atis.pœma pœmata. atis.Cice.in Verrē.Nunc de peripetasmatis quemadmodum expedias nō habes.Idem in eodem Scaphia(inquit) cum emblemmatis:& in iij.ad Herennium. De orationibus aut poēmatis.Sed quāquā hæc declinatio videtur esse ab eo quod est in nominatiuo hoc peripetasmatū pīpetasmati,emblēmatum emblēmati,poēmatum pœmati,illud est certissimum autores idoneos potiꝰ vsos in his nominibus tertia declinatione,atq; datiuum & ablūm in.atis.potius quā in.ibus.terminasse.

DE quarta declinatione. ¶Quarta dat,us.recto)Quod quarta nominis declinatio duas habet nominatiui positiones.in.us.& in.u,sed in.us,masculinorum & fœmininorū,in iu.neutrorū tātum:q̄ cū in singulari aptota sint,in plurali per hanc declinationē inflectuntur,vt hic sensus sensus,hęc manꝰ manus, hoc cornu cornu,plurali cornua cornuum. ¶Genitiuꝰ in.us.tibi fiet.)Quod genitiuꝰ huius declinationis in.us terminatur:est q; nominatiuo similis in terminatione literarū,non tū in tēporibus,vt suo loco dicemus.In.u.vero finita,vt diximus,nō declinātur:nā quod Luca.in.viij. dixit Cornus tibi cura sinistri Lētule.& Celsus.lib.vj.Ceruini cornus combusti.& paulo post:Quia cornum habet. & Plinius multis in locis, non est ab eo,quod cornu in nominatiuo, sed potius ab eo quod est hic cornus cornus. Reperitur quoque genitiuus huius declinationis in, uis, syllabas terminatus, vt apud Teren. in Heauton.

Præterquā pluri,quod comparat, additūr illis.
Et quæ de capio componis,iungere debes.
Ablatiuus in.e.ī desinit.um.tibi mittit.
Sed p.iū.dabit.as.mas.vas vadis,& caro,corq;.
Os,nix,nox,samnis,lis,dis,glis:adde quiritem.
Et quę dantur in.s.nec crescunt in genitiuo.
Excipias tamen hæc iuuenis, panisq;,canisq;.
Quę monosyllabasunt, q̄bus.s.b.p̄uenitaut.p.
Et quibus.l.aut.n.aut.r.subit.s.subit aut.x.
Nomen in.es. tantum pluraliter & variatum
Mittit,ium.sed &.um.penitus si consulis aures.
Atq; boum dat bos,sed bobus pone datiuo.
Datq; datiuus.ibus.Dat.atis,sed cū dat.a.rectus.

¶De quarta nominis Declinatione.

QVarta dat.us.recto.dat &.u.sed dic variari
Plurali tantum. Genitiuus in.us.tibi fiet.

eius anuis opinor causa:quæ erat mortua.Cato. Anuis enim vt sanguis deterior, sic & lac. Varro.ij. de re rustica.Eius saluam esse fructuis veneno. pro anus & fructus.Et genitiuus ille esta quo exit datiuus in.ui.diuisas:vt statim dicemus. ¶Sæpe dtūs.ui.) Quod datiuus huius declinationis in.ui. syllabas terminatur,vt hic sensus sensus sensui.hæc manus manui. Exit tamē aliquādo in u.vt Virg.iiij. Georgico. Nāq; aliæ victu inuigilāt & fœdere pacto.& paulo post,quod nec cōcubitu indulgēt.pro victui,& cōcubitui dixit Seruius Virgilium potuisse. Idem.).æn.Flectit equos,curruq; volās dat lora secūdo. vbi Seruius his verbis scribit. ars antiqua volebat q; nominatiuus pluralis regat genitiuum singularem: vt hæc musæ huius musę. & datiuus singularis regatur a genitiuo singulari, ergo hi currus hui⁹ currus facit: & huic curru. nam huius curruis huic currui hoc modo irregularia sunt, sed vsus obtinuit vt in genitiuo currus frequenter,curruis raro,& in datiuo curru raro,currui frequēter dicamus. Gell. tamē libro.iiij.noctiū att. affirmat. Marcum Varronem,&.P. nigidium viros illo sæculo omnium doctissimos nō aliter fuisse loquutos,atq; etiam scripsisse:quam senatuis: domuis.fluctuis in genitiuo ab eo quod est senatus,domus fluctus. ¶Accusatiuo dabis,um.)Quod accusatiuus huius declinationis in.um.desinit nominatiui.s,mutata in.m. vt hic sensus.um. hęc manus.um. ¶Dabis.u.quoq;.)Quod ablatiuus huius declinationis finitur in.u.fit q; a nominatiuo ablata,s.vt hic sensus a sensu,hæc manus manu. ¶Rectus pluralis.) Quod nominatiuus & accusatiuꝰ plurales quartæ declinationis terminātur in.us. & sunt simules gtō singulari, vt hic sensus,hi sensus sensus,, hæc manus,hæ manus.us. ¶Dat genitiuus.uum.)Quod genitiuus pluralis in,uū.terminatur,fitq; ab ablatiuo singulari addita.ū.vt a sensu sensuum.a manu manuū. ¶Sed.ibus.tu pone datiuo.) Quod datiuus pluralis in ibus.terminatur,fitq; ab ablatiuo singulari,u.mutata in, ibus.vt a sensus sensibus,a manu manibus.Pauca tū noīa quæ hic explicātur,exeūt in,ubus ablatiui,u,retēta,ea sunt ficus ficubus, sed in hac terminatione adhuc nō legi,sed neque ficibus. sed tantum ficis per secūdam,sed idcirco posui, quod video artis grammaticæ scriptores ficubus posuisse.Tribus tribubus.Sueto.in Augusto.Legauit populo Rom.quadringēties tribubus quinquies tricies sestertiū. Seneca in epistolis.Quam putas esse iucundum tribub⁹ vocatis.Arcubus ab eo quod est arcus,ideo sic exire grammatici dicūt, ne coinciderent cum arcibus ab eo quod est arx arcis.Sed cur acubus ab eo quod est acus acus nō fecit acibus? quandoquidem a nulla alia nominatiui positione venire poterat:nimirū quia totū hoc vsu cōstat.Partus partubus,quemadmodum Seruius,iiij.Geor.exponēs illud Virgilij Aut fœtus nixibus ædunt:nixibus pro partubus exponit,& Hora.in epo.Si vocata partub⁹ lucina veris adfuit. Portus portubus.Pōpo.in.ij.de cosmographia:Mare capit iū oē atrox sine portubus. Prisc.in phegesi,Auris difficilis nautis vel portub⁹ aptæ:Lac⁹,ub⁹.Ouid.iij.fast.Præmia de lacubus proxima musta tuis.Idem.xij.met.Quod fercipe curua Cum faber eduxit lacubus demittit. Quercus quercubus,cum omnes sic exire dicāt:nullius autoris mihi succurrit exemplū. Specus specubus. Virg.iij.Geor.Ipsi inde fossis specubus secura sub alta. Artus artubus.Seruius in illud Virgilij.iij.Geor.Micat auribus & tremit artus.artus pro artubus exponit. Veru verubus. Idem.i.æn. Verubusq; tremētia figūt.Quæstus quæstubus.a.quæro quæris:nā a queror.eris.q̄stibus exire,nemu vnquam dubitauit. Virg.ix.æn.Cælū de hinc q̄stibus implet.Idem,iiij.Geor.Integrat,& mœstis loca lateqūstibus implet.Seneca in thyeste.Fasq; omne ruptū q̄stibus vanis agis.Elaccus.li.ij.argonau. Tū voce deos,tū q̄stibus implet.Idem.li.j.Questibus & magni numē maris excitat Helle.Idem.in.vij. Cōmotis q̄stibus æstus. Et in eodem: Hinc cælū questibus implēt.Iusti.li.v.Perpetim nocte fortunā questibus iterant.Ego nō inficior,reperiri semel apud Cicer.de artificijs & questibus,& iterū apud Ouid.iiij. fasto. Multa professurum questibus apta Venus.Seneca de vita beata:Opes siue tanq; iniurſa partas,siue sordidis quæstibus,ab eo quod est quæro quæris.Sed aut nostra,vel potius Laurētij differētia nihil est, aut credibilibus est vnum aut alterum,quam centum locos fuisse deprauatos.

DE quinta declinatione.)Quinta dat.es.tantū.)Quod quinta nois declinatio vnā tantū habet noīatiui terminationē in.es.semper fœmininorū,præterquā in vno masculino hic dies,et eius cōpositū hic meridies. ¶Cuius gtūs & datiuꝰ semper exeūt in.ei.vt hęc progenies.niei.hæc materies,riei.hęc species.ei. Antiquiores tamē hūc genitiuum tū in.e.tum in.es. tum in,i. duplicem terminabant.Salust.Dubitauit a cie pars.pro aciei.Virg.j.Geor.Libra die somnique pares vbi fecerit horas. vbi Seruius dicit,hūc esse genitiuū regulārē:quia(vt paulo ante diximus)nominatiuus pluralis debet regere genitiuū singularem,vt cum illo sit parium syllabarum.Gellius.lib,viij.noctium attica.Multis testimonijs probat atq; cōfirmat hunc genitiuum in .es,quoque & duplex.ij.aliquando exīsse.Ennius. Postremæ longinqua dies cum fecerit ætas.pro diei Cicer. pro sextio Equites daturos illius dies pœnas.Adducit quoque Gell.testes,qui dicebant se vidisse librū Virgilij idiographū, idest,ꝓpria illius manu scriptum:in quo legebatur Libra dies somnique pares vbi fecerat horas aque eiusdem Virgilij.manu fuisse scriptum in.i. æneid. Mineralciariam que dij,non Dei,vt quidam legunt,neque die vt Ser.sed dij pro dei. Nam sic dies dij a veteribus declinabatur,vt fames, ij.principes.icij.species.cij.progenies.progenij,luxuries.ij. acies acij. Cato. Pueri atque mulieres extrudebantur famij causa.pro famei. nam per quintam hoc nomen antiqui declinabant,cuius ablatiuus adhuc in vsu reperitur. Luci. Rugosum (inquit) atque famij plenū. Silenna Romanos ferendæ pernicij causa venisse,pro perniciei. Cicer. etiam pro sextio. Quorum nihil pernicij causa diuino consilio, sed vi ipsa & magnitudine rerum factum putamus. Paccuuius: Pater supræme nostræ progenij patris.pro progeniei. C. Manlius, An maneat specie simulachrū in morte silentū. Grachus.Ea luxurij causa aiūt isti tui.pro luxuriei. ¶In datiuo quoq; eodem Gellio teste,q̄ purissime loquuti sunt,nō faciei,vt nūc dicitur,sed facie dixerūt. Luci. Et primū(inquit) facie honestas accidit. Idē qui te diligit,ætati faciei q; tuæ se fautorem ostendit. Quin.lib,j.videtur excludere ex vsu etiā gtūm singularem huiꝰ nois progenies,quasi durū:quid(inquit)refert nulla sint,an pręduram? nam quid progenies

genitiuo ſingulari, quid ſpecies plurali facit? quaſi velit progenierunt poſſe dici. ¶Em quartis.) Quod accuſatiuus ſingularis in.em. deſinit.s.nominatiui mutata in.m. vt hic dies diem, hęc ſpecies ſpeciem. ¶E. dato ſextis.) Quod ablatiuus in.e. terminatur: fitq; a nominatiuo ablata.s. vt hic dies a die, hęc ſpecies a ſpecie. ¶Rectus pluralis fit in.es.) Quod nominatiuus & accuſatiuus plurales huius declinationis in.es. terminantur: ſuntq; ſimiles nominatiuo ſingulari. vt hic dies. hi dies. ¶Erum, ebuſq; dabis.) Quod genitiuus pluralis in.erũ. deſinit fitq; ab ablatiuo ſingulari aſſumpta.rũ. vt a die die rum. ¶Datiuus in.ebus. deſinit) fitq; ab eo dem ablatiuo addita.bus. vt a die diebus, a re rebus, nam hæc duo nomina tantum habent numerum pluralem integrũ; deficiũt, vt paulo poſt cum de deficientibus in certis caſibus agetur, cætera.

Rectus pluralis fit in es. Cui iungito quartum.
Erum. Ebus. q; dabis genitiuis atq; datiuis.

De nominibus anomalis. Ca. iij.

ANomaliã voco omnẽ varietatẽ aut generis aut declinationis aut caſuum defectus. nam dictiones aliquæ inueniuntur accidentibus quibuſdam orbatæ, quod fit aut ſignificationis repugnantia, neq; enim dicimus puerper? quemadmodũ dicimus puerpera, aut in conſonantia ſiue litterarum incõſequentia: vt ab eo quod eſt curſor, nõ recte dicemus curſtrix, nec a nutritor nutritix: vt ſas non habet genitiuum faris, aut fatis. aut faſsis: ne cũ alijs dictionibus coinciderent, aut deniq;, quia prædura, in vſu non ſunt. Itaq; cum ſuperiora duo capita ad nomina regulariter atq; ſolide inflexa pertinẽt: in hoc. iij. cap. de illorum irregularitate atq; defectu pertractabitur: atq; declarabimus in quibus nominib? aliqua eſt declinationis diuerſitas, quod fit, aut quia genus a ſingulari in pluralem mutatur, vt hic mænalus. i. hæc mænala. orũ. aut quia mutatur declinatio, vt hoc vas, hæc vaſa. aut quia vtrũq; mutatur: vt hic euentus, hęc euenta. orum. aut quia carent altero numero, vt acetum plurali, & manes ſingulari, aut deficiunt caſibus, vt tabi tabo. ¶Maſculina in neutra.) Sunt quædam nomina in ſingulari maſculina, in plurali vero neutra: qualia ſunt quæ hic deſcribuntur. Mænalus. i. mœnala. orum. Virgi. in buc. Mœnalus argutumq; nemus pinoſq; loquentes. Idem. i. Georg. Panotium cuſtos, tua ſi tibi mœnala curæ, mons eſt Arcadiæ. ¶Ismarus. i. iſmara. orum. Idem in buc. Nec tantum rhodope miratur, & iſmarus orphea. Idem. ij. Georg. Iuuat iſmara baccho. Conſere, atque olea ingentem veſtire taburnum. ¶Gargarus. i. gargara. orum. gargarus autore Macro. v. ſatur. vrbs eſt in imis radicibus ide ſyluæ poſita. gargara autem ſunt ipſa montis capita. Virgi. i. Geor. Ipſa ſuas mirantur gargara meſſes. Pangæus mons Thraciæ in ſingulari ponitur a Plinio, Ptholemæo in plurali. Pangæa. orum. Virgil. iiij. Georgico. Altaque Pangea. & Lucanus. in. Video pangæa niuoſis cana iugis. Dindymus. i. Ouid. iiij. meta. Dindymon & Cibelen. teſte Ptholæmeo mons eſt phrygiæ, quem etiam in plurali Dindyma appellant. Virgil. x. æn. Alma parens idea Deum, cui Dindyma cordi. & Sillius libro. xvij. punicorum. Gemino qui Dindyma monte.

¶Pangæus pangæt mons eſt Thraciæ. vnde pangęus. a. um. Lucanus. in. vij. Pangæaq; ſaxa reſultant. Pangæa. orum. ſiue Pangæum. Idem eſt quod pangæus. i. Autor idem in primo. Video Pangæa niuoſis cana iugis. Virg. iiij. Georgico. Altaque Pangæa & Rheſi mauortia tellus. ¶Tænarus. i. mons eſt Laconiæ qui etiam in plurali tœnara, orum. dicitur. Luca. in. ix. Et apertam Tœnaron vmbris. Tartarus. i. tartara. orum. Virgil. vj. æneid. Tum tartarus ipſe Bis patet in præceps tantum. Idem in. v. Nõ me impia nanque tartarata habent. ¶Auernus. i. auerna. orum, Idem in. vj. Inde vbi venere ad fauces grauiolentis auerni. atque ibidem, Et auerna ſonantia ſyluis. Pileus. i. pilea. orum. declinatur autem hic pileus in ſingulari teſte Seruio. ij. æneid. qui dicit: Tyara phrigius pileus eſt, quanquam Lucretius in Rudenſem negat genere maſculino reperiri, & apud Feſtum legimus albogalerus capitis pileum eſt, hinc igitur Priſcianus dixit. Hæc mera libertas hanc nobis pilea donant, & Martia. Totis pilea ſarcinis redemi. Intybus. i, intyba. orum. Celſus libro. ij. radicula intybus ocymum. Virgil. j. Georgi. Et amaris intyba fibris. Balcheus, i. balthea. orum. Virgil. xij. æn. Infœlix humero cum apparuit alto Balteus. Iuuenalis. Quoties rumoribus vlciſcuntur baltea. Sibilus. i. ſibila. orum. Virgil. in buco. Nam neque me tantum venientis ſibilus auſtri. Idem. ij. æn. Sibila lambebant linguis vibrantibus ora. Seruius tamen in buc. res (inquit) ipſa ſibilus eſt, ſibila vero participialiter accipitur pro ſibilantia. Superus ſuperi, ſupera. orum. Luca. in. ij. Supera nudatos cingunt anguſta lacertos. ¶Cetus. i. cete indeclinabile. Auienus in arato. Diſtantem Andromedam prolixo tramite mundi Perterret cetus. Plinius libro ix. Hoc genus ſolum, vt ea quę cete appellant, animal parit. Virgi. Immania cete. ¶Locus. i. loca. orum. Virgi. j. æn. Loca fœta furentibus auſtris. Idem in eodem: Deuenere locos vbi nunc ingentia cernis mœnia. ¶Iocus. i. ioca. orum. Ouid. Et cum Iunone remiſſos Agitaſſe iocos. Salu. in iugur. Ioca ſeriaq; cum humillimis agere. ¶Permiſſus. us. permiſſa. orum. vt in digeſtis titulo de acquirendo rerum. d. l. in laqueum. Permiſſu (inquit) eius cuius fundus erat. Iuſſus. us. iuſſa. orum. a quo eſt etiam iniuſſus. us. vt Cice. in. vj. de repub. Neq; iuſſus eius a quo ille eſt vobis datus. Euentus. us. euenta euentorum. Ouid. Quiſquis ab euentu facta notanda putat. Non tamen dicimus in plurali permiſsibus, iuſsibus, cuẽtibus. ſed permiſsis iuſsis, euentis, vt Valla oſtendit. Virgi. in buco. Accipe iuſsis Carmina cepta tuis. Cice. in libro de orato. Ex aliorum factis, aut dictis & euentis. Idem ad Lucretium, fabulam rerũ cuẽtorumque meorum. Ad cuius ſimilitudinem. Ouid. dixt. ij. meta. Succeſſorumque Mineruæ indoluit, quod vtrumque reperitur, etiam quartæ.

De nominibus anomalis. Cap. iij.

SVnt quędã nomina, quę dicũtur anomala, hoc eſt irregularia; aut quia mutãt genus, aut declinationem, aut carent altero numero, aut deficiunt certis caſibus in alterutro numero.

Maſculina in Neutra.

Mænalus. i. mœnala. orum. Iſmarus. i. iſmara. orũ.
Gargar?. i. gargara. orũ. Dindym?. i. dindyma. orũ.
Pangæus. i. pangæa pangęorum.
Tœnarus. i. tœnara. orũ. Tartarus. i. tartara. orum.
Auernus i. auerna. orũ. Pileus. i. pilea. orum.
Intybus. i. intyba. orum. Balcheus. i. balthea. orum.
Sibilus. i. ſibila. orum. Supparus. i. ſuppara. orum.
Locus. i. loca. orũ. vel loci. loc?. i. ioca. orũ. vel ioci.
Cetus i. Cete indeclinabile. Ductus. us. cuenta. orũ.
Iuſſus. us. iuſſa. orũ. Permiſſus. us. permiſſa. orum.

¶Fœminina in neutra.) Sunt præterea quædam nomina in ſingulari fœminina & in plurali neutra, vt pascua. ę. paſcua paſcuorũ vt in pſal. xxiij. Hier. interprete. In loco paſcuæ, ibi me collocauit. Oui. iiij. meta. Axe ſub heſperio ſunt paſcua ſolis equorum. Carbaſus. i, carbaſa. orũ. Virg. viij. Glauco velabat amictu carbaſus. Luca. in. iij. Fluxa coloratis aſtringunt carbaſa gemmis. ſupellex. ctilis. ctilia. ctilium, quod Diomedes inter plurali numero carentia numerat. & adhuc re vera non memini me legere, Pergamus pergami. a. orum. ſed quanquam hoc nomen inter heteroclita ponatur a grãmaticis, re vera non eſt. Eſt enim Pergamus ciuitas in Aſia minori, quæ fuit Attali regis: cuius meminit diuus Ioannes in Apocalipſi. Pergama vero Phrygię vrbs fuit regia Priami, de qua Virg. Namq; videbat vti bellantes pergama circum. Reperio tamen apud vnum Senecam in Troade pergamus pro pergama poſitum. ¶Neutra in maſculina.) Quod ſunt quædam nomina in ſingulari neutra, et in numero multitudinis maſculina, vt hoc porrũ porri, porri. orũ.) Iuue. Quis recum ſectile porrum Sutor. a quo etiam in plurali porra neutro genere reperitur. apud Virgil. in moreto, ait enim: Et cicer & capiti nomẽ debentia porra. Cõdices tamen Virgiliani, quos non dubitarem caſtigatiores eſſe, ſic habent: Hic cicer, & capiti debentes nomina porri. ſic editum ſo apud Celſum porrus in ſingulari genere maſculino legimus. Ait enim libro quarto. Porr? cum pullo gallinaceo coctus ſit. Raſtrum raſtri. raſtri. orum. Virgil. in Bucoli. Non raſtros patietur humus, non vinea falcem. Cælum cæli. cæli cælorum.) Cælum, quia vnum tantum eſt, numero multitudinis carere Cæſar in libro de Analogia ad Ciceronem ſcribit, referente Gell. libro. xviij. noc. atti. Varro tamen in plurali vſus eſt in origine linguæ latinæ dicens. Cæli dicuntur loca ſupera & ea deorum. Lucre. quoque dixit, quis totidem vertit cælos. Argos. i, Argi. orum.) Luca. Vbi nobile quondam de ſuper argos arant. Virgi. ij. æn. Si patrios vnquam remeaſſem victor ad argos. Frœnum. i. frœni. orum.) Cicero de cla. orato. Alteri ſe cælcaria adhiberet, alteri frœnos. Virg. tamen. iiij. Georgicorum dixit. Frœna Pelethronij Lapithæ gyroſq; dedere. Eodem modo dicimus Capiſtrum, i. capiſtri capiſtrorum. & capiſtra capiſtrorum. filum fili. fili. orum. vel fila. orum. clauſtrum. clauſtri. clauſtri clauſtrorum, vel clauſtra. orum. ¶Neutra in fœminina.) Quod reperiuntur quædam nomina in ſingulari neutra, in plurali vero fœminina, vt hoc epulũ epuli. epulæ epularum. quanquam autore Valla, epulum ſit conuiuium numeroſis cibis paratum. Gell. libro. xj. ſolenni die Ioui epulum libaretur. & Iuue. vnde epulum poſsis centum dare Pythagoreis. epulæ vero ſunt etiam ſingulis non modo hominibus, ſed & reliquis animantibus paratæ. Virg. iiij. æneidos: Epulaſque draconi, quæ dabat. Delicium delicij. deliciæ deliciarum.) Catullus: Paſſer deliciũ meæ puellæ: atque illum imitatum Martia, Stellę deliciũ mei columba. Virgil. in Buco. delicias domini, nec quid ſperaret habebat. Reperiuntur tamen etiã apud Plau. delicia in ſingulari. mea, inquit, voluptas, mea delicia. Balneũ balnei, balneæ balnearum.) Gell. libro. ix. parum cito balneas ſibi tradita eſſe: & parum lautas fuiſſe. dicuntur etiam balneæ, vt apud Plinium libro. xxxiij. ſtratos argento mulierum balneas. Reperitur etiam in plurali balnea ab eo, quod eſt balneum. Iuuenalis. Et crudum pauonem in balnea portas. Cepe indeclinabile in ſingulari.) Gell. libro. xix. Cæpe (inquit) reuireſcit: & congerminat decedenti luna. Iuuenalis: Porrum & cepe nefas violare & frangere morſu. declinatur etiam cepa cepæ. Virgil. in moreto. Cepa rubens, ſectique famem domat area porri. ¶Variæ declinationis nomina.) Reperitur etiam varietas in declinatione: quoniam quædam nomina reperiuntur alterius declinationis in ſingulari, alterius in plurali. Præterea quædam reperiuntur per duas atque etiam plurales declinationes inflexa: & ponit aliqua, cum alia multo plura reperiantur. Dicit igitur in primis, quod iugerum in ſingulari ſecundæ eſt declinationis. Varro. in. j. de re ruſtica. Iugerum dictum quod quadratos duos actus habeat. Idem de origine linguæ latinæ: iugerum dictum iunctis duobus actibus quadratis. & Colu. duos actus iugerum efficiunt. Et ibidem. actus duplicatus facit iugerum. In plurali vero eſt tertiæ. Martia. Et caſa iugeribus non oneroſa ſuis. & illud Iureconſulti: ex mille iugeribus qui vnum iugerum pro indiuiſo ſolidum habet. Reperimus tamen in ſingulari etiam tertiæ apud Proper. Vt multo innumeram iugere paſcat ouem. Econtrario vas vaſis in ſingulari tertiæ eſt declinationis, in plurali ſecundæ, quanquam etiam in ſingulari apud antiquiores reperitur ſecundę. Cato apud Gell. xij. noc. atti. Neque vaſum neque veſtimentum vllum eſt in manu precioſum, vel penus penus.) Specum ſpeci, vel ſpecus.) De generis atque declinationis varietate in his duobus nominibus, cum de genere nominum terminatorum in.us. diſſerebamus, abunde dictum eſt. Laurus, i.) Hæc nomina quę ſequuntur & ſecundæ & quartæ declinationis reperiuntur in vtroque numero, ſed quidam ſunt caſus inalterutro frequentiores, Virg. in Bucoli. Et vos o lauri carpam & te proxima myrthe, & ibidem. Fragilis incende & bitumine laurus. Pinus. i, vel pinus. us.) Virgil. in buco. Mœnalus argutumq; nemus, pinoſque loquentes. Idem in. xj. altos ad ſidera pinus. Quercus querci, vel quercus. us.) Cicero in chronographia. ibi quercorum rami ad terram iacent. Virgil. vij. eneidos. Arma ſub aduerſa poſuit radiantia quercu. Cornus corni. vel cornus cornus.) Serenus. Vel corno ex arbore ſertum. Papi. vij. thebai. Cornu depreſſus Achiua.

¶ Fic⁹.i.vel ficus,de hoc multa in gñē dixim⁹.Lac⁹.i.vel lac⁹,Seneca,iliꝰ.natura.quæstionū: Cōtinuatis a quis in faciē laci, ac turbidi maris, Colus.i.vel col⁹,Virg.viij.æn.Cui tolerare colo vitā tenuiq; Minerua.Papiñ vj.Thebaid.extra iā colusila ;datur ordo: Domus.i. vel domus.)de varietate declinationis & quos ex vtraq; casus habet.li.j.dixim⁹.Neq; ab re fuerit hoc loco dicere, q̄d Sueto.trāquill⁹ animadvertit in epistolis Augusti Cæsaris:semp in grō singulari domos & nunquā domus scriptū: quod est cō sentaneū epitaphio antiquitatū multarū plenoquod anno superiori Romæ eruderatū est:cuius etiā mihi copiam fecit amicus harum rerum curiosus indagator. scriptio autē fuit hui⁹ modi.

C. MAN. C. MAN. F. INFERNO PLOTONI TRICORPORI OXORI CARISSIMAE PROSERPINAE TRICIPITIQVE CERBERO MVNVS MECVM FERENS DAMNATAM DEDO ANIMAM q̄ IQAM, QVAE HOC ME CONDO MONIMENTO. NE OBRVTIS DOMOS LAPSV FILIIS SEX. QVOS P.SCIPIO PATRIIS CAMERTIBVS A SALE EX LIBYA INCOLVMES RESTITVERAT INDE SOLATA ORBITATE SVPERSIM MISERA. q̄IXI. ANN. LVI. M.I.D.V. HORAS SCIT NEMO q̄ALE q̄ITA.

¶ Quod est Caia Mālia,Caij.Manlij filia inferno Plotoni tricorpori,Oxori charissimæ Proserpinæ tricipitiq; Cerbero munus mecum ferens damnatam dedo animam viuam, quæ hoc me.condo monimētone obrutis domos lapsu filijs sex:quos.P.scipio.patrijs Camertib⁹ a Sale ex libya incolumes restituerat:indesolata orbitate superstim misera, vixi annos quinquaginta sex, mensem vnum, dies quinq;, horas scit nemo, vale vita. Acus.i.vel acus.Mart. Et satius tenues ducere credis acos. Iuue.emerita quę cessat acu. Arcus.i.vel arcus.Cicer.in.ij.de natura deorum:Cur arci species nō in deorum numero ponatur? Ennius apud Priscia.arcus vbi aspiciunt mortalibus quæ perhibentur. Fasti.orum.fastus. ūtr. vtrumq; in plurali tantū pro libro inquo continentur annales, atq; fasti & profesti dies,vnde Ouid.opus illud suum fastorum inscripsit.Luca.in.x.per quartam protulit dicens: nec meus Eudoxi vincetur fastibus annus. quod ex errore scripsisse Luca.testatur. Ser.in.ij. libro æn.Virgilianæ. Cęterum ipse fallitur: cum Hora. quoque in.iij.car.dixerit:per memores genus omne fastus. Varro prætereа in Epheride. Causa Iulij Cæsaris qui fastus porrexit mensis Iulius appellatus est,fastus in singulari superbiā & arrogantiam significat. ¶ De plurali carentibus & primo de masculinis.)Sanguis.inis. cuius plurālis est abusus frequenter in sacris literis,vt in psal. Libera me desanguinibus & alio loco: virum sanguinum & dolosum abominabitur dominus. Limus.i.fumus.i.quo in numero multitudinis vsus est in commen.Cæsar pro signis illis,quæ inter hostes per diem fumis solent fieri: quemadmodum per nostē ignibus.Mart.quoq; in alia significatione dixit: Vendere nec vanos circū palatia fumos. Fim⁹.i. mūdus,i.quia cum non sit nisi vnus mundus: merito caret numero plurali: sicut supra de cælo diximus:sed figurate dixit Plin.in.ij.natu.histo.Alios innumerabiles tradidisse mundos. Pontus.i.nemo.inis. Sol.is. Vesper.is. quod de cælo & mundo diximus:idē de Sole & luna & vespere & phosphoro & reliquis stellarum planetarūq; nominibus dicendum est,quod quia singulares sunt,numero multitudinis carent, sed figurate pūt habere. Virg.j.æn.quid tantum oceano properent se tingere soles hiberni. & quod legimus tris soles Romæ simul ortos paulatim in eundem coisse orbem,& Plī.li.ij. totidem tū soles:totidēq; lunas,& Claud.in Eutropiū,Binasq; polo cōcurrere lunas: & geminos soles mirari desinat orbis. Addit quoq; superioribus Phocas,genius,n.cū Plī.li.ij.dixerit: totidem faciat iunones genioscq; adoptādo sibi. Alij,addunt vesper.is.& Hesperus hesperi,quæ pro stella siue diei parte carēt plurali, nā vesperi vesperorum, quod isti dicūt;qua ratione posset dici,ego nō video,sed neque vespere vesperarū: cum potius dicere debeamus illos psalmos vespertinos:quia vesperi canūtur,has horas vespertinas, quia eo tempore agitur aut agi debeat res diuina,quo vesper propter solis occasum incipit apparere. Nam multa hmōi quia in cōpendium scripta sunt, perperā legūtur,vt q̄d in re diuina canitur, dū ppls aut sacerdos in persona ppli corpus Christi Iesu degustat,q̄d cōmunicare a nostris dicitur, & pro eo q̄d imperiti legūt post comunicādā: debet legi post cōmunionē,hoc est oño illa quā sacerdos in pśona ppli atq; sua recitat eodē modo dicūt pśa,,p eo q esse debet pśa,nā distinguitur a versu,& capitula ,p capitulū, & alia cōplura de quib⁹ alias. Carcer.eris,p loco vbi detinētur in cōpēdibus noxij:numero multitudinis caret, nā carceres in plurali,vt paulo post dicemus,aliud significat. ¶ Fœminina plurali ca.)Phocas & Diome. pauca huius ordinis noīa ponūt,q̄ alij multo plura.reperiūtur plerūq; in numero multorū, vt vita ,p anima. Virg.v.æn.Tenues sine corpore vitas,et ,p viuēdi modo Laert.scripsit vitas philosophorū.Hiero. vitas patrū. Glorias quoq; in plurali dixit Gell⁹li.i.has(inquit)ille glorias cū iactaret. Plau.in trinumo. Hascine in me propter res maledicas famas ferūt. Et eodem modo de reliquis,quæ sequuntur, quæ etsi raro inueniantur in numero multitudinis:aliquādo tamen autores illis vsi sunt,vt Luca.lib.vij. Eoasq; premūt tentoria gazas. & Sene.in Hercule furenti. Gazis inhians:& est cogesto pauper in auro. Arenas quoq;,etsi Cæsar in libro de Analogia ad Cicero. dicat vitiose dici in numero multitudinis. Lucanus tamen libro.x. dixit: & diras calcauit Cæsar Arenas. Mortes quoque in plurali dixit Opius siue Hirtius in commentario Hispaniensi: mortibus inquit mortes exaggerabant. Lucanus in.vij. mortesque suorum permiscere meis. Idem quoq; in eodem. Inde cadunt mortes. Apul. viij. Meta. ad extremas con

Ficus.i.ficus.us. Colus.i.colus.us Domus.i.domus.us. Acus.i.acus acus. Arcus arci, arcus arcus, Fasti fastorum, fastus fastuum.

Masculina plurali carentia.

Sanguis sanguinis.	Arena.ę. Bilis bilis.
Limus limi. Fum⁹ fūmi.	Cholera.ræ. Culpa.æ.
Fim⁹ fimi. Musc⁹ muſci,	Caries cariei
Mundus mundi.	Diligentia diligentiæ.
Pontus ponti.	Dementia dementiæ.
Nemo.inis, Sol solis.	Dies diei pro tempore.
Vesp.eris. Carcer.eris.	Eloquentia eloquentiæ.
¶ Fœminina plurali carentia.	Fames famis. Fides fidei.
	Fuga fugæ, Fama famæ.
Auaritia auaritiæ.	Gaza gazę. Hum⁹ humi.
Amentia amentiæ.	Infamia infamiæ.

¶ Neutra plurali carētia.

Insania insaniæ.	Ador indeclinabile.
Iuuenta iuuentæ.	Aeuum æui.
Indoles indolis.	Barathrum barathri.
Lues luis.	Cœnum cœni.
Labes labis.	Fœnum fœni.
Mors mortis.	Fas & nephas indeclinabilia.
Negligentia.æ.	Halec halecis.
Parsimonia.æ.	Iustitium iustitij.
Pax pacis. Proles plis.	Instar instaris.
Paupertas paupertatis.	Lethum lethi.
Pix picis.	Lutum luti.
Pernicies pernicici.	Necessum & necesse.
Rabies rabiei.	Nihil. Nihilum. Nil.
Senecta senectæ.	Pelagus palagi. Pus puris.
Stultitia stultitię.	Salum sali. Senium senij.
Salus salutis.	Solū solij. Vulgus vulgi.
Strues struis.	Viscum visci. Ver veris.
Tussis tussis.	
Tabes tabis.	

Plurali prætera numero carent propria nomina deorum, hominum, montium, syluarum, fluuiorum, insularum, vrbium, cęterarumq; rerū, nisi quæ pluraliter declinantur. Dicimus tamē Scipiones, Fabios, Metellos & eiusmodi ,ppria virorum nomina in numero plurali, sed tunc appellatiua potius, quam propria dicenda sunt.

Carent quoq; numero multitūdinis nomina elementorum: vt aēr, ignis, aqua terra, ęther. Etnomina metallorum, vt aurum, argenteum, plumbum, stannum, orichalcum. Et nomina significantia res liquidas, & aridas, quæ in pondus & mensuram referuntur, vt triticum, tipha, cicer, panicum, acetum, sapa, defrutum, passum. Quę tamen nonnunquā pluraliter efferuntur, maxime cum illarum rerum genera significare vo-

mas confecerant mortes. Augusti.libro.iij.de ciuitate: Ne minus haberet mortium Roma, quæ vicerat. & iterum infra. Seneca.j. natural. quæst. Ergo tu in tantis erroribus es, vt exiltimes deos mortium signa præmittere? Pax etiam, & si Diomedes & Phocas scribant plurali carere, Hora.tamen.j. epistola dixit: Bellaquis & paces longum diffundit in æuum. & Plautus in Persa etiam paces dixit. Sic & philosophi dicunt tres esse labes rerum publicarum, cum grammatici dicant, labem carere numero plurali. ¶¶ Neutra plurali carentia.) Diomedes tātum ponit hæc pauca inter ea, quæ numerum pluralem non habent. Virus virī.pus.ris. barathrum barathri, allium allij. crocum croci. ingenium ingenij, halec halecia, iusticiū, ij. sinapi: sed allium & ingentū in frequenti vsu habent pluralem. Crocum & sinapi ad res, quę mensurantur, pertinent. Halec pro salsamento caret plurali sicut & garum: Halex quoq; ,p eo quod halec etiam plurali caret, nam pro piscium merum multitudinis habet. Phocas addit cœnum cœni. fœnum. fœni. lutum luti. vis cum.i.æuum æui. vulgus.i.pelagus.i. penus penoris, siue penus.i. vel penus penus. Solū quoque soli plerique his annumerant. cum Virg.j, Georgico. dixerit. Ne saturare simo pingui pudeat sola. Sic Apule.in.iij. metamor. in asini (inquit) faciem fœna rodebamus. ¶ Plurali prætereа carent nomina propria Deorum. vt Iupiter, Mars, Vulcanus. Hominum, vt Priamus, Hector, Achilles. Montium. vt Apenninus. Pyreneus, Syluarum, vt Ida, Hercynia, Fluuiorum, vt Amnas, Tagus. Insularum: vt Sardinia, Sicilia. Vrbium, vt Corduba, Hispalis. Cæterarumque rerum, vt canum, equorum, boum, caprarum. vt Apud Ouid. Delaps. apud Virgil. Rhebus. Inueniuntur tamen quædam propria ex his pluraliter declinata & tunc carent numero singulari. vt Gades gadium. Baleares balearium. Athenæ athenarum. Celenæ celenarum. Cithæra cytherorum. Aliquando etiam sub diuersis generibus inueniuntur declinata in vtroque numero, vt supra diximus. Mænalus mænali. Mænala mænalorum. Tænarus tænari. Tænara tænarorum. Aliquando etiam sub eodem genere. vt Mycene mycenes. Mycenæ mycenarum. Virgil.v.æn. Argolis eo ve mari deprehensus & vrbe Mycene. Idem in.ij. Et nunc quod patrias vento petiere Mycenas. Sed cum dicimus Scipiones, Fabios, Metellos, Camillos, Curios, Scauros, iam desinunt esse propria, & incipiunt esse appellatiua. nam cum sit nomen proprium, quod de vno dicitur: appellatiuum, quod pluribus: cum dico Scipiones intelligo plures ex ea familia, vt Cneium, & Publium, scipiones. Ergo Scipio tunc appellatiuum est, cum de omnibus illis dicatur. sic Iuue. dixit: Qui curios simulant: & fictos contemnunt Scauros. & Luca. ad Syllas Marioſque redis. ¶ Nomina elementorum carent etiam numero multitudinis. vt aēr aēris. ignis ignis. dicimus tamen in plurali ignes. ignīū. pro particulis ipsius elementi. vt apud Virgil. Crebris micat ignibus æther. & alio loco: Aut ignibus ægra dedere. Et nomina metallorum. vt aurum. argentum. plumbum, neque enim dicimus in plurali aura. argenta. plumba. Dicimus tamen æra in tribus casibus pro rebus ex illa materia fabricatis, vt paulo post dicturi sumus. Et nomina significantia res aridas & liquidas: quæ in pondus & mensuram referuntur. vt triticum, cicer. piper. crocum. Neque enim dicimus tritica cicera pipera croca. Dicimus tamen ordea. vt Virgil. in Buc. Grandia sæpe quibus mandauimus ordea sulcis, pro granis ordei. sic etiam dicimus fabas. lupinos & pisa pro granis illorum leguminum. & Iuue. Spirantesque crocos, & in vrna perpetuum ver, pro flores. Vinum quoque & mustum. sapa. defrutum. passum. lac. serum. amomum, & alia huiusmodi liquida numero plurali carent plerunque. Dicimus tamen in plurali. vina. musta. defruta. mella. balsama. cinnama. cum partes aut genera illarum rerum significamus. Virgil. in buco. Vina nouum fundam calatis ariusia nectar. Idem. iij. Georgico. Aut igni pinguia multo defruta. Idem primo æneidos Redolentque thymo fragrantia mella. Iuuenalis. Spirant opobalsama collo, Quæ tibi. & Martia. Cinnama, quod redolent. Hæc Seruius in.iij. Georgico. dicit in plurali tantum habere tres casus. nam Ouidius nimis licenter in plurali mustis dixit ab eo, quod est mustum. Itaque in huiusmodi nominibus multominus significat pluralis numerus, quam singularis:

nam cum dixi terram, totum elementum intelligo: cum vero terras, particulas quaſdam aut terræ genera. Virgil.ij.Georgico,Difficiles primum terræ colleſq; maligni. multo ergo minus dixiſti,cum dicis habeo duas aut tres terras,quam cum dicis habeo terram. Eodem quoque modo æra dicemus,vt Martialis. Aera ſed a cuneis vlteriora petis. Cato quoque vt (inquit) feſtus æribus dixit.

¶De maſculinis ſingulari carentibus) Primo ponit maſculina, vt plurali nominatiuo antes antium. pro vitium ordine. Virgil.ij.Georgico,Iam canit extremos effectus vinitor antes. Artus artuum) nam quod Virgil.iiij. Georgi. dixit,Micat auribus & tremit artus, artus accuſatiuus pluralis eſt figurate iunctus cũ verbo tremit, vnde Seruius exponit artus pro artubus. Cancelli cancellorum) pro lignis tranſuerſis feneſtrarum, vel ſeptorum. Cicero quinto in Verren. Circundati cancelli viderentur in ſua prouincia. Canorum) pro capillis canis, nam de vno capillo cano recte diceretur, hic capillus canus eſt. Carceres carcerum) pro repagulis equorum. Virgil.primo Georgico. Vt cum carceribus ſe effudere quadrigæ. Idem tamen quinto æneidos in ſingulari carcere pro carceribus poſuit dicens. Ruuntque effuſi carcere currus. quod & Seruius adnotauit dicens: carcerem vſurpauit, nam carcer in ſingulari eſt cuſtodia noxiorum, carceres in plurali oſtia quibus equi arcentur. Caſſes caſsium.) Ouidius de arte. Decidit in caſſes præda petita meos. Seneca tamen in agamemnone in ſingulari poſuit dicens. At ille vt altis hiſpidus ſyluis aper cum caſſe vinctus. Codicilli codicillorum.) Pro teſtamento illo ſecundario: nam pro paruo codice vel libro ſingulariter dici poteſt codicillus. vnde Cato de re ruſtica. In tabulato (inquit) condito codicillos oleaginos. Cælites cælitum). Et ſi commune duorum generum eſſe poteſt, ab autoribus tamen inter maſculina ſingulari carentia ponitur. Faſti faſtorum, vel faſtus faſtuum ſecundæ & quartæ declinationis, pro eo quod eſt liber annalium, vt paulo ante diximus,ſingularem numerum non habet. Fori fororum.) Pro parte illa nauis per quam a prora in puppim diſcurritur. Virgil. ſexto æneidos. Deturbat laxatque foros. Ennius tamen ſingulari vſus eſt dicens. Multa foro ponens, ageaque longa repletur. Furfures furfurum.) Pro puſtulis, qui ex capite reſoluuntur: nam pro farinæ purgamento ſingulari numero dixit Serenus, Additur excuſus niuea ſimilagine furfur. Inferi inferorum.) Pro dijs infernis. Liuius Androni. in odyſſea in ſingulari protulit. Inferus aut ſuperus tibi fert Deus funera Vlyſſes. Loculi loculorum.) Pro numorum receptaculo. vnde Martialis in diſti, cuius lema eſt loculi. locellus in ſingulari protulit dicens. Ipſe locellus erit. Liberi liberorum.) Pro filijs & nepotibus poſteriſque vſque adeo ſingularem numerum reformidat, vt de vno tantum liberos dicamus in plurali. Lemures leſmurum.) Pro phantaſmatis nocturnis. Hora. in Epiſtola vlt. Nocturnos Lemures incendia magas. Manes manium.) Pro dijs manibus, quanquam Apuleius in libro de Deo Socratis ſingulariter protulit Lemurem & manem: Hunc (inquit) vetere latina lingua inuenio lemurem dictatum. & paulo poſt. Vtrum Lar ſit,an larua,nomine Deum Manem vocant. Maiores maiorum.) Pro ijs qui nos præceſſerunt, ſicut Minores pro illis, qui nos ſequuntur: vtrumque numero ſingulari caret, quia de pluribus ſemper illo modo loquimur. Natales natalium.) Pro generis nobilitate, vt putauit Diomedes, vel potius vt Valla, pro conditione naſcendi. nam in ſingulari diem natalitium ſignificat. Optimates optimatum.) Dicuntur principes ciuitatis, ſi boni ſunt ciues in republica. Penates penatium.) Pro dijs priuatis cuiuſque domus, aut ciuitatis, aut gentis. Poſteri poſterorum.) Pro nepotibus, & ijs, qui nos ſequentur alias. Poſterus poſtera poſterum, integrum eſt pro re ſequenti. Primores primorum.) Pro principibus ciuitatis. Horatius, Primores populi diripuit populumque tributum. Sillius tamen libro vndecimo punicorum ſingulariter dixit. Exciſum primori in parte Saguntum. Proceres procerum.) Pro principibus ciuitatis. Iuuenalis tamen in ſingulari dixit. Agnoſco procerem, ſalue Getulice. Pugillares pugillarium.) Pro tabellis ſcriptorijs: quæ quia plures ſunt merito pluraliter declinantur: alioqui hic hæc pugillaris declinatur, pro re quæ pugillo continetur, aut pugilli magnitudinem æquat. Quirites quiritum.) Pro Romanis a Quirino, hoc eſt, Romulo dicti. a poëtis tamen in ſingulari dicuntur, in obliquis maxime, vt apud Horatium prima Epiſtola: Et amici dona Quiritis. & apud Perſium. Heu ſteriles veri, quibus vna Quiritem vertigo facit. Sales ſalium.) Pro facetijs. Lucanus in ſecundo. Non ſolita luſere ſales. & Iuuenalis: Et ſalibus vehemens intra pomeria natis. in hac quoque ſignificatione dixit Terentius in Eunucho, Qui habet ſalem quod in te eſt. Superi ſuperorum.) Pro dijs ſuperis, ſicut dicimus inferi inferorum, pro inferis dijs. alioqui ſuperus ſupera ſuperum declinatur. Vepres veprium.) Autores in numero plurali tantum reperiri dixerunt. Ouidius tamen ſingulari vſus eſt ablatiuo, & quod plus eſt, Columel.libro duodecimo dixit:Manifeſtum eſt hunc veprem interiri non poſſe.

lumus: vt cum dixi vinum ſimpliciter, omne vinum ſignificaui: cum vero dixi vina in plurali, multas vini diuerſitates, puta Falernũ, Albanum, Fundanum ſignaui.

Maſculina ſingulari carentia.

Antes antium.	Lemures lemurum.
Artus artuum.	Manes manium.
Cancelli cancellorum.	Maiores maiorum.
Cani canorum.	Minores minorum.
Carceres carcerum.	Natales natalium.
Caſſes caſsium.	Optimates optimatum.
Codicilli codicillorum.	Penates penatium.
Cælites cælitum.	Poſteri poſterorum.
Faſti faſtorum, vel faſtus faſtuũ,	Primores primorum.
Fori fororum.	Proces procerum.
Furfures furfurum.	Pugillares pugillarium.
Inferi inferorum.	Quirites quiritum.
Loculi loculorum.	Sales ſalium.
Liberi liberorum.	Superi ſuperorum.
	Vepres veprium.

¶Fœminina ſingulari numero carẽtia.) Argutiæ.arũ. Phocas in hoc ordine poſuit. Apul.tamẽ in.j.meta. Argutia,inquit, Nilotici calami inſcripta. & ab eo diminutiuũ fecit Gel. Argutiola quippe hęc(inquit)fiuola & inanis eſt. Antiæ.arũ, Apule.in.j.meta. Crines,inquit, Appollinis præmulſis antijs. Aedes.ũ.pro priuata domo,nã in ſingulari templũ ſignificat,vnde ſemper additur cuius Dei eſt, aut cõſecratio,vt ędes Caſtoris.ædes ſacræ, Antẽnæ,arũ,quãquã Hiero.in epiſt.ad Heliodorũ dixit, Antẽna crucis figuratur in fronte. Bigæ.arũ.quadrigæ,arũ. addit etiã Phocas trigæ.arũ. Plin.tamen.libro,xxxv. biga dixit in ſingulari. Euclides,inquit,pinxit bigam Regis cum victoria,& Papi.xij. The. Tenuauerat aëra biga. Quadrigas quoq;, & ſi Cæſar in lib.de analogia ad Ciceronẽ,referẽte Gellio,dicat ſemper numero pluratuo dicendas eſſe, Plinius.li.xxxiiij. quadriga,in qt,regitur ab Alcibiade. Et in eodem diminutiuo protulit dicẽs. Leua tribꝰ digitis quadrigulã tenuit,& in li.digeſt. de legatis tertio. l.peculiũ: quadrigæ legatum equo poſtea mortuo. Gell.li.xvij.qđ vnũ rariſſimum videbatur,inuenimus quadrigã numero ſingulari dictã in.lib.Satyrarum Varronis,qui in ſcriptꝰ eſt Demetriꝰ. Copiæ,arũ,p exercitu teſte Valla nũero ſingulari caret:nam quod Virg.dixit in.j.æn. Reſpicio,& quæ ſit me circũ copia luſtro. ibi etiam Seruius notat quaſi autoritate ſua fretus, de exercitu copiã in ſingulari dixit, cum copias de exercitu numero plurali dicamus: vt Saluſt. Memorare poſſum, quibꝰ in locis maximas hoſtiũ copias populꝰ Ro. parua manu fuderit,ſed Virg.excuſare poteſt metri neceſsitas,quoniam copiæ.arũ.in plurali carmen heroicum non recipit. Cunæ,arũ. Phocas & Diome.in hoc ordine poſuerunt. ¶Cerimoniæ,arum. Diom. etiam poſuit. Cicero tamen in.q.de legibus. Magnam,inquit,religionem cerimoniamq; declarat. quamquam Fronto.apud Gell.li.xvij. dicat ſcriptores veteres nunquam cerimoniam ſingulari numero appellaſſe. Diuitiæ.arum. delitiæ,arum,a Phoca & Diome.inter ſuperiora numerantur.ſed,quemadmodũ ſupra diximus,delitiæ & delitia & delitiũ in ſingulari habuit. Diræ.arum. Furiæ.arum.& Eumenides, ſemper in numero plurali reperiuntur,quia triplices ſunt quemadmodum & gratiæ:niſi de vna illarum loquaris. Virg.in.viij.æn. Vltricesq; ſedent in limine diræ,& ibidem. Heu furijs incenſa feror, atq; etiam ibidẽ. Eumenidũ veluti demens videt agmina Pentheus. Excubiæ.arum. Exuuię.arũ. Exequiæ.arum.a Phoca & Diome.& Frontone in hoc numero ponuntur. Vir.in.iij.æn. Excubias diuũ æternas,& in eodem. Dulces exuuiæ dum facta deuſq; ſinebant,& in.vij.Ad pius exequijs Aeneas rite ſolutis. Ambro. in Euange. Lucæ cap.xij. Non enim ſolicitam deus curę numerantis incendit excubiam. in ſingulari dicit. Feriæ.arum.a Phoca & Diome. & Gellio nunquam niſi in pluratiuo numero efferri dicuntur,noſtri tamen aliter accipiunt,cum dicunt feria ſecunda,feria tertia,& feria quarta. Facetiæ.arum. Phocas inter hæc numerat. Diome.fores.ium. Hora.tamen in.j,ſer dixit. Excluſus fore cũ Lõgarenus foret intus. Fortunę.arum.pro diuitijs ac fortuna proſpera. vt apud Terẽ.in Andria. Laudare omnes fortunas meas. in ſingulari media eſt,& ad bonam & ad malam. Genæ.arum. Phocas inter hæc poſuit. Diomedes vero Gingiuæ. arum.poſsis tamen,ſi opus fuerit dicere hic habet genam dextram eminentiorem ſiniſtra. & Iuuenalis dixit. Frangendus miſero gingiua,panis,inermi. atque eius diminutiuo Apuleius pro magia eſt vſus. Complanatorem(inquit)tumidę gingiuulæ. Quod vero Cæſar in libro de analogia, atque Diomedes & Phocas dicunt inimicitias in plurali tantum declinari,ego nõ video,cur non eadem ratione dicamus inimicitiam, qua inſcitiam,impotentiam, iniuriam,vt Cice.tuſc.iiij.dixit. Inimicitia eſt ira vlciſcendi tempus obſeruans. atque ibidem ſæpe ſingulari vtitur numero. Illecebræ.arum. ab omnibus grãmaticis fere ponuntur in hoc ordine. Cicer. tamen in.j.de legibus dixit. Quæ & ſi eſt illecebra turpitudinis.& Gell.libro.vj. Cum audiendi quadam illecebra induit. Plau.in aſinaria. Illecebra exijt tandem. Induciæ.arum. Inſidiæ.arum. Idus iduum, quemadmodum & Calendæ. arum.& Nonæ,arum,ſemper pluratiua reperiũtur. Latebrę.arum. Phocas ſuperioribꝰ annumerat. Cicero tamen in Epiſtola ad Appium. Ne in tabellæ quidem latebra abſconditam maleuolentiam. & Gell.libro.xj.dixit. Impunitatem ex ea latebra ſperarent. Lactes.ium. pro inteſtinis hominum atq; ouium per quas habitur cibus. vt ſupra ex Plinij verbis annotatum eſt,cum de hoc nomine lac diſſerebamus. Literę.arum. pro Epiſtola, vt dicit Diomedes,numero tantũ plurali vtimur: excuſantur tamen poëtę carminis neceſsitate. vt Ouid.in Epiſtola Briſeidis. Quam legis a rapta Briſeide littera venit. vnde fit,vt quia heroicũ atque elegũ carmen, literæ.arum.in plurali non recipit,frequentius vtamur eius diminutiuo literulæ,arum. Minæ,arum. Manubiæ,arum,ſemper pluratiuo reperiuntur: quemadmodum & Nundinæ nundinarũ, & Nugæ nugarum, & Nuptiæ nuptiarum. Nam nœnæ nœniarum. & nares narium. etiam in ſingulari declinantur aliquando. Hora.j. Epiſtola. An puerorum Nenia, quæ regnum recte facientibus offert. & in Odis. Dicitur merita nox quoque nœnia, Ouidius.v. Meta. Acta retro naris, medioque eſt fixa palato. Opes opum. pro diuitijs. nam in ſingulari opis opem ab ope, vt infra dicetur, auxilium ſignificat. Paleæ palearum, quod ſi a grammaticis inter nomina pluratiua ponitur, Virgilius tamen in ſingulari eo vtitur in primo Georgico. Pinguis palęæ terit area culmos, ait. vbi Seruius notat palęam dictam eſſe ſingulari numero contra artem: quia, vt dicit, quæ ex pluribus conſtant, numeri ſunt tantum pluralis, vt Capcelli. Pigæ, Scopę. Præſtigię, preſtigiarum. Phalere phalerarum. Plagæ, plagarum pro reti. Primitiæ, primitiarum, Huius eſſe ordinis, Diomedes & Phocas teſtantur. Nam quod Ouidius.xii. metamor. dixit. Primitium torrem, ab eo eſt quod primitiusprimitia primitium Adiectiuum, ſuſtantiue tamen acceptum. pro re primitta, primitiæ primitiarum declinatur.

¶Fœmin.ſing.carẽtia.	Inferiæ,inferiarum.
Argutiæ,argutiarum.	Inimicitiæ,inimicitiarũ.
Antiæ,antiarum.	Illecebræ,illecebrarum.
Antẽnæ,antennarum.	Induciæ,induciarum.
Aedes,diũ.Bigæ.arũ.	Inſidiæ. arũ. Idus iduum.
Calendæ,calendarum.	Lactes.ium.Latebræ.arũ.
Cerimonię.arum.	Literę.arum.Minę. arũ.
Copię,arũ.Cunæ.arũ.	Manubiæ,manubiarum.
Diuitiæ,diuitiarum.	Nares,nariũ.Nenię.arũ.
Direę.arũ,Excubiæ.arũ.	Noneę,arũ.Nugæ arum.
Exuuię,exuuiarum,	Nundinæ,nundinarum.
Exequię,exequiarum.	Nuptiæ,nuptiarum.
Feriæ.arũ,Facetiæ.arũ.	Opes,opum.Paleæ.arũ,
Fortunæ,fortunarum.	Plagæ,plagarum.
Genæ,genarum.	Præſtigię,preſtigiarum.
Gingiuę,gingiuarum.	Primitię,primitiarum.

¶Quiſquiliæ.arum.pro purgamento atque re parui, aut nullius pretij: & quę proiicienda eſt quaſi inutilis. Aple.i meta. Ac has quiſquilias quãti paraſtir de piſcibus minimi pretij dixit. quiſquiliam vero pro arbuſcula ſiue fruticę, quæ coccum procreat, dixit. Plin. lib. xvj. Omnes (inquit) has dotes Ilex ſolo pro uocat coccogeniam. In hoc primo quę ceu ſcapus fruticis paruæ a quifoliæ dicis, quiſquiliam vocant, Reliquiæ rel'quiarum ſuperioribus a Phoca additur. A pul. tamen pro magia dixit. Conuerruorem pridiæ reliquię, ne qua viſatur tetra labes ſordium, ſed poteſt excuſari quia eſt carmen. nam in proſa oratione vix dici poſſet. Sortes.ium. pro oraculo atque deorum reſpon ſo a Diomede & Phoca inter hæc nomina ponitur: in ea tamen ſignificatione etiam ſingulariter dictum eſt illud ex actibus apoſtolorum. Cecidit ſors ſuper Matthiam id eſt, ſpiritus ſancti oraculum, quo apoſtolus eſt declaratus: neque enim de tanta re viri ſanctiſſimi ſortirentur, ſed potius expectare debuerant, quæ in ea re diuina erat voluntas. Sordes.ium. pro auaritia & immunditia. Scopę.arum. & ſcalæ.arum. a Cæſare, Gellio, Phoca, Diomede & Seruio, inter pluraliter declinata numerantur. Hieronymus. Altero vſus eſt in ſingulari in Iſaia, altero in libro Geñ. Iureconſultus indige. titulo de furtis. l. Si prius armarium (inquit) vel ſcalam. Suppetię.arum imo vero ſuppetias tãtum in accuſatiuo plurali cum his verbis fero & mitto, vt Valla putat. Cæſar etiam in cõmẽ. cum venio venis iunxit dicens. Auxilia magna equitatus oppidanis ſuppetias venire. Sentes.ium. Tenebræ.arum. Thermæ.arum. Tricæ.arum. Valuæ, aruũ. numquam niſi in multitudinis numero reperiũtur. ¶Neutra ſingulari carentia.) Arma.orum. Quod ideo Priſcia. numero ſingulari carere putat, quod varias res hoc nomen ſignificat, quarum ſingula habent ſua nomina, vt ſcutum. galea. tibiale. Caſtra caſtrorum pro exercitu, aut exercitus ſtatiuis: quod etiam de ſimilibus eſt dicendum: vt æſtiua. æſtiuorum. ſtatiua ſtatiuorum. Caſtrum in ſingulari idem eſt, quod caſtellum, vt apud Virgil. in. vj. Caſtrum Inui Bolamque Coramque. Crepundia crepundiorum. Cibaria cibariorum, quorum prius inter huius ordinis nomina poſuerunt Diomedes & Phocas: poſterius Diomedes tantum, quemadmodum & Exta extorum Phocas ſolus. Cunabula cunabulorum. Incunabula incunabulorum, ſemper pluralia reperiuntur, & Iliaſtium. nam quod Seruius dicit, hoc ile iſtis in ſingulari declinari, nõ magis reperitur in vſu, quã quod Marylus mimographus eodem Seruio referente ad fabulam alludens dixit. Tu vt Hector ab Ilio nunquam diſcedis. Iuga.orum. pro montium ſummitate, Virgil. tamen libro. vj. Hoc ſuperate iugum, dixit. Iuſta. iuſtorum pro exequijs numero ſingulari caret. Flaccus in. v. Argonauticæ. Tum comiti pia iuſta tulit. Saluſt. in iugur. Poſt quam illi more regio iuſta magnifice fecerant, Luſtra luſtrorum, pro ferarum atque meretricum latibulis. Virgil. ij. Georgico. Non abſunt illi ſaltus ac luſtra ferarum. pro lupanari apud Plautum quam ſæpiſſime, in ſingulari vero quatuor annorum ſpacium ſignificat, quæ græce dicitur olympias. Mœnia. ium, Magalia, ium. & Mapalia mapalium, ſemper pluralia ſunt. Præcordia præcordiorum, non præcordium, ſic enim apud Celſum legitur ſemper, vt libro. i. Qui crudum (inquit) ſine præcordiorum dolore ructat. & diuus Thomas in hymno. Et ex præcordijs ſonent præconia. Spolia. orum. licet Virgil. in ſingulari ſpolium dixerit. Serta ſertorũ. pro corona ex floribus. ſerta ſertæ in ſingulari poſuit Cato de re ruſtica pro herba, quam græci melilothon medici ſertulam campanam vocant. Ait namque, Iris aridæ contuſæ heminam & ſertam campanicam. Sponſalia. orum. vel ſponſalium Gell. libro. iiij. Hoc ius ſponſaliorum obſeruatum dicit. & de ſponſalibus eſt titulus apud Iureconſultos. Tripudia. orum. Teſqua. orum. Tempe indeclinabile ſicut. tot quot. & pondo cuius ſingulare, vt Phocas dicit in libram eſſertur. Itaque dicimus vna libra, & non vnum pondo, & contrario duo & tria pondo, non duæ, aut tres libræ. Feſtorum quoque nomina, vt Saturnalia. orum. vel ſaturnalium. Sed quẽadmodum Macrob. in. j. ſatur. deducit, in genitiuo plurali frequentius vtimur ſecunda declinatione, in datiuo & ablatiuo frequentius tertia. Nam Saturnalium & ſaturnalijs vix poteſt dici, at vero Saturnaliorum & ſaturnalibus fere ſemper. Verrius Flaccus. Saturnaliorum (inquit) dies apud Græcos quoque feſti habentur. Atque iterum de cõſtitutione Saturnaliorum ſcripſiſſe arbitror. Idem Julius Modeſtus de feriis Saturnaliorum (inquit) feriæ. Hora. ij. ſer. Quid fiet? ab ipſis Saturnalibus huc fugiſti. Eadem ratione Saluſtius apud Gell. libro. iiij. hiſtoriarum Bachanaliorum dixit, cuius ſingulare Plautus in bacchidibus protulit dicens. Quia Bacchis Bacchas metuo, & Bacchanal tuum. Maſurius quoque Sabinus. Vinaliorum (inquit) dies Ioui ſacer eſt. & Valerius Antias. Agonaliorum repertorem Numam Pompilum refert. Eodem præterea modo Quinquatria. orum. quinquatribus. Hora. ij. epiſtolarum. Feſtis Quinquatribus olim. & Iuuenalis. Totis quinquatribus optat. Cicero in epiſtolis ad Cæſum. Ita tumultuoſe conciones, Ita moleſtę Quinquatrijs afferebantur. niſi forte mendum eſt quinquatrijs pro quinquatribus. At vero econtrario dicimus potius Floralium, quam floraliorum, Liberalium quam liberaliorum, Lucarium quam lucariorum. Varro. Ferialium (inquit) dies a ferendis in ſepulchra epulis dicti. & idem alſo loco, Floralium, non floraliorum dixit. Maſurius quoque Sabinus Liberali (inquit) dies a pontificibus Agonium Martiale appellatur. & idem alſo loco. Eam noctem deinceps in ſequentem diem, qui eſt Lucarium. erant autem Lucaria feſta, in quibus fiebant Lucorum ſacra.

Quiſquiliæ.arum. Quadrigæ.arum. Reliquię, reliquiarum. Scalę.arũ. Sentes.ium. Sortes.ium Sordes.iũ. Scopę, ſcoparum. Suppetiæ, ſuppetiarũ. Tenebræ, tenebrarum. Thermæ, thærmarũ. Tricę.arũ. Valuę.arũ. ¶Neutra ſingulari carentia. Arma.orũ. Caſtra.orũ. Crepũdia, crepundiorũ. Cunabula, cunabulorũ. Cibaria.orũ. Exta.orũ. Incunabula.orum. Iuga.orum. Iuſta.orũ. Ilia, iliũ. Luſtra.orũ. Magalia.iũ. mapalia.iũ. Mœnia, mœnium. Precordia, præcordiorũ. Serta.orũ. Spolia.orum. Sponſalia, ſponſaliorum. Tripudia, tripudiorum. Teſqua indeclinabile. Tempe indeclinabile. Tot indeclinabile. Quot indeclinabile. Pondo indeclinabile. Feſtorũ quęq; nomina. vt. Saturnalia, ſaturnaliorũ. Bacchanalia.orum. Vulcanalia.orum. Neptunalia.orum. Lupercalia.orum. Quinquatria.orum. Agonalia, agonaliorum. Vinalia, vinaliorum. Dyonisia, dyoniſiorum. Et ſimilia: quæ omnia fere & in. ium.

¶Libri quoq; eorum, vt rhetorica rhetoricorum: nam ſi de arte rhetorica plures libri partiales ſunt, rhetoricorũ inſcribuntur in numero multitudinis: ſin tamen eſt tantũ vnus, rhetoricus potius in ſingulari dicitur. Sic enim citare ſolemus Ariſtotelẽ in rhetoricis ad Theodectem, & in rhetorico ad Alexandrum: quia nomine illius tres libros de arte rhetorica ſcripſit: ad hunc vero vnũ duntaxat libellum. Duos præterea, quos de re familiari libros ſcripſit, œconomicorũ appellauit. At vero Xenophõ, qui ea de re vnũ compoſuit œconomicon inſcripſit, vt Hieronymus in Euſebij interpretationem de tẽporibꝰ. Cum Aratum (inquit) hexametris verſibus Romanum feciſſet: in Xenophontis œconomico luſit. Sic præterea dicimus bucolica Virgil, quia decem ſunt. & Georg. quia quatuor libros epus illud continet. At vero cum de vno loquimur dicemus & cicatabimus Virg. in primo, vel ſecundo bucol. ¶Communia trium generum.) Carent etiã numerò ſingulari nomina numeralia, præterquam vnus, vna, vnum. quod caret numero multitudinis, niſi cum iungitur nominibus pluraliter declinatis. Saluſtius in Catilinario, hi poſtea quam in vna mœnia conuenere. Idem in Iugurtha Vbi vnæ & alteræ ſcalæ comminutæ ſunt. & in. digeſtis titulo de dãno infecto. l. Si ædibus: Et ſi vnæ (inquit) æ des communes. nam vt ſupra dixi mus, mœnia ſcalæ. ędes. pluraliter declinantur. ¶Nomina quoque diuidua ſiue in ſingulos diſtributiua carent numero ſingulari, vt ſinguli ſingulę ſingula. bini binę bina. &c. vt ſi dicas, perdices ſunt ſingulæ, aut binæ, aut ternæ. dicis quod quælibet incedit ſingularis, aut ſeſcitaria: aut quilibet duæ, aut quælibet tres incedunt. aut ſi rurſus dixeris, ciuibus diſtribuuntur ſinguli, aut bini, aut terni aurei, dicis quod cuilibet ciui datur vnus aureus, aut duo aurei, aut tres aurei. Poëtæ tamen aliquando ponunt diſtributiua pro numeralibus. Virg. j. æneidos, Bina manu lato criſpans haſtilia ferro. bina dixit pro duo. & Lucanus in. viij. Gurgite ſepteno dixit, pro ſeptem gurgitibus. ſunguntur etiam huiuſmodi nomina diſtributiua nominibus pluraliter declinatis eo modo, quo vnus vna vnum, cum pluraliter declinatur. vt Cicero. binas literas tuas accepi. & Virgil. octauo æneidos, terna arma mouenda ter Ieſho ſternendus erat

¶Nomina certis caſibus deficientia.) Dictum eſt hucuſque de nominibus integris aut altero numero deficientibus, nunc de illis agit, quæ certis caſibus deficiunt: dicitque in primis: quod nomina interrogatiua, & infinita, & relatiua, & negatiua, & diſtributiua, ſiue diuidua carent vocatiuo. Omnia enim hæc vocatiuum habere non poſſunt: quia (vt Priſcianus ait) vocatiuus ad aliquam præſentem perſonam, atque finitam fit, ad quam ſermo dirigitur. Ius iuris.) quod hæc quatuor nomina, cum nominibus quintæ declinationis præterquam hic dies & hæc res carent genitiuo & ablatiuo pluralibus. Plinius tamen iunior in Epiſtolis, fontibus. rurubus. & argo. dixit. Virgilius. viij. æneidos. Componeris manibuſque manus, atque oribus ora. & rurſus libro. x. Quinquaginta oribus ignem, Pectoribuſque arſiſſe. In genitiuo etiam plurali orium dixit Plinius libro xx. Vitia inquit orium ſanare affirmat. Aes æris æribus. Politianus dixit in ruſt. Et tundunt æribus æra. Cæſar in commenta. Paulo latiores (inquit) quam quibus in reliquis maribus vtimur. Eiſdem quoque caſibus deficiunt nomina quintæ declinationis: neque enim dicimus ſpecierum ſpeciebus, facierum faciebus: quanquam apud antiquos & antiquarios legamus hæc & alia huiuſmodi. Apuleius in libro de Mundo. Perſeuerantia (inquit) amicitiæ inter ſe dedit elementis ſpecierum ipſarum partitio. Cato Cenſorius apud Priſcianum in ſeptimo. Earum facierum ſigna domi pro ſuppellectili ſtatuere. Iuniores quoque non dubitant dicere faciebus & ſpeciebus. quod Cicero reformidat. ſcribit enim in Topicis. In diuiſione formæ ſunt, quas Græci ideas vocant, noſtri, ſi quis hæc forte tractant, ſpecies appellant, non peſſime id quidem ſed inutiliter ad mutandos caſus in dicendo. noſtrum enim niſi latine dici poſſit ſpecierum & ſpeciebus dicere: & ſæpe his caſibus vtendum eſt. At formis & formarum velim.

¶Satias vel saties.Nam vtrūq; legitur, nominatiuum tantum singularē habere dicit Phocas.Sill.iij. Pūn. Nec finis, saties ve, noui sed sanguinis ardor.& Gell.lib.vij.Quorum satias nunquam est. Accusatiuū tamen sequuti proportionem fecimus in quodam distycho in quo Solonis celebrem sententiā complexi sumus. Diuitiæ gignunt satiem, satieſq; superbū. ¶Præsto quoq; pro eo,quod est præsens Valla dicit semper iungi verbo sum,es,fui,in vtroq; numero in ratione suppositi.Cice.pro Murena,laboraui,præsto multis fuit.Idem ad Herennium. Hirundines æstiuo tempore præsto sunt: hyeme pulsæ recedunt. Memini me tamē legere in accusatiuo præsto cum infinitiuo huius verbi sum,es,fui, constructum: idq; notauerā opinor in epistolis familiaribus Ciceronis. ¶Expes pro eo,quod est sine spe nominatiuum habet,& consequenter vocatiuū,tātum.Hora.in poē. quid hoc si fractis enatat expes nauibus. ¶Fores nominatiuum habet & vocatiuum & ablatiuum tantum.In nominatiuo ab Ausonio inter monosyllaba numeratur.Terēti. vocatiuum posuit dicēs. O fors fortuna.Virg.ablatiuum.l.gn.Forte suа libycis tempestas appulit oris. ¶Vis gtō & datiuo caret,In nominatiuo Virg.j. Georg.Ni vis humana quorannis.& Salust. in Catil. Omnis nostra vis in animo & in corpore posita est, Virg.vi.en.Nec vim tela ferūt. Et in.j. Vi superum sęuæ memorem Iunonis ob iram.In nmero multitudinis vires virū viribus vires o vires a viribus dicimus: sed ansit a prima positione nominatiui singularis,hoc est vis:an nomē per se pluraliter declinatum, siue ab alia positione numeri singularis,quæ nō sit in vsu, gramma tici dubitare videtur:nā Lucretiꝰ, antiquitatē sequutus has vis in plurali dixit. ¶Tabi a tabo.Phocas & Diom.hoc nomen ablatiuum tantum habere dicunt, & re vera genitiuum non memini me legere. Tabes vero in nominatiuo accusatiuo & ablatiuo tantum reperi,itaq; si genitiuo esset opus,potius vteremur tabi quam tabis.Datiuus a neutro est. Ditionem a ditione.hæc tria nomina duos tantum habere casus accusatiuum & ablatiuum numeri singularis Diomedes & Phocas testantur. Ditionis tamen in genitiuo & ditioni in datiuo frequenter vtitur Hierony.in interpretatione sacrarum literarum: quemadmodum Gen.cap.xxxvij.Nunquid rex noster eris,aut subijciemur ditioni tuæ? Lateres quoq; & lateribus vtitur Plin.libro.xxv. Lateres inquit non sunt e fabulo. & ibidem: Luto & lateribus crudis extrui quis ignorat? Idem quoq; ab eo quod est vicem a vice in plurali dicimus vices vicium vicibus. Tandem a tantum & dem particula compositum in nominatiuo genitiuo & accusatiuo solum reperitur: nemo enim tandem dixit, at tantidem sæpe reperies.vt apud Teren. in Adel. Tantidem emptam.& in digestis titulo de diuor. Tantidem æstimata redderes. ¶O macte. est autem mactus(vt sic dixerim) autore Festo magis auctus ;sed nusquam reperitur nisi in vocatiuo cum exhortatione quadam ad virtutem & gloriam. Virg.ix.æn. Macte puer virtute noua sic itur ad astra. & Hora.in.j.ser. Macte virtute esto, inquit sententia dia Catonis, & in plurali. Plinij libro.ij.Macti ingenio cęli interpretes. ¶Spōte ablatiuum tantum habere Phocas dixit. Virg.ij.Georg.Sponte sua veniunt. vbi Seruius dicit: nomen esse,non aduerbium,quia iunctum est ei genus cum dixit sua.Sed & Gell.libro.xij.genitiuum posuit dicens. Spontis suæ mortem.& Colume.libro.xij.de re rust. Neq; suæ spontis aquam ministrare patitur. Spons quoque in nominatiuo Ausonius posuit inter monosyllabis. Impete,idem Phocas & cum eo alij complures grāmatici in ablatiuo tantum plurali posuerunt.Ouid.iij.mēta.Impete nūc vasto ceu concitus imbribus amnis Fertur. Idem in.viij. Sic impete vulnificus sus Fertur, genitiuum etiam protulit Silius libro.vj.punico,Nec frustra rapidi stimulante dolore fuisset Impetis. & Lucre.libro.j. Ablatiuum pluralem posuit dicens:Quamlibet in partem trahunt res ante ruunt q; Impetibus crebris. Natu quoq;, quod videtur esse ab eo quod est natus.us.in ablatiuo tantū reperitur,vt cū dicimus grandis natu,maior natu,minor natu,pro eo,quod est ætate.Obijce inter ablatiuum tantum habentia posuit.Phocas in numero singulari. Silius tamen libro.iiij. puni.dixit in accusatiuo plurali:Et firmos certant obices arcessere Sylua.& ablatiuum eiusdem numeri. Virgil.posuit.ij. Georgico, dicens, Qua vi maria alta tumescant Obijcibus ruptis. Noctu. diu.qui casus ablatiui non sunt a nox & dies,sed ab alia forsan positione venerunt,quæ in vsu non est, sed neque semper aduerbia sunt: quamuis aliquando aduerbialiter posita reperiantur. Ennius apud Gellium: qua galli furtim noctu summa arcis adorti mœnia concubia. ex duobus igitur adiunctis noctu & concubia colligitur noctu esse nomen.Idem quoque in.iij.annalium. Hac noctu filo pendet Hetruria tota, & etiam Quadrigarius apud eundem Gellium senatus de noctu plurima conuenire, & noctu multa domum dimitti.Illud ad hūc,quod omnem superat antiquitatem, repertū in quadam lege.xij.tabularū.Si nox(inquit)furtum factum sit,si ra aliquis occisit, iure cæsus esto.nox posuit pro noctu vel nocte. De diu non ita succurrit exemplum,vt ex adiunctis possit ostendi esse nomen,nam illud Salust.diu noctuque laborare:& illud Gell.libro.xvj.firmare noctu etiam flammigare. Ser. in primo Georgico.aduerbia esse dicit. ¶Suppetias & inficias,vt ait Valla, semper in accusatiuo plurali reperiuntur, sed illud constructum fere cum his verbis fero,mitto,eo,vento.hoc vero cum eo is tantum. Plau.tamen in Epidico:auxilia(inquit)& suppetiæ mihi sunt domi.Inficias ire idem est quod infitiari & negare.

Satias vel Satiēs tantum ntīm singularem habet.
Præsto.nominatiuum vtriusq; numeri tīm habet,
Expes oExpes,ntīm & vocatiuum tantum habet,
Fors,oFors,a.Forte,nominatiuum.vocatiuum.& ablatiuum habet.
Vis,Vim,o Vis,a Vi.nominatiuum,accusatiuū, vocatiuum,& ablatiuum tantum habet. In plurali Vires,Virium, Viribus,Integrum est,siue sit a vi,siue aliunde.
Tabi a Tabo,genitiuum & ablatiuū tantū habet,
Ditionem,a Ditione,Laterem, a Latere. Vicem, a Vice,accusatiuum & ablatiuum singularem tantum habet. In numero plurali integra sunt duo posteriora.
Tantundem,& Tantidem, nominatiuum genitiuum,& accusatiuum singularis tantum habet.
O Macte& o Macti. vocatiuus vtriusque numeri tantum habet.
Sponte,Impete, Obijce.Natu. Diu.Noctu. Ablatiuum singularis numeri tantum habent.
Suppetias,& Inficias, accusatiuum pluralem tantum habent.

¶Grates in plurali tantū reperitur,nemo tamen vnquam legit gratium & gratibus, sed grates. Verg.j.æn.Grates persoluere dignas, & si dixerts māgnæ grates habendæ sunt,benefactori, quamquam Laurentius hoc nomen poēticum esse dicit,& si Cicero,in.vj.de repub.scripsit. Grates tibi ago summe Sol. ¶Opis opem ab opē genitiuum,accusatiuum,& ablatiuum singularis numeri habet,pro eo quod est auxilium.Verg.j.æn.Non opis est nostræ Dido,& in.ij.Nec spes opis vlla dabatur. In plurali vero pro diuitijs:vt Auxilio tutos dimittam opibusq; iuuabo. Ops opis est cybele Saturni vxor. Opis opis nympha,de qua Virg.iij, Geor. Atq; Ephyre,atq; Opis.Idem.xj.æn.Velocem interea superis in sedib⁹ Opim. ¶Verbere)ab eo quod esse debuit verber,eris.tātum in ablatiuo numeri singularis reperitur:nam in plurali verbera verberum verberibus integrum est.

Grates nominatiuum accusatiuum & vocatiuum numeri pluralis tantum habet.
Opis,opem,ab opē.ntō dtō,& vocatiuo caret.
Verbere ablatiuū in singulari tantū habet, in plī vero Verbera verberū verberib⁹ integrū est.

¶De Præteritis verborum.

Caput.iiij.

Compositi formam simplex, & compositiuum
Simplicis obseruat verbum,quod ponis vbique.
Præter venundo,circundo,do quoq; pessum.
Ado compositum declinat tertia: lunges
Quod lauo,q̄dq; cubo cōponens mittit in.umbo.
Et mico dat micui:sed dimico mittit in.ui.
Dat manco mansi.sed in.e.pro.præ.minui.dant.
Atq; oleo dat.ui.Sed in,cui.compositiua.
Et cio vel cieo ciui: sed compositiua
Semper sunt quartæ.Lego legi.Sed tamen.exi.
Hæc tria dant,intelligo, diligo, negligo tantum.
Dat sapio sapere.Sed resipio resipire.
Quod trahis a pario,infinitum,mittit in.ire.

¶De Præteritis verborum. Caput.iiij. Compositi formā simplex)Quod in principio declinationis nominū proposuit, nomina simplicia sequi rationem compositorum,atq; ediuerso compositā rationē simplicium.: idem quoq; nunc in declinatione verborum repetit,videlicet, q̄ verbū simplex seruat rationem compositi,& econtrario compositum rationē simplicis, vt si exploratum habueris quod Impleo est secundæ cōiugationis,& facit in præterito impleui,intelliges etiam, q̄ Pleo ples,quod verbum non est in vsu, fuit eiusdem coniugationis,fecitq; in præterito pleui. Atq; econtrario si exploratum habueris,quod Sono. as,quod est verbum primæ coniugationis, fecit in præterito sonui:intelliges etiam q̄d Insono.as. verbum eiusdem coniugationis facit in præterito insonui. Habet tamen hæc regula exceptionem, quę partim hoc in loco,partim in capitibus præteritorum & supinorum sequentibus explicanda est. Principio itaque excipiuntur composita ab hoc verbo Do das, dedi, quod cum sit primæ coniugationis,omnia cōposita ab illo sunt tertiæ, vt Addo.is,addidi. Trado.is,didi. Perdo.is.perdidi. Vendo.is.dedi. Credo.is.didi.Sequuntur tamen simplicis rationem tria tantum Venundo.as.venundedi. Circundo.as. dedi. Pessundo.as. pessundedi. Composita quoque a Lauo lauas,quod est primæ coniugationis, omnia sunt tertiæ: vt Alluo.is.ui.Perluo.is,perlui,Diluo.is.dilui.Interluo.is.interlui.Proluo.is.prolui. Composita præterea a Cubo.as.quod est etiam primæ coniugationis,si recipiunt.m. inter.u. &.b. hoc est si finiuntur in.umbo.omnia sunt tertiæ, vt Incubo incumbis incubui. Procumbo procumbis procubui. Accumbo accumbis accubui. Quod si.m.non recipiunt, nihilominus sequuntur simplicis rationem, vt Incubo incubas incubui,& Procubo procubas procubui.Accubo accubas accubui. ¶Et mico dat micui.) Hoc verbum Mico micas in præterito fecit micui: & ab eo compositum Emico emicas emicui. Lucan primo.Qualiter expressum ventis per nubila fulmen Emicuit. Dimico tamen,quod ab eo compositum est, facit dimicaui, quod Priscia.autoritate Liuij probat: qui libro.xxiij.ab vrbe condita scribit.Iusti quoque acie & collatis signis dimicatum est.quod non potuit dici:nisi a Dimico fuisset præteritum dimicaui & supinum dimicatum. Ouid. tamen simplicis rationem sequutus in.ij.elegiarum dixit. Hac tibi sit pugna dimicuisse satis. ¶Dat Maneo mansi.)Quod Maneo manes facit in præterito mansi: quā rationem sequuntur composita ab illo,vt Permaneo permansi, Remaneo remansi. Quæ vero in compositione mutant .a.in.i, mittunt præteritum m.ui.syllabas, vt Promineo .es. prominui. Emineo eminēs eminui, Immineo immines imminui, Præmineo præmines præminui. Præterita illa mittunt supina in.sum, vt Maneo in supino habet mansum. Permaneo permansum. Remaneo remansum.Emaneo emansum, hæc vero carent supinis. Quod vero dixit sed in.e. pro.præ.intelligit,quod composita a maneo cum illis præpositionibus (si modo mutant.a.in.i.) faciunt præteritum in.ui.syllabas. Atque oleo dat.ui.) Quod Oleo oles,vt infra dicemus,mittit præteritum in.ui.syllabas,tamen ab eo composita, maxime quæ mutant significationem,mittunt præteritum in.eui. vt Adoleo,es. adolcui. Aboleo.es.aboleui, Soleo,quod ab eo compositum videtur,solitus sum vel soluī trisyllabū fecit.Salust.in.histo. neq; subsidijs vti soluerat,a quo rursus compositum Obsoleo obsoleui fecit. ¶Et cio vel cieo.) Quod ab hoc verbo,Cio cis,quod est quartæ coniugationis:vel Cio cies,quod est secundæ, omniacomposita sunt quartæ coniugationis,vt Concio cōcis cōciui.Accio accis acciui,Excio excis excīui. Plau.in milite. Ego illū probe iam oneratum huc accibo,dixit. Lego.legi, q̄ hoc verbū lego legis,cū cōpositis mittūt præteritū in.egi. vt Lego legi,Perlego perlegi,Relego relegi,Colligo collegi. Tria tamē mittunt præteritū in.xi.Intelligo intellexi,Diligo dilexi,Negligo neglexi.quamquam Aemilius Macer simplicis rationē sequutus dixit, Omniū nostrum neglegerit autoritatē,p neglexerit.¶Dat sapio sapere.)Quod hoc verbū sapio.is,tertię coniugationis est,atque ab eo cōpositum desipio.is.desipere,resipio tamen autore Diomede,non resipere sed resipire facit,ac si per quartā verborum coniugationē declinetur. ¶Quod trahis apario.)Quod a pario.is,composita,quamuis suum simplex sit tertiæ coniugationis, ipsa per quartam declinantur, vt Comperio,is, comperire. Reperio.is.reperire. Operio operis operire. Aperio.is, aperire.

¶Quod si præteriti.)Quod verba cuiuscunq; coniugationis geminantia in præterito syllabas primas, cũ in compositionem veniunt, amittunt ex illis priorem. vt Spondeo.es, spopõdi. Respõdeo.es. respondi. Despondeo.es. despondi. Pendeo.es. pependi. Dependeo.es. dependi. Tondeo.es. totondi. Detondeo.es. detõdi, pro quo antiquiores etiam detotondi protulerunt. vt Varro: Detotõderat forcipibus. Sunt autẽ verba geminantia primas in præterito syllabas (nisi quid me fallit) tria & viginti. primæ cõiugationis duo. Do. das. dedi. Sto. as, steti. secundæ quatuor, Mordeo. es. momordi, Spondeo spondes, spopõdi, Tondeo. es. totõdi. Pendeo. es. pependi. Reliqua omnia sunt tertiæ. Pario pa ris peperi. Disco. is. didici. Posco, is, popoſci. Parco. is. peperci. Cado, is. cecidi. Cædo, is. cecidi. Pendo. is. pependi. Tendo. is. tetẽdi. Tundo. is. tutudi. Tango, is. tetigi. Pungo. is. pupugi. Pango. is. pepigi. Fallo, is. fefelli. Pello. is. pepuli. Tollo. is. tetuli. Cano, is. cecini. Curro, is. cucurri. Scindo quoq; apud antiquiores scicidi faciebat. Affra. Satis fortiter paulo vestras scicidisti colus. Actius: Non ergo (vt prædicant) scicideratpectus. Næuius: Imo quod scicideram, conscindã, atq; abqciam. Ennius, Cum saxum sciciderit. Apud iuniores tamen scidi facit. Luc. in iij. Qua mare tellurẽ subitis aut obruit vndis, Aut scidit. Papi. vij. Theba. Et viridem scidit horrida vestem. Siue igitur geminet præteritum, composita priorem syllabã amittunt: siue non geminet, rationem simplicis sequũtur, vt Abscido abscidis abscidi. Conscindo conscindis conscidi. Rescindo rescindis rescidi. Deinde dicit, quod ab hac regula excipiuntur composita a Posco, is, popoſci. & a Disco. is. didici, quia in præterito priores syllabas non amittunt: vt Deposco, is. depopoſci. Reposco. is. repopoſci. Addisco, is, addidiſci. Dedisco, is. dedidici. Præterea composita a. Sto stas steti, & a Dos das dedi retinent etiam priorem illam syllabam in præterito: nisi quod mutãe. c. in. i. vt Resto restas restiti, consto constas constiti, Præsto præstas præstiti. Trado. is, tradidi. Reddo, is, reddidi. Credo. is. credidi. Sed a Do composita, quæ cum simplici per primam coniugationem declinantur, nõ mutant in præterito. e. in. i. vt Venundo. as, venundedi Circundo. as. circundedi, Pessundo. as. pessundedi. ¶Pungo. gis·)Quando componitur cum. re, repupugi facit. vnde Caper apud Prisc. Cum ei, qui nos pupugit, talionem, ideſt, vicem a nobis redditam ostendimus, repupugi dicimus: cum aliis præpositionibus compositum alterius præteriti (hoc eſt) punxi rationẽ sequitur, vt Expungo. is. expunxi. Dispungo, gis. dispunxi. Compungo. gis. cõpunxi. Curro quoq; cum præ. etiam eandem retinet, vt Plau. in Sticcho. Præcucurri, vt nuntiarem nuntium exoptabilem. Terentius in ecyra. Vna illarum interea propere præcucurrit. alias vero eandã amittit. Virg. iiij. æneidos: Ecce fere summo deiectæ vertice capræ Decurrere iugis. Liuius. xx. ab vrbe condita: & si fortius procurrisſent.

De præteritis primæ coniugationis.) Quoniam supra dictum eſt in coniugatione verborum proportionem eſſe sequendam illorum quatuor, quæ in primo libro per modos, tempora, numeros & personas explicauimus: atq; insuper, ne quid in ea re fallere nos posſet, formationem adiecimus, iam tempus eſt, vt de præteritis verborum atque supinis disseramus, quæ ab ipsa analogia verborum aliquanto diſcedere, & quodammodo alterę verborum positiones habendæ sunt. Nam a præterito sex illa tempora formantur, quæ in voce passiua circunloquimur, & a supino tum participia quædam, tum nomina participalia formari docemus. In primis illud animaduertendum eſt: præteritum perfectum indicatiui modi aut par ium eſſe syllabarum cum prima persona præsentis eiusdem modi. ut Iuuo. ui. Lauo. ui. Doceo docui. Habeo habui. Lego, gi. Scribo scripſi. Audio. iui. Munio. iui. aut minuitur vna syllaba, vt Faueo faui. Facio feci. Comperio. peri. Aut creſcit vna syllaba. vt Amo. aui. Cado cecidi. Præterea exit præteritum in varias terminationes. in. bi. tantum tertiæ, vt Bibo bibi. In. ci, etiam tertiæ. vt Facio feci. In. di. vnum tantum primæ Do dedi. Secundæ plura, vt Sedeo. di. Tertiæ ad huc plura, vt Scando. di. In. gi. tantum tertiæ, vt Fugio fugi. In. li. tertiæ quoq; tantũ. vt Eallo fefelli. In. mi. vnum tantum tertiæ, vt Emo emi. In. ni. tantum tertiæ. vt Cano cecini. In. pi, tertiæ tantum, vt Rumpo rupi. In. ri. tertiæ & quartæ, vt Pario peperi; Comperio. eri. In. si. secundę, tertiæ, & quartæ, vt Fulgeo fulſi. Ludo luſi. Fulcio fulſi. In. ti. tantum tertiæ, vt Verto verti, atque vnum primæ Sto steti. In. xi. secundæ, tertiæ, & quartę, vt Lugeo luxi, Dico dixi. Sanctio. xi. In. ui. syllabam omnium quatuor coniugationum, vt Amo. as. aui. Faueo. ui. Sino, ui, Audio. iui. In. ui. vocales etiam omnium quatuor. vt Seco secui, Doceo docui, Colo, ui. Amico amicui. ¶Igitur primæ coniugationis verba mittunt præteritum perfectum indicatiui in. aui. fiuntque a secunda persona præsentis indicatiui modi numeri singularis. s. finali mutata in. ui. vt Amo amas amaui. Ambulo. as. aui. ¶Excipiuntur tamen pauca mittentia præteritum in. ui. diuiſas: ea sunt. crepo. as. pui. & ab eo composita. vt Discrepo. as. pui. Cic. iij, de orato. Nil sane ad rem pertinet, si qua in re discrepuit ab Antonij diuiſione. Hora. in, poe, Non discrepuit sententia Delphis. Concrepo. pui. Increpo. pui. quod apud Plau. reperitur increpaui. Perſi. Increpuit, cessas nugator. Nexo. as. xui. vel Nexo. is. xui. Nam primę & tertiæ coniugationis reperitur. Virg. v. æneidos. Nexantem nodis: seq; in sua membra plicantem. Liui, Andro. apud Priscia, Nexebant multa inter flexu nodorum dubio. Virgil. v. æneidos, & paribus palmas amborum nexuit armis. Cubo. as. bui. & ab eo composita, quę sunt primæ atque etiam tertiæ coniugationis, vt Accubo. as. bui. Accumbo, is. bui. Plau. in Menec. Regulam sequutus dixit: prandi, potaui, scortum accubaui. Apule, vj. meta. Europam (inquit) tauro super cubaſſe. Hiero, quoque in Ezeciele. cap. xviij, etiam simplex in. aui. fecit, Quare mater tua lęena inter leones cubauit. Tono. as. tonui. & ab eo composita, vt Pertono, as. nui. Intono, as. nui. Sono. as. nui. Manil. tamen. v. astrõ. regulã sequuts dixit: Aura per extremas resonauit flebile ripas. Apul. quoq;. v. meta. Aciem dixerit, & classicũ psonuit. Domo, as. mui, pdomo. as. mui, Indomo. as. mui. Veto, as. tui. Seco, as. cui. Mico. as. micui. Ouid. vij. meta. Neq;. n, micuerunt sydera frustra. Dimico tamẽ, vt supra diximus, & dimicui & dimicaui facit. Frico. as. fricui. Sed duo dant & in. aui. quod hæc duo verba Plico plicas, & Neco necas mittunt præteritum, non solum in. ui. syllabas: sed etiam in, aui. vnde dicit, sed duo dant, &, pro etiam,

Quod si præteriti geminetur syllaba prima,
Verbaq; componas, ex illis tolle priorem:
Quam retinet posco cum disco. stetiq;, dediq;.
Dic pupugi cum re, sed cum præ, pone cucurri.

¶De Præteritis Primæ coniugationis.

PRæteritum primæ facit. aui. demito pauca:
Quæ mittunt in. ui. diuiſas. vt crepo, nexo.
Et cubo cũq; tono sono iunge, domeq;, vetoq;.
Et seco, cunq; mico frico. Sed duo dãt & in. aui.

in. aui. vt Plico plicas plicui, vel plicaui. & ab eo cõposita. vt Explico explicas explicui, vel explicaui. Implico implicas implicui, vel implicaui. Applico applicas applicui, vel applicaui. Supplico tamen, Duplico. Triplico, Multiplico, & similia cum nominibus numeralibus a plico composita mittunt præteritum in. aui. semper, vt supplicaui, duplicaui, multiplicaui. Neco necas necui, vel necaui. De iuuat accipe iuui.)Quod hoc verbum iuuo relicta proportione verborum primæ coniugationis mittentium præteritum in. ui. diuiſas, & in. aui. misit præteritum exrita syllaba, fecitque iuui, quanquam Manil. in. iij. altro. etiam iuuaui dixit. Syllabam quoque expunxit Lauo lauas, quod fecit lauaui: quanquam & lauaui apud autores repereatur. ¶Præterea diuersum in modum exeunt hęc duo verba, Sto. stas. quod fecit steti. & Do das quod fecit dedi. De compositis illorum paulo ante diximus.

Hæc plicat, atq; necat. Sed de iuuat accipe iuui.
Præteritum Sto Do. misere steticq;, dediq;.

¶De Præteritis Secundæ coniugationis.

PRæteritum per. ui. vocales pone secundæ.
Ardeo, mulceo. rideo suadeo, torqueo dant, si.
Algeo, mulgeo, fulgeo, tergeo, turgeo iunges.
Vrget, & indulget manet, hæret, Sorbeo sorpſi:
Siue. bui. Iubeo iuſsi, quod &. s. geminauit.
In. xi. præterea uat hæc frigeo, conniueoq;,
Augeo, mulgeo, lugeo, luceo. Quatuor in. di.
Mittunt præteritum, quæ sunt video, sedeoq;.
Strideo, seu Strido cum prandeo. Sed nõ addes,
Quorum præteriti geminatur syllaba prima:
Hæc sunt mordeo: spõdeo: pendeo: tõdeo tantũ.
A Leo, siue Pleo deductum mittit in eui.
Adde fleo, atq; neo. Sed dat ceo tibiciui.
Dic Oleo per. ui. diuiſas. Sed. ueo. dat, ui.

De præteritis secundæ cõiugationis.) Quod verba secundæ coniugationis mittunt præteritum in. ui. diuiſas, vt Debeo debes debui, Noceo noces nocui, Studeo studes studui, Vigeo viges vigui, Doleo doles doluiſ, Tumeo tumes tumui, Teneo tenes tenui, Stupeo. es. stupui. Deliqueo deliques deliqui. Denseo denses densui, Niteo nites nitui. ¶Ardeo, mulgeo.) Quod in. si, mittunt præteritum verba, quæ hic ponuntur. Ardeo ardes. si. Exardeo exardes exarsi. Mulceo mulces, mulsi Permulceo. es. permulsi. Ennius apud Priscia. Mulserat huc nauem compulsim fluctibus ponti. Rideo rides risi. Deridco derides derisi. Suadeo. es. suasi. Persuadeo. es. persuasi. Torqueo. es. torsi. Contorqueo. es. torsi. ¶Algeo. es. alsi. Mulgeo. es. mulsi. quod etiam misit præteritum commune cum mulceo, Virgil. iij. Georg.

Quod surgente die mulsere horisque diurnis.

Fulgeo fulges fulsi, quod etiam Fulgo fulgis, per tertiam declinatur. Tergeo terges tersi, quod etiam Tergo. is. per tertiam dicitur. Turgeo turges. si. Ennius apud Priscianum. Cyclopis venter velut olim turserat altis Carnibus humanis. Vrgeo urges, si. quãquam Phocas de hoc verbo dicat nesciri quomodo præteritum mittat. Indulgeo indulges. si. Iuuc. & ventri indulsit non omne legumen. Maneo manes mansi. De cuius compositis in superioribus dictum eſt. Hæreo hæres hæsi. Adhæreo adhæres adhæsi. Sorbeo sorbes sorpſi, Absorbeo absorbes absorpſi. Exorbeo exorbes exorpſi, quæ mittunt etiam præteritum regulare in. ui. diuiſas, sorbui, absorbui, exorbui. Lucanus in. iij. Absorpſit penitus rupes, ac tecta ferarum. Cicero in Philippicis. Sanguinem ciuilem exhauſit, vel potius exorbuit. Iubeo iubes. quod in præterito iuſsi, per. s. duplex fecit. ¶In. xi. prætercunt.) Quod verba quæ hic ponuntur, mittunt præteritum in. xi. vt frigeo friges frixi. non vt quidam dicunt frigui. Iuuen. Et si perfrixit cantat bene, Martial. Perfrixiſſe tuas quæsta eſt præfatio fauces. & Terent. Refrixerit res. Conniueo conniues connixi. Turpil. apud Priscianum: Dum ego connixi somno. ¶Augeo, auges auxi. Adaugeo adauges adauxi. Mulgeo mulges mulxi, quod (quemadmodum paulo ante diximus) fecit etiam mulsi. Lugeo luges luxi. atque etiam Luceo luces luxi, præteritum habent commune. ¶Quatuor in. di.) Quod quatuor verba, quæ hic explicantur, mittunt præteritum in. di. ea sunt video vides. di. Prouideo prouides. di. Sedeo sedes. di. Desideo desides desedi. Strideo strides stridi, vel Strido. is. per tertiam, quod etiam facit stridi. Prandeo prandes prandi. quod etiam pransus sum facit, quemadmodum & illa Gaudeo & Audeo, quæ apud antiquiſsimos fecerunt præterita gauiſi, & ausi, nunc gauiſus sum, & ausus sum dicimus. Liuius Andro. apud Priscianum. Quoniam audui (inquit) pacem gauiſi. Caro. censo, apud eundem. ex illo die non ausi recusare. ¶Sed tamen addes,)Quod quatuor verba, quæ hic ponuntur, mittunt etiam præteritum in. di geminantque primas præteriti eiusdem syllabas, ea sunt. Mordeo. es. momordi, quod etiam, vt autor eſt Gellius. vij. noctium att. memordi fecit apud antiquiores. Ennius: At si me canis memorderit. & Laberius: De integro patrimonio meo centum millia nummum memordi. Nigid. Serpens si memordit, gallina deligitur. Spondeo spondes spopondi, quod etiam spepondi fecit. Gracchus. Quæstor Mancino in Hiſpania fuerat, & exteri, qui pacem spondi non reperitur. ¶A Leo siue Pleo.) Quod verba composita, a Leo. es, & Pleo. es, (q̃ verba nõ extãt) mittunt pteritum in. eui. vt Deleo. es. deleui. Releo. es. releui. Suppleo. eui. Cõpleo. es. complęui. Repleo. eui. Duo quoque verba mittunt etiam præteritum in eui. Fleo. es, fleui. Neo. es, neui. Cieo. es. ciui, Virg. j. Aeneid. Bella cient, primaq; vetant cõsistere terra. Idem in. vj. Lachrymasq; ciebat. & in eodem. Acre ciere viros Martemq; accedere cantu. & in. iiij. Tonitru cælum omne ciebo. Reperitur etiam per quartam, Lucre. Aurarum cimus ad ortus, & illud ex hymno, qui in re diuina canitur: Iesum ciamus vocibus. Plin. etiam frequenter hac ratione declinandi vtitur dicens: Aluum cit, vrinam cit, Composita (vt diximus) semper sunt quartæ coniugationis: vt Accio accis acciui, Excio excis exciui. ¶Oleo oles olui. Horat. ij. epistolarum, Vina fere dulces oluerunt mane camœnæ, Martialis. Atq; oluere Lares commeſſatore Lyæo, quanquam & oleui posſe facere ex analogia coniectamus: quia fecit in supino oletum. Perſius: Veto quiſquam faxit oletum. nam ab eo composita, ea maxime, quæ mutant significationem a simplici, in eui mittunt præteritum: quemadmodum supra diximus. ¶Sed. ueo, dat, ui.) Quod verba desinentia in. ueo. mittunt præteritum in. ui. syllabam. ueo. mutata in. ui. vt Moueo moui. Foueo foui. Feruco ferui. Voueo voui. Caueo caui. Paueo paui. Conniueo. ui. Crassus in iliade, Nam conniui ego oculos deinde sopore, quod etiam connixi præteritum fecit.

DE præteritis tertiæ coniugationis.) Quod verba tertiæ coniugationis mittunt præteritum in multo plures terminationes, quã aliarum trium cõiugationũ. Et primo ponit præterita verborũ habentiũ. i, ante. o, in prima positione: deinde prosequetur de habentibus cõsonantes ante. o. Dicit igitur in primis, q̃ duo reperiuntur verba desinentia in. cio. mittentia præteritum in. eci. ea sunt Iacio, ieci, Facio feci cum suis compositis. vt Abijcio, eci, Dejicio, eci, Perficio. eci, Conficio. eci. Et cõposita a licio, is, & spicio. is, quę verba non extant, q̃ mittunt præteritum in. exi. vt Allicio. is, allexi, Pellicio, is, exi, Illicio. is, exi, quæ etiã in. ui, syllabas reperiuntur. vt Piso apud Priscia, cuius vnius præmio multorum allicuit animos. & Varro: Deinde vbi pellexit dulcis leuis vnda saporis. Elicio vero tantum elicui facit. Liuius, lib. iiq. ab vrbe condita. Ad colloquium vatem elicuit. De compositis a Spicio. is. aspicio aspexi. respicio. exi. conspicio. exi. inspicio. exi. circunspicio. exi. Vieio meis, quod habet. i. consonante ante. o. minxi facit in præterito, nec est ab eo quod mingo, quod nusquã reperitur. Hora. ij. sermo. Ditior aut formæ melioris meiat eodem. Mar. Matella curto rupta latere meiebat. Idẽ. Minxitli curretre semel Pauline carina: Meiere vis iterum, iam Palinurus eris. & Iuue. Cuius ad effigiẽ nõ tantũ meiere fas est. Participium quoq; præsentis posuit Catullus dicens: Meientis mulæ cũnus olere solet, nam quod in sacris litteris legitur sæpe: non reliquit vsq; ad mingentẽ ad parietẽ. aut mendũ est, aut non dẽ latine. ¶ Dat fodio. i.) q̃ in. dio, vnũ tantũ reperitur verbũ fodio. is. quod facit fodi, & ab eo composita, vt defodio. di. effodio. di. Vnũ quoq; in. gio. Fugio. gi. et ab eo cõposita, vt Cõfugio. gi. Refugio. gi. ¶ In. pio. reperiuntur. Rapio, is, pui, & ab eo composita, vt Corripio. pui. Eripio. ui. Sapio. pui, vel. piui, Plau. in rudẽ. Pol magis sapui sset, si dormisset domi. Affran. Equidẽ nunc resipui, postq̃ pectus lætitia est onustum. Nævius. Quando ego plus sapiui, qui fullonem compresi. Sed resipio (quem admodum diximus) ad quartam coniugationem pertinet autore Diome. Cupio. is, iui.) Quod etiam antiquiores per quartam declinabant. Lucre. Effingere, vt arte naturæ primus terrarum claustra cupiret. ¶ Capio. is. cepi, sine diphthongo, nam cœpi per. œ. diphthongon ab eo quod est cœpio cœpis venit, q̃d non est in vsu: quanquam apud Terentium in adelphis reperitur. Prius (inquit) olfecissem, quã ille quicquã cœperet, pro inciperet. Plautus in Menechmis: Neq; pugnas velitis cœpio. Cato. Cœpiam seditiosa verba loqui. ab hoc componi videtur incipio. pis. secunda producta, quod facit in præterito incœpi per. œ. diphthongon. sed non reperitur in vsu. nam a capio. is. incipio, is. secundam breuiat, & in præterito incepi sine. œ. diphthongo facit. Erit igitur incipio magis a capio quam a cœpio compositum. Interposuit quoq; duo verba alterum in. rio. hoc est Pario, quod facit in præterito peperi, quod veteres per quartam etiam coniugationem proferebant, vt Ennius: Oua parire solet pennis genus condecoratum. Alterum in. tio, hoc est Quatio quatis, quod facit quasi per duplex. s. quod præteritũ & s in vsu non est, reperiuntur tamen composita ab illo, vt Concutio concussi. Percutio percussi. Discutio discussi. Furio furis, quanquã a grammaticis inter verba carentia præteritis numeratur, Sedulius tamen dixit: Nec minus & Darij ruerunt iussa tyranni. ¶ V. si vocalis.)u. litera apud latinos triplici fungitur officio, nam aut est vocalis, aut liquida, aut consonans. Vocalis est, cum sequentem vocalem non ferit, vt ruo ruis. Liquida est, cum neq; sonum habet vt vocalis, nec sequentem vocalem ferit, sed quodammodo in pronuntiatione langue scit, vt tinguo, is, Consonans est cum vocalem sequentem ferit, vt soluo soluis. Triplex ergo ponitur regula verborum habentiũ. u, literã ante. o. finalem. Prima namq; dicit, q̃ verba habentia. u. vocalem ante. o, purum. i. cum nulla consonante mixtum (nã vocalis pura dicitur a græcis, quam nulla consonans ferit) mittit ꝑteritũ in. ui. diuisas. vt Acuo, is, acui. Imbuo. is. bui. Induo. is. dui. Metuo. is. tui. Arguo. is. gui. Nuo. is. nui. In. xi. vero mittunt ꝑteritum duo ex illis. Fluo. is, fluxi, & Struo. is, struxi. Pluo quoq; altum in modũ misit ꝑteritum, hoc est, pluui, Liuius secundo ab vrbe. Lapidibus pluuisse. Et iterũ. xxiiij. sanguine pluuit. ¶ Si tñ. u. liquidũ.) Quod verba. u, liquidũ ante. o, habẽtia mittũt ꝑteritũ in. xi. vt Tinguo, is. xi. Extinguo. is. xi. Vnguo, is. xi. Linguo. gis. xi. Ninguo, gis, ninxi. Coquo. is. xi. Stringuo. is. strinxi. Linq̃ tamẽ amissa. n. litera diuersum in modũ misit ꝑteritũ, hoc est liqui, & ab eo cõposita: vt Delinq̃ deliqui, Relinq̃ reliqui. ¶ Quatuor in. uo. sunt.) Quod habentia. u. cõsonantem ante. o, tria mittunt ꝑteritum in. ui. syllabam. hoc est. Voluo. is, volui. Soluo. is, solui. Caluo. is. calui. Salust. in. hist. apud Prisc. Infinitiuum pasiuum protulit, dicens. Contra ille calui ratus. pro decipi, sed deponens protulit Plau. in Casina: Vbi domi sola sum soror manus caluitur, i, decipitur. inter hæc posset numerari Cauo, is. ui. pro eo quod est cauteo, es. neque enim secundam personam imperatiui modi singularis numeri in. e. breuem terminaret, nisi huius esset ordinis. Proper. Tu caue ne tristi cupias pugnare puellæ. & Hora. Tu caue ne minuas: tu ne ve maius facias id. Vnum vero misit præteritum in. xi. Viuo, is, xi. ¶ Bo. finita dabis in. bi.) Incipit differere de ꝑteritis verborum habentibus consonantem ante. o. finalem, & primo de desinentibus in. bo. & dicit, quod mittunt præteritum in. bi. bo. mutata in. bi, vt bibo. is. bibi. scabo. is. bi. glubo. is. bi. lambo, is. bi. Ouid. vj. Metarat vt porcus contritis arbore costis. In. psi. vero duo verba mittunt præteritum Nubo nubis, nupsi. Scribo scribo, is. scripsi. Composita vero a cubo cubas, quæ accepta. m. litera per hanc coniugationem inflectuntur, extrita, m. mittunt præteritum in, ui. disiunctas: de quo in principio capitis huius dictum est.

¶ De Præteritis tertiæ Coniugationis.

Tertia præteritum diuerso fine reponit.
Dat iacio ieci. facio feci. Tamen. exi.
Allicio mittit, & pellicio, illicioq;.
Quod spicio verbum componit, iungitur illis.
Elicio dat. ui. diuisas, meioq; minxi.
Dat fodio fodi. Sed dat fugio tibi fugi.
Dat rapio rapui, sapio sapui, atq; sapiui.
Equatio quassi. gemino. s. cupioq; cupiui.
Dat pario peperi. Sed dat capio quoq; cœpi.
Cœpio non extat, sed cœpi manet ab illo.
V. si vocalis præueniat. o. tibi purum,
Præteritum per. ui. diuisas ponere debes.
At fluo dat fluxi. struo struxi. sed pluo pluui.
Si tamẽ. u. liquidum præit. o. tunc preterit in. xi.
Vt tinguo, linguo, coquo: sed dat linẽre liqui.
Quattuor in. uo. sunt hæc, voluo, soluoq; caluo,
In. ui. præteritum mittentia: Viuoq; vixi.
Bo. finita dabis in. bi. Sed nubere nupsi:
Scriboq; dat scripsi. Per. ui. quæ de cubo ducis.

¶ In. ui. præteritum.) Quod verba desinentia in. sco. mittunt præteritum in. ui. ablata. s. & co. finali mutata in. ui. vt Pasco. is. pasui, cuius composita, quæ mutant. a, in. e. vt statim dicemus, in. ui. syllabas mittunt præteritũ. vt Compesco. is. scui. Dipesco dipescis dipescui. Cresco. is, creui. Nosco. is. ui. Quiesco. is. cui. Suesco. is. sueui. Sed duo verba geminant in præterito primas syllabas: mittuntque præteritum in. ci. ea sunt Posco, is, popoſci, disco. is. didici. Antiquiores tamẽ, vt Gell. libro. vij. Noctium, attꝰ. scribit poposcit pro popoſcit dicebant. Valerius Antias in annalibus: Diem a Q. Martio prætore pepoſcit. ¶ Deinde dicit: quod verba, quæ ab alijs grammaticis dicuntur inchoatiua, a Laurentio continuum incrementum significantia, carent præteritis. Laurentius tamen illa præterita magis propria esse dicit inchoatiuorũ, quam primitiuorum. vt Calesco, is. calui. cuius opinioni refragari videtur Non. Marcel. qui dicit hoc verbum calesco. cis. apud antiquiores fecisse calesci, inducitque Catonem censorem de bello Carthaginensi dicentem: aures nobis calescerunt ad iniurias. Ratio autem Vallæ in hoc stat: quod cum inter Macreo. & macresco illa sit differentia, quod cũ macreo, significet macer sum, macresco macer fio, macrui in præterito potius significat macer factus sum, quam macer fui: & eodem modo de similibus. His dicit annumerari hoc verbum Glisco. is. quod ipsum cum inchoatiuum non sit, formam tamen inchoatiuorum habet: antiquiores glisco. ris. declinabant, vt Marcel. autoritate Sempronij probat. Compesco, is, & dipesco. is, & si composita sint a pasco, is. pasui, compescui, & dipescui fecerunt. ¶ Ico. dat, ici.) De non habentibus. s, ante. co. dicit: quod hoc verbum Ico. is, facit præteritum. ici. Celius apud Priscia. Qui cum his ita fœdus icistis. Vinco præterea ablata. n. facit vici. & Parco, quod in præterito primam geminauit peperci. Luca. in. ij. Sanguinis effudit iugulo, flammisque pepercit. Facit etiam parsi. vt apud Terentium: Hancine ego vitam parsi perdere? Plau. Duorum ego hominum laborẽ parsissem libens. fecit quoque apud antiquiores parcui. Nævius apud Marcel. Nemo parcuit suo labori. Duo sunt facientia præteritum in. xi. Dico. is. xi. Duco. is. xi. ¶ O. mutatur in. i.) Quod huius coniugationis verba finita in. do. mittunt præteritum. o. finali mutata in. i. vt Scando, is, andi. Pando, is, andi. Defendo, is. di. Offendo. is. di. Ascendo. is. di. Descendo. is. di. quod etiam fecisse descendidi finali syllaba geminata confirmat Gellius autoritate Valerij Antiatis, qui dixit: deinde funere locato ad forum descendidit, Laberius quoque in Catulario apud eundem Gellium: Ego (inquit) mirabar, quomodo mammæ mihi descendiderant. A fido, is, Priscia. dicit se præteritum non reperisse: ex proportione tamen fidi dehuit facere: quemadmodum & strido stridis, vel strideo strides stridi. Ab edo. is. pro eo quod est comedo Martial. fecit edi in præterito. Boletus (inquit) qualem Claudius edit, edas, nam pro eo quod est publicare: edidi facit cum a do das. composicum sit. ¶ Deinde dicit. Quod. n. literam in præterito dispungunt tria verba. Scindo, scindis, scidi. Findo, findis, fidi. Fundo, fundis, fudi. Gellius. libro. vij. Noctium Atticar. a Scindo. is. præteritum dicit fuisse scicidi prima syllaba geminata, idque Priscian. Actij autoritate cõfirmat dicens. Nõ ergo aquila vti prædicant scicidera pectus. quod & Asinonius in arte, quam ad Constantinum Cæsarem scripsit, solum in vsu esse putat, cum Lucan. in. ij. dixerit: Tellurem subitis aut obruit vndis, Aut scidit. & Martialis. Vnguẽtum (fateor) bonum dedisti conuiuis here: sed nihil scidisti. ¶ Deinde dicit. Quod sex verba, quæ hic explicantur, geminant primas præteriti syllabas, vt Tundo tundis tutudi. quod. n. in præterito amisit: quemadmodum & tria superiora, Cædo cædis. per. æ. diphthongon pro eo quod est. ferio: quod facit cecidi penultima longa. nam Cado cadis. cecidi, pro eo quod est labor, laberis penultimam breuiat. Pendo. pendis. pependi, pro eo quod est soluo pensionem, sive suspendo: habetque præteritum commune cum hoc verbo pendeo, pendes, quod significat suspẽsum esse. Pedo, pedis, pepedi. Horat, quantum vesica pepedit. Tendo tendis tetendi. ¶ Composita quoq; a. Do, das. dedi, quæ per hanc coniugationem declinantur, geminant finales præteriti syllabas, vt addo. is. addidi. perdo. is. didi, trado. is. tradidi, prodo. is. didi. sed quemadmodum facile apparet a do, das verba essẽ composita cum præpositione: ita non satis liquet, an credo & vendo sint composita, illud a credus & hoc a venum. Est. n. credo quasi credum do, & vendo quasi venum do. Prendo quoque quasi ado compositum geminauit. Hiero, in Ioan. xxj. afferte (inquit) de piscibus, quos prendidistis. ¶ In. sí. præterũ.) Quod verba, quæ hic enumerantur, mittunt præteritum in. si. vt Claudo. is. clausi, quod etiam cludo. is. clusi declinatur propter illam affinitatẽ, quæ est inter. au. diphthongon & u. Mart. videor mihi meo iure facturus, si epistolã versibus clusero. Diuido, is. diuisi. Plaudo, is. plausi, cuius cõposita mutant. au. in. o. propter affinitatẽ, q̃ est inter. au. & o. vt cõplodo. is. losi. displodo. is. losi. Explodo. is. si. Ludo. is. lusi. Lædo. is. læsi, cuius composita mutant. æ. diphthongon in. i. longum. vt collido. is. lisi. illido illidis illisi. allido. is. lisi. Rado. is. rasi. Rodo. is. rosi. Trudo. is. usi. Cudo cudis. cusi. secudũ Diom. Carisium & Phocã. At vero Prisc. in illud Virg. j. Aen. Ac primũ silicis scintillam excudit Achates. excudit (inquit) tam præsentis quã præteriti est, sed quia Virg. suscepit, subiunxit melius præteritũ potest intelligi, idq; etiam Seruius comprobat exponens illud verbum, excudit (inquit) i. feriendo eiecit. Cedo præterea, pro eo quod est do locũ cessi fecit, & ab eo composita, vt recedo. is, essi. cõcedo. is, essi. procedo. is, processi. Cado vero pro eo quod est labor. eris. cecidi facit, vt paulo ante. diximus differentia, quod hoc primam breuiat, illud producit eandem: nam cædo pro eo quod est ferio per. æ. diphthongon scribitur, quemadmodum modo dicebamus.

¶In. go.) Quod verba huius coniugationis desinentia in.go. mittunt præteritum in.xi.vt pingo.is.pinxi.cingo.is.cinxi.ango,is.xi rego.is.rexi. cuius composita in præsenti mutant. e. in,i. vt corrigo.is. correxi.dirigo.is.direxi,porrigo.is.porrexi: quod etiam per syncopam porgo,is,porrexi facit: quemadmodum pergo.gis.perrexi,pro perrigo,is. Dicimus quoque surrigo.is.surrexi,& per syncopam surgo.gis. surrexi. Deinde ponit exceptionem dicens, quod tria verba huius terminationis mittunt præteritum in. si, vt Spargo spargis.sparsi.cuius compo

In.go.quod verbum finitur,præterit in.xi.

Spargo sparsi.mergo mersi.tergoq; tersi:
Et vergo versi,vel verxi dat tibi verbum:
Egi mittit ago.lego.frango.pangoque iunges,
Quod dedit & pepigi,vel panxi,pungoque punxi,
Sed dabit & pupugi: tetigi sed dat tibi tango.
A veho dic vexi: sed de traho dicito traxi.
Lo.finita lui.mittunt.dat fallo fefelli.
Et pello pepuli. tollo tetuli dedit olim.
Percello tibi dat perculsi,perculeratq;.
Excute excello, Desallo dicito salli:
Vello dat velli vel vulsi. psalloq; psalli.
Mo.tibi mittit.ui.diuisas. Sed dabis in.psi.
Quatuor hæc,como cum demo,sumoq; promo.
S.duplici presi premo dat: sed emo facit emi.

sita quandoq; mutant.a.in.e, quandoq; non mutant, vt Dispargo. gis.parsi. vel Dispergo.is.persi. Cõspargo.gis.parsi.l, conspergo.gis. conspersi. Respargo,gis. respersi,vel respergo.gis. respersi. Mergo.gis.mersi, Tergo.gis.tersi. quod etiã secundæ reperitur, vt supra diximus. Vergo. gis. versi, vel verxi. secundum Diome. ¶Egi.mittit ago.) Quod verba,quæ tribus versibus explicantur,mittunt præteritum in.gi. sed variis modis: nam Ago facit in præterito.egi,cuius cõposita mutant in præsenti.a.in.i.vt redigo. igis. egi. adigo.gis,adegi.exigo. gis. exegi,cogo.gis,coegi. a litera dispuncta ab ago. agis. &. n. a con præpositione: quemadmodum in redigo redegi.d. litera interposita. Lego.is. legi,cuius composita quædam mutant. e.in.i.vt colligo colligis collegi.seligo seligis selegi,quædam nihil mutant,vt relego.egis.relegi. perlego perlegis perlegi. Ex ijs vero quæ mutant.e.in.i. quædam etiam mittunt præteritum in.exi.sunt autem, vt supra in principio huius capitis dictum est tantum tria. Intelligo.gis.intellexi,diligo.gis, lexi,negligo,gis.neglexi: quæ & ipsa aliquando miserunt præteritum cum suo simplici. Frango.gis.fregi. cuius composita in præsenti mutant.a. in.i,vt infringo infregis infringi, confringo, ingis, confregi. refringo, ingis, refregi. Pango pangis pegi, Pacuuius apud Priscianum. In medio consillam pegi læto in littore, ab eo composita in præsenti mutant. a.in. i. vt compingo. gis, compegi. impingo impirgis impegi. Lucanus in, v, Fortunæ quod te nostris impegit arenis. facit quoque secundum Carisium pepigi & panxi, sed autore Quintiliano pepigi, non est a pango pangis,sed a pago pagis. scribit enim oratoriarum institutionum libro primo. Memoria repeto conuictos a me, qui reprehenderant, quod hoc verbo pepegi vsus essem: nam id quidem dixisse summos autores confitebantur, rationem tamen negabant permittere, quia prima positio paciscor cum haberet naturam patiendi, faceret tempore præterito pactus sum. Nos præter autoritatem oratorum atque historicorum analogia hoc quoque dictum tuebamur: nam cum in duodecim tabulis legeremus ni ita pagunt. inueniebamus simile huic cadunt. inde prima positio, etiam si vetustate exoleuerat, apparebat pago, vt cado. vnde non erat dubium sic pepigi nos dicere, vt cecidi. Quid quod Cicero in. ij. ad Herennium eo verbo est vsus: quod Quintilianus exoleuisse dicit: Rem, inquit, vbi pacti sunt, oratione pagunt. Deinde dicit. quod hoc verbum Pungo facit in præterito per regulam punxi, a quo sunt composita, dispungo.gis. dispunxi,expungo. gis. expunxi. compungo.gis. compunxi, facit etiam pungo pupugi, a quo est repungo. is. quod pro eo quod est retaliare facit repupugi. facit præterea pungo pepugi, quod Gel. libro. vij. noct. attī. Actij autoritate confirmat dicentis. In ædilitio, si pepugero, metuet. Tango quoque tetigi facit cuius composita mutant. a. in i. tam in præsenti quam in præterito, vt contingo contingis contigi. attingo attingis attigi. A clango. gis. Hiero. facit clangui in libro numerorum cap. x. Si semel (inquit) clangueris venient ad te principes. ¶A veho dic vexi.) Duo reperiuntur verba in. ho. desinentia, quæ mittunt præteritum in. xi. veho vehis vexi, traho. is. traxi. ¶Lo. finita, lui.) Quod huius coniugationis verba finita in. lo. mittunt præteritum in. lui. vt Colo. is. colui. Molo. is. molui. Alo alis alui. Volo vis volui. Consulo consulis consului, Occulo occulis occului. Tria verba geminant in præterito primam syllabam, ea sunt Fallo, is. fefelli. Pello pellis pepuli. Tollo tollis tetuli, quod præteritum in vsu non est, sed compositum ab eo quod est substollo substuli. Terentius referente Diomede. Huc (inquit) tetulissem pedem. & Catullus ad Ortalum. Si redditum retulissetis, aut in tẽpore longo. Plautus in Amphytri. Me salutauisti & ego te, & osculum tetuli tibi. Percello duplex habet præteritum perculsi & perculi. Terentius in Andria: perculsit ilico animum. Virgil. v. Aeneid. Perculit & fulua moribundum extendit arena. Et quemadmodum percello fecit perculi, ita etiam ex analogia excello excellis excudi debuit facere: nam excellui ab eo est præteritum quod excelleo excelles. Cicero in epistolis ad filium. Quare effice, & elabora, vt excelleas. ¶Sallo sallis salli.) Lucillius apud Priscianum: Sallere murenas, mercem in frigidaria ferre. Reperitur etiam per quartam: vt apud Celsum in libro secundo de medicina. Pisces (inquit) qui salem non patiuntur, solidi ve saliuntur. Vello vellis velli vel vulsi. Virgilius in Buco. Cinthius aurem Velit & admonuit pastorem. Lucanus in. iiij. Castrorum siccas de cespite vulserat herbas. Psallo psallis psalli, Bassus. Calliope princeps sapienti psallerat ore. Plau. in Amphy. Næ ego homo in fœlix fui, qui non interuelli alas. ¶Mo. tibi mittit. ui. diuisas.) Quod verba finita in. mo. mittunt præteritum in. ui. syllabas, vt Vomo vomis vomui, Gemo gemis gemui, Tremo tremis tremui, Fremo fremis fremui. Quatuor tamen verba, quæ sequuntur, mittunt præteritum in. psi. Como comis compsi, Demo demis dempsi, Sumo sumis sumpsi, Promo promis. psi. Premo tamen facit in præterito pressi, cuius composita in præsenti mutant. e. in. i. comprimo comprimis compressi, imprimo imprimis impressi, reprimo reprimis repressi. Emo. is. facit in præterito emi, sed ab eo composita mutant. e. in. i. in præsenti, vt redimo redimis redemi. perimo perimis peremi, adimo adimis ademi. dirimo dirimis diremi: quod euphoniæ causa. r. mediam accepit: quemadmodum redimo, & adimo, d. literam acceperunt. Coëmo coëmis coëmi, non mutauit. e, in. i.

¶Pono dat posui.) Quod in. no. desinentia reperiuntur pauca verba, quæ quia nõ possunt sub regula colligi, singulorum præterita explicantur. Itaq; dicit q; pono, is. facit in præterito posui, pro quo antiquiores posiui dixerunt. Plau. apud Priscia. in vidularia. Vitulũ sequestrũ posiuimus. & Apul. in Hermagora. Cũ bauĩ, quẽ iucundũ esse vobis animaduerterant, eũ apposiuerũt. Gigno. is. genui, quod veteres geno. is. genui declinabãt. Varro in andabata, Sed quod hæc aliquid genũt. & Lucr. in. iiij. Totũ posse extra corpus durare, geniq;. pro gigni posuit in infinitiuo. Cano. is. cecini, cuius cõposita mutant. a, in. i. mittuntq; præteritum in. ui. syllabas. vt concino. is. nui. præcino. is. ui. occino, occinis, occinui. quod Salust. in. j. histo. ita cõposuit, vt. a. in. i. non mutaret. Iussu (inquit) Metelli cornicines occanuere. Tẽno. is. tempsi, cuius compositum contemno, is. contempsi, magis est in vsu. Sino, is. siui. Teren. in Adel. Quia non siuit egestas, Diomedes etiã sini in præterito, posse facere dicit autoritate Publij, qui de vita sua scribens, inquit. Quod si me inuitũ abire siniſſet, melius tũ vt, ait, dicimus siui, quẽadmodũ Varro in cõplexionũ. iij. Ad mortẽ nõ siui me producens. Plautus in Cistellaria. Nunq; ego hanc viduam cubare sini. Cõpositum quoq; ab eo desino, is. desiui facit, non desini. Cerno. is. creui. Plau. in Cistellaria. Cum ego te a mani mea Antiphi a, & mihi amicam esse creui. pro eo q̃d est vidi. Sperno is. spreui. Sterno. is. straui. Lino. is. triplex habet præteritum lini, lui, & leui. sed lini, vel lui raro sunt in vsu, vt apud Varronẽ de re rust. Cũ obliuerit vasa. Leui vero potius ab eo

Pono dat posui, gigno genui, cecini q;
Dat cano: sed per. ui, quæ componuntur ab illo.
Temno dat tempsi, sino siui, cerno q; creui.
Et sperno spreui, sed sterno mittit in aui.
De lino dic lini, vel lui, dic queq; leui.
In. po. pauca dabis mittentia præteritum in. ui.
Sed strepo dat strepui: de rumpo sit tibi rupi.
Dat verro verri vel versi, dat gero gesi.
Mittis ab vro vsi. de curro mitte cucurri.
Quæro quæsiui, tero triui, dat fero tuli,
Cuius compositum per. ui. mittatur &. cui.
So. tibi dat. siui. Tria dant. si. viso, capesso,
Atq; facesso: sed de pinso pinsui exit.
Xi. duo dant plecto cum flecto. Sed duo dant. xi.
Situe. xui. necte cum pecto, quod dat &. iui.
Dat mitto misi, de verto penito verti.
Sterruit a sterro. meto messui, atq; petiui

simplici nascitur, quod non est in vsu. leo, les. leui. a quo sunt deleo, es. deleui. releo, es. eui. dicimus quoq; a lino. is. relino. is. eui. vt apud Terentium in Heauton. Releui dolia omnia. Simplex etiam protulit Horatius in. j. carmmum. Condítum leui datus in Thearo cum tibi plausus. ¶In. po, pauca dabis.) Quod huius coniugationis verba in. po, desinentia pauca sunt mittentia præteritum. psi. vt carpo, is, carpsi. cuius composita mutant. a, in. e. vt Decerpo. is. decerpi. Concerpo. is. cerpsi, Discerpo. is, dicerpsi. Repo. is. repsi. Serpo, is. serpsi. Scalpo. is, scalpsi. a quo est cõpositum, Ixculpo, is. exculpsi. Clepo. is, quod raro inuenitur, clepsi fecit in præterito, Strepo. is, strepui, atq; Rũpo. is. rupi. aliũ in modum (quã superiora) præteritum misere. ¶Dat verro verri.) In. ro. verba desinentia, cũ nõ possint in vnã quandã regulã cõtrahi, eorũ præterita singulatim explicauimus: nã verro secundũ Seruiũ versi, & secundũ Carisiũ verri facit, quod magis vsu probatur. Lucinius. Hisce etiam reliquias auerrerunt, & Publius. Cellas (inquit) seruorum conuerri. Gero. is, gessi, vro vris vsi. s. duplex in præterito acceperunt. Curro is. primam geminans syllabam cucurri fecit. Virg. vj. Aeneidos. Geliduſque per ima cucurrit Ossa tremor. feciſſe etiam cecurri autor est Gell. lib. vij. Noctium attica. dicitque Probum annotasse verba Aelij tuberonis ad Oppium scribentis, Si generalis species occecurrit, pro eo quod est occurrit. Quæro quæris quæsiui: cuius composita mutant. æ. diphthongon in. i. longum. vt Conquiro, is. conquisiui, Acquiro acquiris acquisiui. Requiro requiris requisiui. Tero. is. triui. Sero seris seui. antiquiores serui quoque per. ui. diuisas dixerunt: vt Ennius. Quam tanto studio seruit. sed composita a sero seris, cum retinent simplicis significationem, faciunt in. cui. vt Consero. is. seui, Insero. is. in. seui. Assero. is. asseui. Hora. j. sermo. Nunqua tibi vitiorum inseuerit olim Natura. Quod si mutant simplicis significationem, in. ui, syllabas mittunt præteritum. vt Consero, is. serui. In sero. is. inserui. assero asseris asserui. ¶So. tibi dat. siui.) Quod verba huius coniugationis in so desinentia mittunt præteritum in iui, vt Accerso. is. iui, Lacesso. is. siui. Quæso quæsis quæstui, pro eo quod est rogo, a quo iam non extat aliud quam quæso & quæsumus. Salust. in. j. histo. Curionem (inquit) quæsiui vti adolescentior & populi suffragijs integer ætati concederet Mamerti. In. ti. tamen mittunt præteritum tria verba secundum Diomedem & Carisium. Viso visis visi. Capesso capessis capessi. Facesso facessis facessi. Cicero in diuina. Ne innocenti periculum facesseris. frequentior tamen vsus habet vt verba huiusmodi mittant præteritum in. iui. vt Cicero apud Augustinum in. ij. libro. de ciuitate Dei. Aeschines (inquit) cum adolescens tragœdias actitasset, rempub. capessiuit. Salustius apud Priscia. libro. ij. histo. Diuersa solet vti rebus perditis capessiuit, Idem in. iiij. Legiones pridie in monte positas lacessiuit. & Cicero. pro Roscio. Accersuit (inquit) aliquem. Incesso incessis apud autores varijs modis reperitur, sed frequentius incessi. Seruius in illud Virgil. iiij. Georgicorum. Regibus incesit magno discordia motu. Incessit exponit pro inuasit. Salustius in Catilin. Tanta cupido gloriæ incesserat. Gellius. lib. xiij, cap. ij. Obiurgatione iuſta incessiuit, nisi forte pro incessiuit legendum sit incessiuit. Pinso pinsis in præterito pinsui debere facere Probus autoritate Pomponij affirmat dicentis. Neque molis molui, neque palatis pinsui. ¶Xi. duo dant plecto.) Cum verba huius coniugationis desinentia in. to. non possint sub vna regula comprehendi omnia, aut pleraq; ex illis, explicat singulorum præterita dicens, quod in. xi. mittunt præteritum hæc duo verba Plecto, plectis, plexi, Flecto, flectis, flexi. Liuius Andronicus apud Priscianum. In solito plexi munere. Virgil. v. Aeneid. Nec prius amissam respexi, animum ve reflexi. ¶Duo quoq; mittunt præteritum in. xi. simul & in. xui. necto nectis nexi vel nexui. Salustius j. histo. Nexuit (inquit) eatenæ modo. Virgil. v. Aeneid. Et paribus palmas amborum meruit armis. Proper. At tibi qui nostro nexisti retia lecto. Pecto pectis pexi, vel pexui. Mecœn. in octauia. Pexui capillum naturæ muneribus gratum. facit quoq; Capro autore pectiui, a quo Colume. fecit supinum pectitum, sed penultima breui, vt suis locis dicemus. ¶Mitto mittis misi. Verto vertis verti. In. ui. syllabas duo mittunt præterita Sterto. stertui. Persi. Postquã desterruit esse Mæonides quintus. Meto metis messui. quod in præterito. s. duplex accepit, Cato apud Priscianum. In campo (inquit) Tiburti, vbi ordeum demessui.

¶ Peto.is.ivi,Sed ſiſto ſtiti mittit.)Hoc verbum ſiſto.is.aut actiuũ eſt,facitq; in præterito ſtiti,aut abſolutum neutrum,facitq; ſteti,quemadmodum & Sto,ſtas.cui ſimile eſt genere & ſignificatione.ab hoc cõpoſita mittunt præteritum,e.mutata in.i,vt Obſiſto.is.ſtiti,reſiſto.is.ſtiti,Conſiſto.is.ſtiti,quemadmodum & compoſita.a Sto.ſtas, vt Obſto.as.ſtiti. Reſto,as.ſtiti. Conſto conſtas,ſtiti. Inſto.as. ſtiti. Quo piaculo mihi ſatisfacere poſſunt,qui pro eo quod ego ſcripſi,ſiſto,ſtiti.pro ſtiti ſtatui ſupposuerunt: forte illa ratione ducti,quod legerant apud Priſc.Siſto quando actiuam habet ſignificationem in præterito deficere. itaque vt verbi defectũ reſarcirent,a ſtatuo.is, præteritũ ſtatui mutati ſunt. Itaq; mihi accidit tale quiddam hoc in loco, quale narratur a Gellio accidiſſe,M. Catoni cum peruerſis quibuſdam ſuorum operum emendatoribus. Nam ego cum ſtiti hoc in loco ſcripſerim, id quod in archetypis commentarijs meis adhuc monſtrare poſſum,audaculi iſti emẽdatores pro ſtiti ſtatui poſuerunt. verba Gelliꝰ.ex.lib.ij. noctium atti. huiuſmodi ſunt In. li. veteri, M. Catonis qui inſcribitur contra Tibe. exulem, inſcriptum quidem ſic erat. Quod ſi vadimodium capite obuoluto ſtitiſſes, reſte(inquit ille)ſtitiſſes ſcripſit: ſed falſi emẽdatores, e. ſcripto per libros ſtetiſſes fecerunt, tanquam ſtitiſſes vanum & nihili verbum eſſet. quin potius ipſi nequam & nihili ſunt, qui ignorant ſtitiſſes dictum a Catone, quoniam ſiſteretur vadimonium, non ſtaretur. ¶ Nexo præteritum.) Quod duo verba reperiuntur finita in,xo, mittentia præteritum in,ui. diuiſas,nexo,is,nexui. & texo,is texui.

A peto:Sed ſiſto ſtiti mittit,ſteteraq;.
Nexo præteritum per.ui.dat,texeq; iunges.

¶ De præteritis quartæ coniugationis.

QVartæ præteritũ ,ppe ſemper mittit in. ivi.
In.xi.præterĕunt duo,ſancio, vncio tãtum.
Dat ſalio ſalui.Micui facis ex amicire.
Sepio dat ſepſi:ſed ab haurio mittitur hauſi.
Quorum præteritum plerumq; reponis in.ivi.
Fulcio,ſarcio,farcio,raucio,ſentio dant.ſi.
Et venio veni: Sed quæ pario tibi formar,
Præteritum per.ui.diuiſas mittere debent.
Comperio.dat.ri. cui iungitur & reperire.

¶ De Supinis verborum. Cap.v.

PRæteritis in,bi.tum.iuncta pone ſupinum.
In.ci.finitis.ctum.debes ponere ſemper.
Dat parſi parſum,per.itum.ſed mitte peperci.
Ex.di.præteritis in.ſum.tranſmitte ſupina,
Dũ.deo.præſentis,dio.vel,do.in.ſum. varietur.
S.geminat ſedeo ſeſſum, fodio quoq; foſſum.

DE preteritis quartæ cõiugationis.) Quod verba quartæ coniugationis mittunt p̃teritum in. ivi. ſecundæ perſonæ præſentis indicatiui modi.s,ſimili mutata in.ui.vt audio.is,ivi,munio.is,ivi. inſanio.is.inſaniui,ſcio.cis.ſciui.nutrio.is,ivi,Deinde dicit,quod duo tantum verba mittunt præteritum in.xi.Sancio.cis.xi.Hora,ri.epiſtola.Tabulas peccare vetantes,Quas biſquinq; viri ſanxerunt. Vincio,is.vinxi.pro eo quod eſt vinculo aſtringere, Duo quoq; dicit reperiri verba huius coniugationis mittentia præteritũ in,ui.ſyllabas,Salio.is.lui.Ouid.i.Faſtorũ.Per flãmas ſaluiſſe pecus, ſaluiſſe colonos,cuius compoſita mutant.a.in.i.vt Inſilio.is.lui.Deſilio.is,deſilui.Proſilio.is,lui. Luc.in.iiij. Inſiluit ſolo nociturus pondere. Virg.v.Aen. Haud mora proſiluere oẽs.Idẽ in. xi. Portis regina ſub ipſis Deſiluit.Amicio.is.Diome.autore amicui quoq; facit.vt Brutus in laudatione Appij Claudij. Toga (inquit)prætexta amicuit,apud Actium quoq; lectum eſt ab amicio.is.xi.in præterito. ¶ Sepio.is.pſi.Hauſio.is.ſi,Virg.i.Aen.At venus obſcuro gradientes aëre ſepſit.Idẽ in.iiij.Et vocẽ his auribus hauſi. Sed hæc omnia verba ex proportione verborũ,quartæ cõiugationis mittũt aliquãdo præteritum in iui.vt ſancio, is.iui.vincio,is,iui.ſalio.is.iui.amicio.is.iui.Pompo.ſecundus. Sancierat ius vtile ciuitati, pro ſanciuerat. Papi.ix. Theba.Excuſi ſalierunt cuſpide dentes.pro ſaliuerunt. Virgil.ij. Georg. Mollibus in pratis vncti ſaliere pot vtres.pro ſaliuere. Varro ad Cicero.Cum idem quoq; hauſerit,pro hauriuerit dixit Iſa. cap.v.Hiero,interpretẽ.Sepiuit eam,& lapides exegit. ¶ Deinde dicit. Quod quinque verba,quæ vno verſu complectuntur, mittunt præterita in.ſi.ea ſunt Fulcio.is,fulſi. Ouid.in epiſtola Deianiræ. Hercule ſuppoſito ſydera fulſit Atlas. Phocas tamen hoc verbum in,xi. dixit exire fulxi. Sarcio.cis.ſarſi. Farcio.cis,farſi.Cuius compoſita mutant.a.in.e.vt refercio.cis,referſi,differcio.cis,differſi, Cicero.ij. Tuſculanarum.Cuius verbis etiam omnia referſerunt.Raucio rauciſ rauſi.Cicero.i.de Oratore: Aeſopum etiam,ſi paulo irauſerit,explodi.Sentio.tis.ſenſi. ¶ Venio,nis. præter morem verborum quartæ coniugationis fecit præteritum veni. Deinde dicit,quod a pario paris,compoſita mittunt præteritum in.ui,ſyllabas,vt Aperio aperis aperui.Operio operis operui,Cooperio,is,cooperui. ¶ Duo tamen a pario compoſita muſerunt præterita in,eri.Comperio comperis comperi,Reperio reperis reperi.

DE ſupinis verborum cap. v.) Tota coniugationis difficultas verſatur in cognoſcenda prima verbi poſitione deinde præterito,tum demum ſupino. Sed quia ſupina ex præteritis plerunque naſcuntur viſum eſt ex præteritorum varia terminatione ſupina omnium ſimul coniugationum elicere ſeruato literarum ordine,Dicit igitur in primis,q; verba quæ fecerunt præteritum in,bi. mittunt ſupina in.itum.ſuper.i.finalem præteriti addita.tum.vt bibo.bis.bi.bitum.glubo.bis.bi.bitum. Lambo.bi.& Scabo ſcabi, ſupinis carẽt. ¶ In.ci.finitis.) Quod verba,quæ fecerunt præterita in,ci. mittunt ſupina in. ctum. ſunt autem duo præcipue.Facio.cis.feci,factum.Iacio.cis.ieci,iactum,quorum compoſita in ſupinis mutant a. in.e.ſi in prima poſitione mutauerunt,a.in.i.vt Perficio,cis.perfeci perfectum.Inficio.cis.infeci.ctum.Reficio.cis.refeci refectum.Ico.icis.horum rationem ſequens,quia fecit in præterito ici,in ſupino quoq; ictũ fecit.At vero parco.cis. quia duplex habet præteritum parſi & peperci ,a parſi facit parſum ,a peperci parcitum.Pliñ.libro.xxxiij. natu. hiſto. Italiæ parcitum eſt vetere interdicto patrum.Hiero.quoque ad Heliodorum.Non te patri parciturũ eſſe,non matri. ¶ Ex.di.præteritis.)Quod verba quæ fecerunt p̃terita in.di.mittũt ſupina in ſum,ita tũ q; verba ſecũdæ cõiugationis terminata in.deo. & tertiæ in.dio.vel in.do,mittũt ſupina.deo.vel.dio.vel.do.mutata in.ſum. vt mordeo mõrſum,tõdeo tõſum, fodio foſſum, ſed hoc.s.geminauit,vt ſtatum dicem⁹.Scãdo ſcãſum.cado.caſum.cædo cæſum. ¶ Deinde dicit, Quod quæ verba hic poſita habẽt duplex.s.in ſupinis:ea ſunt,Sedeo ſeſſum,Fodio foſſum,Scindo ſciſſũ, Pindo fiſſum. Pando paſſum. quorũ tria poſteriora amittũt.n.in ſupinis,quẽadmodũ & duo q̃ addit,Fũdo fuſũ.

& tũdo tunſum,q̃d euphoniæ cauſa Seruius, atque Priſc.dicunt eſſe factum, Sed in compoſitione huius verbi tundo, n. ſemper exteritur, vt contundo. contuſum. retuſum. pertundo. pertuſum. In ſimplicitate potius retinetur,vt apud Virgil.vj. Aeneid.Suppliciter triſtes & tunſæ pectora palmis. Tendo, is.duplex habet ſupinum tenſum & tentum. Luca. in, j. Et varias ignis tenſo ſedit aëre formas. Idem in.vj. Tenſiſq; rudentibus actæ. Virgil, in priape. Tentaque ad exemplum ſit ſua turba Dei. In compoſitis quoq; vtrunq; reperitur. vt oſtendo. is. oſtentum,vel oſtenſum.prætendo. enti. vel prætenſum. intendo, tum. vel. ſum. extendo extentum,vel.ſum, Edo,is.duplex habet etiam ſupinum,eſtũ et eſum: quod magis in compoſitis apparet, vt comedo comeſtum vel comeſum Cicero. pro Cluentio, Potius comeſtũ quã epotum in venas atq; omnes partes corporis permaneret.& Saluſt, referente Diome. comeſta(inquit)patrimonia,Iuu. Et cito raptur"de nobilitate comeſa,Quod ſupereſt. Alia potius in eſum quam in eſtũ mittunt,vt ambedo,ambeſus, adedo,adeſus,exedo,exeſus, Virgilius,in iij. Aeneid, Ambeſas ſubigat malis conſumere menſas,Idẽ in.ix. Et poſtibus hæſit adeſis.Idẽ j. Georg. Nigris exeſa chelydris, ¶ A Do pone datũ.) Quod hoc verbum do das dedi facit in ſupino datum, & ab illo compoſita,ſi ſunt primæ coniugationis,habent etiam ſimplicis rationem,vt circundo.das.dedi. datũ, Sin vero ſunt tertiæ,mittunt ſupina in.itum. vt trado,dis.didi.ditum. vendo,is.didi, ditum. credo.dis didi.ditum.abſcondo.dis.di.vel abſcondidi,ſum.vel abſconditum. Sed quẽadmodũ Dieme.ait melius dicimus abſconditum.Pedo,is.pepedi.aut caret ſupinis,aut peditum facit. Catullus,Subtile ac leue peditum Liboni eſt. ¶ Actum mittit ago.)In.gi,reperiuntur tantum ſex verba facientia præteritum,quorum ſupina ſingulatim explicat.ea ſunt,Ago,gis,egi,actũ. Tango.gis.tetigi.tactum. Pango.gis.pegi. vel potius, pago.gis.pepigi pactum. Frango.gis.fregi fractum, quæ duo in ſupinis euphoniæ cauſa.n. literam extrã uertũ,ſed ab eis cõpoſita etiam ſua præſenti mutant.a.in.i in ſupinis illud.a.retinent,vt Ago,is.egi.actũ. Redigo.gis.redegi redactũ. Adigo. is.adegi.adactũ. Tãgo.gis.tetigi.tactum, Contingo,gis.cõtigi.contactũ. Attingo.gis.attigi,attactũ. Frãgo.is. fregi.fractũ. Infringo.gis.egi.infractũ. Perfrigo,gis:gi.perfrictũ. Pango.gis.pepigi.pactũ, Impingo.is.egi,impactũ. Fugio quoq;,quod in præterito fecit fugi,in ſupino fecit fugitum, Lego.is.gi.fecit lectum: cõpoſita vero ab illo,quæ mutant,e,in.i, retinent illud.e. vt colligo,gis.collegi.collectum,ſeligo.gis.egi, ſelectum.Pungo.gis.pupugi,punctum, tam ab eo quod eſt pupugi,quam ab eo quod punxi. ¶ Dat ſallo ſalſum.)In.li-præteritũ mittentia hæc fere reperiuntur mittẽtia ſupinũ in.ſum.fallo,lis.fefelli falſum,Sallo.is.pro eo,quod eſt ſalem infundere alicui rei,tertiæ cõiugationis.cũ eſt,tacit in præterito ſalli,atq; inde mittit in ſupino ſalſum.hinc Munius dixit.Iſthæc ſum multo ſale ſalſurus,& dicimus homines ſalſos,& inſulſos, Reperitur etiã quartæ cõiugationis: & tunc facit in præterito ſalſui,& in ſupino ſalitum,quod frequentius reperitur quam ſalſum. Liuius Andro. Saliturus iſthæc(inquit)mittã ſalẽ.Cornel.Seuerus, Ad quẽ ſaliti pomiliones afferebantur. Idẽ alio loco. Diſtractos atq; ſaltos. Saluſt.apud Diome.in,iiij.hiſto. Reliqua(inquit)cadauera ſalita.Itaq;,cum tertiæ coniugationis eſt,primã producit poſitionẽ.l. duplicis,vt facile apparet ex Lucilij poẽtæ verſu illo: Sallere murenas mercẽ in fragidaria ferre.Itaq; ea ratione.l.accepit duplex,qua relligio & relliquiæ.Cum vero eſt quartæ,quia nuſquã in carmine reperitur,per.l.ſimplex ſcribi debet ſalio.is.Dieme,putat ſalitus a ſallo non a ſalio deduci:ſcribit enim his verbis. Veteres ambiguitatem appellationis vitantes & analogiam, ſalitus ſum dixerunt a ſallo.is.nõ a ſalio.Nos tamẽ cum apud Cel.lib,ij. de medicina legerimus,piſces qui ſalein nõ patiũtur,ſolidi ve ſaliuntur,& apud Lucã.Hiero.interpẽte.Quod ſi ſal euanuerit,in q̃ ſalietur⁹ vtraq; verbi poſitionẽ in vtraq; cõiugatione poſuimus.reperitur etiã ſalleo.es.fecũdæ cõiugationis apud Fabiũ referẽte Diome.cũ caro fallet,diuturnior eſt,inquit.Vello vellis,duplex habet p̃teritũ velli vel vulſi,ſed ab vtroq; miſit ſupinũ vulſum,pro q̃ antiquiores dicebãt volſum. Mart. Sed mẽs eſt Pãniche volſa tibi, Pello.is.pepuli pulſum.Tollo is.quod apud antiquiores,vt diximus,fecit tetuli, in ſupino debuit facere latum,ſed cũ in vſu non ſit,quemadmodũ loco tetuli poſuimus ſubſtuli,ita pro eo quod eſſe debuit latũ, ſuffecimus ſublatum.Percello.is.duplex habet præteritum perculi & perculſi,ſed ab vtroque miſit ſupinum perculſum.vt apud Virg. Quarum ſacra fero ingenti perculſus amore, Excello.is culi, celſum.nam cũ ſecundæ cõiugationis eſt excelleo, vix habere poteſt ſupinũ exproportionis ratione.A pſallo.is.lli.ſupina non reperiuntur,ideo eius nõ meminit hoc in loco. ¶ Emptum mittit emo.)Quod vnum mõ verbum reperitur,q̃ facit præteritũ in.mi.emo, is. emi, facitq; in ſupino emptum, cuius cõpoſita retinent e. præteriti in ſupinis,vt redimo,emi redemptum.adimo.emi,ademptum,In.ni.duo tantum reperiuntur feciſſe præteritum venio.is,ni.q̃ fecit ventum,& cano,is.cecini,quod fecit cantum,Hiero. tamẽ in Apoca. cap.viij,canituri dixit. ¶ Et rumpo ruptũ.)In. pi,tria verba mittũt præterita. Rũpo,is.pi,q̃d facit ruptũ. Capio.is.cœpi,q̃ facit captũ.cœpio.pis pi.a quo tãtum eſt in vſu præteritũ cœpi,& tẽpora quæ formantur ab eo,facitq; in ſupino cœptũ. ¶ Dat linquo.) Quod hoc verbũ linquo cũ ſuis cõpoſitis mittunt ſupina in.ctũ,vt linquo lictũ,q̃ nõ eſt in vſu,ſed in cõpoſitis reperitur, vt delinquo delictũ, relinquo relictum. ¶ Decurro curſum.)Quod tria verba,quæ hic ponũtur,mittẽtia p̃teritũ in.ri. mittunt ſupina variũ in modũ.nã Curro,is.cucurri facit curſũ,Verro,is. rri facit verrĩtũ vel verſum: ſed ab eo,q̃ eſt verſi videtur eſſe verſum,ab eo q̃ verri.verritũ.Virg.i.Aen.Verſa puluis inſcribitur haſta,q̃ partĩcipiũ eſſe Seruio,ibidẽ nõ a verto.is,ſed a verro.is.deducitur:quẽadmodũ & Plau.dixit.In.ventũ oia versa. A pul. in apologia pro magia,ab eo q̃ eſt conuerro,is,conuerri.rritum,dixit conuerritorem tumidæ gingiuiæ,

Pario.is,Quod ex derivatis ab eo possumus intelligere,duplex habet supinum partum & paritum. nam a partu dicimus partus.a, um. partus, us.parturio,is. ab eo quod est paritum Papi,x. Theb.dixit. Atque hosti veniat paritura marito. Composita vero a pario , quæ omnia (vt diximus) quartæ sunt coniugationis, siue mittant præteritum in,ri,sum.in rui. semper mittunt supina in,ertum, vt comperio.is.comperi, compertum.reperio,is,eri,repertum,aperio,is,aperui.apertum.operio.is,erui.opertum, ¶ In,si, præteritum,) Quod verba tacientia præteritum in,si,mittunt supina in,sum.vt mulceo mulces mulsi mulsum. Cicero apud Priscia.permulsa atq; recreata: & Varro apud eundem capite permulso dixit Salust.in.iij.histo. Postera(inquit)die liberalibus verbis permulsi sunt. Ludo. is.si.sum.lædo,is,si.sum.sentio. is.si.sum. fraucio.cis.rausi.sum.Lucil.Rausuro tragicus,qui carmina perdit Oreste. quinq; tamen verba quæ hic ponuntur geminant.s.in supinis. ea sunt mitto. tis. si. ssum cædo.is. ssi,ssum,cudo.is. cudi, vel cussi.ssum.ab vtroque præterito fecit in supino cussum.iubeo.es.iussi,ssum. præmo.is.ssi,sum, indulgeo indulges indulsi,ex proportione facit indulsum: sed & indultus dixit Marcellus. tanquam licentia(inquit)crudelitati indulta. Gero. is.essi,estum. Torqueo,es.torsi tortū vel torsum. Vro.is. ussi,ustū. Sartio. is.farsi fartum. vnde fartores,& farta tecta dicuntur. Fartio.is,farsi.fartum,a quo fartus farta.um,& fartores dicti. Fulcio.is. fulsi,tum.Iuue. Nos vrbem colimus tenui tibicine fultā. Haurio.is.si. vel hausiui , hausum vel hausum vel hauritū. Virgilius.iiij. Aeneid. Quæ bella exhausta canebat. Idem in eodem. Supplicia hausurum scopulis,& nomine Dido Sæpe vocaturum.Apul.ij.Meta.Lagena(inquit)facilis hauritu. Idem in.iij. Haurito pluteolo vncto corporis mei membris perfricui,& in.iij,rorem rigentem hauritum ista confestim deferto vrnula. Cambio,is,nunquam nisi in Apuleio pro magia legi. Operas(inquit)tuas cum vicinis cābias.eius præteritum referente Prisc.Carisius protulit campsi,quod ideo non posuimus,quia nusquā inuenimus. Itaq; supinū hoc in loco extra ordinē posuimus,quoniā ab eo deriuatur frequentatiuum cāpso,psas. quo Ennius vsus est. Leucathā(inquit)cāpsant,& iuniores ab eo fecerunt cāpsor is. ¶ Quod si præteritū.) Verba illa quæ fecerunt præteritū in,psi. mittunt supina in ptū. vt nubo.bis.nupsi nuptum como,is. cōpsi.cōptum. sorbeo.es psi,ptum.nā ab eo quod est sorbui.itum sit: vnde est sorbitio & sorbitiuncula.Persius. Sorbitio tollit quē dira cicutæ. ¶ Statum siue ſtatum.) In.ti.erta tantum verba mittunt præteritum. sto steti, sisto steti vel stiti,vertò verti,quod sine cōtrouersia facit in supino versum, quemadmodū & verro, is. verri. Sed,sto.steti facit statum prima indifferenti,quod significatur cum dicit statum siue ſtatum dat sto, nam in priori.sta,producitur.in posteriori,sta,breuiatur.In simplicitate tamen semper status.ta.tum,breuiatur. staturus producitur.In compositione,si.a.mutatur in.i.breuiatur,vt præsto præstiti,insto institum. si manet integra,producitur.vt præsto.as,ſtatum,insto,as.atum.Sed de his lib.v. differemus. Nunc vero tantū dicamus,quod a.sto.stas cōposita mittunt supina in.itum-vel.atum. vt consto.as,itum. vel.atum. astо.as. itum. vel.atum.præstо,as. præstitum vel præstatū,a quo frequenter in libris digestorum legimus pstatio. ¶ Sisto.is.) Cum absolutum est eandē rationē sequitur in supino,quā sto.stas,cum quo verbo præteritum & supinum habet cōmune.vt sisto,is,steti ſtatum.sed composita semper exeunt in itum. vt circunsisto.is. stiti,circunstitum.assisto,stis. astiti astitum. Sisto.is,stiti.cum actiuum est,ego non abnuerim habere supinum in.atum. sed prima producta, a quo est stator pro eo qui sistit aliquem coram Prætore vel alio magistratu.vnde Iupiter ſtator qui stitit.i.stare fecit Romanos fugientes. Ouid.vi. Fastorum. Tempus idem statoris erat,sed de his suo loco disputabitur. ¶ Vertoque dat versum.) Et ab vltimo supino ſit versus. a.um. Virgil. Versaq; iuuencum Terga fatigamus hasta. ¶ De.xi.ctum,mitte supina.) Quod verba quæ fecerunt præterita in.xi.mittunt supina in.ctum. vt lugeo.es.xi.ctū.vincio vincis.xi.ctum,dico is.xi.ctū. fancio.is,xi,ctū.nā ab eo q̄d est fanciui fancitū.dicimus Lucr. Quod porro neq̄as fancitū q̄squidē extat. Quinq; tū verba,q̄ hic ponūtur,a mittūt.n.in supinis,ea sunt pingo.gis.xi.pictū,fingo.gis:xi. fictū. stringo,is.xi,ctū.ringo.gis.xi,rictū,q̄d etiā ringor.eris.declinatur.meio.is.minxi,mictum. quod nonnulli mingo.gis.declinauerunt:sed,quemadmodum supra dixi,ego nusquam legi. Deinde dicit, quod altera quinq; verba,quæ fecerunt præterita in.xi. mittunt supina in,xum. ea sunt necto. ctis.nexi. vel nexui xum. siue enim sit a necto,ctis.xi.vel nexui: siue a nexo,xas.vel nexo.nexis.nexui. semper facit in supino nexū. Fluo.is.xi.xum. vnde fluxas vestes & fluxa corpora dicimus, & fluxus aquarum . Antiquiores quoque autore Prisciа.fluctum a fluo.is. dixerunt,vnde est adhuc fluctus.us.& murena flucta. Figo, gis. fixi.xū, quanquam Scaurus apud Diome. sagitta confictus dixerit. Pecto, is. xi, xum. nam a pectiui pectitum fecit, a pexui æque.xum,Plecto plectis.xi.flexum. Plexi quoque ab eo quod est plecto plectis,quodque sumus pene obliti , plexum in supino facit. Catullus. Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis. hinc est ab amplector,amplexus.a complector.cōplexus. ¶ Mittit.itum.) Quod verba facientia præteritū in.ui. syllabas mittunt supina in. itum. penultima breui, vt domo. as. ui.itum quanquam ab eo quod est domatum Tibul. libro. iiij. dixit. Te duce non alias conuersus terga domator. & domatio nomen participiale Valla formauit. sono.as. sonui. sonitum: & si ab eo quod est sonatu Horatius dixit: Magna sonatu rum des nominis huius honorē.sicut a tono. as. atū. Idē in Epodo dixit: Si quos Eois intonata fluctibus hyems ad hoc vertit mare. Sene,in,ij.natu, quæst. Quasi illa(vt sic dicam)cōminatio,& tonatio sine ictu.

Dat pario paritum vel partum.Compositumq;
Quod venit a pario,semper mittatur in.ertum.
In.si.præteritum plerumq; reponitur in.sum:
S.geminat missum de mitto,cædoq; cessum:
Et cudo cussum,iubeo iussum,premo pressum.
Indulsi indultum,dat & indulsum.gero gestum.
Tortum vel torsum dat torqueo.at vro dat vstum.
Sartio sartum,fartio fartum,fulcio fultum.
Hausturn vel hausum dedit haurio. Cābio cāpsum.
Quod si præteritum dat.psi.ptum pone supino.
Statum siue statum dat.sto.cum sisto:Sed illud,
Quod sto cōponit.dat.itum.quandoq; dat.atum.
Quæ tibi dat sisto per.itum.misere supina.
Vertoq; dat versum. De.xi.ctum.mitte supina.
N.tamen amittunt hæc pingo,stringeq; fingo.
Ringoq; cum meio. sunt qui dicant quoque mingo.
Necto.fluo.figo,cum pecto,flectoq; dant.xum.
Mittit.itum. quod.ui. diuisas præteritum dat.

Neco tamen

¶ Neco tamen cum duplex habeat præteritum necui & necaui,ab eo quod est necui facit nectum ab eo, quod necaui. necatū. Sed inter necatus & nectus non est illa differentia, quam putauit Prisc. vt necatus sit ferro,nectus vero alia vi peremptus,sed potius necatus est omnino extinctus,vt Cice. Veneno necatus dixit,& Quint. Fame necatus.nectus vero quasi examinatus & mortuo similis. Cice.ij,Tusc. Nectus fuit Tantalus,& Hora,in epistolis,Bos est enectus arando. Frico, as. cui. ctum Iuuen. Si pruris fricatus occelli Angulus. ab eo tū quod est fricatū Plin. lib. viij. dixit. Pantheras per carnes fricatas aconito venantur barbari. Celſ,libr.vj. Ante oleo perfricatus,& Macer. Vteriæ foliis reuocatur vulua fricata . Seco. as. cui. ctū. Virgil.), Georg. Via secta per ambas. Apul.j,Meta.a secatu dixit,Impetu teli prg secata gula. Censeo. es.sui.sum. quod secundum analogiam fecit etiam censitum. Misceo.es.cui mixtū,per,x,quod etiā in marmoribus antiquis per. s. mistum legimus. Torreo. res.rrui.tostū. Docco.ces.cui,ctū. Teneo.nes.nui.tum. Pateo,es.tui.ssum,q̄d etiam a pādo,is.& patior.eris. supinum est commune. Virgil,j. Aen. Crinibus Iliades passis peplumq; ferebant,quod a pādo,vel a pateo esse potest. Careo.res.rui,ritum.vel cassum. Sed a carēo formatur participium futuri in,rus.cariturus.Iuue,Cariturus fortunate magno, Mulorumq; iubis.a cassū formatur participiū præteriti cassus , Virg. ij. Aen. Nunc cassum lumine lugent. ¶ Si præsens dat.uo. dissunctas.) Quod verba tertiæ cōiugationis desinentia in.uo. vocales mittunt supina in. utum.vt nuo,is,nui. nutum. suo.is, sui.sutum. acuo.is. cui.acutū. arguo. is.ui.utum. Plau.in pseud. Argutus,inquit, malorum faciorum. Salust. tamen apud Prisc.in,ij,hist. argiturus, quasi ab arguitu dixit. Multi(inquit) ex Bithynia volucres occurrere falsum filium arguituri. Ruo. is.

Sed necui nectum,fricui frictum,seco sectum,
Censeo censum,misceo mixtum, torreo tostum,
Et doceo doctum,teneo tentum,pateq;
Dat passum:careo cariturus,dat queq; cassus.
Si præsens dat.uo.dissunctas,exit in.vtum.
Sed ruitum semper ruo dat. Quæ ducis ab illo
Dant tibi semper.utū.rapio raptū.meto messum.
Consulo consultū.colo cultū,excelleq; celsum.
Deq; alo die alitū,dat & altū. Ast occulo.cultū.
Pinso pistum. texo textum.nexeq; nexum.
Pectoq; dat pexum,& pectitus.sed tamen.entum.
Quod cano cōponit.Pario,& sero mittit in. ertū.
Amicui dat.ctum.dat amixi,datq; amiciui.
In.ui.præterito.ui.semper vertitur in.tum.
Poto dat potum,lauo lotum, & vtrūq; dat.atum.
Et caueo cautum,faueo fautum,sed adultum
Mittitur ex adolet,De paſco mittito pastum.
Dat gnitus agnosco, cognoscoq; dat tero satum.
Insitus inseui,conseui consitus. Atqui
Dant.utum.soluo cum voluo,veneo venum:
Et salio saltum,mittit sepelire sepultum.

rui. semper facit ruit inū supino. Luca.in.iiij.Ruituraq; semper Stat moles.ab illo vero composita omnia exeunt in.utum.vt Obruo.is.ui,utum, Diruo.is.ui.utum. Eruo.is.erui.utum, Rapio.is.pui, facit raptum. meto.is,ssui.per.s,duplex facit sapinum messum.Consulo,is.lui.ultum. Colo.is.lui.cultū. Excello,lis,lui. siue excului,excelsum. Alo.is.alui.alitum facit per regulam aliquando,sed frequentius altū reperitur. Sallustius in Iugur. Omnē(inquit)ætatē Arpini alēt. Reperitur etiā Altor & Altrix ab altu formata. Virg.in. Aeneid. Et terram altricem diri execramur Vlyssi. Occulo,lis, cului. ultum. Pinso,is, sui. pistum a quo est Pistor.oris, Texo.is, xui.textum, Nexo.is.xui,xum. Pecto.is, pexi.vel pexui,xum, nam ab eo quod est pectiui pectitum exit. Colume,li,xiij. Præparatæ sint & pectitæ lanæ. Idem etiā de cura hortorum. Verum vbi iam puro discrimine pectita tellus. sed quia penultimam breuiauit, potest videri ductum ab eo, quod est pecto.is.ctui. quod nullus vnquam posuit. Composita vero a cano,is,mittunt supina in.entum. vt Occino.nis.nui.entum. Concino,is.nui,entum. Accino.is,nui. entum. ¶ Apario.is. composita tamen illa, quæ fecerunt in,ri. præteritum, de quibus paulo ante diximus, quam illa, quæ in,rui. de quibus nunc agimus, mittunt supina in,ertum. vt Aperio.is.rui.apertum. Operio.is.rui.opertum. Aſero.ris.quoq; composita, quæ mutāt simplicis significationē, quæq; diximus facere præteritū in.ui,syllabas, mittunt supina in. ertū. vt Differo.ris.rui.dissertū. Affero.ris.rui,assertum. Cōsero.ris.conserui.ertum. Deinde subiungit, q̄ hoc verbū Amicio.icis. amicui,vel amixi,vel amiciui,semper facit in supino amictum. ¶ In.ui.præteritо.ui.semper vertitur in.tum.) Quod verba facientia præteritum in.ui.syllabam, mittunt supina.ui. mutata in.tum. vt amo.as.aui.atum.moueo.es,ui.tum.cupio.is.ui,itum.audio.dis,ivi,. itum. excipiuntur vero pauca verba mittentia supinum aliter.ea sunt. Poto.tas.taui.quod facit potum. Virg.in Buco. Hucipsi potum venient per prata iuuenci.& ibidem. Et potum pastas age Tityre,& inter agendum. Luca. in.v. Poturæ te Nile grues. Teren.tamen proportionem sequutus dixit in Phormione. Nam apud me potaturus est. Lauo,as,laui lotum,vel lautum,propter affinitatem,quæ est inter,au.&,o.vel lauatum. Teren,in Eunucho. Abeunt lauatū. Ouid,iij,Fasto. Sacra lauaturus mane petebat aquas. Hora. Ast vbi me fessum sol acrior ire lauatū Admonuit.q̄d nimis licēter dici putat Seruius.in.Georg. Caueo,es,caui,cautū. Faueo es.faui.fautum.ab illo est cautus & cautio,ab hoc fautor. quanq; Plau.in Amphitryone regulā sequutus dixit Fautor. Adoleo.vel adolesco,adolui.vel adoleui adultus. Pasco.cis.pastū. quod solum in supino.s, retinuit. Agnosco,cis.noui.gnitum,cognosco.cis.noui,itum. Iuuen. Agnitus accipies, iubet a præcone vocari. Lucan.in.iij. Calida mihi cognitus axis Aegypto. Saluſt. tamen regulam sequutus in secundo histor. dixit. Neque inermes ex prælio viros quenquam agnoturum. Sero.ris.seui satum. Cuius composita retinentia simplicis significationem , quæ fecerunt præterita in.eui. mittunt supina in, itum. ea sunt Insero.is. eui.itum. Consero.ris.seui,consitum. Virg.ij. Georg. Mutatamq; insita mala Ferre pirum. Cicer. quoque in Verrem ab eo quod est obsero.is.seui.dixit. Vt cum obsitum Leontinum agrum vidisses.& ab assero asseris.seui.situm. De facientibus præterita in. ui. syllabas, paulo ante diximus mittere supinum in.ertum. Soluo.is.ui.& voluo.is.ui.fecere supina solutum & volutum.u. consonante in vocalem mutata, & extrita i. atque exhorum proportione caluo.is. debuit facere calutum, nisi quod in vsu non est. Veneo,nis,vesnii venum,pro eo quod esse debuit venitum, nunquam reperitur nisi cōiunctum aut compositum cum hoc verbo do das dedi. dicimusque venundo, das.dedi. Sepelio. lis. liui. ultum. Virgil. ij. Aeneid. Inuadunt vrbem somno,vinoq; sepultam. Cato proportionem sequutus dixit,Moritus est,sepelitus est.

DE supinis verborum deponentium & communium.) Cap.vj. Quoniam in capite superiori exposuit regulas supinorum deductas a præteritis verborum actiuæ vocis, hoc in loco ostendit qua ratione a verbis deponentibus & communibus formari debeant supina. Itaque dicit in primis, quod si volumus scire supinum alicuius verbi deponentis aut communis, debemus ex analogia fingere vocem illius verbi actiuam, & per regulas superius traditas formare supina. vt ecce lætor lætaris exproportione debuit facere in præterito lætaui, facit igitur in supino lætatum, per illam regulam. In.ui. præterito.ui. semper vertitur in.tum. Præterea Vereor. eris. ex proportione debuit facere in præterito verui. ergo in supino faciet veritum. per illā regulam. Mitto.itum. quod ui. diuisas præteritum dat. Fungor. eris. ex proportione debuit facere in præterito funxi, faciet igitur in supino functum per illam regulam. De. xi. ctum. mitte supina.

¶ Quædam tamen verba non seruant regulas atque proportionem, vt Reor reris, quod debuit facere rui, atque in supino rutum. facit tamen ratum. Virgilius. ij. Aeneidos. Nos abysse rati & vento peruisse Micenas. Misereor. eris. quod debuit facere in præterito miserui, & in supino misertum, facit tamen misertum. Fateor. eris. debuit facere in præterito fatui. & in supino fatitum, & facit fassum. Gradior. eris. ex proportione huius verbi fodio. is. debuit facere gradi in præterito, & in supino grassum, & fecit gressum. Patior. eris. facit passum, sequutus proportionem huius verbi quatio. is. assi. assum. potius quam huius, potior. iris. quod fecit potitus. Loquor. eris. ex porportione huius verbi linquo. is. debuit facere loctum, & interiecta. u. facit loquutum. eadem quoque ratione a Sequor sequeris, fecimus sequutum q. mutata in. c. propter affinitatem vtriusq; literæ. Fruor. eris. debuit facere in præterito frui, & in supino frutum, & interiecta. c. facit fructum, quemadmodum, struo. is xi. ctum. Cicero in Hortensio. Amœnitate summa fructus est. Vulpianus tamen fruiturus dicit in participio futuri temporis significationis actiuæ. Labor. eris. debuit facere in præterito lapsi & in supino laptū. sicut scribo. psi. ptum. & fecit lapsum. Comminiscor. eris. debuit facere comminiui. comminitum. & fecit commentum. Proficiscor. eris. debuit facere proficiui. itum. & fecit profectum. Nanciscor. eris. debuit facere nancui. nancitum. & fecit nactum. Paciscor. eris. debuit facere paciui itum. & fecit pactum. Adipiscor. eris. debuit facere adipiui adipitum, & fecit adeptum. Vlciscor. eris. debuit facere vlciui vlcitum, & fecit ultum. Obliuiscor. eris. debuit facere obliuiui. iuitum, & fecit oblitum. Expergiscor. ceris. debuit facere expergiui expergitum: & fecit experrectum, quanquam Lucilius penultima breui expergitus dixit. E somno pueros cum mane expergitus clamas. Defetiscor. sceris, quo verbo vsus est Terentius in Phormio. Neque defetiscar, vsque adeo experirer. Idem quoque participium fecit defessus dicens. Defessus sum iam ambulando. cum exproportione debuit facere defeci defecitum. Queror quereris potius sequutum est proportionem horum verborum gero gestum, & vro vstum, quam huius verbi quæro quæsitum, itaq; dicimus questum. Vtor vteris, sic fecit vsum, sicut verto verti versum, & Nitor niteris nisum vel nixum, sicut verto verti versum, & flecto flexi flexum. Amplector & complector ideo amplexum & complexum fecerunt, quia illorum simplex plecto plectis plexi plexum fecit. Tueor. eris. pro eo quod est defendere, tutum. Tuor tueris, pro eo quod est cernere, tuitum fecit, habentq; idem infinitiuum testibus Marcello, atque Prisciano, hoc est tueri, sed ab eo quod est tueor manifestum est exire tueri. Ouidius de Arte. Non minor est virtus, quam quærere, parta tueri, ab eo vero, quod est tuor tueris infinitiuus est tui. Pomponius apud Marcellum. Incepi (inquit) contui. Turpilius apud eundē. Oculi longa intercapedine appetunt cupide contui. Sed & in alijs modis & temporibus tuor pro aspicio fere semper tertię coniugationis reperitur. Plaut. in Asinaria. Nam ego illud argentum tam paratum filio suo, quam me hunc Scipionem contui. Papinius in Achileide. Nanque modo infensos vtero mihi contuor enses. Seneca in Hippolito. Hippolite tales intuor vultus tuos. non intueor (vt in omnibus legitur libris) quod ratio carminis iambici reformidat, & apud Terentium in Heauton. Hic adolescens, qui intuitur nos. Lucre. libro quarto. Cū tuimur misceri absynthia tāgit amaror. Idem in eodem. Contuimur miras simulacraque luce carentum. Ergo quantum ego suspicor, tueor pro defendo semper est secundæ coniugationis. tuor pro cerno semper est tertiæ. supina vero habent mutua, nam a tueor tueris tutus, tutor, & tuitio, reperitur. Macrob. secundo Satur. Si tacere talia vis videri tuitione pudoris. atque eduerso a tuor tueris dicimus intuitus & obtutus. Virgilius primo Aeneidos. Dum stupet, obtutuq; manet defixus in vno. Ordior ordiris, debuit facere ordiui. itum. & fecit orsum. Hieronymus tamen psalmum secundum ex Hebraica veritate interpretans, Ego (inquit) orditus sum regem meum. Ioannes quoque Baptista in carmine Alfonsiano bellum orditurus, & arma dixit.

¶ De Supinis verborum Deponentium & Communium.

Caput Sextum.

DEponētium & Communium verborum supina fiunt exproportione vocis actiuæ, vt Lector lætaris, læto. as. lætaui. lætatum. Vereor. eris. vereo veres verui veritum. Fungor fungeris. Fūgo fungis funxi functum.

Pauca tamen, quæ sequuntur, aliter exeunt.

Reor. reris. ratum.	Adipiscor. eris. adeptum.
Misereor. eris. misertū.	Vlciscor. vlcisceris. vltū.
Fateor fateris fassum.	Obliuiscor. ceris. oblitum
Gradior. eris. gressum.	Expergiscor. eris. prectū.
Patior pateris, passum.	Defetiscor. eris. defessum.
Loquor. eris. loquutum.	Queror, ēreris questum.
Sequor. eris. sequutum.	Vtor. uteris. usum.
Fruor. is. fructū. l. fruitū.	Nitor. eris. nisum. l. nixū.
Labor laberis. lapsum.	Cōplector. eris. cōplexum
Cōminiscor. ris cōmētū.	Amplector. ris. amplexū.
Proficiscor. eris. pfectū.	Tueor. eris. tutū, vel tuitū.
Nanciscor. eris. nactum.	Tuor. eris. tutū, vel tuitū.
Paciscor. ceris. pactum.	Ordior. ris. orsū. l. orditū.

Experior experiris, debuit facere experiui experitum, & fecit expertum. Metior. iris. debuit facere metiui metitum, & fecit mensum. Vnde est mensor, & mensura. Morior. eris, vel moriris, quod tam tertiæ, quam quartæ coniugationis reperitur, habetq; supinum moritum, a quo est participium futuri temporis moriturus: mortuus vero pro eo, quod esse debuit moritus, participium est, aut nomen potius pro participio temporis præteriti. Eodem modo orior. oreris vel oriris, tertiæ & quartæ coniugationis reperitur, habetq; supinum oritum, a quo est oriturus participium temporis futuri. & ortū, a quo est ortus participium temporis præteriti. Adorior, adortus facit vel adorsus, nisi forte ab adordior descendit: sed eiusdem significationis reperitur. Nascor, nasceris, supinum quoque habet nascitum, a quo est participiū futuri tēporis nasciturus: & natū, a quo est participiū præteriti tēporis natus.

Experior. iris. expertum.	mortuus moriturus.
Metior. iris. mensum.	Orior. eris. l. iris. ortū. oriturus
Morior. eris. l. riris.	Nascor. eris. natus. citurus.

¶ Verba actiua Supinis carentia. Cap. vij.

ARceo. ces. arcui.	Scabo. scabis scabi.
Vrgeo. ges. ursi.	Cōpesco. scis. compescui.
Timeo. times. timui.	Dispesco. cis. dispescui.
Metuo. metuis. metui.	Disco. discis. didici.
Luo. luis. lui.	Scando. scandis. scandi.
Respuo. respuis. respui.	Ango. angis. anxi.
Linguo. lingis, linxi.	Ambigo. gis. ambegi.
Linquo. linquis. liqui.	Tollo. tollis. tetuli.
Caluo. caluis. calui.	Psallo. psallis. psalli.
Lambo. lambis. lambi.	Cerno. cernis. creui.

¶ Neutra Supinis carentia.

Mico micas micui.	Cōquiniscо. cis. cōquexi.
Aestuo æstuas. æstuaui.	Sido, sidis, sidi.
Ardeo. si. Strideo. es. di.	Rudo rudis, rudi.
Fulges fulges fulsi.	Dego. degis. degi.
Turgeo. turges, tursi.	Satago. satagis. sategi.
Lugeo. xi. Frigeo. xi.	Sterto steritis stertui.
Conniueo. es. connixi.	Obedio obedis obediui

¶ Et verba secundæ coniugationis mittentia præteritum in. ui. syllabas præter hæc sex verba.

Placeo. ces. cui. placitum.	Doleo. les. dolui. dolitū.
Noceo. ces. cui. nocitum.	Soleo. les. solui. solitum.
Valeo. les. valui. valitū.	Pateo, tes. patui. passum.

DE verbis carentibus Supinis. cap. vij.) Sunt quædam verba, a quibus supina in vsu non reperiuntur, qualia sunt, ex actiuis Arceo. es. arcui, quod ex ꝓportione debuit facere arcitum, sed non est in vsu, nisi in compositis ab illo, vt Coerceo. ces. cui. coercitū. Exerceo, es, exercui. exercitum. Vrgeo. es. vrsi. quod debuit facere vrsum. Timeo, es. timui. quod timitum. Metuo. is. metui. quod metutum. Luo. is. lui, quod lutum. Respuo. is. respui. quod resputū. Linguo. is. xi. quod linctum, quanquam apud Celsum linctus. us. legimus. Linquo. is. liqui. quod debuit facere lictum, sed non reperitur nisi in compositione, vt Delinquo. is. deliqui. ctum. Relinquo. is. relinqui. lictum. Derelinquo, is. derelīqui. derelictum. Caluo. is. calui, quod ex ꝓportione, atque Prisc. autoritate debuit facere caluitum. Lambo. is. bi. quod lambitum. Scabo. is. quod scabitum. Cōpesco. cis. cōpescui. Dispesco. is, dispescui. quę verba Pris. ex ratione propotionis dicit facere cōpescitum, quēadmodum Disco. is, didici, discitū. & Posco. cis, ci. poscitum, sed in vsu nō sunt. Scando. is. di. quod debuit facere scansum, a quo est scansilis, & ab eo cōpositā, Ascendo. is. sum. Descendo. is. sum. Conscendo. is. cōscē sum. Ango. is. xi, quod debuit facere anctū. sed, quemadmodum, inquit Diome. in voce passiua tempora deficientia, circūloquimur per anxius. a. um. loco participij, & per hoc verbum sum. es. fui. Ambigo. is. egi. quod debuit facere ambactum. Tollo. is. retuli. quod debuit facere latū. sed non reperitur, nisi in cōpositione sublatū. Psallo. is. psalli. cꝑ psalsum. & Cerno. is. creui. cꝑ cretū. sed in hac significatione nō reperitur. ¶ Neutra supinis carentia sunt.) Mico. cas. cui. & ab eo cōpositum emico. cas. icui. Dimico tamen (vt diximus alio loco) dimicatum facit in supinis. Aestuo, as. aui. a quo quasi ab actiuo æstuatū fecit. Hiero. in fine ecclesiastici. In medio (inquit) ignis non sum æstuatus. Ardeo. es. arsi. quod ex proportione diximus feciſſe arsum. Algeo. es. alsi. quod alsum. Fulgeo. es. fulsi. quod fulsum. Turgeo. turges, tursi, quod tursum. Strideo stridis, vel stridor stridis. di. Conniueo. connīues. connixi. quod debuit facere connictum. Conquiniſco. conquexi, quod verbum fuit apud antiquos, significabatque caput inclinare, & quasi conniuere. Pomponi. At cum conquexi, interim mulieres conspiciunt. Sido. is, di. quod verbum supina a sedeo. es. mutuatur. vel potius caret illis. Rudo, rudis. rudi. quod debuit facere rusum. Dego. degis. degi. quod dactum. Satago, satagis. tegi. quod satactum, quia composita ab ago. agis. egi. actum. Sterto, stertis. stertui. quod stertitum. Obedio, obedis. obediui. quod obeditum, a quo Plinius libro. xvij. natu. histor. obediturus dixit. Ramo (inquit) oleæ quam maxime sequaci, atque obeditiuro. ¶ Et verba neutra secundæ coniugationis facientia præteritum in. ui. syllabas, quæ debuerant mittere supina in. itum. vt Hebeo hebes hebui. Flacceo. flacces, flaccui. Studeo. studes. studui. Vigeo. viges. vigui. Oleo. oles. olui. ab eo tamen Persi, fecit oletum, vt in suo loco diximus. Tumeo. tumes, tumui. Seneo, senes, senui. a quo antiquiores senectus senecta senectum participium fecerunt. Pauca tamen huius ordinis verba habent supina, ea fere sunt. Placeo, places. placui. placitum. a quo sunt participia placitus pro placens, & placiturus. Noceo. noces. nocui. nocitum. a quo est nociturus. Iuuenalis. nocitura togæ, nocitura petuntur militiæ. Valeo. vales. valui. valitum. a quo teste Prisc. ia. valiturus fecit Cicero. a Doleo. doles, dolui. dolitū. reperitur dolituras. & a Caleo, cales, calui, caliturus. a Soleo. soles, tantum solitus. solita. solitum reperitur, neque enim vsquam lectum est solens, aut soliturus. Hoc verbum pateo. es. patui, vt alijs in locis diximus, commune habet supinum cum pando, pandis. & patior, pateris. Illud quoq; notandū est. hoc verbū. Fio. fis. neq; habere supina, neq; participia, neq; enim vsquā reperitur fiēs, neque fiendus, vt inquit Diome. nam factus. cta. ctū. atq; faciendus. da, dum. a facio. is. feci. mutuatum est,

¶Deponentia supinis carẽtia sunt.) Reminiscor.eris,quod debuit facere reminitum,& Vescor.eris,quod debuit facere vetum.& Medeor.eris,quod debuit facere meditum,Opperior.iris,quod debuit facere opperitum,quorũ circunloquia(vt inquit Diome.)aliunde supplẽtur.Reminiscor.eris.recordatus sum. Vescor. eris. pastus sum.Medeor.eris.medicatus sum. Opperior,iris.oppertus sum.Liquor.eris. quod debuit facere licitum,in circunloquijs dicimus liquefactus sum vel fui, liquefactus eram vel fuerã.&c, Liceor. eris, quod debuit facere licitum : quod cum in vsu non sit,ab eo tamen factum est licitor. aris, eiusdem prope significationis verbum, per quod supplentur circũloquia sui primi tiui. ¶ Carent etiam supinis omnia verba præteritis carentia:nam cum supina ex præteritis quodammodo pendeant, merito deficientibus præteritis deficiente etiam supina, ea sunt aio ais,quod a dico,cis.præteriti mutatur. Furio,ris, quod suppletur ab insanio insaniui. Sido,dis.quod Priscia,præterito dicit carere : mutuatur illud tamen,vt putat,a sedeo sedi, atque consequenter supinum , vt paulo ante dicebamus. Ferio.is.quod a percutio mutuatur præteritum percussi. Ambro tamen de obitu Theodosij Imperatoris a ferio ferisurus fecit. Isaac(inquit)per fidem nec gladium ferituri parentis expauit. Sisto. is. quod præterito carere autores sunt Phocas,& Priscia,nos tamen Gellij & Cato,auctoritate persuasi,cum actiuum est,stiti facere diximus, & in supino statum: cum absolutum,steti & æque statum in supino. Quatio,is.præterito carere dicit Phocas,quod ex analogia quassi & quassum facere ex compositis manifestum est:dicimus enim Concutio.is.ssi.ssum. Percutio.is.ssi.ssum. Præteritis etiam caret, vt supra dictum est, hoc verbum Glisco.cis.& verba inchoatiua,quę ex consequenti supina non habent.

¶Deponentia Supinis carentia.

Reminiscor.eris.	Licor liceris.
Vescor vesceris.	Liquor liqueris.
Medeor mederis.	Opperior opperiris.

¶Carẽtentia Supinis verba præteritis carẽtia,vt

Aio.is.Furio.is.	Sisto.sistis.
Sido.is.Ferio.is.	Quatio.quatis.

Glisco. scis. & verba,quæ dicuntur inchoatiua: vt Pallesco.scis.Turgesco.scis.Tepesco.scis.

¶De varietate quadam verborum. Cap.viij.

DE varietate quadã verborum cap. viij.) Et si de hac verborum varietate sparsim per singulas coniugationes aliquid perstrinximus , visum tamen est hoc in loco simul de omnibus huiusmodi verbis dicere, Ponit igitur in primis verba primæ , atque aliarum coniugationum.Lauo.as. Lauo.is.per tertiam. Virgil, in. Aeneid. Fluidum lauit inde cruorem.Idem in.x. Lauit improba teter Ora cruor. præsentis enim indicatiui esse vtrobique ex quantitate syllabæ deprehendimus:nam in præsenti prima breuiatur, in præterito producitur. Arcto.as.artio,is.tiui. quartæ coniugationis.Næui.apud Mart. Artiuit linguam in palatum:cœpit labia suggere. Idem apud eundem. Connatus(inquit) artiuit mater. Sono.as.Sono,is.per tertiam.Lucre.Incalcigare oculos,sonere aures . Idem alio loco.Littora lata sonant.Denso. as. densco.es. per secundã.Virg.x. Aen.Extremi addensent acies,sic enim legendũ esse Prisc.testatur.Idẽ in.j. Georg.Denset,erant quæ rara modo : quæ dẽsa,relaxat. ¶Cõposita a cubo.as,quod alijs in locis diximus,per primã & tertiã declinãtur,habentq; præteritum cõmune,vt Incubo.as.Incũbo.is.Accubo.as,Accũbo.is.Procubo.as,Procũbo,is.Recubo.as.Recũbo.is Dicimus tamen Secubo.as,& nõ Secũbo,is.atq; ediuerso Succũbo.is,& nõ Succubo.as.Nexo.as.& Nexo.is.Virg.x.Aen. Nexantẽ nodis,secq; in sua membra plicantẽ.Liui.Andro. apud Prisc. Nexebant multa interflexu nodorũ dubio. ¶Deinde ponit verba secundæ & tertiæ cõiugationis.Strideo.es.strido,is.de quo in secunda coniugatione diximus.Fulgeo.es.Fulgo.is.Virg.v.Aen.Ductores auro effulgent.Idem.viij. Auroq; effulgere fluctus.Tergeo,es,tergo,is.Iuue.Vasa aspera tergeat alter.Hora. Quam gallina tergere palatũ.De tertia coniugatione non succurrit mihi exemplum:atq; idcirco de industria Horatij versum illũ imitati quodam in loco diximus.Si placare famẽ tibi ventris oluscula possent , Nõ tua sordidior tergeret ora cibus. Claudeo.es.Claudo.is,pro eo quod est Claudico.as. Cecil. Aut vbi vos stis , ibi consilium claudeat. Sallust.iij.histo. Coniuratione claudit,pro eo quod claudicat. Conniueo.es,conniuo.is. Caluus. Cum grauis ingenti conniuere pupula somno, Perstus. Væ nisi conniues. Feruco.es. Feruo.is.Virgil.j.Aeneid. Feruet opus,redolentque thymo fragrantia mella. Idem in.viij. Feruere Leucaten , auroque effulgere fluctus. Lucil.quoq; apud Quint.lib.j.Orator.Institutionum. Feruit aqua,& feruet,feruit nunc,feruet ad annũ. Cauco.es,Cauo.is.Nam tertiæ coniugationis etiam fuisse supra notauimus, cum de verbis in.uo. syllabã desinẽtibus dictum est.Oleo.oles,Olo,olis. Plautus in cornicula apud Diome, Olunt ædes Arabicas.Excelleo excelles,excello,is. de quo in tertiæ coniugationis verborum præteritis diximus. Rideo,rides. rido,ridis.Brutus de patientia apud Diome,Irridunt horum lachrymas. Cieo,cies,Cio.is.quemadmodum in superioribus dictum est,tam secundæ quam quartæ coniugationis reperitur,in compositione vero tãtum quartæ,quod etiam de pario, is. & suis compositis dicendum est:nam per tertiam dixit Terent.in Phormione.Nec parere hæc tamdiu per ætatem potest. & per quartam Ennius , Oua parire solet genus pennis condecoratum.Cuius composita omnia sunt quartæ coniugationis. Cupio cupis. cum plerunque tertiæ reperiatur,Lucre.in.j. dixit. Portarum clausstra cupiret, Atq; e diuerso,cum venio venis per quartam prope semper reperiatur, Ennius apud Marc.dixit.Senex sum,& mortem occupem,priusquam eue nat.quasi per tertiã eueno euenis declinetur.Sedulius quoque in paschali secũdam personam presentis indicatiui modi numeri singularis,quæ in quarta coniugatione semper in fine producitur,perinde ac si esset tertiæ breuiauit dicens. Peruenis ad Christum non Christus peruenit ad te.

¶Potior.eris.Potior.iris,) Tertiæ coniugationis plerũq; reperitur:nonnunquam etiam quartæ maxime in infinitiuo. Virg.iij. Aen. Polydorũ obtruncat,& auro Vi potitur. Ouid. xiij. Met. Tuq; tuis armis tiote poteremur Achille. Næuius apud Prisc. Fœcũdæ penetrat penitus,thalamoq; potitur.Lucil.apud eũdem.Deficit alma Ceres,nec pleues pane potitur, in infinitiuo non pori ; sed potiri semper facit. Morior. eris.& Morior.moriris,Luca.in.iij.Non gratis moritur,iugulo qui prouocat ensem. Virg.ij. Aen. Nunc morere. Ennius.Nũc est ille dies,cum gloria maxima sese. Nobis ostendat: seu viuimus, siue morimur. Teren. in eunu. Risũ emoriri omnes , frequentius tamen in infinitiuo moriri quam moriri reperitur.Orior.eris. Ortor. iris. Virg.ij. Aeneid. Nostrorum obruimur, oriturq; miserrima cædes. cuius infinitiuum semper reperies quartæ coniugationis.oriri.

Potior.poteris,& potiris.	Orior.oreris.& oriris.
	Morior.eris.& moriris.

¶Verba diuersarum Coniugationum, sed diuersi generis. (eris.

Albo.albas.Albeo.es.	Miseror. aris. misereor.
Duro.as.dureo.dures.	Medico.as.l.medeor.ris.
Liquo liquas,liqueo.es.	medeor mederis.
Liqsco.cis.liquor.eris.	Tueor.eris.Tuor.eris.

¶Verba variæ significationis,& diuersarum Coniugationum.

Mando.as mando.is.	Lego.as.lego.legis.
Fundo.as.fundo,is.	Sero.as.sere.seris.
Dico.as.dico dicis.	Educo.as.educo.is.
Prædico as.prædico.is.	Appello.as appello.is.
Abdico.as.abdico.is.	Compello.as.
Volo.as.volo.vis.	Compello,is.

¶Eadem præterita a diuersis instantibus.

Aceo.es.cui.acuo.is.cui.	Pendeo.es.pependi.
Frigeo.es.xi.frigo.is.xi.	Pendo.is.pependi.
Lucco.es.xi.lugeo.es.xi.	Cerno.is.cui.cresco.is.cui
Fulgeo.es.si.fulcio.is.si.	Fero fers.tuli.tollo.is.tuli
Pauco.es.ui.pasco.is.ui.	Sto.stas.steti.Sisto.is.ste

¶Præterita duplicia ab eodem verbo. (ti.

Plico.as.plicaui.l.plicui.	Sino.is.sini.vel.sui.
Neco.as.aui.l.necui.	Verro.is.verri.l. versi.
Lauo.as.laui.l.lauaui.	Necto.is.nexui.l.nexi.
Sorbeo.es.sorbui.l.psi.	Pecto.is.xui.l. exi.l. ctiui.
Sapio.is.sapui.l.sapiui.	Sancio.is.sanxi.l.sanciui.
Parco.is.peperci.l.parsi.	Vincio.is.vinxi.l.vinciui
Pãgo.is.pepigi.l.panxi.	Salio.is.salui.l. saliui.
Pũgo.is.pupugi.l pũxi.	Amicio. is.amicui.l.ciui.
Vello.is.velli.vel vulsi.	Sepio.is.sepsi.l. sepiui.
Lino.is.lini,l.liui.l. leui.	Haurio.is.hausi.l.riui.

¶Supina eadem a diuersis verbis.

Verro.is.versum.	Pando.is.passum.
Verto.vertis.versum.	Patior.pateris.
Pateo.es. passum.	passum.

¶Supina duplicia ab eodem verbo.

Torqo.es.tortũ.l.torsũ.	Figo.is.fictum.l.fixum.
Tẽdo.is.tentũ.l. tẽsum.	Fluo.is.fluctũ. l.fluxum.
Abscondo.is.itũ.l,sum.	Ruo.is.rutum l.ruitum.
Alo.is.alitum.l.altum.	Nitor.eris.nisum.l.nixũ.

Verba variæ significationis,& diuersarum Coniugationum.) Sunt quædam verba,quæ cum eãdem habeant positionem coniugatione mutata,mutant etiam significationem,vt Mando,as.mãdaui,quod est propemodum commendare. Mando. dis. di. quod est dentibus conficere , cum illud sit primæ coniugationis, hoc vero tertiæ. Eodem modo. Fundo. as,pro eo quod est fundamentũ iacere. Fundo,is.pro eo quod spargere. Dico.as.pro eo quod est appropriare,siue consecrare.Dico. is.pro eo quod artificiose loqui. Prædico,as, pro eo quod est laudo . Prædico prædicis, pro eo quod est ante dicere , siue diuinare. Volo volas ad aues pertinet , Volo vis ad homines atque deos immortales . Lego legas, est mittere legatum aliquo , siue testamento aliquid post mortem alicui relinquere. Lego legis,est colligere, furari, & libros legere. Sero seras,est clausstra adhibere, Sero seris,est semen spargere. Educo educas,pro eo quod est nutrire, Educo educis.pro eo qd est extra vel sursum duco,Appello appellas & Compello compellas,pro eo quod est alloquor, siue voco, composita verba a Pello pellas,quod in vsu non est, at vero Appello appellis,& Compello,composita sunt a Pello pellis, pepuli : significatq; illud applicare, hoc vero cogere siue adunare. ¶Badẽ præterita.) Est & alia in verbis consideratio , quod quædam sunt præterita a diuersis verborum positionibus deriuata: vt Aceo aces pro eo,quod est accidum esse,& Acuo acuis,pro eo,quod est acutum facere,idem atque commune habent præteritum,atque eodem modo de reliquis verbis quæ hic ponuntur. ¶Præterita duplicia ab eodem verbo.)Sunt econtrario quædam verba duplex habentia præteritum. vt Plico.as, plicui,vel pliscaui,& ab eis composita,vt Explico explicas explicui,vel explicaui: sed de his copiosius in capite præteritorum disputatum est. ¶Eadem supina a diuersis verbis:vt Verro.is.& Verto vertis.quod vtrũq; facit in supino versum,& Pateo,es.patui.Pando,is.pandi.Patior.eris,quæ omnia cõmune habent supinũ passum. ¶Supina duplicia.)Ediuerso sunt quædam verba quæ duplicia supina habent:vt Torqo torqs tortum vel torsum.Sed de his omnibus in capite præteritorum & supinorum plenius dictum est: nunc tantum volumus lectorem admonere, quemadmodum in verbis diuersitates huiusmodi reperiantur.

DE compositione verborum.)Præpositiones componuntur cum reliquis omnibus fere orationis partibus: sed cum verbis frequentissime. Itaque visum est hoc in loco pauca de compositione verborũ & aliarum partium orationis cum præpositionibus annotare. Cum igitur præpositiones veniunt in compositionem cum verbis, aut corrumpuntur verbi integritate manente, vt Appono, is. apposui, quod cum ex. ad. præpositione & pono, is. componatur, corrumpitur ad. d. mutata in. p. ipso verbo manente integro. Aut corrumpuntur verba ipsis præpositionibus manentibus integris, vt Perficio perficis perfeci, quod ex per. præpositione & facio. is. componitur: verbum corrumpitur. a. mutata in. i. præpositione integra manente. Aut præpositiones simul & verba corrumpuntur. vt Efficio, is. quod componitur ab. ex. præpositione & facio, is. corrumpitur. x. mutata in. f. & facio verbum. a. mutata in. i. Aut præpositiones simul & verba manent integra, vt Deamo. as. quod ex de præpositione & amo. as. componitur. Sed quanquam de præpositionum corruptione in ea parte, quæ est de orthographia copiosius disputetur: ne hoc a nobis in tractum omnino relinquatur, libuit pauca delibare: prius tamen de præpositionibus, deinde de verbis disseremus. ¶Igitur præpositiones in. b. desinentes sunt ab. ob. sub. Sed si componatur ab. cum dictione incipienti a vocali exili vel aspirata, integrata manet, vt Abactor abactoris, Aberro, as, Abigo, is. Abominor. aris. Abundo abundas. Abhorreo, es. ¶Cum incipientibus a.b, non componitur: nã Abbrevio, & si cum. b. ab aliquibus scribatur, ex ad, non ex ab cõponitur, quod etiam de Adbibo dicendum est. ¶Cum incipientibus. a, c. abs. componitur, vt Abscedo, is. Abscido, is. Abscondo, is. ¶Cũ incipientibus a, d. manet integra, vt Abdico, as, Abdo abdis. Abduco, is. ¶Cum incipientibus ab. f, partim manet integra, vt Abfui abfuturus, ab fore: partim. b. mutatur in. u. vocalem. vt Aufero. Aufugio. ¶Cum incipientibus a g. non componitur. ¶Cum incipientibus ab. l. manet integra, vt Ablacto, Ablego, Abluo. ¶Cum incipientibus ab. m. non componitur, præterquam cum hoc nomine Matertera, dicimusque Abmatertera. ¶Cum incipientibus ab. n. manet integra, vt Abnego, Abnepos, Abnuo. ¶Cum incipientibus a. p. non componitur, præterquam cum hoc nomine Patruus, dicimusque Abpatruus. ¶Cum duobus verbis. b. mutatur in. s. Porto, as. & Pello, is. dicimusque Asporto, as. Aspello, is. ¶Cum incipientibus ab. r. b. aliquando mutatur in. r. vt Arrectus arrepta, um. Arripio. Aliquando manet integra, vt Abrado, Abrogo, Abrumpo. ¶Cum incipientibus ab. s. integra manet, vt Absumo Absorbeo. ¶Cum incipientibus a, t. abs componitur, vt Abstraho, Abstergo, Abstineo. ¶Cum incipientibus ab. x. vel a. z. non componitur. ¶Cum incipientibus ab. i, consonante manet integra, vt Abiuro, Abiudico. ¶Cum incipientibus ab. u. consonante non componitur ab, sed. a, vt Auoco. as. Auerto. is. ¶Ob. præpositio in cõpositione qñq; manet integra: qñq; transit in consonantem, quæ sequitur: quandoque abijcit. b. ¶Cum incipientibus a vocali manet integra, vt Obaudio, Oberro. Obitus. Oborior. Obumbro. ¶Cum incipientibus a. b. manet integra. vt Obbibo. is. ¶Cum incipientibus a. c. recipit. f. mediam aliquando: vt Obscurus, quod ex ob & carus componitur: & Obscœnum quod ex ob & cœnum. Obsoleo, quod ex ob & oleo, aliquando. b. mutatur in. c. vt Occumbo. is. Occurro. is. Occido. is. ¶Cum incipientibus a d. manet integra. vt Obdo. is. ¶Cum incipientibus ab. f. b. mutatur in. f. vt Officio. is. ex ob, & facio, Offendo. is. ex ob & fendo, quod verbum non est in vsu: dicimus tamen ab ob & sum, Obsum, Obes, Obfui in præterito. ¶Cum incipientibus a. g. b. mutatur in ipsam. vt Oggannio. is. ex ob & gannio. ¶Cum incipientibus ab. l. manet integra, vt Oblatus, Oblecto, Obligo. Obloquor, Obluctor. ¶Cũ incipientibus ab. m. partim manet integra, vt Obmurmuro, partim. b, obteritur, vt O mitto, O mutesco: sunt qui scribãt per. b, obmutesco. ¶Cũ incipiẽtibus ab. n. manet integra, vt Obnitor. eris. Obnubo. is. Obnoxius. ¶Cum incipientibus a. p. mutatur. b, in ipsam, vt Oppono, is. Oppugno, as. ¶Cum incipientibus a. q. non componitur. ¶Cum incipientibus ab. r. manet integra, vt Obrado, is. Obrepo, is. Obruo. is. ¶Cum incipientibus ab. s. manet integra: vt Obsideo, Obsto, Obstupeo, Obstrepo. ¶Cum incipientibus a. t. manet integra, vt Obtineo, Obturo, Obtempero: in quibus (autore Quintil.) potius. p. quam. b. sonat: vnde sunt qui putent, per. p. scribenda esse. ¶Cum incipientibus ab. l. vel. u. consonãtibus manet integra, vt Obiuro. as. Obiurgo. as. Obijcio. is. Obuerto. is. Obuio. as. ¶Cum incipientibus ab. x. &. z. non componitur. ¶Sub. præpositio in compositione aliquando manet integra: aliquando. b. mutatur in consonantem, quæ sequitur. ¶Cum incipientibus a vocali manet integra, vt Subaudio. is, Subeo. is. Suborno. as. ¶Cum incipientibus a. b, manet integra, vt Subbibo. is, Subblandior, eris. ¶Cum incipientibus a. c. transit. b, in. c. vt Succurro. is. Succumbo. is. ¶Cum incipiẽtibus a. d. manet integra, vt Subdo. dis. Subduco, ucis. ¶Cum incipientibus ab. f. transit, b, in. f. vt Suffero Suffers. Sufficio, is. Suffundo. is. ¶Cum incipientibus a. g. transit etiam in ipsam, vt Suggero. is. ¶Cum incipientibus ab. l. manet integra, vt Subluo. as. Subligo. as. Subluo. is. ¶Cum incipientibus ab. m. b. transit in ipsam, vt Summitto. is, Sumministro. as. Summoueo. es. ¶Cum incipientibus ab. n. manet integra, vt Subnecto. is. Subnitor. eris. ¶Cum incipientibus a. p. b. mutatur in ipsam, vt Suppono. is. Supprimo. is. Supputo. as. ¶Cum incipientibus a. q. non componitur. ¶Cum incipientibus ab. r. manet integra, vt Subrado. Subrepo. Subruo. is. ¶Cum incipientibus ab, s, manet integra. vt Subsano, as. Subsideo. es. Subsum, es. Aliquando abijcit. b. vt Suspiro. as. a sub & spiro: nisi forte a sursum componitur, quemadmodum & suspicio. is. ¶Cum incipientibus a. t. manet integra, vt Subtexo. is. Subticeo. es. Subtraho. is. Cum hoc verbo teneo. s. accipit loco. b. vt Sustineo. nisi mauis a sursum & teneo compositum esse. ¶Cũ incipientibus ab. i. &. u. consonantibus manet integra, vt Subiungo. is, Subuenio. is. ¶Cum incipientibus ab. x. &. z. non componitur.

¶De Compositione verborum cum præpositionibus.

PRæpositiones, cum veniunt in compositionem cum verbis, aut corrumpuntur verbi integritate manente, vt pono. is. impono. is. Aut ipsis manentibus integris verba corrumpuntur. vt incipio. is. Aut inuicem præpositiones & verba corrumpunt & corrumpuntur: vt impero. as. Aut vtrunq; manet integrum. vt infundo. is. Sed quemadmodum propositiones corrumpantur, in ea parte, quæ est de orthographia, disseritur: nunc quemadmodum verba corrumpãtur, dicemus: monentes in primis

Præpositiones in compositione aliquando augere verbi significationem, vt amo amas, deamo deamas. Aliquando minuere, vt doceo doces, dedoceo dedoces: Aliquando in totum mutare, vt mico micas, dimico dimicas.

¶De Verbis mutantibus. a. in. e.

Lacto. as. Delecto. as. oblecto. as.
Mando. as. Commendo. as.
Patro. as. Perpetro. as. Impetro. as.
Halo halas. Anhelo anhelas.
Sacro. as. Consecro. as. Execrer. aris.
Damno. as. Condemno. as. Indemno. as.
Apto. as. Ineptio. is. vel Ineptior. iris.
Tracto. as. Detrecto. as. Contrecto. as. Obtrecto. as.
Arceo. es. Coerceo. es. Abercco. es. Exercco. es.
Pario. is. Comperio. is. Operio. is. Reperio. is.
Pasco. is. Compesco. is. Dispesco. is.
Scando. is. Ascendo. is. Descendo. is. Conscendo. is.
Parco parcis, Deperco depercis.
Fatisco. is. caret præterito, a quo defetiscor. eris.

DE verbis mutantibus a. in. e.) Superiori parte diximus, quemadmodum præpositiones in compositione cum verbis corrumpuntur: nunc dicit quod etiam verba in compositione corrumpuntur, vt Lacto lactas, quod est. lac præbere componitur cum ab, dicimusque Ablacto, as. quod etiam depellere atque a lacte remouere: sed in illa compositione nihil immutatum est. Lacto lactas per translationem est Blanditijs delinire, vnde est illud Salomonis Hiero. interprete. Fili mi si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. Ab hoc verbo in hac significatione componuntur Oblecto. as. & Delecto. as, pro eo quod est voluptatibus demulcere. Eodem modo de reliquis verbis, quæ hic ponuntur: quæ cum in cõpositionem veniant, non semper mutant literas alias in alias, vt Mando mandas, Demando. as. Remando, as. Commendo. as. Halo halas, Exhalo exhalas, Anhelo anhelas, Apto aptas, Adapto adaptas, Ineptio ineptis, Tracto tractas, Pertracto pertractas, Retracto retractas, Detracto detractas, Obtrecto obtrectas.

¶Ad. præpositio in cõpositione aliquando manet integra, quandoq; trãsit in cõsonantem, quæ sequitur: quandoq; penitus exteritur. ¶Cum dictionibus a vocali exili vel aspirata incipientibus manet integra: vt Adamo. as. Adeo. is. Adoro, as. Aduro. is. Adhæreo. es. Adhortor. aris. ¶Cum incipiẽtibus, a, b. manet integra, vt Adbibo. is, Adbreuio. as. ¶Cũ incipiẽtibus a, c. transit in ipsam, vt Accurro, is. Accõmodo. as. ¶Cum incipientibus a, d. manet integra, vt Addico. is. Addo, is. Adduco. is. ¶Cũ incipientibus ab. f. trãsit in ipsam, vt Afficio. is. Affero. ers. ¶Cum incipientibus a, g. transit in ipsam, vt Aggero. is. ¶Cum incipientibus a. gn, o. penitus expungitur, vt Agnosco. is, agnitus, agnatus. ¶Cum incipientibus ab. l. trãsit in ipsam: vt Alleuo. as. Alludo. is. Alludo. is. Adludesco. is, quo verbo frequenter vtitur Apuleius, atq; nonnunq; Martianus Capella, cum antiquãre, d, quoq; retinut. ¶Cum incipientibus ab. m. integra manet, vt Admitto. tis. Admoueo. es. Admurmuro. as. ¶Cũ incipientibus ab. n. transit, d. in ipsam: vt Annitor. eris. Annoto. as. Annumero. as. ¶Cum incipientibus a. p. trãsit in ipsam, vt Apparo. as. Appeto. is. Aperio. is, quod ex ad & pario componitur, d, extritur, atq; primã breuiat. ¶Cum incipientibus a. q. transit. d. in. c, vt Acquiro. is. Acquiesco. cis. ¶Cũ incipientibus ab. r. vertitur. d. in ipsam, vt Arrideo. es. Arrego, as. ¶Cum incipiẽtibus ab. s. transit. d. in ipsam, vt assumo. is. assimulo, as. Quod si cõponatur cũ dictionibus ab. sc. st. sp. incipientibus. d, penitus exteritur, vt Ascendo. is. Ascisco. is. Aspicio. is. Aspergo. is. Aspernor. aris. ¶Cum incipiẽtibus a. t. in ipsam vertitur, vt Attero. is. Attingo, attingis, Attono. as. ¶Cum incipientibus ab. i. &. u. consonantibus integra manet, vt Adiuuo. as. Auerto. is. Aduoco, as. ¶Dis. &. di. ppositiones inseparabiles componuntur: aliquando integræ manentes, aliquando. s. mutata in sequentẽ consonantẽ. ¶Cum dictionibus a, c. p. q. s. t: incipientibus componitur dis, vt Discalcio. Discedo. Disputo. Dispicio. Disquiro. Dissipo. Dissuo. Distorqueo. ¶Cum incipiẽtibus a. d. g. l. m. r. di. cõponitur, vt Diduco. is. Digero. is. Diluo, is. Dimitto. is, Diruo. is. ¶Cum incipientibus ab. f. mutatur. fin. f. vt Diffido. is, Diffundo. is. ¶Cum incipientibus ab, i. consonante dis. componitur, vt Disiungo. is. disijcio, is. ¶Cum incipientibus ab. u. consonante. di. componitur: vt Diuerto. is. Diuendo. is. ¶Ex. præpositio in compositione aliquando manet integra: aliquando. x, mutatur in consonantem, quæ subsequitur: aliquando, x. exteritur. Integra manet cum dictionibus incipientibus a vocali exili vel aspirata, vt Exaudio. is. Exigo. is. Exoro. ras. Exhaurio. is. Exhæredo. as. Exhibeo. es. Exhorreo. es. Integra quoq; manet cum dictionibus incipientibus a. c. vt Excrucio, as. Excurro. is. A. p. vt Expello. is. Expungo. is. A. q. vt Exquiro. is. A. t. Extendo. is. Extrudo. is. ¶Cum incipientibus ab. f. mutatur. x. in ipsam: vt Efficio. is. Effugio. gis. ¶Cum incipientibus a reliquis consonantibus. e. componitur, vt Ebullio. is. Edico. Edicis. Egero. Egeris. Eluo. is. Emitto. is. Enumero. as. Erudio. is. Euado. is. ¶Cũ incipientibus ab. s. integra manet, sed exteritur. s. ne duo. s. inculcentur, alterum quod. x. habet implicitũ, alterum ipsius dictionis cum qua cõponitur, vt Exanio, as, Exequor, eris. Exicco. as. Exudo as, Reliquæ omnes præpositiones cum in compositione veniunt fere integræ manent: nisi q; in. & con. cum dictionibus a, b. m. p. incipientibus compositæ. n. mutant in. m. vt Imbuo. is. Immitto. tis. Imputo. as. Combibo, is. Commuto. as. Computo, as. ¶Cõ. etiam cum dictionibus a vocali incipientibus composita exterit. n. literam, præterq; in hoc verbo comedo, q; ex cõ. & edo componitur. in mutata in. m. & in hoc verbo Cõburo, in quo. b. est assumpta post. m. nam ex con, & vro componitur, sicut Amburo ex, am, & vro. ¶Cũ dictionibus ab. r, incipientibus. n. mutatur in. r. vt Corrigo. is. Corruo. is. Aliquando etiam detrahitur littera, vt Demo. is. quod a, de, & emo componitur, Debeo. es. quod ade, & habeo. Præbeo. es a præ, & habeo, Dego, is, quod a. de, & ago is. Cogo, is. quod a con, & ago, a Rego. is. Surgo. is. Porrigo. is. Pergo. is. Aliquãdo additur litera, vt Redamo. as. quod a re & amo. Redigo. is. quod a re & ago, Redimo. is. quod a re & emo. Deinde notat præpositiones in compositione cum verbis aliquando augere verbi significationem, vt Deamo. as. i, valde amo. Demereor. eris. pro valde mereor: aliquando minuere, vt Dedoceo. es. quod est falsum ostendere, quod alius docuit, Deficio is, ab eo, quod factum est, diminui. Aliquandó in totum mutare, vt Micomicas, significat splendere, Dimico dimicas, ferro decertare, Emico. Emicas, cum pro exilio accipitur. Virgil. m. vi. Iuuenum manus emicat ardens Littus in Hesperium.

¶Spargo.ſpargis.Diſpargo.diſpargis.l.diſpergo diſpergis.Cõſpargo.gis.l.cõſpergo.cõſpergis, Reſpargo.reſpargis,vel reſpergo.reſpergis.Paſco paſcis,depaſco.cis,l.depeſco depeſcis,Cõpaſco.ſcis.vel compeſco.compeſcis,Diſpeſco,cis.quod eſt quaſi a paſtu arcere,Itaq; compeſcere,& diſpeſcere, ſi orginẽ(vnde deriuãtur)aſpicias,pprie eſt pecudes a paſtione,phibere. ſed per trãslationem accipiũtur pro eo,quod eſt frenare.

DE mutãtib⁹.a.vel.æ.in.i.Amico,as.inimico.as.)Quæ cõpoſitio prius facta eſſe videtur in amicus & inimicus, ſed nihil refert. Maneo.es,cum his propoſitionibus. per.re.cõ,nõ mutat.a.in.i.vt Permaneo.es. Remaneo.es.Cõmaneo.es.¶Cum his præpoſitionibus,e.in. pro. præ.mutat.a.in.i. vt Emineo, ꝓmineo, immineo.es.ꝓmineo,es. Dicimus tñ Emaneo, es. & Immaneo. es. Placeo. places placui. compoſitũ cum. dis. mutat.a.in.i,vt Diſpliceo.es. Cum.cõ-vero nõ mutat,vt cõplaceo.es.Facio.cis.cõpoſitũ cũ ꝓpoſitionibus mutat.a.in.i. vt Afficio. afficis,Cõficio.icis.Cũ alio verbo nihil mutat,vt Tepefacio,is. Calefacio.is, Frigefacio.cis,pro eo, q̃d eſt facere aliq̃ rẽ tepere, calere,frigere.niſi mauis a nominib⁹ &verbo cõpoſita eſſe, vt ſit calefacio,frigefacio, tepefacio,calidum,frigidũ,tepidũ facio.Cũ quibuſdã noibus cõpoſitũ mutat.a.in.i. ſed mutat cõiugationẽ,atq; exterit ſuũ.i,vt Amplifico,as.Magnifico.as.Cãdifico,as,Fortifico.as,pro eo,quod eſt amplũ,magnũ,cãdidũ,forteꝫ facio. Cado.is.& Cædo.is,in cõpoſitis ſuis eandẽ habẽt literaturã,differunt tñ accẽtu:nã a cado cõpoſita breuiãt.ci.a cædo. is.,pducũt eandẽ,vt Occido,idis.idi,penultima breui,a cado.dis, Occido,dis.cidi,penultima lõga a cædo,is. Ago.gis,egi.cũ. p. cõpoſitũ nihil mutat,vt Perago.gis.peregi, cum reliquis præpoſitionibus mutat, a,in,i.

DE mutãtib⁹.au,in.e,) vt audio.dis,obedio,dis,nã ex,ob,et audio cõponitur,reperitur etiã Obaudio.dis,ſed in cõtraria ſignificatione ei, q̃ eſt obedio, Defrudo. pro eo q̃d eſt diminuo:vnde eſt vinũ defrutũ dictũ,q̃d ſit decoctiõe defrudatũ,i. diminutũ

DE mutantibus.a.in.u.) Scalpo.ſcalpis,a quo ſunt, Exculpo,& Inſculpo,nã ſculpo,& ſculptile, quod in aliquibus libris legimus,mendum eſſe ſuſpicamur,pro exculpo. & exculptile, aut pro ſuis ſimplicibus Scalpo,& Scalptile.

DE mutãtibus.e.in,i,) Sedeo,es.cũ ſuper. cõpoſitũ nihil mutat,dicimuſq; Superſedeo,ſuperſedes, ſuperſedi:cũ reliquis mutat,e.in.i. Lego.gis.cũ p. &.re.nihil mutat, dicimuſque Perlego perlegis,perlegi. Relego.relegis.relegi. Cũ reliquis mutat.e.in.i.

DE quibuſdam aliꝭ verborum conſiderationibus.) Reperiuntur adhuc in verbis aliæ communes conſiderationes, quarũ eſt illa. Quod ſi in prima poſitione (hoc eſt in prima perſona aut ſecunda præſentis indicatiui modi)reperitur.a. etiam ſi in præterito mutetur, in ſupino quoque redditur, vt Sto,as,ſteti,ſtatum.Do.das,dedi datum. Facio. facis feci, factum. Iacio, is. ieci. iactum. Capio.is. cepi, captum. Pario paris. peperi,partũ. Cado.is. cecidi,caſum. Ago. agis.egi,actum.Frango.is.fregi.fractũ.Pango,gis,pepigi. pactũ,Fallo.is.fefelli.falſum Cano.is.cecini,cantũ.Gradior tñ in ſupino a.mutauit i.e. dicimuſq; greſſus nõ graſſus.

Spargo.is.diſpergo.is.conſpergo.is.aſpergo.is.
Carpo,is.decerpo.is.cõcerpo.is.Paciſcor.eris.depes
Partior.iris.impertior.iris.diſptior.iris.(ciſcor.eris
Gradior.eris.cõgredior.eris.Patior.eris.perpetior.
Farcio.farcis,confercio.is.refercio.is. (eris.

¶De mutantibus.a vel.æ.in.i.

Amico.as.amicaui.inimico.as.inimicaui.
Maneo.es.emineo.es.immineo.es.
Taceo.es.conticeo.es.reticeo retices.
Placeo.es.diſpliceo.es.Complaceo non mutat.a.
Habeo.es.adhibeo.es.cohibeo.es.
Lateo.lates latui.Delíteo.es.delitui.
Fateor. eris.confiteor.eris. diffiteor. eris.Profiteor. Iacio.is.adijcio.is.proijcio.is.reijcio.is. (eris.
Facio.is.officio.is.perficio.is.deficio.is.Proficio.is.
Sapio.is.pui.diſpio.is.reſipio.is.vel reſipiſco.is.
Rapio.is.pui.derípio.is.corripio.is.arripio.is.
Capio.is.cepi.accipio.is.percipio.is.concipio.is.
Cado.is.occido.is.concido.is. decido.is.Recido.is.
Cædo.is.cicidi.concido.is.occido.is.incido.is.
Lædo.is.æſi.allído.is.ſi.collido.is.illido.is.
Quæro,quæris,acquiro.is. cõquiro.is. Requiro.is.
Ago agis,adigo.is.prodigo.is.redigo.is.exigo.is.
Frango.is.confringo.is.infringo.is.perfringo.is.
Tango.is.tetigi.contingo.is.Attingo.is.
Pango.is.compingo.gis.impingo.is.pertingo.is.
Cano.is.accino.is.concino.is.præcino.is.
Salío.is.aſsílio.is.reſilio.is.deſilio.deſilis.

¶De mutantibus.au.in,e.o.vel.u.

Plaudo.is.complodo.is.explodo.is.
Claudo.is.cõcludo.is.diſcludo.is.excludo.ĩcludo.is
Fraudo.fraudas.fraudaui.defrudo.as.

¶De mutantibus.a.in.u.

Quatio.is.concutio.is.diſcutio.is.excutio.
Salto.as.reſulto.as.aſſulto.as.inſulto.as.
Calco.as.conculco.as.inculco.as.proculco. as.
Scalpo.is.exculpo.is.inſculpo.is.
Capio.is.cepi occupo.as.occupaui.

¶De mutantibus.e.in.i.

Teneo.es.contineo.es.pertineo.es.Retineo.es.
Sedeo.ſedes.aſsídeo.es.conſideo.es.deſideo.es.
Rego.is.arrigo.is.corrigo.is.dirigo.is.crigo.is.
Lego legis.colligo.is.diligo.is.intelligo.intelligis
Emo emis.adimo.adimis.eximo.is.perimo.is.
Premo.is.preſsi,apprimo.is.cõprimo.in primo, is.

¶De mutantibus.u.in.e.

Iuro iuras.aui.Deiero deieras,Peiero peieras.

¶De quibuſdã aliꝭ verborũ conſiderationibus.

Si in prima verbi poſitiõe fuerit.a.etiã ſi in ꝑterito mutet, ſemp manet in ſupinis:vt Do.das.dedi.datũ Sto.ſtas.ſteti.ſtatũ Pario.is.pepereri.partum.
Tango,tãgis,tetigi,tactũ.Fallo.fallis.fefelli.falſum Frãgo.frãgis.fregi.fractum. Facio.facis.feci.factũ. Iacio.iacis.ieci.iactum. Cado.cadis.cecidi. caſum.

¶Si in cõpoſitione.)Alia cõſideratio eſt, q̃d ſi in cõpoſitione verbi mutat.a.in.i. aliquãdo in ꝑterito manet.e. ſimplicis,vt Iacio.is.ieci. Cõijcio,cõijcis.cõieci. ,ꝓijcio,is.,ꝓieci.Facio.is.fect,Cõficio.is.cõfeci.Profi cio.cis,profeci.Capio.is.cepi, Cõcipio,is.cõcepi.Recipio.is,recepi.Frango.gis.fregi. Cõfringo.gis.cõfregi.Ago.agis.egi.Exigo.is.exegi,Cogo.is,coegi,Pãgo.gis.pepigi. vel pegi . Cõpingo.gis. cõpegi.Impingo.gis.impegi. Tãgo.gis.tetigi,& Cado.dis. cecidi ſequũtur in præterito regulã geminãtium primas ſyllabas.In ſupinis vero quãdoq; retinẽt.a.ſimplicis,vt Frãgo fractũ.Infringo.actũ. Perfringo.actũ.Tãgo.tactũ. Cõtingo cõtactũ. Intingo intactũ,Pãgo.pactũ.Impingo impactũ.Cõpingo,pactũ. Ago actũ, Redigo redactũ. Adigo.actũ.Cado,ſum.Occido.occaſum,Recido recaſi. ¶Quãdoq; a vertitur in e.vt Iacio iactũ, cõcio cõiectũ, proijcio ,ꝓiectũ. Facio factũ, Cõficio.ectũ.Proficio ,ꝓfectũ.Rapio.ptũ. Corripio.eptum.Diripio. eptũ.Capio,ptũ.Cõcipio, eptũ. Cano.cãtũ. Cõcino.cẽtũ,Occino, occentũ.Fateor.faſſũ. Profiteor,ꝓfeſſum,Cõfiteor,cõfeſſũ. ¶Sũt verba,q̃ in cõpoſitiõe.)Alia cõſideratio eſt: Quod quædã verba ſunt,quæ cõpoſita mutant coniugationẽ ſui ſimplicis.ſed dehoc in principio capitis, quod eſt de præteritis,dictum eſt. ¶Sunt quæ mutãt genus.) Alia cõſideratio eſt,Quod quædã ſunt verba, q̃ compoſita mutãt genus ſui ſimplicis: & ponit exẽpla de compoſitis ab Eo. is. & Facio facis. ¶Sunt,quæ reperiuntur,) Alia conſideratio eſt , Quod ſunt q̃dã verba,q̃ tñ in cõpoſitione repetiuntur,vt Appello.as,Cõpello,as. quæ a Pello pellas componuntur, quod verbum non eſt in vſu. Et eodem modo de reliquis verbis,quæ hic explicantur.

DIc mihi , quã artẽ profiteris?) Poſteaq; libris ſuperioribus inſtituti ſunt a nobis pueri in declinatione noĩs & verbi, in qua, velut in quibuſdã cardinib⁹ tota prope res literaria verſatur:iam paulatim quaſi manu ducẽdi ſunt per oẽs artis grãmaticæ partes, vt a præceptoribus interrogati ſciãt reſpõdere,quid de quaq; re ſentiant.Nam & hoc cõtra dialogorũ rationẽ fecimus: inquibus rerum,de quibus diſputatur, minus eruditi docti/ores interrogare conſueuerũt,illiſq; aſſentiũtur:nos vero præceptorẽ induximus per contantẽ quid de interrogatis diſcipulus ſentiat:Tũ quia illud ipſum Quintilianus oratoriarũ inſtitutionũ lib,) iubet præceptores facere:vt crebro puerosinterrogẽt ijs de reb⁹,crebraſq; ab illis operas exigãt: Tũ quia in hac re longe difficilius eſt interrogare,quã reſpõdere.Tũ etiã quia proue/ctiores iã aliquãto diſcipulos interrogam⁹. Dicit igitur ꝓceptor diſcipulũ interrogans. Quã artem ,pfiteris,idẽſt, diſcis? Nã ſi ad pceptorẽ referas,profiteri eſt docere,ſi ad diſcipulũ,eſt diſcere. Cui diſcipul⁹ rñdet, Grãmaticã,ſubaudi profiteor. Et eadem ratione ſunt interrogata,& reſpõſa, quæ ſequũtur.

¶Quid eſt grãmatica?) Quæſtio an aliqua res ſit,quemadmodũ inquit Ariſtoteles, reliquas oẽs quæſtiones præcedere debet , ſeq̃s vero eſſe debet, quid res eſt.Sed qa nemo eſt(vt Quint,de rhetorica ait)adeo, non ab eruditione mõ, ſed ab omni ſenſu remotus:vt fabricandi,& texendi &eluto vaſa fingendi artẽ putet, grammaticen vero exiſtimet ſine arte venire poſſe. Reliqua eſt illa quæſtio, quid ſit grãmatica, q̃ qa de ſubſtãtia grãmatices inquirit, diffinitione demõſtrandũ eſt, q̃d q̃rit ur. Grãmatica eſt ſcientia recte loquẽdi.& qa(vt Quint,ait)ſcribẽdi ratio cum loquẽdo cõiũcta eſt, vt rẽ magis explicaret, ſubiũxit. Recteq; ſcribẽdi. Ex doctiſsimorũ virorũ.)Hoc adiecimus ad illorũ temeritatem coarguẽdã, qui putant in hoc aliud eſſe artem, aliud vſum, conſuetudinemq;. Dicũt enim aliquid ex arte poſſe dici , quod vſus reformideꝫ.atque e diuerſo aliquid ex vſu poſſe dici,quod ars repudiet.Nos tamẽ aſſeueramus nihil poſſe dici ex arte,quod vſu probari non poſsit.Nõ enim(vt Quintilianus ait)cum primum fingeretur homines, analogia cælo miſſa formam loquendi dedit,ſed inuenta eſt poſtquã loquebantur,& notatũ in ſermone quid quoquo modo caderet.Itaq; non ratione nititur, ſed exẽplo. An ,pterea homo facit in genitiuo hominis,quia nos ita dicere ars docuit?an potius hoc in artem reductũ eſt,quod vſus frequentior doctiſsi

morum in sermone latino virorum hoc habet. Nam quo tẽpore, Ennius poeta dixit. Vulturis in syluis miserũ mandebat homonẽ. ne quis putet exarte fuisse dictũ, tam vsus fuit illius seculo dicere homonẽ, quã nostro hois. Sed quẽadmodũ diximus alio loco, priscus ille vsus ab eruditioti seculo est explosus, vt vel inde omnes intelligãt totã hanc rationẽ vsu cõstare, quẽ penes arbitriũ vis'est, & norma loquẽdi. Sed de quo vsu intelligamus, subiũgit. Doctissimorũ virorũ. nam indoctorũ potius abusus, q̃ vsus appellandus est. Atq;, vt pulchre Quintilia. ait, consuetudo non ex eo accipiẽda est, q̃ plures faciũt: nam hæc ratio periculosa esset nõ modo in sermone, verum etiam in vita humana, sed ex eo quod optimus atq; sapiẽtissimus quisq; exequitur: vt sit cõsuetudo sermonis eruditorũ, quemadmodum viuẽdi cõsensus bonorũ. Sed dicet quispiam. Si res literaria vsu cõstat, quid mihi ars cõferet? Hoc loco repetẽdum nobis est, quod scripsimus in principio illius artis, in qua sermonem Hispanum sub regulas atq; præceptа cõtraximus: artem (licet sit collecta ex vsu doctissimorũ) prohibere tamẽ apud homines probati vsus imperitos, ne abusus irrepere possit, vt latinũ sermonem eorum parat. Nam quia vsus loquendi multo indiget tempore, neq; facile nisi ab ijs, qui sunt in tenera ætate comparari potest, excogitata est ars, quæ nõ modo sit vtilis latinæ linguę imperitis, verum etiam peritis. Imperitis inquam, vt per eã ipsa præcepta in vsum illum facilius deducantur. Peritis vero, vt eã, quæ sunt prope infinita, & sparsim ex longo vsu sciunt, sub paucis regulis atq; præceptis complectantur. ¶ Vnde dicitur grammatica?)Sequens quæstio est, vnde dicitur grammatica. Hæc quæstio cum ad omnes, qui aliqua de re disputant, pertinere possit, vt inquirant, vnde id dicatur, de quo disputant: tum maxime ad grãmaticũ, cuius officiũ est demõstrare, vnde cuiusq; dictionis origo sit, si modo aliunde dicatur. A grammatis græce respondet, quod est a literis latine. vt sit grammatica Scientia vel ars literaria, non vt indocti dicebant a grãma. litera. &. tica. scientia grammaticã esse dictam: nam in tica. grãmatica non plus addit, quã vt Cicero ait in topicis. tim". in finitim". & legitim". æditim". aut ensis in Hispalẽsis. Cordubẽsis Italicensis, neq; enim in illis dictionibus timus & ensis aliud sunt quã productiones nominũ derivatorum a fine, lege. ede. Hispali. Corduba. Italica. Sed homines græcarum literarum ignari occasionẽ errandi habuerunt ex eo quod inueniebant pro grammatica interpretatum in latinum sermonem: Scientia vel ars literaria, pro dialectica. Scientia vel ars disputatiua, pro rhethorica, Scientia vel ars oratoria. Nã scientiarum nomina, quę sunt græca, plerũq; a latinis in hunc modum verti consueuerunt, vt politice res publica, æconomice. res familiaris. Georgice. res rustica, & eodem modo grammatice res literaria. ¶ Quotuplex est grammatica?)Quasi velit dicere, grãmatica in genere accepta in quot partes, siue species diuiditur? huic quæstioni respondet ex Quintiliani autoritate, qui oratoriarum institutionum libro primo his verbis inquit. Et finitæ quidem sunt partes duæ, quas hæc professio pollicetur, idest, ratio loquendi, & enarrtio autorum, quarum illã methodicẽ, hanc historicẽ vocant. Idem quoq; Diomedes grãmaticus sentit, alijs tamen verbis dicens. Grammaticæ partes sunt duæ. Altera quæ vocatur Exegetice. Altera Historice, nam tota grammatica consistit præcipue intellectu poëtarum, scriptorum & historiarum prompta expositione: & recte loquendi scientia. Quam ergo grammatices partem Quintilianus vocat historicen, idest, narrationem, quoniam historeo græce interpretatur narro. hanc eandem Diomedes Exegeticen nominat, quæ æque narratiua interpretatur. Quam rursus Quintilianus Methodicẽ appellat, idest, doctrinalem, quoniam methodus doctrina interpretatur. eam ipsam Diomedes vocat horistícen, idest, diffiniciuam, quia horizo græce, est latine diffinio, siue determino. Ergo rẽcte dixit historicen, idest, diffiniciuam, quia horizo græce, est latine diffinio, siue determino. Ergo rẽcte dixit historicen exegeticen versari in enarrandis exponendisq; autoribus: ad quorum imitationem post artis præcepta se debent pueri componere. Methodicẽ vero siue Horisticen versari circa eadem ipsa artis præcepta, quæ. vt diximus, ex optimo autorum vsu collecta sunt. ¶ Quot sunt partes præceptiuę grammatices?)Omissa altera grammatices parte, quam diximus historicen siue exegeticen, quæ non est huius considerationis. rursus interrogat quot sunt partes methodices siue horistices, hoc est præceptiuæ grammaticæ. & respondet esse quatuor illius partes. Quæ vero illæ sint, & quæ cuique subiecta materies, enumerat. Nam orthographia disputat de litera, Prosodia de syllaba, Etymologia de dictione, Syntaxis de partium siue dictionum inter se constructione. Ex quo Ioannis Pastranæ conuincitur erratum, atque artis dialecticæ ignorantia, qui in principio illius operis, quod in perniciem sermonis latini cassa labore cõposuit, scripsit, Partes orationes esse quatuor: quas nos partes grammatices esse diximus, literam, syllabam, dictionem, orationem. Aliud enim est grammatica, aliud oratio. Illius partes sunt: considerare de literis, quod est minimum in oratione, aut de syllabis, quæ literis constant: aut de dictionibus, quæ syllabis conficiuntur: aut de oratione, quę ex dictionibus construitur. Huius vero partes sunt, in quas oratio ipsa diuiditur, quemadmodum aliud est Rhetorica, aliud est oratio, quod est opus rhetorices: nã partes rhetoricæ sunt Inuentio, Dispositio, Eloquutio, Memoria, Pronuntiatio. Orationis vero Exordium, Narratio, Partitio, Confirmatio, Confutatio, Conclusio, Quemadmodũ enim nulla est pars orationis rhetoricæ, in qua non sit Inuentio, Dispositio, Eloquutio, Memoria, Pronuntiatio: eadem quoque ratione, nulla est pars orationis grammaticæ, in qua non consideremus quibus literis scribenda sit, quo accentu quæque syllaba enuntianda, quid dictio significet, & quę habeat accidentia, & qua ratione in constructione orationis veniat. Non recte igitur Pastrana confudit partes orationis cum partibus grammaticæs. Quemadmodum enim dialectici definiunt, & vsurpatur a Cicero, in q. libro de finibus bonorum & malorum, vitiosum est in diuidendo partem in genere numerare, quod hic noster facit, qui literam, quæ pars syllabæ est, & syllabam, quæ pars dictionis, & dictionem, quæ pars orationis, sub vno genere hoc est, oratione, ex quo diuidit, quod est, vt Ciceronis verbis vtar, non partiri, sed frangere, non aliter quam si quis animalis corpus diuidat in caput, oculum, & pupulam, cum pupula pars oculi sit, oculus capitis, caput vero totius corporis.

Vnde dicitur grammatica? A grãmatis, hoc est, aliteris: quasi scientia literaria.

Quotuplex ex grammatica? Quintiliano autore duplex. Historice, quæ in enarrandis autoribus versatur, ad imitationem proposita. Et Methodice, quæ artis præcepta continet.

Quot sunt partes præceptiuæ grãmaticę. Quatuor. Orthographia, cui respõdet litera. Prosodia cui rñdet syllaba. Etymologia, cui respondet dictio. Syntaxis, cui respõdet partiũ cõnis constructio.

DE erotematis orthographiæ.) Totum artis grammaticæ negotium (Quint. autore) in duobus maxime consistit, in recte loquendi rectecq; scribendi ratione. Recte loquendi regulas continet Prosodia, Etymologia Syntaxis. Recte scribendi vero ea quam græci orthographiam vocant: & a qua potissimũ tota grammaticę nomen assumpsit. ¶ Quęrit igitur in primis. Quid est orthographia? Cui respõdet. Scientia docens quibus literis quæq; dictio scribenda sit. Breuius & tortasse melius dixisset sciẽtia recte scribendi. Cuius ratio (vt inquit Fabius) non in hoc posita est, vt nouerimus quibus quæque syllaba literis constet: sed tota eius artis subtilitas versatur circa rectam scriptionẽ dictionum græcarum, atq; etiam latinarũ, quæ non sunt in vsu frequenti: & quæ diphthongo, quæ vocalibus aspiratis, aut consonantibus: quæ per y psilon scribantur: nam si Aristotele autore virtus & ars circa difficile versantur, hic labor, hic tota difficultas orthographiæ versatur. Quæ si consuetudini seruit, ideoque sæpe mutata est (quemadmodum ait Quintilianus) illã tamen scribendi rationem sequemur, in quam doctissimus quisque consentit. Atque vbi illi inter se variq; sunt, in quod plures illorum cõueniunt. ¶ Rursus quærit. Vnde dicitur orthographia?)& quia græca dictio, atque cõposita est, respondet, q̃ ab orthos (quod interpretatur rectũ) & grapho, quod est scribo, componitur, vt sit, quod ipsa orthographiæ diffinitio explicat, scientia recte scribẽdi. ¶ Quid est litera? Quia (vt diximus) orthographia circa literas, quasi circa subiectam materiam, versatur, iterum quærit: quid est litera? Mem ineris autem literas ab elementis autore Prisc. distare, q̃ literę sunt ductus siue characteres, qui scribuntur, Elementa vero sunt pronuntiationes ipsæ, quæ scribuntur: confundunt tamen autores hanc differentiam alterum pro altero accipientes. Rñdet vero ex diffinitione Prisc. dicens: Litera est vox indiuidua, quæ scribi potest. hic literã pro elemento accipit, sed quia, vt inquit Fabius, sic quidq; scribendum est, quẽadmodum sonat: quia hic est vsus literarũ, vt custodiãt voces, & veluti depositum legentibus reddant: q̃d de litera, plata dicimus, de scripta quoq; est intelligẽdũ. recte igitur Prisc. diffiniuit. litera est vox q̃ scribi potest indiuidua. Si enim scribi nõ potest, quales sunt volucrũ voces, & mugitus boũ, & gemitus hoim, quas Prisc. illiteratas vocat: illa nõ recte appellabitur litera. Indiuidua autẽ subiecit, quia (vt alia diffinitione Prisc. ostẽdit) litera est minima pars vocis cõpositæ, minimũ autẽ est, q̃d amplius diuidi non potest, cuiusmodi est litera. Ex quo infertur. psi. literã apud græcos & x. apud græcos et latinos nõ esse literas: quando quidẽ altera in. ps. altera in. cs, vel. gs. diuiditur. sed potius dicendũ est, vtrãq; figurã binarũ literarũ esse cõpendium. ¶ Vnde dicitur litera? Rñdet ex Prisc. verbis, literã dici a lituris. verba Prisc. sunt. Dicitur autẽ litera quasi legitera, eo q̃d legẽdi iter præbeat, vel a lituris, vt quibusdam placet, q̃d plerũq; antiquiin ceratis tabulis scribere solebãt, & postea delere. Ideo autẽ ex hac ratione. t. geminatit: quia litura primã syllabã breuiat, quę in litera lõga est. ergo hic de litera scriptili rñdet. ¶ Quot sunt literæ in vsu? Hic quoq; de numero literarũ, q̃ scribũtur, inquirit. Neq;. n. recte, duæ & viginti rñdisset, cũ apud latinos sex & viginti sint pnũtiationes literarũ distinctæ, & totidẽ consequẽter debeãt esse literę, quemadmodũ paulopost dicemus, & exactius disputatũ est in repetitione, quã de literis habuimus, & in opere illo, q̃d de sermonis Hispani grãmatica fecimus: quibus in locis deductũ est octo esse vocales apud latinos, & duo de viginti cõsonantes. Ergo figuræ literarũ, q̃ scribũtur, duę sunt & viginti, & h. quæ (& si quãtum ad figurã litera sit, atq; in ordine literarũ ponatur) nõ est elementũ, quia non sonit, sed tantũ spiritũ siue flatũ habet: vñ & illã flatilẽ plures dixerũt: quæ cũ additur literis. c. p. t. quodãmodo sonũ illarũ alterare videtur, & aliud genus literarũ efficere, quod quia in vocalibus &. r. litera nõ apparet: græci. c. p. t. aspiratis diuersos characteres dederũt. r. vero non dederũt, quia aspiratio illi nõ cohæret, sed potius vocali, quæ sequitur, vocalibus vero, quia in illis nõ eminet. Atq; ideo græci vocalib" aspiratis apices a spirationẽ designãtes imponũt. ¶ Quot sunt genera literarũ, ac si dicat, literæ in quot partes siue species diuiduntur, vt litera sit genus, & quærat de eius partibus siue speciebus, vt dicunt dialectici: quod tamen Cic. dicere reformidat. Rñdetq; duo esse genera: alterũ vocalium, alterum consonantiũ. Querit deinde, quid est vocalis?)Rñdet vero & quid sit, & vnde dicatur. Est. n. vocalis litera quæ per se & pura, idest, nulli alteri literæ admixta pronuntiari potest. vt cũ dico. a, sic sonat pura & impermixta, vt a nulla vndiq; alia litera feriatur. Ex qua diffinitione originem vocalis ostendit dicens, quod vocalis ex eo dicitur, q̃ per seipsam vocẽ habeat. ¶ Postea denumero vocalium inquirit dicẽs. Quot sunt vocales?)Rñdet autẽ esse sex. a, e, i. o. u. y psilon. Ex quo facile apparet quæstionem hanc de vocalibus esse, quæ scribuntur. nã quę a tẽpestatis nostræ hominibus enuntiãtur, quinq; sunt tantũ, quæ vero ab antiquioribus octo. a, e, i. o. u. y psilon, & duæ aliæ vocales, altera q̃ sonat inter, e. i. altera inter. i. u. quẽadmodum in repetitione superius memorata satis copiose diximus. Illud tamen interim non est dissimulandũ, vocales illas omnes in eadẽ gutturis parte formari, sed oris labiorũq; distorsionẽ facere illarũ diuersitatẽ, vt ex eo vel facile intelligi possit: cũ innumeręs sint oris labiorũq; figurę, infinitas quoq; esse posse vocales nedũ octo illas, quas supra memorauimus: differentias tamen illarum nõ sentiri. Nã quẽadmodum in arcu cælesti, qui (vt Virgi. ait) mille trahit varios aduerso sole colores, oculi nõ percipiunt nisi tres tantũ, & in quo, vt Ouid. ait, Niteant cum mille colores: Transiẽ. ipse tamen spectantia lumina fallit. Vsque adeo, quod tangit, idem est: tamen vltima distant. Eodẽ modo cũ aures nostræ tantũm vocales quinque sentiant, ratio tamen intelligit tot esse, quot possint esse oris diuersitates: nam & mathematici dicunt, quantitatem continuam non habere finem in diuidendo.

¶Quid est consonans?)Et respondet esse literam,quæ per se non potest enuntiari,nisi vocalem seriat, vt si velis pronuntiare.b. non possis efficere, nisi vocalem sequentem, aut præcedentem seriat: potest tamen sequentem media altera consonante ferire. Ex hac consonantis diffinitione infert originem, vnde dicitur: quia ab eo quod cum vocalibus sonet. ¶Quot sunt consonantes?)Quia de numero quæsiuit, respondet esse sedecim reliquas a sex vocalibus: cum tamen sint aliquanto plures, quemadmodum euestigio deducemus. ¶Quot sunt species consonantium?) Quærit ad huc an consonans, quæ erat literæ species, possit in partes diuidi? & dicit esse duas ad huc consonantium species, alteram mutarum, alteram semiuocalium. Sed cum dixit nouem esse mutas,& septem semiuocales,manifestum est de simplicibus literarum figuris respondisse: nam pronuntiationes,vt dixim", duo de viginti sunt, duodecim mutarum, & sex semiuocalium: ep sic probari potest,at Plin.lib.natu.hist. vij. Latinos habere vim omnium literarum, quas græci habent. nã dictiones græcæ cum literatura in latinum sermonem transferre placuit. Illi namque nouẽ habẽt mutas in triplici differẽtia posi tas.p.c.t.subtiles ph.ch.th.crassas:b.g.d.medias: quarum subtiles & medias habent latini: habent quoque & spissas, sed tantum in dictionibus græcis, vt philosophia, chorus.thalamus. quas (quia figuras non habemus) per subtiles aspiratione addita repræsentamus,cum tamen diuersæ omnino sint ab illis,multoque magis in pronuntiatione distent,quam ab illis, quas diximus esse medias. Cum ergo diuersitas literarum nõ in figuris,sed in pronuntiatione sit, manifestum est. ph. ch. th. alterius esse generis quam.p. c. t.cum non aspirantur. Habent præterea latini tres mutas,quas ignorãt græci.f.i. u.consonantes,vt enim alio in loco probauimus, inter.f. &. ph. tanta est differentia, vt inter duas literas eiusdem generis nulla maior esse possit, F.vero mutam esse omnes grammatici testantur, a qua non multum in pronuntiatione differt. u. consonans, quod antiquiores digama æolicum apellabant. I. consonans, quem habeat sonum, fateor me ignorare: nam quemamodum compertum habeo non eum esse, quem Hispani proferunt, quemque ego contenderim non aliunde, quam a Pœnis Hispaniam accepisse: ita suspicor proxime accedere ad sonum.i.vocalis,nisi quod.i. sibi ipsi insidet, reliquasq; vocales frangit,sed interim renciamus illam in numerũ mutarũ. Colligamusque duodecim esse mutas, tres græcorum proprias. ch. ph.th. tres latinorum. f. i. u. consonantes. sex communes græcis & latinis. b. c. d. g. p. t. nam. k. q. otiosæ sunt, cum eundem sonum habeant, quem habet. c. neque figurarum diuersitas debeat numerum augere literarum. Sex tamen esse semiuocales diximus, cum reliqui omnes grammatici Græci, & Latini dixerint esse septem: &, quem fecimus respondentem discipulum, septem quoque esse dixit. Sed hi omnes de figuris loquuntur literarum, nos vero de illarum vi, potestateque disserimus: cuius ratio conuincit.x. non esse literam, sed, vt supra memorauimus, duarum literarum compendium: quarum altera hoc est.c. vel.g.ad mutas, altera hoc est.s.ad semiuocales referenda est. ¶Quare dicuntur mutæ?) Cui quæstioni respondet:mutas ideo dici,non quia illæ partes vocis non sint: sed quia comparatione vocalium & semiuocalium nihil prope sonent. Quod exemplo priscianus ostendit sic. Quemadmodum informis dicitur mulier,non quæ caret forma,sed quia est male formata:sic etiam muta dicitur, non quia omnino caret voce, sed quod exiguam partem vocis habeat. Imo vero possem ego dicere mutas idcirco appellatas, quod per se nulla ratione possint enuntiari: cum in ea oris parte formentur, qua nullo modo possit vocis esse iter. Nam.p. b. ph. ore clauso labrisque pressis effinguntur.t. d. th. lingua inter dentes compressa priori parte.c. g. ch. ipsius arteriæ faucibus clausis.f. vero,&.u. consonans prioribus dentibus inferiori labro impressis,nisi quod,f.(vt Quint. ait) per dentium discrimina extrorsum efflatur.u, vero. spiritu quodammodo intus attracto. I. vero consonans quam habeat vocem, iam confessi sumus, nos ignorare. Cum igitur omnibus in his locis ea sit oris figura, vt nulla ratione vox exire possit, quia per se non possint enuntiari,nisi vigore duntaxat vocalium,merito dicuntur mutæ, quippe quæ nullam per se vocem habeant. ¶Quare dicuntur semiuocales? Respondet ideo sic appellatas, quod in sonoritate proxime ad vocales accedant. Nam (vt ait Prisci*a*.) sic appellatæ sunt, quia plenam vocem non habeant, vt semiuiros appellamus, non quod dimidiam partem habent virorum, sed quia pleni viri non sunt. Cur autem magis quam mutæ, minus autem quam vocales sonent, ratio est, quia in ea oris parte figuraque formantur,in qua hoc effici possit. Nam ore faucibusque semiadapertis lingua ad palatum cælumque ipsum illisa semiuocales enuntiantur, præterquam.m. quæ & ipsa potius inter mutas enumerari deberet,propterea quod in pronuntiatione ad.b.proxime accedat: nisi quod.b. labris clausis cum vocali sequenti erumpit.m. quodammodo per nares efflatur. ¶Quot accidunt literæ? Postea quam dixit quid est litera, atque illam in partes diuisit, quærit quot sunt illius accidentia? Respondetque esse quinque,Nomen est,quo vna quæque appellatur, Figura,qua describitur. Potestas,qua pronũtiatur.Cognatio,quam cum alia habet litera.Ordo,quo cum alia litera syllabicatur. ¶Quid est nomen in litera? Vocabulum (inquit),quo vnaquæque appellatur,vt quam Græci vocant alpha, Hebræi aleph,Pœni alsipha.nos ipsius vocis nomine appellamus.a.magna profecto vtilitate illorum,qui ex illis literis incipiunt syllabas coniungere:nam Græcis,Hebræis, & Pœnis etiam esse cunt potestates literarum, cum in syllabicando illas longo circuitu nominum suorum appellant.ex quo fit,vt hac vna in re multo plus latini triduo proficiant,quam illi mense.

Quid est consonans?Litera, quæ nisi feriat vocalem,pronuntiari non potest:vnde & consonans dicitur,quod cum vocalibus sonet.

Quot sunt cõsonãtes?Sedecim reliquę a vocalib9.

Quot sunt species consonantium?Duæ,quædam enim sunt mutæ:& quædam semiuocales.

Quot sunt mutæ?Nouem.b.c.d.f.g.k.p.q.t.

Quot sunt semiuocales?Septem.l.m.n.r.s.x.z.

Quare dicuntur mutæ? Quia in cõparatione vocalium & semiuocalium nihil prope sonent.

Quare dicuntur semiuocales? Quia in sonoritate proxime ad vocales accedant.

Quot accidunt literæ? Quinq. Nomen. Figura. Potestas. Cognotio. Ordo.

Quid est nomen in litera? Vocabulum, quo vna quęq; appellatur ad aliarũ literarũ discretionẽ.

¶Quid est figura in litera?) Descriptio (inquit)sive linearum ductus certis lineamentis & characteribus terminata, quod exemplo declarat.vt.l.longa.i.brevis.o.rotunda,& composita ex longa & rotunda.b. d.p.ex brevibus.m.n.& eodem modo de reliquis. Illud modo memineris lineamentorum varietatem non facere diuersitatem literarum. ¶Quid est potestas in litera?)Ipsa,respondet,literę pronuntiatio. nã quemadmodum literarum diuersi ductus atque tractus nõ diuersificant literam,ita econtra si vna literæ figura plures soni repræsententur, plures quoq; literas illam vnam esse intelligemus. ¶Quid est cognatio in litera?) Hanc literæ accidẽtiam Quintil. præcepit, vt pueri sciant, scribit enim his verbis. Quare discat puer, quid in literis proprii, quid commune,quę cum quibus cognatio: nec miretur,cur ex scamno fiat scabellum: neq; has modo nouerit mutationes,quas asserunt declinatio aut præpositio,sed & quę rectis casibus ætate transierunt. Quibus in verbis quatuor modos mutationis literarũ in alias literas tangit. Derivationis,cum dicit,cur ex scamno fiat scabellum: quia propter eam cognationem, quæ est.m. cum.b. Declinationis, vt cum subdit, secat.secuit. Præpositionis,per quam intelligimus compositionem:quia præpositiones plerunque veniunt in cõpositionem,vt cum subdit,cado.excido. De interpretatione siluit,tamen adiecit alium modum cognationis cum dicit:Quæ rectis casibus.i.manente prima nominis positione,ætate.i. temporis vetustate Trãsferũt.i.alię literę in alias mutatæ sũt.vt Valesij & Fusij,in Valerios & Furios.s. mutata in.r. Ergo a Lida fit Leda,i. mutata est in.e. at ego toga.e.mutata est in.o.ab amicus inimicus.a.mutata est in.i. a facio feci,a. mutata in.e. propter eam,quam diximus,literarum cognationem, cuius consideratio, quia latissime patet, satis erit in præsentiarum pueros admonuisse cognationis literarum, ne postea mirentur, cur aliæ in alias transeant. Quid est ordo in litera?) Accidit præterea literæ ordo. nam quemadmodum Isidorus ait, quod,a. ponitur ante.b. &. q.ante. c, &.c.ante.d. quoniam ille ordo literarum est,quæ scribuntur, nihilque ad grammaticum pertinet: sed quærit de ordine literarum enuntiatarum, cum in vnam syllabam colliguntur. ideo respondet, ordinem in litera esse rationem, quæ demonstrat, quæ præponi, quæ subsequi debeat:non in scriptura, sed in pronuntiatione. Sed quia literæ aut sunt vocales, aut consonantes, quærit primo de ordine vocalium dicens. ¶Quid est ordo in vocalibus?) Quia tamen vocales in syllabam coire non possunt, nisi diphthongo: respondet,quod cum in diphthongon coëunt, quædam semper præponuntur, quædam aliquando præponuntur, aliquando postponuntur. Cum enim apud latinos sex in vsu diphthongi sint .æ. au. ei. eu.yi. œ.facile colligitur. a, o. y. præpositiuas esse.i. u. postpositiuas. e. vero communem, nam in.ei. præponitur in.æ. postponitur. ¶Quid est diphthongus?) Occasione habita ex eo,quod diphthongi meminit,quærit rursus. Quid est diphthongus? Cui respondet, est conglutinatio .i. constricta quædam & ferruminata coniunctio duarum vocalium: nam tres, Quintiliano autore, nunquam possunt coire in sermone græco, aut latino: cum tamen in Hispano frequenter coëant, quemadmodum alio loco probauimus. Quod si quis obiecerit has particulas,quæ, quæro, væ, væcordia, in quibus priores syllabæ ternas habent vocales, dicimus in prioribus illis, u. non esse vocalem, sed vocalem liquidam, in posterioribus vero esse consonantem. Quod enim Horatius in .j. carmi. dixit: Nunc mare, nunc silvæ. vbi, u. ex ratione carminis vocalis est, dicimus factam esse illic solutionem,vt. u. iam non pertineat ad diphthongon, quæ sequitur, sed per se ipsam syllabam efficiat. Et subiungit deinde. In eadem syllaba suam vim retinentium. Quod si verum est, idque omnes grammatici antiqui & iuniores fatentur: ego non video cur tanta iniuria debeat fieri vocalibus illis, quæ exteruntur, vt omnino illas supprimamus. Quod si Quintilia. & cum illo omnes, qui de orthographia scripserunt, recte dixisse putantur, cum aiunt sic scribendum esse, vt pronuntiamus, atque econtrario sic pronuntiandum, vt scribimus: ego non intelligo quid ad rem pertineat diphthongos scribere si prorsus non sint: aut si in eadem syllaba suam vim retinent, cur ambæ ille vocales enuntiari non debeant. Quod vero quidam dicunt, illud suam vim retinentium, debere intelligi quantum ad syllabæ quantitatem, ridiculum est, cum vel ex ipsa diphthongi deriuatione facile appareat vtramque vocalem deberi enuntiari. ¶Dicitur enim diphthongus, vt statim subiungit, a dis Græce, quod est bis latine,& pthongus sonus,quasi duplex sonus. Sed quid ego hac de re sententiam,in sequenti erotemate declarabo. ¶Quot sunt diphthongi?)Sex diphthongi sunt in vsu apud Latinos.æ. au. ei. eu.yi.œ. quarum tres.ei. eu yi. in dictionibus tantum græcis reperiuntur. Reliquæ tres,æ. au. œ. in græcis pariter & latinis. Sed quemadmodum vocales in diphthongis pronuntiari debeant, significauimus in hunc modum, vt in. æ. ei. œ. priores vocales supprimantur,idest, paululum quiddam

Quid est figura in litera? Eius descriptio certis lineamentis terminata: puta longa, brevis, rotunda.

Quid est potestas in litera? Ipsa literæ pronuntiatio.,pter quã & figuræ & nomina sunt inuenta.

Quid est cognatio in litera? Quædã affinitas,qua alia in aliam cõmutatur,aut per interpretationẽ vt a Lida,Leda;aut per derivationẽ.vt a tego. toga.aut per compositionem, vt ab amicus, inimicus.aut per declinationem,vt a facio,feci.

Quid est ordo in litera? Ratio demõstrãs quę præponi,quæ subsequi debeat in pronuntiatione.

Quot uplex est ordo in literis? Duplex scilicet,in vocalibus & in consonantibus.

Quis est ordo in vocalibus? Quod cum in diphthongõ coëunt, quędã semper præponũtur,vt.a. o.y. Quædã semper postponuntur.vt.i.u.

Quædam aliquãdo præponuntur,aliquando postponuntur,vt.e.

Quid est diphthongus? Conglutinatio duarũ vocalium in eadem syllaba suam vim retinentiũ.

Vnde dicitur diphthongus? A dis,quod est bis,& phthongus,sonus.quasi duplex sonus.

Quot sunt diphthongi,quibus vtuntur latini? Sex Æ. vbi supprimitur. a. & profertur.e. vt musæ. Au. vbi,pferẽ.a. & rapiẽ.u.vt audio.Ei. vbi supp

atq; obſcurum ſonent, quo modo, Quid, ſi meta, dixit. Supprimit extemplo vocem. ſequẽtes vero vocales plene enuncientur. In reliquis vero tribus. au. eu. yi, priores vocales enuntientur integræ, ſequentes vero rapiantur, ideſt, raptim proferantur, vt inter ſupprimere & rapere faciamus differentiã quantum ad hũc pertinet locum: quod ſupprimere ſit minus quam rapere, quemadmodum & rapere minus eſt quã pronuntiare, ſiue enuntiare, ſiue proferre. Quod vero in. yi. diphthongo, diximus vtrãq; vocalem in. i. longum proferri, volebamus ſignificare, q cũ. y. ſubtilis ſonus ſit nobis incognitus. i. vero latini omnibus notus, vtrãq; vocalis in ſonum nobis cognitũ cõfundebatur. ¶Quis eſt ordo in conſonantibus? Hæc quæſtio per quam vtilis eſt tum librarijs, tum incipientibus primas literas in ſyllabam conũ gere, tum denique ipſi pronuntiationi, cuius cauſa & libri ſcribuntur, & literas legimus. Librarijs inquam & reliquis ſcriptoribus, quod cũ in fine linearum dictiones longiuſculas diuidere neceſſe eſt, neſciunt quas conſonantes in ſequentem lineam transferant, quaſue relinquãt, in quem errorem ne Auguſtus Cæſar incurreret, cõſueuit lineas cum dictionibus finire. Scribit. n. Tranquillus in vita illius his verbis. Notaui & in chirographo eius illa præcipue non diuidere verba, nec enim ab extrema parte verſuũ abundantes literas in alterum transfert, ſed ibidem ſtatim ſubijcit, circũducitque. Hoc quoq; obſeruamus hodie fieri ab hebræis & pœnis, quod Suetonius dicit Auguſtum obſeruaſſe. Prodeſt etiã pueris illoriq; pædagogis, vt in ſyllabicando ſciant quas conſonantes præcedẽti vocali, quas in ſequẽti cõiungere debeãt. Confert quoq; ad pronuntiationem, vt in proferendo ſciamus, quæ conſonans cui vocali adhęreat. ¶Quod plures quã tres.) Ponit primo huius negotij regulas quaſdã generales, deinde ſubiungit particulares. ¶Prima igitur regula eſt. Quod in eadem ſyllaba nunquam poſſunt præcedere vocalẽ pluſquam tres conſonantes. vt ſcribo. ſtratum. ſcrobs, nec rurſus poſſunt ſubſequi vocalem pluſquam totidẽ, vt ſtirps. ¶Et q ſi ſequens ſyllaba.) ¶Secunda regula eſt. Quod ſi in dictione plurium ſyllabarum ſequens ſyllaba incipit a vocali, neceſſe eſt præcedentem in vocalem deſinere, vt deus. tuus. Ratio autem huius eſt, quia aut inter duas vocales nihil eſt medium, aut eſt vna conſonans, aut duæ, aut plures. ſi nihil eſt medium, habet locum ſecunda regula. Si fuerit media vna tantum conſonans, habet locum quarta regula: quoniam illa ſemper pertinet ad vocalem ſequentem, præterquam in dictionibus compoſitis, vt ſtatim differemus. Si vero plures fuerint cõſonantes, aut pertinẽt ad ſequentem ſyllabam omnes, vt ſcriptus, reſcribo: aut quædam etiam pertinent ad præcedentem, vt forte perſcribo, quo in caſu habet locũ tertia regula. Sed quando conſonantes pertinent ad vocalem præcedentem, quando ad ſequentẽ ſtatim explicabimus. Dicit tamen regulas ſuperiores eſſe veras in dictionibus ſimplicibus, quoniam in compoſitis conſonantes erunt illius vocalis, cuius fuerant ante compoſitionem, vt inimicus componitur ex, in & amicus, quamuis enim conſonans ſit in medio quarum vocalium, deberęq; ex ratione regulæ ſuperioris ad vocalem ſequentem pertinere: ex hac limitatione non pertinet niſi ad præcedentem. Eodem modo ſi fuerint plures conſonantes, vt reſto, reſcribo, quæ componuntur ex ſto & ſcribo cum hac præpoſitione. re. manifeſtum eſt omnes illas conſonantes medias pertinere ad ſequentes vocales. Quint. libro. i. Eſt etiam in diuidendis verbis obſeruatio, mediam literam conſonantem priori an ſequenti adiungas ſyllabæ. Aruſpex enim, quia a ſpectando pars eius poſterior eſt. s. literam tertiæ dabimus, abſtemius, quia ex abſtinentia temeti compoſita vox eſt, primæ relinquetur. Sed videamus quando in dictionibus ſimplicibus conſonantes mediæ pertinent ad vocalem ſequentem, quando ad præcedentem. qua de re huiuſmodi regulas dabimus, in quibus etiam oſtendemus, quæ cõſonantes ante quas eſſe poſſunt in principio & in medio dictionum. ¶B. poteſt. ante. d. poni. vt bdeliũ. Abdera. Ante. l. vt blandus hybla. Ante. r. vt breuius fabrica. Ante. s. vt abſyrtus. ¶C. poteſt poni. ante. l. vt clarus. Amyclas. Ante. m. vt Pyracmon. Ante. n. vt cnidos. aracne. Ante. t. vt cteſiphon, doctus. Ante. s. habet ſonũ, qui nunc per. x. reſæntatur. ¶D. poteſt poni ante. l. vt Abodlas. Ante. m. vt Admetus. Ante. n. vt Cidnus. Ante. r. vt draco. cedrus. ¶F. poteſt poni, ante. l. vt. flagellum. perflo. Ante. r. vt frango refringo. ¶G. poteſt poni ante. l. vt gladius Aegle. Ante. m. vt agmen. Ante. n. vt gnauꝰ, ignis. Ante. r. vt gratus. pigritia. ¶L. ante nullam conſonantem poni poteſt, ſed ipſa poſtponitur. b. c. d. f. g. p. t. ¶M. ante nullã conſonantẽ poteſt poni præterquam. n. vt Mnemoſyne. amnis. ſomnus. ſolennis. cõtemno. pro quo imperiti huius rationis. p. interiecta ſcribebant ſompnus. ſolẽpnis, cõtempno. ¶N. ante nullam cõſonantem ponitur, ſed ipſa poſtponi poteſt alijs. ¶P. poteſt poni. ante. l. vt placeo duplico. Ante. n. vt. pneuma. Ante. r. vt pratũ. capra. Ante. s. vt pſalmus. Ante. t. Ptolœmeus. ¶Q. ante nullam cõſonãtem poni poteſt, quia ipſa ſemper ponitur ante. u. liquidam. ¶R. ante nullam cõſonantem ponitur, ſed ipſam reliquæ præcedunt. ¶S. poteſt poni ante. b. vt asbeſtos. Ante. c. vt ſcribo, Aſcra. Ante. l. vt trãslatio. Ante. m. vt ſmaragdꝰ. Ante. p. vt ſpatiũ. aſpicis. Ante. q. vt ſquallor. Ante. t. vt ſtatꝰ. ille. ¶T. poteſt poni ante. l. vt Tlepolemꝰ. Atlas. Ante. m. vt Tmolus. Ante. n. vt Aetna. ¶X. ante nullam conſonantem poteſt poni.

primitur. e. & profertur. i. vt Pẽthei. Eu. vbi. pfertur. e. & rapitur. u. vt Pẽtheus. yi, vbi vtrãq; vocalis in. i. longum, pfertur, vt Harpyia. Oe. vbi ſupprimitur. o & profertur. e. vt pœna.

Quis eſt ordo in conſonantibus? q̃d plures q̃ tres nõ poſſunt præcedere vocalẽ, nec plures q̃ totidẽ ſuccedere. vt ſcrobs. ſtirps. Et quod, ſi ſequẽs ſyllaba incipiat a vocali, neceſſe eſt præcedentẽ in vocalẽ deſinere. Quodq; ſi pcedens ſyllaba in cõſonantẽ deſinit, neceſſe eſt ſequentẽ a cõſonante incipere. Quodq; nõ eſt neceſſe, ſi ſequẽs ſyllaba a cõſonante incœperit, præcedentẽ queq; in conſonãtem deſinere. Quæ regulæ ſunt veræ in dictionnibus ſimplicibus, non tamen in compoſitis.

¶De rotematis Proſodiæ. Cap. iij.

QVid eſt proſodia? Scientia demõſtrans quo accentu queq; dictionis ſyllaba proferat.

VNde dicitur proſodia? A pros, quod eſt ad, & ode cantus, quaſi accentus. hunc latini tum vocalionem, tum tenorẽ, tum tonũ interpretati ſunt.

Quid eſt ſyllaba? Cõprehẽſio literarum enũtiata q̃ vno accentu, & vno ſpiritu indiſtanter, pfertur.

VNde dicit ſyllaba? A ſyllabin, q̃d eſt cõphẽdere.

Quot accidunt ſyllabæ? Quatuor. tenor, ſpiritus, tempus, & literarum numerus,

Quid eſt tenor in ſyllaba? Modus, quo aut eleuat aut deprimitur: aut eleuatur ſimul & deprimitur.

Quot ſunt tenores? Tres. Accutus, Grauis, & circunflexus. Accutus enim eſt, quo ſyllaba eleuat. Grauis, quo ſyllaba deprimitur. Circũflexꝰ, quo ſyllaba partim eleuatur, partim deprimitur.

Quid eſt ſpiritus in ſyllaba? Qualitas quædã, qua aſpere, vel leniter ſyllaba profertur.

Quid eſt tempus in ſyllaba? Duratio vel tractus, in quo ſyllaba pronuntiatur.

Quotuplex eſt tẽpus in ſyllaba? Duplex. ga aut habet vnum tempus, in quo profertur, & dicitur breuis: aut habet duo tempora, & dicitur longa.

Quid eſt numerus in ſyllaba? Cõprehenſio literarum ſyllabam conſtituentium.

Quot poſſunt eſſe literę in ſyllaba? Vt multũ ſex. vt minimum vna. Sed tunc proprie non dicitur ſyllaba, cum plures literas non cõprehendat.

¶De rotematis Etymologiæ. Cap. iiij.

QVid eſt etymologia? Scientia oſtẽdens verã dictionũ originẽ cũ reliquis accidẽtibus.

¶VNde dicitur proſodia? Reſpondet, a pros præpoſitione græca, q̃ eſt ad, & ode, odes, quod interpretatur cantus, vt ſit verbum ex verbo accentus, quẽ latini, vt autor eſt Gel, tũ vocalionem, tũ tenorẽ, tũ tonũ interpretati ſunt. Nam (quẽadmodum ait Boetius in arte Muſica) poẽtarum carmẽ inter ſermonem & cantilenã eſt: ſi velit dicere, q̃ homo cũ loquitur, & poẽta cũ in carmine quoſdã flexus facit, & muſicus cũ cantus modulatur omnes ſuo modo canunt. Igitur quia, qui loquitur, quaſdã in dictionibus attollit voces, quaſdam deprimit, quaſdã circunflectit, quodãmodo videtur canere, & huiuſmodi modulatio eſt accẽtus, hoc eſt, quaſi cãtus. ¶Quid eſt ſyllaba? Ad diffinitionem Priſciani addit enuntiata, & indiſtãter, & tollit, quod ille dixit, cõſequẽs. Ait enim ſyllaba eſt cõprehenſio literarũ conſequẽs ſub vno accẽtu, & vno ſpiritu prolata. Cõprehenſio (inquit) literarũ. nam ſi vna vocalis ſyllabã facit per ſeipſam, non appellabitur proprie ſyllaba cum etymologia & diffinitio ſyllabæ nõ conueniãt illi, q̃ ſunt: Syllaba eſt cõprehenſio literarũ. Enutiata (inquit) quia ſyllabæ forma enũtiatio eſt, non ſcriptio, & (quod Priſcianus addit) conſequens, magna ex parte explicat ſyllabę diffinitionem, quia ſi literæ nõ ſunt cõſequentes. i. nõ poſſunt ſyllabicari, non erit ſyllaba prolata ſub vno accẽtu, & vno ſpiritu: quia, vt diximus, quælibet ſyllaba habet vnũ accentum, qui eſt forma illius ſyllabæ. Adiecimus autẽ indiſtanter, quia omnes illæ literæ colligẽdæ ſunt ſub vnũ vocis ictũ. q̃ Vnde dicitur ſyllaba? Et quia originem habet græcã dicit, q̃ a ſyllabin græce, quod eſt cõprehendere latine, vt ſic, quod ipſa diffinitio demõſtrat, cõprehẽſio literarũ. ¶Quot accidunt ſyllabę? Quatuor eſſe reſpondet ſyllabæ accidentias, quas enũerat, atq; itẽrum de ſingulis illarum quærit, & primo. Quid eſt tenor in ſyllaba? Diximus ſupra, quę accentũ grãmaticorum vulgus appellat, tum vocalionẽ, tũ tenorẽ, tũ tonũ a viris doctis fuiſſe vocatũ. & reſpõdet eſſe modum ſiue modulationẽ, quo ſyllaba eleuatur, cum profertur accentu acuto: aut deprimitur, cũ profertur accentu graui: aut eleuatur & deprimitur cũ profertur accẽtu circũflexo. Simul autẽ dixit, nõ quod eodẽ tẽpore eleuatur & deprimitur, ſed quod prior pars durationis in ſyllaba eleuatur, poſterior vero deprimitur, & ita fit quaſi quidã flexus a ſurſum deorſum. ¶Quot ſunt tenores? Quia dixit quid tonus eſſet, quærit rurſus de nũero partium illius. Reſpondet q̃ eſſe tres, & nominatim exprimit, quid vno quoq; illorum efficiatur, ſed quia hoc negotium ad quinti libri diſpoſitionẽ pertinet, quæ hoc loco curſim tetigimus, in illum reiecta ſunt, vbi copioſius diſputabuntur. ¶Quid eſt ſpiritus in ſyllaba) Ex quatuor ſyllabæ accidentibus, ſpiritus pertinet ad qualitatem. tenor & duratio ad quantitatem continuam, numerus literarum ad quantitatẽ diſcretam. Itaq; reſpondet ſpiritum eſſe qualitatẽ, qua ſyllaba aſpere vel leniter profertur. Aſperũ enim & lene, quanquam ſint differentiæ tangibiliũ, transferuntur tamen ad ſonos, qui perueniunt ab aures demulcendo, aut exaſperãdo ſenſum auditus. ¶Quid eſt tempus in ſyllaba?) Hic de longitudine durationis in ſyllaba quærit, quemadmodum de tenore interrogans de ſyllabæ profunditate quærebat, & quia pars maior quinti libri eſt de hac re, hic tantum dicit eſſe durationem, ſiue tractũ, ſiue extenſionem, ſiue porrectionẽ in qua ſyllaba pronuntiatur. ¶Quotuplex eſt tẽpus in ſyllaba?) Quod eſt ſatis puero nõdum in re ſcrupuloſa erudito, rũdet eſſe duo tempora, breue & longum, libro tamen quinto dicturi ſumus, a lios iſta exquiſitius diſtinxiſſe in quinq; temporum diuerſitates, hoc eſt vnũ, vnum & ſemis, duo, duo & ſemis, tria. ¶Quid eſt numerus in ſyllaba?) Hic de quantitate ſyllabæ diſcreta quærit, hoc eſt, quot literaris cõſtat. Nam quẽadmodum litera indiuidua eſt, ita ſyllaba in literas diuiditur. Itaq; rũdet ex ſyllabæ diffinitione eſſe cõprehenſionã certi numeri literarũ, ex quibꝰ ſyllaba cõſtituitur. Et rurſus quærit de numero. Rũdetq; eſſe poſſe ſex cum plurimæ, vt ſunt ſcrobs, ſtirps, poſſunt eſſe vna minus, vt trãs. poſſunt eſſe quatuor. vt trã. pñt eſſe tres. vt tra. pñt eſſe duæ vt ra. vt minimũ põt eſſe vna. vt a. ſed (vt ſupra memoratum) tunc proprie non dicitur ſyllaba, cum nec̃ definitio nec̃ etymologia ſyllabę illi conueniat.

DE eromatis etymologiæ, cap. iiij. ¶Quid eſt etymologia.) Incipit inquirere de tertia grãmatices parte, hoc eſt de etymologia, quæ circa dictiones ſingulas verſatur. etymologia præcipue quærit de origine dictionũ, vnde ſunt deductæ. vt an cælebs dicatur, quia cæleſtis: eo quod onere grauiſſimo vacet (vt vult Gabinius) an ab eo qꝰ vt putauit Modeſtus) quia cælo Saturnꝰ genitalia abſtulerit, hoc nomine appellarum qui vxore careat: ſed cõſiderat etiam de reliquis accidentibus ſingularũ partium orationis, vt ad dictionũ ſubſtantiam pertineat, quid ſignificent, & vnde dicantur. reliqua vero ſint illarum accidentia. Quomodo autem etymologia, quæ eſt accidens dictionis, demonſtret ſubſtantiam ipſam & accidentia illius, nihil ad grammaticum pertinet, qui pinguiori Minerua res huiuſmodi conſiderare debet.

¶Vnde dicitur etymologia? ab etymon, quod ex græco interpretatur verum, & logos, sermo: quasi sit latine veriloquium. Hic locus ex Quintil. sumptus est, qui li. j. institutio. orato. ait his verbis, Etymologia, quæ verborum originē inquirit, a Cice. dicta est notatio, quia nomen eius apud Aristotel. inuenitur symbolum, quod est nota: nam verbum ex verbo ductū. i. veriloquiū ipse Cicero, qui finxit, reformidat. sunt qui vim potius intuiti originationem vocant. hæc Quintil. ¶Quid est dictio? quia etymologia circa dictiones versatur, quærit quid est dictio, respondetq; ex Prisc. ia. verbis in hunc modū distinientis, Dictio est pars minima oratio nis constructæ. i. in ordine compositæ. Pars inquit Prisc. ia. quantum ad totum intelligēdum. i. totius sensus intellectum, quia si dictio diuidatur, nō ad totū intelligendū, hęc fit diuisio. vt si diuidas vires in. vi. &. res, nihil partes illæ significēt, quantum ad totius rationem pertinet. & quemadmodum vna litera proprie non facit syllabam, cum syllaba proprię sit cōprehensio literarū sic nec syllaba dictionem, cum debeat dictio constare syllabis: nec dictio orationem, quæ debet constare dictionibus, quæ sunt partes orationis. Potest tamen vna litera facere nō modo syllabā, sed dictionē, & orationē, vt si dixeris. I. in secūda imperatiui persona ab hoc verbo eo, is, iui. sed non in quantum est litera, aut syllaba, aut dictio, sed quatenus orationis habet vim. ¶Dictioni quot accidunt? Ac si dicat dictionis sic in genere acceptæ quot sunt accidentiæ respōdetq; esse quatuor, quas enumerat. & rursus de singulis quærit, & primo de significatione, quā dicit esse illud, quo breuiter ostēditur, quid dictio significet. hoc per diffinitionem maxime exprimitur: sed quod ad grammaticū spectat, satis est digito (vt aiunt) quid quæq; dictio significet ostendere, quā partem assequuti sumus in octo codicib⁹, quos de vocabulorum significatione partim edidimus, partim sunt edendi. Quærit rursus. ¶Quid est etymologia?) Etymologia hic propriæ accipitur pro illa scilicet grammatices parte, quæ ostendit veram dictionū originē: & tunc pars siue species est eius etymologiæ, quam supra diffiniuimus, ad quam pertinet considerare non solum dictionum originem, sed & significationē & alias cuiusque dictionis accidentias. ¶Quid est figura?) Quanquam figura omnibus accidat orationis partibus, præcipue de illa differemus in capite Erotematum nominis & verbi, quia numerosior est illic figuræ disputatio. ¶Quid est ordo?) De ordine quoq; pauca diximus libro. j. non nihil etiam dicendum est in fine huius tertij, cum de syntaxi agemus: nam totus liber quartus hac de re est. Dicit igitur quasdam dictiones semper præponi, vt nomen verbo, adiectiuo substantiuum, relatiuo antecedens, præpositio dictioni, quæ per casus declinatur, verbum adverbio. Sed hic ordo non proferie partium orationis accipitur, sed pro ordine, quo in disponendis clausulæ cuiusque dictionibus vtimur. tamen in serie orationis sola præpositio, coniunctio aliquando præponitur vt. ad. apud. &. at. aliquando post ponitur, vt tenus. versus. q. quoq. aliquando præponitur & postponitur, vt contra. cum. ergo. itaque. Interiectio & præponi, & postponi potest, quia idcirco dicta est interiectio, quia interponitur reliquis partibus orationis, quarum seriem potest abrumpere. ¶Quod sunt partes orationis?) Quia dictio nihil aliud est, quam pars orationis, quærit de numero partium orationis, ac si velit dicere: quot sunt genera dictionum, ex quibus veluti ex quibusdam partibus integralibus oratio construitur? Respondet autem esse octo, qui numerus Aristarcho primum placuit, quem deinde sequuti sunt Græci & latini artis grammaticæ scriptores. Sed, quemadmodum libro primo diximus, greci interiectionem aduerbio annumerant, articulum vero a pronomine distingunt, quem latini, quia non agnoscunt, in pronomen reiecerunt. Fuerunt tamen qui pauciores orationis partes quam octo posuerunt, fuerunt etiam qui plures: nā referente Quint. Aristo. & Theodect. verba modo & nomina & coniunctiones tradiderūt: videlicet, q̄ in verbis sermonis formam, in nominibus materiam, in coniunctionibus autem eorum complexum iudicauerint. Dialectici cęteras orationis partes a nomine & verbo syncathegoremata vocant. i. consignificantia. paulatim deinde a philosophis actus est numerus. Stoici nomini verbo, & coniunctioni pronomen & vocabulum addiderunt, articulum pronomini annumerantes. post adiectæ sunt præpositiones nominibus. appellatio deinde, & participium deinde mixtum verbo. Sed (vt diximus) Aristarchus octo partes orationis posuit. Nomen, pronomen, articulum, verbum, participium, præpositionem, aduerbium, coniunctionem. Palæmō Vicētinus apud latinos item Octo, Nomē, Pronomē, Verbū, Participiū, Prępositionem, Aduerbium, interiectionē, Coniunctionē. hunc sequuti sunt autores grammaticæ, qui post illū fuere. Hic est ille Palæmon, qui interrogatus quo distaret gutta ab stilla, gutta (inquit) stat, stilla cadit. quicq; dixit Virg. de se vaticinatum dixisse in buc. audiat hæc tantum, vel qui venit, ecce Palæmon, quippe multas in grāmatica enodaturus erat q̄stiones, quemadmodum ille iudex arbitrarius fuit inter Dametā & Menalcā disceptātes. Qui vocabulū a nomine distinxerūt nouē faciūt. qui rursus appellationem a vocabulo decem: vt nomē esset tantū id q̄d nos propriū diximus, vt Cęsar, Pōpeius. Vocabulū, q̄d significat rem corporeā visu tactuq; manifestā, vt aqua, lapis. Appellatio. cui alterū deest, vt cælū, aer. vel vtrūq;, vt De⁹, virtus. Fuerūt qui adjce

Vnde dicitur etymologia? Ab etymon, quod est verū, & logos, sermo. quasi veriloquiū, q̄d Cice. reformidans notationē appellat. hæc ab Aristotele simbolum, a quibusdam originatio dicitur.

Quid est dictio? Minima pars orationis constructę. id est in ordine compositæ.

Dictioni quot accidunt? Quatuor. Significatio. Etymologia. Figura. Ordo.

Quid est significatio in dictione? Illud, quo breuiter ostenditur, quid dictio significet.

Quid est etymologia? Dixi esse scientiā, qua ostēditur vera dictionum origo.

Quid est figura in dictione? Forma, qua dictio simplex a composita distinguitur.

Quid est ordo in dictione? Qualitas, q̄ in oratione alia semper p̄ponitur, alia semper postponitur, alia modo præponitur, modo postponitur.

Partes orationis quod sunt? Octo. Nomen. Pronomen. Verbum Participium. P. præpositio. Aduerbium. Interiectio. Coniunctio

Quot sunt partes orationis declinabiles? Quatuor Nomen. Pronomen. Verbum. Participium.

Quot sunt partes orationis indeclinabiles? Quatuor Præpositio. Aduerbiū. Interiectio. Coniunctio.

qui adjcerent assēuerationē, vt heu. Quidam attractionem. i. contractionem. i. cum aliquid per multa trahitur, vt viritim, alij infinitū, quidam nomen infinitum, quidam verbū infinitum dixerunt. Sed nos appellationem & vocabulum ad nomen, assēuerationem ad interiectionem, attractionem ad aduerbium, infinitum ad verbum reduximus. Gerundia vero & supina alias ab octo superioribus posuimus.

¶De Erotematis nominum. Cap. v.) ¶Musa quæ pars prationis est? Incipit de erotematis nominum

¶De erotematis Nominum. Cap. v.

differere: & cum interroganti, musa, quæ pars orationis est? respondisset nomen, subiecit rursus. Quid est nomē? Respondetque iam non tanquā rudis in arte. v. j. libro. Nomen est quod declinatur per casus, & non significat cum tempore. sed. Nomē est pars orationis declinabilis corpus, aut rem proprie communiterue significans. Hæc enim diffinitio dialectica est constans ex genere & generis differentijs. Declinabilis autem dicit ad differentiam indeclinabilium. Corpus autem, aut rem dixit, vt sub hac diffinitione comprehendat vocabulum & appellationem. Proprie cōmuniterue significās.) vt intelligamus nomen non tantum dici de proprio: quod faciebant, qui vocabulum & appellationem a nomine distinguebāt. Corpus autem a re distinxit, perinde ac si corpus non sit res, quemadmodum & Iurisconsulti distinguūt actionem in rem & in personā, quasi persona nō sit res: sed hi rem accipiūt, pro eo quod quisque possidet. In diffinitione vero nominis pro re intelligimus omne illud, quod non est corpus: nam omnis res, aut est corporea, aut in corporea. res corporea dicitur corpus. res incorporea quia nō habet nomen, appellatur nomine sui generis. quod multis in locis fit, vt cum species caret nomine, generis nomen accipiat. Donatus in diffinitione adiecit. cum casu. Diomedes cum casu siue tempore, vt distingueret nomen a verbo & participio, Prisc. ia. Paulo obscurius, sed tamen verbis idem significantibus definiuit. Nomen est pars orationis, quæ vnicuique subiectorum corporum seu rerum communem, vel propriam qualitatem distribuit. ¶Vnde dicitur nomen?) Et respondet ducere originem ex græco, illi enim onoma, atos. dicunt, a quo detracta, o, priori, fecimus nomen nominis. Prisc. mauult a nemeo, quod est distribuo, deducere: quod ipsum verbum in diffinitione nominis expressit. vel potest dici nomen (vt ait Seruius) ab eo quod res notas efficiat, vt sit nomen, quasi notamen media syllaba (vt Diomedes inquit) per syncopam subtracta. ¶Quotuplex est nomen?) Inquirit de quadam differentia, quæ ad nominis distinctam cognitionem est necessaria: respondetque esse duplex. Nomen substantiuum & adiectiuum, & subiungit. Substantiuum esse, quod substantiam, vel quasi substantiam significat, vt homo, albedo. Adiectiuum vero esse, quod adiectum substantiuo significat in eo aliquod accidens, atq; ideo adiectiuū dicitur, quod adijci solet nominibus proprijs, aut appellatiuis substantiam significantibus ad manifestandam eorum qualitatem, vel quātitatē, quæ augeri vel minui sine substantię cōsumptione possimt: vt bonus homo, arbor pro cerior, albedo intensa, nigredo remissa. Vides quēadmodū puer iam designatus est respondere ex eo, quod lib. i. dicit. Nomen substantiuum esse, quod declinatur per vnum articulū, vel per duos, adiectiuū vero quod per tres articulos, vel per tres diuersas terminationes. Nec; enim propterea est nomen substantiuum, vel adiectiuum, quia illo vel illo modo declinatur. Nam quia adiectiuū potest iungi nominibus substantiuis, quæ sunt aut masculina, aut fœminina, aut neutra, ideo est cōmune triū generū: declinaturq; vel per tres articulos, vel per tres diuersas terminationes. ¶Musa igitur quale nomen est?) Respondetq; esse substantiuum, & ex eo, quod supra dixerat, causam reddit, cur sit substantiuum: quia (inquit) significat rem per se subsistentem, obnoxiāq; accidētibus. vt musa docta, pulchra, canora. Nomini quod accidunt?) Cum nominis accidentias alij aliter enumerauerint, respondet esse sex accidentias siue obseruationes nominis (vt ait Diome.) qui cum Donato numerat inter eas comparationē, silet speciem. Prisc. tollit cōparationem, & addit speciem: qui qualitatem quasi proprietatem quandā in nominis diffinitionem reiecit. ¶Quid est qualitas in nomine?) Per qualitatem nominis voluerunt grāmatici significare illud, per quod nomē proprium distinguitur a cōmuni siue appellatiuo. Et rursus quærenti, quid est nomen proprium? Respondet esse, quod vni tantum conuenit. i. quo res indiuidua demonstratur, denominaturq;, vt Calliope est nomē propriū, quia eo designam⁹ vnam ex nouem musis, hoc est principem illam sui chori. Sed est aduertendū quatuor esse proprij nominis species, Prænomē, nomen, cognomen, agnomē. Prænomē est, quod præponitur nomini gētilitio, vel differentiæ causā, quod plures in eadē familia ab vno nomine vocabātur. vt. P. Scipio, L. Scipio. vel poti⁹ in signū nobilitatis, aut honoris. vt Horat. q. sermo. Quinte puta, aut Publi, gaudent prænomine molles. vnde & serui prænomina non habuerunt, vt colligimus ex Persij carmine. Hic dama est, non tresis agaso, & sequitur. Momento turbinis exit Marcus dama, hui Marco spondente recusas Credere tu nummos? Quin potius malemeritis de republica in notam ignominiæ (quāuis essent nobiles) detrahebantur. vt M. Manlio, qui capitolīū defenderat, affectari regni crimine damnato constitutum, ne quis in illius familia Marci prænomen haberet. Scribūtur autem prænomina in compendium singulis, aut binis, aut ternis literis. Singulis, si a vocali, aut simplici consonante incipiant, vt A. pro Aulus. C. pro Caius. D. pro Decius. L. pro Lucius. M. pro Marcus. P. pro Publius. Q. pro Quintus. T. pro. Titus. Binis. vt Cn. pro Gneius. Sp. pro Spurio. Ternis, si a consonante incipit prima prænominis syllaba, & in consonantem desinit. vt Sex, pro Sextus. Tul. pro Tullius. Quod fit differentiæ causa, ne si primas tantum literas poneremus, aliud posset intelligi, vt si pro Tullio, T. poneremus, quispiam legeret non Tullius, sed Titus.

¶Nomen propriū est vniuscuiusq; propriuni, vt Pris. inquit, addit Diomedes. esse gentilitium. i. quod ab origine gentis, vel familiæ declarat. vt Portius. Corneli⁹. Julius. Et aduertendū, etiā nomē ipd prius erat genuis ad proprium nomē & appellatiuum, nūc esse nois propriꝫ speciem. Cognomē est totius cognationis & familiæ cōmune. vt Scipio. Cicero, subiūgiturq; semper gentilicijs nominibus. Agnomē est quod ab aliquo euentu imponitur. vt Affricanus, Pōticus. Isauricus, qui Africā, Pontū, Isauros deuicit, decq; eis triūphauit, vt si dixeris. P. Cornelius, Scipio Affricanus. P. prænomen est ad C N. differē tiam, siue ad nobilitatis insigne mōstrandū. Cornelius nomen propriū, ꝙ originē Cornelię gentis ostēdit. Scipio cognomen, ꝙ in ea familia sic omnes cognominabantur, ꝙd in illo primo Scipione fuit agnomē, qui scipione. i. baculo innitebatur. Africanus autem a deuicta Africa. eodem modo. M. Portius Cato Censorius. M. Tullius Cicero Arpinas, siue Orator. Estq; illud animaduertē dum nomina propria aliquādo poni pro appellatiuis: & econuerso appellatiua pro proprijs. vt Venus pro venustate, aut libidine. Bacchus pro vino, & Cupido ꝓ illo Deo amorū præside. Donatus. Felix. Macer. & fere nullum est nomē proprū quod nō fuerit aliquādo appellatiuū: nisi quod in plerisq; originē nescimus. Estq; hoc mirū in Hebraico sermone omnia nomina propria esse appellatiua. cū præsertim antiquior sit græco atq; latino. Ponūtur quoq; prænomina pro nominib⁹ proprijs, & cognomina & agnomina pro se inuicē. ¶Quod est nomē comune?) Quærit de altero diuisionis mēbro, ꝙd est nomē cōmune, ꝙ alliq appellatiuū appellāt, dicitq; esse illud, quod pluribus cōuenit. i. de pluribus dicitur. aut, quēadmodū dialectici dicūt, de pluribus ꝓdicatur. vt Musa, quæ dicitur de qualibet sororū, cōe est Calliopæ, Vraniæ, Clio, Melpomenæ. Homo cōmune est Cæsari, Pōpeio, Marcello, & reliquis indiuiduis sub specie humana cōtentis. ¶Qui d est species in nomine?) Inquirit de secunda nominis accidēria, i. de specie: & primo quærit quid sit species in nomine: nā cum species multis modis dicatur, quārum ad grāmaticū attinet, species in nomine accipitur pro illo, quo primitiuū a deriuatiuo distinguitur. ¶Itaq; occasione inde accepta quærit de numero, vt sic dixerim, specierū: & dicit esse duas. Primitiuā, & Deriuatiuam: vt sit Primitiua, quæ nō trahitur. i. deriuatur aliunde, vt mons, schola. Deriuatiua, quæ aliunde deriuatur, vt montanus a monte, scholasticus a schola. Sed cum nullum sit nomē nō modo apud latinos, verūetiam, vt Plato in Cratylo deducit, apud græcos, quod nō aliunde ducatur, dicimus tamē illud nomē esse primitiū, siue (vt Varro dicit) primigenium, cuius deriuatio non est in promptu: cum forte a Græco, vel Osco, vel Opico, vel denicq; alterius linguæ, vel antiquioris, vel incognitæ verbo deriuetur. ¶Musa igitur cuius speciei est?) Musa, aut primitiuū est, aut a moso, quod est interrogo, vel inquiro deriuatur, vt sint musæ quasi inquisitrices rerum, aut inuentrices. ¶Deriuatiuorum nominum. i. nominū, quæ aliunde deriuantur, quot sunt species, siue differentiæ, siue modi?) Respondetq; esse nouem. Quas primo enumerat, deinde prosequitur de singulis earum. ¶Quod est nomen patronymicum?) Quærit de prima nominum deriuatiuorum specie, quod est patronymicum: dictum, quia plerūque a nominibus patrum formatur?) Respondetq; esse illud, quod significat filium, vel filiam. nepotem, vel neptem, vel aliquem ex posteris (& vt sic dicam) descendentibus ab illo, vnde nomen patronymicum formatur, vt Aeacides significat filium Aeaci, hoc est Pelcum. vel nepotem, hoc est Achillem. vel aliquem ex posteris. vt Pyrrhum achillis filium. & Pyrrhum regē Epirotarum, qui ab illo ducebat originem. Formātur etiam patronymica a nominibus matrum. vt ab Ilia Iliades Romulus, a Maia Maiades Mercurius. a Phyllira Phyllirides Chiron. Quid. xiij. meta. Quas obiice firmo clauserat Iliades, Fit etiā a nominibus fratrum. vt Virg in buc. Tum Phaetontiadas musco circundat amarae Corticis. i. sorores Phaetontis. & Ouid. i. meta. Mala tanta Phoronidos vltra. i. Iūs, quæ fuit soror Phoronei. & a filijs. vt Althea Meleagris ab Ibico dicta est, referente Diomede. Fiunt præterea a nominibus principum. vt Cecropidæ, & Thesidæ dicti sunt Athenienses a Cecrope primo urbis conditore, & a Theseo illorum quoque rege. Patronymica masculina in nominib⁹ primæ declinationis formantur a genitiuo. æ. mutata in. ades. vt Aeneas gneæ. Aeneades. æ. Maia, æ. Maiades. ę. In nominibus secūdę declinationis fiunt a genitiuo addita. des. vt Aeacus, æ. i. Aeacides. æ. Priamus. i. Priamides. Quę tamen in. eus. diphthongon terminantur, cum duplicem habeant genitiuum in. ēi. alterum solutas, & in ei diphthongō alterum: formāt ex se patronymicū ab hoc secundo genitiuo addita. des. vt Prometheus, promethei, vel promethei promethides. ę. Theseus, thesei. vel thesei. thesides, thesidæ. Ouidius. i. meta. In de Promethides placidis Epimethida dictis. & Virg. ij. Georgi. Prę miaq; in gentes pagos & compita circum Thesidæ posuere. In nominibus tertiæ declinationis patronymica formātur a datiuo addita. des. vt nestor, oris. ori. Nestorides. Antenor antenoris. nori. rides. Vir. v. æn. Tris Antenorides, Cereri sacrū Polybeten. Sed hæc regula nō vsquequaq; vera est: nam autores aliquādo addunt aliquid, aliquādo detrahunt. vt ab Atlas. atlantis atlāti. Atlātiades. Amphytrio. onis. oni. Amphytrioniades. Oui. Risit Atlantiades, & me mihi decipis, inquit, Virg. viij. æn. Amphytrioniadę magno, diuisq; ferebat. Ouid. in epistola Penelopes. Siue Menęciadē falsis cecidisse sub armis. Ab æneas quoque fecit Virg. Aenides. v. iij. eneid. Sit satis Aenide telis impune Numanum. Idem quoque. Scipiades fecit pro Scipionides. dicens. Duo fulmina belli Scipiades, & Hora. ij. sermo. Virtus Scipiadę, & mitis sapientia Lęli. & Ouid. Deucalides proq; deucalionides. declinanturque omnia per primā nominis declinationem. Patronymica fœminina fiunt a patronymicis masculinis ablata de. vt Priamides. æ, priamis priamidis. Aeolides æolidæ, golis golidis:

Quod est nomen Proprium? Quod vni tantum conuenit, vt Calliope, vni ex nouem musis.

Quod est nomen Commune? Quod pluribus conuenit, vt musa, Calliopæ. Vraniæ. Clio.

Quid est species in nomine? Illud, quo primitiuū Nomen a deriuatiuo separatur.

Species nominum quot sunt? Duę. Primitiua, quæ aliunde non trahitur, vt mons. Deriuatiua, quæ aliunde deriuatur. vt montanus a monte.

Musa igitur cuius speciei est? Deriuatiuæ speciei. dicitur enim a moso, quod est inquiro.

Deriuatiuorū nominū quot sunt differētię? Nouę. Patronymicū. Possessiuum. Denominatiuū. Diminutiuum. Cōparatiuum. Superlatiuum. Verbale. Participale. Aduerbiale.

Quod est nomen patronymicum? Quod significat filium, vel filiam. nepotem, vel neptem, vel aliquem ex posteris illius, a quo deriuatur. Vt Priamides filius vel nepos, vel aliquis ex posteris Priami.

Quod est nomē possessiuum? Quod cum genitiuo sui principalis significat aliquid ex his, quæ possidentur, vt Euādrius ensis ꝓ Euandri ensis.

Quod est nomen denominatiuum? Quod a nomine deriuatur, neque denominatur ab aliqua speciali significatione, vt a iustus. iustitia, a sapiens. sapientia.

Quod est nomen diminutiuum? Quod significat diminutionem sui principalis, vt a rege regulꝰ.

Aliquando tamen aliter exeunt, vt ab æneades. æ, æneis. idis. a thesides. æ, theseis. idis. Papi. lib. xij. Theba. viue præcor, nec tu diuinā æneida tenta. & Iuue. vexatus toties rauci theseide codri, declinanturq; per tertiam nominis declinationem. Reperiuntur quoque nomina fœminina patronymica terminata in. ne. per primam nominis declinationem variata, vt nerine, filia nerei, adrastine, filia adrasti? Acrisione, filia Acrisij. Virgi. in buc. nerine galathea tymo mihi dulcior hyble. Patronymica non sunt in vsu apud eos, qui in oratione soluta scribunt: sed tantum apud poetas, & raro quidem a nominibus latinis: nam illa quæ videntur patronymica Iustinus, iusti filius. albinus, albi filius, longinus, longi filius, potius dicendum esse possessiua ꝓ patronymicis, sicut econuerso ponuntur patronymica pro possessiuis, vt Vergiliæneis, pro opere illo Verg. sed de patronymicis alias differetur plurib⁹. ¶Quid est nomen possessiuum? Secūnda species nominum deriuatiuorū est eorum, quę dicuntur a græcis, et etica. a latinis possessiua dicta vt discipulus ex Pris. verbis respondit: qd cum genitiuo principali. i. illius nominis vñ de deriuatur, significat aliqd ex ijs, quę possidentur. Cum enim genitiuus possessionem plerūq; significet, nomē, quod dicitur possessiuum æquipoller genitiuo illi vnde deducitur, vt quod Vergilius. x. æneidos dixit nam tibi tymbre caput Euandrius abstulit ensis. perinde est, ac si dixisset Euandri ensis. Sunt etiam quædam nomina possessiuis similia, hoc est, quæ cum non sint possessiua, proprie tamen habent formam possessiuorum. vt. Quintilianus. Iulianus. Gentilia quoq; possessiuis similia sunt, vt Romanus. Hispanus. Exeunt autem huiusmodi possessiua siue gentilia in varias terminationes. in. eius. penultima breui. vt ætherēus. a. um. nectoreus. a. um. In. æus. penultima. æ. diphthongo scripta. vt thebęus. a. um. achæus. a. um. oetæus. a. um. quæ propria sunt græcorum. In. aius. penultima brebi, vt perseius. a. um. phineius. a. um In. ius penultima longa. vt dius. a. um, chius. a. um. phthius. a. um. græcorum. In. eus. quoque græca sunt, vt argous, a. um. herous a. um. myrtous. a. um. In. ius. quactumque præcedente consonante, vt arabus. a. um, lybicus. a. um, indus. a. um. Exeunt præterea nomina gentilia plerumque in. ensis. vt ab Ithaca, ithacensis, ab athenis, athenien sis, a carthagine, carthaginensis. Exeunt & in. as. vt a cesena cesenas. atis. ab arpino arpinas. atis. a sasina sasinas. atis. Exeūt & in. er. is. e. vel. is &. e. vt cāpester, stris. stre. syluester. stris. stre. equester. stris. stre. a campo, silua, equo. ¶Quid est nomen denominatiuum? Respondet ex Prisc. a. verbis. Denominatiuum nomē est, quod a nomine deriuatur. & quia patronymica & possessiua, de quibus supra diximus, diminutiua comparatiua & superlatiua, de quibus infra dicendum est, a nomine deriuantur: posset que aliquis illa ratione ductus appellare denominatiua. subdit: Nec ꝙ denominatur ab aliqua speciali significatione. Nam patronimicum ex eo dicitur, ꝙ a nomine patris deriuatur: possessiuum ex eo, ꝙ significat aliquid ex ijs quæ possidentur. Diminutiuum, ꝙ significat diminutionem sui principalis. Comparatiuum, quod. cum intellectu possitiui significat magis aduerbium, Superlatiuum, quod omnibus superponitur. At vero denominatiuum nō ab aliqua huiusmodi speciali significatione: sed tantum a generali appellatur denominatiuum quia (vt sæpe dixim⁹) quoties species nomen non habet, necesse est, vt a nomine generis appelletur. Exeunt itaque denominatiua. in. a. vt a iustus iustitia, a prudens, prudentia, a cautus cautela, a cantus. cantilena. Exeunt in. o. vt a capite, capito capitonis. a naso, naso nasonis. a fronte, fronto, onis. Exeunt in. al. vt a cerui ce. cerui cal. a tribuno, tribunal. a puteus puteal. In. il. vt a pugilus pugil. In. ium. vt a sole solarium. a rosa, rosarium. In etiam. vt oliuetum, ab oliua. coryletum, a corylo. In bulum, vt a cunis, cunabulum. a vesta vestibulum. In. ar. vt a lupa lupanar. a lacu lacunar. In. er. vt ab oleo, oleaster. a pyro pyraster. In. as. vt a bonus. btas. a probus. tas. In. es. vt ab equus eques, a pes. pedes. In. is. vt a fides fidelis, a crudus crudelis. In. ōs. vt a lepus lepos. In. us. vt a tribus tribunus. In. ceus. cea. ceum, & in. cius, quę materiam significant. vt triticeus, hordeaceus, cementicius, ex materia tritici, arundinis, cementi. In. eus. vt terreus, aureus, frondeus, arboteus. ex materia terræ, auri frondis, arbuti. In. osus. habitionem siue copiam significant. vt animosus, saxosus. idest habens animi vehementiam, & copiam saxorum. ¶Quod est diminutiuum? Ex Prisc. propemodum verbis respondet, diminutiuum est, quod diminutionem sui principalis siue primitiui demonstrat, vt a rege regulus, a frater fraterculus. Priscia. addit absolute. ad comparatiuorum differentiam, quia comparatiua aliquando minuunt vim primitiui, sed non absolute, sed comparatiue. Exeunt diminutiua in varias terminationes: sed plerunq; in. ulus. ula. ulum. vt a frater fraterculus. a soror sororcula. a munus munusculum. a bonus. bellus, bellulus bellula bellulum. a bimus, bimulus bimula bimulum. Exeunt aliquando in. io. vt ab homine homuncio. a sene senecio. aliquando in. aster. tra. trum. ꝙ proprie nō sunt diminutiua: sed imitationen quādā significantia, vt a pyro. raster a filia filiastra. a mentra mentastrū. Exeunt & in. olus ola olum. vt a sergius sergiolus. a corona corola. a pallio palliolum. Aliquando in ellus. a. um. vt a cane catelus. a puera puella. a scanno scabellum. a tener tenera tenerum, tenellus tenella tenellum. Aliquādo in illus illa illum. vt a pugnus pugillus. ab horeste horestilla. a partio pusillus pusilla pusillum. Aliquando in. eus. vt ab equo equuleus. Aliquando in. iscus. vt a pan paniscus. a petrus. iscus. a. syro syriscus: sed hæc forma est a nominibus græcis. Sunt quædam, quæ cum formam diminutiuorum habeant, diminutiua non sunt. vt auunculus. i. cuniculus cuniculi, musculus musculi, pro nervosa torositate. pediculus. i. cuculus. i. cicercula cicerculæ, nouacula nouaculæ, lenticula lenticulæ, acicula aciculæ, auricula auriculæ, mentula mentulæ, fidicula fidiculæ, cubiculum cubiculi, curriculum curriculi, vmbraculum vmbraculi, crepitaculum crepitaculi: quæ videntur deducta ab auo, cunno, mure, pede, cicere, nouo, lente, acu, aure, mente, fide, cubili, curru, vmbra, cubitu.

¶ Quod est nomen comparatiuum? Comparationem (vt supra memorauimus) Diomed. & Donatus in nominis accidentia numerant: nos autem plerosque grammaticorum sequuti, comparationem in species partes reiecimus: illa persuasi ratione, quod non omnibus, sed certi cuiusdam generis & significationis nominibus accidit comparatio. Cuius gradus cum sint tres, hoc est, positiuus, comparatiuus, & superlatiuus, omisso positiuo, hoc est, primo comparationis gradu, a quo tanquam a prima positione reliqui duo formantur, tria de quolibet illorum quærit. Primum, quæ sint comparatiua, & superlatiua. Secundum, a quibus nominibus deriuentur. Tertium, quomodo debeant formari. Cum quibus casibus construantur lib. iiij. dicturi sumus. Igitur interroganti, quod est nomen comparatiuum, respondet, nō quid est, sed quid significet dicens ex Prisciani verbis: Comparatiuum est, quod cum intellectu positiui. i. vltra illud, quod significat nomen positiuum. aut aliquo participe, sensus positiui. i. quacunq; alia parte orationis, quæ ponitur loco nominis positiui. puta verbo, participio, præpositione, aduerbio, a quibus (vt mox dicetur) comparatiua possunt derinari: significat aduerbium magis. vt fortior, magis fortis. Nam omnia comparatiua in magis & suum positiuum resolui possunt: præterquam ipsum magis, quod cum sit comparatiui aduerbium, ab eo quod est maior, & maius, literarum facta mutatione, non potest in aliquid aliud resolui. Quod vero Lauren. ait, comparatiua æque posse resolui in plus, vehementius, & validius: vt fortior, plus fortis, vehementius fortis, validius fortis, non inficior: sed ea ipsa rursus in magis resoluntur. vt plus. i. multo magis. validius, magis valide, vehementius, magis vehementer. ipsum magis in aliud non potest: nam isto modo nullus in resoluendo terminus occurreret. Sed cum comparatiuus aliquid addere velit positiuo, quoties reperitur absolutum (hoc est non comparatum) aut idem valet, quod positiuus, dicente Quintiliano.). insti. Vtuntur vulgo comparatiuis pro positiuis, vt si quis se infirmiorem appellans non dixit pro minus, quam infirmus. Aut etiam minus significat, quam positiuus: vt Priscia, exponens illud Vergilij. j. æneidos: tristior & lachrymis oculos suffusa nitentes, tristior (inquit) pro ex parte tristis. Seruius pro tristis tantum, hoc est, pro positiuo exponit. Neque assentior Vallæ, qui auidiuscule reprehendit Seruium, & cum illo Varronem, Plinium que dicentes, senior & iunior esse comparatiua per imminutionem: vt sit senior nondum aut non satis senex: iunior non satis iuuenis: qui mihi rectius, quam Valla sentire videntur. Quoties namque non exprimitur is, ad quem fit comparatio, quemadmodum supra memorauimus, comparatum minus significat, quam positiuum, aut tantundem. vt Vergilius. vj. æneid. de Carone: Iam senior: sed cruda Deo viridisq; senectus. quid enim amplius desideramus, cum ipse Vergilius exponat, quid sit senior subijciens: sed cruda Deo viridisque senectus, hoc est, non adulta, aut præceps, sed viridis & cruda, hoc est, incipiēs. Quod vero Laurentius affert ex Ouid. de tristibus: sospite sic te sit natus quoque sospes, & olim imperium regat hoc cum seniore senex. Non videt homo auiditate carpendi cæcus significationem hoc loco seniores augeri: quia fit comparatio senioris ad senem. Priscianus autem, Seruius, Varro, & Plinius de absoluto, non de comparato intelligebant. Eadem quoque ratione comparatiuus, vt mox dicetur, potest trāscendere superlatiuum si illi superponatur. vt si dixeris, Hector fuit fortissimus, sed Achiles fortior. idem quoque dicendum est de eo, quod affert ex Quintil. de Isocrate: eo que iam seniore, octauum enim & nonagesimum compleuit annum, manifestum est enim comparari Isocratem iam seniorem sibi ipsi fuisse. vt si dicat senex, ad decem annos sum futurus senior. Cicer. in fine. iij. offi. Vale mi Cicero, tibique persuade, te mihi esse charissimum: sed multo fore chariorem, si talibus monumentis præceptisque leuabere. ¶ Comparatiua vnde formantur? respondetque non passim ab omnibus partibus orationis formari: sed tantum a nominibus adiectiuis, quæ possunt incrementum diminutionemque suscipere, aut quemadmodum aiunt Diomed. & Donatus, quæ qualitatem, aut quantitatem significant. Nam, quod ab ipse ipsa ipsum, Plau, fecit ipsissimus, & in penulo: nullus me est penus penior. & qui a Nerone neronior, a lapide lapidior fecerunt, nimis licenter abusi sunt comparatiuo, & superlatiuo. A participio futuri in. rus. siue in. dus. comparatiua & superlatiua non formantur, nisi quod Plautus more suo in rudente finxit a periturus periturissime: cædo (inquit) si mihi talentum magnum argenti perituriss̄ime. Et quod iuniores dicunt reuerendissimus, & obseruandissimus. Ex quo infertur, comparatiuum non posse formari a nominibus, quorum significatio non potest crescere, aut minui. qualia sunt ingens, vnicus. sumus. mus. omnipotens, quamquam Macrob. dixit omnipotentissimus. Nomina etiam numeralia, siue sint distributiua, siue ordinem significantia, vt primus, secundus, tertius. &c. non reperiuntur comparatiua neque superlatiua. Sunt præterea quædam comparatiua, & superlatiua, sine positiuo. Vt ocyor. ocyssimus. ¶ Comparatiua quomodo formantur? respondetque, quod cum nomina adiectiua ex quibus possunt comparatiua formari, aut sunt primæ declinationis & secundæ, aut etiam tertiæ. in illis prioribus formantur a genitiuo terminato in. im posterioribus a datiuo addita, or. A. præpositione, aduerbio, & verbo nullam certam rationem sequuntur.

Quod est nomen comparatiuum? Quod cum intellectu positiui, vel aliquo participe sensus positiui significat magis aduerbium. vt iustior magis iustus. inferior, magis infra,

Comparatiua vnde formantur? A nominibus adiectiuis, quæ possunt incrementum, diminutionemq; suscipere, vt a bonus. a. um. melior. a. de cētus, a. um, doctior. Et a verbis. vt a detero, deterior. & ab aduerbijs, & præpositionibus, vt a pridem prior. ab vltra vlterior.

Comparatiua quomodo formantur? In nominibus adiectiuis secūdæ declinationis, formātur a genitiuo terminato in. i. addita. or. vt alb⁹ albi albior. In nominibus vero tertię declinationis. a datiuo addita. or. vt fortis forti fortior. Anominib⁹ habētibus vocalē ante. is. vel. us. cōparatiua non formantur. sed suppletur ex hoc aduerbio magis, & positiuo, vt tenuis, magis tenuis arduus magis arduus.

¶ Quod est nomē superlatiuū? Quærit rursus tria eadē, quæ de cōparatiuo. Respondetq; primū ex Pris. verbis, Superlatiuū esse, quod cōparatur ad plures sui generis, quia cōparatiuus etiam ad vnū, & ad res diuersorū generū potest cōparari, omnibus superponitur. i. omnes in significato superlatiui transcēdit, vt Plato græcorum longe doctissimus: Plato enim cum sit Græcus ad reliquos omnes cōparatus omnibus superponitur: neq; enim recte atq; Latine diceretur. Plato latinorū doctissimus, cum Plato latinus non fuerit. At vero per cōparatiuū recte dixeris Græci doctiores sunt Latinis: & Plato eloquentior Cicerone. Et addit, vel per se prosatū. i. nō facta cōparatiōe, sed absolute positum significat quantum positiuū hoc aduerbio valde, vt Plato doctissimus. i. valde doctus. quod inepte a Pris. exponi Valla his verbis obtēdit. Quid (inquit) absurdius, quā cū verbis exponamus cōparatiuū per cōparatiuum ex, ponere superlatiuum per positiuum? sed quēadmodū hoc auidius, ita illud iustissime reprehendit, quod Pris. exponit: fortissimus Græcorū fuit Achilles. i. super omnes græcos fortis, esset enim super se fortis Achilles, nisi subintelligatur relatiuū diuersitatis, hoc est, super cæteros græcos, cū sit græcus. Itaq; infert exponēdum fuisse potius: Achilles fuit græcorū maxime fortis. quādo quidem fortior exponitur magis fortius, sed de graduū cōparatione, lib. iiij. ¶ Superlatiua vnde formātur? ab eisdē respōdet nominibus adiectiuis, a quibus formātur cōparatiua, hoc est, ab ijs, quę incremētum diminutionēq; possunt recipere. ¶ Superlatiua quomodo formātur? Superlatiua quēadmodum formātur, satis explicite demōstrat. Regulæ tamē superiores, quæ de cōparatiuis & superlatiuis ex, ponuntur, & de graduū cōparatione, lib. iiij. ¶ Quod reliquū est, dicturi sumus ¶ Superlatiua vnde formātur? ab eisdē respōdet nominibus adiectiuis, a quibus formātur cōparatiua, hoc est, ab ijs, quę incremētum diminutionēq; possunt recipere. ¶ Superlatiua quomodo formātur? Superlatiua quēadmodum formātur, satis explicite demōstrat. Regulæ tamē superiores, quæ de cōparatiuis & superlatiuis ex, ponuntur, & de graduū cōparatione, lib. iiij. ¶ Quod reliquū est, dicturi sumus

Quod est suplatiuum nomen? Quod ad plures sui generis comparatum, omnibus superponitur: vel per se prolatum significat quātum positiuum cū hoc aduerbio valde: vt Plato græcorum doctissimus, & Plato doctissimus, iste, valde doctus.

Superlatiua vnde formātur? Ab eisdē nominibus adiectiuis, vnde formantur comparatiua.

Superlatiua quomodo formātur? In nomināb⁹ adiectiuis in. er. desinētibus superlatiua formātur ad dita. rimus. vt teter teterrimus. pauper pauperrimus. Alias vero, aut positiua sunt secūdę declinationis, aut tertiæ. Si secūdę declinationis, superlatiua formātur a genitiuo terminato in. i. addita. s. & sim⁹. vt albus albi, albissimus. Si tertiæ, formātur addita. simus. tantum: vt fortis fortissimus.

Patiūtur istę regulę exceptiōē? Nimirū patiūtur: quoniā & a verbis, & ab aduerbijs, & a ꝓpositionibus aliqñ formant. Sed a nominibus irregularia quædā nō legitime formantur, de quibus alias.

latiuis traditę sunt, patiuntur ex parte aliquādo exceptiōē. vt in his. Bonus. a. ū. a quo de buit esse bonior bonissimus. & dicim⁹ melior optim⁹. Malus, a. um. pro malior. issim⁹, dicim⁹ peior pessim⁹ Magnus. a. ū. ꝑ magnior, issimus. dicimus maior. ximus. Paruus. a. um. ꝑ paruior paruissimus, dicimus minor minim⁹. Multus. a. um. pro multior. issimus, dicimus. Plus tantum genere neutro in singulari: & in plurali plures & plura cōmune trium generum in comparatiuo: & in superlatiuo plurimus, a. um. Dexter dextera. ū. quod etiam per syncopā dexter, tra. um. dicitur. Pro dextrior. trissimus, vel dexterissim⁹: dicimus dexterior dextimus. Salust. in iugur. Sylla cum equitatu apud extimos. Varro de re rustica. A primo cōpito dextimā viam munit. Eadem quoq; ratione a Sinister. a. ū. pro sinistrior, issimus, dicimus sinisterior sinissimus. Senex senis, cum sit substantiuum generis masculini, fecit ex se comparatiuum tantum senior, quē admodum & Iuuenis. iunior. pro iuuenior. Neq; tamē dicim⁹ senissimus, & iuuenissimus. Nequā, cum in declinabile sit, tamen ex proportione regularū formauit nequior nequissimus. Maturus. a. ū. debuit formare superlatiuū maturissimus: & fecit maturrimus. vt Cicer. de ora. Quippe qui omnium maturrime ad causas publicas accesserim. quāquam idem in. v. ad Herennū dixit. In ætate maturissima velint comparare. Eadem quoq; ratione. Vetus formauit superlatiuū veterrimus. pro veterissimus. Virg. ij. æneid. Ingens ara fuit, iuxtaq; veterrima laurus, quāquam videri potest esse deriuatū ab eo, q; antiquiores veter dicebant. vt Ennius. Cum veter occubuit Priamus sub Marte Pelasgo. Magnificus, & reliqua huius formæ a facio composita, qualia sunt Munificus, mirificus, maleficus, beneficus, a formatione aliorum. de scendentia fecerunt, comparatiuum in. entior. & superlatiuum in. entissimus. vt Magnificus. magnificentior magnificentissimus. Munificus, centior. centissimus, Mirificus mirificentior. mirificentissimus, Maleficus. centior. centissimus. Beneficus, centior. centissimus. Antiquiores tamen proportionem sequuti magnificissimus, & beneficissimus dicebant. vt Cato de Ptolemęo rege beneficissimo, & Accius magnificissimo excellētissimoq; honore. & Teren. in Phor. Quid nam arbitrare nescio, atqui mirificissimus, Maledicus quoq;, Benedicus, Veridicus in hunc modum gradus formant Maledicentior, centissimus. Benedicentior. centissimus. Veridicentior, cētissimus. Beneuolus Maleuolus ad superiorē formā beneuolentior tissimus. & maleuolētior. tissim⁹. faciunt. Magniloquus. Multiloquus, & similia a loquor. eris. composita eodem modo mittunt comparatiuum & superlatiuum. vt Magniloquus, entior, entissimus. Multiloquus. entior. entissimus. Vaniloquus, entior, entissimus. Facilis. Agilis, Humilis. Gracilis. Similis superlatiuū misere in. limus, vt Facilis. facillimus. Agilis, illimus. Humilis, illimus. Gracilis, illimus. Simlis. illimus. A verbis duo venerunt comparatiua, & totidem superlatiua. Quanquam sunt, qui illa eadem a nominibus deriuare cōtendant. a Deter, quod in vsu non est, deterior, deterrimus, quod a detero potius deriuatur, & a Potis & pote potior. tissimus, quod a potior, iris, magis deriuari videtur, cum a significatione potis & pote receserit. ¶ Ab aduerbijs quoq; & præpositionibus formantur comparatiua, & superlatiua. vt a penitus penitior. tissimus. Apule. Socraticus. in Hermag. Trahere (inquit) se in penitiorē partē dom⁹. Plau. præterea in Persa. furtiuā aduectā ex Arabia penitissima, quāquam possunt videri formata a nomine prisco penitus. a. um. quo Plau. in asinaria est vsus. Age quæso Hercule vsq; ex penitis faucibus. A pridem prior primus: nam superlatiuum esse hoc ex constructione intelligitur. dicimus enim primus omnium. Ab extra dicimus exterior extim⁹. ab Intra, interior, intimus. a Citera. terior. citim⁹. ab Vltra. terior. vltimus. quanquam exterior. extimus. & extremus. a quo iterum comparatium fecit. Appul. j. meta. dicens. Si quid est tamen nouissimo extremius. possunt videri formata ab exter. era. erum. quo Virgil. est vsus. iij. æn. Et nos fas extera querere regna. & Papin. xi. Theba. Ne qs sua pignora curæ Exter honos. a Citer. tra. ū. quo est vsus Cato, & Affranius, citerior. citim⁹. Cicero. vj. de repu. Ea minima, quæ vltima

a Cælo citima, a terris luce lucebat aliena. a Supra ſuperior ſupremus. ab Infra inferior, infimus, quæ & ipſa poſſunt videri formata a ſuperus. a. um. & inferus. era. rum, quibus eſt vſus Liuius Andro. Inferus an ſuperus tibi ſer Deus funera Vlyſſes. nunc tantum in plurali dicimus Superi ſuperorũ, & inferi inferorum. Poſt quoque formac ex ſe poſterior & poſtremus, quanquam videri poteſt deductum a poſterus poſtera poſterum. Ante, format comparatiuum anterior, ſuperlatiuo caret: ſicut a Sene ſenior. Propeſcit comparatiuum propior, & ſuperlatiuũ proximus, quod & ipſum ex ſe comparatiuum fecit proximior. Vulp. ad edictũ. Si quis proximior cognatus naſceretur, & Vege. proximior dextra ſit, quæ plagã poſſit inferre. A Nuper Cic. fecit nuperime ſcribens ad Heren. quod nupertime (inquit) dictum eſt facile memoriæ mandatur. poteſt & ab 'eo' quod nuperus nupera nuperum, quo Plau. vtitur in captiuis, deriuari. Recens (inquit) captum hhom inem nuperum & nouitium. Ocyor pro velocior non habet poſitiuum latinum vnde formetur. Ocyſsimus quoque pro velociſsimus. Deriuantur tamen ab ocys græce, quod velox interpretatur. Comparatiua quoque & ſuperlatiua, non formantur a nominibus adiectiuis habentibus i, vel. ũ. vocales ante. is, vel. us. vt pius, arduus, quæ ſupplenda ſunt per aduerbia illa magis & valde. Antiquiores tamen Pientiot pientiſsimus dicebant: & ab Egregius Iuuenalis dixit: Egregij cœnat, meliuſq; miſerimus. pro egregius. & Pacu. mulier egregiſsima forma. & a Strenuus ſtrenuior fecit Plau. in epidi. dicens. Nam ſternuori deterior ſi prædicat ſuas pugnas. & Lucil. Villicus ſtrenuior ſi euaſeris. Ab Induſtrius quoque induſtrior. C. Gracchus in tuberonem: vt in me induſtrior ſis, quam in te. & ab Innoxius innoxior. Cato. antiquiorem animum inducent eſſe, quam innoxiorem. & a Perpetuo perpetuior & perpetuiſsimus, idem Cato fecit dicens: Idque perpetuius atque firmius reſpicit. & alio loco idem: Fugit maxima flagella perpetuiſsimo curriculo. ¶Quod eſt nomen verbale?) Verbalia nomina ſub variis formis exeunt a verbo. In. a. vt a Candeo candela, a Suadeo, ſuadela. a Cauco cautela, ſiue ſit a cautus cautum. In. e. vt a Sedeo ſedile, a Cubo. cubile. In. o. vt a Lateo latro, a Lenio leno. a Palpo. as. palpo palponis. In. il. & in. ul. vt a Vigilo vigilas, vigil. a Conſulo conſulis conſul. ab Exulo exulas, exul. a Præſumo præes, præſul. In. bulum. vt a Voco vocas, vocabulum. a Sto ſtas, ſtabulum. a Paſco paſcis, pabulum. In culum. vt a Diuerto diuertis, diuerticulum, ab Oro oras oraculum. a Propugno propugnas, propugnaculum. Alia exeunt in. mentum. vt ab Induo induis, indumentum. a Munio munis, munimentum. a Fulcio fulcis, fulcimentum. In. men. vt a Foro foras, foramen. a Certo certas, certamen. a Nuo nuis, numen. Et ſunt huiuſmodi nomina plerunque poëtica, vt Solamen ſolaminis. Munimen muniminis. Molimen moliminis. Oblectamen oblectaminis. In. er. vt a Rubeo rubes, ruber. a Macero, macer. a Lacero, lacer. In. or. vt a Coloro, color. ab Honoro, honor. a. Laboro, labor. In. ur. vt a Murmuro, murmur. ab Auguro, augur. a Sacuro, ſacur. In. es. vt a Tego, tegis, teges tegeris. a Mergo mergis, merges mergitis. a Struo ſtruis, ſtruces ſtruis. In. bilis. quæ paſsionem ſignificãt, vt ab Amo amabilis. Lego legibilis. ab Audio audibilis, ideſt, quod poteſt amari, legi, audiri. Exeunt in. ilis. aliis conſonantibus præcedentibus. vt a Doceo docilis. a Sentio ſenſilis. Lucre. in. ij. Ex inſenſibili ne credas ſenſile naſci. ab Vtor. vtilis, ideſt quod poteſt doceri ſentiri & quo poſſumus vti. Penetrabilis tamen actiue reperitur. Virg. i. Georg. Penetrabile frigus adurat. & . xij. æneid. Aſpice num mage ſit noſtrum penetrabile telum. & Ouid. xv. meta. penetrabile fulmen. Idem tamen libro. xij. eiuſdem paſsiue dixit Nullo penetrabile telo. Credibilis, quod creditur. rationabilis actiue & paſsiue. Terribilis quod terret, & quæ dialectici finxerunt riſibilis. hinnibilis. prouiſuus. hinnitiuus & ſimilia, vt cruciabilis & diſſociabilis. In. os. vt a Cuſtodio. is. cuſtos. dis. a Do das, dos dotis. In. us. vt a Superbio. is. ſuperbus. ab orbo orbas orbus. a parco parcis parcus. In bundus ſignificant cum participio præſentis temporis & quadam nimietate, non (vt Priſcia. putauit) ſimilitudinem: vt Vitabundus valde vitans. Moribundus valde moriens. In. ax, vt a Voro voras, vorax voracis. a Teno. es. tenax tenacis. a peto petis petax, cis. a Sagio, ſagis, ſagax. cis. In, ex. vt a Lateo, tes. latex, icis: a Verto. tis. vertex. icis. In. ox, vt a Voco. cas. vox. cis. In. ux, vt a Luceo. ces. lux. a Duco, cis. dux. In. nx. vt a Coniungo coniunx, ſunt qui malint coniux a coniugo. gas. In. rx. vt ab Arceo. ces. arx, a Mercoaris. merx. ¶Quod eſt nomen participiale.) Nomina participialia ſunt, quæ a participijs, ſiue a verbis participialibus, quæ alij dicunt ſupina, formantur. Horum quædam terminantur in. io. ſiuntque ab vltimo ſupino. u. finali mutata in. i. & addita. o. vt a Lectu, lectio. ab Auditu, auditio. a Viſu viſio. dicimus tamen a Cubo. bas. bitum. bitu. non cubitio, ſed cubatio. Varro de origine linguæ latinæ, Acubatione (inquit) cubiculum eſt. a Domo domas, domitum domitu, non domitio, ſed domatio, quia (vt in ſupiris diximus) etiam domator a domatu deducitur. a Lauo lauas lotum, non lotio, ſed lauatio ab alio ſupino quod eſt lauatum. Cicero ad Varronem. Ante te certiorem faciam, vt lauatio parata ſit. a Frico fricas, ictum. ctu. frictio. ab eo quod eſt fricatum fricatio. Celſus. libro primo in ipſo quoque itinere frequens frictio. Plinio libro. xxxiij. frictiones inhibeat oculorum. Colume. libro. vj. Cum fricatio nihil profuit, ſcarificatione demitur. Eodem modo autore Valla a Tonatu potius dicimus tonatio: quam Tonitu tonitio. a Sonatu ſonatio. potiuſquam a Sonitu ſonatio. a Præſtatu, præſtatio. potiuſquam a Præſtitu Præſtitio. Quædam terminantur in. or. quæ formantur ab vltimo ſupino. u. finali mutata in. or. vt ab Amatu amator, ab auditu auditor, & omnia ſignificant actionem, præter vnum Vector, quod actionem & paſsionem ſignificat, eum videlicet, qui vehit, & qui vehitur. Lucan. in. iiij. Vectoris patiens tumidum ſupereminet amnem. Idem in. v. Cauſa timoris Vectorem non noſſe tuum. vtrobique paſsiue. Martialis poſuit actiue. Per te, perque tuã vector laſciue puellam. & Senecain Hercule furente Tyriæ per vndas vector Europæ nitet. Ab his rurſus formantur foeminina nomina terminata in. trix, tor. mutata in. trix. vt Amator. atrix, Creator. creatrix. Altor. altrix. Ab eo tamen, quod eſt Nutritu nutritor euphoniæ cauſa dicimus nutrix, & non nutritrix. Propter in conſequentiã quoq; literarum a nominibꝰ terminatis in. ſor. formantes foeminina. t. interponimus, vt ab Aſſeſſor. aſſeſtrix. a Poſſeſſor, poſſeſtrix. a Tonſor tonſtrix, ab Expulſor. s. litera extrita expultrix. Affranius. Aſſeſtricem me ſibi adeſſe vocat. & Philo Hieronymi interprete, Da mihi ſediũ tuarũ aſſeſtricem ſapientiã. Martia. tonſtrix. Suburæ faucibus ſedet primis. Sed iſta tonſtrix Amiane non tondet. Cice. v. tuſc. de philoſophia: Indagatrix (inquit) virtutum, expultrix q̃ vitiorum. Sunt tamen quædam, a quibus nemo audeat formare foemininum in trix, vt

Quod eſt nomen verbale? Quod a verbo deriuat, vt ab amo. as. hic et hęc amabilis. & hoc amabile.

Quod eſt nomen participale? Quod a participio deriuatur vt alectus, lector & lectio.

a Curſor curſtrix, a Deriſor, deriſtrix. a Morſor. morſtrix. a Perſuaſor. pſuaſtrix. Plaut. in Bacchidib. Probri pertecebræ, & perſuaſtrices. & ſimilia. In. tilis. ſilis, & xilis. deſinentia in ſignificatione ſimilia ſunt participijs, vnde formantur, vt Fictilis, Raſilis, Nexilis. quod fictum, raſum, & nexum eſt. In. tius. quoq; terminata eiuſdem prope ſunt ſignificationis cum participijs vnde formantur, vt Scriptitius. Factitius. Deditius, quod factum, ſcriptum, & deditum eſt. In. iuus. iua. iuum. tum actionem, tum actionem ſignificant, vt Actiuus quod agit. Paſſiuus quod patitur. Indicatiuus quod indicat. Inſtituus non quod inſerit, ſed quod inſeritur. Horatius in epo. Vt gaudet inſitiua decerpens poma. ¶Quod eſt nomen aduerbiale?) Aduerbialia dicuntur nomina non tantum, quæ ab aduerbijs deriuantur, ſed etiam quæ a præpoſitionibus, quæ quoties caſualibus ſuis non apponuntur, ad uerbia potius dicuntur. vt ab Hodie hodiernus. ab Heri heſternus. a Cras craſtinus. a Perendie perendinus. ab Infra infernus. a Supra ſupernus. ab Extra externus.

Quod eſt nomen aduerbiale? Quod ab aduerbio deriuatur, vt a Perendie perẽdinus. dina. dinum.

Quid eſt genus in nomine? Illud, quo maſculinũ a fœminino diſtinguitur: & neutrum ab vtroq;

Genera nominum quot ſunt? Septẽ, Maſculinũ. Fœmininum, Neutrum, Commune duorum, Cõmune trium, Dubium, Promiſcuum.

Quod eſt nomen Maſculinum? Quod declinatur cum hic, Vt hic dominus, hic ſermo.

Quod eſt nomẽ Fœmininum? Quod declinatur cum hæc, Vt hæc muſa, hæc terra.

Quod eſt nomẽ Neutrum? Quod declinatur cum hoc, vt hoc templum, hoc regnum.

Quod eſt nomen Commune duorum? Quod declinatur cum hic, & hæc, Vt hic & hæc ſacerdos, conuiua.

Quod eſt nomen Commune trium? Quod declinatur cum hic, & hæc, & hoc, Vt hic, & hæc, & hoc prudens. fœlix.

Quod eſt nomẽ Dubium? Quod declinatur cum hic vel hæc, Vt hic vel hæc finis, hic vel hæc cortex.

Quod eſt nomẽ Promiſcuũ? Quod cum articulo hic vel hæc ſignificat animalia vtriuſq; ſexus, Vt hic milus, hic mus, hęc aquila, hæc dorcas.

Muſa igitur cuius generis eſt? Fœminini generis, declinatur enim cum hoc articulo hæc. Vt hæc muſa muſæ, Da regũlam generis. Nomen quod ſit in. a. finitum, dic muliebre. neq; enim ab ea excipitur Muſa.

Quid eſt numerus in nomine? Incrementum quãtitatis ab vno ſq; ad plura procedens.

¶Quod eſt genus in nomine?) Genus in nomine aut naturale eſt, aut ab vſu, atque auctoritate deſcendit, naturale, eſt earum rerum, quæ ſexu diſtinguuntur, hoc eſt, marium & fœminarum, quæ ſunt in natura generationis principia: vnde ab his duobus genera dicta ſunt a generando, de quibus Priſcia. dixit Duo genera ſunt, quæ ſola ratio naturæ nouit maſculinum, & fœmininum. Genus illud alterum, quod ab auctoritate deſtruxit, nullum ſexum præ ſe ferte ſed illud tantum ſequitur, quod vſus conſirmauit, vt Lapis, Terra, cum in natura nullius certi ſint ſexus, alterum maſculino, alterum fœmineno genere vſus protulit. Ergo recte dixit genus in nomine eſſe notionem quandam: qua maſculinum a fœmino diſtinguitur, aut natura duce, aut vſu: & neutrum ab vtroque, nam ex illis duobus & ex hoc reliqua genera fiunt. ¶Generа nominum quot ſunt?) Ad quinque genera, quæ libro. i. &. ij. poſuit. duo reliqua adiecit dubium, & promiſcuum. de quibus iterum ſingulatim quærit. ¶Quod eſt nomen maſculinum?) Non magis ſatisfacit hoc loco, quam libro primo. nam (vt illic dicebamus) non propterea dominus eſt maſculini generis, quia declinatur cum hic: ſed declinatur cum hic, quia eſt generis maſculini. ſed in hoc ſequitur vulgarem rationem: nam vera ratio erat, cur dominus ſit generis maſculini, aut quia reperitur coniunctus cum nominibus adiectiuis generis maſculini, aut ratione ſignificationis, quæ ad maſculos tantum pertinet, aut denique, quia ſecundæ eſt declinationis in. us, terminatum, ſed (vt in capite generis dictum eſt) illa ratio valet apud græcos plurimum, qui loquuntur per articulos, apud latinos nullius eſt momenti. ¶Quod eſt nomen Dubium?) Quia de dubꝰ ſiue incertis generibus infine capitis, q̃ de genere ſcripſimus, ſatis copioſe dictum eſt, nihil aliud hoc loco dicimus, quam q̃ dubium genus differt a communi duorum in eo, quod Dubiũ eſt, quo autores nulla ratione ducti, ſed ſola autoritate ſub alio genere vſi ſunt. Commune vero eſt, vbi viſu ſecernimus ſexum, quem vtrumque ſub vna terminatione proferimus, vt hic & hæc homo, hic & hæc canis: in quo etiam ab epicæno differt vt ſtatim dicemus. ¶Quod eſt nomen Promiſcuum?) Quod græce epicænum, latine interpretatur promiſcuum, ſiue confuſum: inter quod & communehoc diſtat, q̃ commune eſt, vbi viſu ſecernimus ſexum: epicænum vero, vbi viſu non ſecernimus ſexum & ſub vno articulo, quem videlicet firmauit autoritas, vterque ſexus intelligitur. Cum enim naturaliter non poſsimus in promiſcuis ſexum deprehendere, vocem illius ſexus ſequimur, quem vſus elegit: Nam cum in natura ſit diſtinctus ſexus cuiuſque ſpeciei animalium perfectorum, puta milui, aquilæ, cũ nos alterum ab altero diſtinguere non poſſemus, placuit in altero maſculinum, in altero fœmininum eligere: ita tamen vt ſub altero illorum ſubintelligeremus alterum. ¶Muſa igitur cuius generis eſt?) Reſpondetque adhuc primo tanquam rudis in hac generis ratione: ſed iterum interrogatus affert regulam, quod Muſa propterea eſt generis fœminini, quia terminatur in. a. potuiſſet etiam illam rationem ſiue regulam afferre, quod nomina fœminarum, aut quaſi fœminarum generis ſunt fœminini. Cũ igitur Muſæ quaſi fœmineæ dicantur genitæ ex Ioue, & Mnemoſyne, ideſt memoria, iuſte generis fœminini dicendum fuit eſſe Muſa. ¶ Quid eſt numerus in nomine?) Reſpondet eſſe incrementum quãtitatis, ſubaudi diſcretæ: procedens ab vno, qui numerus finis eſt ad plura procedens, quia ad infinitã numero extenditur illius ſignificatio, ad quam infinitatem determinandam numeri ſunt inuenti, vt centum homines, mille homines: nam cum dixi tantum homines, nil definite loquutus ſum.

¶Numeri nominum quot sunt?) Duo(inquit)sed vnius propriè numerus non dicitur: sed quia principiũ est numerandi,& in ipsum reliqui numeri resoluuntur, quodammodo numerus est:quemadmodum nominatiuus inter casus numeratur,non q̃ in declinatione ab alio cadat,sed q̃ ipse principium est cadendi. Illud quoq; animaduertendum est,Græcos tres numeros habere,Singularem, quisad vnum pertinet. Dualem,qui ad duos. Pluralem,qui ad plures quam duo. At vero latinus sermo dualem non habet, nisi tantum in his nominibus Ambo ambæ ambo, Duo duæ duo, quæ non minus carent numero multitudinis, quam singulari. Sed quæ nomina singulari, quæ plurali numero careant,libro superiori disputauimus.

Numeri nominũ quot sunt? Duo.Singularis,quũ vnum significat, vt homo.Pluralis,qui plura, vt homines.

Quid est figura in nomine?) Figura in nomine dicitur a similitudine figuræ quantitatis in corpore: nam quemadmodum corporis figura lineamentis protrahitur:sic in nomine alia est figura quantitatis in simplici, alia in composito. Dicit ergo, quod figura in nomine est illud, quo simplex nomen a composito distinguitur. Deinde rursus quærit. ¶Figuræ nominum quot sunt?) Respondet ex autoritate Donati, atque Seruij cũ Sergio,duas esse figuras in nomine Simplicem, atque Compositam. Priscia. græcos sequutus addit etiam Decompositam, hoc est, quæ deriuatur a dictione iam composita: vt parricidium a parricida,magnanimitas a magnanimo. Addit Priscia. causam,cur Decomposita figura non sit idem, quod cõposita: quoniam composita potest diuidi in partes,quæ p se aut integrę sunt, aut si corruptæ, vnaquæq; illarum aliquid significat: neq; rursus simplex, quoniam a composita deriuatur. Magnanimitas vero Parricidium & huiusmodi non possunt diuidi in partes aliquid significãtes,Animitas enim & cidiũ nihil per se significãt.Sed hęc ratio Priscæq; Græcorũ quantũ valeat contra Donati autoritatẽ, nemo est,qui non intelligat,si consideret eandem esse rationem partium corruptarum cum in compositionem veniunt: parri enim & cida nihil magis per se significant,quam ciditum & animitas. Vtcunque tamen sit, nos dicamus figuram cõpositam esse dictionum, quæ per se componuntur, aut deriuantur a dictionibus per se compositis. Dicit vero in partes significatiuas eius, quod integrum significat, ideo quia parens potest diuidi in partes significatiuas hoc est in par & in,ens,sed non significatiuas eius quod integrum significat, quod est pater aut mater. Composita, quæ potest diuidi.&c.) Quod intelligendum si compositio fiat ex duobus nominibus,aut ex nomine & verbo, aut ex aliis partibus orationis. præterquam si fiat compositio ex præpositione, quæ plerunque significationem mutat. vt ab emo premo, a facio interficio. Componuntur autem nomina quatuor modis. Ex duobus integris, vt respublica,suburbanus. Ex duobus corruptis,vt efficax,quod ab ex & facio deriuatur. Municeps, quod a manus, & capio. Ex integro & corrupto, vt Ineptus, quod ab in,& aptus componitur. Inermis, quod ab in & armis. Ex corrupto & integro, vt Omnipotens, ex omnis & potens. Nugigerulus, a nugis, & gerulus. Componuntur etiam ex pluribus, vt Imperterritus, ex in & per & territus. Inexpugnabilis, ex in & ex & pugnabilis. Sine præpositionibus raro fit trium dictionum compositio, atque (vt Quintilianus inquit) hoc latino sermoni inconcessum est: quamuis capsis Cicero dicat in libro de perfecto oratore compositum esse ex cape, & si vis. & Solitaurilia ex sue,oue, & tauro. dicente Varrone in secundo de re rustica. Populus Romanus cum lustratur solitaurilibus: circuaguntur verres, aries, taurus. Sed,vt Quintilianus subdit, hæc non tam ex tribus, quam ex particulis trium coeunt. Ex duobus nominatiuis composita ab vtraque parte declinantur, vt respublica reipublicæ. Ex recto & obliquo a parte nominatiui tantum, vt Senatusconsultum, Senatusconsulti. Præfectus prætorio Perfecti præterito. Alteruter tamen, & si ex duobus rectis componatur, a priori parte non inflectitur, itaque dicimus Alteruter. alterutrius. alterutri: & cur ita fiat, laborat Priscianus afferre causam. ¶Quid est casus in nomine?) Et respondet esse quosdam gradus declinationis, per quos nomen inflectitur, idest, gradatim cadit. Priscianus dicit. Casus est declinatio nominis, quę maxime, idest plerunque fit in fine: nam & aliquando fit in medio, vt in dictionibus compositis, quales sunt Pleruspue pleraque pleruncque, Quilibet, cuiuslibet. ¶Casus nominum quot sunt?) Et respondet esse septem, nam & septimum adiecimus contra communem doctrinam: propterea, quod autores plerunque illius meminerunt: & quod noster Quintilianus grammaticum iubet inquirere, an sit apud latinos vis quædam septimi casus. Namsubdit: cum dico hasta perculsi, non vtor ablatiui natura'. Laborat Priscianus, & quidem iudicio meo frustra, probare non esse casum septimum apud latinos: idque præcipue illa ratione, quod nulla differentia vocis distet a sexto, quæ ratio (si vera esset) neque ex diuersitate significationis potius, quam terminationis casus distinguerentur: idem esset ablatiuus pluralis cum datiuo eiusdem numeri, & vocatiuus cum nominatiuo, quia in terminatione semper sibijpsis similes sunt. Quod vero idem Priscianus ait, neminem appellare septimum casum illum, cum quo construitur comparatiuum, imo nullus autor est, qui septimum casum admittat, qui idem non dicat comparatiuum construi cum septimo casu, nunquam vero cum ablatiuo. Ergo cum dixit semper ablatiuo similis, intelligendum est in terminatione non in significatione: quoniam simile cum datiuo iunctum similitudinem quantitatis & lineamentorum significat.

¶Quare dicitur nominatiuus?) Casus omnes siue ab speciali quadam illorum significatione dicti sunt,vt nominatiuus, quia per eum nominamur:vt ego vocor Antonius. cur non & Factiuus,vel Actiuus,cum per eum quid facimus,vel agimus? cur non Passiuus, cũ per eum patimur? ¶Eodem modo,Genitiuus dicitur,quia in eo casu ponimus nomen genitoris: cur non & Possessiuus,cum eius significatio cõmunior sit possessione? cur non & Superlatiuus, quandoquidem superlatiuus gradus cum illo construitur? Et eodem modo de reliquis præter Vocatiuum cuius significatio semper habet vocãdi vim. Nominatiuus vocatur etiam Rectus, quia cum cæteri casus ab illo cadant,vnde etiam obliqui dicuntur, ipse etiam in prima sua positione Rectus subsistit, vnde etiam impprie casus nominatur,vt paulo ante memorauimus, cum de numero agebatur. Vocatiuum quoque græci Rectum appellant, & si nonnunquam a nominatiuo cadat. Genitiuus quoque tum Casus patrius, tum Patternus, tum Gignendi vocatur. P. Nigidius teste Gel,li.xij. Interrogãdi casum appellat, vt cuius es filius? Datiuus eodẽmodo Dandi casus. & Accusatiuus Accusandi casus, quẽ etiam Diomedes Incusatiuum nominat. Vocatiuus etiam Vocandi,& Ablatiuus etiam Auferendi casus dicitur. ¶Effectiuum quoque nouo nomine ad superiorum similitudinem nos primum appellauimus, cum ab aliis semper Septimus vocetur, vt Ablatiuus Sextus,latinus a Diomede vocatur. Et quia quam effectiuus alias habet significationes, quam cum per instrumentum aliquid efficimus,nominatur tamen ab hac speciali significatione, quemadmodum de reliquis superioribus diccbamus. Sunt, qui octauum casum ponant: cum scilicet vtimur datiuo pro accusatiuo & præpositione, vt Virg. Ite clamor cælo. i. in cælum. Illud quoque est aduertendum nomina aptota dici, quæ tantum in nominatiuo casu reperiuntur: vt Iuppiter. fas. instar. sed in illis casus nominatiuo similes etiam reperiuntur, vt in masculinis & fœmininis vocatiuus. in neutris accusatiuus & vocatiuus, vt hic Iupiter o Iupiter. hoc fas, accusatiuo fas. vocatiuo o fas. & dicitur aptotum. ab.a. quod priuat & ptosis casus, quasi reliquis casibus carens.

Quare dicitur nominatiuus? Casus omnes siue ab speciali quadam illorum significatione dicti sunt,vt nominatiuus, quia per eum nominamur:vt ego vocor Antonius. cur non & Factiuus,vel Actiuus,cum per eum quid facimus,vel agimus? cur non Passiuus, cũ per eum patimur?

Quare dicitur nominatiuus? Quia per illum nominamur. Rectus vero idẽ dicitur,quia aliunde non cadit.

Quare dicitur gtũs? Quia per eum ostendimus, cuius sumus filij. Vt Antonius Ioannis.

Quare dicitur datiuus? Quia in eo casu ponimus illum,cui aliquid damus. Vt do tibi pecunias.

Quare dicitur accusatiuus? Quia in eo casu ponimus illum,quem accusamus, Vt Pompeius accusat Cæsarem.

Quare dicitur vocatiuus? Quia in eo casu ponimus illum,quẽ vocamus, Vt o Musa mihi causas memora.

Quare dicitur ablatiuus? Quia in eo casu ponimus illum,a quo aliquid auferimus, Vt ego aufero a te libros.

Quare dicitur effectiu9? Quia in eo casu ponimus instrumẽtũ,q̃ aliquid efficit, Vt ego peto te saxo.

Musa igitur cuius casus est? Nominatiui,siue Vocatiui,siue Ablatiui, quia in his casibus declinãdo reperitur.

Quid est declinatio in noie? Vocis variatio, quæ circa finẽ tãtũ attẽditur, Vt musa musæ musam.

¶Quid est declinatio in nomine?) Declinatio dicitur a declinando, hoc est, discedendo. Discedunt enim atq; declinant,vt diximus,reliqui casus a recto,idque fit per quosdam veluti scalarum gradus: quæ declinatio fit in fine. ¶Declinationes nominum quot sunt?) Quinque. Alij septem declinationes fecerunt. Nam Tertiam fecerunt ex nominibus, quæ mittunt genitiuum in, ius. & datiuum in. i. atque ex tertia nostra fecerunt Quartam, & rursus ex quarta nostra nominum masculinorum & fœmininorum fecerunt Quintã, & ex quinta fecerunt Sextam.Septimam vero fecerunt ex nominibus neutris in. u. terminatis, quæ nos per quartam nominum declinationem inflectimus. ¶Musa igitur quotæ declinationis est?) Quoties de ordine quærimus, per Quotus quota quotum interrogare debemus: de substantia vero per Quis vel qui. Itaq; cum quærimus, Musa quotæ declinationis est? respondeti debet per nomẽ ordinale, q̃d est primus prima primũ. Quod si quæreremus, cuius declinationis est,respondendũ fuisset eius,quæ mittit genitiuum in.æ.diphthongon. ¶Quotuplex est nominũ inflexio?) De formis declinationum quæritur, quot sunt:& respondet sex esse formas. Monoptotã, quæ pro omni casu vna eademq; terminatione funguntur, qua inflexione declinantur omnia nomina literarũ:& nomina numerorũ a tribus vsq; ad centum. Mille quoq; cũ est adiectiuũ pluraliter declinatũ:nã cũ est substãtiuũ hoc Mille millis milli millia milliũ millibus declinatur.hac quoq; forma declinantur noia barbara, quæ per nostrã declinationẽ inflecti non possunt,in quibus sola constructio facit casuum diuersitates,non articuli, cum Latini illos non habeant.

Musa igitur quotæ declinationis est? Primæ, mittit enim genitiuũ in.æ.diphthõgõ, Vt musa musæ.

Quotuplex est nominum inflexio? Sexcuplex. Monoptota inflexio est, cum per omnes casus nusquã nomen variatur.vt nominatiuo ador.genitiuo ador.datiuo ador.&c. Diptota inflexio est, cum per duos casus tantum nomen variatur. vt sapho saphus. Triptota inflexio est,cum per tres casus tm̃ nomen variatur. vt templum.pli.templo. Tetraptota inflexio est,cum per quatuor casus nomen variatur.vt Deus.dei.deo.deum. Pentaptota inflexio est, cum per quinq; casus nomẽ variatur.vt sermo.sermonis.sermoni. sermonẽ.a sermone. Hexaptota inflexio est,cum per sex casus nomen variatur. vt vnus,vnius. vni. vnum. o vne. ab vno.

EGo, quæ pars orationis est?) Respondetcp ex Prisc. diffinitione, Pronomen est pars orationis, adiecit tamen declinabilis ad differentiam partium indeclinabilium: quæ pro nomine proprio cuiusque accipitur. Non tamen (vt ait Seru. in artem Donati) pronomina ideo dicuntur esse nomina, quia nominum fungunturo officio: quoniam & si nominum vim exprimunt, non tamen plene exprimunt. vnde in pronominum diffinitione Diomedes & Donatus pene aduerbium adiecerunt dicentes. Pronomen est pars orationis, quæ pro nomine proprio posita idem, tantumdemque pene significat, personasque finitas recipit. Sed non omnia pronomina personas finitas recipiunt, vt mox dicemus: quare Diomedes & Donatus non dixerunt simpliciter personas finitas recipit, sed adiecerunt in pronominis diffinitione, personasque finitas interdum recipit. vt ego. tu. ille. hæc tria pronomina (vt ait Seru.) personas finitas tantum recipiunt, quia ad præsentem personam referuntur, quanquam ille variat, vt statim dicemus.

¶ Vnde dicitur pronomen? Origo pronominis satis expressa est in diffinitione illius.

¶ Pronomini quot accidunt?) Respondet ex Prisc. sententia sex esse pronominis accidentias, quas enumerat. Diomedes & Donatus adiecerunt superioribus qualitatem, & substulerunt speciem. Diomedes etiam adiecit ordinem. Quintil. in pronomine & omnes grammatici antiquiores personam posuerunt. Ea triplex erat. finita. infinita. minus quam finita. Finita est, quæ notat certum numerum, & gestum dirigit ad certam personam. vt ego. tu. Infinita, quæ certam non recipit personam, sed cuilibet potest aptari, qualia sunt illa septem, quæ illi inter pronomina, nos inter nomina ponimus. Quis. Talis. Qualis. Tantus. Quantus. Totus. Quotus. Nomina enim (quemadmodum & tertiæ verborum personæ) infinita sunt, cum nulla in eis certa finiatur persona, nisi pronomini finito adiuncta. Minus quã finita est, quæ certis & incertis personis aptari potest: qualia sunt illa, Sui. Hic. Ille. Iste. Ipse. Is. Pronomina autem possessiua & infinita & minus quã finita esse possunt.

¶ Pronominum species duæ sunt sicut in nomine. Primitiua & Deriuatiua: & enumerat pronomina primitiua, quæ dicit esse octo: & rursus Deriuatiua, quæ dicit esse septem, vt sint omnia quindecim, cum alij duo & viginti, Diomed. aliquanto plura posuerit.

¶ Ego igitur cuius speciei est?) Ex superiori enumeratione, respõdet esse primitiuæ, cũ tamen videatur ex græco sermone deriuatũ. Sed, quẽadmodũ diximus paulo ante, cũ de specie nominũ agebamus, cũ in prõptu, nõ habemus vnde nomen vel quæcũque alia dictio deriuetur, dicimus esse primitiuã. Fac ex eo deriuatiuũ?) Et facit, meus mea meũ. Fac rursus noster nostra nostrũ. Fac adhuc: nostras nostratis.

¶ Genera pronominũ quot sunt?) Et respõdet esse quatuor, quod inductione probat: nã aut habent tres articulos, vt hic, & hæc, & hoc nostras. & sic sunt cõmunia trium generũ: aut habent tres diuersas terminationes, vt meus mea meum, & sic Primæ respõdet genus masculinũ, Secũdæ fœmininũ, Tertiæ neutrũ: aut illorũ significatio cõmunis est tribus generibus, vt ego, tu, sui. Numeri pronominũ quot sunt?) Omnia repetenda sunt ex ijs, quæ diximus, cum de numero nominũ differebamus.

¶ Figuræ pronominum quot sunt?) Et dicit esse duas, sicut in nomine, simplicem, & cõpositã: & subdit modos quatuor cõpositionis pronominũ. Cũ nomine, vt huiusmodi, huiusce modi, quæ Prisc. nominibus annumerat. Cũ altero pronomine, vt istic ab iste & hic: sed aduertendũ hanc cõpositionẽ non fieri, nisi per nominatiuũ, accusatiuũ, & ablatiuũ singulares, & per nominatiuũ, & accusatiuũ plurales tantũ generis neutri, vt istic, istæc, istoc. istunc. istanc. istoc. ab istoc. istac. istoc. Plurali nominatiuo istæc accusatiuo istæc, quæ per aspirationẽ non esse scribenda miror placuisse Prisciano. Cum præpositione quoq; pronomen cõponitur per anastrophen, hoc est inuersionẽ pronominis & præpositionis: ea sit tantũ in casu, cui seruit hæc præpositio cum, ex qua cõponuntur tria tantum pronomina trium personarum, hoc est, Mecum, Nobiscum, Tecum, Vobiscũ, Secũ. in vtroq; numero.

¶ Cum quis, vel qui etiam, quod ipsum inter pronomina antiquiores numerabant, vt quicum, quibuscum. Componũtur quoque cum aduerbio, siue syllabicis adiectionibus. vt Idem, quod ab is & demum facta vtriusq; finis abscisione, vt sit idem, quasi iterum is. In neutro quoque geminatur compositio, dicimusque identidem, quod magis videtur aduerbio cedere, vt significet idẽ quod sæpe. Cicero in. vj. de repub. Hæc ego admirans, referebam tamen oculos ad terram identidem. Idem in libro quarto Tusculanarum Quæstionum: Scindens dolore identidem intonsas comas. Eccum, eccam, Ellum, ellam, Eccos, eccas, Ellos, ellas. Priscianus, & Sergius in Donati artem pronomina esse dicunt ab ecce, & is, ea, id, & ille. illa. illud. composita, quæ tamen Laurentius in aduerbia resoluit. Ex eo quod dixit, aut syllabicis adiectionibus,

¶ De Erotematis Pronominum. Cap. vj.

EGo, quæ Pars orationis est? Pronomen. Quid est pronomen? Pars orationis declinabilis, quæ pro nomine proprio cuiusq; accipitur, personasq; finitas recipit, Vt ego. tu, ille.

Vnde dicitur pronomen? A pro præpositione, & nomen: quia pro eo ponitur in oratione.

Pronomini quot accidunt? Sex. Species. Genus. Numerus. Figura. Persona. Casus cum declinatione.

Species Pronominum quot sunt? Duæ sicut in nomine. Primitiua, vt ego, Deriuatiua, vt meus.

Quot sunt Pronomina primitiua? Octo. Ego. Tu Sui. Hic. Iste. Ille. Ipse. Is.

Quot sunt Pronomina deriuata? Septem. Meus, Tuus. Suus. Noster. Vester. Nostras. Vestras.

Ego igitur cuius speciei est? Primitiuæ, non enim aliunde trahitur: quanq; græce dicitur ego. Fac ex eo deriuatiuum. Meus mea meum.

Genera pronominũ quot sunt? Quatuor. Masculinum, vt meus. Fœmininum. vt mea. Neutrum, vt meum. Commune trium, vt ego, nostras.

Numeri Pronominum quot sunt? Duo sicut in nomine. Singularis, vt ego. Pluralis, vt nos.

Figuræ Pronominum quot sunt? Duæ, sicut in nomine: Simplex, vt hic hæc hoc. Composita, vt isthic, isthæc, isthoc.

Quot modis componuntur pronomina? Quatuor. Primo cum nominibus, vt eiusmodi. huiusmodi. Secundo, cum altero pronomine: vt isthic isthæc, isthoc.

Tertio cũ ꝓpositione. vt mecũ tecũ. Quarto cũ aduerbijs, aut syllabicis adiectionibus. vt egomet.

Quot sunt adiectiones syllabicæ?) Quatuor, met. te. ce. pte. vt egomet. tute, hicce. meapte.

Personæ pronominũ quot sunt? Tres. prima, quæ de se loquitur. Secunda, ad quam prima loquitur. Tertia, de qua prima loquitur.

Quot sunt Pronomina primæ personæ? Vnum tantum, Nominatiuo ego. Genitiuo mei.

Quot sunt, pnoĩa scdæ pſonæ? Ire vnũ. Ntõ tu. Gtõ tui. cũ oĩb9 vocatiuis noĩm, pnoĩm, & ptcipiorũ.

Quot sunt pronomina tertiæ personæ? Reliqua tredecim cũ omnibus nominibus, & participijs.

Casus Pronominũ quot sunt? Septẽ, sicut in nomine, carẽt tamẽ vocatiuo omnia pronomina, ꝓter quã tu. meus. a. um. noster. a. um. nostras. atis. caret etiam nominatiuo, cum vcto Genitiuo sui.

Declinationes pronominũ quot sunt? Quatuor. Prima, q̃ mittit genitiuũ in. ſ. vt Ego mei. Tu. tui. gtõ sui. Secunda, q̃ mittit gtĩn in. ius. vt Hic huius. Iste istius. Ille illius. Ipse ipsius. Is eius. Tertia, quæ mittit gntũ in. i. æ. i. vt Meus, a. um. Mei meæ mei. Tuus. a. ũ. Tui tuæ tui. Suus. a. uũ. Sui suæ. sui. Noster. a. ũ. Nostri. æ. nostri. Vester. a. ũ. Vestri vestræ vestri. Quarta, q̃ mittit genitiuũ in. ís. vt Nostras nostratis, Vestras vestratis.

¶ De Erotematis Verborum. Cap. vij.

AMo, q̃ Pars oõnis est? Verbũ. Quid est verbũ? pars oõnis declinabilis cũ modis & tẽporib9 sine casu, agendi vel patiẽdi significatiua.

Vnde dicit verbũ? A verbero. as. quia verberato aẽre oõ profertur, quæ sine verbo esse nõ potest.

Verbo quot accidũt? Octo. Genus. Modus. Tẽp9 Numerus. Persona. Species. Figura. Coniugatio.

quærit rursus, Quot sunt huiusmodi syllabæ? dicitcp esse quatuor. met. te. ce. pte. ¶ Met. fungitur ꝓnomini primæ personæ per oẽs casus. vt Egomet, meimet, mihimet, a memet, eodẽ modo in plurali. Cum pronomine vero secũdæ personæ tantũ iungitur obliquis singularibus, & omnibus casibus pluralis: dicimusque Tuimet, tibimet, temet, a temet. & eodẽ mõ in plurali. In ntõ singulari nõ dicimus Tumet, ne videatur coincidere cũ tertia persona singulari pñtis indicatiui huius verbi tumeo. es. tumet. ¶ Dicimus tamen protumet, Ture. te, syllaba breui adiecta, aut ture met. Lucr. in. j. Accipe præterea, q̃ corpora tu te necesse est, Idem in eodẽ, Tute met a nobis iam quouis tẽpore vatum. Jungitur quoq; met tertiæ personæ triproto, sumer, sibimet. semet. a semet. ¶ Pte, quoq; iungitur ablatõ tantũ quinq; pronominũ possessiuorũ mea, tua. sua. nostra, vestra. Dicimusq; meapte. tuapte. suapte. nostrapte. vestrapte. Cicero in. j. de finibus bonorũ: qua vos doceat, & ad se alliciat suapte natura. Et idem ij. de perfecto oratore, P. Crassum suapte interfecum manu. Idem etiã masculino genere, protulit in. i. Tuscu. Quæst. Suopte, inquit, nutu, & suopondere ad pares angulos ferantur.

¶ Ce. particula tantũ additur casibus illorũ pronominũ hic. ille. cum in. s. literã terminãtur. vt Huiusce. hisce. hosce. hasce. illiusce. Veteres tamẽ Hicce. hocce. illice. illuce. dicebãt. quod vsus reformidat. At vero Prisc. ex his particulis non fieri cõpositionẽm affirmat. cũ per se & separatæ nihil significẽt: q̃ ratio, si vera est, neq; ex ꝓpositionibus inseparabilibus posset fieri cõpositio, quoniã nusquam nisi in cõpositione reperiuntur, q̃d nemo vnquã, sed nec ipse Prisc. dixit. Quid? q̃d eodẽ Prisc. esse additæ significant aliquid, ne putentur (vt ille dicit) esse pronominum porrectiones, siue extensiones. vt quod affert ex Teren. in adelphi. egomet rapui. intelligitur ego, & non alius, ac si dixisset ego ipse. Quæ igitur partes oõnis sunt dicet aliquis? Ego aduerbia inseparabilia dicerẽ, quẽadmodũ particulas illas re. cõ. se. dis. di. an. prepositiones inseparabiles. ¶ Personæ pronominum quot sunt?) Respondetcp esse tres: & quid proprietatis quælibet habeat, subiungit dicens. Prima persona est, quæ de se loquitur. Hæc ratio non placet Prisci, sed dicit Prima persona est, cũ ipsa quæ loquitur, de se pronuntiat: quia videlicet potest prima persona nihil de se loqui, sed de secunda persona, vel tertia: esset q; dubitatio. Itaq; videtur Prisc. facere differentiã interloqui & pronuntiare de se. Est loqui de se, vt aliquid de se ipso dicere, pronuntiare de se, est ex persona sua aliquid de se, vel de alijs dicere. Quod si in hoc vlla differentia est, magis exprimeretur per has ꝓpositiones de & ex, quã per verba loquor & pronuntio, vt loquor de me, sit habere sermonem de me. loquor & pruntio ex me, sic habere sermonẽ in persona mea, vel de me, vel de te, vel de alijs. ¶ Quot sunt pronomina primæ personæ?) Et respondet esse vnum tantũ Ego, idq; in singulari tantum. Nam in plurali cõceptionem facit aliarum personarum secundarum, quando ad ipsas præsentes loquimur. vt ego & vos faciamus. Tertiarum quando ad secundã, & alios vel pſentes, vel absentes sibi adiungit. vt ego & vos & illi fecimus. ¶ Eodẽ quoq; mõ dicit esse vnũ tantum pronomen secundæ personæ, sed in vtroq; numero, sed adijcit oõs vocatiuos nominũ & reliquorũ ꝓnominũ cum participijs. ¶ Casus pronominũ quot sunt?) Dicitcp esse septẽ, nisi q̃d caret vcto oĩa ꝓter Tu. Meus. Noster. Nostras. & quẽadmodũ paulo ante diximus, ntõ ego. & vt libri, dictũ est, ntõ Suus sua suũ. sed illa nõ ꝓprie, sed figurate. ¶ Declinationes ꝓnominũ q̃e sunt?) Et ostẽdit per exẽpla esse quatuor. Nam per primã declinantur tria. Ego, tu, sui. Per secũdam quinq;. Hic. iste. ille. ipse. is. Per tertiam quinq;. Meus, tuus. suus, noster. vester. Per quartam duo. Nostras vestras.

DE verbo. Amo quæ pars orationis est?) Respondetcp, est verbũ: dicitcp esse partẽ orationis declinabilem, ad differentiã partiũ indeclinabiliũ: Cũ modis. ad differẽtiã nominis, & participij, & Tẽporib9, ad differentiã nominis. Sine casu, ad differentiã participij. Agendi vel patiendi significatiua, Donatus addit. aut neutrũ significans propter verbũ impersonale: quod proprie neq; actionẽ neq; passionem significat. ¶ Vnde dicitur verbum?) Dicitcp a verbero. as. deriuari, quia verberato aẽre oratio ꝓfertur. quod licet omnibus orationis partibus accidat: tamen præcipue in hac dictione quasi proprium eius accipitur, qua frequentius vtimur in oratione, atque in cuius vi reliquæ orationis partes significant. Vnde & in illius diffinitione Diom. adiecit præcipua, dicens. Verbũ est pars orationis præcipua sine casu. ¶ Verbo q̃e accidũt?) Dicitcp octo esse verbi accidẽtias, quas enumerat. Deide q̃rit, q̃ sint rndetcp de singulis illarũ.

¶ Genera verborum quot sunt?) Genus in verbo alij significationem verbi appellant: vt enim in nominibus sunt genera, quibus explorat̃ sexus, ita in verbo genus est, quo significatur vtrum actiuum sit, an passiuum. Sunt autem quinque genera verborum, loquimur autem de verbis integris: nam reperiuntur quædam verba defectiua quorundam prædictorum accidentium, et quæ reduci non possunt ad vnũ quoddam ex his quinque generibus: quod fit (vt Priscia, ait) vel naturæ necessitate, vel fortuna & casu, vel differentiæ causa. Naturæ necessitate, vt pluo. sereno. quæ verba cum similibus, cum ad solam pertineant naturam, quantum ad sermonem nostrum attinet, defectiua sunt, nisi fiat prosopopeia i. personæ fictio. Fortuna & casu, aut quia inusitata sunt, aut quia turpia & inconcinna. Inusitata, vt quia a faris & fare, & claris vel clare, non habeamus for. & dor. Inconcinna & turpia, quod a metuo non habeamus participia metuitus & metuturus. Differentiæ causa, vt facio. dico. duco. fero. in secunda persona singulari imperatiui dice. duce. face. fere. non dixi-mus, ne coinciderent cum obliquis casibus quorundam nominum. ¶ Quod est verbũ actiuum?) Quod desinit in. o. subaudi in prima verbi positione, & habet passiuum in. or. Quid autem dicendum est de hoc verbo. Do. quod, vt paulo ante dicebamus, nõ habet in voce passiua dor. Diximus hoc verbum esse mancum, non repugnante significatione, sed vsu: nusquam enim apud auctores lectum est dor. ergo quantum ad rationem significationis actiuum est. Idem quoq; de facio facis dicendum est, quod non misit passiuum in. or. suppletur tamen ab alio verbo quod est fio fis. ¶ Quod est verbũ passiuum?) Quod desinit in. or. & habet actiuũ in. o. Inuenimus tamen aliqua in voce atque significatione passiua, quæ nusquã reperiuntur in actiua, vt consternor, pro exanimor. Ouid. ij. Meta. cõsternantur equi, atq; idẽ. xij. Consternatiq; timores. & Liuius. xxviij. ab vrbe cond. Consternati e cornibus in mediã aciem sese intulerant. nusquam tamen legimus consterno. consternas. Eiusdem prope significationis reperitur in voce & significatione passiua tantum linquor animo. vt Sue. in vita Cæsaris: Nisi quod extremo tempore linqui animo solebat, nemo tamen diceret animus linquit me. aut ego linquo te animo. ¶ Quod est verbum neutrum?) Huius generis significatio latissime patet, aliud namq; actionem significat. vt Ambulo. curro. aliud passionem. vt Vapulo. exulo. aliud in quo nec agentis, nec patientis significatio dignoscitur. vt Sedeo. sudo. algeo. esurio. quan quã, quod ad grammaticum attinet, hæc potius actionem significare dicendum est. hæc quidam supina, alij absolutiua, nonnulli depositiua appellant. ¶ Quod est verbum deponens?) Deponens verbum dicitur (vt ait Diomedes) vel per antiphrasim, hoc est, econtrario: quia verbum. r. litera finitum deponere eam non potest: vel quia cum omnia verba deponentia apud antiquiores communia essent, aliquam literam, id est, passiuam significationem deposuerunt, vt Loquor loqueris. Sequor sequeris. ¶ Quod est verbum commune?) Verbum commune dicitur, quod sub vna voce actiuam & passiuam significationem habet: quemadmodum & nomen commune dicitur, quod duo aut tria genera sub vna voce complectitur. Impersonalis verborum significatio in actiuam passiuamque vocem refertur. ¶ Modi verborum quot sunt?) Modus in verbo, quem Quintilianus appellat qualitatem, est inclinatio varios animi affectus demonstrans. hi sunt quinque Indicatiuus, quem alij Finitiuum, alij Diffinitiuum, alij Prosunctiuus. & Adiunctiuus ab alijs dicitur. Infinitiuus, qui & Impersonatiuus dicitur, quia personas diffinitas non habet: dicitur & Perpetuus, quia finem non habet. ¶ Quis est indicatiuus modus?) Quo indicamus (inquit) siue ostendimus, siue pronuntiamus aliquid fieri sine vlla alterius modi inclinatione: vnde & Finitiuus a Diomede dicitur, quod quasi finita & simplici vimur expositione, cum per ipsum mentis sensa depromimus. ¶ Quis est imperatiuus modus?) Quo imperamus (inquit) aliquid fieri. plerunque autem & per cum precamur. vnde ab Aristote. Deprecatiuus dicitur. vt Virgilius: Musa mihi causas memora. neque enim tam imperat, quam precatur. habet & alias complures significationes, vt alibi diximus. ¶ Quis est optatiuus?) Hunc modum usurpamus cum precibus aliquid a dijs exposcimus (vt inquit Diomedes) vnde optandi aduerbijs illum adiungimus. vt Videlicet & Vtinam, & O &, Osi. in sermone Hispano mutuamur a Poenis oxala, quod interpretatur Deus velit. Deus faciat. Reperitur etiam sine aduerbio optandi. vt Lucanus in primo. Dij visa secundent. & Fibris sit nulla fides. ¶ Quis est subiunctiuus?) Subiunctiuus, qui & Dubitatiuus dicitur, ideo dictus est, quod per se non exprimit sensum, nisi alteri verbo iungatur alterum, quod fit media coniunctione, vt Si audiueris, legam. Cum amaueris, docebo.

Genera verborum quot sunt? Quinq;. Actiuum. Passiuum. Neutrum. Commune. Deponens.

Quod est verbum actiuum? Quod desinit in. o. & habet passiuum in. or. Vt amo. amas. amor. amaris.

Quod est verbum passiuum? Quod desinit in. or. & habet actiuum in. o. Vt amor. amaris, ab amo. as.

Quod est verbum neutrum? Quod desinit in. o. & non habet passiuum in. or. Vt seruio. is.

Quod est verbum deponens? Quod desinit in. or. & tamen habet actiui significationem, Vt Loquor loqueris.

Quod est verbum commune? Quod desinit in or. & habet actiui & passiui significationem. vt amplector amplecteris.

Amo igitur quod verbum est? Actiuum.

Modi verborum quot sunt? Quinque. Indicatiuus, Imperatiuus. Optatiuus. Subiunctiuus. Infinitiuus.

Quis est indicatiuus modus? Quo indicamus aliquid fieri. Vt ego amo. tu amas. ille amat.

Quis est imperatiuus modus? Quo imperamus vel prohibemus, vel exhortamur, aut permittimus aliquid fieri, Vt o Antoni lege, ne legas.

Quis est optatiuus modus? Quo optam? aliquid fieri, Vt vtinam ego legerem.

Quis est subiunctiuus modus? Qui indiget altero verbo, vt perfectum sensum significet. Vt si legeris, audiam.

¶ Quis est infinitiuus? Qui caret (inquit) numeris & personis. Hoc & impersonale verbũ habet. Indiget verbo alterius modi. hoc & subiunctiuus habet, sed verisq; simul solus infinitiuus. His quinq; superioribus modis quidã adiecerunt sextũ, quẽ apellauerũt promissiuũ. vt ego amabo, ego docebo. sed hunc indicatiui futurũ nos fecimus. Quidã impersonalẽ modũ cõiungunt, vt sint modi septẽ, sed nos (vt diximus) in actiuã passiuq; voce hũc modũ reduximus. Adhuc alij cõmẽdatiuũ ab imperatiuo separãt: quoniã per imperatiui præsens sine mistans, vt cõseltim aliquid fiat, imperamus: quẽ ideo imperatiuũ dixerũt. Per futurũ vero tẽpus, vt aliquid in ppetuũ & ad multa tẽpora fiat, cõmẽdamus. atq; ideo hũc quasi diuersũ a superioribus modũ mãdatiuũ apellauerũt. Fuerũt adhuc q cõstituũt a subiũctiuo separarent, vt esset modi nouẽ. Adhuc alij adhortatiuũ ab imperatiuo separãt. Gerũdia quoq; & supina ẏ bi modos esse dicũt. Sed nos quia nario modorũ numero cõtẽti sumus, ad quos reliqui sunt reducti: nisi q; gerũdia & supina nõ recusamus ab octo partib⁹ oratiõis separare. ¶ Tẽpora ẏborũ quot sũt: Tẽp⁹ in verbo (vt inquit Diome.) est vicissitudo rerũ triformi mutabilitate cõsphæra. Cũ vero tẽs (vt philosophi dicũt) indiuiduũ sit, nos illud in partes diuidimus, sed nõ tã ipsũ tẽpus, quã actiões nostras p tẽpora diuidẽtes: ea, q̃ntũ ad nos attinet, tria sũt. Præsens. q̃ a quibusdã instãs appellatur. Præteritũ & Futurũ, qđ a nõnullis (vt supra dictũ est) punctiuus dicitur modus, quod alij infinitiuũ tẽpus appellant, quia incertũ sit. Quod duplex quoq; est, imperfectũ alterũ & alterũ pfectũ de quo alibi plura diximꝰ. ¶ Præteritũ adhuc triplici differẽtia est. Imperfectũ, pfectũ, & plusq̃ pfectũ. ¶ Præteritũ imperfectũ, quod inchoatiuũ alij dicũt, est per qđ significamꝰ nos aliquid in tẽpore p̃terito incepisse nec pfecisse tũ. vt ego amabã. ¶ Præteritũ pfectũ est, per quod significamus nos aliquid in tẽpore p̃terito incepisse, atq; perfecisse. vt ego amaui. ¶ Pluſquã perfectũ omnes antiqui & iuniores grãmatici videtur mihi nõ recte diffinisse. dicũt enim esse cũ tẽpus iãpridẽ exactũ demõstramus, ita vt per præteritũ perfectũ rẽ factã breui, aut non multo tẽpore ante ostendamus, per pluſquã perfectũ vero illud quod iam lõgo tẽpore inueterasse est. Quæ ratio, si vera est, non possemus latine atq; grãmatice dicere, quod in ipso statim sacrarũ literarũ initio scriptũ est: In principio creauit Deus cælũ & terram. & quod sequitur: dixit Deus, fiat lux: & facta est lux: qua actione nulla prior, nulla antiquior est. Sed neq; rursus diceremus recte, cũ tu venisti, ego iam legerã, quod de te paulo ante facta dicimus posse, nemo est adeo stupidus, qui nõ confitebitur. Sed hæc duo tẽpora nõ eo modo censentur, quo isti putãt, sed illo potius, quod præteritũ pluſquã perfectũ præterito pfecto cõparatũ antiquius est, siue id in multo, siue in paruo tẽpore exactũ sit, atq; ideo adiecimus inueterasse citra præteritũ perfectũ, vt si dixerim, ego legerã, cũ tu venisti. dico te vidisse post id tẽpus, quo ego legi, sic Ouid. j. met. Sic modo q̃ fuerat rudis, & sine imagine tellus, induit ignotas hominũ cõuersa figuras, quod si præteritũ pluſquã perfectũ præterito perfecto nõ cõparetur, nihil aliud quã ipsum præteritũ perfectũ significat. vt Ouid. legerat huius amor titulũ nomẽq; libelli. id est legit. Sed indicatiuus & optatiuus cũ subiũctiuo habẽt omnia quinq; tẽpora, quoniã per illa omnia possumus indicare, quid facimus fecimꝰ, aut facturi sumus. cuius est per omnia similis subiũctiuus. Imperatiuus duo tantũ habet tempora, instans & futurum: sed in singulari primã nõ admittit personã. Absurdũ nãq; esset quẽquã sibi imperare, cũ prõptus sua spõte sit, imo vltro facere, quod vult, externæ vero personæ imperio indigẽt, nisi figurate, quasi ad aliũ loquens, in secũda persona ipsum proferat. vt Iuue. tecũ prius ergo voluta hæc. in plurali vero etiã primã adhibet: quia cũ imperat, se quoq; ad idẽ ministeriũ vocat. Sed est animaduertẽdũ, quod per imperatiui præsens imperamꝰ aliquid cuestigio fieri, vt puer lege, ideſt fac vt statim legas. Per futurũ vero imperamus aliquid in posterũ faciẽdũ, atq; (vt ita dicã) in perpetuum. Est quoq; eadem differẽtia inter futurum imperatiui & aliorum modorum futura, quod hæc indiferenter futurũ tempus significãt, quod est et aduerbia distinguẽdũ, vt ego legã mox, cras, p̃dẽ. die quarto, die quinto, die proximo. Imperatiui vero futurum non significat, vt confestim aliquid fiat: sed (vt diximus) semper in posterum faciendum esse. vt si vis esse doctus, legito libros. id est fac vt semper legas libros, quod possis commode facere. neque opus est adiungere aliquid, quo temporis diuturnitatem illã exprimamus. Inuenitur tamen apud antiquiores futurũ pro præsenti. vt Teren. in heauton. loquitur paucula, & idem in adelphis de te largitor puer. pro eo quod est loquere. largire. quos Vergilius antiquitatis amator sequutus dixit. v. æneid. Primus equum phaleris insignem victor habeto. & paulo post: Tertius argolica hac galea cõtẽtus abito. pro eo quod est habeat. & abeat. In voce passiua plurale futuri temporis huiusmodi reperitur, idque apud antiquiores tantum in legibus & fœderibus, quæ fiunt, & promulgantur. vtſic dixerim ad perpetuam rei memoriam. Optatiuus quinque tempora habet, vt aliubi diximus, quam quam fuit tempus, quo putamus tria tantum habere tempora.

¶ Sunt, qui ab optatiuo præsens tempus excludant, quoniam futura sunt quæ optamus. Sed dicet quis, piam quomodo possumus præterita optare? Ad quod dicendū, quod non solū futura optare possumus: verū etiā plerūq; optamus nos aliquid fecisse, qđ tū nō fecimus: vt vtinā ego legissem. Infinitiuus eque tria tēpora habet, præsens, præteritū & futurū. Vsurpatur tū plerūq; præsens infinitiui, pro præterito imperfecto indicatiui: quo genere dicēdi plerūq; vtūtur historici. Saluſt. equitare, cursu cū æqualib⁹ certare: & cū omnis ante iret, omnib⁹ tū char⁹ esse. pro equitabat, certabat. erat. ¶ Numeri verborum quot sunt? Duo (inquit) sicut in noīe. Fuerū tū, qui in tertia persona plurali præteriti perfecti indicatiui modi dualē numerū a plurali distinxerūt in illis duabus vocibus. Amauerūt vel amauere, vt amauerūt fit ad plures, amauere ad duo tm̄ referendū. Sed (vt Quint. refert) apud nostrorum nemi⁹ nē hęc obseruatio reperit: cū ecōtrario. Vergil. i. ęn. dixerit. Deuenere locos, vbi nūc ingētia cernis. Et idem in. q. conticuere oēs, intentiq; ora tenebant, & Ouid. xiij. meta. Cō sedere duces, & vulgi stante corona. hi aperte nos docēt, nihil horū ad duos pertinere. ¶ Personę verborū quot sūt? Tres (inquit) & repetēdū est hoc loco id, quod de persona in capite superiori diximus: cum de personis pronois agebat. Illud tm̄ addimus, qđ Diomed. ait personā esse rationabilē substātiam, qđ ꝓprie in prima & secūda persona reperit: nisi fiat prosopopeia. ¶ Species verborum quod sunt? Duæ (inquit) sicut in noīe. Primitiua & deriuatiua. Deriuatorum rursus septem dicit esse formas: quas: Diome. & Donatus ad verbi referunt qualitatem. Alij ad genus siue significationem. Deinde quærit, respondetque de singulis septem verborum formis. ¶ Quæ dicuntur inchoatiua? Omnes grammatici, qui vnquam fuere ante Laurentium Vallam, appellauerunt verba inchoatiua, quę in. sco. desinunt: qualia sunt frigesco. tepesco. albesco, dixeruntq; inchoationē quandā significare, quod esse falsū valdissimis rōnibus cōuincit. Quin potius hæc verba incrementū passionis innatæ significare videtur: quā significāt verba a quibus deriuātur. vt ægresco. i. magis magisq; ægrio. albesco. nigresco. i. in dies magis magisq; albeo, & nigreo: & (velut ipse exponit) albefio & nigrefio. Hæc verba alij ante Laurentiū dixerū a verbis neutralib⁹ tāciū deriuari. Nos autē adiecim⁹ a verbis neutris, nō quidē omnib⁹, sed tantum secūdæ cōiugationis: nā ab aliis cōiugationibus deducta, non tā. inchoatiua, quā inchoatiuorū similia esse dicenda sunt. vt illa labasco. cis, integrasco. cis, & ab hio hias. hisco hiscis. a cōcupio pis. cōcupisco. cis. Sūt ꝓterea huius formę verba, quorū primitiua in vsu nō sunt, vt herbesco herbescis, sylvesco. escis. ligneo ligneſcis. iuuenesco iuuenescis, & similia, quæ possunt videri a nominib⁹ herba, sylua, ligno, igne, iuuene potiꝰ, quā ab herbeo herbes. sylueo, es. ligneo lignes. igneo: es. iuuneo. nes. deriuata. Nam verba huius formæ certis regulis cōstant: quarū vna si defuerit, inchoatiua, siue (vt Laurētius mauult) augmētiua non erunt. Prima est quod in. sco. desināt. Deinde quod a secūda persona presentis indicatiui modi verborū neutraliū secundę cōiugationis passionē innatam significantiū formētur. Præterea quod deficiant in præterito perfecto indicatiui modi, & in reliquis tēporibus, quæ formantur ab eo, quodcq; per tertiū verborū cōiugationem declinentur. ¶ Quæ dicuntur meditatiua? Secūda verborum forma est meditatiua, quę Laurētius, & quidē recte, desideratiua, siue optatiua esse dicit: neq; enim esurire, est meditari comedendū esse, quod ad intellectū pertinet: sed cupere seu optare, quod est op⁹ partis apetitiuę. Formātur autē ab vltimo supino addita, rio. reperturq; hęc verborū forma in paucis verbis: apud antiquiores fortasse in plurib⁹: sed quorū ego memini in his fere. ab edo edis. esum esu. esurio, is. a cœno. as. ātū, atu. cœnaturio, a pio is, parēū partu. parturio. a meio. is, mictū, mictu. vrio. a caco. as. atum cacatu caturio. ab emo. is, emptū ēptu. emptur io. i. cupio, siue libido mihi in cęsit edere. cœnare. parere. meiere cacare. emere, luue esurit in tactā paridi nisi vēdat ag aue. Mart. x i. epigra, cœnaturit Vacerra, nō cacatu tit. Iuue, noctibus hic ponunt lecticas micturiunt hic. Verg. in buc. nunc omnis parturit arbos. Varro. ij de re rust. te emptūrietē in cāpos macros adducūt crebro pedes. Ex quibus exēplis facile colligitur, intermeditatiua & formę perfectę, siue absolutę verba illā esse differētiā, quod absoluta actū meditatiua effectū mētis non meditationē significāt. vt Liuius: qđ diu parturuit animꝰ vester, aliqñ pariat. & illud psalmographi: Ecce parturit in iustitiā, cōcepit dolorē, & peperit iniquitatē. ergo parturire est cupere a partu liberari, parere, illud ipsū, qđ cōceptū est: qđ cupim⁹ parere, in lucē edere. Dicturio, a dico. is, dictū. Macro. vj, latur. vs⁹ est: qđ duces (inquit) & milites: g fortiter a se facta semp dicturūtr. Idē libr. j. ne vltra te dicturietē tardē. & Apuleius. a. nubo. is. nuptu nupturio. Sine vlla vnquam magia iam olim nupturisse. Inter ſcaturio ſcaturis, quod videtur hui⁹ formę verbū esse, & ſcateo ſcates. a quo deriuari

Amo igitur cui⁹ temporis est? Præsentis tēporis, Numeri verborū quot sunt? Duo sicut in nomine. Singularis, qui de vno loquitur. vt ego amo. Pluralis, qui de plurib⁹ loquit̄. vt nos amam⁹. Amo igitur cui⁹ numeri est? Singularis numeri, Personæ verborū quot sunt? Tres. Prima, q̄de se sola, vl̄ de se cū alijs loquit̄. vt ego amo. nos amam⁹. Secūda, ad quā solā, vel cū alijs prima loquit̄, vt tu amas, vos amatis. Tertia, de qua sola, vl̄ de quib⁹ prima loquit̄. vt Cicero legit, hoies legūt. Species verborū quot sunt? Duę, sicut in nomine. primitiua, vt lego legis, Deriuatiua vt lectito. as. Deriuatiorū verborum formę quot sunt? Septē Inchoatiua. Meditatiua. Desideratiua. Frēqntatiua. Diminutiua. Denominatiua. Aduerbi alia Quę dicuntur inchoatiua? quę Laurēti⁹ dicit cōtinuum incrementum passionis innatæ significare: fiuntq; tā tum a verbis neutris absolutis secundę coniugationis formantur q; a secūda persona præsentis indicatiui modi addita. co. vt a tepeo. pes. tepesco. is. idest, in horas magis tepefio. Quæ dicuntur verba meditatiua? quæ Laurēti⁹ appellat desideratiua: fiuntque ab vltimo supino addita. rio. hęc fere, ab edo. is. esu esurio. a cœno. nas. atu. cœnaturio. a pario is. partu. parturio. a meio, is. mictu. micturio. a caco cacas cacatu. caturio. ab emo. is. emptu, empturio.

Quæ dicuntur desideratiua? Quæ Laurentius nō mentis affectum, sed actum corporis significare dicit. Sunt vero quam rarissima, vt viso, visis. lacesso. is. facesso. is. capesso. is.

Quæ dicuntur frequentatiua? Quæ assiduam in agendo vim habere significant. Fiuntque ab vltimo supino. u. mutata in. o. vt a Curro curris cursu, Curso cursas. a Duco ducis ductu. ducto ductas. Animaduertēdum tamen est in verbis primæ coniugationis supina, a quibus formantur frequentatiua, mutare a penultimam supini in. i. breuem. vt ab Impero imperas imperatu. Imperito imperitas. Dicimus tamen ab Ago agis. Actito actitas, & agito. tas. a Dico dicis. Dicto dictas, & Dictito. tas.

Quæ dicuntur diminutiua? Quæ a suo principali diminutionem significant. vt a Garrio garris, Garrulo garrulas. a Sorbeo sorbes. Sorbillo sorbillas. a Caluo caluis, Cauillor cauillaris.

videtur, nulla talis differentia reperitur: idem namque est ſcaturio, & ſcateo, declinantur autem huiusmodi ferme verba omnia per quartam verborum coniugationem. ¶ Quæ dicuntur desideratiua? Tertia verborum forma est eorum, quæ dicuntur desiderativa. Laurentius tamen non affectum mentis, desideriumq; hæc verba significare dicit, sed actum corporis. Nam quod Priscia. affert illud Virgil in. viij. Nam memini Hesionæ visentem regna fororis Laomedontiadem Priamum. Exponitque visentem pro cupientem videre, omnino ratione caret. Nam si visere, cupere videre est, semper Priamus sororem Hesionam visebat, postea quā ablata fuit: nec minus eū erat in Troia, quā cum (vt illam videret) profectus est Salaminam. Ergo visere, non cupere videre, sed ire ad videndum significat. quod si viso, cupio videre significaret, nunquam Cicero. ad Atticum scripsisset. Cupio Alexandriam, reliquamq; Aegyptum visere. sed viso Alexandriam, reliquamq; Aegyptum, Vsurpātur tamen hæc verba pro ipsorum primitiuis. vt Lacesso, pro eo ad lacessendum, vel lacero. Facesso. eo ad faciendum, vel facio. Virgil. iij. Aeneid. Ocyus omnes Imperio læti parent, ac iussa facessunt. Reperitur tamen pro eo, quod est recedere, vel ire ad recedendum. Cice. i. de Legibus. Paulisper facessant regemus. Reperitur etiam facesso, pro prohibeo. Cice. in Verrem. Ne inno cenţ periculum facesseris. Idem quoque in eūdem, cum audiuisset ei negotium facessitum. Capesso. is. pro capio, vel eo ad capiendum. Virgil. j. Aeneidos. Mihi iussa capessere fas est. Cicero. i. Tuscu. Is animus superiora capessat, necesse est. Accerso. is. vel arcesso litteris inuersis. pro eo ad vocandum. Teren. in Andria. Obstetricē accerso. sed cum omnia huius formæ verba sint tertiæ coniugationis, & in. so. desinant, hoc reperitur etiam in. io. terminatum, declinatumque per quartam coniugationem. vt Cicero de claris orato. Accersiuisti ex vrbe ea, quæ domus est semper habita doctrinę. Et actum cap. x. Mitte in Ioppem, & accersi Simonem quendam. Ex quibus exemplis colligimus verum, aut vero proximum esse, quod Valla suspicatur, prædictarum formarum verba ab antiquissimis aliter fuisse appellata, quam a grammaticis iunioribus nunc dicuntur: & illorum nomina sic fuisse inuersa, vt pro meditatiuis dixerint inchoatiua, pro desideratiuis meditatiua, pro actum corporis significantibus desideratiua. Sed quæ nos ex eo, quod significant, nouo nomine dicimus augmentatiua, Laurentius opinatur ab antiquioribus fuisse. meditatiua appellata, ex illa reconditiore significatione, qua meditor significat exerceri, vt apud Iuuena. Statua meditatur prælia lusca. & alibi. Marmorea meditatus prælia villa. vt sic Calesco, quasi exerceor calore. Frigesco exerceor frigore, & similia eodem modo. ¶ Quæ dicuntur frequentatiua? Frequentatiua verborum forma, quam Diomedes iteratiuam appellat, est quæ assiduam vel potius frequentem in agendo vim habet. vnde & appellationem habet, quoniam frequenter agendo iterat affectum. formantur autem ab vltimo supino. u. finali mutata in. o. declinanturque per primam coniugationem. vt a Curro curris cursu. Curso cursas. a quo est occurso occursas, id est, frequenter occurro. Virgil. in Buco. Occursare capro, cornu ferit ille, caueto. A Duco ducis ductu. Ducto ductas, id est, frequenter duco. Salustius. in Catilina. L. Sylla exercitum, quem in Asia ductauerat. A Mergo mergis mersum. Merso mersas, id est, frequenter mergere. Virgilius. j. Georg. Fluuio mersare salubri. Est & frequentatiuum a frequentatiuo Cursito cursitas. Horatius. ij. Sermo. Veluti succincti cursitat hospes. In verbis tamen primæ coniugationis mittentibus supinum in. atum. fiunt frequentatiua a penultima in. i. breuem mutata. vt ab Impero imperas imperatu. Imperito imperitas. Horatius. j. Sermo. Olim qui summis legionibus imperitarunt. A Volo volas volatu. Volito volitas. A Rogo rogas rogatu. Rogito rogitas. Ab Ago agis actu, non dicimus acto actas, sed actito actitas. Marti. Cogis me Titus actitare causas, dicimus etiam ab ago agis in alia significatione agito agitas. Virgil. ij. Georg. Ipse dies agitat festos, fususque per herbam. A Dico dicis dictu, Dicto dictas. quod est alio scribente dicere. Iuuena. Celso dictare paratę. Dictito dictitas, quod videtur esse frequentatiuum a frequentatiuo, est frequenter dicere. Horatius. j. epistola. Dictitet Albano musas in monte loquutas. A Quæro quæris, debuit esse quæsito quæsitas penultima longa, sed dicimus quærito quæritas, eadem breui. A Scribo scribis scripsi. Scriptito scriptitas. A Scio scis sciui scitu. Scitor scitaris & scisciter scisciscitaris. A Nosco noscis noui notu. Noto notas. & Nosco nosco nosciscitas. A Cogo cogis coēgi coactu, nō coacto coactas, sed cogito cogitas. dicimus. Et a Sequor sequeris sequutus. non sequitor sequutaris. sed sector sectaris formatur. ¶ Quæ dicuntur diminutiua? Est quinta verborum forma eorum, quæ dicuntur diminutiua eo, quod significant diminutionem a suo principali, vnde deriuantur. vt a Sorbeo sorbes. Sorbillo sorbillas, quasi minutim sorbere, a Garrio garris. Garrulo garrulas, a Caluo caluis. Cauillo cauillas, & cauillor cauillaris. Sunt præterea quædam diminutiuorum formam habentia sine origine formæ perfectæ. vt Pitisso pitissas. prominutim bibere. Vacillo vacillas. pro eo quod est alterno motu fluctuare. Terren. in Heauton. Pitissando modo mihi, quid vini assumpsit. Cicero. de cla. ora. Cum ex eo toto corpore vacillante quæsiuit, quis loqueretur e linea. huius ordinis videtur mihi esse verba illa, quæ paulo ante frequentatiua esse diximus. vt Dormito dormitas. Scriptito scriptitas, quod est, non profunde dormire, aut plene scribere, sed per interualla id facere significant, vt sit dormicare, minus quam dormire, scriptitare minus quam scribere, vt illud. Dormitauerunt omnes, & dormierunt.

¶Quæ dicuntur denominatiuæ?)Sexta verborum forma est eorũ,quæ dicuntur denominatiua eo, quod a nominibus deriuantur,vt a Patre patrisso,issas.A Græco græcisso,issas.& Græcor.aris. Ab Attico atticisso.cissas.q̃ verba imitationẽ quãdam significant,Dicimus quoq; a Pabulo pabulor.aris. A Frumẽto Frumẽtor.ris. A Ligno,lignor.aris,Ab Aqua,aquor.aris,pro eo,quod est ire quæsitũ pabulũ,frumentũ. ligna,aquam.Liui.xxv.ab vrbe condita. Lignatum pabulatum q̃ progressos exciperet, & Gel.lib.xvj. noct.Attı. Ea figura est captãtur,quę lignãtur,pabulãtur & aquãtur.Liui.xxij. Tertiã partẽ militũ frumẽtatũ dimisit.Decimus q̃q; a Rure rusticor aris.Cic ij.de Ora.Legi.i sem per fere eũ Scipione solitũ rusticari,q̃ q̃ antiquiores ruro.ras. & ruror. aris. dicebant. A Philosophia,philosophor.aris.A Poẽta poẽtor.aris. quæ duo posteriora significant dare operã philosophiæ, & poeticæ. ¶ Quæ dicuntur aduerbialia?)Septima verborum deriuatorum forma est eorũ, q̃ dicũtur aduerbialia:eo quod ab aduerbijs deriuantur. vt a Perendie perẽdino,as,q̃d est in diẽ tertiã differre. A Cras,crastino,as. Ab Intra,intro.as.

¶ Amo igitur cuius speciei est?) Primitiuæ (inquit)neq; enim habet,vnde deriuetur. sed tẽperamentũ adiecit, q̃d ego scia, fieri enim põt,vt originẽ habeat,vñ dicatur. Sed neq; format ex se inchoatiuũ, vt isti dicunt,amasco.ascis,neq; desideratiuum amassio,issis,nec meditatiuũ amaturio amaturis.neq; frequẽtatiuũ amito,as. ¶Figurę verborũ q̃t sunt?) Duæ(inquit)quemadmodũ in nomine.Simplex:vt amo,as.clamo.as. Cõposita,vt deamo,as. declamo,as. Cõponuntur autẽ verba quatuor modis,sicut & nomẽ.Ex duob⁹ integris,vt ex Amo.as. Deamo.as.ex de & amo amas.Ex integro & corrupto. vt Diligo.gis.ex di.& lego.gis.Aut ex corrupto & integro.vt Alligo.as.ex ad & ligo.gas. Aut ex duobus corruptis.vt Officio. ex ob & facis.cis.Cõponitur enim verba frequẽter cũ ꝓpositionib⁹,sed nõnunq̃ cũ noibus,vt Tepefacio a tepid⁹ & facio. Versificor.a versus, & facio.Belligero,a bellũ & gero.Cõponũtur etiã ex ꝓpositione,nomine, & verbo. vt Pertẽrrefacio.cis. a per. & terrorẽ, & facio. Ex duabus ꝓpositionibus & verbo. vt Recõpenso,as. Recondo.is.Sed quẽadmodũ in cõpositione corrũpãtur,in fine libri superioris dictũ est. ¶Cõiugationes verborũ quot sunt?) Antiquiores grãmatici fere oẽs tantũ ponebãt cõiugationes tres, sed tertiã rursus diuiserũt in breuẽ siue correptã,& in lõgam siue,pductã. Nos autẽ iuniores sequuti grãmaticos,quia nihil referebat, quatuor cõiugationes posuimus,Cõiugatio est cõsequens verborũ declinatio. dicta, quod vna eadẽq; ratione declinationis plurima cõiugãtur verba. vt ad. similitudinem amo. as. oia verba primę cõiugatiõis. Hęc a græcis syzigia dr. ¶Prima, q̃ secundã personã.) Iã puer nõ respõdet ex eo,q̃d lib.i.didicit. Prima cõiugatio est,quæ habet.a. productã ante.re.in infinitiuo,quod ex ipsa pronuntiatione,atque accentu poterat intelligere: sed ex eo quod iam lib.v. audiuit Secundã personã præsentis indicatiui modi primæ coniugationis in numero singulari in.as, longam terminari.Secundæ,vero in.es,æque longam.Tertiæ,in.is.breuẽ.Quartæ,in.is.longam: quæ ratio,& si eadẽ est cum superiori,hic respondit quasi prouectus ex Diome.Donati.Phocæ.Priscia. omniumque antiquorum verbis,qui ex secunda persona indicatiui colligunt diuersitatem coniugationum,illic vero quasi rudis didicit rem ex eo,quod erat intellectu facillimum. ¶De participio. Cap.viij.

AMãs,quæ pars orationis est,)Deinde respondet,participium esse partem orationis declinabilem,ad differẽtiã indeclinabiliũ.Quæ pro verbo accipitur ex q̃ deriuatur:nã verborũ significationes habet, atq; ꝓ verbo ponitur:sed ab eo differt,quoniã genus & casus habet ad similitudinẽ nominis,a quo rursus differt:quia accidẽtia verbi habet modos & personas,quib⁹ participiũ caret. ¶Vnde dicitur participiũ?) Ab eo respondet,quod duarũ partiũ,quæ sunt principes in oratione,hoc est nominis & verbi partem capiat,& participet:vt sit participium,quemadmodũ cum Seruio dicit Sergius,quasi particapiũ.Accipit enim(vt diximus)a nomine genera & casus,& a verbo tempora & significationes, ab vtroq; numerũ & figurã. ¶Participio quot accidũt?)Sex(inquit)duo,quæ diximus accepisse a nomine.i.gen⁹ & casus.Duo quoq;,quæ a verbo,hoc est tẽpus & significatio.Duo ꝓterea,quæ ab vtroq;,hoc est,figura & numerus.

Genera

Quæ dicuntur denominatiua?Quæ a nomine deriuãtur,vt a Patre.patrisso.as.a Græco. græcisso.as.& græcor.aris.a Frumento.frumentor.aris. a Pabulo.pabulor.aris,a Rure.rusticor.aris.

Quæ dicuntur aduerbialia?Quæ ab aduerbio deriuantur.vt a Perendie.perendino.as.a Supra supero.as.ab Intro,intro intras.

Amo igitur cuius speciei est?Primitiuę speciei.Nõ enim habet,q̃d ego sciam,vnde possit deriuari.

Figuræ verborũ quot sunt?Duæ sicut in nomine. Simplex,vt Amo.as.Cõposita,vt Deamo. as.

Amo igitur cuius figuræ est?Simplicis figuræ.Nõ enim põt diuidi in partes significatiuas eius ,q̃d integrum ante compositionem,significabat.

Coniugationes verborũ quot sunt?Quatuor.Prima,quæ secundã personã singularẽ ꝑsentis indicatiui modi mittit in.as.productam in voce actiua.& in.aris.l.are in voce passiua.vt amo.as.lęgor.aris.vel.are Secũda,q̃ eandẽ secũdã personã mittit in.es.,pductã in voce actiua,& in.eris.vel.ere.in voce passiua.vt doceo.es.medeor.eris.vel.ere.Tertia,q̃ eãdẽ secũdã personã mittit ĩ.is.correptã in voce actiua,& in.eris.l.ere.penultima corrupta in voce passiua.vt lego.is.loq̃r.eris.vel.ere. Quarta,q̃ eãdẽ secũdã personã mittit in.is.,pductã in voce actiua.& in.iris.l.ire penultima,pductã in voce passiua.vt audio.is.Ordior.iris.l.ire.

¶De Erotematis Participiorum. Cap.viij.

AMãs q̃ pars oronis est?Participiũ. Quid est participiũ?Pars orationis declinabilis,quę pro verbo accipitur,ex q̃ deriuatur,genus & casus habẽs ad similitudinẽ nominis,& accidentia verbi sine discretione modorum & personarũ. Vnde dr̃ particapiũ?Quasi particapiũ:quia partẽ accipit a nomine,partẽ a verbo,partẽ ab vtroq;. Participio q̃t accidũt?Sex. Genus. Tẽpus. Significatio. Figura. Numerus. Casus cũ declinatione.

¶Genera participiorum quot sunt?Quatuor esse dicit genera participiorũ.masculinũ eorum?, quæ terminãtur in.us. vt amaturus,amatus,amandus fœmininum eorũ,quę terminantur in.a,vt amatura.amata,amanda.Neutrũ eorũ,quæ terminãtur in.um.vt amaturũ, amatũ, amãdũ. Cõmune triũ eorũ, quæ terminãtur in.us. vt hic,& hæc,& hoc amãs,hic,& hec,& hoc docẽs. Reperiũtur tñ participia in.ns. terminata in genere masculino,quasi substãtiue posita ex eo,quod in illis sub intelligitur nomẽ substãtiui generis masculini.vt hic oriẽs.hic occidẽs. vbi intelligitur sol.Verg.v. eñ, & mesuus equis oriens afflauit anhelis.aliquãdo tñ ipsum substãtiuũ exprimitur. dicimusq; ab oriẽte sole, ad occidẽtẽ solẽ,rudẽs quia intelligitur funis.torrẽs,quia fluuius genaris quoq; sunt masculini.profluẽs,& confluens,quia subintelligitur aqua,gñis sunt fœminini.Liuius.j.ab vrbe cõdita:pueros, in profluẽtem aquã mitti.Cęsar in cõmẽtarijs:cũ ad profluentẽ mosa:& rheni cõfluentẽ nissent,& Iustinus in trogi epitome: pars quædã in confluentẽ Danubij & Sabi cõsedit.Est autẽ profluens in ea parte fluminis,qua est violẽtior aquæ vena,confluens vero qua duo flumina iunguntur. Quam Ptolomei interpres scitissimẽ fluminis apellat. Continens quo que proterra,quæ nõ est insula,etiã generis fœminini,quia subintelligitur terra.Pli.lib.vj.alimnu? a proxima cõtinente ab est septẽ mille centũ quinquaginta passus.Cõsonãs quoq; pro litera quæ non est vocalis hoc genere profertur Animans tum genere masculino reperitur vt Horati⁹. ij. ser. sed hic stilus haud peret, vtro quẽquã animãtẽ. tũ fœminino,vt Cicer.in.j.de legibus.Nã cũ cęteras animãtes abiecisset ad pastũ.Reperitur quoque genere neutro, sed in plurali tãtũ animantia.Serpens fœminino,reperitur.Iuue.Et mouisse caput visa est argentea serpẽs.Verg.ij.ę ñ.masculinũ protulit,dicẽs:serpẽs cõplexus vterque. Prægnãs quoq;, quod participij formã habet sine origine verbi rõne significationis tãtũ gñis est fœminini.In neutro gñe par ticipia repiũtur quasi substãtiua .vt antecedẽs .cõsequẽs.decẽs.cõueniens.¶Tẽpora participiorũ quot sunt?Tria inquit,sed animaduertẽdũ est q̃ nõ ex omni verbo omnia tẽpora nascũtur,quẽadmodũ est tim de significationibus participiorũ dicemus.Illud quoque est cõsiderãdũ, q̃d licet latini non habeãt participia præteriti imperfecti tẽporis& pluscquã pfecti, inueniuntur tñ pro illis participia præteriti posita.vt apud Verg.j.ę̃ñ.Et qua vectus abbas & qua grãdæuus aleches.q̃? Seruiꝰ,ꝑ vehebatur exponit ¶Significationes participiorũ quot sunt?Duę inquit,actiua & passiua.Sed q̃ participia significẽt actionem,quę passionẽ subiũgit dicẽs.Q̃t a verbis actiuis & neutris non quidẽ omnibus,sed quæ significãt actionẽ,participia præsentis & futuri in.rus.significãt actionẽ.vt amãs,qui amat.amaturꝰ,qui amabit. seruiẽs,qui seruit,seruiturus,qui seruiet,A verbis passiuis,vel passionẽ significantibus, qualia sunt.exulo.vapulo,caleo,ardeo.participia omnia significãt passionẽ.vt amatus,quẽ amauit quispiã,amãdus, q̃ amabitur.vapulãs,qui verberatur.vapulaturus,qui verberabitur.exulãs,qui mittitur in exiliũ. exulaturus,qui mitetur. Quin.in.j. Adde,q̃d vapulãtibus multa dictu deformia. Cicc.iij.tuscu.quę est,Thelamonẽ pulsum patria exulãtem,q̃ atq; egẽtẽ. Iustinus in epito.trogi:illę quasi in perpetuũ cũ viris exulaturæ. ¶A verbis deponẽtibus quatuor veniũt participia,sed pñtis,ꝑteriti & futuri in,rus.actionẽ significãt.futuri vero in dus passionẽ,qd' quia Alexãdrini nõ recipiebãt, autoritate probandũ est: a loquor, loquẽd⁹.Hor.iiij.car.prælia cõiugibus loquẽda:a sequor,sequẽdus. Ouꝰ.in epist. phyllidis:nõ tibi sic decęs phylli sequẽdus erãt,ab inficior,infitiandus.idẽ in epist. deianiræ:Decolor & factis infitiãda tuis, a patior,patiẽdus. Idem in.iij de arte.multaque tyroni nõ patiẽda feret.ab imitor,imitandus.Idẽ in epistola phed, arcus & arma tuę tibi sunt imitãda Dianę,a fateor,fatẽdus Ouid.in.j.de tristib: Sunt tñ ea uẽtu dura fatẽda meo ,& ab illius cõposito ,pfiteor,profitẽdus.Idẽ in.j.de arte:nec species Veneris semper ,pfitẽda rogãti ,a tueor, tuẽdus.Idẽ in.iij.de arte.Huic equites illi signa tuẽda dedit.A modulor modulãdus.Hora.in.ij.epist.fidibus modulãda latinis,& fere ab omnibus verbis deponẽtibus,quæ cũ accusatiuo cõstruuntur,passim reperies huiusmodi participia. Sunt etiã ex deponentibus quæ cum aliis casibus construuntur.vt ab vtor,vtẽdus.Gell.libro.vij. Qui iumentũ alio duxerat, quam quo vtendũ acceperat. Et indigest.titu.de acquirẽda possessione.l.Si quis rem vtendã dederat, sed hoc verbũ etiã cũ accusatiuo cõstrui potest?vt apud Cicer.ij.de orat.si grarij corpus vtimur ad belli adiumenta, & ornamenta pacis.& Gell.lib.xviij,quas voces nõ possemus vti.Quid?quod & actiuũ reperitur.vt apud Neuiũ:quia supellex multa,quæ nõ vtitur,emitur.Eodẽ modo a vescor legimus,vescẽdus,quia Pli.li. viij.dixit caprinũ secur si vescatur.ab eo quod est vesco vescis. a fungor,fungẽdus,quia Terent.in adel. dixit:eschinus tuus neque boni neque liberalis functus est officiũ viri.& quod Plau. in trinummo etiã actiue protulit,dicens:vt munus fungas tuum. Quod si dixerit quispiã hæc verba olim fuisse cõmuniaque inde prouenisse hæc participia futuri in dus.ego non inficior.sed illud dico, quod aut nullum est verbum deponens:aut siquod est,quod deponens dicatur:si cum accusatiuo construitur posse habere participium futuri in.dus,quod passionem significet. Participium quoque ꝓteriti aliquando significat passionem illa ratione,quod olim cõmunia fuerunt.vt a comitor comitaris comitatus,Verg. eñ ꝑ se vno gradi tur commitatus achate,ab imitor,imitatus.Ouid.ix.meta.nec abest imitata voluptas.

¶A verbis cõmunibus quatuor veniũt participia,præsentis & futuri in.rus,quæ significãt actionem, & præteriti, quod significat actionem & passionem.& futuri in.dus,quod passionẽ: vt criminãs, qui accusat:criminaturus, qui accusabit:criminatus qui accusauit,& qui accusatus est:criminandus,qui accusabitur. Reperitur quoq; nonnunquã a verbis neutris participium in dus.vt careo,carendus, Ouid. in epist.penelopes: vir qui mihi dempto fine carẽdus abest,& ab impersonalibus:vt a pudet,pudẽdus vt Ouid. in epist. Deianiræ:huic victor victo nempe pudendus eras.a piget,pigẽdus Cicer. de cla.ora:ad misericordiã inducitur ad pudendũ ad pigendum.a facio,is, faciẽdus, non fiendus dicitur. A verbis quoque neutris absolutis,vt a reuiuisco. Plinius.lib. vij.similis de asseruandis corporibus hominum ac reuiuiscẽdis promissa,pro reuicturis. ¶Est ne hoc semper verũ? propemodũ id quidem.i.quasi & fere verum est:facit tamen exceptionem dicẽs,quod a verbis actiuis & neutris participia præteriti aliquando significant actionẽ. Vt ab arguo argutus quod est actiuũ. argutus arguta arguti, i. acute arguens & inuestigans.inde argutiæ dictæ sunt ingeniꝰ cautelæ.& argutor argutaris argute loqui. Adultus adulta adultũ, q adoleuit, ab adolesco adolescis. quod est neutrum. Ausus,a.ũ.qui audet,ab audeo audes,quod etiam passiue acceptũ reperitur. Mart.hoc tibi pro meritis & talibus imprecor ausis.& ab eo compositum inausus.sa. sum.Idem.nil intentatum,Selius nil linquit inausum.Assuetus assueta assuetũ.ab assuesco.is,qui assueuit.& quod assuetum est passiue:& eodem modo consuetus,qui cõsueuit, & quod est consuetum. Cautus cauta cautum.i.qui cauet,& quod cautũ est. Cõsideratus, qui considerat, & quod est cõsideratũ.Insuetus, qui insueuit,& quod est insuetum. Circunspectus, qui circunspicit, & quod circunspectum est.Contentus: qui continet:& quod cõtinetur.Catus, qui capit tantum:nam a verbis neutris huiusmodi participia actionẽ tantũ significant: quẽ admodum ab actiuis actionem & passionẽ Cœnatus,qui cœnauit. Dissertus,q disserit: quod a suo simplici alterum.s.expũxit,vnde& prima breuis reperitur. Defectus,qui deficit, Mart. Dulcia defecta modulatur carmina lingua. Quint. Defecta labore senectus Discessus,qui discessit: quemadmodũ occasus,qui occidit:& obitus,qui obiit, Cecilius:custodibus discessis multi interficerẽt. Lucillius:quæ horis sublata duabus omnia sunt sole occaso ductoq;. Liuius Andro.cupidus miserulo obito.sic Claudius quad rigarius ab intereo interitus fecit acriter(inquit) comissa pugna multis interitis.A senesco senescis,Salustius fecit senectus senecta,senectum:omnibus(inquit) quibus senecto corpore animus militaris erat.Decretus decreta decretum, qui decreuit, a decresco decrescis. Liuius Andronicus.nocte diecq; decretum & actum. Excretus, quoque qui excreuit.Exoletus,qui exoleuit,& adultus est: aut,quemadmodum Festus ait,qui adolescere desiit. Verg in georgic.multi iam excretos prohibent a matribus hædos.& Mart.stat exoletus sugeritq; ructanti. Euasus,qui euasit. Liuius.xxij.ab vrbe condita.exercitum(inquit) eẽsum seque euasum esse. Falsus,qui falsit,& quod falsum est:hoc est deceptum.Vergil.j. Georgic.solem quis dicere falsum audeat.i.fallentem Fluxus,quod fluit:vnde & vestes fluxas & ætatem fluxam senecturem dicimus. Iuratus,qui iurauit :& iniuratus qui non iurauit.Iuue.quamuis iurato metuam tibi credere testi.Gellius libro.vij:atq; iureiurando satisfacto iniurati abirẽt .Ignotus,qui ignouit,hoc est,ignorauit.Quint. ne quis tamen erret ignotus,non est filij mei nouerca,Profusus,qui profundit. Salustius: alieni appetens, sui prodigus.Passus pro patẽs, siue quod patet. Vergil.j.eneidos:crinibus illiades passis peplum quę sequebant.Placitus,qui placet.Idem.ij.Georgicorum,placitam paci nutritor oliuam.i.placentem.Pransus, qui prãdit.Horatius in poetria:nec pransę lamiæ viuũ puerũ extrahar aluo.Potus,qui potauit.i. bibit. Terenti.in Ecyra:cum virgine vna cubuerit plus potus.Scitus scita scitum,qui scit & sapit. Ouidius. ix.metamorphoſ.Nessus adit,membrisque valens,scitusq; vadorum,Sparsus sparsa sparsum,id est qui spargit. Vergilius.iiij.Georgicorum:prius haustus sparsus aquarum,pro spargens.Tacitus tacita tacitũ, qui tacet. Vergilius.ij.tacitæ per amica silentia lunæ,hoc est tacentis,alias tacitus quod tacetur.Idem in vi. quis te magne Cato tacitum,aut te Cosse relinquat.Titubatus,id est qui titubat.Idem in v.eneidos. vestigia presso haud tenui titubata solo.pro titubantia,Exosus &perosus actionem semper significant quemadmodum & suum simplex osus:itaq; cum accusatiuo construuntur.

A verbis cõmũibus participia præsentis & futuri in.rus,significant actionem, Præteriti actionem & passionem.Futuri in.dus.tantum passionem, vt criminans criminaturus, criminatus,criminandus.

Est ne hoc semper verũ? Propemodum id quidẽ nisi quod a verbis actiuis & neutris participia præteriti significant nonunquam actionẽ. vt

Argutꝰ.a.ũ.ab arguo,is.Exercetꝰ.a.ũ.ab exerceo
Ausus.a.ũ. ab audeo.es. Exoletus.a.exoleũ.ab
Adultꝰ.a.ũ.ab adolesco.is. exoleſco is.
Assuetꝰ assueta assuetũ Euasus.a.ũ.ab euado.is.
ab assuesco.is. Falsus.a.um.a fallo.is
Cautus.a.um.a caueo.es.Fluxus.a.um.a fluo.is.
Cassus.a.um.a careo.res.Iuratus a um.a iuro.as.
Circũspectꝰ.a.um.a cirĩ Ignotꝰ.a.ũ.ab ignosco.is
cunspicio.is. Osus.a.um.ab.odi.sti.
Cõsuetus.a.um.a cõsuesco Passus.a.um.a pateo.tes
sco,consuescis. Placitus.a.ũ a placeo.es
Consideratus.a.um.a cõsi Potus.a.um.a poto.as.
dero.as. Prãsus.a.ũ.a prãdeo.es.
Contẽtus contenta.um.Profusus,pfusa.a.ũ. a.
a contineo.es. profundo.is.
Cœnatus.aũ.a cœno.as.Scitus.ta.tũ.a scio.cis
Decretus.a.ũ.decresco.is.Sparsꝰ.a.ũ.a spargo.is
Defectus.a.um.deficio.is.Tacitus.a.ũ.a taceo.es
Discessus.a.ũ.a discedo.is.Titubatus.ta.tũ.a utu.
Dissertꝰ.a.um.a dissero,is. bo titubas.

¶De erotematis Præpositionum. Cap. ix.

AD,quæ pars oratiõis est? Præpositio.Quid est præpositio? Pars orationis indeclinabilis, quę alijs partibus orationis præponitur. aut per compositionem aut per appositionem. Vnde dicitur præpositio? Ab eo.qđ alijs partibꝰ orationis præponitur Nã cõtra naturã præpositionis est,q̃ postponatur,vtcum.tenus versus. Prępositiõi quot accidũt? Tria figura ordo.casus Figurę prepositio ũ quot sunt? Duæ.simplex.vt abs,circum.Composita.vt circumcirca. absque Adigitur cuius figuræ est? Simplicis figuræ :qa non potest diuidi in partes significatiuas.

¶Reperiuntur quoque. Cum à verbis actiuis participia præsentis temporis ex idiomate sermonis latini semper significent actionem aliquando ad imitationem græcorum reperiuntur significare passionẽ, vt voluens pro eo quod volutur. Verg.i.Georg.tardaque eleusinę matris volubilia plaustra.i.quę vel uuntur .Idem.i.ẽn.Olim voluentibus annis. Volutans.i.quod volutatur,Idem in.iij.genibusque volutans hærebat:pro volutatus,Quassans pro quassatus.Idẽ.j.Georg.siliqua quassante legumen. & Apul. ij. met.tũcilla capite quassanti abi (inquit) fatue. Idẽ in.iij.quassanti capite,ac demussata cõtumelia. Plautus in asinaria: quassanti capite incedit.Inuehens.pro inuectus, Quadrigarius apud Gelium.lib.ij.Et cõsuli pater pro consul obuiam in equo vehẽs venit pro vectus .Inuehẽs quoq; e pro inuectus. Cice.in. ij. philipica: in te inuehens quęstus est.Idem in.iij.in me absentem inuehens.Intolerans etiã pro intolerabilis posuit Neuꝰ apud Gellũ.lib.xviij.curis(inquit)intolerã tibus.Præcipitans quoq; pro præcipitatus Verg.vj.ẽũ.Præcipitãs traxi mecũ.i.ꝑcipitatus, qđ Diom. frustra dicit esse figuratũ, vt intelligaẽ me.Nãsi in carmine id poterat ex licẽtia poetica fieri: vt a accusatiꝰ ille in personã patiẽti subticeretur, quomodo poterit excusari Cice.qui in.iij.de ora. dixit:in animo præcipitãte nõ possumus,ꝑ præcepisti siue præcipitatoꝰ Sed potius dicẽdũ est, ꝑcipito esse verbũ neutrum passiuum qualẽ exulo,vt in sequẽti libro dicetur.cũ de verbis neutris quarte speciei agem⁹.Atq; eodẽ modo de vibro dicẽdũ vibrãs pro vibratꝰ Verg.q.æũ. linguis vibrãtibus ora sibi lambebant. ¶Figurę Participiorũ quot sunt? Duę(inquit) autoritate Donati, Simplex & composita:& si Prisc. contẽdat nullum esse participium cõpositæ figurę: quia participium per se non componitur,sed cõpositionem verbi sequitur. Numeri participiorũ quot sunt? Numeri participiorum duo sunt, quẽadmodũ in nomine, pro nomine, & verbo. Casus vero sepẽ quẽadmodũ in nomine,& pronomine. ¶Declinationes vero ad nomẽ referũtur,vt sint tres:quia nullũ est participiũ ętis & quinte declinationis noium. Cõposita vero abiẽs,quẽadmodũ & ipsũ mittũt gnẽm in eũtis,vt rediẽs. euntis. preteriẽs pretereũtis,inieẽs ineũtis.Sũt vero quoq; dã nomina participijs similia, vt tunicatus, galeatus, togatus: quędã rursus sineverbi origine.vt innocens.insontus.

AD, q̃ pars oratiõis est? Posteà quã de partibus oratiõis declinabilibus disseruit, accedit ad indeclinabiles, inter quas a præpositiõe incipit.Nã quẽadmodũ in partibꝰ declinabilibus a nõe orti sumus,ita in indeclinabilibus a prepositiõe propter eã affinitatẽ, quam habetcũ nõe: cui appolita ius sibi dictionis defedit. Deinde ponit diffinitionẽ ꝓpositiõis dicẽs: Qđ est pars orationis.i. vna ex octo partibus orationis,Indeclinabilis ad differẽtiã partiũ declinabiliũ:q̃ alijs partibus orationis præponitur:aut ꝑ cõpositionẽ,vt pduellis,indoctꝰ.aut per appositionẽ, vt per vices,in vrbe. ¶Vnde dicitur ꝓpositio? Suũ atq; proprium est præpositionis præponi,atq; inde sibi nomẽ vsurpauit:nã cõtra naturã suã præpostere ponitur, vnde & accẽtũ mutat,quemadmodũ lib.v. dicturi sumus.vt in his dictiõibus tecũ.pube renus. ¶Prępositioni quot accidũt? Tria(inquit) figura, ordo, casus. ¶Figurę præpositionũ duę sunt sicut in nõe,Simplex,vt ab.abs.circũ. Cõposita vt abscẽ,ex abs & cę cõiunctiõe,& circũcirca, ex circũ & circa prepositiõibus.Cõsiderãdum tñ esse præpositiones,q̃ nunq̃ reperiuntur nisi in compositione,& sunt sex.cõ.re.se.an.di.dis.vt conduco,seduco anquiro.diuido.distraho.Sunt quoq;,q̃ nũquã in compositiõis reperiuntur,vt apud,iuxta.pone.penes.Sunt quæ componi & apponi possunt.vt ad.ante.per.in. Componuntur autem præpositiones cum nominibus,vt perbonus.iniustus. deformis.Cum pronominibus.vt mecum tecum.secum.nobiscum.vobiscum.Cum verbis.vt adamo. deamo.dedoceo.Cũ participijs,vt indoctus,perlectus.Cum aduerbijs,vt perpulchre,iniuste. Cum coniunctionibus. vt absq;. Cum alijs præpositionibus,vt circumcirca.Illud quoq; hoc loco est annotandum, quod Quint. lib.i. scribit,queri solere in scribẽdo prepositiones sonum quem iunctę efficiunt, an quem separatę obseruare conueniat.Nam cum dico obtineo secundam.b.literam ratio poscit,aures magis audiunt.praetpheo potissimum fuit ratio,cur præpositiones in compositione corrumperentur.

¶Quotuplex est ordo? Accidit etiam præpositioni ordo: etsi, quemadmodū diximus, proprium illius sit semper debere præponi. Quæ venunt in compositionem semper preponuntur illis dictionibus cum quibus cōponuntur. Potest etiam præponi alteri præpositioni iam compositæ, vt perterritus imperterritus, extricabilis inextricabilis. Cū vero pronominibus postposita est, nō dicitur proprie cū illis cōponi, sicut nec tenus cum hac, quamquā videtur in vnam dictionē vtraque particula coalescere, vt hactenus aruorum cultus, & sydera cæli. Per

Quotuplex est ordo præpositionū? Triplex prepositiuus, postpositiuus, communis.

Quis est ordo præpositiuus? Qui prepositionem in constructione semper debere præponi ostendit. vt. ab. ad.

Quis est ordo post positiuus? Qui præpositionē in constructione semper debere postponi ostendit. vt tenus. versus.

Quis est ordo communis? Qui prepositionē in constructione modo preponi, modo postponi debere ostendit. vt cum. præpropter.

appositionem accidit præpositiōi ordo: quoniam sunt, quæ semper preponuntur, vt ad in. vt eo ad vrbem. perueni in vrbē. Sunt, quæ semper postponūtur. vt tenus. versus. dicimus enim capulo tenus, & nō tenus capulo, dicim⁹ quoque, eo vrbem versus, & nō versus vrbē. Sunt, quæ præponi, & postponi possunt: vt cum, quæ semper præponitur ablatiuo nominū, pronominū, & participiorū, præterquā ablatiuis trīū pronominum, & hui⁹ nois quis vel qui, quod ipsum pleriq; pronominib⁹ annumerāt. dicimusq; mecū. tecū. secū, nobiscū. vobiscū, quocū. quibuscū. & nō ecōtrario. Sed hac prepositionis inuersione necessario vtimur in prosa oratiōe, nedū in carmine, in reliquis huius ordinis præpositionibus hac præpostera immutatione vti non possum⁹ nisi tantū in carmine. vt Verg. j. ēn. errabit acti fatis maria oia circū. Idē in. v. immissis Vulcānus habenis trāstra per & remos arcessitq; iterū in. iiij. Te propter libycæ gētes numaq; dumq; tyranni odere infensi tyriq; te propter eundem. Cū vero ꝓpositiōes ponūtur mediæ inter relatiuū & antecedēs, aut adiectiuū & subiūctiuū. illis vti possumus indifferēter in prosa & in versu, vt quā obrē quas obres, quemadmodū, quē in modū. bonas ad artes. multis in locis: quāquā illa, quemadmodū, & quā obrē cōiunctiōes possunt videri, sicut quappter, capropter, idcirco. ¶Cal⁹ ꝓpositionū quot sunt? Tres inquit. Nā cum alij duos tantum posuerint casus prepositioni accidere, nos genitiuū adiecimus: propterea quod hæc præpositio tenus reperitur gentiuo in numero tm̄ plurali postposita. Verg. iij. Georg. & cruru tenus a mēto palearia pendēt. Idem in. x, exterrent freta, cui lacertum tenus hispida nāta. Quintil. qui hæc non vocibus sibi nota atque nominibus auriū tenus in vsum lingua præceperit. Curtius pauci hostiū tenus exacti penetrauere ad portū, Apule. j. florido, aquila cum genubiū tenus altissime sublimauit. Ouid. cū. cum ablatiuo plurali iunxit in. xiij. meta. atque iterū in. xv. dicēs: pectoribusque tēus. Pridie quoq; gtō reperitur coniunctū. vt pridie illius diei, & in digestis titulo de testamentis. l. qua ætate. Si testamētū pridie calendarū fecerit, reperitur etiā pridie cū accusatiuo iunctū vt Cicer. ad atticū. pridie compitalia, & in digestis. titulo de diuortijs. l. fructus. Nā si mulier pridie vindemias doti dederit, potest tamen pridie aduerbiū esse ea ratione, qua Serui. dicit esse aduerbium, Nos tamen recte præpositionibus annumeramus, siquidem casibus apponitur, quemadmodum econtrario præpositiones aduerbia fiunt si casualibus non sint appositę. Quodq; de pridie diximus. de postridie quoque dicendum est postridie iduum, & postridie idus, postridie calendarum, & postridie calendas. Liuius, lib. vj. postridie idus rebus diuinis supersedere iussum. ¶Prepositiōes accusatiuo deseruiētes quot sunt? Cū ātiquiores grāmatici omnes dicāt esse triginta, nos octo adiecim⁹: quas illi inter aduerbia numerāt, nos in terprępositiones posuimus, quoniam casibus inueniūtur appositæ. Hę sunt propius, proxime. pridie. postridie procul. versus. versum, & ab eo cōpositū aduersum: de quibus suo loco dicemus. ¶Ad. præpositio tam in cōpositiōe, quā in apositiōe reperitur, significatque prope semper, ꝓximitatē. vt adsum, ꝓpe sum. ad vrbem eo, ideſt accedo. Nā Diom. atque Dona. testibus: ad vrbē venire, aut ire est ad vrbē accedere. etiā si non ingrediaris in vrbē: venire est intrare. Ad villā cōfero me, recte dicitur, quēadmodū & in villā cōfero me: sed nō eque possum⁹ dicere in Catonē cōfero me, quēadmodū ad Catonē cōfero me. nā cū dicim⁹ cōtuli me. nō licet p in. sed per. ad. addere alterā ꝓsonā. Ad plerūq; gtō nois alicuius Dei iūgit, vbi tēplū. l. ædē subintelligimus. Liui. lib. j. ab vrbe. ad Murtiæ (inquit) datæ sedes latinis. subaudi ædem Veneris, quæ murtia dicta est. Terē. vbi ad Dianæ Veneris, abito ad dextera. Hor. j. sermo. vētū erat ad Vestæ. Cice. in epi. ad atticū: Senat⁹ ad Appolinis datus est. Porphiriō in illud Hora. vētū erat ad vestæ: subaudi ædū, inquit, ædē, vel aliquid tale. amāt enim eclypsim in relatione sui sacra loca. sic denique Teren. ait. vbi ad dianæ veneris. Sic deniq; nos hodie in Claudij, vel Telluris dicimus: nec addimus templū aut ędē. Hæc Porphiriō, cui Acrō astipulatur. ¶Apud, nūquā nisi per appositionē reperitur, significatque in loco siue persona, autore Festo, vt apud forū. ideſt in foro, apud platonem. ideſt in platone, vel in loco vbi est Pla. Ad vero significat ad locum, & ad personam. vt eo ad forū. eo ad Anto. Aliquādo etiam reperitur ad. pro apud. Verg. prima quod ad Troiam pro charis gesserat argis. Antę reperitur in compositione & appositione, idemque & vtrobique significat, vt Verg. iij. ēn. quæ quibus anteferam? Idem in. j. quis ante ora patrum Troię sub mœnibus altis Reperitur etiam sine casu pro aduerbio ātę appositū, vt Verg. in buc. ātę lętes ergo pascētur in ęthere cerui, Aduersꝰ. Aduersum, pro quod est contra vel erga, vt Teren. in andri. idque aduersum te gratum fuisse, habeo gratiam. Componuntur ex, ad. & versus, vel versum, quoniā vtrumque reperitur, vt suo loco dicemus. Compositum vero cum ex, aduerbio cedit. vt idem in phormio. ci loco ex aduersum tonstrina erat quædam.

¶Cis, citra. Inter cis. & citra nulla penitus differentia est nisi quod antiquiores, vt autor est Gell. lib. xi. Has tres particulas. intra, citra, vltra, quibus certi locorum fines demonstrantur, singularibus apud veteres syllabis appellabantur. in cis, vls. quæ quoniā paruo exiguoq; sonitu obscurius promebantur, addita est his tribus eadem syllaba, & quod dicebatur cis tyberim, & vls tyberim, dici cœptum est citra tyberim, & vltra tyberim. hæc Gell. Cōponitur hæc præpositio. cis. dicimusque Gallia Cisalpina. i. quę citra ālpes est. Citra nūquā cōponitur, vltra tamen seꝑata apponitur nominibus fluminū, aut montiū, aut denique alicuius rei, cuius sit traiectio paulo difficilior. vt cis rhenū, citra rhenū. cis taurū mōtē, citra taurū mōtē. Extēditur eius significatio etiā ad

cis. citra. circiter. circū. circa. cōtra. erga, extra. intē. intra. infra. iuxta. ob. pōe. per. ꝓpe. ꝓpius. ꝓxime

tēpus, vt citra calēdas. cis natale Christianū. Reperitur etiā citra pro sine. apud Iureconsultos maxime vt in digestis titu. de diuortijs. l. quoties. Citra voluntatem (inquit) filiæ ſtipulari. & in titul. de donationibus. l. in ædibus citra corporis dationē. ¶Circiter ad tempus tantū pertinere Priscia. dicit: vt apud Horat. j. epistō. Octauam circiter horam dum redit: potest etiā autore Valla. ad numerū. locūque pertinere vt circiter mille equites. circiter decē mille homines. aiſſertq; Cassiæ fęminæ verba dicentis: lapidē quadratū circiter in media arce nūctum cādelis. vbi circiter aduerbiū est, locūq; significat. ¶Circū, circa, ꝑeo qđ est in circuitu loci. Sed circū reperitur in cōpositiōe cū noie, vt circūforanus, cui verbo, vt circūtero. cū participio, vt circūcīſ⁹, cū aduerbio vt circūscripte cōponitur etiā cum Circa teste Donat. dicitq; ex circū, & circa, circūcirca. Ipsum vero circa rursus cōponitur cū quo, sitque cōiunctio quoties ca. Verg. j. ēn. q̄circa capere ante dolis & cingere flāma. Cōponitur quoq; cū id. a. final mutata in. o. dicimusq; idcirco, quæ est cōiunctio æque causalis. Circū reperitur positum aduerbialiter. vt apud Verg. iij. ēn. Anna vides toto properari littore circum. ¶Cōtra, & cōposita & aposita reperitur Cōponitur enim cū nomine, vt cōtrouersia. cū verbo, vt cōtroverto. cū participio, vt cōtroversus. cū aduerbio, vt cōtroversim, Verg. in eſt & nō: Sin cōtroversim dissensio subiiciet non. per appositionē cōstruitur cum accusatiuo. Verg. viij. ēn. cōtra Neptunū & venere cōtraque Mineruā. Reperitur quoque aduerbialiter positū. Idē in. j. Sic Venus, & Veneris cōtra sic filius orsus. pro ediuerso. ¶Erga semper affectus proximitatē significat. Cice. in epi. ego omni officio, ac potius pietate erga te. Semel tamē reperi significare loci propinquitatē in digeſt. titu. de verborū significatiōe. l. statuę. ¶Extra cōposita est ab. ex. &, tra, syllaba, quæ m, aliarū prepositionū compositione quoque venit. Reperitur in cōpositione. vt extraordinarius: & in appositione. vt apud Teren. in phor. extra vnā aniculā. & luue extantē extra pocula caput. & pro aduerbio posita, vt apud Persi. pinge duos angues: pueri, locus est sacer, extra meite. ¶Inter, intra, eodē modo fiunt ab in, quo propterea pro. subter a sūb. extra ab ex. citra a cis. Inuenitur inter in cōpositione cum nomine, vt internuntius. cū verbo, vt interpono. cum aduerbio, vt interdiu. & significat tam in cōpositione quā in apositione duo extrema, inter quæ. fit vel est aliquid. Verg. xj. cōuersique oculos inter se atq; ora ferebāt. hoc est qđ alter alterū intuebatur, vt si dicas: inter prodigū & auarū media est liberalitas. dicis qđ inter illa duo extrema certis interuallis distātia media ē liberalitas. ¶Intra vero significat fere idem qđ in aliqua re: vt intra domū. i. in domo. intra calendas. i. in calēdis. intra oppidum. i. in oppido: sic enim exponit. A. Gell. libr. xj. vbi multa de. vi huius præpositionis intra differūt. Sed fortasse adhuc arctius significat intra: vt in Cice. pro Sestio. Anthiocū maiores nostri intra mōtē Taurū regnare iusserūt. i. in locis, qui finibus mōtis tauri claudūtur. & si non omnibus, certe quibusdā, vt ego sum intra domū. i. in aliqua parte, quę clauditur terminis domus. ¶Infra ab in prepositiōe, quēadmodū inter & intra, deriuatur. Sed intra ad numerū & spaciū refertur, vt intra viginti dies, nō infra viginti dies. intra cubiculū, nō infra cubiculū. Infra ad locū & dignitatē, vt infra tectū & qđ Terē. in. eu. dixit ego te esse infra omnes infimos puto. Denique infra habet relatiuū supra, intra vero habet extra. Sed intra nō pōt esse aduerbiū: ꝓ qđ vtimur intro & int⁹. Infra vero aduerbiū esse pōt, vt ego sedeo infra, tu supra. Iuxta ꝓpositio est, & idē significat qđ ꝓpe. Repitur etiā aduerbium ꝓ eo qđ est similiter, vt Liui⁹ ab vrbe cōdi. lib. vj. parere atque imperare iuxta paratos. Salust. in catili. eorum ego vitā mortēq; iuxta estimo, quoniā de vtraq; silētur, & alio loco: iuxta bonos & malos libidinose interficere. ¶Ob, reperitur in cōpositiōe, significatq; cōtra. l. circa, vt obuius, obuio, obuiā, obābulo. In appositiōe aliqñ signicat ꝓpter causale. Verg. j. ēn. cūctꝰ ob Italiā terrarū clauditur orbis. Aliqñ ꝓ eo qđ est ꝓ. Idē. iiij. Georg. haud quaq; ob meritū. ¶Pone, ab omnibus grāmaticis inter ꝓpositiōes accusatiui numeratur. Ego aut (nisi semel) nō memini me legere pone nisi pro aduerbio positū. Verg. ij. æn. Pars cætera pontū pone legit. Idē in eodē: pone subit cōiux. & Geor. iiij. Superas veniebat ad auras pōe sequēs. Luca. in. j. patriaq; a sede reuulsos pone sequi. i. retro. Plin. libro. iiij natura, hist. Pone eos mōtes, vltraq; aquilonē gēs fœlix. ¶Per in cōpositione pro valde plerūq; accipitur, cū omnib⁹ positiuis, illorūque aduerbijs. vt perpulcher. per pulchre. per facetus. cete. per doctus. ete. Nōnunquā significat in malū, vt peritus, perfidus pertinax. pertersus, perfuga. sæpe accipitur quasi per mediū: vt perlucidus, perspicu⁹, perfluo. is. ꝓpluo is. Aliquādo significat ad fīnē deducere: vt perficio, peruigilo, perlego. In appositione aliqñ significat inter, vt Verg. in. i. Geor. circū perque duas in more fluminis arctos. Significat etiā per locū & tempus: vt per forum, per viam, per noctem, per diem. Significat etiam per causam, vt per virtutem sio laudabilis. Est aliquando obtestantis, vt Verg. in. iiij. æn. Per ego has lachrimas, dextramque tuā te oro. ¶Prope, Propius, Proxime, prępositiones semper reperiūtur appositæ. Verg. vij. æn. Est. ingens gelidum lucus prope Ceritis amnē. Cic. in philipicis: nec propius vrbē millia passuum ducēta. Cęsar in cōmē. partem insulæ, quæ propius solis occasum. Nam cum datiuo potius aduerbium esse putandū est: vt Sil. lib. j. poni. propiusque fuere periclo & Ve. in. viij. Propiusque periclo it metus. Cicer. pro millone. Proximę deos accessit clodius. Et in digestis titu. de sep. pre. vrb. l. Si proprius ędes tuas. Et in eadē. l. Seruitutes, & quę in cliuos, ꝓpius ianuā meam facere possum. Salust. in iugur. Ea loca, quę proxime carthaginē numidia appellatur. & paulopost: proxime Hispaniā Mauri sunt, & Cic. ad atticū: officium meum putaui exercitum habere proxime hostem. Et Cęsar in cōmenta. Proxime tū Ateguā, vt ad flumē sint. & Gellius. lib. xiij. Quereū vidit proxime viam. Reperitur quoque. prope in eadem significatione aduerbiū, Terentius in Andria: prope adest, cum alieno more viuendum est mihi. Reperitur & compositum

ex prope & modus Propemodu pro quasi.Cice.de perfe. erato.de syllabis propemodu dinumeradis & dimetiedis .¶Pridie,& postridie diximus posse construi cu genitiuo.Construuntur etiam cum ac cusatiuo,vt paulo ante probauimus,¶Procul, quoque tu præpositio reperitur huius ordinis,vt apud Plinium in fine noni lib.histo.natur.Paulisippu villa est campaniæ, haud procul Neapolim. Curtius quoq; procul vrbe dixit.tu aduerbiu,vt Iuuen.Procul oprocul este,pfani,clamatur.¶Post, in copo sitione reperitur,vt posthumus. postpono, postea,posthac.& in appositione.Verg.in Georgi.post monte oppositum. Reperitur quoque pro aduerbio positum, vt idem in primo cu.post.mihi nō simili pena cōmissa luetis.Idē in buc.prospexit tamē, & longo post tēpore venit.vbi Ser. dicit post antiqo res etiā cum ablatiuo iunxisse.¶Penes nō reperitur in compositiōe.In appositione sig nificat dominium,ac potestatem, Nam inter Apud & Penes(autore Festo)illa est differētia: quod (vt supra memorauimus)apud personam,& locum significat,penes personā,& dominium, vt si dixerim, penes me est liber,significat,quod & habeo in potestate mea librū,& meus est.Quod si dixero, apud me est liber: est,quod habeo illum domi,etiam si non sit meus.¶Præter in compositione reperitur, vt præterlabor,præteruehor,præterfluo:significatque semper prope.In appositione vero magis significat extra accipere,vt si dicas:omnes sapiunt,aut sapere volunt præter Hispanos.¶Propter eodem modo componitur a pro interposita.p.quo præter a præ.In compositione nusquam reperitur.In appositione tum causalis est,vt Vergilius.iiij.Aeneid.te propter libicæ gentes numadumque tyranni odere,in sensi tyrij tepropter eundem.tum pro eo quod est prope accipitur,vt Vergi.in buc.propter aquæ riuu viridi procumbit in vlua.quod Ser.exponit pro iuxta.&.iiij. Georgic. propter aquam tardus ingens vbi Flexibus errat Mincius .&.ix.Aeneid. Athesim seu propter amœnum.Reperitur quoque præter propter præpositio ex duabus præpositionibus composita.vt Ennius apud A.gellū.Imus huc, hinc, illuc, cumillue ventū est,ire illinc libet,Incerte errat animus, præterpropter vitam viuitur. Quid vero præterpropter in eo loco significet,nec ipse Gellius.ausus est exponere.Præter pro sine in ablatiuo Salust.in catilī.præter rerū capitaliū cōdēnatis.Prisc.lib.viij.¶Supra in compositione nō reperitur.in appositiōe significat in parte superiori.Verg.iij.æ.Olli cæruleus supra caput astitit imber. In cadē que q significatione reperitur pro aduerbio positum.Salust.in iugur.pauca supra repetā.¶Secundū in appositione semper reperitur,significatque aliquando iuxta.Verg.iij.Georg.dulcibus illa quidem illecebris, aut plena secūdum flumina.& in digestis de via pub.Ædiles Eas quæ secundū ciuitates sunt vias. Aliquando significat post.Quint.in gladia.Nam quod vnum mihi fortuna secūdum patrem videbatur parasse prēsidiū.Cice.proxime autem & secūdū deos hoies hominibus maxime esse vtiles possunt.accipitur etiā pro eo quod est pro.vt Gell.lib.v.Sin vero secundum te iudicatū erit,& lib.xiij.Tunc illi vt de petitur,credere,& secundū eum iudicare.In eo vero quod dicimus,secundū Tho,secundū Cice.secūdum pro iuxta accipitur.¶Secus ppositio pro iuxta raro inuenitur apud autores: in sacris literis sæpe, quale est illud Psal.primi. Et erit tanquā lignū quod plantatū est secus decursus aquarū. aduerbialiter vero positum secus.significat aliter,Persius:non secus ac si oculo inbrica dirigat vno.Verg.lib.xij. aut secus accēso gliscit violētia turno.Trans reperitur in cōpositione frequēter,vt trāstyberinus.transalpinus,trāscribo,trāduco.In appositione quoque,Vergil.iij.Georg.Illas ducit amor trans gargara,trāsq; sonantem Ascaniū:¶Vltra non reperitur in cōpositione.In appositione vero signicat contrarium eius quod est citra:nam citra est ante locum:vltra est post locum,intra vero est in loco.Iuue. Vltra Sauromatas fugere hinc libet.Reperitur etiam pro aduerbio positū,vt apud Cesorinū:nil vltra facies.¶Vsq; præpositio nō videtur.multis:quia sine alia præpositione nunquā reperitur:vnde vtrique casui adiūgitur pro qualitate præpositiōis illius, cui fuerit copulata: vnde Sergius ait nouo quodam modo sibi semper adiungere aliam præpositionem.Verg.xj.Protei Menelaus adusq; columnas exultat. Nam si cōiūcta sit iam non aduerbiū erit sed potius habet naturam suā.¶Versus & versum,solus Valla inter præpositiones numerauit,semperque contra naturam suam postponitur. Salustius in Iugur, quem locum Aegyptum versus imperij finem habuere Carthaginēses.Cicero de diuinatione: quæ cum exercitu lustrato Aretium versus castra mouisset,dicimus quoque deorsum versus,vel deorsum versum, quoquo versus,& quoquo versum,nam sic versus & versum dicimus,sicut aduersus,& aduersum.¶Præpositiones ablatiuo deseruientes quod sunt? Quindecim sunt præpositiones ablatiuo deseruientes.quartū.A.ab. abs.tam in compositione quam in appositione reperiuntur,ablationemque significāt.In appositione vero significant tum ablationem,vt rapio a te libros: tum locum, vt discedo a te:tum tempus,vt a meridie te expecto:tum ordinem,vt tertius ab Hercule:tum verbis passiuis iungūntur cum persona agente vel faciente,vt a me amaris.Vtimur tamen præpositione.ab.cum dictionibus incipiētibus a vocali exili vel aspirata.vt ab Antonio.ab homine.Vtimur vero.a. cū incipiētibus a consonāte,a Bruto,a Catōe, a Decio,Cū incipiētib⁹ tū vel ab.i.cōsanāte:vel.ab.l.vel.ab.r.plerūq; apponimus ab. vt Vergilius in bucco.ab Ioue principiū musę,Iouis omnia plena.Et ibidē:hinc tibi quę semper vicino ab limite sepes. Idem.xj.pacem Troiano ab rege petēdum.Cum incipientibus præterea a.q.t.nonunquam apponimus abs.Vt Teren.in.adephis.abs quius homine beneficium accipere.& Hector ille Næuij apud Cicero. Ietus sum laudari me abs te pater laudato viro.¶Absq; quī ab abs,& q particula componitur, significatqueidem quod præter,siue sine:vt absque iniuria,absque metu.¶Cum, nunquam nisi apposita reperitur, quia illius loco componitur con. significat vero cum præpositio quandam veluti comitantiam.vt ego cum Antonio misimus tibi libros cum pecuniis,neque iungitur nomini significanti instrumentum.quo aliquid fit.vt nunc vulgo loquuntur,percussit illum cum gladio, scribit cum calamo: in quo loquendi genere non ablatiuū, sed effectiui natura vtimur. quemadmodum, cum de septimo casu loquebamur,explicitū est.Cōponitur autem,vt paulo ante diximus,cum ablatiuis illis trium prono minum, ego tu sui.¶Coram,non componitur.In appositione præsentiam personam significat:vt coram iudice, coram testibus, Reperitur frequentius aduerbialiter positum,vt Vergilius. Primo.æneidi

prídie.postridie.procul.post.penes.pter.ppter.
supra.s.dm.secus.trās.vsq.vltra.versus.versū.
Præpositiones ablatiuo casui deseruientes quot sunt?Quindecim.A.ab.abs.absq.cū.coram.

Coram quem quæritis adsum.& eodem: Postquam intregressi,& corā data copia fandi.¶Clam non venit in cōpositionem.In appositione habet contrariam significationem ei,quæ est corā,& ei quæ palam.Teren.in Andria: nec clam te est, quam illi nunc vtra que res inutiles.Inuenitur etiā pro aduerbio posita,vt Vergil,j.æn.Clā ferro incautum superat securus amorum.¶De,plerumq; in compositionē venit,atque aliquando auget.vt deamo demereor.i.valde amo,valde mereor. Aliquando minuit. vt dedoceo,despero,significat aliquā deorsum vt despicio,descendo. In appositione tū localis est,vt de villa venio,tum memorativa vt de re subtilissima disputo, tum ablativa vt Cato,de re rust.de domino bono colono bonoque ędificatore melius emetur.Cicer. in epistolis:emi domū de Crasso.¶E.i.æ. tā incō positione,quam in appositione inuenitur.atque aliquando augent, vt eluceo, edoceo.i, valde luceo,valde doceo, Aliquā do minuūt.vt enodis,sine nodo,ex lex,sine lege.Aliquādo significāt extra.vt emitto,extramitto,ellūco extra sundo. In appositione cū dicitionibus a vocali incipientibus semper ponimus ex.Cum incipientibus a consonānte tum. ex, tum.e.apponimus:vt ex vrbe, ex domo,vel e de mo.Cū incipientibus tamē ab,r.semp ponimus.e.vt e regione.e re mea.In cōpositione vero cū incipientibus a vocali dicimus. ex. vt ex audio.ex herædo.Cum incipientibus a consonante partim componitur.e, vt ebullio.edico, egero. eludo, emano, enato, euito, partim ex.vt excindo,ex promo. expiro.extimesco,partim.x. mutatur,in cōsonātem,vt effundo,efficio.In appositione tum localis est.vt venio ex vrbe.tum temporalis, vt ex anno superiori scribo.tū materiæ apponitur:vt anull⁹ ex auro,domus ex latere Ponitur etiā teste Valla pro eo quod est pro.vt e republica,i.pro republica.¶Quint.saluos esse eos magis e republica sit: quam puniri i.pro reipu.utilitate.Dicimus præterea hīc potest ex tempore orationem habere.i. imprāmeditat⁹ & ex improuiso.sic Persi⁹ inquit.ex tēpore viuis.Laborat e dolere, vel ex dolore reni vel laborat e rebus. Dicimus quoq; ex sententiā hoc mihi euenit.i.vt ego cupiebā.¶Præ in cōpositione & appositiōe accipitur pro ante,vt pcedo.præ pono. præ oculis, præcōspectu.Inuenitur quoq; in cōpositione p valde,vt prædiues.prædulcis.prædurus. præclarus,præcelsus. Inuenitur & pro ab.Tereh. in eu.præ amore hūc exclusit foras.i. ex parte amoris.Inuenitur aliqū comparatiue.vt idē in eodē,hīc ego illū contempsi præme.pro ad cōparationem mei. Præ me fero,præter fero,præ se fert,est ipsa statim fronte qualem opinionē de aliqua re habeas consiteri Cice.in epistolis,præ te fers perspectū mihi quidem, sed tamen dulcem & optatum amorem.¶Quintilianus:fiduciā igitur præ se ferat orator.Pro.in compositione & appositione complures habere significationes Gellius.libro.x.colligit.Aliquādo nāque accipitur pro ante vt pro rostris,pro curia,prouideo,prospicio. Salustius,in Catili,quod ni matura sset p curia signū socijs dare, Terentius:tibi prospexi & stulticiæ tuæ.Aliqū pro in.vt pro muro. Salust.in iugurtha: Pro numero dies nocteſque agitare.i.inmuro:aut pro defensione muri.Dicimus quoq; p patre habeo te.i.loco patris.. procōsul,loco consulis prouinciæ præfectus.¶Palā semper apponitur,differtq; a Coram,quod hoc ad personas,illud ad omnia pertinet:vel potius,vt dicit Vulpianus in libr.digestorū, titul.qui est de verborū significatione.l.Palam est coram pluribus,coram etiam vno præsente: vnde Donatus pro exemplo posuit palam omnibus.Reperitur etiam aduerbialiter positū.Terentius in eunuch. si falsum aut fictum continuo palam est.¶Sine,nūquam in compositione reperitur,nam quod quidam dicunt syncerus dictus quasi sine cera,refelluntur a Valla,cum potius a syn præpositione græca compositum sit.In oppositione valet quantum absq;.Vergilius.iij.Georgicorum:ite sine nil altum mens inchoat.¶Tenus quam postpositiuam esse diximus contra naturam præpositionum,construique in plurali cum genitiuo Apuleius.ix.metamorpho.Costas e summum tenus tenuerat, Cicere ad Cælium.Illi rumores Cumarum tenus caluerunt. & Vergilius. iij. Georgicorum: crurum tenus a mento palearia pendent.Quid.tamen,xv.metamorph.pectoribusque tenus dixit,& iterum in.xiiij. Firmicus in procemio. Marth.de statu (inquit) corporis brachia humeris tenus dissoluta ceciderunt. significatque vsque ad. Seruius vero apud Vergilium dicit esse aduerbium:Festus,quod significat finem,vt cum dicimus hactenus.In singulari semper postponitur ablatiuo.Idē in.v. æneidos. capulo tenus abdidit ensem. Idem. in.iij.pube tenus postrema immani corpore pistrix. ¶Præpositiones vtrique casui deseruientes quot sunt? Quatuor sunt huius ordin's præpositiones. In.sub. super. subter. ¶In cum significat ad locum vel contra locum,accusatiuo apponitur.vt Vergilius.in.vi.Iter in antiquam syluam. Idem. in.ix.ibant in Eurialum Et cum affectum significat.vt Cicer. quæsuit pietas in omnes suos quando vero ponitur pro in loco,iūgitur ablatiuo,vt in domo.in vrbe.In compositione præter significationes superiores aliquando auget,vt insignis,aliquando minuit,vt infamis. Sub quoque cum pro ante ponitur, vel per,accusatiuum sibi adiungi vult.vt Vergilius.j. Georgicorum, sub ipsum arcturum tenuisse erit suspendere sulco. Idem in.iij.sub lucem exportant calathis. pro ante arcturum, & ante lucem.Ablatiuum vero desiderat cum pro in loco ponitur. Vergilius.viij.æneidos:arma sub aduersa poſuit radiantia quercu.& in.vj.Ibant obscuri sola sub nocte per vmbram. In compositione modo minuit: vt sublustris.subrideo.Modo locum inferiorem designat, vt subeo suburbanus. ¶Super & subter componuntur,vt superpono superlabor.In appositione autem differunt tantum positione.Nam super partem superiorem: subter,inferiorem,atque sine interuallo significat.vt super aquas ratat,subter aquas vrinatur,super lapidem sedeo subter terram iacet.Ē cōtrario differunt Sub & supra, vt sub cælo est terra.supra terram ignis. Cum ablatiuo quoque construuntur,quando ponuntur pro ablatiui positione. Vergilius.j.æneidos:Multa super priamo rogitans,super hectore multa.pro de Priamo,de hectore.¶Præpositiones inseparabiles.Præpositiones,quemadmodum supra diximus,aut separabiles sunt,aut inseparabiles.Sed de separabilibus dictum est,nunc incipit de inseparabilibus disserere: dicit quæ esse numero sex.scilicet. ¶An.quæ valet circum vt amburo amburis.ambio ambis.Ex an atq; vro &eo.amplector amputo amputas.anquiro anquiris ansanctus ansancta ansanctū.¶Con,quæ tantum valet,quātum simul & cum alijs,vt concors compono,conquiro. ¶Dis,di,quę separationē signi

clam,de,e,ex.pro.præ.palam.sine.tenus.
Præpositiones accusatiuo,vel ablatiuo deseruientes quot sunt? Quatuor.in.sub.super.subter.
Præpositiones inseparabiles.hoc est, quæ nūquā nisi in compositione reperiūtur,quot sunt? Sex.

sicãt, differunt tamen: quoniam dis componitur cum dictionibus, quæ incipiũt a, c, vt discutio discutis vel. p. vt disputo disputas, vel. q. vt disquiro disquiris. vel. f. vt diffuo, is. vel. t. vt disturbo, as. vel ab. i. cõsonãte, vt distinguo. is. Cũ incipiẽtibus ab, f. euphoniæ causa. s. mutãtur in, f. vt a dis & fido is. cisfinde. dis. ¶ Di. vero cõponitur cũ dictiõib⁹ incipiẽtib⁹ a quacũq; alia cõsonãte: vt diduco. cis. digero. ris. diluo. is diminuo. is. vel ab. r. vt dirimo, is. vel. n. cõsonante, vt diuello. is. ¶ Re aliquando significat retro. vt respicio, cis reuertor. eris. Aliquando significat iterum, vt repeto. tis. requiro. ris. Aliquãdo vertit significationem in contrarium. vt recludo. dis. id quod est clausum aperio. reglo. las. qđ est gelatũ liquefacio. recingo. is. retego. gis. refero, as. ¶ Se. quę valet seorsũ. vt seduco, cis. separo. as. seiungo. gis. secerno. nis.

¶ De Aduerbijs, Cap. X.

VBi quæ pars orationis est? Secunda pars ex indeclinabilibus est aduerbiũ quæ sic definerat verbo subiũgi, quẽ admodũ præpositio casualib⁹ præponi. Definitur autẽ: Aduerbiũ est vna ex octo partibus orationis, quę addita verbo, vnde & adiectiuũ verbi dicitur, eius significationẽ complet. Nam cum dico Antonius legit: nõ dum satis plane dixi, nisi adiecero qualiter legit: hoc est bene vel male. Nam eo modo se habent aduerbia verbis, quo adiectiua nominibus substãtiuis adiũctavit prudens homo prudẽter facit. bonus homo benefacit Sed modus ille determinandi verbũ, aut cõplet augetq; verbi significationem, vt facium satis, valde, nimium, iam. Aut mutat. i. in totum tollit. vt nõ faciam, nequaquam legã, minime audiã, aut minuit, aliquidque ex verbi significtione remittit, vt parũ facit repide legit, frigide audit. ¶ Vnde dicitur aduerbium? Respondet aduerbiũ ab eo dici, quod in illius diffinitione est ex pressum. hoc est, quod verbo semper adiungi desiderat. Sed adiecit fere, quoniã & in nominib⁹ adiectiuis nonnunquam adiungitur, atque

An. Con. Dis. Di. Re. Se.

Ad igitur cui casui deseruit? Accusatiuo: quoniã tali casui appolita semper reperitur.

¶ De rotematis aduerbiorum
Caput decimum.

VBi quæ pars oratiõis est? Aduerbiũ. Quid est aduerbiũ? Pars orationis indeclinabilis quæ addita verbo significationem eius autcõplet, aut mutat, aut minuit: vt Iam faciam, non faciam. parum faciam.

Vnde dicitur aduerbium? Quasi ad verbũ: quoniam verbo fere semper adiungi desiderat.

Species aduerbiorũ quot sũt? Duæ sicut in nõe. Primitiua, vt nup. Deriuatiua, vt nuperrime, Vbi cuius speciei est? Primetiuę nęq; enim habet aliquid vnde deriuetur, quod sit antiquius.

Figuræ aduerbiorum quot sunt? Duæ sicut in nomine. Simplex vt ecce. Composita vt eccum.

Vbi igitur cuius figuræ est? Simplicis figuræ nec enim potest diuidi in partes significatiuas.

Significatiões aduerbiorũ quot sunt? Innumeræ. Nũeralis, vt semel. bis, ter, quater. grges. sexies, partic ipijs adhuc frequẽtius, ipsaque tanquam verba modificatur: vt valde bõus, nimis doctus, satis facetus, vehementer iratus. ¶ Species aduerbiorum quot sunt? Aduerbia, aut a se nascuntur, vt nuper, sæpe: aut aliunde deriuãtur. Idque sit, vel a nomine proprio: vt a Tullio tulliane, vel ab appellatiuo, vt ab ostio ostiatim: vel a pronomine: vt meatim: vel tuatim: a meus & tuus vel a verbo: vt a curro cursim, vel a nomine & verbo, vt apede & tẽto pedetẽtim. vel a participio. vt amãs amãter, vel ab altero aduerbio, vt a nuper nuperrime, a sæpe sæpius & sæpissime. aut a ꝓpositione, vt ab inter interim. Exeũt autem aduerbia in varias terminationes, quemadmodũ inuestigare volenti, facile apparebit. ¶ Figuræ aduerbiorum quot sunt? Duæ (inquit) sicut in nomine. Simplex. vt diu, Cõposita, vt interdiu. Eccum vero Valla contra priscainũ, Sergiumque contendit, non esse compositum ex ecce & eum. vt sit eccum, id est, ecce eum: vel potius ecce hunc. sed ex ecce & hic. vt sit eccum, id est, ecce hic, subaudi de quo loquebamur: nam si eccum in ecce eum resolueretur, cum Terentius ait, eccum Parmenonẽ, quid sibi volebat: an, quod isti dicũt, ecce eum, aut ecce hunc Parmenonem, quod purgata mente nemo auderet dicere? Significationes aduerbiorum quot sunt? Complures. sunt aduerbiorum significationes: sed illas omnes ad paucas species reduximus. Quarum prima est aduerbiorum, quæ ex nominibus numeralibus deducuntur. vt semel, quod vna (vt sic dixerim) vice sit, bis duobus. eodem mõ ter. quater. quinquies, sexies, septies. octies. nouies, decies. vndecies, duodecies. tredecies, quatuordecies. quindecies. sexdecies. septẽdecies. duodeuicies. undeuicies vicies, vicies semel, vel semel & vicies. vicies bis, vel bis & viciesvicies ter. l. ter & vicies. vicies q̃ter, vel quater & vicies. vicies quinges, vel quinquies & vicies. vicies, sexies, vel sexies & vicies, vicies septies, vel septies & vicies. vicies octies vel octies & vicies. vel duo de tricies. vicies nouies, vel nouies & vicies, vel vndetricies, tricies. quadragies. quinquagies. sexagies. septuagies. octogies. nonagies. Cẽcies. ducẽcies. trecẽcies. quadragencies. quingẽcies. sexcẽties. septingẽties. octogẽties. nõingẽties, vel nõgẽties. Millies. bis millies. termillies. quatermillies, quinquies millies. sexies millies. septies millies. octies millies. nouies millies. decies millies, vicies millies. tricies milies. quadragies millies. quinquagies millies. Et eadem ratione cõtungẽdo aduerbia aduerbijs, quẽadmodum numeros numeris adiũgere cõsueuimus. Pro eo quod vulgo dicitur cuento, latine dicimus cẽcies centum millia. Pro eo qđ dos cuẽtos. vicies centũ millia. Pro tribus, tricies centũ millia. Pro q̃tuor quadragies cẽtũ millia. Pro quinq; quinquagies cẽtũ millia. Pro sex, sexagies cẽtũ millia. Pro septẽ, septuagies cẽtũ millia. Pro octo, octogies cẽtũ millia. Pro nouẽ, nonagies cẽtũ millia. pro decẽ, cẽties cẽtũ millia. Pro vndecim, cẽcies decies cẽtũ millia. Pro viginti, ducẽcies cẽtũ millia, Pro triginta, trecẽcies cẽtũ millia. Pro quadraginta, quadringẽties centũ millia. Pro quinquaginta, quingenties centum millia Pro sexaginta, sexcenties centum millia. Pro septuaginta, septingenties centum milia. Pro octogẽta, octingenties centum millia, Pro nonaginta noningenties, vel nongenties centũ millia. Pro centũ, millies centum millia. Pro ducẽties, bis milies centum millia. Pro tercenties, ter millies centum millia. Et eodẽ modo de reliquis q̃ sequũtur. Quæ numerãdi ratio ex eo prouenit, qđ antiquiores autore Plinio. xxxiij. naturalis historiæ, non numerabãt nisi ad centum millia: deinde numerum illum per aduerbia repetebant, vt supra docuimus Sed de his in editione vltima introductionum plura diximus. ¶ Tẽporalis. Aduerbia tẽporalia, aut sunt temporis præsentis, aut præteriti, aut futuri. Præsentis sunt instantis est nunc, diei præsentis hodie, proxime præteriti est heri: & deinceps nudius tertius, nudiusquartus nec amplius hæc ratio procedit, quanquam Plautus poetica, vel potius sua licentia dixit nudius quintus, nudius sextus, nudius septimus. & de ieqs. Cicero quoque in. v. philippica: Recordamini, qui dies nudiustertius decimus fuerit, & paulo post iterum, Philelphus quoque in quadam epla dicere ausus est nudiusdecim⁹ septim⁹. Hęc enim aut aduerbia sũt, aut aduerbialiter posita. De die proxime futuro dicim⁹ cras. post hęc perendie die quarti, die quinti, die sexti, die septimi, & deinceps: nã & hæc aduerbia

Temporalis, vt hodie, cras, perendie, heri, nuper.
Localis. vt hic. ist hic, illic, Huc, ist huc, illuc.
Negatiua, vt non, haud, minime, nullatenus.

esse. A. Gellius est autor, qui scribit die quarti, die quinti, die sexti, & similia ꝓ aduerbijs copulare poni, & subdit: hoc igitur intererit: quod die quarto de præterito dicim⁹, die quarto vel die quarti de futuro, Eodẽ quoque modo dicendũ esse putat die pristini pro pridẽ. die crastini pro cras. die perẽdini pro perẽ die. De tẽpore vero præsenti proximo siue illud sit præteritũ, siue futurum modo iam, dudum, vt modo feci, modo faciam. iam feci, iam faciam. dudum feci dudum faciam. Vergilius secũdo æneidos: iam dudum sumite pœnas Iuuenalis in. iij. dudum vigilantibus orbis. Hoc de præterito, illud de futuro: significatque autore Valla spatium horæ vnius, aut paulo plus minus ve ꝓ qualitate rei, de qua loquimur. De futuro quoque præsenti proximo dicimus: statim. mox. continuo. illico. Nuper vero paucis diebus antePridẽ & iampridem paucis mensibus. Olim & quondã de tempore a præsenti remoto, siue illud sit prę sens siue futurum: aliquando de tempore indifferenti. De præterito Horatius: olim truncus eram ficulnus inutile lignum. Cicero in catilinam: fuit ista quondam in hac repu. virtus. de futuro. Vergilius primo æneidos: certe hinc Romanos olim voluentibus annis. Et si dicas: venet quondam illa dies, de tempore indifferenti. Vergilius quinto æneidos: quod tumidis sumersum tunditur olim. Idem secundo æneidos: quondam etiam victis redit in præcordia virtus. Eodem quoque modo aliquando: vt aliquando saꝑum fuit, aliquando fiet. Sunt & alia complura aduerbia temporis, vt semper, nunquam, sæpe, raro, cętum foit, aliquando fiet. ¶ Localis. Aduerbia quoque loci complura sunt: sed nunc tantum de discretis dicendum est, cum communia passim reperiantur. Itaque aduerbia localia in quadruplici sunt differentia: nam aut sunt in loco, aut de loco, aut ad locum, aut per locum. Vbi & vbinã quærit de loco in quo, vt ubi est Antonius. Vnde, quærit de loco a quo, vt vnde venisti? Quo & quorsum, quærit de loco ad quem vt quo is? Qua, querit de loco per quem. vt qua iturus es? Significantia locum in quo, Hic, vbi ego sum. Poꝑitur etiam pro illic, Vergilius primo æneidos: hic illius arma, hic currus fuit, pro illic. Penitur etiã pro tunc aduerbio temporis. Iuuen. hic tunc Vmbritius quando artibus (inquit) honestus. Isthic, hoc est, vbi tu es. Vergilius secundo æneidos: paret isthic ianua lecto. Illic, vbi aliquis est, Iuuc. viuæ Arturius illic & Catullus. Vbi, quando grauatur, significat in quo loco relatiue. Vergilius primo æneidos: sęuꝰ vbi ille telo iacet Hector. Responsiue quoque grauatur. vt Vbi est Cęsar interrogãti, si dixeris vbi Põpeius: in primo syllaba finalis acuitur: in secundo grauatur. Eodẽ modo dicimus Sicubi, pro si in aliquo loco. Necubi, pro ne in aliquo loco. Alicubi, pro in aliquo loco. Vbiuis, vbiq;, vbilibet, vbiubi, vbicũq; pro in quocũque loco. Ibi pro in eo loco, Ibidem pro in eo ipso loco. Alibi pro in alio loco. Inibi, pro in eodẽ loco. Vsquã pro aliquo in loco. Nusquam pro nullo in loco, Intus pro in parte interiori. Foris pro in parte exteriori. supra, ꝓ in parte superiori, infra pro in parte inferiori. ¶ Nomina vrbiũ & oppidorũ propria, si sunt primæ & secundæ declinationis singularia, ponuntur in genitiuo aduerbialiter, vt Romæ, ꝓ in vrbe Roma, Tarẽti, ꝓ in oppido Tarento. Si vero sunt tertię declinationis, aut pluralia, pentur in abl. cõ. vt carthagine: ꝓ in vrbe carthagine. Vergilius quarto æneidos: tyria carthagine qui nitc expectat. Quanquã Seruius in locum illum Verg. dicit: nomina huiusmodi locorum cũ aduerbialiter ponuntur: nõ in ablatiuo, sed in datiuo debere poni. Aut enim his verbis: tyria carthagine pro carthagini. & pro aduerbio in loco de loco posuit. Plaut. in prologo casinæ: Ego at hoc fieri in gręcia & carthagini, Idẽ in ciſtella. fuere Sicyoni iã diu Dionysia. Apuleius in libris floridorũ semper carthagini, nũquam carthagine ponit aduerbialiter. sic Hora. Romæ tybur amẽ ventosus tybure Remam. Idem quoque dicendum est de pluraliter declinatis, vt Pisis, fundis, trallibus, hoc est, in illis vrbibus. Sed in his nihil refert cum datiuus in terminatione similis ablatiuo sit. Ad similitudinẽ superiorũ ponuntur aduerbialiter si hęc ablatiuo reperiantur, aut aduerbia non sunt, aut ablatiuus pro datiuo ponitur, vt Horatij, episto. quinque dies tibi pollicitus me rure futurum. Significãtia locum ad quem: Huc. i. ad hunc locum in ego sum Ist huc. i. ad istũ locũ in quo tu es. Illuc. i. ad locũ in quo aliquis est. Siquo. i. si ad aliquẽ locũ. Nequo idest ne ad aliquem locum, alio, idest ad alium locum. utroq; idest ad vtrumq; locum. Quoquo quocũq;, quolibet, quouis. i. ad quencunque locum. Eo. i. ad eum locum. Eodem. i. ad ipsum eũdẽ locũ. Intro. i. ad partem alicuius loci interiorem. Foras. i. ad partem loci exteriorem. Sursum, i. ad partem superiorẽ. Deorsum. i. ad partem inferiorem. Sinistrorsum. i. ad sinistram partem. Dextrorsum. i. ad dexterã. Horsum i. ad aliquem locum. Nomina quoque vrbium & oppodorum propria ponũtur aduerbialiter in accusatiuo, vt Romam. i. ad vrbem Romam. Tarentũ, Hispalim, Pisas, fundos. hoc est ad illas vrbes. Significantia locũ per quem, Hac, id est, per locum vbi ego sum. Ist hac. i, per locum vbi tu es. Illac, id est, per locum vbi aliquis est, Siqua, id est, si per aliquem locum Nequa, id est, ne per aliquem locum Alia, id est, per alium locum. Quauis, qualibet: quacunque, id est, per quancunque partem. Vtraque, id est, per vtramque partẽ. Ea, id est, per eũ locũ. Eadem, id est. per eundem locum. Intus, id est, per locũ interiorẽ. Foris, id est. ꝓ locũ exteriorẽ. Noſa quoq; vrbiũ & oppidorũ ꝓpria ponũtur ī ablt̃o. vt Roma. i. ꝓ vrbẽ Romam, tarento. hispali. pisis, fundis. trallibus. per illas vrbes. Significantia locũ a quo. Hinc. i. ab eo loco, vbi ego sũ, Isthinc. i. ab eo loco vbi tu es. Illinc, id est, ab eo loco vbi aliquis est, Sicũde. i. si ab aliq; loco, Necũde. i. ne ab aliq; loco. Aliũde. i. ab alio loco. Vtriq;. i. ab vtroq; loco. Vndiq;, vndelibet. vndũque. vndecũq;, ꝓ ex quacũq; parte siue loco. Indc. i. ab eo loco. Indidẽ. i. ab eodẽ ipso loco. Intꝰ. i. a loco interiori, Foris. i. a loco exteriori, Superne, i. a loco superiori, Inferne. i. a loco inferiori. Cęlitꝰ. i. a cęlo

Nomina quoque vrbium & oppidorum ponuntur in ablatiuo aduerbialiter. vt Roma .i. ab vrbe Roma. Eodē modo Tarcto, Hispali, Pisis, Tundis, Tralibus .i. ab illis vrbibus. Reperitur tamen sæpe apud autores huiusmodi nominibus vrbium propriis adiuncta præpositio. vt Cicero in Verre. Ea die verres ad Messanam venit, Salust. in iugurtha: ad cirtham oppidum iter constituunt. Item in catilina: nam Brutus ab Roma aberat. Liuius. viij. ab vrbe condita: & ab lauinio venerant antiqua auxilia. Econtrario, cū nominibus regionum & prouinciarum præpositiones addi debeant: aliquando ab autoribus detrahuntur. Vergilius, ȝ æneidos: Ita liam fato profugus: latina que venit. ad Italiā socios & rēge recepto tendere. ¶ Negatiua. Sunt aduerbia etiā negandi, per q̄ aliquid negam⁹. vt non. q̄d imperatiuo iūgi nō pōt. sed alijs modis. vt nō lego. haud amo. minime doceo. nullaten⁹ audio. ¶ Ne, particula potius est dehortatiua. vt Ver. ij. ēn. tu ne cę de malis, sed cōtra audētior ito. Sed in carmine iūgit hæc particula impatiuo & optatiuo. in ꝓsa ōrone aut optatiuo. vt Terēt. i phor. q̄d vtinā ne phormiōi id suadere inmētē incidisset. Aut subiūctiuo. vt si pixeris: oro te, ne facias. sed tunc coniūctio est, & accipitur ꝓ eo q̄d est vt nō. ¶ Affirmatiua. Aduerbia affirmādi sunt, ꝓ q̄ aliqd affirmam⁹. vt etiā cū ꝓ aduerbio cōsentientis accipitur. vt est in digestis titul. de verborū oblig. & respōderit etiā. q̄d ni nā & q̄d ni interrogatiue, platū aduerbiū est affirmādi, exponitur q.i. cur non, ꝓfecto, nimirū, nēpe, certe, & ijs similia. ¶ Demōstratiua. Demōstrādi aduerbia sūt, quibus aliquid quasi digito indicam⁹. vt en. ecce, q̄ nominatiuo & accusatiuo iungi pōt. Verg. j. æneid. En Priamus sunt hic etiā sua præmia laudi. Item in buc. En quatuor aras ecce duas tibi daphin, duoq̄ altaria phobo.

Affirmatiua. vt etiam. prefecto. nimirum.
Demonstratiua. vt. en, ecce.
Optatiua. vt o. si. vt. vtinam.
Ordinatiua. vt continuo. deinde. deinceps.
Interrogatiua. vt cur, quare, quāobrē, nunquid.
Dubitatiua. vt fors, forte, fortasse, forsan, forsitam.
Vocatiua. vt o. heus. ohe.
Discretiua. vt seorsum, diuisim, bifariam.
Congregatiua. vt simul, vna pariter.
Iuratiua. vt ædepol. me Hercule. mecastor.
Hortatiua. vt cia, age, agedum, agite.
Intensiua. vt valde. penitus. vehementer.
Remissiua. vt sensim. paulatim. pedetentim.
Diminutiua. vt belle. argutule. clanculum.
Comparatiua, vt magis. melius. fortius.
Superlatiua. vt maxime. optime. fortissime.
Similitudinis. vt ceu. sicut. tanquam.
Quantitatis. vt multum. parum. minimum.
Qualitatis. vt bene. docte. sapienter.
Vbi igitur cuius significationis est? Localis.

Teren. in eunu. ecce, autē alter, qui si occeperit amare. nam alter, non alterū eo loco esse legendum Donat⁹ præcipit. Plau. in bachidib⁹ opus ne erit tibi aduocato tristi, & iracūdo? ecce me. Hē magis est poeticū affectui deseruiens atq̄ admirationi. ¶ Optatiua. Optandi aduerbia sunt, q̄ optatiuo modo iūgi possunt. vt Verg. in buc. o tantum libeat mecum tibi sordida rura. Si, idem. vj. æn. Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus. Vt Hor. ij. ser. Iupiter vt pereat positū rubigine telum. Vtinam. Vergilij. æn. Atq̄ vtinam rex ipse noto compulsus eodem afforet Æneas. Iūgim⁹ etiam hæc, vt osi. o vtinā. Ouid. in epist. Penelopes: o vtinā tunc cū Lacedæmona classe petebar. Persius: o si chuliat patrui præclarū funus, & est argenti crepet mihi seria. ¶ Ordinatiua. Ordinandi aduerbia sunt, quibus medię plura ordinamus. vt cōtinuo. Verg. vj. æn. cōtinuo audiæ voces, vagitus. Deinde. idē in eodē proxima deinde tenent mœsti loca. Deinceps. Cice. iij. tusc. q. vt deinceps qui accubarēt, canerēt ad tibiam. ¶ Interrogatiua, quibus interrogamus. vt cur. Inue. cur desiderio bibulæ sertorius ardet? Quare. Mar. nec possum dicere quare. idest quam obrē, & quapropter. Nūquid, & nū. Ouid. in epi. sapphus. nūquid vbi aspecta est studiosæ litera dextræ. Dubitatiua, quibus significam⁹ nos dubitare. vt fors. Verg. xj. ēn. Fors vt vota facit cumulatacq̄ altaria donis. pro forte & fortasse, forsan. forsitā. forsit. Hora. j. ser quia non vt forsit honorē iure mihi invideat. ¶ Vocatiua, quibus aliquem vocamus. vt o regina nouam cui condere Iupiter vrbem. neq̄ enim articulus est, quoniā sexum non demonstrat. Heus, quod vocantis simul & hortantis est. vt idē in eodē, ac prior heus (inquit) iuuenes mōstrate. Oho vocantis quoq̄ est, sed magis poeticum. ¶ Discretiua, quibus discernim⁹ & separamus. vt seorsum, seorsis. Verg. Inest & non, pariter nōnumquā, sæpe seorsis. Diuisim. separatim, sigillatim, distincte. bifariam, trifariam multifariā. ¶ Cōgregatiua, quib⁹ multa in vnū cōgregamus. vt simul, vna, pariter, quæ tēporis & loci sunt. ¶ Iuratiua. Sunt & aduerbia iurādi. vt Hercule. mehercle, meherculo. idest per Herculem vel ita me Hercules amet. Castor, mecastor. idest ꝓ Castorem. vel ita me castor amet, & sic medius fidius, idest, per Iouis filium. ¶ Hortatiua. Exortādi aduerbia sunt. cia. Horat. j. sermo. cia quid satis? Age, agite, agedum sed per age vnum exortamur, per agite plures, per agedum vnum & plures. Quintil. agedum si videtur, extra portas prospice. dicimus quoque coniunctim. eia age, Vergilius. in. iij. æneidos. Eia age rumpe moras. ¶ Intensiua. Intensiua sunt, quibus intense, ac nimium aliquid fieri, aut esse significamus. vt valde. penitus. omnino. vehementer. funditus.

¶ Remissiua. Sunt his contraria, per quæ aliquid fieri remisse & frigide dicitur, vt sensim. paulatim. pedetentim. frigide, tepide. ¶ Dimnutiua, vt clam. clanculum, & quæ ab adiectiuis diminutiuis sunt. vt a bellus belle. ab argutulus argutule. a molliculus molliculę. ¶ Comparatiua, quæ a comparatiuis deriuantur, vt a maior magis, a melior melius, a fortis fortius. Superlatiua. quæ a superlatiuis deriuantur. vt ab optimus optime. a maximus maxime. a fortissimus fortissime. ¶ Similitudinis aduerbia, sunt, quasi. ceu. velut. veluti. sicut. sicuti. vt. vti. Hæc etiam coniunctionum vim habent causalium, vt postea, dicemus suo loco. ¶ Quantitatis aduerbia sunt multum. parum. nimis. ¶ Qualitatis aduerbia latissime patent: nā & ab omnibus fere nominibus adiectiuis ducuntur. vt a bonus bene. a malus male, & a participijs, vt a docto docte, ab amante amanter. ¶ Sunt multæ aliæ aduerbiorum significationes: vt quæ dicitur Attractiua, quæ (vt supra memorauimus) autore Quintiliano, a quibusdam pars orationis distincta ab alijs partibus ponitur, vt viritim, per singulos viros. oppidatim, per singula oppida. municipatim, per singula municipia.

De interiectione. Cap. xj. Interiectionem (quēadmodum supra memorauimus) greci inter aduerbij significationes annumerant: quia hęc quoque: sicut & aduerbium, verbo adiungitur aut ex presso, aut sub intellecto. vt si dicas: papæ quid video, vel si ꝓ se dicas: papæ sub auditur miror, vel aliud verbū, q̄d admiratione signiificet. Latini vero interiectione ab aduerbio separarūt quia videtur, in se affectū habere verbi, & plenā motus animi significationē, etiāsi nō addatur verbū: vel quia cū articulis careāt, voluerūt æquare cū græcis partes orationis: vt hac vna ratione octo esse. ne apud nostros, quēadmodū & apud illos. Dicit igitur partes diffinitionis explicās: interiectionē esse vnā ex octo partib⁹ orationis. Sed quia ex illis quatuor sunt declinabiles, & quatuor indeclinabiles: dicit vnā esse ex qua tuor indeclinabilibus significantē affectū. i. passionē in quo (vt diximus) latini eā ab aduerbio differre voluerūt. Quod vero addit voce incōdita, hoc etiā illam aduerbio seiūgit: quoniā per exclamationē quādā & vocē incondītā. i. prope inarticulatā profertur. Interiectio autē ideo est appellata, quod seriē orationis rūpens interijcitur. & cum aliquo mentis affectu, ꝓfertur. vt Verg. j. æn. nauibus in fandum amissis vnius ob iram prodimur. Ordo enim erat nos prodimur nauib⁹ amissis ob īrā vnius Iunonis, sed cū exclamatione interiecit Infandū, quasi dicat, pro scelus indignum. Habet igitur interiectio varias significationes. ¶ Lugētis Teren. in eu. cū induxit Dorum lugentem. hei. hoi. dicit. heu quoque & hei, quæ dolentis dicimus, ita lugētis sunt. ¶ Dolētis. Verg. li. j. hei mihi qualis erat. Idē in. x. o dolor, atq̄ decus magnum. Idē in buc. ah silice in nuda connixa reliquit. ¶ Timētis. Terē. in and. hei vereor ne quid Andria apportet mali. Idem in eadem. hei metuī a Chrisīde. Vergil. in buc. ah ne te frigora lædant, ah tibi ne tēneras glacies secet aspera plantas. ¶ Exultantis. Teren. in heautō. vah ergo mea Antiphila. Idem in adelchi lachrimo prægaudio. ¶ Admirātis. Te. in eu. papæ facie honesta. & iterū. papæ nouæ figura oris. Idem in and. vah consilio callidū. ¶ Exclamantis. Luc. ꝓ si remeasset in vrbē. Teren. in and. vah pern: hoc malum integrascit. & illud ex euangel. vah qui destruis templum dei. ¶ Ridentis. Teren. in and. ha ha he. mirum vero. Idem in Eunu. ha ha he defessa iam misera sunt te ridendo: ¶ Deridentis. Terent. in and. hui tam cito (ridiculū. Idem in eu hui mihi illam tu laudas. ¶ Silētis. Teren. in. Eu. au ne comparādus hic quidem ad illum est. Idem in eodem: au obsecro mea Pythias. si. quod est silentis apud Terē. apud Plau. st. legitur. Laudātis. Mart. effecte grauiter, cito, nequiter, euge beate. & illud, ex psalmo. Quidicunt mihi euge euge. ¶ Vituperantis. Teren. in Eu. apagesis, ego formidolosus. Idem in eadem: apagete. ¶ Vocantis. Ouidius. ecquis io sylue crudelius, inquit, amauit. Terent. in adel. oli qui vocare. ¶ Deprehēdētis. Terē. in. Ad. at at hoc illud est, hic illæ lachrymæ. Idem in Eu. at at dea hercle verba. ¶ De coniunctione. Cap. xij.

Vltima ex quatuor indeclinabilibus orationis partibus est cōiunctio: cuius proprium est diuersas orationis partes cōiūgere. Itaq̄ diffinitur. Cōiūctio est pars orationis indeclinabilis cōnectēs, ordinās q̄ sententiā. Cōnectēs iquā, q̄n simul res aliquas inesse significat. vt Aeneas bon⁹, vel malus. Ordinās, q̄n alterū sequitur ad alterū. vt si currit, mouetur. ex his manifestū est vnde cōiūctio dicitur. ¶ Cōiūctioni quot accidunt. Prisc. dicit tria, figura ordo, species, quā alij potestatē, alij significationē appellāt. ¶ Figurę cōiunctionis quot sunt. Duæ respōdet sicut in nomine. ¶ Ordo cōiūctionis quotuplex est triplex inquit. Deinde mēbra diuisionis explicat. ¶ Potestates cōiūctionis quot sunt. Et quia non habent certum numerum, dicit esse complures: & enumerat quasdam ex ijs, quæ sunt magis notæ. hoc est copulatiuam, disiunctiuam, subdisiūctiuam, causalem, collectiuam, dibitatiuam, aduersatiuam, approbatiuam complectiuam.

¶ Causalis rursus diuiditur in continuatiuã, sub cõtinuatiuã, adiunctiuã, & effectiuã. De quibus singulis ostendit, & quæ sint subiungens exemplum cuiusque. sed quia cõiunctiones sub eadem voce inueniuntur diuersarum potestatũ, siue significationũ, visum est de singulis aliquid dicere. Idque secundũ ordinẽ alphabetarium, quo facilius volenti inquirere occurrãt. Ac, igitur reperitur copulatiua: vt bonus ac sapiens. Reperitur etiam posita pro quam. ut Vergil. Ac secus ac iussi faciunt. Salutius in iugurtha. castra mouebat iuxta, acsi hostis adesset. At, profaltem aduersatiua est. Verg. vj. æñ. At ramũ hunc agnoscas. Est etiam exclamatis aduerbium, vt Hor. in epo. at o deorum quisquis in cœlo regis terras. Verg. ij. At tibi pro scelere exclamat, pro talibus ausis. Ast ediuersa copulatiua. Verg. j. gẽ. Ast, ego, quæ diuũ incedo regina Iouisque. sed tantum poetice, quoniam. s. recipit. at. vt cum breuis esset, produceretur. Atque copulatiua est. Verg. j. æñ. Atque equidem memini seuerum fidona venire. Reperitur etiam posita pro quã. Teren. in phormione, ne similiv tamur fortuna, atq; vsi sumus. Atqui, inter collectiuas ponitur a Prisc. Teren. in Eunu. Atqui ita opus est. An, dubitatiua simul est, & interrogatiua. Verg. i. æñ. An phebi soror, an ninpharum sanguinis vna. Idem. iij. eloquar, an sileam? Inter an & aut Quintilia, hoc distare putat: quod p aut non possumus interrogare, per an possumus. Aut. disiunctiua est. Iuue. aut. dic, aut ac cipe calcẽ. Vergil. ij. æñ. aut terebrare cauas vteri, & tentare latebras. Reperitur etiã copulatiua pro &. Autem, reperitur copulatiua. vt Abraã genuit Isaac, Isaac autẽ genuit Iacob, Iacob autem genuit Iudam. reperitur etiam completiua. Cũ, reperitur causalis simul, & adiũctiua. Verg. in hoc, cum faciam vitulam pro frugibus, ipse venito. Dũ, quoque causalis siue adiunctiua reperitur. Verg. multa quoque & bello passus dum cõderet vrbẽ. Ergo, collectiua, siue illatiua, siue rationalis. Lucanus: ergo pari voto gessisti bella iuuentus. reperitur etiam cõpletiua. Terent. mihi nec tibi ergo. Enim, causalis reperitur frequenter, sed & completiua. Verg. j. æñ. Progeniem sed enim Troiano a sanguine duci audierat. Idem in eodem: hic tibi fabor. n. quando hæc te cura remordet. Sed cũ est causalis semper postponitur: præposita vero semper ponitur completiue sequente vero, vel non sequente. Terentius in adel. enim non sinam. Idem in Andria: enim vero Dauẽ nihil loci est segniciæ. Equidem reperitur approbatiua. Vergilius. Non equidem inuideo, miror magis vndique totis. Idem. xij. æneidos equidem merui, nec deprecor, inquit. potest etiam poni completiue. Et, ponitur copulatiue, vt Aeneas pius & fortis. Ponitur etiam causalis pro quia. Quintilianus libro primo. Harum verba effingere imitando conabitur puer: & natura tenacissimi sumus eorum, quæ rudibus annis percipimus. Reperitur etiam completiua, cum præponitur sibi ipsi, vt Aeneas & pius & fortis fuit. Primum enim & abundat, sed ponitur ornatus causa: quod & de reliquis copulatiuis & disiunctiuis dici potest. Etsi, aduersatiua est, cui respondet tamen. Cicero in oratione pro milone. Etsi vereor iudices ne turpe sit, & sequitur: tamen hæc noui iudicij noua forma. Etiamsi, aduersatiua est, quemadmodum tametsi, quibus æque respondet tamen. Igitur. itaque. idcirco collectiuæ, siue illatiuæ, siue rationales sunt. Cicero pro ligario: habes igitur, quod est accusatori maxime optandum constitentem reum. Idem in eodem: itaque quo me vertam nescio. ex superius nanque dictis hæc inferuntur, alias completiuæ sunt. Imo, illatiua quoque est sed ediuerso: vt Terenti, dictum puta, imo aliud. Ne, dubitatiua simul & interrogatiua est. Verg. j. eneidos: qui teneant, nam inculta videt, homines ne, ferę ne. Idem in. xj. iustiũ ne prius mirer, belline laborum. Dicimus etiã nonne pro an non. Vergil. in buc. nonne fuit satius tristes amarillidis iras, atque superba pati fastidia: nonne menalcam? Iungitur etiam abscissa per compositionem cum alijs partibus orationis. Vergilius. iij. æneidos: pyrrhin connubia seruas? pro pyrrhine seruas connubia. Idem in x. Omnipotens genitor tanton me crimine dignum duxisti? pro tantone. Inuenitur etiam ne adprobatiua, quod est quando nec dubitatiue, nec interrogatiue ponitur, vt Horatius. ij. sermo. clarus erit fortis, iustus, sapiens, ne etiam rex. Idem in eodem: o seri studiorum, qui ne putetis. Reperitur quoque, ne, causalis. & Neu a ne & ve composita. Vergilius. ij. æneidos: ne recipi portis, aut duci in mœnia posset, neu populum antiqua sub religione tueri. Necne quo que pro an non, dubitatiue simul & interrogatiue ponitur. Cicero. pro Flacco: vtrum vultis prætori flacco licuisse, nec nec? Nec, & neque, copulatiuæ sunt per abnegationem, vt si dixeris, Antonius non legit, neque lecturus est, aut nec lecturus est. Nam, & namque causales sunt. Vergilius. æole namque tibi diuum pater, atque hominum rex. Reperiuntur etiam completiuæ, vt idem in. v. heu nanque tanti cinxerunt æthera nymbi. Quam, reperitur electiue posita. Terent. in and. quæ in honeste hic voluit diuitias parare, quam honeste in patria pauper viuere. Quamuis, & quamquam aduersatiuæ sunt, quibus respondet tamen, quod aliquando sub intelligitur. vt Vergilius secundo. æneidos: quamquam animus meminisse horret, luctuque refugit, incipiam fubandi tamen. Quæ, copulatiua est, ponitur etiã nonnunquam completiue Vergilius. v. æñ. dixit que, & prælia voce diremit. Quia, sub continuatiua est reperitur autem in sacris literis frequenter pro vt adiunctiua siue causali. Quidem, a Prisc. inter completiuas ponitur, quod multis testimonijs confirmat. itaque miror tantam auiditatem fuisse Hieronymum Paulum apostolũ reprehendẽdi. Tractans enim verba illius, quę sunt scripta ad Colossenses: Nemo vos superet inhumilitate mẽtis. Illud (inquit) quod crebro diximus, & si imperitus sermone, rõ tamẽ scientia

Causalis, quæ causam continuationis explanat, vt quoniam. nam. namque. enim. vt.

Collectiua, siue illatiua, quę superiora colligit. vt igitur. ergo, itaq;. quare. quapropter. quamobrẽ.

Dubitatiua, quæ dubitationẽ aliquam cum interrogatione significat. vt an. ne. nec. uc.

Aduersatiua, quæ aduersam sententiam sequẽti aut præcedenti monstrat, vt licet, quãquã. quãuis. et si saltem.

Approbatiua, quæ rem aliquam approbat. vt si. siquidem. quando, quandoquidem, quidem.

Completiua, quæ ornatus causa. aut metrincessitate ponitur. vt quidem. enim. nam. nãq;. vero.

Causalis rursus diuiditur in continuatiuã. sub cõtinuatiuam. adiunctiuam effectiuam.

Continuatiua est, quæ continuationẽ, & cõsequẽtiam rerum significat. vt si. cum. dum. vbi.

Sub cõtinuatiua est, quæ causam cõtinuationis ostendit cum essentia rerum. vt quoniam. quia.

Adiũctiua est. quæ verbis subiunctiuis ad iũgitur vt si. vt, cum, vbi, quando.

Effectiua est, quę reddit causam effectus. vt enim. namq;.

Et, cuius potestatis est? Copulatiuę.

¶ De partibus orationis, quæ aliæ pro alijs. & pro se inuicẽ ponuntur. Capũ. xiij.

QVę partes oratiõs aliæ pro alijs ponuntur? Omnes fere, quẽadmodũ quę sequũtur.

Nomen pro participio. vt fibilus. pro fibilans.

Nomen pro aduerbio, vt recens pro recenter.

Nomen, p interiectione. vt infandũ voce incõdita

Nomen pro cõiunctione, vt quare. quam obrem.

Pronomen, p nomine, pprio, vt ego, p Antonius.

Pronomen pro aduerbio. vt hoc pro huc.

Pronomen, p coniunctione vt ideo, p propterea.

Verbũ, p noũ. vt amare, p amore. viuere, p vita.

Verbum pro aduerbio. vt amabo. sodes.

nequaquã Paulũ de humilitate: sed de conscientię veritate dixisse etiã nunc approbamus. & quod Apostolus in eadem epistola subdit. Quæ sunt ratione quidẽ habẽtia sapientiæ, hoc ait loco quidem coniunctio superflua est, quod in plerisque locis propter imperitiam artis grãmaticæ apostolum fecisse reperimus: neque enim sequitur sed, vel alia cõiunctio, quę solet, vbi quidẽ positum fuerat, respondere: mã quidem plerumque aduersatiua reperitur. Hęc Hierony. Quin, tolle Prisc. ponitur collectiue siue illatiue.

Vergil. x. gẽ. quin occidit vna sarpedon mea progenies. ponitur etiam pro cur nõ præsenti indicatiui iuncta, & semper interrogatiue. Vt Persius: quin damus id superis de magna quod dare lance. Vergil. in buc. quin aliquid saltem viminibus, mollique paras detexere iunco? vtrobique pro cur non. ponitur & p quod non cum subiunctiuo. Idem in. iij. æñ. hic tibi nequa moræ fuerint dispendia tanti quin adeas vatem. ¶ Si, adiunctiua est cũ verbo subiũctiuo adiuncta, vt si legeris, eris doctus. est etiam si causalis siue continuatiua. vt si sterilis, dormit. si ambulat, meuetur.

¶ Est quoque approbatiua cum indicatiuo iuncta. Verg. x. gẽ. si quid vsquã iustitię est, & mẽs sibi cõscia recti. Idem in. ij. Dij, si qua est cœlo pietas, quę talia curet. Reperitur etiam abnegatiua. Verg. xj. gẽ. Tu nunc stares immanis truncus in armis, esset parcetas, & idẽ si robur ab annis. Est autẽ coniunctio abnegatiua, quæ verbis coniuncta posse fieri rem ostendit, sed propter causam aliquam, ne fiat impediri, vt fecissem si potuissem. Saltem aduersatiua est. Vergil. iiij. æñ. saltem si qua mihi de te suscepta fuisset. Sed, & Sedenim copulatiuę sunt ex aduerso. Verg. j. æñ. progeniẽ, sedenim Troiano a sanguine duci. Seu & siue disiunctiuę sunt. Vergil. ij. æñ. siue errore viæ, seu tempestatibus acti. Reperitur etiã subdisiunctiue, vt si dixeris: alexander, siue paris: atrides, seu agamẽnõ. Tamen aduersatiua est, respondens illis et si tametsi, quamuis, quamquam. Cicero, p milone, etsi vereor iudices. de ijs de sequitur: tamen hæc noui iudicij noua forma. &c. Reperitur etiam complectiua cum superiori aduersatiuæ non respondet: vt apud Papinium. xj. thebaï. me miserã vinces: tamen hęc prius arma necesse est experiare domi. Tametsi aduersatiua est, quemadmodum eius simplex etsi. Tum copulatiua est, iungitque res pares cum succedit alteri tum: cum vero succedit cõiunctioni cum, iungit aliquid quod maius sit. vt Laurentius diligentissime colligit. Ve & vel, disiũctiuę sunt. Reperitur etiã vel subdisiunctiua simul. vt Terẽ. in Eunu. vel rex semper maximas mihi grãtias agere. pro etiam posuit. Reperitur &. subdisiunctiua discrete. vt si dixeris. Toto die vel dormit, vel legit. Vero, copulatiua siue distributiua est, quia distribuit diuersas res diuersis personis, vt Aeneas fuit pius, Vlysses vero callidus. Reperitur etiã completiua. Vt, causalis est: vt si dixeris: Venio, vt legam: exercẽo te, vt sis sanus. Reperitur & adiunctiua. Vt Terentius: si est (inquit) patrue, vt Antipho culpam in se admiserit.

DE partibus orationis, quę alię pro alijs: & pro se inuicem ponuntur. Capũ. xiij. Solet turbare hoc plerumque grammaticę artis ignaros, quod eandem particulam sub diuersis partibus orationis reperiunt. Itaque cum singulatim de octo partibus orationis disputarum sit, hoc in loco inducit caput, in quo ostendit, quemadmodum particulę quædam orationis ponuntur pro alijs, quam in prima positione fuerãt: atque rursus. quę dã ponũtur pro seipsis inuicẽ, vt nomẽ pronomine, p nomine, &c. ¶ Nomen igitur pro participio positum reperitur, vt apud Vergil. secũdo æneidos. sibila lambebant linguis vibrantibus ora. vbi Seruius, dicit sibila poni pro sibilantia, nam participium est. Idem primo Georgicorum. coruscа fulmina molitur dextra: quod eodem modo pro coruscantia exponit. ¶ Nomen pro aduerbio. vt recens pro recenter. Vergilius. iij. Georgic: sole recens orto, aut noctem ducentibus astris. Salustius. coria recens de tracta veluti glutino adhęrebant. Gelsius. libr. xj. recens natis notum & familiarem victum offert. Vergilius. ij. Georgic. Flos apprima tenax, pro apprime. & in eodem: densa fere, pro dense. & in. iij. asper acerba sonans. pro acerbe. Nomen pro interiectione. Vergilius. j. æneidos: nauibus infandum amissis vnius ob iram. neque enim adsuerbium tantum est hoc in loco infandum pro infande: sed quia cum affectu mentis profertur inconditæ voce, interiectio est. hoc enim tantum interiectio ab aduerbio distat: quemadmodũ suis locis diximus. ¶ Nomen pro coniunctione, vt quare, quæ ex quis & res componitur. quamobrem, quapropter ex nomine & præpositione. ¶ Pronomen pro nomine proprio, semper. n. pronomen sic ponitur, vt ex illius diffinitione manifestum est: sed suus. a. um. plerumque pro proprius. a. um. reperitur, vt suum est hominis redere. i. proprium. ¶ Pronomen pro aduerbio. Vergilius. viij. æneidos. hoc tunc ignipotens cœlo descendit ab alto. vbi Seruius inquit: hoc pro huc posuit secundum antiquum morem. nam antea hoc aduerbium loci fuit, nunc aboleuit sicut illo pro illuc. ¶ Pronomen pro coniũctione, vt ideo quę ab id & eo componitur, propterea, quæ ex propter & ea: quapropter, quæ ex qua & propter. ¶ Verbum pro nomine. Teren. in eunu. extrema linea amare nonnihil est. pro amoris. Persius, nostrum istud viuere triste. pro vita tristis. ¶ Verbum pro aduerbio. Mar. dic inquis rogo. Marce, dic amabo. nam aduerbium blandientis est: quemadmodum & sodes, quo frequenter vtuntur poetæ comici.

¶Verbum pro interiectione,vt age pro eia. Verg.iiij.æñ.vtrũq; cõiunx it dicẽs:eia age rũpe moras.Idẽ in.j.quare agite.o iuuenes. ¶Verbũ pro coniunctione Lucain.vij.omnia maiorum vertamus busta li cebit.pro quamuis.Mar.laxior hexaphoro tua sit lectica licebit. Ouid.j.meta, placeat sibi quisque licebit Hora.j.ser.licebit ille repotia natales alio sue dierũ.De licet pro quãuis,vbique se offerũt exẽpla. ¶Participiũ pro nomine,de hoc abunde sumus dicturi libro in sequenti, cum disputabimus quot modis participium transit in vim nominis. ¶Participium ,p aduerbio. Verg.vj.ẽñ.ac belua Lerne horrendum stridens,pro horrẽde. ¶Præpositio pro aduerbio. Verg.j.æñ. postquam introgressi,& coram data copia fandi. Iuue. Fient ista palam.imo(quemadmodũ sepiꝰ diximus)quoties prepositio nõ iungitur casibus,aduerbium est. ¶Prepositio pro interiectiõe,vt pro,cum circumflectit̃,quę) vt ait Prisciã,)interiectionis loco ponitur. Salust. in catil. Pro deum atq; hominũ fidẽ. Vergl. iiij.pro Iupiter ibit hic,ait. Idem in huc, a silice in nuda connixa reliquit, vbi Seruius. (inquit) ad hoc pertinet premissa dolentis interiectio. Sunt, qui aspirationem in fine addant differentię causa. ¶Præpositio pro cõiunctiõe,vt,ppterea,quapropter. ¶Aduerbium pro nomine.vt Mart. Iustitis, satis est. & si dixeris:satis est mihi diuitiarum. Vergil.vij.æñ. terrorum & fraudis abunde est. ¶Aduerbium pro coniunctione.Idem.j.ẽñ hic tibi fabor enim,quando hæc te cura remordet. ¶ Coniunctio ,p aduerbio,vt cum pro quando.Imo frequenter aduerbium & coniunctio sibi ceduntita vt non facile qui busdam in locis discernere possis cõiũctio, an aduerbium sit aliqua particula orationis ¶Coniunctio pro interiectione.Hora.ij.ser. vt pereat positum rubigine telũ.nisi enim interiectiue proferas vt,frigidiuscule dixeris: quod alias erit concitatissimum. ¶Quæ partes orationis.Nomẽ ponitur pro nomine,vt Dardanus pro dardanius, hoc est primitiuũ pro deriuatiuo. Verg.iiij. æñ.hauriat hũc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus.i.Aeneas Dardanius. & eodẽ modo per reliqua nominis accidentia. ¶ Verbum pro verbo, vt populo ,ppopulor. Verg.iiij.ẽñ. Ac velut ingentẽ formicę farris acerũ cum populãt. Proper.lib.iij.hic olim ignaros luctus populauit achiuos. pro eo quod est populantur& populati sunt:nã ppłõ in sermonis latini vsu frequenti nõ est:sed populor,multa quoque alia verba huiusmodi reperiunrur,quæ Nonius ex antiquorum vsu diligentissime collegit. ¶Participiũ pro participio, vt Salust. alieni appetens, sui profusus. pro profundens:nam participium est loco nominis positum. ¶Præpositio pro præpositione vt Verg.ix.æñ.Ibat in Eurialũ.pro cõtra.Idem.j. Georg. sub ipsum arcturum tenui sat erit suspendere sulco. Quod Ser exponit pro circa.Aduerbium pro aduerbio. Vergil.j.ænei.Hic illius arma, hic currus fuit. pro illic. Et hic aduerbium loci pro aduerbio temporis: Idem in eodem. Constitit hic,arcumque manu,celeresq; sagitas.hic posuit pro tunc.Et notandum aduerbia loci plerumq; poni pro aduerbijs temporis:sed non econtrario aduerbia tẽporis ,p aduerbijs loci. ¶Cõiunctio ,p cõiunctione vt Terẽ.in phor.ne simili vtamur fortuna,atq; vsi sumꝰ.atq; posuit ,p quã.

Verbum pro interiectione,vt age agite.
Verbum pro coniunctione,vt licet licebit.
Participium pro nomine,vt sapiens diligens.
Participiũ ,p aduerbio,vt horrendũ pro horrẽde.
Præpositio pro aduerbio,vt coram palam.
Præpositio pro interiectione.vt pro.a.
Prepositio,pcõiũctione,vt,ppterea quapropter.
Aduerbium pro nomine.vt satis est.abunde est.
Aduerbiũ ,p coniunctione,vt quando pro quoniã
Coniunctio pro aduerbio,vt cum pro quando.
Coniunctio pro interiectione,vt at.

Quę partes orationis penũtur inuicẽ proseipsis?

Oẽs fere.Nomẽ ,p noie.vt dardanꝰ,pdardanꝰ.
Verbum pro verbo,vt populo pro populor.
Participiũ pro participio,vt profusus pro,pfundẽs
Præpositio pro præpositione.vt in pre contra,
Aduerbiũ ,p aduerbio,vt hic loci,,ptunc tẽperis.
Coniunctio pro coniunctione.vt vel pro et.

¶De syntaxi & eoꝝ constructione. Caꝑ.xiiij.

QVid est syntaxis? Sciẽtia qua bona cõstructio a mala dignoscitur.
Vnde dicitur syntaxis? A syn quod est cõ.& taxis ordino,a quo est taxis,quasi Coordinatio.
Quid est constructio? Congrua dictionum ordinatio.cõgruã perfectanq; sentẽtiã demõstrans.
Quid est oratio? Vt Scaurus diffinit,ore missa.& perdictiones ordinata pronuntiatio.
Quotuplex est oratio. Quadruplex.Perfecta,q̃ ꝑfectũ sensum in animo auditoris generat,vt ego amo deũ.Imperfecta, quæ imꝑfectũ sensum in animo auditoris generat,vt si deũ amaueris.Finita.in qua verbũ finitũ ponit.vt ego amo. Infinita.in qua verbũ infinitũ ponit.vt me amare.

DE syntaxi.Caꝑ.xiij. ¶ Cum tres libri superiores circa singulas orationis partes versati sint: liber sequens cum breui commate huius libri tertij,totus est de constructione,quæ græce syntaxis dicitur.Itaque primo dicit,quid sit syntaxis.& vnde dicitur, quid constructio,quid oratio. De inde orationem diuidit in quatuor formas,hoc est,perfectam,imperfectam,finitã infinitam:quæ omnia quoniã plana sunt,ad difficiliora ,ppercm. ¶Quid est figura cõstructionis? Quemadmodũ(inquit Seruius,in.v.ẽñ.)inter barbarismum & lexin,hoc est,latinam eloquutionẽ & perfectam metaplasmus est qui vno sermone sit ratione vitiosa:ita inter solœcismum & schema.i.perfectam sermonum connexionem figura est, quæ fit contextu sermonum ratione vitiosa. Ergo metaplasmus (inquit) & figura media sunt:& discernuntur peritia & imperitia. sed de barbarismo. & solœcismo.de lexi & schematis. atque metaplasmo suo loco dicetur:nunc de figura,quomodo a Seruio accipitur figura syntaxeos(hoc est constructionis) agendum est. Dicit igitur figuram constructionis esse modum dicendi nouatum, hoc est,a naturali & cõsueto sermone mutatum,ac perinde vitiosum,nisi aliqua ratione excusetur, qui quidem modus versatur circa grammaticas constructiones: hoc est in contextu partium orationis.

¶Quotuplex est figura constructionis? Multo plures sunt figuræ constructionis, quam octo;sed reliquis in alium locum relictis de his,quæ frequentius in vsu reperiuntur,differit:quas enumerat. ¶ Euocatio,quæ græce ecclesis vocatur,fit quoties nomen tertię personæ rediicitur ad primã, vel ad secũdã. Improprietas autẽ in hoc est,quod cũ dico ego Antonius lego.Antonius quod alias est nomen tertiæ ꝑsonę,hic cedit pronomini primæ personæ,quod verbũ huic non illi redditur. Excusatur autem hæc improprietas, quoniã verbũ semper digniori respõdere debet. Prima nanq; ꝑsona ordine naturę dignior est secũda,& secunda tertia. ¶Appositio,quę ,pstheſis græce dicitur, est immediata duorum substãtiuorum coniunctio.& ponit exemplũ exprimo ẽñ.miratur molẽ Æneas magalia quondã.Improprietas autẽ in hoc est,quod duo substãtiua sine coniunctione esse non possunt in oratione, sed excusatur vitiũ,qđ dictio apposita sic iũgitur apponenti,quasi adiectiuũ.qđ aliquid in substãtiuo determinat & exponit. ¶ Prolepsis,quę latine interpretatur præsumptio est(vt a Donato atq; Diomede diffinitur) præsũptio rerũ ordine sequutarũ,& vterq; ponit exẽplũ ex Verg.xij.æñ. Interea reges, ingẽti mole Latinus. Quadrijugo inuehitur curru.& sequitur.higis it Turnus in albis, hinc pater Æneas Romanæ stirpis origo,& iuxta Ascanius magnæ spes altera Romæ procedũt castris.Sed, quẽadmodũ Prisc.lib. xvij.qui est de cõstructiõe dicit si in cõstructione diuidiorũ per ,plepsim præponitur verbũ plurale ad vtrũq; sequens licet nominatiuũ anteferre.vt aquilæ ętoilauerunt hæc ab oriente,illa ab occidẽte:sin ad ea,quę diuidũtur verba singulariter consequatur,genitiuũ oportebit præponi pluralem diuidẽdo.vt aquilarũ altera volauit ab oriente,altera ab occidẽte. Excusatur autẽ,quia verbũ siue præpositũ siue cõsequẽs iure exigit sibi nominatiuum. Est & prolepsis implicitæ quale est illud apostoli: alter alterius onera portate,intelligitur enim qđ alter portet onus alterius,& alter alterius. Simile est illud Verg.ij.æñ.alterum in alteri mactatos sanguine cernã.hoc est Anchisen in ascanij,et Ascanij in anchisen:& creusam in ascanij & ascanium in creusæ.&c. Est quoq; aliud prolepsis genꝰ:cũ id qđ posterius accidit,ante tẽpus ascribitur:quale est illud Verg.lauinaq; venit litora.Lauinũ enim quemadmodum Diomedes & Seruius dicunt nondum erat,quo tẽpore æneas Italiam venit,& apud Sallustium montem sacrum & auentinũ insedit:qui mons ob hoc quod illum plæbs insederat, postea sacer dictus est. ¶Syllepsis,quæ latine interp.cõceptio,a Donato & Diomed.diffinitur sic:Syllepsis est dissimilis ac diuersarum clausularũ per vnã verbũ cõglutinata conceptio,ut Verg.j.æñ.hic illius arma,hic currus fuit.Idem in huc.sunt nobis mitia poma,castaneæ molles,& prelli copia lactis. Est etiã syllepsis quoties fit adductio indignioris ad dignius,quod tribus modis cõtingit.genere,numero,& persona.Genere,vt masculinũ cõcipiat fœminini & neutrũ. fœminini cõcipiat neutrũ.Numero,vt pluralis cõcipiat singulare.Persona,vt prima cõcipiat secũdã & tertiã,secũda vero tertiã.Quod vero dicit in cõceptiõe requiri copulatiuã cõiunctionẽ.vel,cũ,prepositionẽ,intelligendũ est cũ prepositio (quẽadmodum ait Iuliscõ sultus)ponitur pro &.vt sidicas:tu cũ Antonio legitis,p eo quod tu.& Antonius.Tale est illud verg.i. ẽñ.Remo cũ fratre Quirinus iura dabũt.pro eo qđ remus & frater.In illo vero qđ Horat,dixit:tu quid ego & populꝰ mecũ desideret audi.nulla est figura,nedũ ꝑsonarũ cõceptio, quẽadmodũ ediuersis nimis licẽter,atq; haud scio an tollerabiliter dictũ sit,quod legimus in euãgelio Hieronymo interprete: pater tuus & ego dolẽtes quærebamus te.nã & si numerorum & personarũ cõceptio recte facta est,ordo tñ illarũ est inuersus,qui debuit esse ego & pater tuus dolẽtes quærebamus te. Quod si Hebraici sermonis idioma illud tolerare põt,græcus tñ atq; latinus reformidat:de quo in prologo huius operis plura dixim⁹. ¶Zeugma,quæ latine interpretatur iugatio,siue iunctura,siue adiũctio est,quẽadmodũ Donatꝰ atq; Diomed.diffiniũt vnius verbi cõclusio diuersis clausulis apte cõfucta.addit Diome.cũ duo,aut cõplura ad vnã partẽ orationis iungẽdã referũtur.sit ait ꝑ zeugma variatio ꝑsonarũ.vt ego lego & tu & Cicero. numerorũ,vt Romani pugnãt & Hanibal.personarũ vt illud apli:hebræi sunt & ego.Hui⁹ ait figuræ cõuersio tribus locis poni põt,aut eñ ponitur vnũ verbũ,ad qđ sequẽtes sensus cõferãtur,vt vicit pudorẽ libidõ timorẽ audacia.rationẽ amentia.aut cũ in medio sensuũ loco positũ reperitur,vt apud Verg.iij.ẽñ.troiugena interpres diuũ,qui numina phœbi,qui tripodas clarij lauros,qui sydera sentis & volucrũ linguas,& præpetis omnia pẽne,sentis enim verbũ tã primis quã vltimis iungitur.ob id mese zeugma.i.zeugma medio nominatur.aut cũ vno verbo sensus claudũtur.quale est illud Ciceronis in catilinã.nihil te nocturnũ præsidiũ palatij:nihil vrbis vigiliæ:nihil timor populi:nihil cõcursus bonorum omnium:nihil hic munitissimus senatꝰ habẽdi locus:nihil horũ ora vultusq; mouerunt:sensus superiores concluſit vno verbo mouerunt,& inde hypozeugma dicitur:hoc est zeugma ab inferiori.

¶ Antiptosis dicitur ab anti, quod est pro. & ptosis, casus: vnde & Diomed. atque Donatus dicunt solœcismum esse per casuum immutationem: cum vero subest ratio aliqua, figura est, quæ latissime patet. Atque omissis quæ Marcellus colligit ex vario autorum vsu nominatiuus ponitur pro genitiuo. Verge. v. æñ. Cressa genus pholoe, gemini circum vbera nati. i. generis Cretensis. Gell. lib. xvij. Aristoteles (inquit) libri sunt omne genus elegãtię referti, idest omnis generis. Et in digestis titulo de fundo instructo, eadem ratione ponitur accusatiuus pro genitiuo, nisi forte & nominatiuus est. in. l. cuius initium est quesitum. Supellecticarios (inquit) & cæteros id genus seruos. pro eius generis. Liuius quoque apud Priscia. Quando duo (inquit) consules eius anni alter morbo alter ferro perisset, sufferetum consulẽ negabant comicia habere posse, duo ordinarij consules dixit, pro duorũ consulum ordinariorum: nam, quemadmodum diximus in prolepsi, si ad ea quæ diuiduntur, verba singulariter consequatur, genitiuum oportet præponi pluralem diuidendo. Nominatiuus quoque ponitur pro vocatiuo. Verg. i. cũ. gnate meæ vires mea magna potentia solus. Plinius. lib. vij. natura. histo. salue primus omnium parens patriæ appellate. Nominatiu⁹ pro ablatiuo. Cicero in Lælio, quid enim indigens Affrican⁹ mei, p in quo, & illud ex euangelio: Si quid aliquẽ de fraudo, reddo quadruplũ, pro in aliquo. Genitiuus pro nominatiuo. Cicero in. j. de diuinatione: cum illius diei venit in mentem. pro ille dies, quod exemplum inter idomata sermonis latini Diomedes posuit. Idem quoque Cicero in verrẽ: ita velim mihi deos propitios, vt cum illius mihi temporis venit in mentem. pro illud tempus. Valla aliquod substantiuum in his clausulis sub intelligendum esse opinatur, puta condicio, aut status, aut fortuna. Genitiuus pro nominatiuo vel accusatiuo ex figura græca. Terentius: quot illic hominum litigãt, pro quot homines. Idem: dij boni boni quid porro. pro quod bonum Horat. j. sermo. ille repotia natales, alios ve dierum. pro alios dies. Genitiuus pro ablatiuo. Cicero ad herenim: oratoris officium est ijs de rebus posse dicere, quo ad eius fieri poterit. i. ab eo. Datiuus p accusatiuo & præpositione. Vergi. j. æñ. inferretq; deos latio. i. in latium, & in eodem: venturum excidio Lybiæ. i. in excidium. Accusatiuus pro nominatiuo. Verg. j. æñ. vrbem quam statuo vestra est, pro vrbs. Vocatiuus pronominatiuo, septimus casus pro genitiuo. Verg. i. eũ. sunt mihi bis septem præstanti corpore nymphæ: pro præstantis corporis. Plinius. libro. vij. natural. histo. gẽtem syluestrem stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Alia ratione Plautus in casina posuit septimum casum pro genitiuo: habet (inquit) gladium, sed duos: quibus altero te occisurum ait, altero villicum: quibus dixit pro quorum. ¶ Synthesis græce latine interpretatur compositio: quæ quoties fit, solœcismus est, nisi alaqua ratione excusetur. vt Verg. i. æñ. pars in frustra secant, verubusque trementia figunt. pars posuit pro alij. Horatiactamus, iampridem omnis te Roma beatum. omnis Roma posuit pro omnes Romani. Terentius in adelphis. aperite aliquis actutum ostiũ, pro aliqui ex vobis aperiant. Apuleius. ij. floridorũ: ingens hoim frequentia conuenere. pro homines frequentes. ¶ Synecdoche græce interpr. cõprehensio: & est quoties id, quod est partis, datur toti: vt niger capillos. pro eo quod est habens capillos nigros. Dicit autem posse fieri per verbum subaudi neutrum, aut passiuum. Verg. iij. Georg. micat auribus & tremit artus. Idem primo æneidos: expleri mentem nequit. i. non habet mentem expletam. Idem quinto, flauaque caput pectentur oliua, Per participium. Vergilius. j. eñ. nodoque sinus collecta fluentes, hoc est habẽs sin⁹ fluentes collectos. Per nomen adiectiuum, vt idem in eodem: nuda genu. i. habẽs genu nudum. Horati⁹ in carmine: quam notã duxit viuens videri, cætera suluus, hæc figura quamquam poetis tantum sit permissa, vtimur aliqñ illa: & historici, qui nonnunquã in genere dicẽdi poetas imitãtur. Liuius. xxij. ab vrbe Ac vero Hannibal ipse dum murum incautus subit. aduersum femur tragula ictus cecidit. Pomponius mella de Britannis: vltro (inquit) corpora infecti. Idem alio loco: Sermatæ totum brachati corpus, & nisi qua vident, ora tecti. Apuleius primo metamorphoseos: tremore (inquit) viscera quatior.

Antiptosis est casus p casu positio sub aliqua proprietate. vt vrbẽ quã statuo vestra est. & requiruntur tria, hoc est, vnum subiectũ, vna, pprietas, & quod ponatur casus pro casu.

Synthesis est attributio proprietatis vni vel pluribus copulatis: quod fit non gra vocis, sed significati, vt pars in frustra secant, & requirũtur tria hoc est vnum subiectũ, vel plura copulata: p. prietas: & attributio proprietatis cõcordãs cum significato & non cum voce.

Synecdoche est attributio partis ad totũ sub proprietate verbi vel participij, vel nominis adiectiui. vt explerimẽtẽ nequit, nuda gẽu nodoq; sinus collecta fluentes. Et requiruntur tria, hoc est, totum, pprietas, & pars in accusatiuo posita.

Minus rectum: item Aeneo: sonagali equum (

¶ FINIS TERTII LIBRI.

Liber quartus. Quemadmodum libro superiori dictum est, præceptiuæ grammaticæ partes sunt quatuor. Orthographia, quæ de litera. Prosodia, quæ de syllaba. Etymologia, quæ de dictione. Syntaxis, quæ de octo partium orationis constructione disputat. De litera pauca in eodem libro tetigimus: quia eius consideratio per singulas fere dictiones spargitur, atque ex libris, quos devocabulorum significatione partim ædidimus, partim æditurisumus, petenda est: quando quidem singularia sub generalib⁹ præceptis cõprehẽdi nõ possunt. De syllaba copiosius libro in sequẽti differetur. De etymologia parte illa, quæ circa singularium dictionum accidentia versatur, tribus libris superioribus per omnia fere disputatum est. Nam deriuationes significationesq; ad memoratos vocabulorum libros refertur. De quarta grammatices parte, quam græci syntaxin, nos partium orationis ordinem, siue constructionem uocamus, in hoc quarto libro disputabimus. Resumẽtes in primis, quod de combinatione adiectiui cũ substantiuo, relatiui cũ antecedente, nominatiui cũ verbo primo libro scriptũ est, quod q; in fine libri

fine libri superioris de figura constructionis diximus. Igitur primũ præceptũ constructionis id: qđ lib. primo diximus, propemodum naturale est, quod adiectiuum & substantiuũ in tribus conueniũt, in genere, numero. & casu. Quod si adiectiuũ cum substantiuo in illis tribus nõ cõueniret, solœcismus esset manifestarius: nisi aliqua ratione vitium illud excusaretur: vt Cicero ad atticum: Solius enim mei peccatum corrigi non potest. Idem pro murena: ex tuo ipsius animo coniecturam aperis. Idem in pisonem Dico mea vnius opera rẽpublicam liberatam. & illud ex euãgelio Lucæ, tuã ipsius animam pertransibit gladius. Excusatur autem hoc vitium, quod genitiui illi, solius, ipsius, vnius ad genitiuos substantiuos referimtur, qui recesserunt ab vsu: in quorum locum substituta sunt pronomina possessiua, quemadmodum libro primo diximus. Et infra, cum de constructione verborum impersonalium interest & refert dicturi sumus, ageturur: nã quod Cicero in tertio de oratore dixit: voluntari vestræ omnium parum non potest eadem necessitate excusari: cum potuisset dicere voluntati vestrũ, omnium parui. Illud vix tollerabile, quod Ouidius in epistola œnones scripsit: & flexti, & nostros vidisti flentis ocellos. nam & nostros posuit pro meos, & meos pro mis. Horatius vero, quę genitiuum esse ex syllabæ quantitate deprehenditur, non ad vocẽ sed ad significationem retulit. Quod si post illa pronomina possessiua, quæ pro substantiuorum genitiuis ponuntur, alterum substantiuum sequatur in genitiuo, intollerabilis erit constructio: quale est illud Boëtij in primo de consolatione: solãtur mœsti nunc mea fata senis. & illud eu. iij. libro regum: tulit filium meum de latere meo ancillæ tuæ dormientis. & illud quoq; Pauli apostoli in prima epistola ad Corinth. Salutatio manu mea Pauli, nisi forte sit appositio duorum substantiuorum pro mis sensis: mis ancillæ. mis Pauli, neq; enim portuit dicimus senis. meæ ancillæ. mei Pauli: quia error esset similis illi, cuius merito Valla Priscianum refellit dicentem. mei Prisciani eges. tui Prisciani egeo. significabat enim idẽ, quod meo Prisciano eges. tuo prisciano egeo. non me Prisciano eges. te Prisciano egeo. Ablatiui præterea numeri singularis horũ nominum siue participiorum præsens absens iũguntur cũ ablatiuis pluralibus quorundam substantiuorũ. vt apud Terentium in eunucho: nescio quid profecto absente nobis turbatum est domi. pro absentibus nobis. Plau. in amphy. neq; nobis præsente aliquis quisq; nisi seruus. Põponius atrellanarũ scriptor: quid enim apud forũ psente testibus mihi võ dicit. pro præsentibus testibus. Neuius: volumus donare præsente omnibus. pro præsentibus omnibus. Actius: est res aliqua, quæ præsente his prius natura instituit. pro præsentibus his. Præterquam autoritate potest excusari hoc vitium illa ratione Marcelli, qui putat has dictiones absente præsente formæ esse monoptotæ. Cenera quoque & numeri confunduntur, cum non ad vocem, sed ad rem adiectiuum refertur. vt Virg. vij. Aenei. pars arduus altis puluerulentus equis. Idem in. iij. pars grandia tendunt ob nixe frumenta humeris. & Horatius in primo sermo. legari misi magnis de rebus vterq;. & i. Ouid. de remedio. vtraq; formosæ me iudice sunt venerandæ. Idem in epistola œnones. Miscimus lachrymas mœstus vterq; suas. Huc etiam pertinet illud Verg. xij. Aeneidos: dant fenitum spumosi amnes, & in equora currunt, quisque suum populatus iter. Idem in eodem: pro se quisque viri summa nituntur opui vi. & illud Liuij: aui sumus cum parentibus certare: quæque ciuitas suis. Gerundium quoque adiectiuum genitiui singularis posse iungi cum substantiuo plurali suo loco diximus. Construuntur etiam inter se genera diuersa. vt Virg. dulce satis humor depulsis arbutus hædis. & quod sequitur: Triste lupus stabulis, maturis frugibus imber. vbi dulce & triste diuersis generibus copulantur. Illud quoque Lucan. in primo: hinc leges, & plebiscita coactæ. Relatiuum. Duplex est relatiuum alterum substantiæ alterum accidentis. Relatiuum substantiæ est, quod refert antecedens substantiuum, qualia sunt, quj, quæ quod. suus. sua, suum, & alia pronomina relatiua, quæ dicuntur identitatis. Sunt & alia relatiua, quæ dicuntur diuersitatis, vt alius, alter, reliquus. cæter cætera cæterum: si cæter vspiam reperiatur. Relatiuũ accidentis est, quod refert antecedens adiectiuum, cuiusmodi sunt qualis, quantus, quotus, cuias. Relatium accidentis cum antecedente debet conuenire, si non sequatur alterum substantiuum, cum quo iungi possit. vt si dicas: misi tibi libros mendoses, quales mihi dederas. Quod si alterum substantiuum sequatur, cum illo debet conuenire. vt est animal varium, qualis est mulier. est templum magnum, quantus est mons. Horat. tamen in epodo singulari exemplo relatiuum accidentis antecedenti retulit dices. Sed incitat me pectus, mammæ putres æquina quales vbera. Relatiuum vero substantiæ cum antecedente debet in genere & in numero conuenire, vt ego amo, qui doceo. Si tamen quis, vel qui inter duo ponatur substantiua, vtrique illorum referri potest. vt si dixeris: est animal, quod appellant orygen, vel quem appellant orygen. Si tamen substantiuum, quod sequitur, nomen est proprium: relatiui illi debet respondere, vt Salustius in catilina: est locus in carcere, quod tullianum appellatur. & Liuius: anxur fuit, quæ nũc sunt terracinæ, & Paulus in epistola ad galatas Hieronymo interprete: semini tuo qui est Christus. Vergilius primo Aeneidos, est locus hesperiam græi cognomine dicunt. vbi Seruius nõ tat debere subintelligi, quam, & nullo modo quem. Solœcismum tamen fecit Ennius apud Diomedẽ cum inquit: Quis tu es mulier, qui me insueto nuncupasti nomine? qui dixit pro quæ. Sed quemadmodum hoc vitium intolerabile est, ita illud excusari potest, quod Boetius de consolatione scribit: nihil imbecillius homine, quos morsus malcularum necat. nam cum homo indefinite significet, retulit ad singulos, qui sub specie humana continentur. Illud quoque Salustij in Catilina: interea seruitia repudiabat, cuius initio ad eum magna copia concurrebat, cuius dixit pro quorum: excusari potest, quod seruitia pro seruis singulari numero caret: quod si haberet, ita dixisset seruitium pro seruis, sicut iuuentutem pro iuuenibus: sed hoc in singulari dicimus, illud tantum in plurali. vel potius dixit cuius substantiue in genere neutro pro cuius rei, quale est illud Terentij in eunucho: qui habet salẽ, quod in te est. i. quæ res. Ad rem quoq; non ad vocem refertur quandoq; relatium. vt apud Terentium in andria: laudare omnes fortunas meas, qui haberẽ gnatum tali ingenio prædirum. meas dixit pro mis ea ratione, qua supra diximus in pronominibus possessiuis subintelligi genitiuos illos, quorum in locum successerant. Ergo pro laudabant omnes fortunas meas. i. mis, qui haberem gnatum, & cætera. E contrario idem in eodẽ Si quisquam est, qui placere se studeat bonis quam plurimis, in his poeta nomen profitetur suum, excusatur vitium, quod quispiam ad plurespe rtinet. Nominatiuus & verbum. Solœcismi quoq; fiunt contra hoc præceptum: sed excusantur aliqua vna ex figuris, de quibus in fine libri superioris dictum est.

LIber quartus de constructione. Quemadmodum omne verbum personale ante se cum nominatiuo cõstruitur,ita post se varies casus recipit: quam rẽ nunc aggredimur ab illo potissimũ faciẽtes initium: Quod verba partim sum personalia,partim impersonalia.Itaq; personale & impersonale duo prima genera sunt verborum,cum Diomed.atque Donatus partim ad significationem verborum,partim ad modos verbum impersonale referant.Illi nãque ad quinque genera verborũ, siue significationes addunt sextum,quod appellãt impersonale: & ad quinq; modos sextũ quẽ æque vocãt impersonalem. Nos tamẽ qui significationẽ in quinq; genera & modos in numerũ quinariũ diuidimus,prima diuisiõe verbũ impsonale & impsonale partimur: vt sit illud personale cuius tempora per numeros & personas explicãtur: impersonale,cuius tẽpora numeris & personis caret,Differt autem ab infinitiuo modo,qui & que numeris & personis caret: quod infinitiuus verbũ alterius modi desiderat,numeros & personas habet,sed implicitas: impsonale nõ indiget verbo alterius modi, quipotẽ ipsũ libere per omnes modos spargitur.Sed verbi impersonalis cõsideratiõe in aliũ locum reiecta,verbũ personale in quinq; genera(vt dialectici dicũt)subalterna diuidim⁹, actiuum.passiuum.neutrum.deponẽs.cõmune de quibus singulatim differentes dicimus: Actiuũ verbũ esse illud, quod in.o.desinit,habetq; passiuũ in.or. Hoc definitio nõ ofa,sed pleraq; huius generis verba cõplectitur, nã audeo,es,volo.vis.facio,cis,do.das,actiua esse nemo dubitat: quẽ tñ in voce passiua non habent audeor.volor.facior.dor.Illa quoq; defectiua odi odisti.noui nouisti.memini.nisti.cœpi cœpisti.inter actiua proprie numerãda sunt: quãdoquidem cum accusatiuo construuntur quæ tamẽ neq; vocem actiuam in.o.neq; passiuã in.or.habent. Et exigit ante se nominatiuũ.hoc cõmune est omnibus verbis personalibus. Pro persona agẽti.vel facienti,hoc propriũ est verbi actiui vel neutri actionẽ significantis: nam reliqua verborum genera possunt etiam passionem significare,exiguntq; ante se nominatiuum ,p persona patienti.vt exulo.as. letor.aris,criminor.aris. Accusatiuum in persona patienti: hoc etiam comuni & deponenti comune est,nisi quod omnia actiua possunt construi cum accusatiuo: non tñ omnia,sed quedã cõa & deponẽtia.Quod vero dixit in persona agẽti,vel faciẽti,non otiose dictũ est.Nã differẽtia illa inter agere,& facere, qua vtitur Arist.in,vj.æthicorũ &.ix.metaphysicorũ,no solum a philosophis,verũ etiã a studiosis linguę latinę obseruatur. vt Facere sit rerũ in materiã exteriorẽ trãseuntiũ.vt feci domũ.feci librũ.feci opus. Agere vero est rerũ immanentiũ.vt ago fortiter.ago prudẽter,ago orationem. Ego hoc loco non possum satis mirari,quę demẽtia grãmaticos cepe rit partim iuniores: partim etiam quosdam ex antiquioribus,vt verbum actiuũ diffrmãt, quod potest construi cũ accusatiuo nc im significãtiũ animal rationale: neq; enim aliam ob causam illos hoc scripsisse arbitror,nisi vt difficultatẽ augerẽt ijs in rebus,in quibus nulla erat difficultas. Nã quid per deũ immortalem obsecro te ad grammaticũ rei litterariæ præsertim adhuc rudẽ scire attinet: quid sit transire in animal rationale,quid in animal irratiõale: aut si dicere possum⁹ ego exerceo terrã.tu seminas agrũ.ille comedit panẽ: cur etiã si rerũ natura nõ patiatur)nõ possumus dicere,ego aro mulierẽ.tu seminas filios ille comedit puerum.atq; in voce passiua.ego aror,quemadmodum apud Ouid.q,metam. tellus dicit: totoq; exerceor anno,pro aror.sicut Verg.i.Geor.exercetq; frequens tellurem,atq; imperat aruis. & quod Paulus ad thimotheũ.cap.iij.scribit. Ego enim iam delibor. Quodsi seminor a patre: comedor a lamia,& similia dicere nõ possumus,quoniã illud dici posse rerum natura non patitur: at licebit dicere ego non aror,non seminor,non comedor,sed nec arari,neq; seminari,neque comedi possum.neq; illud dici posset,asinus centipes volat,bos alatus disputat.vulpes arguta cauillatur.& non intelligunt homines perditi aliud esse grãmatice loqui: aliud verum a falso distinguere,quod proprium est dialectice, Pari stultitia sunt,qui reni neq; philosophis quidem omnibus perfectã conãtur ad grãmaticẽ trãsferre,quo miserorũ simplicium que puerorũ ingenia vexent,& torqueant in re, quæ nihil ad illos pertineat. Aiũt nãq; verba illa metuo.timeo formido,& quæ ad sensus exteriores,interioresq; ptinẽt: qualia sunt.video.audio.tango.intelligo.sentio.cõstrui cũ noitiuo in persona patiẽti & cũ accusatiuo in persona agẽti,vel facienti. vt si dixeris ego video lapidem,quia lapis sensum videndi moueat,idcirco agere putãdus sit.Hoc est simplicitatẽ puerilẽ erudire: an nugis,vel potius nebulis quibusdã inuoluere? Aut cũ dicitur ego video lapidẽ,quomodo puer intelliget lapidis speciem oculos meos mouere: cũ etiã inter philosophos sint,qui dicant visionẽ per radiorũ ex oculis emissionẽ fieri? Eadem ratione pauca admodũ verba essent,q; nõ haberent significationẽ inuersam: vt in voce actiua persona agẽs, vel faciẽs sit in actõ: atque ediuerso patiens in noiatiuo cũ præsertim philosophi dicãt: qđ omne ogẽs agendo patitur hoc eñ modo,qui aliquid amat,ab illo patitur: cũ amor,vt phy sicidicũt,affect⁹,vel(vt iuniores.dicũt) passio sit.Sed hoc nõ magis ad grãmaticũ pertinet,quã verũ a falso diltiguere,cũ hoc ad dialecticũ,vt diximus,illud ad philosophũ prineat. Eius,hoc est verbi actiui,ppriũ posse cũ actõ construi,aut cõstruitur tãtũ cũ accusatiuo. aut cũ accusatiuo & genitiuo.vel datiuo,vel altero actõ,vel septimo casu: vel ablatiuo cũ ꝓpositiõe.a. vel ab. Ex quo fit,vt verbi actiui sex sint species. Species aũt nõ eo modo accipim⁹,quo grãmatici,q in singulis ptib⁹ oronis ponũt speciẽ,p illa forma,qua primitiuũ a deriuatiuo distinguitur: sed q̃ dialecti ci,qui gñri supponũt species: vt cũ sint quinq; gña verborũ,quodlibet gẽus rursum diuidatur in species

¶Liber Quartus de construcione octo partium oratiõis. Cap. primũ. de constructione verborum actiuorum.

VErba partim sunt personalia,partim impersonalia.

Personalia sunt, quæ habent numeros & personas.

Impersonalia,quę carent numeris & personis: de quibus postea dicemus. Personalia rursus in quinq; genera diuiduntur Actiu.um.Passiuum Neutrum .Deponens. Commune.

Actiuum verbum est illud, quod desinit in o.& habet passiuũ in or.& exigit ante se nominatiuũ in persona agentiuel facienti: & accusatiuũ in persona patienti. Eius complures sunt species.

¶Prima igitur verborũ actiuorũ species est,quæ post se cõstruitur cũ accusatiuo tãtum: vt amo vxorẽ doceo filios.Nõ quod vllum sit verbum,quod præter accusatiuum non possit alios quoque casus recipere,sed quod plerũque accusatiuo contẽtum sit.vt ego amo vxorem voluptati amore quodam singulari,doceo tibi filios grammaticam tanti,quanti alius dialecticam. Atque econtrario nullum verbũ est, quod nõ possit absolutum reperiri.vt Quidius,prima mihi nutrix tenĕ dixit amas.neque enim ex hoc quẽ amaret. Possum⁹ enim in qualibet specie pauca verba,illa præcipue,in quib⁹ alia qua difficultas est,nam reliqua a lexico illo nostro diffusiori repetẽda sũt. ¶Amo amas Inter amo,as.redamo.as. deamo,as: adamo as.diligo,is.colo.is.hoc interest,qđ amare est vehemẽter,atq; affectu quodã cæco, & immoderato aliquid amore,psequi. ¶Redamare vero est repensionem in amore facere: vt Apulcius in libro de philosophia, nec reciprocari queant,vt ament,qui redamantur ¶Deamare est adhuc vehemẽtius & plꝰ quã amare.vt Terẽtiꝰ in Heautõ. deamo te (inquit)syre. ¶Adamare est idipsũ facere, sed lasciuiori qdã atq; amatorio modo. Quę differẽtia,vel Quintiliãi verbis ostẽditur in declamatione ꝓ vxore,Matres(inquit)liberos suos tãquam adamarint,amãt. & quo modo id fiat subiũgit,videbis oculos nunquã a facie vultuq; deflectere, comere caput,habitũque cõponere,& quæ sequũtur. Cicero tamẽ in epist.ad Curionẽ pro amare tantũ posuisse videtur,cum scribit,quarum laudum gloriã adamaris. ¶Diligere vero rationẽ quandam atque electionem præsefert,vt diligere sit opus rationis. amare vero eius partus irrationalis,qua cõcupiscim⁹ Vnde & in sacris literis frequẽtior est vsus. dilectiõis quã amoris. quod huic passio,illi vero ratio subest. Cicc.in epistola ad Brutum.L.Clodius valde me diligit,vel ꝑhaticoterõ,id est, exꝑsi⁹ valde me amat. Idẽ alio loco. Dolabellã antea diligebam,nunc etiã amo. Adque adhuc alio in loco. Sic igitur facies,& me amabis,aut quo sum cõtentus diliges. ¶Colere est superiores gradu ac dignitate cũ obseruantia quadam amare quã differentiam dilticho illo Martialis ostẽdit: Vis te sexte coli: volebã amare. Sed si te colo Sexte,nõ amabo. Nã omisso sensu turpiori,in quo pleriqueꝝ volũt videri ingenioſi,hoc vult poeta significare: cũ amicitia teste Aristotele nõ possit esse nisi inter equales,o sexte tu vis coli tanquã ab amico inferiori. Ego videbã amare te tanquã æqualẽ, sed si colo te quasi maiorem amicum,non amabo te: quia iam non est equalis ea ratione qua vis a me coli.& obseruari. ¶Colo colis colui,præter eam significationem,quã supra memorauimus,significat etiam exercere,vel adornare: vnde & agricolas & colonos dicimus,qui colũt agros.& faciem colore fœminæ dicuntur. Est etiam colore habitare,vt apud Vergiliũ in buc.Pallas,quas cõdidit, arces ipsa colari. & Iuu,nos colimus vrbẽ tenui tibicine fultam. ¶Traho. is traxi.est violẽter raptare.Ducere vero est ijs,quæ sponte sequuntur,quasi ductum exibere.Quã differentiam Seneca in epistola.cviij,at Lucilĩ ostendit dicens.fata volentem ducunt, nolentem trahunt. ¶Aduco præterea composita deduco & reduco,præter generalem significationem,significant etiam specialiter comitatus officiũ alicui præstare Horatius pri.serm.occurrã in triuijs deducã.Martial' dum te prosequor,& domum reduco. Inter deducere quoque nauẽ,& subducere nauẽ est differẽtia: quod deducere,est ex nauali in aquã immittere. Ver ij.æñ.deducũt socij naues: Idẽ in quarto:& littore celsas deducũt toto naues.Liuius,xxiij.ab vrbe condita: nauibus lõgis at Caralis subductis.& paulo post,nauibus lõgis deductis. Vergi. primo æneidos: vrbẽ,quã statuo,vestra est: subducite naues. ¶Agete quoq; boues,boues capras est quasi ante se cogẽdo impellere.Ouidius primo metamorph.ac agit,vt pastor per deuia rura capellas. Vergilius in buco.et ipse capellas protinus ager ago,hanc etiamvix tityre duco.Nam capram illã,quæ partu soluta erat,deducebat.& idest,se illi ducẽ exibebat,vix q; illũ sequi poterat: reliquas agebat. Est etiã agere equũ,asinũ,mulã illos tergo ensidẽdo moderari. Vt in epigramate illo Mart. quo pleraq; huius Verbi significatiões cõplex⁹ est poeta: Sẽper agis causas,& res agis Attale sẽper. Est,nõ est,qđ agas,Atalle semp agis Si res & causæ desunt,agis Atalle mulas.Atale nequid agas desit,agas animã. Sed quemadmodum ducere,& trahere,& agere dicimus illa,quæ nobiscum,& in aliqua corporis parte habemus.

Vehere autem ea tãtum,quæ humeris,aut capite portamus:sic equus vehit sessorem,nauis nautã,& illud Ouidij pri.mera.fuluos vehit vnda leones & Vergi.vj.a ñ.Hi quos vehit vnda sepulti.Quæ vehuntur,dicũtur etiam portari,ferri,baiulari,Verg.pri.eñ.Portãtur auari pygmaleonis opes pelago,sed qđ manu portatur,nõ recte dicitur vehi.¶In choo inchoas semper cum actõ cõstruitur.vnde Diomedes inter idiomata accusatiui illud posuit.Ver.iij.geor.te fine nil altum mẽs inchoat.Idem.vj.æñ nocturnas inchoat aras.Hinc Georgius Merula iure Galeriõ Martiũ præceptorẽ meũ reprehendit,qđ in titulo cuiusdã operis sui scripsit,liber inchoat primus.¶Incipio & si cũ actõ cõstrui possit,recte forsan possis dicere,liber primus incipit,sed rectius profecto:liber primus incipitur.¶Ineo inis.autore Valla,cũ in hac significatione accipiatur:nũquã nisi de rebus maximi momenti dici soleat.vt ineo pacẽ.societatẽ:sed non ita possis dicere ineo prãdiũ,ineo cõuiuium.Huius quoque verbi participiũ præsentis positũ absolute sine accusatiui cõstructione maioribꝰ rebus adhibetur.vt ineũte vere.in etate puerilia.nõ autẽ,recte possis dicere,ineunte die.ineunte dormitiõe:sed potius incipiẽte.¶Disco.cis.Discere est eorũ,quæ ignoramus cognitionẽ assequi.Martia.dicse quod ignoras marsi,docticꝫ pedonis.¶Ediscere est illa,quæ didicimus memoriæ mãdare.Cice.pri.de orato exercẽda est memoria,ediscẽdis ad verbũ quã plurimis.¶Dediscere est illa:quæ edidicimus obliuisci.Idẽ in.iij.eiusdẽ:ob eamque causam dedisceret ediscẽdo iuuẽtus nostra.¶Oppugno.as. oppugnare & impugnare est pugnãdo aliquẽ locũ agredi.Verg.v.æñ. Ille velut celsam oppugnat qui molibus vrbẽ.¶Propugnare est oppugnãtibus repugnare:vnde & turriũ,ppugnacula dicta sunt.¶Expugnare est oppugnando capere.Ex quo interpretis error,vel potius librariorũ cõuincitur,qui in psalmo pro:sæpe impugnauerũt me,vel oppugnauerunt me a iuuẽtute mea,scripserũt:sæpe expugnauerũt me a iuuẽtute mea.Nã si expugnauerũt,id est,pugnãdo cœperunt propheta:quomodo nõ potuerũt illi præuallere? esse autẽ librariorũ,nõ interpretis,errorẽ ex eo suspicari possumus:quod in psalmo.xxxiij. differẽtiã observauit dicẽs,Judica dñe nocẽtes me.expugna impugnãtes me.¶Capio.is.cœpi,est capere vel accipere spõte,vel nõ spõte,vt magnã cœpi molestiam.magnum cœpi dolorẽ.accepi vulnus in prælio.accepi pecunias in bello.¶Sumere est tãtum sponte,Valeriꝰ maximus:non coactus ensem accipere:sed sua sponte sumere videtur.Dicimꝰ præterea reciproce capio voluptatẽ:& voluptas capit me.Cice.in epistо.magnã cœpi ex tuis literis voluptatẽ.Idem:me summa cœpit voluptas.¶Paco.as. pacare,est pacẽ victis imponere:atcꝫ leges illis dare.Verg.in buc.pacatũcꝫ reget patrij virtutibus orbẽ.¶Placare est ab indignatione ad lenitatem reducere.Verg.ij.æñ.sanguine placastis vẽtos & virgine cesa.¶Pacificare,tum placare,tum pacẽ facere significat.Catullus:Hostia cælestes pacificasset heros:Si.Ius lib.xv.pacificãs divos.Salust,in Iugurtha.metellus initio iugurthæ:pacificante præsidiũ impossuerat.Justinus li. vj.pacificari cum altero statuit.¶Lasso.as.lassare est propemodũ fatigare,& pertinet tantum ad animata.Juuenalis: & lassata vires nondum satiata recessit.Laxare vero est,quod erat contractũ explicare:& pertinet ad inanimata.Lucanus,in.v,totosque rudentes laxauerẽ sinus.Eadem differentia est inter lassus & laxus:quoniã lassus est labore fatigatus:laxus vero fluxus atque solutus.Terentius:lassus sum,sed non de fatigatus.Vergilius primo æneidos:& pmere & laxas sciret dare iussus habenas.¶Abdico.as.abdicare est expellere filium a bonis,dum viuit pater:aut quomodolibet aliqđ alienare.Terẽ,generũ abdicat.Exhæredare vero est post mortẽ illud idẽ facere.Martialis:exheredauit te philomusꝰ pater.Dicimus quoque abdicauit se consolatu,abdicauit se magistratu.pro eo quod vulgo dicitur,resignauit consulatum & magistratum.

Veho vehis vexi.por lleuar,o traer encima dessi. vt Vehe me humeris.

Porto portas portaui.por llcũar,o traer en su cuerpo.vt porto pecunias.

Fero fers.Gerogeris,Baiulo baiulas. por aquello mesmo.vt fero libros.&c.

Inchoo inchoas inchoaui.por començar.Vergi. Nil altum mens inchoat.

Incipio incipis.por començar como quiera.vt Incipio legere.& Incipio rem arduam.

Inco inis iniui.por comẽçar alguna cosa notable vt Ineo amicitiam tecum.

Disco discis didici.por aprẽder algo de nueuo. vt Disco Prima elementa.

Ediſco.cis.edidici.por deprender algo de coro.vt Edicici Vergilium.

Dediſco.cis.didici.por oluidar lo deprendido.vt Didicit pacem.

Oppugno.as.aui.por combatir algun lugar. vt Oppugnauit oppidum. (uit hostes.

Impugno.as.aui.por aquello mesmo.vt impugna

Propugno.nas.aui.por defender lo combatido. vt propugnauit vrbem.

Expugno.as.aui.por tomar por combate,vt Expugnauit arcem.

Capio capis.por tomar queriendo,o no queriendo.vt Cœpi voluptatem.cœpi molestiam.

Summo.is.sumpsi.por tomar por nuestra voluntad.vt Sumpsi negotium.

Paco.as.aui.por apazíguar a los vencidos.vt Scipio pacauit Lybiam. (uisllũ.

Placo.as.aui.por amãsar al ayrado.vt Ego placa

Pacifico.as.aui.por aquello mesmo,o hazer paz.

Lasso.as.aui.por fatigar lo que tiene anima. vt Ego lassabo hominem.

Laxo.as.aui.por aflexar lo apretado. vt Ego laxabo vincula.

Abdico. cascaui por desheredar al hijo en vida. vt Terentius generum abdicat.

Exheredo. as. aui.por desheredarlo en la muerte. vt Exheredauit filium.

¶Secunda verborum actiuorum species,Impleo.es. Verg.primo æñ.implẽtur veteris bacchi pinguisq; fercula.Lucanus in primo,implentur valido tyrone cohortes.¶Accuso.as. Verba,quæ ad accusationẽ pertinet,huius ordinis sunt.vt accusauit Appiũ dolobella repetundarũ,vel crimine repetũdarũ & postulauit eũ illum repetũdarum,vel repetundarum crimine,& repetundis. & Cõuincit illũ ambitus, vel de ambitu,& Danatus vtriusq; criminis,vel utroq; crimine.¶Incuso incusas ad hũc ordinem non pertinebat,sed interpositum est.vt differentia inter illud,& accuso denoteturnec puteat quispiam,idem utrumq; verbum significare:sed neq; cum eiusdem casibus cõstrui debere.Insimulo quoq; accuso.Plautus in amphitrione:atque insimulabiteam probri.Idẽ in eodem:neq; me perpetiar probri falso insimulatam.¶Emo.is.verba præsentis significantia non construuntur passim cum genitivo & ablatiuo:sed,quemadmodũ statim dicturus est cum genitiuo quorundã nominiꝫ & cum aliorum ablatiuo,vt Plautus:Quãti eã emit?Respondit;q; alter,vili.Hora. quãti emptæ parvo,quanti ergo?octussibus.Lentitici tamen.xxxvij. quanto valere potest,tanto æstimabitur.ex quo regula illa grammaticorum exceptionem habet:aiunt nãque eodem casu respõdendũ nobis esse,quo interrogamur:nam interrogamur per genitium,& respondemus per ablatium.Terẽ. quid agas,nisi te vt redimas,quantũ queas minimo:& si nequeas paulo,at quanti queas.Iuu.balnea sex cẽtis,& pluris portice? empta.Paro paras pro cõparo comparas. Lucanus in primo:magnoq; æterna parentur regna deis.Iuu.flos Asiæ ante ipsum pretio maiore paratus.Sto stas,pro cõsto cõstas. Verg.lib.x.haud illi stabũt encia paruo hostis pitia.Martia.constatura fuit megalensis pur pura centum.Iuu.tanti partus equæ, quanti beneficia constat.Cicer in verrem.tantidem æstimasse,quanti facerdotem.Iuuen.quãticũq; que domus constet.¶Animaduertendũ est. Hec annotatio ex libro.ij.elegãtiarũ Laurẽtij Valensis translata est,qui hoc præceptũ ase primum fuisse excogitatũ gloriatur.scribit enim hos duos genitiuos tãti & quanti substãtiuos in neutro genere cũ illorũ cõpositis tantidẽ quantidem,quãtilibet.quãticũq;,& duos genitiuos cõparatiuorum pluris & minoris adiungi his verbis emo,vẽdo æstimo,& reliquis pretiũ aut æstimationẽ significantibus,cũ reliquis vero nominibus non posse construi.Neque enim possis recte dicere,vendidit hic auri patriam,sed cũ Verg.vj.eñ.auro,& in pri.eiusdẽ:ex animoq; auro corpus vẽdebat Achilles,Recte tñ dixeris emi librũ tanti quanti tu,& minoris quam Antonius,& pluris quã Cæsar.Neque licet his genitiuis adiungere substantiuum,nisi in ablatiuum conuerteris:vt tanto pretio emi quanto tu vẽdidisti,& minori ptio emi,quã Cæsar.& maiori ptio quã Antonius. & quãtolibet pretio vel quãto vis precio emeris librũ,numerabo pecunias bibliopolæ.Juuen quãto metiris pretio,q; ni tibi deditus essem.Valeri.maxi.magno vbique pretio virtus æstimatur. Tantodẽ tñ precio non dicimus,quia datiuo & ablatiuo caret tantundẽ.Itaque non licet exponere quanti emisti,subaudi pretij,sed quãti,id est,quanto pretio,tanti,id est tãto pretio.Fallit enim hoc etiam in loco regula gramaticorũ,q; oportet exponens & expositum eiusdẽ esse casus.Neque solum in verbis huius speciei seruit hæc regula:se d in alijs omnibus pretiũ quocunq; modo significantibus.vt venieo venis,quod est neutrum passiuũ vt mercor,aris.quod est deponens.Liuius,xlviij.ab vrbe,mancipia minora annis vigintiꝫ quæ post proximum lustrum decẽ milibus æris,aut pluris venissent:ea quoq; decẽtante,pluris quãti essent,æstimarentur.Cice.in epist.in licitatione prius ponã,quam illud minoris veneat.Ver.ij.æñ,magno mercentur Atridæ.Alia quoque verba,quorũ actus mercede fiunt,etiam hoc modo construuntur.vt doceo docesIuuen.chrysogonus quanti doceat,vel Pollio quanti.Plin.xxxv.natural.historiæ,neminem(inquit) minoris docuit.Ago agis.Juuen.atq; ideo pluris quam cossus agebat.Licentius dixit Plin.li.vij.natural. historiæ,tanti perire potuisse:atque etiam odi minoris,pro tanti pretio & minori periculo.Cõtra hãc tamen Laurentij præceptionem stat quorundam scriptorum autoritas,sed Valla de vsu frequentiori semper loquitur.Ver.in priapeia,non assis faciunt,euntque recta.& Catullus.omnes vnius æstimemus assis.facio nim & æstimo pretium significant.quæ tamen genitiuo assis iunguntur.Illa quoque paruifacio.parui pendo.floccifacio.floccipendo,nihilifacio.nihilipendo.naucifacio.naucipendo,& quod Apuleius.primo metamor.scribit,istud quidem,quod polliceris æqui boniq; facio,contra.Vallæ præceptionem dicta esse videtur.¶Tertia verborum actiuorum species est eorum,quæ dicũtur ac quisitiua.

Laudate puerj dominum laudate nomen domini

¶Do das.etiã cũ accusatiuo & duobus datiuis cõstrui potest,vt do tibi pecunias dono, do tibi vestẽ pignori exempla sunt Diomedis in idiomate constructionis huius verbi. Dicimus præterea do tibi fidẽ sicut habeo tibi fidem,sed dare fidẽ est fidẽ obligare,habere fidẽ,est credere. Dicim⁹ quoq; do tibi pœnas.i.persoluo,sicut pendo tibi pœnas,& do tibi verba,id est,decipio te. Dicimus etiã,do tibi literas,significat q; dare,nõ vt illas legas,sed vt ad aliũ ꝓferas,qui legat: vnde & actiũ cũ prepositione ad ãdimus: vt do tibi lras ad Antoniũ: tibi,vt ꝓferas ad Antoniũ,vt legat. Salutt. Vulturno lras ad Catilinã dat: Sed dare(vt dicit)est q; modo cũ q;. Dõare ỹo est dare gratis,cũ huius ordinis est. vt dono tibi coronã. Si vero est quinte speciei,significat(vt ait Valla)sacere id premij,aut beneuolẽtiæ gratia. Cicero pro Archia poeta: Sylla cũ Gallos & Hispanos ciuitate donasset,videlicet in præmiũ meritorũ. Plaut⁹,in aulularia. Dij immortales quot & quãtis me donatis gaudijs: quod est magis beneuolẽtiæ,quã merití. Ver.v. eũ surgestũ æneas promisso munere donat. & in eodẽ: hoc iuuenẽ egregiũ præstanti munere donat,hic quoq; in meriti præmiũ mun⁹ donatur. ¶Dedo dedis;seipsum alicuius fidei atq; autoritati tradere. Vnde & obsides dicũtur dedere se victori: & inde deditio & serui deditiy: q se misericordiæ victoris dediderũt. ¶Præpono,is. vt ego præpono Demostheni Cicer. præfero Homero Vergiliũ. ãtepono callimacho Ouidium. ¶Commodo.as. Intercõ modo.as & mutuo.as. hoc mereresse cõstat: quod accommodamus res: q̃ egẽ numero redendæ sunt: vt libros. vestes argẽti phialas. gemmas. mutuamus vero res quæ eædẽ numero reddendæ nõ sunt, sed tã tũ in specie: vt frumentũ. vinũ pecunias. Nemo.n. hæc acciperet mutuo ea lege, vt illa ipsa rederet. Sed quemadmodũ dicimus ego mutuo tibi pecunias: ita etiam tu mutuaris a me pecunias. Reperitur quoq; commodo tantum pro do. vt apd' Luca. in pri. nec cõmodat inuidiã fortuna suã. Reperitur & neutrũ secũdæ speciei pro eo,quod est prosum. Apulcius in.j. florido, beneficio multis commodasti,& exemplo omnibus profuisti. sic ediuerso incõmodo,das pro noceo. Idẽ pro magia. ne quid eo nomine suis incõmodaret Teren. in Andria: magis vt incõmodet mihi: quã vt obsequatur gnato. ¶Loco locas. Inter loco.as. & cõduco,cis. hoc distat: q̃ locare est mercede aliquid alicui vtendũ tradere. vt domum. seruum. iumentum. agrum. conducere est illa eadem mercede accipere. ¶Suadeo.es. inter suadere & persuadere illa est differentia: q̃ suadere est ratiõibus,& autoritate aliquẽ exhortari,vt aliq̃d faciat: q̃m admodum dissuadere est,ne aliquid faciat: persuadere vero est impetrare: vt illud ipsum qd̃ suademus efficiatur. ¶Dico.is. intercedere & loqui,illam differentiam non nulli esse voluerũt: vt dicamus ea: q̃ exarte ,pferimus. loquamur vero natura. ¶Edico tñ qd̃ a dico est cõpositũ ad magistratus pertinet. vñ dicũtur Edicta prætorũ: & illud ex euangelio: Exijt edictũ a Cesare Augu. ¶Indicere vero est cũ qua dã solennitate denũtiando imperare. Horatius primo. sermo' ventri indico bellũ. ¶Credo.is. est cõmodare alicui,vel mutuare non positis pignoribus,sed tantũ fide obligata: cuius cõtrariũ est debeo debeo vnde ab hoc debitores ab illo creditores sunt appellati. Credo vero neutrũ secũdi ordinis,est alicui fidẽ habere: nã credo in deũ & similia inusitatum est in sermone latino. ¶Cõmẽdo,as. notę significationis verborũ actiuũ est huius speciei. vt Mart. peccat,qui cõmẽdandũ se putat esse suis. At vero cõmendare apud aliquẽ,est illũ laudare: vt ego te apud principes nostros cõmendaui. Oui.v. fasto. illa dates fasces cõmendat. i. cõmendabiles facit. In eadẽ prope significatione reperitur cõmitto. is. cũ duobus verbis superioribus,hoc est credo & cõmẽdo. vt apd' Verg.i.ge. debita qua fulcis cõmittas semina. Reperitur q̃q; peo quod in pugnã inducere. Mart. victores cõmitte Ven⁹. Luca.in.i. exiguũ dñs cõmisit asyllum. Cõmitto vero absolutũ sequẽte clausula cũ vt. cõtrictiõe. peccare significat. Cic.ij. de orat. nec; cõmittã vt ineptũ me esse iudices. ¶Cõsulo,is,lui. hui⁹ speciei esse põt. vt ego cõsului tibi vtilitatẽ. i. vtile cõsiliũ tibi dedi. Consulere vero aliquẽ,hoc est,primæ speciei,est cõsiliũ ab illo petere. vt Verg.vij.eñ. lucosq; fu balta cõsulit albunea. Cõsulo tibi. i. cũ est neutrũ secũdi ordinis accipitur ꝓ eo qd̃ est ꝓ uideo. Oui. in epla penel. sed bene cõsuluit casto deus equus amori. Cõsulo boni neutrũ est secũdę speciei. Quintilianus institutionũ orat. li. j. Consul(inquit)a cõsulendo dicitur,vel a iudicãdo: nã hoc cõsulere veteres vocarunt.

¶Do das. dedi. por dar como quiera. vt Do tibi pecunias,libres.

Dono donas donaui. por dar graciosso,y de balde vt Dono tibi vestes.

Dedo dedis dedidi. por darse a si mesmo. vt Hostes dedunt se victori.

Præpono prepones. Præfero prefers. Antepono. is. por preferir. vt Præpono te Homero.

Commodo. das. por prestar lo mesmo que se torna vt Commodo tibi equmu.

Mutuo. as. aui. por prestar lo q̃ se torna en specie. vt Mutuo tibi nummos.

Loco. as. aui. por dar algo por alquiler. vt Tu locasti mihi domum. mulam.

Cõduco. is. xi. por tomar algo por alquiler. vt Tu conduxisti a me tabernam.

Suadeo. des. si. por induzir y traer por razones. vt Ego suasi tibi honesta.

Persuadeo. des. si. por induzir con effecto. vt Ego. persuasi tibi turpia.

Dico. is. xi. por dezir o hablar artificiosamẽte. vt Tu dixisti mihi sententiam.

Edico. is. xi. por mandar como juez,o principe. vt Prætor edixit omnibus legem.

Indico. is. xi. por denunciar con solennidad. vt Romani indixerunt Veijs bellum.

Credo. dis. didi. por præstar,o confiar. vt Tu credidisti decoctori numos.

Commendo. as. aui. por encomendar. vt Rogo commendes regi hominem.

Committo. tis. por cometer. o encomendar: o confiar. vt Committe mihi hæc.

Consulo. is. lui. por consejar algo a alguno. vt Cõsule filio vtilia.

Facio. cis. feci. por hazer lo que passa en materia de fuera. vt feci tibi opus.

¶Quarta verborũ actiuorũ species est, q̃ preter actiñ principalẽ cõstruũtur cũ altero actiõ minꝰ principali. Qualia sunt,quæ sequuntur.

Docco. es. cui. por enseñar. vt Tu docuisti me grãmaticam,& dialecticam.

Dedocco. ces. por demonstrar ser falso lo enseña do vt ego dedocco te vitia.

Moneo menes. por amonestar a cõseiando. vttu Monuisti me iusta.

Admoneo. es. por traer algo ala memoria de otro vt ego admonui te vtilia

Oro,ras. raui. por rogar al mayor. vt miseri orãt principes veniam.

Rogo. as. por rogar al ygual. vt Amicus rogat amicum opes.

Interrogo. gas. gaui. por pregũtar. vt Interrogas me quæstionem arduam.

Flagito. tas. aui. por demandar cõ importunidad vt flagito te libros.

Posco. cis. popposci. por demandar lo honesto. vt Posco te rem honestam.

Postulo. las. lauí. por demandar requeriendo en suyzio. vt Postulo te pecunias.

Peto. tis. tiui. por demandar rogando. vt Peto te rem factu facilem.

Induo. is. Vesto. is. por vestir. vt Vestiamte. Induam te diploidem.

Exuo. is. exui. Spolio. as. aui. por despojar. vt Exuã & spoliabo te vestem.

Cingo. gis. xi. Accingo. gis. xi. Sucingo. gis. xi. por ceñir. vt Cinxisti me ensem.

Calcio. as. por calçar. vt calciabo te soleas, cothurnos, calceos.

Excalcio. as. por descalçar. vt Excalciabo te omnia quæ alius calciauit.

¶Quinta species verborũ actiuorũ est,quæ preter actiñ cõstruũtur cũ ablatiuo sine præpositione,vel potius cũ effectiuo. Qualia sunt hæc.

Dono .as. aui. por dar insignias de honra. vt. Ego donabo te corona laurea.

Vnde adhuc manet illud: rogat boni consulas. i. bonã iudices. Plí. lib. víj. Quæso,vt legẽtes boni consulant. Plautus in truculento: quicquid autem erit boni cõsulas. Verg in priapeia. quãuis pauca domus cõsule poma boni. Ouidi. primo de ponto: ad me peruenit,consuluitque boni. Idem in,v. eusidẽ,tu tamen hæc queso cõsule missa boni. Cato apud gelliũ lib. ix. noctiũ atticarũ: ea fieri bonis bono genere natis boni cõsulitis. Seneca in epistol. Hãc coquũ,ac pistoris moram boni cõsulo. Apule⁹,vij. meta. quod a me retẽta custoditaq; non fuerint,c primi cõsule

¶Facio facis. Huius ordinis verbu notã habet significationẽ: & q̃ ab ago agis differat supra memorauimus. Dicimus quoque facio te certiorem & non certũ: pro eo quod in libris digestorũ certioro & certifico legimus. Nam quod Ver.in.eũ. dicit: Anchisen facio certum,necessitate carminis excusari potest: quod si diceret certiorẽ,fuisset syllaba breuis inter duas lõgas. Facio præteret pro æstimo,quod cũ genitiuo possit cõstrui paulo ante diximus. Reperitur etiã neutrũ secundi ordinis. vt benefacio tibi. malefacis mihi. nisi mauis male & bñ aduerbia esse pro nominibus posita. vnde est,benefit,malefit. Reperitur & absolutũ,pro eo quod est cõuenio. Quid.in epistola. Hypsiphiles,Medeæ faciũt ad scelus omne manus. & in epistola saphus,non facit ad lachrymas barbitos vlla meas. & Horat. mecũ facietis iura. ¶Quarta verborũ actiuorũ species est. Docco & dedoceo. Hor.ij. car. populũq; falsis dedoceat vti. Cic.i. de finib⁹. geometriã. discere maluisset,quã illã dedocere. Moneo mões Terẽ.in And. habeo pro illa re,q̃d illũ moneã,pbe. Admõeo(qdab illo cõpoitur)cũ gẽ tuo potius post accusatiuũ principalem cõstruitur. Tibul. lib. ij. admonuit dominæ deseruitque Venus. Ouidius tertio de põto: eequid ab ijs ipsis admonerere meu. Idẽ. xv. metamorphoseos: quod posset equorũ admonuisse. ¶Oro oras. vt oro te rẽ honestã: dicimus quoq; oro a te rẽ honestã. Verg.xj.æñ. ipsum optestemur: veniãq; oremus ab ipso. Gellius lib. xvi. orauit a suis amicissimis impense. ¶Rogo.as. Hora.ij.car. otiũ dños roga in patenti prẽsus.æquo. Verg.lib.vij. sanctum mihi numen alma rogo genitrix nato. possumus etiã dicere rego are. Plautus: quã cõfidentia rogare tu ame argentum audes? Interrogo quoque eodẽ modo posse cõstrui quo suũ simplex,dubium nõ est. ¶Flagito as. Horat.ij.car. nec potentẽ amicũ largiora flagito. Oui. primo de amor. quod det amatorẽ flagitet ante suum. ¶Posco.cis. Vergil. iiij.æñ. tu modo posce deos veniã. Idẽ in. xi. pacẽ te poscimus omnes. ¶Postulo.as. quod proprie est pro tribunali & nõ alibi petere. vt inquit Iurecõsultus in titulo de damno infecto. l. cuius initium est dies. Cum ablatiuo & præpositiõe. a. iungit psalmographus dicẽs. interprete Hiero. Postula a me & dabo tibi gẽtes. ¶Peto.is. apud Cice. fere semper hoc modo cõstruitur. ¶Induo,is. Ver.n⁹ eñ androgei galeã,clypeique insignedecorũ induitur. Cõstruitur etiam cum datiuo. Idẽ xi. æñ. harum vnam iuueni supremum mœst⁹ honorem induit. & cũ septimo casu. vt idem in eodem: induitosque iubet truncos hostilibus armis eodem modo vestio. Verg.ij. geor. quæq; suo viridi semper segramine vestit. ¶Exuo quoq; eodem modo cõstruitur: & quæ sunt similis significationis. Exigo te pecuniam & a te dici potest. Cecilius apud Gell. libro. xiij. Ego illud munus nihilo exigor portorium. Metellus numidicus,apud eundem. socios ad senatum quæstũ flentes venisse sese maximas pecunias exactos esse. sed ex figura græca dictũ esse Gell. affirmat Illi eñ exigore argẽtum dicũt. Hiero. in Iouinianũ primo. nolli mirari si inter titillationes carnis,& infectiua vitiorũ ãgl'rũ vitã nõ exigimur,sed docemur. & paulo infra maioris græ est offerre quod non debeas,quã redere quod exigeres. ¶Quinta verborum actiuorum speciesest Dono.as.aui. De constructione huius verbi in tertia specie verborum actiuorum diximus.

¶Spolio.as.Ver.vj.æñ. Postquã illũ vita victor spoliauit. Achiles. ¶Satio.as.& Saturo.as.differũt teste Valla,q satiare ad omnes sensus pertinet saturare ad solum gulam: vt ego satiabo te spectaculis.& saturabo te pane. ¶Onero.as.oneraui. Cice.in epistola. homines nequissimi quibus te onerarunt mendatijs. ¶Exonero.as. Ouidius.iij.tristi. atramẽ hanc odijs exonerare fugam. ¶Peto.is.pro eo quod est pcucio. Ver.in huco.malo me galatea petit lasciua puella. ¶Afficio, afficis, verbum est in hac constructione frequẽtissimũ apud oratores. vt Cic. in epistolis. Magno me dolore affecissent literæ tuæ.i.magnũ mihi dolorẽ fecissent literæ tuæ. ¶Muto.as,aui.pro eo qđ est aliã rẽ alia permutare. Verg.i. Geor. cliaontã pingui glandẽ mutauit aristã. Horat. diruit,ædificat,mutat quadrata rotũdis. Persius: mercibus hic Italis mutat subsole cadẽti rugosũ piper,& palentis grana cymini. ¶Priuo.as. Cic.in epistola. graui teste priuatus sum patre tuo viro clarissimo. ¶Leuo,as. p eo quod subleuo siue alleuo. Ver. Ego hoc te fasce leuabo. ¶Sexta species verborũ actiuorũ est. Audio audis audiui actiuũ huius speciei est sermonũ alterius intelligendi gratia percipere vt audiui ex te,vel a te,vel de te. Audio primæ speciei est vocẽ tantum audire, siue animalis, siue alterius rei sonum. Exaudio eiusdẽ ordinis est,quod audio facere. Audio, vel inaudio tibi neutrũ secundi ordinis pro eo,qđ est obedio: quod ex ob & audio cõponitur. Plautus in captiuis duobus: cũ dicto haud audiebat,facto nũc lædat licet. frequẽtius tamẽ in hac significatione reperitur ab illo participiũ præsentis tẽporis. Plautus in Amphyt. ego sum Iouis dicto audiens. Cic. in Philipp. vt audiẽs esset huic ordini. Idẽ pro rege Deiotaro: aut qui dicto audiẽtes in tanta re nõ fuissent. & in lege illa vulgata duodecim tabularũ filiũ minus dicto audientẽ licebat abdicare. Inaudio quoq; pro obedio huius ordinis reperitur. Affranius apud Marcellũ: neuis dictis quæso,ne ille inaudiat. Male audio,cũ est absolutũ,hoc est, neutrũ quinti ordinis significat infamari. Cicc.ij,de Ora. Opimius cõsularis, qui adolescentulus male audisset. Idem pro Mar. Cælio: vicinũ eius mulieris miraris male audisse. Idẽ.v. tus. sed aliud molestius,quod male audiebat. Terẽ. vulgus mulierũ,quod male audit. Oui.v.de triũph. Indolui,nec tã mea quod fortuna male audit. Martia,gẽtibus in Lybicis vxor tua Galle male audit. ¶Abstineo.es.& cõtineo.es. verba sunt huius ordinis, differũt tamẽ autore Valla,q abstinere est ab aliena, vel exteriori re. vt abstineo me ab iniuria. abstineo me a muneribꝰ. ¶Cõtinere vero est a proprijs voluptatibꝰ. vt cõtineo me a libidine,a coitu,a cibo. Cice. Qđ bene ficiũ est, si te abstinueris ab alieno scelere. & Lucil. manꝰ abstinere a mulere melius est. Cõstruitur etiam figurate cum gtõ vel potius ex idiomatis græci imitatiõe. vt Hora. nox vbi lusit,satis abstinuit dixit fratrũ. Ver. præpositione ab suppressit. vij. æñ. dicẽs: Abstinuit tactu pater,auersusq; refugit. ¶Accipio.is,q differat a sumo,is,dixim⁹ in prima specie actiuorũ. ¶Recipio.is, præter alias significatiões, quas habet, cum est neutrũ secũdi ordinis, significat promittere, quo verbo Cicero frequẽter vtitur in epistolis maxime. Suscipio.is.est aliquid in curã atq; fidem suã accipere. ¶Eripio,is.& reliqua verba separatione significãtia: huius ordinis sunt. Ver.ij.æñ. teque his air,eripe flãmis & in eodẽ,eripui,faceor,læto me & vincula rupi,nã vtrobique subintelligitur ab vel ex,quæ eiusdẽ est significationis. ¶Amoueo es idem est,quod aufero aufers,atq; vtrumque huius ordinis. Admoueo.es.tertiæ est speciei contrariæ significationis: vt admoueo tibi manum. amoueo a te manum. ¶Auerto.is.eodem modo differt ab aduerto. vt aduerte oculos ad me.i. conuerte ad me. auerte oculos a me,id est,remoue. Eodem modo differunt aduersus & auersus: q aduersus est faciem ostendens ex opposito auersus terga vertens,aut oculos ab aliqua re declinans. vt Vergilius primo æneidos, Diua solo fixos oculos auersa tenebat.

Spolio.as.aui.por despojar de alguna cosa. vt Tu me spoliaste extuuiis.

Satio.as.ui.Saturo.ras.por hartar. vt Ego te satiaui cibo.& saturaui pane.

Onero.as.por cargar. Exonero.as.por descargar. vt Ego exonero te fasce.

Peto.is.pro percucio.is.por herir. v t Malome Galatea petit.

Afficio.is.feci.pro eo quod est in bonum siue malum aliquid facere.

Afficio te voluptate. yo te hago plazer. Afficio te muneribus. yo te hago beneficios.

Afficio te molestia. yo te hago pesar. Afficio te iniuria. yo te injurio.

Muto.as.ui.por trocar vna cosa con otra. vt Mutauit gladem aristã.

Priuo.as.aui.por priuar o quitar algo. vt Tume priuaste multis bonis.

Leuo.as.aui.Subleuo.as.aui.por aliuiar. vt. Ego hoc te fasce leuabo, vel subleuabo.

¶Sexta verborum actiuorum species est: quę præter actũ construuntur etiam cum ablatiuo, & præpositione a vel ab. Qualia sunt.

Abstineo abstines. por se refrenar de las injurias. vt Ego abstineo me ab iniuria,

Contineo contines. por se refrenar de los deleytes vt Fac contineas te a voluptate,

Accipio,pis.accepi.por recebir como quiera. vt Accepi a te commoda & incommoda,

Suscipio.pis.por tomar a su cargo. vt Omnia tua negocia suscipio a te.

Recipio recipis. por rescebir o recebrar. vt Ego recepi a te libros omnes.

Eripio eripis.por librar,o arrebatar. vt Tu eripis me a malis,& ego a te pecunias.

Amoueo amoues.por quitar de alguna cosa. vt Amoue obsecro a me manum.

Aufero aufers.por aquello mesmo. vt Auferame opprobrium,& contemptum.

Auerto auertis auerti.por boluerse de alguna cosa vt Auerte oculos a vanitate.

DE verbis passiuis cap.ij. Quemadmodum verbum actiuum diminutiuꝰ passiuo dicentes: Actiuũ esse quod in.o,desinit,& habet passiuũ in.or. Ita nunc ediuerso Passiuũ diffinimus, Quod in.or. desinit & habet actiuũ in.o. quod differt a deponẽti & communi, quæ nõ habent actiuum in.o. Et exigit ante se nominatiuum pro persona patient im quo differt ab actiue, quod exigit nominatiuum pro persona agenti, vel facienti & ablatiuum cum præposione, a. vel. ab, vel datiuum pro persona agenti, vel facienti: in quo differt a deponente, nam commune eodem modo cõstruitur, quo verbum passiuũ. vt deus amatur a me, vel mihi. Eius, hoc est verbi passiui, tot sunt species, quot diximus esse in verbo actiuo. Sut enim sex, quemadmodũ ex superiori cap. colligi potest. ¶Sed animaduertendũ est. duo notãda esse dicit, primum, cp cum verbum actiuum passiuo mutare volumus, accusatiuum personæ patientis in nominatiuum: & nominatiuum personæ agẽtis vel facientis in ablatiuum cum prepositione. a. vel ab, vel datiuũ vertere debemus. Casus vero ille, cum quo verbum actiuum post accusatiuũ principalem construitur, mutari non debet: id quod per omnes species obseruandum est. vt in sẽcũda Impleo granariũ frumẽti, vel frumẽto. granarium impletur a me frumenti, vel frumẽto. Vergil. priũ. implentur veteris bacchi pinguisq; ferinę. Alterum (quod notandum esse dicit) est, quod verba reciproca, & quæ dicuntur vocatiua in passiua reciprocãtur, hoc est, post se construuntur cum eodem casu, cum quo ante se construebantur. Vt Horat. pri. carmi. Scriberis vario fortis & hostium victor. Habeor Idocꝰ prædicor ignauꝰ. iudicor sapiens, vocor Antonius, nuncupor Nebrissensis, dicor grammaticus. Non est hoc in loco dissimulandum, quod Seruiꝰ annotauit in illud Ver. vij. eneid. Optato cõdũtur tybridis aluco: esse quædam verba, quæ nulla ratione mutantur ex voce passiua in actiuã. vt sacerdotes creari virgines capi, viri & captę dicebãtur, quoniam a pontifice de manu patris non minores decem annis capiebantur: neque enim dici posset, quod pontifex illas capiebat. Eodem modo dicit Seruius, condi proprie illos, qui sibi statuunt ciuitatem, conduntur ergo tybridis aluco, dixit Virg. i. sedẽ stabilem locant: Pari ratione dicimus ego linquor animo pro ex animor, qui loquendi modus frequens est apud Pli. Non tamen recte dixerimus, animꝰ linquet me. Eodẽ modo consterno animo, pro eo quod est terreor. vt apud Sallust. Equi sine terroribus cõsternantur. & Ouid. ij. meta. consternãtur equi: non tamen dici posset, cp aliquis consternat equos dicimus quoque ex numero nõrum militũ decem sunt desiderati in prelio. i. mortui sunt & defuerunt. Cęsar in cõmẽtarijs: desiderati sunt eo die sagittarij circiter duodecim. nõ tamẽ recte diceretur: nos desideramus ducẽtos sagittarios. Dicimꝰ præterea interdico tibi aqua & igni: nõ aquã & ignẽ. At in voce passiua dicimus aqua & ignis interdicitur tibi a mẽ dicimus quoque aqua & igni interdicitur tibi, a me autẽ vix dici posset, quia interdicitur est impersonale ab hoc verbo neutro interdico. Cic. de senectute: male rẽ gerẽtibus bona interdici solẽt. Apul. in. iij. floridorũ datiuũ vocis actiuæ in nominatiuũ passiuæ cõuertit, cũ scribit denes ille cibo interdicatur. & in digest. ti. decuratore furiosi. l. pri. Lege (inquit) duodecim tabularũ, pdigus interdicitur & ibidẽ: mulier, quæ luxuriose viuit. bonis interdici põt. Datiuũ quoque in nominatiuum vertit Hora. in poetria dicẽs: Ego cur acquirere pauca (si possum) inuideor? Idẽ alio in loco: hęc ego procurare & idoneus impero. Eadẽ quoque ratione dicimus in actiua, ego iubeo tibi, & in passiua, tu iuberis a me. & ego sum iussus a te. Dicimus præterea mutuo tibi pecunias, fœnero tibi numos. In voce tñ passiua nõ dicimꝰ pecuniæ mutuãtur tibi a me. aut nũmi fœnerãtur tibi a me. sed tu mutuaris a me pecunias & fœneraris a me nũmos. Dicimus etiã ego delector te. sed tu delectaris a me nõ dicitur: sed tãtũ delectaris mutuo. fenero delecto actiua sunt: mutuor. fœneror. delector deponẽtia, multa nãq; (vt diximus supra) verba sunt actiua desinentia in.o. quæ non hñt passiuũ in.or. ¶De verbis Neutris. Cap.iij.

POnit imprimis verbi neutri diffinitionẽ dicẽs. Quod verbũ neutrũ est, quod desinit in.o. ad differẽtiam passiui, deponentis. & communis: & non habet passiuum in.or. ad differẽtiã verbi actiui: quẽ tñ casum ante se & post se regat, nõ dicit: sed adde tu, cp verba neutra significãtia actionẽ exigunt ante se nominatiuũ pro pson agẽte, vel faciente. vt ego seruio: quæ vero passionem illã. aut idiopathiã. i. passionem innatã, exigũt ante se nominatiuum pro persona patienti. vt ego vapulo, ego frigeo. post se vero cũ omnibus obliquis potest construi, aut absolutũ est. Hoc loco repetẽdũ est, quod supra cum de verbi actiui diffinitione agebatur, diximus: propriũ esse verbi actiui cum accusatiuo construi, atq; habere passiuum in.or. esse. tamen verba, quæ & si cũ accusatiuo in voce actiua cõstruãtur, nõ tamẽ habẽt passiuam in.or. itaque partim actiua, partim neutra esse dicendum.

¶ Careo.res.cum ablatiuo frequentius construitur: antiquiores etiam genitiuo iungebant, vt Terenti. in heautõ. Omnes mihi labores fuere leues, preterquã tui carẽdi qd̃ erat. & Neuius apud Gell. libr. xviij. nocti. attica. carendum tui est (inquit) quod ipse exponit pro te, Accusatiuo quoque iungebãt. vt Turpillius apud Marcellum: meos (inquit) careo. Sed abtõ (vt diximus) frequenter iungitur. vt Iuuen. carituru turture magno. Plin. in epist. carent iure regæ, quibus aqua, & ignis interdictum est. Egeo eges, in digeo indiges huiꝰ esse speciei, atque cũ gtõ etiam posse iũgi cõtra Philaletẽ, immo vero cõtra Philaseudõ dicimus. Ver. x. gẽ. nec te rationis egentẽ absstulit atra dies, Hora. manet cipijs locuplex eget gris capadocũ rex. Idẽ pri. sermo. at quod tantulo eget quãto est opus. Cice. pro roscio: nam per deũ immortalẽ quid est in hac causa, qd̃ defensionis indigeat? Et Lucill'. apud Nonium Marcellum quarũ ãbũdem' rerũ & quarũ indigeamus. de ablatiui constructione passim exẽpla reperies. ¶ Abundo. das. Cice. pro cluentio, mulier (inquit) abundans audacia. Verg. in Buc. Quã dites niuei pecoris, quam lacus abundans, & illud quod ex Lucill'. afferebamus, quarum abundemus rerum, & quarũ indigeamus. ¶ Sto. stas & consto. constas. cũ aliquid precio esse emptum significant, huius ordinis sunt, sed de illorum constructione plura diximus in secunda verborum actiuorum specie. ¶ Satago. sagis, pro eo quod est curiosum atque solicitũ esse, absolutũ plerũque reperitur quemadmodum & satis ago. ꝓ quo ponitur. Cæsar in cõmentariis, qui satagentibus (inquit) celeriter occurrant. Gell. li. xvij. plorãtibus omnibus nostris, atque insentina satis agentibus. Terẽ. tamen in heautonti: genitiuo iunxit dicens, & si is quoque suarum rerum satagit. Pendeo & sallidio Plau. in mercato, dissoluetiam meminimis diu animi pẽdeo. Idem in aulu. fastidite mei, quia videt me suam amicitiã velle. ¶ Secũda species verborũ neutrorũ. Cedo. is. cessi. Verg. v. æñ. cede deo, hoc est, da locum & fatere te esse victum aliquando etiam exprimitur locus, & tũc est actiuum tertiæ speciei. Papin. in achilleide: hortantur, cedunteq; locum. vñ & Cice. participium futuri vocis passiuæ ꝓtulit de cla. orato. Gratiosi (inquit) scribẽtes sint in dando & in cedẽdo loco. Cum accusatiuo etiam iunxit Vergilius libro. xj. dicens: cedat ius propriũ regi in qua significatione sæpe apud Iure cõsultos reperitur. vt in digest. de legatis. in. l. si mulier: si vsu fructum (inqt) mortis causa cessero. & in titul. de acquirẽda possessione, cedere possessionẽ dixit. Nã & Diom. grãmaticꝰ idiomãtis anorauit, recte posse dici, cedo possessionem & cedo possessione. Pareo. es. obedio. is. optẽpero as, huius ordinis verba, idẽ prope significant: sed cum accusatiuo etiã iũxit Papi in achilleide dicẽs: nõ adeo parebimus omnia matri. & Gell. lib. ii. quedã (inquit) non esse parendum, quedã non obsequendum. ¶ Cõsulo. is. de hoc in secunda verborum actiuorum specie diximus. Prouideo. es. & ꝓspicio. is. vt ego prouideo mihi: & ꝓspicio tibi. Ver. priꝰ. æñ. grauiter commotus, & alto prospiciens. Peperiitur etiam actiua vt Luca. in. iij. hæc vbi sunt prouisa duci, & Verg. tris littore ceruos prospicit errantes. Caueo, pro eo quod est prouideo huius speciei verbum apud Iurecõsultos frequenter reperitur. Cice. in epist. melius te ei cauere volo quam ipse alijs solet. Cum accusatiuo vero significat fugere. Iuue. cauet hũc, quem coccina læna vitari iubet. Placeo, & displiceo. occurro & obuio, eiusdẽ ordinis sunt, fere semper. ¶ Seruio & in seruio eodẽ differunt, quod seruire proprie seruorum est, aut eorum, qui sub tyranno viuunt, in cuius verbi significatione plurimũ Hispani labuntur sequentes linguæ suæ idioma, dicentes se esse seruitores: & se paratos esse seruire, cum serui non sint, pro eo quod deberent dicere separatos esse inseruire. hoc est, obsequi, & morem gerere. ¶ Parco parcis, & ignosco. scis. tum huius ordinis tum actiua reperiuntur quarte speciei. Vergilius sexto æneidos. Parcere subiectis, & debellare superbos. Idem in decimo. Auri memoras, quæ multa talenta natis parce tuis. Gell'. xv. vitam modo sibi, vt parcerent orauisse. sed his in locis pro seruo seruas. Plaut. in amphytri. velatis manibus orant, ignoscamus peccatum suum. Eodem modo ignosco. scis. Quin. in declama. ignoscite malorum periculorum metus: ignoscite humana discrimina. Piso frugi apud Prisc. quodcunque deliquisset ignosciturũ affirmabat. Ver. iij. geor. ignoscẽda quidẽ, scirẽt si ignoscere manes. Quam quã Seruius in eo loco dicat, ignoscenda participium esse sine verbi origine, perinde acsi ignosco non esset nisi neutrum huius speciei.

Careo cares, por no tener lo que desseamos. vt
Ego careo tui. tu cares pecunijs.
Egeo eges. gui. Indigeo ẽdiges indigui por. hauer menester. vt Ego egeo salutis, vel salute.
Abundo. das. Redundo. as. por abundar. vt Abũdo diuitiarum & diuitijs.
Sto. stas. Cõsto. stas. por costar. vt Hic liber stat tãti, quanto tu emisti.
Satago satagis, por estar solícito y cõgoxoso, vt Hic satagit rerum suarum, & rebus suis.
Abstineo abstines. por serefrenar. vt Abstineo irarum & ab iracundia.

¶ Secunda species verborum neutrorum est, quæ post se construuntur cum datiuo. Qualia sunt. quæ sequuntur. vt Cedo cedis cessi. por dar a otro la ventaja, o mejoria. vt cede maiori.
Pareo pares. Obedio obedis. Obtempero. peras por obedecer. vt Paret a mor dictis.
Consulo consulis. Prouideo. des. Prospicio. cis. Caueo caues. por prouecer. vt Pater consulit filio.
Placeo places. por aplazer. Displiceo displices. por desagradar. vt Ego placeo tibi.
Occurro. is. Obuio. as. por salir al encuẽtro, y arrebatar. vt Ego occurram tibi.
Faueo faues Studeo studes. Aspiro aspiras. por fauorecer. vt Tu faues mihi.
Seruio seruis. por seruir como siervo. vt seruus fruges. seruit domino fideliter.
Inseruio inseruis. por hazer lo que alguno quiere. vt Fac inseruias mihi.
Parco parcis. Ignosco ignoscis, por perdonar. vt Ego parco tibi. vt ignoscas mihi.

¶ Noceo noces. offi. ito. cis. quæ etiã actiua reperiuntur. vt Apul. primo meta. cum multa (inquit) nocerẽtur, publicitus (inquit) indignatio percrebuit. & in psal. xxxiij. Iudica domine nocentes me: expugna impugnantes me. Lucre. quoque quasi ab actiuo dixit: officiuntur, vti cogãtur tardius ire. ¶ Doleo. les. huius quoque est ordinis: nisi quod qui dolorem patitur, ponitur in datiuo, quod dolorem infert, in nõ. Mart. si qua fides vulnus, quod feci non dolet (inquit (sed quod tu facies: hoc mihi Pœte dolet. Terenti. in Eunu. dolet dictum imprudẽti adolescẽti & libero. Nam quod Hierony. interprete dicitur: caput meũ doleo, poeticum est, atque figuratum ea figura, q̃ orationi solutæ nõ est permissa. Licentius tamẽ alia figura dicitur vicem tuam doleo: Salu. in. Catilina: quasi dolens eius casum. cũ gtõ etiam iũxit Ouid. ij. meta. dicẽs, successorũq; Mineruæ indoluit. ¶ Indulgeo. es. huius ordinis frequẽtiꝰ reperitur. Ver. iiij. gẽ. indulge hospitio, causaq; que innectre morãdi. Idẽ. ij. geo. indulge ordinibꝰ. ¶ Terẽt. in Heautõ. nimiũ illi. Menedeme indulges. Dicimus quoque indulgeo operam literis. & Iuue. cunctis narratur ephebis mollior ardenti sese indulsisse tribuno. Cum actõ tantum Lucilius apud Marcel. tu (inquit) qui iram indulges nimis. ¶ Insto. as. insti. Iuue. instãtem regi armenio, parthoque comitẽ. Verg. pri. æñ. instans operi, regnisq; futuris. Idẽ in. viij. heu quantæ miseris cædes laurentibus instant. Idem in eodẽ parte alia. Marti currum rotasque volucres instabat. datiuo accusatiuũ iunxit, sed figurate pro eo quod est instanter facichat. ¶ Supplico. as. Terent. in Andria, ipsum hunc orabo: huic supplicabo. Prisc. dicit etiam actõ iungi posse sed non probat. ¶ Hæreo hæres. & ad hæreores. eiusdẽ significationis huius speciei sunt. Verg. iij. æñ. herent parietibus scalæ. cum vero est absolutũ, ponitur pro eo quod est dubito. Iuue. hæres, & dubitas alta chionem deducere sella. Idẽ: hæremus, dicat ipsa. Ab hoc frequentatiuũ hæsito hæsitas semper in hac vltima significatione reperitur. Cice. in acade. dubitant, hæsitant, retinocant se interdum. ¶ Illudo. illudis. & insulto. as. Verg. iiij. Georgi. neque oues hædique petuli floribus insultem. Idem in vij. huic capiti insultans tot ferro fœna dedisset funera. Seruius dicit, insultare esse aliquem irridere, eiusdem significationis est illudo illudis'. Vergi. ij. æneid. certatque illudere capto. Idem in. iiij. æneid. Et nostris illuserit aduena regnis. Iungitur etiam cum actõ. Terent. satim superbe illuditis me. Inuideo. des. Iuue. haud tamen inuideas vati. quem pulpita pascunt. apud antiquiores actiuum ordinis tertij reperitur frequentius. Vergil. in bucoli. Liber pampineas inuidit collibus vmbras. Idem pri. Georgico. iam pridem nobis cælite regia Cæsar inuidet. & in. xi. æneid. te ne (inquit) miserande puer cum læta veniret. inuidit fortuna mihi. ¶ Impono imponis. huius ordinis verbum est decipere. Iuue. facile est barbato imponere regi. Marcil'. callidus imposuit nupmihi caupo rauenæ. In libro quoque Gene. xxix. Hierony. interprete: quare (inquit) imposuisti mihi? Gene. xxvij. dixitque Abimelech: quare imposuisti nobis? Hic impostores dicti sunt, & impostura, alias cũ accusatiuo & datiuo iungitur. Verg. iiij. æneid'. puppibus & lætí nautæ imposuere coronas. ¶ Incesso. incessis pro eo quod est inuado, is. Ver. iiij. geo. regibus incessit magno discordia motu. Valeri. maxi. in pri. nec mihi cuncta cõplectendi libido incessit, id est, inuasit, vel inuadit. cum accusatiuo iiixit Sillius Italicus dicẽs: tũc præceps ruit in medium telumque fatigat flamminiũ incessens. Dicimꝰ preterea inuado tibi, & inuado te. Varro apud Marcellum: tanta inuadit cupiditas bonorum plerisque. sed videtur in hac constructione pro incesso acceptum. ¶ Incumbo incumbis autore Quintilia. huius ordinis est: dicimusq; incumbo huic rei. Antiquiores tamẽ incumbo in hanc rem dicebant, vt idẽ autor ait. ¶ Volo vis. vt volo tibi bene, sicut & cupio tibi bene. Ennius: nõ bene tibi vult, qui te falso criminat. Catullus, cogor amare magis, sed bene velleminus. Terentius in Andria, quod ipsi bene cupio Glycerio. Dicimus etiam volo hanc rem, & cupio hanc rem. volo legere. & cupio legere. ¶ Timeo times, & metuo metuis, huis speciei verba sunt. & est timere ne quid mali alicui eueniat. Ver. primo Geor. aut inopi metuẽs formica senectæ. Hora. iij. carmin. te suis matres metuũt iuuencis. Enius apud Diome. metuo (inquit) legionibꝰ labẽ. & sic videtur esse actiuũ tertiæ speciei. Quinto quoque speciei reperitur apud Terenti. in andria, metuo (inquit) a Chryside. Cicer. ad heren. a quo sibi non iniuria summum periculum metuebat. Apuleius. vij. metamorphosis etiam cum de prepositione iunxit: Deme (inquit) metuentes sibi. Idem de timeo times dicendum est. Vergilius secundo æneidos: suspensum pariter comitique onerique timentem. Aliquando etiam accusatiuo iungimus. Idem in eodem: & quæ sibi quisque timebat.

Noceo noces. Officio officis. por empecer. vt Ne noceas mihi: ne ego officiam tibi.
Doleo doles dolui. por doler lo que trae dolor. vt Hoc vulnus non dolet mihi.
Indulgeo indulges indulsi. por dar obra, o regalar. vt Indulgeo literis & filio.
Insto. as. institi. por darpriessa. vt Noli ĩstare mihi
Supplico supplicas. por rogar humilmẽte. vt Ego supplico tibi: & tu Regi supplica.
Hæreo hæres. Adhæreo. res. porse allegar, vt Ego hæreo tibi: tu ad hæres mihi.
Illudo illudis. Insulto insultas. por hollar escarneciendo. vt Tu illudis capto.
Inuideo inuides. por hauer embidia. vt Omnibus inuideas inuide, nemo tibi. (nere regi.
Impono is. porẽgañar. vt Facile ẽ barbato impo-
Incesso incessis incessi. por acometer. vt Regibus incessit magno discordia motu.
Inuado inuadis. por aquello mesmo. vt. Tãta inuasit cupiditas pleriſque.
Incumbo. is. por poner las fuerças en algo. vt Valídis incumbite remis.
Volo vis cum bene iunctum. por querer bien. vt non bene tibi vult, qui accusat.
Cupio cupis, cum bene iunctum. por querer biẽ. vt Quod ipsi bene cupio Glycerio.
Timeo times timui. por temer que no venga mal a otro. vt Pater timet filio.
Metuo metuis. por aquello mesmo. vt inopi metuens formica senectæ.

¶ Tertia verborum neutrorũ ſpecies. Flagro flagras. aui. quod eſt inflammari. vt Cui. ij. meta. flagrat cupidine currus. ¶ Fragro. as. per. r. quod eſt odorem ex ſe emittere. vt in cãticis Salomonis: Verba tua fragrãtia vnguẽtis optimis. Verg. i. cũ tymo fragrãtia mella. ¶ Ardeo ardes arſi nam quod Ver. in buc. dixit: Coridon ardebat Alexim. figuratum eſt. ¶ Aeſtuo. as. nam Hieronymus vt ſupra memorauimus (noua quadã ratione dixit: In medio ignis nõ ſũ æſtuat⁹. ¶ Calco cales calui. Frigeo friges frixi. Palleo pales palluí, & reliqua omnia verba ſignificationis, quã græci idiopathiã, id eſt, propriã paſſionẽ appellãt, omnia ſunt abſoluta, niſi qđ poſſunt cõſtrui cũ ſeptimo caſu ſignificãti inſtrumẽtũ: quo actus ille ex ingenitus principijs excitatur, vt dom⁹ flagrat igni. homo ardet ira. mulier æſtuat calore. puer calet febri. puella friget ibri. animalia algẽt frigore: & eodẽ modo de reliquis ſimilib⁹. ¶ Mano manas, & fluo. is. huiꝰ ordinis verba poſſunt eſſe. Dicimus nãque fõs manat aqua, & fõs fluit aqua. & rurſus aqua manat ex fonte: aq̃ fluit ex fonte, vel de fõte. Scateo, & ſcaturio. Plautus in aulula inter bibere ſola ſi vino ſcateat Corinthienſem fontem, & pirinem, poteſt.

¶ Quarta verborum neutrorũ ſpecies: hæc neutra paſſiua dicũtur a grammaticis, neutra, quia non habent vocem paſſiuam in. or. paſſiua, quia paſſionem ſignificant: atque ad ſimilitudinem verborum paſſiuorũ cõſtruũtur, hoc eſt, ante ſe cum nominatiuo pro perſona patiẽtis poſt ſe vero cũ ablatiuo media præpoſitione. a. vel. ab. vt ego exulo a rege. Sũt autẽ huius ſpeciei pauca verba. ¶ Exulo exulas a quo duo tantum reperiuntur participia, exulans, & exulaturus. paſſionẽ quoque ſignificantia. Cicer. in. tuſ. Telamonem pulſum patriaque exulantem. Iuſtinus libro. xxv. illæ quaſi in perpetuũ cum viris exulaturę. Atq; eodem modo, vapulans vapulaturus. Quint. lib. j. adde quod multa vapulãtibus dicta formia. ¶ Veneo venis. huius ordinis verbo rũ eſt, quod ab antiquis veneor veniris declinabatur. Plaut⁹: ego ne illiveneor. Tyrius apud Diome. de agricultura: nam id melius emitur, quã veneatur. Ab hoc, cũ ſupinum ſit venum, in participio præteriti nõ dicimus venus, nec venitus: ſed venditꝰ eodẽ Diomede autore: neq; vllũ aliud habet participium. ¶ Fio fis, & ab eo compoſita cõfio confis. defio, defis. Columel. lib. ij. ſtercus (inquit) quod ex pecudibus cõfit. Macro. lib. j. ſatur. diem, qui ex quadrantibus cõfit. Vergilius in bucolicis non mihi æſtare nouũ, nõ frigore deſit. Terentius in Eunu. nil cum eſt, nil deſit tamen. Antiquiores fior fieris declinabãt. Catho in Thermis: poſt (inquit) fitur diutius. Idẽ græco ritu ſiebantur ſaturnalia.

¶ Tertia verborum neutrorũ ſpecies eſt, q̃ poſt ſe conſtruũtur cum ablatiuo ſine prepoſitione: vel potius cum ſcẽtiuo. vt.

Flagro. as, aui. por eſtẽderſe. vt Flagrat que cupidine currus.

Fragro fragras. por oler dãdo oler. vt Redolẽtq; thymo fragrantia mella.

Ardeo ardes arſi. por arder. vt Ardet amore parí, qui ſcit ſe amari.

Exardeo exardes exarſi. por mucho arder. vt His dictis ſubitas exarſit in iras.

Aeſtuo. as. por hauer calor, vt Oceanus lunarib⁹ æſtuat horis.

Calco cales. por eſcalentarſe. vt Ego calco febri: tu vero cales amore.

Frigeo friges, Algeo alges. por enfriarſe. vt Tu friges dio, ego algeo pluuia,

Fluo fluis. Mano manas. por correr, o manar. vt Lotus fluit lecte. & Fons manat aqua.

¶ Quarta verborũ neutrorũ ſpecies eſt, Que poſt ſe cõſtruuntur cum ablatiuo & prepoſitione. a. vel ab. ad ſimilitudinẽ verborum paſſiuorũ in perſona agẽte, vel faciẽte: ante ſe vero exigunt nominatiuum pſonæ patientis. Qualia ſunt.

Exulo exulas. por ſer deſterrado. vt Homicide exulant a prætore.

Vapulo vapulas. por ſer herido. vt Diſcipuli vapulant a magiſtro.

Veneo venis veniui, vel veni. por ſer vendido. vt Seruí venciunta mangonc.

Fio fis factus ſum, por ſer hecho. vt Templum fit ab architecto.

Liceo lices. por ſer pueſto en precio, o en almoneda. vt Liber licet ame.

Hæc Priſcia. lib. viij. Participia facꝰ & facẽdus, a facio mutuantur, fiens & fiendus nuſquam legi. ¶ Liceo. es inter ſuperiora numeratur. Sunt, qui huic verborum ordini addant nubo. bis. ſed ego neſcio, an ſatis latine dicatur virgo nubit viro a patre: apud antiquiores actiuum fuit. Vnde in euãgelio Math. legimus interprete Hieronymo, neque nubent neque nubentur. quod idem exponens ait, nubunt viri, nubũtur fortaſſe fœminæ: quamuis mulieres nubere dicantur: ſed & viri per alluſionem nubere dicũtur: cũ in cõiugium ſub minori cõditione veniunt. ſic Martia. dixit: vxori nubere nolo mea. & Ouid. ij. meta, tibi nubere Nympha volẽtis votis cede dei. Ab hoc ſunt tria participia, nubens, nuptus, nupturus. Reperiũtur quoq; verba in voce actiua paſſionẽ ſignificantia. Precipito, as. turbo, as. ingemino ingemi. nas. tondeo des. verto. tis. inſinuo. as. accingo. gis. Plaut. in trinũmo: nã qui in amore precipitauit, pei⁹ perit, quã qui ſaxo ſaliat. Verg. q. æñ. & ũ nox humida cœlo præcipitat, pro precipitatur. Idem in. iiij. tũ flumina mẽto præcipitãt, pro precipitãtur. vnde & participium præſentis paſſionẽ ſegnare reperitur, vt ſupra memorauim⁹. Verg. tepidi turbãt ſeptẽ oſtia Nili, pro turbantur: & ab eo cõpoſitũ cõturbo, as. p eo quod eſt decoquere. Martialis: conturbabit Atlas, & non erit vncia toto. Iuuenalis, ſic pedo conturbat, mato deficit. & in lege quidam fundum digeſt. de in rem verſo. Poſtea (inquit) conturbauerat, qui boues vendidérat. Vergilius primo georgico. ingeminant auſtri, & denſiſſimus imber. pro ingeminantur. Idẽ in eodem: ciniphũ tondent hirci in canaque menta. pro tondentur. Idem in eodem: & totæ ſolidam in glaciem vertere lacunæ, pro verſæ ſunt. Idem in primo æneidos: tum prora auertit & vndis dat latus. quod Seruius exponit, pro auertitur quemadmodum & illud Vergilij: tũ vero tremefacta nouus per pectora cũctis inſinuat pauor, pro inſinuatur. Idẽ in eodem: accingunt omnes operi, pro accingũtur.

¶ Quinta verborum neutrorum ſpecies eſt. Hæc ſunt, q̃ a grãmaticis dñr abſolutiua: quę in conſtructione caſus nõ admittũt niſi media præpoſitiõe. vt Iuu. viuat gabijs, viuat ſidenis, vt vixit in vrbe. ¶ Viuo. is. xi. quod cum accuſatiuo etiam poteſt conſtrui, ſed figurate: quemadmodum paulo poſt dictum ſum⁹. Eodẽ quoque modo Dego. is. vt apud Verg. in. gñ. vitã degere more feræ. ¶ Eo. is. iui. Sed eo inuidias. dicimus, pro inficior ſiue nego. ¶ Exeo. is. cũ accuſatiuo conſtruitur ratione propoſitionis ex trã. & cum ablatiuo ratione præpoſitionis ex, cum quibus cõponitur. Solinus: poſtquã Tatius (inquit) hominem exiuit. i. diem ſuũ obijt. Verg. cũ corpore tela modo atq; oculis vigilãtibus exit. quod Macrobius in ſaturnalibus, & Seruius expoſuit pro vitat. Lucan⁹: exeat aula, qui vult eſſe pius. ¶ Adeo. is. ratione præpoſitionis ad, cũ qua cõponitur, iũcti ſibi accuſatiuũ. Verg. Adſit oppidã paſtor, aliquando præpoſitio etiã accuſatiuo iũgitur. vt Terẽn. in Andria: adẽone ad eũ. Ratione prepoſitionis etiã dicimus obeo mortẽ, pro morior & obeo. is. abſolute poſitũ. Sulpitius ad Ciceronẽ: Paulo (inquit) ante lucem Marcellũ diem ſuũ obiſſe. Nam cõpoſita ab eo. is. pleríq; actiua reperiũtur. ¶ Nato. as. aui. qđ videtur etiã frequentatiuũ a no. as. aui. natum ſed nõ ſeruauit ſimplicis quãtitatẽ. ¶ Enato. as. aui. eſt natando ad littus ſiue ripã pertenire. Mart. ad votũ Diodorus enatauit. Verg. vi. gñ. gelidas enauit ad arctos. ¶ Sto. ſtas ſtare, eſt in hominibus pedibus inſiſtere: in qua re pedibus a motu ceſſare: cũ grãdiũtur: in his, quæ ſtant non labi, in inanimatis erectũ eſſe. ¶ Sedeo. es. eſt cõtractus crurib⁹ in nates deſidere. ¶ Salio. ſalis. eſt ſaltum facere. ſalto as. eſt tripudio. as. ab hoc eſt. ſaltatio. ab illo ſale⁹. Ver. ij. geor. victos ſaliere p vtres. Horatius. Saltat mulonius, vt ſemel ictus acceſſit feruor capiti. Reperitur ſalio actiuũ, p eo qđ eſt fœminam inire. Oui. in. ij. de arte. Iota ſaltatur ouis. hinc ſalaces dicũtur libidinoſi, et ſalacitas ipſa libido. ¶ Salto quoque accuſatiuo iũgitur, ſed figurate, ſi modo ſaltationẽ ipſam, quę ſaltatur, exprimat. Hora. primo ſer. paſtorem ſaltaret vti cyclopa rogabar. Iuuẽ. chironomon Ledam molli ſaltãte bathillo. ¶ Ambulo. as. eſt tantum pedib⁹ iri. Incedo. is. eſt cũ faſtu & magno apparatu. Virg. priæñ. Aſt ego, quę diuum incedo regina io iuſſa que. Idem in eodem: regina ad tẽplũ formæ pulcherrima Dido inceſſit magnã ſuuenum ſtipante caterua. Differentiam tamen horum verborum Seneca notauit dicẽs: tenero ac molli paſſu gradum ſuſpendimus, nec ambulamus: ſed incedimus. ¶ De ambulare eſt voluptatis, aut exercitij cauſa ambulare, quod & ſpatiari dicitur. Nõ poſſum diſſimulare Philalethæ tarditatẽ, ne dicã ſtultitiam, qui putauit in illo Valerij maxi. quod in principio ſui operis ſcripſit: nec mihi cuncta complectẽdi libido inceſſit ab eo quod eſt incedo. is. eſſe præteritũ: cũ ſit ab inceſſo. is. qđ verbũ ipſe non agnouit: neq; apud Saluſt. legit qđ in catilinario ſcripſit: tanta Cupido glorię inceſſerat. quẽ locũ Valerius emulari viſus eſt. Incedere autem, vt ſupra diximus, eſt inuadere. Verg. regibus inceſſit magno diſcordia motu. Lucan⁹ m. vinſ. gemitus tacitos inceſſere fata. Ouid. xiiij. meta. fœuiſque parant inceſſere telis. ¶ Sapio. is. eſt ſapiens ſum. Martial. quiſquis plus iſto non ſapit, illæ ſapit. ¶ Deſipio, is. eſt a cõmuni ſenſu ſapientiaque mia⁹ habeor. vel quod meo ſenſu deſtituor. ¶ Reſipiſcere, vel Reſipere eſt ad priorẽ mentis ſtatum redire, Terẽt. me fortunatiſſimũ puto eſſe natecũ te intelligo reſipiſſe. ¶ Sapio. is. cũ accuſatiuo eſt ſaporẽ aliquẽ prę ſe ferre. Mart. quod ſapit hyble atticoſque flores. etiam abſolutum huius ſignificati eſt. Idem: vt ſapiant fatuæ faborum prandia betæ. ¶ Contendo. dis. certo certas. pugno pugnas. concurro. ris. conſtituo. is. huiꝰ ordinis verba ſunt. vt ego contendo tecum: pugno cum Cęſare, certo cum Pompeio. conſtituo cum Antonio. Reperiuntur etiam apud poetas ſecundi ordinis, hoc eſt, cum datiuis conſtructa. Vergilius ſecundo Georgicorum: nec cellis ideo cõtende ſalernis. Idem in bucoli. montibus in noſtris ſolus tibi certet Amyntas. quod Ser. vſurpatũ eſſe dicit pro eo quod eſt certat tecum. Idem in. ij. georgicorũ. Argutiſq; minor, cui non certauerit vlla. Idem in eodẽ: laudibus Italiæ certent non bracta, neque Indi. Propert. tu cauene triſti cupias pugnare puellę. Ouidi pri. metamor. frigida pugnabant calidis, humẽtia ſiccis. ſed ſtatim iunxit ablatiuo media prepoſitione cũ, dicẽs: mollia cum duris ſine pondere habentia pondus. Idem xij. metamorpho. & quoniam concurrere cominus hoſti non datur. Iuuenal. hic vbi nuturnæ Numa conſtituebat amicæ. ¶ Attineo. es. pertineo. es. cum accuſatiuo media prepoſitione ad conſtruuntur. Terẽt. ad te attinere omnem hanc rem. Mart. hoc ad te pertinet ole; ſed quid agas, ad me pertinet ole nihil.

¶ Quinta verborum neutrorũ ſpecies eſt, q̃ poſt ſecum nullo caſu conſtruuntur, niſi media præpoſitione. vt Ego viuo in vrbe. Qualia ſunt.

Viuo. is, por viuir. vt Viuat gabijs. vt vixit in vrbe.

Eo. is. iui. por ir. Adeo. is. por yra lugar, o a pſona vt Eo ad vrbem, Adeo ad Antonium.

Obeo. is. por morir. Exeo. is. por ſalir de lugar. vt Obijt & exiuit de vita.

Nato. tas. por nadar. Enato. tas. por ſalir a nado. vt Natat in flumine, & enatat,

Sto ſtas. por eſtar en pie. Sedeo. es. por eſtar aſſentado, vt Ego ſto, tu ſedes.

Salio ſalis. por ſaltar. Salto. as. por baylar o dãçar. vt Ego ſalio. tu ſaltas.

Ambulo. as. por andar. Deãbulo. as. por paſſearſe. vt Ante cœnam de ambulo.

Incedo. is. por andar cõ pompa y aparato. vt Ego quæ regina diuum incedo.

Sapio. is. por ſaber. Deſipio. is. por enloquecer. vt Modo ſapit, modo deſipit.

Reſipiſco. is. por tornarſe a ſu ſeſo el q̃ enloquecio vt Reſipiſcit ex phreneſi.

Contendo. is. Certo. as. Pugno. as. por pelear y cõtender, vt Contendo tecum.

Concurro concurris. por encontrarſe cõ otro, vt Noli concurrere mecum.

Conſtituo. is. conſtituí. por concertar con otro. vt Ego conſtituí cum illo.

Attineo es. Pertineo es. por pertenecer. vt Hoc attinet, ſiue pertinet ad me.

¶ Animaduertendum est. Quoniam hoc verbum Sum es sui per omnes verborū neutrorū species spargitur, visum est illud hoc In loco ponere. Nam & potest esse absolutū, vt est locus hesperā grauj cognomine dictū. Potest & post se construi cū casu simili precedenti, vt homo est animal. & cū genitiuo, vt virtus est hominis, pecudis vero voluptas. Potest & cum duobus datiuis, vnde & Diomed. inter idiomata latina hec ponit exempla: gloriæ mihi est patria, testimonio tibi sum, auxilio tibi sunt, gaudio mihi est aduersarius, bono mihi est veritas, oneri mihi est hec res, cordi mihi est amicitia, dolori mihi est iudiciū, curæ mihi est doctor, miseriæ mihi est labor, infamiæ mihi est amor, sic Terent, dixit in Andria: aut tibi hę nuptiæ sunt cordi. Construitur etiam cum septimo casu, quādo ponitur progenitiuo. Verg. pri. ęn. sūt mihi bis septem præstanti corpore nymphæ, quarum quæ forma pulcherrima Dōopeia, p corporis præstātis & formę. Qd vero subiungit cū hoc nomine opus, Diome. ciusdē est præceptū, qui inter idiomata scribit vsitate dici, op⁹ est mihi monito: apud veteres tamen inueniri per omnes casus præter vocatiuū. atque addit, pro eo quod græci dicūt habeo opus, habui opus ex ratione idiomatis latini nō posse dici nisi op⁹ est mihi opus fuit mihi. Hieronymus igitur sermonis grecī proprietatē sequutus dixit in euāgel. dominus opus habet his. Sum es sui. cū re verbi pro ipso verbo. vt Plautus in amphy. qd tibi hanc rē curatio est verbero, p curas. Idē in asinaria. quid tibi huc receptio est meū virū, id, est cur recipis. Idem in aulularia: quid tibi nos mendice homo tactio est, id est, cur nos tāgis. ¶ Sūt pręterea. Proprie verbum substātiuū vnū est tātū. Sūres sui, quod substantiam significat, quodque ob idipsum dei proprium est, qui mera est substātia, ipso dicente in Exodo: qui est, misit me ad vos. Sūt tamen & alia verba, quæ possunt dici, ppe modū substantiua, vt fisto, existo, exto. fio, maneo. viuo. quę post se æque regunt casum simile precedenti. Cicero in lib. de amicitia. existit hoc loco quæstio subdifficilis. Idē de senectute: ipsius Apij extat oro. potest enim addere ad illud disputāda differenda. ad hoc pulchra. elegantissima. artificiosa. Eodē modo dicimus fio senex. Horat. iij. car. fis anus, & vis formosa videri. Maneo immortalis. Ver. iiij. Geor. at gen⁹ immortale manet. Idē in. iij. æn. viuite fœlices, quibus est fortuna peracta. Pari modo construuntur verba quę cum sint intransitiua in obliquos casus, reciprocantur tamen, vt incedo tristis, sicut Verg. quæ diuū incedo regina. ābulo let⁹, sicut Horat. nocturnus obābulat. ¶ Pręterea verba illa. De his multa diximus in principio huius libri. Illud tū hoc in loco tantū reperimus nihil obstare, quominus hęc verba sint actiua, nisi quod putāt aliqui idcirco dici non posse, quia veritati repugnant. Neque enim omnino Prisciano assentior multis in locis dicenti significationis causa, aliquid non posse dici. Neque enim quia non est nisi vnus mundus, vnus sol, vna luna, idcirco non possem dicere deum momento posse creare innumerabiles mundos, cōplures soles, multas lunas: aut quia non possum aratro arari, ligonibus pastinari, prohibeor dicere, ego non aror, nec pastinor, sed nec possum arari, nec pastinari. Quod & de verbis ad solam naturam ptinētibus dici potest: sed illa fateor non omnia posse ad vsus nostros acommodari vt ego nō sereno, at posset dicere Iupiter, qui vultu cœlum, tempestatesq; serenat. ¶ Pręterea nullum esse verbū actiuū. Hinc multi arguunt, verbum impersonale ab omnibus verbis etiam actiuis posse prouenire, quādoquidē nullum est verbum actiuum, quod nō possit esse neutrum. Sed nos de cuiusmodi verbis loqueremur: exposuimus. ¶ Pręterea verba neutra posse construi cum accusattuo rem verbi significāte: vt ego viuo vitā & vita viuitur a me. Ouid. xij. metamor. vixi annos biscentum, iam tertia viuitur ætas. Alia tamen figura Iuu. dixit: qui curios simulant & bacchanalia viuunt, id est, more bacchantiū. Ambrosius ad Terētianū: Iam enim non vitam nostram, sed Christū viuimus. Eo iter siue viam. Cicero pro murena: Hanc viā dico, ite viam. Vergilius. iiij. æneidos: sola incomitata videtur ire viam. Ambulo viam, in sacris literis sępe leginius, vt in libro sapientiæ: ambulauimus vias difficiles. Seruio seruitutem. Gel. li. ij. Diogenes cynic⁹ seruituteṁ seruiuit. Furio furorem. Ver. ij. æn. sine me furere ante furorem. Plautus in trinūmo: tuis seruiui seruitutē imperijs, & præceptis pater. Certo certamē. Paulus in epist. ij. ad Timothæū. Bonū certamē certaui. Pugno pugnam. Gellius. li. iiij. qui vnam atq; alteram pugnā prospere pugnasset. Idē li. ix. ali quot pugnas populus Romanus prospere pugnasset. Pecco peccatū, Ieremias in trhenis interprete Hieronymo, Peccatum peccauit Hierusalem, ideo instabilis facta est.

Animaduertendū est hoc verbū Sum es fui post se cōstrui cū ntō. vt ego sum Antonius: cū gtō. vt virtus est hois. cū dtō. vt tues mihi mag. iter cū septimo casu. vt est vir singlī eloquētia. Cū hoc noīe opus omnib⁹ fere casibus iūgi potest.

Sunt pręterea quædam alia verba, quæ dicūtur substantiua, desiderantia post se casum similē precedenti. vt exist it inutilis. extat incorrupt⁹. manet immortalis, viuit fœlix & similia.

Sūt & alia, quæ cū sint intrānsitiua, reciprocātur tñ vt incedo tristis. ambulo lętus. euado doctus.

Pręterea verba illa, quę dicūtur neutra trānsitiua. iudicio meo nihil habere, quod illis repugnet, cur nō dicam⁹ actiua: cū etiāsi natura repugnaret, sermo idcirco non deberet esse mācus. Nā si recte dicitur: comederunt Iacob, & domus tuæ zelus comedit me: recte quoq; dicet Iacob ego sum comesus, sicut & Iuuenalis dixit: & cito rapturus de nobilitate comesa qđ super est.

Pręterea verba, q̄ dūr ad solā naturā ptinere, ego non video, cur nō recipiāt oēs numeros & personas, vt ego non sereno ego non grandino.

Pręterea nullum esse verbum actium, quod non possit esse absolutum, si post se cum nullo casu construatur. vt si dixeris, ego amo.

Pręterea verba neutra posse cōstrui cum accusatiuo rem verbi significante. vt ego viuo vitam eo iter. ābulo viā. seruio seruitutē. furio furorē certo certamē pugno pugnā. pecco peccatum.

¶ Pręterea nullum esse verbum. Regula hęc ad omnia verborum genera pertinet. Neque obseruāda est illa differentia, quam multi facere voluerunt, vt per accusatiuum tempus iuge atque perpetuum significemus: per ablatiuum vero aliquid fieri per tēporum intervalla intelligamus. Nam si per accusatiuum tēporis continuitas significaretur: frustra Vergi. prīn. dixisset: hic iam terentum totos regnabitur annos. Et in quarto georgico. septem illum totos perhibent ex ordine menses. Aut si dicis totos ideo adiecisse Vergilium, vt temporis continuitatem quę alias erat implicita exprimeret: cur ederso si ablatiuus intervalla temporū significat, Ouidius in. v. tristiū dixit: pene decem totis aluit peantius annis, & Terētius in Adelphis: sex totis mēsibus olfecissem. Ergo (quēadmodum diximus) indifferēter tres annos, & tribus annis docuit te grammaticam dici potest, vt Cicero in pricipio officiorū: quāq; te, M. fili iam annum audiētem Cratippum, neque enim filius Ciceronis per totū temp⁹ annuū, quo fuit Athenis. Cratippū philosophum audiuit: nō & obiter legit, aut cœnauit, aut denique dormiuit. ¶ Pręterea cōplura esse verba. Figurate: quia nullū verbū cū accusatiuo construi potest, nisi sit actiuū. Cū igitur depereo absolutū sit verbū, figurate dixit Gell. lib. vi. cū cā penitus deperirem. & Apul. iij. meta. quendā Boetium iuuenē adhuc de periret, pro eo quod esse deberet, prudite amaret. sic Hora. iij. car. non sola coptos arsit adulteri crines. & Vergi. in buc. formosum pastor Corydon ardebat Alexim, p ardenter amabat. Idē primo æn. nec vox hominem sonat: pro eo q̄ sonando redditur, sicut in eodem: personat aurata, docuit quę maxima atlas, i. personando cecinit. Et in buc. formosā resonare doces amaryllida silvas, id est, resonando ex vocis repercussione reddere nomen amaryllidis. Eadem ratione accusatiuo iūgūtur illa stupeo. es, pauco. horreo, tremo. & similia. Ver. ij. æn. pars stupet innuptę dono nū exitiale Mineruæ, pro admiratur cū stupore. Horat. ij. car. nec mulichriter expauit ēnsem, pro eo quod cū pauore timuit. Ouid. in. meta. vrsaque cōspectos in montibus horruit vrsos. i, cum horrore formidauit. Seneca in Hercule furente: thalamos tremisco, ara pta nunc video. mihi. i. cum tremore rēcuso. Illa quoque gemo. lugeo. fleo. & similia, nisi figurate accusatiuo iungi nequeunt. Iuuenal. tunc geminus casus verbis. & Liuius: matrona Brutum anno luxerunt. Figurate quoque dicuntur illa olet vrguenta. sapit thymbram. callet grammaticam. Iuuenalis: affertur nisero tibi caulis, olebit laternam, id est, imitabitur talis olei odorem. Horatius: pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum. Idem. i. epistola, vina fere dulces oluerunt mane camœnæ. Notat Ouidium Diomedes, quod dixerit: perque locos sacros, & olentia sulphure fertur. nec Vergilius. Notat Ouidium Diomedes, quod dixerit: perque locos sacros, & olentia sulphure fertur. nec Vergilius. Notat Ouidium Diomedes, quod dixerit: perque locos sacros, & olentia sulphure fertur. nec Vergilius.

Pręterea nullum esse verbum, quod non cundatiuo possit construi: idem quoq; nunc de verbis neutris dicimus. & ponit exemplum ex huc. Vergi. Cui pędere sua patereris in arbore poma. nā pendeo absolutum est: sed dixit cui, id est, ad cuius vsum atque vtilitatem, aut voluptatem. Idē. n. georgico. tibi res antiquæ laudis & artis ingredior, id est, ad tuam laudem. Idem in eodē: nemorumque Ioui, quæ maxima frondet æsculus, id est, in cuius Iouis honorem. Idem quinto æneidos: quo tātum mihi dexter abis, hoc est, in cuius perniciem atque damnum.

¶ De verbis deponentibus. Cap. iiij.

DEponens verbum est illud, qūod in. or. desinit: & nō habet actium in. o. retinetq; tantū actiui significationē vt Ego loquor verba. Et⁹ complures sunt species.

¶ Prima species verborum deponentium est, quę post se construū turcum genitiuo. Qualia sunt quæ sequuntur.

Misereor. eris. per hauer misericordia. vt Miserere animi non digna ferentis.

Obliuiscor. eris. oblit⁹ sum. poroluidarse. vt Quis malorum non obliuiscitur?

Reminiscor. eris. Recordor. aris. por recordarse. vt Reminiscere bonorum.

De verbis deponentibus, & ponit in primis verbi deponentis diffinitionem dicens. Quod verbū deponens est illud, quod desinit in. or. ad differentiam actiui & neutri: & non habet actiuū in. o ad differentiam verbi passiui: retinet tantum actiui significationem, ad differētiā cōmunis, quod vtramq; habet. Eius cōplures sunt species. Colligit autem sex. ¶ Prima eorum, quę construuntur cum genitiuo. vt misereor innocentis. Vergil. in bucul. nil nostri miserere. Idem. ij. æneidos: oro miserere. laborum tantorum: miserere animi non digna ferentis. Cum datiuo cōstructum hoc verbum non reperitur. cum accusatiuo non miseror, sed misereor. aris. iungitur. Idem. iiij. æneidos: aut miseratus amantem est. ¶ Obliuiscor. eris. recordor. aris. & reminiscor. eris. act cō etiam iūguntur. Horatius epodo. cuis non malarū quas amor habet curas, hec inter obliuiscitur. Verg. ij. ęn. quisquis es amissos hinc iam obliuiscere grates.

¶Secunda verborũ de ponentium ſpecies eſt.Opitulor.aris.Cice.in epiſtolis:opitulare collegæ,ſubueni patriæ.Saluſtius in Catil.inopiæ ſuæ opitulati ſunt. Auxilior.aris. quod Priſc.acuſatiuo vel datiuo poſſe iũgi dicit.Cum genitiuo etiam reperitur in ſacris literis conſtructum.Eſaiæ.xlviij.Hiero.interprete: in tẽpore(inquit) placito exaudiui te,& in die ſalutis auxiliatus ſum tui. ¶Suffragor.aris. quod eſt puncto, atq; ſententia alicui fauere. ¶Refragari vero ijſdẽ modis alicui aduerſari,Cice.in.j.de legibus: mihi enim videris fratrem laudando ſuffragiri tibi Refrago in voce actua cum accuſatiuo Siſenna apud Marcellũ protulit:dictaturum(inquit) omnibus animis,& ſtudijs refragauere,p eo quod eſt dictaturæ refragati ſunt. ¶Adulor aris.aſſentor.aris.palpor.aris.blãdior.iris.cũ ablatiuo cõſtrui nemini dubium eſt.Reperitur tñ.adulo.as.cum accuſatiuo in voce actiua.vt Valerius Maximus:ſi Dionyſium (inquit) adulares, iſta non eſſes. & Actius apud Marcellum:pennata cauda noſtrum ſanguinem adulat: Cicero pri.officiorum:cauẽdum eſt,ne aſſentatoribus patefaciamus aures,neque adulare nos ſinamus. Eodem modo palpor palparis cũ datiuo reperitur.Palpo palpas cũ accuſatiuo.Hora.pri. ſerm. cui ſi palpere recalcitrat:Iuu.quem munere palpat carus. ¶Blãdior.iris.Quin blandiar pauſiſper iudices calamitatibus meis. ¶Gratulor gratularis eſt(vt Valla inquit)teſtari nos gaudere de fœlicitate alterius apud eũ ipſũ, qui ea fortuna affectus eſt. & cõſtruitur cũ dtõ:aliquando ſuprimitur datiuus, cum tamen intelligatur. Ouid.gratulor ecchalãtiis tulis accedere noſtris.ſubaudi tibi. Idẽ in.iij. de arte:egome nũc demũque natum gratulor ſubaudi mihi.Reperitur & gratulari,p gratias agere.ſed tantum dijs immortalibus. vt Afranius apud Priſcia.ſexte frater,mi ſalue cum ſaluus venis,gratulor dijs. Gratari idẽ prope eſt quod gratulari niſi quod magis eſt poeticũ. Ver.iiij.ẽñ.inuent germana viã gratare ſororiſed conſtruitur etiam cum accuſatiuo. Idẽ in.v.gratatur reduces.Gratificor, aris. quod eſt gratum facere,etiam datiuo iũgitur,Cicero pro Cornelio:nũ alicui gratificabatur homini,aut ordini. Salu.i, etiã actõ iunxit in Catilina: potentiæ paucorũ decus, atque libertatem ſuam gratificari. Cicero quoque ad Val.cur enim tibi hoc nõ gratificer? ¶Iraſcor iraſceris.Teren. tibi poſtratus ſum Philomena. ¶Aſſentior,iris.Cicer in epiſto. ſanatus mihi aſſenſus eſt.Idem alio loco: quibus aſſentior ſolicitã,& periculoſam iuſticiam,nõ eſſe ſapictis. Siſenna aſſentio, tis. putauit eſſe dicendũ, quẽ demde multi ſunt ſequuti,vt autor eſt Quintilianus libro primo orato.& Gellius libro.ij noctiũ Atticarum.Cicero tamẽ aſſentior ſemper feredixit atque actõ iunxit:vt in primo de oratore:cetera (inquit) aſſentior Craſſo Idem in ſecũdo,q̃re tibi Antonij vtrũq; aſſentior. ¶Tertia verborũ deponentiũ ſpecies eſt. ¶Solor ſolaris,quod eſt rebus ſolatium afferre.Cõſolor conſolaris tantum verbis alicui conſolationem adhibere. ab illo eſt Solatium, ab hoc Conſolatio. ¶Execror execraris.abominor abominaris.de teſtor deteſtaris. Auerſor auerſaris: idem prope ſignificant,atque huius ordinis verba ſunt:ſed auerſari eſt vultum, habea re, quam deteſtãmur auertere. Vergilius quarto æneidos:non auerſata petentem. Ouidius primo faſtorum. officioque leuem,non auerſatus honorem.Plinius libro.xxx.terram orbitis depreſſam auerſantur.Hoc verbo frequenter Hieronymus vtitur in ſacris literis: ſed fere ſemper legitur mendoſe, aduerſor pro auerſor. ¶Sequor ſequeris cum ſuis compoſitis,huius ordinis eſt verbũ: præterquam obſequor obſequeris:quod ad ſuperiorem ſpeciem pertinet. Proſequor tamen elegantiſſime præter accuſatiuum etiam ſeptimo caſu ſine prepoſitione.Cicero in epiſtolis:quam tuipſe omnibus lætis proſequeris. Conſequi eſt rem, quę ſua fuiſſe putat,aſſequi. ¶Fateor fateris.& confiteor eo differunt,quod fatemur ſponte:confitemur coacti. Diffiteri vero eſt negare,aut non fateri,quod fatendum erat.

¶Secunda verborum deponentiũ ſpecies eſt,quę poſt ſe conſtruũtur cũ datiuo.Qualia ſunt hæc:

Opitulor opitularis.Auxilior auxiliaris.porayudar.vt Opitulare mihi.auxiliabor tibi.

Suffragor ſuffragaris.porayudar con el voto.vt Rogo te,ſuffragare mihi.

Refragor refragaris.por eſtoruar conel voto .vt Peto a te,ne refrageris mihi.

Patrocinor Patrocinaris.por defender cõ ſuyzio.vt ego patrocinabor tibi.

Adulor adularis.Aſſentor aſſentaris.Palpor.aris por liſongear,vt Ne aduleris malo.

Blandior blãdiris.poraquello meſmo,o halagar vt Cur blandiris potentiori?

Gratulor gratularis.por hauer plazer del biẽ de otro.vt Gratulor tibi fortunis aucto.

Iraſcor iraſceris.porſe eſañar de otro.vt Tibi pol iratus ſum Philomena.

Aſſentior aſſentiris.porſentir ycõſentir con otro vt Senatus mihi aſſenſus eſt.

Inſidior inſidiaris.por aſſechar a otro.vt Lupꝰ in ſidiatur ouibus.

Obſequor.eris.por obedecer.vt Ego obſequor tibi.vt Obſequaris mihi.

¶Tertia verborũ deponẽtiũ ſpecies eſt, quæ poſt ſe conſtruuntur cum accuſatiuo.Qualia ſunt.

Solor ſolaris.Conſolor conſolaris.perconſolar.vt Solare egenum conſolare orbum.

Execror.aris.Abominor.Deteſtor. Auerſor. por maldezir.vt Execror te.

Sequor.eris,ſequutus ſum. porſeguir. vt ſequere Italiam ventis.

Conſequor conſequeris conſequutus ſum.poralcançar.vt Conſequor ego,quod volo.

Fateor fateris.por confeſſar por ſu volũtad.vt Fateor fatenda.

Confiteor confiteris.por confeſſar ſin ſuvoluntad. vt Confiteor confitenda.

Diffiteor diffiteris.por no confeſſar, o negar. vt Diffiteor neganda.

¶Precor.aris. manifeſtã habet ſignificationẽ. ¶Deprecor quoq; idẽ ſignificat quod præcor: habet tamẽ aliã reconditiorẽ ſignificationem,quod eſt deteſtari & abominari,Ouid.j. de põto.ſæpe precor mortẽ:mortẽ quoq; deprecor idẽ Luca.in.ix.nõ deprecor hoſti ſeruari.Saluſtius:inimici imperiũ,& cruentus corporis deprecor.Quid autẽ ſit deprecari.Gelius copioſe lib.vj.diſputat.Imprecari eſt malum alicui precari. ¶Demoreor.eris.quod eſt aliquem ſibi beneficijs obnoxium facere Quintilianus. j. Simul vt demererer amãtiſſimos.mei iuuenes.Suetonius in othone:nec minꝰ aluũ ãlia via de merebatur.Idẽ in vitellio:ne quã nõ arte demereretur Claudiũ.Oui.in epiſto. philidis: Crimine te potui demeruiſſe meo. illiterati dicũt demereri,pro nõ mereri:& demerita pro nõ merita. ¶Cauſor.aris. pro eo, quod eſt cauſam ſiue occaſionẽ afferre.Hora.pri.epiſ.Locũ immeritũ cauſatur inique. Ouidi. ix.meta.viſaq; cauſatur, Apuleius pro magia:vim meam quam voluntatẽ ſuã cauſari maluiſſe.Cauſo,cauſas. quo imperiti,vtũtur,p efficio,is.non dicitur latine. ¶Aemulor.aris. pro eo quod imitor in bonã partem accipitur:nã pro eo quod eſt inuidere datiuo iunxit Hierony.in pſalmo.Noli emulari malignantibus. Ad hãc ſpeciẽ referẽda ſunt verba,quæ præter accuſatiuum cõſtruũtur etiam cum datiuo, vt loquor tibi verba, precor tibi multa mala & quæ præter accuſatiuum deſiderant etiam ſeptimum caſum,vt muneror.aris.dignor.aris.Hor.in epodo.certantẽ.& vuam purpuræ qua muneretur te Priape.Verg.j.ẽñ. Haud equidẽ tali me dignor honore, Apud antiquiores digno dignas fuit.Cice.apud Priſcia.in æconomicis:Ex eo(inquit)numero hominum: qui apud nos hoc nomine dignatur,id eſt,digni habentur.hinc Verg. iij.æneidos.dixit: coniugio Anchiſe veneris dignate ſuperbo. ¶Quarta verborũ deponẽtiũ ſpecies eſt Lętor.aris.Verg.vj æñ.apud ſuperos furto lętatus inani.Idẽ tamen.x.lib.genitiuo iunxit dicẽs:nec veterũ memini,lętor ve malorũ. ¶Vtor vteris qđantiquiores etiam accuſatiuo iungebant.Varro apud Priſcianũ.vtile vtamur potius,quã a rege abutamur. ¶Potior poteris cũ genitiuo & ablatiuo cõſtruitur poteſt,ſed & cũ accuſatiuo apud antiquiores iungebatur.Saluſtius in Iugurtha:Priꝰ quã legatos cõueniret:Adherbalis potiretur & infra,ſi eius opidi potius foret. & ibidẽ: Romani ſignorũ & armorũ potiti ſunt.Cicero ſecũda inuectiterũ potiri volunt.Verg.j.æñ. Optata Troes potiũtur arena.Terẽt. in adelphis.ille alter ſine labore patria potitur cõmoda.Plautꝰ in amphy.cõtigit,vt ſalui potiremur domum. ¶Veſcor veſceris. Vergilius:veſcitur Aeneas ſimul & Troiana iuuentus perpetui tergo bouis.quod etiã accuſatiuo iunxit Actius apud Marcellum. Facinus(inquit)oculi veſcuntur,& in Leuitico Hier.interpretẽ:afferat pro ſe duos paſſeres,quos veſcilicitum eſt.Idẽ numeri xiij. erat autẽ tempus quãdo iã præcoquæ vuę veſci poſſunt. ¶Fũgor fungeris accuſatiuo quoque iungit Terentius in adelphis dicẽs: neq; boni neque liberalis functus eſt officium viri,Plautus in Menechmis.nam Paraſitꝰ octo hominũ munus facile fungitur. ¶Fruor.eris.quod eſt finis,quemadmodum vtor vteris eorum, quę ſunt ad finem. Vnde vtimur pecunijs,fruimur autem virtute. ¶Quinta verborum deponentium ſpecies eſt. Iocor.aris,Auſo.falſoque in amore iocari, Manil.v.aſtro. pendens iocari in oſtẽ. ¶Graſſor.Sil.graſſandum ad magna periclis.Liuius lib.ij.vtrin te hac via graſſaremur. ¶Caſtrametor.Regum.j.Hierony.interp. Et ſicut caſtrametatus eſt iuxta lapidem Madintorn. ¶Labor.eris. Ouid. iiide Arte.cito pede labitur ætas.Ruſticor.aris.Cicer.i.de legibus:Si qui dies ad ruſticandum ſunt,Philoſophor.aris,Idem.j.de Na, De,Et cum minime videbamur,tum maxime philoſophabamur.

Precor precaris precatus ſum,por rogar.vt Sæpe precor mortem.

Deprecor.aris.por rogar,o abominar.vt Mortẽ queq; deprecor idem.

Demereor.eris.erui.por obligar por beneficios. vt Demereor amicum.

Cauſor.aris.por traer ocaſion,o achaque:vt Locũ immeritum cauſatur.

Aemulor.ris.Imitor.ris.por remedar.vt Aemulor patrem Imitor matrem.

¶Quarta verborũ deponentium ſpecies eſt quæ poſt ſe conſtruuntur cum ablatiuo ſiue ſeptimo caſu.Qualia ſunt.

Lętor lætaris.Delector.aris.porſe alegrar.vt Lętor meis rebus.& delector tuis.

Vtor vteris.por vſar,vt Rogo te vtere meis omnibus rebus.

Potior poteris.por alcançar lo deſſeado.vt Optata Troes potiuntur arena.

Veſcor veſceris.por comer.vt Capræ veſcuntur frondibus.

Fungor.ris.por vſar de officio,vt Fũgor meo munere.

Fruor.eris.por gozar de algo.vt fruimur honeſtis & quæ ſunt propter ſe.

¶Quinta verborum deponentium ſpecies eſt.q̃ poſt ſe cum nullo caſu conſtruuntur niſi mediante præpoſitione.Qualia ſunt.

Iocor iocaris.por burlar de palabras,vt Cicero iocatus eſt in Antonium.

Graſſor graſſaris.por ſaltear para robar.vt Clodius graſſabatur per vrbem.

Caſtrametor caſtrametaris.por poner y aſſentar real.vt Cæſar caſtrametatus eſt in Alpibus.

Labor.eris por caer,o reſbalar deslizandoſe. vt Caue ne labaris in lubrico

Ruſticor ruſticaris.por eſtar enel campo oen heredad.vt Ruſticatur in otio.

Philoſophor.aris.por eſtudiar en philoſophia.vt Philoſophatur in vrbe.

¶Tumultuor.Plin.libr.ij.hic tumultuatur hominū genus.¶Cachinor agræco videtur canchazon enim interpretatur cachinor ad hanc speciem reduci possunt etiã, quę in sexta specie posita sunt scilicet. ¶Orior oreris, vel oriris.Oui.lib.x.metam.Tu quoties oreris, viridi ꝙ incespite flores,Nascor.Iuue.filia nascitur ex me. ¶Patior.eris.Oui.xiij. meta.quæ patienda diu est,Idē.Heu patior telis,Verg.O passi graviora.Apud veteres vero actiuum fuit,Neuius:Populus patit,tu patias modo.

¶De verbis communibus.Cap.v.

IN primis dicit verbum commune esse illud,quod desinit in or.& non habet actiuum in.o.quod etiam verbum deponens habet,a quo differt:quoniam deponés actiuam tantum habet significationem:commune vero actiuam & passiuã.Apud antiquiores,quemadmodum Priscianus & Marcellus colligũt,multa huius generis fuerũt verba,vt auxilior auxiliaris,adulor adularis.adminiculor adminicularis.adhortor adhortaris.auspicor auspicaris,abhominor.naris,adprior adoriris. abutor.eris, atestor,aris. aspernor.aris.architector.ris.assector.ris.assequor.eris.argumentor argumentaris. arbitror.aris,adipiscor.eris,blandior.iris,consolor.aris.conspicor,aris.cominiscor.eris.calumnior.aris.carnificor.aris.confector.aris. contestor.aris,despicor. aris.demolior.iris: dominor,aris,depeculor.aris.dilargior.iris.dignor. aris. exordior. iris.experior.iris.exequr.eris,frustror,aris.for faris.hortor.aris,mentor.aris,morigeror,aris.mtror. aris. machinor.aris.mentior,iris,obliuiscor. eris. ꝙror. eris,solor.aris.Quæ omnia,tametsi inter deponentia numerantur,tamen aliquando passiue reperiũtur,plata,& ab eis participia ꝑteriti passionem significantia. Sed etiam ab his nonnunquã vox actiua reperitur,vt sit vero similimum,fuisse hæc olim actiua.

¶De verbis diuersorum generũ Ca.vj.

DE verbis diuersorum generum.Sunt quædam verba,quæ reperiuntur diuersis modis cõstructa,de quib⁹ per singulas generum species aliquid attigimus quæ nunc idcirco repetimus, vt sub vna facie per ordinem alphabeti possint lectori occurrere. Abstineo abstines de ꝙ in sexta actiuorum verborum specie diximus.

Adeo.is.in quinta verborũ specie actiuorũ.

Adulor,aris,in secunda deponentium specie

Amoueo amoues,in sexta actiuorum specie

Tumultuor.aris.por hazer bollicio. vt Tumultuatur in castris.

Cachinor.aris.por reyr demasiado.vt Cachinatur in conuitio.

¶Sexta verborum deponentium species est.quę post se construuntur cum ablatiue & præstitione.a.vel ab.Qualia sunt.

Orior.eris,vel.iris.por nacer,vt Ortus a patribus honestissimis,

Nascor.eris.por nacer.vt Natus aclarissimis maioribus.

Patior.iris.por padecer.vt Rustici patiuntur a ciuibus.

¶De verbis Cõmunibus.Cap. v.

COmmune verbum est, quod desinit in.or.& nõ habet actiuum in.o.& retinet actiui & passiui significationem.vt Ego amplector te, tu amplecteris a me.Pauca huius generis reperiuntur.hæc fere.

Complector,eris. amplector.eris. por abraçar y ser abraçado.vt Complector te,& a te.

Osculor oscularis.por besar y ser besado.vt Ego osculor te,tu oscularis a me.

Criminor criminaris.por acusar y ser acusado.vt Ego criminor te,& tu a me.

Experior.iris.por experimentar y ser experimentado,vte go experior illum,& ille a me.

Veneror.aris.por honrar y ser honrado. vt Ego veneror deos,& dei a me.

Interpretor.aris.por declarar y ser declarado: vt Ego interpretor obcura,& illa a me.

Largior.iris.por dar y ser dado.vt Largior pecunias & pecuniæ largiuntur a me.

¶De verbis diuersorum generum,atq; sub eodem genere diuersarum formarum.Cap.vj.

ABstineo me ab iniurijs.no hago iniuria a otro actiuum sextæ speciei.

Abstineo manum a muliere.por no tocar a muger,ctiuum eiusdem speciei.

Abstineo irarum.por no ensañarse.neutrum primæ speciei.

Adeo domum.vel ad domũ. por yr a casa. neutrum quintæ speciei.

Adulor tibi,vel adulor te.por lisongearte. deponens secundæ & tertiæ.

Admoueo tibi manum, yo llego la mano a ti.actiuum tertiæ speciei.

Amoueo a te manũ,yo quito la mano de ti,actiuum sextæ speciei.

Aduersor tibi.yo te contradigo,o soy tecõtrario, deponens secundæ speciei.

Auersor te,yo huyo de ti,& abominor te,depõens tertiæ speciei. Auersor auersaris.intertia deponẽtiũ specie

Audio te.audio vocem.por oir el sonido tuyo actiuum primæ speciei.

Audio a te.vel ex te,vel de te.por oyr tu doctrina, actiuum sextæ speciei. Audio audis.in sexta actiuorum specie.

Audio tibi,vel Inaudio. por obedescerte. neutrũ secundæ speciei.

Audio male absolutum.por ser infamado neutrum quintæ speciei.

Assentior tibi,vel Assentior tibi hoc.por cõceder deponens secundæ & tertiæ. Assentior.iris.in secunda deponẽtiũ specie.

Assentio tibi, vel Assentio tibi hoc.por aquello mesmo.neutrum & actiuum.

Caueo tibi.yo te prouco.Caueo te.yo huyo de ti. neutrum & actiuum. Caueo caues.in secunda neutrorum specie.

Careo te,vel careo tui.por carecer de ti, neutrum primæ & tertiæ.

Committo tibi libros.por encomendarte los libros,actiuum tertiæ speciei Cõmitto cõmittis.in tertia specie actiuorũ.

Committo prælium.vel milites.por trauar pelea actiuum primæ speciei.

Committo vt non colam parẽtes,por peccar,neutrum quintæ speciei.

Credo tibi,& credo tibi hoc.por creer. neutrũ secundæ & actiuum,tertiæ. Credo credis.in tertiã specie actiuorum.

Credo tibi pecunias.por prestarte los dineros.actiuum tertiæ speciei.

Consulo tibi.por prouecrte,o darte consejo. neutrum secundæ speciei.

Cõsulo te por demãdarte cõsejo.actiuũ primę. Consulo consulis.in tertia actiuorũ specie

Consulo boni.por echarlo, o iuzgar lo a buena parte.neutrum secundæ speciei.

Commendo te regi por encomendarte al rey. actiuum tertiæ speciei. Cõmẽdo cõmẽdas.intertia actiuorũ specie.

Commendo te apud regem.Por alabarte delante del rey.actiuum primæ speciei.

Certo tibi, vel certo tecum.por contender con tigo.neutrum secundæ & quintæ. Certo certas.in quintã specie neutrorum.

Cõtendo tibi,vel tecum.por aquello mesmo.neutrum secundæ & quintæ. Contendo.is.in quinta specie neutrorum.

Congredior tibi vel tecum por encontrarcõtigo. deponens secundæ & quintæ.

Constituo tibi vel tecum.por concertar contigo. neutrum secundæ & quintæ. Constituo.is in quintã specie neutrorum.

Do tibi pecunias por darte los dineros. actiuum tertiæ speciei. Do das dedi.in tertia specie actiuorum.

Do tibi literas ad amicum.para que se las lleues. actiuum eiusdem speciei.

Do ad te literas.para que en auseucia las leas actiuum prime speciei.

Do tibi pecunias dono.por darte los dineros graciosos,actiuum tertiæ.

Dono donas.in tertia ſpecie actiuorum. Dono tibi pecunias.por aquello meſmo.actiuum tertie ſpeciei.

Dono te coronã.por darte corona en ſeñal de hõra.actiuum quintæ.

Doleo doles, in ſecunda ſpecie neutrorum. Dego degis.in quinta ſpecie neutrorum. Doleo capud,proprie.Doleo capud figurate neutrum ſecundæ. (fig.

Doleo vicẽ tuã.peſame de tu fortũa y deſdicha.

Digo.is.abſolute.vel dego vitam.por biuir. neutrum quintæ.

Exigo exigis.in quarta actiuorum ſpecie. Exigo te pecunias.vel Exigo a te pecũnias.actiuũ quartæ & ſextæ.

Exeo exis.inquinta ſpecie actiuorum. Exeo domum,vel Exeo domo, por ſalir de caſa. neutrum quintæ.

Facio facis.in tercia ſpecie actiuorum. Facio tibi iniuriam.por hazerte iniuria. &c. actiuum tertiæ.

Facio te maximi.por eſtimarte en mucho.acti.ſec

Facio te certiorẽ.por auiſarte.actiuũ primę ſpeci.

Facio tecum. por conuenir y concertar contigo. neutrum quintæ.

Induo induis,in quarta ſpecie actiuorum. Induo te veſtem.por veſtirte la veſtidura. actiuũ quartæ ſpeciei.

Induo te veſte.por aq̃llo meſmo.acti. quintę ſpec.

Induo tibi veſtem. por aquello meſmo . actiuum tertiæ ſpeciei.

Ignoſco ignoſcis.in ſecunda ſpecie neutrorũ Ignoſco tibi,vel ignoſco tibi peccatum.por te perdonar.neutrum & actiuum.

Inuideo inuides.in ſecunda ſpecie neutrorũ. Inuideo tibi,vel inuideo tibi veſtem.por tener te embidia.neutrum & actiuum.

Illudo illudis.in ſecunda ſpecie neutrorũ. Illudo tibi.vel illudo te.por hazer de ti burla,neutrum & actiuum.

Indulgeo,ges.in ſecũda ſpecie neutrorum. Indulgeo tibi.por te regalar,y tratar delicadamẽte.neutrum ſecundæ.

Indulgeo operam literis.por dar obra alas letras. actiuum tertiæ.

Impono tibi onus.in ſecũda ſpecie neutrorũ Impono tibi onus.por ponerte carga a cueſtas.a actiuum tertiæ.

Impono tibi.por engañarte.neutrũ ſecũde ſpeciei

Inceſſo inceſſis.in ſecunda ſpecie neutrorũ. Inuado inuadis.in ſecunda ſpecie neutrorũ. Inceſſo tibi,Inuado tibi.por tẽtar,o acometer.neutra ſecundę.

Inceſſo te,Inuado te.por aquello meſmo . actiua primæ ſpeciei.

Lætor lætaris.in quinta deponẽtiũ ſpecie. Lætor malorum.vel malis.por alegrarſe con los males.deponens primæ

Mano manas,in tertia neutrorum ſpecie. Manat aqua ex fonte.vel fons manat aqua, por manar.neutrum quintæ & tertiæ.

Moneo mones.in quarta actiuorum ſpecie. Moneo te rem honeſtam.por amoneſtarte lo honeſto.actiuum quartæ.

Admoneo te honeſtorum.por traerte ala memoria.actiuum ſecundæ.

Miſereor miſereris.in prima depenẽtiũ ſpe. Miſereor innocentis. por auer miſericordia del innocente,deponens primæ.

Miſereor miſereris.in tertia deponẽtiũ ſpe. Miſereor innocentem.por aquello meſmo.deponens tertiæ.

Miſeret.in quarta imperſonaliũ ſpecie. Miſeret me innocentis.por aquello meſmo .imperſonale quintæ.

Metuo tibi.Por auer miedo que te venga mal neutrum ſecundæ. Metuo metuis,In ſecunda neutrorũ ſpecie.

Metuo te.Por auer miedo de ti.actiuum primæ ſpeciei.

Noceo tibi vel noceo te.Por empecerte,neutrum ſecundæ & actiuum primæ. Noceo noces.in ſecunda neutrorum ſpecie.

Oro te,vel a te rem honeſtam. por demandarte lo honeſto.actiuum quartæ & ſextæ. Oro oras.in quarta actiuorum ſpecie.

Oleo vnguentum,por oler a vnguento.neutrum figuratum. Oleo oles.in quinta neutrorum ſpecie.

Oler mihi vnguentum.por oler me el vnguento neutrum ſecundæ.

Olfacio vnguentum. por oler yo el vnguento.actiuum primæ.

Obliuiſcor tui,vel te.por oluidarte.deponens primæ & tertię. Obliuiſcor.eris.in prima deponentiũ ſpecie

Palpor tibi.por liſõgearte,o halagarte. deponẽs ſecundæ. Palpor,aris.in ſecũda deponentium ſpecie.

palpo te.por aq̃llo meſmo.actiuum primę ſpeciei

Pugno tibi,vel pugno tecum.por pelear contigo neutrum ſecundę & quintę Pugno,as.in ſecunda neutrorum ſpecie.

Prouideo tibi.por proueerte,y mirar por ti.neutrum ſecundę. Prouideo.es,in ſecunda neutrorum ſpecie.

Prouideo te.por mirarte de lexos.acti.primę ſpe. Prouideo.es. in ſecunda neutrorum ſpecie.

Parco tibi,por perdonar te los errores.neutrum ſecundę ſpeciei.

Parco tibi pecunias.porguardar te los dineros.actiuum tertię ſpeciei.

Pareo tibi, vel pareo tibi omnia. por obedecer. neutrum ſecundę & actiuum tertię. Pareo,es,in ſecunda neutrorum ſpecie.

Poſtulo te,vel a te debitum.Por demandarte la deuda.actiuum quartę & ſextę. Poſtulo.as.in quarta actiuorum ſpecie.

Poſtulo te repetundarum. Por demandar los cohechos actiuum ſecundę.

Peto te,vel a te libros.Por demandar te los libros actiuum quartæ & ſextę.

Peto te lapide.Por herir tecõ piedra.act.quin.ſpe. Peto.is,in quarta actiuorum ſpecie.

Potior virgine.yo alcançola donzella que deſſea ua.deponens quartę.

Potior rerum.Por alcançar el imperio delas coſas deponens primę. Potior,iris,in quarta deponentium ſpecie.

Reminiſcor tui vel te.Por recordarme de ti.deponens primę & tertię. Reminiſcor.eris in prima deponẽtiũ ſpecie.

Salio ſalis,Por ſaltar.Salto ſaltas.Por dãçar.neutra quintę. Salio ſalis.in quinta neutrorum ſpecie.

Salit ouem aries.por ſaltar ſobre ella.actiuũ primę ſpeciei

Timeo tibi.Por auer miedo que te venga algun mal.neutrum ſecundę. Timeo.es.in ſecunda neutrorum ſpecie.

Timeo te.Por auer miedo de ti.acti.primę.ſpeci.

Veſcor panẽ vel pane.Por comer pan.deponẽs tertię & quartę. Veſcor.eris.in quinta deponentium ſpecie.

Vtor panẽ. vel pane. Por vſar de pan. deponẽs tertię & quartę. Vtor.eris.in quinta deponentium ſpecie.

De verbis impersonalibus. Postea quã in superioribus de verborum personalium constructione disserimus, consequens est, vt de impersonalibus disputetur. Cumq; impersonalium genera sint duo, hoc est, actiuæ vocis, & passiuæ vocis. prius agit de verbis impersonalibus vocis actiuæ: quæ rursus in quinque species diuidit. ¶ Prima verborũ impersonalium. Si bene horum verborum natura constructionemq; excutias, personalia sunt: quoniam suppositum habent, aut expressum, aut implicitũ. Cicero. pro Plancio: si quid mea mihi interest, id te forte magis delectat. Idem pro eodem: non solum quid cuique debeã, sed quid cuiusque interfit. Idem pro Sylla: vestra enim hoc maxime interest. Quod si cũ infinitiuus hec verba cõstruãtur, quis nõ videt infinitiuum, qui pro nomine rem verbi significante plerũque ponitur, posse illis dare suppositum: Tantum namq; valet mea interest legere, quantũ lectio ad me pertinet tua refert audire, quantũ auditio est tua, vel (vt paulo post ex verbis Sipõtini dicemus) in re tua est auditio. Hac quoq; ratione dicimus: senatoris est, vel interest rẽpublicã gubernare, ꝓ eo quod gubernatio reipublicæ est senatoris, vel est in rẽ senatoris, vel pertinet ad senatorẽ. Itaq;, qđ diximꝰ hec verba cõstrui cũ genitiuo ante se: si clausulã resoluas: cũ genitiuo post se cõstrui recte dixeris. Affert Laurentius rationem, cur dicimus mea. tua. fua. nõstra. vestra. cuia refert, vel interest. & non mei. tui. sui. nostri. vestri. cuius refert, vel interest: cũ in reliquis omnibus genitiuo vtamur. Nã (quẽadmodũ ex illiꝰ auctoritate lib. q. diximus) ego. tui. sui. pronomina duplices apud antiquissimos habuere genitiuos. ego. mei, vel mis. tu tui, vel tis. sui, vel sis quorũ priores genitiui significãt passionẽ, posteriores vero actionẽ. Qui tamen cũ ab vsu recessissent, in eorũ locũ substituta sunt pronomina illa possessiua. meꝰ. tuus. suꝰ. quę æque actionẽ significãt. Itaq; non illa verba interest, & refert exigerẽt, vt cũ genitiuo significationis actiuæ construerentur: genitiui autem illorum pronominũ, qui extant, passiue significarent: recurrendũ fuit ad pronomina possessiua, quæ (vt diximus) actionem significant, quandoquidẽ in loctiuæ significationis genitiuorũ, qui nõ extãt: substituta sunt: & pro eo qđ esse debuit, interest mis legere. refert tis audire: dicimus interest mea legere, refert tua audire: quia (vt diximus) nõ potuimꝰ dicere interest mei legere. refert tui audire accepimus autẽ mea. tua. fua. necessitate, qua diximꝰ coacti. nostra. vestra. cuia. ad illorũ proportionẽ affinitatẽq;, quã inter se habebant. Potumus namque recte dicere interest nostrũ legere refert vestrum audire. cuius vel quorũ interest docere eius, vel eorum refert salarii accipere. videlicet quia nostrum & vestrum cuius vel quorum actiue accipi possunt. Sed cur gtũs in ablatiui terminationem fœmininam cõmutatus est, Valla putat esse hanc nationẽ, qđ ablatiꝰ in significatione ꝓximus est gtõ, & quod terminatio fœminina media est triũ gũm, vel suauitatis gratia, ne durũ videretur dicere, meo interest. vestro refert. Putat quoque mea. tua. fua. nostra. vestra. cuia substantiue esse accipienda. Huius cõmenti Valla se inuentorẽ esse gloriatur. Sed in hac posteriore ironẽ ego magis Sipõtino affectior dicenti quod interest cõponitur ex in, & re. & est, refert exres, & fert, nihil enim aliud est interest ꝓceptoris, legere, quã in re ꝓceptoris est legere, hoc est, lectio. & refert discipuli audire. i. res discipuli fert audire. interest mea docere. hoc est, in re mea est docere, refert tua mercedẽ soluere, hoc est res tua fert mercedẽ soluere. ꝓ eo qđ esse debuit in re mis est docere. & res tis fert mercedẽ soluere. Sed, vt ad Laurẽt. inuẽtũ redeamus, quoniã ablatiui illi, pnominũ possessiuorũ ꝓ genitiuis primitiuorũ, q nõ extant, suppositi sunt, si adiectiuum superuenerit. genituis potius, qui subintelliguntur, quam ablatiuis, qui explicãtur, iũgendum est. vt mea solius interest legere. quasi dicerẽ, mis solius interest legere. tua vnius interest audire. ac si diceretur, tis vnius interest audire. Si vero substantiuum fuerit illud, quod additur, quia vix esset tolerabile, si genitiuo iungeretur, in aliã dictẽdi formã cõmutari debet. itaque rectius dixerim, mea qui sum Antonius interest legere, quã mea Antonij. Sed de hoc satis multa in principio huius libri diximus. ¶ Secũda verborum impersonalium. Et hæc in infinitiuo, quo loco nemiris ponitur, suppositum habet, vt accidit mihi febrire, pro febricitatio mihi accidit. contigit mihi ire, pro iter mihi contigit. euenit mihi docere. pro doctrina mihi cuenit. conuenit mihi audire, pro auditio mihi conuenit. placet mihi legere, pro lectio mihi placet. licet mihi amare, pro amor mi licet. expedit mihi proficisci. i. profectio expedit mihi: vacat mihi dormire, pro dormitio mihi vacat. constat mihi te insanire, pro insania tua mihi constat. patet mihi te esse ignarum, pro ignorantia tua mihi patet. liquet mihi esse mendacem, pro mendacium tuum est mihi liquidum. Et eode modo de similibus. Hæc enim verba alias personalia sunt, vt quod Apostolus Hyeronimo interprete dicit: omnia licent, sed non omnia expediunt.

¶ De verbis Impersonalibus. Cap. vij.

VErbũ ipersonale est duplex, Actiuę vocis, qđ est simile tertijs psonis verbi actiuę vocis. vt miseret pudet. passiuę vocis. quod est simile tertijs persõis passiuæ vocis. vt curritur. statur. de quo paulo post dicemus. Sed verborũ impersonalium actiuæ vocis complures sunt species.

¶ Prima verborũ impsonaliũ actiuæ vocis species est, q̃ ãte se exigũt gtũm & post se infinitiuũ & sũt duo. interest & refert. vt ꝓceptoris interest docere. senatoris refert admiñstrare rẽpublicã. Cõstruũtur vero cũ ablatiue generis formina numeri singlis horũ ꝓnominũ mea. tua. sua. nra. vra. adde etiã ab hoc nomine quis vel q, cuia, vt mea interest legere. tua refert audire cuia interest ꝓficiscẽri, ei⁹ interest salarii percipe.

¶ Secũda verborũ impsonaliũ actiuę vocis spẽs est q̃ ante se exigũt dtũm & post se infinitiuũ. vt

Accidit mihi febrire. acontece me tener fiebre,
Contingit mihi ire. acontecerme eyr.
Euenit mihi docere. acontecerme enseñar.
Conuenit mihi audire. conuiene me oyr.
Placet mihi legere. plazeme leer.
Licet mihi amare. yo puedo amar.
Expedit mihi proficisci. es me vtil partir.
Vacat mihi dormire. vaga me dormir.
Cõstat mihi te insanire. es me cierto q̃ eres loco.
Patet mihi te esse ignarũ. es me claro q̃ eres nescio

Tertia verborum impersonalium species est quæ ante se construũtur cũ accusatiuo, & post se cum infinitiuo vt.

Delectat me audire. plazeme oyr.
Iuuat me cantare. plazeme cantar.
Oportet me docere. conuieneme enseñar.
Decet me legere. es me honesto leer.

¶ Quarta verborũ impsonaliũ species est, q̃ cũiũgũtur infinitiuis verborũ impsonaliũ, ꝓprie sic dictorũ, impsonalia sũt alias, vero psonalia. vt

Incipit me tedere vitiorum. comiençe a hauer enojo de los vicios.
Desinit vos pudere. vos dexays deauer vergũça
Nõ potest illos pœnitere. no puede auer pesar.
Solet bonos pigere. suele los buẽos auergõçarse.
Debet malos puđre. deue los malos auergõçarse

¶ Quinta verborũ impersonaliũ species est, q̃ ãte se cõstruũtur cũ actõ, & post se cũ gtõ, vel infinitiuo, & hæ sunt ꝓprie impersonalia si vlla sũt. vt

Pœnitet me vitæ. pesame de la vida.
Piget me patris. verguença he de mi padre.
Pudet me peccati. verguença he del peccado.
Miseret me pauperis. misericordia he del pobre.
Tædet me eiborum. enojo he de los manjares.

VErba impersõalia passiuæ vocis semper significãt actionẽ cũ qđã gñalitate, sũiq; ꝓprie averbis neutris absolutis. vt curritur cõcurritur. statur. pugnatur. itur certatur. Trãfiguratur tamẽ, vt dicit Diomedes. a verbis neutris. q̃. in præterito pudefactus. Pli. lib. xxxvj. tanquã puditurũ esset extinctos. Gell. lib. primo. neque pudenda dico, aut pœnitẽda. Cõposita quoque sunt ab eo dispudet pro valde pudet, & depudet pro nõ pudet. Apul. pro magia, non vos tot calumniarũ tandẽ dispudet. Ouid. depuduit profugusque pudor sua signa reliquit. Miseret, Verg. vj, æñ. o geniter nec te miseret nat⁹ q̃tuq; nec matris n. miseret. in præterito misertum est facit. Misercit quoque impersonaliter reperitur. Terẽ. atque inopis (inquit) te misereſcat mei. Tædet, a quo est compositum pertædeo, quod in præterito pertæsum est facit. cum dativo cõstruxit Gracchus apud Diome. Vsque adeo (inquit) mihi pertæsum esse. Gellius etiam personale protulit lib. primo nocti. verbis (inquit) eius defatigati pertæduissent. Pertæsus, participium frequens est: sed omissa sui verbi origine cum accusatiuo construitur. Sueto. in Iulio. pertæsus (inquit) ignauiam suam. Idẽ in Tiberio. postremo semet ipsum pertæsus. Idem in Augusto. pertæsus morum peruersitatem.

VErba impersonalia. Nullus est in arte mea locus, qui tantum notitatis videatur attuliſſe, tantũq; mihi ab obtrectatoribꝰ meis inuidiæ cõflauerit, quantum hic in quo de verbo impersonali vocis passiuæ contra omniũ fere præcepta disserui. Nam cum plerique omnes gramatici, tã ex veteribus, quam ex iunioribus scribant: verbum impersonale vocis passiuæ ab omnibus verbis actiuis posse deduci, atque ad imaginem passiuorũ admittere ablatiuũ cum præpositione. a. vel. ab. pro persona agẽte, vel faciẽte: quæ insolentia, ne dicã intẽperies fuit, vt contra cõmunes aliorũ præceptiões a verbis tãtum neutris absolutis originẽ habere, & cum nullo constrũi casu diceremus. Ego (vt teste conscientia mea verum fatear) anteã, quam hoc documentum scriberem, diu multũque cogitaui, quos potiſſimum autores sequerer: cum apud Phocam & Diomedẽ grammaticos nõ contemnendos legiſſem, verbũ impersonale vocis passiuę figurari tantũ a verbis neutris absolutis, vel quæ dativũ casum in seriem orationis admittũt, apud reliquos vero omnes grãmaticos posse etiam a verbis actiuis deriuari. Sed cum in ponẽdis exemplis vidiſſem vtrosque nunquã vsos niſi verbis impersonalibus, quæ a neutris deriuantur: cœpi mecũ acrius reputare, an vspiam apud autores reperiretur verbum impersonale, quod a verbo actiuo descẽderet, quod cum non facile occurriſſet, atque econtrario mille loci veniſſent in mentẽ, in quibus erat a verbis neutris impersonale deductũ: cœpi pedibus manibusque in Phocæ atque Diomedis ire sententiam: sequutusque sum illud maxime præceptũ, quod multis aliis in locis vsurpauit:

& repetēs iterū iterūq; monebo, regulas artis grāmaticæ limitandas esse potius, quam ampliandas: q̄madmodum enim ex præcepti contractione etiam circa terminēs ab arte permissos nihil periculi timetur: ita ex laxitate illa nimia in multos errores & linguæ vicia incurramus, necesse est. Quare de nobis existimare nemo debet, quod hāc præceptionē ex errore, aut ignorantia quadam scripserimus: cū in explicādis quatuor coniugationū formis communē sum doctrinā sequutus: & in verbis actiuis, quę declinăda pueris ppusuim⁹, vt ex illorū proportiōe reliqua declinari posset. Nos quoq; verba impersonalia vocis passiuæ adiecim⁹. amatur, docetur, legitur, auditur. Sed quoniā illic pueros literarū rudes eruditebamus, laxādæ fuerūt habenę, vt in vna verbi positione tres simul voces agnoscerent actiuā impersonalē, passiuam. Nunc vero ſcū incipiūt aliquid sapere, compescendi sunt, atque luxuries illa verborum, quasi falce quadam coercēda est. Idque fecimus persuasi eius ipsius, quē citauimus. Diomedis exemplo: qui in explicanda verborum coniugatione scripsit: verba impersonalia amatur, docetur, legetur, auditur. Postea vero cū de illis cępit differere, inquit: passiua impersonalis declinatio figuratur ex verbis, quæ absolupta sunt, id est, neutralia: quę certas personas nō admittūt passiuæ declinatiōis, quoniam sunt neutralia: nihilominus tamen tertiā personam admittūt passiuā, & declinatur passiua declinatione more impersonali, vt pugnatur, certatur, viuitur, itur. & sequitur. Sunt præterea verba, quæ cū sint impersonalia ab actiua declinatione, in persona tamen patientę impersonali modo figurātur: ea sunt quæ datiuo casui cohærēt. vt maledico tibi, inuideo tibi, cōsulo tibi, prouideo tibi, noceo tibi. hæc omnia in passiua declinatiōe non rectę dicim⁹ tu maledicteris a me sed maledicitur tibi, inuidetur tibi, cōsulitur tibi, prouidetur tibi, nocetur tibi, & similia. Non enim dicimus noceor. eris. huiusmodi enim verba passiuā naturam non habent. hęc Diomedes. Cui astipulatur eadē prope sentiens Phocas, Sunt (inquit) verba impersonalia, quæ a verbis neutri generis transfigurātur: vel actiuis: quæ datiuū casum in seriē orationis admittūt. Et qualia verba significet, exēplis declarat, vt sedetur, ambulatur, statur, pugnatur, itur, studetur, nocetur, suadetur. Illud quoq; mirabile est, cur priscian⁹ de verbo impersonali differenes scripsit posse illud deriuari ab omnibus verbis actiuis & neutris: sed nulla deinde alia subdit exēpla, quam quæ Diomedes & Phocas adiecerūt. Nimirum, quia apud autores idoneos illa tātum reperta sunt. Ergo aliud sentire videtur, cū præcepta scribit: aliud cū exempla subiungit. ¶ Sed quid immeramur in re, quæ nō argumētis, atque rationibus, sed vsu & auctoritate clarissimorum in sermone latino virorum comprobanda est? Atque vnius maxime Ver. extra omnē humani ingenij fortem poetæ caligatissimi, apud quem nemo vnquam legit verbum impersonale a verbo actiuo, sed passim a verbis neutris absolutis, vt in primo æn. Hic iam tercentum totos regnabitur annos, & in eodem: strateque super discumbitur ostro. Idem in, iiij. Annavides toto properāti sistere circum. Et in sexto: itur in antiquā syluā. stabula alta ferarum. Et in decimo: macte nova virtute puer sic itur ad astra. Et in duodecimo: nunc totis in vulnera viribus itur. Idem in. vij. stāt belli causæ pugnatur cominus armis. Et in. x. certatur limine in ipso ausonię. Et in eodem. Ilicet in muros tota diffunditur vrbe. Idem in. iij. georgico. heu male tunc Libyæ solis erratur in agris. Et in. iiij. eiusdem: postquā bi iam thalamis se composuere, siletur in noctem. Sed & alij autores vno omnium consensu idem obseruant. Hor. primo sermo. concurritur horæ momento. Flaccus. viij. argonaut. Gramineis astinde toris discūbitur olim, Iuuenalis: curritur ad vocē iucundam. Idē, clamatur, nulla gemit hic tibȳcina cornu. & alio loco: surgitur, & misso proceres exire iubentur consilio. Ouidius tertio fastor. seu quod ad vsque decem numero crescente venitur. Flacus. v. argonauti. Surgitur in somnos, seque ad sua limina flectunt. Idem in primo. paretur, molli iuuenes funduntur in alga. Papinius. ij. theba. summisque insidit astris. Apuleius. iij. floridorum: sed vbi diutius equo sedetur & lib. Regum. iij. Hieronymo interprete: domum cula in qua sede batur ad iudicandum. Terentius: Quid fit? quid agitur? statur. Iuuenalis, stat contra, starique iubet. Ouidius primæ metamorphose. viuitur ex rapto. & persius: nec voto viuitur vno. & Claudi. Viuitur exiguo melius. Cicero in epist. quid agas? sic viuitur. & in alio loco: laboratur vehemēter. Quintilianus libr. primo: sed cōpositiōe peccatur, quę iam sermonis est, nimis audacter. Apule. in primo flori. spaciū (inquit) qua plauoitur & ningitur. & iiij. metamor. idē: mœretur, fletur, lamētatur: quę a deponēti durū est: quēadmodum & illud Plaut. in capti. duobus rarū: quasi cum calletur: cochleæ in occulto latēt. ¶ Transfigurantur tamē, vt dicit Diomedes, & cum illo Phocas a verbis neutris, quę datiuū casum in seriem orationis recipiunt. quęque illi neutralia actiua dicunt, vt Cice. nihil mihi noceri potest. Apule. in libro primo de philosophia: is rebus nocetur, quæ sunt viliores. & ibidem: cum nocēti alteri, malorū omnū maximum sit. Martialis: non bene (crede mihi) seruo seruitur amico. Ouidius in epistō, Didus: si mihi non parcis, puero parcatur. Iulo. Idem primo metamor. vix nunc obsistitur illis. Papinius. iij. thebai. proficitur bello, ni mauis effectiuum esse. Flacus in. ij. argona. vela legunt, remis insurgitur. pro in remos. sicut Vergilius in voce actiua dixit quinto æneid. nunc nunc insurgite remis. Hectorei socij. Sunt etiam verba quædā ambigua: quæ vt supra diximus, in diuersis generibus reperiūtur, quæ res poterit imperitiores turbare. vt ecce timeo te, actiuū est, timeo tibi neutrum. Ab hoc igitur posteriori dixit Seneca in Medea, timetur vbi. Dicimus etiā vindico te, & vindico in te: sed illud actiuum, hoc neutrum a quo Salustius dixit: vindicatum fuit in noxios. & Apul. in primo metamor. vt in eam die altero saxorum iaculationibus vindicaretur. & in. iij. dixit, quinetiam in vestrū ciuem vindicaretis nā vindicare id aliquem, autore Diomede, est illum punire. ¶ Præterea credo tibi pecunias, actiuum est, eadem nobis licet & laudare: sed illis creditur. Cano quoque actiuum est, vt arma virum que cano. sed canere progressui & receptui, quo sæpe vtuntur histerici: neutrum est secundi ordinis. Ob hoc igitur dixit Macrobius libro secundo in somnū Scipionis: ad bellum progressui atque etiam receptui canitur. Ludo etiam tum actiuum, tum neutrum absolutum, tum etiam ne utrum transitiuum reperitur.

datiuum casum in seriem orationis recipiūt. vt Nihil mihi noceri potest. Cū accusatiuo vero nullo modo cōstrui possūt. sed neq; cū ablatiuo cū ꝓpositiōe. a. vel. ab. nisi generalitatē illā explicet. vt ab omnib⁹ reclamatur, hoc est, q̄ omnes reclamāt.

Quod si vspiam apud autores reperiatur exemplum, quod huic præceptioni repugnet, illud erit perquam rarum: & quod non possit vsum consuetudinemque efficere: atque ex cōsequēti, neque in artem redigi.

Vnde & a Diomed. inter ambigua numeratur, hoc est, que in. o. terminata & actiua possint esse, & neutra. Nā (vt ille ait) pro irrideo actiuum est. vt apud Vergiliū primo æneidos. Quid natum toties crudelis tu quoque falsis ludis imaginibus. sed ab absoluto, pro eo quod est aleā exercere, Iuuenalis dixit: posita sed luditur arca. a neutro Persius: tibi luditur, afflus amens. Nam pro illuditur positum est, quod (vt alio loco diximus) tum actiuum, tum neutrum transitiuum reperitur. vt apud Vergilium quarto æneidos, & nostris illuserit aquena regnis. Nā cum verbum pro alio verbo ponitur, etiam illius constructionem cum significatione mutatur. vt Ceridon ardebat alexim. pro amabat, & Papi. in Achil. quo fugitur per plana gradu ideſt, curritur. neq; enim fuga sed cursus significabatur: Sunt tamen apud auctores plerunque verba passiua, quæ videtur impersonalia, cum suppositum in nominatiuo non habeant, sed aut verbum infinitum, aut clausulā integram, vt apud Vergilium primo æneidos: cur dextra iniūgere dextęrę non datur? vbi iungere, nomen est infinitum: & pro cōiunctione dextrarum ponitur. & in eodem. fidatur Italiam sociis, & rege recepto tendere, id est, iter ad Italiam. & in. vj. sed non ante datur telluris operta subire, id est, descensus ad opacā terrę, & in eodē, nec ripas datur horrendas & rauca fluenta transportare prius id est, transportatio riparum atque iterū datur ora tueri nate tua id est, intuitus tui oris, Idem in. vi. non dabitur esto regnis prohibere latinis, id est, prohibitio regnorū & in. ix. Maria ante exurere Turno, quam sacras dabitur pinus, id est, exustio maris. & in. xi. coeant in fœdera dextra, qua datur. subaudi coire, id est, coitio, siue coniunctio dextrarū. & in primo georg. multa forent, quę mox cęlo properāda sereno maturare datur, id est, maturatio ꝓperādorū. Simile est illud Pli. iunio. in epistolis, & quatenus denegatur illis diu viuere, id est, vita diuturna. nā hoc loco diu viuere, tam nomen est, quā in illo persij versu, nostrum illud viuere triste aspexi. pro nostrā illam vitam tristem. Eadem ratione efficiuntur impersonalia quædam verba vocis actiuæ, vt cōuenit mihi suppositum. vt apud Ouid. xv. metamorpho. quæritur interea, quis tantę pondera molis subsistinere queat: nam pro suppositō huius verbi, quęritur, totum illud positū est: quis queat subsistinere pondera tantæ molis. Eodem modo dixit in. ii. eiusdem, ne ve preces animos, & verba precātia flectant, posse loqui eripitur, id est, potestas loquendi. Horat. primo epist. quo mihi fortuna, si nō cōceditur vti? subaudi fortuna. i. vsus fortunæ. Macrob. in pri. saturna, eundem esse Iouem, & solem claris docetur indiciis. & in eodem, quid in commune seruilis fortuna profuerit, non paucis nocetur. Neque audiēdus est Seruius grāmaticus, qui in ani quadā ratione ductus in carmine illo primi Buc. vsque adeo turbamur agris. Nā suo tempore (vt ipse fatetur) illa fuit lectio, & quidem meo iudicio verissima, expūncto verbo turbamur illo loco substituit turbatur, quasi turbamur illo in loco non aptius quam turbatur, quadret. Quid? qđ si turbatur verbum esset impersonale, cum semper actionem cum quadam generalitate significet, expellūntur. Neque sum ignarus, Quintilian. etiam hunc versum ita legere vsque ad eo turbatur agris, sed ego per sancte iurarem Vergil. nō turbatur, sed turbamur seruitus expulsæ. ¶ Sunt præterea quędam verba, quæ cum sint actiua ratione constructionis quodāmodo neutra efficiuntur. vt si dicam, disputatur de re subtili: agitur de re præclara, quæritur de substantia elementorum, docetur de natura deorum. Cicero in epist. de pantheris agitur diligenter, intelligitur enim res, aut negotiū de pātheris, quod in alia epistola expressit dicens: res agitur per eosdem creditores, quemadmodum. Verg. vij. æneī. suppressit, dicens, stipitibus duris agitur, subdibus ve præustis. Macrobius primo saturnālium illos de rebus arduis disputatur. Idem in primo in somnum Scipionis: in hac interrogatione de animæ immortalitate tractatur, Cicero in topi. Diffinitio est oratio, qua id, de quo quæritur, ostenditur. Quintilianus lib. x. de personis iudicatur, sed de rebus contenditur. Quæ madmodum igitur ago de hac re in actiua voce dicimus, pro ago hanc rem: ita agitur de hac re in voce passiua, pro hæc res: ac si mauis dicere: ago de hac re neutraliter dictum esse, agitur de hac re verbum impersonale erit. Sed de his satis multa diximus, & quæ possint etiam pertinaces in nostram sententiam adducere. In eo vero, quod scripsi, cum accusatiuo nullo modo construi potest. cum vno tantum Alexandro illiusque sectatoribus mihi certamen est, qui putauit latine posse dici. Matthæum legitur. psalmos erat ante legendum: qui loquendi modus in auctius est. atque latino sermoni incognitus. Quod vero addidi sed neque cum ablatiuo & præpositione. a. vel. ab. nisi generalitatem illam explicet. contra omnes in commune. artis grammaticæ præceptores me scripsisse fateor. Sed mea ratio fuit ab illorum ratione diuersa. Illa namque nullis, aut perquam raris exemplis præcepta tradiderunt, quibus dici posset, curritur a me, itur a te, pugnatur ab illo, quod posse latine dici, non ausim affirmare. Ego vero, qui nihil asseuero, nisi quod optimis autoribus probare possum, non permisi ablatiuos cum præpositione. a, vel, ab. nisi generalitatem illam verbi impersonalis exprimerent, vt Cicero in epist. vehementer ab omnibus reclamatum est. & Lucanus in primo: tibi numine ab omni cedetur. Certas vero res pro persona agente vel faciente recipere non posse vel exemplis illis, quibus superius vsi sumus, facillime probari potest, ne oporteat nos alia inquirere. Mirum enim est in tam frequenti vsu verbi impersonalis, nunquam reperiri constructum cum ablatiuo qualem isti dicunt: facilisque ego cōcederem verbum impersonale posse a verbis actiuis deriuari, quā huiusmodi ablatiuo coniungi. Quid? quod ex illorum scriptis cogemus eos vera confiteri, quamquam sui ipsorum obliti aliud scripserint. omnes enim fatentur verbum impersonale ad cunctos, aut plerosque pertinere, quemadmodum Diomed. curritur, hoc est, omnes currunt. Seru. cum male vergilianum illud exponit, vsque adeo turbatur agris. Quod si verum est, ego non video quemadmodum res, quæ ad multos pertinet. ad vnum contrahi possit. vt dicatur curritur ame, pro ego curre, itur a te, pro tuis, pugnatur ab illo pro ille pugnat.

Quod si vspam apud autores reperiatur exemplum, quod huic nostræ præceptioni dissentire videatur illud erit perquã rarũ, & quod non possit vsum consuetudinemq; efficere: quæ (vt ait Quint.) est cõsensus eruditorum. Imitanti vero non quod ab vno atque altero scriptore singulari exemplo, atque ex licentia dictum est, sed semper optima proponenda sunt, & in quæ ex autoribus plerique omnes cõsentiunt.

¶ Habent verba, hoc nemo vnquam dixit, primusque omnium admonuit me Alphõsus Aluerez ille cuius aliqs in locis memnimus, id quod postea ex multa lectione quam verissimum esse didici. Nam cum dico itum est in viscera terræ & illud, iam sol inclinat, eundum est, quis nõ videt ab eo quod est itur, ibatur, ibitur, esse derivatũ? & quẽadmodum hæc impersonaliter dicũtur, ita & sua participia, p quæ circũloquimur, præteritũ indicativi cum sex aliqs temporibus quæ sequuntur illud, vt itum erat, itum erit, itum esset, itum fuerit. Nam quæro a te itum, & eundum quæ partes orationis sunt? non quidem participia vocis passiuæ, cum a verbis absolutis huiusmodi sint, non gerundia, aut supina, cũ significẽt cum tempore, ergo verbi impersonalis, cũ similia sint in significatione. Et quẽadmodũ Oui. viuitur ex rapto dixit. sic Iuu. viuendũ recte. tũ propter plurima. & vt Pli. dixit terq; paritũ est. & Oui. puero parcatur Iulo. sic Iuuen. parcẽdũ est teneris. sic ab eo, quod Terẽ. dixit, ignotum est, & mansum oportuit, ignoscendũ est, & manẽdũ est dicimus, sic a sto stas. statũ est, a doleo dolẽdũ. a certo certãdũ, a dormio dormiendũ a venio veniẽdũ & auerbis deponentibus absolutis (etiam si non habent verbũ impersonale) vt a morior morsendum est omnib⁹, dixit Cice. & idem illud mihi lętandũ est, ab eo quod est lętor & Teren. ab eo quod est morigeror morigerandum est Thaidi.

Habent verba impersonalia sua participia similia participijs vocis passiuæ in neutro genere quasi substantiue posita. vt itum est, eũdũ est ab eo quod est itur, ibatur, ibitur.

¶ De Infinitiuo. Cap. viij.

INfinitiuus dicitur, qui anon habet determinatos numeros & pſonas. & cõstruitur ante se cũ accusatiuo pſonæ agẽtis in actiua significatione. & in passiua pſonę patiẽtis, post ie vero construẽ cũ casu verbi a quo d'scẽdit. vt Me amare deũ piũ est. me amari deo fœlicissimũ est. me carere voluptatib⁹, & inseruire amicis, & misereri innocẽtis iucũdũ est. Dicimus tamen, volo esse doctus, & natura beatis omnib⁹ esse dedit: sed nõ dicimus videor mihi esse docto, sed doctus, & volo me esse Poetam, & non poeta.

Verba infinitiua volũt determinari a verbis volũtarijs, q̃ græci, phęretica dicũt, qualia sũt volo cupio. desidero. opto. debeo habeo. & similia.

Iunguntur tamen aliquãdo etiam aliqs verbis & nominib⁹ adiectiuis: sed figurate, aut ad imitationẽ græcorũ: vt video illum sapere, & iam pridẽ a me illos abducere Thestilis orat. Illud quoq; Et cantare pares, & respondere parati.

Circũloquimur futurũ infinitiui modi vocis actiuæ per hoc verbum ire & primum supinum. Verbi impersonalis vero, & passiuæ per hoc verbum iri & idẽ supinũ: vt spero me amatũ ire deum, vel deum amatum iri.

Alio modo circũloquimur idem futurũ per participium futuri in. rus. & hoc verbũ esse in actiua: & per participiũ futuri in. dus. & idem verbum esse in passiua: vt spero me amaturũ esse deum. vel deum amandum esse a me.

Posuimus præterea proprium infinitiui futurum simile participio futuri in. rus. in voce actiua. & participio futuri in. d⁹. in voce passiua, iisq; itq; omnibus generibus vtriusq; numeri. eo tñ nõ vtimur. vt spero virginem nupturũ tibi. & virgines nupturum viris. & spero fœminã amaturum viros. & viros amandum a fœminis.

DE Infinitiuo, cap. viij. Infinitiuum modum quidã nomen infinitum, aliq; verbum infinitum, aliq; indefinitum vocauerunt, quo ab impersonali distet, alio diximus. Q̃ construitur autem infinitiu⁹ ante se cum accusatiuo in actiua significatione personæ agentis, & in passiua personæ patiẽtis, post se vero cõstruitur eo modo, quo finiti modi cõstruũtur, vt me amare deũ, me amari a deo. &c. Quoties tamẽ infinitiu⁹ actiuæ significationis cũ duobus accusatiuis cõstruit altero a parte ãte, altero a pte post amphibologica est cõstructio, q̃ tanẽ vtiosa fugiẽda est, nisi de industria ea velis vti, vt aliũ decipias, q̃le est oraculũ illud Appollinis. Aio te ęacida Romanũ vincere posse, ambiguũ erat, vter esset victurus an Pyrrhus rex epyrotarum, an populus Ro. Estque illud animaduertendũ, quibus in locis huiusmodi constructio reperitur accusatiqum præpositum infinitiuo, significare personam patientẽ, post positũ vero poni pro persona agente. Cũ infinitiuo tamen huius verbi sum, es. fui varia est cõstructio, aliquando namque nomen, quod sequitur, respondet suppositio verbi, quod infinitiuũ determinat, vt ego volo esse doct⁹. tu cupis esse magister. Oui. xiij. meta. Sed enim quia retulit Aiax esse Iouis pronepos. & Luca. in x. Tutumque putauit tam bonus esse socer. Aliquando respondet dativo precedenti, vt Claudia, natura beatis omnibus esse didit, si quis cognouerit vti. vt Hora. pri. sermo. At qui licet esse beatis, subaudi vobis. & Mart. nobis non licet esse tam desertis, qui musas colimus seueriores. Aliquando nõ respondet dativo præcedenti, sed accusatiuo implicito. vt Teren. in heau. nobis esse bonas nõ licet & Ouid. in epistola hypermestræ, quo mihi quo fato, nõ licet esse piam. illic enim sub intellegitur nos, hic me: quod si accusatiuus præcedẽs fuerit ex presus, nihil dubium est sequentem illi debere respondere. ¶ Verba infinitiua, siue modus infinitiuus, cũ ab eo dicatur, quod infinitus & indeterminatus sit, vult determinari maxime verbis, quæ græce prohgretica, latine voluntaria dicuntur. aut si verbum ex verbo interpretari volumus, electiua dicẽda sunt nam hæreticos græce, latine est electiuus, & hæresis electio interpretatur. vt volo legere. cupio audire. desidero amari. opto doceri. debeo ire. habeo nauigare. Cicero in pri. De diuina. Haberetque in animo nauem cõscendere. Nam quod idem ad vxorem scribit, cũ in animo haberẽ nauigandi. subaudiendum est voluntatem. nam gerũdiũ genitiui (vt statim dicemus) a verbo regi nõ põt. Determinatur aliquãdo etiam a verbis alterius diuersęque significationis. vt Terentius in adelphis. Video illum sapere, & intelligere in loco. Vergilius in Buc. Iam pridem a me illos abducere thestylis orat. Idem, xj. æneid. Cũcti se scire fatentur, quanquam & hęc electiua dici possunt, quemadmodũ & illa doleo. lætor. timeo. memini quod cum præsenti infinitiui modi prope semper reperitur constructiũ, aut frequentius quam cum præterito. Terentius in Andria, memini me videre, quo equior sum Pãphilo. Apuleius pro magio, memini me apud Varronẽ philosophum hoc etiã legere. Vergil. in. buc. De cœlo tactas memini prędicere quercus & in pri. æn. atque equidẽ Teucrũ memini sidona venire. Idẽ tamẽ. iij. geor. etiam præterito iunxit dicẽs, nanque sub Oebalię memini me turribus altis Corycium vidisse senem. vbi Seruius notat vtrũque posse dici. memini me videre. & vidisse, sicut Macro. libro. ij. satur. dixit, hos Platonis versiculos legisse me memini. Sed (quẽadmodũ diximꝰ) frequẽs vs⁹ hoc habet, vt cũ presenti cõstruatur. Nã illa, nõ veni soluere legẽ, sed adimplere. & illud. Preibis ãte faciẽ dñi pare vias eius. Illud quoq; Illuminare iis, qui i tenebris & in vmbra mortis sedẽt, ex figura græca dicta sũt, quia græci gerũdia nõ habẽt, & infinitiuis pro gerundijs nostris vtũtur, quos in hoc, si latinę linguæ idioma sequi volumus, imitari non debemus. Itaque rectius atque magis latine noster interpres dixisset, ad soluendum, ad implendum. ad parandum. ad illuminandum. Verbis tamen præceptiuis quibus, dativi iunguntur, possumus vel dativos, vel accusatiuos copulare infinitiuis sequentibus: vt præcipio tibi legere. vel præcipio te legere: impero tibi, vel impero te audire: iubeo tibi, vel iubeo te ambulare. Determinatur etiam infinitiuus a verbis impersonalibus actiuæ vocis, vt convenit mihi legere, pudet me audire. Sed de hoc cum de impersonalibus ageretur, disputauimꝰ. Soleo. es. semper cum infinitiuo cõstruitur, atque ab eo vix separari potest, quemadmodum spero, as. futuro eiusdẽ modi narum quod Martialis dixit, spero me sequuturum in libellis tuis tale temperamentum. spero. pro credo positum est, sicut Cicero in epistola. spero amicitiam nostram nõ egere testibus. Adiectiua quoque certę cuiusuis significationis, & participia possunt determinare, vt lætus. dignus. simplex. par. paratus, au⁽ᵗ⁾. Necius apud Ciceronem: lętus sum laudari abste. Ouidiꝰ secũdo metamorpho. nec tu meus esse negari dignus. Vergilius secundo georgico. nec modus inserere, aut oculos imponere simplex. Idem in buc. & cantare pares, &. respondere parati. Idem primo æneid. ausus & afflictus melius confidere rebus. Sed pleraque ex figura græca magis dicta esse videtur. nam quod Vergilius dixit modus inserere, aut oculos imponere simplex, pro gerũdio genitiui positum est: at vero cantare pares pro gerundio accusatiui. Sunt vero quædam adiectiua, quæ cum gerundio genitiui, atq; cũ infinitiuo construi possunt. vt certus ire, & certus eundi. Vergi. iiij. ænei. illa deos, dirũq; nefas in pectore versat certa meri. Idẽ in eodem, æneas celsa in puppi iã certus eundi. ¶ Circũloquimur futurum. Latinus serino futuro infinitiui non vtitur, præterquam in hoc verbo defectiuo forem fore pro futurum esse. Itaque tribus modis illud circumloquimur. Primo modo per supinum: quod, quia, vt paulo post dicturi sumus. nunquam potest iungi nisi verbo significanti motum ad locum, necessitate adductũ accepit illud, quod huiusmodi significationem magis habet in promptu, hoc est eo. is. Non quod in ea syntaxi quicquam significet: sed quod cum supino iunctum exhibet nobis futuri temporis infinitiui sensum. Nam cum dico spero me amatum ire vxorem, nõ intelligo me ire, aut proficisci aliquo, vt vxorem amem: sed tantum, q̃ illam sum amaturus. Quod si constare volumus in ipis, quæ de verbo impersonali cum omnibus fere grammaticis dissladiati scripsimus: cum circumloquimur futurum infinitiui vocis & significationis passiuæ, nullo modo posset dici, ego spero me amatum iri a deo: nam amatum iri actionem non passionem significat, quando quidem, vt cap. in sequenti dicturi sumus, primum supinum actionem significat, & iri, quod est impersonale, passiuã nõ habet, atq; actionem quæ significat, quæ a plerisque omnibus proficiscitur. Itaque cum dico spero me amatum iri, inquit personale est, met autem a supino illo amatum regitur a parte post ex verbi, vnde derivatur, significatione. Quare tãtum valet, ac si diceres, spero, quod omnes me amabunt, quare posses recte dicere, spero me amatum iri ab omnibus: non autẽ me amatũ iri a deo. Sed de hoc plura, cũ de verbo impersonali disputabimus. Illud tantum admonentes proprie nullum esse futurum infinitiui vocis passiuæ: sed verbum tantum actiu, & impersonalis. ¶ Alio modo circumloquimur idem futurum actiuæ vocis per participiũ futuri in. rus. Passiuæ per participiũ futuri in. dus. vt spero me amaturum esse deum, & amandum esse a deo. Quo in loco non possemus dicere amaturum fore, vel amandum fore, si Laurẽtio credimus. ne duo futura (vt ille dicit) inculcaremus. Martialis tamen: mergite me fluctus, cum rediturus ero, dixit. ¶ Posuimus præterea. Quemadmodum Gellius primo libro noctt. attica. scribit, est verbum infinitiuum similę participio futuri in. rus. Nam huiusmodi loquutiones amaturum. doctrum. lecturum, auditurum, nõ possunt esse putat, sed verba infinita, ait eã de illis: neq; pro participio posita sunt sed verba sunt indefinita, quæ græci aparemphata vocant: neque numeris, neque generibus præseruientia. itaque non putat per illa, & hoc verbum esse circumloquia fieri futuri infinitiui: sed per seipsa verba esse libera & immutabilia, promiscua, Nos etiam cum Gellio dicimus esse verbum infinitum futuri temporis, quo iam non vtimur. iisq; iturque omnibus generibus vtriusque numeri. vt Cicero in Verrem, sed quocunque venerint, hanc sibi rem sperant præsidio futurum. Plautus in cassina, cum de puella loqueretur, altero te occisurum ait, altero villicum. Laberius in Gemellis, non putauit (inquit) hoc eam facturum, en tibi cum fœminino numeri singularis, Quadrigarius apud Gellum, dum ij conciderentur hostium copias ibi occupatas futurum. Idem Quadrigarius: est, quod speremus deos bonis benefacturũ. Valerius Antias apud eumdem, aruspices dixerunt omnia ex sententia processurum. en tibi cum omnibus tribus generibus numeri pluralis in voce quoque passiua. Vergilius, & pacem Troiano ab rege petendum. & Lucretius in primo. Æternas quoniam pœnas in morte timendum.

DVo de triginta anni sunt, ex quo primas introductiones grammaticas Hispanæ rei publ. vsui publicaui, vnde quantum vtilitatis sit consequutum, alij melius incorruptiusque indicabunt. Interim tamen nunquam dictiti admonere eos, qui hanc artem profitebantur, vt si quid inuenirent, quod operi nostro posset conducere, me prius consulto, suis in locis adderent. Atque in primis Alphonsum Aluarez non vulgaris ingenij virum, quocum in ijs studijs, quibus ego delector, fuit mihi incundissima consuetudo, Is retulit ad me quosdam locos, qui sibi videbantur commodius in arte tractari posse. quæ sunt a me præscripti. vt quod de infinitiuo modo atque de comparatiuis & superlatiuis in hac parte subieci, quę quia non fuit mihi tempus diudicandi, aliorum iudicio examinanda relinquo. Mihi certe prima fronte summo opere placuerunt, atque aliqs proinde placitura spero. Infinitiua (inquit) aut nomina sunt, aut verba, aut participia. Nomina, cum in casu posita cum tempore non significant. vt scire tuū nihil est. Participia, & cum sunt casu, & cum determinato tempore significant. vt miserum est nunc fuisse, iucundum est didicisse. Verba vero, cum sine casu, & cum tempore significant. Ex ijs quædam impersonalia sunt, vt pœnitere, pugnari, quæ in constructione nihil prosus a suis verbis dissentiunt: nisi quod eorum oratio imperfecta est, indigetque alterius adminiculo, vt perfectum sensum significet: vt reliquæ infinitæ orationes. Infinitiua personalia vnica voce omnes numeros & personas complectitur, est enim amare tribus vtriusque numeri personis commune, sed ideo infinitum appellatū est, quod per se prolatum parum determinatas habeat personas, determinatur tamen per adiunctionem suppositi, vt me amare deum primæ personæ numeri singularis est. te amare deum secundæ personæ eiusdem numeri. &c. Determinatur quoque verbum infinitiuum a verbis voluntarijs & passiuis reciprocis, & quibusdam violentiam, aut imperium significantibus. hec enim trahunt infinitiuum ad suum numerū, & personam. ut volo legere, nolo mori, Plato dicitur omnium sapientissimus fuisse. iubeor in senatum venire, iure iurando cogor vera dicere. Construuntur infinitiua personalia ante se cum accusatiuo in actiua significatione personæ agentis, in passiua personæ patientis, post se vero exigūt casus, quos & verba, a quibus descendunt. Infinitiua vero a verbis substantiuis atq; reciprocis poscunt post se casum similem præcedenti. vt volo esse poeta, cupio dici sapiens, volo me esse poetam, cupio te dici sapientem. licet omnibus esse beatis. tametsi posset quoque dici licet omnibus esse beatos. Infinitiua omnia tempora habuerunt. vt amare, amauisse, amaturum in actiua voce. in passiua amari, amatum, amandum. pugnari pugnatum pugnandum. Sed nunc his vocibus non omnibus vtimur, circumloquimur enim præteritum passiue vocis per participium præteriti, & verbum esse vel fuisse. vt pugna dicitur commissa esse, & dicunt pugnam commissam esse. & audio pugnatū esse. Circūloquimur quoque futurum eiusdē modi vtriusque vocis per suum cuiusque participium futuri, cum hoc verbo esse. vt hic creditur vēturus esse. ille dicitur accusandus esse: vel hunc dicunt venturū esse, illū vero accusandum esse. & spero mihi meliore conditione viuendum esse. Circūloquimur quoque idē tempus passiuæ vocis per primū supinum cum hoc verbo iri, vt spero me amatum iri, & suspicor inter nos pugnatū iri. Vtimur præterea futuro infinitiui verborum deponentium, & quorundam neutrorum simile participio verbi impersonalis. vt scio moriendum esse mihi, & carendum esse sensibus. id est, me moriturum & caritrum esse.

¶De Gerundijs.

DIu grammatici miserandum in modum se torsere in illa quæstione per quam inutili, sint ne gerundia nomina, an verba: propterea quod aliquid ab vtrisque acceperint. Nos considerationem illam nihili fecimus, & quanquā portuissem antiquorum grammaticorum autoritate gerundia ad verborum modos referre: vt vtra illos quinque essent quoque alij duo gerundijus & supinus, vt tamen nos vno verbo ab illorum nodis euolueremus: diximus esse alias quasdā orationis partes, quæ neq; sint nomina, neque participia. Ponit autem a nobis plures, aut pauciores, quam octo orationis partes nemo mirari debet: cum de illarum numero, quemadmodum lib. 1. atque iterum tertio diximus, inter autores non cōueniat. ¶Gerundia & Supina Diomed. & fere omnes grammatici antiquiores participialia verba appellant, quod in terminatione participijs similia sunt, gerundia participio futuri temporis passiuæ vocis, supina participio præteriti temporis eiusdem vocis. Verba Diome. sunt: Participialis verborum modus dictus est, quod eiusmodi verba sunt participijs similia: nec tamen participia sunt. vt legendi legendo legendum. lectum lectu. hæc cadē sunt (inquit) quæ Probus supina appellat, & merito, quoniam nec certum habent numerum, nec personam nec significatum. Diomed. igitur & Probus confundunt vno appellantes nomine, quæ nos cum posterioribus grammaticis distinximus: vt illa sint gerundia, hæc vero supina. Gerundia ꝙ ab eo dicantur, quod gerant verbi significationem, nemini dubium est. at vero supina vnde dicta sunt, fateor me nescire sed neque memini me legere. Nam quod Probus atque Diomed. aiunt, supina appellari, quod neque certum numerum habent, nec personam, nec significatum, non plene satisfacit, quoniam nihil simile est inter verbum supinum & rem supinam: misi forte supinum aliam habuit reconditiorem significationem quam sit illa, quæ est in promptu, a qua supina dicta sint.

¶De gerundijs. Cap. IX.

GErundia sunt, qui verbis annumerent, quia regunt casus: sunt qui nominib⁹, quia habeant cas⁹: sunt qui nomina participialia esse dicant, quod in quibusdam nominū, inquibusdā participio similia sint, Nobis tamen (vt captiones euadamus) dicendum est esse aliam partē orationis, quæ tamen maximā habeat similitudinē cum nomine. Neque id mirū videri debet alicui: cum alij plures, alij pauciores, quam octo partes orationis posuerunt.

¶Gerundia ante se. Quēadmodum lib. pri. diximus, gerundia post se regunt casum verbi a quo descendunt. vt duxi vxorem causa illam amandi: & illam amando delector, & ad illam amādū ducto est animus. Ante se vero casum non regunt: quin potius ipsa regūtur a nomine vel verbo. Quod vero in psal. ex v. dictum est. In conuertendo dominus captiuitatem sion facti sumus sicut consolati. ex figura vel potius idiomate greco dictum est. Græci namque gerundia non habent, sed illorum loco infinitiuo cū articulis & præpositionibus vtuntur. Nam pro eo quod nos dicimus ama. adi, illi dicunt huius amare. pro eo quod nos amande, illi in hoc amare. pro eo quod nos amandum, illi ad hoc amare. Cum vero infinitiuus apud illos, quē admodum apud nos, ante se casum accusatiuo cōstruatur, interpres figuram græcā sequutus infinitiuum gerundio mutauit, accusatiuum vero non mutauit. Itaque pro eo quod septuaginta interpretes in psal. ex li. græce dixerunt, in deficiendo ex me spiritū meū. noster vertit in deficiendo ex me spiritum meū, & pro eo, quod illi græce in cōuenire populos in vnū, noster in cōueniendo populos in vnū dixit psal. ci. Illud audacius: pro eo quod septuaginta verterūt in conuertere dominū captiuitatē sion: noster interpretatus est. in cōuertendo dominus captiuitatē sion, vt, quē admodū illi dicunt, amphibologiā infinitiui mod. peculiarem sugeret: cū nusquā minus esse possit quā eo in loco. Neq; enim quisq; erat adeo stupidus, qui putaret a captiuitate sion dominum esse cōuersum. At quāto melius dixisset, cōuertente domino captiuitatē sion, & deficiente ex me spiritu meo, & conuenientibus populis in vnū. Aut, si hoc durum nimis cuiquam videtur, quod est vsitatius apud interpretes per substantiuū hoc modo, cum conuerteret dominus captiuitatē sion, & cum deficeret ex me spiritus meus: & cū conuenirent populi in vnum, quod idē etiam Hieronymus statim obseruauit, nam pro eo qđ septuaginta dixerunt, & reges inseruire dño ipse, vt seruiant domino, interpretat⁹ est, & in euangelio, pro eo, quod græce scriptū est, natus Iesu in Bethleem. vertit, cum natus esset Iesus in Bethleē, sic Boetius pro eo quod Porphyrius in principio Isagogen in Aristote. cathegorias scripsit, existente necessario. conuertit, cum sit necessarium Pro eo quod Aristo. in principio. ij. ethico libri scripsit: duplici vero existente virtute. Leonardus Aretinus conuertit, cum vero duplex sit virtus. Quod vero dixit: post se regunt casum verbi a quo descendunt. de gerundio substantiuo actiuæ significationis intelligendum est: Nam passiuum siue illud sit substantiuum siue adiectiuum cum ablatiuo & præpositione. a. vel. ab. construi non potest, vt si velis dicere. causa exulandi a rege venisti ad curiam. ¶Gerundia aut sunt substantiua. Ante Laurentium Vallam quem vnum in hac gerundiorum disputatione non modo ego, verū etiam omnes post illum grammatici sequuti sunt, nullius fuit autor, qui gerundia nominauerit nisi tantū illa substātiua in. di. do. dum. terminata. Ille igitur fuit primus (neq; enim sua gloria fraudādus est) qui gerūdia adiectiua induxit: atq; omnia genera numeros & casus variauit. vt Verg. voluenda dies en attulit vltro, voluenda adiectiuum gerundium est, non participiū futuri, neque enim significat, quæ voluetur, sed quæ assidue vertitur, siue volubilis est, aut voluēs: si modo voluens passionem significaret more græcorum, qui habent participiū præsentis temporis, quod significat passionē etiā in verbis actuis. Ad quorum imitationē. Ver. ij. georg. dixit: Tardaq; Eleusinæ matris voluentia plaustra, i. volubilia, & quæ assidue voluuntur. Idē pri. a ne. Olim voluēt⁹ annis i. volubilibus: nō qui voluēdi sunt, sed qui voluūtur assidue. Sic præterea dicimus iusiurandum, non quod iurandum est, aut iurabitur: sed quod iurabile est, iuratur, aut iurari consueuit. Et eodem modo per alios casus. vt est mihi cura iuris dicundi, antiqui sic dicebant pro eo qđ est dicēdi. Et eodem modo per alios casus, vt est mihi cura iuris dicundi, antiqui sic dicebant pro eo qđ est dicēdi: nā & antiquorū more multa nunc dicimus, vt finiū regundorum, & de communi dividundo. Gerundia substantiua, quæ (vt diximus) antiquiores agnouerūt, sola substātiue accepta. inueniūtur tamē in genere neutro, & adiectiuorū more, substātiuātur in genere neutro, vt hoc dictū, hoc factū. Sed in gtō actō & ablatiuo frequenter reperiuntur, in datiuo raro. vt Cicero in Philip. nec soluendo eras, hoc est, vnde solueres debitum, non habebas. Quintilianus: pater pauperi soluendo non sumus. Cicero de perfecto oratore, cum est inficiando reus: accusatori duo prima sunt. Apuleius. viij. metamorpho. cum primum chaos rite nubendo maturi esset. Vergil. xij. æneidos, simul aptat habendo ensem, clypeumque, & rubræ cornua cristæ. Plinius libro. xiij, emporetica carta inutilis scribendo, quorum nominatiuus est amare. ¶Gerundia substantiua. Gerundium genitiui substantiuū si deriuetur a verbis actiuis, & neutris actionem significantibus, semper significat actionem. vt causa amandi deum, & inseruiendi voluptati. Hoc Vallæ præceptum plerumque verum est, reperitur tamen gerundium genitiui in significatione passiua, vt apud Tranquillum in Claudio. Harpocratem, cui lectica per vrbem vehēdi ius tribuit. A verbis neutris passionem significātibus, passionem significat. vt tempus exulādi, ratio calefaciendi.

Gerundia ante se casum non regunt: nam inaudita est in sermone latino cōstructio illa. In conuertendo dominus captiuitatem siō, & illud In deficiendo ex me spiritum meum, illud quoq; In cōueniēdo populos in vnum. Post se vero regunt casum verbi a quo descendunt. vt tempus est carēdi voluptatibus, inseruiēdi amicis, amādi Deum.

Gerūdia aut sūt substātiua, aut adiectiua, gerūdia adiectiua omnia gñera & numeros & casus habent, & iunguntur substātiuis, significātq; semper passionē. vt Voluenda dies en attulit vltro ideſt volubilis, hoc est, quę voluitur. Iusiurādū, hoc est, quod iuratur. Est mihi cura iuris dicūdi & Do operā iuri dicūdo, & Veni ad ius dicūdū & Delector iure dicūdo. Gerundia substantiua tantummodo reperiuntur substātiuata in genitiuo accusatiuo & ablatiuo generis neutri: quorū nominatiuus est amare, cum pro nomine vsurpatur. vt Est mihi cura soluēdi pecunias. venio ad soluendum pecunias. & Delector soluēdo pecunias. Reperitur etiam gerūdium datiui vt ego non sum soluendo. Nescio tamē an post se cum accusatiuo casu possit construi, (ctionē Gerūdia substātiua a verbis actuis significant. a

A cõmunibus & deponẽtibus, quæ significãt actionẽ, gerũdiũ quoq; genitiui actionẽ significat, quæ vero passionẽ, passionẽ, vt iocãdi gratia, philosophandi causa, lętãdi ratio, tristandi finis. cõstruitur semper cum nomine substantiuo, aut adiectiuo certæ cuiusdam significationis. Vergilius, iij. georg. Cecropias innatus apes amor vrget edendi. Idem primo ænei. & coram data copia fandi. & iterum in eodem: vel niẽdi quærere causas, & alio loco: finẽ dedit ore loquendi. ¶ Gerũdium ablatiui a verbis actiuis deriuatum, actionem & passionem significat. vt cãtando, id est, dum canto, & dum cãtor. Vergil. in Buc. An mihi cantando victus nõ redderet, id est, dum cantamus certantes inuicẽ. Idem in eodem opere: Frigidus in pratis cãtando rumpitur anguis, id est, dum cãtatur. Idem. iij. georg. aliter vitiũ crescit quę tegendo, id est, dum tegitur, & ibidem, vritq; videndo fœmina, id est, dum videtur. Quinti. memoria excolendo augetur, id est, dũ excolitur. Sed animaduertendum, q; hæc gerundia, quando passionem significant, ponũtur sine præpositione, & quasi in ablatiuo absolute: neq; regere possunt ablatiuum cũ præpositione. a. vel. ab, vt ſi velles dicere. fœmina. vritur videndo a marib⁹. ¶ A verbis neutris actionem significantibus, actionẽ significat, a passionem significãtibus, passionem, & eodem modo de cõmunibus, & deponẽtibus. Plau. in aulula, p vapulãdo hercle ego merecedem pendam. Vergilius secũdo ænei. fando aliquid si forte tuas peruenit ad aures. Idem. xij. æneid. exuperat magis. ægre sceręq; medendo: quod Seruius exponit, dũ ei medetur a passiua significatione. ¶ Accusatiui q; gerundiũ a verbis actiuis actionem passionem que significat, vt tu es facilis ad discendum libros, & libri sunt faciles ad discendũ. A verbis actionem significantibus significat actionem, a passionem significãtib⁹ passionem. Deponentium vero & communium eadẽ ratio est, quam de superioribus diximus. Neq; potest construi cum ablatiuo & prepositione, a. vel. ab. in persona agente cum passionem significat, quemadmodum & de gerundio ablatiui diximus. Quod vero Seruius in illud Vergili, xj. ænei. scribit, alia arma latinis quærenda, aut pacem Troiano ab rege petẽdum. petendum esse gerundium. facile refellitur a Vlla, quia potendum nominatiuus est. gerundia autem substantiua nusquam in nominatiuo reperiuntur. Sed neque est accusatiuus, quia gerundium in hoc casu nunquam est sine prepositione, vt statim dicturi sumus. Ex quibus necessario infertur petẽdũ non esse gerundium, sed neque participium, cum sit verbũ infinitum, qualia supra diximus esse illa amaturum. docturum. lecturum. auditurũ. ne vllo modo cõtra omnes grammaticos antiquos & iuniores dicamus gerundium etiam in nominatiuo reperiri. Sed dicendũ potius est esse propriũ futuri infinitiui modi passiuę vocis: quemadmodum illa amaturũ docturum. lecturum, auditurum actiuæ. Itaq; pacem petendum, pro petendum esse posuit, & quod Lucret. dixit, pœnas æternas in morte timendum. pro timendas esse dixit. Sed (vt paulo ante disseruimus cum de infinitiuo agerẽtur) his futuris non vtimur, sed illorum circumloquijs. ¶ Inter Gerundia. Est tanta conuenientia inter gerundium & participium futuri temporis terminatum in. dus. tum in voce, tum etiã in significatiõe. Prima est, quod gerũdia significant rei administrationem, hoc est, per modum officij, siue habitum illum, quem philosophi dicunt actum primum. Aristot. vero appellat entelechiam. vt cum dico. cura legẽdorũ librorum tenet me, intelligo, quod illud est meum officium. atq; habitus, non tamen in tẽpore determinato, saltem ad futurum, sed quod illos lego & legere consueui. Participia vero significant tempus futurum in actu, subaudi, secundo: quem græci vocant energiam. siue rei administratione. i. non per modum habitus, siue officij. vt si dixero libri legendi sunt a me: intelligo, quod tempore futuro legẽtur a me: non quod per habitum, siue administrationem, siue officium habeã, quod illos legere cõsueui. Altera differentia est, q; gerundia adiectiua possunt resolui in gerundia substantiua. vt veni causa legendorũ librorum, id est, legendi libros, & veni ad legendos libros, id est, ad legendum libros. Cicero in primo officiorum. orationem latinam legendis nostris efficies pleniorem, hoc est, legendo nostra. Itaque (vt in summa dicam) gerundium a participio distat: quod illud significat per modum officij & rei administrationem sine tempore: hoc tempus sine officio & rei administratione. Illud per modum habitus & entelechiæ, hoc est, actus primi: hoc, per modum actus & energiæ, hoc est, actus secundi. & quod illud resolui potest in gerundium substantiuum. hoc vero, in tempus futurum: id que fieri, quoniam gerundio tempus non accidit, participio vero accidere manifestũ est. ¶ Gerundia accusatiui. Gerundia ablatiui (vt paulo ante dicebamus (tum iuncta præpositionibus, tum separata reperiuntur: at vere gerundia acusatiui semper copulata præpositionibus reperiuntur, non tamen omnibus, sed his tantum. ad. ob. propter inter ante. vt homo debet esse velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum; & ego veni ad legẽdos vel propter legendos libros. Auguſt. xiij. de trinitate. Propter eruendum homines de diaboli potestate. Vergilius in buc. age. Tytire, & inter agendum occurrere capro, cornu ferit ille, caueto. Idem, iij. geor. De equis. Nanq; ante domandum ingentes tollent animos.

& passionem, preterquam quod gerundiũ genitiui semper significat actionem.

A verbis neutris actionem significãtibus gerũdia significant actionẽ tãtũ. a neutris, passionem significantibus passionem tantum. a cõmunibus & deponentibus actionem & passionem.

Inter gerundia adiectiua & participia hæc est differẽtia: quod gerũdia significãt rei administrationem, siue habitum, sine tempore, saltem determinato ad futurũ. resoluunturq; in gerũdia substantiua. vt est mihi cura iuris dicũdi. i. dicẽdi ius. & veni ad ius dicũdũ. i. ad dicẽdũ ius. & delector iure dicundo. i. dicendo ius. Participia vero significant tempus futurũ in actu sine rei administratione. vt ius dicẽdũ est a me, id est, dicetur. causa est a me oranda, id est, orabitur.

Gerundia accusatiui iunguntur frequẽter his præpositionib⁹. ad. ob. propter. inter ante. vt ad numerandum, vel propter numerandũ pecunias veni. propter orandum causas studeo. interagẽdum capras. ante domandum boues.

¶ Ablatiui gerundia his prepositionibus iunguntur. in. de. e. ex. a. ab. vt In nauigando venti p, fuerunt. i. flare desierunt. vt apud Verg. ij. æn. Tũ venti posuere omnisq; repente. Resedit flatus, & est libellus, Hieronymi. ad Eustochium de viuendo deo. i. quemadmodum deo & non mundo inseruire debeamus. vt titulus ille, qui est in libris digestorum de edendo. & Cic. Tu quod cõgitas de transundo in Epirum. & illud, quod omnes afferunt, exemplũ. Ex defendendo, quam ex accusando maior gloria comparatur. nã & Cice. defendit multos & accusauit nemi nem præter vnum Verrem: quod ipse in diuinatione fatetur. Plinius in epist. sermonibus dies transigebat: cum a scribendo vacaret. Cicer. In quo nos iuris consultos impediunt, a discendoq; deterrent. Quint. etiam præpositioni cum adiunxit. Orato. instituis, sed ratio (inquit) recte scribendi iuncta cum loquẽdo est. ¶ Aduertendũ est. Quia paulo ante dixerat. Gerundia accusatiui subiunctiua semper assistere sibi præpositiones: nunc edit dicit. gerundia adiectiua in accusatiuo eandẽ præpositionẽ desiderare, præterq; cũ his verbis. iuuare, iocos. as. conducis. amicio. as. curo. as. habeo. es. pro eo quod est. Seruius sulpitius in epist. quadam ad Cic. vt faciendã (inquit) sepulturam locaret. i. daret certa merce. le architecto faciẽdam. Cicij. de diuinatione. Redemptores. columnã illã. de Cotta & Torquato cõducerant faciendam. Suetonius in vita Cesaris: gladiatores (inquit) notos vi rapidos referuandosq; mandabat. Pli. in epistol. Petis. vt libellos meos emendandos recognoscendosq; curem. Idem in epistola ad Saturninũ: præsertim cum emitẽdũ haberemus. i. deberemus emitti. Tranquillus in vita Cesaris: vt consolandos eos magis imperator, quã puniẽdos haberit. ¶ Animaduertendum quoque est. Contra præceptũ illud de cõsuetudine adiectiui cũ substãtiuo, hoc est obseruatũ. Plautus in captiuis. duobus. Nominandi tibi ista rum magis erit, quam edendi copia. Terent. date crescendi copiam nouarum, qui spectandi faciunt copia. Cic. ij. de diuinatione: dolebis tamẽ stoicos nostros epicureis irridendi sui facultatẽ dedisse. sui enim genitiuus est pluralis, quia ad stoicos refertur. Liui. xxv. ab vrbe non enim vereor, ne quis hoc me vestri adhortandi causa magnifice loqui existimet. Suet. in Auguſt. Exacta loquendi licentia ditipiendiq; pomorum & obsoniorũ. Quod si dicas gerundia illa substantiua esse in genitiuo posita, rege recq; post se genitiuum, vt sit nominandi istorum pro nominandi istas &c. Illud vero Terentij, quod dixit crescendi nouarum: quomodo defendi, aut excusari possit non video.

De verbis Supinis. Cap. x.

QVod de gerundijs diximus: idẽ de supinis dici potest esse aliã ab octo partib⁹ orationis: nisi qd Gerũdia participijs Supina verbis ãnumerari possunt. Primũ supinũ sẽp iungit verbo significãti motũ ad locũ. vt Eo deambulatũ, vado venatũ. Significatq; semp actionẽ, nisi sit a verbis neutris passionẽ significãtib⁹. nã illa dotis filiã nuptũ, venũ do seruos. spectatũ admissi risum teneatis amici, motũ in se cõtinent, sicut & illa superiora. Post se vero construitur cũ casu, cũ quo cõstruitur verbũ a quo descendit.

Gerundia vero ablatiui iunguntur cũm his præpositiõib⁹. In. de. a. e. ex. a. ab. vt in nauigãdo venti fuerunt. Et est libellus Hieronymi de viuẽdo deo. Et ex defẽdẽdo quã ex accusãdo maior gloria comparatur.

Aduertendũ etiã est, q; gerundia adiectiua in accusatiuo sẽper iunguntur præpositionibus illis vt ad numerandas, vel ob numerãdas. vel propter numerãdas pecunias veni. Præterq; cũ his verbis lococõduco. mando, curo. hãbeo, pro deb eo. vt Ego locaui faciendam sepulturam.

Animaduertẽdum quoq; est gerundium genitiui singularis recte iũgi substãtiuo plurali. vt Plaut⁹. Noiandi tibi istorũ magis erit. q; edũdi copia.

¶ De verbis Supinis. Cap. x.

QVod de gerundijs diximus: idẽ de supinis dici potest esse aliã ab octo partib⁹ orationis: nisi qd Gerũdia participijs Supina verbis ãnumerari possunt. Primũ supinũ sẽp iũgit verbo significãti motũ ad locũ. vt Eo deambulatũ, vado venatũ. Significatq; semp actionẽ, nisi sit a verbis neutris passionẽ significãtib⁹. nã illa dotis filiã nuptũ, venũ do seruos. spectatũ admissi risum teneatis amici, motũ in se cõtinent, sicut & illa superiora. Post se vero construitur cũ casu, cũ quo cõstruitur verbũ a quo descendit.

DE verbis supinis. cap. x. Quod in superiori capite disputatum est, quę nos gerundia & supina dicimus, participialia verba antiquiores grammatici vno nomine appellabant: propterea, q; gerundia participio futuri, supina participio præteriti similia sunt. Quæ, quoniam a grammaticis iunioribus distinguntur, quod de gerundijs diximus esse aliam ab octo partibus orationis, idem nunc de supinis dicimus esse aliam ab illis nouem: vt sint in doctrina nostra sermonis latini partes orationis decem. Quod si in octonario partium orationis numero perestandum est: ad nomen gerundia, ad verbũ supina reducenda sunt. Vnde & Quin. illa appellat verba supina, quemadmodum plerici omnes grammatici nomina participialia. ¶ Primum supinum. Hæc de supinis præcepta contra vulgus fere omnium grammaticorum, Priscianumq; in primis excogitata sunt: qui putabant supina significare actionem & passionem: cum primũ ab actiuis & neutris verbis actionem significãtibus semper significet actionẽ, secũdũ semper passionẽ. Quod vero dicit semper iungi verbis significantibus motum ad locũ: ea sunt, q; non modo habent motum explicitum: sed etiam implicitum. vt eo, is. vado, is. proficiscor, eris venio, is. ago, is. mitto, is. Ter. in andria. Cur te is perditum? Verg. in iiij. æn. Venatũ Aeneas, vnaque miserrima Dido in nemus ire parant. Idẽ in iij. geor. venimus huc lapsis quæ sirum oracula rebus. Idem in buc. huc ipsi potum venient per prata iuuenci. Ibidẽ: & potum pastas age tityre. Saluſt. in iugur. legatos (inquit) iugurtam de iniurijs questum misit. & iterum ibidem: non mea culpa ad vos oratum mitto. Motum quoque dicit continere in se illa do filiam nuptum. apud Terentiũ. i. vt eat nuptum. i. ad hoc, vt nubat passiue. vt venũ do seruos. vt venũ dentur etiam passiue. & illud Horatij in poe. spectatum admissi risũ teneatis amici. i. recepti in domum, vt veneatis spectatum. i. ad aspiciendũ. Et significat semper actionẽ, si veniat ab actiuis. aut neutris actionem significantibus: nam a passionẽ significantibus, passionẽ significat. vt eo exulatum. i. vt exulem. venio vapulatũ. i. vt vapulem. Plautus in aulularia. cocturũ ego nõ vapulatũ dudũ conductus sum. Idẽ in mercatore, si oprimit pater, quod dixit exulatũ abiit: salus. Idẽ paulo post: certum est exulatum hinc ire me. Et illa, quæ diximus do filiam nuptum, venũ do seruos. Poſſe vero construitur cum casu, cum quo construitur verbum a quo descendit. de supino a verbis actiuis et actionem significantibus intelligit. vt quod ex Ter. attulimus. Quo te is perditum? et Verg. lapsis que situm oracula rebus. Nam venio exulatum a rege, nescio an satis latine dici possit.

¶ Vltimum supinum. Non mi nori in errore ante hanc Laurentij præceptionem versati sunt grammatici in vltimo supino, quam fuerant in primo: cū putabant ita posse iungi verbo significanti motum: & significare actionem, quemadmodū & ptimum. Itaq; reliquis ambagibus omissis: ostendit primo quo modo construatur, deinde quid significet. Nam construitur (inquit) non cum verbo significanti motum, sed cum nomine adiectiuo non tanquam substantiuum, quia cum eo non conuenit, neq; conuenire debet in genere neutro, & casu, sed tanquam verbum, quod desiderat ab illo adiectiuo determinari, a quo etiā regitur: & significat semper passionē, non quemadmodu alij dicebant actionem & passionē: vt est res horrēda dictu, id est, vt dicatur. miserabile visu, id est, vt videatur. miserabile dictu, vt dicatur. Ver. iij. geor. nec visu facilis, nec dictu affabilis vlli. & in. iiij. eiusdem: subitum, ac dictu mirabile monstrum. Idem in. æñ. in breuia & fyres vreret, miserabile visu. Idem in. vij. æñ. id verò horrēdū, ac visu mirabile ferri. ¶ Ex quo sequitur. Ex cōditionib⁹, quas dixit vltimum habere supinum, infert quas non habet, & quibus distinguitur a nomine cum quo terminationem habet cōmunem. Nam supina similia sunt nominibus participialibus quartæ declinationis in accusatiuo & ablatiuo. ¶ Prima itaq; conditio est, qđ non iungitur verbo, vt imperiti grammatici antehac dicebant: venio lectu, p eo quod est de legendo, quia (vt diximus) semper iūgitur nomini adiectiuo, hæc Laurētij præceptio cum mihi sederet in animo inueniapud Catonem in lib. de re rust. elaborata, quæ ille maxime labefactaret. Nam vbi de officio villici scribit, primus (inquit) cubitu surgat, vltimus cubitum eat. quis hoc loco non dicat, cubitu surgat, sic esse vltimum supinum quēadmodū cubitum eat primū? Sed cubitu tā nomen est pro cubatione, quā cubitum supinū. & quod Papinius in. j. Achilleidos dixit, & tunc venatu rediturū in limine primo operiens, illud præterea miror, qđ Diomedes ait, lectu proficit supinū esse. cū manifestum sit lectu, pro lectione in eo exēplo esse positū. ¶ Altera igitur cōditio est, qđ nō ponatur pro nomine, vt quod Priscianus li. viij. & post illum omnes grāmatici dixerūt: venio venatu, id est, de venatione, nam tunc nomen esset. & sic illud Catonis exponendū est, cubitu surgat, id est, de cubatione. & illud Diomedis: lectu proficit, id est, lectione. ¶ Tertia cōditio est. qp non iungit sibi adiectiuū. Neq; enim dicere possum⁹ est res horrēda humano visu. ¶ Quarta qp non recipit præpositionem, vt est res horrenda avisu nobis, aut in nostro visu. ¶ Quinta quod non regit nomen. vt est res horrenda visu hominum. Ex quibus etiam infertur vltimum supinum non deriuari a verbis voce aut significatione passiua carentibus, quando quidem in ea resoluendi sunt cum passionem significent, vt si velis dicere, est res horrenda sontu, & indigna loquitu, & quod dixit Cicero. ij. tus. quæstionum: grauia perpessu dixit. Deinde dicit, cum vltimum supinum simile sit in terminatione ablatiuo nominis participialis, si quisquam dixerit bonus ciuis est dignus gubernatu, amphibologia est, quæ ex adiunctis debet tolli, vt est dignus gubernatu reipublicæ, & est dignus magno gubernatu, & recessit ex gubernatu, & in gubernatu multum profuit, quibus in locis manifestum est gubernatu, pro gubernatione poni, declinaturq; hic gubernatus gubernatui.

Vltimum supinū semper iūgitur nomini adiectiuo. nō tanquā substantiuū, sed tāquā verbum: regiturq; ab eo, & significat passionē. vt est res horrēda dictu, id est, vt dicat. miserabilis visu. i. vt videatur. Ex quo sequitur, qđ neq; potest iūgi verbo (vt grāmatici indocti dicū t) venio lectu. Neq; ponitur pro nomine (vt Priscianus dixit) venio venatu, pro de venatione. Neq; iungit sibi adiectiuū. Neq; recipit præpositionem. Neq; regit nomen. Quod si dixeris: bonus ciuis est dignus gubernatu. dubitauerit q; aliquis gubernatu vtrū sit nomen an verbum supinū. ex adiunctis tollet̄ hęc ambiguitas. Nam cū est nomē gtūm regere potest. vt est dign⁹ gubernatu reipūb. Et iungit sibi nomē adiectiuū. vt est dignus magno gubernatu, Et recipit præpositionem. vt recessit ex gubernatu. Cum vero est verbū supinū (quēmadmodum diximus) nihil tale habet: sed tantū a nomine adiectiuo regitur, & in verbum passiuum resoluitur.

¶ De constructione Participij. Cap. xj.

PArticipium eodē modo iungitur nomini & pronomini, & verbo, quo nomen adiectiuum post se vero desiderat casum, cum quo cōstruitur verbum, a quo descendit. vt amans filium, amaturus deum, amatus a patre. amandus ab vxore, inseruiens amico. inseruitur⁹, ppinquis carens voluptatibus, caritūrus turture magno. Sunt nomina participijs similia. vt amans. doct⁹. quæ sola constructione discernuntur. Nam cū dico amans vxorē participium est amans vxoris nomē est. Sed cum sunt noīa recipiūt cōparationem. vt amantior vxoris, amātissim⁹ vxoris. doctior Cicerone. doctissimus omnium.

De participij cōstructione, Participiū eodē modo, Participiū dupliciter cōsideratur: aut qua ratione est actiuum, & sic debet conuenire cum suo substantiuo in genere, numero, & casu, vt vir doctus: aut qua trahit originem, significationemq; ab aliquo verbo, & sic regit casum illius verbi a quo descendit. Nam quia a doceo doces participia actiuæ vocis sunt docens docturus, eadem ratione dicimus, sum docens. te grammaticam, & sum docturus te dialecticam, qua doceo te grammaticam. doceo te dialecticam. Et in voce passiua eadem ratione dicimus: ego sum doctus a te. grammaticam, qua ego doceor a te grammaticam, ego sum docendus a te dialecticam, qua ego docebor a te dialecticam. & pari modo de reliquis verbis, quæ variis modis construuntur. ¶ Sunt nomina. Participia poni pro nominibus posse libr. ij. dictum est, nunc autem (vt aliquid ad dat) illum ipsum repetit, ostenditq; in quo distingui possit a nomine. ¶ Primo constructione, nam cum participium

participium, vt paulo ante diximus, regat casum verbi a quo deriuatur, mutata cōstructione ponitur loco nominis: quod exemplis demōstrat. De constructione tamen participij loco nominis positi infra dicetur. Sed cum sint nomina recipiūt cōparationem. Hoc de participijs præsentis, & præteriti intelligitur, vt amans amantior amantissimus: doctus doctior doctissimus. Participia futuri temporis loco nominis posita comparationē non recipiūt, neque enim possemus dicere ab amaturus amaturior amaturissimus, ab amādus amandior amādissim⁹? Nā quod tēpestatis nostræ homines curiales dicūt atq; scribunt: reuerēdissimus pater colēdissimus dominus, obseruādissimus præsul, potius dicendum esset per ipsum participiū loco nominis positū, & aliquod aduerbiū, quod intēlionē quandā significaret, augeretq;, significationē, vt Boetius in primo de cōsolatione cū philosophiā describit: & vultus (inquit) ad modū reuerendi. Quod vero dixit participium futuri in rus loco nominis aliqñ poni, ostendit Laurētius lib. elegārum. nā cū dixit Quin. neque enim huius rei meminit vsquā poeta, profecto non tacitus de tanta sua gloria. perinde est, ac si alio modo dixisset: rem sibi nō tacendā, hoc est, dignā taceri. Plinius quoq; iunior in epistolis: cōfero (inquit) quinquaginta millia nummum plus collaturus, nisi a verecundia tua. &c. collaturus dixit non tā significans tempus, quā voluntatē & animum conferendi. Omnia igitur quatuor participia trāsire possunt in vim nominis. Sed quādo sunt participia, quādo nomina, quinque modis dignoscimus. ¶ Primo cōstructione. vt amās vxoris pro amator vxoris. ¶ Secūdo temporis amissione. vt Ouidius militat omnis amans & habet sua castra cupido. amans pro amator posuit. ¶ Tertio cōparatione, vt amās amantior amantissimus. ¶ Quarto cōpositione: vt innocēs, indoctus, neque enim sunt verba innocco innoces. induceo, es. a quibus deriuentur. ¶ Quinto significationis mutatione. vt diligens: non qui delegit, sed qui sollers est.

Tempore quoq; possunt discerni, nā cū dico est amandus a me significat qa me amabitur. Cum vero tantum est amādus qp est dignus amari. Vix tamē sub hac forma recipit cōparationē. Nā quod quidam dicūt reuerēdissimus. colendissimus, obseruādissimus, ego dicerē potius ad modum reuerendus. per cp colendus, plurimum obseruandus. & alia simili modo.

¶ De nominis constructione cum alio casuali. Cap. xij.

NOmina quoq; cum casibus construuntur, quædā cum genitiuo, qualia sunt nomina adiectiua certæ cuiusdam significationis, vt integer vitæ. Sceleris purus. Præceps animi. Pro digus vitæ. Dubius itineris. Tenax propositi. Cupidus honoris.

Nomina præterea formā participiorum habentia, vt patiēs laboris negligens amicorū, fugitans litiū. appetens alieni. profusus sui. doctus gramaticæ. victus animi. expertus belli.

¶ De nominis constructione cum alio casuali. Cap. xij.

POstea quā de cōstructione verborum, participiorūq; cū alijs partibus orationis dictū est, hoc loco de cōstructione nominis cū alio casu disputabimus. Et in primo cū genitiuo. non de illa constructione, quę notissima est, cū genitiuus cōstruitur cū nomine substantiuo ex vi, vel quasi possessionis, vt liber. Vergilij. Vergilius decē argenteorū: sed cū nomen adiectiuū vel participium in vim nominis trāsiens, aut nomē verbale qđ in or. vel in. ix. desinit, cōstruūtur cū genitiuo ex idiomate, hoc est, proprietate sermonis latini. Quo in loco imitati sumus præcipue Diomedē grammaticū, ne quis existimet hęc a nobis tumultuarie fuisse præcepta. Dicit igitur in primis, qđ nomina adiectiua certæ cuiusdā significatiōis ex ratione idiomatis latini genitiuo iungūtur. Sunt autē illa potissimū, quæ habitum siue priuationem alicuius rei significāt, vt integer vitæ. Hora. pri. carmin. integer vitæ scelerisque pur⁹. Ver. ix. æñ. atq; integer ævi ascanius. Præceps animi. Verg. ix. æñ. & præceps animi Tinarus & maior tius hemon. Prodigus vitæ. Hora. iiij. car. animæq; magnę prodigū paulum superante pœno. Dubius itineris. Diomedis exemplum est in idiomate genitiui. Verg. iij. geor. nec sum animi dubius verbis ea vincere magnum, quam sit. Tenax propositi. Hora. pri. car. iiij. tum & tenacem propositi virum. Cupid⁹ honoris. Diomedis quoque exemplū est, atque eadem ratione dicimus æmulus laudis. amens animo. auidus pugnæ, certus experimēti. incertus vię, conscius facti, inscius ævi. præscius venturi. nesci⁹ veri. ignarus rerum, ingratus salutis. inops animi, ætatis laborū. memor matris. maturus ævi. prosper frugum, rerus voti. serus studiorū. securus amorū, veri vanus. animi vecors. Ouid. vj. metam. vt tamen exemplis intelligat æmula laudis. Verg. iiij. æñ. isque amās animi & rumore accēsus amaro. Idē in nono: ergi aui dū pugnę dictis ac numine phœbi. Macrobi⁹ in somnium Scip. hippocrates experimēti certus asseruit. Sene. in œdipo, an latera cura serpit incertus vię. Verg. iij. æñ. testatur moritura deos, & cōscia fati sydera. Idē in. vj. præscia vēturi da, non indebita posco. idem. iij. geor. etiamque tremens, etiā insci⁹ qui Ouid. pri. metamor. veri quasi nescia quæris. Verg. x. æñ. prospicit ignar⁹, rerū ingratusque salutis. Idem iiij. æñ. sæuit inops animi, totāq; accēsa per vrbem bachatur. Idem in. xi. æñ. quas illi læta laborum ipsa suis manibus. Idem pri. æñ. at memor ille matris acidaliæ. Idem in. v. æñ, atque qui matur⁹ aceſtes. Hor. iiij. car. prosperā frugū celerēq; pronos voluere menses. Verg. pri. æñ. securus amorum germanę. Idem in. v. æñ. constituā ante aras voti reus. Ouid. xv. metā. spretarumq; agitur legum reus. Cōstantinus tamen in quadā sanctiōe ne simus (inquit) legibus rei: qui pugnando fideliter de omnib⁹ gētibus meruimus esse victores. Hora. o seri studiorū qui ne putetis. Apu. iij. meta. tā vecors animi tectum scandulare conscendit. Verg. x. æñ, aut ego veri vana feror. ¶ Nomina præterea formā participiorū habētia. i. quæ figurātur ex participijs præsentis rēporis & præteriti, possūt cōstrui cū genitiuo, vt Verg. ij. georgico. patiētis vomeris vnci. & ab eo cōpositum impatiens. Iuue. impatiensque moræ pauetis & præputia dicit. Negligēs amicorū. Diomedis est in idiomatis. Fugitās litium. Terent. in phormi. herus meus liberalis est, fugitans litium. Salustius in Catilina, profusus sui, alieni appetens. Participia namque si essent ac

cusatiuo iungerẽtur, diceremusq; patiens laberem, appeters pecuniam negligens amices. fugitãs. liter. Eodẽ modo si dixeris doctus grãmaticã victus animum. expertus bellum. parvicipia sunt. deitus grãmaticæ. victus animi. profusus sui. expertus belli, nomina. Ver. x. aẽ. expertes belli iuuenes. & sic ua trecẽtos. Idem. iiij. geo. immemor heu victusq; animi. Horatius. carmin de ctæ sermonis vtriusq; linguæ. eadẽ quoq; ratione Verg. dixit. pri. aẽ. expedĩt felli rerũ. & Hora. pri. car. insanientis dum sapientiæ consultus ero. Idẽ in pri. ser. agricolã laudat iuris legũq; peritus. nã participiũ est a perio, qđ in vsu non est in simplicitate, a quo est experior. & Apul. de repente animi mutatus.

¶ Nomina quoque verbalia, quæ aliq; participialia vocãt formata ab vltimo supino. u. mutata in or. cõstruũtur cũ genitiuo, vt amator vxoris, doctor gentiũ. Et fœmina, quæ formãtur a masculinis. tor. mutata in. trix. cũ genitiuo etiam construuntur, vt amatrix viri. & quæ etiam irregulariter formantur. vt expultrix vitiorũ, qđ ab expulsor fit. ¶ Et nomina superlatiua. Superlatiuũ cũ plurali tantum genitiuo construitur. vt Hor. pri. ser. græcorum longe doctissimus, potest etiam cum genitiuo singulari construi, modo sit nomen collectiuũ, hoc est, in numero singulari multitudinem significans. vt populus. gens. Verg. pri. aẽn. o danaũ fortissime gentis tydide. Comparatiuum quoq;, quoties inter duos fit comparatio, ad imitationem græcorum potest cum genitiuo construi, vt iuniores grãmatici dicũt, dties ponitur partitiue. vt si dicas. aiacum fortior fuit Telamonius, duo enim tantũ fuerunt Aiaces, alter Telamonius, alter oilei filius. Nã si tres fuissent non fortior, sed fortissimus dicendum erat: sicut dicimus digitorũ medius est longissimus, manũ vero dextera est fortior. Loco etiam genitiui nõnunquã ponitur ablatiu⁹ cũ prępositione de vel ex. Ouid. in epist. medeæ. cum minore pueris iussu studioque videndi. duo enim erãt medeæ filij. Celar in commenta. hæredes erãt scripti ex duobus filijs maior. Illud nimis licenter dictum est, quod Paulus Hieronymo interprete scribit: Spes (inquit) fides, charitas tria hæc, horum maior est charitas. pro maxima: aut si charitas fidei & spei simul comparatur, horum posuit pro his ad imitationem græcorum, qui cum ablatiuum non habeant, comparatiuum cum genitiuo construunt, quemadmodum & superlatiuum. Illa modo inter illos differentia est, quod comparatiuum iungitur cum genitiuo significante vnum aliquid sui generis vel diuersi: superlatiuum vero cum genitiuo significante plura sui generis. Illud tamẽ hoc in loco non est dissimulandum, quod Valla notauit, quod comparatio vnum gradum siue primum obtinet, superlatio vero vltimũ. Nam vbi est superlatio, necesse est, vt ibidẽ sit comparatio: si enim plura sint vasa ad eandem magnitudinem facta, & aliud sit lõge capatius, recte dixeris illud esse maius omnibus illis, quæ sunt inter se æqualia, qđ si aliquod vas sit maius alio, aliud maius illo, hoc comparatiũ illis duobus non dicetur maius illis, sed maximũ illorũ, sed de vtriusq; gradus constructione Cap. xiiij. plura dicemus. ¶ Sũt quędã, quæ possunt. Similis patris, vel patri, sed elt differẽtia teste Dicmede, quoniam similis patris, est in moribus, similis patri in corporis figura atque lineamentis: quod Iuuenalis expressit dicẽs: quando quidem similẽ tibi sit nõ corpore tantũ, nec vultu dederis morũ quoq; filius. Terentius in eunucho: de mini similis es. ramqđ Verg. i. aẽn. dixit: os humeroq; deo similis. ex opinione vulgi, atq; epicoreorũ dictum est, qui putant deos humanã effigiem habere. fidus regis vel regi. Verg. xij. præterea regina tui fidissima. nã genitiuus ille possitiui est. Ouid. ij. metamer. tu tantũ fida sorori esse velis. Proximus siue ꝓpinquus Tulij vel tullio. vicinus Antonij vel Antonio. Hor. i. ser, nisi nos vicina triuici villula cępisset cãpano proxima põti. Eodẽ modo dicimus: amicus Cæsaris vel Cæsari, par Põpeij vel Põpeio. Verg. & amicũ creteа musis. Idẽ in. j. gũs inimica mihi tyrrenũ nauigat æquor. Luc. in. i. qđ metuis par hui⁹ erat. Idẽ in. ix. par gemmis chirõ. Quędã sunt: q possunt. Dies agrorũ vel agris. Ver. in bu. quam dies pecoris niuei. quã lactis abũdãs. Idẽ. j. aẽn. dies opĩ, studiisq; aperrima belli. Idẽ in eodẽ, ditissim⁹ agri phenicũ. Nã genitiu⁹ ille agri ad positiuũ, phœnicũ ad suplatiuũ refertur. Hor. i. ser. dies agris, dies positis in fœnore nũmis. Vacu⁹ cerebri, vel cerebro. Sal. in iugur. ager aridus & frugũ vacu⁹. Iuu. vacuũq; cerebro iãpridẽ caput hoc vẽtosa cucurbita querat. Plen⁹ rimarũ vel rimis. Ter. in eu. plen⁹ rimarũ sũ. hac illac ꝓfluo. Ver. j. aẽn. quę regio in terris nostri nõ plena laboris? Idẽ. iiij. geor. crura thymo pleno. Quin. cũ lib. ix. plen⁹ (inqt) vini veteres dixerũt. nos plenũ vino dicimus. dignus honoris vel honore. Plaut. in trinũmo: nõ ego tã dignus salutis. Verg. x. ij. aẽn. magnorũ haud vnquã indignus auorum. Iuu. his epulis & tali dignus amico. Laurent. vix dici posse putat dignus honoris. quare illud ex euãgelio, facite fructus dignos pœnitẽtię, ex figura græca dictum putat, quia græci ablatiuo carent. Dicimus etiam satur rerum & rebus. Terent. in adelph. sed postquam intus sum omniũ rerum satur. Ouid. iij. metamorph. ambrosiæ que succosa turos præsepibus altis. Truncus pedum vel pedibus. Verg. iiij. geor. trunca pecũ primo. Cui. xv. metam. & generat trucas pedibus. Oneratus frugum & frugibus. & refertus cibi vel cibo. Pacuuius apud Nonniũ Marcellũ. oneratus (inquit) frugũ & floris. Varro apud eundem Marcellum ipsa Italiæ oppida sunt vastata, quæ fuerũt prius hom. num referta. Cicero pro lege manilia. refertus prædonum marinũ. participia esse loco nominũ posita, ex eo patet: quod verba a quibus deriuantur, cum ablatiuo, non cum genitiuo cõstrui solẽt. Verg. primo æn, onerantq; auro. Cice. i. de oratore: peranguste refertis orationẽ suam.

Nomina quoq; verbalia masculina terminata in or. quæ formãtur ab vltimo supino. u. mutata in or. & fœminina terminata in trix quę formãtur a masculinis tor. in trix. vt amator, vxoris. amatrix viri. doctor gentiũ. expultrix vitiorum.

Et nomina suplatiua cõstruũtur cũ genitiuo, sed tãtũ plurali, nisi sint nomina collectiua. vt doctissim⁹ græcorũ, sapientissimus philosopher n. fortiss. mus gẽtis danaũ. Comparatiuũ quoq; inter duo. vt aiacum fortior fuit telamonius.

Sunt quædam, quæ possunt iungi genitiuo vel ablatiuo. vt dies agrorum vel agris. vacuus cerebri vel cerebro. plenus rimarum vel rimis. dignus honoris vel honore.

¶ Datiuo cõplura iungũtur. Sunt autem (vt Priscianus ait) illa, quæ ad gratiã. vel ad vtilitatem alicuius, vel contra referuntur. vt facilis, difficilis, & similia. Ver. ij. geor. Illam experiri colẽdo & facilem pecori, Martia, difficilis, facilis, amicus, acerbus eisdem. Cicero in verrem: ita mihi velim deos propitios Verg. ij. geor. bis pomis utilis arbos. ¶ Verbalia quoque in. bilis. illa scilicet, q̃ passione significant. vt amabilis cunctis. Verg. iij. geor. nec visu facilis, nec dictu effabilis vlli. ¶ Accusatiuo etiam, qui ad modũ alijs in locis diximus, nomina adiectiua cũ actõ cõstrui possunt. sed pfigurã synecdochẽ tũ poetis permissã vt Ver. pri. ẽn. nuda gẽnu. habẽs genu nudũ Idẽ in eodẽ. os humerosq; deo similis. i. hũs os & humeros similes deo. ¶ Ablatiuo quoq; media ꝓpositiõe, siue septimo casui. De quo Diom. in idiomatis his verbis scribit: Multa sunt, q̃ p ablatiuũ casũ Romani solẽt efferre, i. minẽsa est, n. huius casus licẽtia, & vtuntur eo sępissime pro duobus casibus gtõ & dtõ. vt bellũ varia victoria, hõ mira eloquẽtia, magnis viribus adolescẽs. bona forma mulier: quod elegãtius dicitur si diceres bellũ varũ victoria homo mirus eloquẽtia. adolescẽs magnus viri⁹. mulier bona forma. Quẽ vero Diom. ablatiuũ appellat, nos (si cõtigerit nobis volumus) septimũ siue effectiuũ casum appellamus: ablẽtius autẽ esset media ꝓpositione. vt alienus a crimine. diuersus a vitijs. lõginqu⁹ ab acaia. Diome, exẽpla sunt. Eodẽ modo dicimus alius ab humãtate, p diuersus oriundus a carthagine, pro originẽ trahẽs, tertius a Ioue. subaudi, dictus. ¶ Cõparatiua quoq; Diximus cõparatiuũ, quoties ponitur partitiue, cõstrui cũ gtõ, nũc vero dicit quod siue cõparetur ad vnũ, siue ad plura sui, vel diuersi generis, cõstruitur cũ ablatõ, siue septimo casu. nã (vt alio etiã loco diximus) quoties ablatiuus sine prępositione ponitur, antiquiores septimũ casum appellabãt: vt Achilles fuit fortior Aiace & hectore, ac pinde de reliquis oĩbus Troiãs. Possumus etiã dicere, quod Aiax telamonius fortior fuit Aiace oileo, sed de cõparatiui cõstructione infra pluribus disseretur. Ablatiuus siue septimus casus Illorũ stultitiã hoc in loco videda est, qui pro eo quod ego dixerã Mũda in deditionẽ christianorũ venit. qm̃ eo anno, quo introductiones has ædidimus Rõda & mitda, & cõplura alia castella maurorũ expugnata sunt ductu atq; auspiciis Ferdinãdi omniũ regũ clarissimi: putãtes Mũda adiectiuũ esse nomẽ, deletis quibusdã literis atq; aliis suffectis, librario im primendũ dedere Mũda indedit'onem christianitas venit. ¶ De cõstructione quarundã partiũ orationis. Cap. xiij.

Datiuo etiam complura iungũtur. vt facilis omnibus. difficilis nemini. charus suis. iucũdus alienis. aptus bello. idoneus paci.

Verbalia quoq; in. bilis. datiuo iungi possunt. vt amabilis cunctis. visibilis nulli.

Actõ etiã iũguntur plura nomina adiectiua, sed vt diximus, figurate, idq; apud poetas tantũ. vt flauus capillos. niger oculos. horridus barbam.

Ablatiuo quoq; media ꝓpositiõe siue septimo casu cõplura iũgũtur, vt alien⁹ a crimine. oriũdus ex Aphica. diuersus a vitijs. ali⁹ ab humanitate. secundus ab Hercule. tertius a Ioue. vir singularis ingenio. excellens virtute. insignis pietate.

Comparatiua quoq; cũ ablatiuo siue septimo casu cõstruũtur. vt nemo est eloquẽtior Cicerone.

Ablatiuus siue septimus casus plerũq; ponitur absolute. Aut per duo nomina. vt Rege Ferdinando Munda in deditionem Christianorũ venit. Aut per nomen & pronomen. vt Me precẽptore didicisti literas. Aut per nomen, siue pronomen. & participium. vt Deo ducente veniam ad te. Me veniente gaudebis.

¶ De cõstructiõe q̃rũdã partiũ orõnis. Cap. xiij.

QVisq; semper iũgitur superlatiuo. vt Optim⁹ quisq; sapientissimus quisq;. Omnis & cũctus positiuo & cõparatiuo. vt Oẽs boni cũcti boni. omnes sapientiores. cuncti sapientiores.

At vero quisq; tunc positiuo iungitur: cũ non recipit cõparationẽ positiuus. vt Strenuus quisq;. septimus quisq;. Iungitur etiam quisq; cum hoc nomine quotus, sed semper interrogatiue. vt Cicero. quotus enim quisq; istud feciss̃et?

De cõstructione quarundã partiũ orationis. Cap. xiij.

DE cõstructione quarũdã partiũ orationis, puta Quisq; particula, quę nũquã positiuo aut cõparatiuo iũgitur, sed tãtũ superlatiuo. Atq; ecõtrario omnis positiuo & cõparatiuo, nũquã suplatiuo, q.d cũ apud castigatissimos autores ꝓpe sẽp obseruatũ reperiatur, iure Prisci. in principio sui operis a Valla reprehẽditur. qđ scripserit: omnũ iudicio cõprobatur eruditissimorũ: pro eo qđ esse debuit omniũ eruditorũ aut eruditiorũ. Lactãtius quoq; in libello de opĩficio hominis, placidiora quoq; animalia vel nihil sellis omnino vel min⁹ hũt, p eo qđ esse debuit omnia placidiora animalia. Macrob. etiã in. i. de somnio esteriori quaq; sphera, quas interi⁹ cõtinet, ambiẽte. p eo qđ esse debuit extima quaque sphera. Si vero positiu⁹ cõparationẽ nõ recipit, ꝓpter asperũ literarũ cõcursum, vt quia a pi⁹ & strenuus nõ dicimus pior pissimus, strẽuior strẽuissimus, possum⁹ dicere pius quisq;, strenu⁹ quisq;. Salust. in catil. strenuus q̃sq; aut occideratur plio, aut grauiẽ vulnerat⁹ discesserat. Aut qa significatio eiusmodi est, vt nõ possit gradus cõparatiõis recipere, q̃lia sũt noĩa nũerorũ ordinẽ significãtia, vt prim⁹, secund⁹, ter⁹, possum⁹ dicere primus q̃sq;, secũd⁹ quisq;, terci⁹ q̃sq;. Cice. in philipicis. Primo quoq; die, cosules ad senatũ referãt, tametsi prim⁹ suplatiuũ sit, Idẽ p Rabirio, tertio q̃q; verbo excitabatur. Trãquill⁹ in vita Cęsaris: vnus dies quarto quoq; anno intercalaretur. Iuuẽ septima quæq; fuit lux ignaua. Cum vero huiusmodi nomina tũ vnũquẽq; ex eo numero: tũ vltimũ significẽt iuncta cũ hac particula quisque idẽ quoque significãt, vt quartus quisque sit, vel vnus quilibet ex quatuor, vel vltimus in ordine quatuor. Nã cũ dico quarto quoq; anno est annus intercalaris, intelligo vltimũ quẽque ex numero quatuor & iudeis septimus quisq; dies est festus, intelligo, q̃ vltimus ex numero septem. Quod vero Cæsar in commenta. dixit, cognoscit nõ decimum quẽque esse relictum militem sine vulnere, non significat vltimũ ex decẽ, sed vnũquẽlibet ex numero decẽ, vel interdecẽ esse vulneratũ. Iugitur ꝓterea quisq; cũ hoc nomine ordinali quotus, a, um. sed semper interrogatiue, Cicer. pro ligario: quotus enim quisque istud.

¶ Tantum & quantum positiuo iungitur: Adde etiã tu & verbo, vt quãtum petes: tantũ elabora. Tãto & quãto superlatiuo. Cice. quanto es maior, tanto te geras summissius. neque enim latine posset dici. quãtum es maior, tantum te geras summissius, superlatiuo etiam iunxit Catullus tanto pessimus omnium poeta: quãto tu optimus omnium patronus. Ver. xij. æñ. o præstans animi iuuenis quantum ipse feroci virtute exuperas: tãto me impẽsius æquũ est consulere. Quint. in pri quorũ concentus tãto est vehemẽtior quantũ Romãa in bellis gloria cæteris præstat: Ad vim quoque compartiuorum proxime accedunt illa aduerbia ante & post. vt tãto ante ego veni: quanto tu post venisti. Et illud nomẽ alius, atque suũ aduerbiũ aliter, atque eiusdem significatiõis secus. Quint. at quanto alius fuit ille infœlicissimi iuuenis affectus. Terẽ. in Andria: verum aliter euenire multo intelligit, & Cice. multo secus euenit. ¶ Tã & quã eiusdẽ significatiõis positiuo & superlatiuo iũgi potest sed & cõparatiuo. Verg. vij. æñ. tam magis illa fremens, & tristibus effera flãmis: quã magis effuso crudescũt sanguine pugnæ. Sa Iust. quã quisq; pessime fecit, tã maxime tutus est Quod de tantum & quantum, tãto & quãto diximus: idem de aliquantum & aliquãto, multum & multo, paulũ & paulo dicendũ est, nisi quod aliquanto & paulo superlatiuo iungi recusant, quãdmodũ multo desiderat. Cicero pro lege manilia, quãquã mihi frequẽs conspectus vester multo iucundissimus, Hoc verbũ præstat, quia vim cõparatiui habet, multo iũgitur. Salust. multo præstat beneficijs quã maleficij immemorẽ esse. ¶ Per semper iungitur positiuo. vt per bonus, perfacetus. Quam semper ablatõ. vt quã optimus quã facetissimus. Quã vero cũ pro quantũ accipitur, positiuo iungi vul. vt apud Terẽ. in Andria: reiecit se in eum ilens quam familiarter. Quod vero idẽ in Eunu. dixit. post illa tempora tu scis quam intimũ. & si superlatiuum est ab intra: tamẽ pro positiuo positum est, sicut proximus a prope, vndẽ & comparationem iterum recipit pro ximior vt suo loco diximus. Sed hæc ex elegantijs Vallæ petenda sunt: nos tantum admonuisse lectorẽ volumus. ¶ Hei. & ve. semper iungitur dativo. omnia sunt facilia.

Tantũ & quantũ positiuo iũgitur. vt tantum doctus quantum facetus. Tanto & quãto cõparatiuo & superlatiuo. vt tãto doctior, quãto facetior. Idẽ quoq; dicimus de aliquantum & aliquanto. multum & multo. paulum & paulo.

Per. semper iungitur positiuo. vt per bonus. perdoctus. Quam: superlatiuo. vt quam optimus. quam doctissim⁹. Perquam, positiuo. vt perquã bonus. perquam doctus.

Hei. & ve. semp iungũtur dtõ. vt hei mihi. vę tibi heu &o. actõ. vt heu me miserũ. o te infœlicem. En & ecce nominatiuo & accusatiuo. vt en Priam⁹. en ipse capellas. ecce homo: & ecce hominẽ

¶ De cõparatiuo & superlatiuo. Cap. xiij.

CVm de Erotematis nominis agerem⁹. dictũ est cõparatiua & superlatiua a quib⁹ nominib⁹ positiuis. & vndẽ formarẽtur: sed iniquis tũc spatijs cõclusi, quoniã alio, pperabamus, nõ diximus formationẽ illã in pleriscq; deficere. Idẽ quoq; fecimus, cũ departiũ orationis cõstructione nõ nihil perstringeremus, vbi paucain terposuimus. Quare visum est: quę illic copiosius debuerãt pertractari hoc in loco supplere, atque imprimis de illorũ irregulari formatione.

Bonus melior optimus. Maturus, maturrimus.
Magn⁹ maior maxim⁹. Cõparatiuũ regulariter hẽt
Neq; negor neq; ss. m⁹. Magnific⁹. cẽtior. cẽtissim⁹
Malus peior pessim⁹. Munific⁹. cẽtior. cẽtissimus
Paruus minor minim⁹. Mirific⁹. cẽtior. cẽtissimus

CVm de erotematis. Redit causas, cur cũ de nominũ deriuatiuorũ differentijs ageret libro. iij. non exacte disserut de cõparatiuorũ & superlatiuorũ significatione, & formatione. quãquã in cõmẽtationibus multa dixit de formatione illorum gradum, maxime a quibus nominibus, nã cum cõparatiuum & superlatiuum significent aliquid vltra suũ positiuum, ab illis nominibus non possunt deriuari, qnæ incrementum, aut diminutionẽ suscipere non possunt, sed ab illis tantum, quorum significatio crescere potest. Sunt tamen ex his positiuis quędam comparatiua & superlatiua, quæ vsus nõ reciperet, vt ab eo quod est barbarus nemo dicere barbarior & barbarissimus. nec ab eo quod est amãdus amandior & amãdissimus, tamerſi barbarus & amandus significationis incrementum recipere possint Sũt prętereа quædã positiua: ex quibus vlteriores gradus nõ procedũt: quia propter cõcursum vocaliũ asperius sonarẽt. vt q̃ hñt vocalẽ ante. is. vel. us. vt ab eo qđ est tenuis & arduꝰ vix possis dicere & tenuior & arduior. Quę vero nõ significãt rem, quæ possit crescere, aut minui, nihil plus possunt gradus recipere. vt Lucus. ingens. omnipotẽs, summus. imus. vnicus. solus. Nemo enim luscus magis luscus esse potest. Nomina etiã numeralia. vt primus, secundus, tertius &c. Et pronomina, quãquã Plautus dixerit ipsissimus est. Sed de his libro. iij. diximus. Iniquis spatijs, id est, loci angustia, ex Vergilio quarto georgicorum. Verum hæc ipse quidem spacus cõclusis iniquis prętexo. Implerisq; dificere. Quę fere in hoc loco duximus explicanda: cum dicimus bonus. melior. optimus. &c. De cõstructione. Quod paulo ante attigimus: cum de cõstructione genitiui & ablatiui ageremus. Sed aduertendũ est cum sint tres comparationis gradus, positiuus magis est similitudinis & æqualitatis, quã incrementi. vt doctus Plato quemadmodum Aristoteles: missi per adiectionem aduerbiorum inæqualitas significetur. vt magis doctus, minus doctus. Comparatiuus vero & superlatiuus sunt iam inæqualitatis & incrementi. Est itaque comparatiuum, quod cum positiuo significat aduerbiũ magis: vt doctior, magis doctus. q̃ si nõ habet positi uũ cum aliquo participe sensus positiui significat quoque magis. vt ocyor magis velox. citerior magis citra. Sed de his plura libro tertio. ¶ Construũtur comparatiua. Dicit quod comparatiuum duobus modis construitur: cum ablatiuo, vel cũ alio casu simile alicui ex præcedentibus, quẽ coniunctio quã põt cõnectere. vt sum doctior Antonio, vel q̃ Antoni⁹. subintelligitur nãq; ꝑ hũ est. & puto Antoniũ doctiorẽ alijs, vel quã alios, subaudi puto. Itaq; indifferẽter vti possumus alterutra harũ duarũc õstructionũ

Est tamen, cum casus coniũctionis vinculo copulatus nõ rõne cõparatiui, sed aut positiui, aut alicuius alterius particulæ in oratione cõstructiõe ponitur, vt sum auidior honoris quã pecuniæ. honoris & pecuniæ nõ recte ponẽtur in ablatõ, quia illi genitiui non rõne cõparationis, sed ex speciale significatione huius nominis auidus, qđ cũ grõ construitur, in orationẽ venerũt. Ter. si dixeris, tãto fame huius maior est quã virtutis. nõ recte dixeris virtute: quia virtutis non rõne cõparatiui positũ est in hac serie: sed regitur ab illo nomine sitis ex vi possessionis. Illud quoq; Iuue. carior est dijs homo: quã sibi, non recte dixeris carior est dijs homo se, quia sibi nõ rõne cõparatiui, & q̃ cõiũctionis: sed rõne huius nominis cărus positũ est in dtõ: quia dicimus homo est carus deo. Et quoniã hæc coniũctio atq; nõnunq; ponitur ꝑ q̃, vt si dixeris: aliter ego feci atq; tu. põt etiam comparatiuũ cũ illa construi. vt Horatius pri. ser. non se peius cruciauerit, atque hic. Persius quoq; q̃ tu impũtior es is atq; hic. & quia ac coniunctio tãtũdẽ pollet quãtũ atq;. Hora. dixit: dicturum suauius ac si q̃ stor auus. Nõnunquã ablatiuus ille cõparationis nõ imitatur in alium casum: sed resolꝝ titur in verbũ. vt eras doctior opiniõe mea nõ dices, q̃ opinio mea, sed q̃ ego opinabar. Hor. si quicquid vidit melꝰ ve peius ve sua spe. dicq̃ sperabat. Illud vero (qđ supradiximꝰ) cõparatiuũ posse cõstrui cũ genitiuo, cũ partitiue teneretur, oportere aũt ptitionẽ fieri inter duo tãtum, posset dici genitiuum illum nõ ratione comparationis, sed ratione partitionis venire in constructionẽ. Nam & citra comparationẽ dicimus, quod manũ altera dextera est, altera sinistra & quod aliacum alter fuit telamonis, alter oilei. Neq; tamẽ necesse est sequenti comparatiuo partitionẽ fieri inter duo. vt Pli. xj. natu. histor. animalium inquit, fortiora sunt, quibus sanguis crassior, sapientiora, quibus tenuior, tũ mediora, quibꝰ minimus. Quod si genitiuus ille pręcesserit, potest nihilominus compararatiuum constructionem propriam retinere vt Aiacum Telamoniꝰ fortior fuit oileo, vel quã oileus: & manũ dextera robustior est sinistra, vel quam sinistra. Illud quoq; Cice. omnium societatum nulla est gratior, nulla carior: quã ea, quæ cũ rep. est vniuscuiq; nostrũ. Et quãquã recte dicimus, digitorũ medius est longissimus: nihilominus & recte dicetur: digitorũ medius est lõgior cæteris. Imo vero nullũ est suplatiuũ, quod nõ possit paraphrasi verti in comparatiuũ cũ relatiuo diuersitatis. vt romanorũ eloquẽtissimus fuit Cicer. vel cæteris Romanis eloquẽtior fuit. Cic. Quid quod etiã sine relatiuo diuersitatis comparatiuũ omnibus sui generis superferatur. vt apud Ver. viij. æñ. sed cunctis altior ibat Anchises, Apul. quoque: hippias e numero sophistarũ artium multitudine prior omnibus & eloquentia nulli secundus. Iuue. hædulus & togata grege mollior. Mart. totus volo rideas libell⁹, & si nequior omnibus libellis, tamen est in his omnibus locis & similibus semper relatiuũ diuersitatis subintelligitur. alioqui non diceres, quod dici volebas, nam si cũctis altior ibat Anchises, & se quoque altior ibat, si hippias omnibꝰ sophistis erat prior, & se quoq; prior erat quippe qui esset sophistes. Quare in his omnibꝰ subintelligẽdũ est reliquis: aut alijs, aut cęteris, vt cõstet auctorũ sensus. Est tñ, cũ ablatiuus, cũ quo cõparatiuũ construitur, ad nõiatiuũ reduci non põt. vt cũ quis vel qui ponitur relative, vt apud Ve. priæñ. rex fuit Aeneas nobis q̃ nõ iustior alter. Idẽ tũ. vj. Missenũ æolidẽ quo non prestãtior alter: quibꝰ in locis pro quo, non recte diceretur quãqui. Idem quoq; de nobis negatius dicẽdũ. Nã & si dici possit Cicero nemine fuit imbecillior: nõ diceretur recte, Cicero fuit imbecillior quã nemo. Cõstruitur prætẽrea comparatiuũ cũ ablatiuo significati ex cessum vel deffectũ. Iuue. pars qđ vendere possis pluris dii

midio. Pli. lib. xi. pulmo quadruplo maior bubulo. Curtius, Cū dimidio (inquit) fermè exercitus maior esset, quā in Cilicia fuisset, qbus in locis excessus significatur. Defectus vero in Horatiano illo, forte minꝰ locuples vno quadrāte periret. Quare nō male diceretur multo & paulo cū construūtur cū cōparatiuo nomina esse, cū vulgo apellētur aduerbia, ſignificāt enim excessum. Solēt etiā aliqū gradus inter se comparari, & pares paribus referri, vt tuū consiliū tutum est magis, quā honestū, non recte dicetur honestius, aut honestissimū. & tuū consilium tutius est quā honestiꝰ, non honestū, nec honestissimū, & tuū consiliū est magis tutū magis, quā honestissimū. Est præterea qñ comparatiuū non regit ablatū, sed desiderat aduncta sibi orationē: vt incepta oratio perfectū habeat sensū, vt hic adolescēs minor est: quā vt grauiꝰ supplicio puniri debeat. corruptior, quā vt corrigi possit. infirmior, quam vt illi tñ negotiū comitti debeat. Potest tñ aliqñ cōparatiuū cū ablatō cōstrui: sed cū quā cōiūctione & p ꝓpositione. Curtius, maiorē, quā, p magnitudine sylue sonū redebat. Superlatiuū. Superlatiuū nonnē cū ap eo dictū sit, quod superferatur & excellat, rectè pluribus cōparari debet: habet enim locū superlatiuū: cū aut in tribꝰ, aut in pluribꝰ vnꝰ illorū cæteris antefertur, vt Plato fuit doctissimꝰ philosophorū. Sed quod dicitur ad plures sui generis cōparari: intelligendū est de illis, quę sub eodē nomine sunt, & de quibus vnū nomē cōmūe dici potest. non tamē quodlibet, sed illud tantū quod ex vi cōparationis a superlatiuo regitur, vt Plato doctissimꝰ philosophorū cōparatur ad suū genus, quia fuit philosophus. Quod si dicerē Plato doctissimus Romanorū, non illū ad suū genus compararē, quoniā Plato non fuit Romanus. nec si dicerē Plato poetarum grecorū clarissimus: quoniā & is Plato grecus, non tū est poeta, nec sic, Plato philosophorū Romanorū nobilissimus, quia tametsi est philosophus, non tamē est Romanus philosophus. quod vero de celeno. Ver. in. iij. æñ. dixit, furiarū ego maxima pāgo. Idēq; in. vj. de fame: furiarū maxima iuxta accubat, intelligendū est & celeno & fame quodāmodo furias fuisse. sicut si diceres aliquē stolidissimū asinorū: in intelligendū illud. quodāmodo esse asinū. Nam quod Valla Macrobiū in satur. carpit ex eo, quod dixit age serui omniū non modo adolescentiū, qui tibi æquæui sunt, sed & senū quoq; doctissime, posset dici sub illa voce omniū omnes & senes & adolescētes contineri. ex quibus cū seruus vnꝰ esset, sub eodē genere positus est. Illud præterea, quod idē Valla Priscianū taxat, quod in primo de octo partibus orationis volumine scripsit, Omniū eorum, q diuidi possunt breuissimum est, quod diuidi non potest. dicēdum quod genitiuus ille omniū non comparationis rōne, sed possessionis positus est. cuius sensus est eorū quæ diui possunt breuissimā. i. breuissima pars est ea, q diuidi non potest. vt demonstret dictionum quæ diuidi possunt, breuissimā partē esse literā: q individua est. Vel absolute prolatū. i. quoties non ponitur ad quos fiat comparatio: & tunc valet quantū positiuū cū hoc aduerbio valde. vt Verg. puer assanius Veneris iustissima cura. i. valde iusta. Valla, p maxime & non pro valde superlatiuū exponi debere dicit: q non male forte diceretur, si superlatiuū cōparatiue accipiatur: quod si absolute poneretur, creſceret eius significatio vno gradu magis, quā ab vllo concipitur, fœlicissimus enim sic concipitur ab omnibus quasi multū fœlix, aut nimiū fœlix. vt Verg. lib. iij. æñ. dixit: fœlix heu nimiū fœlix, si littora tantū. Maxime voro plus significat quā multū, aut nimiū: non igitur per maxime, sed per valde resoluendū est superlatiuū, ad quod illa multū & nimium referūtur, quod niſi fieret, nūquā nobis constare posset de ſēsu superlatiui, ſi per ſuplatiuū exponeretur. quid enim magis constaret de exponēte quam de expositore? Sed idē vule cōparatiuū nō magis exponēdū esse p aduerbiū magis, quā per vehemētius, aut plus, aut ſimilia, non vidēs illa quoq; resoluēda esse rursus in magis. Oportet. n. vt in phisicis corporibꝰ sic in graduū resolutione esse aliqua velut elemēta prima, & cōmunissima, q̄ constātia firmaq; sint: & circq̄ cęteri gradus, ipsa vero in nulla alia priora resoluātur. Quod si oia verba pscruteris, nullū inuēire possis, ad qd oia incremēta tā: q ad principiū reducātur: niſi magnus & ab eo grad⁹ deducti, hoc est maior & maxim⁹, q̄ cū sint adiectiua, iūgūtur ſubſtātiuis ad eorū nō ſolū qualitatis, ſed & qualitatis intēſionē ſignificādā. Dicim⁹. n. magnū virū, maiorē virū. maximū virū, magnū oratorē, maiorē philosophū. maximū impatorē. Sed quēadmodū hęc adiectiua ſubſtātiuis: sic eorū aduerbia iūgūtur adiectiuis ad eorū ſignificationē p grad⁹ augēdā. vt valde doct⁹, magis maxie doct⁹: ad designādā, magnā, aut maiorē, aut maximā alicuꝰ doctrinā. Sed qd valde sit a magno aduerbiū, nemo diceret: niſi rōe ſignificatiōis, ea videlicet rōe, q̄ ad eo, qđ est Iupiter, dicimus in grō iouis, hoc est, nō rōe vocis, ſed ſignificationis. Nā cū ab eo, quod est magn⁹ nō ſit in vſu latini ſermonis aduerbiū magne, loco illius ſubſtitutū est valde. ab eo, qd est valdus, a. ū: pro eo quod vſitatius dicitur validus, a, um, sicut caldū pro calido. & ſoldū pro ſolido dicimus. Itaq; cū dicitur valde pugnat. valde currit. valde legit in propria ſignificatione accipiēdū est. Extēditur tū deinde ad alia, quibus nō ꝓprie coheret. vt valde senex. valde ægrotus. valde infirmꝰ valde cupit. valde dolet. valde timet, quibus in locis nō tā valētia quā magnitudinē ſignificat ętatis, ægritudinis, infirmitatis, cupiditatis, doloris: timoris, cū alio qui ex ꝓportione dicēdū esset magne senex. magne ægrotus. magne infirmus. qd quia vſus non recipit aliud non ęq; proprię in locū illius ſubſtituit, hoc est, valde pro magne. Iā in cæteris gradibus nulla contētio est, quin cōparatiuus p magis, & ſuperlatiuꝰ per maxime exponēdi ſint, cū cōparatiue accipiūtur. Quæ cū ſint veluti elemēta oīm ǧnitatis & q̄litatis intēſionū: ad quas explicādas gradus cōparationis inuēti sunt. in ea tanquā prima omnes gradus resoluēdi ſunt: ipsa vero nō habēt alia priora, in q̄ resolui possint. Quod si nulla fiat graduū cōparatio, vt paulo post dicemus, comparatiuum non multo plus valet quam positiuum, & superlatiuū in positiuum cum aduerbio valde commodissime resoluetur. ¶ Superlatiuum construitur cum genitiuo numeri pluralis. Construitur ſuperlatiuum, quia nunquam alterius ad alterum fit per ſuperlatiuum comparatio, ſed ſemper ad multos, cum vnus cæteris eiuſdem generis antefertur. vt Vergil. viij. æñ. maxime graiugenum, cui me fortuna precari. Potest vero construi cum genitiuo ſingulari, ſi fuerit nomē collectiuū. Idē pri. ænid. danaum fortissime gentis tidide. Nam quod est apud eundē in eodē. duillium agri phœnicū, genitiuus illi agri non rōnē cōparationis, ſed ex ſignificatione ſui positiui ſpeciali regitur.

Suplatiuū nemēest, qđ ad plures sui gñis cōparatū cūb⁹ ſupponit, vel ꝑſe, platū ſignicat q̄tū positiuū cū hoc aduerbio valde, vt Achilles grecorū fortissimꝰ, & Achilles fortissimꝰ. i. valde fortis

Superlatiuū cōſtruitur cū genitiuo numeri pluralis, aut ſingularis, ſed nō minſtantū collectiui.

Potest quoq; ſuperlatiuū constrūi cum ablatiuo & præpositione ex vel in. vel accuſatiuo, & præpoſitione inter, vt fortissimus ex omnibus græcis est Achilles. & Verg. ſecundo æñ. Iuſtiſſimus vnus qui fuit in Teucris, & ſeruantiſſimus æqui. vel qui fuit inter Troianos iuſtiſſimus. ¶ Superlatiuo a comparatiuo. Maxima inter hos duos gradus differentia est, quę ex vtriuſque expoſitione colligitur. Cōparatiuū namque, vt diximus, exponitur per positiuū cū hoc aduerbio magis, & conjunctione quā, vt Plato ſapientior fuit Demoſt. i. magis ſapiēs q̄ Demoſt. Plato fuit eloquētior oratorib⁹. id est, magis eloquens quā oratores, in quo sermōe nō ſignificatur Plato esse in gñe oratorū, vñ Valla putauit oportere cōparatiuū ad diuerſū gen⁹ cōparari. Sed quēadmodū nō ſignificat cōparationis terminos esse eiuſdē generis, ita neq; aſſerit esse generis diuerſi, quare licet per cōparatiuū esse vel eiuſdē generis vel diuerſi. Superlatiuus vero, vt diximus, exponitur per positiuū & aduerbium maxime, vel ꝓpositione ex cū ablatiuo. vt Achilles fortiſſimꝰ grecorū, id est, maxime fortis, in qbus verbis Achi. ſignificatur fuiſſe grecus. Vnde factū est, vt ſuperlatiuū dicatur ad ſuū genus, & nūquā aliter cōparari Quod cū Diom. cū cæteris autoribus precepiſſet, cōtra ſuū preceptū ille ſcripſit: si tres (inquit) ſint viri: cū quē ſuperferimus cęterorū fortiſſimū dicimus, cū dicēdū esſet omnium fortiſſimū, aut per cōparatiuū cæteris fortiorē dicimus. niſi forte, quod vero ſimillimū sit, in codice mendū legitur: vt proui rorū cæterorū ſit poſitū. Diomedes enim eū quē ſuperferebat fortiſſimū e tribꝰ, nō eduobus intellexit: at cætert nō tres, ſed duo ſunt in quibus ſuperlatiuo nō est locus. Itē ſuperlatiuo. Secūda differētia est, quod ſuperlatiuo nō est locus inter duos, hoc est, qui duobꝰ vnus in cōparatione alterū ſeperat, vt Achi. dicimus fortiorē Hectore: nō fortiſſimum: plures enim quā duos esſe oportet: in quibus ſuperlatiuū locum habet. ¶ Terē. enim locū fortitur ſuperlatiuū, non vt Laurētius putauit, in gradu qūātitatis, vel qualitatis: ſed in numero cōparatorū. Nam ſi decē ſint naues eiuſdē magnitudinis. vndecima, quæ aliꝰ maior est, & omniū maxima, & cæteris maior dicetur & cum Vergilius dixit, ſed cunctis altior ibat Anchiſes, nō intellexit oēs fuiſſe pares, quos Anchiſes ſuperabat. & cū idē dixit, ſcelere ante alios immanior oēs. nō oēs, quibꝰ Pygmaliū immanior fuit, æqualis ſceleris fuerunt. Cumque Martialis dixit: & ſi nequior omnibus libellis. non intellexit de illis: q̄ pares inter ſe eſſet. Nā ſi græci ſint in quatuor fortitudinis gradus diſtributi: vt Achilles ſuperet omnes alios, illū ſequatur Aiax, tertius ſit Diomed. in extremo gradu cæteri cōſtituātur: licebit vtriq; ſecūdū & tertiū & quartū gradū qualitatis poſſidere. vt Diome. fuit fortiſſimus excepto Aiace, qui Diome. ipſo fortior, & Achille qui omniū fortiſſimus fuit. aut ſic, Diomedes fuit cęteris græcis fortior: excepto Aiace, qui omniū fortiſſimus fuit, præter Achille: qui non modo alios, ſed etiam ipſo Aiace fuit fortior. Non igitur magnitudine, ſed multitudine ſuperatur cōparatiuum a ſuperlatiuo: nec ſemper, ſed q̄ comparatiuū inter duos cadit, ſuperlatiuū vero inter multos. Sed & cōparatiuū quoq; inter multos cadere poteſt: nā cum quæritur vtrū potius, aut quid potiſſimū, quid valet illa diſtinctio, niſi vt potius sit vnū e duobus, potiſſimum vnū e tribus, vel e pluribus? Quare Priſcianus excuſari nulla ratione poteſt, qui exiſtimauit ſuperlatiuū multo plus ſuperare poſitiuum, quā comparatiuum. vnde occaſionē dedit aliꝰ exponendi ſuperlatiuū per multo magis. Et quomodo intelligent iſti Plautinū illud? Miſer homo est, qui ipſe ſibi, quod edat, quærit. Sed ille miſerior, qui ægre quærit, & nihil inuenit. Ille miſerrimus, qui cum esſe cupit, quid edat, nō habet. Miſerrimus (inquit) id est, multo miſerior: vt creſcat gradus miſeriæ. Sed nō ita est, ſed miſerior est, qui querit, & nihil inuenit eo: qui tantū q̄rit, ſed inuenit: Et ille omniū miſerrimus (id est) maxime miſer, vt ſi miſerior eo, q̄ querit, & inuenit. Et miſerior eo, q̄ q̄rit, nec inuenit. Quod etiā per cōparatiuū poſſem ſic dicere, ſed ille cęteris miſerior, qui cū esſe cupit, quid edat nō habet. Quare nō per multo magis, ſed nec nec per magis exp̄ōetur ſuperlatiuū poſtulare enim poſt ſe quā cōiunctionē, quæ cōparatiuis nominibus & aduerbijs tā familiaris est: vt ab eis ſeparari nō poſſit, ſed exponetur per maxime, quod ex multis locis, ſed ex illo potiſſimū Ciceronis maxime apareat vbi quod ſuperlatiuū durius erat, posuit positiuū cū maxime in epiſtola ad Curionē. Quod mihi (inquit) esſet omniū maximū, maximeq; neceſſariū. Illud vero quod Ouidius in. iij. meta. dixit de Pyramo & Thyſbe: E' quibus illa fuit lōga dignitſima vita. & ſi quæ alia reperiuntur huiuſmodi, excuſari poſſunt, aut neceſſitate, aut denique autoritate. ¶ Est & alia differētia. Hoc manifeſtum est, nam quod dicitur per ſuperlatiuum ſine relatiuo diuerſitatis, licebit dici per comparatiuum cum illo. Quintilia. pars vero rationalis cum ad examinationem dicendi tanto cęteris vberior, quanto maior ſpiritu. Curtius: mare caſpium dulcius cæteris, ingentis magnitudinis: ſerpentes alit. non es dubium, quin poſsit dici tanto omnium vberrima, & mare caſpium omnium dulciſsimum eodē m ſenſu manente.

¶De Diminutiuis. Cap.xv.

DIminutiua non habent certam rationẽ qua possint formari. Sed illud tãtũ hoc loco dicendũ est, exire in varias terminationes, sed plerumq; in vlus.a um. vt frater fraterculus, soror sororcula. munus munusculũ. Aliquando in.cio. ut homo homuncio. senex senecio. Aliqñ in aster. tra. trum. vt pinus pinaster. filia filiastra. apiũ apiastrum. Quæ proprie non sũ diminutiua, sed immitationẽ quandam significantia. Aliquãdo in olus.a. um. vt fergius fergiol⁹. corona corola. palium palliolum. Aliquando in.ellus.a.um. vt tener a.ũ. tenellus. a. ũ. Aliquando in.illus illa illũ. vt tantus. ta. tũ. tantillus. tilla. tillum. Aliquando in.leus. vt equus equuleus. Aliquando in iscus. vt pan paniscus. basilius basiliscus.

¶De Relatiuis. Crp.xvi.

RElatiuum est, quod rem antecedẽtẽ refert. Et est duplex. Substantiæ & accidẽtis. Relatiuum substantiq; est quod refert antecedens substantiuum, qualia sunt. Qui, quę quod. genitiuo Sui, Suus. a. um. Ipse. a. um. Ille illa illud. Is ea id. Idem eadẽ idẽ. Alius alia aliud. Alter altera alterũ. Reliquus. a. um. Cætera cęterum, nã cęter vix reperitur. Horum septem priora sunt relatiua identitatis: quatuor posteriora sunt diuersitatis.

Relatiuum accidentis est, quod refert antecedens adiectiuum. Qualia sun. Hic & hęc qualis & hoc quale. Quantus. a. um. Plurali nominatiuo Quot. Quotus quota quotũ. Hic & hęc quotẽnis & hoc quotene. Quotuplus. plaplum. hic & hęc & hoc Quotuplex.

Relatiuum accidentis cũ substantiuo sequẽti debet cõcordare. vt Est animal variũ, quale est mulier. tẽplum magnum, quantus est mõs. Horatius tamen in epodo relatiuũ accidentis antecedenti retulit. Sed incitat me pectus & mãmę putres: equina gẽles vbera.

Relatiuum vero substantię cũ antecedẽti plerũq; debet cõuenire. vt Dedi tibi libros, sed illos a te acceperã. Si tamen quis vel qui ponitur inter duo substantiua, vtriq; potest referri. vt est animal: quod apellant orygẽ vel quẽ appellant origen.

Si tamẽ alterũ ex duobus substantiuis est propriũ, semper ad illud referendum est. vt Salustius. Est locus in carcere, quod Tullianũ appellatur. Verg. Est locus, Hesperiã graij cognomine dicunt. vbi Seruius dicit debere subintelligi quã, & nullo modo quem.

De nominibus Patronymicis. Ca.xvij.

PAtronymica a masculina in nominibus primæ declinationis formãtur a gtõ. æ. finali mutata in.des, vt tænę ęneades. In nominib⁹ secũdæ declinationis fiunt a genitiuo addita.des. vt æacus æaci æacides. Quæ tamẽ in. eus. diphtõgõ terminantur cũ duplicem habeant gẽitiuũ in.ei. & in.i. formãt patronymicũ a genitiuo secũdo addita des. vt pentheus pẽtheiveł penthi. penthides. In nominibus tertiæ declinationis patronymica formantur a datiuo addita. des. vt Nestor nestoris nestori nestorides.

Sed hæc regula nõ est vsq; quaq; vera. Nã autores aliquãdo addunt aliquid, aliquãdo detrahunt: vt atlãti atlãtiades, ꝓ atlãtides Amphitryoni amphitryõiades pro amphitryonianides, menecides, ꝓ meneciades, meniades, ꝓ menides. Aenides quoq; Vergilius dixit pro Aeneades libro nono. Sit iaatis gnide telis impũe Numanũ oppetisse tuis Idẽ quoq; scipiades formauit, ꝓ scipionides deucalides pro deucaliõides. Declinãturq; per primam nominis declinationem.

Patronymica fœminina fiũt a masculinis patronymicis ablata. de. vt ab eolides eolidę. eolis eolidis. a theseides. theseis theseidis. a pelides. pelias. adis. declinãtq; ꝓ tertiã nominis declinationẽ. Reperiũt pauca nomina patrõymica fœminina in.ne. desinẽtia ꝓ primã noīs declinationẽ variata. vt nerine filia nerei adrastine filia adrasti. acrisione filia acrisij.

Cũ patronymica, ꝓprie a nominibus patrũ deriuẽtur. aliquando trahuntur a nominibus matrũ. aliquãdo ab auis paternis siue maternis: aliquãdo a fratrib⁹ aut sororibus aliquãdo ab vrbib⁹ siue vrbiũ cõditorib⁹. de q̃ b⁹ passim exẽpla reperies apud autores.

¶De Auerbijs localibus. Cap.xvij.

ADuerbia localia in quadruplici sunt differẽtia: hoc est, aut in loco, aut de loco, aut ad locũ, aut per locũ. Vbi & vbinã q̃runt de loco in quo. vt vbi est Antonius? Quo & quorsum quærunt de loco adquẽ, vt quo proficisceris?

Vñ q̃rit de loco a quo. vt vñ venis o Antõi? Qua quærit de loco perquẽ. vt qua iturus es

Interrogãtibus per hęc aducabia, aut respõdemus eque per aduerbia aut ꝓ nomina ꝓpria locorũ aduerbialiter posita. Si respõdere velis per nomina propia locorum interroganti, vbi est, aut fit aliquid? ciuitas illa, siue sit oppidũ siue municipium: siue castellũ, siue pagus, siue vic⁹ declinatur per primã, aut secũdã nominis, declinationẽ in numero singulari: tũc ponitur in genetiuo. vt est Salmãticæ, est Toleti. Si per tertiã aut pluraliter declinatur, ponitur in ablatiuo siue (vt vult Seruius) in dtõ. vt est Hispali. ẽ Septimãcis. ẽ Burgis ẽ Trallib⁹

Illa quoq; nomina appellatiua togę militiæ domi. ruri. rationẽ nominũ propriorũ sequũtur, ponũtur q; aduerbialiter sicut illa.

Si per aduerbia, per vnũ ex ijs quæ sequũtur respõderi oportet. Fingam⁹ igitur eũ quo cũ loquimur fit Hispali: & de quo loq̃mur sit Toleti: is vero, qui loq̃tur, sit Salmãticę. Quæreti itaq; vbi est Antonius? respõde bis hic. id est. Salmãticæ, vbi ego sum.

Ist hic, id est, Hispali. vbi tu es.

Illic, id est, Toleti, vbi aliquis est.

Vbi, id est, in loco, vbi aliquis est.

Sicubi id est, si in aliquo loco aliquis est.

Necubi. id est. ne in aliquo loco aliquis sit.

Alicubi. id est, in aliquo loco.

Vbiuis, id est, in quouis loco.

Vbiq;, id est, in omni loco.

Vbilibet, id est, in quolibet loco.

Vbivbi, id est, in quocunq; loco.

Vbicunq;. id est, in quocunq; loco.

Ibidem, id est, in eodem loco.

Alibi. id est, in alio loco.

Ibi id est, in eodem loco.

Ibidem. id est. in eodem loco.

Inibi, id est, in eodem loco.

Vsquam, id est, in aliquo loco.

Nusquam, id est, in nullo loco.

Intus, id est, in interiori loco.

Foris, id est. in exteriori loco.

Supra, id est, in superiori loco.

Infra, id est, in inferiori loco.

¶Significantia ad locum.

Interrogantiquo imus, si per vrbiũ nomina respõdem⁹, illa ponim⁹ in accusatiuo aduerbialiter, vt eo Salmãticã. Toletũ. Hispalim. Septimãcas. Burgos, Trallis. Rus. Domũ. Sed militiam & togam nõ dicim⁹ Sed per aduerbia respondemus.

Huc, id est. Salmanticam vbi ego sum.

Isthuc, id est. Hispalim vbi tu es.

Illuc. id est, Toletum vbi aliquis est.

Siquo, id est, ad aliquem locum.

Nequo, id est, ne ad aliquem locũ?

Aliquo, id est ad aliquem locum.

Alio, id est, ad alium locum.

Vtroq;, id est, ad vtrumq; locum.

Quoquo, id est, ad quemcũq; locum.

Quouis, id est, ad quemlibet locum.

Eo, id est, ad eum locum.

Eodem, id est ad eundem locum.

Intus, id est, ad interiorem locum.

Foras, id est, ad exteriorem locum.

Sursum, id est, in superiorem locum.

Deorsum, id est, in inferiorem locum.

Dextrorsum, id est, ad dextram.

Sinistrorsum, id est, ad sinistram.

¶Significantia de loco.

Interrogãti vnde venimus, si per vrbium nomina respõdem⁹, illa ponim⁹ in ablatiuo aduerbialiter, vt vẽio Salmãtica. Toleto Hispali. Septimãcis. Burgis. Trallibus. Rure. Domo. Sed nõ dicimus militia & toga Sed per aduerbia respondemus.

Hinc, id est, ab eo loco, vbi ego sum.

Isthinc, id est, ab eo loco vbi tu es.

Illinc, id est, ab eo loco vbi aliquis est.

Sicunde, id est, si ab aliquo loco.

Necunde, id est, ne ab aliquo loco.

Aliunde, id est ab aliquo loco.

Vtrinq;, id est, ab vtroq; loco.

Vndiq;, id est, ex omni loco.

Vndelibet, id est, ex quolibet loco.

Vndeuis, id est, ex quouis loco.

Vndeunde, pro ex quocunq; loco.

Vndecunq;, pro ex quocunq; loco.

Inde, id est, ab eo loco.

Indidem, id est, ab eodem ipso loco.

Intus, id est, a loco interiori.

Foris, id est, a loco exteriori.

Superne, id est, a loco superiori.

Inferne, id est, a loco inferiori.

Cælitus, id est, a cælo.

¶Significantia per locũ.

Interrogãti qua, ꝓfecturi sum⁹, si per vrbiũ nomina respõdemus, ponim⁹ illa æque in ablatiuo. vt Salmãtica, Toleto. Hispali. Septimãcis. Burgis. tralib⁹. rure. domo. Sed nõ dicim⁹ militia & toga. Sed per aduerbia respondemus in hunc modum.

Hac, id est, per locum vbi ego sum.

Isthac, id est, per locum vbi tu es.

Illac, id est, per locum vbi aliquis est.

Siqua id est, si per aliquem locum.

Nequa id est, ne per aliquem locum.

Alia, id est, per alium locum.

¶LIBRI QVARTI FINIS.

Liber quintus, qui est de secunda grāmatices parte, hoc est, de Prosodia, cui respondet syllaba. Quod ad presentem rationem attinet, syllabæ considerario quadripartita est. Primo nāque de syllabarū temporibus differemus. Deinde de carminū pedibus, qui ex syllabis, constant. Tum de generibus carminum, quę ex pedibus componuntur. Postremo de accentu cuiusq; syllabæ. Nam quemadmodū in libro, iij. diximus, quatuor accidunt syllabæ, tenor. tempus. spiritus. literarum numerus. de spiritu & numero literarum suo loco dictum est. nūc vero in hoc. v. lib. agit de tenore siue accētu, & de cuiusq; syllabæ tpe, siue quantitate. Syllaba nāq; quod ad præsentē rationē attinet, duobus modis cōsideratur, aut quatenus habet lōgitudinē, vel breuitatē, aut quatenꝰ habet altitudinē, vel profunditatem. Lōgitudo & breuitas attenditur ratione tēporis & durationis, quā syllaba in prolatione cōsumit, altitudo vero & ꝓfunditas rōne accētus. quo syllaba eleuatur aut de primitur. Sed qm̄ accētus presupponit syllabarū quātitatē, idcir co prius differendū est de syllabarū tēporibus, hoc est, de illarū lōgitudine & breuitate. cui pedū versuūq; ratione: per quas potissimū syllabæ quātitas deprehēditur. Deinde in vltimo huius libri cap. de accentu, hoc est, de syllabarū altitudine, & profunditate disputabimus: ¶ Syllaba lōga. Incipit ꝓponere regulas, quibus possimus dignoscere syllabarū quantitatē, & primo præcepta quędā generalia. Tū de cremēto nominū atq; verborū. Deinde de primis syllabis, mediis & vltimis. Principio tamen ꝑmittit quędam fundamenta ad cognitionem eorum, que deinceps tradenda sunt. Primum est, q; syllaba longa siue producta siue (vt Quintillianus appellat) porrecta est illa, quę duo tēpora consumit in prolatione, hoc est, dū pronuntiatur. Breuis vero, siue curta, siue correpta, quę vnū tempus tantū cōsumit, perinde acsi breuis syllaba, siue tempus illud vnum in quo profertur, sit mensura temporis in prolatione, ex memorabili ꝓcepto illo Aristotelis Metaphysico. lib. x. in quolibet genere quantitatis esse aliquid vnū, quod sit mensura & mensura & minimum in illo genere. Neque ignoro fuisse nōnullos, qui hæc scrupulosius inuestigauerint, atque posuisse quincuplicem quantitatis rationem in syllaba, vt sit vnum tempus cum syllaba natura breuis est, vt vir. Vnū & semis, cum syllaba natura breuis indifferens est ad breuem & longā, vt tenebræ, cuius dictionis media communis est. Duo tempora, cum syllaba natura longa est, vt do. Duo & semis, cum post vocalem natura longam sequitur consonans. vt des. Tria tempora, cum post vocalem natura longam sequūtur duæ consonantes. vt mons. Sed mihi introductiones præsertim latinas componē ti satis fuit numero sam illam partitionem ad duo integra reducere, vt quæ syllaba vnum tempus & semis haberet, natura breuis, positione longa diceretur. quæ vero duo & semis, aut tria tempora, longa esset. Illud quoque hoc loco addendum est, quod & alias sæpius dicetur, syllabam longam pro breui: & breuem pro longa autoritate poetica nonnunquam poni. ¶ Ancipites. Alterum fundamentū est, quod apud Latinos omnes vocales mediæ sunt, siue indifferentes, siue ancipites, siue liquidę, hoc est, quod ꝓ longum, &. o, mega. duas quoque semper breues. e, psilon. &. o, micron, tres medias, alpha, iota, y psilon. ¶ V. sequitur. vt aqua liquor. Aduertendum est pro cognitione eorum, quę paulo post dicenda sunt, q; cit. Quod tribus modis contingere potest: aut quia vocalis, quæ in aliqua dictione longa est, potest esse breuis in alia, & hoc modo Priscianus dixit, omnes vocales apud Latinos esse liquidas: aut quia litera siue illa sit vocalis, siue consonans, aliquid de sua vi, atque rigore amittit, non tamen penitus in pronuntiatione exteritur, quemadmodum cum post. q. sequitur. u. & post illam altera vocalis, hac enim ratione, vt dicit. Quintilianus. u. eliquatur. Consonans quoque liquescit, cum post syllabam natura breuem sequitur muta cum liquida, & remanente in sua vi muta, liquida quodammodo euanescit: aut quia in pronuntiatione litera, penitus ex pungitur, veluti cum in carmine dictio finitur in. m. vel in vocali, sequiturq; altera dictio incipiens a vocali, abijcitur enim vocalis illa, vel. m. cum sua vocali. Itaque cum dixisset vocales esse medias & liquidas, primo liquescentiæ modo, subiungit, q. u. post. q. semper est liquida secundo liquescentiæ modo. Post. g. vero, &. s. aliquando liquescit, aliquando vim suam retinet. Nam. u. litera triplici fungitur officio, quia aut est vocalis. aut consonans, aut liquida. Cum vero est liquida, neque posset appellari vocalis, quia non retinet vim suam: neque consonans, quia non ferit vocalem sequentem. Poterit tamen cum adiectione vocalis liquida appellari secundo liquescentię modo. Sed post. q. semper. post. g. vero &. s. plerumque. Nam cum dicimus lingua, sanguis. restinguo. u, liquida est. Cum vero am biguus. a. ū. irriguus, a. um, arguio, vocalis est. Præterea cum dicimus suauis. suadeo. suesco suetus u. liquida est. Cum tamen dicimus suus sua suum. suo suis. suetus sueti. u. vocalis. st. -Lucan. in primo. Fundat ab extremo slauos aquilone Suenos. potest etiam. u, liquida in vocalem mutari. Papi. primo Thebaï immo agite, & positis, quas nox in opina suasit. & Horatius in primo sermo. cum mihi non tantum sua debuerant fusos euoluisse meos. euoluisse quinque syllabarum posuit, pro euoluisse quatuor syllabarum. Horatius in primo carmin. sylue trium syllabarum pro sylue duarum posuit dicens, nunc mare, nunc sylue. Hoc loco admonendi sunt, qui. u. liquidam perinde proferunt, ac si esset vocalis. In quo non minus Itali errant, proferentes aqua, lingua, suauis. & similia. u, vocali expressa, quam Hispani cū illam in pronuntiatione omnino expungunt: cum illis in locis neque supprimenda sit, sed quasi liquida languidori quodam sono raptim proferenda.

Liber quintus de Prosodia, hoc est, syllabarum Quātitate. Pedibus. Carminibus, & Accentu, Caput primum, in quo premittit regulas generales.

SYllaba longa duo consumit tēpora: sed quæ.
Dicitur esse breuis, temp⁹ sibi vēdicat vnum.
Ancipites profert vocales sermo latinus.
Nam mō correptas, mō longas, ꝓmit easdem.
V. sequitur post. q. semper, semperq; liquescit.
At post. s. &. g. vim seruat, vimq; remittit.

L. aut. r. aut. s. vsu plerumq; liquescunt.
M. aut. n. raro, seruāt quandoq; rigorem.
Dictio vocali si desinat, atq; sequatur
Altera vocalis, perimit synalœpha priorem.
Si finitur in. m. vocalis & inde sequatur,
M. perit ecthlipsi cum vocali præcunte.

¶ L. aut, r. aut. s. Hoc est tertium fundamentum, quod ex numero consonantiū. l. m. n. r. s, liquescunt, sed l. r. aut. s. frequenter. nam passim ax empla reperies. m. n, raro. L. inquam &. r. &. s. frequenter liquescūt, hoc est, vim suam amittunt. neq; cum mutis syllabicatæ producunt vocalem, quæ præcedit: qui vim aliās duę consonantes habent in carmine, quemadmodum paulo post dicturi sumus: nam in prosa oratione semper liquescunt, vt atlas, recludo, pharetra, tenebræ. sed in carmine aliquādo amittūt, aliquādo retinēt vim suā. Qui. in epist. detinire, hercule ſuppoſito ſydera fulsit atlas, Ver. iiij. æneid. ✓ lumus hesperidū locus est, vbi maximus atlas. Idem pri. æneid. auxilioq; vię veteres tecture recludit. Idem. ij. georgi. ingredior sanctos ausus recludere fontes. Idē pri. æneid. fuecta pharetra maculosæ tegmine lyncis. Idē in eodem: virginibus tyrijs mos erat gestare pharetram. Idem in moreto, solicitaq; manu tenebras explorat inertes. Idē in. v. eneidos, & inhorruit vnda tenebris. in priorib⁹ enim ex ꝓlis, l. &. r. liquide sunt, in posterioribus vero vim suam retinet. In diuersis quoque dictionibus eadem est obseruatio. Verg. priæneid. vinclis & carcere frenat. vbi. r. liquida est. Idē in pri. georgico. tribulaque trabæque & iniquo pondere rastri, vbi. r. vim suam retinet. ¶ Liquescit quoque in. tertio liquescētiæ modo, quemadmodum paulo ante diximus, atq; eueſugſo dicemus idq; frequenter raro tamen secundo liquescētiæ modo, quemadmodum cum ponitur ante. n. ut apud Sidonium Georgio Merula interprete: dulcia mnemo sine demirans carmina saphus. vbi. m. liquescit. vim tamen suam apud Catull. retinet in hendeca syllabo phaleutico: dulce mnemosynō mei sodalis. vim quoque suā amittit in eadem dictione. Qui. v. fast. dissentere deæ, quarū polymneia cœpit & Hora. in. j. carmi. etiterpe cohibet: neque polymneia. vbi ratione carminis asclepiadei quinque syllabarum est polymneia. Sunt, qui dicāt polyhymnia illis in locis legendum esse, vt ratio carminis stare possit. sed hi non vidēt quod cum polymneia per ei diphthongon in penultima scribatur, vterque autor diphthōgon soluat, qđ plerumq; in huiusmodi dictionibus fieri consueuit. vt calliopeia. penelopeia pro penelopia. vim quoque suam retinet. r. literæ subiecta apud Ouid. xi. metamor. cūcq; choro meliore sui vineta rmeli. Idem in. vj. de seruare sui nymphæ vineta rmoli, vbi plerīq; legunt timoli sed mendose: nisi forte eo modo dicamus ꝓ timolus timolus. quo pro mnamina dicunt latini, N. quoque (quāquā raro) liquescit in eadem dictione apud Mart. delectat marium si pernicious ichneumon. Sillius quoque italicus, nonnunquā affirmat terapneis ilion armis. In diuersis quoq; dictionibus, vt Ouid. x. metamor. piscoſamq; gnidon, graui dāq; amachun ta metallis. apud eundem tamen vim suā retinet in epistola paridis, rure terapnæo nata puella phrygę.

¶ S. ꝓterea liquescit tertio liquescentię modo apud antiquiores frequentius. vt apud Ennium: egregie cordatus homo catus ęlius sextus. Idem in alio loco, oua partre solet pennis genus condecoratū. In alius enim & gen⁹. s. litera expungitur. Seculum tamen eruditius non vtitur hac licentia, nisi patici admodū antiquitatis amatores. vt Lucre. arboribns veteres decidere falcibus ramos. falcibus enim dacillus est. s. litera extrita. hac eadem licentia. Cicero frequenter vtitur in arato: in quo opere maiorem in modū antiquitatis affectator deprehenditur. Ver. adhuc audacius fecit in illo versu: inter se cojsse viros, & decernere ferro. neque enim. s. literam extriuit tantum: sed & vocalem illi ad hærentem. Idē in. ix. æn. & præceps animi tiarus & mauortius hemō. Sūt qui carmina illa aliter legant, ne Verg. tāæ nouitaris autorem esse putēt. Liquescit quoq;. s. secundo liquescētię modo in principio dictionū sequēti muta sola, vel mura cum liquida. Hora. pri. ser, ignoscent, si quid peccauero stultus, amici. Idem in eodē: linquimus in salinis ridentis prędia scribę. & alio in loco, si quod sit vitium nōn fastidire strabonem. Sequenti quoq;. m. liquescit, vt apud Lucan. in. x. ferga sedent crebro maculis distincta smaragdo. & Tibul. lib. ij. o pereat qui cūcq; legit viridesque smaragdos. ¶ Dictio vocali. Hoc est quartum fundamentum, q; in partes duas dividitur. Prima est, q; si in carmine dictio finitur in. m. sequiturq; altera dictio incipiens a vocali, ne incuramus in metacismū, qui est Barbarismi species, abijcimus. m. cū vocali illi adhærēte. Ver. i. ēū vēturū excidio libyę: sic voluere parcas. vbi. um syllaba dispūcta scādimus. vētur excidio libyę. q̄ figura ecthlipsis dr. est, q; metaplasmi species. Altera pars fūdameti est, q; dictio finitur in vocali sequturq; altera dictio incipiens item a vocali, abijcitur vocalis illa prior, ne pronunciationem. s. hiulcā faciamus. Verg. priæū. cum Iuno ęternum seruans sub pectore vulnus. vbi. o. vocali extrita dicimus. Cum Iun. ęternum seruans. hæc figura synalœpha dr, quę etiā est metaplasmi species. Fit ecthlipsis & synalœpha ex fine versus pręcedentis, & ex initio sequentis. Verg. q. geor. aut dulcis musti. Vulcano decoquit humorem & foliis vndā tepefacit despumat aheni. Idē in eodem: inserit vero ex fœtu nucis arbutus horrida, & steriles platani malos gessere valentes. Hora. quoque in. j. carmi. cū in fine versus feciſset synalœphā, ex sequēti versu syllabam mutuat⁹ est dicens, labitur ripa ioue non ꝓbante vxorius amnis. est enim illud carmē saphicū, hoc vero adonicū. Apud antiquissimos autores. m. sequente vocali non abnciebatur aliquā. Ennius, in cū, hoc vero adonicū. Apud antiquissimos autores. m. sequente vocali non abnciebatur aliquā. Ennius, in signita foret tū millia millietū octo. & prisc, imperihegesi ex Dionysio, & forma cōtra positarū imagine coni. Iuu. quoq;, qđ apud autores adeo rarum est. etiam. m, ꝓduxit in fine dicēs, viuendū est recte: et ꝓ ter plurima, tū his ꝓcipue causis. Potest tū excusari, qđ aspiratio aliqū habet vim consonantis. vt apud Verg. pri. æneid posthabita coluisse samo, hic illius arma. Est quādo non fyt synalœpha, etiam si post dictionem vocali finitā sequat dictio incipēs ab altera vocali. Qđ si vocalis illa prior fuerit lōga, breuiatione vocalis secntis. Ver. in bu. & lōgū formosū vale vale, inquit Iolla. nā & si sectm vale vltimā, ꝓdcat, ratione tū secntis vocalis illo in loco breuiatur. Idē. v. ēū, victor apud rapidū simoēta sub ilio alto. & in huc. credim⁹. an qui amāt ipsi sibi sōnia fingūt. Idē in eodē ope, te corydō o alexi, trahit sua quęq; voluptas, vbi o particula breuiat rōne vocalis sequētis, cū alias longa reperiat vocalienā sequēte. Hora. j. car. o. & præsidiū & dulce decus meū. & Ouid. in epist. penelo. o vtinam tunc cū lacedæmona classe petebat. Si vero vocalis syllabę præcedentis fuerit breuis, raro sit vt ex pungatur. vt apud Ouidium. sic ubi fasto. thure vacent aræ, stent sine igne foci. nisi quispiam fortasse legat stent q; sine igne foci.

¶ Syllaba,quã ſcribis.Prima regula de quantitate ſyllabarum eſt:cp ſyllaba,que ſcribitur diphõgo,eſt lõga.Meminiſſe autem hic debes,quod lib.iij.ſcriptum eſt, ſex eſſe diphtongos in vſu apud latinos ae. au.ei,eu.yi.oe.Animaduertendum tamen eſt non ſemper vocales illas,ex quibus diphthongus coaleſcit diphthongo conglutinari, quinpotius in multis dictionibus ſolutæ reperiuntur: ac.vt in his dictionibus paſiphae.phaeton.danae.aer.Nam paſiphae, tetraſyllabum eſſe tum ratio demonſtrat,quoniã agrecis per,ae.ſolutas ſcribitur ,tum poetarum vſus.Phaeton quoque & danae ſemper triſyllaba reperiuntur.Martia.lib.v. deucalion: aut,ſi non placet,hic phaeton. Idem alio in loco,quid tibi vis dipyron,qui phaetonta facis:vtrobique enim eſt pentametrũ elegiacum carmen. Horatius,iij.carmi. incluſam danaem turris a henea. quod eſt carmen aſclepiadeum. Iuu. tum ſummus verticur aer. Quod vero Manillius in libro Aſtronomico dixit,phætontem patrio curru per ſigna volantem,atcp ante illum Varro,cũ te flagranti de iectum fulmine phætõ. vt Quintil.lib. pri.ſcribit.vitium eſt, quod græci ſynæreſin vocant.nam ſi eſſet proſa oratio,eadem(inquit)literas enuntiarg veris ſyllabis liceret, ſicut econtrario perdiæreſim. Horat.pri. epiſt.dixit:ſi recte facies hic murus a heneus eſto.vbi ad ſoluendum diphthongon,h.litera interiecta eſt.Au.præterea, nõ ſemper in diphthongon coit.vt in his dictionibus menelaus,pro theſſalus,amphiaraꝰ.Oe.quoqꝫ vt in his poeta,poema. Ei.vero &.eu.&.yi.in dictionibꝰ græcis ſemper coeunt.Quod vero ſubiungitur,præterquã ſi vocalis ſequatur:nõ vſqꝫquaqꝫ verum eſt, ſed quoties dictio finitur in diphthongon,ſequiturqꝫ altera dictio incipiens a vocali:aut in ipſa iunctura dictionis cõpoſitæ,vt præuro.prgo. Vergil.iij.æneidos:inſulæ ionio in magno,quas dira celeno. Idẽ in.vij. ſtipitibus duris agitur,ſudibus ve præuſtis.Et in.v.nec tota tamen ille prior præcunte carina. quibus in locis diphthongus quæ alias erat longa,ratione ſequentis vocalis breuiatur. Eſt tamen vbi diphthõgus etiã vocali ſequente producitur,vt apud Vergil.vij.eneidos:ardea cruſtumericꝫ,& turrigere antennæ.

¶ Siue breuis ſeu longa. Secunda regula eſt,cp ſyllaba,ſiue illa ſit in principio,ſiue in medio, ſiue in fine dictionis,que poſt vocalem duas habet conſonantes,aut plures aut vnã vim duarum habẽtem,lõga eſt poſitione.Poſitione proprie dicitur ſyllaba produci,quę eum ſit natura breuis ratione ſequentium duarum,vel plurium conſonantium producitur,vt terrã,quoniam a tero dicta eſt,primam debuit breuiare,ſed ratione duplicis.r.eãdẽ producit,eodem modo gens,quoniam a genere deriuatur, in quo prima eſt breuis,primam quoque debuit breuiare,producit tamen eandem ratione duplicis conſonantis, hoc eſt,ns.Sed quia nondum ſcimus diſtinguere ſyllabam natura longam a ſyllaba natura breui, placuit interim vtrumque confundere,vt etiam quæ longa eſt natura,ſi ſequantur duę conſonantes poſitione longa dicatur.Vim autem duarum conſonantium habent tres literę.x.z.&.i. in medio duarum vocalium poſita,nam vt dicũt omnes,qui de orthographia ſcripſerunt,x.litera in compẽdium.cs,aut.gs.ſucceſſit: & pro eo quod antiquiſſimi ſcribebant pacs legs,ceptum eſt ſcribi pax lex,quorum genitiui pacis& legis idipſum arguunt. ¶ Præterea.z.qua tantum in dictionibus peregrinis vtimur,pro.ſd.aut pro.ſt.aut pro alterutra,aut produplici.ſ.ponitur.vt ezras pro eſdras.ſdetus pro zetus:mezentius pro meſſentius. patrizo pro patriſſo ponitur.Vnde & pro eo quod græci dicunnt patrizo pitizo,nos patriſſo & pitiſſo dicimꝰ. I.quoqꝫ in medio duarum vocalium poſita pro duplici ponitur,quam etiam vetuſtiſſimi vſque ad Cicerõ.tempora duplicem ſcripſerunt,quarum prior ad vocalem precedentem,poſterior ad ſequẽtẽ pertinebat.vt marria. Põpeiꝰ.Quod ſi in principio dictionum tres illæ duplices literæ ponũtur,pro ſimplicibus habendę ſunt,neque enim habent vim precedentem vocalem producendi.Luca.in.ij. tumidiꝰ ſuper æquora xerxẽ conſtruxiſſe vias.Verg.ij.æñ.iam medio apparet fluctu nemoroſa zacynthus. Bijugus a.um.quadrijugus.a.ũ. in quibus,quemadmodũ in ſimplici,prima vim habet vnius conſonãtis:ita cens:cp ſi poſt ſyllabam natura breuem,&c. Breuis enim ſyllaba dicitur natura,quę ſemper eſt breuis,ni ſi aliquando reperiatur in carmine longa poſitione duarũ cõſonãtiũ. Naturale namqꝫ(vt Ariſto,li,ethico.v.ait.)eſt quod ſemper & vbiqꝫ eandẽ vim habet,vt ignis qui hic & in perſis vri natura calidus eſt. Ergo contra naturam ſyllaba breuis producitur,quod vitiũ ſola carminis licentia excuſare poteſt.atcp ideo in proſa oratione ſemper breuis proferenda eſt.Illud quoque notandum eſt,cp de duarũ conſonãtiũ ſequella diximus:non ſolum in eadem dictione intelligendum eſſe,verumetiam in diuerſis. Vergilius in bucolicis,terraſque tractuſque maris cœliſque profundum.Idem primo georgicorũ, tribulaca trahęqꝫ & iniquo pondere raſtri.Iuuenal.oculta ſpolia & plures de pace triumphos.Quod ſi aliqua ſyllaba fuerit longa natura,etiam ſi muta cũ liquida ſequatur non poteſt eſſe breuis:vt ſaluber ſalubris,october octobris.aratrum aratri. ¶ Si poſt vocalem. Tertia regula eſt:cp vocalis ante vocalem in eadem dictione breuis eſt.vt Deus meus.traho veho.quod in dictionibus latinis intelligendum eſſe dicit.Nam in Grecis & Barbaris hęc regula nõdũ ſatis elucubrata eſt:tentandum tamen eſt illam(quo ad fieri poteſt(explicare,obſeruato inſe ordine vocalium latinarum.Igitur.a.ante alterum.a.quod in dictionibus græcis rarum eſt,in Barbaris frequentius,ſemper breuiatur,vt Nauſicaa alcioni filia,Phraates.Abraam,Baal. tos.Hora.primo epiſtijus imperium:cp Phraates Cæſaris accepit.Sedulius paſchal.nũc coluere Baal.nũc elegere Barrabbam.A.ante.e.cum in diphthongon non coeunt,aliquãdo breuis eſt.vt paſiphae,phaeton

Syllaba,quã ſcribis diphthongo,longa notetur.
Quod ſi vocalis ſequitur,breuiabis eandem.
Siue breuis ſeu longa tibi vocalis habetur,
Porrectam dices,ſi duplex conſona ſubſit.
Hæc tria ſint elementa tibi geminantia vires.
Zeta valet ſigma cum dalta:xi.cappa.ſigma.
Atcp duas inter vocales ſota repertum,
Pro duplici numera,mõſit tibi dictio ſimplex
Syllaba ſi breuis eſt natura,& muta ſequatur,
Cum liquida.ſemper breuiabitur ſermo ſolutus.
At carmen poterit producere ſeu breuiare.
Si poſt vocalem vocalis & altera ſubſit.

danae,de quibus ſupra dixímus,cũ de diphthongis differebamus.Aliquando producitur,vt aer laertes Michael.Iuuenalis,tunc ſimus vertitur aer.Ouidius in epiſtola penelo.reſpice laertem vt iam ſua lumina condat. Flaccus in argo,hoc & oratus flagranti crine: Michael. ¶ A. ante.i.plerumque producitur.vt thais,lais.nais.taigeta.Martia. Thaida. Quintus amat:quam thaida:thaida luſcam Proper.non ita complebant ephireæ laidos ędes. Vergilius in buc.ecce ferũt nymphæ calathis tibi candida nais.Idẽ ſecũdo geor.ſeper hucuſque & virginibꝰ bacchata lacenis taigeta. Et quoties.au.diphthõgus greca ſoluitur a noſtris.vt achaia.pachaia.Ouidiꝰ in epiſt.paridis. Aliquoties dices quã pauper achaia noſtra eſt. Verg.ſecundo georgico.totaqꝫ thuriferis panchaia pinguis arenis.In dictionibus quoqꝫ latinis.a. ante.i. producitur eadem ratione:quia.æ.diphthongus ſoluitur in.ai,diphthongon græcam,vt aulai.aurai,pictai.Vergil,tertio æneidos.Aulai in medio libabant pocula bacchi.Idem in ſexto,ætherei ſenſum, atcp aurai ſimplicis ignem.Idem in nono:dines equum:dines pictai veſtis & auri.Breuiant vero caicus,caiſtrus.calais.ſais. Vergilius primo Georgicorum , duplicibus in ſtagnis rimantur prata caiſtri, Idem in quarto ſaxoſumque ſonans hipanis miſſuſque caicus.Ouid.vj.metamor.implumes pueri calais,zetuſqꝫ fuerũt, Proper.lib.ij.mercurioqꝫ ſais fertur babeidos vndis.Barbara quoque inuenio ſemper noſtros breuiaſſe.vt Caiphas,Caim.Naum. ¶ A.ante.o.producitur,vt aon aonis.amithaõ.onis,machaõ. chaon. didymaon. imaõ parthaõ.lycaõ. Ver.in buc.aonos in mõtes vt duxerit vna ſororũ.Idẽ.iij.geor.phyllirídis chiró a. michaoniſuſque melampus.Idem.tij.æneid.pelideſque neoptolemus,primuſqꝫ machaõ.Idẽ in.v.& clypeum offerri iuſſit didymaonis artes.Idem in.x.audijt ille deus,dum texit ſmaona leſus. Ouid.ix.met. accipe me generum,dixi parthaone nate.Idem in pri,euſdem ſtruxerit,inſidias notus feritate lycaõ. & a laos compoſita.vt laocoon.laodomia,laomedon.Verg.ij.æñ.laocoon ardens ſumma decurrit abarce. Idẽ in vj.enadnemqꝫ & paſiphaẽ,his laodamia.Idẽ in.iiij.laomedõtea ſentis periuria gentis. Pharaon quoqꝫ noſtri produxerunt.vt Arator.nec iam ſua iura Pharaõ egyptuſcp tenet,eduerſo Sedulius breuiauit gabaon in paſchali dicens,ſol ſtetit ab gabaon.Chaos quoqꝫ & phaon breuiant. Verg.iiij.georg. atcp chaos denſos diuum numerabat amores.Ouid.in epiſt.ſapphus,arua phaõ cẽlebrat diuerſa typhoidos etnæ. ¶ A.ante.u.ſi non coeat in diphthongon ſemper producitur,vt amphiaraus,& a laos cõpoſita prothęſilaus,menalaus,archelaus.Ouid.in.de ponto notus humo meritis amphiaraus erat.Idem in epiſt. laodomiæ bella gerant alq,protheſilaus amet.Idem in epiſt.Enones,ardet amore tui ,ſic & menalaon amauit.¶ E.ante.a.in dictionibus græcis,quę per.ei.diphthongon ſcribuntur,atque apud nos mutãt.ei. in.e.lõgum,producitur ſeper.vt eneias eneas.cytherea cytherea,deiopeia deiopea,penelopeia penelopea, calliopeia calliopea,medeia medea.galatheia galathea.amaltheia amalthea,alexãdreia alexãdrea.plateia. platea.choreia chorea,maleia malea. Vergi.primo eneidos, At pius æneas per noctem plurima volues. Idem in eodem.parce metu cytherea,manẽt immota tuorum.Idem in eodẽ:quarũ quæ forma pulcherrima deiopeia.Idem in priapeia: meus erat in cuno penelopea tuo.Idem in Bucol'. orphei calliopea lino. formoſus Apollo. Idem in eodem opere,nerine Galathea thymo mihi dulcior hyble. Ouid. in epiſtol. hipſyphiles.Medeæ medea forẽ,quod ſi quis ab alto. Tibul:li.iij.quicquid amaltheæ,quidquid marpeſiæ dixit.Hora.iiij.carmin.portius alexãdrea ſupplex. Plarea,chorea,malea tametſi apud græcos p.ei.diphthõgũ ſcribũtur aliquãdo breuiãt.e.ante.a.Hora.ij. epiſt.purę ſint plateę. Verg.vj.æñ,pars pedibus plaudunt choreas,& carmina dicunt.Idem in.v.ionioque mari,maleq; ſequacibus vndis. Longe etiã reperiuntur,vt apud Ouid.vij.meta,im memores noſtri feſtas duxere choreas.Luc.in.vj.& raubus lõge flexi.donare maleq.Que vero apud græcos per.e.pſilon ſcribuntur breuiant.e.ante.a.vt theatrum, beneficium.donare maleq.Que vero apud græcos per.e.pſilon ſcribuntur breuiant.e.ante.a.vt theatrum, boreas,artocreas,baleares.Verg.pri.gñ.hic portus alij eſſodiunt,hic alta theatri.Idem in buc. hic tantum borę curamus frigora,quantum,Perſius.olcum arto creaſque popello.Ver.pri geor. ſtupea torquentę balearis verbera ſune. ¶ E.ante.e.breuiatur.vt nemee.es.leena.æ.ſed de nemees literatura alio inquires locus. Vergil,in buc.torua leæna lupum ſequitur, Acęe,circęe.& Neſſee.nympha diphthõgũ ꝓducitur. ¶ E.ãte.i.in dictionibus,in quibus.ei.diphthõgus græca ſoluitur a noſtris.ſemper eſt longa.vt Bacchęius.Priameius.Phineius,Perſeius,Theſeius,Cybelleius,Cytherеius Pegaſeius,et hutuſmodi poſſet fua.Verg.ij.geor.quid memorandum eque Baccheia dona tulerunt.Idẽ in.iij.gñ.o fœlix vna ante alias Priameia virgo.Idem in eodem:harpyiæqꝫ,colunt alięqꝫ phineia poſt quã.Ouid.v. metamor.ſternitur & menaleus perſeia caſtra ſequutus.Idem.xv.flenti theſei heros ſiſte modum dixit.Idem in.x. ſiquidẽ cibeleus atys.Idem in.xiiij.tempeſtiuus erat cœlo cytherеius heros.Perſius,cantare credas pegaſeũ me.Idem quoque de illis dicendum deiopeia:deiphobe,de iphobus,deidamia, deianira. Vergil.primo æñ.quarum quę forma pulcherrima deiopeia.Idem in,vi.deiphobe glauci fatur quæ talia regi.Idẽ in eodem:deiphobe armiporens genus alto a ſanguine.Papin.in achil.ſemper deidamiæ primam produxit. Ouid.in epiſt.deianiræ ,impia quid dubitas deianira mori? Eadẽ quoqꝫ ratione echeneis piſcicul',qui a latinis d'r remora remoræ,penultimam produxit.Luca.in.vj.in mediis echeneis aquis. Franciſcus Philelphus putat legendum eſſe in mediis olechinus aquis. ¶ E.aute.o.breuiatur in dictionibus, quę per.e. pſilõ ſcribũtur:vt Theodor',Cleopatra,Neoptolemus.Iuuen.lautorum pueros artem ſumdens Theodori.Mart.nec tibi regali placeas cleopatra ſepulchro. Quę vero per.e.longum ſcribuntur, producuntur eo' eoa eoum.Ver.pri.gñ.eoaſque acies & nigri mennonis arma. ¶ E.ante.u.breuiatur, vt Creuſa. Tartareus.Verg.ij.æñ.lachrymas dilectæ pelle creuſæ.Idem in vj.hinc via tartarei,quę fert acherontis ad vndas.Quę vero apud græcos per.ei.diphthõgon ſcribuntur,quã nos in.e.vertimus,producũt,vt Alpheus,Spondeus.Choreus.Papi .ficanius longe relegens alpheus amore. Ruffinus,ſpondeuſque grauis numeroque aptiſſime pęon. ¶ I.ante.a.variam habet rationẽ,nãque a græcis per.i.iota ſcribũtur , apud nos breuiant.vt Sophia,Philoſophia,Tragœdia. Comœdia Elegia,Symphonia,Mart.hic pius antiſtes Sophiæ ſua dona miniſter.Idẽ in alio loco.Cũ tibi ſit Sophiæ par fama & cura deorum. Ver.in cyro:ſolertis Sophię viridęs complectitur hortos atque eadem ratione contra multorum vſum Philoſophia penultimã breuiat.Hora.Effœre leues indigna tragœdia verſus,Idẽ,interdũ tamen & voces comœdia tollit.Idẽ vt gratas intermenſas ſymphonia diſcors.Ouid.flebilis indignes elegia ſolue capillos.Maria quoqꝫ nomen proprũ diuę Chriſti Ieſu genitricis ex literatura græca breuiat penultimã , quia per.i.

iota scribitur. Claudianus de nuptijs honorij: præparat & pulchros Marię sed luce minores. Seduli⁹ quo que in paschali: quis fuit ille nitor Marię, cũ Christus ab aluo procesſit? Idem camę alijs in locis, pduxit. Cõposita quoq; ab archia. vt Monarchia. Tetrarchia. Toparchia. Hierarchia. & inde deriuatũ Archias Poeta, quẽ Cice. defendit. & amachia. vt Naumachia. Batrachomyomachia. Gigantomachia. & a graphia. vt Orthographia. Cosmographia. chronographia, Pseudographia & alogia. vt Theologia. Astrologia. Aetymologia. Acyrologia. Philelogia. & a nomia. vt Astronomia. Antinomia. Chironomia multa quoq; alia, quæ vulgo in penultima acuto accẽtu, pferũtur. vt Melãcholia. Agonia. & hirurgia. Vsia: Producũ vero, q̃ apũd græcos p. ei. diphth scribũtur. vt Argia, Hippodamia. Deidamia. Laodamia. Lãgia. Lãpia, Lebadia. Thalia. Papin. xij. thebai. q̃rit in ops argia vias. Prop. q̃ si doraeæ regnũ ver⁹ Hippodamiæ. Papi. in achil. Deidamia dolos. Ver. vj. æñ. his Laodamia it comes. i. Papi. ij. thebai. culta ferũt quos pigra vado lãgia tacẽti Idẽ in iiij. pene socer, cãdẽ q̃ vadis lãpia niuosis. Idẽ in. vij. in valles lebadia tuas. Ver. in buc. nr̃a neq; erubuit syluas habitare thalia. Eadẽ q̃q; rõne dicim⁹ Magia. Prædia. Mœchia Angaria. Laria. Idololatria. Dulia. Hypdulia. Eugenia. Hermenia. ¶ I. ãte. e. parti breuis est. vt Hiera. Hyena. ver. ix. æñ. q̃s iouis eduxit luco syluestris Hiera. Qui. xv. meta. passã marẽ nũc esse marẽ miremur hyenam. Parti, pducũt. vt Pier⁹. Pierides. Qui. v. me. Pferus has genuit. Ver. in buc. Pergite pierides. ¶ I. ante. o. p ducit in dictiõibus quæ p. ei. dipth. a græcis scribũtur. vt Ariõ. Amphiõ. Clio. Hyperiõ. Ixiõ. Oriõ. Pandiõ. Echiõ. Io. Ver. in buc. Orpheus in syluis inter delphinas Ariõ. Idẽ in eodẽ opc. Amphiõ direeus in actęo Aracintho. Qui. pri. de arte, nec mihi sunt visæ clio, cluscq; sorores. Idẽ. j. fast. placeat equo. p̃sis rasdis hypiona cinctũ. Idẽ. xij. metamor. dux erat hippodamen audaci Ixione natus. Ver. pri. æñ. cũ subito assurgẽs fluctu nymbosus Oriõ. Oariõ tũ pro eodẽ breuiauit Catullus dicẽs: proximus hydrochoi fulgeret oariõ. Qui. vi. meta: hic dolor ante diẽ pãdiona misitad vmbras. Idẽ in. iij. ciusdẽ: quinq; supstitibus, quorũ fuit vnus Echiõ: Idẽ in pri. cõstiterat quocũq; loco, spectabat ad Io. Enyo quoq; martis soror pduxit Mart. cũ dubitaret adhuc belli ciuilis Enyo. Quæ vero p. i. iota scribũtur, breuiãt. vt iolas. dlene. Ver. in buc. phyllida mitte mihi, meus est natalis iola. Idẽ in eodẽ opc. ecce dioneí procesſit eę saris astrũ ¶ I. ãte. u. in dictionibus: q̃ apũd græcos p. ei. diphthõ gõ scribũtur: lõga est, vt Sperchius. lycius. ari⁹ bacchius. Ver. ij. geor. sperchiusque & virginibꝰ bacchata lacenis. Papi. rẽpla lycię dabis & dicia dona sacratis. Lucã. in. iij, hinc fortis arius. Ruffinus, principiũ bacchius erit: cõclude iãbus. a trophiũ quoque & polliũ cõposita, vt Peristerotrophiũ, Orphanotrophiũ. Miropoliũ. Ichthyopoliũ. Xenodochiũ quoq; phospitio, quia p. ei. diphthongõ apũd græcos scribitur. Hac eadẽ rõne dius dia diũ a dia insula, pducit. t. Breuiãt vero, quę apũd illos p. i. iota scribũtur. vt Archadius. Bœotius. Chius insula. Luc. in. vij. quas asi ne cautes, & quas chius aspat vndas. Hor. j. epist. qd tibi visã chius bullati, notaque lesbos. Posſessiuũ vero eãdẽ pducit. Idẽ in. ij. ser. Cecubavina ferẽs, alchõ chiũ maris exps. Mart. Chia seni sit Bacchoquã Sectia misit. Illa quoque breuiant, in quibus supra dictũ est. ei. diphthongon aliq̃ ſoluí. vt Baccheus. Pria meius. Eneius. Theseius. Ephireius. quę quidẽ diphtõgus aliquãdo etiã in. æ. dipgthõgõ vertit. vt Thæseus. Ephirgeus. Oui. vij. meta. soluere deſierat theſæa laude tributũ. Prop. non ita cõplebat ephyręæ laidos ædes. ¶ O. ãte. a. in dictionib⁹, q̃ a græcis p. o. micron scribũtur, breuiãt vt oaxes, coaspes. coaſtre, thoas. Ver. in buc. pars scythiã: & rapidũ cretæ veniemus oaxẽ. Proper. in. iiij. vel regia lympha coaspes. Luca. in. iij. æthera tãgẽtes syluas liq̃re coaſtre. Ouid, xiij. metamor. hypsiphiles patria clariq; thoãtis. Quæ vero p omega scribuntur, producũt. vt troas troadis. Ver. v. gẽ. at, pcul in sola secretę troades acta. Joãnes hac rõne primã pducit: quãdmodũ Iuuẽcus semp. Sidonius tñ apollinaris breuiauit dicẽs: quia nũc Helias, nũc te iubet ire Ioannes. h. ymnographus quoque, soluę polluti labii reatũ sanctę Ioannes. sed hi⁹ nulla rõne defendi possunt. ¶ O. ante. e. si p omega scribitur a græcis, longa est: vt typhoeus. aloeus. neq; enim per. œ. diphthongõ in penultima scribitur typhoeus, vt quidã putauerunt, sed pereus diphthõgõ in fine, & per o mega in penultima, q̃ cũ. e. nõ poſest in diphthõgõ coalescere. Luc. in. v. cõdit⁹ marimes æterna mole typhoeus. neque obstat cũ Ver. li. ix. gẽ. dixit: inarimæ Iouis imperijs impoſta typhœo. Nã syneręsis est frequẽter in illo loco recepta. Qd̃ si quis est qui græcæ literaturæ nõ credit, saltẽ Ouid. versu illo conuincetur, qui in pri. fast. scribitur, quas quoties perflat, spirare typhoea credas. Nullũ. n. nomẽ secũdæ declinationis mittit actũ in. a. nisi in eus diphthõgõ terminetur. De aloeo nemo vnq̃ dubitauit, quin per o lõgũ in penultima: & per e⁹ diphth õgõ in vltima scribaẽ. Luca. in. vi. imp⁹ hãc, plẽ supẽris misit aloeus. Boetia quomodo a latinis scribi debeat: nostri sęculi docti quidam homines dubitant, nam cum a græcis per. oi. diphthongon scribatur, quæ apud nos in. œ. diphthongon verti consueuit, bœotia poſt. œ. dipthongon o mega, hoc est, lõga subiecta, non boetia o & e solutis proferenda est. Quod si quis dixerit diphongon oi solui in eo, quod quidam etiam in euboia fecerunt oi diphthongon in eo solutas conuersa scribentes, atque proferentes euboea quatuor syllabarum, esto concedamus illis hoc, sed qualicentia dispunxerunt alterum, o. pro bœotia boetia dicẽtes? Si vero o micron a græcis scribaẽ ante. e. breuiatur. vt simoentis pyroentis obliqui ab eo quod simois & pyrois. Ver. pri. æneid. alma Venus phrygij genuit simoentis ad vndã. Flaccus: v. argonauti. & formidantem patrios pyroenta dolores. ¶ O. ante. i. eadẽ ratione sequitur, nã quæ per o mega scribuntur producunt, vt Zoilus. Troil⁹. Lageis. Mart. Zęil⁹ egrotat, faciũt hanc stragula febrẽ. Ver. pri. æñ. parte alia fugiens amissis troilus armis. Iuu. stoic⁹ occidit Barean delator amicũ Hor. ij. ser. nec scarus, aut poterit peregrina iuuare lagois. Quę vero per o micrõ scribuntur, breuiant. vt si mois. pyrois. Troia vero & Euboia in quibus a latinis oi diphthõgus soluitur o producunt ratione. i. quod habet vim duplicis cõsonantis, quoties inter duas vocales ponitur indicio nibus latinis, & in quibusdam græcis. vt Verg. iiij. gẽ. Troia per vndosum peteretur classib⁹ æquor. vbi troia duarum syllabarũ est, quia. i. consonans. Posſessiuum vero troius troia troium, tamet si trisyllabũ fit, arcq; p. i. vocalẽ scribatur, primã producit, quoniã a græcis per omega scribitur. Verg. pri. gẽ. armaq; fixit Troia nũc placida cõpostus pace quiescit. ¶ O ante. o. breuis est. vt Iaocoon. hippocoon. demophoõ bootes. Verg. ij. gẽ. Iaocoon ardens summa decurrit ab arce. Idem in. v. hirtacide primus locus exit hippocoõtis. Idem pri. geor. nõ obscura cadens mittet tibi signa bootes. Ouid. in epist. phyllidis, hospita demophoõ tua te rhodopeia phyllis. ¶ O. ãte. u. in dictiõibus quæ per o mega scribuntur, qualia sunt posſe ssiua in ous oa oum. finita, pducitur. vt argous. a. ũ. cous. a. ũ. sardous. a. ũ. herõus. a. ũ. eous a. ũ. eadẽ quoq; rõne achelo⁹ penultimã, pduxit. Papi. li. vij, theb. Inachus ante retro, nosterq; achelous abibit. Quę vero per o micron scribuntur, breuiant. vt alcinous. antinous. ¶ V. ante reliquas vocales rara est apud græcos, si tamen vspiam reperiatur, quia per diphthongon ab illis scribitur, longa est.

¶ Fio. dissyllabũ. Fio. dictionibus latinis fio cũ est dissyllabũ, producit vocalẽ ante vocalẽ sequẽtẽ: nã cũ pluriũ syllabarũ sit, breuiat. Iuue, nã tuus endymion dilectę fiet adulter. Idẽ, liceat modo viuere fiet, liceat ista palã, Persius. cras fiet hoc, idem cras fiet. Genitiuũ quoque & datiui numeri singularis quinæ declinationis. e. ante. i. finalẽ producunt. vt dies diei. progenies progenei. Virgi. in viro bono. omnia quę secũ reputauerit acta diei. Excipiũtur hui⁹ ordinis tria nota, q̃ ijsdẽ casib⁹, e, ante. i, breuiãt, ea sũt. res rei, spes spei, fides fidei. Octo quoq; nota primę & secundę declinationis nomina cũ suis cõpositis q̃ mittũt gtũm in. i⁹. & dtũm in. i. Et tria, pnomina secũdæ, pnominũ declinationis, hoc est, iſte ista, iſtud istius isti. ille illa illud illius illi. ipſe ipſa ipſum, ipſius, ipſi. in gtõ hẽc, iante. u. indifferenter. ¶ E. de. prę. fe. ci. Quarta regula est, q̃ hæ ſppositiones cũ veniunt inẽpositione. producuntur. vt eligo. is. educo. is. deligo delegis. dedo dedis. deduco, is. præpono. is. prædico. is. ſpheco. es. seligo. is seduco. is. separo, ras. diligo. is. diluo. is. enutrico. as. Qſi vocalis sequatur breuiant, vt deorsum: qſ ex de & orsum cõponitur. dehisco quod ex de & hisco. cis. de hinc qũ ex ꝺ & hinc. Ver. iiij. æñ sed mihi vel tellus optẽ prius ima dehiscat. Idẽ. ij. æñ. dona de hinc auro gręuia sed

Fio producit dissyllabum. Et genitiui
Longa penultima sit quintæ: cui iũge datiuũ.
Sed breuiant tantum tria, resq;, spesq;, fidesq;.
Si gtũs erit, quem dat pro nomen in ius.
Seu nomẽ, longam poteris proferre breuẽq;.
Corripit alterius: semper producit alius.
E. de. præ. se. di. componens non breuiabis.
Sed breuiant, si vocalis subit, atque disertus.
Tenditur. a. nostrum: sed græcis. a. breuiatur.
Re. breuiat semper, nisi duplex consona subsit.
Reffert, p res fert, seu distat, porrige semper.

Eoque elephanto. Præuro. is. idem vij. eñ. stipitibus duris agitur fudibus ve præustis. Secrsum. idẽ in est & n̄. Alterutro: pariter nonnunq̃, sæpe seorsus. ¶ A di, quoque cõposita duo breuiant: dirimo. is, & disertus. a. um. Quod tamen si a differo. ris. deriuatur, altero. s. fracto primam breuiauit. Oui. pri. meta. hãc deus & liẽ melior natura diremit. Hora, in epist. fœcũdi calices quẽ non fecere disertum? Illud quoque hoc in loco notandum: cp̃ si. de. prepositio cõponatur cũ dictione incipiẽti a vocali, præterquã quod dixi mus breuiari, aliquando etiã reperitur produci. Hora. in. arte poe. cogitat vt dehinc speciosa miracula promat. Papi. xi. thebai. deest seruitio plebs. Aliqñ sit synæresis siue collisio, vt Verg. in. buc. incipe. Dameta tu deinde sequere, Menalca. Idẽ in eodẽ opere, vir gregis ipse caper deerraverat, hic ego daphnin. Idẽ. vij. æneid. diuitijs vber agri troię vt opulenta deerit. Aliqñ expũgitur vocalis a qua dictio cum qua componitur, incipit. vt, debeo a de & habeo. debilis a de & habilis, dego a, de & ago, demo a de & emo. ¶ Demitur a nostrum. Quod a prepositio latina in compositione producit, vt amens, quod a mente deficiat, aujus i. um quod a via declinet. Ver. iiij. æñ. isque amens animi & rubore accensus amaro. Idem. ij. geor. Aulа cũ resonant auibus virgulta canoris, sed a particula græca priuatiua breuiatur, vt atomus. adyta. orum. Ver. ij. gẽñ. isque adytis hæc tristia dicta reportat. ¶ Re. breuiat semper. Quod re in compositione breuiatur. vt refero refers. repeto repetis. Quod si reffert accipiatur pro eo quod est distat, producitur: quare per duplex. f. scribendũ vt producatur positione. Producunt vero dictiones in quibus post. re sic cedunt duę consonantes, aut vna vim duarũ habens. vt respõdeo respõdes. resc ribo re scribis. resicio. cis. reieci. Nã cũ re præpositio natura breuis sit si vspiam in cõpositiõe lõga reperiatur: necesse est hoc fieri rõne duarum cõsanantiũ, aut vnius vim duarum habentis. Sed cum supra dixerimus. s. cõsonãtẽ in principio dictionum pro simplici poni, idque etiam in cõpositis debere obseruari in hoc verbo resicio aliqñ habet vim duplicis consonantis: aliqñ simplicis. Duplicis. vt apud Vergi. iij. geor. rence ne maculis infuscet vellera pullis. Idẽ. v. gẽ. hæc fatus: duplicẽ ex humeris reiecit amictum. Papi. vi thebai. & patria vigil ante lacũ, hos resicit ict⁹. Simplicis. vt apud Ver. in buc. tityre pascentes a flumine reijce capellas. vbi tulit acceptos regale numisma Philip. Propertius, rettulit & querulo iurgia nostra sono. Cũ vero breuiatur par simplex. t. scribendum est, vt apud Sueuium in quodam edyllio, fera prælia bello in persas retulere. Sunt quoque, qui illud Catulli. si redditum retulisset is, aut in tempore longo: retulisset legant. Eadem quoque ratione reffero, cum pro eo quod est disterre accipitur, per duplex. f. scribidebet, quonia prodixit primam. Sed, quemadmodum alio in loco diximus, nõ a re ſppositione, sed a res & fero compositum videtur. relatum in supino ab eo quod est refero. repperi & reppuli præterita ab eo quod est repero reperis, & repello repellis cũ hoc verbo reduco reducis prima indifferenti reperiũtur. Quare tũ simplici, tum geminata consonante poſſet scribi debent. Iuuenalis: dixerit astrologus, credent a fonte relatum hominis. Lucanus in quarto, densaturque globus, quantum pede prima relato. Lucretius libro tertio, id rursum cœli relatum templa receptant. Terentius in Phormione, quod ab illo allatũ est, id sibi ne latum putet. vbi ratione carminis. l. debere geminari Donatus testatur. Luca. repposita Lybicis immẽsum syrtibus æquor. Tibullus. Nam ciconum quę manus aduersus reppulit vndis. Ouidius in epistola Medeę: quæque feros reppuli doctis medicantibus ignes. Sillius libro decimo sexto punicorum. Troiugenis reppulit pœnos. Propertius, ah pereat, quicunque meracas reperit vuas. Ausoni⁹, atqui cõdidere, postquam non repperit aurum, Aprauit collo quem repperit laqueum. Lucretius in primo, reducit Venus reductã Dedala tellus. Horatius secundo sermo. dũ tibi dent capta classem reducere Troia. Idẽ in epistola palma negata macrum donata reducit opimũ. Ver. iiij. æñ. eiectã classem, socioscq; a morte reduxi. Relliquię quoq; & relligio, quorũ alterũ a relinquẽdo, alterũ a religãdo dicitur, in carmine semper producta reperiuntur. quare duplici. l. scribenda sunt. Virgilius primo eneides. Troas reliquias danaũ atqui immitis Achilli. Idem in quarto, relliquias colere, Priami tecta alta manerent. Idem in secundo, relligione patrum multos sacrata per annos. Idem in eodem; corpora per domos & relligiosa deorũ,

¶Sed pro componens. Quod hęc ꝓpositio pro in cōpoſ.tione producitur. vt ꝓdo.dis. Brebiā vero, quæ hic excipiuntur. proficiſcor, & ſi Gellius lib. pri. primam dicit habere breuem: longa tamen aliquādo reperitur, vt apud Iuuenalem: profectura domo ſicula non mitior aula. Propertius lib. ij. hæc quoque pro fecto ludabat Iaſone Varro. Vergi. tamē ſeptimo ęneidos breuiauit dicens, Arcades his oris genꝰ a Pallante profectum, Profanus, ꝓfana profanū. Verg. vj. procul o procul eſte profani. ¶Profiteor profiteris Ouid. de remedio, vtilitas lateat, ꝙ non ꝓfitebere fieri, Hora. in arte: inceptis grauibus plerūꝙ & magna, ꝓfeſſis. Profor. aris. Luc. in nono, hoc ſatis eſt dixiſſe ſouem, ſicille, ꝓfatur. Vergil. iij. æneidos: & ſic accenſa ꝓfatur. Profundo profundis autore Gellio, primam indifferentem habet. Catull⁹: has poſt quam mœſto profundi pectore voces. Silius libro. xi. punico, impia dementis vulgi, & vix tota profundit. Profundus. da. dū. Vergilius in buco. terraſque tractuſque maris cœlumque profundum. Profugus. a. um. Idē primæneid. Italiam fato profugus lauinaq; venit littora. Profugio profugis. Flaccus. vij. argonauticæ: Cōtingat mihi deinde mori, & c. ſic fata profugit. Columella in horto: ſed trepidus, ꝓfugit chellas & ſpicula phœbꝰ. ¶Procella. æ. Vergil. pri. æneid. ſtridens aquilone procella. & ibidem, creberque procellis Aphricus. ¶Procuro. as. Ouidi. iij. faſto. riſit & his (inquit) facito mea tela procures. Vergilius tamē nono æn. produxit dicens: quod ſupereſt leti bene geſtis corpora rebus procurate viri. & Horat. Hec ego procurare & idoneus imperor. Profeſtus. a. um. Horatius. ij. ſermo. non ego narrantem temere edi luce profeſta. Propero. as. Vergi. xi. æneid. ne, ꝙperate meas teueri defendere naues. Ouidius. xi. meta, eſt neptunus auꝰ, pronepos ego regis aquarū. Proneptis Perſius, patruelis nulla proneptis. Propertius, Martialis, accipe facūdi carmē iuuenile Properti. ¶Quęq; pro vox græca. Quod pro in cōpoſitione in dictionibus græcis breuiatur. vt propontis. propino. prologus. Lucanus in. ix. Paruo ruat ore propontis. Iuuenalis, quando propinat Virro tibi. ¶Compoſitū nomen. Hæc regula duas cōtinet partes. Prima eſt: qđ dictiones cōpoſitæ ſiue ſint græcę ſiue latinę terminantes in. i. primam partem compoſitionis breuiant illud. i. vt omnipotens, quod ab omnis & potēs cōponitur. armiger, quod ab armis & gero, & archigenes, quod ab archon. i. princeps, & genes genꝰ. anti theton: quod ab anti contra & theton poſitum. Verg. ij. æneid. Iupiter omnipotēs præcibus ſi flecteris vllis, Idem in eodem, armiger autumedon vna omnis ſyria pubes. Iuuenalis, aduocat archigenē, onerę & phoros, hoc eſt, ferenes fructum componitur. chriſtophorus eodem modo ferens Chriſtū. Democritꝰ Demophoon. Inuuenalis, quāquā & carpophoro facies tua cōputat annos. Idem, perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat. Democritus. Ouidius, hoſpita Demophoon tua te rodopeia phyllis. ¶A priori parte regulę excipiuntur vbique, & ibidem aduerbia, quorum prius ab vbiq;, & poſterius ab ibi & dē particula componitur. Vergilius ſecundo æneidos, horror vbique animos: ſimul ipſa ſilentia terrē. Idem in primo, voluitur in caput, aſt illam ter fluctus ibidem. Tibiq; quoque quod ex tibijs & cano cōponitur tibicine chordas. Producunt quoque compoſita, quę in priori parte compoſitionis declinātur, vt plerique, vtrique, quanticiq;, qualicumque, Meridies etiam, quod a medius & dies componitur. d. mutata in. r. ante penultimam producit. Catullus, iubet ad te veniam meridiatum. Eſt enim carmē phalutis eum. Aduertendum tamen eſt, quod ſi dictio, cum qua cōponitur ſemis, a vocali incipiat: ꝑ ſynalœphā exteritur. vt ſemuncia, quod ſa ſemis & vncia. ſemhomo, quod a ſemis & homo. ſemuſtus, qđ a ſemis & vſtus. Perſius, hæreat vt ſtultas breuis, vt ſemūcia recti. Vergilius octauo æneidos, ſemihominis caci facies, quoniam in compoſitione literę, quæ non pronuntiantur, etiam nec ſcribuntur. Matricida produxit Auſonius dicens, Matricida Nero proprij vim protulit enſis, cur nō & fratricida, quem Prudentius breuiauit, & homicida quem Iuuenalis. ¶Omnia preterita duarum ſyllabarum producunt ex illis priorem. vt feci a facio facis. legi a lego legis. moui a moueo moues. caui a caueo caues. Quamuis enim prima verbi poſitio breuietur, nihilominus in præterito producitur: præterquam in verbis ſex, quę hic explicantur cum ſuis compoſitis, ea ſunt bibo bibis bibi, adbibo adbibis adbibi. Martialis: dixit, & ardentes auido bibit ore ſauillas. Scindo ſcindis ſcidi, abſcindo abſcindis abſcidi. reſcindo reſcindis reſcidi. Papinius octauo theba, oraque pectoraque, & viridem ſcidit horrida veſtem. Lucanus in tertio, qua mare tellurem ſubitis, aut obruit vndis, aut ſcidit. Findo findis fidi. diffindo diffindis diffidi. Vergilius in octauo, & media aduerſi liquefacto tempora plūbo diffidit, ac multa portectum extendit arena. Do das dedi. reddo reddis reddidit. trado tradis tradidi. Vergilius ſecūdo æneidos: inſidiæ iam deiphobi dedit ampla ruinam. Sto ſtas ſteti, obſto obſtas obſtiti. conſto conſtas conſtiti. reſto reſtas reſtiti. Idem in quinto, his magnum alcidem contra ſtetit: his ego ſuetus. Fero fers tuli, cirumfero circumferes circumtuli. confero conferes contuli. Ouidius primo metamorpho. & tulit ad clinem Epaphi conuitia matrem. Iuui, quoque præteritum ab eo, quod eſt iuuo iuuas. Catullus ad oratalum breuiauit dicens, non ita me diui vera gemunt iuuerint. Sūt qui legant iuerit, pro iuuerint. Sed huiuſmodi ſyncopes ratio in audita eſt. Habentia uero vocalem ante vocalem nihil dubium eſt breuiare. vt ruo ruis rui, nuo nuis nui. luo luis lui.

Sed pro componens debes producere ſæpe.
His tamen exceptis proficiſcor, ſiue profanus
Profiteor addatur, ꝓfor. atq; ꝓfundo, ꝓfundꝰ.
Et, ꝓfugꝰ, profugitq; ꝓcella. procuro, ꝓfeſtus.
Et propero, ꝓnepoſq; ꝓpoſitus atq; ꝓneptis.
Quæq; pro vox græca componit corripiantur.
Compoſitum nomen ſi finit parte priori.
In iota, aut. o. micron, ſemper breuiabit eaſdē:
Sed producit vbiq;. tibijcen iungis ibidem.
Omnia præterita proferdiſſyllaba longa.
Findo fidi breuiat. ſcindo ſcidi. & dedit a do.
Et bibo dat bibit, fero dat tulit, & ſtetit a ſto.
Sed ſi vocalis præcedit, corrípiatur.

¶Quod ſi præteriti. Præterita geminātia primas ſyllas (de præteritis pluriū ſyllabarū intelligit, nā de monoſyll. ſuperius regula tradita eſt: fuerūt autē duo tātū, do dedi & ſto ſteti) omnia in qua illa breuiāt vtrāq; ſyllabas. vtpario. is, peperi, diſco. is, didici, tūdo. is, tutudi, pango. is, pepigi, pungo. is, pupugi. tāgo. is, tetigi, pello, is, pepuli, tollo. is, tetuli, cano. is, cecini. Si vero poſt ſecundā ſyllabā ſequātur duæ cōſonātes, producūt illā, vt mordeo. es, momordi, tōdeo. es, totondi. ſpondeo. es, ſpopōdi, perideo. es, pepēdi: poſco. is, popoſci. parco, is. peperci. pēdo. is. pepēdi. tēdo, is. tetendi. fallo. is. fefelli. curro. is. cucurri. Cædo quoq; & pedo, tametſi non ſequātur duæ cōſonātes, etiā producūt. vt cæcidi, pepedi. Iuu. ebriꝰ & petulās ſi ḡm quā forte cecidi. Hor. ij. ſer. nā diſploſa ſonat quantū veſica pepidi. In compoſitiōe quoq; eadem ratio ſeruatur: nam illa quæ primam ſyllabam in compoſitione amittunt, alterā producunt aut breuiāt, ſecundum ea quę dixit. vt fallo. is. fefelli. refello, is, refelli. cedo. is. cecidi, abſcindo. is. abſcidi. pello. is. pepuli, cōpello. lis. cōpuli. tundo. dis. tutudi. cōtūdo contundis contudi. Horat. ij. epiſt. durā q; contudit hydram. antiquiores tamen eādē produxerunt. vt Enius: vtroſque. valētes cōtudit crudelis hiēs. Lōga ſupina. Supina duarū ſyllabarū producunt ex illis priorem: vt lauo lauas lotum. moueo moues motum. nuo. is. nui. nutum. Breuiant vero eadem ſupina, q̄ hic explicantur cum ſuis compoſitis. Do das datum. reddo. is. redditum. trado. is. traditum. Ver. pri. æn. poſtquā introgreſſi & corā data copia fandi. Sto ſtas ſteti ſtatum. Luca. in. x. his aſcripſit aquis quorum ſtata tempora flatus, deriuata q̄que eandem legem ſeruant. vt ſtatio, onis. ſtatus. us. ſtatura. æ. Verg. ij. æn. nunc tantū ſinus & ſtatio male fida carinis. Ouid. iij. faſto. hic ſtatus in cœlo multos permanſit in annos: ſtaturus cū: hoc eſt participiū futuri in. rus. ſemper producit primā Luca. in. vj. vnaq; percuſſit pontū ſymplegas innanē, & ſtatura redit. Cōpoſita vero, q̄ mutāt. æ. in. i. ſēper breuiāt: q̄ vero nō mutāt, ꝓducūt, vt præſto. as. præſtitū. atum præſtatus præſtaturus. conſto as, conſtitum conſtatū conſtaturus. Luca. in. ij. conſtatura fides ſuperum. Cieo. es. vel cio cis ciui citum, aut eſt ſecundæ coniugationis, aut quartæ: ſi ſecūdę, breuiat, ſi quartę, producit. Ouid. ij. metam. obuius ire polis, nec te citus auferat axis. Cōpoſita vero breuia tū, ꝓducta reperiūtur, vt excio. is. excīui excitum vel excitū. cōcio. is. iui. concitum, vel concitū. accio. is. iui, accitū. Papi. in. thebai. excitus & longā tāpridem indignantia pacem. Ver. iij. æn. excitum ruit ad portus & littora complent Flaccus. v. argo. ipſe autem tantis concita furoribus arma. Verg. pri æneidos, regius accitu chari genitores ad vrbem. Sero, is, ſeui, ſatum, & ab eo compoſita, vt conſero, is, conſeui, ſitum. aſſero, is. aſſeui aſſitum. Verg. in bucol. dulce ſatis humor. Ouid. conſitaq; arboribus lycea relīquerat arua. Sino is. ſiui. ſitum. & ab eo comp aſſita deſino. is. deſiui. deſitum. Idē ſecundo metamorphoſis, hic ſitus eſt phaeton currus auriga paterni. Cicere pro Cornelio. ceptum igitur per eos qui volebant deſitum. per hūc qui diſceſſit. Ruo. is: rui, ruitum facit in ſupinis, ſed ab eo compoſita rutū quæ omnia breuiant, vt obruo. is. obrutum. diruo. is. dirui: dirutum. eruo, is, erui. erutum. Ouid. in epiſtola penelope, obrutus in ſanis eſt ſer adulter aquis. Idem in eadem: diruta ſunt alijs vni mihi pergama reſtant. Lino. is. lini, vel leui, litum & ab eo compoſita, vt oblino oblitum. illino illitum, relino relitum. Vergil. iiij. georgico, paribus lita corpora gutis. Ouid. in epiſtola canaces: oblitus a dominæ cæde libellus erit. Lucan. in. viij. illita tela dolis, nec marte cominus vnquam: Eo. is. iui. itum & ab eo compoſita. vt prætereo, is, præteritum. obeo. is. itum. Ouid. pri. metamor. ſed itum eſt in viſcera terræ. Ver. viij. æn. o mihi præteritos referat ſi iupiter annos. Idem. x. morte obita quales fama eſt volitare figuras. Ambio ambis, quod ab am præpoſitione in ſeparabili & eo componitur: tum breuiare, tū producere reperitur, nā ambitus ambitꝰ nomē breuiat Luca. in pri. lætalis ambitus vrbi. Ambitus. a. um. participium producit. vt Vale. v. argo. ambitusq; ſenē promiſſaq; vellera puppi. Ouid. pri. metamor. iuſſit & ambitæ circundare littora terræ. Queo quis qđ ſi quitum, & ab eo compoſita nequeo. is. nequiui nequitum. Teren. in ecyra. nam cum compreſſaeſt nata, forma in tenebris noſci non quita eſt. Reor. is, ratum. Verg. ij. æneidos abiſſe rati & vento petiſſe Mycenas. & ab eo deriuatū ratio breuiat. ¶Ex vi præterito. Qđ ſupina pluriū ſyllabarū, nam de diſyllabis paulo ante poſuit regulā, ſi non formātur a ꝑterito ꝑfecto indicatiui modi terminato in. vi. mutata. ui. in. tum in quacunq; coniugatione producunt penultimam. vt amo. as, aui. atum. Pecto. is, quem admodum libro ſecundo diximus, quod in præterito pectiui fecit: & in ſupino pectitum, penultimam breuiat. Colu. verum vbriam puro diſcrimine pectita tellus. Sed ſuſpicamur eſſe ab alio præterito, hoc eſt, pectui, qđ in vſu non reperimus. ¶Dictio compoſita, Quod tanta eſt vocalis in dictione deriuata & compoſita, quanta fuit in dictione primitiua & ſimplici. Hæc regula patet latiſſime. Deinde regulā ad huc declarat dicens: quod ſi vocalis in vocalem mutetur, nihilominus eadem quantitas manet. vt ab in & amicus componitur inimicus. a, mutata in. i. manente eadem conſonante, hoc eſt, m. ergo vtraque vocalis, hoc eſt. a. in ſimplici, & . i. in compoſito breuiatur. Rurſus ab inimico deriuatur inimicitia manente eadem ſyllabarum quantitate. Diphtongus quoque eadem ratione in vocalem longam ſemper vertitur ſicut cædo. occido. lædo. collido. plaudo. explodo. claudo. includo. Quod i conſonans mutetur aliam rationem ſequi debemus, nam eiuſdem eſt ad primas atq; medias ſyllabas. Eſto exempli gratia iuuenis, breuiat primam: iunior producit eandem. Et eodem modo iuuo. cādo. fouco. bis. nouem. decem primas breuiant, ab illis tamen deriuata iucundus. iumentum. cāſus. fomes. bini. noni. deni, quia mutāt conſonantes, producunt eaſdem.

¶Habet tamen hęc regula exceptionem.Nam a ſupinis verborũ primæ coniugationis in:atum,exeũtibus frequentatiua deriuãtur vel formãtur potius,a.longa in.i.breuẽ mutata. vt ab imperato imperitas,a.mutatu minitor.aris.a portatu portito portitas,Prætereà verba,quæ dicũtur meditatiua vel potiẽ deſideratiua,formãturque ab vltimo ſupino, quod in.u,longũ deſinit,addita rio.vt ab eſu eſurio.a micturio micturio.a partu parturio.inquibus.u.breuiatur.Iuu.eiurie intacta parit nili vendat agauen.Idem: noctib⁹ hic ponunt lecticas, micturiunt hic

Sed ſunt multa quibus nõ ſeruit regula ſemper
Illa tamen quæ ſint, primas mediaſque require.

¶De crementis ſingularis.
Caput.ij.

EX.a.mittit.atis,genitiuus,& eſt breuiandus.
Onis.& cnis.ab.o.producti.Inis:breuiatur.
Al.alis.neutrum producit.ſed breuiatur mas.
Nomen in el.elis.protendit:dic& hebræum.
Il.breuiauit.ilis.Vlvlis.iungere debes.
Vnus in.ol.eſt ſol.crementum porrigiturq.
An.anis,produc.atq;.En.ſi mittit in.enis.
Quod ſi mittit inis.breuiat Sed.in.porrigit.inis:

DE cremẽtis nominũ.Reliqui oẽs artis gramaticæ præceptores:quos ego vnquã legi, quãtitatẽ ſyllabarũ nominis p declinatiõẽ primũ,deinde p regulas partiũlares:quas de primis mediis ac vltimis ſyllabis ſcripſerũt,ſparſiſſe video. Fecerũt illi fortaſſe hoc recte:ſed ad puerorũ erudictionẽ nõ ſatis cõmode. Nos tñ,qui hanc curã ſuſcepim⁹,vt nil illis ediſcendũ prepeneremus,qđ nõ illa ętas poſſit capere,ſeparauimus declinatione hanc ſyllabarũ perplexitatem,nec numeroſas illas regulas ſparſim diffudimus,ſed in vnũ quaſi conſpectum in hoc ſecũdo cap.cõpegimus,quod eſt de cremẽtis nominũ. Crementum vero nominis dicitur,quoties genitiuus ſingularis creſcit ſuper primam nominatiui poſitionem,id que aut in ſingulari,aut plurali. Agit itaque in primis de cremento ſingulari ſed potiſſimum tertiæ declinationis,quia prima non habet crementum niſi cũm mittit genitiuum in. ai. ſecundæ tantum in.r. deſinẽtib⁹,quæ cum tertia declinatione conſunduntur: quartæ & quintæ ad **genealem** regulam.de habentibus vocalem ante vocalem **referenda** ſunt.¶ Ex.a.mittit.atis.In.a.igitur **deſi**nentia,quæ omnia græca ſunt mittentia genitiuum in.atis,**breuiant** ſyllabam,quam ſuperat crementũ. vt dogma.atis.poema.atis.ſchema.atis. ¶Onis.&.enis.In.o.exeuntia in.onis,vel in.enis.producũt,vt cerdo cerdonis.mango mangonis,anio anienis.nerio nerienis. Excuntia vero in.inis.breuiant.vt virgo virginis.Apollo apollinis.Nominavero græca in.or.deſinentia:ſi ad declinationem latinam in.o.reducãtur,etiã breuiant ſi apud græcos breuiabant,vt agamenõ agamẽnonis.Papin.in achilleide ſi latęq; agamẽno volentes ¶In,c.duo tantum ſunt,lac lactis,quod poſitione producit,halec halecis, qđ natura.Mart.capparis & putri cepas halece natantes. quanquã pro piſce etiam poſſit accipi.¶ Al.alis. neutrum in al.neutra producũt,vt animal.alis.tribunal.alis.vectigal.alis.Maſculina vero breuiant.vt hic ſal ſalis,hanibal hanibalis Ver.pri.æñ,vela dabant lęti,& ſpuma ſalis ære ruebant.Iu. expende hãnibalem,quot libras in duce ſummo.Valerius probus grãmaticus præſtantiſſimus referente Gellio.lib. iiij. Hannibalis & aſdrubalis & amilcaris,& huiuſmodi nomina barbara ita pronuntiabat,vt penultimã circumflecteret,quod niſi longa eſſet,fieri non poterat. tamen vnum tantum Ennij poetæ tetrametron attulit ex eo libro,quiScipio inſcribitur. Qui propter hãnibalis copias cõſiderant.vbi ſexta ſyllaba neceſſario debet eſſe longa,quia tertius pes ſpondeus eſt. ¶ Nomen in.el.In.el.deſinẽtia omnia ſunt barbara pręter quã duo monoſyllaba.mel & ſel.quod ſi ad noſtram declinationẽ vt alto in loco dixim⁹ referantur,adiectione ſyllabæ id fieri debet,vt Michael michaelus,Iſrael iſraelus.penultima lõga. ſed qa noſtri ſub terminationebarbara audent inflectere,merito debent produci:quandoquidẽ in.el.lõga finiuntur,cp a græcis per.e.longũ ſcribi conſueuerũt,vt Michael michaelis.Gabriel gabrielis.mel vero melis,& fel fellis poſitione duplicis,l.producunt. ¶Il,breuiabit.illis.In.il.breuiant.vt vigil vigilis,tanaquil tanaquilis.¶Vnus in.ol.eſt ſol.in,ol,vnum reperitur tantum ſol ſolis,quod producit.In.ul.breuiant.vt conſul.ulis.præſul.ulis.exul.lis.¶An,anis.produc.in.an.producunt,vt acarnan.anis. Ouid,h.viri,metã. amnis acarnãum lætiſſimus.Pæan.anis. Ver.vi.æñ.lætum pæana canẽtes. In.en,quæ mittunt genitiuũ in:enis.producunt,vt ren renis ſplen.enis:ſiren.enis.Perſius,quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene cachinno. Hor.ſyrenum ſcopulos & circes pocula noſti.In.inis,**vero breuiant**.vt numẽ.inis,fulmen.inis.volumen.inis. ¶In.porrigit.inis.In.in.per.i.latinum.vel in.yn.per.y.græcum producunt.vt delphin, inis. ſalamin.inis,phorcyn,ynis.Verg.in buc.orpheus in ſyluis:inter delphinas arion. Hor.pri.carmi.teucer ſalamina patremq; Ouid.iij. metamorpho,ſquallebant late **phorcynidos** ora Meduſæ.

¶On,modo producit,In.on partim breuiant,partim producunt:nam quæ apud græcos mittunt genitiuũ in:onos.pẽultimã per,o.micrõ breuiant.vt.dæmon.onis,canon canonis, lycaon,onis. peon peonis amæchaõ,onis, agamennõ, onis,eſon eſonis,amphion ãphionis ixion,onis.parthaon.onis.ſydõ onis.mẽnon.onis.emathion,o nis. Oui.primo methamorphoſeos,fœda lycaonię referens conuiua menſæ. Idẽ in ,v. vel nos emathijs ad peonas vſque nuoſos. Verg.tertio æneidos. phillirides chiron, amithaoniuſq; melãp⁹.Idem.iij.æñ.Res Agamẽnonias victriciaq; arma ſequutus. Ouid,vij. meth. & caſu ſubito formoſſor-eſone natus.Idem.xij methai;dux erat hippodamẽ audaci ixiõe natus.Pap.in achilleide,cũq; ſuo memorant ãphione thebas.Ouid,x.metam,accipe me genertũ dixi parthaone nate.Marti.quid. torus a nilo quid ſindone tinctus olẽti.Ver,pri.æñ Eoaſque acies & nigri mennõis arma.Quę vero apud græcos mittũt genitiuũ in. onos, per.o. mega penultimã producunt eãdẽ.vt a midon,onis:ancon,onis,babylõ,onis. citheron,onis,caulon,onis,colophõ.onis, cremyõ onis,cydon.onis,damon.onis,daphnon,onis dolon.onis.emathion,onis,helicon. onis, lacon,onis.ladõ.onis,naſamõ,onis.oriõ,onis, platanõ.onis,porphirion,onis.pereon. onis. ſaſon.onis,ſinon.onis.ſyciõ,onis.ſalamõ,onis,tritõ.onis.trigon,onis.Iuue hic alta ſicione,aſt hic amidone relicta. Catul.ſ̃q;ancona gnidũq; arcõ ſã colis.Mart,aſſidu⁹ iacte nec babylona labor.Proper,ſaxa citheroĩs thebas agitata p artem.Verg. iij. æñ. caulonięq; arces,& naufragũ ſcylaceũ. Luc.in.vij.& placidi colophona maris ſpumantia paruę.Oui vij. meramor. quodque ſuã ſecurus arat cremyona colonus.Luc.in.vij.Illic & libyę numidas & creta cydonas. Verg.in buco.paſtorũ muſam damonis & alphęſibei,Marti:daphnonas platanonas &acreas cypariſſos:Oui.in:epiſt.penelo:retulit & ferro rhœſum dolonaque cęſos: Vergil.emathiona liger.corineum ſternit aſtilas:Idem.vij .æñ.pandite nunc helicona deæ cantuſque mouete.Papi.vij,tandem ſperatus nuda de plebe laconum. Ouid.pri.metamorp.donec arenoſi placidum ladonis ad amnẽ, Sillius lib. vi.exanimam naſamona tyram ſuper ipſe iacebat, Ver.iij.æñ.armatumque auro circumſpicit ariona. Martia.& nomen praſini porphirionis habet Papi.vij,the,& ſulco petona domant reſuunque meatu. Sillius,adriaci fugitę infauſti ſaſonis arenas. Ver.ij.æñ.talibus in ſidijs periurique arte ſinonis. Ouid, ij. metamor .ceruleos habet vnda deos tritona canorum. Martial. captabit tepidum dextra lęuaque trygona,Sunt quædam nomina habentia indifferens crementum.vt ſidon ſidonis,egeon egeonis.edon edonis Verg.pri.æñ,atque equidem teucrum memini ſidona venire.In deriuatis tum producta tum breuis reperitur,quod ipſum argumentum fuerit in primigenio crementum fuiſſe medium,tametſi ſemper lõga reperitur. Verg.primo:æñ.obſtupuit primo aſpectu ſidonia Dido: Idem in.iiij.ſidoniam picto chlamydem circundata limbo.& iterum in eodem,& quos ſidonia vix urbe reuelli. Aegeon quoque Ouil.ij.metamorpho:produxit dicens,ægeona ſuis immania terga lacertis: Claudianus vero breuiauit, cum dixit:nec centum geminũ lectis ægeonis enſes, Edon pręterea mons ſiue promontorium thraciæ quod mediam habet ſecundam:quod ex deriuatis licet cognoſcere.vt apud Ver. xij,æñ.ac velut edoni boreæ enim ſpiritus alto. Ouidius quoque:protinus in ſyluis matres edonidas omnes.vtrobique producitur.Idem tamen,ii,de reme.breuiauit dicens:ibat vt edonio referens trieterica baccho. &, Luca. in. pri. edonis ogygyo decurrit plena lyæo,& Syll.iiij.puni.edonis vt pangea ſuper trieteride motu: ¶Nomen quod fit in.ar,Quod nomina terminata in.ar.producũt crementum.vt cochlear.aris,puluinar.aris torcular.aris.Breuiant vero Cæſar.aris,& quæ ſequuntur, Verg.in buc.ecce dionei proceſſit cæſaris aſtrum.Idem,in primo æneidos,ſtipant & dulci diſtendunt nectare cellas.Idem in buc,& cantare pares & reſpondere parati. Idem.iiij:æñ.it portis iubare exorto delecta iuuentus.Idem in eodem opere, aut ararim parthus bibet,aut germania tigrim,Idem in buco.errantes hederas paſſim cum baccare tellus. Peregrinaque.Quod quædam etiam nomina propria barbarorum breuiẽt,vt amilcar,aris,gaſpar aris boſtar,aris.balthaſar.aris:Sed hæc quemadmodum diximus,ex Gelij & probi autoritate poſſunt producere:ſed frequentior vſus habet,vt breuientur: ¶Tertia quod nomen in,er.de ſinentia ſiue ſint ſecundæ ſiue tertiæ declinationis breuiant crementum,vt puer pueri gener. iterum. eri. paſſer paſſeris.mulier mulieris:Nemo vnquam dixit,quod mulier in.obliquis produceretur,pręter vnũ Priſcianęq; in locis illis quibus de hoc agebat,ſed in libello de accentu,quem multi huius autoris eſſe non putant.Alexandrum vero quanti faciamus,aliĵs in locis ſumus teſtati. Producunt vero iber iberi,quã quam græcis potius annumerari debeat,Lucan:in.iiij.Gallorum celtæ. miſcentes nomen iberis & ab eo compoſita celtiber celtiberi.Martia,vir celtiberis non tacende gentibus. Producit quoque ver veris Vergilius primo georgicorum,vere nouo gelidus canis cum montibus humor. Græcum nomẽ. Quod nomina græca modo producunt,modo breuiant crementum. Producunt vt bizer byzeris.braquionis ſter brãchioniſteris:crater crateris.clyſter clyſteris.clymater clymateris,character characteris. cremaſter cremaſteris,halter.eris,luter luteris.phyſeter phyſeteris.præſter præſteris.ſer ſeris.ſoter ſoteris.Flacus libro.v.argõauticæ.by zereſque vagi phylliræque a nomine dicta littora,populi ſunt ponti. Vergilius in bucolicis,craterąſque duos ſtatuam tibi pinguis oliui.Martialis:quod pereunt ſtulto fortes haltere lacerti.Ruffus in arato,delphinas virides & phiſeteras anhelos. Sed de his in declinatiõe græca plura dicentur.Ex græcis vero quædam breuiant.vt aer aeris,æther ætheris. ¶Sed breuiant. Nomina in ir.tam ſecundæ quã tertiæ declinatiõis.rara ſunt ea fere,quæ hic explicantur & breuiant crementum. gadir vero apud Dionyſiũ,qui perihegeſim ſcripſit de ſitu orbis,gadira in accuſatiuo producte legitur.

¶ Porrigit.oris.Qđ nomina in.or.producunt crementū.vt Amor amoris.Dolor doloris.Breuiant vero Marmor marmoris,Verg.ſex to æneidos,in lento luctātur marmore tonſæ,Aequor æquoris. Ver.primo Aeneidos, diſiectam æneæ toro videt æquore claſſem,Memor memoris, Idem primo Aeneidos, at ſperate deos memores fandi,atque nefandi,Arbor arboris.Idem primo Georgicorum:cauat arbore lintres.¶ Græcū q̄q̄.Quod nomina græca etiam breuiant crementū.vt Neſtor neſtŏris,Hector hectŏris,Rhetor rethoris.Et quod cōponit Quod nomina quoq; compoſita a puero:corpore & decore breuiant.vt Publipor publiporis Marcipor marciporis.Lucipor.oris,Tricorpor.oris,Bicorpor.oris.indecor.oris. Dedecor.oris.Ador tū breuiare,tum producere Priſcianus autoritate Enij probat dicentis, hic adoris dat primitia ſibi ſanguine libat.Idē alio in loco producit dicēs:Bimicat in nubes nidoribus. Ador.ab eo quoq; deriuatū Vergilius produxit.vt,aſſi ſtatuunt que ſta pes & adorea liba per herbā.¶ Vr breuiat Quod nomina in.ur.ſiue ſint ſecūdæ ſiue tertiæ declinationis breuiant ſed ſecundæ vnū tantū reperitur.fatur faturi:tertiæ vero plura.vt fulgor.uris.ſulphur.uris:murmur.uris Et que faciūt in.oris.vt iecur.oris.femur.oris,ebur.oris.robur.oris.fur vero producit, Ver.in buc.quid domini faciēt,audent cum talia fures' As.atis.p̄duc.Quod nomina tertiæ declinationis finita in.as.producunt crementū. vt ciuitas.atis:bonitas.atis.honeſtas atis.Breuiāt vero vas vadis.Ho. primo ſermo ille datis vadibus qui rure extractus in vrbē eſt.Mas.maris,Perſius.atq; marē ſtrepitū fidis intendiſſe latine.Anas.atis. Martialis,& anatis habeas vropygiū macræ· Eſt enim trimetrum iambicū habens in primo loco trībrachum.Ruffus in arato,latipedem que anatē cernes excedere pōto,Macer quoque anſeris,aut anatis mixta pinguedine tauri.Vas quoq; vaſis crementum producit p regulam,etiā ſi in atis,genitiuus non exeat, nam per.as.atis,voluimus intellīgi nomina in.as.tertiæ declinationis ad differentiam eorum, quæ ſunt primæ.¶ Et ados Quod noīa græca tertiæ declinationis mittentia genitiuum in.ados breuiant cremētū vt arcas.ados.pallas.ados.driās.ados.Es,breuiabit,etis.vel itis. Quod nomina tertiæ declinationis mittentia genitiuū in,etis.vel.itis.breuiant crementum.vt paries.etis.ſeges.etis.ſtipes,is miles militis. Producit vero quies quietis,& ab eo cōpoſitum inquies,etis.& locuples.etis, Perſius:in locuplete penu defenſis pinguibus vmbris. Et nomina græca mittentia genitiuū in.etis,vt magnes magnetis.tapes.etis lebes.etis.dares.etis,Lucan⁹ in iŋ.Et magnetes equis,minyæ gens cognita frenis, Sillus,iŋ.puni illud ſidonio fulgentem ex ære tapeta. Ouid,in epiſtola briſeidis:viginti fuluos operoſo exære lebetas. Verg. væñ.creber vtraq; manu pulſat,verſatque dareta.Merces quoque mercedis,& hæres hæredis. producunt.Ver.ŋ,georgi.cogendæ in ſulcum,ac multa mercede domandæ.Sed ceres,quod ſolum miſit genitiuum in.ris.breuiat.Vergilius primo æneidos:tum cererem corruptam vndis:cerealiaque arma,Peſq; pedis.Perſius,numeros ille.hic pede liber.¶ Nomenq̄,vt obſes obſidis.reſes.idis.Ouid.pri.metammor obſidis vnius iugulum mucrone reſoluit.Verg.iiij.æneidos iam pridem reſides animos,¶ Nomen in is: quod mittit,Quod noīa deſinentia in.is,quæ mittunt genitiuum in.idis.breuiāt crementum. vt lapis. idis.cuſpis.idis,caſſis.idis.& nomina græca. vt paris.idis.hyaſpis.idis.tigris.idis,Breuiant quoque mittentia genitiuū in.eris,vt cucumis,eris.cinis.eris,puluis.eris.vomis.eris.Producunt vero exeūtia in.iris vel in.itis,vt glis,iris,dis,ditis,ſamnis.itis,lis litis. queris.itis. Ver.vi.æñ.noctes atque dies patet atri ianua Ditis.Ouid.tamen in epiſtola phyllidis breuiauit dicens:& pulſata nigri ianua ditis. Quidam tamen pro ditis legunt dei.Et que dant inis.De nominib⁹ græcis intelligit habētib⁹ in nominatiuo duas terminationes in,in.uel in.is.que mittunt genitiuū in.inis.penultima lōga.vt eleuſin.l,is.inis.ſalamin vel lamis.inis.delphin vel.phis.phinis.phorcyn vel phorcys.ynis Vnum tamen latinum reperitur ſanguis. inis quod breuiat crementum.¶ Protrahe nomen in.os,Quod nomina tertiæ declinationis finita in.os. quæ mittunt genitiuum in.oris,& in.otis,producunt crementum,vt ros roris.flos floris . mos.oris.lepos.oris,ſacerdos.otis nepos.otis.rhinoceros.otis.monoceros.otis,phileros.otis·Quæ vero mittunt genitiuum in ois.græca,quemadmodum ſupradiximus,producunt crementum.vt minos. ois. heros.eis, thos.ois,Sed breuiant bos bouis,& compoſita a potis & a pote,compos compotis,impos impotis,Vs breuiaut.eris.& oris,q̄ nomina tertiæ declinationis deſinentia in.us.que mittunt genitiuum in.eris.vel in oris. breuiant. vt genus generis.funus funeris. temporis tempus,corpus corporis. Quibus an numerari debet hæc pecus pecudis.Et nomina græca compoſita a pus pedos, quod eſt pes·vt melāpus podis.i. habēs pedes nigros. tripus tripodis. decapus.odis.Producūt vero palus paludis ſubſcus. udis. incus.utis& mittentia genitiuum in.utis,vt virtus virtutis.iuuentus.utis. ſalus.utis.ſenectus ſenectutis ſeruitus ſeruitutis.Ex mittentibus vero in.utis.vnum breuiat intercus.utis. Monoſyllaba quoque mittentia genitiuum in.uris.producunt.vt mus muris.ius iuris.thus thuris.rus ruris,

Porrigit.oris.ab.or.breuiāt ſed marmor,& æquor
Et memor atq; arbor.Græcū quoq; trigitur illis
Et quod cōponit corpuſq;.puerq;:decuſq;.
Vr.breuiat ſemper,ſed de fur.dicto furis.
As.atis.produc.Breuiant ſed vas vadis.& mas.
His addatur anas,Et ados capientia græca.
Es.breuiauit.etis.vel itis Sed de me quietis.
Et magnes,locupleſq;,Græcū quod facit.etis.
Merces mercedis illis iungatur.& hæres,
Peſq; pedis breuiat.Nomēq; quod ex ſedeo fit.
Datq; Ceres cereris,quod ſolū in .ris.brebiabit.
Nomen in.is.quod mittit.idis vel.eris.breuiabit.
Illud producit,quod mittit in.itis.& iris.
Et quæ dant.inis.de ſanguis ſanguinis exit.
Protrahe nomen in.os.quod mittit in.oris.& otis
Cuſtos cuſtodis producit.hos bouis arctat.
Et q̄ componit potis & pote compos & impos.
Vs.breuiabit.oris.& eris.pecus.hęc pecudiſq;.
De pus exit.odis.tibi ſit pro teſte melampus.
Sed paulus & ſubcus:atq; incus,Et quod in.utis
Tendunt obliquos,inter cus.utis.tibi præbet.
Telluris veneriſq; dabunt telluſq; Venuſq;.
Si monoſyllaba ſunt:genitiuus porrigit.uris.

¶ Cremētū breuiat.Qđ nomina tertiæ declinationis deſinentia in.s,habentia conſonātē ante.s. breuiāt crementū:vt hyems.is,inops.opis,arabs arabis,ſcobs ſcobis,ſcrobs.bis,trabs trabis,quāquā Iuuencus produxit libro primo:deripe ſed proprio fallax de lumine trapem.cū apud autores ſemper breuietur. Ouidius,a trabe ſublimi triſte pependit onus.Producunt vero duo ſeps.pis,& plebs.bis.q̄ a quibuſdā p.g.dipht.ſcribitur:atq; ab antiquioribꝰ plebes,is,declinabatur.Ouid.An ſi pulſaſem nimium de plebe quiritē.Seps.pis q̄ etiā hæc ſepes.is. declinatur.Ver.in buc.ſepibꝰ in nīis paruā te roſida.Sed ſeps ſepis pro quodā ſerpētis genere breuiat.¶ Græca notentur.Quod nomina græca partim breuiāt,partim producūt: nā quæ retinēt.o.micron breuiant.cecrops opis.æthiops.opis,quæ vero habēt.o.mega producunt:vt hydrops.opis conops conopis.cyclops.opis.cure ps.opis.Sed de his,cū de declinatione græca agetur.plura dicemꝰ. Griphs vero gryphis ,p̄ducit,ſed ciniphs,iphis,breuiat .¶ Sed capitis. De nomīibus deſinētibus in t. vnū tantū reperitur qđ declinatur caput.itis,quod breuiat cremētū cū ſuis cōpoſitis ſinciput.ipitis & occiput.itis. Cōpoſita vero a capite,quæ deſinunt,in.ps. ex regula ſupius tradita dix imꝰ breuiare.vt hicce ps.ipitis.anceps.ipitis.capriceps.itis.

Crementum breuiat.s.conſona ſi præit illi.
Porrige ſeps & plæbs diphtōgo.Greca notētur
Tēditur ex illis pars quædam,pars breuiatur.
Sed capitis breuiat caput & ſua compoſitiua.
Quod fit in ax.nomen producit,fax breuiabit,
Ex græcis partim producūt,pars quoq; curtāt.
Nomen in.ex.breuiat,produc ingis duo,rex.lex.
Et vibex,halex:& verux.Græca notentur.
Protrahit.ix.icis.Nonnulla tamen breuiantur.
Sunt ea coxendix:hiſtrix q̄ filix q̄.lariſq̄.
Atq; calix.& pix:& onyx:varicisq;:ſalix q̄.
Bebryx atq; cilix:& erix:natrix quoq; ſerpens.
His numeris in gis,mittentia,nix niuis addes.
Ox.ocis producit,vt atrox. gis breuiabit.
Cappadocis breuiat,& præcox iungitur illi.
Porrige nomen in.ux.quod mittit in.ucis.& ugis.
Quinq; tamē breuiant hæc,nux.crux: dux ducis:& trux.
Atq; voluxvolucis.de coniux coniugis exit.

Qđ fit in.ax. Quod noīa deſinentia in.ax.p̄ducūt crementū.vt audax.audacis.cōtumax cōtumacis.pertinax.acis.Breuiant vero fax facis. Ver.in buc.mopſe nouas incide faces. ¶ Ex græcis. Quod nomina græca in.ax. deſinētia partim producūt.vt trax.acis .atax.aia cis.ſiphax.acis.Ver.iij.æñ. thraces arāt acri quodā regnata Lycurgo.Idē in primo: vnꝰ obnoxam,& furias Aiacis oilei,Iuuena. tolle tuum precor Hannibalem uictū q̄ ſiphacem.Ouid.vj.faſtor.poſtera lux oritur,ſuperat Maſiniſſa ſiphacē.Claudianus tamen breuiabit dicēs,cō pullimꝰ durū ſiphacē.ptim breuiāt.vt abax.acis.a quo eſt abacꝰ.i. atax acis dropax.acis.pharnax pharnacis,ſmilax·acis,ſtorax.acis.Iuu.ornamentū abaci,necnō & paruulus infra.Hor.i.ſer.hoc erat ex pro fruſtra Varrōe a tacino,ab atace fluuio Galliæ ſic cognominato,Mar.pſ.lotro facie lauas, & dropace caluā.Serenꝰ,necnō appoſito curātur dropace mēbra.Luc.in.ŋ.tigrancq; meū,nec pharnacis arma re Inquas.Oui.iiij.met.& crocō in paruos verſum cū ſmilace flores. Ver.in cyri,nō ſtorace ideo fragātes picta capillos.Serenus,at ſtyracē tornes,aut duri vulturis alā ¶ Nomē in.ex.breuiat.Quod noīa in. ex. deſinētia ſiue mittāt genitiuū.in.cis.ſiue in gis,breuiant,vt iudex iudicis,pollex pollicis,pulex pulicis, remex.igis.aquilex.egis grex,gregis.Producunt vero rex regis,lex legis,veruex veruecis,halex halecis,vibex vibicis,quod mutauit.e.in.i.in obliquis.& nomina græca.vt myrmex myrmecis,ſcolex.ecis quorum quædā,breuiāt,vt alopex.ecis.ſed de his indeclinatione græca plura dicētur.Protrahit. ix. icis. Qđ nomina deſinētia in.ix.p̄ducūt,vt perdix perdicis.lodix lodicis,fœlix fœlicis.Breuiāt vero coxendix coxēdicis.Serenus,clauſa acies inter geminæ coxēdicis vmbras. Hyſtrix hiſtricis.calfurnius in æglogis.venit & hirſuta ſpinoſior hiſtrice barba.Filix filicis.Vergilꝰ ſecundo Georgicorum:& filicē curuis inuiſam paſcit aratris.Larix laricis.Luca.in.ix.& larices ſumo que grauem ſerpentibus vrunt.Calix calicis.Horatius fœcundi calices quem non fecere diſertum.Pix picis.Vergilius primo Georgicorū atræ maſſam picis vrbe reportat.Onyx onychis,& ab eo cōpoſitum ſardonyx ſardonychis.Iuuenalis, ſardoniches criſpo numerantur pectine cordæ. Varix varicis.a quo eſt varicus & varicoſus.Iuuē.varicoſus fixit haruſpex.Salix ſalicis.Verg.in bucolica.florentē cithiſum & ſalices carpetis amaras.Bebryx bebrycis.Placus libro ſecundo argonau.bebrycis & ſcythici procul in clementia ſaxi.Vergilꝰ quinto æneidos,bebrycia veniens amici de gente ferebar Sillius tamen tertio. puni.produxit eandem dicens, poſſeſſus bacho ſæba bebrycis in aula.Cilix cilicis. Iuuenal, Sic pugnas cilicis laudabat & icti. Eryx icis .Vergilius primo æneidos ſiue ericis fines regemque optatis aceſtem.Natrix natricis. Lucillius, ſecunda ſaty.ſi natibus natricem impreſſit craſſam & capitatam.Sed nomina exeuntia in.gis. breuiant quoque vt dumnoris,norigis.ambiorix ambiorigis.ſtyx ſtygis,ſtryx ſtrygis,quod tum breuis tum lōga reperitur.Ouidius ſex to.faſto.ſic fatus virgam,qua ſtriges pellere poſſet,Ouidius.in amoribus,vulturis in ramis & ſtrigis oua tulit.De græcis tamen ſuo loco plura dicemus.vnum tamē,quod extra omnem proportionem miſit genitiuum,breuiat hoc eſt,nix niuis.¶ Ox ocis producit. Quod nomina deſinentia in.ox.producunt:vt atrox atrocis,ferox ferocis,velox velocis,quæ omnia mittunt genitiuum in cis.In gis vero quod faciat genitiuum vnum reperio allobrox:quod breuiat.Iuuenal. Ruffus qui toties Ciceronem allobriga dixit.Ex facientibus in cis,duo quoque breuiant.Cappadox cappadocis precox præcocis.Luca.in ſecundo.cappadoces mea ſigna tenet.Calphurnius in æglogis:inſita precocibꝰ ſubere perſica prunis.¶ Porrige nomen in,ux. Quod nomina deſinentia.ux.ſiue mittant genitiuum in.cis ſiue in.gis.producunt,vt lux lucis,frux frugis.Breuiant vero nux nucis,Vergilius in buc.ſparge marite nuces.Crux crucis.Iuuenal.iudice me dignus vera cruce.Dux ducis. Vergilius primo æneidos,regia portabat tyrijs ducelætus achate,& ab eo compoſitum redux reducis.Vergilius primo æneidos,vt reduces illi ludum ſtridentibus alis.Trux trucis,vnde eſt trucido trucidas. Horatius in arte poetica.nec coram populo natos medea trucidet.Volux volucis proprium viri nomen,quod Priſcianꝰ dixit breuiare,Coniux quoque breuiat. Vergilius in buc,coniugis vt magicis ſanos auertere ſacris.

APlurale.crementū nominum plurale dicitur:quoties genitiuus numeri pluralis crescit super genitiuū numeri singularis. Dicit igitur,quod.a.&.o,&.e.in cremento partium orationis,quę per casus declinantur,in plurali producuntur,vt musa.æ.musarum ,dominus domini dominorum dies.die.es.dierum,nam genitiuus regularis quintæ declinationis non est dier,sed die vel diesvel du,vt in declinatione diximus. Quod si genitiuus pluralis non crescit super genitiuum singularem,non dicitur habere crementum plurale.vt Cæsar cę saris cęsarum.sermo.onis.sermonum. In illis vero,quæ non habent singularem, aliorum proportionem sequimur.vt athenæ.arum. ambo.ambæ.ambo amborum.arum. ambo rum.ambobus ambabus ambobus. Illa pręterea,quæ irregulariter declinantur,sequitur proportionem regularium. vt quis vel qui cuius quorum quarum quorum. alter alterius alterorum alterarū alterorum. Bos quoque bouis,tametsi crementum non habet,nihilominus o producit. Horatius in epodo. pa terna rura bobus exercet suis. ¶ Sed breuis est.i.Quod.i.&.u,in cremento plurali breuiantur,quod probat exemplo.

¶De crementis verborum.

DE crementis verborum. Cap.iij. Post formationem temporum,& personarū nihil est in verbo,magis necessariū quam crescentiū syllabarum quantitas, vnde pendet accentus. Quare visum est hoc in loco de crementis verborum regulas tradere. Sed quia hæc pars est faris cōmode ab Alexandro pertractata, nisi quatenus in subiunctiui præterito & futuro nonnihil aberrauit,quorde cim illius versus mutuati sumus. cætera ex nostro adiecimus.

PErsonam primi. Quid sit verbi crementum,in primis ostenditdicens: Quod cū ratio verbum declinandi exigat,vt per vnam aut per duas: aut tres syllabas crescat supra primam verbi positionem,tunc dicitur habere crementum. Quod si vna syllaba crescit,syllaba,quæ æquiparat secundam verbi personam:erit in primo cremento: nā vltima semper sequitur regulas,quæ de vltimis syllabis traditæ sunt. Secundū vero crementum erit,cum duę syllabæ superant positionem. Tertium,cum tres syllabæ superant positionem. Positio autem illa dicitur,vnde nomen siueverbum incipit declinari,sed hic secundā personam præsentis indicatiui modi facimus positionem,quia prima persona in verbis secundæ,tertiæ, & quartæ coniugationis in.o. purum desinens vna syllaba vincit secundam personam. vt doceo doces, cupio cupis. audio audis. ¶A. crescens verbum. Quod.a.in omnibus tribus crementis,& in omnib⁹ eorum coniugationum temporibus semper producitur: vt amamus amabamus. amaueramus. Excipitur primum crementum huius verbi.do das,& ab eo composita quæ breuiantur,si sunt primæ coniugationis: vt damus, dabam. dabo. darem , dare, venundamus, venundabā, venundabo. darem venūdare. Et in voce passiua eodem modo. In alijs crementis regulam sequitur generalem.

¶E. nisi cum subit .r. Quod. e. in crementis verborū, nisi sequatur.r.littera, semper producitur. vt amemus, docemus, legemus, audiemus. Quod si vocalis sequitur,ex regula generali breuiabit. vt doceā doceamus: Sivero sequitur. r. numerosior est ratio, nā aliquando. e. breuiatur. aliquādo producitur. Omne lego præsens. Dicit igitur,ǫ lego legis, hoc est,verba tertiæ coniugationis,per quam hoc verbum lego legis declinatur,si post.e.sequatur.r. breuiant omne præsens tam in voce actiua,quam in voce passiua. Breuiant quoque secundum quarti,id est,præteritum imperfectum, ǫ est tempus secundum quarti.i. subiunctiui,qui est in ordine modorum quartus. vt vtinam legerem cum legerem. Et in voce passiua legeris vel legere in præsenti indicatiui. legere legatur in præsenti imperatiui. vtinam legereret præsenti optatiui,cum legerer in præterito imperfecto subiuntiui. ¶Pluſquam perfectum quoque in omni cōiugatione breuiat. e. sequenti.r. vt amaueram. docueram :legeram, audiueram, ¶ Semper ero. Quod tēpora in ero. vel in.erim. desinentia, hoc est,futurū indicatiui & subiunctiui,& præteritum perfectū optatiui & subiunctiui. Quæq; sequuntur,id est,sequentes personę cum futuro imperatiui breuiant illud. e. vt amauero,amauerit,amaueris,amaueris,amauerit. Breuiant etiam eram & ero.i. præteritum imperfectum & futurum indicatiui a sum es fui. ¶ Curta sit in prima. Quod futurum primæ & secundæ coniugationis vocis passiuæ,breuiat. e. ante.r.vt amabor,amaberis vel amabere. docebor,doceberis,vel docebere.

¶ Longum passiuo. Quod in voce passiua. reris,vel rere. producit. e. ante. r. quod fit in præsenti optatiui & præterito imperfecto subiunctiui,vt vtinam amarer amareris,vel amarere. cum amarer amareris. vel amarere ¶ E verbū crescen. Quod in omnibus alijs,locis ab ijs,quę supra notati sunt,e. in cremento semper producitur,cū videlicet sequitur. r. nā si non sequitur,superius iam regula tradita est: vt in p̄senti optatiui & præterito imperfecto subiunctiui vocis actiuæ,vt vtinā docerē cum docerē,& in præterito imperfecto indicatiui,vt amauerunt: vel amauere,& alijs locis,qui superius notati non sunt.

¶I. tibi p ducūt. Quod in primo cremēto verborū quartę cōiugatiōis ,producitur. vt audimus audiris audiui audire audirē. Deinde dicit,ǫ in verbis quartæ cōiugationis,quorū præteritū non superat positionē in prima plurali persona nisi vna syllaba,cum debuerit produci,crementū illud breuiatur: vt vinio.cis. vinxi vinximus. sancio. cis: sanxi. ximus. venio. is. venimus. Itaq; partim est exceptio regulæ superioris,partim est regula per se,quoniam in oibus cōiugationibus in præterito perfecto indicatiui illud. i. breuiatur in penultima. vt amauimus. docuimus. legimus. audiuimus. ¶ Rimus & ritis. Quod vbicūq; in coniugatione reperitur rimus & ritis,illud. ri. debet produci,hoc est, in secundo futuro indicatiui,& in futuro imperatiui & in præterito optatiui & subiunctiui & in futuro eiusdē modi,quibus in locis eadē est vox,& idem accētus. Deinde dicit,ǫ in presenti & in præterito perfecto indicatiui non producitur rimus & ritis, sed sequuntur regulam generalem. vt quæro ǫris quærimus quæritis gero geris gerimus geritis. pario paris peperi. pepermus. curro is. cucurri. currim⁹,quod de verbis tertiæ cōiugatiōis intelligēdū est,nā de verbis quartæ iam tradita est regula,quod producit in præsenti. vt efurimus. parturimus. nam tertiæ omnia breuiant primū crementū. vt curro currimus. ritis. furio furimus. ritis. fero ferimus. itis. pario parimus. itis. tero terimus. itis. verro. rimus. itis. vro vrimus. itis. sero. serimus. itis. & deponentia quærimur. orimur. morimur. Breuiant quoque erimus eritis ab ero eritis. Quodvero illud .i. produci debeat,oēs grammatici , qui modo eo noie digni sunt,testantur. Probus de præterito perfecto subiunctiui,quē ipse adiunctiuū appellat. In omnibus(inquit)quatuor cōiugationū modis primā secūdāq; personā plurales penultimā super producūt,& subdit exempla. vt clamauerimus. eritis. mouerimus eritis. audierimus,eritis. dixerimus. eritis. Idem quoq; vbi de breuibus pro longis,& lōgis p breuib⁹ agit. Ver. inquit,cū dixit egerimus nosti. ri. inquit,syllabā præter naturā corripit. Ver. metri causa, quia aliter nō poterat stare versus. Seruī. quoq; in illud Ver. vj. æſi. egerimus nosti,& nimiū meminisse nec esse est. Ri,inquit,syllabā metri causa Ver. corripuit. Nā qđ Dīō,ait,)vocalē illā in præterito p̄fecto subiūctiui debere produci,in futuro vero breuiari. Ego illi(quēadmodū de preterito facile assipulor) ita de futuro dissentio: aut ostēdat mihi vbi eadē sit breuis,cū apud autores semper lōga reperiatur,nisi metri gratia vsquā reperiatur breuis pro longa. Enius: tīō mi aurū posco,nec mi stūt dederitis. Verisimetri gratia vsquā reperiatur breuis pro longa. Enius: tīō mi aurū posco,nec mi stūt dederitis. Ver: in priape. vtilis hæc arā si dederitis erit. Oui. v. met, vitā dederitis in vndis. Idē. tij. deponto,& maris ionij cōtigeritis aquas. atq; iterū in eodem,cōsulis vt limē contigeritis, ait. Prudē,quoq; in prooemio p̄sychomachiæ,si quid trecētis bis nouenis additis possint figura notierimus mystica. qđ est trimetrū iā bis cū habēs in quarto loco necessario tābū. Catullus quoq; in carmine phaleutico,& cū millia multa feceritmus. Excusatur tū Oui. in. ij. meta. cadē rone, quia Ver. cū dixit. Nuper honoratas sūmō mea vulnera cęlo videritis stellas. Inq; velim,ǫ & velim sim i futuro obtatiui & in p̄seti subiūctiui,pducūt crementū vt vtinā simus sitis,cum simus sitis,vtinā velimus velitis,cum velimus velitis. ¶ I. breuies alijs. Qđ in alijs locis ab ijs,ǫ supra notati sunt. i. semper est breuis,vt legimus. itis. legite,legito,legiminī,amamini. Qđ vero dixit nisi. u. cōsona subsit: iam dictū est de præteriti perfecti in cremēto in quarta cōiugatiōe quod producitur,vt audiui,dormiui,stabiliui,nunc vero de alijs coniugationibus idē esse dicendum p̄cipimus,vt cupio. is. iui. sapio. is. iui. quæro. is. quæsiui. ¶ Ocrescens. Quod. o. in crementis verborum sēper producitur. vt amatote docetote. u. vero semper breuiatur,vt volumus quæ sumus sumtis.

POpositis regulis gñalibus de syllabarū quātitate, prosequitur regulas speciales, per quas, qđ in illis nō potuit cōprehēdi,supplebitur,atq; nominum regulæ ipsæ gñales magis explicabūtur& primo agit de primis syllabis. tū de mediis,postea de vltimis. Itaq; si dictio,cuiꝰ quātitatē syllabarū scire cupis, fuerit monosyllaba,in vltimis illā requires,si disyllaba,primā in primis,vltimā in vltimis si polysyllaba,primā in primis,vltimā in vltimis,mediā siue illa sit vna,siue,plures,in mediis reperies. A igitur ante,b. in primis syllabis breuiatur: vt strabo. onis. Hor. i. ser. si qđ sit vitiū,nō fastidire strabonē. Verulanus,cui stipulatur Maturātius,dixit primam producere,sed non probauit: Labo. as. nam labor. positā. ut labefacio,is. labefacto. as. breuiat quoque Abraam. Arator. principium meminisse iuuat De⁹ (inquit)Abraam,Grabatum etiam breuiat,quamuis græci per. t. duplex scribant. Vergil. membra leuat sensim vilī dimissa grabato,Trabes. is. etiam breuiat non obstante iuuenco dicente,deripe,sed prio fallax de lumine traben. Vergilius primo æneidos,æra trabes foribus cardo stridebat ahenis. siue fit a trabes siue a trabs. is. Producunt vero Abel nomē proprium viri. prudentius: pastorem sternit in Abel. Crabro crabronis. quod ideo suspicamur primam producere natura,quia nunquā breuis reperitur. Vergilius. iij. Georgic. aut asper crabro imparibus se immiscuit armis. Ouidius tertio fasto: millia crabronum coeunt & verūce nudo spicula defigunt. Idem,xj. metamorphio. spiculo crabronū spissa cerurice gerenti. Idē,in. xv. pressus humo bellator equ⁹ crabronis origo est. in sacris literis pro crabro corrupte legitur scrabro. Potest tamē fieri,vt syllaba illa natura sit breuis,sed tuti⁹ est: vt illam interim pro longa relinquamus: quoad exemplo alicuius autoris probetur esse breuis: id quod in multis alijs dictionibus est a nobis factum. Flabrum. i. pro spiritu siue vento Vergil. ij. Geor. non flabra nec ignes contelunt. Idē in. iij. horrescāt flabris,summęq; sonorē dāt sylvę. Ser. dicit tantū in plurali flabra orū. declinārī Primā aūt uatura longā esse probatur autoritate Proper,cū lib. ij. inquit,& modo pauonis cauda flabella superba. & Mar. iiij. epig. supina prasino cōcubina flabello. quod est carmen trimetrum habēs iambū in. v. loco. Clau. quoque in Eutropium. Hannibali pyrrhoq; togas flabella perosi . Ouid. tamen in primo

I. tibi producunt quartæ crescentia prima.
Primi preterito reperitur. imus. breuiari.
Rimus. vel ritis. verbum producit vbiq;.
Sed primi præsens breuiat. ri. præteritum ǫ:
Atque erim⁹ eritis ab ero semper breuiabunt.
Inque velim produc cremēta priora. vel in lim
I. breuies alijs,sinon,u. consona subsit.
O. crescens semper producitur. V. breuiatur.

¶De primis syllabis. Cap.iiij.

A.Ante.b .breuis est. vt strabo. nis. Trabes. abis. labo. bas. Producūt vero Abel. Crabro crabronis. Flabrum. bri. Flabellum flabelli.

de arte breuiauit dicēs, profuit & tenui vētos mouisse flabello. erit ergo indiferēs fabula.æ. Horat. primo sermo. non lōga est fabula dicta. Idem, j. epistola. fabula quapropter paridis narratur amorem. Labicum, i. oppidum prope romam vetustissimum fuit, a quo via labicana dicta est. Mar. j. epigrā. labicāa leui cespite velat humus. Verg. tamen cum de ijsdem populis loqueretur. vij. æñ. dixit: & procul scuta labici. Labor laberis. Ver. v. æñ. labitur infœlix, cæsis vt forte iuuencis. & ab eo deriuata vt labes. Idē, ij. æneidos: hinc mihi prima mali labes. Nabis nomē propriū viri. Sillius, libr. xv. fatidicus nabis veniens. Pabulum, i. Ver. primo æneidos, pabula gustassent troie. Sabura. ę. nomē viri. Sil. lib. xv. stridentē sabura cornu. Tabraca. Iuue. ymbriferos pandit vbi tabraca saltus. Sil. tabraca tum tyrium vulgus. Tabes & tabi. Lucre imbribus, vt tabe membrorum arbusta vacillent. Ver. iij. æñ. & terram tabo maculant. Et quædā nomina propria, vt apud Silliū. libr. iiij. pars laudes ore canebant fabe tuas. & apud Clau. Trabigi trabigium tumidum, & verbalia terminata in abilis. vt nabilis, fabilis. Ver. iij. æñ. nec vi su facilis, nec dictu affabilis vlli. Ouidi. primo meta. sic erat instabilis tellus, & innabilis vnda. Ab habeo tamen habilis, & a sto stabilis breuiāt. Ver. primo æñ. nāq; habilē demore humeris suspenderat arcū. Luca. in. iiij. conseritur stabilis naualibus area bellis.

fabula fabulæ. Labicū. i. Labor. beris. Labes. is. Nabis. bis. Pabulū pabuli. Sabura. ę. Sabus sabi Tabraca. ę. Tabes. bis. Tabi. bo. Et verbalia in. abilis vt nabilis. fabilis. Breuiāt stabilis. habilis A. ātc. c breuis, vt academia. dem. ię. achātis. idis. acer. eris. ꝓ arbore. macer. a. ū. Producūt vero: Acer acris. Acis. is. flu. Brachiū. ij. Brachę. arū. Cacabus. i. Cacus. i. Cacabo. as. Dacus. i. Facūd⁹. a. ū Gracito. as. Machina. ę. Macero. as. Pacuui⁹. ij. Pachyn⁹. i. Placo. as. Racipolis. is. Trachin trachynis. Thracę trhaces. Vacia vacię. Vacīcus vacieni. Vacinū. ij. Vacillo. as. Zacharias

A. ātc. d. breuis est, vt vadum vadi. gradior. eris.

¶ A. ante. c. breuis est, vt academia. Hoc exēplum idcirco posuimus, quia Verulan⁹ dixit primā prudacere, cū Hor. ij. epi. in primitiuo breuiauerit dicens: atq; inter syluas academi quærere verū. nam quod Verul. affert ex Plī. lib. xxxiij. natu. histo. carmen laureę tulij Ciceronis. libertī atque academię celebra tam nomine villam Atq; rursus eiusdē Ciceronis. Inque academia ymbrifera viridiq; lyceo. nō magis pro illo, quā pro nobis facit. Tolerabiliusque est in dictione præsertim græca. i. ante. a. produci, quā duas syllabas natura breues facere lōgas. Achātis quoq; putauit primā producere cum sit breuis, quoniā ab achāto. i. spina deriuatur. Ver. in buc. & molli circū est ansas amplexus achanto, & in eodem opere: mixta que ridentis colocasia fundet achanto. quod vero defensores Verul. asserunt illud. Virgil. in. iij. Geor litoraque alcyonem resonant achātida dumi. Ego nescio cur Vergiliano codici tāta iniuria debeat fieri, vt pro defensione falsitatis detracta, et, cōiunctione, velint illum corrūpere, nam in omnib⁹ libris legitur & achantida dumi. Acha nomen proprium viri de quo in lib. Iosue. Pruden. in spychomachia: cū victor concidit Acham. Acer quoque ideo posuimus, quoniam pro arbore primam breuiat, facitq; in Verg. secundo æneidos, præcipue cū iam hic trabibus cōtextus acernis. Acer acris. producit. vt statim dicemus. Macer quoque pro exēplo ideo positum est, quia ab illo deriuatum macero, as. producitur. Ver. heu heu quam pingui macer est mihi taurus in. cruo. Producūt vero acer. is. cre. pro fortis & vehemens. Ver. v. æneid. acer anhelanti similis Acis vir & fluuius. Ouid. xiij. meta. acis. erat fauno nympha que Semithide cretus. Clau. tamen breuiabit de raptu, lucus erat prope flumen acis. Bacharo nomen ꝓ prium viri apud Mar. & Ausonium. Brachium. ij. Idem. xv. concaua littorei si demas brachia cancri. Brachæ bracarū. Mart. quam veteres brachæ britonis pauperis, & quam. Cacabus cacabi, pro olla co quinaria dicta a feruoris sono Papi. in syluis, alborum calicum atque cacaborum. Nam carmē est phaleuticum. Cacus. i. Ouid. j. fasto, cacus auentinæ timor, atque infamia syluæ. Ver. quoque, vij. eneid. semp produxit. Ouid. tamen in. libr. ix. metamor. breuiauit dicens: bis cacus horrendum tiberino in gurgite monstrū. Cacabo cacabas. Ouidius de philomēa, cacabat hinc perdix, hinc gracitat improbus anser. Dacus. i. Luc. in primo, hinc dacus premat, inde getes. Vergilius secundo Georg. & coniurato descendens dacus, ab istro. Daces vel daca ridem autores alijs in locis breuiarunt. Verg. viij. æneid. indomitique dacæ & pontē indignatus araxes. &, Luca. in vij. & vetitos errare dacas in mœnia ducat. Potest tū illis in locis legi dahas, qui sunt populi scythiæ asiaticæ Ponponio, Plinio, Syllio, Facundus facunda facundiū, & facundia. Iuue. cuius erant mores qualis facundia. Gracito. as Ouid. de philo. hinc gracitat improbus anser. Machina machinæ. Ver. iiij. æñ. mineq; murorum ingentes, æquataque machina cælo. Macero macero as. Lucretius, maceret inuidia ante oculos illum esse potentem. Hora. primo carmi. Quam lentis penitus macer ignibus est enim carmen asclepiadeum. Prisciañ. tamen in perihege si breuiauit dicens, frangitur hircino maceratus sanguine tantum. Pacuuius, ij. Persius. sunt quos Pacuuius & verrucosa mere tur antiope. Pachynus pachyni. Ouid. xiij. metamor. quibus imbripheros versus pachynus ad austres. Verg. tamen breuiabit in. iij. æneidos, præstat trinacrij, metas lustrare pachini. Idem in septimo eneidos Dardaniam, siculo prospexi ab vsque pachyno. Placo placas. Idem in secundo æneidos, sanguine placastis ventos, & virginæ cæsa. Racipolis nomen proprium viri. Lucanus in quinto, gelidæ dominum racipolim ore. Trachin trachinis. Ouidiu. xj. metamor. Herculeā trachina iubet. Thraca thrace. l. ce. ces. Horra. primo epistō. thraca ne vos ebrusque niuali compede vinctus. Vacia & vacienus. Mar. docti patria narbo vacieni. est enim carmem phaleuticum. Vacini. Verg. in buc. Alba ligustra cadunt vacinia nigra leguntur. Vacillo vacillas. Ouidius, spes mea vacillas. Lucrecius. in primo, imbribus, vt tabe membrorum arbusta vacillent. Zacharias. Ausonius. Zachariæ iusti linguam. p. l. ¶ A. añ. d. breuis est vt vadum, quod est a vado vadis in quo prima producitur. Ver. primo æneidos: illiditque vadis, atq; aggere cingit a renæ. Adrastus. Ver. sexto æneidos: parthenopeus, & adrasti pallentis imago. Preuiat dē duxit dicens quadrupes, & frena iugo concordia fero. Spado spadonis. Iuuenalis, cum tener vxorem ducat spado. Arator Cardinalis produxit dicens, præuius hic spado est.

¶ Producunt vero Adam primus generis humani parēs. Sedulius in paschali⁹. Gaudia lōga metamimā qui deflemus in Adam Ausonius tamen breuiat dicens, deceptum que adiuxit Adam nos fera neporum. Adria pro mari Adriatico semper (quod legerim) producit primam. Lucanus in. v. sonat ionio vagus Adria ponto. Caduceus, & caduciferi. Ouid. vij. meta. positis caduciferi alis. Iuuena. breuiauit dicēs: vfolatō pœna caduceo. Georg. valla caduceo legit. Clades cladis. Verg. ij. æñ. quis cladē illius noctis, quis fūnera fando. Fadus nomē ꝓpriū vfri apud Vergi. Et Padū hebesumque subit. Gades gadium. Lucanus in. iij. Occanūq; negat solas adnitere Gades. Ladō. onis fluuius arcadiæ. Ouid. j. metamor. dōec arenosi placidū ladonis ad amnē. Rado. is. Verg. v. æñ. Radit iter liquidū interior, atque ab eo deriuatum radix radicis. Idem. ij. Geor. truditur e sicco radix oleagina ligno. Spadix. icis. Idem. iij. Geor. honesti spadices, glaucique color deterrim⁹ albo. Suadeo suades. Idē in buc. sæpe leui somnū suadebit inire susurro. Trado tradis. Idem in eodē opere. Nō, verū egonis, nuper mihi tradidit egon. Traduco traducis. Idem in tertio Georg. post partum cura in vitulos traducitur omnis. Gradiuus. i. tum prima lōga reperitur. Verg. iij. cñ. gradiuumque patrem, geticis qui præsider aruis. Iuue. hæc tetegit gradiue tuos vrtica nepotes, Luca. in. j. quid tantum gradiue paras. tum eandem breuiat, vt apud Ouid. vi. meta. Et gen⁹ a magno ducēs tem forte gradiuo. & Valerius flaccus. in. iiij. argo. magnoque exorta gradiuo. ¶ A. ante. breuis est, vt vafer vafra vafrū. Persius, omne vafer vitium ridenti flaccus amico. Afra nius quoque breuiat Ausonius, quam toga facundi scænis agitauit affrani. Afer afra afrum, sunt qui per. f. scribant. a producit primam. Mart. rideris, multoq; magis traduceris afer. nos vero per, ph, semper scribimus.

Producunt vero. Adam. Caduce⁹ caducei. Clades cladis. Fadus fadi. Gades Gadiū. Ladō ladonis. Rado radis Rad. x radicis. Spadix spadicis. Suadeo suades. Trado tradis. Traduco. ducis Vado. is. Gradiuus indifferentem habet.

A. ante. f breuis est. vt vafer vafra vafrum. afer vero producit.

A. ante. g. breuis est, vt ago agis, plagæ. arum, proreti, & pro regiōe, plaga plagæ. Producūt agea ę. Agalma agalmatis. Bragada bragadę. Fag⁹ fagi. Flagito. Flagitiū. Fragrum fragri. Fragor fragaris. vnde suffragor & refragor. Lagus. i. Magalia magaliū. Mago magonis. Pagus. pagi. Pagina paginæ. Plaga plagæ ꝓ vulnere. Sagus. i. Saga. æ. Strages. is. Stragulum. i. Tragula æ. Vagio. is. Vagina. æ.

A. ante. l. breuis est, vt Malus mala malū. Alo. is. Producunt vero Ala alæ. Ales alitis. Alea aleę. Alecto alectus. Alia aliæ flu. Balena balenæ. Balista balistæ. Balo. las. Calo. onis. Caligo. as

¶ A. ātc. g. breuis est, vt ago agis. & plaga, p reti. Verg. Georg. iiij, retia rara plagæ lato venabula fero. & plaga pro regione. Idem in, j. æthera quos lapsa plaga Iouis ales aperto. Pro vulnere vero (vt statim dicemus) primam producit. Agrippa. Manilius lib. j. aules Agrippa stetæ, veneriſque ab origine proles. Producunt vero agea ageę quāquā ab agēdo dicatur, significatque nauium foros. Ennius, multa foro ponens ageaque repletur. Agalma agalmatis. Martianus, habitu qui agalmatha firmant. Bragada. æ. fluuius Asphricæ. Luca. in. iiij. que se bragada. Fagus fagi. Verg. in buc. tytire tu patulæ recubās sub regmine fagi. Flagito flagitas. Vergil. in. xij. notumque efflagitat ensem. Flagitium flagitij. Horat. j. ser confiſtit sumptus negletis flagitium ingens. Fragrum fragri. Verg. in buc. qui legitis flores & humi nascētia fragra. Fragor fragaris, quod verbum non est in vso, sed ab eo composita suffragor suffragaris, & refragor refragaris. Ver. in priapeia. copia me perdit, tu suffragare rogatus, & ab eo deriuatū suffragiū. Ouid. ij. de pōto. grata quidem hęc sunt animo suffragia nostro. Lagus lagi. Iuu. Ad Pharō & Nilum famosaq; mœnia lagi. Magalia ium. Verg. j. cñ. miratur molem æneas magalia quondam. Mago. onis. Silius. lib. v. focem miser magonis in re. Pagus. i. Hora. j. epist. quis circū pagos & circū cōpita pugnax. Pagina. ę. Mart. lasciua est nobis pagina, vita proba est. Plaga ꝓ vulnere siue ictu. Ver. iiij. Geo. multa reluctāti obstruitur, plagisque perempto: Sagus, a. um. vnde est præsagus. a. um. pro eo quod est diuinus. & præsagire diuinare. Hora. ij. epist. somnia terrores magicos miracula sagas. Luca. in ij. aut te, præsage malorū. Antoni. Sagana tū, quod videtur ab eo quod est saga deriuari. Hora. j. ser breuiauit dicēs, cū sagana maiore vlulātem pallor vtrāque, Strages. is. Verg. vi. æñ. prouubuisse super confusę stragis aceruū. Stragulū. i. Martem gyrotat, facit hāc tragula febrē. Tragula. æ. Silliūs. iiij. puni. Cui tragula semper fulmineā arma bat celebratū missile dextrā. Vagio. gis. Ouid. x. meta. reddit onus, vagitq; puer. Idē in epist. canaces, Philomena, glauciæ & catulus, sed lepores vagiūt. Vagina, æ. Oui. vagina decipit ensem. Flagro. as. flagrāda & flagrū natura breuiare inde intelligere licet, quid flagellū breuiat. Hora. j. ser. nec scutica dignā horribile sectere flagello. A. ante. l. breuis est, vt malus. a. um. ꝓ nō bon⁹, nā in alijs significationib⁹ pdit cit, vt euestigio dicemus. Thales. etis. Iuuena. mīte thaletis ingeniū. Sidonius produxit dicēs. Thales hoc etiam numeris inquirit & astris socius. Quartus anaxagoras thaletica seruat. Producunt. vero ala alæ. Vergilius. iiij. geneidos: hic primum paribus nitens Cyllenius alis. Ales. itis. Idem in moreto, excubitorq; diem cantu prædixerat ales. Alea aleę. Hora. ij. ser. pene raro hæc alea fallit. Alecto. us. Verg. vij. luctifica alecto dirarū a sede sororum. Alia alię. flumen Italiæ. Idem, quouscq; secans infaustum interluit. Alia nomen. sunt, qui per duplex. l. scribunt allia. Balena balenę. Iuuenalis, quantum del phinis balena Britannica maior. Balista balistæ. Sillius primo punicorum, Phocais effundit vastos balista molares. Sunt qui hanc teraturam græcam sequuti ballista per duplex. l. scribant. Balo balas. Vergilius primo Georgicorū, balatūque gregę fluuio mersare salubri. Oui. de philo. At pia balat ouis. Calo calonis. Horatius primo sermo. hunc perminxere calones. Caligo caligas, & ab eo deriuatum caligo caliginis. Vergil. ij. æñ. caligat nubem eripiam. Iuuē. Et gen⁹ humanū damnat caligo futuri. Nā quod quidā ex Sillio lib. xij. afferūt, ad iuxta caligante situ. legēdū est ꝑpostere, iuxta ac calligāte situ. Frustra quoq; excipiūt qdā. Callū. i, & ab eo cōposita, & callisto & alia a callos, eos, quod est pulchritudo, cōposita, cum per duplex. l. scribantur.

Halo halas,ā quo eſt halitus,tus.Mart.halat & immodico ſexta Neronis calet. Vergil.in ſeptimo,talis eſt halitus atris faucibus effundens.Halex halecis.& halec halecis. Martia.capparis & putri cepas halece natantes.Hor, in,j.ſermo.ſi ſer halec ſecula coa,Malus,i.pro arbore pomifera vel pro arbore nauis. Ver. ij.Georgico.fœlicis mali,quo non præſtantior alter.Idem.v. gneidos,ingenti manu malum de naue Sereſti.Maliū quoque pro pomo.Idem in bucoli.malo me Galathea petit laſciua puella,Mala malę. pro mādibula.Idem,vij.gneid.& violare manu malisque audacibus orbem, Palatium,ij.quod tum prima longa,tum breui reperitur.Breuii,vt apud Verg.i. Georgic.quę Thuſcum Tiberim,& Romana palatia ſeruas. Quid. primo metamorphoſeos,haud timeam magni dixiſſe pelatia cęli longa. Papi.in primo ſyluarum,dum neua contemptis ſurgāt palatia flammis. Martialis inde ſacro venerāda petes palatia cluuo.Sed hæc autorū differentia poteſt eſſe ex eo,quod ſunt,qui putēt palatiū a balatu ouium eſſe dictū,ſunt: qui a pallāte.qui ergo producūt per duplex .ll. pallatium ſcribere debent.Palus. Iuue, aut quis non vidit,vulnera pali,Palor.aris,Vergilius quinto gneidos . Demoleus curſu palantes troas agebat. nam hoc verbū multis in locis.Liuius expreſſit.vt libr.v. ab vrbe. vagique per agros palātur,Pala palæ.Columela in horto,verſetur robore palæ. Palliū quoque poſitione duplici.l,pducitur, neque obſtat quod quidam afferunt illud. Auſonij, Molle aurum palliis gręcia texe tuis.nā ſyneſis eſt duplicis.i. aut potius legendum eſt palis ab eo,quod pala,palę.Qualus.i. Vergilius ſecundo Georgic,tale dabit ſpecimē tu ſpiſſos vimine qualos,& Colume,ipſe ſerens holitor deductos pondere qualos.Cui⁹ diminutiuum Propertius breuiauit dicens libro.iiij.& iniquis penſa quaſillis,Qualis,e. Vergil.primo gneidos:qualis in Eurotæ ripis,aut per ſuga cynthi.Talus,i.Horatius primo ſermo.quarum ſubſuta tales tegit inſtita veſte.Talis,e. Vergilius primo æneidos,talis erat dido,talem ſe læta ferebat.& ab eo deriuatum talio talionis, Mart. corrūpit ſine talione cęlebs. ¶A.ante.m.in diſſyllabis producitur.Breuiat vero amo.as.& ab eo deriuata amor.amicus.Chlamis.idis.Verg.v. æn.victori chlamidē auratā,quā plurima circū.Fames,is. Idem vij,hæc erat illa fames.Hamus.i.apud Iuue.breuis reperitur,cū apud reliquos autores ſit longa:ait enim diſpoſitis prædiues hamis.Sunt, qui dicant poetā feciſſe ecchliſim abiecta.s.cum vocali,qua ratione ſupra diximus.Samos.i.Idem in.j. poſthabita coluiſſe ſamo.Tamen.Iuue.non tamē inuideas vati. Lamus viri nomen proprium breuiat,vnde lamiæ dicti,Hora.Aeli vetuſto nobilis a lamo. Et nomina polyſyllaba vt mamilla.Iuuenū in meroe craſſa maiorem infante mamillā.nam mammas,a quo eſt diminutiuum, per duplex,m.ſcribitur Amita,æ. Perſius:iam reliqua ex amitis patruelis nulla proneptis.Scamander. Catullus.tectis cręt magnis virtutibus vnda ſcamandri.Homeri tamē interpres produxit dicens:fluxus quod gemmis ſcamander fontibus exit,Producunt vero amentū amenti.Sillius.ix.puni & velut amēto contorta haſtilia turbo.Amineum vinum,Verg. ſunt amineæ vites firmiſſima vina. Auſonius:qui ſolus chium miſcet & amineum.Lamina.næ.Verg .i. Geor. tum ferri rigor atq; argutæ lamina ſerræ .Lamentor.taris.Idem,ij,gñ.Troianas vt opes & lamētabile regnum.¶A.ante.n.in diſſyllabis producitur. vt planus plana planum.Planus tamen nomen viri proprium breuiat, vt ſtatim dicemus.Manes quoq; pro animis ſiue inferorum diis Lucretius tamen breuiauit dicens:& nigras mactāt pecudes. Manibuſq; deiſq;.Anus pro podice producit.Anulus quoque & Anellus.Breuiant quoq; anas anatis. Martialis:tota quidem ponatur anas,ſed pectore tantum.Anus.us,Idem:cum ſis anus coniux,& ſint tibi mortua membra·Canis,is. Verg.in Bucol. Notior vt iam ſit canibus non Delia noſtris.Cano.is. Idem, Arma virumq; cano.Canis,fluui.Sillius:li,viij,& canis & rubico.Manus.us,Idem.in.ij.Ecce manus iuuenē. Planus planum.pro ſeductore. Horat.j.epiſto. nec ſemel irriſus triuijs attollere curat fracto crure planum . Breuiant quoq; ab ana præpoſitione græca compoſita,vt analecta.orum. Mart.otia, ſed ſcepis nunc analecta dabunt.Anaglypha.orum,Idem,& mēſis anaglypha de paternis.Et polyſyllaba,vt animus.i.anubis.idis. Producunt vero Anulus.i.Iuuen.anulus fidemens,& ſeruas curre per Aſpes.Canabis.is.Perſius: tibi torta canabe fulta cœna ſit in tranſtro.Danubius.ij.Ouid.de ponto.cedere Danubius ſe tibi Nile negat. Ganeo. onis. Iuue. ſed laudem ſiliquas occultus ganeo pultes. Prudentius tamen breuiauit in pſycho .Iaxa ganeonum lege teneri . Idem in Amarti. vegetamq; gulam ganeonis ineſcent. Ianua ideo prodicitur, quia a Iano deriuatur.¶A.ante.p.breuis eſt.vt apis pro volucri ex inſectis, nam pro api boue ægyptio producitur,vt ſtatim dicemus.Ouid.xiiij.metamor.non apis inde tulit collectos ſedula flores . Aprilis. Mar.in menſem rogo differas Aprilem.Apricus aprica apricum.Horatius:gaudet equis canibuſque & aprici gramine campi.A plauſtrum Manilius in primo, incipit argiuamque ratem per apluſtra ſumma. Daphne daphnes. Petronius,& baccis redimita daphne tremulaque cupreſſus. Producunt vero apis bos. Lucanus in.ix.& facer in cineris magni mactabitur apis.Apulus apula apullum.Idem in.v. Apulus adriacas exit garganus in vndas,Horatius in primo ſermonū,ſequor hūc Lucanus, an apulus anceps,

Halo.as.Halex.ecis.malus arbor.malum pomū.mala,p mādibula Palatiū.ij.Palus.i.Palor. Pala.æ.Qualus,i.Qualis.e.Talus tali.Talis.e. Palatum mediam habet.

A.ātc.m.in diſſyllabis,pducitur.vt Fama.æ. Breviant vero Amo.as.Chlamis.idis.Fames.is. Samos.Tamē.Et polyſyllaba.vt Mamilla.ę. Amita.æ.præterquā Amentum .i. Amineū.i. Damœtas.æ.Lamina.æ.Lamētor.ris.Mamercus.i.Mamertius.i.Mamura æ.et Mamuri⁹.ij. & Bamura æ.Hamus.i.indifferentem habet.

A.ante.n.in diſſyllabis producitur.vt San⁹.a.um. Plan⁹.a.um.Breuiāt vero.Anas.atis.Anus.us. Canis.is.Cano.is.Canis fluui.Man⁹.us.Plan⁹ i,p nebulone,& ab ana præpoſitione græca. cōpoſita,vt Analecta.orū.Anaglyphū.i.Et polyſyllaba,vt Animus.i.Anibis.idis.præterēa Anulus.i.Canabis.is.Danubi⁹ danubij. Ganeo ganeonis,quæ producunt.

A.ante.p.breuis eſt,vt Apis.is.nap⁹.Vapid⁹.ida. idum.Producū vero Apis Bos.Apulus.a.um.

Apulia apuliæ.A pœnin⁹ a pœnini. Apidan⁹ apidani.Aphrica aphricæ. Crapula crapulæ. Caper⁹ caperi.Papę.Papilio papilionis.Papo papas.Rapū rapi.Sapo ſaponis.Sapis.is.fluuius.Saperda ſaperdæ.Vapulo vapulas.

A.ante.q.breuis eſt,vt Aqua aquæ.Laqueus.i.

A.ante.r.breuis eſt.vt Ariſta ariſtę.Haruſpex haruſpicis.Hara harę.Producunt vero.Areo.es. Area arcę.Ara aræ pro altare.Arados.Bariū bariį.Baris baridis.Caria cariæ. Carica caricæ.Glareæ.Larius lariį.Lariſſa lariſſe.Nares. ium.Naricia.æ.Pareo.ēs,Et nomina adiectiua in.arus.a,um.vt Clarus.a.um.Varus.a.um.

A.ante.s.breuis eſt,vt Aſia aſiæ.Caſa.æ.Producunt. Aſi⁹ aſia aſium.Aſis aſidis.Aſop⁹ aſopi. Baſium baſij.Caſe⁹ caſci.Naſus.i.Naſo,onis Phaſis phaſidis.Paſithea.Saſon.onis.

A.ante.t.breuis eſt,vt Quater & quaterni.Nato. as.Producunt vero.Aragen.enis.Atina atinę.

Apulia.æ.Idem in eodem,incipit ex illo montes apulia notos.Idem tamē in.iij.car.breuiant dicēs:nutriscis extra limen apuliæ.Eſt enim carmen alcaicum conſtans ex penteimeri iambica & duob⁹ dactilis. Sunt,qui appulus & appulia,cū producitur,duplici,p,ſcribāt. A peninus. Vergil.xij.gñ.vertice ſe attollens pater a pœninus ad vndas. A pidanus.i.Proper.qualis in herboſo cōcidit apidano. Aphrica æ.quod vero primā natura longā habeat,argumento eſt.apher.ra.rum. Verg.iij. Geor.armēturius apher agit tectūq; larēq;.Crapula.ę. Seren⁹.ac male cui geſtus ſi crapula ſquiet eſcis.Caper⁹.i. Ouid. iij.faſto. & tuus eſt idē Capete factus auus. Idētamē.xiij.met.breuiauit dicēs,ex illo poſt hūc capetuſq; capſoq;.Papilio.onis. Ouid.xv met.ferali mutat cū papilione figurā. Papo. as.& papas apud Perſiū,& Iuue.,pducūt. & Papus apud Lucretiū ideoq; p duplex.p.cō ſueuit ſcribi.Papos interpretatur auus,& papa.æ.pro pōtifice maximo,qđ inde videtur deriuatū,Papi⁹ quoq;,vnde lex papia & papini⁹ producūt.Auſonius, papia lex placuit, Iulia diſplicuit.Sidonius,ne quid papini⁹ tu⁹ meuſq;.Rapum.pi.Marti . hæc tibi brumali gaudentia frigore rapa.Sapo.onis.Seren⁹,ac trito ſapone genas purgare memēto. Sapis. flu.Italiæ,Luc.in,ij.Cruſtumiūque rapax,& iūctus ſapis iſauro.Saperda,Perſi⁹,en ſaperdā adueho pōto. Nec obſtat quod a ſapore, inquo prima breuis ē autore feſto, deriuat. Vapulo.las.Iuue.ſtrixa ē,,vbi tu pulſas , ego vapulo tm.¶A.ante.q.breuis eſt,vt aqua aquę.Tametſi ab equus.a.ū deriuat . Laque⁹ laquear,aquila aquilo.¶A.ante.r.breuis eſt vt Ariſta ariſtę.quāquā ab aredo deriuatur. Verg in buc,poſt aliquot mea regna videns mirabor ariſtas.Ares,quod interpretatur Mars apud græcos,indifferentem habet.Mart.ſed græci quibus eſt nihil negatū,& quos a res ares de ſit ſonare. Charites quoque breuiauit & chariſtia ſerta,quāquā inde carus.a,um.ducatur.Ouid.ſecundo faſto.proxima cognati dixere chariſtia chari. Harūſpex quoq;,quod ab ara & aſpiciēdo cōponitur.Iuu.Cōmēdare volet,varicoſus ſiat haruſpex. Produciſſ vero areo.es. Ver.Aret ager vitio morīes ſitit reris herba.& ab eo deriuatū a rea areæ .&.ara.æ. verſ.ij.Geor.area tū primū ingēti eſt equanda cylindro.Idē.æn.Saxa vocāt Itali,me dijs q̄ in fluctib⁹ aras.Barū.ij.Hora.j.ſer.via peior ad vſque bari mœnia piſcoſi.Baris.idis.Proper, baridos & cōtis roſtra liburnar

Atys.Ouid.x.met.ſi quidem cibeleius atys.& Perſius,berecynthi⁹ atys.de alio tamen aty Ouid. v.meta.dixit,erat indus atys,quem flumine gãge.& a cata præpoſitione græca compoſita,vt cathedra catholicus. Sidonius tamen,& Prudentius primã produxerunt.Catena quoq;quanquã Mart.dixit,expectãt curæ catenatiq; labores. Atella,æ.Sillius in.x.puni.iamq; atella ſuas iãq; & gallogræcia adegit.vnde atellanus.a,um.Iuue.ruſticus ex odio riſum mouet atellanę. Ater.a.um.Vergil.primo æneid. teucrorũq; alios,ater quos æquore turbo.Catullus,i.viri nomen.Sillius.viij.puni.hinc tibur catille tuum,Chratis chratidis flu.calabriæ. Ouid. xv.met.Chratis & hinc ſibaris noſtris conterminus oris.De alio eiuſdẽ nominis prima breui dixit in,iij.de põto,huc lycus,huc ſagaris,pœnuſq; hiſpaniſq; chratiſq;.Cratis.is. Vergil.primo Geor.arbuteæ crates & myſtica vannus iacchi.Crater crateris.Idem in.j.gñ.crateres magnos ſtatuunt,& vina coronant. Clatrus i.Hora.in poe.obiectos cauęq; valuit ſi rũpere claros.Frater.tris. Ver.j.gñ. frater vt æneas pelago tuus omnia circũ. Fatum.i.quod ideo producit,quia a participio huius verbi faris vel fare deriuatur.Gratus. a.ũ.aquo deriuatur gratia gratulor & gratior. Verg.populus alcide gratiſſima vitis iacho. Latus.a.um.quod videtur eſſe participium a fero,atq; ideo producere primã. Idẽ. j.gñ.littoraq; & late populos ſic vertice cęli Laterna.æ.quod licet a latẽdo deriuatur, nihilominus primã producit.Mart. Dux laterna viæ nunquid ſum fuſcior.Lotona,æ.Vergilius primo.æneidos. Latonæ tacitum pertentant gaudia pectus.Mater matris.Idem in eodem:cui mater media ſeſe tulit obuia ſylua.Materia materię.Idem.ij.eneidos:iacet omnis ad vndam materies.Maturus.a.um.Idẽ in buco,maturæ vinitor vuæ. Matutinus matutina matutinum.Idem in.viij.eneidos. Et matutini volucrũ ſub culmine cãtus. Natus.i. pro filio,nata pro filia,natalis,& natura ideo producunt,quia a participio natus nata natum deriuantur. Pratum.i. Verg.in buc.huc ipſi potum venient per prata iuuenci.Patagia.æ.fluuius Siciliæ.Vergi.iij.gñ. vitio prꝛeteruehor oſtia ſaxo patagię,non patagia,vt dicit Serui.& poſt illũ fere oẽs,ſed patagiæ. vt ge. merula.Saturnus.i.Idẽ.j.Georg.frigida ſaturni quo ſeſe ſtella receptet.Statera.æ.qđ nomen Verulanus dicit primã producere,nõ perſuadet mihi:cum Mart. libr.x.in carmine phaleutico ſcribat,nõ ergo eſt manus iſta,ſed ſtatera.Vates.tis.& ab eo deriuata vaticinor & vaticanus & vaticinium. Ver.iiij.eneid. heu vatũ ignarę mentes,quid vota furentẽ? Iuuena.& vaticano fragiles de monte patellas. ¶A.ãte.u. conſonantem breuis eſt,vt auis, tametſi ab a & via cõpoſitũ videatur,quemadmodũ & auius.a.ũ. ſed hoc producit,illud vero breuiat. Verg.ij.Georg. Auia tũc reſonant auibus virgulta canoris.Claua.æ. Clauis.is.atque ab vtroque clauiger tam is qui clauam,quam qui clauem gerit.Ouid.xv. metamorph. clauiger alloquitur lapidoſas eſaris vndas.Clauus.i. Vergil.v.æneidos, hortaturque viros,clauſoque ad littora torquet.& Iuuena.clauus mihi militis herer.Dauus.i.Hora.intererit multũ dauus ne loquatur,an heros.Dauid quoque.Sedulius in paſchali produxit dicẽs,cæcatos clamare viros filĩ inclyte.Dauid,Nos tamen libĩ.breuiauimus cũ in tertia declinatione ſcripſimus,noſtri dixere dauidis.Flauus,a.um.Verg. primo Georg.Flaua cęres alto ne quicquã ſpectat olympo.Gnauus.a.um.Ouid.primo de põto, det mihi formoſa gnaua iũuenta manu.Inde ignauus.a.um. Verg.hyems ignaua colonis. Gauiſus.a.ũ. Propertius,non tta Dardanio gauiſus atrida triumpho.Lauinia lauiniq.lauiniũ.i, Verg.vii.eneidos, & iuxta genitorem aſtat lauinia virgo.Idẽ in primo.Italiam fato profugus lauinaque venit. Idem tamen in eodem breuiauit dicens.Imperio explebit,vrbẽque a ſede lauini tranſferet.Mauors mauortis.Ouid.ſexto metamorphoſeos,cecropia palas ſcopulum mauortis in vrbe. Ouidius, ſic ego,ſic poſita dixit mihi caſſide mauors.Vergil.tertio æneidos,terra procul vaſtis colitur mauortia campis,Mauis ſecunda perſona abeo quod eſt malo ídeſt magis volo. Horatius primo ſermo.an tibi mauis inſidias fieri,pretiumq; aluelier vnius ob iram.Idem.vi.gñ.nauita ſed triſtis nunc hos nunc accipit illos.Idem quoque.i.eneidos,tyrrhenum nauigat æquor.Pauo pauonis.Claudianus,patricius roſeis pauonum ventilat alis.Iuuena. & crudum pauonem in balnea portas. Prauus praua prauum.Horatius in poeti.non magis eſſe velim, quam naſo viuere prauo.Suauis.e. Vergilius.in buc.Suaue rubens hyacinthus.

FAnte.b.breuis eſt,vt trebia trebię.nebris nebridis.Hęc duo poſuimus, quia trebiam cum trebula Seruius cõfundit,hãc itaque poſuimus in exceptione,illam vero pro regulę exemplo. Nebula nebulæ,ebulus ebuli,lebes lebetis,ebenus ebeni.Gehenne.arũ.Auſonius,& Lucanus breuiant.Idem tamen Auſonius produxit dicens,niguida pyrenes & pinea gehennarum. Hebrus quoque breuiat.Sed necain Oeta,& hydra vires poſuit & notos Hebro.Vergilius poſitione produxit dicens, volucremque fuga prꝛeuertitur hebrum.Producunt vero Creber.a.um. Verg.quinto eneidos,creber vtraque manu pulſatverſatque dareta Crebren⁹.i. fluꝛ.Ouidius.xj.metamorpho.aſpicit Heſperien patria crebrenida ripa. hoc eſt crebreni filiã.Debeo & debilis ideo producunt,quia a de prępoſitione & habeo. es. cõponitur,vt ſupra dixit. Flebilis quoq;quia ſequitur proportionem verbalium in.ebilis.deſinentium, vt debilis.ex plebilis,& quod modo diximus debilis.Gleba glebæ.Vergilius.i.eneid.terra antiqua potens armis atq; vbere glebæ.Hebe hebes.Ouid.ix:metamorpho.hoc illi dederat iũonia muneris hebe.Rhebus .i. nomen proprium equi apud.Verg.x.æñ. Rhebe diu,res ſi qua diu mortalibus vlla eſt,ſunt qui per.oe.diphthongon ſcribant rhœbus.

Atys.yos.Atella.æ.Ater atra atrum.Catillus. Chratis,idis.Crates.is.Crater.eris.Clarꝛ.i.Frater.is.Fatum.i.Gratꝛ.a.um Latus.a um. Laterna.æ.Latona.ę.Mater matris.Materia.æ.Matur⁹.a.ũ.Matutin⁹.a.ũ.Pratũ.i.Patagia.æ, fluui⁹.Saturn⁹.i.Vates.is.Vatican⁹ vaticani.

A,ante.u.cõſonãtẽ breuis eſt.vt Auis. Producũt vero Auius.a.ũ.Claua.æ.Clauis.is.Clauꝛ claui.Dauus.i.Hauus.a.um.Gnauus.a ũ.Gauiſus a.um.Lauiniũ.i.Lauinia.æ.Lauinus.a.um.Maiors.ortis.Mauis a malo.Nauis.is.pauo.onis. Prauus.a.um.Suauis ſuauc.Suauius.

FAnte.b.breuis ẽ.vt Trebia.ę.Nebris.bridis Producunt.vero.Creber.a.um.Crebrenus.i. fluui⁹.Debeo.es.debilis debile,Flebilis flebile Gleba.æ. Hebe.es.Hebeſus hebe. Rhebus.i.

Sebeth⁹ ſebethi.Trebula trebulę.Thebę thebarum.Thebe thebes.Imo omnia græca, quæ per eta ſcribuntur.

E.ante.c.breuis eſt,vt ſecus pecus.Producũt vero Secius prominus ſecurus ſecura ſecurum.Græca quoque,q̃ p eta ſcribũtur,omnia,producũt.vt Echo echus.Cecubũ.i.Lechytus,i.Theca.ę.Et ab eo cõpoſita.vt Dactylotheca.Pynacotheca

E.ante.d.breuis eſt.vt ſedeo.es.,producũt vero Credo.is.Cedrus.i.Cedo.is.ceſſi.Pedo.is:ſedul⁹.a.ũ.ſedes.is.ſeditio.onis.Et græca,q̃ peta ſcribũtur.vt Medea.æ.media.æ.rheda.æ.

E.ante.f.breuis eſt.vt Nefas,nefandus,nefarius.

E.ante.g.breuis eſt.vt Lego.gis,Rego.gis.Tego.is.Producũt vero Lego.gas.Pegaſ⁹.i,Regula.æ.Regulus.i.Regina.æ.Rhegiũ.ij. Tegula.æ.

E ante.l.in diſſyllabis lõga ẽ.vt Chela.ę.Breuiãt vero Chelys.ys.Celer.is.c.Gela.æ. Gelu indeclinabile.Lelex lelegis.Helix licis.Et a meli, hoc eſt,melle.& a melan,quod eſt nigrum,cõpoſita & deriuata.vt Melilothos.i. Melãthiũ melãthij.ſcel⁹.eris.Telon.onis.Velim.is.velit.

Sebethus.i.flu.Papi.pri. ſylua cubois & pulchra gaudens ſebethus a lumna. inde Verg,vn,gũ.ſebethis. idis.fecit dicẽs.Oebale,quem genitrix telõ ſebethide nympha. Trebula.æ.opp.in agro reatino,& ciuſdẽ nominis iuxta cruſtuminũ colonia Romanorũ.Mart.v.epigra.humida qua gelidas ſubmittit trebula valles,& rurũ in diſtichis,Trebula nos genuit,cõmendat gr̃a duplex.Thebę.arum.pro bœotiæ vrbe, vnde eſt thebanus & thebe,es,vrbs Aegypti,& vnde thebę⁹.Ebrius.a.um.& febris.is.ideo ſuſpicamur producta habere primã:quia ſemp lõgę reperiuntur.Nebris vero primã breuiat,quia per e pſylon ſcribitur a græcis,quod ſi in carmine longa reperitur,illud erit poſitione nõ natura,vt Fracaſtor⁹ maturãti⁹ putauit.¶E.ãte.c.breuis eſt,vt ſecus pro aliter,pec⁹.oris.vel pecudis.decet.iccur. Echiõ vero vn⁹ ex ſuperſtitibus terrigenis apud Ouidium breuiat.iij.meta.Et cognominis eiuſdẽ apud Iuuena.Accipis vxore,de qua citharœd⁹ echiõ apud eundẽ tũ Ouid.v.meta.producẽtum legitur: echionq; ſagax quõdã vẽtura videre Producũt vero Secius. Verg.ij.geor. Indulge ordinibus,nec,ſeci⁹ omnis in vngue.Secũ,vt diximus,breuiat.Idem.xij.æñ. haud ſecus accenſo gliſcit violentia turno.Sectrus.a.um.ideo producit,quia a ſe & cura cõponitur,vt ſit ſecurus,qui eſt ſeorſum a cura. Mecum,tecum,ſecum quia componũtur ex me te,ſe.Græca vero per.eta,omnes producũt. vt Echo.us.Perſi⁹,reparabilis aſſonat echo. Cecubũ.i.Mart.cecuba fũdanis generoſa coquuntur amyclis.Thecaæ. & atheca compoſita,vt bibliotheca,dactylotheca,pinacotheca.Mar.ruris bibliotheca delicati.Cecrops vero primã habet mediã. Lucre,ſinibus in cecropis funeſtos reddidit agros : niſi legas ſinib⁹ cecropijs extrita.s.litera.Producũt etiã q̃ per diphthongon ſcribũtur. vt cæcus, græcus,mœchus,œconom⁹.¶E.ante.d. breuis eſt,vt ſedeo.es.cedo,p dic. Producũt vero credo credis,quod a crettum & do cõpoſitum. Vergi,ſexto æneidos,præpetibus pennis auſus ſe credere cœlo.Cedrus.i.Perſius. & cedro digna loquuti.Horati.breuiauit dicẽs:poſſe linenda cedro.Cedo cedis ceſſi. Vergilius in bucoli.omnia vincit amor,& nos cedamus amori.Cædo.is,cæcidi,per.æ.diphthõgõ ſcribitur.Cedo vero pro dic,vt diximꝰ primã breuiauit.Iuuenalis,poſt minor & aliam credas,cedo ſi breue parui.Pedo.dis. Martialis, pedere te malim,nãque hoc neque inutile dicit.Sedulus.a.um ſedo.as.ſeditio.onis.ideo producũt, quod a ſe & dolus,primum a ſe & do das,ſecundum a ſe & itio,tertium interpoſita.d,euphonię cauſã componuntur. Pedor vero,& pedia.&.pædico.as.q̃ a pes,quod eſt puer græce deriuãtur,ideo producũt,quia.ę.diphthongon habent.Et græca quę per.eta,vt Oui.in epiſ.medeę.medea forẽ quod ſi quis ab alto. Et inde medus.i,& media regio,& medica herba,& medicũ pomum.Rheda quoque,nam græci ſuũ eſſe putãt cum tamen Quint.dicat Gallicum eſſe.Iuuena.hic dum tota domus rheda componitur vna.¶E.ante.f. breuis eſt.vt nefas:& inde nefaſtus,nefari⁹,& nefandus.¶E.ante.g.breuis eſt.vt lego.is.rego.ſs.tego.is. Tegmeſſa quoque breuiat.Hora.Forma captiuę dũm tegmiſſę eſt enim ſapphicum carmẽ.Oui.poſtio ne produxit dicens,odimus & mœſtas,tegmeſſam diligat aiax.Producũt vero lego.as.pro eo quod eſt legatum aliquo mittere,& teſtamẽto,preter ſolidã hæreditatẽ aliquid alicui relinquere. Pegaſus,i.equꝰ alatus.Oui.iiij.metamor.pegaſon & fratres matris de ſanguine natos.Regula.æ.tametſi a rego.is.dꝛiuatur,in quo(vt diximus)prima breuiatur. Ver.in moreto,nec ſumptus erat illud opus, ſed regula curæ. Regulus & regina ideo primam producunt,quod a rege deriuantur,in quo prima longa eſt cremento. Sedulius breuiauit primam reguli dicens,poſt regulus nato quidam moriente rogabat. Rhegiũ rhegij. Brutiorum ciuitas.Ouidi⁹.iiij.metamor.liquerat & zanclẽ aduerſaque mœnia rhegi.Tegula,Iuuenalis, vltimus ardebat,quem tegula ſola tuetur.¶E.ante.l.indiſſyllabis longa eſt.vt chela.æ. Verg.pri.geor. Que locus erigonẽ inter chelaſque ſequentes,Breuiant vero chelys.ys.Ouid.in epiſto.ſapphus,inde phœbo chelyn communia munera mittam.Celer celeris.e. Vergilius quinto æneidos,pro tinus æneas ęleri certare ſagitta.Vela,æ,ciuitas & flumẽ Siciliæ.Vergilius tertio eneidos,immaniſque gela fluuij cognomine dicta.Gelu indeclinabile,ſiue gelum geli.Lucre,libro ſexto.dimittit quaſi ſępe gelũ,quod cõtinet in ſe.Lelex lelegis.Ouid.viij.metamorpho.ilia troezenius heros parte lelex alia. Helix helicis, hederæ ſpecies,de qua Plin.libro,xvj.eſt candida & nigra hedera,& tertia,quę vocatur helix, cuius prima ſylaba breuis a Theocrito ponitur in primo edyllio.Et a meli,hoc eſt,melle compoſita & deriuata.vt melilotha,melilothos,melos.Martialis,infanti melimela dato fatuaſque mariſcas.Ouid.iiij,faſtorũ: parce rorem,pars melilothon amat. Lactantius de Chriſti reſurrectione,ſitq; repercuſſo dulcior aula melo. Homerus tamen in Hymnis primam produxit,vt illud Perſij,cantare credas pegaſeium melos.etiam defendi poſſit autore Homero,vt Hermolaus in fine.xxxij,lib.natura.hiſto,dicit. Et a melan, qđ interpretatur niger.vt Melanthion,Melãpus.Columel.Melanthia grata cymino. Ver.iij.geo.phyllirides chiron. amithaoniuſque melãpus.Scelus ſceleris.Iuuenalis:quod ſcelus admiſit? quæ nam hic culpa puellę eſt? Telon telonis.Vergilius ſeptimo ænei.Oebalẽ,quem genuiſſe telon ſebethide nympha ferebat. Velim velis velit.Luca in primo.Accipiam cirrhea velim ſecreta mouentem.

Velut & veluti. Vergil. pri. æñ. at veluti magno in populo cũ sæpe coorta est. Et nomina polysyllaba. vt melior siue sit comparatiũ, siue proprum viri. Mart. En vocant ad cœnam melior te classice rectã. Producunt vero bellua. æ. quãquã sunt, qui per. æ. diphthongõ, sunt, qui per duplex. l. scribãt. Iuuenalis, nimirum consuetam leuiori bellua sumptu Delubrum. Vergil. ij. æñ. hic primum ex alto delubri culmine telis. Elisium. ij. Idem lib. vj. mittimur elisium & pauci læta arua tenemus. Electrum. Idem in buc. pinguia cortice sudent electra myricæ. Idem tñ, vij. ęñ. liquidove potestur electro dixit prima breui & in cyri. lachrymoso parauit electro. Helios, id est, sol cum cõpositis. Mart. flentibus heliadum ramis. Pelegni orũ. Marti. nõ hęc pelignis agitur vindemia prelis. Pelusiũ vnde pelusius. a. ũ. & pelusiacus, ca. cum. Idẽ in distichon: accipę niliacã pelusia munera lentem. Verg. ij. geor. nec pelusiacę curam aspernabere lentis. Pelion. ij. Luca. in. vi. peliõ ponit radijs nascẽtibus vmbras. Silli⁹ tamẽ. iij. puni. breuiaut. Ossaq; cum pelio cũquæ hemo cesserit o thrys. Sunt, qui nõ pelio, sed imido legant apud Papi pelias. adis. Oui. de reme. vulneris auxiliũ pelias hasta tulit. Pelamis. idis. Iuue. & vas pelamidũ aphrorum Spelunca. æ. quę dicitur græce spelæũ. i. Ver. vj. æ nei. spelunca alta fuit, vastoq; immanis hiatu. Idem in buc. certum est in siluis interspellæa ferarum. Selibra. ę. Marti. saturnalicię ligulam misisse selibre. Telephus. i. Iuue. telephus, aut summi plena iam margine libri. Thelegonus. i. Ouid. de põto Telegoni vepa rens vertendis nata figuris. Telemachus. i. Horat. haud male telemach⁹ proles patiẽtis vlixi. Telemus. Ouid. xiij. metam. telem⁹ eu rymides, quẽ nulla fefellerat ales. Velabrũ. i. Hora. ij. sermo cum velabro omne macellũ. ¶ E. ante. m. breuis est. vt emo. is. fremo. mis. femur. oris. nemus. oris. Producunt vero crementum. atque ab eo compositum incremẽtum. Verg. in buco. chara deum soboles magnum iouis incrementum. Demum aduerb. Idem. vj. æñ. sic demum lucos stygios regna inuia viuis. Demo. is. propterea primam produxit, quod a de prępositione & emo cõponitur. Composita quo que a demos, quod interpretatur populus. vt Demosthenes, Democritus, Demophoon. Iuue. eloquium & famam Demosthenis aut Ciceronis. Emathia. æ. Verg. pri. geor. emathiã & latos hemi pinguescere campos. Emolumentũ. i. Iuu nullus in vrbe locus, nulla emolumenta laborũ: Eminus aduerb. Ouid. xij. metamorpho. eminus ingenti resupinum vulnere fudi. Femen feminis. nã qd' Seruius illud. Verg. x. eneidos legit, ocyus ensem eripit a femine. magis placet, vt cum Prisciano legamus, ocyus ensem eripit a femore, quoniã hoc primam breuiat, illud vero producit eandem. Ab hemis quoq; composita & a semis quod ab hemis interpretatur aspiratione mutata in. s. vt hemina heming. hemitriteus. i. semideus. semiuir. i. Persius, fregerit heminas areti ædilis iniquas. Mart. vir tongilius male dicitur hemitriteo. Oui. pri. metamor. sunt mihi semidei, sunt rustica numina fauni. Vergilius quarto æneidos, & nunc ille paris cum semiuiro comitatu, Hemus hemi. Vergilius primo georgicorum, emathiã & latos hemi pinguescere campos. Nemo neminis. Idem nono æneidos, turne quod optanti diuum promittere nemo. Phemonoe. es. Luca. in quinto. Phemonoẽ errore vagã curisque vagantem. Rem⁹ remi, quo nauis impellitur. Vergilius primo æneidos, franguntur remi, tum prora auertit, ab vndis, nã pro Romulo fratre primam breuiat. Idem in eodem, cana fides & vesta, remo cum fratre quirinus. Schema schematis, quoniã per. e, longum a græcis scribitur. Et a semis (vt diximus) cõposita, vt semita. Vergilius quarto æneidos, castigatque moras, opere omnis semita feruet. Temo temonis. Vergil. pri. georgicorũ, huic a stirpe pedes temo protentus in octo. ¶ E. ante. n. longa est, vt vena venæ. veneo venis. Vergilius quarto æneidos, vuln⁹ alit venis, Iuuenalis, summula ne pereat, qua vilis tessera venit. venor venaris. Breuiãt vero bene & benignus. a. um. Horatius, si bene te noui. Idem, quippe benignus erat. Enyo enyus. Martialis, cum dubitaret adhuc belli ciuilis enyo. Enipe⁹. i. Luc. in sexto, sanguine Romano, qua turbid⁹ subit enipeus. Enim coniunctio. Vergilius, hic tibi fabor enim. quãdo hęc te cura remordet. Fenestra. æ. Iuue. cũ pateãt altæ caligãtesque fenestrę. Et a genes siue gennao composita & derluata, vt Genesis. archigenes. genius. genero, genus. Phrenitis. Iuuen. cum furor haud dubius, cũ sit manifesta phrenitis. Penes ppositio. Hor. quẽ penes arbitriũ uis est & norma loquẽdi. nã pene aduerb. primã, producit. Ver. pri. penitusq; procacibus austris. Penetro. as. Idem in. vij. Dardanus ideas phrygię penetrauit ad arces. Penates. Idẽ in pri. illium in Italiã portãs victosq; penates. Penus. us. vel penoris. Idẽ in eodẽ: cura penũ struere. Hor. i. epi. portat frumẽta penusq;. Senex. is. vñ senior & senect⁹. Idẽ in. vj. iã senior sed cruda deo viridisq; senect⁹. Seneca. cæ. Iuue. a Seneca q̃ Piso bon⁹, q̃ Cotta solebat. Senõ. onis. Luca, in. j, nos primi senonũ mor⁹ cym brũque furentẽ. Sthenelus. i. Verg. therſandrus, sthenelusque duces & dur⁹ vlysses. Teneo, es. Idẽ in. j, sed mihi sorte datũ, tenet ille immania saxa. Tenor, oris. Ver. alitũ ve habuisse tenorẽ. Tenuis. e. Idẽ in. iiij. gein tenui labor, at tenuis nõ gloria, si quẽ. Tenus ppositio. Idem in. ij, eneid. capulo tenus abdidit en ẽm.

Velut veluti. Et nõina polysyllaba. vt melior
Producũt vero belua. ę, Delibutus. a. um. Delicię. arũ. Delubrũ. i. Elisiũ. ij. Electrũ. i. Helios. & ab eo cõposita, vt Heliades. Peligni. orũ. pelusiũ pelusij peliõ. ij. pelias. adis. Pelamis. dis, Spelũca. æ. Spelæũ. i. Teleph⁹. i. Telegonus. i. Telemachus. i. Telemus. i. Velabrum. i.

E. ante. m. breuis est. vt Emo emis. producunt vero. Crementum. i. Demũ aduerb. Demo. is. Et a demos cõposita. vt Demosthenes. Emathia emathiæ. Emolumentum. i. Emin⁹ aduerb. Femen. is. Et ab emis, quod est semis, cõposita. vt Hemina. æ. Hemiciclus. i. Nemo. inis. Phemonoe. es. Remus. i. Schema. atis, & a semis cõposita, vt semita. æ. Temo temonis.

E. ante. n. lõga est vt Vena venæ Veneo venis. Breuiant vero bene aduerbium. Benign⁹a. ũ, Enyo. us. Enipeus. i. enim cõiunctio. Fenestra fenestræ, & agenes, quod interpretatur genus. & a Gennes deriuata & composita. vt Genesis eos. Genus, eris, Menalippus. i. menapi. orum menãder. i. Phrenitis. is. penes præpositio. Penitus aduer. Penetro. as. Penates. iũ, pen⁹. us. vel. oris. Senex. is. Seneca. æ. Senõ. onis. Sthenala⁹. i. Teneo. es. Tenor. oris. Tenuis. e. Ten⁹ ppositio

Venafrum. i. Mart. hęc tibi Cãpani sudauit baccha venafrũ. Venafranus. Iuue. ipse venafrano piscem profudit oliuo. Venilia, æ. Verg. x. æñ, cui pilũnus auus, cui diua Venilia mater. venetus. a. um. Iuuena. cõtemptusque illic veneto crassoque culculo. Venus. eris. Verg. i. ęñ. sic venus & veneris cõtracte filius orius. Venta veniæ. Idem in quarto. Tu modo posce deos veniam sacrisque litatis. Venetũ. i. Idem in pri. occultis inspires ignẽ, fallasque veneno. Venio. is. Idẽ in quarto: audiã & hæc manes veniet mihi fama sub imos.

Venafrum venafri. Venilia venilię. Venetus
veneta venetum. Venia veniæ. Ven⁹ veneris.
Venenum veneni. Venio venis. Xeniũ xenij.

E. ante. p. breuis est. vt lepus leporis. Nepa nepæ. Producunt vero cepa cepę. Cephisus cephisi. Epirus epiri. Repo repis. Sepes sepis. Sepia sepiæ.

E. ante. q. breuis est. vt Nequeo nequis. neq;. Producũt vero Nequam. Nequicia. æ. Nequaquã. Nequis. Sequana. æ.

E. ante. r. breuis est. vt Serum seri. Her⁹ heri. Producũt vero Beryllus berylli. Beritus beriti. Ceruſa ceruſæ. Cerinthe cerinthes. Cera ceræ. Clerus cleri. Eridan⁹ eridani. Eretum ereti. Eruca erucæ. Feralis. e. Ferõia feroniæ. Feriæ feriarũ. Geriones gerionis. Hæres hæredis. Heros herois. Herodes herodis. Meriones merionis. Neritos neriti. Neres neris. Nerio neriẽis. Pera peræ. Pero peronis. Serus sera serum. Seres. um. Spero speras. Seria. æ. Seria seriorum. Theron theronis. Thera theræ. Tereus terei. ver⁹ vera verum. Veratrũ veratri. Verona veronæ. Et a xeros, hoc est, siccus composita. vt Xerampelinus. Xerolophus. xerolibya.

Xenius, quod interpretatur hospes, vnde xenium & proxeneta. Mart. omnis in hoc gracili xeniorum turba libello. Idem: vacuorũ proxeneta sartorum. Est enim trimetrum iãbicum. inde quoque axenos. i. in hospitalis. ¶ E. ante. p. breuis est. vt lepus, oris. epulũ. i. Producunt vero Cepa. æ. Verg. cepa rubens sectique famen domat area porri. Cephisus i. Luca. in iij. quos impiger ãbit fatidica cephisus aqua. Epirus. i. Ver. iij. æñ. litoraque epiri legimus. Repo. is. Horat. in poe. verum opere in longo fas est irrepere somnum. Repens tamen & repentin' & repẽte, quę a repo videntur dernata, primam breuiãt. Ouipri. fast. Bina repens oculis obtulit ora meis Sepes, pis. Verg. in buc. hinc tibi quæ semper vicino ab limite sepes. Sepia æ. Pers⁹, nigra quod infusa vanescat sepia lympha. ¶ E ãte q. breuis est. vt equus equi. sequor. eris. nequeo. neque. Producunt vero nequam, & ab eo deriuatum nequitia siue nequities. Horaij. sermo. illũ aut nequities aut vafri inscitia iuris. Nequicquam. Verg. ij. cñ. sed quid ego aut hæc nequicquam ingrata reuoluo. Nequis nequeq; ved vel nequid. Idem in. ij. hic tibi nequa moræ fuerint dispẽdia tanti. Sequana & sequani populi Belgarum illius fluminis accolæ. Lucanus in pri. optima gẽs flexis in gyrũ, Sequana frenis. ¶ E. ãte. r. breuis est. vt serum, i. Verg. iij. geo, acremque molo sũ pasce sero pingui. Serus, a. um, producit: vt statim dicemus. eodem modo herus. i, primam breuiat, heros hercis eandem produxit. Producunt vero Beryllos. i, Iuuenalis, heliadum crustas & inæquales beryllos. est enim spondeus in quinto loco. Sillius secũdo punicorũ, & solitum digito beryllon aderat ignis. Prudentius tamen in psycomachia breu' ait dicens. hinc tibi saphirum sociauerat, inde beryllum. Beritus. i. vrbs phœnicię Vulpiani iure consulti patria. Prisc. in perihegesi, antiquamq; tyron beriti & mœnia grata. Ceruſa ceruſæ. vnde ceruſatus ceruſata ceruſatũ. Mart. & ceruſata candidiora cute. Idẽ alio loco, ceruſata timet labula. Cera. æ

¶E.ante.s. longa est: vt theseus, i. rheseus. i. Breuiant vero sesostris, is. Luca. lib. vii, venit ad occasum: mãdique extrema sesostris. Vesul⁹. i. Ver. x. gñ. actus ad permultos vesulus, qui pruiner. annos. Veseu⁹. i. Vergil. ij. geor. talẽ diues erat capua, & vicina veseuo, dicitur quoque vesuuius, & per abscissionẽ vesuius. Mar. in ij. Hic est pãpineis viridis modo vesuius vmbris. Cte siphos primã, pduxit, tũ per regulãr: tũ quia apud græcos per. eta, longũ scribitur. Sidonius tũ appollinaris breuiauit dicens, hęc tessera caltris in Cte siphonta datur. ¶E. ante. e, producitur, vt beta, æ. bethis, is. seta, ę, meta, ę. Breuiãt vero etiam coniunctio siue aduerbium affirmandi Vergilius in buco. illum etiam laurique, etiã fleuere myrice. Fretum. Idem in eodem opere, tu freta dum fluuij current, dum mõtibus vmbrę. Getes, æ. Luca. in pri. hinc dacus premat, inde getes. Etruria, ę. Etruria licet ab ethra vel ab ethria oppido ducti videatur, nõ tamẽ per. th. nec per. t. sed ad hũc modũ scribi solet etruria, & etrusc⁹ p. e. breue in principio. Martia, quãtũ sollicito fortuna parẽtis etrusco. Ver. ij. ge. hãc rem⁹ & frater sic fortis etruria creuit. Meto metis. Idẽ in quarto, purpureoscę metũt flores, & flumina libãt. Metuo metuis, atque inde metus. Idẽ in buc. nec fœtus metuent armenta leones. Metallũ metalli. Ouidius. x. metamor. grauidamque amathunta metallis. Metaurus. i. Lucã. in. ij. in lætum cecidere latus veloxq; metaurus. Et composita siue deriuata a metros, vt metreta. æ. geometra, æ, dimeter, a. ũ. Martia. plurim⁹ hiſpanas mittet mihi nauta metretas. Iuuenalis. Grammatic⁹. Rhetor. Geometra. Pictor Aliptes. Sũt, quia alia ratione legãt geometres. Composita quoque a meta prępositione græca, vt metaplasm⁹. i. metaphora. æ. metamorphosis. Retro. Ouid. v. metamor. a cta retro naris medioq; est fixa palato. Tetricus. a, um. a. tetrico monte sabinorũ. Ver. vij. æñ. qui tetricæ horrentis rupes, montęq; seuerum. Martia, & quamuis tetrico tristior ipsa viro. Thetis. idis, p matre Achillis. Ver. quinto eñ. Ieua tenet thetis & milite pano-

E. ante. n. lõga est: vt These⁹ thesei. Breuiãt vero Sesostrie. is. Thesis. Vesulus. i. Veseuus veseui. Vesuuius vesuuij.

E. ante. t. producitur. vt meta metæ. Thetys. yos. Breuiãt vero etiam coniunctio. Fretum freti. Getes getæ. Hetruria. æ. Meto, metis. Metuo. metuis. Metallum. i. Metaur⁹ metauri. Metopon. u. Et. a. metros siue meta cõposita & deriuata. vt metreta. metaphora. Retro aduerbiũ. Tetricus tetrica tetricum. Thetis thetidis, & a tetra composita. vt tetrarcha. vero. as. vetus veteris. veternus. i. Et habentia. p. ante. e. vt petra petræ. peto petis.

E. ante. u. cõsonãtẽ lõga est. vt leuus. a. um. leuis & leue, p tersus & planus. Breuiãt vero breuis & breue. Leuis & leue, p nõ grauis. Seuer⁹. a. um

IAnte. b. breuis est. vt liber libri. Producunt vero Fibula fibulæ, Hibernus hiberna hibernũ. Ibis ibidis. Liber liberi pro bacho & homine libertatẽ habẽte. Libethrũ op. Libo libas. Libũ. i. Scribo scribis. Sibilo sibilas. Scibilis. c. Tibia æ. Tybur. is. tribulũ. i. nã tribulus breuiat viburnum. i. vibex. icis.

peaque virgo, scribunturque per. th. in principio, & per. i. iota in secunda. Tethys vero per. t. subtile in principio, &. t. aspiratum in secunda. &. y. psilon, pro vxore Oceani primam habet indifferentem: breuẽ apud Vergilium in buco. quæ tentare tethyn ratibus, quæ cingere muris. longam apud Lucan. in primo Et a tetra, quod interpretatur quatuor, composita. vt tetrarcha. æ. retrastichũ. i. Horat. primo sermo. modo quarto, agnosco veteris vestigia flammę. Veternus. i. Idẽ primo georgicorũ: nec torpere graui passe⁹ sua membra veterno. Et habentia. p. ante. e. vt peto petis. petra petræ. Petrus petri: petrinus. a. um. Seduli⁹ in pascha l. forte petri valide torrebat lampadis estu: febris angela socrum. Horatius pri. epistola, intermintur per. æ. diphthõgo scribitur ad differentiã leuis, quod significat non grauem, in quo prima syllaba breuiatur, vt statim dicemus. Breuiant vero breuis & breue. Vergilius primo æneidos: in breuia & syrtes vrget miserabile visu. Leuis pro non grauis. Idem in buc. ante leues ergo pascentur in æthere cerui. Seuer⁹. a. ũ. Vergilius in septimo eneid. qui tetrici horrentis rupes montemque seuerum.

IAnte. b. breuis est. vt liber pro cortice siue libro scripto de aliqua re. Vergilius in buc. ne siccum moriens alta liberaret in vlmo. Martialis, cum tibi parue liber scrinia nostra vacent. Producũt vero fibula. æ. Vergi. iiij. ænei. aurea purpurã subnectit fibula vestẽ. Ibis. dis. Iuu, pars hæc illa pauet, saturã fœdulius in Pasch. semper habens frondes, & tanquam libana cedrus. Liber liberi, pro baccho. Vergilius pri. georgi. Liber & alma Ceres vestro si munere tellus. Liber libera liberum. & Liberi liberorum pro filiis, & libertas, atis. & reliqua symbolum habentia. Libo libas, & libum. Vergilius primo eneid. ocu-Ia libauit gnatæ. Idem in septimo: & adorea liba per herbam. Scribo scribis. Horati. scribimus indocti doctique pœmata passim. Sibilo sibilas: & sibilus sibili. Verg. in bucolicis, nam neque me tantum venti-tis sibilus austri. Scibilis scibile ex proportione verbalium in. bilis. desinentium, vt audibilis. visibilis. Tybur tyburis. Horatius: Romæ tybur amem ventosus tybure Romam. Tibia tibiæ. Papinius septimo theba. tibia cui teneros fuetũ producere manes. Tribulum tribuli, instrumentum rusticum. Vergili⁹ primo georgicorum: tribulaque traheque & iniquo pondere rastri. nam pro herba spinosa breuiatur. Ouidius, lolium tribulique fatigant. Viburnum viburni. Idem in bucolicis: quamtum lenta solent inter viburna cupressi. Vibex vibicis. Persius. si puteal multa cautus vibice flagellas. Fibra vero & hibris hibridis, semper producere reperi, cum forte natura breuiant primam. quare (vt alias dixi) quoad nos contiterit esse breuem, in illis prima quasi longa vtemur.

I. ante. c.

¶I. ante. c. breuis est. vt dicax, acis, quãquã a dico, is. deriuetur, in quo prima quoque producitur, & siculus, a, ũ, cũ a Sicilia deriuetur, in quo prima quoq; producitur, vt statim dicem⁹. cycnus, siue cygnus vt scribunt latini. Mart. cũ capta est alio nuda lacæna cycno. & composita a ciclo. i. circulo, vt cyclobs. Ver. æñ. lib. iij. manibus fabricata cyclopum. Cyclas. adis. Senec. in tragœdijs. & vastã calpe fonuit, & voce cyclas. est namq; ĩabus. Ichneumon. Mart, delectat marium si

I. ante: c. breuis est. vt Dicax. acis. Siculus. a. ũ. Producũt vero Dico. is. Ficus. i. Icarus. i. Icen. onis. Ico. icis. Lycas. æ. Lyciũ. ij. Mica. æ. Nice. es. i. victoria. Phyc⁹. ũtis. op. pica. ę. pic⁹. i. Piccũ. i. Sica æ. Sicut cõiũctio. Sicilia. ę. Sicania. æ. Sich æ⁹. i. Spica. æ Spiculũ. i. Ticinus. i. Trica. ę. Triccĩ. æ. a. Viceni. æ. a. Vicies & Tricies, Vic⁹. i. Vicinus vicina vicinum.

I. ante. d. longa est. vt Idem in genere masculino. Breuiant vero Cydon. onis. Didymus. i. Didyme. es. Fidelia. ę. Fidis chorda. Fides. ei. Fidenę arũ. Gnydos. i. Hydaspes. is. Hydr⁹. i. Idẽ in genere neutro. Idume. umes. Idõcus. ca. idoneũ Ideo coniunctio. Quidem coniunctio. Video, vides. Vidua viduæ.

pernicios⁹ is ichneumon Lychas. Ver. inde lychan ferit extinctum iam matre perępta. Idem tamen produxit alibi dicens: protin⁹ autem & lychan prima agmina turni, Producunt vero dico, is. Ver. dicite quandoquidem in molli consedimus herba, Ficus. i. Mar. cũ dixi ficus rides quasi barbara verba Icarus. i. Vèr. vi. gñ. part cõpere in tãto (sine ret dolor) icare haberes. hinc icarius. a. ũ. & icariotis, tcõ, onis. quod imago interpretatur, ideo primã producit, quoniã per ei. diphthõgum a græcis scribitur. Ico, is. pro ferio, is. Lucre. ex hinc corpus, ppellit & icit. Caper tamẽ putat breuiare, & apud. Lucr. icit præteritum esse atq; ideo, pducere, qđ duarũ syllabarũ est. Liciũ. ij. Verum in buc. terna tibi primũ triplici diuersa colore licia circundo. Mica, æ. Mart. mica vocor, quid sim cernis. cœnatio parua. Nice quoq;, quod interpretatur victoria, & ab eo composita, vt niceterius. ij. niceros. otis. Iuu. & ceromatico fert niceteria collo. Mart, nymbis ebria nicerotianis. Phycus phycũtis. Luc. lib. ix. meritũ phycũta ruinas Pica, æ. Marti. in distichis: pica loquax certa dominũ te voce saluto. Picus, ci & pro viro & pro aui. Ver. vñ. æñ. Accipimus. fauno picus pater, ĩsq; parentẽ. Picus. entis. picenũ. i. picẽtinus. a. um. Mar. picẽtina ceres nimeo sic nectare. Iuu. tũc picẽs accipe dixit. Sica, æ. Mart. quoq; tibi tribuit subulas sica rapit. inde est sicarius. Hor. primo ser. siquis erat fur, aut sicarius, aut alioqui. Sicut. Iuu. sicut in ãplexu subitũ & miserabile lõgũ. Sicilia. ę. a quo deriuata tũ producere, tũ breuiare reperiũtur, nã Sicelis idis, semper producit. Ver. in buc. sicelides musæ paula maiora canamus. Ouid. in epist. saphus. sicelidesq; matres, si celidesq; nurus. Siculus sicula siculũ, semper breuiat Ver. j. æñ. vix e conspectu siculæ telluris in altũ. Idẽ in eodẽ: sunt & siculis regionibus vrbes. Sicania quoq; primã producit. Ouid. xj. metamorphosis, intrant sicaniã tribus hæc in æquora linguis. Ex deriuatis tamẽ sicanius sicania sicaniũ producit. Sicanus sicana sicanũ breuiauit. Ver. iij. æñ. sicanio prætẽta sinu iacet insula contra. Idẽ in. v. fida reor fraterna erycis portusque sicanos. Sichæus primam habet mediam. Ver. primo æneidos, huic coniux sichæus erat ditissimus agri. Idem in. iij. haud grauiora timet, quam morte sichæi. Spica spicæ & spicus spici & ab eis deriuata, vt spiceus spicea spiceũ. Vergilius primo georgico. spicea iam cãpis cum messis inhorruit. Idẽ in moreto: alia cũ fractis spicis. Cicero in arato. spicum illustre ferens. Spiculum spiculi. Ver. iiij. georgico, & spicula cæca relinquut. Ticinus ticini, fluuius. Sillius. i. punicum. Romana tuæ ticine cadauera ripæ. Trica tricæ. Martial. sunt apinæ, tricæque & si quid vilius istis. Tricen. i, æ. a. Mart. bis tibi triceni fuissemus mancine vocati. Vicent vicenæ vicena quibus tricies aduerbia. Vèr. in ætna, vicenos per sepe dies iacet obruta moles. Martial. nũ plenum modo vicies habebas. Victus vici. vnde est vicinus vicini, & vicinia vicinæ. Hora. ij. sermo. vnguentarius & thusci turba impia vici. Iuuenal. quam si me lauder tota vicinia pago. ¶I. ante. d. lõga est. vt idem in genere masculino. Ver. viij. æneid. Idem Atlas generat, cæli qui sidera torquet. Phydias. æ. Iuu. phidiacũ viuebat ebur. Ausonius. Breuiabit dices cuius opus, phidiæ, qui signum pilados eius. Breuiant vero cydon, onis. vrbs cretæ, vnde cidonius cydonia cydoniũ. Mart. si tibi cecropio saturata cydonia melle. Sillius. ij. punic. crebra cydonio fundebat spicula cornu. Verg. in bucol. ire libet parthо torquere cydonia cornu. Cydon tamen nomen viri inde fictũ idem prima longa protulit. x. æneid. dum sequeris clitium in fœlix nota gaudia cydon. Statius tamẽ alterius viri nomẽ breuiauit dicens, hoc regi promissa cydon. Cydonias. adis. produxit etiam Ouid. in primo de arte, illum gnosiades, cydoniadesq; iuuencæ. Dydimus dydimi, quod interpretatur geminus siue sit proprium viri nomen, siue appellatiuum, Martial. quales nec didymi sciunt puellæ. est enim carmen phaleuticum. Sedulius in paschali, cui didymus cognomen erat. Didyme didymes, insula in mari Siculo. Ouid. lib. viij. metamorph. olearos didymeq;. Fidis fidis. pro chorda. Vergi, vj. æneidos, thracia fretis cythara fidibus q;cãoris. Fides fidei. Idẽ in viij. accipe da que fidem. sed fidus, da dum. & fido, dis. primã producunt quamquam cum fide symbolũ habere videantur. Fidenæ fidenarum. Juuenalis produxit fidenis & agello cedo paterno. Idem, an fidenarum gabiorumq; esse poterstas. Verg. tamen. vj. eneidos breuiabit dicens, his tibi nomentum & gabios vrbemque fidenam. Gnidos gnidi. Ouidius decimo metamorphosis, piscosamq; gnidon, grauidamque amathunta metallis. Hydaspes. Vergil. iij. georgico. lydia nec populi parthorum aut medus hydaspes. Hydrus & hydra, Seneca in tragœdijs, exedit. artus virus, vt fama est hydræ. est enim iambus in fine. Idem in genere neutro. nam, vt paulo ante dixi mus, in masculino producitur. Martial. & quæ retis quod nõ marce bibamus idẽ, Idume idumes, Lucanus in. iij. & arbusto palmarum diues idume: Sillius. iij. punico. palmiferamque senex bello domitabat idume. Idoneus. a. ũ. Hora. hæc ego procurarẽ & idoneus imperor. Ideo Verg. ij. geor, rhetica nec cellis ideo contende falernis. Quidem coniũctio a quo sunt equidem siquidem. Idem in buco. non equidẽ inuideo, miror magis. Iuuena. quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum. Video vides. Ver. ij. æneidos, quæ sit rebus fortuna videtis. Vidua, æ. Iuu. Rescripsit, vidua est locuples, quæ nupsit auaro.

¶Lante.f. nunquã fere niſi in compoſitis reperitur, tũc enim (quemadmodũ ſupradiximus) breuiatur, vt Biſer.a.ũ. bifidus a ũbifformis.e. bifrẽs. ontis. ¶Lante.g. breuis eſt. vt Figulus.i. rigeo.es, vligro.as quod priorem habet brevem, ne quis putet producere natura. Manilius lib.iij. naſcentium acciperent, priuſ ſignifque migrarent Nã poſitione produxit Verg. cum dixit veteres migrate coloni & alibi, mi grates cernas Signum quoque breuiat Lucre. nil tamen eſſe ſigni miſta poſſe creari. Tigris etiã breuiat. vt Manilius lib.iij. & tigris & rubri ra diantia littora ponti Producunt vero Bigæ bigarum, Vergilius ſeptimo æneidos: auro ra in roſeis fulgebat lutea bigis. Figo, is, idẽ in buc. atque homines habitare caſas, & fige re ceruos. Fligo. is. quod raro eſt in vſu. abil lovero compoſita frequenter. affligo. gis. cõ fligo confligis. infigo. is. Ouix iij. meta, affli gi ſociorum corpora terræ. Ver, ſecundo æ neidos, confligunt quæ zephyri. Frigus. oris idem in buc. & fœtes ſacros frigus captabis opacum, & quæ cũ illo ſymbolum, habent vt frigid⁹. a ũ. frigeo. es. Friguilla. æ. frigutio friguris. Martia, & ſturnos in opes, friguilla rumque querelas. Gyges, æ. rex Lydiæ. a q̃ gygeus. a. ũ. Proper. lycia gygeo tincta puel la lacu. Vergilius tamen. x. æñ. alterius gy gæ primam produxit dicens: & ſucciſo po plite gygen. Pyga pygæ. Hera. primo ſerm. ne tum pereant, aut pyga, aut deniq̃ fama & ibidem de pygis, natura & latere, ac pe de longo eſt. Pigardus pigardi. Iuu. lepus, ac caper & pigardus. Strigilis. idẽ: ſtrigilibus pleno componit linthea gurto. Horat. tamẽ breuiabit dicẽs: furtiua mutat ſtrigili, qui p̃ lia vendit. & Perſius: I puer & ſtrigles criſ pini in balnea defer. Sunt qui apud Iuu. pro ſtrigilibus legant ſtrigibus, quæ ſunt ex ele rum genere. Strigo, as. a quo compoſita ma gis ſunt in vſu inſtigo inſtigas. veſtigo veſti gas. Vergilius in æna præſtoſque inſtigat agmine ventos. Idem in. vi. ergo alte veſtiga oculis, riteq̃ re pertum. Triginta. idem primo æneidos, triginta magnos volucridis menſibus orbes. Viginti quoque ea dem ratione & vigeſis. Mart. amphora vigeſis modus datur ere quaterno. ¶Lante. l. longa eſt, vt Iliſſus fluuius Atticæ cuius primam Papi breuiabit, dicens: anfractu riparum incuruus ilriſus. Sa uus henos flu uio ſtygias luſtrare ſeueris Eumenides. alibi tamẽ produxit dicens, eclauit getices ripis iliſus amores. Hyle quod ſylua interpretatur primam per regulam produxit. hylæi quoque populi ſarmaticæ produ cunt eãdem. Val. Flacus, mouit & hyleæ ſupplex cum gente ſerenem hyle quæque oppidum Bœotiæ cuius primam Homerus produxit, Papi. tamen eãdem breuiauit dicens, qui breue iterus hyles. Pileus. i. quod exemplum ideo quoque poſſumus, ne quis putet a pilo deriuari, vt quidam ſomniant: in quo vt ſtatim dicemus prima breuiatur ſed ab eo cp̃ græce dicitur pileon. Perſius hæc mera libertas, hanc no bis pilea donãt. Pila quoque pro ſtructili columna primam produxit. Et pila pro mercario vbi tundũ tur fruges, & pilum pro ipſo inſtrumento a quo pilinus auus turni, de quo Vergilius decimo æneidos cui pilumnus suus, cui diui venilia mater. Pilatus, ſub quo Saluator eſt paſſus, in ambiguo eſt, an a pilo teli genere, an apila luſoria dicatur. Itaque a Iuuenco prodacitur, ab Arato breuiatur. Silenus. Vergi. in buc. ſilenum pueri ſomno videre iacentem. Et paulo poſt brevabit dicens, quantum omnis mundus gaudet cantante ſileno, ſunt qui dicant illud non eſſe Vergilij carmen. Ereuiare vero Cilium. ij. a quo ſu percilium componitur, Iuue. illa ſupercilium madida fuligine tinctum, Cylindrus. Vergilius primo ge orgicorum: area tum primum ingenti eſt æquanda cylindro. Cylidrus i. Luc. ix. cherſiorus tractuq̃ via humante cylidri. Cilix. icis, idẽ, o nunquã pecate celix. Filix filicis. Perſi. ſed tamen iſta filix nullo manſu eſci aractro. Hilaris, e. & ab eo deriuatum hilaro. as. Vergi. in bucol. & multo in primis hilarans conui via bacco. Ilerda, æ. Luca. in. iij. ſurgit ilerda manu placidis prælabitur vndis. Liliæa, æ. ciuitas bœotiæ Papin. vij. theba. coriciumque nemus prope lentemque lilæam. Lilybæum. i. ciuitas & promontorium Siciliæ. Verg. iij. æned. & vada dura lego ſaxis lilybæia cæcis. Milium ij. Vergi. j. geor. accipiunt ſulci, & milio venit anua cura. Milo, onis. Luca. Pompeiana reum elauſerunt ſigna miloneni. Pila. æ. pro ſphe rula qua ludimus. Hor. pri. ſerm. namque pila lippis inimicum & ludere crudis. Pilus pili. & ab eo de riuata, vt piloſus piloſa piloſum. pilo. as. Mart. nunc ſunt crura pilis & ſunt tibi pectora ſetis horrida. Pi lum. i. protelo producit Luca: & pila minantia pilis. Pilos pili. Cuid. in epiſt. pene, nos pilen antiquam neleis: neſtoriæ aruæ. Philos, quod interpretatur amicus, & ab eo compoſita. vt philippus, pamphi lus. Horatius primo epiſtola. ſtrenuus & fortis, cauſiſque philipphus agendis. Pilene pilenes. vrbs Æo liæ, Papi belli fama viros miſit ſcopuloſa pilene Siler ſileris. virgulti genus. Vergilius ſecundo geor gicorum, molle ſiler lentæque geniſtæ, & pro fluio. Lucanus ſecundo, radenſque ſalerni culta ſiler. Silex ilicis. Vergilius primo æneidos: ac primum ſilicis ſcintillam excudit achates. Sileo ſiles. Idem in bucoli & nunc omne tibi ſtratum ſilet æquor & omnes. Silico. inis. Iure. ſed tener & niueus, mollique ſiligine fa ctus. Siliqua. æ. idem. ſed laudem ſiliquas ocultus ganeo pultes: Siluris. i. idem, vendere municipes fra cta de merce ſiluros. Stilus. Hora. primo ſermo. ſæpe ſtylum vertas. Idem in ſecũdo, ſed hic ſtylus haud petit vltro. Tilia tiliæ, Vergilius primo georgicorum creditur & tilia ante iugo leuis. atraque fagus. Se genus tamen producit dicens: fraxinea in flammis, que fundit tilia fuccum.

¶Lante.f. non reperitur niſi in compoſitis & breuiatur,

¶Lante.g. breuis eſt. vt Figulus f. guli. Producũt vero Bigæ bigarum. figo figis, fligefligis. frigus frigoris. friguilla friguillæ. Gyges gygę. Pyga pygæ. Pigardus pigardi. Strigilis ſtrigilis. Stri ga ſtrigæ. Stigo ſtigas. Trigæ trigarũ. Trigin ta. Viginti. Vigeſis.

¶Lante. l. longa eſt. vt Iliſſus fluuius, Sile ſiles. Pileꝰ pilei. Pila pilæ pro columna. Silenus ſileni. Bre uiant vero Cilium cilij. Cylindrus cylindri. Cylydrus cylydri. Cilex cilicis. filix filicis. Ilai ra llairæ. Hilaris hilare llerda llerdæ. Lylęa ly lęæ. Lylibęum lylibęi. Milium milij. Milo mi lonis. Pila pilę. qua ludimus. Pilus pili, Pylos pyli. Philos phili. Philyra phílyrę. pilene pyle nes, Siler ſileris. Silex ſilicis. Sylua ę. Sileo ſiles Siligo ſiliginis. Siliqua ſiliquę. Durus ſiluri Stylus ſtyli. Tilia tilię.

¶Lante.m. in diſſyllabis longa eſt. vt rima, æ. limus, i. Breuiant vero limus. i. Ver. pri. Geor. ne ſaturaré limo pingui pudeat ſolo, ne ve. Hymen tũ breuiat, tũ producit. Ouid. in hero. a. dfuit & certis tẽpora vin ctus hymen. Catul. produxit. Hymenæus breuiat. Ver. iiij. æñ. hic hymenæus erit, nõ aduerſata petentẽ. Catul. hymen o hymenæe, hymen ades o hymenæe. Mimas. antis. mons minoris Aſiæ. Ouid. j. metamo. & tandẽ. rhodope niuibus cartura. mimaſq̃. a quo bacchi ſacerdotes dicti ſunt mimallones, & mi malloneus, a. um. Perſius: torua mimallo neis implerunt, cornua bombis. Nimis ad uerbium, & nimiũ, quod ab eo deriuatum eſſe videtur. Simul aduerbium. Ver. iiij. æñ. quã ſimul ac tali præſenſit peſte teneri. Hy mus. i. Idem in pri æñ. feruet opus, redolẽtq̃ thymo fragrãtia mella. Pollyſyllaba quoq̃ vt ſimilis ſimile, ſimila. æ. chimera chimeręq̃ quanq̃ apud græcos per. ei. diphthongõ in principio ſcribatur, plerũq̃ eandẽ primam breuiat, autore Hermol. in Plſ. lib. v. Didy mus quoq̃ breuiat Mart. quales nec didy mi ſciunt puellæ. Arator produxit dicens: probans modo didyme diſcis. Producũt ve ro ſimius. ij. Martialis: callidus emiſſas elude re ſimius haſtas. Simia, æ, Iuuẽ. cuius ſuppli cio non debuit vna parari ſimia. atq̃ perin de ſimulus viri nomẽ apud Ver. in moreto Simulus exigui cultor cũ ruſticus horti. Hy mera. æ. fluuius, qui mediam Siciliã diuidit. vt dicit Liuius. xxiij. ab vrbe cõdita. Silius. xiiij. punicorum: armauere ſuos, qua mergi tur hymera ponto. Chimerinos, quod inter pretaturhycmalis. Mart. horrida ſi brumę ſi dera chimerinos. Tymæus tymæi, viri pro prium nomen. Sedulius in paſchali dũ reſi dens cœtus timæi filius illud. ¶Lante. n. longa eſt. vt linum lini, finis, is, Sinũ pro vaſe. Vir. in buc. ſinum lactis, & hęc te liba priapę quotannis. Pro ſinu veſtis ſiue maris breuiat, vt ſtatim dicemus. Hinulus q̃ que producit apud Horatium dicẽs vitas hinuleo me ſimilis Cloe. Proper. rę. breuiabit dicens, atq̃ hinu li pellis totos operibat amantes. Breuiant vero Cynapes. is. fluuius. Ouid. in. iij. de ponto. parthenioſque rapax: & voluꝰ ſaxa cynapes. Cynedus. i. Iuu. inter ſocraticos nouiſſima foſſa cynædes. Cynis, eris, Idẽ quorũ flaminia regitur cinis atq̃ latina. Cyniras cyniræ. rex fuit cypri. Ouid. x. metam. inter fœlices cy niras potuiſſet haberi. Cynicus. a. ũ. quod interpretatur caninus & reliqua a cynes, quod interpretatur canis, cõpoſita, vt cynogloſſa herba. cynocephalus. i. cynorhodos. i. Iuuenal. ę. Horat. atque acidas mauult inulas. Linus. Ver. in buc. vt linus hæc illi diuino carmine paſtor. Lino linis, vel linio. is, Iuu. nã qui plu ra linit victuro dolia muſto. Minæ minarũ. Ver. iiij. æneidos, peridẽt opera interrupta, minæq̃ inde, eſt minor minaris. Minerua. æ. Iuu. ſeruauit trepidã flagranti ex æde Mineruam. Minium minij. Ver. in buc. ſũguineis ebuli baccis, minioq̃ rubentem, & habentia cũ illo ſymbolũ, vt minius minij, fluuius Hiſpa niæ. Minio minionis, fluuius Italiæ. Minyæ populi Theſaliæ. Ver. x. æneides, qui ſunt minyonis in armis Ouid. vij. metamorphoſis: iamq̃ fretum minyæ pagaſea puppe ſecabãt. Mina minæ gẽus monetæ. Priſ cia. de ponderibus. accipe preterea paruo, quam nomine grãi mnã vocitãt, noſtriq̃ mnam dixere pri ores. Miniſter miniſtri, miniſtro miniſtras, & inde deriuata: Ver. pri. æñ. totidemq̃ pares ætate miniſtri Minor minoris. Iuu. ad vos iam veniet minor altilis. Inde eſt minus & minuo minuis & minimus. Miniſ cor miniſceris, a quo reperitur compoſitum reminiſcor reminiſceris. Ver. dulces reminiſcitur agros, & eodem modo comminiſcor cominiſceris. Ninus, i. rex fuit Aſſiriorum. Ouid. iiij metamor. contemãt ad buſta Nini, lateãtq̃ ſub vmbra. Pro vrbe quoq̃, q̃ in ſacris literis dicitur Niniue. Luc. iij. & fœlix ſic fa ma ninus, ventoſa damaſcus. Sinapis ſinapis. Columel, ſecꝰ laceſſenti fletum factura ſinapis. Sine præpo ſitio. Ver. v. æñ. haud equidem ſine mente reor, ſine numine diuum. Siniſter ſiniſtra ſiniſtrum. Idẽ in buc. ante ſiniſtra cana mõuiſſet ab ilice cornix. Sino ſinis. idẽ In eodẽ opere, atq̃ hanc ſine tempora circũ. Si non. onis. Verg. ij. æneidos: talibus inſidiꝰ periuriq̃ arte Sinonis. ſinopis. is. vrbs ponti, vnde ſinopæus ſi nopea ſinopæum. Ouid. pri. de ponto, nõ doluit patria cynicus proculeſſe ſinopæus. Sin⁹, us. Vergil. pri mo æneidos, in quæ ſinus ſcindit ſeſe vnda reductos. hic pro ſinu maris. Et pro ſinu veſtis, Idem in eodẽ nuda genu nodoque ſinus collecta fluentes. Sinueſſa. æ, Horatius primo ſermonum, plotius & varius ſi nueſſæ vergiliuſq̃. Tinea. æ. Iuu, tinea pertunde lib ellos, Ouidius. x v. metamorphoſis, agreſtes tineæ res obſeruata colonis. Serenus tamen produxit dicens: Natura in terno cum viſcere tinea ſerpens. Et a ſyn cõpoſita, vt Synagoga ſinagogę. Sedulius in paſchali. iamq̃ capharnaæ ſynagogã intrauerit vrbis. Syn hedra. æ, quod interpretatur conſeſſus. Lucanus in. viij. profugum collecta ducem partiſq̃ ſynhedris.

¶Lante. p. breuis eſt. vt ſtipes ſtipis. pro genere quodam pecuniæ. Ouidius primo faſto. dulcia cur dẽtur video ſtipis adnęc cauſam. Stipendium vero, quod a ſtipe videtur deriuari, producit. Catul. Indemito videꝰ ſtipis adnęc cauſam. Stipendium vero, quod a ſtipe videtur deriuari, producit. Catul. Indemito nec dura ferues ſtipendia tauro. Vergil. in diris, aut inter varios veneris ſtipendia flores. Cyprus. quo que breuiat. vt Horatius primo carminũ, ſic te diua poteris cypri. Niphates etiam, quamquam per. ei. diphtongõ a græcis ſcribatur, breuiat vt Iuuena, quoſdam facit eſſe niphatem in populos. Typhœus. i. Luca. in. iij. Conditus marines eterna mole typhoe⁹. Typhon vero producitur. vt apud eundem in. vij. antraque lætiferi rabiem Typhonis anhelant, Scipus, quod ideo poſuim⁹, ne quis cum loãne Torte

¶Lante.m. in diſſyllabis lõga eſt. vt Limus, i. Breuian vero limus. i. Hymen enis. Mimas. tis. Nimis aduerbiũ. ſimõ, onis ſimul aduerbiũ. thi mus i. Pollyſyllaba quoq̃. vt ſimilis. e. producũt vero Simius. ij. Simia. ę. Simulus. i. Hymera. æ. Chimerinos. i. Timæus. i. Dimidium. ij.

¶Lante. n. lõga. eſt. vt Linũ lini Sinũ. i. pro vaſe. Hi nulus. i. Breuiãt vero Cynapes. is. flu. Cynedus. i Cinis. eris. Cyniras. æ. Cynicus. a. um. & acinos compoſita. Inula. ę. Linus. i. nomẽ prop, Lino. is. minerua. miniũ. ij. Mini⁹. nij. fluꝰ. Minyę populi Mina. ę. miniſter. tri. minæ. rũ. minor. is: verbũ Minor. ris. nomẽ Minuo. is. Miniſcor. Ninus. i. Sinapis. is. Sine prepoſitio. Siniſter. a. rũ. Sino. is Sinon. onis. Sinopis ſinopis. Sinus. us. Sinueſſa ſi nueſſæ. Tinea. æ. Et a ſyn prepoſitione græca compoſita vt Synagoga. æ. Synhedra. æ.

¶Lante. p. breuis eſt. vt Stipes ſtipis. Typhœus. œi.

lio decipiatur, qui in verso illo Verg vij.æñ. hoc pater anchises auro libabat ad aras, p auro legi scypho, perinde ac si primam producat. Producunt vero grypus. ũ. q a graphe detracta aspiratione deriuatur. in quo prima crem into producitur. Ver. in hunc iungetur iam gryphes equis æuoque sequenti. Iphitus vir Troianus. aut vnus ex argonautis. Ver. q. æñ. quorum iam Iphitus æuo. Papi. v theb. & longa pelle tem cuspide rupes Iphiton. Pipo. &, quod ab eo diminutiuum esse videtur. pipilo. as. Ouidius de phi lo, accipiter pipat. mluus hianſque lupis, la tullus de passere, adsolam dominã vsq; pipi labat. q. d. est carnẽ phaleutucã. Riphæi, orũ mõtes scythiæ, vnde Riphæus. a. um. Ver. pri. georgi. mundus vt ad scythiam riphæasq; arduus arces. Ripa ripæ. Idem in hunc aut ni merum lupus, aut torrentia flumina ripas. Scipio. onis. Luca in. ij. Scipio luceriæ quam quã firmissima pubes. Sipho. onis. Iuu. effigi emq; deæ lõgis siphõibꝰ implent. Stipo. as. Ver. pri. æñ. stipãt & dulci distẽdunt nectare cellas. Scrypulus. i. Ouid. de medicami ne facici. Quicq; parãt marathri scrypula mir rha nouã. Syphariũ. ij. Iuue. cõsũptus opibus vocẽ damasippe locasti syphario, sit, q nõ sy phario, sed sypa egãt. Sipꝰ: ũtis Luc. i. vŋ. ejs recipit salapina palꝰ & subdita sipꝰ. Typhis. is. Ver. in hunc, alter. erit tũ typhis. & altera q vehat argo. Typhõ vero supradixim⁹ p ducere. Vipera. ę. Iuu. tu ne duos vna seuitia ma vipera cœna. Iante. q. breuis est, vt liqueſco. is, liquo. as eliquo. as. Ver. in hunc. limꝰ vt hic duresc̃it, & hæc vt cera liquescit. Idẽ in moreto, subsidit, syncera, fora nunibus q; liq̃ tur. Persius eliquat & tenero suplãtat verba palato. Producũt vero liquor liqueris. Ver. primo georg. liquitur & zephyro putris se gleba resolut. Liquetium. j. fluuius Venetiæ est teste Seruio in illud Ver. ix. æneidos: quales aeriæ liquentia flumina circũ. Sit, qui legant liquentia a Liquor liqueris. Liquor liquoris. Lucret. in primo, pondus vti saxis, calor ignis, liquor aquarum, & ibidem, fiet vti cibus omnes & aridus & liquor ipse. Liquidus. a. um. quoniã a liqueo. es. vel a liquor liqueris posteſt deriuari, tum prima breui, tum eadem longa reperitur, quod vno versu Lucre. lib. iij. ostendit dicens: crassaq; cõueniunt liquidis, & liquida crassis. ¶ Iante. r. lõga est, vt lira pro sulco: vnde est lirare & delirare & delirus. Ausonius, & si pierias pauitur lirare sorores. vnde est delirare. Hera. j. epist. quicqd delirãt reges plectuntur achiui. Idem in arte poe. delirus ve senex. Nam quod Lucre. li. v. dixit, quod facit hic, idẽ perdelirus esse videtur. atque alibi, quod mihi tum vanum tum delirum esse videtur. vbi. in. non abnegitur, potesi & abijci, vt sit a lira profulco, nã p instrumẽto musico lyra. æ. primã breuiat. vt statim dicemꝰ. A chir, qd' interpretatur manꝰ, cõposita partim breuiãt, vt chiragra. æ. Hor. pestiq; illi iusta chiragra. Persius, sed cũ lapidosa chiragra. Mar. sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est partim produ cũt, vt chirurgus. Mart. chirurgꝰ fuerat, nũc est vespillo diaulus. Ver. in priapeia, chirurgꝰ q; manũ miser timerẽ. Chironomõ. ontis. vel chironomos. i. Iuu. & chironomonta volanti cultello. Idem, chironomõ Ledã molli saltate bathillo. Breuiat vero dirimo. is. Oui. j. meta. hãc deus & melior litem natura dirimit. Hyrie. es. Idem in. vij. inde lacus hyries vidit. Hirudo. inis. Hor. in poe. nõ missura cutẽ nisi plẽa cruoris hirudo. Hirũdo. inis. Ouid. in. ij. fast. fallimur, an veris prænũtia vẽit hirũdo? Lyra. æ. pro instrumẽto musico. Myrõ. onis. Mar. quis labor in phiala docti myos? an ne myronis? Myrõ. i pro vnguento: vnde est myropola, æ. myropolium. ij. myrobolanum. i. myrũ licus. a. um. Nireus. i. Oui. ij. de arte: sic licet ãtiquo nireus adamatus Homero. Hor in. j. carmi. qualis aut nireus fuit: aut aquosa raptus ab ida. A pyr, quod in terpretatur ignis, deriuata partim breuiãt. vt Pyra. æ. Ver. iiij. æñ. At regina pyra penetrali in sede subauras. Pyracmõ. onis. Idẽ i. vij. met. Brõtesq; Sceleresq; & nudꝰ mẽbra Pyracmõ. Pyretrũ. i. Ouid. ij. de arte. Tritaq; m ãnoso flaua pyretra mero. Pyropꝰ. Idẽ in. ij. met. clara micãte auro flãmas imitãte pyropo. ptim, producũt, vt pyramꝰ. i. p viro p fluuio. Oui. iiij. me. pyramꝰ & thisbe iuuenũ pulcherrimꝰ alter. Pyramis. idis Mar. barbara pyramidũ sileat miracula mẽphis. Iacobꝰ Cõstãtiꝰ nõ a pyr. sed a pyro (hoc est tritico) deducit, qđ in pyramidibꝰ illis ægyptijs triticũ adseruabatur. Idq; Probꝰ ex ratiõe quãtitatis syllabæ. pyrene quoq; & pyrenæus variat. Claudianus in stilĩ pyrenæa regit lapidosꝰ frõdibꝰ ilex. Luc. in iij. ãq; pyrenæ, quos nunquã ioluere Titan. Pyrus. i. & pyrũ. i. Ver. in hunc. insere nunc meliboeæ pyros idẽ. ii. georgicorum, cruſtumij syriũque pyros. Quirinus. j. Ver. pri. æneidos, Remo cum fratre Quirinus, vnde Quirites dicti. Ouid. an sipulsassem minima de plebe quiritem, Syras syra syrũ. Lucanus in septimo: viuant galatæque, syriquæ. vnde etiam syri, & assyrij dicti sunt. Syrus quoque insula vna ex Cycladibus, quæ patria fuit Pherecidæ syri, primam producit apud Homerum, qui eius meminit. Scyros quoque producit. Vergilius secundo æneidos, vna omnis scyria pubes. & Papinij, palladi lictoreæ celebrabat scyros honorem. Sidonius appollinaris autor non contemnendus, sed græcarum literarum ignarus breuiauit dicens, vel scyrias vacuasse coles, vel serica sila per cannas torsisse lcues. Syrius vero stella producit primam. Vergilius tertio æneidos, Tum steriles exurere syrius agros. Syracusæ. arum. vnde Syracusius syracusia syracusiũ, Idem in hunc. Prima syracusio dignata est lucere ratis

Scyphus. i. Producũ vero Gryphes. Gryphꝰ. i. Iphit⁹. i. pipo. as. pipilo. as. Riphæi. orũ. Ripa ripæ. Scipio. onis. Sipho. onis. Stipes. stipitis. Stipo stipãs. Scrypulus scrypuli. Siphar. õ. rij. Sipus sipuntis. Typhys. phys. Typhõ typhonis. Vipera viperæ.

Iante. q. breuis est. vt liqueo liques. Liquo liquas. siquidem. Producunt vero. Liquetium liquetij. Liquor liqueris. Liquor liqueris. Liquidus. a. um. mediam habet.

Iante. r. lõga est. vt lira, p sulco. achir. qđ est manꝰ: deducta partim breuiãt. vt Chiragra. ę. partim, producũt. vt Chirurgꝰ chirurgi. Chironomõ chironomontis. Breuiant vero Dirimo dirimis Hyrie hyries. Hirudo hirudinis. Hirundo inis Lyra. æ. Mirõ. onis. nomẽ propriũ viri. Myrõ quod interpretatur vnguentũ. Nireus nirei. Apyr. quod est Ignis deriuata partim breuiãt. vt Pyragmon. onis. Pyretrum. i. Pyropus. i. partim producunt. vt Piramus. i. Pyramis, idis. Pyrene. es. Pyrus. ri. Pyrum. ri. Quirinus quirini. Syrus. a. um. Syracusæ. arum.

Tyrus. i. Tiranus i: Viridis, e virco. es: Viriatꝰ. i. Virosus a viro.

Iante. s. longa est: vt Nisus. i. Breuiant vero Bisõ bisõtis. Ciliũ. ij. Difertus. i. Isara. æ. Isaurus. i. Miser. a. um Nisi conjunctio. Ptisana. æ. Ptisis, is. Siser. eris, Sisimbrium sisimbrij.

Iante. t. breuis est vt Italus, a. um. Mitra. æ. Citrũ i. Vitrum vitri. Britania britãię. Vitiũ. ij. Litra æ. Producunt vero Bithynia. æ. Britõ. onis. Clitella. æ. Clytũnus. i. Clytorius. ij. Clitõ clitõis. Dito. as. Ditesco. scis. Italia ę. Fritinio. is. Ithyreus. a. um. Mitis ę. Mitylus. i. Nitor. eris. Pythagoras. ę. Pytheus. ei Pythõ. onis. Pythius a. ũ. Pyteleon. ontis. Pitiſma atis. Pituita indifferentem habet. Ritus ritus. Rito ritas. Scitor. aris Sithen. onis. Tritũ. ci. Triton. onis. Tityrus. i. Titan. titanis Titillo tillas Vita vitę, vitis vitis, vito vitas Vitupero vituperas Zithum zithi.

Iante. u, cõsonãtẽ lõga est, vt Liuor: oris, vituo, is, Auſo. quos fama obliterat & quos. Producunt vero Bithynia. æ. vnde Bithynius. a. um. Mani. lib. iij. astro. capadocũ Armeniæ iurgis bithynia diues. Flacꝰ in. iij. argo, bithyno phythio ve satũ sed quem sua voto Iuu. ramen breuiauit dicẽs, quamquã & cappadoces factant, equitesq; bithynĩ britõ onis. Idem quam nec terribilis cymbri, nec britones vnquã. Mart. quã veteres brachæ britonis pauperis &quam. Clitella. æ. Hor. pri. sermo, hic muli capuæ clitellas tempore ponit. Clitũnus. i. Verg. ij georgi. hinc albi clitumni greges & maxima taurus. Clytorius. i. fons est archadiæ. Ouid. xv. meta. clyterio q; cũq; sitimde fonte leuauit. Clitõ. onis. flu. Arcadiæ. Papi. iij. theb. & rapidus Clitõ, & qui tepit heladon Dito, as. & ditesco, scis. Hor. in poe. fermonem patrium ditauerit. Idem. i. ser. qua ratione possis ditescẽre. Italia. æ. Ver. primo enei. Italiam fato profugus laui naque venit. Idem in eodem: italiã dixisse ducis de nomine gentis. Italicus quoque & italis. idis Ouid. xv. metam. grata quis italicis autor posuisset in oris. Ver. in. xij. italides quas ipsa decus sibidia camilla. Italus. a. ũ. tum breuiauere, tũ producere reperitur. Idẽ in. iij, & sepe Hesperiam sæpe italia regna vocare. Idẽ in. ix, cõlecto sternit iaculo volat italo cortur. Idẽ in. iij, & sepe Hesperiam sæpe italia regna vocare. Idẽ in. ix, cõlecto sternit iaculo volat italo cornus. Idẽ in. viij. hinc augultus agẽs italos in plia cæsar. Hor. pri. serm. at græcus postquã est italo pfusꝰ aceto. Mitis. e. Ver. in hunc frõde super viridi sunt nobis miti a poma. Mitylus. i. pisciculus. Mar. suggitur incisso mitylus ore mihi. Nitor, is. Ver. iiij hic primũ paribus nitẽs Cilenius alis. Pitagoras. æ. Iuu pytagoras cũctis animalibus abstinuit qui. Pytheus: ei. Oui. vij. meta. nã me Pelopeia pytheus. Idẽ in epist, phedras cũctis animalibus abstinuit qui. Pytheus: ei. Oui. vij. meta. nã me Pelopeia pytheus. Idẽ in epist, phedræ, hic tecũ troezena colã pitheia regna. Pythõ, onis. idẽ in pri. meta. strauimꝰ in numeris tũi dũ pythona sagittis. a quo pythi⁹ a. ũ. Luc. in sexto, vnde & thessaliceæ venit ad pythialaurꝰ. Pyteleõ. õtis. Hor. rhodio qđ pyteleonti. Pitiſma. atis. cũ. qui Lacedæmoniũ pitiſmate lubricat orbẽ. Angelus tũ politiãus pitilysmate legẽdũ esse cõtendit. Pituita. tæ. indifferẽtẽ habet, longã apud Catul. mucusq; & mala petui pitilysmate legẽdũ esse cõtendit. Pituita. tæ. indifferẽtẽ habet, longã apud Catul. mucusq; & mala petuita nasi & apud Persi. somnia pituita. qui purgatissima mittũt, breuẽ, vt apud Hor. pri. epist. præcipue sanus nisi cũ pituita molesta est, sunt qui apud Hor. faciãt exduabus vocalibus synæresim vt sit pituita sylabarũ triũ. Ritus. us. a quo est rite. Ver. sexto ænei, ritesq; repertũ carpe mãu, nãq; ipse volẽs facilisq; se quetur. Rito ritas, a quo reperiuntur composita irrito. tas. & prærito tas. Oui. pri. metam. tu face nescio quos esto corentus amores irritare tua Columel, & pelusiaci proritet pocula zythi. Scitor. aris. Verg. ij. æneidos susp̃enſi eurypilum scitatũ oracula phœbi. & ibidem: tum vero ardemus scitari, & quererc cautes. Sithon sithonis mõs Thraciæ, vnde Sithonius. a. um. & sithois sithoidis. Ver. in hunc. sithoniasque nifas. Sithon sithonis mõs Thraciæ, vnde Sithonius. a. um. & sithois sithoidis. Ver. in hunc. sithoniasque nives hyemis subeamus aquosæ. Oui. in epistola phylli. nec vehit actęas. sithoisvnde rates, Triticũ. i. Veruer primo geor. ati triticiam in messem robustaque farra. Tritõ, onis. Deus marinus. Idem primo æneidos Remo cum fratre Quirinus, vnde Quirites dicti. Ouid. an sipulsassem minima de plebe quiritem, Syras syra syrũ. Lucanus in septimo: viuant galatæque, syriquæ. vnde etiam syri, & assyrij dicti sunt. Syrus quoque insula vna ex Cycladibus, quæ patria fuit Pherecidæ syri, primam producit apud Homerum, qui eius meminit. Scyros quoque producit. Vergilius secundo æneidos, vna omnis scyria pubes. & Papinij, palladi lictoreæ celebrabat scyros honorem. Sidonius appollinaris autor non contemnendus, sed græcarum literarum ignarus breuiauit dicens, vel scyrias vacuasse coles, vel serica sila per cannas torsisse lcues. Syrius vero stella producit primam. Vergilius tertio æneidos, Tum steriles exurere syrius agros. Syracusæ. arum. vnde Syracusius syracusia syracusiũ, Idem in hunc. Prima syracusio dignata est lucere ratis

Tyrus. Idem primo æneidos: sed regna tyri Germanus habebat. Tyrãus, i. Idem in. vij. pars mihi pacis erit, dextera tetigisse tyranni. Viridis. e. Idem in. vi. iam senior, sed cruda deo viridisq; senectꝰ, Vireo es, viretũ, i. viriditas atis. eandẽ rationẽ sequuntur. Viriatus. ti. Sillius ij puni. hos Viriatus agit. ¶ Lante. s. longa est, vt Nisus i pro rege Megaren sum in accipitrem verso. Vergilꝰ primo geo. apparet liquido sublimis in aere nisus. Breuiant vero Bison bisõtis, Mar. illi cessit atrox bubalus atque bison. Cisium. ij. Auso. vel cisso trijugi. Isara. æ. fluu. Galliæ Luca. in primo: hi vada liquerunt isaræ, qui gurgite ductꝰ. Isaurus. i. Idẽ in. ij. Crustumũque rapax, & iuncto sapis isauro. Miser. a. ũ. Verg primo æneid. & magno miseræ dilectus amore, & quæ cũ eo symbolum habet miseria. æ. misereor. eris. Nisi cor tũctio. Oui. v. o misi te virtus opera ad maiora tulisset. Ptisana. æ. Mar: ptisanam fabãq; solebas. vt de ptisanarium. ij. Hora. hoc ptisanarium ori zæ. ptisis. Iuue. ptisis & vomicæ putres &, dimidium crus Siser. eris. Colume. ia siser assyrio venit quæ femine radix. Sisimbriũ. Ouid, dare grata sisimbria mitto. Iante. t. breuis est, vt mitra, qđ ideo primã breuiare dicimus, quia eius diminutiuũ mitella breuiat. Ver. in copa. syriſca caput graia redimita mitella. Vitrum, i. Martial, condãtur parco fusca falerna vitro, Britannia. æ. vnde britãnus. a. um. Verg. in Baco, & penitus toto diuisos orbe britannos. Lucr. tamẽ in. vi, produxit dicens, nunquid britannis cælũ differre putamus. Apud græcos quoque indifferẽter pfertur bretannos, & britannos. Vitiũ. ij. Iuue omne animi vitium tanto cõspectꝰ in se; & qui asi a vito vitas diceretur, obstaret sylla ba, sunt qui malint a voce declinare, siue potius a voco, as. vnde vox deriuetur. Litera quoque breuiat quod ex eius cõpositio liqꝰ

obliteroas. Auso, quos fama obliterat & quos. Producunt vero Bithynia. æ. vnde Bithynius. a. um. Mani. lib. iij. astro. capadocũ Armeniæ iurgis bithynia diues. Flacꝰ in. iij. argo, bithyno phythio ve satũ sed quem sua voto Iuu. ramen breuiauit dicẽs, quamquã & cappadoces factant, equitesq; bithynĩ britõ onis. Idem quam nec terribilis cymbri, nec britones vnquã. Mart. quã veteres brachæ britonis pauperis &quam. Clitella. æ. Hor. pri. sermo, hic muli capuæ clitellas tempore ponit. Clitũnus. i. Verg. ij georgi. hinc albi clitumni greges & maxima taurus. Clytorius. i. fons est archadiæ. Ouid. xv. meta. clyterio q; cũq; sitimde fonte leuauit. Clitõ. onis. flu. Arcadiæ. Papi. iij. theb. & rapidus Clitõ, & qui tepit heladon Dito, as. & ditesco, scis. Hor. in poe. fermonem patrium ditauerit. Idem. i. ser. qua ratione possis ditescẽre. Italia. æ. Ver. primo enei. Italiam fato profugus laui naque venit. Idem in eodem: italiã dixisse ducis de nomine gentis. Italicus quoque & italis. idis Ouid. xv. metam. grata quis italicis autor posuisset in oris. Ver. in. xij. italides quas ipsa decus sibidia camilla. Italus. a. ũ. tum breuiauere, tũ producere reperitur. Idẽ in. iij, & sepe Hesperiam sæpe italia regna vocare. Idẽ in. ix, cõlecto sternit iaculo volat italo cornus. Idẽ in. viij. hinc augultus agẽs italos in plia cæsar. Hor. pri. serm. at græcus postquã est italo pfusꝰ aceto. Mitis. e. Ver. in hunc frõde super viridi sunt nobis miti a poma. Mitylus. i. pisciculus. Mar. suggitur incisso mitylus ore mihi. Nitor, is. Ver. iiij hic primũ paribus nitẽs Cilenius alis. Pitagoras. æ. Iuu pytagoras cũctis animalibus abstinuit qui. Pytheus: ei. Oui. vij. meta. nã me Pelopeia pytheus. Idẽ in epist, phedræ, hic tecũ troezena colã pitheia regna. Pythõ, onis. idẽ in pri. meta. strauimꝰ in numeris tũi dũ pythona sagittis. a quo pythi⁹ a. ũ. Luc. in sexto, vnde & thessaliceæ venit ad pythialaurꝰ. Pyteleõ. õtis. Hor. rhodio qđ pyteleonti. Pitiſma. atis. cũ. qui Lacedæmoniũ pitiſmate lubricat orbẽ. Angelus tũ politiãus pitilysmate legẽdũ esse cõtendit. Pituita. tæ. indifferẽtẽ habet, longã apud Catul. mucusq; & mala petuita nasi & apud Persi. somnia pituita. qui purgatissima mittũt, breuẽ, vt apud Hor. pri. epist. præcipue sanus nisi cũ pituita molesta est, sunt qui apud Hor. faciãt exduabus vocalibus synæresim vt sit pituita sylabarũ triũ. Ritus. us. a quo est rite. Ver. sexto ænei, ritesq; repertũ carpe mãu, nãq; ipse volẽs facilisq; se quetur. Rito ritas, a quo reperiuntur composita irrito. tas. & prærito tas. Oui. pri. metam. tu face nescio quos esto corentus amores irritare tua Columel, & pelusiaci proritet pocula zythi. Scitor. aris. Verg. ij. æneidos susp̃enſi eurypilum scitatũ oracula phœbi. & ibidem: tum vero ardemus scitari, & quererc cautes. Sithon sithonis mõs Thraciæ, vnde Sithonius. a. um. & sithois sithoidis. Ver. in hunc. sithoniasque nives hyemis subeamus aquosæ. Oui. in epistola phylli. nec vehit actęas. sithoisvnde rates, Triticũ. i. Veruer primo geor. ati triticiam in messem robustaque farra. Tritõ, onis. Deus marinus. Idem primo æneidos Remo cum fratre Quirinus, vnde Quirites dicti. Ouid. an sipulsassem minima de plebe quiritem, Syras syra syrũ. Lucanus in septimo: viuant galatæque, syriquæ. vnde etiam syri, & assyrij dicti sunt. Syrus quoque insula vna ex Cycladibus, quæ patria fuit Pherecidæ syri, primam producit apud Homerum, qui eius meminit. Scyros quoque producit. Vergilius secundo æneidos, vna omnis scyria pubes. & Papinij, palladi lictoreæ celebrabat scyros honorem. Sidonius appollinaris autor non contemnendus, sed græcarum literarum ignarus breuiauit dicens, vel scyrias vacuasse coles, vel serica sila per cannas torsisse lcues. Syrius vero stella producit primam. Vergilius tertio æneidos, Tum steriles exurere syrius agros. Syracusæ. arum. vnde Syracusius syracusia syracusiũ, Idem in hunc. Prima syracusio dignata est lucere ratis

quos fama obliterat & quos. Producunt vero Bithynia. æ. vnde Bithynius. a. um. Mani. lib. iij. astro. capadocũ Armeniæ iurgis bithynia diues. Flacꝰ in. iij. argo, bithyno phythio ve satũ sed quem sua voto Iuu. ramen breuiauit dicẽs, quamquã & cappadoces factant, equitesq; bithynĩ britõ onis. Idem quam nec terribilis cymbri, nec britones vnquã. Mart. quã veteres brachæ britonis pauperis &quam. Clitella. æ. Hor. pri. sermo, hic muli capuæ clitellas tempore ponit. Clitũnus. i. Verg. ij georgi. hinc albi clitumni greges & maxima taurus. Clytorius. i. fons est archadiæ. Ouid. xv. meta. clyterio q; cũq; sitimde fonte leuauit. Clitõ. onis. flu. Arcadiæ. Papi. iij. theb. & rapidus Clitõ, & qui tepit heladon Dito, as. & ditesco, scis. Hor. in poe. fermonem patrium ditauerit. Idem. i, ser. qua ratione possis ditescẽre. Italia. æ. Ver. primo enei. Italiam fato profugus laui naque venit. Idem in eodem: italiã dixisse ducis de nomine gentis. Italicus quoque & italis. idis Ouid. xv. metam. grata quis italicis autor posuisset in oris. Ver. in. xij. italides quas ipsa decus sibidia camilla. Italus. a. ũ. tum breuiauere, tũ producere reperitur. Idẽ in. iij, & sepe Hesperiam sæpe italia regna vocare. Idẽ in. ix, cõlecto sternit iaculo volat italo cornus. Idẽ in. viij. hinc augultus agẽs italos in plia cæsar. Hor. pri. serm. at græcus postquã est italo pfusꝰ aceto. Mitis. e. Ver. in hunc frõde super viridi sunt nobis miti a poma. Mitylus. i. pisciculus. Mar. suggitur incisso mitylus ore mihi. Nitor, is. Ver. iiij hic primũ paribus nitẽs Cilenius alis. Pitagoras. æ. Iuu pytagoras cũctis animalibus abstinuit qui. Pytheus: ei. Oui. vij. meta. nã me Pelopeia pytheus. Idẽ in epist, phedræ, hic tecũ troezena colã pitheia regna. Pythõ, onis. idẽ in pri. meta. strauimꝰ in numeris tũi dũ pythona sagittis. a quo pythi⁹ a. ũ. Luc. in sexto, vnde & thessaliceæ venit ad pythialaurꝰ. Pyteleõ. õtis. Hor. rhodio qđ pyteleonti. Pitiſma. atis. cũ. qui Lacedæmoniũ pitiſmate lubricat orbẽ. Angelus tũ politiãus pitilysmate legẽdũ esse cõtendit. Pituita. tæ. indifferẽtẽ habet, longã apud Catul. mucusq; & mala petuita nasi & apud Persi. somnia pituita. qui purgatissima mittũt, breuẽ, vt apud Hor. pri. epist. præcipue sanus nisi cũ pituita molesta est, sunt qui apud Hor. faciãt exduabus vocalibus synæresim vt sit pituita sylabarũ triũ. Ritus. us. a quo est rite. Ver. sexto ænei, ritesq; repertũ carpe mãu, nãq; ipse volẽs facilisq; se quetur. Rito ritas, a quo reperiuntur composita irrito. tas. & prærito tas. Oui. pri. metam. tu face nescio quos esto corentus amores irritare tua Columel, & pelusiaci proritet pocula zythi. Scitor. aris. Verg. ij. æneidos susp̃enſi eurypilum scitatũ oracula phœbi. & ibidem: tum vero ardemus scitari, & quererc cautes. Sithon sithonis mõs Thraciæ, vnde Sithonius. a. um. & sithois sithoidis. Ver. in hunc. sithoniasque nives hyemis subeamus aquosæ. Oui. in epistola phylli. nec vehit actęas. sithoisvnde rates, Triticũ. i. Veruer primo geor. ati triticiam in messem robustaque farra. Tritõ, onis. Deus marinus. Idem primo æneidos Remo cum fratre Quirinus, vnde Quirites dicti. Ouid. an sipulsassem minima de plebe quiritem, Syras syra syrũ. Lucanus in septimo: viuant galatæque, syriquæ. vnde etiam syri, & assyrij dicti sunt. Syrus quoque insula vna ex Cycladibus, quæ patria fuit Pherecidæ syri, primam producit apud Homerum, qui eius meminit. Scyros quoque producit. Vergilius secundo æneidos, vna omnis scyria pubes. & Papinij, palladi lictoreæ celebrabat scyros honorem. Sidonius appollinaris autor non contemnendus, sed græcarum literarum ignarus breuiauit dicens, vel scyrias vacuasse coles, vel serica sila per cannas torsisse lcues. Syrius vero stella producit primam. Vergilius tertio æneidos, Tum steriles exurere syrius agros. Syracusæ. arum. vnde Syracusius syracusia syracusiũ, Idem in hunc. Prima syracusio dignata est lucere ratis

mũdo præbebat lumina tũã. Titillo. las. Hor. pri. ser. præterea ne vos titillet glor'a iure. Vita. æ. Ver. in vi. æñ. nate mihi quõdã vita, dũ vita manebat. Vitis. tis Idẽ in hunc. vitis vt arboribꝰ decori est vt vitibꝰ vuæ. Vito vitas. Iuu. illius occursos etiã vitare m emẽto. Vitupero. as. tametsia vitio cõpositum esse videatur. Zythum zythi, vt quod paulo ante actullimus ex Columel. & Pelusiaci proritet pocula zythi

¶ Iante. u. consonantem longa est, vt viuus viua viuũ, viuo viuis. priuus priua priuum, priuo priuas.

Ante.b.longa est,vt Gobius.ij,Robigo,onis.Robur,oris.breuiãt vero Glõbus i. Ver ix,æñ quis glo bus octues caligine volutur atrã: Obesus,sa.sum.quod ab ob & esus.sa sum,cõponitur.Idem ij.geor.breuis aluus,obesaq; terga.Obelus.i.quod interpretatur veru ideo breuiat,quiaꝓ o.micrõ a græcis scribitur. Auson pone obelos,egitur ab eo perdiminutionẽ fit obeliscus,ci. Ver.in rotis hęc aperit primi fastigia celsa obelisci. Obolꝰ oboli. Priscią,de mẽsuris,sẽmioboli duplum est obolus:quẽ põdere duplo gramma vocant.Obex obicis.si in recto repiretur breuiaret primã, quia ab ob præpositione cõponitur,& in obliquis si non habet.i.consonantẽ etiam breuiat.vt apud Sillium.iiij.puni & fidos certent obices accesere sylua.Probus.a.ũ. probitas,atis,& probo.as,& ab eo cõposita: vt improbo.as. reprobo.as,approbo.as,probrũ.i.a quo opprobrium cõponitur,& exprobro.as.Hor.ij.ser. opprobrijs dignũ latrauerit integer ipse.Soboles,lis.Ver.in buc.chara deũ soboles,magnum Iouis incrementũ. ¶O.ante.c. breuis est,vt proceres,rũ.procus.i.voco.as. tametsi vox vocis cremẽtũ producat,vt suo loco dixim⁹.Producũt vero cocytus.i.Vergil.vi,æñ.cocytusq; labens sinuc circumuenit atro. Crocalus.i.Ouid.viij.met.& sumptus pro supplice crocalus armis.Focale is. illud quod collo circundycitur.Mart.hoc focale tuas asserat auriculas,nam a faucibus deriuatur.au diphtõgo in:o.longũ conuersa.Horam tamen breuiaut dicens,fasciolas cubitale focalia potus.& videtur inclinari a foco. Locusta.æ.Iuu.instituiq; rudes melior locusta propinquas.Oceanus.i.Ver.iiij.geor.oceanũq; patrem rerum,nymphasque sorores. Ocyor & ocyus ab eo quod est ocys,quod interp̃.velox.Ouid.pri.metam.fugit ocyor aura illa leui vnde & ocymũ dictum, hoc est,a celeritate crescendi.Phoca.ę.Verg.iiij. geor.sternũt se somno diuerso in littore phocæ.Phocus.ci.Ouid.vij.meta.& ꝓles tertia phocus:scilicet æaci filius.Phocis phocidis.

Ante.b.longa est.vt Gobius.ij.Robur.oris Breuiant vero Globus.i.Obesus.a.um. Obelus.i.Obolus.i.Obex.cis.Probus.a.um.Probo.as.probrum.i.Soboles sobolis.

O.ante.c.breuis est,vt proceres um. Voco vocas producunt vero Cocytus.i.Crocalus.i.Focales.Locusta.æ.Oceanus.i.Ocior & Ocyus.phoca.æ.phocus.i.phocis.idis.procerus.a.um.poculum poculi.Vocalis vocale,

O.ante.d.longa est vt Clodius.ij.Lodix.icis. Rodo rodis.Breuant vero fodio.dis.Modus modi modo aduerbium .Opor.oris odũ.dij. Etapus podos,hoc est,pes Et a rhodos, quod est rosa.composita & deriuata.ut Podalirius.ij.Rhododaphne.es.Rhodus .hodi.rhodope es.Rhodanus rhodani.Sodalis sodalis.

O.ante.f.breuis st vt Ofella.ę.producunt vero toto fus tosi.

O.ante.g.longa est vt Cogo.gis. Breuiant vero logos:& ab eo composita & deriuata vt Theologus.Regus regi.Rogo rogas.Toga.ę.

O.ante.l.breuis est vt colon membrũ. producũt vero Boletus.ti.Bola.æ. Colum.i.Colliphiũ.ij,

Idem in primo,separat aonios diuersis phocis abauis. Procerus.a.um. Ver. in buc. corticis atque solo proceras erigit alnos.Poculum.li.Idem in eodem:in sanire libet quoniam tibi pocula ponã,Vocalis.e. quod non a voco.as.sed a voce deriuatur,Ouid.viij.metam.regia turris erat vocalibus addita muris. ¶O.ante.d.longa est,vt rodo.dis.Clodius,ij.Lodix.icis.fodes qđ est blanditis.Hora.primo epist.Rosci a dic sodes melior lex, an puerorũ.Breuiat vero Fodio fodis. Vergilius sexto æneid.aut spumatis equi foderet calcaribus armos. Modus modi vnde est modestus,moderor,& modulor & modicus Hora.est modus in rebus,sũt certi denicq; fines.Modo aduerbiũ.Ver.iiij.geneidos,si modo qđ memoras factũ fortuna sequatur.Odor.oris,odorus.a.ũ odor.aris.Ver.n.ge,nonne vides croceos,vt Timolus odores.Ouid.x.met.iudice sub tmolo certamen venit ad impar.Spoletium spoletij,vnde Spoletinus spoletina spoletinum.Mart.spoletina data est,sed quam sicaueratipse. ¶O.ante.m.lõga est,vt Domat,atis,quod interpretatur tectum,quamuis dom⁹ breuiet. Vomer,eris,tametsi a Vomovomis,in quo prima breuis est,deriuetur.Vomica etiam breuiatur.Iuuenal.& phthisis,& vomicæ putres & dimidium crus.Sereñ.produxit dicẽs,vomica qualis erit,vel idẽ proxima quædam.Como comis: quod ideo posuimus,qꝛ Coma comæ,cum quo symbolum habere videbatur,primam breuiat Comessor comessaris,quod græcũ est,ne quis putet a Comedo.dis.deriuari.Breuiat Bromius bromij. Lucanus in primo phæbo bromioque sacer.Vergilius in copa.est hic mũdã ceres,est amor & bromi⁹.Coma comæ Mart.tam longæ bromio quam tibi phœbe comæ.Comes comitis.Ver.n.æneid.Sit comes:& lõge sertiet vestigia comitꝛ.Crhomis,is.nomen proprium.Ver.in buc.pergite pierides,ch.omis&Minasylus in antro.Comedo comedis.Iuu.Præclaris vna comedunt patrimonia mensã.Domin⁹ domini.Ver.iiij.æñ Reppulit,& dominum æneam in regna recepit.Domo domas.Idẽ in.vi.Os rabidum fera corda domas. Domus.us.Idem in.viij.Et domus herculei custos prinarta sacri.Glomero glomeras.Idem in.ij. sed glomerare manum bello & concurrere in arcem .Homo hominis.Idem in primo.Mortalis.nec vox hominem sonat,o dea certe.Homerus homeri Iuuenal rex Pylius magno si quicquam credis Homero. Nomas, dis.Mar.Cui diadema dare marmore picta nomas,eadẽ est,q̃ numidia.Omasum omasi.Horat.pingui tentus omaso.Omitto.is.idẽij.fermo.artem ne illusus omittas.Stomachus stomachi.Iuu.ardenti stomacho, nam quæ meritoria somnium.Tomos,quod interpretatur incisio.Mart.scriptura quanti cõstet & tomos vilis,hic pro parte libri accipitur,est & tomos locus in ponto,de quo Ouidius.in,de tristibus inde tomos dictus locus hic,quia fertur in illo membra soror fratris cõsecidisse sui,vnde idem autor scit Tomites,æ.&tomitanus.a.um.A tomos tomacula & protomos quoque breuiant. Vomo vomis.Iuuen.cõuomit hæc internauatas & prandet & errat.¶O.ante.n.brevis est,vt Conon.onis.Bonus.a.ũ.Progne progenes quoque breuiat.Petronius,atque vrbana progne,quæ circum gramina fusæ.Vergilꝰ. iiij. georgico.positione produxit dicens,& manibus progne pectus signata cruentis.Producunt conor conaris,vnde est conatus.us.Ouid.de remed.Sed quid præcipue nostris conatibus obstet.Cõe.es.insula Isfri fluuij.Luc.in.iij.barbara cone,sarmaticas vbi perdit aquas.Conopæum conopæi.Iuu.vt testudineo tibi lentule conopæo.Est enim spondeus in quinto loco.Cornus corni.Ouf.iij,metamor.tegmina mox capitum picto mutantia cono.& pro cyparissi galla,vnde conifere dictæ sunt a Vergilio.Donũ doni.Ver.in buc.physsula damætas dono mihi quam dedit olim.Donec.Vergil in buco.cogere donec oues.Monychus monychi,ynus ex cẽtauris Iuu.quantas iaculetur monychus ornos.Nonus.a.ũ.& inde nõe nonarum. Ver.v.æneid.Propterea si nona diem mortalibus annum.Ouid.primo fast.nonarum tutela deo caret omnibus istis. Pronus prona pronum. Ouidius primo metamorphoꝛ.me miserum ne prona cadas,pono ponis. Vergili,in bucolicis.quoniam tibi pocula ponam.Pone præpositio & aduerbium.

Doliũ.ij.Iuu.tãquã alta in dolia lõgus decideris serpens bibit & vomit.Dolõ.nis.Ouid.in epist penelopes tulit & ferro rhæsum dolonaq; cæsos,Idem tamen.iij.meta.breuiabit dicens,ausum eadem quę vos phrygia de gente Dolona.Dolõ quoque pro genere telꝛ,quoniã a dolo deriuatur primã breuiat. Ver.ij.æñ.sanosque gerũt in bella dolones:Moles.is. Ver.pri.æñ. miratur molẽ æneas magalia quõdam. in de est molior,iris & amolior.iris.Idẽ in eodem;molirique arcẽ & manibus subuoluere saxa.Moly.yos herba ab Homero celebrata.Ver.in priapo. quem cur moly vocat, mentula moly fuit. Ouid.xiij.meta.moly vocant superi,nigra radice tẽctur.Nola.æ.Sillus.xiij.puni.hinc ad chalcidicam transfert citius agmina nolã Nolo non vis.Martiã.splendida fit nim iuni fordida nolocutis.Oleaꝛos in sula,ppe cubeã.Ver.ij.æñ.oleaꝛon niueãmq; ac par õspar sasque per æquoꝛ.Olenos.i.oppidum Bœotiæ.Papinius iñ.theba,olenos sonijs & fluctibus hospita portu,vnde Ouid.iij.met.dixit oleniæ fidus pluuiale capellę.Olim adduerbium.Ver.i.æñ.certe hinc Romanos olim volentibus annis.Prolixus.a.um. Idẽ in Bucolicis.hirsutumque supercilium prolixaq; barba Proles.is.Idem in.iiij.æneid.nec prolem aut soniam & lauinia respicit aruã. Polypus.i. & polydamas antis,primam producunt;cũ reliqua a poly,quod interpretatur multum composita breuient:vnde a quibusdã p.ll. duplex scribuntur.Ouid.iij.meta.vt q; sub a quoꝛibus deprẽsum polypus hosteꝫ & promorbo.Hor.pri.ser.delectat velut babiam polypus agnæ.Persius,nec mihi polydamas & troades labeonem.& Ouid.xij.meta.sed neque de iphœbum neque polydamãta nec ipsum.quanquãtunc græci non per.o.micron,sed per.o.& ypsylõ diphtõgõ scribũt pulypus & pulydamas,vt producantur diphtongo,atque eodem modo pulyclerus pro polycletus dicunt.vt Prudẽtꝰ in Romano,in forceps myronis policleti malleus.nã trimetrum iambicum est.Solus.a.um.Ver.iiij.æñ. sola domom cęret vacua stratisque relictis.Solor,aris.Idem in pri.solabar fatis contraria fata rependẽs. Solers.ertis.a quo est solertia,& solennis.a pleriscq; per duplex.ll.scribuntur.Tibullus. primus aratra manu solerti fecit osyris.Ouid.ix.metamor.huic licet ex toto solertia confluat orbe.Verg.v.æneid.ãnua vota tamen solẽneque ex ordine pompas.Tmolus tmoli.Idẽ primo geor.Nõne vides croceos vt tmolus odores.Ouid.x.met.iudice sub tmolo certamen venit ad impar.Spoletium spoletij,vnde Spoletinus spoletina spoletinum.Mart.spoletina data est,sed quam sicaueratipse. ¶O.ante.m.lõga est,vt Domat,atis,quod interpretatur tectum,quamuis dom⁹ breuiet. Vomer,eris,tametsi a Vomovomis,in quo prima breuis est,deriuetur.Vomica etiam breuiatur.Iuuenal.& phthisis,& vomicæ putres & dimidium crus.Sereñ.produxit dicẽs,vomica qualis erit,vel idẽ proxima quædam.Como comis: quod ideo posuimus,qꝛ Coma comæ,cum quo symbolum habere videbatur,primam breuiat Comessor comessaris,quod græcũ est,ne quis putet a Comedo.dis.deriuari.Breuiat Bromius bromij. Lucanus in primo phæbo bromioque sacer.Vergilius in copa.est hic mũdã ceres,est amor & bromi⁹.Coma comæ Mart.tam longæ bromio quam tibi phœbe comæ.Comes comitis.Ver.n.æneid.Sit comes:& lõge sertiet vestigia comitꝛ.Crhomis,is.nomen proprium.Ver.in buc.pergite pierides,ch.omis&Minasylus in antro.Comedo comedis.Iuu.Præclaris vna comedunt patrimonia mensã.Domin⁹ domini.Ver.iiij.æñ Reppulit,& dominum æneam in regna recepit.Domo domas.Idẽ in.vi.Os rabidum fera corda domas. Domus.us.Idem in.viij.Et domus herculei custos prinarta sacri.Glomero glomeras.Idem in.ij. sed glomerare manum bello & concurrere in arcem .Homo hominis.Idem in primo.Mortalis.nec vox hominem sonat,o dea certe.Homerus homeri Iuuenal rex Pylius magno si quicquam credis Homero. Nomas, dis.Mar.Cui diadema dare marmore picta nomas,eadẽ est,q̃ numidia.Omasum omasi.Horat.pingui tentus omaso.Omitto.is.idẽij.fermo.artem ne illusus omittas.Stomachus stomachi.Iuu.ardenti stomacho, nam quæ meritoria somnium.Tomos,quod interpretatur incisio.Mart.scriptura quanti cõstet & tomos vilis,hic pro parte libri accipitur,est & tomos locus in ponto,de quo Ouidius.in,de tristibus inde tomos dictus locus hic,quia fertur in illo membra soror fratris cõsecidisse sui,vnde idem autor scit Tomites,æ.&tomitanus.a.um.A tomos tomacula & protomos quoque breuiant. Vomo vomis.Iuuen.cõuomit hæc internauatas & prandet & errat.¶O.ante.n.brevis est,vt Conon.onis.Bonus.a.ũ.Progne progenes quoque breuiat.Petronius,atque vrbana progne,quæ circum gramina fusæ.Vergilꝰ. iiij. georgico.positione produxit dicens,& manibus progne pectus signata cruentis.Producunt conor conaris,vnde est conatus.us.Ouid.de remed.Sed quid præcipue nostris conatibus obstet.Cõe.es.insula Isfri fluuij.Luc.in.iij.barbara cone,sarmaticas vbi perdit aquas.Conopæum conopæi.Iuu.vt testudineo tibi lentule conopæo.Est enim spondeus in quinto loco.Cornus corni.Ouf.iij,metamor.tegmina mox capitum picto mutantia cono.& pro cyparissi galla,vnde conifere dictæ sunt a Vergilio.Donũ doni.Ver.in buc.physsula damætas dono mihi quam dedit olim.Donec.Vergil in buco.cogere donec oues.Monychus monychi,ynus ex cẽtauris Iuu.quantas iaculetur monychus ornos.Nonus.a.ũ.& inde nõe nonarum. Ver.v.æneid.Propterea si nona diem mortalibus annum.Ouid.primo fast.nonarum tutela deo caret omnibus istis. Pronus prona pronum. Ouidius primo metamorphoꝛ.me miserum ne prona cadas,pono ponis. Vergili,in bucolicis.quoniam tibi pocula ponam.Pone præpositio & aduerbium.

Idem ij.æñ pone legunt, sinuatæque immensa volumina tergo Zonæ. Hor. ibit eo quo vis qui zonā qtū didit, inquit. Agonia, quod interpretatur angulus compelita & deriuata, ideo producūt quia pro.omega scribuntur, ni a genus, quod est genus siue genu, breuiant: vt in mediis dicetur, sed aphæne, quod in terpretatur vox ideo producunt, quia per.o.mega scribuntur: vt Phonæus. Stesichorus apollinaris tamē breuiauit in morte Claudiani dicens. Psalmorum modulator, & phonæus, quare antiphona penultima longa, ac in eadem accentu acuto, vel circūflexo proferēda. Nā a phōos, quod est mers breuiauit, vt tisiphone, persephōe. ¶O. ante p. breuis est. vt Opis opem ab ope. Opis vero pro nympha, pduxit, vt paule pest dicemus. Sopor sōporis. & Soporo sōporas. breuiant, cū Sopio sōpis producat, vt statim dicetur. Producunt vero Copa copę nomē fœminæ apud Verg. celebratæ operę, qđ illius nomine inscribitur. Copia copiæ. Idem primo eneidos, postquā introgressū & coram data copia fandi. Copula copulæ. Ouidi vij. metamor. copula detrahitur canibus. Copo coponis. Martialis, Callidus impositor nuper mihi copo Rauennæ. Cophos, quod interpretatur surdus. Idē, quatuor & cophon paula prosopō amat. Dropax dropacis. Martialis psilotro facīē lauas, & dropace calui. Opis nympha. Verg. iiij geor. Atq; ephyræ, atq; opis, atque Asia deiopeia. Opilio opilionis. Vergilius in bucolicis, venit & opilio, tarda venere subulci. dicitur etiā & vpilio, onis immo opilio debuit breuiare, vpilio vero pducere. Operior operiris, & opportunus. a. um. per duplex. pp. scribuntur. Populus populi, pro arbore. Vergilius in bucolicis, populi Alcidæ gratissima vitis Iacchо, Pœnum popeani fucus quidā. Iuu. pane tumet facies, aut pinguia popeana. Est enim spondeus in quinto loco. Propago profilio breuiat. Ver. vi. æñ. Vobis Remūa propago. & Ouid. xj. meta. Per quæ tua vera ppago Prouite producit Ver. ij. geor. Pressos propagines arcus expectant. Propino. as. tum breuis reperitur, vt apud Iuuen. quando propinat.

Ponę prępositio & aduerbium. Zona. æ. & genia quod interpretatur angulus, & phonæus, qđ est vox: & abeis composita & deriuata. vt Trigonus trigona trigonum. Phonascus phonasci. De quibus in mediis syllabis dicetur.

O. ante. p. breuis est. vt Populus. li. Opis opem. ab ope. & in plurali opes. Sopor sōperis. Producūt vero Copa e nomen proprium fœminæ. Copia copię. Copula copulę. copo copōis. cophos cophi. i. surdus. Dropax dropacis. Opis. is. Nympha. opilio. onis. Populꝰ populi pro arbore. Popeanum popeani. propago pro vite Propino propinas indifferenter habet. Psophis psophidis. Scopæ scoparum. Sopio sopis Stolopus stlopi.

O. ante. q. breuis est. vt Loquor loqueris. Cocquo coquis. Quoćq;

O. ante. r. breuis est. vt Chorus chori. Cora. æ. epp. Italiæ. Producunt vero Corus cori. pro vento argestę. Coram præpositio & aduerbium. Coryeus corici. Corytus. ti. Coralium. ij. Clorcus. i.

Doris. idis. Doricus. a. ū. Dorion. ij deron hoc est donū siue palmus. Hora. æ. Morꝰ. i. Morio morionis. Noricū i. Ora. æ. oro. as. crithya, æ.

Virro tibi, sumitque tuis cōcacta labellis, tū longa, vt apud Mart. cœnat, prepinat. posit, negat, innuit vna est. Psophis psophidis. Ouid. v. meta. Vsque sub orchomenō, psophidaque. Sopio sopis. Ver primo eneidos. Hunc ego sopitū somno super alta cythera. cuius compositum semisopitus. a. ū. ædē breuiat. Ouid. q. Amorum, purpureo facuit semisopita toro. nisi forte legendum est semisopora sono. Idem in epistola Ariadnes. Thessa præstiras semisopita manus. ex quo suspicamur primam habere indifferentem. Itaque de industria breuem posuimus quodam in loco, vbi patriam salutauimus. hic fuerant cunę, quæ me sopiere iacentem. Stlopus. i. Pers. u. nec stlopo tumidas intendis rumpere buccas. Scopæ, arum Mart. in apophoretis, in præcio scopas testatur palma fuisse. ¶O. ante. q. breuis est. vt Loquor loqueris coquo coquis. ¶O. ante. r breuis est. vt Chorus, cum significat multitudinem coæruorum, quod ideo posuimus, quia pro vento, qui spirat ab occidente æstiuali, primam producit. vt statim dicetur. Cora. æ. que antiquissimum Italiæ epistū primam breuiat, dicente Ver. vi. æñ Bolamque coramq;, nam coram præpositio siue aduerbium producit. Idem primo æneid. postquam introgressū & coram data copia fandi. Corus cori, pro vento, qui etiam caurus dicitur. Idem quinto æneides, conduni vbi sydera cori Cosumel frigoribus gelidis iræq; abnoxia cauri. Corycus corycī opidum & mons Siciliæ, vnde Corycius. a. um. Lucā. in. ij. corycium q; patens exesis rupibus antrum. Corytus corycti, pro pharetra. Verg. ix. æñ. corytique leues humeris, & lortiser arcus. Sill. vij. puni. parvulus ex humero: corycus & aureus arcus. Coralii. ij. Ouid. iiij. meta. nunc quę que coralijs eadem natura remansit. Idem in. x v. sic & coralium quo primū cōtigit auras. Claudianus tamē breuiauit, dicēs, mergit se subito, vellitq; coralia Clotho. Sidonius quoque lacteā puniceo sinuātur colla corallo. Chlorcus nomen proprium viri apud Verg. in bucolicis, doris amara suam non intermisceat vndam. Doricus. a. um. Idem secundo æneid. panduntur portæ Pari. iiij theba. Pellæos quos flebile vati dorio. Et a doron, quod interpretatur hasta a quo est doriphorus, primā breuiauit. Hora horæ pars diei. xij. siue noctis. Ver. in more. Iā nox hybernas bis quinq; preterit horas. Morus, p arbore. Oui. iiij. met ardua morus erat niuei vberrima pomis. &, p pomo. Hor. q. nigris prandia moris fiet. Morio pro tardo & stolido natura. Mart. morio dictus erat vigintimilliꝰ emi. Morari quoque prima longa est. huiusmodi quāpiam esse. Sueto. in Nerone declaudio, morari cum in ter homines desisse producta prima syllaba locabatur, hoc est, morionem esse. Noricū norici regio Macedoniæ: Dalmatiæ confinia. Vergilius. iij. georgicorum, tum sciat aerias alpes & norica si quis. Ouidius. xiij. metamor. durior & ferro, quod noricus ex coquit ignis. Ora oræ, pro extremitate. Vergilius primo æneidos, Troiæ, qui primus ab oris. Oro oras. Idem in eodē, oramꝰ, prohibe infādos a nauibꝰ ignes. Orithia orithyæ, erichthey regis Athenarūfilia. Ver. iiij. ge. atq; gere, atq; ebrꝰ, atq; actias orithyam.

Orion. onis. Luca. in. j. armatumque auro circūspicit oriona. Flaccus. i. argo. nō meꝰ oriō nec fœtꝰ pliceā de taurus. Verg. vij. æñ. vbi oriō hybernis tunditur eurīs. Idem tamen breuiauit in primo dicens, cui subito assurgens fluctu nymbosus orion. Et in. iiij. dū pelago desuit hyems & aquosus orion. Oricum. Luc. in. ij. tum qui Dardaniam tenet oricon. Prora. æ. Vergi. pri. franguntur remi, tum prora auertit ab vndis. Sorex, icis, Serenus, si pregnans artus captiui foricis edit. Thorax, acis. Ver. xj. æñ. Bis sex thoraca petitū perfossumq; locis. Et habentia. l. āte. o. vt lorum, &c. ¶O. ante. s. lōga est, vt Moses. Iuu. Tradidit arcano quodcūque volumine Moses. apud Silū Moses alter lib. xv. breuiatur: decidit ense Mose. Prosa. æ. Auseni. ꝓsa Asiæ incausis numeros imitatā choreū. Breuiant vero cosæ, arum. vrbs Thuscię. Verg. vij. eñ. quique vrbē liquere cosas. Cosyra. æ, insula in mari siculo. Qui. iij. fasto, fartilis & melitē sterili vicina cosyre. Dosis, quod interpretatur datio, nā per o micrō scribitur a grecis, vnde est antidosis pro antidoto. Mosa fluuiꝰ Gallię. Sidonius. Rhenus, arar. Rhodanus. Mosa. Matrona Sequana. Lucā. Osyris, idis. Tibullus: primꝰ aratra manu sollerti fecit osyris. Prosa. æ. Iuu. ede vbi cōsistas in quāte q̄ro ꝓcucha. Prosyma. æ. vrbs. Thessaliæ. Papinius lib. iij. theba. hinc armat larissa viros, hinc celsa prosymna. Posui prēteritū a pono. is. cuius in presenti prima fuit longa. Verg. in. eñ. hinc & narici posuerunt mœnia Nori. Rosa. æ. Idē in rosis, ambigeres raperetne rosis tunc aura ruborem. ¶O. ante. t breuis est. vt notus. i. vētus a meridie spirās, quē latine dr auster. Verg. pri. eñ. tris notus abreptas in saxa latētia torquet. Nothus quę quę qđ interpretat spurius. Ouid. in epist. phedræ, cur nisi nec apes regna paterna nothus. Notoas. Ver. in huc. parta meę Veneri sint munera, namque notaui. quę exempla ideo posuimus, quia notus, ta. tū. participiū a noscor. cis. primam producit ex regula generali supiorum duas syllabas habentium. Gothus quoq; breuiat: tametsi apud græces per. t. duplex vltimo aspirato legatur. Breuiāt quoque botrus botri. & botryo. onis. quia per o micron scribitur. Gothus. i. Ausonius: hic possem victos inde referre gothos: Producūt vero clotho clothus. Iuue. hęc exempla rara fœlicibus, at mea clotho. Core siue cores oppidum Mauritaniæ producit primā: quia per. o. lōgū a græcis scribitur, vt Pli. lib. v. & Strabo Cotidianus quoque producit. Coniugis in culpa flagrabat cotidiana. Mart. tamen breuiauit dicens, cultus sindone non cotidiana. Et alibi, leuis dropace tu cotidiano. Lotos lotiarbor & nympha in illam versa. Ouid. ix. meta. Florebat aquatica lotos. & ibidem, lotos in hanc nymphæ fugiens obscœna priapi. Proteus. i. Hora. quo teneam vultus mutātem protea nodo. Et apretes, quod interpretatur primus composita, sic vt protogenes, protomartyr, protoclytus. Sotades. is. Martia. periclitatur capite sotades noster. Totus Idem, tota mihi dormitur hyems. ¶O. ante. u cōsonātem breuis est, vt ouis. is, nouus. a. vm. Producit vero ouum oui. Horatius, lōga quibus facies est ouis illa memento.

Oriō orionis. Oricos oppidū. Prora. æ. Sora. e. Soracte. crīs Sorex. icis. Thorax thoracis. Et habētia. l. ante. o. vt Lorum. i. Gloria. æ. Ploro. as.

O. ante. s. longa est. vt Moses mosis. Prosa. æ. Breuiant vero Cosæ cosarum. Cosyra cosyræ. Dosis, hoc ē datio. Mosa mosæ. Osyris. yridis. Prosecha, pseuchæ, presymna. æ. Posui prēteritū a Pono ponis. Rosa rosæ.

O. ante. t. breuis est. vt Notus ventus Nothus nothi spurius. Nota notæ. & Noto notas. Botrus botri. Producunt vero clotho cloth. Lotos lotī. Poto potas. Proteus protei. Sotades dis. Totus. ta. tum. Eta protos, quod interpretatur primus, composita. vt Protegenes. is.

O. ante. u. cōsonātē breuis est. vt Ouis. Nouus noua nouum producunt vero Ouum oui.

VAnte. b. brduis est. vt Ruber. a. ū. Producūt vero Bubulcus. ci. Bubo. onis. Bubalus bubali. Bubastus bubasti, Iubilus iubili. Lubricꝰ. ca. cū. Nubes nubis. Nubo. bis. Pubes. bis. Rubigo rubiginis. Suber suberis. Subula. læ. Tuber tuberis. Vber vberis.

Vante. b. breuis est. vt Ruber, a. um. Iubeo iubes. tuba. æ. Producūt vero Bubulcus. ci. Ouidius quarto de ponto, per medias Istri palustra bubulcus aquas. Bubo, onis. auis nocturna. Vergilius quarto æneidos, solaque culminibus ferali carmine bubo, Bubulus. i. animal. Martialis, illi cessit atrox bubalus atque bison. Bubastus. i. oppidum ægypti. Ouidius nono metamorpho, inde fœmininū possessiuū formauit dicens. Sanctaque bubastis varijsque coloribus apis. Iubilus siue iubilum. Sillius quarto puni. & lætus scopulis audiuit iubila cyclops. Lubricus. a. um. Horatius, lubrica nascentes implent cōchilia lunæ. Sed potest fieri, ne positione producatur. Nubes. is. & nubilus. a. ū. Vergilius primo æneides. eripiūt subito nubes cælumque diemque. Idem in quarto. turbida tranat nubila. Nubo. is. Ouidius. si qua voles apte nubere, nube pari. inde componitur obnubo. is. in alia significatione. Vergilius. xi. eneid. arsuraſque comas obnubit amictu. Innuba tamen & pronuba semper breuiant, & si a nubo cōposita sint. Papinius quarto theba. in vultus cecidere greges, tunc innuba mātho. Ouidius. iiij. metamor. Innuba ꝑ manes, sed iam fœlicior ętas. Vergilius quarto eneid. deueniūt prima tellus & pronuba Iuno. Idē in. vij. & bellona manet te pronuba, nec face tantum. Connubium vero tum breui, tum longa reperitur. Idē in primo. cōnubio iungam stabili, propriamque dicabo. Idem in. iiij. cuique loci leges dedimus, connubia nra reppulit. Pubes pubis. Idē in primo: haud aliter puppesque tuæ, pubesque tuorum. & deriuata & composita. a vt pubertas. pubesco. impubes. is. Rubigo. inis. pro vitio frumenti & ferri. Vergilius pri. georgico, vt mala culmus esset rubigo. Horatius secundo serm. Iuppiter vt pereat positum rubigine ferrum. pro linguæ mordacitate. Martialis breuiauit dicens, vteris ore alter nimiaque rubigine captus. nisi forte deb. vit pro rubigine esse erugine. Prudentius in psyco. condere vagina gladium, nec tecta rubigo. Suber suberis. Vergilius. vij. eneidos raptus de subere cortex. Subula. æ. Martialis, quodque sibi tribuit, subula sicca rapit. Tuber. eris. profectu terræ, Iuuenalis. O Iybie dissunge boues, dum tubera mitras. pro tumore quoq; cutis. Horatius, qui ne tuberibus propriis offendat amicū. Pro arbore & pomo Martialis breuiauit dicens, tuberes & apirina ramis, Vber vberis. Vergilius libro primo æneidos, atque vbere glebę.

¶ V. ante, c. lōga est, vt duco. is, & ab eo cōpositū videatur. Verg. in. ix. ēn. quatuor hīc iuuenes totidē quos educat vrbs. Luceres quoq; p ducit. Oui. v. fast. quosque vocāt rhānes luceribusque simul. Proper. tū breuiauit dicēs, rhānesque viri lucereſque coloni. Breuiant vero Cucufas. atis. Prudē. carmeli cōtēptorque necis cucutas. Cuculus. i. p auis & cuculo. as. pro eo qđ est ipsam auē canere. Oui. de philo. & cuculi cuculāt, fritinit rauca cicada. Cuculus. i: & cuculla. ę pro capitis tegmine Mar.

illinc cucullo pspicit caput tectus. est enim trimetrū iambicū. & alio loco in carmine. phaleutico, & thuris piperisque sis cucullus. Cucuma, æ. Idē ad quartū cucumā fecit octa cilis. Cucumis. eris. Ver. in copa, & pēdet tū co ceruleus cucumis. Cucurbita. ę. Iuue. iam pridē caput hoc ventosa cucurbita quærat. Cucurrio. is. Oui. cucurrere solet gallus. Ducenti, æ. a. Duceni. æ. a. Horat. pri. ser. habebat sæpe ducētos, sæpe decē seruos. Iucūdus, a, ū. quod a iuuo non a loco deriuatur. Iuue. nam pro iucūdis. a, q. d. Lucrū. i. natura primam breuiare ex diminutiuo cognoscimus. Hora. pri. epist. quod pure tranquillet honos an turpe lucellum. Lucrinum quoque eadē ratōe breuiat. Mart. ostrea tu sumis stagno satura ta lucrino. nā positione Vergi. pduxit in. q. geor. an memorē portus lucrinoque addita claustra. Lucerna, æ. tametsi a luceo. es. driue tur Iuue. hęc ego ne credam venusina digna lucerna. Luceres Romuli milites. Proper. li. iiij. hinc titles rhānesque viri lucereſque coloni. Lucumo. onis. Auso. samij lucumonis acu mē. Sucerda. æ. Luci. hic in stercore humi sta bulis fimo atque sucerdis. ¶ V. ăte. d. lōga ē, vt rudo. is. Persi. finditur arcadię pecuaria ru dere credas. Oui in fast. intēpestiuo cū rudit ille sono. Verg. vij. ēn. breuiauit dicens, sera sub nocte rudentū. vbi. Ser. inquit, rudo na turaliter longā habere primā, systolem ergo fecit. Rudens. tis. quoque pro sune. Idem bre uiauit in pri. dicens, insequitur clamorq; vi rum stridorque rudentū. Breuiant vero pu dor, oris. & puder. bat. Ver. iiij. ān. ante pu dor quā te violem, aut tua iura resoluā. Ru

V. ante. c. longa est. vt Duco. cis. Luceo. es. Breuiant vero Cucufas, atis. Cuculus. i. Cuculo. las. Cucull⁹ cuculli. Cucuma cucumę. Cucumis cu meris. Cucurbita cucurbitę. Cucurrio. is. Ducē ti, æ. a. Duceni. æ. a. Lucūdus. a. um. Lucerna. æ. Lucrum lucri. Lucceres. um. lucumo. onis. lucel lum. i. fucerda fucerdæ.

V. ante. d. lōga est. vt Rudo. is, Ludo. dis. Breuiāt vero Pudor. oris. Pudet pudebat. rudis. de. Ru dis. dis. virga prætoris, Rudens rudētis. Sudes sudis. Studium studij. Tuder ruderis. Tudes tu dertis.

V. ante. f. lōga est. vt V fens vfētis. Bufo bufonis Breuiant vero Rufæ rufarum.

V. ante. g. lōga est. vt lugerum. ri. Nugę. arū. Bre uiant vero Fugio fugis. Fuga fugæ. Iugumiu gi. lugis iuge. Pugil pugilis. Tugurium tugurij

V. ante. l. breuis est. vt Fulix fulicis. Producūt ve ro Culus culi. Dulichiū dulichij, Fuligo fuligi nis. Iulius iulij. Mulus muli Mula mulæ. Pulegiū. i. Pulex pulicis. Thule thules. Vligo. ginis.

V. ante. m. lōga est, vt Humor. oris. Humid⁹. a. ū. Humanus. a. um. Iumētū. i. Breuiant vero cu mulus cumuli. Crumena crumenæ Hum⁹ hu mi. Humerus. eri. Numa numæ. Numātia. ę.

Numanus numani nomē propriū viri Nume rus nūeri. Numisma. atis. Rumex. icis. Tumeo tumes. Tumul⁹ tumuli. Tumultus tumultus.

V. ante. n. lōga est. vt Munus muneris, Breuiant vero Cuneus cunei. Cuniculus. i. Tunica. æ.

V. ante. p. breuis est. vt lup⁹ lupi. Producūt vero Cupa. æ. Iupiter. Nuper aduerbiū. Puppus. pi. Pupa. æ. Pupula. æ. Pupillus. i. Rupes. is. Scrup⁹ scrupi. Suparus. i Stupa. æ.

V. ante. r. lōga est vt Curio curionis. Breuiāt ve ro Curius curij, Cures curium oppidum, Cure tes Populi. Curulis curule. Durius durij fluui⁹. Furio furis. Muria. æ. Nurus. us. Spurius. rij.

V. ante. s. longa est. vt pusio pusionis. Breuiāt ve ro Frusino. onis. Pusillus pusilla pusillū. Susan na susannæ. Susurrus susurri.

V. ante. t. longa est. vt V tor vteris. Breuiāt vero Curis. is. Furrex fruticis. Futuo. is. Futurus futu ra futurum. Lutum. i. Mutina. æ. Mutilus. a. ū. Muto. onis. Nutrio. is. Pute⁹. i. Put⁹. a. um. Pu tris. e. Puto. tas. Ruteni populi. Rutil⁹. a. ū. Ru tuli populi. Rutulus. i. Rutuba rutubæ fluui⁹. Rutupe oppidum. V ter vtra vtrū. V ter vtris. V terus veteri. V tica vticæ. V ti coniunctio.

Numanus. i. no. p. viri apud Ver. ix. ēn. celebratum. sit facis gnide telis impune numanū. Numer⁹. i. Ver. in buc. numeros meminisse verba tenerem, Numisma. aris. Hora, retuli acceptos regale numisma philippos Rumex. icis. Ver. in more. Fœcūdusq; rumex, malueq; violęq; rubebāt. ¶ O. ante. n. longa est. vt Iuno onis sumus. eris. munus muneris. Breuiant vero cuneus cunei. Iuue. digna tuo cuneis an habæ spectacula tous Verg. i. geor. nam primi cunei scindebat fissile lignū. Cuniculus. i. tam pr lepusculo quā. p via subterra nea. Martialis, gaudet in effossis habitare cu niculi⁹ ātris. Tunica. ę. Iuue. tunicam mihi ma lo lupini. ¶ V. ante. p. breuis est. vt lup⁹. i. cu pio. is. Suprem⁹ quoq;. Oui. de tristi, nec mā data dabo, nec cū clamore supremo. Predu cūt vero cupa. æ. Iupiter iouis siue iupitris, quācūq; fūt, qui vtrūq; per duplex. p. scribāt. Nup aduerbiū. Ver. in buc. nō, verū egonis, nup⁹ mihi tradidit egō. Pup⁹. i. & pupa. æ. & pupula, & pupill⁹, & pupilla. Martialis: dicit se vetulā cū sit cærelia pupa. Persius, nempe hoc quod veneri donata a virgine pupa. Pu pula, ę. p eo qđ quidā dicūt pupila. æ. Cur de amore, suspicor & fama est oculis quoq; pupula duplex. Pupillus. i. Iuue. pupilli, pstrā tis, at hic dānæ⁹ inani, Rupes. is. Ver. i buc. nec tātū phœbo gaudet parnasia rupes. Sup parus. ri & Stuppa a plerisq; per. duplex. p. scribūtur, quia, pducūt primā, sed ideo posui m⁹ qa de orthographia nō satis cōstat. Scrup pus. pi. vñ. scrupulus. i. & scrupeus. a. ū. Ver. vi. æñ. scrupea ruta lacu. Sed primam natura breuiari, pbat Pris. de pōderib⁹ dicēs, drach ma vocāt, scrupulū nri dixere priores. A. bu, particula q̄ in cōpositione magnū apđ græ cos significat, pducūtur cōposita, vt bupeda bupal⁹. bucētaurus, buprestris. Vpiloq; rōne pauloāte dicta, pducitur. Ver. in buco. venit & vpilio. ¶ O. ante. r. longa est. vt cu rio. onis. nomē viri. Luca. curio fi canas trāscē dere iussus in vrbes. Breuiant vero curius. ij. Iuu. qui simulāt curios & bacchanalia viuūt Cures. iū. opp. Sabinorū. Ver. vi. æñ. curibus paruis & paupere terra. Curetes. tū. ppl⁹ fūt

Dalmatiæ. Lucan. in. iiij. illic bellaci confisus gente curetūt Nā. p cretę ppls pducit. Ver. ēnj. geo. curetū sonitus crepitāq; aq̄ sequutæ. Curulis. e. a curru. Luca, in. j. Vacuęq; loco cessere curules. Iuue. fellas Dorus crepitāq; æra sequutæ. Curulis. e. a curru. Luca, in. j. Vacuęq; loco cessere curules. Iuue. fellas donare curules. Duri⁹. ij. fluu. Hispaniæ. Silli. in pri. Hinc certāt Pactole tibi Duriusq; Taguscq. Furio fu rus. siue furo furis, & furor. Lucanus, quis furor o ciues. Muria, æ. Hor. i ser. quid pingui miscere mero mu ria, siue furo furis, & furor. Lucanus, quis furor o ciues. Muria, æ. Hor. i ser. quid pingui miscere mero mu riaq; decebit. Nurus. rus. Ver. ij. ēn. Dardanis & diues Venerís nurus. Spurius. ij, Ausoni⁹, quique notas spurijs versibus apposuit. ¶ V. ante. s. lōga est. vt pusio, onis. Iuu. quod tecū pusio dormit. Busiris lōga & breuis reperitur. Ver. nescit busiridis aras, Papi. lib. x ij. nō stris busiri infandūq; dedisti. Bre uiāt vero frusino, onis. opp. Italiæ. Iuue. aut fabraterię domus, aut frusione paretur. Pusillus. a. ū. p paruus Hora. dq bene fecerunt inopē me quoq; pusillī. Susurrus. ri. Ver. in buc. sępe leui somnū suadebit inire su surro. Susana fœmina in sacris literis, quācūq; videtur a susis dicta. Claudianus in epigrāmatis breuiauit, ča Susanna sua. ¶ V. ante. t. longa est. vt vtor, glutē, quāquā Verg. de Meccenatis obitu breuiauit dicens, cōglutinātur aquæ. Breuiāt vero curis. is. Mart. de cute quid faciat ille, vel ille sua. Frutex. icis. Oui. in iiij de arte, hos euo qui canēt frutices violaria vidi. Futuo. is. Augustus apud Marti. quod futuit glaphyran. Antonius hanc mihi pœnā Fuluia cōstituit, se quoq; vti futuā. Lutū. luti. Hor. at. in epistо. Vixisset canis immūdus vel amica luto sus. mutina. ę. Luca. in pri. His. Cæsar perusina fames, mutinę que labores. Muti lus. a. um. Oui. iij. de arte, turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus. Muto. onis. a quo mutoniat⁹ ata. atum. Mart. dormis cum pueris mutoniatis. est enim carmen phaleuticum. Hor. tū primo sermo. pro ducit dicens. Huic si mutonis verbis mala tanta videtis. Puteus putei. Iuue. hortulus hic, puteusque bre uis, nec reste mouendus. Putus puta putum, si Gellio credimus quia a puto putas declinat libro nono no ctium atticarum. Putris, e. quod primam habere breuē ostendit Oui in pri. de ponto dicens. Estur vt oc culta vitiata putredine nauis. Idem. xv. metamor. Putrefacta est spina sepulchro. Puto putas, siue pro eo quod est cogito cogitas, siue pro eo quod est arbores purgo. Ruteni. orum. populi Germaniæ, Luca. in pri, soluuntur flaui longa statione ruteni. Rutilus. a, um, rutilo. as. Verg. hęc modo quam toto rutilauerat igne comarum. Rutili populi Italię antiquissimi. Idem in primo æneidos: ternaque trānsierint rutilis hi berna subactis. Rutulus viri nomen tum breui, tum longa legitur. Ouidius sexto fastorum, hęc tibi præ posito memorant dixisse Rutuli. Martia, famæ rutilum się relinquas. Rutuba rutubæ. fluuius Italiæ. Lu canus in secundo, vnda facit rutubamque cauum dilabitur inde. Rutrum rutri, quod ex rutello colligi tur. Lucil. frumentarius est, medicum hīc secum, atque rutellum. Rutupe oppidum Britanniæ littorale. Idem, rutupinaque littora ferunt. & Iuuenalis, rutupino ve edita fundo. V ter. a. um, & ab eo composi tum vterque, vtraque, vtrumque. V ter vtris, quod tametsi in declinatione prima longa posui, idcirco susp̄icor primam habere natura breuem, quod ab eo vterus deriuatum breuiat. Vergilius secundo æneis dos, ingemuit sęuit illa tremens vteroque recusso. V tica vticę, opidum Aphricę. Lucanus in sexto, non vticæ Lybiæ clades, V ti & ab eo composita, vt vtique, vtinam, vcluti.

¶V. purum ante. u. cõsonantem longũ est. vt Vua. uuidus. a. um. Vergilius in huc, aut custos. gregis, aut maturæ vinitor uuæ. Idem in eodem, uuidus hiberna venit de glande. Menalcas. quod si consonãs præcedat. u. breuiatur. vt fluuius fluuij. Pluuia pluuiæ. Iuuo iuuas.

A Ante. b. in medijs syllabis breuis est. vt Calaber. bra brum alabandæ. arum. Producunt vero atabulus. li. ventus Apuliæ peculiaris. Horat. in primo ser. Ostentare mihi quos torret atabulus & quos. Barabas. Sedulius in paschali, Tunc coluere baal, nunc elegere barabam. sed potius dicẽdũ est per duplex. b. scribendũ esse, interpretatur enim filios patris. qđ si per. b. simplex scribatur breuis reperitur, vt apud Marullũ in clausula pẽtametri, mulciber est Barabas. Et verbalia in, abilis. vt amabilis. penetrabilis. & in. abũdus. vt populabũdus. amorabũdus. errabũdus. Ver. in buc. errabũda boues vestigia. & in. abulũ finita, vt venabulũ. li. incunabulũ. li. tintinabulũ. li. Verg. in. iiij. æñ. lato venabula ferro. Idem, Iouis incunabula cretæ. Iuuen. tot tintinabula dicas. In. abrum quoque produci debere suspicor, quia sæpe reperio longam, vt velabrum candelabrum, volutabrum. de dolabro nihil dico, quia dolabella reperitur breuis. ¶A. ante. c. breuis est, vt alacer. Producunt vero benacus benaci, lacus Italiæ. Vergilius secundo georgic. fluctibus & fremitu assurgens benace mari no. Cloaca, æ. Iuu. pinguis torrẽte cloaca. Iracundus. a. um. Hora. in poe. Impiger iracũdus inexorabilis acer. Meracus. a. um. Idẽ. ij epist. expulit heleboro morbũ, bilẽq; meraco. Mustaciũ. ij. Iuue. cœnam & mustacia perdas labẽte officio crudis dõnãda. Nouacula. Mart. vel sæua nouacula nudet. Opacus. a. ũ. Iuuẽ. tanti tibi nõ sit opaci. Pastinaca. æ. & pro pisce & pro radice hortensi. Macer. Elit pastinacæ virtus in semine tantum. Pistacium pistacij ex nucum genere arbor. Palladius de arborum institione, quin & amygdaleos subeunt pistacia ramos. Portulaca portulacę. Macer. Andrachnes græce quę portulaca latine. Sarracum, ci. Iuue. Frigida circũ agit pigri sarraca bootæ. In. acrũ finita semper producere inuenio, vt simulacrum. ambulacrũ Et nomina in. aculum. ut tabernaculum. li. retinaculum. li. gubernaculum. li. & in. aceus. a. um. vel. acius. a. um. vt ordeaceus. a. ũ. arũdinaceus. a. um. gallinaceus. a. um, vinaciũ. cij.

¶A. ãte. d. breuis est. vt bragada fluuius Aphricæ. Luc. iiij. Bragada lẽtus agit siccę, sulcator arenę. Producit vero cicada. æ. Ver. in buc. Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis. ¶A. ãte. g. lõga est. vt imago. inis cartilago, inis. Breuiãt vero aruirag⁹. gi. Iuue. & de temone Britanno excidet aruiragus. rex fuit Britanniæ. Asparagus. i. Idem: asparagis quas despiciat conuiuia cauda. Chiragra, æ. Mart. sed nil patrono porrigit, hęc chiragra est. Lalage. es. nomen proprium fœminę. Martia, desine iam lalage tristes ornare capillos. lalages quoque cuiusdam meminit Horatius in odis. Mandragora mandragorę. Columel. mandragorę pariat flores, mestamque cicutam. Massagera æ. Lucanus in primo, massagetem scythicus non alliget Ister. Patagia. æ. fluuius Vergilius quarto æneidos. Latique sonantem patagiam. Pelagus pelagi. Vergilius. Nõ illi imperiũ pelagi, seuumq; tridentem. Podagra æ. Martialis, litigat & podagra Diodorus flacce laboret. Vertagus vertagi. Idem in distich. non sibi, sed domino venatur vertagus acer.

¶A. ante. l. breuis est. vt Menal⁹. i. Producunt vero hic aqualiculus. Persius, pinguis aqualiculus propenso sesquipede extat. hic. Canalis. Vergilius quarto georgicorum: Currentem ilignis potare canalibus vndam. Omphale omphales. Propertius libro tertio. Omphale in tantum famæ processit honorem. Sardanapalus. Iuuenalis, & Venere & cœnis & plumis Sardanapali. Stymphalum, vnde stymphalides. Claudianus: audieram memorã de tuas stymphali volucres. Sandalium sandalę. Vergilius de obitu Mecœnatis, argentata tuos etiam sandalia talos. Et in, alis, vt verbalis verbale, vocalis. ale. sacerdotalis sacerdotale, maialis maiale.

A. ãte. m. breuis est. vt calamus calami. Producunt vero dictamum dictami. Vergilius secundo eneidos: dictamum genitrix dictęa carpit ab Ida. Et nomina verbalia in. amen, exeuntia: vt velamen valaminis. certamen certaminis. Exeuntia in. entum. vt armentum. i. nucamentum. i. firmamentum firmamenti. Velamen. Iuuena. clari velamen honoris. inde velamentum. Lucanus in octauo. Fluxu virorum velamenta vides.

V. purùm ante. u. cõsenantem longũ est. vt vua, quod si cõsonans præcedat breuiatur. vt fluuius fluuij. Iuuo. as. pluuia. æ.

¶De medijs Syllabis. Cap. v.

A Ante. b. *in* medijs syllabis breuis est. vt Calabria. æ. Syllaba. æ. producũt vero Atabulus. i. & verbalia in. abilis. desinẽtia, vt Amabilis. e. Et *in.* abũdus. a. ũ. vt Populabũdus. a. um. & in. abulum. vt incunabulum. *i.* Venabulũ. i. Tintinabulum. *i.* & *in.* abrum. vt Velabrum.

A. ante. c. breuis est. vt Alacer. cris. Producũt vero Benacus. ci. Cloaca. æ. Iracũd⁹. a. ũ. Meracus. a. um, Mustacium. ij. Neuacula. æ, Opacus. a. ũ Pastinaca. ę. Pistacium. ij. Portulaca. æ. Retinaculum. *i.* Sarracum. i. Et noĩa deriuata in. acrũ vt Lauacrum Simulacrum, Ambulacrum. vel aculum, vt Gubernaculum. i. Et *in.* accus. a. um vel acius. a. ũ. vt. Ordeaceus. a. ũ. Gallinaceus. a. um. Vinacium. ij. (da. æ.

A. añ. d. breuis ẽ. vt Bragada flu, producit vero cica

A. ante. g. longa est. vt Imago. inis. Indago. as. vel indago. ginis. Breuiãt vero Aruirag⁹. *i.* Aspara g⁹. Chiragra. æ. Lalage. es. Mãdragora. æ. Massageta. æ. Patagia. æ. Pelagus. gi. Podagra. grę. Vertagus. gi. Et noĩa cõposita ab agorazo. qđ est emo. is. vt Pitagoras. Anaxagoras. Et ab ago, qđ est duco. vt Pedagogus. Synagoga. gę. Paragoge. ges. Et a frango. vt Naufragus. Et a Vagus vaga vagum. vt nocturnus.

A ante. l. breuis est. vt Mænal⁹. li. Ital⁹. *i.* Producũt vero Canalis. Omphale. Sardanapal⁹. Stymphal⁹. Pãdaliũ. Et *in.* alis. dẽsinẽtia d'riuata a nominib⁹ vel a verbis. vt Animalis. e. Venalis. e.

A. ãte. m. breuis est. vt Calamus. *i.* Thalam⁹. *i.* Producũt vero Dictam⁹. *i.* Et verbalia in. amẽ. siue amẽtũ finita. vt Solamẽ. Iuuamẽ. Iuuamentũ.

Et hebræa ad declinationem nostrã reducta, vt Adam adamus. *i.* Abraam abraamus. *i.*

A. ante. n. lõga est, vt inanis. Breuiãt vero Apidanus. ni. Balanus. i. Clibanus. i. Drepanũ. *i.* Dardanus. i. Eridanus eridani. Galbanũ. *i.* Hypanis. is. Hippemanes, Laganũ. *i.* Libanus. Hbani. Raphanus, raphani, Rhodan⁹ rhodani. Et nomina græca in phanos vel phanes desinenta. vt Stephan⁹. *i.* Epiphanes. *is.* Aristophanes *is.* Sicanus sicana sicanũ. & Cyane indifferentem habent.

A. ante. p. breuis est. vt alapa. æ. terapne. es. Producunt vero anapis mesapus mesapi. Priap⁹ priapi. Serapis serapis. sinapis sinapis.

A. ante. q. breuis est. vt tanaquil. Producunt vero nequaquam, & vtraq; ablatiuo. & vsq; quaq; a. fuerbium.

A, ãte. r. breuis est. vt Cithara citharę. Barbar⁹. a. um. Producunt vero amaracus amarici. amarus. a, ũ. auarus auara auarũ Cochleare. is. Denarij⁹ denarij. Tiaras. æ Et denominatiua in. aris. vel. arius. a. um. vt auxiliaris. e. antiquarius a. um. Sextarius sextarij. Sacrariũ sacrarij.

A. ãte. s. breuis est. vt Peraso. onis. Carbas⁹. *i.* Producunt vero agaso. onis. amasis. is. Omasum. *i.*

A. ante. t. breuis est. vt Cyathus. *i.* Calath⁹ calathi producũt vero Acathes. æ. pro lapide. aratus. *i.* aratũ. *i.* Egathæ insulæ. Et ppria nomina in ates. vt Phraates. is. Euphrates. is. Mithridates Et denominatiua in. atus. vt senatus.

Armamentum. *i* Idem in. ix. vincitur & nudis auertitur armamentum. Inde armamentarium. Iuu. quiẽ quiã habet telorum armamentaria cæli. Et nomina hebrea ad nostram declinationem extensione syllabarum reducta, qua, quia in fine accuũtur, in eadem syllaba retinent accentum: & ex consequenti ratione laeina eandem producunt, vt adam adamus. *i.* abraam abraamus. *i.* roboã roboamus.

¶A. ante. n. longa est. vt manis. e. romanus. a. um, garg nus. *i.* Neque enim vsquam breuiatur vt quidam delirãt. Breuiãt vero apidanus. *i.* Luc. in sexto, apidanes, nũ quãq; celer nisi mixtus enipeu⁹. Balanus. *i.* atque inde Balanatus a. ũ. Hor. in tertio carmi. nec pressa cum balanus capillis. Persius, balanatũ gausape pectis Clibanus. *i.* qđ nomen græcũ est, interpretatur que fornax. Drepanum. *i.* Vergilius tertio eneid. Hinc drepani me portus & illetabilis ora. Dardanus filius Iouis. Vergilius septimo eneid. Dardanus in dœas phrygiæ penetrauit ad vrbes. Eridan⁹ eridani. Vergilius in sexto. plurimus eridani per terram volitur amnis. Galbanũ. *i.* Iuuenalis, cerulea induitis scutulata, aut galbana rasa. Vergilius tertio Georgicorum, galbaneoq; agitare grames nidore chelydros. Hyspanis. is. Vergilius quarto geor. saxosimq; sonans hypanis myfusq; caicus. Hyppomanes. Idem in quarto georgi. hyppomanes lẽtum diffullat ab inguine virus. & Iuue. Hyppomanes: carmenque loquar coctũque venenum. Laganum. *i.* Horatius pri. ser. refero laganiq; catinum. & ibidem, laganum portãtes cœnophorumq; Liban⁹. *i.* Sedulius in paschal. semper habens frondes & tanquã libana cedrus. Raphan⁹. *i.* Catullus: Intrabũt raphanique mugilesque. est enim Carmẽ phaleuticum. Rhodanus. *i.* Ouidius secundo metamorpheseos amnes rhenum rhodanumq;, paludumque, Sathanas medĩã producit ratione superius dicta, quoniã dicitur a sathã. Et nomina græcain phanos vel phanes diffinentia. vt stephanus diaphanus. a. um. epiphanes. is. aristophanes. is. Hora. pri. ser. Eupolis, atq; crat̃inus, aristophanesq; poetę, Sicanus. a. ũ. medĩã habet indifferẽtẽ. Lõga. vt apud. Ver. v. çñ. Fida reor fraterna erycis portusque sicanos Breuem. vt apud Oui. in ibin, plurima q; flammas sicanus ætna vomit. Cyane quoq; indifferẽtem habet. breuẽ apud Ouid: in. ij. de põte, quãquã suis cyanem miscet anapis aquis. Mart. sic minimas intrant cyaneasque nates, longã apud Iuue. cyanes plenos & tẽ pestatibus vtres. Oui. ix. meta. cognita cyane pẽtãti corpore nympha.

¶A. ante. b. breuis est. vt alape. Teragne. es. opp. laconiæ, nã breuiare Sillius Italicus ostendit, vt diximus alias, cum dixit, nõnũquã affirmat terapnæis iliion armis. Oui. in epi. pandisi positione producit dicens, Rure terapnęo nata puella phygen. Producũt vero anapis, & ortygia arethusa. Mesap⁹. *i.* nomẽ est viri propriũ a Ver. æñ. celebrati. Priapus. *i.* Idẽ in buco. sinum lactis & hæc te liba priape quotannis. Serapis. pis. deus Egyptiorũ. Mar. vincebãt nec, quę turba serapin amat. Sinapis. is. Columel. seque lacessenti flectum factura sinapinis.

¶A. ante. q. breuis est. vt tanaquil. Iuue. ante tũ de tanaquil tua quãdo sororẽ. Nequãq; vero produxit, & vtraq; in ablatiuo: nã in ntõ & actõ breuiat.

¶A. ante. r. breuis est. vt cithara. æ. barbar⁹. a. ũ. sinarus. i. tartar⁹. *i.* Producũt vero amarac⁹. *i.* Ver. pri. eñ. Idaliæ lucos vbi mollis amaracus illũ. Amarus. a. um. Idẽ. pri. geor. & amaris intyba fibris. Auarus auara auarũ. Hora, semper auarus eget Cochleare. is. Mar. mittere cum possis vel cochleare mihi, & in distichis: nũquid scis potius cur cochleare vocer. Denarius. ij. Mart. vnus sæpe tibi tota denarius arca. Idem tamẽ alio in loco breuiauit dicens, Denarijs tamen hanc non amo basse tribus. Tiaras. æ. Verg vij. æneid'. sceptrum sacerque tiaras. Iuue. phrygia vestitur buca tiara. Et denominatiua in arius. aria. arium, atq; etiã substantiue accepta in arius: & arium. vt sextarius. ij, sacrarium. ij. armarium. ij. vestarium, ij. rosarium. ij. Iuue. de quo sextarius alter. Idẽ, aut apud illaeę potius sacraria lenæ.

¶A. ante. s. breuis est. vt peraso. onis, carbasus. i. pegasus. i. Producunt vero agaso agasonis. Persius. hic dama est, non tressis agaso. Amasis amasis. Lucanus in. ix, non mihi pyramidum tumulis euulsus amasis. Omasum omasi. Horat. ceu pinguis tentus omaso.

¶A. ante. t. breuis est. vt cyathus. i. Iapathus, i. carpathus. a. ũ. Producũt vero Aratus. *i.* poeta græcus. Germanicus in Aratũ, a Ioue principiũ magno deduxit arat⁹. & Oui. cũ sole & luna semp Arat⁹ erit Achates. æ. nomẽ ppriũ viri celebrati & lapidis, cui⁹ mẽminerũt Pli. atq; Soli. Ver. i. eñ. ipse vno gradiẽ comitatus achate. Aratrũ i. cuius medĩã natura esse lõgã vel ex eo colligimus, quod apud idoneos autores semper longa reperitur, temersia græcis aratron per o micron scribatur, & Petrus Riga quodam in loco breuiauerit. Egathes insulæ in mari lybica, Sillius lib. i. puni. flore virẽs auet egathes abolere parẽtũ dedecus, & in eodem opere sæpe. Phraates. is. Hora. j. epist. Imperiumq; Phraates Cæsaris accepti.

¶A.ante.u.consonantem longa est.vt cadauer cadaueris.papauer papaueris.Batauus batana batauum. Iuuenalis,hic pertit.euphratem iuuenis domitique batani.&.Martialis in diti,& mutat latias spuma batauacomas.Lucanus tamen in primo breuiauit dicens.Vangiones, batauique truces, quos ære recurrio,Patauium patani.Vergilius primo æneidos:hic tamen ille vrbem Patani.

EAnte.b.breuis est.vt erebus.i. terebinth⁹.i.celebris.e.muliebris.e. Producūt vero corebus.i. Vergilius secūdo eneidos.Iuuenisq; corebus mygdonides. Ephebus,i.Iuue.armenius zalates cunctis narratur ephebis.Perrhebus.a.um.a perrhæbe vrbe Theſſaliæ,ſed per.æ.diphthongon ſcribitur. Ouid.xij.meta.corpore non lęſo perrhæbū egnea vidi,egnea perrhębum.¶E.ante.c longa est,vt imbecillus.a. um,quod ex in& bacillus cōponitur,in quo prima breuiatur, Breuiāt vero illecebræ. Claudian⁹ in Ruffinum,Illecebris capitur nimium. Seneca ſenecæ.Iuue.a Seneca,quæ Piſo bonus,quę Cotta ſolebat.Senecio ſenecionis eadem quoque ratione breuiat.¶E.ante.d.longa est,vt teredo teredinis,vredo vredinis.albedo albedinis. breuiant vero andromeda andromede. Oui,in epiſto.ſapph.Andromed.patria fuſca colore ſuæ.Eſſedū.i. Vergil.iij.georgico .bel gica vel molli melius feret eſſeda collo.Lebedos.Hor.ſcis lebedos quid ſit. Peucedanū ni.Macedo macedonis. Luc.in quinto,in macedonū tedas miſcens aduerſa ſecūdis. Tenedos tenedi, Vergi.ij.æneidos,eſt in cōſpectu tenedos notiſſima fama.Et ab hedra(hoc eſt ſede)cōpoſita.vt cathedra.g.ſynhedra ſynhedræ. exhedra ex hedræ.Martialis decimo epigra. cū cathedraliciōs portet tibi rheda miniſtros. Vnedo.onis.ideo breuiat,quia ab vn⁹ & edo cōponitur. Et a medeo.i.impo cō poſita,vt Laomedō. Alcimedon . Et a cleos gloria.vt Empedocles.Sophocles.¶E.ãte.f. indifferens eſt.vt tepefacio.is. liquefacio liq facis.Horatius ſecūdo ſer.matris iugulo ferrum tepefecit acutum.tepefecit ſecūda breui poſuit,longam.Catullus poſuit dicēs, Alta tepefaciet permixta flumina cæde.Ver.ij. eneidos,illos patefactos ad auras. & Prop. nec flenti dominæ patefiant nocte feneſtræ. Veneficus ſemper producere reperitur, ſed id forte efficitur,quoniā ſi plures ſyllabę breues concurrerent,vix poſſet recipi in hęc genera carminum,quæ ſunt magis in vſo, aut quia in veneno ſecūda ꝓducitur.¶E.ãte.g. breuis eſt vt thelegonus.i.elegus elegi. vel legō vel egonis.Producūt vero Cethegus cethegi,nomē ꝓpriū viri Romani, tamē.æ. diphthōgo ſcribitur.Iuuenalis.clodius accuſet mœchos,catilina cethegū. E.ante.l,breuis eſt.vt obelus obeli,quod breuiare ex eo manifeſtum eſt,quod a græcis per epſylō ſcribitur.& quod in diminutiuo illius a Vergilio in roſis breuiatur,cum dicit,hæc aperit ſummi faſtigia celſa obeliſci:Sepelio ſepelis.Perſius,iā pridem hunc ſepeli,tu en ſtas,perge,tacebo.Producūt vero phaſellus phaſelli.Iuue. Paruula fictilibus ſolitū dare vela phaſellis.Cybele tū breuiare,tum producere reperitur. Vergilius tertio eneidos.Hinc matris cultrix Cybeles,coribantiaque æra.cū vero producitur per duplex .l. ſcribi conſueuit.Lucanus in primo,& lotā paruo reuocāt almone Cybellen.Barbara vero in.el.finita, q̄ ad noſtrā declinationem ſyllabæ extēſione reducuntur,producunt.vt Michael,Michaelus Michaeli.Iſrael. Iſraelus Iſraeli. Et deriuatiua in.elis.vt crudelis.e.a cruore,ſiue ab eo,quod eſt crud⁹.a,ū. Ver.in bu.O crudelis Alexi nihil mea carmina curas? Etin.ela.vt tutela a tutor,aris. Ver.iij.ge,Helleſpōtiaci ſeruet tutela priapi.¶E.ãū.m.lōga est.vt Eremus.i.nā p.e.longū in ſecūda ſcribitur a græcis,Inquo peccauit Hymnographus cū in carmine Sapphico ſcripſit.Prepotēs martyr eremiq; cultor.Racem⁹ racemi vindemia vindemię.Breuiat vero artemis.idis.Diana,unde Artemidorus.Artemiſia.Elementum elemēti.Horat. primo ſermonum,doctores elemēta velit vt diſcere prima. Ptolemęus ptolemæi.Lucanus in nono.Te. Ptolemęe ferā fruſtra ciuilibus armis.Tlepolemus tlepolemi.Ouidius in epiſtola Penelopes, ſanguine Tlepolemi Lyciam tepefecerat haſtam.Vehemens vehementis.Prudētius, Præceptor vehemēs eūdo. ¶E.ante.n. producitur.vt verbena verbenę,murena murenę.catena catenæ.alienus aliena alienum.Breuiant vero Armenia armeniæ. Vergilius in bucolicis. Daphnis & Armenias curru ſubiungere tigres. Ebenus ebeni.Vergilius primo Georgicorū.fert ebenum,ſolis eſt thurea virga Sabæis,Helenus heleni.

A.ante.u.conſonātem lōga eſt.vt Cadauer.eris. Papauer papaueris.Breuiāt vero Batau⁹.a.ū. Patauium patauij.

EAnte.b.breuis eſt.vt Tenebræ tenebrarum. Erebus erebi.Producunt vero Corebus corebi.Ephebus ephebi Perrhæbus perrhæba perrhæbum.

E.ante.c.longa eſt.vt imbecillus.a.um,& a theca cōpoſita.vt Bibliothecha.Apotheca.Breuiāt vero illecebræ illecebrarū.Seneca ſenecæ.Senecio ſenecionis.

E.ante.d.longa eſt.vt Teredo teredinis.Breuiāt vero Andromeda andromedæ.Eſſedum eſſedi.Lebedos lebedi.Macedo macedonis.Peucedanū peucedani. Tenedos tenedi. Vnedo vnedonis.Et ab hedra compoſita.vt cathedra. ſynhedra.ex hedra.Et a medeo,quod eſt impero,compoſita.vt Diomedes.Et a cleos,qđ eſt gloria.vt Empedocles.

E.ante.f.indifferens eſt.vt Tepefacio tepefacis.calefacio calefacis.Producūt vero Veneficus.i. Venefica veneficę.

E.anteg.breuis eſt.vt Elegiae legię. Telegon⁹ telegoni.Producit vero Cethegus.i.Aliqui diphtongon ſcribunt.

E.ante.l.breuis eſt.vt obel⁹ obeli.Sepelio ſepelis. Producūt vero Phaſel⁹ phaſeli.Philomela.æ. Et deriuatiua in.elis.vt Crudelis.&in.ela.vt tutela.æ.Cybele indifferentem habet.

E.ante.m.longa eſt.vt eremus eremi.Breuiāt vero Artemis artemidos Diana.& ab eo compoſita. Elementum elementi Ptolemeæ⁹ ptolemæi.Tlepolemus tlepolemi.Vehemens vehementis.

E.ante.n.producitur.vt Verbena verbenæ.Breuiāt vero Armenia,æ.Eben⁹.i.Helen⁹ heleni.

Helena,æ. Vergi.iiij,cū.hos Helenus monitus.Idem in pri.ornatus argiuæ Helena,quos illa myceris.Iuuenis.is Idem in.q.Iuuenes fortiſſima fruſtra.Ingenium ingenij. Hora.Ingenium,Craijs muſa dedit oręs rotundo.Ingenuus,a.um.Iuue.ingenui vultus puer ingenuique pudoris.Olenos,i.oppidū. Aeroliq;, alterum fuit Bœotiæ. Papinius,dij,theb.olenos ienqs e fluctibus hoſpita portu.Seneca in troade, olenos tectis habitata raris.Porſena,æ.rex.Hetruſcorum,Mart.hanc ſpectare manum porſena non potuit.Vergi. tamen in.viij.cū.autoritate ſua produxit ciuis.Idem in.q.Iuuenes fortiſſima fruſtra.Ingenium ingenij. Hora.Ingenium,Craijs muſa dedit oręs rotundo.Ingenuus.a.um.Iuue.ingenui vultus puer ingenuique pudoris.Olenos,i.oppidū. Aeroliq;, alterum fuit Bœotiæ. Papinius,dij,theb.olenos ienqs e fluctibus hoſpita portu.Seneca in troade, olenos tectis habitata raris.Porſena,æ.rex.Hetruſcorum,Mart.hanc ſpectare manum porſena non potuit.Vergi. tamen in.viij.cū.autoritate ſua produxit ciuis.

Helena helenæ.Iuuenis Iuuenis.ingeniū ingenij.Ingenuus ingenua ingenuū. Olenus oleni. orcomenos. Porſena porſenæ.Et compoſita a venio venis,vt aduena aduenæ.Et agenes,hoc eſt gen⁹,vt Archigenes,Antigenes,Diogenes Hermogenes,Mœogenes,Origenes,Protogenes. & a ſtenos,hoc eſt robur,vt Antiſthenes, calliſthenes.Demoſthenes.Et a parthenos,qđ eſt virgo:vt Parthen⁹ parthenij,Parthenope parthenopeus.Et in.mene.vel.menes finita:vt Clymene clymenes. Nyctimene nyctimenes. Periclymenes periclymęnis.Achæmenes achæmenis.Philopomenes.

E.ante.p.breuis eſt,vt Telephus.i.Producūt vero Aſop⁹.pi.Aſclepius.ij.Ioſephus.i.Præſepe.pis.

E.ante.q.breuis eſt,vt die quarti,die quinti.

E.ante.r.breuis eſt,vt Cerber⁹ cerberi.Producunt vero Abdera abderæ,Auſterus auſtera auſterum,Chimera chimeræ,Cithera citherorum, Citheron citheronis.Cyperus cyperi.Galerus galeri.Homerus homeri.Et a Hieros compoſita:vt Hiera hierę,Hierapolis,Iberus.iberi.Machera macheræ,Magera megeræ. Myſteriū myſterij,Niceterium niceterij,Pāthera pātheræ,Poderis.is. Syncerus.a.um. Seuerus ſeuerauerum,Trieteris.idis.

E.ante.s.breuis eſt,vt Apeſas.atis,Aereſis Producūtvero Carcheſiū.ij.Diceceſis.cos,Galeſus ſi. Haleſus.ſi.leſus.Lyrneſus.ſi.Myleſius.a.um.

gum.Macer,non modicū ſanos aſclepius aſſerit illas.Ioſephus quoq; ꝓducit ratione a nobis ſępe⁹ dicta de nominibus barbaris ad latinā declinationē reductis.Iuuęcus,vrgetur montis Mariæ puerumq; Ioſephus.Præſepis.is.vel preſepe.is.vel pra ſepiū.ij.Ver.in buc.cū primū paſti repetent preſepia tauri.¶E. ante.q.breuis eſt.vt die quarte,vel die quarti.die quinte,vel die quinti.vt autor eſt Gel. ix. nocti. arrita aduerbia ſunt ſignificātia diē quartā,diē quintā futuram,vt cras perēdie,quę ex die & quarti & quinti cōpoſita ſunt.eodē tū autore illud.e.breuiat qđ erat alioqui lōgū.¶E.ante.r.breuis eſt.vt cerber⁹.i. vte rus.i.patera.æ.iterū aduerbiū.Producūt vero abdera.æ.opp. Thraciæ,vnde eſt abderitanus.a.um.Mart. abderitanæ pectora pl,bis habes.Auſterus.a.ū.Horat.ij.ſer.mollit auſterū ſtudio fallēte laborē.Cythera.orū.vnde eſt cythereus.a.ū,& Ven⁹ cythera dicta.Ver.j.gē.Hunc ego ſopitū ſomno ſup alta cythera.Id ē in eodē,parce metu cytherea,manent immota tuorū.Cyperus.i.nūci odorati ſpecies eſt,& nomen ꝛa.Id ē in eodē,parce metu cytherea,manent immota tuorū.Cyperus.i.nūci odorati ſpecies eſt,& nomen ꝛa. viri ꝓpriū apd Mart.celebratū.Galer⁹.i.Iuu.Sed nigrū flauo crinē abſcōdere galero.Hiera hierę.Verix.æñ.quos Iouis eduxit loco ſylueſtris hiera.Homerus,Hora.Ennius at ſapiens & fortis & alter Homerus.Iberus.i.flu,Hiſpanię. Luca.in.iiij.Qui preſtat terris aufert tibi nomē Iberus.Myſteriū.rij. Ouidius, Pādimus interdum doctis myſteria rerum.Niceterium.ij.Iuuē.Et ceromatico fert niceteria collo.& alia noſa grę a interion deſinētia,q̄ apd illos ꝓpria ſcribūtur.vt pſalterion.phylacteriō,apodyteriō.cœmeteriū.baptiſteriū,nā latina hui⁹ formę breuiāt.vt magiſteriū miniſteriū.Poderis gen⁹ veſtis talaris,cui⁹ meminit diuus Ioānes in Apocalypſi,ideo ꝓducere dicimus,quia p.e.lōgū a græcis ſcribitur. Syncerus. a.ū.qđ a ſyn,& cera cōponitur.Hora.ſyncerū eſt niſi vas,qđcunq; infundis acceſcit,Seuerus.a.um.Idem ad imā cātare ſeueris. Trieteris.idis,& trietericus.ca.cū. Papi.iiij.theb.Ludus & atra ſacrā recolet trieteris

Marpesus,i.mons Pari,vt Seruius inquit.Verg.vi.ẽñ.Quam si dura silex,aut stet marpesia cautes.Magnesia.æ. & Magnesius.a,um.regio Thessaliæ,Mathesis.eos,quoniam per.e.lõgum in penultima scribitur. Pœsis quoque eadem ratione producitur.Horatius in poet.vt pictura poesis erit.Synteresis penultima lõga,quia per.e.longũ a græcis scribitur per.t.non per.d.in secunda:ergo duplex quoque error a nostris committitur in hac dictione,alter literaturæ,accentus alter,Alia quoq; reperiuntur cõplura producta quia per.e,porrectam agræcis scribuntur,vt Hebesus Monesis,Vogesus,& ab,es⁹,a,um, composita.vt adesus.a,ũ.obesus.a ũ.¶E.ante.t.longa est,vt moretum.i.pinetũ,i.facetus a,um,Breuiãt vero amethistus.i.Mart., cum potest amethistinos trientes.est enim carmẽ phaleuticum:Aretusa.æ. Virg.in buc.Ex tremun hunc aretusa mihi cõcede laborẽ.Chrysendetũ, i,Idem,si videre potes miseri Chrysendeta cinnæ,Iapet⁹.ti,Ouid.pri.meta,Quãfatus iapeto mixtam fluuialibusvndis,Lampetiæ.Idem,cãdida lampetię.Macetes.te,Papinius in achil.quo macetę sua signa cient. Pharetra.æ,Ver.pri.ẽñ. Succinctã pharetra, aut maculosæ tegmine lyncis. Pheretrum,i. Idem in.xi.Sed venit in meditũ pheretro pallante reposto. Pyretrũ.i.Macer.est pyretrũ calidum.Nam positione produxit Oui.in.ij. de arte dicens,tritaq; & annoso flaua pyretra mero.Phaeton,ontis,quid tibi vis dipyron,quì phaetõta facis.Phetusa,ę.Oui,ij,metamor.Equis phetusa sororũ.nã per.æ. diphthongon nõ scribi, alibi testati sumus.taygeta,ę.vna ex pleiadib⁹.Oui,iij.fasto.Maiam& electram taygetãque Iouī.Tayget⁹.ti.mõs Laconię,qui taygeta.Ver.ij.geo, Virginib⁹ bacchata lacęnis taygeta.Triquetra.ę.p Sicilia:&.Triquetrus.a.ũ. Nam positione Horat.produxit in.ij.sermo,dicẽs,quid militib⁹ promissa triquetra.Temetũ.i.Iuue.de corycra temetũ deduxerat vrna. Venetus.a.um. Idem contentusque illic veneto puroque culo.Mart.In venetis sint lauta licet cõuiuia terris.Vietus.a,um.Hora,in epodo. quis sudor victis,& cẽ malus vndique mẽbris. Lucre.tamẽ ꝓportionẽ sequutus lib. iij. de rerũ natura producit dicens:nec supra caput eiusdẽ cecidisse vietum.Nam a vieo.ies,vieui participiũ esse videtur,est autem vietus languidus. Breuiant quoque denominatiua in.etas.ex eũtia,vt a pius pietas,a varius varietas,a nimius nimietas, a satis satietas.Et ab rete, qđ interpretatur virtus deriuata & composita,vt panaretos,quod interpretatur omnium virtutum plenus, quo nomine a quibusdam dictus est liber,qui Ecclesiasticus appellatur.Est etiã viri nomen proprium apud Martialẽ,arguto madidus pollice panaretus,Aretalogus,hoc est virtutis sermo,vel narrator.Iuuenal,nouerat vt mendax aretalogus in mare nemo.Alij ab aretos,quod est placid⁹ deducunt,quasi placida loquens.

IAnte.b.breuis est,vt sensibilis,e,credibilis.e.terribilis.e.alibi aduerbiũ.Oribasus apud Oui.canis nomen producit quia per.ei.diphthõgon scribitur.dicit enim,Doricus & oribas⁹ arcades omnes.¶Lante.c.breuis est,vt rusticus,a.um,vbicus.a.um.Amycus,i.nomen proprium viri a Vergi, celebratũ in primo æneidos,nunc Amyci casum gemit & crudelia secum.Idẽ in quinto,bebrycia venẽs Amyci de gente ferebat.Producunt vero amicus.a.um.& amicitia.æ.& amico,as.Apicius.Iuue.quæ miser & frugi nõ fecit apicius.Apricus.a.um. Vergilius in buc.duceret apricis in collibus vua colorẽ.Aricia.æ.Horati.primo.sermo.egressum magna me cœpit aricia Roma.Catcus.i.nomen viri & fluuij.Vergil.primo eneid⁹.aut. Capyn,aut celsis in puppibus arma caicī,Idem,iij,georgico,fax osumque sonans hypanis myparua tibi incurua craticula sudet osella.Cuticula.Persius,semper & assiduo curata cuticula sole, Cuniculus.i.Martia,gaudet in effossis habitare cuniculus ancris,Conuitium,ij,siue per.t,siue per.c.scribatur. Ouidius primo meta,& tulit ad clymenem epaphi conuitia matrẽ.Ceruical,alis, Martialis, tinge caput nardi folio ceruical olebit,Equicolus,i.populi sunt Italię.Vergilius,ix.eneidos,& pulcher equicolus armis.Febricula.æ,cuius deriuatum,Catul,posuit dicens,verum nescio quid febriculosi.Formica.æ.Vergilius in quarto,ac velut ingentem formicę farris aceruũ.Labicus labici.Idẽ in septimo eneidos,& picti scuta labici,& Sillius duodecimo:iamque adeo est agros ingressus & arua labici.Lectica lecticæ.Iuue. nalis,quadrantes lectica petit,sequiturque maritum,Lorica loricę.Vergilius septimo eneidos,loricam quam Demoleo detraxerat ipse.Lumbricus lumbrici.Serenus,lumbrici quoque terrestres miscẽtur oliuo.Myrica myricę.Vergilius in bucolicis:non omnes arbusta iuuãt humilesque myricę.Marica,ę.nympha & sylua eiusdem nominis in Italia.Vergilius septimo æneidos,hunc fauno & nympha genitũ laurente marica Mendicus mendica mendicum,& mendico mendicas.Horatius primo sermo,mẽdici, mimi,barathrones hoc genus omne.Iuuenalis,digito mendicat pollio nudo.Meritricula:ę.Horatius.ij.ser. meretricula Datum,Multicium.cij.Iuue,tu multicia sumas,& ibidem,quęro an deceant multicia testę.

Marpesus ſi.Magneſia.æ.Matheſis,ſeos.Poeſis.is.Syntereſis.is.Et ab Eſus.a.ũ.cõpoſita.vt Obeſus.a.um.

E.ante.t.lõga est vt Moretũ.i.Breuiãt vero Amethiſtus.i.Arethuſa.æ.Chryſendetũ.i Iapetũ.i. Lampetię.Macetes.æ.Pharetra.æ. Pheretrũ i.Pyretrum.i.Phaetõ.ontis.Phetuſa,æ.Taygeta.æ.Taygetus.i.Triquetra.æ. Triquetr⁹.a.ũ. Temetum temeti.Venetus.a.um.Victus.a.ũ. Et denominatiua in etas.deſinentia, vt Pietas. atis.Varietas.atis.Et ab arete,hoc eſt, virtute compoſita.vt Panaretus.i.Aretalogus.i,

E.ante.u.cõſonãtẽ,ꝓducitur.vt Sueuus.Veſeuus.

IAnte.b.breuis eſt.vt Senſibilis.e.alibi.
IAnte.c.breuis eſt.vt Ruſticus.Amicus nomẽ proprium viri.Producunt vero,Amic⁹.a.um. Apicius.ij.Apricus.a.um.Aricia.ę. Caicus.i. Canicula.æ.Craticula.æ.Cuticula.æ.Cunicul⁹ cuniculi Conuitium conuitij Ceruical ceruicalis. Equicolus equicoli. Febricula febriculæ. Formica.æ.Labicum labici.Lecticalecticę.Lorica loricæ,Lũbricus lumbrici Myrica myricæ.Marica.æ.Mẽdicus mendica mendicum. Meretricula meretriculæ.Multiciummulticij.

Naſica,æ.nomen proprium viri Romani,qui cognominatus eſt Publius Scipo Naſica, Nouicius.a,ũ.Idem tetrumique nonicius horret.Numicius ij.fluuius Italiæ.Verg.vii.æñ.tyrrhenũ ad tybri fõtis vada sacra numici.Palicus.ci.ſtagnum & puer.Ver.placabilis ara palici.Periculum,i Perſius.nil ne pudet capiti non posse pericula cano.Posticus,a.ũ,Idem.occipiti cæco posticæ occurrite sanę. Posticum,i. Hora.atria seruantem postico falle clientem.Pudicus.a,ũ.& pudicitia.æ.Iude.credo pudicitiam Saturno rege moratam. Pedico,as.& pedico onis. Mar.pædicatur eros,fellat linus,hoc quid ad te?Idem confidis natibus,nõ est pædico maritus. Pediculus.Mar.& mẽti dominus pediculi.Phoenicopter⁹.ri.Iuu & phœnicopterusingẽs.Redimiculum.i.Rubrica.cę.Tritucus.i.Tibijcen inis.Tegeticula.æ.Vaticanus.i.Viticula.ę. Vesica.cę.Vrtica.ę.Vmbilicus,i.Vstica.ę.Et a nice hoc est,victoria.composita.vt polynices.is. Olympionices.æ. Et nomina barbara in.icus. vt Alaricus.i.Theodoricus.i,Fredericus.i.

Naſica.æ.Nouicius.a,ũ.Numicius.ij.Palicus.i. periculum.i.poſticus.a.ũ.poſticum.i.pudicus.a um pædico.as.pediculus.i.phœnicopter⁹.i.Redimiculum.i.Rubrica.cę.Tritucus.i.Tibijcen inis.Tegeticula.æ.Vaticanus.i.Viticula.ę. Veſica.cę.Vrtica.ę.Vmbilicus,i.Vſtica.ę.Et a nice hoc eſt,victoria.composita.vt polynices.is. Olympionices.æ. Et nomina barbara in.icus. vt Alaricus.i.Theodoricus.i,Fredericus.i.

Iante.d.breuis est,vt Liuidus a,ũ.Cupidus.a,ũ,ꝓducunt vero Abydos.i.Acidalia.æ. Desidero. as.Fastidio.is Formido as.trucido.as.Et nomina in.ido.exeũtia,vt crepido.inis.cupido. inis. formido.inis libido.inis.Et nomina patronymica masculina a nominibus in eus diphtongon desinentibus:vt a prometheus.ci.promethides.a Tideus,ci:tidides: Nam reliqua fere omnia breuiant:vt a priamo priamides,a nestore nestorides,ab Agamẽnone.nonides.

Iante.f.vnũ reperio productũ. Allifæ.allifarum.

Iante.g,breuis est.vt litigo,ꝓducũt vero auriga.ę.

Naſica.æ.Nouicius.a,ũ.Numicius.ij.Palicus.i. periculum.i.poſticus.a.ũ.poſticum.i.pudicus.a um pædico.as.pediculus.i.phœnicopter⁹.i.Redimiculum.i.Rubrica.cę.Tritucus.i.Tibijcen inis.Tegeticula.æ.Vaticanus.i.Viticula.ę. Veſica.cę.Vrtica.ę.Vmbilicus,i.Vſtica.ę.Et a nice hoc eſt,victoria.composita.vt polynices.is. Olympionices.æ. Et nomina barbara in.icus. vt Alaricus.i.Theodoricus.i,Fredericus.i.

Iante.d.breuis est,vt Liuidus a,ũ.Cupidus.a,ũ,ꝓducunt vero Abydos.i.Acidalia.æ. Desidero. as.Fastidio.is Formido as.trucido.as.Et nomina in.ido.exeũtia,vt crepido.inis.cupido. inis. formido.inis libido.inis.Et nomina patronymica masculina a nominibus in eus diphtongon desinentibus:vt a prometheus.ci.promethides.a Tideus,ci:tidides: Nam reliqua fere omnia breuiant:vt a priamo priamides,a nestore nestorides,ab Agamẽnone.nonides.

Iante.f.vnũ reperio productũ. Allifæ.allifarum.

Iante.g,breuis est.vt litigo,ꝓducũt vero auriga.ę.

Nasica,æ.nomen proprium viri Romani,qui cognominatus est Publius Scipo Nasica, Nouicius.a,ũ.Idem tetrumque nonicius horret.Numicius ij.fluuius Italiæ.Verg.vii.æñ.tyrrhenũ ad tybri fõtis vada sacra numici.Palicus.ci.stagnum & puer.Ver.placabilis ara palici.Periculum,i Persius.nil ne pudet capiti non posse pericula cano.Posticus,a.ũ,Idem.occipiti cæco posticæ occurrite sanę. Posticum,i. Hora.atria seruantem postico falle clientem.Pudicus.a,ũ.& pudicitia.æ.Iude.credo pudiciſiam Saturno rege moratam. Pedico,as.& pedico onis. Mar.pædicatur eros,fellat linus,hoc quid ad te?Idem considis natibus,nõ est pædico maritus. Pediculus.Mar.& mẽti dominus pediculi,Phoenicopter⁹.ri.Iuu & phœnicopterusingẽs.Redimiculũ,li. Iuu. Paulatim q lõga domi redimicula sumunt.Rubrica,æ, Persius non secat fioculo rubricam dirigat vno,Ho.ij.ser.p lia rubrica picta aut carbone.Triuicus.i.vicus Apuliæ.Horat.n,ser.n unquã crepsemus: nisi nos vicina triuici, Tibijcen.inis.sed,quę madmodum supra diximus,duplex,ij,breue invnam syllabam longam per synęresin coit.Iuu.salcatur nigro tibijcine quialicuę. Tegeticulæ.æ.Mar.dat tibi securos vilis tegeticula somnos.Vatican⁹.i.Mart.in vaticanis condita musta cadis. Viticula.æ. Ver.in diris dulci nãque tumet nondũ viticula Bacchio.fortasse &alia diminutiua reperias,quę ad horum proportionem producantur, Vesica.æ.Iuue.nuncvia processus vetulæ vesicæ beatę. Vrtica.æ.Idẽ.hęc tetigit gradiue ttios vrtica nepotes. Vmbilicus.ci. Verg.in priapeia.delphos pythius orbis vmbilicus, est enim carmẽ phaleuticũ.Vtica,æ.mõs Hor. i,car. valles & vticæ cubantis.Et anice,qđ interpretatur victoria,composita,vt polynices,icis.Papini⁹ .xij.thebaid'.heu mihi nũ quis adest chari polynicis ad ignes.Veroices.Iuue,deinde adamas notissimus & veronices,Et nomina barbara in icus.vt Roderi

cus.ci.Enricos.ci,Ludouicus ci.Theodoricus.ci.Alaricus.i.Claudianus de bello in alaricum.sed nunquam tantum Maurorum contraxit in arctum res alaricę tuas.Barbara autem diximus:non vt quidam,ꝙ de omnibus proprijs regulam tradiderunt,nam vrbicus,castricus,cuticus,pannichus & reliqua nomina,quæ a græco siue latino sermone deducta sunt, breuiant.Iuuenal.vrbicus ex odio risum mouet ac telanes.Mart,cutycus ille tuum castrice dulce latus.Idem horrida sed mens est panniche volsa tibi.

¶Lante.d,breuis est.vt liuidus.a.um viuidus.a,viuidũ. fœtidus.a.um.Producunt vero abydus.i. Verg. primo georg.pontus & ostriferi fauces tentatur abydi. Accidalia Venus, Verg.primo æneides.at mẽmor ille matris Acidaliæ.Et pestis animæ septima accidia,i.incuria vel negligentia.Fastidio fastidis, & fastidiũ fastidij.Idem in bucolicis.inuenies aliũ,si te hic fastidit Alexis.Idem in eodem, matri longa decem tulerunt fastidia menses.Formido formidas.Iuue.in gremio matris formidat rusticus infans. Trucido trucidas.Verg.ij.æneid.fit via vi, rumpunt aditus,primosque trucidant.Infidus infida infidiũ ideo producit,quia a fido fidis deriuatur,in quo prima longa est,nam perfidus perfida perfidum,quia a fides fidei,in quo prima breuis est,componitur,eandem breuiat, Cõsidero quoq; & desidero, quia ex sidero componitur,producunt. Et nomina in ido. exeuntia siue a nomine siue a verbo deriuentur.vt Cupido cupidinis,formido.inis,libido.inis.crepido crepidinis.Iuue.nulla crepido vacat. Producunt ꝓterea nomina patronymica masculina in.ides.quæ formãtur a nominibus in.eus.diphtongon desinentibus.vt a theseus thesei,thesides. a Peleus.ei,pelides.a Tyrrheus.ei,tyrrhides.tideus.ei.tidides.a tre⁹.ei,atrides.a coroneus coronei coronides ab aristęus aristæi aristides,a prometheus promethei promethides. Verg ij.georgico.præmiaque ingentes pagos & compita circum thesidę posuere.Idem.ij.eneidos.pelidæ genitori illi mea tristia fata.Idem in.vij,tyrrhidæ pueri,quem matris ab vbere raptum nutribant tyrrheusq; pater.Ouid.iiij,fasto,nulla coronides causa doloris erat.Idem in.ij.de tristibus, ũxit aristides milesia carmina secũ.Idẽ in primo.met.inde promethides placidis epimethida dictis.ab eneaquoq; satis iscenter Ver.ix.æneć.finxit ænides dicens,sit satis eneide telis impune numanum,& a Lycurgo.Ouidius in ibim.lycurgides,qui que lycurgidem lætantẽ ab arbore natum Euclides quoque,qđ formam habet patronimici produxit,vt apud Martia.libro.v.epigram.dum sibi recire de patrensib⁹ fundis ducenta clamat coccinatus eucl ides.Est enim trimetrum hipponacticum habens in fine spondeum Pherecides Serenus.sed quis non paueat pherecydis fata tragœdi.Euripides.Sidonius.orchestrã quatit alter euripides .Nam reliqua fere omnia patronymica in.ides.breuiant,vt priamides, æacides. hirtacides.nestorides:antenorides.In oides.quoque græca,quæ similitudinem significant qñ per.ei.diphthongõ in penultima scribuntur,eandem producunt.vt daphnoides. ¶Lante.f.vnũ reperio productum.allifæ.arum.opidum Italiæ.Sill lib.viij.allifæ & clamor contẽptæ seper acerræ.Inde allifana vasa.Hora.ij.ser,inuertunt allifanis vinaria tota. ¶Lante.g.breuis est.vt litigo.as,remigo,as. producunt vero auriga .æ.Ouid.ij,meta,hic situs est Phaeton currus auriga paterni.Caligo,as. Ver.ij.æñ. caligat nubem,eripiam,tu nequa parentis,Castigo.as.Iuu.tristibus obscœnis castigas turpia,cum sis.

Fatigo.ás.Ver.ix.æñ,terga fatigamus hasta.Fastigiũ ŋ.Oui.ij.meta.cuius ebur nitidũ fastigia summa tegebat.Et affligo.is cõposita,quod verbũ non est in vsu,vt affligo,is.confligo.is.Infligo.as. Verg.in ẽna.prestoq; infligant agmine ventos.Lestrygones Ouid.ij.de Ponto,quis non antiphatem lestrygona deuouet,aut quis,Origanum.i.producere dicimus,quia per ei diphtongon a græcis scribitur,& q̃ Nicander in theriacis secundã in carmine longam posuit,nam quod apud Mar.legitur,inter lactucas origa numq; liber potius oxigarũ legendũ.Præfrigiæ.arũ.Plaut.in amph.hæc præstigiatrix mulier.&c.quadrigæ.arũm. Ver.j.geor.vt cum carceribus sese effudere quadrigæ.Salpiga.ę.Luca.in.ix.metuat salpyga latebras Vestigo.as.& vestigium.ij. Veran moreto vestigatq; focum,læsus,quem denique sensit.Sedulius excusari potest in eo quod dixit vestigus calcare suis quoniam duplex.i.coit per synæresin.Vectigal.alis. Hora.ij.ser.iurgatur verbis ego vectigalia magna. Producunt quoque nomina exeuntia in igo.vt caligo.inis.vertigo.inis.filigo.inis. ¶.Lante.l. breuis est.vt massilia oppidum galliæ Narbonensis Luca.in.iij.massiligque suæ donatur libera phocis.Nam massyllus massilla. um.produci. vt statim dicemus, Producunt vero a silus,i.Ver.iij.geor.plurimum alburnum volitans.cui nomen asilo. Asylum.i.Idem.q.æñ. & iam porticibus vacuis Iunonis asylo. Asylas.æ.nomen viri a Verg.celebratũ vt cor meũ sternit asylas.aſilis. Oui.iij.fa. Cæsar in aprili qđ tuearis habes.Aedilis.is. Persi.fregerit heminas areti ędilis iniquas Ausilena Cacul. Ausilena bonæ semper laudãtur amicæ. Pedilia.verg.iij.æñ subnixa pedilia muro Crocodil9.i. Iuue, ægypę portẽta colat,crocodilõ adorat. Eriphyle,es. Idẽ. occurrent multæ tibi belides atq; eriphylę. Esilis.e. Ver.in moreto cruribus exilis spaciosa & prodiga planta.Massyll9.a.um. Idẽ. iiij.æñ.massiliæq; ruunt equites & odora canum vis. Quintilis is,atque eadem ratione fextilis.Hora.j.epist.fextilem totũ mendax desiderator. Quintilis & Quintilianus & fextilia breuiant.Subtilis e.pro eo quod est tenuis, nam sutilis pro re consuta breuiat,vt Vergilius.vi.æneidos.gemuit sub pondere cymba sutilis.Et nomina neutra in.ile.desinentia.vt cubile. sedile. monile,hastile.ancyle. Et adiectiua a nominibus deriuata,vt a puero puerilis.a viro virilis. a sene senilis ab anu anilis ab hoste hostilis nam verbalia in.bilis.breuiant.ut amabilis, & q̃ abeśa sunt ex his vt docilis pro docibilis.nosc̃ilis pro noscibilis,habilis.debilis.nubilis,& similia. Nomina quoq; participalia in.silis,vel tilis, vel xilis.ut a fusus fusilis a sensus sensilis,a futus futilis.ab apertus apertilis. a tortus tortilis.a nexus nexilis. ¶.Lante.m.breuis est.vt optimus.a.um.Producũt vero Arminũ.i Lucanus in.j.vicinum mq; minax inuadit arminũ. Discrimen. Iuue.tãquam famæ discrimen agatur Enthymema.Idẽ.torqueat enthymema.Opimus.a.um.Verg.j.æñ.genitor tũc belus opimam, Quadrimus.a.ũ Hora.j.car.deprome quadrimum sabina oratiarche merum dyota.Sublimis.e.Ver.j.georgic.apparet limus.a quo prima producitur.Et nomina a verbis quartæ coniugationis,&c.vt murmen atque inde munimẽtũ. Verg.ŋ.ge. vrgerẽt hoc effusos munimẽ ad imbres, Lenimẽ.Hora.j.car.dulce lenimẽ mihi cũ que salue. ¶.Lante n.lõga est,vt pachin9.i. Verg.iij,æñ.prestat tinacrŋ metas lustrare pachyni.Et in.vij. Siculo prosperit ab vsq; pachyno.Prisc.in perihege.ex Dionysio breuiauit dicẽs:cum procul effusis pachyni discedit or is.clandestinus,a.ũ,qđ ab omnibus putatur penultimã breuiare,,pduxit Sill.ceu clãdestino traheretur tẽpore bellũ,Manilius.j,astro.& clandestinis surgẽtia fraudib9 arma.Breuiant vero Acinus.l.Hor.ij ser.aridũ ore ferẽs acinũ semesaq; lardi.Catull9.acina gñe fœmininо dixit.ebriosaq; acing ebriosioris. Aminеũ. Verg.ŋ.geor. sunt etiã aminеæ vites firmissima vina Ausoñ.solus qui chium miscet & aminеũ.apud quosdã pducitur Apirinũ.i.Mart.in distri nõ tibi de lybicis tuberes & apirina ramis.Ariminũ.i.oppi.Italiæ,Lu.a.lib.j.vicinũq; minax inuadit arminũ & ignes.Asinus.i. Asina.æ.& Asine,es.oppid. Arcadiæ. Luca.in.viij,quas asinæ cautes,& quas chios asperat vndas.Buccina,Iuu. Surda nihil gemeret graue buccina,poscimus.vt sit. Catina catinæ oppidum Siciliæ.Sillius.xiiij punt.Tum catinæ ardenti nimium vicina typhœo.Cominus cimini,lacus & mons Hetruriæ.Vergilius,vij.æñ. Cimini cum monte lacum lucosque capenos.Nam pro herba pere.y.pfilon scribitur & producũ. Horat. Pallerem casu,biberem exangue cyminum siue cuminum.Cominus adverbium pro eo quod prope. Vergilius.vij.æneidos pugnatur cominus armis. Circinus circini.& Circino circinasi.Ouidius.ij.me tamor.& eadem circinat aures. Destino destinas. Vergil.ij.æneid.me destinat aræ. Eminus adverbium,pro a longe.Ouid.iiij.meta. Eminus ingenti resupinum vulnere fudi.Euphrosine vna fuit ex charitibus,cuius penultimam Orpheus in theogonia breuẽ posuit. Eleemosyna quoque eandem breuiat.

caligo.as.castigo.as.fatigo.as.fastigiũ,ij.Et affligo.is.cõposita.vt affligo.is.infligo.is.Instigo.as lestrigones.ũ.pstigiæ.arũ.salpyga.æ. organũ.i. quadrige.arũ,vestigo.as.vecc̃igal.alis.et neq; excũtia in.igo.vt caligo.inis vertigo.inis.vligo.nis I.añ.l.breuis ẽ.vt massilia,pducũ vero asil9.i.asilũ i.asylas.ę.nomẽ,ppriũ viri,aprilis,is.edilis.is.crocodilus.i.eriphile.es.exilis.e.massyllus.a.ũ. pãphylia.ę.ausilena.ę.penilia.ę.quintilis.is. sextilis. is.subtilis.e.venilia.æ.Et nomina neutra in.ile. desinẽtia.vt cubile,sedile.Et adiectiua a nominibus deriuata,vt a puero puerilis.a senc.ilis.Breuiãt tamẽ ab hõo.ilis.a.parilis.a dape.dapsilis. I.añ.m.breuis est.vt Optim9.a.ũ,pducũ vero arminũ.i.diserimẽ nis.ẽthymema.atis.opim9.a.ũ. ḡdrim9.a.ũ.sublimis.e.Et nomina a verbis ḡrre cõiugationis in imẽ.exeũtia.vt a munio,is nũimẽnis.a lẽio.is.lenimẽ.a fartio.is.farcimẽ.inis & quę exeunt in entũ.vt vestimẽtũ pauimentũ. I.ante.n.lõga est.vt clãdestin9.a.ũ.Pachinus.i.breuiant vero Acinus,i.Aminеum.i. Apirinum.i. Arminum i Asinus.i.Asine.es.opp.Bucina.æ. Catina.æ.Circin9.i.Ciminus.i .mons est & lacus Italiæ Comin9 aduerb.ium.Destino.as Domin9 i.Eminus aduerb.euphrosyne es.Eleemosyna.ę

Fuscina,æ.Ver.primo geor.Nunc facilis rubeat cexatur,fuscina virga,Fuscina,æ.Iuu. Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina gracchi. Fuscinus .i.lacus Italiæ.Mar.Fuscinus & pigri taceantur stagna Nerõis Femina. æ. Ver.pri,æñ.dux fœmina facti. Prusino.onis.Iuue.aut fabraterie domus,aut frustmone parentur.Inquino.as.Luc.in iiij.Facinus quos inquinat,æquat. Licinus.i.Idem pallante & licinis expectantes ergo tribuni,Machina,æ.Ver.murorum ingentes æquataq; machina cælo.Mutina.æ. Luc.in.phis Cęsar perusina fames mutinęq; labores.Morinus.a.ũ. populi sunt Galliæ.Ver.viii. æneî. extremique hoîm morini Rhenusq; bicornis.Nundinæ.arũ.& nundinor aris.quod ab eo deriuatur.Pagina.ę.Mart Sępe duplex vnum pagina tractat opus.Patina.æ.Iuue. debetur magnus patinæ,subituſq; promethei Papinius.Verg.j.geor.Heu malctum mites defendit pampinus vuas.Proserpina,æ. Idẽ in.vi,hoc tibi pulchra suũ ferri proserpina munus.Pachynus.Prisc.in perihegesi.pro currens pachyno longe clausſrisque pelori, sed frequentius producuntur .Protinus adverbium. Verg.iii huc,protinus ærger ago, hãc etiam vix ricyre duco. Ruspina.æ.oppidum Aphricę Silius,iij,punico.quæ quę procul cernit non æquos ruspina fluctus.Satina æ.oppidum Italiæ,Mart.nec tua batanas satina malit aquas,Sarcina,æ. Iuue, speculum ciuilis sarcina belli,Sibina. æ. genus teli est. Iunius apud Festum.Illyrici restant siccis si humisque.Statina statinæ,in sula Campaniæ Papinius.iij.sylu.arũ. Aenariæque lacus medios statinasque renatas. Sophorsina sophorsinæ,nomen proprium fœminæ eadẽ ratione breuiat,qua euphrosine. Ticinus ticini,Silius,adde etiam ticini spumantes sanguine ripas.Trutina.æ.Persius, Castiges trutina, nec te quæsueris extra. Et nomina quædã adiectiua ab aduerbijs temporalibus deriuata,vt a cras Crastinus.a.um,a diu Diutinus. a.um. Ab horno hornotinus a.um,A pridie pristinus.a.um.A perendie perendinus.a.ũ. A sero serotinus.a.um.alia tamen producũt vt matutinus,vesperinus. Breuiãt quoque nomina quædam possessiua a nominib9 materiam significantibus deriuata.vt Oleaginus.a.um.Faginus.a.um.Verg.ij georg. trudit e sicco radix oleagina ligno.Idẽ in buc. fagina cæ latum diuini opus alcimedontis. Et a nominibus colores quosdam,aut lapillos,siue odores & unguenta significantibus, vt Adamantinus,a.um.Propertius.Colchis flagrantes adamantina sub iuga tauros.Ametistinus.a.um.Iuue.causſ dicum vendunt ,amethistina cõuenit illis.Amaracinus a.um & amaracinum vnguentum ex amaraco .Lucre,sicut amaracini blandũ stactesque licorem.Amygdalinus.a.ũ.Serenus.Fertur amygdalinæ succus nucis esse bibẽdus.Bombycinus.a.um.Iuue.Delicias & paniculos bombycinus vrit,Byssinus.a,um.atque eadem ratione Carbasinus a.ũ.Crystalinus.a.um.& Myrrhinus a.ũ.Iuue.grandia tolluntur crystalina maxima rursus myrrhina.Crocinus.a.ũ.Propertius.& Crocino nares murrheus vngat onyx,Coccinus.a.ũ.Ianthinus,a.ũ.Martia,Coccina famosæ donas,& Iãthina mœ.hę.Glaucinus,a.um.Idem,pallia donabit glaucina cosmę,tibi.Gausapinus.a.um.Idem mense vel augusto sumere gausapinas.Hyacinthinus,a.um. Persius Aliquis cui circa humeros hyacintina lena est. Prasinus.a.um.Mart. Si prasino,vę etcue fauces,qui coccina sumis Smaragdinus.a.ũ.Prudentius in Psycomachia Has inter species sgmaragdina gramine verno.Sandicinus.a.um.Tyrianthinus.a.um.Mar.vrbica lingonicus tyrãthina bardocucullus.Et quædam nomina græca vt Earinos. Oporinos,Chimerinos,Idem.si daret autumnus mihi nomen,oporinos essem, horrida si brumæ sydera,chimerinos.dictus ab estiuo therinos tibi mense vocaret,tempora cui nomẽ verna dedere.quid est e subaudi earinos,quod ipse in alio epigrammate expresit dicens,dicunt earinon tamen poetæ,sed græci,quibus est nihil negatum. ¶.Lante.p,breuis est,vt dempho.onis. antipho.onis.antipus.odis.Producunt vero seriphos.i.insula vna ex cycladibus.Iuue.inclusus tanquã gyro,paruaque seripho.Colliphium.ij.Idem.luctantur paucæ,comedunt colliphia paucæ.Obstipus.a.um pro.obliquus.Hora.ij.ser.stes capite obstipo multum similis mercenti.sunt qui per duplex.pp.scribant, Euripus,i.Luc.in.v. Euripumque trahit cursum mutatibus vndis.Euripides .Sidonius.orchestrã quatit alter euripidis,alij,breuiant. ¶.Lante.q.longa est,vt antiquus,antiquã um.obliquus.a.um.vbiq; Breuiant vero aliquis aliqua aliquod,quod ex alius & quis componitur. Reliquus reliqua, reliquum. Perssius.iam reliqua ex amicis patruelis nulla proneptis Siliqua.æ. Virgil.primo georg.grandior vt fœtus siliquis fallacibus esset. Vndique,& vtique aduerbia ex regula generali breuiantur.

¶I.ante,r.breuis est,vt zephirus.i.ephire.es.Producũt vero Cercira & Camiros,qa per ei diphtõgon scribuntur.Strabonis interpres,claramq; camirõ dixit.Busiris.idis. Ver.ij.geor.aut quis illaudatus nescit busiridis aras.¶Corcyra corcyræ insula Dalmatiæ,Luca.in.ij.portus corcyra tues,seu lacua petatur.Cofyra.æ.insula in mariſculo.Cuid.in.fast.fertilis est mehre sterili vicina cosyre.Collyrium.ij.Iuue.anguis inspecta geneſi colliria poscit.Cypirus i,eadem ratiõe producit,qua cyperus,vt diximus.Delirus.a.ũ quasi a sulco deuians,nam lira prima lõga sulcus est trãsuersari.Delirus.a.ũ,per ypsilõ breuiat,quia a lyra instrumento musico cõponitur:vt sit delir⁹ quasi disson⁹.Lucre in j.quod facit hic idem perdelyrus esse videtur.Epir⁹.i.Verg.j.geor.eliadũ palmas epiros equarũ.Ithyræus.Ver.ij.geor. ithyræes taxi curuatur in arcus. Luca.quoque.i.hyræis cursus fuit inde sagitis.Magiros.i.quod interpretatur coquus.Iuu.finxerunt pariter librarius archimagiri.Podalyrius.Mart.ene rerocelarum fertur podalyrius hermes.Papyrus.i.Idẽ creſcit multa dãne ſa papyro,& in distichis, perdite niliacas muſe mea dãna papyros.Saphirus.i.Prud.tius in pſycomachia,hinc tibi saphirum sociauerat inde berillõ.Semiramis.Iuuenal.quod necꝭ in aſſirio pharetrata Semiramis orbe. ¶I.ante,s. longa est.Nemo vnq̃ mirabitur ſi quid immutauerimus in re tam varia & difficili,& cui nullus adhuc finẽ impoſuerit, quare hãc regulam aliter poſuimus in alijs noſtris ædi tionibus.Nunc vero illã inuertimus,quia i. ante,s.frequentius reperitur lõga,quã breuis.Ideo dicimus cp.i.ãte.s,longa est,vt Anchises.æ.Aruiſium.ij.Breuiant vero Cythiſius .i.Eliſius.a.ũ.Ver.in huc.florentẽ cythiſium & salices carpetis amaras.Luc.in.ij. ſedibus eliſijs campoꝭ ex pulſa piorũ.¶I.ante r.breuis est vt digitus.i .dignitas.atis. Pro ducũt vero aconitũ aconiti.Iuue.sed nullis a conita bibuntur ſictilibus.Architas.æ.Hor. primo.car.menſorẽ cohibent archita.Beryt os quoꝭ,vt diximus,in primis syllabis cũ de.e,ante.r.agebamus,autoritate priſciãi,atque etiam Dionisij poetæ vnde opus illud interpretatum est,ſecundam quoꝭ produxit,ait enim.antiquãq; tyron beryti & moenia grata.Catamytus catamyti. Auſonius. Aie tu catamytus erts.Cocytus cocyti.Ver. vijæñ.cocyti ſtagna alta vides, ſtygiamque paludẽ Corytus coryti.Idẽ in decimo.corytiq; leues humeris & lethifer arcus.Corythus vero penultima breui & per.th.oppi.fuit Italiæ rege ſui nominis conditum.Idẽ in ſeptimo.hinc illum corythi thyrhena a ſede profectũ.Hermaphrodit⁹.citu.Cuid.iiij.meta.hermaphroditus aitinato date munera veſtro.Heraclytus penultimã ideo produxit,quia per ei diphtongõ apud græces ſcribitur.Sidonius tamẽ appollinaris breuiauit dicẽs,Quicquid Pythagoras.Democritus Heraclitusq;.Idolothytum.i.quo ver bo vſus est diuus Ioanes in apoc.ſignificatq; eius immolatũ.Irrito.as.quod in primis ſyllabis diximus, quod a rito,as.cõpoſitum est,nã irrito.as.ab in & ratus.a,um cõponitur,ſignificatque inanio,is. & irritus.a.um.pro eo quod est inanis,penultimã breuiat.Luſitania.Sill.li.iij.pun.hos Variatus agit, Luſi tanũq; remotis,Margarita,æ.ideo ꝓducit,quia ab eo quod est margarita,deducitur,in quo tremẽti producitur.Mauritania.Manilius.iiij.aſtrono.exicat populeꝰ & mauritania nomẽ.Orithya.Verg.iiij.geor.& actias orithya.Pituita.æ.quod in primis ſyllabis ꝓ bauimus,penultimã produxit.Parasitus,i.Iuue.ad cenã quoties parasitus venerit infãs.Therſites.æ.Idẽ.malo pater tibi ſit therſites,dũ mõ tu ſis. Valitudo.inis.Hora.ij ſer.dura valitudo inciderit,ſeu tarda ſenectus. Et nomina græca.&c.vt hic leuitidis,ſed de his in genere nominum plura diximus.Et denominativa.&c.vt.auritus.a.ũ. Verg.i.geor. auritoſq; ſequi lepores.Turritus.a.ũ.Idẽ.in vi inuehitur curru phrigias turrita per vrbes.Crinitus.a.ũ. Idẽ in.j.cythara crinitus ic ppas. Verba quoꝭ frequentatiua,vt dormito.as.Hor.in poe.qñq; bon⁹ dormitat Homerus.Nomina participialia.i.q̃ sunt ſimilia participijs ꝑteriti temporis vocis paſſiuæ,vt audiri tus.us.tinnitus.us. mugitus. us. seruitus tamen quanuis a ſeruio.is.ſeruitum in ſupino penultima lõga ridiuiuus in ſyllaba ſecunda.nam in tertia producitur.Iuue.ac velut ex hausta rediuiuus pullulet arca.

ONte.b.breuis est,vt orobus,nam a græcis per omitrom ſcribitur.Niobe.es.Iuue.atque eadẽ ſcro pha Niobe fœcundior alba.Producunt vero Iacobus.i.qua ratione ſæpe a nobis dictũ est. Clau. in epigrammatis.Ne laceres verſus dux Iacobe meos Octobꝛ.bris,Martꝭ,octobres,age,ſentiæ Kalendas,Dolobella,æ,Iuue.inde Dolobella est,a,h,a.

I.ãte.r.bruis est,vt zephyrus.i.Producũt vero Buſiris.idis.Cercira.æ.Comiros.i.circyra.ę.coſira ę.collyriũ.ij.cypirus.i.Delirus.a.um.Epirus.i. Ithyræus.a.um.Magyros.i.Nyſyr⁹.i.Papyr⁹.i. Podalirius.rij.Saphirus.i.Semiramis.idis.

I.ante.s.longa est.vt Auchiſes.Breuiant vero Cityſus.i.Eliſius.a.um.

I.ante.r.breuis est,vt digitus.i.lecythus.Producũt vero aconitũ.i.Architas æ.Beritus.ti.Catamitus.i.Cocytus.i.Corytus.i.Hermaphroditus.i. Idolotytũ.i Irrito.as.Luſitania.ę.Margarita.æ mauritania.æ.Pituita.æ.Parasitus.i.therſites.ę Valitudo.inis.Et nomina græca in.itis deſinẽtia.vt phrẽitis.pleuritis.& a nominib⁹ propijs virorum ſiue locorum deriuatiua in.itis.vel ita pro maſculinis.Pro fœmininis in.itis.deſinẽtia vt Iequites vel Ieuita Ieuitæ Ieuitis Ieuitidis moabitis vel moabita.moabitis moabitidis. Et de nominatiua in.it⁹.a.um.exeuntia. vt auritus.a.um.turritus.a.um. Verba quoꝭ frequẽtiua & nomina participialia.quæ formãtur a ſupinis verborũ quartæ coniugationis in.itũ.penultima longa terminatis,vt dormio.is.ĩ.dormito.as.audio,is.itum.auditus.us.ſeruiũ⁹ tamẽ a ſeruioſeruis penultimã breuiat.& ſeruitium ſeruitij.I.ante.u.conſonante m longa est,vt ſaliua.æ.breuiat vero rediuiuus.a.um.

OAnte.b.breuis est.vt orobus.i.niobe.es.Producunt vero Iacobus.i. Octobꝛ octobris.

O.ante.c.breuis est.vt colocaſia.Et nomina in.ochus ſiue.locus.vt Anthiochus.Archiloc⁹.Producunt Triochola.Patrocinium.

O.ante.d.longa est.vt Erodius.ij.Herodes.is.Orodes.is.Et nomina græca in.odes.finita. vt geodes.is.i.terrenus.Capnodes.i.deſt.fumoſus.Et ab ode.quod est cantus.compoſita.vt epodos. nã compoſita ab hodos.quod est via.breuiant. vt ex hodus.i.perihodus.i.synhodus.i.

O.ante.g.breuis est,vt compoſita a logos. quod est ſermo,vt theologus.aſtrologus.aretalogus Producunt vero ab ago .quod interpretatur duco,compoſita,vt pedagogus.i. Iſagoga ę.Synagoga.æ.Paragoga.æ.Bagogus.i.

O.ante.l breuis est.vt obolus.i.ſoboles.is. Producunt vero Aetolia æ.Capitolium.ij.Cymolus. i.Idolum idoli. Mediolanũ.mediolãi.Pactol⁹.i. Et a poleo(hoc est vendo cõpoſita.vt pharmacopola pharmacopolæ Bibliopola.ę.

O.ante.m longa est vt amomum.i.Breuiant vero Sodoma.Salomon.onis.&Salom.es.Et a ſtomo compoſita.vt Chriſoſtomus.i.&a dromos vt catadromus.&.a tomos,vt a tomus.

O.añ.n.lõga ẽ.vt corõa.bellõa.Breuiãt vero abronũ.i.apon⁹.i.Auſoni⁹.a.ũ. coctionũ.i.edonis cedonidis.geryones.nis.hermione.es. Mycone myconos. Matrona.ę.fluius Et agenos. ſiue gõe qd̃ est genus,cõpoſita,vt antigonus.i.erigone.es.Et aphonos:quod est mors.vt thiſipho ne.es.perſephone.es.Leõtophonus.Nebrophonos.Nã agonia.quod est angul⁹,producũ.vt trigona figura.aut tetragona .pẽtagona.& a phõe quod est vox,vt ſymphona antiphona.aphona

O.ante.p.breuis est vt caropus.i.cæſopũ.rhodope Producunt vero antropos.Aſopus.i.ęſopus.Canopus.i.Canopæum.i.Crotopus.i.Europa.æ.

¶O.ante.c.breuis est,vt colocaſia.Verg.in huc.mixtaq; ridenti colocaſia fundet acantho.Inochus qd̃ est græce cohors,vt Antiochus pro cohorte.Iuue nec erit Anthiocus,nec erit mirabilis illic,ſiue lochus quod est vehiculum,vt Archilochus.Hora.Archilo cũ proprio rabies armauit ĩbo,ſcribuntur enim p o.micron.Producitur vero triochola.Sillius.lib.iiij.vaſtata triochola bello .Patrocinium.Ouid.j.triſtit. cauſa patrocinio non bona.m.e,& ſimilia,vt tyrocinium latrocinium,lenocinium. ¶ O.ante.d.longa est.vt Erodius.ij.quod in ſecunda per o mega ſcribitur apud illos.Herodes.is.Horat.ꝓferat Herodis palmetis ludere & vngi.Orodes.is.Ver.carmine celebratur,vt facet⁹ alt⁹ Orodes.Et nomina græca de nominatiua in odes.deſinentia,vt geodes,hoc est terrenus. thiodes,hoc est ſulphureus, & compoſita ab ode,quod est cantus,vt epodos.Auſonius,dactilicos elegos chroriambum carmen epodo.Breuiant vero compoſita ab hodos quod est via,vt exhodus ſynhodus, perihod⁹,methodus,exhodium quaſi ab hodo.Iuue.breuiauit dicens,tandemq; redit ad pulpita notũ exhodiũ.Sipõtin⁹ ab.ode.dicit cõponi.¶O.ante.g.breuis est,vt cõpoſita alogos qualia ſunt,aſtrologus, theologus,aretalogus.Syllogiſmus,Sidonius Appollinaris produxit dicens,argumentoſis dat retia ſyllogiſmus. Cõpoſita vero ab ago,qd̃ interpretatur duco,producunt:vt pedagogus i.ductor puerorũ.Iſagoga.i introductio.Synagoga.i.conuẽt⁹.paragoga.i,adductio Bargus apud Ouid.nomẽ celebre. ¶O.ante.l.breuis est.vt obol⁹.i. capricolus.i. caſeol⁹.i.Producũt vero ętolia.ę.Oui in.de amoribꝰ.Nec tãi Calydõ,nec tota Aetolia tãi. Capitoliũ.Ver.in.vij.ſtabat ꝓ templo & capitolia alta tẽebat.Cymol⁹.i.inſula in mari Aegeo.Ouid.vij.meta.hinc humilẽ Myconem cretoſaq; rura Cymoli,vnde dicta est creta cymolia.Idolum,i.nã a græcis per.o.mega ſcribitur.Mirorq; Sedulium virũ alioq; doctiſſimum breuiaſſe , cum in paſchali ſuo dixit,idola dilexit,ſimili nam more furtes. Pactolus.i.fluuius lydyæ.Iuu.qd̃ Tagus & rutila voluit pactol⁹ arena.Mediolanũ Auſonius,& mediolani mira omnia Et nomina cõpoſita a poleo,qd̃ interpretatur vẽdo vt pharmacopola.æ.bibliopola.æ.myropola.Hor.j.ſer.ambubaiarũ collegia pharmacopolæ.Mart.ſed q̃ mevendit bibliopola putat.¶O.ãte.m.lõga est,vt amomũ.i. cynamomũ.i.aroma.atis,idioma,atis.cõdyloma atis.Breuiant vero. Sodoma.æ. & a ſtomos quod interpretatur os:cõpoſita,vt Chryſoſtomos Chryſoſtomi,pſeudoſtomos.i. Salomon quoꝭ,& Salome a iunioribus breuiãtur.¶O.ante.n.lõga est,vt corona.æ.obſonium,ij.Breuiant vero abrotonum,Hora.ij,epiſto.abrotonum ægro non audet, niſi quæ

didicit dare Aponus.apon⁹,locus iuxta Patauium.Luca.in.j.colle ſedens Aponus terris.vbi fumifer exit.Mart.censetur Aponi fluio ſuo tellus, Auſonius.a.um. Ver.in æneid.nec tecum auſonium quicũq; ſacerdos a Lucano in.j.breuiatur.Edonis ogygio decurrit plena lyæo,ſed per ſyſtolen,nam per.o.mega ſcribitur.Ver,ac velut Edoni bacchæ.& Papin.& alij.Geriones.nis.Ver.vijæñ, gerione extincto tyrinthius attigit arua.Matrona fluuius Galliæ,Sidonius,rhen⁹,arar,rhodanus,moſa, matrona,ſequana. Ledus Mycone.ones.vt myconos. Ver.ij æñ.errãtẽ Mycone celſa,giaroq; reuinxit. Et agone,ſiue gonos,quod est genus:& aphone,quod est mors.Nam a gonia,quod interpretatur angulus, cõpoſita ,producunt vt trigõ.onis,trigonus.tetragonus.pentagonus.agonus. ¶O.ante.p.breuis est,vt cẽſopũ i.Qui in.iij.de arte. cẽſopa quid rodelẽt quãuis mittatur athenis,alij legunt oſypa .Producunt vero anthropos,quia per omega ſcribitur a græcis.Aſopus.i.fluuius Achaiæ.Luca.in.vi.accipit aſopus cur ſus fœnixq; melax q. Aeſopus.i.Hora.filius æſopi detractam ex aure metellæ,Canopus.i.Iuue.prodigia& mores vrbis damnante canopo.Conopæum.i.Idem.vt teſtudineo tibi lentule conopæo. Crotopus.i. nomen proprium viri,a Papinio,libro prim o.The baĩcelebrati,perquirens noſtri tecta.haud opus lẽta Crotopi.Europa europæ.Ver.ij,æñ.Europa atq; Aſia pulſus nec plura querẽtem. Hyſſopus.i.ideo

producere dicimus, quia per o mega ſcribitur agræcis. Iopas. Ver. j. æñ. Cithara crinitus Iopas. Metopõ metopi, qđ interpretatur, frõs. Priſc. an perihegeſi, ꝓminet Europæ hũc criu dixere metopõ. Pyropus. i Ouid. ij. met. clara micãte auro flãmas imitãte pyropo. Sinope. es. Priſcian perihegeſi alterius ſyriæ q̃ ꝛ̃s dit ad vſq; ſinopem. ¶O. ante. r. breuis eſt. vt compoſita achorus i. vt meſophorus. i philocorus. i Et ab agoreo quodeſt, mercor, vt Pytagoras. ę. Anaxagoras. æ. & aphoro, quod es ferovt Carpophorus, dor yphorus producunt vero aurora. Verg. iiij.

Hyſſopus. i. Iopas, æ. Metopõ. Pyropus pyropi. Sinope ſinopes Sinopis ſinopidis.

æũ. humentęq; aurora polo dimouerat vm brã. Anthores, is nomen viri a Ver. celebra ti. i. x. æñ. Herculis Anthorẽ cõmitẽ, q̃ miſſ⁹ ab argis. Cytorus. i. mõs paphlagoniæ. Ver. ij. geor. & iuuat vndãtẽ buxo ſpectare Cy torũ. diores, is, Idẽ. v. æñ. Regi⁹ egregia Pria mi de ſtirpe Diores. Elor⁹. i. fluui⁹ ſiciliæ. Idẽ iij. æñ. ex upero ꝓpingue ſolum ſtagnãtis E lori. Pelorus. i Idẽ in eodẽ, Et anguſti rareſ cent clauſtra pelori. Et nomina in orus. a. ũ. deſinentia vt decorus. a. ũ. canorus. a. ũ. odo rus. um, Et a dorõ, quod interpretatur pal mus, ſiue donum, cõpoſita, vt polydorus. i. theodorus. i. heliodorus. i. apolodorus. i. ar themidorus. i. Iſidorus. i. calliodorus. i. Ver iij. æñ. nã polydorus ego hic cõfixum ferrea texit. Iuue. lautorũ pueros aretẽ ſcindẽs theo dori. Idẽ. conſoris tantũ dãno rapit heliodo rus. Mar. apollodoro gaudet imbriferi nilus Idem. arthemidorus amat, calliodorus arat ex quo manifeſtum eſt quanto in errore ſũt iuniores qui Iſidorum penultima breui pro ferunt. Et a moros, quod eſt fatuus vt ſyco morus quia moros per omega ſcribitur, vn de eſt mor⁹ arbor & morio, onis & morer aris, pro infatuari. ¶O. ante. s. longa eſt. vt hircoſus, a. um. Breuiant vero Ambroſi⁹ .ſij. ambroſia, æ. Iuue. aut glaphirus ſiat pater ambroſiuſq; choraules. Ver. j. æneid. ambro ſiæq; comæ diuinũ vertice odorem. Et græ ca, vt mnemoſyne. mnemoſynon. euphroſy ne, eleemoſyne, quia omicrom habent. ¶O. ante. r. longa eſt, vt ægrotus. a. um. aſarotũ. a ſaroti. Breuiant vero a dotos, quod eſt dat⁹ compoſita, vt ænodotus. i, Herodot⁹. i. An tidotum. i.

Hyſſopus. i. Iopas, æ. Metopõ. Pyropus pyropi. Sinope ſinopes Sinopis ſinopidis.

O. ante. r. breuis eſt. vt pacur⁹. et cõpoſita a chor⁹, vt meſochorus. philocherus. & ab agoreo. qđ eſt mercor. vt Pytagoras. ę. Anaxagoras. ę. & a phoro. quod eſt fero, vt carpophor⁹. i. doriphor⁹ .i. Producunt vero Aurora. æ. Anthores. is. Cyro rus. i. Diores. is. Elorus. i. Pelor⁹. i Et denominati ua in. orus. a. um. vt decorus. a. um. odorus. a. um, Et adorõ, qđ interpretatur palm⁹ ſiue donũ cõ poſita. ut Polydorus. i. Theodor⁹. i. Iſidorus Iſido ri. Et a moros, quod eſt fatuus, vt Sycomorus.

O. ante. s. longa eſt. vt hircoſus. doloſus. alcoſa. me tamorphoſis. eos. Breuiãt vero Ambroſia. æ. Ambroſius. ij. Theodoſius theodoſij. & græca habentia o microm. vt mnemoſyne.

O. ante. t. longa eſt. vt Aegrotus. a. um. Breuiant vero a dotos, quod eſt datus: compoſita. vt Anti dotum antidoti. Herodotus. herodoti.

VAnte. b. breuis eſt. vt coluber, rutuba. æ. de lubrũ. i. Producũ vero An bubaia. Anubis anubidis. Saluber, bris, ſolubilis. velubilis. a nu bo nubis compoſita breuiant duo pr onuba. in nuba connubium. vero indifferentem habet.

V. ante. b. breuis eſt. vt coluber, rutuba. æ. flũuius Italiæ. Producunt vero Am bubaia, Hora. i. ſer. ambubaiarum col legia, pharmacopolæ Anubis deus ægiptio rum. Ve. viij. æñ. omnigenũq; deũ mõſtrat, & latrator anubis. Saluber. bris. Oui. iij. faſto phœbe ſaluber ades. Volubilis. Hora. j. epi. labitur & labetur in omne volubilis æuũ ac que eadem ratione ſolubilis a nubo breuiãt innuba & pronuba. ¶V. ante. c. lõga eſt, vt eunuchus. i. eruca. æ. ſabuca. æ; Breuiãt vero volucer. cris. cre. & hæc vulucris. is. Ver. & matutini volucrũ ſub culmine cãtus. ¶V. ante. d. lõga eſt. vt hirudo. inis. Hora. in poe. non miſſura cutẽ niſi plena cruoris hirudo. Erudio. is, quia a rudis componitur breuiat.

V. ante. d. longa eſt. vt hirudo. inis. teſtudo. inis. Breuiant vere Druyda æ.

V. ante. f. vnum reperio nomen proprium viri Cucufas. quod breuiat.

V. ante. g. longa eſt. vt ſalſugo. inis. ærugo. inis.

V. ãte. l. breuis ẽ. vt anulus. i. æmul⁹. a. ũ. Producũt vero Adulor. aris amulus. ij, apulia. æ. Cnrulis. e. Edulis. e. Gerulia. æ. Peculium. ij. Torcular. aris. Tribulis. e. Etabule. quod eſt cõſiliũ compoſita vt Traſibulus. i. Ariſtobolus. i. Cleobolus. i.

V. ante. m. lõga. eſt. vt Acumẽ. inis Alumen. inis. breuiãt autumo. as. autumedõ. õtis Columẽ. nis.

Dryudæ populi gallorum. Luca. in j. ſacrorũq; dryude. ¶V. ante. f. breuis eſt, vt cucufas. Pru. carmeli. contemptorq; necis cucufas. V. ante. g. longa eſt. vt ſalſugo. inis. ferrugo. inis. Verg. i. geor. cum ca put obſcura nitidum ferrugine texit. ¶V. ante. l. breuis eſt: vt anulus. i, hortulus. i. Producunt vero adu lor. aris. vnde & adulator. Iuue. cæcus adulator diruſq; a ponte ſatelles. Amulius. ij. rex albanorũ. Ouĩ. in faſt. contemptor amulius æqui. Apulia. æ. Hora. i. ſer. incipit ex illo montes apulia notos. Eduis. e. Ho getulæ vrbes genus intractabile bello. Peculium. ij. Idem in buc, nec ſpes libertatis erat, nec cura pecu li. Torcular. aris. Priſcia in. iiij. lib. in ar. (inquit) deſinentia derivata ſi conſonantem habeant ante. ar. pe nultima ſyllaba producitur, vt a torqueo torcular. Tribulis. Hora. ij. ſermo. vt cum pileolo ſoleas con uiua tribulis. Thraſibulus. Auſonius, arma ſuperueheris q̃ Traſibule tua. ¶V. ante. m. longa eſt, vt acu men acuminis. Breuiant vero autumo autumas. Horatius. ij. ſerm. autumat hæc populus, hæc magnos formula reges. Columen columnis pro culmen Sillius, libro x. punicorum. Auſonij columen regni, in de incolumis incolume. Iuuenalis, incolumi Troia Priamus veniſſet ad vmbras.

Collumella pro parua colũna, & guttur. is parte vuigera, & pro ſeruo Mart. iridens cãrnen illud Dũ cilli collumella eſt hic ſitus metrophanes. Irrumo. as. Lar. quæ faciat, duo ſunt irrumat, aut futuit. Docti mẽtũ. i. Oui. ij. met. & documẽta dam⁹, qua ſimus origine nati. Emolumentũ. i. Iuu. nullus in vrbe lo cus, nulla emolumẽta laborũ. Lucumo, onis, Auſo. ſamij lucimonis a cumẽ. Monumentũ. i. Ver. in. vj. il la hæc monumenta reliquit. Quod ſi Priſ, regula vera eſt cp nomina in mẽtũ eandẽ retinẽt ſyllabã, quã habẽt in penultima ꝓteriti perfectu. eriauit Prud. in Amartigẽia cũ dixit. indumeta no tiis texẽte plumea telis, & Arator, quib⁹ in dumenta pudoris, arcq; ex hac ratione aſſu mentũ breuiauit. Sed quid dicendum, cp ar gumentum producitur. Virg. argumentũ ingẽs. Et à tumeo cõpoſita, vt cõtumax. acis cõtumelia, æ. Mart. ſed tu ſyllaba cõtumax repugnas. Idem in alio loco, nec te barbara contumelioſi. ¶V. ante. n. longa eſt. vt for tunã. æ. lacuna. æ. Breuiant vero albunea. æ. ſylua in agro tiburtino. Verg. vij. æñ. contu lit albunea nemorũ, qui maxima ſacro. ¶V ante. p. breuis eſt. vt cẽturipe opidũ ſiciliæ Silius. lib. xiiij. necnõ vertice largo centuru pe. ¶V. ante. r, longa eſt, vt cenſura. æ, ſca turio. is, ligurio. is. Prude. petra dei iuſſu po tum largita ſcaturit. Hora. ij. ſer. tractauit ca licem manibus, dũ furta. ligurit, Breuiãt ve ro bituri. orũ. populi galliæ. Luc. in. j. & bi turi longiſq; leues ſaxones in armis. Camu rus. a. ũ. Ver. iij. geor. pes etiam camuris hir tæ ſub cornibus aures. Centurio, onis. Mart. ericolpus dñi centurionis amor. Sedulius in dimetro iambico breuiauit dicẽs, flexus ge nu centurio. Lemures. rũ. Hor. ij. epi. noctur nos lemures, portentaq; theſela rides, vnde lemuria. Oui. in faſtis apellauit dicens: ritus erat veteris nocturna lemuria ſacri. Luxu ria. æ. Ver. j. geor. luxuriam ſegetum tenera depaſciti n herba Mercurius. ij. Idẽ. iiij. tunc ſic Mercurium acloquitur, actalia mandat. Mamurius. ij. Oui. in faſto. Mamuri⁹ morũ fabre ne exactior artis. Maſuri⁹. Perſi. excep to ſi quid Maſuri rubrica notauit. Purpura. æ. Iuue. ſed tũ hoc ipſis eſt vile, purpura vẽ dit. Sabura. æ. præfectus exercitus Iubæ re gis. Luca. in. iiij. vt ſibi commiſſi ſimulator ſa bura belli. pron ãuis libramento producit.

Columella. ę. Documentum. ti. Emolumentũ. i. Irrumo. as. Lucumo. onis. Monumentum. ti et a tumeo cõpoſita. vt cõtumax. acis cõtũclia. ę

V. ante. n. Iouga eſt. vt Fortuna fortunæ. Breui ant vero Albunea albunę.

V. ãte. p. breuis eſt. vt Vpupa. æ. Cẽturipe. rupes.

V. ante. r. lõga eſt, vt ſilurus. i. ligurio. is. Breuiãt vero Bituri. orũ. Camurus. a. ũ. Centurio. onis. Le mures. rum. Luxuria. æ. Mamurius. ij. maſſu rius. ij. Mercurius. ij. Purpura. ę. Sabura. æ. tugu rium. rij. Et verba deſideratiua. quę formantur ab vltimo ſupino addita. rio. vt ab Eſu eſurio. eſuris. Apartu parturio parturis.

V. ante. s. producitur. vt ceruſa. æ. creuſa. æ. breuiãt vero brũduſiũ. ij. blanduſia. æ. Canuſiũ. ij. peru ſium. ij. Voluſius, ſij. Venuſium venuſij.

V. ãte. t. lõga ẽ. vt Cicuta. æ. preputiũ. ij. confuto. as refuto. as. Breuiãt arbutus. i. defrutũ. i. recutit⁹. a. ũ. Et aquatio, quatis cõpoſita, vt Concutio. is.

V. ante. u. conſonantem breuis eſt. vt Diluuium. ij. Exvuię. exuuiarum.

¶De vltimis ſyllabis. Cap. vi.

ATerminalis lõga eſt, vt ama ſupra. breuiãt vero. ita, puta aduerbiũ. quia. poſtea indiffe rẽtẽ habet. Nominatiu⁹ quoq; accuſatiu⁹; & uo catiuus vtriuſq; numeri. præterq̃ nomina nu

DE vltimis ſyllabis. Cap. vj. A. terminalis. Qđ dictiones in. a. terminatæ producũt ſyllabã illam ſi nalem, vt ama. narra. vltra ſupra. Breuiant vero. ita. Ver ix. æñ. non ita me genitor bellis aſuet⁹ Opheltes. Puta. Perſius, hoc puta non iuſtum male rectius iſtud. Quia Hor. i. ſer. non quia Mœce nas lydorum quidquid hetruſcos. Poſtea, indifferẽtẽ habet. Ouid. j. faſtorũ. poſtea mirabar, cur non ſine litibus eſſet. vbi poſtea breuis eſt, reperitur alias longa, vt Hora. in eppodo: Romanus heu poſtea fuga bitis. vbi duæ, poſteriores ſyllabæ iambicum faciunt, pari quoq; ratione vltimam producunt antea, præ terea. interea. Vltra quoq; Serenus breuiauit dicẽs, curaq; nil prodeſt, nec ducitur vltra cicatrix Et fruſtra. Auienus in arato, ima vehunt cæli, luxit dum fruſtra frequenter. Breuiant quoq; nominatiu⁹ accuſatiu⁹ & vocatiu⁹ vtriuſq; numeri. vt hæc muſa o muſa, plurali hæc tempora o tempora, quod etiã in compoſitione ſeruatur, vt vtraq; pleraq;, & eadem, quæ in his caſibus breuiant, in ablatiuo, producũt Lucanus in. iiij. vtraq; frugiferis & ſylua nobilis aruis, Ver. v. æneid. crebet vtraq; manu pulſat, verſãt que Dareta. Hora. in poeti. plæraq; differat & preſens in tempus omittat. Verg. ij. georgic. non eadẽ ar boribus pendet vindemia noſtris. Ouid. iiij. meta. at nõ duritia iaculũ quoq; vicit eadẽ. Reperitur etiam pleriq; in ablatiuo breuis. Ver. x. æñ. vna eadẽq; via ſanguis, animuſq; ſequũtur. Propu⁹ i. iiij. hac eadẽ rurſus, Lygdame curre via. Calphurni⁹ i æglogis. rupe ſub hac eadẽ cp plurima pin⁹ obũbrat. Sed prod⁹

cũt numeralia in.ginta,desinentia,vt triginta,quadraginta,quinquaginta,sexaginta,septuaginta,octoginta. Ver.j.cũ.triginta magnos voluendis mensibus orbes. Idẽ in.vij.triginta capitum foetus enixa gebit. Petronius arbiter,sanguine Romano sexagintaq; triumphos. Quod vero apud Mart.legitur sexagintaq; teras cum limina mane senator,& alio in loco,mutua quod nobis ter quinquaginta dederit. Ego suspicor vitio scriptorum esse factum,vt p sexagena sexaginta,& pro quinquagena,quinquaginta scriberetur,quẽadmodũ pro eo quod Iuue.scripsit quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem,nonnulli afferunt ad huius regulæ euersionẽ quadraginta dedit gracchus quasi quadraginta milia sestertium non sit summa:que equites ex lege Roscia censeren tur,vt idem Iuu.quadringẽta tibi si quis deaut similis dijs. & Mart.quadringenta tibi non sunt cherestrate,surge.& alio loco quadringenta secat,qui dicit sycamerice. Pro ducitur præterea vocatiuus a nominibus græcis in.as, vel in.es. desinentibus,que ad primam nominis declinationem latinam referuntur, vt Aeneas o æneа,Anchises o anchisa, & a nominibus græcis in.as.terminat's,quæ ad tertiam declinationem nostrã reducuntur.vt Pallas pallantis,o palla.calchas calchantis,o calcha,Ver.x.æneid.æneа vigila & velis immitte rudentes Idem in iij.coniugio anchisa veneris dignate supbo. Idẽ in.x.tecq; iuuat palla,sed bellis acer Alcestus,qd' si huiusmodi vocatiui breues reperiãtur,a terminatione portus latina veniunt,vt Hora,ij,sermo.ne quis humasse velit aiacẽ atrida vetas cure nominatiuus non atrides, sed atrida fuit.Propert.non ita dardanio gaiusus atrida triumpho.Nominatiuus quoq; Producunt etiam nomina græca q̃ non habent accentum in ante penultima, vt theologia,philosophia,nam quæ habent in ante penultima breuiant,vt ægina.Mna producitur circunflectiturq;. ¶E.terminalis breuis est,vt hoc mare,lege,legite,legere. Producunt vero me ab eo quod est ego mei.Ver.ix,æneid.meme adsum,qui feci in me cõuertite ferrũ. Te ab eo quod est tui.Idẽ in tij,te propter Lybicæ gẽtes. Te vero particula,q̃ huic pronomini adijcitur breuis est.Lucre.in.j.Accipe præterea que corpora tute necesse est,Sed ab eo quod est sui.Ver.in vi.& magnos se corpore miscet. Et nomina græca fœminina,q̃ apud græces in.e.longum finiuntur. vt penelope. es.neq; id solũ in recto,sed etiã in reliquis casibus illi cõterminalibus,quãq; Iuuẽ.autoritate sua ablatiuum a calpe.es.breuiauit dicẽs,sed lõge calpe relicta.Sed hic casus potest esse ab altera declinatiõe,scalpis,is.a calpe sicut& Ver.præneste sub ipsa dixit,ab eo quod est pnestis.Et pluraliter declinata,vt tẽpe. cere.mele.Oui.j.met.syluæ vocãt tẽpe,p quæ penetsus ab imo.apud Lucre cygnea mele & musa mele. Et vocatiuus ablatiuusq; a noibus græcis terminatis in.es.producta siue sint primæ declinationis. vt Anchises,o anchise ab anchise,siue tertiæ eorum præsertim.q̃ apud illos in.eus.diphtõgõ terminantur vt achille Perse,vlysseus:achilles o achille ab achille,perses o perse a perse,vlyxes o vlyxe ab vlyxe. Et ablatiu a nominibus quintæ declinationis.vt dies a die,progenies a progenie.Fames quoq; quia tertiuo(vt ille ait)fami vel fames more quintæ declinationis,ablatiuum quoq; in.e.longum terminaunt. Vergil.vj.æneid.objcit ille fame rabida tria guttura pẽdens.aut quia(vt Prisc.libro.vij.scribit)in quibusdam nominibus,q̃ ablatiuũ in,es.,producta terminatia pares cũ genitiuo habẽt syllabas,intertia declinatione solebãt ãtiquiores producere ablatiuũ more quintæ decliuationis.vt hæc moles a mole.tabes a tabe.Lucretius imbribus & tabe membrorũ arbusta vacillãt.Et genitiuus regularis. Ver.primo æn.libra die somniq; pares.Ouid.iij.meta.prima fide vocisq; ratæ.Et secunda persona,&c.vt doce moneas.neq; id solũ in recto,sed etiã in reliquis casibus illi cõterminalibus,quãq; Iuuẽ.autoritate sua ablatiuum a calpe.es.breuiauit dicẽs,sed lõge calpe relicta.Sed hic casus potest esse ab altera declinatiõe,scalpis,is.a calpe sicut& Ver.præneste sub ipsa dixit,ab eo quod est pnestis.Et pluraliter declinata,vt tẽpe. cere.mele.Oui.j.met.syluæ vocãt tẽpe,p quæ penetsus ab imo.apud Lucre cygnea mele & musa mele. Et vocatiuus ablatiuusq; a noibus græcis terminatis in.es.producta siue sint primæ declinationis. vt Anchises,o anchise ab anchise,siue tertiæ eorum præsertim.q̃ apud illos in.eus.diphtõgõ terminantur vt achille Perse,vlysseus:achilles o achille ab achille,perses o perse a perse,vlyxes o vlyxe ab vlyxe. Et ablatiu a nominibus quintæ declinationis.vt dies a die,progenies a progenie.Fames quoq; quia tertiuo(vt ille ait)fami vel fames more quintæ declinationis,ablatiuum quoq; in.e.longum terminaunt. Vergil.vj.æneid.objcit ille fame rabida tria guttura pẽdens.aut quia(vt Prisc.libro.vij.scribit)in quibusdam nominibus,q̃ ablatiuũ in,es.,producta terminatia pares cũ genitiuo habẽt syllabas,intertia declinatione solebãt ãtiquiores producere ablatiuũ more quintæ decliuationis.vt hæc moles a mole.tabes a tabe.Lucretius imbribus & tabe membrorũ arbusta vacillãt.Et genitiuus regularis. Ver.primo æn.libra die somniq; pares.Ouid.iij.meta.prima fide vocisq; ratæ.Et secunda persona,&c.vt doce moneas.

meralia in.ginta.desinentia.vt triginta quadraginta.Et a nominib⁹ græcis.in.as.& in.es.,producras desinẽtibus vocatiu⁹ in.a ,producitur.ut acheme

Hic aduerbium semper producitur Verg.i.q̃n. post habita coluisse Samo, hic illi⁹ arma. Hoc secũdũ. Prisci. breuiat, quod si productum reperias duplex. c. debere subsequi putat. vt Ver. hocce erat alma parẽs Persius. hocce est, ꝙ palles, cur quis nõ prãdeat hocce est. ¶ D. terminalis breuis est, vt a apud, sed. Ver. i. æn. alma Venus phrygij genuit Simoentis ad vndam. Iuue. aut apud isiacæ potius sacraria lenę. ¶ L. terminalis breuis est, vt tribunal, alis, vigil, gilis. Ouidius in amoribus, Quod faciet magnas turpe tribunal opes. Producit vero Nil indeclinabile. Horatius, tj. epistol. nil orturum alias, ortum nil tale ferentes. nihil vero breuiat. Solis. Ouid. fol aditus quod quęris ait, necvana labores. Et nomina barbara, vt Micol, michael, Israel, quanq̃ Sidonius appollinaris breuẽ posuit dicens, Israel appensi per cõcaua gurgitis iret, nisi forte per syneræsim proteras. æ. quemadmodum Varro. cũ te flagranti deiectum fulmine phaeton. ¶ M terminalis ab antiquissimis poetis breuis aliquando ponebatur sequenti dictione, quæ inciperet a vocali, vt Ennius: insignita forent tum milia militum octo, vbi non fecit ecclipsim. Iuniores quoq; aliquando sibi hanc licentiam vsurparunt. Sed de hoc in principio huius libri diximus plura. ¶ N terminalis longa est, vt pæan pæanis, syren syrenis. de Iphinois. dæmon. onis. quum coniunctio. Ver. iij. q̃n. quin etiam hyberno moliris sydere classem. Breuiant vero an coniunctio interrogatiua. Iuue. accipit & madidæ facies dicetur, an hulcus. Forsan. Ver. j. q̃n. mittite, forsan & hæc olim meminisse iuuabit. Porsitan. Iuue. forsitan expectes, vt graditana canoro. In præpositio & ab in compesita, vt proin. dein. exin. Verg. j. æneid. socios partitur in omnes. Tamen. & ab eo composita, vt attamen verum ramen. Ouid. Nil mihi rescribas, attamen ipse veni. Et nomina greca in. on. finita. &c. vt ilion ilij. pelion. pelij. Verg. ilion & omnis fumat neptunia Troia. Luca. pelion opponit rudijs nascentibus vmbras. Accusatiu⁹ quoq;. &c. vt ægina æginam. Papi. in theba Quippe ferunt tractam patrijs Aeginam ab vndis. Cilla cillam Ouid. xiij. meta. me tenedon chryseq; & cillã apollinis vrbes. Menelaes menelaõ. Idem in epistola Oehones, ardet amore tui, sic & Menalaõ amauit. Piles pylõ. Idẽ in epla penelopes. nos pylõ antiquã Nelęia nestoris arua. Daphnis daphnin. thyrsis tyrsin. Propter. thyrsin & attritis daphnin arundinibus. Et nomina latina in. en. desinẽtia, quę mittunt genitiuum in. inis. vt nomẽ. inis. nam græca vt syren syrenis, & latina mittentia genitiuum in. enis. vt ren. renis producunt. Video in fine abscissum pro videsne breuiatur. Ver. vj. q̃n videm vt geminę. c. Catu. videm vt velociter exiluere. ¶ R terminalis breuis est, vt cęsar. aris. amatur legitur. per. nuper. igitur. Quod vero quidam autore Beda producunt puluinar, torcular, cochlear & huiusmodi, nõ probant cũ eduerso Iuuenalis puluinar breuiarit dicens, fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem. Producunt vero far faris. Ouidius in fastis. far erat & puri lucida mica salis. Far paris. Hora. Iudere par impar, equitate in arundine longa. Nar. naris. fluuius Italiæ. Vergil. vij. gneid⁹ sulphurea Nar albus aqua, fonteq; velini. Iber iberi. Lucan. in. v. si tibi durus iber, aut si tibi terga dedisset. Ver veris. Ouidius. i. metamor. ver erat æternum placidiq; tepentibus auris. Cor cordis. Ouidius in epistola Sapphus. mille meum Ienibus cor est violabile telis. Idẽ tamẽ breuiauit v. metamorph. Inq; cor hamata percussit arundine Ditem, & Martia, dotatæ vxori cor arundine fixit acuta. Fur furis. j. Persius. Fur es (ait Pedio) Pedius quid crimina rasis. Cur aduerbium. Ouidius, cur opus affectas ambitiose nouum? Beda torcular & puluinar & similia produxit ex obliquorũ analogia. ¶ Et nomina græca in er. desinentia, quæ apud illos per. eta. longum scribuntur. vt aer aeris, aether aeteris. Claudianus tamen breuiauit aer dicens. Lucidus vmbroso miscebitur aer aduerno. Sũt tamẽ qui nõ aer sed axis legant hoc in loco. Produxit tamen Ouid. j. fastorum, lucidus hic aer, quę duo corpora restant. Idem. audiet hoc aether, & si deus vllus in illo est. & quę incremento diximus mittere genitiuum in eris. penultima longa, vt crater, eris. statet. eris. ¶ As, terminalis producitur. vt ætas. atis. amas. amabas. Breuiant vero nomina græca mittentia genitiuum in. adis. vel in. ados vt arcas. adis. vel. ados. pallas. adis. vel. ados. Oui. q̃. meta. arcas adest ter quinq; ferens natalibus annos. Idem. Vt vidit vultus Pallas in amne suos. ¶ Et accusatiuus, &c. vt arcas acusatiuo arcadas. menas. adas troas adas Mart. matrem fugiet Pentheus, ad menadas Orpheus. Ouidius in epistol. Troadas inuideo, quæ sic lachrymosa suorum.

D. terminalis breuis est. vt ad, apud. sed. illud. istud

L. termanalis breuis est, vt tribũal. alis. Producunt vero nil ideclinabile. sol. is. Et nomina barbara, vt Baal. Michael michaelis. Israel israelis.

M. terminalis ab antiquoribus breuis ponebat, sed in vsu autorũ, aut abijcitur, aut cũ sequenti consonante vocalem præcedentem producit.

N. terminalis longa est. vt pæan pæanis. nõ. quin. Breuiãt vero, an, forsan. forsitã. tamẽ, in, & ex ijs cõposita, vt attamẽ. exin. dein. proin. Et nomina græca in. on. finita, quæ ad secũdã nominis declinationẽ latinã referuntur, vt ilion ilij. peliõ pelij. Accusatiuus quę primæ declinationis a nominibus græcis in a breui terminatis & secũde in. os. & tertiæ in. is. vt ægina æginã. menelaos. laen. daphnis daphnin. Et nomina latina in. en. desinẽtia q̃ mittũt genitiuum in. inis, vt nomẽ. inis. Fulmẽ. inis. Et dictiones cõpositæ cum hac particula ne interrogatiua, quæ in fine absindũtur, vt egõ, pegone? viden provideone.

R. terminalis breuis est, vt Cæsar cæsaris. Producũt vero Far farris. Par paris. Narnaris. Veneris. Iber iberi. Corcordis. Fursuris. Cur aduerbiũ. Et noia græca in. er. mittẽtia genitiuum in eris. vt aer. ris æther etheris. character characteris.

As terminalis, producitur, vt ætas. atis. Breuiãt vero græca mittẽtia genitiuum in. adis, vel. ados, vt arcas, adis. vel arcados. Accusatiuus quoq; pluralis a nominibus græcis, quæ ad tertiã nominis declinationẽ referũt. vt Arcas, das, menas, das.

¶ In. es. producunt vt proles. is. dies. ei. species, ei. ames, leges. Prudẽ nimis licenter fames & lues breuiauit in psychomachia. spoliatq; suos fames impia natos. Idem in eodem opere stupuit lues tinęa castis. Breuiat vero es secunda persona a sum. es. fui. cum suis cõpositis, vt Verg. q̃n. quisquis es amissos hinc iam obliuiscere graios. Idem in Buc. huc ades o formose puer tibi lilia plenis. Reperitur. tñ es aliquando producta. Flacus. vij. argonau. tu supplice digno dignior es, & fames meis. Propertius. si puer ex alio tranęe tela tua, sed hoc forte ex ratione cæsuræ. Penes ꝓpositio. Horatius in poetria, quẽ penes arbitrium ius est & norma loquendi. Seges segetis, quod a seco secas, & teges. tegetis. qđ a tego tegis deriuatur teste Prisciã vltimã breuiant. Inquies quoq;, quãquam a quies quietis, cuius vltima longa est, cõponitur. teste tamen Probo finalem breuiat. Indiges quoq; & cætera q̃ sequũtur breuiãt autore Prisciã. Et nomina mittentia genitiuũ in. itis. vel in. idis. vt miles. itis. obses. idis. Pedes. is. bipes. tripes. quadrupes. compes. nã breuiari autor est Prisciã, at ꝓpulãte Probo. Qđ si reperitur producta hoc erit ratione cæsuræ. vt Vergi. x. q̃n. arrectum quadrupes & calcibus auras. Idem in. iiij. eñ. stat sorpes & calcibus auras. ¶ Nominatiuus quoque & vocatiuus plurales a nominibus græcis, quæ ad tertiam nominis declinationẽ latinã referuntur, vt arcas arcades. vascõ. ones. Vergi. in bu. arcades inuidia rũpatur, vt ilia codro. Iuue. vascones (vt fama est) alumẽris talibus vsi. ¶ Is. terminalis breuiatur, vt panis, legis amatis legitis. Producũt vero dis ditis. lis litis. samnis samnitis. quiris quiritis. glis glitis. Ouid. in episto. paridis, lis est cũ forma magna pudicitiæ. Pyrois quoq; & simois, quoniam a græcis per. ei. diphthongon scribuntur, producunt Ouid. ij. meta. interea volucres pyrois eous & ethon. Idem in epistola penelop. hæc habat simois, hic est sigeia tellus. Et nomina græca mittẽtia genitiuum in. inis vt salamis vel salamin vel salaminis. eleusis vel eleusin eleusinis, delphis vel delphin delphinis, & habentia ypsilon ante. s. vt tethys. Verg. j. geor. teq; sibi generum tethys emat omnis⁹ vndis. Quæ vero in. ydos, ex eũ breuiãt, vt chlamys, ydos Papi. chlamys horrida p̃der. ¶ Datiuus quoq; & ablatiuus pluralis primæ & secũdæ declinationis, vt musa musis a musis, dñs dñi a dñis. adde etiã tu nomina græcã in. a. diffinentia, quæ datiuum & ablatiuũ numeri pluralis in. atis. mittũt. vt epigrãmatis. ab epigrãmatis. Accusatiuus quoq; pluralis tertiæ declinationis cũ in. is. exit. quemadmodum in tertia declinatione diximus, vt omnis. tris. Vergil. j. æñ. omnia vt tecum meritis prosit talibus annos. Idẽ in eodẽ, dorsum immane marisumo tris Eurus ab alto. Vis quoq; nomen, qđ in nominatiuo atq; etiã in genitiuo Prisc. teste producitur. ¶ Vis præterea secũda ꝑsona ab eo qđ est volo, &c. fis ab hoc verbo. Sũ es fui cũ cõpositis. Hora. j. epist. cuilibet argilla qđ vis imitabitur uda. Ver. Aeneid. vj. quãuis elysios miretur græcia cãpos. Oui. fis argumẽtũ maius an auxilio Idẽ. tu quoq; fac prosis intra tua claustra iacẽti. Et fis a fio. Hora. lenior & melior fis accedẽte sene ira. Idẽ in. iij. car. Audiuere Lycęfis anus, vbi fis anus dactylus est. ¶ Secũda quoq; ꝑsona singularis præsentis indicatiui modi quartæ cõiugationis. vt audio. is. venio. is. nescio. is. Proper. non audis & verba finis mea ludere cũ iam. Vergil. j. æñ. expectate venis. vt te post multa tuorũ. Reperitur tñ breuis apud Sedulium in paschali cũ dixit, per uenis ad Christũ. nõ Christus peruenit ad te, nisi forte est a veno. is, tertiæ cõiugationis, quemadmodum supra in verbis diuersarũ cõiugationũ diximus. ¶ Os. terminalis producitur, vt ros. mos dños. Breuiãt vero os ossis, vt autor est Prisc, sed autoritate non probat, ex cõposito tñ prabari põt si de simplici non constat. Luc. lib. iij. exos & exanguis. Cõpos. Ouid. post modo cõpos eris. Os oris, producitur Verg. i. æñ. virginis os, habitũq; gerens & virginis arma. Idẽ in eodẽ. Os humeroq; deo similis nãq; ipsa decoram. Cõpos. otis. & impos. otis. eodẽ autore breuiã. Et nomina græca in. os desinentia vt abidos. chaos. fames Lesbos. Ouid. in epist. leand. foluere in speculis ors abydos erat. Verg. v. æñ. Et chaos & phlegeton loca nocte silentia late, quæ vero ad tertiam nominum declinationem latinam referuntur, aut declinatione attica mittũt in. o. genitiuũ producunt, vt egoceros. ceros. rhinoceros. otis apollos apollo. athos atho. Androgeos. geo. Verg. ij. æñ. Androgeos offer nobis. Iuue velificatus athos, & quidquid græcia mẽdax. Genitiuus quoq; græcus cũ exit in. os. breuiatur, vt tereus tereos. Mart. flet philomena nefas incestũ tereos, & quæ. Arcas arcados. Ouid. j. metamor. arcados hinc sedes & in hospita tecta tyranni.

¶Vs.terminalis breuis est.vt dominus domini.corpus corporis.Palus paludis mediam habet.apud Horatiū breuiatur cum dicit sterilis palus aptaq; remis. Vergil.tamen sexto æneidos dixit. stygiaque palus innabilis vnda.Quintil.libro primo vbi de grammatica,simpliciter produci debere dicit paulus paluus sic palus.i.breuiari,Producunt vero tellus telluris.Vergil.iiij.eneidos:deuenūt prima & tellus & pro nuba Iuno.incus incudis.finalem producere ex obliquis coniectamus.¶Et nomina monosyllaba.vt gruis.fus fuis.thus thuris.ius iuris Marti. in tius o fallallax,atque inficiator eamus.& que mittūt genitiuum in.vtis. penultima longa, vt virtus,virtutis.nam intercus quoniam in obliquis breuiat,in recto quoq; breuiare suspicamur.¶Et nomina greca mittentia genitiuum in.vtis,vel in.odis.vel in.v. quoniam a grecis in oys.diphtōg.gō, que apud nos vertitur in.vs terminātur.vt amathus amathuntis.Vergil.decimo æneidos est amathus,est celsa mihi paphos atque cythera. Et nomina que habent apud illos.oy diphthongō.vt panthus.Vergil.in secundo æneidos. Panthy othryades cultos,phœbique sacerdos atque eadem ratione Iesus producitur. Et genitiui synerizati.vt sappho sapus,māto mantus, Vergil.decimo eneidos, fatidicæ mantus & Tusci filius amnis.¶ Genitiuus quoque singularis.&c.vt genitiuo sensus, nominatiuo plurali sensus, acusatiuo sensus, vocatiuo o sensus. Sedulius nimis licenter in genitiuo singularis:vs. produxit dicens, sexus & ætatis satiauit quatuor illic.nam quod aliubi dixit.dicemus sancti cōiunctio spūs actu. legi potest pro spū flaminis aut pneumatis. Illud nullo modo excusari potest quod dixit,primosque necans vagitus & audens. ¶T.terminalis,breuis est,vt amat. caput,sicut,quod intelligendum est si non præcedat alia consonans aut diphthōgus vt amat.ast.aut.In abscisis vero producitur vt cū dixit Vergilius tertio eneidos,fumat neptunia Troya, profumauit(vt exponit Seruius)positum est.sed hic producitur positione.Iuuenalis, quis nescit,aut quis non vidit vulnera pali.Sed dicet quispiam hoc loco semipenthemimerim esse.quid q; Martiani autoritate dictiones in.t.desinentes indifferentes esse possunt,quam uis in vso autorū prope semper breuiantur,¶Omnis syllaba.huius regulę autores sunt Cicero, Quintilianus. Ruffinus quoque de pedibus oratorū sic inquit,Breuis vltima clauditur:longa sit an brevis nullum discrimen habetur,vt solet in metris doctus componere vates.Itaque in fine carminis siue clausularū quæ prosa oratione conscribūtur,syllabę finales indifferenter pōni possunt,hoc est.lōga pro breui,& breuis pro longa, Horatius primo carmi.iam satis terris niuis atq; dire. in fine spondeum posuit,p trocheo, est enim carmen saphicum.e contrario Vergilius primo æneidos Italiam fato profugus lauinaq; venit.trocheū posuit pro spondeo. trocheus enim nō reperitur in versu heroico,vt putauit Alexander.¶Dictiones barbaræ,hęc regulacolligitur ex iis,q; multis in locis a nobis sunt repetita. Dicit igitur q; dictiones barbaræ,quales sunt Hebraicæ,vt Iacob.Abraam.Ioseph & Gothicæ. vt Theodoric, Alaric. Roderic Federic,& Hispanæ.vt Isabel.Leonor.Guisomar & Teutonicæ,vt Manric.Enric,Federic, quæ accentu acuto proferuntur in quancūq; literam desinant,vltimas syllabas produ cunt.Cuius signum est,quod cū ex ratione declinationis latinæ syllabam adijcimus,accentus remanet in eadem,quod non faceremus nisi syllaba illa esset longa.vt Iacobus Abraam Abrahamus.Ioseph Iosephus.Theodoric Teodoricus. Alaric Alaricus Roderic Rodericus Isabel Isabela, Leonor Leonora, Guisomar Guisomara, Manric Māricus. Enric Enricus.Federic Federicus.

Vs.terminalis breuis est,vt Domin⁹. Amamus. Palus.paludis.mediam habet.Producūt vero. Tellus.telluris.Incus incudis,Subscus subscudis.Et nomina monosyllaba,vt Grus gruis. Thus thuris Et quæ mittunt genitiuū in.vtis, penultima longa,vt Virtus virtutis,Et nomina græca mittentia genitiuum in,vntis,vel in odis.Amathus amathuntis.Melāpus melampodis.Et nomina,quæ habēt apud illos.oy diphtōgō vt Pāthus pāthu,Ies⁹ Iesu, & genitiui synerizata a nominibus fœmininis desinētib⁹ in.o.vt gapphoso sapph⁹.Māto.t⁹. Genitiuus quoq; singularis & Nominatiuus &. actiu⁹.& Vocatiuus quartæ declinationis.vt Manus.Sensus.

T.terminalis breuis est,vt Caput.Amat.

Omnis syllaba ī fine carminis,aut presæ orōnis clausula indifferēs est,quia lōga,p breui,& breuis pro longa aliquiccm ponuntur.

Dictiones barbarę,que accēitu acuto infine proferuntur,inquācunq; literā desināt,vltimas syllabas producunt.vt Iacob.Ioseph.Alaric.

¶Longæ pro breuibus.

Pro breuibus longas posuerunt sæpe poetę.
Prolongis contra correptas sæpe dederunt.
Matri longa decem tulerunt fastidia menses,
Obstupui,steteruntq; comæ.& vox faucibꝰ hæsit.
Posthabita coluisse Samo hic illius arma.
Vnius ob noxam,& furias Aiacis Oilei.
Ipsius ante oculos ingens a vertice pontus.
Cum subito assurgens fluctu nimbosus Orion.
Egerimus,nosti,& nimiū meminisse necesse est.
Hi tibi Nemētum,& Gabios vrbem q; Fidenā.

¶Breues prolongis.

Italiam fato profugus,Lauinaq; venit.
Exercet Dianachoros,quam mille sequutę.
Troas reliquais Danaum,atq; immitis Achillis.
Relligionepatrum multos seruata per annos.

DE pedibus.caput.vij.Pes est sublatio. Hucusq; disputatum est a nobis de quantitate syllabarum nūc vero consequens est,vt de pedibus dicamus,qui eo modo syllabis constant, quo syllabæ ex literis conficiūtur.Principio itaq; ponitur pedis diffinitio ex Diomede sumpta.Pes,inquit,est sublatio,ac positio.i.constat ex sublatione ac positione. Comprehensa spacio duarum,aut amplius,hoc est plurium syllabarum,quia ex vna syllaba non potest esse pes,etiā si longa sit. Sublatio nāque & positio non in temporib⁹,sed in syllabis debet fieri. Addit quoq; idem autor aliā differentiāq; idem pene verbis.Pes,inquit,est poeticæ dictionis duarum amplius ve syllabarum ex certa temporum obseruatione modis recipiens arsin & thesin.i.qui incipit sublatione,& finitur positione:nam arsis græce interpretatur eleuatio,thesis vero positio. Dicti sunt autem pedes,quia quemadmodum nos pedibus ambulamus,ita & versus pedibus incedunt,ad quod videtur respixisse Verg.cū in.j.geor.scripsit,ferte simul faunique pedē dryadesq; puellæ.Aut pedes dicti sunt. quia illis eo modo versus mensurantur, quo nos spacia pedibus metiri consueumus.Nā Aristotele.x.metaphy.s.autore, in quo libet genere quantitatis est aliquid vnum, quo reliqua

¶De pedibus,qui syllabis constant. Caput.vij.

PEs est sublatio,ac positio duarū,āpli⁹ ve syllabarum spacio comprehensa.

Duarum syllabarum pedes sunt quatuor.

Pyrrhichius duabus syllabis breuibus cōstat, vt deus.furor.amat.

Spondeus constat duabus syllabis longis.vt mōtes gentes audi.

Iambus constat ex breui & lōga.vt dies . amant.

Trocheus,siue choreus constat ex lōga,& breui vt tempus.

metimur,& est minimum in illo genere,quemadmodū in numeris vnitas,in vocibus thesis.in quantitate continua digitus,aut vlna,aut pes.aut passus,aut aliquid simile.Hinc igitur translatū est vt versum ita pedibus mecurentur,quemadmodum arcę,cubiculi,atrij,coenaculi,aut cuiuscūq; que spacij longitudinem latitudinisq; Accidūt aūt pedi sex,numerus syllabarū.tpa sublatio,& positio inter vtraq; p portio.figura.ordo.Syllabæ in pede(vt parū)debēt esse duæ,vt paulo ante diximus.Itaq; pedis cuiuslibet syllabę,aut sunt due,aut tres,aut quatuor,aut quinq;quāq; pedes,qui sunt pluriū q; trium syllabarū,cōpositi sint, vt paulo post dicem⁹.¶ Tepora in pede aut sunt duo,vt in pyrrhichio,aut tria,vt in iambo & trocheo,aut quatuor,vt in spondeo et dactylo,et eodē modo de reliquis.¶ Sublatio siue arsis est.a qua pedis tepora in priore parte eleuantur.positio siue thesis qua pedis tepora in posteriori sua parte deprimuntur.Nam cūt pedis tepora in duas partes diuidantur,prior arsi eleuatur,posterior thesi deprimitur.¶ Proportio quoque accidit pedis paribus illis inter se comparatis.Est enim proportio cū duas quantitates inter se comparantur.Proportio itaque inter cuiusque pedis partes aut est æqua,aut dupla.aut tripla,aut sesquialtera aut sesquitertia. Aequa duplo est,quoties sublatio pedis in temporibus par est positioni,vt in pyrrhichio,spondeo,dactylo,anapesto,proceleumatico,dispondeo,coriābo,herū enim arsis tantū in se habet quantum & thesis.Dupla vero est quoties pedis sublatio duplo maior aut duplo minor est quam positio.vt in trocheo,iābo,et duobus ionicis.Nam in trocheo arsis duo habet tempora,thesis,vero vnū.Ecōtrario in iābo arsis vnū tps habet,thesis duo. In ionico a maiori arsis duo habet tēpora, thesis vero quatuor. E cōtrario in ionico a minori arsis quatuor habet tēpora.thesis vero duo. Tripla vero est quoties sublatio triplo maior est quā positio,quod soli amphibracho contingit. Sesquialtera proportio est, quoties arsis continet tantum temporis,quātū & thesis,& vltra hoc illi⁹ dimidiū,aut e cōtrario, vt in bacchio & amphimacro & quatuor proceleumaticis,qui pedes cū tēporibus quinq; constent,si cōparētur tria sublationis,ad duo positionis,aut e cōtrario,sesquialtera proportio resultabit. Sesquitertia proportio est quoties arsis se habet ad thesin in epitrita,proportione,vt in epitritis,qui cū sint tēporū septē,si cōparentur quatuor ad tria,sit proportio sesquitertia,quā greci epitritā vocāt,a qua & quatuor pedes epitritī sunt apellati.¶ Figura etiā in pedibus reperitur,quoniam alq; sunt simplices,vt illi qui cōstāt binis vl ternis syllabis,alij cōpositi,vt qui cōstāt quaternis,aut quinis,aut pluribus syllabis, nā ex duobus simplicibus cōponuntur,vt proceleumaticus ex duobus pyrrhichijs.choriābus ex choreo & iābo,pyrrhiana pes⁹ ex pyrrhichio & anapesto.¶Ordo præterea accidit pedibus quoniam in versu alq; alijs regionibus disponuntur.vt in saphico trocheus in primo loco. spondeus in secundo.dactylus in tertio.throcheus in quarto.& iterū trocheus in quinto.& eodē modo de reliquis.quēad modū capite in sequēti differem⁹.¶ Duarū igitē syllabarū.quū diximus numerū syllabarū pedi accidere,atq;esse duas,aut tres.aut q;tuor,aut deiceps. Primo ponit pedes q duabus syllabis cōstāt,& sūt tātū q;tuor,qui nūerus ex eo colligit,q; aut vtraq; que est breuis,& est pyrrhichi⁹,aut vtraq; lōga & est spōdeus.aut prima breuis & altera lōga & est iāb⁹.aut ediuerso prima longa & altera breuis & est trocheus.¶ Pyrrhichius itaque cōstat duab⁹ syllabis breuibus,totidēq; tēporibus.vt deus.furor,amat.docet.hic a grecis dibrachus apellatur,quia duas syllabas habet breues dicitur etiā periambus & egeō. Pyrrhichius,vt autor est Diome,dictus apyrrichia saltatione vel a Pyrrho Achilis filio,a quo neutrū pyrrhichiū ē cognominatū. alij a cōcitatione quadā ignea,qua mouetur,pyrrhichiī appellatū esse dicūt.¶ Spōdeus pyrrhichio cōtrarius cōstat, ex duab⁹ syllabis lōgis,& quatuor tēporibus vt mōtes.heros.audis.dictus,vt autor est Diome,q; in tēplis hoc pedē quedā carmina,spōderes,hoc est,libātes decantabāt.spōdeum enim libamētū interpretatur.Numapōpi de quedā carmina,spōdē

¶Trium syllabarū pedes octo sunt. aut enim omnes tres sunt breues, & appellatur tribrachus, aut prima est longa & due breues, vocaturq; dactylus, aut primæ duæ breues & tertia longa, & vocatur anapestus. aut prima brevis, & duæ longæ, & vocatur Bacchi⁹, aut prima, & secunda lōga, & tertia brevis & vocatur Antibacchius. aut prima longa, secunda brevis, & tertiā rursus longa, & vocatur amphimacer, aut econtrario prima brevis. & secunda lōga, & tertia iterum brevis, & vocatur amphibrachus, aut omnes tres sunt longe, & vocatur molossus

¶Tribrachus igitur constat ex tribus syllabis brevibus, totideq; temporibus, vt Dñs. Anima, Legimus, dictus est autē tribrachus quasi tribreuis, quoniam tres syllabas habet breues, ¶Dactylus constat ex prima longa & duabus brevibus, quatuorque temporibus, vt tempora audiat. Appellatus est autē dactylus a tractu digitorū, qui preter pollicem ternis internodijs, siue articulis constat, græce nāq; dactylus, latine digitus est. Vel vt alij putant ab ideis dactylis Cretæ ppl'is: qui iouē infantem in ida syllua cretæ educarunt, atque huius pedis rhythmica compositione, & ex tympanorū atq; æris tinnitu vagitum pueri occultauerunt. ¶Anapestus dactylo contrarius constat ex prima & secūda breuibus, & tertia longa quatuorq; tēporibus. vt Dominos. Animos. Docuit dictus anapestus ab anapin hoc est repercutiendo, quia sono reciproco recurrendo dactylū repercutit. vnde agræcis ātidactylus est cognominatus, Bacchius constat ex prima breui, & reliquis duabus longis, temporibusque quinque, vt Athenæ, Sacerdos. Amaui. dict⁹ Bacchius quia bacchantibus dithyrrambi, hoc est versus in laudes liberi patris hoc pede compositi, conueniebant. ¶Antibacchi⁹ bacchio contrarius cōstat primis duabus lōgis, & tertia brebi temporibusq; quinq;, vt Natura. Fortuna. Audiret dictus ab anti, quod est contra & bacchius, quia (vt diximus) bacchio est contrarius. vnde ab alijs palimbacchius est appellatus: quia palin græce rursus siue e contrario interpretatur. Hunc pedem alij latinum, alij saturnium apellarunt. ¶Amphimacer constat ex prima longa, & secūda breui, & tertia iterū longa temporibusq; quinq;, vt Aureos, Demones. Audiunt. Appellatus est autem ab amphi, quod est circum & macros longus, quia syllaba brevis vtrinque duabus longis clauditur, hic quoque pes creticus est appellatus, quia cretes saltando eius rhythmica compositione vtebantur. ¶Amphibrachus syllarum ordine superiori contrarius cōstat prima breui. secūdā lōga, & tertia rursus breui, quatuorq; tēporibus, vt amoris. carina. amauit. dictus ab amphi circum, & brachys brevis, quia syllaba longa duabus vndiq; breuibus continetur. hūc alij scholiū appellabā, q̄ scholio, q̄ erat cytharæ species cōueniebat. ¶Molossus cōstat ex tribus lōgis tēporibusq; sex, vt Aeneas, Anchises, audiui. dictus quia molossi hoc est epirotæ ad bellū procedētes huius pedis modulata cōpositione vtebātur. hippius quoque dictus est hic pes, quia equistri pugnæ cōueniebat, hippos enim equus interpretatur. ¶Quatuor syllabarū pedes sunt sedecim, aut enim omnes quatuor sunt breues, & vocatur ꝓceleumaticus, aut omnes quatuor sunt longę & vocatur dispondeus. &c. Sed quē admodū supra diximus quatuor, atq; amplius syllabarū pedes ex duarum aut triū syllabarū pedibus cōponūtur, itaq; maior illorum pars ab illorū coniugatione nomina sortiūtur. ¶Proceleumaticus igitur pes ex duobus pyrrichijs cōficitur, estq; tēporū quatuor, vt ariete. pariete, abiete, tenuia. sed est animaduertēdū id, quod etiā Ser. notauit in illud ver. i. geo. tenuia uat locū synereſi, vt in buc. tytire pascēres a flumine rejce capellas. Et in. ij. ecl. sectaq; intexūt abiete cophas. Et in eodem, labat ariete crebro. & in georū in eodē, hærēt parietib⁹ scalæ. & in. v. genua Labāt, vastos quatit æger anhelitus art⁹. vnde in, reijce capellas, ex duabus vocalibus. e. i. cōficitur lōga, itaq; erit dactylus in abiete, ariete. qm̄. i. e. in vnā syllabā lōgā coalescūt, cōficiturq; āphibrachus, qui positione tātū syllabarū a dactylo differt. dictus est autē ꝓceleumaticus hic pes, vt autor est Vale. a proceleuo, hoc est, hortor: quia ij. q se ad aliquod opus faciēdū siue molē impelēdā, vel attollendā hortātur, hoc pede ob nimiā celeritatē syllabarū vtuntur, vnde Mar. lentos fligitis ad celeuma remos. & Hiero. in epistola quadā pellatur cantus ille nauticus quo proreta remiges hortatur, vt simul & quasi vno ictu siue impulsu remorum incumbentes nauem impellant. ¶Dispondeus constat duobus spōdeis: hoc est quatuor syllabis longis, temporibusq; octo, vt oratores. mœcenates, audiuissent, dictus est autem dispondeus a dis quod est bis & spondeus, quia ex duobus spondeis compositus est. ¶Dichoreus constat ex duobus choreis siue trocheis, hoc est ex prima longa, secunda breui tertia longa, quarta breui temporibusq; sex. vt canēs componitur. a quibusdam etiam catatrocheus dicitur. ¶Dīambus superiori contrarius cōstat ex duobus iambis, hoc est prima brevi, secunda longa, tertia brevi, quarta longa temporibusque sex, vt propinquitas. propagines, amauerant, dictus est autem quoniam ex duobus iambis componitur.

¶Trium syllabarum pedes sunt octo.

Tribrāchus constat ex tribus syllabis breuibus. vt dominus.

Dactylus constat ex prima longa & duabus breuibus. vt tempora.

Anapestus constat ex duabus breuibus & longa vt dominos.

Bacchi⁹ cōstat ex breui & duab⁹ lōgis. vt athenæ

Antibacchius constat ex duabus longis & breui. vt natura.

Amphimacer cōstat ex longa, breui, & longa, vt aureos.

Amphibrachus constat ex breui, longa, & breui vt amoris.

Molossꝰ cōstat ex tribꝰ syllabis lōgis. vt Aeneas.

¶Quatuor syllabarum pedes sunt. xvi.

Proceleumaticus costat ex duobus pyrrhichijs. ut ariete.

Dispondeus cōstat ex duobꝰ spōdeis. vt oratores

Dichoreus, siue ditrocheus ex duobus choreis. vt cantilena.

Dijambꝰ cōstat ex duobꝰ iābis. vt propinquitas.

¶Choriambus constat ex choreo, hoc est trocheo & iābo. i. prima lōga, secūda breui, tertia breui, & quarta lōga tēporibusque sex, vt nobilitas, armipotēs audierūt, dictus, quoniā ex choreo & iambo constat. ¶Antipastus superiori cōtrarius, cōstat ex iābo & trocheo, hoc est ex prima brevi, secūda longa, tertia longa, & quarta breui, tpibusque sex. vt Medulina. Saloninus. Legebamus, dictus antipastꝰ ab anti, contra. ¶Pæones quatuor sunt, cōstatque singuli tpibus quinis, syllabis quatuor, sed tribus breuibꝰ & vna lōga, q̄ si primo loco ponat, erit pæon primus qui cōponitur ex trocheo & pyrrhichio, vt tpibus corporibꝰ. Si syllaba lōga secūdo loco ponatur, erit pæō secūs, qui constat ex pyrrhichio, vt colonia. amaueris. Si syllaba lōga ponatur in tertio loco, erit pæon tertiꝰ, qui constat ex pyrrhichio et trocheo, vt catamitus. legerimꝰ. Si syllaba lōga ponatur in quarto loco, erit pæō quartus, qui cōstat ex pyrrhichio & iābo, vt facilitas, docuerā. dicti sunt aūt pęones a pęonibus pplīs, q̄ forte illis pedibus in carmine vtebātur. ¶Epitriti pedes qui hippꝰ appellātur, quatuor quoq; sūt, cōstantq; singuli tpibus septenis, syllabis quatuor, sed tribus lōgis & vna breui, quę si primo loco ponatur, erit epitritus primos, qui cōponit̄ ex iābo & spōdeo, vt sacerdotes. amauerūt. Si syllaba brevis ponat̄ in sēdo loco erit epitritꝰ secūs: qui cōponit̄ ex trocheo & spōdeo, vt cōditores. audierūt. Sy syllaba brevis ponatur in tertio loco, erit epitritus tertius, qui cōponitur ex spōdeo & iābo, vt discordiæ. audierūt. Si syllaba brevis ponat̄ in quarto loco, erit epitritꝰ quartꝰ, qui cōponit̄ ex spōdeo & trocheo, vt oratores. audiuisstis. Dicti sunt. aūt epitriti (vt diximꝰ) quia arsis & thesis horū pedū in epitrita, hoc est, sesquiteria proportione sunt. ¶Ionici pedes duo sunt, cōstātque singuli temporibus senis ex quatuor syllabis, duabus longis totidēq; brebibus. q̄ si duę syllabę breues præcedāt totidēq; lōgę sequantur, erit ionicus a maiori, qui cōponitur ex pyrrhichio & spōdeo. vt Diomedes docuisset, si vero duæ syllabæ lōgæ p̄cedāt, totidēq; breues sequāt. erit ionicus a minori, q̄ cōponit̄ ex spōdeo & pyrrhichio. vt Demetrius. audiuerat. dicti q̄ iones in carminibus eo pede vtebātur. ¶Sunt etiā quinq; syllabarū pedes ex simplicibus quoq; cōpositi numero triginta duo, vt orthius ex pijrrhichio & tribracho. i. hoc est, quinq; syllabis breuibus. ¶Periābus ex trocheo & tribracho, hoc est, ex longa & quatuor breuibus, & reliqui de quibus Diome. disseruit, qui ad rōnē pedū simpliciū reducēdi sunt, & raro apud autores nominantur preterq̄ q̄ dochimi crebra fit apud autores mētio. Cōstat aūt dochimus ex bacchio & iābo. de quo Ruffinus. rhetoricas pulcher structuras dochimus ornat, principiū bacchius erit cōcludet iābus. Atq; idē iterū, syllaba prima brevis cū syllaba lōga secūda, tertia lōga. brevis quarta q̄ducta quinta. Fit etiā hic pes ex iābō & cretico siue amphimacro, de quo idē Ruffinus. primus iambus erit, cum finem creticus explet, prima brevis longæque duæ, brevis vltima longa exemplumque artus dabitur respublica nobis, quam Cicero casu genitiuo ponere gaudet.

Choriābus cōstat ex choreo & iābo, vt nobilitas
Antipastꝰ cōstat ex iābo & trocheo, vt medulina
Pæō pri. cōstat ex choreo & pyrrhichio, vt tpibꝰ.
Pęō secūs cōstat ex iābo & pyrrhichio, vt colonia.
Pęō tertius cōstat ex pyrrhichio & trocheo, vt catamitus.
Pęō q̄rtꝰ cōstat ex pyrrhichio & iābo, vt celeritas
Epitritus primus, cōstat ex iambo & spōdeo, vt sacerdotes.
Epitritus secundus constat ex trocheo & spōdeo, vt conditores. (cordie
Epitritus tertius cōstat ex spōdeo & iābo, vt discordiæ.
Epitr. q̄rtꝰ cōstat ex spōdeo et trocheo, vt audisstis
Ionicꝰ a maiori ex pyrrhichio & spōdeo, vt Diomedes. (metrius.
Ionicus a minori ex pōdeo & pyrrhichio, vt Demetrius.

¶Quinq; syllabarū pedes sunt. xxxij.

Orthius cōstat ex pyrrhichio & tribracho, vt anima mea.
Periābus ex trocheo & tribracho, vt tēpora tua.

Reliqui quoq; pedes ex superioribus componuntur, de quibus Diomedes multa.

Est quoq; huius ordinis pes cōstās ex bacchio & iambo, appellaturq; dochimꝰ. de quo apud autores crebra fit mentio, de illo Ruffinꝰ scribit.
Rhetoricas pulcher structuras dochimus ornat
Principiū bacchius erit, concludet iambus.

¶De metris q̄ expedib⁹ cōponūtur. Ca. viij.

METrū est pedū iūctura nūero modoq; finita denoīat aūt ab autoribꝰ, vt alcaicū. archilochū. hippōacticū. sapphicū. alcmanū. simonideū

Metris. Ca. vij. Metrū est pedū. Quē admodū pedes ex syllabis cōstāt, ita metra ex pedibꝰ cōsiciūt. Primo igit̄ ponit metri definitionē ex Diome. supra dictā, q̄ metrū est iunctura pedū finita nūero & mō. Metrū græce dicit̄, qd interꝓtatur mēsura. Latine ỿo ỿsus siue carmē potꝰ dicitur. Est aūt ỿsus, vt idē Diome. definit. legitima partiū disposītio, et pedū apta copulatio cōsonāti specie metricā exhibēs regulā, ac si dicat, metrū cōstat partibꝰ oīonis legitime disposītis, quarū syllabas metiūtur pedes, vnde resultat cōsonātia & q̄dā carminis volubilitas. Dictꝰ est aūt versus aut a vertēdo, q̄ tādius verti debet quo ad recte cōstituat, dicēte Hor. in poet. & male tornatos incudi reddere ỿsus. Vel ab eo potꝰ q̄d vno versu finito ad principiū sequētis reuertimur, tractuq; videt a sulco, q ex eo versus dicitur. vt apd Verg. iij. geor. ille etiā seras in versum distulit vlmos. Versus etiā teste Varro, in. j. de re rusti. erat terræ spaciū cētū pedes quoquo versus quadratū. Carmē dicitur a canēdo, q̄d tū vnū tātū versum signi ficat, vt apd Verg. in. ecl. Rē carmine signo, & subiecit vnū tū versum, Acheas hæc de Danais victoris hus arma, subaudi posuit. aliq̄ totū poema siue opus ỿbus cōpositū carmen appellatur. vt tota æneis Vergil. meta. Oui. pharsalia Lucani. Sed cū vnicus versus est. monōsticū dicitur. cū duo versus, distichū. cū quatuor, tetrastichū. cū ỿo versus dimidiū, hemistichiū dicitur. ¶Metra igitur siue carmina ỿsus, aut denoīnātur ab autoribus, vt Alcaicū ab Alceo poeta Mitilenæo, aut Archilochiū ab Archiloco. aut Hipponacticum ab Hipponacte. aut Pindaricū a Pindaro, aut Anacreontium ab Anacreonte. aut Asclepiadeum ab Asclepiade. aut Bachilidum a Bachilide. aut Alcmanium ab Alcmane. aut Sterſichorium ab Sterſichoro, aut Ibicum ab Ibico, aut Sapphicum a Sappho, aut Homericum ab Homero.

Aut a materia, vt heroicū, quo res gestę cū laude scribūtur. Tragicū, quo heroū fortuna in aduersis. Elegum, quo res flebiles, quales sunt amatorum & mortuorum. Bucolicum, quo res pastoricię. Georgicum quo res rusticę canuntur. Lyricū, quod in materia diuersa ad lyram canebatur. Satyricum, quo vita hominum taxantur, cui respondet apud græcos comœdia prisca. Iambicum, quo maledicimus & inuehimur in aliquem: nā comœdia noua est, qua res atque personæ humiles comprehenduntur. Est autem & hęc multiplex, q̄ aut est togata, quæ habet argumentum latinum, aut palliata. quæ habet argumētum græcum: aut prætextata, in qua eorū personæ, qui prętexta togę vsum habent, inducuntur, aut atellana, in qua introductæ personæ iocis quibusdā lasciuis se lacessebant. Planipes. in qua mimi inducebantur: Aut a pede frequentiori, a quo nouē metrorum genera denominantur. Iambicū, trochaicum, dactilicum, anapesticum, coriambicum: pæonicū, Ionicum a maiori, ionicum a minori: antipasticum. Sed nos illa tantum in quolibet genere degustabimus, quæ sunt magis in vsu apud autores. Curi. sosve ro ad Seruium. Diomedem, Theodosium q̄ remittimus, & si qui sunt, qui hac de re copiosius scripserunt. Aut a numero pedum, vt Hexametrum, quod sex habet pedes Dactylos siue spondeos indifferenter. Pētametrū q.i. quinque, Tetrametrū, quod quatuor vt iniābico octonario, in quo duo pedes, pro vno cōputātur. Trimetrū, q.i. tres, vt in iābico senario. Dimetrū, quod duos, vt in iambico quaternario. Aut a numero syllabarū, quod syllabas vndecim continet, quale est Phaleuticū & Saphicū. Pentasyllabū. quale est Adonicū. aut Hepta syllabum, quale est Glyconicū. ¶ Pręterea aut deficit, aliud præsupponit documentum, q̄ versus aut deficit vna syllaba, & dicitur catalecticus aut duabus. &c. de quibus in quolibet genere vbi opus fuerit, singulatim dicemus. ¶ Cōstat prętera carmen. dicit quemadmodum interse superiora versuum genera iungantur. Nam & si ex quolibet simplici genere versus poema confici pōt, inueniūtur tamē apud autores aliquando permixta, non quidē omnia passim, sed quędam cū aliquibus. Itaque carmē, quod vnico genere versus componitur monocolō. i. vnimembre dicitur, quale est heroicū, vt Verg. eū. buco. & georgi. eiusdē. Oui. meta. & Phaleuticum. vt cōplura Catulli, atque Mart. epigrā. Aut est dicolon, i. bimembre, hoc est, duplici genere versus cōstās quale est carmen elegum in quo versus pentameter hexametro subnectitur. & saphica permixta adonicis. Aut est tricolon i. trimembre, hoc est, triplici genere versus compositum, qua figura sunt cōplures odæ apud Horatiū, qualis est illa apud eundem in. j. lib. car. cuius initiū est. Quod multa gracilis te puer in rosa, perfusus liquidis vrget odoribus grato pyrrha sub. antro. cui flauā religas comā. Cōstat enim duob⁹ asclepiadæis, & tertio pherecratio & quarto glyconico. ¶ Pręterea carmen, aut est distrophō, hoc est, post duos pedes cōuersionē habens ad primū. dis enim bis interpretatur, & strophe cōuersio. Aut Tristrophon. & est carmen cum quartus versus similis est primo, &c. vt Pruden in principio catha. Aut tetrastrophon, hoc est, cum post quatuor pedes in orbem fit reditus ad primū, quod tetra quatuor interpretatur, & strophe. es. (vt diximus) est cōuersio. exēpla vtriusque generis passim reperies. ¶ Hexametrū carme. Principio igitur de versu hexametro differit. Hexameter dicit, q̄a sex pedib⁹ cōstat, heroic⁹ a materia. q̄m (vt dixim⁹) hoc gñe carmis res gestę heroū describi maxime cōsueuerūt. vt a Ver. Aneę, a Lucano Cęsaris, & Pōpei. a Valerio Flacco Argonautarū, a Syllio Italico Romanorū. dicēte Horatio in poetria. res. gestæ regūq. ducūq. & strtia bella carmine, quo scribi possent, monstrauit Homer⁹. Homer⁹ nāq; iliada atq; odyssiam hoc versu scripsit. vnde & homeric⁹ a q̄busdā appellat. Sed deinde receptū est, vt alię quoq; res hoc gñe carmis describerentur. vt a Lucilio. Horatio. Persio, & Iuuenale satyræ. a Lucretio natura rerū, a Manilio astronomica a Ver. buco, & georg. ab Ouid. meta. Dicit etiā hic versus pythius, hoc est, apollineus, quoniam apollo pythius a pythone sagittis cōfecto sic appellatus, eo versus genere per sibyllas responsa dare cōsueuit, atque vt autor est Eusebius Pāphili, & Phemonæ prima ex numero Sthyllarū hexametris versibus futura cecinit. Appellatur & spōdaicus, quia in omnibus, aut plerisque locis spōdeū habere pōtest. pytona serpētē necasset, incolæ carmē sex spōdeis fecerūt, quod deinde soluta spōdei posteriori syllaba in dactylos soluūtur, cōstat. Epic⁹ quoq; apellat, atque ipsum poema, q̄d eo versu describitur, epos.

Aut a materia vt heroicū, elegiacū, lyricū. tragicū, comicū. Aut a pede frequentiori, vt iābicū. trochaicū, spōdaicū, dactylicū anapesticū Aut a nūero pedū vt hexametrum, pentametrum, tetrametrū. Aut a numero syllabarū, vt tetra syllabum, pēta syllabum, hepta syllabū, octo syllabum, duodeca syllabum.

Prætera aut deficit vna syllaba, & dicit catalecticū, aut deficit duab⁹ syllabis, & dicit brachycata lecticū, aut abūdat vna syllaba vel plurib⁹, & dicitur hypercatalecticū siue hypermetrū, aut neq; abūdat, neq; deficit, & dicitur acatalecticū. Qualia sunt oia carmina regularia.

Cōstat prætera carmē vnico genere versus & dicit monocolō, vt Aeneis Verg. Metamorph. Ouidij. Pharsalia Lucani. Aut constat duplicis genere versus, appellaturq; dicolō, vt Ouidij opa præter metamorphosin. Tibuli quoq; & Propertij elegię, & carmina sapphica mixta adonicis, & asclepiadea mixta glyconicis. Aut cōstat triplici genere carminis, appellatq; tricolon, vt quædam odæ Horatij Poetæ.

Prætera carmē aut est distrophō, hoc est, cū tertius vers⁹ primo similis est, & quart⁹ secūdo, vt in carmine elego, q̄d ex distichis cōstat. Aut Tristrophon, cū quartus versus similis est primo, quintus, secūdo, sextus tertio, vt apud Prudētium i præfatione cathemerinō. Aut Tetrastrophō, cū quintus versus primo, secundo sextus, tertio septim⁹, quarto octauus similes sunt, vt in carmine sapphico, quod p tetrasticha, idest, per quaternos versus digeritur.

Est autem epos carmen, quo res diuinæ, humanæ, atque heroicæ continentur, quod apud Latinos prim⁹ omnium Liuius Andronicus scripsit. ¶ Hexameter, itaque versus, qui & senarius dici potest, constat dactylo vel spondeo indifferenter. nisi q̄ in quinto loco frequentior est dactyl⁹. vbi etiam nonunquā reperitur spōdeus, vt apud Ver. in buc. chara deum soboles, magnum Iouis incrementum Et in, sq.q̄. Cornua velatarū obuertimus antēnarum, & alio loco, aut leues ocreas lento ducunt argento In sexto quoque loco semper fere est spondeus, nisi quibusdam versibus hypermetris, hoc est, superabundātibus, quam redundantiā excipiūt versus, qui sequuntur a vocali incipientes, facta ecthlipsi aut synaloepha. Itaq; vitium q̄dē erat in fine versus, continuatio sequentis emendat. Ver. ij. geor. Inferitur vero ex fœtu nucis arbutus horrida, vbi in sexto loco dactylus est sed exteritur vltima syllaba, quia sequitur versus incipiens a vocali & sterilesplatani malos gessere valentes. Idē in eodē sexto loco antibacchium siue molossum possuit dicens, aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem. sed dispungitur syllaba finalis, quia sequitur versus a vocali incipiens, aut foliis vndam tepidi despumat aheni. Reperitur etiam dactyl⁹ in sexto loco, sed dię syllabæ breues resoluuntur in vnam longā efficiturq; spondeus. Verg. in bucol. Ne tantum rhodope miratur & ismarus orpheа. Idem in primo gnei. Atriade pendent lychni laquearibus aureis. Itaque versus hexametri summa constat quatuor & viginti temporibus, cum dactyli & spondei quaterna habeant tempora. Nam quod quidam dixerat posse in fine recipere trocheū, cum de vltimis syllabis ageremus, ex plosum est, quia (vt dixim⁹) apud poetas vltima syllaba vers⁹, & apud oratores vltima clausulæ indifferens est, atque vt ratio carminis exigit aut prosa, longa pro brevi, brevis pro lōga ponitur. Quod etiam in penthemimeri, plerumque, in hepthemimeri nonnunquā. sed in hemipenthemimeri raro reperitur, vt statim dicemus Sed excusatur vitium, quoniam silentium illud, quod fit in cæsura, supplēt tempus, quo syllaba brevis erit minor. Recipit quoque versus hexameter alios pedes non eorundem syllabarum, sed eorundem temporum, vt procelematicum, qui dactylo vel spondeo in temporibus æqualis est, de quo suo loco diximus. Recipit prætera anapestum, qui etiā dactylo vel spondeo spatio temporum æquiparatur, sed raro, vt apud Vergilium primo georgicorum. fluuiorum rex Eridanus, camposque per omnes. vbi in prima regiōe anapestus collocatur. Potest autē habere omnibus in locis dactylos vt apud Vergilium, panditur interea domus omnipotentis olympi & illud eiusdem. xj. quadrupedumque putrem cursu quatit vngula campum. Potest habere & spondeos omnes prætereq; in vna regione. vt apud eundem primo æne. Tu ne ille Aeneas, quem Dardanio anchisæ, Et in tertio, armatumque auro circumspicit oriona. nam carmē, quod sex spōdeis constat, nusquā reperitur, nisi quis de industria faciat. vt si quis vno verbo mutato ex carmine Vergiliano dixerit, aut leues peltas lento ducunt argento. Quare, vt Prisci. de undecim carminibus ait, versus hexameter duas & viginti figuras habere potest, q̄ colligūtur ex varietate dactyli & spondei in sex regionibus vario modo positorum. Quam rem ideo in præsentiarum omittamus, quia facilis est, atque etiam inertissimo cuiq; obuia, & exposita. Illud tamen non est omitendum hoc genus carminis tres posse recipere cęsuras, quæ græci commata vocant, hoc est, penthemimerim hepthemimerim. Nam trochaicā omittamus, quæ fit cum in tertio pede dictio trocheo terminatur, vt apud Vergi. in buc. nil nostri miserere, mori me denique cogis. Igitur penthemimeris, hoc est, semiquinaria diuisio est, cū post duos pedes inuenitur syllaba partē orationis terminans, vt Arma, virumq; cano, post duos nam q̄ dactylos non syllaba cæsuram versus fecit. Dicta autem penthemimeris a pente quod interpretatur quinque & hemis semis & meri diuisio, quasi diuisio semiquinaria, nam duo pedes & semipes qui vna syllaba constat, dimidium est quinq; pedum. Dicitur autem penthemimeris heroica, quoniam ex dimidio quinque peum carminis heroici constat. Heptemimeris, id est, semiseptenaria diuisio est, cū post tres pedes syllaba dictionem aliquam terminat: vt arma, virumque cano Troiæ. post duos namque dactylos & vnum spōdeum. iæ, syllaba cæsuram fecit. Dicitur autem hepthemimeris ab hepta septem, & hemi semis, & meri diuisio, quasi diuisio semiseptenaria, quoniam tres pedes & semis dimidium septem pedum est. Hemipenthemimeris est, cum post primum pedem inuenitur syllaba dictionē terminās. vt musa mihi causas memora. post dactylum enim, hi syllaba cęsuram fecit. Dicitur autem hemipenthemimeris ab hemisemis, & pentemimeris, quasi semiquinaria diuisio: quia syllaba illa in media regione duorum pedum & semis reperitur. His in locis syllaba breuis pro longa nonnunquā ponitur: sed in penthemimeri raro, in heptemimeri rarius, in hemipenthemimeri rarissime. De primo Vergil. secundo. æn. Nostrorum obruimur, oriturque miserrima cędes, de fecūdo dem in duodecimo, congredior, fer sacra pater, & concipe fœdus. de tertio. Lucanus in. ij. dum sanguis inerat, dum vis materna peregi & illud. Iuue. Quis nescit, aut quis nō vidit vulnera palle. Sed quemadmodū hoc metrū omnes tres cæsuras posset recipere, ita necesse est, vt vnam ex illis recipiat pēthemimerim maxime, aut saltem hepthemimerim, alioqui versus esset retorridus & insulsus. Carmen igitur heroicū sic examinabis. Arma virumq; cano Troię qui primus ab oris. versus est hexameter, id est, sex habens pedes. heroic⁹, siue pithius, siue homericus, siue epicus, habens q̄ duas cæsuras penthemimerim, heptemimerim constatque tribus, dactylis totidemque spondeis, vt Arma virumque cano Troiæ qui primus ab oris Itali. am fato profugus lauinaque venit, omnes tres cæsuras habet, & tres dactylos, totidemque spondeos.

¶ Pentametrum elegiacum. Dicitur autem & hic versus pētameter a numero pedum quinque, elegiacū vero dictum est ab eleos græce, qđ interpretatur miseratio, ꝙ veteres miseriam & lamētationes suas elegis decantabāt. Postea vero etiā res alię eo ġne versus describi cœpte sunt dicēte Horatio in poet. versibus imparibus iūctis querimonia primū, post etiā iucusa est voti sentētia compos. Pātameter versus inuentionē, quidam in Theoclē naxium referunt, qui cum per insaniā vociferaretur, cū efficit, & eligiacus (vt dicūt quidam) vocatus ab eo quod elegi no est insanio. Cōstat itaq; versus pentameter elegiacus ex duplici pēthemimeri heroica. prior ex dactylo vel spondeo indifferenter, & syllaba, quæ semipedem facit, posteriori vero ex duobus dactylis atq; iterū cesura, vel potius syllaba terminā te versum. vt Nil mihi rescribas attamen ipse veni. Est autē cæsura syllaba terminās dictionē in medio carminis, quę cū post duos pedes carminis heroici vēit, penthemimeris heroica dicitur. Iābica vero dicitur, cū alteruter ex illis pedibus est iābus. ut apud Horatiū in primo carminum. O matre pulchra filia pulchrior. vbi post spondeum & iambum sequitur cæsura.

Pentametrū eligiacum cōstat primis diobus pedib⁹ versus heroici, hoc est. dactylo vel spōdeo indifferēter & cæsura, tū duobus dactylis atq; iterum cęsura, vel potius syllaba terminā te versum. vt Nil mihi rescribas attamen ipse veni. Est autē cæsura syllaba terminās dictionē in medio carminis, quę cū post duos pedes carminis heroici vēit, penthemimeris heroica dicitur. Iābica vero dicitur, cū alteruter ex illis pedibus est iābus. ut apud Horatiū in primo carminum. O matre pulchra filia pulchrior. vbi post spondeum & iambum sequitur cæsura.

Phaleuticū carmē constat spondeo. dactylo & tribus trocheis. vt Passer delicium meæ puellæ.

Sapphicum constat trocheo. spondeo. dactylo. & duobus trocheis. vt Nocte surgentes vigilemus omnes.

Adonicum constat dactylo & spondeo: vt Dulciter hymnos.

Asclepiadeum constat spondeo. siduobus choriambis & pyrrhichio. vt Sanctorum meritis inclyta gaudia.

Glyconicū cōstat spondeo. & duobus dactylis vt hymnographus. Victorum genus optimum

Pherecratiū cōstat spōdeo. dactylo. atq; iterū spōdeo. vt Horatius. Grato pyrrha sub antro.

Phalisium constat vltimis quatuor pedibus versus heroici. vt idem. Aut ephesum bimaris ve corinthi.

Alcaicum constat spondeo. iambo. cæsura. & duobus dactylis. vt Hora. O matre pulchra filia pulchrior.

Alcaicū alterū cōstat ex hippio siue epitrito duobus choriābis & bacchio. vt idē Horatius Te deos oro Sybarim cur properes amando.

Anacreontiū cōstat choriambo & bacchio. vt Lydia dic per omnes, & sequitur, Te deos oro Sybarim. &c.

Sapphicū alterū hexdecasyllabū cōstat spōdeo, tribus choriambis & pirrhichio. vt Horatius. Nullam vare sacra vite prius seueris arborem.

Archilochium cōstat parte versus heroici. q̄ vocatur bucolice. hoc est primis tribus pedibus dactylo vel spondeo. deinde dactylo bucolice clauditur. postea vero tribus trocheis. vt Soluitur acris hyems grata vice Veris & Fauoni.

Dimetrū iambicum cōstat spondeo vel iābo indifferenter in primo & tertio loco, & iambo necessario in secundo & quarto loco, vt Iam lucis orto sydere Deum precemur supplices.

Dimetrum iambicum catalecticum deficit vna syllaba a superiori. vt Prudentius in hymno ante somnum. Ades pater supreme.

Trimetrū iābicū archilochū cōstat spōdeo vel iābo indifferēter in locis imparibus. hoc est in primo. tertio. & quinto loco. & iābo necessario in locis paribus. vt Mart. Vir Celtiberis nō tacēde gentibus Videbis altam Licate Bilbilim.

Trimetrū iambicū hypponacticum: quod & scazon & choliambon. & golliambon dicitur eadem lege currit. qua & archilochium. nisi quod vltimi duo pedes permutantur, iambus pro spondeo, & spondeus pro iambo, vt Persius.

¶ Asclepiadeum, ab autore Asclepiade cognominatum duodecasyllabum, hoc est, duodecim syllabarum est, constans ex penthemimeri heroica, quæ ex spondeo, dactylo semipede conficitur, & deinde duobus dactylis, vt apud hymnographum. Sancto. rummeri. tis inclyta gaudia. Alij aliter scandunt per spondeum, duor choriābos & pyrrichiū. sic sancto rū meritis ynclyta gaudia. ¶ Glyconicum ab autore quoque cognominatum octosyllabum est, constans ex spōdeo & duobus dactylis. vt autor hymnorum, Victorum genus optimum. ¶ Pherecratium ab inuētore cognominatum heptasyllabum est, constans spondeo. dactylo, atque iterum spondeo. vt Horat. in 3. carmin. grato pyrrha sub antro. Scanditur autem sic. grato pyrrha sub antro. Phalisciū a phalisciis Italię populis, qui in cātionibus eo vtebātur, tetrametrum est, constat enim quatuor vltimis pedibus versus Heroici, hoc est, primo & secundo dactylo vel spondeo indifferenter, tertio dactylo, & quarto spōdeo. Hor. i. carminum, aut ephesum bimaris siue corinthi. ¶ Alcaicū ab alceo poeta dictū, hendecasyllabum est, constans, ex penthemimeri iambico quæ conficitur ex spondeo, iambo, & semipede, in quo fit versus cæsura. deinde duobus dactylis. Idem Horatius in primo carminum. O matre pulchra filia pulchrior. Alij scandunt per hippum siue epitritum tertium & semipedem choriambum & iambū. sic. o matre pulchra filia pulchrior.

¶ Alcaicū etiā alterum, quo idem autor vsus est, cōstat ex hippio siue epitrito secundo & duobus choriābis & bacchio, vt Horatius in eodē. Te deos oro Sybarim, cur properes amādo. ¶ Anacreontiū ab Anacreonte dictū heptasyllabū est, cōstans ex choriambo & bacchio. vt Horatius ibidē, Lydia dic per omnes. ¶ Sapphicum hexdecasyllabum, quod Diomedes etiam archilochium appellat: cōstat spondeo, tribus choriambis, & pyrrhichio. vt Horatius in eodem, nullā Vare sacra vite prius seueris arborem. Archilochium carmen ab archiloco denominatum cōstat parte carminis heroici, quæ appellatur bucolice, hoc est, dactylo vel spondeo in tribus primis pedibus & dactilo in quarta regione, deinde tribus trocheis, vt Horati primo carmi. soluitur acris hyems grata vice Veris & Fauonii. Bucolice autem appellatur prior pars huius versus, quionam in carmine bucolico Theocritus poeta semper illud obseruat, vt in quarto loco dactylum collocet, quod Verg. illius alioqui imitator negligit. Superioribus carminum generibus raro autores vtuntur, Hora. in odis frequenter, quare si plura exemplavoles, inde petenda sunt. ¶ Dimetrū iambicū. In carmine iābico illud est cōmune, quod duo pedes pro vno computantur, vnde dimetrum quatuor habet pedes, trimetrū sex, tetrametrum octo, hoc autem fit, quia in vno quoq; metro siue pede ictus seu mora quędā fit, illud quoque his versibus cōmune est, quod in locis paribus semper habent iambum, in imparibus vero indifferenter iambum vel spondeum, vnde a ambi frequēta iābici dicti sunt. Versus itaque dimeter iambicus, q̄ a latinis quaternarius dicitur, cōstat duob⁹ metris, vnde dimeter dicitur. & quatuor pedibus, vnde quaternarius. octo syllabis, vnde octosyllabus dici potest: vt in hymno illo, qui ad primam dici horā in rē diuina cānitur. Iam lucis orto sydere. Iam lu. spondeus est, cis or iābus, to sy spondeus, dere iambus, quoniā, vt sępe diximus, finalis indifferēs est, quare hoc in loco breuis, plōga posita est. Hoc genere carminis maior pars hymnorum composita est, apud reliquos autores rarum, vt apud Martialem & ausonium quale est huius poetæ epigramma ad Theonem grammaticum, Aut adsit inter pręcūtantes Aenigmatum qui cognitor fuit, Fuit in eorū cum tibi Cadmi nigellas filias Meloniis alabam paginam, Notasque furuæ scpiæ, Gnidioque nodos prodidit. Hi versus omnes iambici sunt acatalectici, quoniam in illis nihil deficit. nihil que rursus redundat. ¶ Est & dimeter iābicus catalecticus, qui vna syllaba deficit, qualis est apud Senecam in tragœdia quæ Medæa inscribitur, Quotiam cruenta menas. & quæ sequuntur scanditur autem sic. Quonam, spondeus est, cruen, iambus, tame, iambus. nas syllaba, quod si dixeris menades integrum, & acatalecticum erit dimetrum iambicum. Est & dimetrum iambicum brachicatalecticum, hoc est duabus syllabis deficies, quale voluit esse illud, Aue maris stella, sed non consistit nisi in principio. scanditur autem sic. Aue, iambus est, maris, iterum iambus. stella spondeus, quia in fine breuis pro longa potest poni, quo si adiecisset placens, fuisset dimetrum a catalecticum. ¶ Trimetrum iambicum archilochium, quem Varro, Tullius, & Quintilian⁹ senarium appellant, cōstat tribus metris, vnde trimetrum dictum est, & sex pedibus, vnde senarium, iambo scilicet in locis paribus hoc est secunda, quarta, & sexta regione, & spondeo vel iambo indifferēter in primo, tertio loco, & sexto, vt apud Martialem in pri. epigram. vir Celtiberis non tacēde gentibus. scanditur autē sic. vircel spōdeus est, ti be iambus, ris non spondeus, ta cen iambus, de gen iambus, tibus iambus nam finalis breuis pro longa ponitur. ¶ Est & aliud genus trimetri iambici, quod appellatur hipponacticum, differque ab archilochio, ꝙ hipponacticum in fine habet spondeum, archilochium vero iambum. vt Persius in prologo suarum satyrarum, nec fonte labra prolui caballino, scanditur autem sic. nec fon spondeus est. te la iābus bra pro iābus lui iambus cabal iambus lino spondeus. huius repertor fuit Hipponax poeta, qui loco iambi inducto spondeo contra legem trimetri iambici metrum immutauit. Itaq; archilochiū rectum, hipponacticum claudū appellatur, a græcis vero tum Cylliambos, tum choliambos: tum scazon appellatur. Martialis, mollem debilitate choliambon. Idem in alio loco Appollinarem conueni meum scazon. De quo Ruffinus, ponitur aut scazon, spondeum finis habebit. Sed archilochio tragœdiæ maxime scribuntur hipponatico magis vtuntur Catullus, & Martialis. Recipit tamen hic versus frequenter tribrachum pro iambo, & anapestum pro spondeo, quia (& si non sunt earundem syllabarum) sunt tamen eorundem temporum. vt Persius.

Nec in bicipiti somniasse Parnasso. Est tribrachius in secuda regiõe. Idem, memini me, vt sic repete poe
ta prodirem, vbi anapestus est in primo loco. Apud eos quoque qui hoc carmine licentius vtuntur: in
locis paribus recipit & anapestum, in imparibus vero trochęum & anapestum. Reperitur etiam trime
trum iambicum calectícum, vt apud Hora, mea renidet in domo lacunar, quod si dixeris lacunare erit
trimetrum absolutum. Reperitur quoq; iambicus septenarius teste Diom, qui Varronem induxit, & sic quoties ad trimetrum iambicum tres syllabas pes additur vt apud Teren. Nã si remittant quippiam philumenæ dolores. scãditur autem sic, nam si spondeus est. remit. ãbus, tant quip. spondeus. pti. ãbus. philo. pyrrhichius pro ãbo. menæ. spõdeus dolores. tri syllabus pes est. ¶ Tetrametrũ iãbicũ octonariũ constat metris quatuor. vnde tetrame trũ dictũ est, octo pedibus, vnde octonarius in locis imparib⁹, vt de dimetro, & trimetro diximus iãbo vel spondeo, in paribus vero iãbo. Sed hoc genere carminis poetæ tantũ Comici vtuntur. nimis tamen licenter. nã alios pedes crebro recipiunt, vt multi putauerũ nõ esse carmina, vt Plautus in ãphytriõe, qui me alter est audacior hõ e aut qui cõsidetior. scãditur aut sic. qui mal. spõdeus est. ter est. iãb⁹. auda. elt spõde⁹. cior. iãb⁹. hõ aut. iãb⁹. q cõ. spõdeus. fide. spõdeus. tior. iambus. Terẽt. quoq; Enim vero Dane nihil loci est segnitię, neq; socordiæ. scãditur autem sic. enim. iãbus est. vero spõdeus, p iãbo. Dane trocheus, p spõdeo. nihil, iãb⁹. loc est. iambus segni. spõdeus. ciæ. tãl⁹ neq. pirrhichius p iãbo. socor. spondeus. diæ, iãbus. Sed (quẽ ad modũ ait Quintiliãus) latini in comœdia claudicarunt, cũ apud græcos comœdiæ certa lege scribantur. ¶ Dimetrum anapesticũ pindaricũ constat duobus metris, quod duo pedes p vno computantur. Quemadmodũ in iãbicis, constat autem plerũque quatuor anapestis, recipit tamen dactylum vel spõdeũ in locis imparibus, in paribus vero spõdeũ. Qualia sunt multa in Senecæ tragœdijs vt in Herculis furẽtis primo choro. Turbine magno spes sollicitæ. scãditur aũt sic. turbine. dactyl⁹ est, magno. spõdeus. spes sol. spõdeus licitæ. anapestus, nã & anapesticũ dicitur etiã si nullũ anapestũ recipiat. ¶ Tetrametrũ trochaicũ archilochiũ. Carminis trochaici genera sunt cõplura, sed ideo exillis tantum archilochium posuimus, quod reliquis obsoletis, hoc solum (quod ego sciam) apud autores (& quidem rarissime) reperitur. constat autem quatuor metris. vnde tetrametrũ dicitur, & trocheis in locis imparibus, vnde trochaicũ appellatur. nam in paribus spondeũ quoque recipit. Est autẽ catalecticus: quoniam a tetrametro integro vna syllaba deficit, vt apud Martianũ Capellã. Scãde cæli tẽpla virgo digna tãto fœdere. Te socer subire celsa possit astra Iupiter. scãditur autẽ sic. scãde. trocheus est. cæli. spondeus. tẽpla. trocheus, virgo. trocheus. digna trocheus. tãto. spõdeus. fœde. trocheus. re. syllaba, quod si dixisset fœderata. fuisset integrum tetrametrum trochaicum. Sextus tamem pes (vt ait Prisc.) necessario debet esse spondeus. adducit que Terentiani carmen huius generis ad probãdum, quod alterius pos test penultimã producere, vt suo loco diximus. Carmen autẽ est Sescuplus vel vnã vincet alterius singulũ. Hoc quoque genere versus compositus hymnus ille,

Pange lingua gloriosi prælium certaminis. Ex qua ratione conuincitur mendum illud, qđ in recognitiõe hymnorũ notauimus: vbi vulgo scripũ reperitur. agnus in cruce leuatur immolãdus in stipite crucis. ¶ Alemanium alemane poeta vno de nouem lyricis apud græcos, dactylicum quoniam trib⁹ dactylis constat, hypercatalecticũ, quia vna syllaba superabundat. Et ponit exẽplũ eiusdẽ Prudentij hymno anteq; cibus sumatur cuius initium est, o crucifer bone, q Pacthemiacum ab autore, anapesticum a pede frequentiori, catalecticum, quia superabũdat vna syllaba: & ponit exemplum eiusdem in exequijs defunctorum. ¶ Euripidium ab Euripide poeta tragico, cui⁹ ponit exemplum ex eodem Prudentior

Nec fonte labra prolui caballino.

Tetrametrum iambicũ cõstat iambo vel spõdeo in locis imparibus, in locis vero paribus iãbo,
Qualia sunt multa apud Plautum & Terẽtiũ.
Dimetrũ anapesticũ pindaricũ cõstat quatuor pedibus. q plerũq; sũt anapesti. Recipit tñ & alios pedes, vt Seneca, Turbine magno spes sollicitæ.
Tetrametrũ trochaicũ archilochiũ catalecticũ cõstat octo pedib⁹ min⁹ vna syllaba. vñ & catalecti cũ appellat, habet q; i locis paribꝰ trocheũ, in locis vero paribus trocheũ vel spõdeũ indifferẽter vt Scãde cœli tẽpla virgo digna tanto fœdere. Iustra sex qui iã pacta tẽp⁹ implẽs corpis. qđ si dixeris, tps simplẽs corporale erit catalecticũ.
Alemanũ dactilicũ trimetrũ hypercatalecticũ cõstat tribus dactylis & semipede. vt Prudẽtius in hymno ante cibũ. Ocrucifer bone lucis fator.
Parteniacũ anapesticũ dimetrum catalecticũ cõstat tribus pedib⁹ & syllaba, qui oẽ splerũq; sunt trochei, vt prudentius in operis suicoronide. Dona conscientiæ.

¶ De Accentu. Capix.

ACcentus nobis, dicta est prosodia græcis.
Atq; tonus, quem Romani dixere tenorẽ.

Accentus lex est, qua tendit syllaba sursum,
Vel qua deprimitur, vel qua signatur vtrumq;
Primus acutus erit, quo syllaba surgit in altum.
Rursꝰ & ille gravis, quo syllaba pressa deorsũ.
Est circumflexus, quo surgit deprimiturque.
Sed circumflexus, & acutus dicitur esse
Verborum accent⁹, gravis est, quo syllaba cõstat

¶ De Accentu. Cap. ix.

CVm in reliquis grammaticæ partib⁹ nostri sæculi homines multũ aberrarint, tũ maxime circa vsũ accẽtus, ita turpiꝰ lapsi sũ, vt q̃ minus vitiũ latere potest, eo magis culpãdi esse videãtur. Quã quã sit iudicio meo vetꝰ dignissimi, ep eius rei cõsideratio nõ tã lectiõe quã viua (vti aiũt) pceptoris voce cõstare debet. Hoc igitur in loco nobis repetẽdum est, quod in principio huius libri annotauimus. syllabã quantũ ad præsens negotium attinet) duplicẽ habere cõsiderationẽ; aut enim cõsideratur quantũ ad tẽporis longitudinẽ in qua profertur, qua de re hactenus est a nobis disputatũ, aut quãtum ad illius altitudinem siue profunditatem, de qua in hoc capite, quod inscribitur de accentu, differemus.

Principio itaque dicit quam græci Prosodiam appellant latine interpretari tum accentum, tum accẽtiunculam, tum notam vocis, tũ moderamentum, tum vocalationem. Totum hoc a Gellio noct. atticũ. lib. xij. translatum est, sed & Quint. autor est ab eo, quod tonos græci dicunt, antiquiores nostros accentũ etiã vocasse tenorem. Verba illius in. li. pri. sunt, Difficilior obseruatio est per tenores, quos quidẽ alii antiquis dictos tenores cõperio, videlicet declinato verbo a græcis, qui tonos dicunt. Sed si verbum ex verbo interpretaturi velimus, quã græci prosodiam dicũt, latine interpretabimur accentũ, a pros quod est ad præpositio, & ode cãtus. Erit igitur accẽtus, quasi cãt⁹, quia modũ lib. in. diximus. ¶ Accẽtus, est lex. Ponit diffinitionẽ accẽtus ab antiquis atq; etiã iunioribus grammaticis celebrãta dicẽs, ep accentus est certa lex, siue regula, siue præceptio accomodata ad syllabã eleuandam, cũ sci licet acuitur, vel deprimendam, cum grauatur, addẽte etiã tu ad eleuandam deprimendã que, cũ scilicet circumflectitur, hoc est, eleuatur deprimiturque. Estque accentus triplex vt ex diffinitione superiori colligitur, ep accẽtus est triplex, hoc est, acutus, gravis & circumflexus. Nã omnis syllaba dictionis, cum pronũciatur, aut acuitur tantũ, aut grauatur tantum aut circumflectitur. i. parum acuitur, parũm grauatur. Sed cũm de accentu loquimur, per excellentiã de acuto, vel circumflexo intelligimus, qũe tum prædominãtem, tum principalẽ appellamus. Itaque tã apud latinos, quam etiam apud græcos atque reliquas nationes barbaras in qualibet dictione vnus est tantũ accentus prædominans, qui aut est acutus, aut circumflexus, neque habere potest, aut plures acutos, aut plures circumflexos, aut alterum acutum, & alterum circumflexum. Nam cum sit accentus ille prædominans, velut anima vocis (vt Diomedes ait) non modo vnius esse debet, verũ etiam efficit vt dictiones inter se distinguatur. Omnis enim res (vt philosophi tradunt) a forma habet, quod sit vna. Cum vero accentus circumflexus in syllaba longa debeat collocari, quæ duo tempora in prolatione consumit, primum tempus accentꝰ acuto, alterum accentu graui profertur, & sic celligitur accẽtus circumflexus, qui compositus est ex acuto & graui. De quo quid nos sentiamus, statim dicetur, si prius stulticiam illorum coarguerimus, qui accẽtum nescio quem moderatum finxere. Cuius intenti artifex (quãtum ego suspicari possum) fuit Alexander a villa dei, qui nescio quibus latuis exagitatus sibi persuasit esse apud latinos quãrtum illum accẽtum latinis inauditum. Quem ideirco moderatum appellauit, q̃ inter acutum & gravem quodammodo sit medius, quod nemo vnquam ante illum, sed neq; post illum quisquam sanæ mentis non modo non dixit, sed nec suspicatus quidem est. Sed iã videamus quid illius deceperit. Nam cum videret homo natura musicus (quippe qui Gallus erat) dictiones quasdam barbaras (hebraicas maxime) vehementiori quodã sono & plusquam latinæ linguæ ratio patitur in fine accumulari, syllabas illarum terminales accentu acuto debere proferri putauit. Quæ vero secundum latini sermonis regulam accentu acuto proferendæ erant, ipse noua quadam ratione & a se primũm excogitata moderato accentu proferendas esse dixit, qui (quemadmodum ipse putat) tantũ vincẽtur ab acuto quãtum gravis ab illo superatur. Quod si tantopere Alexander dictionibus barbaris prospicere volebat, vt cum suo illo vehementi sono, vel stridore potius latino sermoni miscendas esse putauit, non ex antiquorum præceptis, quæ sunt de accentu tradita, quicquam immutare debuit sed dictionibus barbaris accentum a se nuper excogitatum accommodare appellans illum hyperoxiam, id est, superacutũ, aut hyperboliam, id est, transcendentem, quandoquidem supra latinum accentum finales illarum dictionũ syllabæ proferuntur. Sed vide obsecro quam in pernitiem Alexandrina hæc licentia euaserit; vt cum nos voces barbaras accentu latino mollire debuerimus, imitatores isti, vel potius Alexandri admiratores e diuerso conati sint accentu barbaro dictiones latinas efferre. Sed cum, quemadmodum in eo sermone diximus, in quo est a nobis de vi & potestate literarum satis prolixe disputatum, multa fuerunt in vsu apud maiores nostros, quorum neq; vestigium quidem vllum nostro sæculo vidimus; cuiusmodi est, quod de accentu circumflexo in præsentiarũ agitur, qui cum ab antiquioribus atque fuerit acutus & gravis prolatus, nemo est hodie, qui illum enuntiet, aut si ab alio fuerit prolatus, qui illũ audituꝰ percipiat, sensuque deducet. Neque id mirum cuiquam videri debet, cum in re huic cognata atq; germanissima tale aliquid acciderit. Nam cum legamus tria musices genera fuisse apud veteres, chromaticum, enharmonicum, & diatonicum. duo illa priora sic obliterata sunt, vt nemo sit hodie, qui (pter quã indiatonico genere) possit canere, sed neq; si alius quispiam in chromatico, vel enharmonico genere caneret, posset consonantias perpendere, atq; de illis recte iudicare. Quemadmodum igitur nõ ratione aliqua, sed potius maiorum nostrorum negligẽtia duo illa musices genera funditus interierũt, fortasse quod in illis consonantiꝰ ratio erat aliquanto scrupulosior, idem quoque ego suspicor accentui circumflexo accidisse, qui ex eo quod in syllaba per naturã longa sedere amat, neque omnes, quę ea sit, facile intelligunt, ex incuria, vel ignoratione potius nostri sæculi cœpit in desuetudinem abire. Quod vero quidam existimat, eundem esse circumflexum, quem ipsi moderatum appellãt, nimirum in eo falluntur. Neque enim quia alter ab vsu recessit, alter nuperrime inductus est, tunde esse putare debemus. Illum præsertim circumflexum in vltima tantum & penultima syllaba moderatꝰ vero suus in penultima & ante penultimã tantum collocetur. Sed quia quã propter rei difficultatem in primis introductionibus nostris præceptum sit confundere circumflexũ cum acuto, quippe qui iam inde ab initio testati sumus, nos puerorum eruditioni tantũ introductiones scribere, nihil ominus tamen regulas ab antiquis traditas proponemus. ¶ Sed circumflexis. Quemadmodũ supra diximus, duo sunt accentus prædominantes acutus videlicet & circumflexus, qui proprie dicuntur accentus. vnde & accẽtus dictionũ appellantur, gravis vero non accentus simplex, sed accentus syllabæ dicitur. Est tamen cum accentus gravis est accentus dictionis, hoc est, in consequentia, quam græci vocant synaphiam, sed de hoc alias.

¶Quæ monosyllaba.Incipit tradere regulas accentus.& primo de dictionibus monosyllabis dicēs.qñ dictio vnius syllabæ,si est natura longa circumflectitur.vt ros,mos,& subdit.quod si non,subaudi,est natura longa,sed aut breuis aut positione lōga.acuitur,vt sal.gens.sed quæ sint natura longæ p regulas superius traditas scire possumus,quæ vero sint natura breues & positiōe lōge,non satis liquet.Syllaba si duplex.Secūda regula est,quod si dictio est duarū syllabarū,fuerintque aut vtraq; breuis,aut vtraque lōga,aut prima breuis & altera longa prior ex illis acuetur.vt deus,musæ,dei.qñ si prior fuerit lōga &sequatur breuis,prior circūflectenda est,vt musa in nominatiuo & vocatiuo. ¶Si polysyllaba,in regula est,q; si dictio est plurū syllabarū,cōsiderāde sūt duæ vltimæ,& si vtraq; fuerit longa,prior acuetur.vt Romānos.si prior lōga est,& posterior breuis,prior circūflectetur.vt Romanus o romane,sed si vtraq; fuerit breuis:aut prior breuis sequēti longa,trāsfertur accentus in antepenultimā vt animus animi. Et subdit,q; hæc regulæ nō vsq; quaq; sunt veræ:nā aliquando patiūtur exceptionē, nām in sex casibus fallūt. ¶In primis fallit. Dicit q; regulæ superiores fallūt primo destinctione, hoc est differentiæ causa, ponit quæ aliquot exēpla,in quib⁹ autores differētiæ causa mutauerūt accētus.vt puta,p sicut,ne putetur esse secunda psona imperatiui modi huius verbi puto,as.acuit.vltimā.Persi.Hoc puta non iussū,illud male,rectius istud.Pone,p eo q; est retro.ne putetur esse persona secunda imperatiui modi huius verbi pono.is. Ver.iij. æneid.pone legunt sinuantq; immensa volumina terga.Palam,pro eo quod est publice,ne putetur esse accusatiuus ab eo,quod est pala instrumento rustico Porro,pro eo,q; est deinde ne putetur esse ablatiuus siue datiuus abeo,quod est porrum.i.vt illudeuāgel.porro vnū est necessarium.Ergo.pro causa,ne putetur esse coniunctio illatiua,vt apud Vergil.vj.æneid.illius ergo venimus. Vna.pro eo,quod sit mul,ne putetur esse nominatiuus generis fœminini ab eo,quod est vnus vna vnum. Alias pro alio loco & tempore,ne putetur esse accusatiuus pluralis ab alius alia aliud,quod Priscianus dicit vltimam circumflectere,cum superiora illa in fine acuantur. In alijs vero particulis in quibus autores non affigunt hanc accentus differentiam,nec nos assignare debemus. Quod si autores in his voluerunt facere distinctionē,cur nō & in illis falso.sedulo.modo.forte,repente,& similibus,ne putentur esse casus obliqui,abeo quod est falsus,sedulus modus.fors.repens.Sed respondebunt opinor, differentiā in illis tantum esse faciendam,in quibus autores facere voluerunt.Prisci.quoq; libro.xv.scribit compositio,atque illius secūl grammaticis in ijs,quæ antiquiores siluerunt,quid in illis alongē. delongē deinceps.deorsum etiam ne accentum corrūpemus,faceſſat obſecro vos tantum dedecus a sermone latino & nisi vbi nos necessitas maiorum autoritate,definita coegerit,nunquam ab accentu regulari discedamus.atq; illam fœditatem in primis fugiemus,quam voces latinæ reformidant,cum accentu illo supacuto proferūtur.Atq;(vt semel dicam,quid hac de re sentiam)semper in accentu dictionum latinarum latina regula est obseruanda, præterquam vbi optimi autores aliter censuerunt esse faciendum. Quos autem velim optimos intelligi iam a principio huius operis testati sumus. Quod cum autoritate, vt sæpe diximus,faciendum sit,non tamen fieri debet,quemadmodum isti putant, vt accentus acutus grauem superet sesquitono.sed semitono,vel potius dieti,hoc est, non suo illo acuto, qui latinis inauditus est sed clarioris atque modico accentu,& fere qualis ille est,quem ipsi moderatum appellant. ¶Dictio præterea.Fallit præterea accentus latin regula in⁹ quibusdam dictionibus abscisis,quæ in eadem syllaba retinēt accentum principalem,in qua erat ante abscissionem,quemadmodum in nomibus propriis secundę declinationis terminatis in ius,quæ apud antiquiores fecerunt vocatiua deinde, e finali.o.Vergili,o Mercuri penultima acuta,quamquam sit breuis,quod est contra regulam latinam de dictionibus polysyllabis.quamquam.P.Nigidius vir sui sæculi,(præter vnum Ciceronem)omnium eruditissim⁹,putauerit in casu vocandi huius nominis.Valerius primam accentu acuto esse proferendam.Quod & si Gell.libro.xij.noct.att.scribit,non defuisse,qui irridirent, ego tantū Nigidio tribuo,vt libentius velim cum eo errare,quam cum omnibus grammaticis verum dicere.Et nomina gentilia terminata in.as.vt hic hæc hoc arpinas.larinas teloſas.pro quibus antiquiores dicebant. arpinatis,te,larinatis.te.tolesatis.te.acuuntur in fine,vel potius autore Prisciano circumflectuntur, qđ etiam de duobus illis pronominibus nostras & vestras intelligendum est,quæ & ipsa quodammodo gentilia sunt.Abscissa quoque sunt illa donec,pro quo antiquiores dicebant donecum. quod apud Plau.multis in locis legimus, huc.adhuc.isthuc.illuc,pro quibus.hucce.isthucce.illucce.illi dicebāt, & composita a dic,duc,fac.quæ videntur abscissa a dicce.ducce.vt benedic.maledic,deduc,educ.benefac. quamquam de compositis a facio non liquet quo accentu quibusdam in locis pro ferri debeant.Nā latina regula exigit,vt benefac.malefac.& benefacis benefacit.malefacit,& similia ante penultima acuantur proferamus. De illis enim,quæ in compositione mutant.a.in.i nihil est dubitandum,nisi quod accentum regularem sequuntur. Sed nescio qua de causa iunioribus grammaticis placuerit prīulegio quodā vti in compositis ab hoc verbo facio.is.cum in compositione.a.non mutatur in.i.vt in secūda & tertia persona pſentis indicatiui modi numeri singularis penultima accētu acuto pferatur.vt benefacis benefacit.benefacis.benefacit,cum penultima breuis sit.Pari licentia vtūtur in compositis ab illis appēdice fio fis,cū ratione declinationis monosyllabū efficitur,in fine nāq; accentu acuto esterūtur,vt tepefis.tepefit.Quidę qđ video grāmaticis quibusdā placuisse,vt quoties pſens indicatiui,p præterito eius dē ponitur,quia tertia persona singularis pauciores habet syllabas,quasi abscissa in fine circumflectere sur.vt audit pro audiuit,fumat pro fumauit.E diuerso barbarā nomina in fine acuta, quæ syllabę extensione latina efficiuntur,in eodem loco habēt accentū,in quo erat,cum essent barbara vt Iacobus.Sathanas.Ioſephus,& ex Hispanis Isabel.Isabela.Leonor,Leonora. ¶Cum cōiunctiuæ. Fallit quoq; accentus regula,cū ppositiones,postponūtur suis casualib⁹,qđ est contra illarum naturā:cum.n. præpositiones omnibus syllabis grauētur atq; vt autor est Quin.ita casui iūgātur,vt diffimulata distinctione sub vnō accentu cū eo enūciētur & veluti in vna dictione vna tantū syllaba sit acuta vel circūflexa,si postponūtur, aut per se & absolute pronūtientur,regularem seruāt accentum,hoc est,q; monosyllabę accentu acuto,dissyllabæ vero priore acuto p ferri debent.vt Verg.v.æn. trāstra,per & remos. & in septimo,decus imperiūq; latini te penes.aut si dixeris,penes q; pars oronis est:aut ppositiones accusatiui sūt ad.apd ante.Differētiæ rei causa ppositio post posita quādoq; acuitur in fine. Ver.pri.ænei.Errabāt acti fatis maria omnia circum.vbi Seruius inquit accentū poni contra morē latinum,sed corrupte hoc fieri.quia præpositio postposita corrupta est In quo ego Priscia.potius assentior,quā Seruio:neq; enim vltima eb cām rationē acui debet,quia postponitur.nā ea ratione omnes præpositiones dissyllabæ acuerentur in fine,cū postponuntur:sed differētiæ causa(quod & Quin.scribit)nōnullis grāmaticis placuisse:vt dictiones quædā propter vocum dissimilitudinem acuto sono in fine proferētur.vt apud Ver.iij.æn. Quæ circū littera circū piscatos scopulos,vt si non acuerēt circus circivideretur,sed id sibi non placere ostendit,quoniam(vt diximus)præpositio præposita omnibus syllabis grauatur.Est tamē(eodem prisc. autore)quando præpositio posita grauatur omnibus syllabis,hoc est,si genitiuus sequatur,redditur suprapositio casuali,vt si dixeris virtutē propter imperatoris,aut si alterum casuale sine coniunctione sequatur.vt Verg.iij.æn. te propter eundem extinctus pudor. Quod si media sit coniunctio,nihilominus seruit regula.vt quod ex Vergil.attulimus transtra per & remos. At vero præpositio composita in vnum corpus coaluerit cum ea dictiōe,cui per compositionem adhæret,itaque cum ea vnum habet accentum prædominantē,vt perficio.is. In prima.n.& vltima per(si grauatur)in media acuitur. Qđ si postponatur,aut soluta est,& per se,vt diximus,accentū habet,aut composita,& tunc aduerbium ex vtraque dictione cōficitur,vt hactenus, quatenus. Nam si tenus composita non esset,priorem syllabam acueret. Cum quoque præpositio postposita illis pro nominibus me.te.se.nobis,vobis.cōposita esse intelligitur,Itaque semper cū illis grauatur. Sūt tamē qui dicāt enclíticæ particulæ vim tunc habere,& ideo attrahere accentū ad syllabam precedentē. Quod de præpositione diximus,etiam de coniunctiōe dici potest,nam postpositiua vel cōmunis (si postponatur)finalem syllabam acuit,vt si dixeris currit,tnoque igitur,alias omnibus syllabis grauatur. ¶Attrahit accentū. Quod particulæ attractiuæ,quas græci encliticas,id est,inclinatiuas appellā,attrahunt siue inclinant ad se accentū syllabæ præcedentis,hoc est,attrahendo siue inclinando ad se eadē acuunt. Ver.pri.æn.o qui rex hominumque deorūque.syllaba.um.vtrobique acuitur,nō quemadmodū imperita multitudo solet acuere,sed modice atque(vt supra dixim⁹)sono quodā moderato. Sūt aūt particulæ inclinatiuæ quatuor.q;.ne.ve.cōiunctiones sunt.cum vero præpositio contra naturā suam postposita inclinat ad se accentum in quinque tantum ablatiuis pronominum,hoc est, mecum. tecum, secum. nobiscum.vobiscum.Sed de.q;.ne,ve.exempla sunt in promptu,Illud tamen aduertendum,qđ etiā obseruatur a græcis,vt quoties vltima dictionis syllaba ratione particulæ encliticæ acuitur, nihilominus dictio illa suū accentū retinet,ita(vt contra id,quod supra diximus)vna dictio duos accētus acutos habeat,aut circumflexum sit & acutum,quod & Aldi Manutii obseruasse video in illis codicib⁹ quos ex impressione ad nos cotidie mittit.Et quamquā ex communi præcipiendi modo particulas illas dixerimus encliticas,id est,inclinatiuas,siue attractiuas,ex eo quod præcedentis dictionis vltimam syllabā acuendo ad se inclinent siue attrahāt,Græci aliter dicunt,quod videlicet dicuntur encliticæ ex eo,quod illarū accentus inclinetur,& remittatur ad vltimā syllabam dictionis præcedentis Nam cum particulæ illæ sint cōiunctiones,illudque sint coniunctionum propriū,vt postpositæ habeant accentum,quē præpositæ nō habēt,illæ tamē,quæ dicuntur enclitice,non habēt accentū,sed remittunt(vt diximus)illum in dictionem præcedentē.Hoc quoque sentit Priscianus in examinatione primi carminis Vergiliani.

Cum coniunctiuæ voces,& præpositiuæ
Dissimulentq; tonos semper,sēperq; grauētur
Si postponatur.retinebit finis acutum.
Attrahit accentum vox attractiua prioris
Particulæ finalem acuēdo.Quatuor hæc sūt.
Cum.q;.ne.ve.sed cum,si sit,p nomine iunctū.
Finales acuit percunctans te;q; roganſq;.
Hebręę voces plerumq; in fine acuuntur.
Non tñ & semper.quia sæpe in fine grauātur.

Quæ(inquit)& aliæ duæ cōiunctiones ne videlicet & ve sunt apud latinos inclinatiuæ.quas græci encliticas vocant,solēt enim suos accentus in extremam syllabam præcedentis dictionis remittere. Sine igitur hoc sit,siue illud in idem recidit,quod ad rationem proferendi attinet. ¶Finales acuit. Quinto dicit regulæ superiores,quoniam vltime clausularum syllabæ,quæ interrogatiue proferūtur,habent accentū.Sed interrogationis genera duo sunt,altera nāq; dicitur percūctatio,altera nomine generis dicitur interrogatio.Atque(vt Augusti in.iij.lib.de doctrina Christiana notat)inter percūctationē & interrogationē hoc interest,q; apud percūctationē multa responderi possunt,ad interrogationē nō;poterit responderi nisi aut nō,aut etiam,vt si dicas quis nouus hic nostris successit sedibus hospes;post percūctationē multa poterunt responderi.At cū dicitur,aut quid in euersa vidi crudelius vrbe;vnum tantum potuit responderi,hoc est,nihil. ¶Hebrææ voces.Sexto dificiunt regulæ superiores idiomate, hoc est: cum dictiones peregrinæ cum sua literatura in sermonem latinum transferūtur.Peregrinas aūt hoc in loco intelligimus hebraicas,&, græcas, Itaque de hebraicis tradit primam regulam,quod plerumq;

benefacit.tepefacis.tepefacit,cum penultima breuis sit.Pari licentia vtūtur in compositis ab illis appēdice fio fis,cū ratione declinationis monosyllabū efficitur,in fine nāq; accentu acuto esterūtur,vt tepefis.tepefit.Quidę qđ video grāmaticis quibusdā placuisse,vt quoties pſens indicatiui,p præterito eius dē ponitur,quia tertia persona singularis pauciores habet syllabas,quasi abscissa in fine circumflectere sur.vt audit pro audiuit,fumat pro fumauit.E diuerso barbarā nomina in fine acuta, quæ syllabę extensione latina efficiuntur,in eodem loco habēt accentū,in quo erat,cum essent barbara vt Iacobus.Sathanas.Ioſephus,& ex Hispanis Isabel.Isabela.Leonor,Leonora. ¶Cum cōiunctiuæ. Fallit quoq; accentus regula,cū ppositiones,postponūtur suis casualib⁹,qđ est contra illarum naturā:cum.n. præpositiones omnibus syllabis grauētur atq; vt autor est Quin.ita casui iūgātur,vt diffimulata distinctione sub vnō accentu cū eo enūciētur & veluti in vna dictione vna tantū syllaba sit acuta vel circūflexa,si postponūtur, aut per se & absolute pronūtientur,regularem seruāt accentum,hoc est,q; monosyllabę accentu acuto,dissyllabæ vero priore acuto p ferri debent.vt Verg.v.æn. trāstra,per & remos. & in septimo,decus imperiūq; latini te penes.aut si dixeris,penes q; pars oronis est:aut ppositiones accusatiui sūt ad.apd ante.Differētiæ rei causa ppositio post posita quādoq; acuitur in fine. Ver.pri.ænei.Errabāt acti fatis maria omnia circum.vbi Seruius inquit accentū poni contra morē latinum,sed corrupte hoc fieri.quia præpositio postposita corrupta est In quo ego Priscia.potius assentior,quā Seruio:neq; enim vltima eb cām rationē acui debet,quia postponitur.nā ea ratione omnes præpositiones dissyllabæ acuerentur in fine,cū postponuntur:sed differētiæ causa(quod & Quin.scribit)nōnullis grāmaticis placuisse:vt dictiones quædā propter vocum dissimilitudinem acuto sono in fine proferētur.vt apud Ver.iij.æn. Quæ circū littera circū piscatos scopulos,vt si non acuerēt circus circivideretur,sed id sibi non placere ostendit,quoniam(vt diximus)præpositio præposita omnibus syllabis grauatur.Est tamē(eodem prisc. autore)quando præpositio posita grauatur omnibus syllabis,hoc est,si genitiuus sequatur,redditur suprapositio casuali,vt si dixeris virtutē propter imperatoris,aut si alterum casuale sine coniunctione sequatur.vt Verg.iij.æn. te propter eundem extinctus pudor. Quod si media sit coniunctio,nihilominus seruit regula.vt quod ex Vergil.attulimus transtra per & remos. At vero præpositio composita in vnum corpus coaluerit cum ea dictiōe,cui per compositionem adhæret,itaque cum ea vnum habet accentum prædominantē,vt perficio.is. In prima.n.& vltima per(si grauatur)in media acuitur. Qđ si postponatur,aut soluta est,& per se,vt diximus,accentū habet,aut composita,& tunc aduerbium ex vtraque dictione cōficitur,vt hactenus, quatenus. Nam si tenus composita non esset,priorem syllabam acueret. Cum quoque præpositio postposita illis pro nominibus me.te.se.nobis,vobis.cōposita esse intelligitur,Itaque semper cū illis grauatur. Sūt tamē qui dicāt enclíticæ particulæ vim tunc habere,& ideo attrahere accentū ad syllabam precedentē. Quod de præpositione diximus,etiam de coniunctiōe dici potest,nam postpositiua vel cōmunis (si postponatur)finalem syllabam acuit,vt si dixeris currit,tnoque igitur,alias omnibus syllabis grauatur. ¶Attrahit accentū. Quod particulæ attractiuæ,quas græci encliticas,id est,inclinatiuas appellā,attrahunt siue inclinant ad se accentū syllabæ præcedentis,hoc est,attrahendo siue inclinando ad se eadē acuunt. Ver.pri.æn.o qui rex hominumque deorūque.syllaba.um.vtrobique acuitur,nō quemadmodū imperita multitudo solet acuere,sed modice atque(vt supra dixim⁹)sono quodā moderato. Sūt aūt particulæ inclinatiuæ quatuor.q;.ne.ve.cōiunctiones sunt.cum vero præpositio contra naturā suam postposita inclinat ad se accentum in quinque tantum ablatiuis pronominum,hoc est, mecum. tecum, secum. nobiscum.vobiscum.Sed de.q;.ne,ve.exempla sunt in promptu,Illud tamen aduertendum,qđ etiā obseruatur a græcis,vt quoties vltima dictionis syllaba ratione particulæ encliticæ acuitur, nihilominus dictio illa suū accentū retinet,ita(vt contra id,quod supra diximus)vna dictio duos accētus acutos habeat,aut circumflexum sit & acutum,quod & Aldi Manutii obseruasse video in illis codicib⁹ quos ex impressione ad nos cotidie mittit.Et quamquā ex communi præcipiendi modo particulas illas dixerimus encliticas,id est,inclinatiuas,siue attractiuas,ex eo quod præcedentis dictionis vltimam syllabā acuendo ad se inclinent siue attrahāt,Græci aliter dicunt,quod videlicet dicuntur encliticæ ex eo,quod illarū accentus inclinetur,& remittatur ad vltimā syllabam dictionis præcedentis Nam cum particulæ illæ sint cōiunctiones,illudque sint coniunctionum propriū,vt postpositæ habeant accentum,quē præpositæ nō habēt,illæ tamē,quæ dicuntur enclitice,non habēt accentū,sed remittunt(vt diximus)illum in dictionem præcedentē.Hoc quoque sentit Priscianus in examinatione primi carminis Vergiliani.

Cum coniunctiuæ voces,& præpositiuæ
Dissimulentq; tonos semper,sēperq; grauētur
Si postponatur.retinebit finis acutum.
Attrahit accentum vox attractiua prioris
Particulæ finalem acuēdo.Quatuor hæc sūt.
Cum.q;.ne.ve.sed cum,si sit,p nomine iunctū.
Finales acuit percunctans te;q; roganſq;.
Hebręę voces plerumq; in fine acuuntur.
Non tñ & semper.quia sæpe in fine grauātur.

Quæ(inquit)& aliæ duæ cōiunctiones ne videlicet & ve sunt apud latinos inclinatiuæ.quas græci encliticas vocant,solēt enim suos accentus in extremam syllabam præcedentis dictionis remittere. Sine igitur hoc sit,siue illud in idem recidit,quod ad rationem proferendi attinet. ¶Finales acuit. Quinto dicit regulæ superiores,quoniam vltime clausularum syllabæ,quæ interrogatiue proferūtur,habent accentū.Sed interrogationis genera duo sunt,altera nāq; dicitur percūctatio,altera nomine generis dicitur interrogatio.Atque(vt Augusti in.iij.lib.de doctrina Christiana notat)inter percūctationē & interrogationē hoc interest,q; apud percūctationē multa responderi possunt,ad interrogationē nō;poterit responderi nisi aut nō,aut etiam,vt si dicas quis nouus hic nostris successit sedibus hospes;post percūctationē multa poterunt responderi.At cū dicitur,aut quid in euersa vidi crudelius vrbe;vnum tantum potuit responderi,hoc est,nihil. ¶Hebrææ voces.Sexto dificiunt regulæ superiores idiomate, hoc est: cum dictiones peregrinæ cum sua literatura in sermonem latinum transferūtur.Peregrinas aūt hoc in loco intelligimus hebraicas,&, græcas, Itaque de hebraicis tradit primam regulam,quod plerumq;

hoc est, pro maiori parte, acuunt vltimam, non tamen semper id quod Alexander a Villa dei pŭtauit, q̄ niam complures acuunt penultimam & nonnullæ in tertia a fine acuuntur. Nam quemadmodum in repetitione illa, quam fecimus nuper, pluribus est a nobis disputatum, q̄ dictiones hebraicæ, quæ in veteri ac nouo instrumento continentur, nam de alijs impresentiarum non curamus, non excedunt numerum quinq̄ milium ex quibus quadringentæ, aut non multo plures acuunt penultimam. Tertia vero a fine multo pauciores sexaginta opinor, aut multū octoginta, quas licebit videas in suo loco, Sed quod de dictionibus hebraicis diximus, intelligendum est de illis, quæ non de clinantur græca, aut latina inflexione. Nam si græce declinantur, accentum quoque græcum habebunt, si latine, accentum latinum, vt ecce Abia, si nō declinetur, accentum habet in fine, si declinetur græce abias abiu, accentum habet in penultima, quia vltima est longa, si latine abias abiæ accentum in antepenultima, quia penultima est breuis. Sed de hoc in memorata repetitiōe plura. Si casus græcos. Subiūgit alteram partem de dictionibus græcis, dicitque, quod si ex declinatione græca latini aliquos casus vsurpauerint, necessario accentu greco sunt proferendi. Hæc regula ab omnibus in commune docētis pariter & indoctis recepta est. nondum tamen ab aliquo (quod ego sciam) elucubrata. Nos tamen in præfata repetitione pro vtilli nostra hanc partem enucleauimus. Hoc etiam in loco tantūm admonuisse lectorem duximus esse satis. Deinde subdit, quod si dictio græca declinatione latina inflectatur accentu quoque latino est proferēda. Esto exēplī causa, lampas in recto casu græca est simul & latina. Sed græcis in fine, a latinis in penultima acuitur. In genitiuo lampadis latine accentu in ante penultima, lampades græce in penultima profertur. In datiuo quoque lampadi vltima longa accentu in antepenultima profertur a latinis. Sed lampadi vltima breui accentu in penultima profertur a græcis. In accusatiuo prærerea lampadem & lampada, sed lampadem latini, lampada græci vtrique suo accentu proferunt. Vocatiuus similiter vt nominatiuus. Ablatiuus, quia mere latinus est, accentu latino tantū profertur. In plurali nominatiuo lampades a græcis: ea correpta terminatur, atque proinde ab illis accentu in penultima profertur. Latini tamē eandē producūt, quare suo accentu, hoc est, in antepenultima acuto enuntiabunt. In accusatiuo plurali lāpades, quia mere latinus est accentu latino profertur. lampadas vero, quia græcus, græcum quoque accentum habebit, hoc est, in penultima. Sed de his ad sufficientiam in repititione identidem repetita disseruimus.

Id quod Alexander (deceptus forte) putauit.
Si casus græcos vsurpet sermo latinus
Accentu græco talis vox est referenda.
Græca sit at si vox, sed declinata latine,
Accentus nostercasus moderabitur illos

¶ Donati Grammatici Barbarismus inciptur.

BArbarismus est vna pars orationis vitiosa in communi sermone, in poemate Metaplasmus. Item Barbarismus in nostra locquela, in peregrina Barbara lexis dicitur, vt si quis dicat mastruca, cateia, magalia, acinacis.

DOnati grāmatici. Hic est ille Donatus, quo p̄ceptore multis in locis diuus. Hieronym⁹ gloriatur extat etiāmdē opusculū de octo partibus orationis Enarrationes quoq; in Teren. & Ver. scripsit etiam in Lucanū referente Hieronimo. Opus autem inscribitur Barbarismus, nō quod de solo barbarismo hic agatur, cum multo plura dicenda sint de solœcismo, de metaphlasmo, de figuris, de tropis, sed quod in titulis librorū aliquando plura promittuntur, aut pautiora, quam postea reddātur, aut quod est consuetudo nominādi libros ex ipsorum, initio quemadmodū apud hebræos quem appellam⁹ nos Genesim, ipse vocant Bereſit, quod interpretatur in principio, quia scilicet ille sic incipitur, In principio creauit Deus cælum & terram, & eodem modo Helle semoth, Exhodum. Vaicra Leuiticum.

BArbarismus. Inter Barbarismum & Solecismū est differētia, quod barbarismus est vitiū in vna parte orationis, solecismus in contextu partiū orationis, sed aduertēdū est hoc in loco id, qd̄ Seruius anotauit in libro quinto æneidos, inter Barbarismum & leximhoc est, latinam perfectāq; loquitionē esse metaplasmum, qui in vno verbo fit ratione vitiosus, hoc est, quod quāquā sit vitiū, ratione tamen defenditur, excusaturq̄. Inter solœcismum rursus & schema, id est, perfectam sermonum connexionem esse figuram, quæ fit in contextu partium orationis ratione vitiosa, id est, vt statim dixīmus, quod quamquam sit vitium, ratione tamen quadam excusatur. Ergo metaplasmus (inquit) & figurā media sunt, discernuntur que peritia & imperitia. ¶ Dicit igitur, quod barbarismus est vna pars orationis vitiosa. i. vitiū, quod contingit in vna parte orationis. In cōmuni sermone. i. siue prosa, siue oratione soluta & pedestri, vbi non relinquitur locus excusationi, nisi deffendatur vitiū vsu & autoritate. In poemate, id est, apud poetas, quibus licet multa facere, quæ non licet historicis & oratoribus, sed de metaplasmo infra disputabitur. Item barbarismus, ponit differentiam inter barbarismum & barbaralexim. Nam barbarismus est vitium partis alicuius in eadem lingua, vt si dicas domini pro dominus. Barbaralexis est cum dictio peregrina ascisciturin sermonem nostrum. vt mastruca: quod est genus vestis. Sardorum, id est, sardiniæ incolarum quo vocabulo vtitur Cicero in oratione pro Scauro. Cateia, genus teli Germanorum, de quo Vergilius in æneidis, teutonico ritu soliti intorquere cateias. Magalia domus pastoritiæ aphrorum. Vergilius primo æneidos, Miratur molem æneas magalia quondam, Acinacis Medorum gladius, de quo Horatius. pri. carmi, vino & lucernis Medus acinacis.

¶ Barbarismus autem. Diuidit barbarismum in duo genera, hoc est eius quod fit scripto, & eius qd̄ pronuntiatione, quorū quodlibet rursus diuidit in quatuor genera. s. additione, detractione, immutatione, transmutatione literæ, syllabæ, temporis, toni, aspirationis, & ita colligītur quadraginta barbarismi species, hoc est viginti ex scripto, & totidem pronuntiatione, de quibus statim ponit exempla. ¶ Per additionē literæ. Vergilius primo eneidos. Troas reliquias danaum, atque immitis Achilli. Nam reliquiæ a relinquendo sunt appellatę prima vtrobiq; breui, sed poeta p̄duxit, ideo. l. litera est adiecta, excusatur autem vitiū carminis necessitate. ¶ Per additionē syllabæ fit barbarismus, vt quod ponit exemplum abisse pro abiisse ex Vergilij. ij. æneidos. Nos abisse rati & vento petisse mycenas. Imo detractio est literę abisse pro abiuisse, cōmodiusque exēplum esse illud ex Iuuena. & barbarus imperator, interiecta syllaba. du. p̄ imperator. ¶ Per additionem temporis. vt Verg. primo eneidos. Italiam fato profugus, nam prima p̄ naturā breuiatur. Idem in. viij. antiqua ex ędro Italusq; paterque Sabinus. ¶ Per detractionem literæ. vt infantibu paruis, pro infantibus paruis. Syllabæ, vt Salmentū pro salsamētum. Temporis, vt Vnius obnoxam, correpte pro vnius producte.

Barbarismus autē fit duob⁹ modis scripto & pronuntiatione. His bipartitis quatuor species supponuntur, additio, detractio, immutatio, trā smutatio literæ, syllabæ, tēporis, toni, aspirationis.

Per additionē literæ fiūt barbarismi, vt Relliquas. Danaum. cum reliquias per vnum. l. dicere debeamus. Syllabæ, vt Nos abisse rati. pro abisse. Temporis, vt Italiam fato, cū Italiam correpta prima dicere debeamus.

Per detractionem literæ, vt infantibu paruis, pro infantibus. Syllabæ, vt Salmentū pro salsamētum. Temporis, vt Vnius obnoxam. correpte pro vnius producte.

Per immutationē literæ, vt Olli pro illi. Syllabæ, vt pernuces pro pernices. Temporis, vt Feruere leucatem: cum feruere sit secundæ coniugationis, & producte dice debeat.

Per trāsmutationem literę, vt Euandre pro euander. Syllabæ, vt Displicina prodisciplina. Temporis. vt si quis deos producta priori syllaba & correpta posteriori pronuntiet.

Toni quoq; similiter per has quatuor species cōmutantur, nam & ipli adjciuntur, detrahūtur, mutantur & transmutantur, quorum exempla vltro se offerent. si quis inquirat.

Totidēetiā modis per aspirationē deprehēditur barbarismus quem quidā scripto, quidam pronuntiationi indicant: adscribēdum propter. h. s. quā alij literā, alij aspirationis notā deputant.

Fiunt autem barbarismi per hiatus & collisiones. Sunt etiā malæ cōpositiones cacesynthetō: quę vitia nonnulli barbarismum esse putant, in quibus sunt metacismi, lambdacismi.

possint fieri quatuor species barbarismi in prolatione, & quia etiam accentos per apices designantur, totidem que etiam species colligentur ex scripto. Tempora quoque in ambiguis per apices debere notari Quintilianus præcipit, quare barbarismi species circa tempus dupliciter erunt, hoc est, scripto & prolationē, & sic habemus duas & triginta barbarismi species. ¶ Totidem etiam modis. Octo quoquæ aliæ species barbarismi colliguntur circa aspirationem, nam & ipsa potest addi, vt si tamen scribas per. th. Detrahi, vt si chalamus scribatur sine aspiratione. Immutari, vt si Tethys vxor Oceani scribatur in secūda per. t. exile. Transmutari, vt si eadem scribatur primo aspirato, & secundo. exili. Itaque ex scripto sumuntur quatuor barbarismi species, & quia sic proferri debemus quemadmodum scribimus, & scribere vt proferimus, colliguntur aliæ quatuor species ex prolatione aspirationes, aut saltem si non est p̄latio, erit quædam spiritus expressio, & sic resultant quadraginta, (quas diximus) barbarismi species, de quibus hactenus dictum est. ¶ Fiunt autem. Sunt alia vitia in sermone, puta hiatus per concursus pluriū vocalium, aut collisiones per concursus plurium consonantium, illarum maxime, quæ duriores sunt, vt. f. r. flagro, frango. quemadmodum in illo versū quem affert Horatius, postquam ferraros postes portasque refregit, & illud Vergilij. post tergum nodis fremet horridus ore cruento. Sunt etiam vitia malæ cōpositionis, quā greci vocāt cacosyntheton. vt quod per. œ. literā fit cū sequitur vocalis. nam. m. magis videtur sonare cum vocali sequente quam cum precedēte. vt si dixeris, Venturū excidio Lybiæ, & cicuta metacismus, id est, vitium circa. m. literam ea figura, qua barbarismus. Lambdacismus fit per. l. literam quando videlicet, aut nimis sonat, aut parum sonat, quod & circa alias literas contigit. Nam (quemadmodum Quintilianus ait) sonus literarum neque debet esse oppressus, neque expressus.

Iotacismus fit per.i.literā, quę a gręcis dicitur iota, per quam frequenter oratio fit hiulca. Quæ omnia, subaudi vitia sonantia plus aut minus æquo.i.eo quod oportet.quod vitiosum est,nā,vt dixi ex Quintili. autoritate,sonus literarū neque debet esse oppressus neq; expressus,hoc est,neque nimiū, neque parum sonare.Sed quantum literę debeant sonare,non est cuiusque iudicium,sed illius tantum, qui est eruditus nam)vt est in prouerbio)cæcus male iudicat de coloribus,& hoc est,quod Quintili.dixit. Neque enim cuiusque auris est exigere literarū sonos,nō magis hercle quā neruorū.Nos cauēda.sensus est , an huiusmodi vitia sint barbarismi species,an sub alio genere reponi debeant,nihil refert,neque in eo multum est disputādū nobis satis sit admonuisse lectores,vt fugiāt huiusmodi vitia,sed quid fugere , aut sequi debeant,iam nō est cuiusque,sed vt dixi,ei? qui est eruditus.

De solœcismo. Solœcismus dict? est a ciuitate Ciliciæ soloe, orū,quā solon. Salaminus condidit , cuius incolæ cū essent semigreci & semibarbari, sermonem græcū corrūpere cœperūt,& inde a loco solœcismus dici cœptus, quēadmodū barbarismus a barbaris.Hoc vitiū ab Asinio Pollione iparilitas,ab aliis stribiligo apellatur.i. oīonis quędā de torsio.Solœcismis igitur est vitium in contextu partiū orationis.nam eo differt a barbarismo: qui est vitium in vna tātum dictione.Sed hoc vitium committitur quoties quis peccat cōtra regulas artis grāmaticæ,puta de cōuenięntia nominatiui cum verbo,adiectiui cū substantiuo.relatiui cum antecedēte,prępositiōis cū suo casuali,verbi cū casu cū quo debet cōstrui,& eode modo de reliquis.Inter solœcismū. Ex diffinitione barbarismi & solœcismi iam patuit hæc differētia.Discrepātes.i.discōuenientes,vt si dicas vir bona legīt lectionis.Incōsequentes, vt si dicas,vir lectionem legit bonus.Nā licet partes orationis in ordine permutari possint,est tamē quędam incōpactibilis structura, q̄ admiti nō debet.Scriptis aut,pnūtiatis & hoc dictū est,vnde barbarismi species duplicatæ fūt. ¶ Quāquā multi.Quæstionē quādam soluit,an in vna tantū particula oratiōnis possit solœcismus fieri.Respōdet;q; posse fieri,si particula illa habeat implicitam vim cōtextę oīonis . Et ponit exēpla , vt si quis ęreret a te,quis fecit hoc;& respōdeas vno verbo hic,oro esset perfecta,sub intelligitur nāq; vir fecit.quare si responderet hæc,barbarismus nō erit,sed solœcismus,ac si explicite diceret,hęc vir fecit hoc,aut hic fœmina fecit hoc.Respōdeamus Romæ , pro Romā. Aut vnū.Hoc solœcismi vitio sermo Hispanus frequēs est,qd nulla ratione defendi potest,sed solo vsu,ga docti simul & indocti ita loquūtur,& loquēdū esse vt plures, sętiē dū vt pauci Arist. autor est . ¶ Multi etiam. Quadrigę,arū. & scopæ.arū.in numero tātū plurali posse declinari Cæsar in libris.d analogia.Aulus Gell. Phocas.Diome.atq; alij testātur.Igiē cū Pliū.lib.xxxiiij,dixit,quadriga regitur ab Alcibiade.erat dubiū,sed in vno verbo tātū ex diffinitione vtriusq; vitij constat esse potiē barbarismum. ¶ Solœcismus fit duobus modis.Duo solœcismi genera ponit,alterum quod fit per partes orationis,cum alia pars pro alia ponitur,vt nemen pro aduerbio,& econtrario aduerbiū pronomine.aut cum eadem pro seipsa,sed aliter accipitur.Alterum genus est,quod fit per accidētia partiū orationis,cuius tot sunt species,quot sunt accidentia cuiusque dictionis. Deinde ponit exēpla vtriusq; generis Et primo prioris membri.vt Ver.vi.æñ.Toruūq; repente clamat.toruū nomē posuit ,p torue aduerbiō Sub hoc genere est alia solœcismi species cū eadā pro seipsa,sed aliter posita accipię.vt apud Verg.vi.cū. superioris mębri exēplū est. ¶ Per accidētia. Alteri? genūs qd' fit p accidētia partiū oīonis ponit exēpla.Et primo ā qualitate,q̄ in noīe est illud per quod nomē proprīū distinguitur ab appellatiuo,vt Ver.iiij.cū. Hauriat hūc oculis ignē crudelis ab alto Dardanus . Nā propriū nomen eius,qui Troiā cōdidit, hoc est, filius Iouis pro dardanius posuit,quod est appellatiuum,& omnibus Troianis competere potest.

Iotacismi.Hiatus,Collisiones,quæ omnia plus æquominus ve sonantia ab eruditis auribus respuuntur.Nos cauenda hæc omnia vitia prędo quuti contrauersiam de nomine pertinacib? relinquamus.

¶ De Solœcismo.

Solœcismus est vitium in contextu partium orationis contra regulam artis grammaticæ factum.Inter Solœcismum & Barbarismum hoc interest,q̄ Solœcismus discrepantes.aut inconsequentes inter se dictiones habet.Barbarismus autem in singulis verbis fit,aut scriptis,aut pronuntiatis.Quāquā multi errent,qui putant in vna parte orationis etiam fieri Solœcismū, vt si demonstrantes virum hanc,aut fœminam hunc dicamus.Aut interrogāti quo pergamus respōdeam? Romæ,Aut vnū salutātes,saluete dicamus.Cum vtiq; præcedēs demōstratio,vel interrogatio,vel salutatio vim contextæ orationis obtineat.

Multi etiā dubitauerunt vtrū quadriga.scopa solœcismus,an barbarismus esset,cum scilicet id genus dictionis barbarismū esse,vel ipsius vitij diffinitione possit agnosci facile.

Solœcism? fit duobus modis,aut p partes orationis,aut p accidētia partiū oīonis.Per partes oīonis fit,cū alia,p alia ponitur,vt Toruūq; repente clamat.pro torue.nomen pro aduerbio ponitur.Fit etiā in eadē parte oīonis hoc vitiū, cum ipsa pro se non in suo loco,neq;,vt cōuenit,ponitur,vt Cui tātum de te licuit,pro inte.

Per accidentia partiū orationis fiunt tot modis solœcismi,quot sunt accidentia partium oīonis, sed in his propter compendium,id est,breuitatem pauca monstrabimus.

Per qualitates nominum fiunt solœcismi,vt Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto Dardanus,proprium pro appellatiuo posuit.

¶ Per genera fiunt solœcismi,vt si dicas validæ silices.forte validæ & silices dixit alludens ad illud.Vergil.in bucol.Ah silice in nuda connixa reliquit,sicut quod sequitur eiusdem Vergilii eodem, Tū Phaeacontiadas musco circūdat amarę corticis.nam silex & cortex fœmmina sunt.& Plautus in captiu's. collus caret collaria pro collum caret collario,sed hoc vitium potius ad barbarismum pertinet,cum nō sit in contextu orationis,sed in vno tātū verbo,sed validæ silices & amarę corticis sub solœcismo.Per numeros fiunt solœcismi , vt si dicas illud ex Vergil.primo æneid'.Pars in fruttra secā.nā pars non iūgitur nisi vt tiose cum verbo plurali,secāt,sed in carmine habet excusationē, in prosa oratione hoc vitiū excusabile nō est. ¶ Per comparationem fiunt solœcismi,quoniam Donatus,& Diomedes comparationū inter nomina accidētia numerant. Et ponit exemplum alicuius poetæ,qui non extat,puta. Ennij aut Lucilij.Respōdit Iuno saturnia sancta dearū,pro sanctissima,hoc est,positiūi pro superlatiuo. ¶ Per casus fiunt solœcismi si ponatur casus pro casu.vt Vergil. primo æneidos. Vrbem quā statuo vestra est.pro vrbs,hoc est,accusatiuus pro nominatiuo. ¶ Per modos verborū. per accidētia quoq; verborum fiunt solœcismi, puta per modū, quod est vnum de berbi accidētibus. Et ponit exemplum ignoti cuiusdā poetæ. Iuis paratis arma quā primū viri.pro ite parate arma.indicatiuum p imperatiuo. ¶ Per significationes verborum,quod etiā verbi accidēs est,fiunt solœcismi. Et ponit exemplū cuiusdā incogniti poetæ:ex poliātur eos & corpora nuda relinquūt,hoc est,pro actiua significatione passiuā posuit. ¶ Per tempora.fiunt solœcismi,cū tps,quod est vnū de accidentibus verbi,pro alio tempore ponitur.vt Vergilius tertio æñ. Cecidit;q; superbum Ilium, & omnis humo fumat Neptunia Troia.iumat.i.prędens posuit pro preterito fumauit. ¶ Per personas fiūt solœcismi, cum alia persona,p alia accipitur,& ponit exēplū.vt Danai,qui parēt Atridis,quam primū arma sumite,pro qui paretis , hoc est tertia persona pluralis pro secūda ciusdē numeri. ¶ Per aduerbia fiunt solœcismi,vt si dicas, eo int? ,p intro,ga int? significat in loco.intro ad loctū, sed alterū p altero ponitur hoc i loco.Italia venio nō dicimus,sed de Italia , & qd' Vergilius in principio añ. dixit,Italā fato profugi.Lauinaq; venit littora,quia nomina vrbium ponūtur aduerbialiter sine prę positione.Nomina autem regionū & prouinciarū non ponuntur aduerbialiter,ideo itūgi debēt prępositionibus Ad Romam vado nō dicimus,sed Romam,quia ponitur aduerbialiter. Separatim addēda,id est,nō per compositionem,sed per appositionē,quod cū aduerbio non potest facere,sed cū dictiōe casus habēte. ¶ Per prępositiones fiūt solœcismi cū alia pro alia ponitur.vt Ver.sub lucē exportant calatis.pro ante lucē,immo circa lucē. Illud quoq; eiusdē in pri.ęñ. Syluis te Tyrrhene feras agitare putasti,p in syluis sub intellige

Per genera,vt Validæ silices,p validi,& Amaræ corticis.pro amari,& cōl? collaria caret.

Per numeros,vt Pars in fruſtra secant,pro secat.

Per casus,vt Vrbē quam statuo vestra est , pro vrbs quam statuo.

Per comparationem , vt Respondit Iuno Saturnia sancta dearum.

Per modos verborum.vt Itis paratis arma quā primum viri.Pro ite parate arma ,indicatiuū pro imperatiuo.

Per significationes verborum.vt Expoliātur eos & corpora nuda relinquunt,pro expoliant.

Per tempora,vt Cecidit que superbū Ilii, & omnis humo fumat Neptunia Troia.p fumauit.

Per personas,vt Danai,qui parent Atridis,quā primum arma sumite,pro eo,qui paretis,

Per aduerbia,vt intus eo,pro intro,& Italia venio pro de Italia.& ad Romam vado,pro Romā. cum præpositio separatim nominibus addenda sit,non aduerbio.

Per præpositiones,cū alia pro alia ponit.vt Sub lucē ibant,pro ante lucē. Aut necessitate subtrahitur,vt Syluis te Tyrrhene feras agitare putasti,pro in syluis.

Per cōiunctiones,vt Subiectisque vrere flammis q̄ prove.

Per ordinem coniunctionum.vt Autem fieri nō debet,pro fieri autem non debet.

Fiunt præterea solœcismi pluribus modis,quos reprehendendo potius , quā imitādo possum? adnotare.

Solœcism? est in ,p̄sa.in poemate Schema dicit.

¶ Sequitur de decem Vitijs.

CVm Barbarismo & Solœcismo decem vitia nominātur,hoc modo.Acyrologia Cacemphaton.Pleonasmos.Perissologia.Macrologia.Tautologia Eclypsis.Tapinosis.Cacosynthetō.Amphibologia.

ra,p altera ponit.vt Ver.ij.ęñ.subiectisq; vrere flāmis'q;.copulatiuā posuit p disiūctiua ve siue vel, & hic solœcism? fit p significatiōes cōiūctiōis. ¶ Per ordinē cōiūctionū(qd' est vnū ex illi? accidētib?)fit solœcismus,cū cōiūctio ppositiua ponitur,p post positiua,aut ecōtrario.vt si dixeris,aūt fieri nō debet, p fieri aūt nō debet,aūt nāq; cōiūctio est Postpositiua. ¶ Fiūt ꝓterea.Pluribus alijs modis pōt fieri solœcism? q̄ superi? est disputatū,cū omne vitiū circa oīonis structurā in solœcismū cadat, qd' multipliciter pōt cōtingere. Sednotādū est,vt nō imitemur,sed vt figiam?. ¶ Solœcismus ē in ,p̄sa. Quēadmodū meta plasmū diximus esse mediū inter barbarismū & lex im.ita nūc dixim us schema esse inter solœcismū & rectā loquutionem,Sed schema excusatur ratione carminis,solœcismus vitium est inexcusabile.

¶ De decem Vitijs.

CVm barbarismo.Decem vitia dicit esse communia Barbarismo & Solœcismo , quæ nominatim primo,deinde quæ illa sint,exponit singulatim,

¶ Acyrologia, quæ interpretatur improprietas, est cū aliqua dictio improprie ponitur, vt cum spes sit de bono futuro opinato timor autē de malo futuro opinato, cū Verg. in. gū. lib. dixit, hunc ego si potui, tantum sperare dolorem. acyrologiam committit, q̄ improprietas quāuis in vno verbo sit, quia spero ponitur, primo, cū non liquet de vitio, nisi ex structura vtriusq; particulę, hoc est, sperare & dolorē. ¶ Cacēphaton, quod interpretatur mala siue turpis loquutio, fit duobus modis vel ex iūctura partiū ōnis, cum videlicet ex fine precedentis dictionis, & principio sequētis aliquis son⁹ durus aut turpis sensus sequitur. Et ponit exemplū de dura compositione ex Verg. i. æn. Et numerū cū nauibus æquat. Nam rum & cū dure coeūt. de secūdo Mart. nūc in adoptiuis per sica cara sumus. Aut cōmittitur cacēphaton cum ipsi verbo subest aliqua turpitudo, vt apud Terētiū in Andria. Arrige aures Pamphile. cum arrectio, proprie sit mēbri genitalis tentigo. Martia. Arrigis ad vetulas, fastidis. Basse puellas. ¶ Pleonasmos interpretat plenitudo siue superabūdātia, & fit q̄n supfluit aliquod verbum, sine qu⁹ sententia nihilomi n⁹ erat perfecta. vt Verg. i. æn. Sic ore loquuta est supfluit nāque ore particula, quia sine ore loqui non possumus. ¶ Perissologia interpretatur sermonis superfluitas, nā perissos est superfluus. & est quoties verba superflua addūtur, siue cum eādē rem varijs modis diximus. vt ibant qua poterant, quod vero additur, qua poterant nō ibāt, otiose adiectum est, quia in superiori sermōe intelligitur etiā si non dicatur. ¶ Macrologia interpretatur lōgus sermo, siue longitudo sermonis, nā macros est longus. & est q̄n breuis sententia multis verbis contexitur. Et ponit exēplū ex Liuio lib. viij. ab vrbe. legati nō impetrata pace retro vnde venerūt reuersi sunt. satis enim fuisset dicere, legati non impetrata pace redierūt. ¶ Tautologia interpretat idētitas sermonis, a tautos quod est idē. & est q̄n repetitur eadē res p diuersa verba. vt si dicas ego metipse feci. met & ipse otiose adiecta sunt, saltē alterū illorum. ¶ Eclypsis interpretatur defectus, ab eclipto, q̄d est deficio. & est q̄n particula necessaria in oratiōe dēficit verbū maxime, sine quo oratio imperfecta est. Et ponit exēplū ex Verg. i. æn. Cū Juno æternū seruat sub pectore vulnus, hęc secum, sub audi loquuta est. ¶ Tapinosis interpretat humiliatio. nā tapinos est humilis, & est q̄n rē magnā verbo humili & minus significāti ex primimus. Et ponit exēplū ex Vergi. ij. gū. Verumq; armato milite complent. Nā milite p militibus minus dixit, & plus intellexit, & Duluchias rates, idem Vergi. dixit in huc. pro naues Vlyxis, cum ratis non sit nauis, sed lignorum strues ad trajcienda flumina. Addit̄q; tertiū exēplū ex Hora. in. i. car. Pelidę stomachū cedere nescij. i, Achillis nepotis Pelei irā, q̄ nesciebat alicui cedere. ponēdo igitur stomachū, p ira, partē coordinātur, quod plerūq; in carmine contingit. Et ponit exēplū ex Verg. gū. Versaq; inuēcū terga fatigam⁹ hasta. hoc est, nos agimus. i. instigamus terga inuēcū, p inuēcorū. hasta versa. i. cadē hasta, qua ferro pugnamus versa in stimulū. ¶ Amphibologia interpretatur ābiguitas sermōis, siue amphiboloia ambiguitas. ab ābiphobolos: q̄ f̄ est ambiguus. & est q̄n sub eisdē verbis varij sensus possunt intelligi, q̄d⁹ pluribus modis fieri p̄t, ponit autē exēpla quorūdā illorū. modorū, & in primis actūs cū quo mod⁹ infinitiu⁹ cōstruitur ante se & post se. Nā dubiū est vter illorū sit positus in plona agēti aut patiēti. vsū quis dicat, aucto secutorē retiariū occidisse, ambiguū est, vter illorū alterū occiderit. Fuit autē lud⁹ apud antiques, in quo secutor qui idē mirmillo dicebat, cū retiario cōfligebat, de cuiusmodi ludo multa apd Iuu. Martiā, Trāquillū, atq; alios autores dēr. Aut p verbū. subaudi cōis significatiōis fit āphibologia. vt Cato crimina tur, cū actionē & passionē significet, dubiū est an Cato accuset an accuset, quare ex additis amphibologia est tollenda, hoc est, ex primēdo quē, aut a quo crimanat, & eodē modo de vādor. āris, q̄d est vades are, aut vades accipere. Fit etiā p omonyma, hoc est, per equiuocationē alicui⁹ verbi, cū vnū nomē plura significat. nā si simpliciter, pferas, āphibologiā relinquit, cum lector aut auditor nesciat, in quā partem debeat accipere vocabullum illud. Et ponit exēplū de cane, q̄d⁹ tum animāl nobis familiare, tum stellā notam, tum piscem maleficum significat. Addit̄ pterea pluribus aliis modis posse fieri amphibologiam.

¶ De Metaplasmo.

¶ Acyrologia est impropria dictiōis positio, vt Hūc ego si potui tm̄ sperare dolorem, pro timere.

Cacēphatō est obscœna, pnūtiatio, vel in cōpositā dictiōe, vel in vno verbo, vt Numerūcum nauibus æquat. & Arrige aures Pamphile.

Pleonasmos est adiectio superuacua ad plenam significationem. vt Sic ore loquuta est.

Perissologia est adiectio verborum superuacua sine vlla vi rerum, vt Ibant qua poterant, qua non poterāt non ibant.

Macrologia est lōga sentētia res nō necessarias cōprehendēs, vt Legati nō impetrata pace retro (vnde venerunt) reuersi sunt.

Tautologia est eiusdē dictionis repetitio vitiosa, vt Egomet ipse venio.

Eclypsis ē defect⁹ q̄dā necessarię dictiōis, quā dēliderat p̄cisa sentētia, vt Hęc secū, de ē loq̄batur

Tapinosis est humilitas magnæ rei, nō id agēte sentētia q̄d demōstrat, vt Penitusq; cauernas ingētes, verūq; armato milite cōplēri. i. multę legiones armatorū militū impleuerūt multas cauernas. Et Dulichias vexasse rates. & Pelidę stomachum cedere nescij.

Cacosynthetō est vitiosa dictionū compositio, vt Versaq; iuuencum tergafatigamus hasta.

Amphibologia est ābiguitas dictionis, q̄ fit per actūm, vt si quis dicat, Audio secutorē retiarū occidisse. Aut p verbū, vt Criminat Cato, vadat lud⁹ necaddat quē, vel a quo. Aut p participiū, vt Video stantia aureā hastā tenētē. Fit etiā p omonyma. vt si quis dicat acię, nec̄ addat oculorū, aut exercitus. aut ferri. Fit etiā pluribus modis, quos recensere omnes, ne nimis longum esset non oportet.

¶ De Metaplasmo.

Metaplasmus interpretatur transformatio, & est quando id quod ꝓprie dicitur, trāsformatur in aliam speciem, quod non potest fieri nisi per vitium, quod quia excusabile est per aliquā rationē dicitur metaplasmus, quem diximus esse medium inter barbarismū & lexim. Ratio autē quæ potest excusare hoc vitium, est aut metri necessitas, aut ornatus, quod aliquid elegātius dicitur ꝑ figuram quam per proprium, aut necessitas cum non habemus proprium, vtimur mutuo aut accōmodato.

Metaplasmus est trāsformatio quedam recti & solitique sermonis in alteram speciē metri ornatus, necessitatis ve causa. Huius sunt species quindecim. Prosthesis. Epēthisis. Paragoge. Apheræsis. Syncopa. Apocopa. Ecthasis. Systole, Diæresis. Synæresis. Episynalœpha. Synalœpha. Ecthlypsis. Antithesis. Metathesis.

Prosthesis est appositio quedam ad principium dictionis, līæ vel syllabæ, vt gnate pro nate. retulit pro tulit.

Epēthesis est interpositio q̄dam ad mediā dictionē literæ vel syllabæ, vt relliquias, ꝑ reliquias. īnduperator pro inperator. Hanc autē alij epēthesim alij parenthesim vocant.

Paragoge est appositio q̄dam ad finē dictionis literę vel syllabæ, vt magis pro magne. & potestur Propotest. Hanc alij paralepsim, alij, plepsim. i. presumptionem vocant.

Apheræsis est ablatio de principio dictionis līæ vel syllabæ, contraria ꝓthesi, vt mitte, ꝑ dimitte, temno pro contemno.

Syncopa est ablatio de media dictione literę vel syllabę contraria epenthesi, vt audacter, ꝑ audaciter. & commorit pro commouerit.

Apocopa est ablatio de fine dictionis līę vel syllabæ cōtraria paragogæ, vt Achilli, ꝑ Achillis. possis, ꝑ possitis. potes, ppotestis. mutu, ꝑ mutuo.

Ecthasis est extēsio syllabę cōtra naturā verbi. vt Italiam fato profugus. cum Italia prima syllaba correpta dicere debeamus.

Systole ē corruptio syllabę cōtra naturā, vbi facta cōtraria ecthasi, vt Aquosus oriō, ꝑ oriō, ꝓducte.

Diæresis est diuisio vnius syllabæ in duas. vt olli respōdit rex Albai lōgai, ꝑ albæ lōgæ. Et aulai in medio libabant pocula Bacchi, pro aulę. Et dīues pictai vestis & auri, pro pictæ.

Synæresis est conglutinatio duarum vocaliū in vnā. contraria diæresi. vt phætō pro phaeton. & æripedem pro Aeripedem.

Episynalœpha, q̄ & synæresis, est duarū syllabarum in vnā facta cōglutinatio. vt Ecce autē telis Panthus elapsus achiuum, pro panthoos.

æn. Aulai in medio libabāt pocula bacchi. aulai fecit ab eo q̄d est aulæ. Idē in. ix. dīues pictai vestis & auri, ꝑ pictæ. & posuit aliud exēplū ex poeta quodā antiquo. olli respōdit rex Albai longai pro albæ lōgæ. ¶ Synæresis est interpretata cōtractio, & est cōglutinatio duarū syllabarū in vnā. vt phaetō q̄d⁹ trisyllabi cū est. P. Varro, ꝓtulit dissyllabū. vt autor est Quinti, qui citatilli⁹ versiculū. Cū teflagranti delectū fulmine phętō, sic quoq; dicim⁹ di, pdei. & dis, pdeis. & ij ijs, ei & eis. Ver. quoq;. vj. gū. Fixerit ęripedē ceruam licet aut erimanthi, pro aeripedem, id est, velocem, quasi ventum. ¶ Episynalœppha species est synæresis, immo synæresis, vt patet exēplo, quod ponit ex secundo. æn. Ecce autē telis pāth⁹ elapsus achi ium, nam abeo quod est panthoos fit panthus, hoc est duabus syllabis in vnam contractis.

¶ Synalœpha interpretatur coniũctio, & est cũ dictio finitur in vocali, sequiturq; dictio æque incipiens a vocali, quia tunc interimitur vocalis illa prior. Et ponit exemplũ ex principio libri. ix. æñ. Atq; ea diuersa penitur dum parte geruntur, legendumque est atque a diuersa. hæc a quibusdam synæresis dicitur quia videlicet ex duabus syllabis vna coalescit. Ecthlipsis interpretatur elisio ab ecthlibo quod est elido elidis, & est quando ex duro & aspero concursu consonantis cum vocali, consonans exterenda est, Et ponit exemplum ex Verg in principio eñ. Littora multum ille & terris iactatus & alto, pro multi ille & terris iactatus & alto, hoc est, extrita. m. litera, ne fiat metacismus ille, de quo supra diximus. ¶ Antithesis interpretatur pro alio positio, ab anti. i. pro, & thesis, & est qñ alia litera pro alia ponitur, vt apud. Verg. i. æñ. Olli subridẽs hominũ sator atq; deorũ. pro illi, hoc est. o. pro. i. Metathesis interpretatur transpositio. & est quãdo literarũ ordo inuertitur. vt apud Verg. lib. xj. æñ. At non Euãdre pudẽdis. pro euãder, quã quã (vt supra diximꝰ) euãdre põt esse ab eo quod est Euãdrus. vt apud Verg. Tunc rex Euandrus Romanæ conditor arcis. quinimmo omnia nomina græca terminata in bros aut cros, aut dros, aut gros, aut ps, aut tros. possit habere duplices recti terminationes vt thymbros thymber vel thymbrus. teucros teucer vel teucrus, Alexãdros alexãder vel alexãdrus. meleagros meleager, vel meleagrus. capros caper vel caprus. Iacq; cum Ver, dixit. x. æñ, At tibi thymbre caput Euãdrius abstulit ensis. vestis ille potuit esse ab eo, quod est tymbrus.

De schematis. Diximus metaplasmũ esse mediũ inter lexeos & barbarismũ. schema vero inter phrasim & solœcismũ. Itaq; restat dicendum de schemate, hoc est, de figuris. hoc est de vitijs, quæ cõmitti cõsueuerunt in contextu partiũ orationis, & sunt excusabilia ratione aliqua. Sed ea vitia, aut in verbis, aut in sententia cõtingũt. itaq; duo genera schematon, hoc est, figurarum esse dicit, quia aut sunt lexeos, id est, dictionis, aut dianœas. i. sententiæ, nam lexis lexeos est dictio, dianœa dianœas, sententia, sed excusat se de tractatu figurarũ, quæ ad sententiam pertinent, quoniã illæ oratorũ sũt magis proprię. Figuras itaq; dictionis, quę ad grãmaticum pertinẽt, dicit esse complures: sed ex illis frequẽtiores elegit, de quibus singulatim disseret dicẽs. &c. ¶ Prolepsis interpretatur præsumptio, a pro ante & lepsis captio. Et ẽ quãdo aliquid in genere præsumitur, quod p partes postea explicatur. Et ponit exẽplũ ex Verg. lib. xij. æñ. Interea reges ingenti mole. Latinus procedunt castris, deinde Turnus, deinde Aeneas. Zeugma interpretatur cõiunctio, & est quãdo vnũ verbũ diuersis suppositis accõmodatur. vt Vergil. lib. xij. æñ. Troiugena interpres diuũ, qui numina phœbi, subaudi ex inferioribus sentis, qui tripodas etiã sentis, clarij lauros, æterũ accipe sentis. & qui sydera sentis. ¶ Hypozeuxis interpretatur subiunctio. & est quando e contrario zeumati vnum suppositum accõmodatur diuersis verbis, vt Vergil. lib. viij. eñ. Regem adijt, regi memorat nomenque, genusque. vtrobique namque intelligitur æneas. Hypozeuxis autem dicitur ab hypo, sub, & zeuxis iunctio. quasi species quædã zeugmatis. ¶ Syllepsis interpretatur conceptio, siue comprehensio. a syn quod est con, & lepsis captio. & fit cum per vnũ verbũ hic currus fuit. nam in priori cæso arma, fuerũt debet sub intelligi. Sed dicit Donatus hanc figuram latissime patere, & ad multa se extendere, sterilq; non solum per partes orationis, sed per accidentia partiũ orationis, immo sylepsis propesemper fit per accidentia partium orationis, vt quod genus masculinũ cõcipiat fœmininũ, vt Apollo & musa sunt docti, ego & tu sumus boni. aliqñ quod fœmininũ, concipiat neuterũ. vt Luca, hinc leges & plæbiscita coacta, aliqñ quod neutrum concipiat masculinum & fœmininũ cõcipiat masculinum. vt vidi virum & fœminam honestam. & per numeros fit plerumq; hæc cõceptio, vt alijs in locis copiosius disputatur, hoc est, vbi de figuris constructionis agitur.

Synalœpha est per interceptionẽ cõcurrẽtiũ inter se vocaliũ lubrica quædã lenisq; collisio, vt Atque ea diuersa penitꝰ dũ parte geruntur. Hæc equibusdã synæresis vel collisio nuncupatur.

Ecthlipsis est consonãtiũ cũ vocalibus aspere cõcurrentibꝰ difficilis ac dura collisio, vt Litora multum ille & terris iactatus & alto.

Antithesis est literæ, plũra positio vt Olli subridẽs pro illi. Metathesis. est trãsformatio literarũ.

¶ De Schematis.

Schemata lexeos, & dianœas sunt q̃dã figuræ verborum & sententiarum. Sed schemata dianœas adoratores pertinẽt, ad grãmaticos vero lexeos. Quę cũ multa sint, ex omnibus fere, necessaria sunt, quæ sequuntur scilicet. Prolepsis, Zeugma. Hypozeusis. Syllepsis. Anadiplosis. Anaphora. Epanalepsis. Epizeusis. Paronomasia. Schesis onomatõ. Paromœõ. Homœoteleutõ Homœoptotõ. Polyptotõ. Hirmos. Polysynthetõ. Dialitõ. Antithetõ. hyppallage. climax.

Prolepsis est præsumptio rerũ ordine sequutarũ, vt Interea reges ingẽti mole Latinus Procedũt castris Turnꝰ. deinde Aeneas.

Zeugma est vnius verbi cõclusio diuersis clausulis apte cõiuncta. vt Troiugena interpres diuũ qui numina Phœbi. Qui tripodas, clarij lauros, qui sydera sentis.

Hypozeuxis ẽ figura superiori cõtraria, vbi diuersa verba singulis clausulis redduntur, vt Regẽ adijt, regi memorat nomenq; genusq;.

Syllepsis est diuersarũ clausularũ per vnum verbũ cõglutinata cõceptio. vt Hic illiꝰ arma, hic currus fuit. Hoc schema late patet, & fieri solet non solũ p partes orationis, sed p accidẽtia partium orationis. Item syllepsis est in dissimilibꝰ clausulis, quando dictio singularis verbo plurali adiũgitur, vt Sunt nobis mitia poma, castaneæ molles, & pressi copia lactis.

¶ Anadiplosis est interpretata reduplicatio, ab ana præpositione, quod est re, & diplesis plicatio, & fit quoties sequens versus incipit a verbo, in quo desinit præcedens. Et ponit exemplum ex Vergilio libro decimo æneid'. vrbs Hetrusca solo sequitur pulcherimus astur, Astur equo fidens. ¶ Anaphora est interpretata relatio siue repetitio, ab ana re, & phoreo fero, & fit quoties plures versus ab eadẽ dictione incipiũt. Et ponit exemplum ex Vergilio primo eneid'. Gnate, meæ vires, &c. ¶ Epanalepsis interpretatur repetitio, ab epi & ana & lepsis, & est verbũ epanalambano repeto. & fit hæc figura quoties in eodẽ verbo incipit & finitur versus. vt Vergil'. in calce primi libri æñ, Mulcæ super Priamo rogitãs super Hectore multa. Aliud quoque exemplum ponit ex secundo georgico. Antea etiam sceptrũ. &c. ¶ Epizeusis interpretatur iniunctio, & fit quãdo verbum iteratur nõ intercurrente alia parte orationis, & accipit exemplũ ex Ver. ix. æñ. Meme adsum, qui feci, in me cõuertite ferrũ o rutuli. & hæc figura frequẽs est in sermone familiari, & in sacris literis. ¶ Paronomasia interpretatur denominatio, a para de, & onoma nomen, & est quando nomen de nomine aliud significanti deducitur non p etymologiam, sed per literarum similitudinẽ. Et ponit exemplum ex Terẽtio in Andria. nam inceptio (inquit) est amẽtium, haud amantium. ¶ Schesis onomaton interpretatur habitudo nominum, nam schesis est habitudo & onoma nomen, & est cum singulis sua epitheta sunt adiũcta. Et ponit exemplũ ex poeta, Marsa manus, peligna cohors, festiua virum vis. Sunt autẽ marsi & peligni populi Italię notissimi. ¶ Paromœõ interpretatur ad simile, & fit cum plures dictiones ab eadem litera incipiũt. Et ponit exemplum ex Ennio poeta, quem adhuc dum refert Priscia. li. xij. cum disputat de pronomine. Otite tute tibi. &c. ¶ Homœoteleuton interpretatur similiter desinens, nã homœos est similis vel similiter, & teleutao finio, & est quando plures dictiones similiter terminantur, dummodo id nõ fiat per casus. Et ponit exemplũ ex aliquo poeta, aut auto reantiquo, eos deduci, quã relinqui, quæ omnia verba sunt similiter desinẽtia. ¶ Homœoptoton interpretatur similiter cadẽs, ab homœos, quod est similis, & ptosis casꝰ, & est quãdo plures dictiones per casuum declinationem similiter desinunt. vt mœrentes, flentes. &c. ¶ Polyptoton interpretatur multitudo casuum, a poly multũ, & ptosis casus, & est quãdo diuersi casus sibi inuicem respondent, & ponit exemplum ex Vergil'. xij. eñ. littora littoribus cõtraria. ¶ Hyrmos interpretatur tractus, & est quando oratio p longam verborum seriẽ trahitur, extenditurq;. & ponit exemplum ex Vergilij sexto æñ. principio cœlum. &c, vsq; ad locũ illius spiritus intus alit. ¶ Polysyntheton intepretatur multitudo casuũ, compositũ a poly multum & syntheton compositum, & est quando multæ dictiones per coniunctiones iũguntur. Et ponit exẽplũ ex Vergilij secundo eñ. Athamasq; thoasq;. &c. ¶ Dialytõ interpretatur dissolutũ, a dialyo, qđ est dissolvo, & est qñ sine cõiũctionibꝰ plures dictiones eiusdẽ generi proferũtur, & est figura superiori cõtraria. Et ponit exẽplum ex Vergilij quarto æneid'. Ite, ferte citi flammas, nã plura verba iunguntur non intervenientibus cõiũctionibus. A Ciceronedicitur articulus color. Dicitur quoque hæc figura a syntheton, quod interpretatur incompositum, ab a particula priuatiua, & theton positum, quia (vt diximus) plura verba iunguntur sine coniunctione. ¶ Antitheton interpretatur contrapositum, ab anti contra, & theton positum, & fit cum contraria contrarijs opponuntur. Et ponit exemplum ex Ouidio primo metamor. Frigida pugnabant calidis. &c. de hac figura dixit Persius. Crimina rasis librat in antithetis.

Anadiplosis est gemĩatio dictionis, q̃ ex vltimo loco p̃cedẽtis versꝰ, & prĩcipio seq̃ntis iteraf. vt Sequit pulcherrimus astur, Astur equo fidens

Anaphora est relatio eiusdẽ verbi per principia plurimorũ versuum, vt Gnate, meæ vires, mea magna potentia solꝰ. Gnate patris summi, qui tela Typhoena temnis.

Epanalepsis est verbi in principio versꝰ positi, & in eiusdẽ fine repetio. vt Multa super Priamo rogitãs, sup Hectore multa. Et alibi. Ante etiã sceptrũ Dictęi regis & ante impia quam cæsis.

Epizeusis est eiusdem verbi in eodem versu sine aliqua dilatiõe geminatio. vt Meme adsũ, qui feci, in me conuertite ferrum.

Paronomasia est veluti quędã denominatio, vel quoties aliud nomẽ efficitur de alio, vt Nã in cœptio est amentium, haud amantium.

Schesis onomaton est multitudo nominũ coniunctorum eodem habitu copulãdi, vt Marsa manus. Peligna cohors, festiua virum vis.

Paromœõ ẽ quãdo ab eisdẽ literis diuersa nomina sumũt, vt Otite tute tibi tu tãta tyrãne tulisti

Homœoteleutõ est cũ simili modo dictiones plurimæ finiuntur, vt Eos deduci, quã relinqui, deuehi, quam deferri malui.

Homœoptoton est cũ in cõsimiles casus exeunt diuersa verba, vt Mœrentes, flẽtes, lachrymãtes, comitantes.

Polyptoton est multitudo casuũ varietate distincta, vt Littora littoribꝰ cõtraria fluctibꝰ vndas. Imprecor arma armis pugnent, ipsęq; nepotes

Hymos est series orationis cõtinuæ tenorẽ sui vsq; ad vltimum seruãs, vt Principio cœlũ, terras, camposq; liquentes. Lucẽtẽq; globum lunæ titaniaq; astra.

Polysyntheton est dictio multis connexa coniunctionibꝰ, vt Athamasq; thoasq; pelidesq; neoptolemus, primusq; Machaon

Dialyton siue asyntheton est figura superiori cõtraria, carens coniunctionibus, vt Iæ ferte citi flammas, date tela, impellite remos.

Anthiteton est contra positum, & fit quãdo cõtrarijs opponũtur, vt Frigida pugnabãt calidis & humentia siccis mollia cũ duris, sine pondere habentia pondus.

¶Hypallage interpretatur submutatio, ab hypo sub & allage mutatio, & est cum verba per cõtrarium intelliguntur, Vergilius quarto æneidos. Regina e speculis cum primum albescere lucẽ vidit, id est, res omnes per lucem albescere, quoniam lux colorem non habet, sed per eã oia colorantur. ¶Climax interpretatur gradatio, & est quando verba repetita progrediuntur. Et ponit exemplum ex Vergilio in bucolicis. Torua leæna lupũ sequitur, lupus ipse capellam, florentem cytisum sequitur lasciua capella,

¶De Tropis.

METaplasm⁹ (vt diximꝰ) excusat vitiũ in vna dictione. Schema in cõtextu partium orationis, Tropus vero nullum excusat vitium, quinpotius contra, virtus quædam est, vnde a Quintiliano definitur. Tropus est verbi vel sermonis a ꝓpria significatione, in aliam cum virtute mutatio. Nam quod Donatus dicit causa necessitatis illud est, quando non habemus vocabulum propriũ, quo rem, de qua loquimur, efferamus. Ornatus vero, cum verbum translatũ significantius dicit rẽ, quam propriũ Et sub die species tropi. quas singulatim ꝓsequitur. ¶Metaphora interpretatur translatio a mea trãs & phoreo fero. Cuius subdiuidit rursus quatuor species secundum quatuor modos, quibus contingit fieri translatio. Quorũ primus est, quoties fit translatio a verbo significanti animal, ad verbum quoque animal significans, vt tiphyn aurigam celeres fecere carinæ. Aurigam ponit pro gubernatore cum auriga sit homo, qui regit curruꝰ, hoc est bigas, aut quadrigas gubernator vero ꝓprie sit, qui naues regit moderaturque, sed vterque homo est, ergo translatio ab anima li ad animal, sed cuius autoris sit hic versus nõ liquet mihi. Ab ĩanimali ad inanimale fit translatio. vt si rates (quod significat lignorum struem) ponatur pro nau, vt ruĩq; nam que inanimatum est. Et ponit exemplum ex quinto eneidos. Vt pelagꝰ tenuere rates, nec amplius vllæ. ¶ Ab inanimali ad animale, vt cum Atlas sit mauritaniæ mons, dat illi Vergilius caput, humeros, mentũ, quæ sunt animaliũ mẽbra. versꝰ sunt illius ex quarto æneidos. ¶Ab animal ad inanimale. vt Vergilius vndecimo eneidos. Si tantum in pectore robur concipis. Nam robur arbor est anima carens. Scire autem debemus, q̃ metaphoræ quædã sunt reciprocæ. vt quod equor ponatur pro campo, & campus pro æquore: aut altum pro profundo, & profundum pro alto, & pubertas pro flore, & flos pro pubertate. Alię sunt metaphoræ partis vniꝰ, id est, non reciprocę, sed alterius tantum partis cuiusmodi sunt superiores. ¶Catachresis interpretatur cõtra vsum, & est quoties ponitur verbum pro eo quod proprie nõ significat, vt ecce parricida proprie significat parentum interfectorem, quod si quis dixerit fratricidam parricidã improprie dixit. Præterea piscina dicitur stagnum, piscium receptaculum, quod si quis posuerit pro loco vbi non sunt pisces catachrestice dixit. Deinde dicit huiusmodi improprietates venire in vsum propter necessitatem, quoniam nõ habemus propria vocabula, quibus rem illam significemus. ¶Metalepsis interpretatur transumptio, a meta, quod est trans, & lepsis acceptio, & est cum aliqua dictio aliud a sua propria significatione designat ex his, quæ præcesserunt, & quę sequuntur. Et ponit exemplum ex Vergilio primo æneidos. Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris, &c. pro cauernis & receptaculis, siue domibus, ab atris enim speluncæ nigræ intelliguntur. & ex nigris tenebras habentes. & ex bucolicis. Post aliquot mea regna videns mirabor aristas. pro annos. neque enim ex iuncturaliud potest significare aristas.

Hypalage est verborum per contrarium intellectus, vt Regina e speculis vt primum albescere lucem vidit.

Climax est subscripta gradatio, vt Torua leæna lupum sequitur, lupus ipse capellam.

¶De tropis.

TRopus est dictio translata a propria significatione ad impropriam ornatus, necessitatisve causa, sunt autem quæ sequũtur. Metaphora. Catachresis, Metalepsis. Metonymia. Antonomasia. Epytheton. Synecdoche. Onomatopœia. Periphrasis, Hipperbaton, tropus insuas species diuisus. Hiperbole. Allegoria tropus in suas species diuisus. Homœosis in suas species diuisus.

Metaphora est rerum verborũq; translatio. Hęc fit q̃tuor modis. Ab animali ad animale. Ab inanimali ad inanimale. Ab inanimali ad animale, Ab animali ad inanimale.

Ab animali ad animale. vt Tiphyn aurigã celeres fecere carinę. Nã auriga, & gubernator nauis animam habent.

Ab inanimali ad inanimale, Vt pelagꝰ tenuere rates. Nam naues sicut & rates animam non habent,

Ab inanimali ad animale. vt Atlantis cinctum assidue cui nubibus atris, Pinciferum caput & vento pulsatur & imbri. Nam mons animam non habet cui mẽbra hominis atribuuntur.

Ab animali ad inanimale. vt Si tantum in pectore robur concipis. Nam robur arbor est animam non habet cum Turnus, cui hęc dicuntur, animam habebat. Scire autem debemus, alias metaphoras esse reciprocas, alias autem esse partis vnius.

Catachresis est vsurpatio nominis alieni. vt parricidam dicimus, cui occidit fratrẽ, & piscinã, quę pisces nõ habet. Hęc enim, vnde extrinsecus sumerẽt vocabulum suũ, non haberent

Metalepsis est dictio pergẽs gradatim ad id, qđ ostendit, vt Speluncis abdidit atris, Hoc metuens. Et post aliquot mea regna videns mirabor aristas.

¶Metonimya interpretatur trãsnominatio, a meta trans, & onoma nomẽ. Et est quando vna dictio ꝓpter affinitatem, quam habet cum alia, ponitur pro ea, & quia hoc pluribus modis contingit, subiungit illius plures species, quarum prima est, cum continens ponitur pro contento. Ver. v. æn. Nũc pateras libate Ioui, nec enim patera libatur, sed vinum quod in patera continetur aut econtrario, cum cõtentũ ponitur pro continẽti, Ver. primo ænei. Crateras magno statuunt & vina coronant. nec enim vina cõronãtur, sed pateræ, in quibus vinum cõtinẽtur. est præterea metonymia, cũ inuctor alicuius rei ponitur ꝓ illa re cuius fuit inuctor. vt apud Ter. in eunucho, sine Cerere & libero friget Venus. quod videlicet ceres fuit inuentrix frumenti, bacchus vini, venus dea erat amorũ & coitus, aut econuerso, cũ rẽ ipsã pro inuctore ponimus, vt cui dixerũ vinum precamur pro bacchũ, ideo subdit, nãq; id deus adest presens. Est etiã metonymia. Cũ efficiens pro effectu ponitur, vt tenebras explorat inertes, & contristat frigore cælum cum præterea materia ponitur pro re, quæ fit ex illa materia, vt Ver. q. æn. Ferro accincta ruit. ¶Antonomasia interpretatur pro nomine, ab anti pro & onoma nomẽ hoc est quod vice nominis ꝓprij ponitur. Et ponit tres illius species. Ab animo, vt magnanimꝰ anchisiades, pro Æneas per excellẽtiã magnitudinis animo, quod est bonũ animi. A corpore, vt Ver. iij. æn. Ipse arduus, scilicet polyphemus, qui alios præstabat ciclopibus pro certitate corporis, quod est bonũ naturæ. Extrinsecus vt infelix puer, id est, infortunatꝰ pro Troilo ponit, & erat a bonis externis qualia sunt bona fortunę ¶Epitheton interpretatur appositio siue accessio, q̃ nomine grẽci appellãt nomen adiectiuũ. Latini vero epitheton vocant adiectiuũ, quod additũ nomini proprio, vt dicit Donatus, aut etiã nomini substãtiuo exprimit aliquid proprium & inseparabile. Et ponit ex Vergilio ex eodẽ & ex tertio æneid. Dira celæno, harpyiæq; colunt alię, & alibi dira camilla &c dicit fieri tot modis, quod antonomasia, hoc est abonis animi, a bonis fortunæ, ab ꝺis naturæ. Vnde oratores cõsueruũt sumere locos laudandi & a contrarys vituperãdi & iudicãdi (vt Diom. inquit). ¶ Synecdoche interpretatur cõprehensio. Cicero intellectionem vocat, & accipit hic synecdochẽ pro figura locutionis. nam de figura constructionis alibi disputatum est Sed cũ plus minus ve significant verba, quam intelligimus, fit aut accipiendo partem pro toto, aut pro parte totum. Et ponit Exemplũ, quo ponitur pars pro toto ex j. æn. Pubes tuorũ pro iuuentus cum etiam essent viri senes & pueri, non tãtum puberes. Ex eodem quoq; libro ponit exemplum, quo ponitur totũ pro parte. vt ingens a vertice põtus. Nam pontum posuit pro vnda ponti, & illud ex Verg. iij. æneidos. fontẽq; ignesq; ferebant. nec enim ferebant la multum totius illius partis. ¶Onomatopœa interpretatur nominis fictio, nam componitur ex ono ma, quod est nomen, & pico facio vel fingo, fit autem maxime cum ex sono vocis nomina singimus. Et ponit exemplum ex Vergilij. vi. eneidos. Fit cælo clamorq; virum clangorq; tubarum, nam clamãtes a sono vocis in homine & clangere a sono tubarum, facta sunt. Tinnitus quoque æris dicitur, quod ea rea vasa tinniant pulsata. crepitare quoque factum est a sono vocis vt Vergilius j. Georgicorum. atque fontem, sed partem aquæ fontanę. Sed cum in parte totum intelligimus, dicit debere in telligi in parte iuleum stipulam crepitantibus vrere flammis. ¶ Periphrasis interpretatur circuitio siue circumlocutio a peri circum & phrasis loquutio, & fit quoties ornandæ rei causa vtimur exaggeratione de eadem re plura verba iungeleando. Et ponit exemplum ex libro. iij. æneidos. Et iã prima nouo, &c. Pro eo quod satis erat dixisse, & iam aurora illustrabat tertas. Et eodem modo causa vituperandæ alicuius rei vtimur circuitione, id est, longo verborum ambitu, sed non ponit exemplum huius speciei, sed alterius, hoc est, quando rem turpem abscenamque circuitione significamus. vt Verg. in geor. Hoc facium. &c. quos ad fœtus, procreandos, qđ sit ne, meatus excipiendi seminis obturẽtur, ꝓpinguedine, vtitur que trãslatione sumpta ab agro, qui semine spargendus est, cuius sulci debent esse aperti & resoluti.

¶Hyperbaton interpretatur transcensio ab hyperbeno, quod est trāscendo, & fit quoties in longiori clausula verborum structura nō habet ordinem explicitum, qui possit facile sensum præ se ferre. Tot ponit illius quinq; species, quas deinde prosequitur singulatim. ¶Hysterologia interpretatur posterior sermo vel verbum, hysteronproteron interpretatur prius posterius, & est quoties oratio, quæ debuit postponi, præponitur, & ecōtrario, quæ præponi, postponitur. Et ponit exemplum ex primo æneid, & torrere. & cætera Prius enim fruges erant frangendæ saxo, id est, molēdæ, & in farinā resoluendæ, & deinde torrendæ flāmis. i. furno inferendæ, vt coquerētur. ¶Anastrophe interpretatur inuersio abana re, & strophe conuersio, & est quando dictio, quæ debuit præpōi, postponitur, & ediuerso, differq; ab hysterologia, quod illa in ordine præpositero duarum aut plurium orationum est, hæc vero in duobus aut tribus verbis. & ponit exemplum ex principio æneidos. Italiam cō tra pro contra Italiam. ¶Paernthesis interpretatur interpositio. a para & en quod est inter & thesis positio. & est quoties in aliqua clausula interponitur aliqd extraneum vt. Verg. æñ. Aeneas rapidū ad naues p̄mittit Achatē. & interposuit, neq; enim amor patrius passus est mentē cōsistere, id est, qui escere. ¶Temesis interpretatur sectio siue incisio, a tēno qđ est incido, & fit quoties dictioni cōpositæ diuisæ in partes cōponentes interponūtur, aut vnum aut plura verba, vt illud, est Boreæ regio septem subiecta triōi pro eo, quod est subiecta septentrioni: antiqui nō modo dictiones cōpositas ad hoc officium diuidebant, sed etiam integras, vt qui dixit saxo cere comminuit brum. p cōminuit cerebrū: interlecta vna particula cōminuit, & quod sequitur, Massili portant iuuenes ad littora tanas, p eo quod est portant iuuenes ad littora Massilitanas subaudi prædas, interpositis plurib⁹ verbis, hoc est, portant iuuenes ad littora. ¶Syncheſis interpretatur confusio. a sin con & cheſis confusio atq; (vt dixit Donatus) est hyperbaton, hoc est, oratio ex omni parte confusa. Et ponit exemplum ex primo æneidos. Tris not⁹ abreptas, &c. nā (vt dicit) ordo est. Tris naues abreptas. & notandum est in ordine ab accusatiuo posse incipi, vt frustra grammatici nescio, quas ordinis regulas tradiderint. ¶Hyperbole interpretatur transcensus, ab hyper trans, & bole scansio, dicitque fieri augendi, aut minuendi causa. Augendi. vt Vergil. in Buc. Candidior cignis, hedera formosior alba. Minuendi. vt quod quispiam dixit, tardior testudine, quia testitudinis incessus tardus est. vnde Plautus in Aulularia, testudineum istum gradibo gradum. ¶Allegoria interpretatur aliena loquutio ab elleos, qđ est varius, siue diuersus, & est quādo id qđ dicimus aliud est, quam quod volumus intelligi. vt Vergilius in calce secundi Georgi. Et iam tempus equum fumātia soluere colla. per equum namque intelligimus ingeniū vt Iuuenalis, per quem magnus equos Aurunca flexit alumnus, id est, exercuit ingenium per colla fumantia, ed est, præ sudore exhalantia laborem operis componendi finire. & subdit allegoriæ septem species, de quibus singulatim dicturus est. ¶Ironia interpretatur simulatio. vel dissimulatio, quoniā ironeuome est dissimulo siue cauillor cauillaris. & est quando id quod dicimus per contrarium volumus intelligi. & in hoc cum suo genere concordat, sed differt in eo, quod ironia est simulatio quædā cauillatoria. vt Iuno apud Vergilium quarto æneidos, ad Venerem, Egregiam vero laudem. &c. quasi dicat, non est magna laus, quod tu & filius tuus, qui estis duo magna numina, per dolos deceptis vnam feminam, Itaq; si quis grauitate quadā, p̄nūtiauerit dicta ironice, verborū sensus in contrariū vertitur.

Hyperbaton est transcensio quędam verborū ordinem perturbans, cuius species sunt quinque Hysterologia siue hysteron proteron. Anastrophe. Syncheſis. Parenthesis. Temesis.

Hysterologia, siue hysteron proteron est sententiæ cum verbis ordo mutatus. vt & Cererē corruptam vndis, & torrere parant flammis. & frangere saxo.

Anastrophe est verborum tantum ordo præposterus. vt Italiam contra, pro contra Italiam.

Parenthesis est interposita formatio diuersæ sententiæ. vt Aeneas (neq; enim patrius consistere mentem passus amor) rapidum ad naues præmittit Achatem.

Temesis est vnius compositi vel simplicis sectio vna dictione vel pluribus interiectis, vt septē subiecta trioni, & saxo cere comminuit brum. Et Massili portant iuuenes ad littora tanas, p cerebrum, & massilitanas.

Syncheſis est hyperbaton obscurū, & ex omni parte confusum. vt tris notus abreptas in saxa lacerentia torquet, saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras. Est autem hic ordo. tris naues abreptas notus torquet in saxa, quæ saxa in mediis fluctibus latentia itali vocant aras.

Hyperbole est dictio fidem excedens augendi minuendi vecausa. Augēdi. vt niue candidior. Minuendi. vt tardior testudine.

Allegoria est tropus quo aliud significatur. & aliud dicitur. vt Etiam tempus equum fumantia soluere colla. hoc est carmen finire. Huius modi species multę sunt, ex quib⁹ septem eminent. Ironia. Antiphrasis. Aenigma. Charientismos. Paroemia. Sarcasmos. Astysmos.

Ironia est tropus, qui per contrarium conatur ostendere, qđ dicit. vt Egregiam vero laudem. & spolia ampla refertis tuq; puerq; tu⁹. Hęc, vbi gratuitas pronuntiantis adiuuerit, conf. teri videbitur, quod negare intendit.

¶Antiphrasis interpretatur cōtraria loquito ab ăti qđ est cōtra & phrasis loquutio, & est qū in vno verbo subest contrariū eius. quod dicitur, cū ironia sit in pluribus verbis. vt bellus, qđ est diminutiuū a bonus bona bonum vnde dicitur bellum per concrarium quod non est bonum, & lucus, qui est sylua condensa, p contrarium dicitur a luceo luces, quia ex arborum opacitate minime lucet. ¶Aenigma interpretatur obscuritas sermonis. ab æn̄ittome, quod est obscure loqui. Et ponit exemplum illius, qui induxit nihem loquentem, mater me genuit &c. & illud C. Leobuli. Tris dii. Est vnus genitor nati bona pignora bis sex triginta cuius nati sed dispare forma. significat namq; annum habere duodecim menses, quorū quilibet habet dies triginta, totidemq; noctes. ¶Charientissimos interpretari pōt gratiosissimos. a charis charientos, quod est gratiosum, & est qđ id, quod durū dictu esset, mitioribus verbis tēperamus, vt si sacrilegum, furem dicamus, & eum, qui sit strabo, poetum. Et ponit exemplum vt si quis dicat, quæ fuit ne me quisquam, & respondeat quis huic interrogationi, bona fortuna, cum debuisset respondere, nemo te quæsiuit. ¶Paroemia interpretatur prouerbiū, & est sententia longo vsu comprobata & experta ad id, quod volumus, efficiendum vsurpata. vt Terentius in phormione aduersus stimulum calces subaudi non taceas. Idem quoque in Adelphis, lupus est in fabula quo significatur tacendum esse, quoniam is, de quo erat sermo, aduertat. ¶Sarcasmos interpretatur dirisio, non quæcūque sed ea, quæ a capitali odio p̄ficiscitur. Qualis est illa ex Euangelio. Vah qui destruis templum dei. & in triduo illud reædificas, deritur q; a farx farcos, quod interpretatur caro qđ. qui ea vtitur, vitam petit illius, in quem inuehitur. Ver. xij. æñ. En agros. &c. Iacens igitur, id est, mortuus metire agros, & Hesperiam cadaueres, scilicet, strato terram premendo. ¶Astysmos interpretatur vrbanitas, quoniam Astys est vrbs. dicitq; Donatus hunc tropum multiplici ter patere, vt quicquid vrbāter dicatur astysmos fiat. vt sunt illę facetiæ de quibus Iuuen. Et salibus vehemens inter pomaria natis. Vergil. in Buc. Qui bauium non odit, amet tua carmina Meui, cum vter q; sit pessimus vir, atque alter illorum malus poeta. sed quod sequitur magis spectat ad vrbanitatem, scilicet, quod iūgat vulpes more puerorum, qui plostello adiungunt mures. vt dicit Horatius. Et mulgeat hircos, vide non magis possis expectare lac, quā ex galo gallinaceo, vt inquit Plinius. ¶Homœosis interpretatur similitudo, & est quoties minus notum comparatione & similitudine magis noti demonstramus. cuius tres subdit species, quas ordine prosequitur ¶Icon interpretatur imago siue similitudo, & est quoties res eiusdem generis comparantur. vt Verg. j æñ. Os humerosque deo similis, quoniam pulchritudo Aeneæ assimilatur pulchritudini alicuius dei, cum deus & homo (secundum Epicurum) maxime membrorum similitudine teneantur. ¶Parabola interpretatur comparatio, & est quoties res diuersorum generum inter se comparantur. vt Ve. lib. j. æñ. Comparat Laocoontā tauro sacrificando, qui excussit ex ceruice ictum sacerdotis impacta securi in collum. Est q; sensus, quod talis erat Laocoontis mugitus & clamor, qualis taurus. &c. ¶Paradigma paradigmatos interpretatur exemplum, quod solet accommodari dictis & factis, idque vt dicit hortandi aut deterrendi causa. Hortandi, vt Ver. j. æñ. Antenor potuit mediis elapsus Achiuis, quasi dicat, antēor potuit ex mediis hostibus in Italiam venire, & Aeneas, qui Antenore potior atq; melior est, nō poterit? Dehortatis deterrentisq; vt idem Vergilius septimo Aeneidos, At nō sic Phrygius. &c. & est sensus. quod Aeneas si venit in Italiam, vt raperet Lauiniam, quemadmodum Paris Lacedæmoniam, vt raperet Helenam,

Antiphrasis est vnius verbi ironia, vt bellū quod minime bellum est, & lucum, quod minime lucet.

Aenigma est obscura sententia per obscurā sil̄, tudinem rerum. vt mater me genuit eadem mox gignitur ex me, significat enim aquam in niuē conuerti, & ex eadem rursus effluere.

Charientismos est, quo dura dictu gratius proferuntur, vt interrogantibus nobis, nū quis nos quęsierit, respondetur, bona fortuna, exin de intelligitur neminem nos quæsisse.

Paroemia est accommodatum rebus temporibusq; prouerbiū, vt aduersus stimulum calces. & lupus est in fabula.

Sarcasmos est plena odio atq; hostilis derisio, vt en agros, & quam bello Troiane petisti Hesperiam metire iacens.

Astysmos est tropus multiplex numerosq; virtutis, Nam astysmos est quicquid rustica simplicitate caret, & facetatis vrbanitate exponitur. vt qui Bauium non odit, amet tua carmina meui, atq; idem iungat vulpes, & mulgeat hircos.

Homœosis est minus notę rei per similitudinem eius, quæ magis nota est demonstratio. Huius autem tres sunt species. icon. parabola. paradigma.

Icon est personarum per se, vel eorum, quæ personis accidunt, comparatio, vt, os humerosq; deo similis.

Parabola est rerum genere dissimilium comparatio. vt qualis mugitus fugit cum sautius aram taurus. & incertam excussit ceruice bipennem

Paradigma est exempli hortantis, vel deterrentis enarratio. Hortantis, vt Antenor potuit mediis elapsus Achiuis Illyricos penetrare sinus. Deterrentis. vt At non sic Phrygius penetrat Lacedæmona pastor, Ledæamq; Helenā Troianas vexit ad vrbes.

¶DIFFERENTIAE EXCERptæ ex Laurētio Valla ab Antonio Nebrissensi.

¶De litera.A.

ABstinentia est a rebus alienis cohibitio.
Continentia est tantū a propriis voluptatib⁹
Abdico filium,id est,viuens a bonis expello.
Exhæredo filium.i.testamento a bonis prohibeo.
Acus est,qua sarcinatores vestes sarciunt.
Acicula vero,qua mulieres vtuntur ad ornatum.
Abhorreo ab omni humanitate.i.alienus sum.
Exorreo inimicos,id est,illos pertimesco.
Accessus est additio siue appropinquatio.
Accessio est adiectio siue incrementum.
Actio causarum recte dicitur,& non actus.
Actus comœdiarum recte dicitur,& non actio.
Acta,& actus sunt rerum priuatarum & familiariū.
Gesta sunt rerum publicarum & magistratuum.
Actor est causidicus & alicuius rei representator.
Auctor est(vt ita loquar)alicuius rei factor.
Acini sunt grana in vnum racemum cocuntia.
Baccæ vero cū sint parua poma,dispersi⁹ nascūtur
Aceruus est minutarum rerum congeries,vt salis.
Strues est propriè lignorum compositorum.
Strages est cadauerum iacentium multitudo.
Sarcina est vtensilium,quæ ad cultum pertinent.
Accola est,qui iuxta locum habitat,vt accola Ponti.
Incola est qui in loco habitat.vt incola montis.
Inquilinus est,qui in aliena domo vel agro habitat
Accusare est ostendere aliquem peccauisse.
Incusare vero est mores alicuius reprehendere.
Excusare est excusationem accusanti afferre.
Adeo pro in tantum sequenti particula vt
Adeo pro valde non sequenti particula vt,
Aduocatus est,qui alteri adest vtcunq; illi faueat.
Patronus est,qui agit causam maxime accusati.
Cliens vero est,cuius causa a patrono defenditur.
Adorare fit etiam sine verbis cum genuum plicatiōe
Supplicare fit sine genuum plicatione sola voce.
Addicere est in auctione aliquid vendere.
Liceri & licitari est pretium in auctione facere.
Adsum,id est,præsens,vel prope sum.
Adsum tibi i.studeo & patrocinor tibi.
Aduersor tibi,id est,contrarius tibi sum.
Auersor te.i.vultum auerto a te,quem detestor.
Aduerto oculos i.aliquo oculos conuerto.
Auerto oculos.i.alicunde oculos conuerto.
Admoueo manum vulneri i.appono & applico.
Amoueo manum a vulnere.i.remoueo.
Ad votum mihi euenit.i.vt ego optabam.
Ex sententia mihi euenit.i.vt ego intelligebam.
Adulterium est,quod in nuptam committitur.
Stuprum est coitus contra legem violentus. (cui⁹
Aedes in singulari et in plurali est tēplū,et sēp aditur
Aedes in plurali,domum profanam significat.
Aestimare est taxare,quod dicunt appretiare.
Aestimare,etiam considerare.existimare est iudicare:
Aequalis est æquus & cocætaneus.
Aequabilis est æqualis in priori significatione.
Aedilis est,qui ædilitatem administrat.
Aedilicus vero,qui ædilitate perfunctus est.
Affectus siue affectio est in animo,quod mēs nō est
Mēs vero siue ratio in animo est,qđ affectus non est.
Afficio te iniuria.i.facio tibi iniuriam.
Afficio te beneficio i.facio tibi beneficium.
Agitur mecum præclare.i.bona conditione sum.
Agitur mecum male.i.malo statu sum.
Actum est,semper in malam partem accipitur.
Agere gratias,elt verbis gratitudinem ostendere.
Habere graciam,vel gratias est in animo.
Referre graciam,est re ipsa beneficium dissoluere.
Aguntur animalia a sessoribus & instigatoribus,
Ducuntur illa,quę spōte ducem sequuntur.
Trahuntur,quæ per vim & raptando portantur.
Portare est ferre,& suo corpore baiulare.
Vehi est equo,naui,curru,& similibus.
Agere(pter alias significationes)est rerum immanitiū
Facere est rerum in materiam exteriorem exeūtiū
Age aduerbium cum singulari iungitur.
Agite,cum plurali.agedū,cū singulari & plurali.
Ager modo est territorium vrbi circumiectum.
Ager etiam est locus,quem ruri colimus.
Aruum est,quod frumento seritur,ab arando.
Fundus est agri pars,vt vinea,oliuetum,pratum.
Prædium est possessio rustica.siue vrbana.
Campus est planicies terræ ampla & grandis.
Area est planicies angustior in agro vel vrbe.
Aliquantisper & Paulisper ad breue tēpus pertinent.
Tantisper pro in tantum postulat adiūgi dū ꝓdōec
Alter de duobus dicitur,aut de secundo loco.
Alius de pluribus dicitur,& quandoq; ꝓ diuersis.
Albani ex oppido Alba in Latio dicūtur.
Albenses,ex oppido Alba ad Fuscinum lacum.
Alumus est,non qui alit,sed tantum qui alitur.
Alitor vero,qui alit,semper actiue.
Ambitio in animo est eius,qui cupit honores.
Ambitus in actu eius,qui pecuniis honorē inhiuit
Amor ad omnes res pertinet.vt amor vini & vxoris
Charitas ad homines tantum pertinet.
Caritas est penuria,quam in docti caristiam dicūt
Amare est cum affectu,& vehementissime.
Diligere est cum ratione & remissius.
Adamare est amatorie aliquid amare.
Amicus honesta res est.vnde & amicitia dicitur.
Amica,si ad virum referatur,in honesta res est.
Amator,qui modo amatorio amat.
An particula coniunctio est,per quam interrogamus.
Aut cōiunctio ꝺq; est,sed per eā nō interrogamus
Annuum tempus est,quod per anni spatium durat.
Annuum festum est,quod semel in anno contigit.
Antehac legi.i.ante hoc tempus legi.
Posthac legam.i.post hoc tempus legam.
Antiqui dicuntur & senes & veteres.
Senes dicuntur quantum ad ipsorū vitam priuatā.
Veteres dicuntur,qui alia ætate vixerunt.
Appeto cum affectu qualtacumq; illa sunt.
Expeto tantum honesta,vt virtutes.
Apparare ad pompam tantum pertinet.
Præparare vero est aliquid ante parare.
Apparere alicui est illi ministerium exhibere.
Apud me est liber,personam & locum significat.
Penes me est liber,personam & dominium.
Argutus est,qui est acuta quadam solertia.
Argutus est sonorus.Argutus quoque brevis
Armiger est,qui domino arma in prælio ministrat.
Armatus,qui armis ad pugnam instructus est.
Arcere est prohibere.ac vetare.vnde Arx dicitur.
Abigere est a loco fugare,vñ Abactores,& abigei.
Assurgere alicui est in honorem illius surgere.
Surgere est quocūq; modo se erigere.
Assentari est falso laudare,& vtilitatis gratia.
Adulari vero est inseruire,vt honorem mereamur
Blandiri,qđ est tactus,ad animum transfertur.
Asciscere est,remotum aliquid capere.
Consciscere semper fere mortem desiderat.

Desciscere est ab imperio alterius se subtrahere.
Asserere est affirmare,& in libertatem vindicare.
Asseuerare est vim,atq; animi motum addere.
Autem coniunctio postponitur huic negationi non.
Vero postponitur his neq;.tum.sine.iam.enim.at.
Ausculto te dicimus,sicut & audio te.
Auscultо tibi,est obtempero tibi.
Audiens sum te,tantum valet,quantum Audio te.
Audiens sum tibi,non audio tibi,id est,obediens sū
Auis est,quæ parit ouа,pēnisq; prædita est.
Voluchris est.quæcunq; volat,vt apis,culex.

¶De litera. B.

BArba(inquit Seruius)hominum est.
Barbæ vero in numero plurali,quadrupedum.
Mentum vero est ipsa barba,pilorumq; sedes.
Benefactor est,qui cuipiam benefacit.
Beneficiarius,in quem beneficium collocatur.
Bene aliquando capitur pro valde,vt bene doctus.
Male aliquando accipitur pro non.vt male sanus.
Bellum est totum tempus,quo in militia sumus.
Prælium,ipsum tantum armorum certamen.
Pugna etiam citra arma fit solis verbis.
Beatus est,qui omnibus rebus ad vitæ vsū abundat.
Felix,qui omnium bonorum compos est.
Bonum genus est ad vtile,iucundum,& honestum.
Bonitas vero idem est,quod benignitas.
Bractea tenuis est,& sua sponte plicatilis.
Lamina vero crassior,vt ex qua arma fiunt.
Bucca pars illa est,quæ inflatur,vt in cornicine.
Mala est rotundum illud,quod est supra buccam.
Gena oculorum tegmen est,tum malam significat.
Cilium est ambitum genarum.vnde Supercilium.

¶De litera.C.

CEdo tibi.i.cōcedo tibi,id est,nō repugno tibi.
Cædo cæcidi te,id est,percutio,& occido
Catuli sunt ferarum,quæ fere ex raptu viuunt.
pulli vero cicurum,vt asini,& equi,& auis.
Fœtus generalius est,vnde fœtificari & fetura.
Capitale odium est,qđ & capud & vitā alterius petit
Capitale vitium,propter quod pecans punitur.
Capere est sponte,vel non sponte accipere.
Sumere est vltra,& non sponte aliorum capere.
Captare est velle capere,& insidias parare.
Cander,dicit Marcellus,quod ignitum est.
Candet etiam quod candidum,& album est.
Causari est causam rei gestę afferre in accusationem.
Causare nūquā apud idoneos inuenitur pro efficere.
Caupona est taberna,vbi vinum venditur.
Caupona quoq; mulier,quæ vinum vendit.
Calūniari,dicit Martian⁹ est falsa crimina intendere.
Prævaricari:dicit Vulpianus,causas aduersarijs dare
Cervix in singulari est posterior colli pars.
Cervices in plurali pro superbia ponuntur.
Collum omnes partes in solidum complectitur.
Jugulum est anterior colli pars vnde Jugulare.
Celebris passiue ponitur.vt locus & homo celebris.
Frequens actiue & passiue vt vrbs & senatus.
Cælebs est,qui non duxit vxorem legitimam.
Maritus est,qui vxorem per leges accepit.
Certum est,modo accipitur pro manifestum est.
Certum est pro deliberatum est iungitur infinitiuo.
Censor est,qui in administratione censuræ est.
Censorius est,qui perfunctus est censura.
Circunstare pro eo est,quod circundare.
Circunsistere est inuadere,& circunuenire.
Citcitet frequentissime ad numerum refertur.
Refertur quandoq; ad tempus,& ad locum.
Continuo protinus.statim,notum est,quid sint.
Quod si additur negatio,valet pro non ideo.
Cōmeatus in singulari,est licēcia(vt ita dixeri)ad tēs
Cōmeatus in vtroq; numero sunt: alimēta publica &
Commēdo te regi,id est,committo te. (priuata
Commendo te apud Regem,id est,laudo te.
Commentarius est,in quo res nudæ scribuntur.
Libri sunt,in quos autorum opera diuiduntur.
Volumen est minus,quam liber.
Cōciliо amorem dicimus,sed non gratiam.
Animus gratiam,sed non animus amorem.
Reconciliare,& in gratiam redire,idem.
Conciliamus nouos amicos. Recōciliamus veteres.
Comitari est minores maioribus comitatū præstare.
Affectari est,comitatū alicui sistere quocūq; modo
Deducere est aliquem de illius domo comitari.
Reducere est illum vsq;,in domum comitari.
Cœnaculum est pars domus supior ad quoscūq; vsus
Cœnatio est locus inferior ad cœnandum.
Comes est,qui alterius ductum sequitur vt cunq;.
Socius est in negotijs serijs rebus,& laboribus.
Sodalis est in leuioribus,& iocosis,& voluptarijs.
Comes est benign⁹,& q alijs inserit,q festiuus d'r.
Collis est monticulus separatus,siue pars montis.
Jugum est(vt sic dicam)ipsa montis arduitas.
Clivus est eadem arduitas,sed clemens.
Promontorium est mons in mare prominens.
Coxa est pars supra femora,vertebrumq; ipsum.
Femora partem cruris exterioris significant.
Fœmina partem interiorem,molliorem q; tantum.
Copia in singulari est facultas,& ūgitur do & facio.
Copia quoq; est abundantia,vt vini & olei.
Copiæ in numero plurali est exercitus.
Condictio est denuntiatio,siue actio in personam.
Conditio vero fortunam dicit,& ordinem.
Corpus in nobis viuentibus est,vnde corpulentus.
Caro est cadaueris,quæ & pulpa dicitur.
Cōsolor & cōsolatio verbis fit in alicuius calamitate
Solor & solatium,rebus ipsis fit in alterius egestate.
Solamen magis est poeticum quā oratorium.
Corporeum est existens in materia corporea. vt lapis
Corporale est existēs ex materia corporea,vt domꝰ
Complodere est:manus inuicē illisas colliderc.
Explodere est,cum sonitu manibus ejicere.
Suplodere est,pedem terræ incutere.
Cordi est mihi ire aliquo,id.est,placet mihi ire.
In animo est mihi ire aliquo.i.constituo ire.
Compertum est,& exploratum est mihi,id est,scio.
Constitutum,& deliberatum est mihi i.decreui.
Consulo te,id est,consilium peto,vnde consultor.
Consulo tibi,id est,cōsilium do,a quo est consult⁹.
Conuenit mihi.id est,decens & conueniens est mihi.
Conuenit in ternos.i.cōtrouersia non est internos.
Constat æs alienum,id est,factus sum debitor.
Dissolui æs alienum,id est,quod contraxi,solui.
Consternere.ad corpus tantum pertinet.
Consternari ad animum,quum mens turbata est.
Consul est,qui in administratione consularus est.
Consularis,qui iam perfunctus est consulatu.
Crimen modo pro delicto,modo ꝓ criminatione est.
Flagitium proprie est in libidine,q̄ flagris dignū
Crudus e.i,qui egre,difficulterq; concoquit.
Crudus etiam est,qui habet aspectum trucem.
Crudū est etiā vuln⁹,qđ recēs est & sanguinolētū.
Crudum etiam dicitur non coctum,& immaturum.
Crepitus est sonitus violentus ex aeris impulsu.

Crepitus etiam est ventris ventus exclusus.i. peditū
strepitus fit ex corporum & vocū collisione.
Fremitus est strepitus vehementior.
Stridor est acrior,& quasi sibilans collisio.
Confero me ad catonem,non in catonem,id est,eo.
Cōfero beneficia in catonem,nō ad catonem.i.do.
Cūprimū cōiūctio est.vt cū primūveeris,dabolibrū
Quāprimū aduerbiū est,p cito,vt quāprimū dabo.
Cumani dicuntur a cumis oppido campaniæ.
Comenses a como oppido Galliæ cisalpinæ.
Culpa medici perit,qui moriturus non erat.
Defectu medici perit,cui medicus non affuit.
Cū prepositio nūquā iungitur rei notāti instrumentū.
Cū cōiunctio si refertur ad tū, rei minori iungitur.
Tum vero rei maiori.vt cum pecunias.tum vitam
Tum & tum,inter æqualia,vt tū pecunias.tū libros
Coloriæ vestes sunt,quæ natiuo sunt colore.
Versicoloriæ,quæ natiuum colorem mutarunt.

¶De litera.D.

DEbellare est,bello vincere,& bello capere.
Expugnare est pugnando vincere & capere.
Propugnare est pugnando defendere.
Impugnare & oppugnare est pugnando lacessere.
Decus est onorificentia ex rebus præclare gestis.
Decor est pulchritudo ex decētia rerū,& psonarum.
Desipio & despisco est aliquid a sensu deficio.
Resipisco est ad meliorem mentem redeo.
Descendo de monte,id est,de alto ad imum.
descendo in certamen,id est,de tuto in periculosum
Deuenimus in planum,in vallem a loco altiori.
Deuenimus in paupertatem,id est,a maiori fortūa.
Despicio inferiores me,loco & fortuna.
Suscipio superiores,id est,admiror,vel aspicio.
Despicere est circumspicere & prouidere.
Deligere est magis idoneum ad res gerēdas secernere.
Eligere vero est ex multis ad nostram vtilitatem.
Cooptare est,inter collegas & pares eligere.
Declamator est,qui studet apud Rhetorem.
Orator est,qui veras causas in iudicio agit.
Defunctus officio est,qui suo officio est perfunctus.
Defunctus quoq; vita,qui vitam finiuit.
Deturbare est,violenter & deorsum dejcere.
Exturbare est,eodem modo & loco dejcere.
Disturbare est,dissipando,diruendoq; dejcere,
Deprecor supplicium,id est,detestor,& execror.
Deprecor veniā,id est,precibus veniam præcor.
Imprecor est,alicui malum & infortunium precor.
Decuriōes sunt,quenis egtib⁹ ex nobilioribus psunt.
Centuriones,qui centum ex inferioribus præsunt.
Depectus(dicit Vulpianus)qui turpiter pactus.
Pactus est,qui quomodocunq; pepigit.
Decedere est,ex officio abire,vnde dicitur decessor.
Succedere est,in officium ire,vnde dicitur successor.
Decedere vita est,officio vite excedere.
Depositor est,qui depositum alicuius fidei credit.
Depositarius vero,cui depositum creditur.
Discere est,vt aliquid intelligas,quod ignoras.
Ediscere vero est,vt memoria complectaris,
Dediscere est,quod didiceris obliuisci.
Dicere proprium est Oratorū:& eleganter loquentiū
Dictitare est frequenti loco & tempore dicere.
Dictare est alio verba excipienteⁿ(vt scribat)dicere
Docere discipulos,notum est,quid significet.
Dedocere est,quod alter docuit, falsum ostendere.
Dico sententiam in senatu,quasi consiliarius.
Fero sententiam in foro,quasi Prætor,siue iudex.
Dicere leges,est ad eos,qui bello superati sunt,
Ferre leges,est ad suos,vnde Legum latores.
Dies pro certo die generis est masculini.
Dies pro tempore femininum est & caret plurali.
Domus quādo facit domi in genitiuo,locū significat.
Domus cum sacit domus,ædificium & familiam.
Dosteras tabellario,ad aliquem perferendas.
Do literas ad amicum,vt eas legat.
Dono te corona,est præmij & honoris gratia.
Dono tibi coronam,notum est,quid significet.
Do tibi fidem id est,per sancte tibi iuro, & promitto,
Habeo tibi fidem,hoc est credo tibi.
Dudum & iamdudum de breui tempore dicitur.
Nuper pridem,& iam pridem de longiori.
Diu,& iamdiu,est per longum tempus.

¶De litera.E.

EPulæ sunt cibi ministerio hominum comparati.
Epulum,sunt cibi solenniores & cōuiuū publicū.
Edicere est magistratuū regūq; vndictū ptoris
Indicere est denuntiare,vt indico bellum hostibus.
Elogium est restificatio laudis vel infamiæ.
En nō&accusatiuo iūgitur.vt en priam ,en capellas
Apud oratores(exprobrādo)cum nō.vt en homo.
Ecce apud Vergiliū semper de re improuisa dicit.
Et republica,i.pro republica,& vtilitate reipublicæ.
Et regione domus meæ,pro ex opposito domus.
Ex tempore dixit,pro ex improuiso dixit.
Ergo& igitur breuiorib⁹ adhibentur conclusionibus
Quare quapropter.quamobrem maioribus.
Etsi,quamquam in principijs poscunt indicatiuum.
Quamuis.licet,tametsi in alijs locis subiunctiuum.
Euertus,iussus,pmissus in singulari quartę declitionis.
Fuenta,iussa,pmissa,in plurali secūdæ declinatiōis
Excubiæ tam diurnæ quam nocturnæ dicuntur.
Vigiliæ,tātūmodo nocturnæ diuisæ in quatuor.
Exemplum est,quod sequimur,aut vitamus.
Exemplar de quo simile aliquid facimus.
Existit,quod eminet,& exurgit cum motu.
Extat quad eminet,& superstat sine motu.
Exprobare est,immemorem beneficij culpare.
Imputare est,citra reprehensionem id facere.
Esse præsens verbi infiniti est.Fore:Futuri.
Eodē mō diferunt adesse, adfore,,pdelle,profore.

¶De litera.F.

FAcio te certiorem,non facio certum,neq; ago.
Facio rem gratam,rem diuinam,damnū,nō ego.
Facies magis ad corpus pertinet,vt facies longa.
Vultus ad animum refertur.vt vultus tristis.
Factio est diuisio ciuium in diuersa studia.
Seditio cum populo discorde res agitur.
Fama græce,idem est.quod rumor latine.
Sed rumor est tm de re,q̄ recēs est,et sine autore.
Fama vero etiā de ātiqua dr,& de alicui⁹ celebritate
Fatuus est insipiens,tractum a sapore ciborum.
Stolidus:qui proxime ad naturam pecorum accedit
Stultus est,qui improuidēs est,& imprudens.
Facile scribit,peo qđ est,leuiter scribit&nō laborioſe
facile princeps oratorum est,i.nō dubie princeps.
Fero auxilium.do auxilium recte dicitur vtrumq;
Do opem non dicitur,sed fero opem,vnde epitulor.
Festus dies recte dicitur,& non festiuus.Vnde festum
Festiuus homo,id est,iucundus.vnde festiuitas.
Ferus homo,qui animum ferinum obtinet.
Ferox homo,qui animosus est ad certandum.
Fessus est fatigatus,siue animo,siue carpore.
Defessus & defatigatus, q̄ ampli⁹ fatigari non potest.
Ficus,ci vel fic⁹,p fructu et p arbore grus est fœminini

Ficus.ci genere masculino pro morbo accipitur.
Filius:pater.mater.magis ab oratoribus dcūtur.
Gnatus,genitor.genitrix,magis sunt poetarum.
Fingere dr,qui formas ducit ex luto,& dicit̄ plastes.
Effingere,qui ad alterius formam aliquid fingit.
Flere est lachrymas fundere in dolore.
Gemere est præ angustia in sonum erumpere
Plorare est voce flebili dolorem suum aperire.
Plangere est percussione membrorum se affligere.
Eiulare est alta voce flere,quod est mulierum.
Vociferari est nō mō dolore,sed indignationē ostēdere
Lamentari est oratione triti cladē testari. (dere.
Fœlix est,q̄ prosperitatem recipit,vt homo fœlix.
Prosperum est,quod fœlicitatem affert. vt sydus.
Fœlix etiam aliquando ab effectu dicitur.
Fœnero tibi dicitur,sicut mutuo tibi,& promitto tibi
Fœneror abs te,sicut mutuor abs te,et stipulor abs te
Fœnus est prouentus ex ipso solo,quod est naturale.
Fœnus,qđ est vsura,a priori significato defluxit.
Vectigal ex oīi pdio est,vel publicū, vel priuatū
Frux est quicquid ex terræ fructu in cibum vertim⁹.
Seges est ex qua conficitur panis,non demessa.
Seges etiam est terra sementi excipiendæ subacta.
Frondes sunt tantum arborum.
Folia etiam sunt aliarū rerum,vt florum herbarū.
Frui est potiri aliqua re propter seipsam.
Vti vero est alterius rei gratia.i. propter finem.
Fungi est officium,munusque agere.
Potior cum hoc nomine res,gtō plurali iungitur.
Potior alias,cū ablatiuo,& significat obtinere.

¶De litera.G.

GEstus est actio quædā,& corporis pronuntiatio
Gestio est administratio quædam,& actio.
Gēmę sūt lapilli omnes ptiosi ptēr margaritā.
Margarita est,quæ in concha nascitur.
Vnio vero est cum magnitudinem solitā excedit.
Gratus est in aduersis.Iucundus in prosperis
Iucundus,nō est lætus,sed q̄ lætitiā affert (licitate.
Gratulari alicui,est verbo testari se gaudere de illi⁹ fæ
Gratari,idem nisi q̄ magis est poeticū q̄ oratorū.
Gratificari est beneficium minori conferre.
Gratum facere est maioribus inseruire.
Graue est,quod suapte natura est ponderosum.
Grauem etiam virum per translationem dicimus.
Gremium est intrā complexum feminum in fœminis
Sinus est intra pectoris brachiorūq; complexum.
Sin⁹ etiā est vestis fluxus,& litorū curuitas.

¶De litera.H.

HAbeo rationem salutis,id est,habeo respectū.
Cōstat ratio.i.rationē legitimam esse ostendo.
Habeo orationem dicimus,nō facio orationē.
Facio sermonem dicimus,non habeo sermonem.
Hei semper iungitur datiuo.vt Hei mihi qualis erat.
Heu accusatiuo,& nominatiuo nonunquam.
Væ semper datiuo iungitur,vt vę tibi caussidico.
Histrio est,qui personatus fabulas in scœna agit.
Mimus,qui quonis in loco gesticulationes exercet.
Hiare est aliquid sua sponte,vel externa vi aperire.
Hiscere est tantum oris,& quidem humani.
Hortus est,vbi sunt olera,quibus vescimur.
Horti sunt arbores consiti voluptatis gratia
Hospes est,qui in aliena ciuitate est.
Peregrinus est,qui in propria ciuitate non est.
Hic ad primā psonā,vel ad res primæ psone pertinet.
Iste,ad secūdā personā,vel ad res secūdę personæ,
Ille ad tertiam personam,vel ad res tertiæ personæ
Eodem modo differunt aduerbia ab eis tracta.

¶De litera.I.

IAm,notum est quid significet,vt iam venit.
Vsurpatur quoq; pro tunc,vt si seder,iam nō stat.
Interdico tibi aqua & igni,non aquam & ignem.
Interdicitur tibi a me aqua & igni.Et
Interdicitur tibi a me aqua & ignis.
Incumbo studijs,vel in studia,vel ad studia.
Incumbo remis,non in remos,vel ad remos.
Intercedit mihi tecum amor.i.amor est inter nos.
Intercesserunt tribuni,hoc est,se oppositerunt.
Institura sunt boni mores ratione sumpti.
Institutiones sunt præceptiones,quibus docemur.
Indulgentia est mollis,& delicata educatio.
Venia,etiam quandoq; indulgentiam significat.
Infidus est,cui non est fidendum,a fido fidis.
Perfidus est,qui fidem violat,a fides fidei.
Infestus est vehementer iratus,& odium gerens.
Infestus est vehementer molestus & nocens.
In die vitio tātum.i. diei præsentis rationem habeō.
Indies senesco,i.cotidie magis efficior senex.
Inhibemus rem incœptam,vt cela inhibere Latini.
Prohibem⁹ āte rē inceptā,vt hospitio prohibemur
Inuertere est rem aliquam in contrarium vertere.
Peruertere est rem aliquam in malum vertere.
In manu mea est negotium,id est,in potestate mea est
In manibus est liber,id est,in manus meas.
Ingredior forum,id est,intro in forum.
Ingredior.id est,ambulo,vt si stas,ingredere.
Interrogamus,causa aliquid intelligendi.
Percontamur vero gratia argumentandi.
Scisitamur,vt vox indicat,sciendi gratia.
Introduco te,id est,in interioribus claudo.
Intercludo te,id est,iter tuum claudo, & impedio.
Incedere est ambulare cum fastu & pompa.
Ambulare est simpliciter pedibus ingredi.
Impēdere est quasi supra caput in ruinā imminere.
Impendere penultima breui,est quasi dare.
Perpendere est exacte ponderare & examinare.
Appendere est suspendere &ad lancem ponderare
Inter cœnandum venit,id est,dum essem in cœna.
Inter agendum dormio,id est,dum sim in actione
Impono tibi onus,id est,iniungo tibi onus.
Impono tibi.i. dicipio te.vnde Impostores dicti.
Inficiari,& inficias ire.i.negare sic dicitur.vt
Opem ferre,& suppetias ferre,pro auxiliari.
Indolis in pueris est signum futuræ virtutis.
Indoles etiam in malum accipitur,sed raro.
Iocus & iocari proprie ad verba tantum pertinent.
Ludus & ludere ad facta.vt ludere pila.
Iter facere est,quod imperiti dicunt,itinerare.
Viam facere est,vbi via non erat,aperire.
Munire est reficere & repurgare.
Iter habere est iter aliquem esse facturum.

¶De litera.L.

LAbare aliquid,est ruere & repente cadere.
Labi vero est leniter,& sensim descendere.
Lacesso:prouoco.quod est in certamen vocare.
Plerūq; in bonū,nonūquā in malum accipit.
Latebræ hominum proprie dicuntur.
Latibula sunt ferarū,sed quādoq; cōfundūtur.
Legere literas,legere libros notū est quid significet.
Perlegere literas est vsq; ad finem legere.
Eodem modo differunt vigilare,& pervigilare.

Negare & pernegare, Agere & ꝑ agere, & similia

Leges sunt aut principis, aut populi alicuius liberi.
Rogationes dicebantur, quia populus rogabatur.

Leuo & alleuo molestiam, laborem q; extenuo.
Subleuo est auxilium, defensionem q; præsto.

Litera in singulari, est vnum elementum. vt. a. b. c.
Literæ in plurali, est epistola, quæ mittitur.

Libertus est, qui de seruo liber fact⁹ est, semp; habet relationē ad eū, cuius est libertus, vt libert⁹ Cæsaris.
Libertinus idem significat, nisi quod est absolutū.

Libertas, aliquando in bonū, aliq̄n in malū accipitur
Licentia vero est, cum quis libertate abutitur.

Libri sunt, in quibus autorum opera diuiduntur.
Volumina vero sunt minora, quam libri.

Ludicrū substātiue est quodcūq; lusorium opus, vnde Ludicrus .a.ū. non (vt dicit Priscianus) ludicre.

Lucus est syluа cædua Deo vel homini consecrata,
Salt⁹, sylua vbi pecudes hyemare, aut æstiuare solēt
Nemora voluptatis causa cōstāt arbores, siue natura.
Sylua est, vbicunq; sūt arbores cæduæ vel incæduæ

Lues est morbus in hoīes, scuīes in pecora, & agros.
Pestis est pestilentia, q̄ aut cito occidit, aut cito abit

Lubricus locus est, in quo nequeas insistere.
Lubrica est anguilla, quæ nō potest retineri facile.
Lubrica ætas, in qua qui sunt facille labuntur.

Luce & tēbris ꝑ die ac nocte acipim⁹. sed prima luce & primis tenebris est principio diei et principio noctis
Prima die, prima nocte respectu secūdæ dicitur.
Reperitur vero luci, ꝑ luce, vesperi, ꝑ vespere, & ruri, ꝑ rure. Carthaginī pro carthagine. Sed Seruⁱ⁹ vult hæc nomina vrbium propria debere poni in dtō.

¶De litera. M.

MAle de te sentio, existimo, iudico, nō errorē sed tectis, sed ei⁹, de quo sentimus, vitiū designat.
Male audio, est malam famā habeo. i. infamor.

Magni. parui. tāti. quāti. in gtō solū iūgūtur cū illis verbis interest & refert. vt magni interest, parui refert.

Cætera in noīatiuo vl aduerbialiter, vt plurimū inter.

est sex ꝓnoia in ablō mea, tua, sua. nostra, vestra, cuia

Malleol⁹ est ī modū mallei rostra hīs, apt⁹ plantatiōi.
Sarmentum ast aresactum, quod igni reseruatur.
Palmes est cum in vitæ frondes, vuasq; habet.

Marinum est, quod in mari est vt pīscis marinus.

Maritimū est, qđ iuxta mare est. vt vrbs maritima.

Trāsmarinū est, qđ trās mare est. vt bellū trāsmarinū.

Meditari. ꝓter eā significationē, quā habet in prōptu.
Fst etiā ad aliquid se exercere, vt ad palestram.

Memoria teneo, recte dicitur, non memoriter teneo.
Memoriter recito: memoriter ꝓnūtio, nō memoria.
Memoria & memoriter cōplector. repeto. recolo.

Memini, ꝓ recordor, genitiuo & accusatiuo iungitur.
Memini, ꝓ mentionem facio gtō & ablō cum de.

Messis, tū ipsa messio est, tū seges iam matura.
Sementis, est satio, siue (vt ita dicā) seminatio.
Semen est, quod in terram sub actam iacitur.

Seminariū, ē loc⁹, vbi plātæ ad trāsplantādū serūtur.

Mereri, est mercede opari, & in militia exerceri. vnde meritoria taberna, quo sine mercede nō est adit⁹.
& meritorius puer, qui mercede prostat libidini.
Meritoria puella nō dicitur. sed meretrix, quia meret

Mereor de te bene, id est beneficium in te confero.
Mereor de te male. id est mala in te contuli.
Demereor amicos, i. Bñficijs illos obnoxios facio.
Emereor, vnde est emeritus, a labore cessare.

Ministerium in singulari, est ministri opera.
Ministeria in plurali, ꝓ ministris accipiūtur, eodem modo differunt seruitium & seruitia.

Mille in singulari substātiuū ē, vt cicero mille hominū versabatur. & mille nummum expensum.
Millia vero in plurali ab eo quod est mīle
Mille in plurali adiectiuū est. vt mille vir.
Molle opus in laudem. i. pulchre fabrefactum.

Mollis homo in vituperationē d⁹. i. effœminatus.

Moratus ille dicitur, q; bonis mor ibus est præditus.

Morigerat⁹, ē obsequēs, & obediens, averbo morigeror
Morosus, qui est difficilis & peruersis moribus.

Moror te, & maneo te pro expecto te, sed poenae.
Moror te. i. detineo te, magis oratorium est.
Maneo pro eo qđ futurū est, vt quis te mānet exitus

Munimenta, sunt munitiones castrorū, vt vallū, fossa,
Monumenta, sūt sepulchra, statuæ, tituli. literæ.

Murus, est ambitus vrbis, aut etiam castrorum.
Paries, ē ambit⁹ ille domorū, quo tecta fulciuntur.
Mœnia, & muros significāt, et vrbis ædificia.

Mulier ea dicitur, quæ corrupta ē, virgo q̄ integra, patitur tamen vtrūq; aliquando exceptionem.

Munus, teste Paulo dicitur quod dono mittitur.

Mun⁹ præterea est officiū, vt militare mun⁹
Alio modo munus est onus, vnde immunitas.

¶De littera N.

NAtalis & natale substātiue, est dies natalitⁱ⁹ natales ⁹o in plurali, siguinisco ditionē significat.
Ne dicā substātiuo ꝓcedēte, vult post se actiūm Cicero. crudelis castor, ne dicam sceleratū & impiū.
Secus aūt seq̄nte substantiuo. vt si dicamus. crudelis ne dicant sceleratus & impius castor.

Necatus, generalem habet significationem.

Nectus, non dicitur sine certo genere mortis.

Nedū vno mō vtimur, cūvtraq; sententiā vno claudim⁹ verbo, vt funderem pro te sanguinē, nedū pecuniā.
Altero quū sūt vtriq; sententiæ verbū damus, vt funderē pro te sanguinē, nedū pecuniam crederē. sed affirmādo quod est maioris momēti, præponimus, negando vero cōtra, quod est maius, postponimus.

Næ cum diphtongo, pro valde vel certe accipitur.
Ne producte accepta, pro non. Ne correpte, pro an

Nisi, quoties ponitur in principio, indicatiuū postulat.
Alias vero etiam subiunctiuo iungi potest. (eqtat

Nihil ad cęsaris eqtatū. i. nihil ad cōparationē cęsaris
Terē. nihil ad nostrā. i. nihil ad cōparationē hui⁹ nr̄ę.

Non me fallit, non me præterit, nō me fugit, nō me capit. est non ignoro, teste Quintiliano.

Noualis (inquit Paulus) est terra, ꝓpicissa, anno cessāsager restibilis (inquit Varro) quod restituitur.

Nunc aduerbium, tempus instans significat.
Nūc etiā sine tēporis significatiōe vsurpat. Cic. plura euenirēt, si ad qetē integri iremus, nūc vero onusti cibo & vino confusa & perturbata cernimus.

Nutare est male solidale molis ruinam minari.
Titubare, est pedibus non valentibus insistere.
Vacillare est alterno motu inconstantem esse.

Nūtiⁿ ē. q nūtiat, nō qđ nūtiatur. Qđ enim dicit, Seruius, nūtium esse qđ nuntiatur, non est verum.

¶De litera. O.

OVētō & & actō iūgi pōt. vt o me miserū. o te fœlicem. Aliqñ supprimitur, sed in re leuiori: vt hominem indoctum, qui hæc ignoret.

Obseruo. i. custodio, a quo verbo est obseruatio.
Obseruo. i. colo, & vēror, a q̄ verbo est obseruātia.

Obeo legationē. i. exequor mun⁹ & officiū legationis
Sic obeo mortē, exeq̄r officiū mortis. Et obeo nō addendo mortem, sicut oppeto mortem & oppeto. Defunctus vita & defunctus.

Obio tibi et obuius tibi fio. obuiū me tibi fero.
Obuius tibi sunt. obuiā tibi processi, idē significant.

Obsces est, qui traditur imperio alterius, quasi pignus.
Vas est, qui sponsor alterius in capitis periculo,
Fideiussor est, qui spondet in causis leuioribus.

Otiū est vacatio a labore, cuius contrariū est Negotium
Otium quoq; pro studio literario accipitur.

Occupare, est locum tenere, & vi capere, & etiam
Occupare, ante capere, quod dicunt præoccupare.
Odor, notum est quid significet in vtroq; numero.
Odores in plurali numero, sunt odoramenta.

Officium est virtutis actio pro loco & tempore.
Officium est beneficiū & obsequium in amicos.
Officiū quoq; est magistratuū, & aliarum rerum.

Offi. ina est vbi opera fiunt, vnde sunt opifices.
Taberna est, vbi opera venduntur. vnde tabernarij.
Opera (vt dicit Vulpianus) est diurnum officium.
Opus est finis fructusq; operę. vt opus Ouidij.
Opere pretium est fructuosum & ad rem pertinens.

Orare est verbis aliquam rem petere.
Exorare est orando & precibus aliquid impetrare.

Oriundus a Roma. i. cuius Maiores fuerunt Romani.
Ortus Romę. i. qui in vrbe Roma natus est.

Ordo est digestio, & suo cuiusq; rei loco dispositio.

Series est rerū quedam continua progressio.

Orphanus est, qui caret patre, præsidioq; paterno.

Pupillus est, qui caret patre, sed tātisper dū est in ea etate vt cui dari consueuerunt tuteres per leges.
Orbus est, qui aliqua re chara priuatus est, vt filijs.

¶De littera. P.

PArasitus est, qui ventris gra nihil recusat ferre, & omnia loquitur ad voluptatem inuitantis eum.
Scurra est, quirisi ab audientib⁹ captat sine differētia

Pastio est ipsa pascēdi actio, q̄ ad pecudes pertinet.
Pastus homini cōpetit, & potius ad animū pertinet.
Pabulū est cib⁹ pecorū, qui sine semine est, vt palea.
Esca & hoīm est, & qđ captandis piscibus subditur.

Pasci pecudū est, & constituitur cum accusatiuo.
Vesci hominum est, constituitur cum ablatiuo.

Partior, idem est, quod partes facio & distribuo.
partio raro reperitur, sed impertio frequenter.

Pacificatus sum, id est. pacem feci.
Pacatus sum. in pace sum, vel ab armis recessi.
Placatus sum, ab indignatione ad lenitatem redij.

Parem esse, idem est, quod sufficere alicui operi.
Par esse, idem est, quod esse conuenties & decens
paria facere est, qđ alibi omissum est, compensare.

Patres (inquit Paulus) vsq; ad tritauos propriē dici.
Qui super tritauos sunt, Maiores debere appellari.
Minores (dicit Seruius) nuncupari, quoties deficit nomen in Posteris. Sed potius dicendum est esse Maiores, qui nos præcesserunt.
Minores vero qui sequuntur.

Penu continentur, quę ad victum priuatum pertinēt.
Penariū est locus, teste Varrone, vbi penu reponitur
Cōmeatus dicitur, quod ad victum publicū ꝓtinet.

Pecus significat omne animal, quod sub homine ex pabulo terræ pascitur. Significat etiam multitudinem pecudum.

Pergameni, ab opdido Asiæ, quod est Pergamus.
Bergomenses, a Bergamo Galliæ cisalpinę oppido.

Per ip compositione cum nomine positiuo iūgitur.
Quam superlatiuo. vt perdoctus, quam doctissimus.
Perq; vero positiuo. vt perquam docius homo.
Quam pro quantum semper positiuo iungitur.
Per aliquando in malū accipitur. vt pīurus, perfidus.
Aliquando accipitur quasi per medium. vt perspicuus.
Prędē significat, sed cum aliis dictionibus iungitur quam per. vt præclarus, prædulcis, prędiues, non perclarus. perduleis perdiues.

Perinde vult post se actū, vel actę: vt fac perinde, ac si tua res esset, vel actę tua res esset.
Proinde idem est, quod ideo, vel ideoq;.
Sub inde accipitur pro inde, statim, vel identidem.

Petere in bonum & in malum accipitur.
Posco est proprie rem debitam & honestam peto.
Postulo est quodammodo requiro. vt res postulat
Ex postulo est, cum querela amici officium desidero.
Flagito, est vehementer & importune postulo.

Persequor, in bonam partem, & in malā accipitur.
Prosequor ablatiuo iungitur, ut prosequor te oculis.

Peculium est, quicquid labore nostro comparatur.
Peculatus est furtum rerum ad rempublicā ptinentiū
Sacrilegium est furtum rerum sacrarum.

Pellex est, quæ cum eo, cui est vxor, miscetur.
Pallaca est concubina eius, qui non habet vxorē.

Pluit caret suppositō, & construitur cum ablatiuo.
Ningit. tonat, fulminat. & similia vtrunq; respuit.

Plura possunt esse duo, & est nomen comparatiuū.
Cōplura, dno esse nō possunt, & nō est cōparatiuum
Plerisq; modo maximā partē significat, mō nonnulli.

Porro (licet eiusdē significatiōis sit, cuius vero & autē) hæc semp post ponuntur, illud potest etiam preponi.

Pondo (teste Phoca) singulari numero caret dicimus tamen duo tria pondo, non bina, terna pondo.

Potior cum hoc nomine res in plurali gtō iungitur.
Cū vero alijs noibus frequentius ablō copulatur

Potus vini. atque lactis. & similium recte dicitur.
Potio datur ægrotanti, quod græce pharmacū dicitur

Pompa est spectaculum in prosperis rebus & aduersis.
Spectaculi vero est, quod spectatur & ipsa spectatio.
Locus etiā vnde spectamus spectaculum dicitur.

Proteruus. procax. petulās, aliud alio magis increscit tā in factis quā in dictis, significanq; quandam lasciuiam libidinemque, & impudentiam.

Prędens non modo dicitur, quod est huius temporis, sed alterius. vt Horatius, prędens in tempus omittat,
Prędis quoq; d⁹r, qđ subitū est, etnō dilatatū ī tps. vt.
Præsentissimū periculū, & presentaneum remedium.

Prędesse est rei ad ministrādæ prępositum esse ab hoc fit.
Præse, quod a verbi significatione recessit.

Præsidere est ad opem præstandam prędesse, a quo fit.
Præses, sicut a desideo Deses. a, resideo Reses.

Præsidium est prędipuum auxilium.
Subsidium est, quod in auxilium succedit.

Præstare (ꝓter eā significationē, quā prędse fert) significat etiam prohibere, ne alicui fiat incommodum.

Pridie & Postridie gtō seruiunt & actō. vt pridie nonarum decēbrium, & pridie nonas decembres.

Procul apud quosdam autores accusatiuo seruit, vt Curtius procul vrbem, &c.

Primus vocaui te, ad tempus referri debet.
Prior vocauite, ad psonā potius referē, escq; inter duo. sicut primus inter plura, vt ego prior q̄ tu veni domū, & ego primus omnium veni.
Eadē rō est de posterior, posteri⁹, & postremus.

Præmefero, est dicto vel facto qualem opinionem habeam, quasi ipsa fronte confiteri. In eadem significatione

ne sunt, Præ me duco præ me gero.
Prisca sunt, quæ prioribus seculis fuerunt.
Pristina, quæ fuerunt prioribus annis.
Probrum idem est, quod deducus & ignominia.
Opprobrium est aliquando facto, sed frequentius dicto
Pulsare est graui & vehementi ictu cædere.
Verberare est cædere instrumento longo, & exili.
Prævaricatores sunt, qui causam aduersarijs donant.
Tergiuersatores, qui intotum ab excusatione desistunt.

De litera. Q.

QVando & quandoquidē: idē est quod quoniam.
Quatenus idem significabat Quintiliani seculo.
Cicero tamen quatenus pro in quantum vtitur.
Quæstus in plurali pro querela, a queror quereris.
Quæstus etiam in singulari significat lucrū nūmarium, deriuatumq; a verbo quæro quæris.
Quidē vno modo accipitur ad distinguēdum res, quod græci nimium faciunt. vt alius quidem bonus, alius vero non. Altero modo per exceptionem illius, quod affirmes. vt Quintilianus: Torquebis quidem filium, sed fatebitur mater. Tertio modo ponitur completiue non sequente eius aduersatiua.
Quin, modo pro Quinetiam, siue atq; etiam accipitur.
Quin pro nō, desiderat subiunctiuum. vt quin adeas.
Quin pro cur non, semp interrogat per indicatiuum.
Quid substantiuum est. vt quid negotij est tibi.
Quod adiectiuum. vt quod negotium est tibi.
Quisq; cum superlatiuo iungitur. vt optimus quisque.
Cūct⁹ & ois, positiuo: vt cūcti sapientes, oēs docti.
At vero ois cōparatiuo additur. vt oēs doctiores.
Quæ vero superlatiuo carēt. etiā cū quisq; iunguntur.
Quotusquisq; semper interrogatiue ponitur.

De litera. R.

RHegini, ex oppido Calabriæ Rhegio dicuntur.
Rhegienses, ex Rhegio Galliæ cisalpinæ oppido.
Retulit pōpei⁹ ad senatū. i. in consultationē posuit.
Refero tibi bñficiū. i. cōfiteor me accepisse beneficiū
Rixa (vt dicit Vulpianus) potest esse inter duos.
Turba vero, in multitudine & cœto hominū tantū.

De litera. S.

SAluber cibus, saluber aer, est sanitatem conferens.
Sanus homo, & sanū caput, est sanitatem habens.
Satiare ad oēs sensus pertinet, atq; etiā ad animum.
Saturare ad vnum gustum pertinet tantum.
Salio, vnde saltus deducitur, est saltum facere
Salto vnde saltatio fit, est tripudium facere.
Scilicet et videlicet idē significare videtur, qd certe, sed pēr amaritudinem quandam cum derisu mixtam.
Recentiores vtuntur expositiue his particulis.
Sciēs feci, id est, cum faciebam, sciui me facere.
Ignorās feci. i. cum ignorabā. Scienter feci, ignoranter feci. i. cum scientia & ignorātia, nō sciui me ignorare.
Secundum particula, notum est quid significet.
Secundum preterea accipitur pro iuxta, & post.
Secundum etiam pro eo quod est pro. vt secundū me iudicatum est, id est, pro me sententia est lata.
Senecta & senectus vtraq; est senilis ætas.
Iuuentus non modo ætas, sed multitudo iuuenum est
Si, pśinū q̄ in prima parte collocat, sed ī secta cū pcessit si.
Igitur exponendum est, sin pro sed si.
Syncer⁹ (vt dicit Donat⁹) est sine cera. vt mel simplex.
Sed poti⁹ dicēdū est, syncer⁹. i. integer et incorruptus, quasi cū cera & nulla pte fraudatū, hoc est, diminutū.
Sicus (vt dicit Prisciānus) est negligentia. sed potius est, sordes illa & illuuies domus diu nō repurgatę.
Solus & vnus inter omnia adiectiua, q̄ nō sunt superlatiua, gtō plurali iūgūtur vt solus oim. vnus cūctorū.
Stare est non ire in ijs, que sunt sine pedib⁹. vt nauis.
Stant quę recta sunt, quā diu nō cadūt. vt stat turris.
Stāt q̄dā, q̄ nō eunt, cū ire possint. vt equus, homo.
Sedere in omnibus notum est, quomodo sit.
Sidere est pessum ire, deorsumq; descendere.
Sto verbum absolutum est. Sisto actiuum. vt Vergil.
Siste gradum. vtrunq; habet supinum statum.
Stellæ (inquit Macrobius) sunt singulares. vt erraticæ.
Sidera constant multarum compositione. vt Aries.
Astrum est signum ex stellis coactum, quod nos dicimus sydus, q̄ differentia non semper obseruatur.
Super contiguitatem significat. vt sedeo super lapidem.
Supra spatij interpositionē. vt nubes pēdēt supra nos.
Suffragia sunt voces, quæ dantur in electione. Vnde.
Suffragari pro auxiliari plerunq; inuenitur.

De litera. T.

TAntū abest, postschēt vt, aut semel. vt Cic. tantum abest ab officio, vt nihil officio possit magis esse contrarium.
Aut bis, vt idē, tm̄ abest, vt aliquā bonā grām q̄sisse videar, vt multas etiā simultates subeūdas intelligā.
Tāti & quāti, & ab eis cōposita tātidē & quantilibet. quāticūq;. totidē, pluris & minoris iūgūtur his verbis emo, venundo, veneo, mercor, cōparo, æstimo taxo. liceo. addico. distraho. metior. cōduco. loco fœneror. paciscor. pāgo. cōdēno. postulo & similibus verbis.
Tenus semp postponitur, atq; in singulari cū ablō tm̄, in plurali cum gtō. vt Verg. Crurum tenus a mento palearia pendent.
Thebani a Thebis, quæ est vrbs in Bœotia insignis.
Thebeus, a Thebe vrbs antiquissima in Aegypto.
Timeo te, id est, tanq̄ inimicum metuo te,
Timeo tibi, id est, metuo tibi tanq̄ amico.
Traijcio exercitū. i. trās mare, trās mōtes, trāsflumē duco. Traijcio mare, id est, transeo mare.
Triclmiū a trib⁹ thoris, mēsis ve triplicib⁹ appellatū ē.
Aula est grece, quā latini atrium appellant.
Tollo aliquādo pro capio dicitur. vt tolle librum.
Tollo aliq̄n ,p educo accipi solet. vt substuli filium.

De litera. V.

VAlde positiuo et verbo iungitur, sed nō longe, vt valde doctus, valde legit, nō lōge doctus, longe legit, nec valde dicior, valde diciſſimus.
Venio in suspitionem, semper accipitur passiue. vt.
Veni in oblitionē, veni in vituperationem, etiā passiue.
Veni in opinionē actiue & passiue soler accipi.
Vector vnū ex verb alib⁹ in. or. passionem significat, id est, cum qui vehitur, aliquando eum qui vehit.
Venale significat rem venditioni expositam.
vendibile, quod cito & facile vendi potest.
Vēdico (vt sic dicā) est approprio & meum esse dico.
vindico est vlciscor, aliquādo ab iniuria defendo.
Ventitare est frequenter venire ad locum.
Aduentare est proximum esse, vt veniat.
Versicoloria dicuntur, quę natiuum colorē mutant.
Coloria, quæ colorē habent natiuum.
Vicus vrbis est pars, sed vicus paganus muris caret.
Castellum est, quod muris cinctum est vndiq;.
Oppidum est omnis vrbs, ꝓter Romam.

Victꝰ appellatione cōtinetur homini necessaria ad vitā
Penus est omne, quo homines vescuntur.
Vltro citroq;, ad dicta & facta referuntur.
Vsurpare est vti tum dicto, tū facto. i. vsum capere.
Vt, ꝓ vtpote, siue quippe sequēti relatiuo. Quintilianꝰ.
nō dāno, vt q̄ dixerim esse in oibus vtilitatis aliquid.

FINIS.

FABIANVS ARTEM PATRIS ALLOQVITVR.
atq; illa respondet alternatim.

O Soror ars, quoniam nostris succedere tectis,
Non dedignata es, quærere pauca libet.
Quid genitor condat, iam pridē hoc scire laboro:
Nam nil desidia turpius esse putat.
A. Mādat opus chartis semper memorabile, linguas.
Quod canat, vt melius iam sibi fama parat.
Ocyus vt volitet, celeres nunc excutit alas:
Rem tantam vt mundi spargat in omne latus.
F. Grata refers, o si lucis toleraret in auras
Exire, inq; hominum scripta venire manus.
Vt tamen ipsa vales limen digressa paternum?
Nunquid barbaries exagitata fugit?
A. Per loca per varias peragraui nomine gentes:
Sed solum indoctis his mihi tota sonat.
Hi mea sunt, qui acuūt contra præcepta tumultus:
Et misera obtundunt ambitione caput.
Nata mihi, audieris, quod sit contentio nugis:
Arcadicos bipedes bella mouere scies.
Nam cum se indocto studeant iactare popello,
In me rancidulus promitur ore sonus.
Submoueas si de lana certare caprina,
Hi sient Hermæ marmora muta dei.
F. Quid phœbea cohors? A. laudat, miratur, amatq;;
Dictitat & grata voce perenne sophos.
Iudicio quorum Diomedis pagina, phocæ,
Donati nullo est anteferenda modo,
Musa negat nomen, reticentq; volumina cuius;
Iamq; neotericum cætera turba siler.
At quicunq; meas vires effingere tentat
Impar ingenij, rumpere se poterit.
Altius & repetunt, Crates Antonius ille.
Non latiæ linguæ commada tanta parat.
Orbilius cedit, Cato, Iulius, atq; Palæmon
Vni mi palmam victus & vltro dabit.
Denicq; ab his nimium dicor copiosa, breuisque:
Atq; freti medias puppe secare vias.
F. Quid caprimulgus agit? qui cantabatur Iberis
Nuper, cui nomen facta dedere bona.
Quid Māmurra loquax? audax taxare beatæ
Diuitias Romæ, cui sat is alis erat?
Quid rides? calcem quæsitis pone repergę.
A. Rideo, sic lepido nomine vtrumq; notas.
Ambo habitant cæca tenebrosas nocte cauernas,
Quod sua tam citius nænia pulsa perit.
Sola ego, quod teneor, sequitur mea regna dissertus
Et qui pieridum tangere sacra cupit.
Non patitur bubo feralis lampada phœbi,
Noctua sic lucem nec veniente die.
F. Quid facit interea liuor scelicibus obstans
Insidijs? nunquid libera capis iter?
A. Hæc manet, hæc pestis regnat, semperq; vigebit,
Occiduas dum sol natus adiuit aquas.
Nemo tuos mores nesciet iam Zoile, cuius
In bene facta quidem lingua venena vomit.
Nonne sinus laceros post tergum dentibus atris
Cernis, vt ipsa ferarum sed necq; obesse potest.
Tu germane tamen, iuueni dum tempora restant,
Multa rogo discas, vbere multa meo.
Vt si quando suam rabiem me absente reiecter:
Tunc pro me possit dicere quæ docui.
Iamq; vale. hinc abeo nomen dictura parentis,
Δη χλόος ἀυτου ϑσ ουρανον ηλϑε μεγα.
Nam vererem postquam me dudum iussit habere
Cantorem, nittor non reditura lares.

τέλος.

¶EIVSDEM ANTONII NEBRISSENSIS.

De nominibus numeralibus.

NIhil eſt in hac vita morali magis neceſſariũ cognitu,& quod mĩ⁹ à noſtri ſeculi hominib⁹ ſciatur,q̃ ria illa,in quib⁹ ſator rerũ,idẽq; mũdi arbiter oĩa diſpoſuit.Omnia(inquit)in menſura numero & põdere diſpoſuiſti.Omitto nũc põdus & mẽſurã,ſine quibus multæ artes,atq; in primis medicamentaria imo neq; ipſa hoĩm ſocietas,quã ciuitatẽ appellamus,cõſtare poteſt:breui nãq; ĩjs de rebus traditurí ſum⁹ certã rationẽ ætati nr̃æ(q̃tũ ego exiſtimo)incognitã.Venio ad numeros,in quos põdera ipſa & menſuræ referuntur,quotũſquiſq; nouit latine numeros ſuis proprijs vocabulis appellare,poſtea quã à primis illis inſantillibus etiã notis diſceſſerũt:Refert Ariſtoteles in problematis,eſſe quaſdã nationes adeo immanes & barbaras,vt neſciant cõputare vltra numerũ quaternariũ, Quid ſi ego mõſtrauero eos,qui vulgo habẽ tur ſapiẽtes,neſcire quomodo latine dicãt? Tres letras tuyas recebi en vn dia,y cada q̃tro dias recibi dos: q̃ de alos frayles q̃ andã cparejados de dos en dos cada quatro hueuos.Et hoc intra numeros illos notos qd ſi trãſgrediamur denariũ:quid ſi cẽtenariũ:qd ſi milenariũ:qd ſi millionẽ:Sed cũ mihi ſẽp fuerit in aĩo,p virili Hiſpanis meis opẽ ferre in ĩjs potiſſimũ,qb⁹ maiorẽ in modũ op⁹ eſt:libuit hoc in loco diſpo nere in prima ſerie noĩa nũeralia,atq; eregiõe ſcd'o in loco noĩa exnumeralib⁹ diuidua ſiue diſtributiua tertio noĩa ordinalia,q̃rto aduerbia nũeralia:Sequutiq; ſum⁹ in hac parte,tũ vſũ doctiſſimorũ:tũ rõnẽ:tũ etiã ꝓportionẽ.Poſuim⁹ vero nũeros explicites vſq; ad triginta.cæteros vero collegim⁹ indecuplatiões tm̃.ex qb⁹ & ſimplis poſſum⁹ cõponere medios,quẽadmodũ fecim⁹ à vigiti in trigita Prohibuim⁹ aũt vicies bis,&vicies ter,& ſila,qũ certi autores ſequuti in cõmẽtationib⁹ nr̃is,dici poſſe putabamus ꝓterea qd' vicies bis poti⁹ quadragies &vicies ter ſexagies dſignãt,& alia ad hũc modũ. Præterea vltra cẽtũ nõ poſſum⁹ dicere cẽties bis,ſicut dicim⁹ cẽtũ duo,& cẽtẽ bini,& cẽteſim⁹ ſecũa⁹: ꝓterea,quod cẽties bis potius ſignificat ducẽties,& centies ter,trecenties,& ſimiliter deinceps.Itaq; rationẽ ſequuti potius dicen dum eſſe crediderim centies & bis:centies & ter;aut vis ſupra centies,& ter ſupra centies,&c.

¶Aduertendum tamen antiquiores poſt centum millia,potius conſueuiſſe dicerebis centum millia, ter centum millia,quatercentum millia,quam ducenta,trecenta,quadrigenta millia.Et pro eo, qđ nos deci mus,vn cuento,decies centum millia,dos cuentos,vicies centum millia,&deinceps eodem modo.

¶Illud quoq; eſt aĩaduertẽdũ,qđ interrogãti quot paſcit ſeruos,quot poſſidet agri iugera,reſpõdẽdũ eſt per nomina numeralia puta decẽ, centum.Interroganti vero quod dentes habent homines,reſpõdẽdum eſt per nomina diuidua ſiue diſtributiua,puta cranteres binos,caninos quaternos.primores octonos mo lares vicenos.Nam ſi diceres ſimpliciter,q̃ homines habent duos,aut quatuor,aut octo,aut viginti dẽres, non dixiſti quod volebas Interroganti vero per quotus.a.ũ reſpõdendum eſt per nomina ordinalia, vt quotus ſed in eccleſia Cantor ab Epiſcopo:reſpondendum eſt tertius,aut quartus aut quotam partẽ ha bent clerici ex frugibus,reſpondendum eſt decimam,id eſt,vnam aliquam ex decem.

¶Sũt & aliæ denominatiões à noĩb⁹ numeralib⁹,q̃ dicũtur multiplicia,vt dupl⁹.tripl⁹.quadr: pl⁹,quin cupl⁹,ſexcupl⁹.ſeptuplus.octuplus,nonupl⁹.decupl⁹,quatuordecupl⁹,quindecupl⁹,ſexdecuplus,cẽtupl⁹.

¶Cætera vero multiplicia cũ non habeãt ꝓpria nomina,per q̃ poſſint deſignari circunloquimur ea per numeralia & ablatiuum huius nominis tãtus.a.ũ,vt ſi dixeris, qui ſurripuerit ſimplum, luat viginti tãto aut mille tanto,aut mille quingenta tãto.Et eodẽ modo de multiplicibus illis,q̃ ſignificãt plicaturam. vt, duplex,triplex,quadruplex,quincuplex ſexcuplex.ſeptuplex.Octuplex. nonuplex. decuplex .vndecu plex,duodecuplex,tredecuplex,quatuordecuplex.quindecuplex.ſexdecuplex.cẽtuplex.vt Horati⁹,con tra quẽ duplici panno patiẽtia velat. Triplices quoq; & quin cuplices tabellas apud Martiale legimus,& apud Ouidium.Surgit adhos clyplei dominus ſeptemplicis Aiax. vbi non poſſis dicere duplus,triplus, quadruplus.quincuplus.ſextuplus.Nam quod Perſius dixit rem duplica,feci iam triplex.& luue.qui tri plicem vſuram præſtare paratus manifeſtum eſt,ꝓ triplo poſuiſſe.

¶Sunt & alia diuerſarum ſignificationũ nomina à numeralibus cõpoſita & deriuata, quæ vltra certos numeros non procedunt.vt biduo.triduo,ſed non dicimus quinquiduo.ſexiduo.&c.

¶Biennio, triennio quadriennio,quinquennio,ſexẽnnio,ſeptennio,decennio.centennio, ſed non dici mus.octennio nouennio.ducentennio.&c.

¶Nudi⁹ terti⁹.nudi⁹ q̃rt⁹.& Plau.nudi⁹ qnt⁹.nudi⁹ ſext⁹.& Cice.nudi⁹ terti⁹ dcim⁹.cætera exẽpla carẽt

¶Bini⁹.a.ũ.trim⁹.a.ũ.q̃drim⁹.a ũ.& ãnoĩariua ab illis bimat⁹.us.trimat⁹.us q̃drimat⁹,⁹.cætera nõ legũt Et aduerbia bifariã.trifariã q̃drifariã.oĩmifariã.multifariã.plurifariã,ſed nõdicim⁹ qnq̃fariã,ſextifariã &c

¶Sũt & alia noĩa nũeralia nũerorũ triplacatiua,q̃ nõ repiũtur,niſi à certis numeris hæc fere.binio,onis. pro eo qđ eſt bis duo bis,hoc eſt octo.ternio.onis ,ꝓter tria ter,hoc eſt ſeptẽ & viginti.q̃rnio.onis ,ꝓ quater q̃tuor quater,hoc eſt,quatuor & ſexaginta.quinio,onis.,ꝓ quinquies qnq; qnquies ,hoc eſt, cen tum viginti quinq;.&,Eodem modo poſſent ex proportione formari,ſed non legi,niſi hæc ſuperiora,& quod ſuſpicor millionem dictum,quem vulgus Hiſpane appellant millon,hoc eſt, millies mille millies,

¶Sũt quoq; alia noĩa à diuiduis driuata,q̃ ſignificãt illũ nũerũ,ad quẽ pertinẽt habere,vt ſingularius,vel ſingularis,qđ vnũ cõtinet.binari⁹ qđ duo,ternarius,qđ tria,quaternarius,quod quatuor,quinari⁹ qđ

quinq;,ſenarius quod ſex,ſeptẽnarius quod ſeptem.octonarius quod octo.nouenarius quod nouẽ.denarius quod decẽ.Vndenarius quod vndecim,duodenarius quod duodecim.tredenarius quodtredecim,quatordenarius quod quatuordecim.quindenarius quod quindecim vicenarius quod viginti.tricẽarius quod triginta, quadragenari⁹ quod quadraginta.quinquagenarius quod quinquaginta.ſexagenarius quod ſexaginta.ſeptuagenarius quod ſe ptuaginta.octogenarius quod octoginta,nonagenarius quod nonaginta, centenarius quod centum, millenarius quod mille.vt numerus binarius cõtineat duo.ſexagenarius ſenex,qui habet,id eſt vixit annos ſexaginta.

¶Sunt præterea quedam ab ordinalibus denominatã,quę ſignificant ad illum ordinem pertinere, aut eſſe ex illo ordine,vt ſecundanus milles,qui eſt ex ſecunda legione,octumanus ex octaua decumanus ex decima, & decu mana porta in caſtris,& æs decumanum apud Lucilium & decũmanum frumentum,quod ex decimis ſoluitur.

¶Terciana quoque febris,que die tertio contingit,& quartana,quæ quarto. Et ab his rurſus denominatiua,vt tertianarius.quartanarius,& alia eodem modo.

DE NOMINIBVS NVMERALIBVS.

Numeralia.	Diuidua.	Ordinalia.	Aduerbia.
Vnus vna vnum.	Singuli æ.a.	Primus.a.um.	Semel.
Duo duæ duo.	Bini.næ.na.	Secundus.a.um.	Bis.
Tres & tria.	Terni.ne.na.	Tertius.a.um.	Ter.
Quatuor.	Quaterni.ne.na.	Quartus.ta.tum.	Quater.
Quinq;.	Quini.ne.na.	Quintus.ta.tum.	Quinquies.
Sex.	Seni.næ.na.	Sextus.ta tum.	Sexies.
Septem.	Septeni.ne.na.	Septimus.a.um.	Septies.
Octo.	Octoni.ne.na.	Octauus.a.um.	Octies.
Nouem.	Noueni.ne.na.	Nonus nona nonum.	Nouies.
Decem.	Deni ne.na.	Decimus decima decimũ.	Decies.
Vndecim.	Vndeni.næ.Vndena.	Vndecimus.a.um.	Vndecies.
Duodecim.	Duodeni.næ.na.	Duodecimus.a.um	Duodecies.
Tredecim.	Tredeni tredene tredena.	Tredecimus.a.um.	Tredecies.
Quatuordecim.	Quatuordeni.næ.na.	Quartus decimus.a.um.	Quatuordecies.
Quindecim.	Quindeni.ne.na.	Quintus decimus.	Quindecies.
Sedecim.	Sedeni.ne.na.	Sextus decimus.	Sedecies.
Septendecim.	Septendeni.ne.na.	Septimus decimus.	Septindecies.
Decem & octo.	Octoni & deni.	Octauus decimus.	Octies & decies.
Duodeuiginti.	Duodeuiceni.	Duodeuicesimus.	Duodeuicies.
Decem & nouem.	Noueni & deni.	Nonus decimus.	Nouies & decies.
Vndeuiginti.	Vndeuiceni.næ.na.	Vndeuicesimus.	Vndeuicies.
Viginti.	Viceni.ne.na.	Vecesimus.	Vicies.
Viginti vnus,vel	Veceni ſinguli.	Vicesimus primus.	Vicies ſemel.
Vnus & viginti.	Singuli & viceni.	Primus & vicesimus.	Semel & vicies.
Viginti duo.	Vicenibine næ.na.	Vicesimus ſecundus.	Vicies bis non dicitur.
Duo & viginti.	Bini & viceni.	Secundus & vicesimus.	Bis & vicies dicitur.
Viginti tres.	Viceni terni,vel	Vecesimus tertius.	Vicies ter nõ dicitur.
Tres & viginti.	Terni,& viceni.	Tertius & vicesimus.	Ter & vicies dicitur.
Viginti quatuor.	Viceni quaterni vel	Vicesimus quartus.	Vicies quater nõ dicitur.
Quatuor & viginti.	Quaterni & viceni.	Quartus & vicesimus.	Quater & vicies dicitur.
Viginti quinq;.	Viceni quini,vel	Vicesimus quintus.	Vicies quinquies nõ dr.
Quinq; & viginti.	Quini & viceni.	Quintus & vicesimus.	Quinquies & vicies dicit.
Viginti ſex.	Vicent ſeni,vel	Vicesimus ſextus.	Vicies ſexies non dicitur.
Sex & viginti.	Seni & viceni.	Sextus & vicesimus.	Sexies & vicies dicitur.
Viginti ſeptem.	Viceni ſepteni,vel	Vicesimus ſeptimus.	Vicies ſepties nõ dicitur.
Septem & viginti.	Septeni & viceni.	Septimus & vicesimus.	Septies & vicies dicitur.
Viginti octo.	Viceni octoni,vel	Vicesimus octauus.	Vicies & octies nõ dicitur
Octo & viginti.	Octoni & viceni,vel	Octauus & vicesimus.	Octies & vicies dicitur.
Duo de triginta.	Duodetriceni.	Duodetricesimus.	Duodetricies dicitur.
Viginti nouem.	Viceni noueni,vel.	Vicesimus nonus.	Vicies nouies non dicitur.

DE NOMINIBVS NVMERALIBVS.

Numeralia.	Diuidua.	Ordinalia.	Aduerbia.
Nouem & viginti.	Vndetricenī.	Nonus & vicesimus.	Nouies & vicies dicitur
Vndetriginta.	Tricenī,næ,na.	Vndetricesimus.	Vndetricies dicitur.
Triginta. &c. similiter.	Quadrageni.næ.na.	Tricesimus.	Tricies.
Quadraginta.	Quinquageni,næ.na.	Quadragesimus.	Quadragies.
Quinquaginta.	Sexageni,næ.na.	Quinquagesimus.	Quinquagies.
Sexaginta.	Septuageni.næ.na.	Sexagesimus.	Sexagies.
Septuaginta.	Octogeni.næ.na.	Septuagesimus.	Septuagies.
Octoginta.	Nonageni.næ.na.	Octogesimus.	Octogies.
Nonaginta.	Centeni.ng.na.	Nonagesimus.	Nonagies.
Centum.	Centeni singuli.	Centesimus,a.um.	Centies.
Centum vnus.	Singuli supra centenos.	Centesimus primus.	Centies & semel.
Vnus supra centum.	Centeni bini.	Primus supra centesimū.	Semel & centies.
Centum duo.	Bini supra centenos.	Centesimus secundus.	Centies & bis.
Duo supra centum.	Centeni terni.	Secūdus supra cētesimum.	Bes & centies.
Centum tria.	Terni supra centenos.	Centesimus tertius.	Centies & ter.
Tria supra centum. &c.	Ducenteni,vel ducēni.	Tertius supra cētesimum.	Ter & centies.
Ducenti,tæ ta,vel.	Bis centeni.	Ducentesimus,vel	Ducenties,vel
Bis centum.	Trecentēni.vel trecēni.l.	Bis centesimus.	Bis centies.
Trecenti.tę.ta.vel.	Tercentēni.	Trecentesimus,vel	Trecenties,vel
Tercentum.	Quadringēteni,vel. geni.l.	Trecentesimus.	Tercenties.
Quadringenti.tæ.ta vel.	Quatercenteni.	Quadringentesſimus vel	Quadringēties,vel
Quater centum.	Quingenteni ; vel qngeni.	Quatercentesimus.	Quatercenties.
Quingenti.ta.ta.vel	Quinquies centeni.	Quingentesimus,vel	Quingenties,vel
Quinquies centum.	Sexcenteni,vel sexceni.	Quinquies centesimus.	Quinquies centies.
Sexcenti.g.a.vel	Sexies centeni.	Sexcentesimus,vel	Sexcenties,vel
Sexies centum.	Septingenteni,vel.geni.	Sexies centesimus.	Sexcies centies.
Septingenti.tæ,ta.vel.	Septies centeni.	Septingentesimus,vel	Septingenties,vel
Septies centum.	Octingenteni,vel.geni.	Septies centesimus.	Septies centies.
Octingenti tę.ta.vel	Octies centeni.	Octingentesimus,vel	Octingenties,vel
Octies centum.	Nongenteni,vel non geni.	Octies centesimus.	Octies centies.
Nongenti.tę.ta.vel	Nouies centeni.	Nongentesimus,vel	Nongenties,vel
Nouies centum.	Millēni.næ.na.vel	Nouies centesimus.	Nouies centies.
Mille adiectiuum.vel.	Millēni Singuli.	Millesimus.	Millies.
Vnum mille.	Singuli millēni.	Millesimus.	Millies.
Duo mille,vel.	Bini millēni,vel	Bis millesimus.	Bis millies.
Duo millia.	Bis millēni.	Bis millesimus.	Bis millies.
Tria mille,vel.	Ter milleni,vel	Ter millesimus.	Ter millies.
Tria millia.&c.	Terni milleni.	Termillesimus.	Ter millies.
Decem mille,vel	Deni milleni	Decies millesimus.	Decies millies.
Decem millia.	Decies milleni.	Decies millesimus.	Decies millies.
Vigīti mille,vel.	Vicēni milleni.	Vicies millesimus.	Vicies millies.
Viginti millia	Vicies milleni.	Vicies millesimus.	Vicies millies.
Triginta mille,vel	Triceni milleni.	Tricies millesimus.	Tricies millies.
Triginta millia.	Tricies milleni.	Tricies millesimus.	Tricies millies.
Quadraginta mille,vel	Quadrageni milleni.	Quadragies millesimus.	Quadragies millies.
Quadraginta millia.	Quadragies millēni.	Quadragies millesimus.	Quadragies millies.
Quinquaginta mille,vel	Quinquageni milleni.	Quinquagies millesimus.	Quinquagies millies.
Quinquaginta millia.	Quinquagies milleni.	Quinquagies millesimus.	Quinquagies millies.
Sexaginta mille,vel.	Sexageni milleni.	Sexagies millesimus.	Sexagies millies.
Sexaginta millia.	Sexagies milleni.	Sexagies millesimus.	Sexagies millies.
Septuaginta mille,vel	Septuageni milleni.	Septuagies millesimus.	Septuagies millies.
Septuaginta millia.	Septuagies milleni.	Septuagies millesimus.	Septuagies millies.
Octoginta mille,vel	Octogeni milleni.	Octogies millesimus.	Octogies millies.
Octoginta millia.	Octogies milleni.	Octogies millesimus.	Octogies millies.
Nonagintamille,vel	Nonageni milleni.	Nonagies millesimus.	Nonagies millies.
Nonaginta millia.	Nonagies milleni.	Nonagies millesimus	Nonagies millies.
Centū mille,vel millia.	Centeni.l.centies milleni.	Centies millesimus.	Centies millies.

DE PVNCTIS CLAVSVLARVM.

QVemadmodum in sermonis ductu necesse est fieri quasdam silentij distinctiones, tum vt audi-tor intelligat clausularum diuersitatem, tum etiam vtis, qui loquitur, captato spiritu maiori a-crimonia pronuntiet: idem quoq; faciamus oportet in scripto, vt per quædam signa confusionē illam distinguamus. Estq; illud in primis animaduertendum duas tātū esse notas, quibus eruditi omnē contextus ambiguitatem illam distinguunt, dicente Hieronymo in prologo Esaiæ. Sed quod in Demo-sthene, & Tullio solet fieri, vt per cola scribantur & commata. Nam qui, quas appellant periodos, vir-gulas, & parentheses addiderunt, nullos habent autores, cum econtrario sacræ scripturæ libri colo & cō-mate cōtenti sint. Est igitur comma, quod per duo puncta designatur, quoties orationis tractus eo per-uenit, vbi oratio cū verbo aut aliquo vim verbi obtinente finitur, sed tamen aliam quandam orationem sibi adiungi desiderat. vt conuertente domino captiuitatē syon, vel cum cōuerteret dominus captiuita-tem syon. Comma autem dicitur a copto verbo Græco quod est incido, vnde latine potest appellari inci-sio, quoniam suo loco inciditur oratio. Colum, cuius nota punctus est, ponitur vbi clausula finitur, atque quiescit: vt Cum conuerteret dominus captiuitatem syon, facti sumus sicut consolati. Sunt quædam loca in quibus nescias an oratio, quę sequitur, ex superiori dependeat. vt Dixit dominus domino meo, sede a dextris meis: hoc loco cōma vl' colū potuit esse. Colū quoq; ponimus inter singulas partes orōnis, quę per articulum aut dissolutum sine coniunctione annectuntur, vt Grammaticus. Rhetor. Geometres. pis-ctor, Aliptes. Non tamen dissimulauerint oportunam esse notam interrogationis infine clausularū, quas interrogatiue, aut interrogatione admiratiue proferim⁹. vt huc pietatis honos: sic nos in sceptra reponis: Præter mittere vero nullo modo possum, quod video Quintiliano ex actissimo harū rerum iudici placu isse, vt quoties dictio esset ambigua vel significatione, vel declinatione, vel mutatione in aliam partem orationis: ambiguitas illa super imposito apice tolleretur. Esto exēpli gratia óccidit si habet apicem in prima syllaba, significat in eo esse accentum prędominantem, sequentemq; esse breuem, proferturq; ac centu graui, valetque tunc ócccido. i. pereo, quod si super secundam ponatur apex, significat syllabam illā esse longam, in eaque proferri accentum prædominantem, vt occído, valetque pro eo, quod interficio,

DE ORDINE PARTIVM ORATIONIS.

CVM essem cotidiano prope conuitio requisitus, tum ab amicis, tum etiam ab alienoribus, vt ferī berem aliquid de constructione, quam ipsi appellant, ego vero ordinem potius partium oratio-nis dixerim, non potui negotiū recusare, quod tantopere efflagitabatur. Oratio vero a Gramma-cis non ea lege ordinatur qua iuniores putant, vt nominatiuus semper precedat & verbū sequatur. &c. Sed ita ordinanda est, vt (quod est inuolutum) explicetur, ita vtex dispositione partium, sensus lectionis possit percipi, & an ex orationis serie aliqua dictio sit otiosa, & ab oratione soluta. Non tamen fuisse illū ordinem apud antiquos, quem isti nunc desiderant licet videre apud autores, qui plerumque descēdunt ad ordinem lectionis. vt Donatus in Barbarismo cum de Synchesi, Hiperbaton specie differeret, citans illud Vergilij in primo eneidos Tris Notus abreptas in saxa latentia torquet. Saxa vocant Itali medias que in fluctibus aras. Ordo (inquit) est Tris naues abreptas notus torquet in saxa, quę saxa in medijs flu-ctibus latentia, Itali vocant aras. En tibi accusatiuū positum, non modo verbo, sed etiā verbi suppo-sito, & in medijs fluctibus, hoc est ablatiuum cum prepositione prepositum participio, & in hunc mo-dum alia. Sed vt his morem geramus, hunc ordinem sequi poterunt. Igitur posita ante oculos clausula, principio verbum contemplabimur, deinde verbi suppositum, consequenter casus, cum quibus verbum construitur. Ordinamus vero sic. Si fuerit vocatiuus, ab eo faciemus initium. Quod si non fuerit, a nomi-natiuo incipiem⁹. Deinde verbū sequi, cui additū gitur aduerbiū nā aduerbiū, quod verbū determinat, aut participium, aut nomen continuo post illas particulas poni debet, quemadmodum prepositio ante suum casualem, & coniunctio ante illud, quod superioribus adnectit. Quod si duo verba aut plura fuerint in eadem clausula, a principali verbo, hoc est, quod facit orationem quiescere, incipiendū erit. vt liber quē emisti, erat meus. verbum principale est erat. Tunc apponemus datiuum aut accusatiuū, vt commodius erit, tandem casum, qui prepositionibus adiungitur, siue effectiuum ponemus. Adiectiuum quoq; post substantiuum, & relatiuum post antecedentem, & genitiuum, post dictionem, a qua regitur, ordinabi-mus. Præponuntur quoque particulę interrogatiuæ, vt quis, nunquid, & negatiuæ. vt nemo, & vocati-uæ, vt, o heus, & exhortatiuæ & optatiuæ,

RELECTIO DE ACCENTV.

AEL. ANTONII NE

BRISSENSIS GRAMMATICI ET RHETORIS

relectio noua de accentu Latino aut latinitate donato. Quam habuit Salmanticæ. III. Idus Iunias, Anno. M.D.XIII.

ETSI OMNES DISCIPLINAE, QVAE ACTIONE ALIQVA siue contemplatione terminantur, maxima ex parte circa res difficiles, ambiguas, incertasq; versentur tamẽ propensiori quodam modo id quotidie in re literaria experimur. Atq; vt omittamus illa, quæ sunt nobis inspirata diuinitus, quibus nihil certius esse potest, quid est, quòd humana diligentia possit assequi, nisi hallucinãs, & quasi per noctis vmbras aliquid explorans? Iã illa, quæ primũ certitudinis gradum obtinere dicitur matheseos doctrina, tantis hodie tenebris inuoluta est, vt pauca illius vestigia extent. Nã de physicis quota pars rerũ est inuẽta, quas natura in sinu maiestatis suæ reposuit? Excutiam⁹ nũc artes illas, quarũ finis est actio; atq; Ciuilẽ imprimis quæ intra se omnia illa complectitur, quibus humana societas constat accipe, quid de illa philosophorũ maximus dicat, Iusta (inquit) & honesta de quibus ciuilis considerat, tãta varietatẽ & discrepãtiã in se habẽt, vt lege dũtaxat, & cõsuetudine, nõ autem natura cõstare videãtur. Medicina quoq; siue sit illa methodica, siue clinica, siue empirica, nihil incertius excogitari põt, cũ pro loci pro ætatis, pro medicamẽtorũ ratione labet, atq; sub inde nouitatibus vita muletur. Nolo nũc cõmemorare aliarũ artiũ inconstãtiã; venio ad grãmaticẽ, cui ratio dicẽdi coniuncta est: quæ cũ sit ex diuersorum temporum autoribus, aut ex contemporaneis discrepãtibus collecta, nihil pro pemodũm certi ac definiti de ea tradi potest, Quare illud vnicum tantæ ambiguitatis remedium est nobis reliquũ, vt optimi cuiusq; autoritati innitamur. Qui sint autem optimi, aut qui alijs præstantes, aliubi esta nobis copiosius disputatũ. Sed cum sint alia cõplura, quæ longa desuetudine interciderunt illud imprimis est, quod in proferendis verborum syllabis a plerisq; omnibus peccatur; tum in extensionis quantitate, tũ in acumine & grauitate. Nã cũ inter alias syllabæ accidẽtias duæ potissimum sint necessariæ, extẽtionis quantitas, & sublatio, atq; depressio; nemo est hodie, qui syllabas sua temporis duratione proferat, hoc est, breuem vno tempore, longã duobus, etiam si artis præcepta calleat, quæ de hac ratione traduntur. Quid? quod neq; satis compertũ est a grammaticis de quibusdam longæ ne, an breues sint? Nã quis hodie scit, qua tẽporis duratione proferatur inclytus, qua insanus in prima syllaba? Quia si dicis, quod breui, quia per naturã sem per breuiatur, etiam si positione sit longa, quo modo nunc̃ in carmine reperitur breuis, nisi cum vocalis sequitur, vt inanis, ineres? Aut si longa est natura sequẽti cõsonãte, quomodo Cicero de oratore ad Brutũ dicit, quod inclitus breuiat & insanus producit? Verba illius sunt: Inclytus dicimus breui prima, insanus producta, inspiens, inhumanus breui: infœlix longa. Itaq; iam syllabarum quantitas ad nullos alios vsus est necessaria, q̃ ad examinanda carmina & ad accentus rationẽ, ad extensionem, contractionemq; nihil prorsus, cũ indifferẽter lõgis pro breuibus, & brevibus pro longis vtamur. Sed cũ in arte mea de accẽtu latino regulas proponerẽ, cur cũ lõge lateq; paterẽt, in angustias quasdã coarctauit? Aut quid mihi venit in mẽtẽ, vt cũ Quintilianus libro primo institutionũ oratoriarũ latini accentus regulas simpliciter & sine vlla exceptione traderet ego illas in arctũ quẽdam locum augens artis difficultatẽ cõtraxerim? hoc est, nigrum in cãdida vertere, in tenebras splẽdore conspicua. Apud nos, inquit ille, accentus latini ratio breuissima est, Nãq; in omni voce acuta ꝑtra numerũ triũ syllabarũ cõtinetur, siue hæ sint in verbo solæ, siue vltimæ, & in his, aut proxima extremæ, aut a fine tertia. Trium porro, de quibus loquimur, media longa, aut acuta erit, aut flexa, eodem loco breuis vtiq; tertiam acuet. Est autem in omni voce vtiq; acuta, sed nunc̃ plus vna, neq; vnq̃ vltima, ideoq; in dissyllabis prior acuta. Præterea nunc̃ in eadem flexa & acuta, quia eadem flexa ex accuta, vtiq; neutra claudet vocem latinam. Ea vero, quæ sunt syllabæ vnius, erunt acuta, aut flexa, ne sit aliqua vox sine acuta. Quid apertius dici potuit, aut quid simplicius? Atq; vt eandem præceptionem nobis inculcarer, idem sæpe, sed alijs verbis repetit. Est, inquit, in omni voce acuta syllaba, neq; vnq̃ vltima, ideoq; in dissyllabis prior. Et subdit, quod neq; flexa neq; acura claudet vocem latinam, quia (vt dixit) accẽtus acutus in penultima aut in antepenultima, circũflex⁹ in penultima, aut in ꝓxima a fine semp collocari debet. Idem quoque autor libro eiusdẽ operis duodecimo vbi oratorem officio instruit, moribusque informat; accentus (inquit) cum rigore quodam, tum similitudine ipsa minus suaues habemus:

ues habemus qd? vltima syllaba, neque acuta vnquã excitatur nec flexa circunducitur, sed in grauem vel in duas graues cadit semper. Vides quemadmodũ per abnegationem vtrobique interponit decretũ irritãs, cum dicit neque vnquã vltima, & vtiq; neutra claudit vocem latinam, sed in grauem vel in duas graues cadit semper; Quam generalitatem nullis coarctat limitibus, nulla exceptione contrahit, nullis præscribit finibus Quid igitur sibi voluit quod in calce nostrarum introductionum diximus latini regulas tot modis fallere? Ac primo quidem distinctiõe, hoc est, differentiæ causa, Secundo abscisione Tertio attractione. Quarto interrogatione. Nam de synepia, hoc est, consequentia & de idiomate postea disseremus. Ego tibi ô amice (vt ingenue verum fatear) quo tempore rudimenta illa in vulgus ædidi, non putaram tanto consensu omnes Hispanos meos in sententiam meam ituros, Itaque non fueram ausus immutare quicquam ex ijs vocalionibus, quæ illorum auribus iampridem insederant, cum præsertim essent autores, quibus possent errata sua defendere. Nam quis mihi crederet: si iam inde a principio dedissem præceptum, quod in crementis verborum pro ferendum esset Amauerimus amauerîtis. Docuerimus docuerîtis, & similiter cadentia, accentu in penultima circumflexo Atqui iam nemo est, vel mediocriter doctus, qui non ita proferat, tãtum potuit efficere iuncta cum ratione autoritas. Quod spero etiam futurum in ijs vocibus., de quibus in præsẽtiarum disputaturi sumus, fallunt, in quam, regulæ superiores, & primo quidem distinctione, hoc est differentiæ causa, idque quosdam putasse debere fieri, Quintilianus refert, Cæterum iam scio (inquit) eruditos quosdam, & nonnullos etiam gramaticos sic docere, ac loqui, vt propter quædam vocum discrimina verbũ interim acuto sono finiant: vt in illis. quæ circum littora, circum piscosos scopulos. ne si grauem posuerint secundam, circus dici videatur, non circuitus, quod nullo modo posse dici, Quintilianus statim ostendit dicens. Mihi videtur conditionem mutare, quòd in his locis vera ba coniungimus. Nam cum dico circum littora, tanquam vnum dico dissimulata distinctione. itaq; tanquam in vna voce vna est acuta, quod idem accidit in illo, Troiæ qui primus ab oris. Hæc Quintilianus. & subdit, Separata vero hæc a præcepto nostro non recedent, quod perinde est ac si dicat, præpositiones suo casui præpositas cum illo coalescere, communemque accentũ habere, quandoquidem vna vox vtraque partícula censetur, ita tamen vt præpositionis syllabæ omnes grauentur, & accentus accomodetur dictiõi, cui præpositio illa deseruit. Quod si prepositio separetur, quod potest fieri, cũ contra naturam suam postponitur, vt cum Vergilius dixit. Transtraper & remos, & alio in loco. Errabant acti fatis maria omnia circum, aut per se præpositio sine suo casu profertur, vt cũ dico, circũ præpositio iungitur accusatiuo, palam vero ablatiuo, tunc Quintilianus dicit, quod tales voces a præcepto suo non recedent, hoc est, quod sequentur regulas accentus latini perinde, ac si essent per se dictiones, Quod vero Quintilianus ait, distinctionem illam siue differẽtiæ causam in aduerbijs tantum vindicasse quosdam, id sibi non placere ostendit. cum regulas proponens nihil excipit. Sed neque legi quemquam, cuius autoritas admitti debeat, qui hoc scripserit. neque audiui quemquam virum doctorũ; qui huiusmodi loquendi ratione sit vsus. Quod si quis mihi Priscianum obiecerit; qui nonnihil huic præceptioni obstat; vt me aliquando tantis quæstionibus explicem; principio non admittam libellum, qui sub illius nomine incriptus de accentu vulgo circunfertur, idque doctissimorum consensu, atque compluribus argumentis facile cõprobatur, Nam quæ de aduerbijs libro quinto decimo, atque de alijs partibus orationis alijs in locis scripsit; non sunt multi facienda, cum habeam autores optimos, quorum testimonia possim illi opponere. Seruius in illud ex eneidis Vergilianæ libro sexto. Illius ergo venimus. Ergo (inquit) coniunctio fuit, sed per accentus mutationem in aduerbium transit; & est sola particula, quæ habet in fine accentum circunflexum. Quod si sola igitur alias aduerbium loci & temporis non circumflectitur, id quod Priscianus putat. Idem quoque præcipit in compositis ab inde tertiam a fine debere acui, vt déinde, éxinde, próinde, périnde. & a quando. vt aliquando, néquando, siquando. Quam pungendi rationem Aldus Manutius sequitur. De quo quid nos sentiamus, postea dicemus. Idem adhuc Priscianus asserit. ab horsum composita vt déstrorsum, sinístrorsum. déorsum seorsum, & ab hac particula versus, cum postposita componitur, vt Italiám versus Siciliám versus, eandem quoque tertiam a fine acuere; non ob aliam rationem, nisi vt subvno accentu prolata demonstrentur esse composita. Non tamen in eadem perstat sententia. sed affert adhuc aliam causam minus apram, quam sibi magis placere dicit, particulas videlicet illas horsum & versum habere vim quandam inclinandi ad se nomina suprapositа, quemadmodum & illa, q̃, ne, ve, quas vocant inclinatiuas, ex eadẽ ratione, de quibus mox. Eandem compositionis causam esse dicunt; cur illa mutent accentum ex penultima in tertiam a fine déinceps. derépente. deimpróuiso. & a propter composita; vt e a propter quá propter. & a lõge. vt délonge. álonge. & circũ, vt círcumcirca. ídcirco. & complura alia ad hũc modum. vt dímtaxat. exá duersum: quæ omnia & Quintilianus & doctorum vsus excludit. Aiunt præterea differẽtiæ causa accentu acuto in vltima proferenda esse illa profecto. porro immo ine videantur coincidere cum

datiuis quorundam nominum. Cur non & aduerbia illa, quæ ipsa datiui terminatione similia sunt quibusdam nominibus adiectiuis, vt falsó. certó, manifestó. consultó. crebró. auspicató. augurató. seduló. precariò. meritó. raró, modó. citó? Ad quod isti respondent, id non debere fieri nisi in illis tantum vbi autores differentiam facere voluerunt. Sed qui tandem obsecro sunt isti autores? vbi latent? vnde sunt petendi? Nonne commodius multoque simplicius est Quintiliani præceptum, qui nihil tale nos curare præcipit, sed tantum vt accent⁹ latini regulas teneamus? Quod si (vt ille ait) consuetudo vicerit, vetus lex sermonis abolebitur, totumque hoc negotium, quod gramatici ἐν appellamus, nomẽ est inane. Sit apud græcos accentus ratio difficilior, sit apud nos quam breuissima, habeant accentus magis varios, quia plures habent dialectos, hoc est, loquendi genera, sit nobis vnum atque simplex dicẽdi genus, sint illis quantumcunque volent accentus suaues, atque ipsa varietate dulces, dum nobis resinquat grauitatem atque constantiam, qui Musas colimus seueriores. Maneat igitur nobis in hac parte fixũ indubitatumque præceptum, siue fiat compositio ex diuersis particulis, siue inuicem apponãtur, semper obseruandos esse tenores præpositis de latino sermone regulis; hoc est, nunquam in fine acuendam, aut circunflectendam esse syllabam, nisi in ijs quæ sunt syllabæ vnius. Neque dicendum cum imperita multitudine plané. sané. vnà. ponè. fermè. ergò. aliàs, vltima acuta, aut circunflexa, sed ex contrario priori acuta aut circunflexa, sequenti vero deiecta: Quod si penultima per naturam fuerit longa, in eadem accentum debere collocari. Neque cum vulgo proferas prima a cuta ádprime siue ápprime; sed media adpríme siue apprime, quia eadem est longa. Non enímuero siue áruero antepenultima acuta, sed penultima enímuéro, atuéro. Quod si fuerit breuis, in tertiam áfine esse tranferendum, sidictio sit compositа, vt in illis ádmodum, quem ádmodum, propémodum, póstmodum postmodo, quodámmodo, huiúsmodi, istiúsmodi. Si vero in compositione non coalescãt suo quoque accentu erunt proferenda; vt si tribus particulis solutis dico quem ad modũ. Idem quoq; dicendum de illis multómagis, siue múlto mágis, quãtómagis, siue quãto magis, multómin⁹ siue multo mĩ⁹, paulò minus, siue páulo mínus. nihilómagis, siue níhilo mágis, nihilómin⁹ nihilo mín⁹: Alióqui si cõpõatur accentu in penultíma, si vero non componantur, sua quoque particula suum accentum habebit. Ex hac ratione tenus præpositio (cum postponatur, semper contra naturam præpositionis) si componatur, remittit accentum ad syllabam præcedentem, vt hactenus quátenus. Si vero non componitur: suum per se accentum retinebit, vt crurum rénus, capulo ténus, pube ténus. Illa tamenquæ corrupta in compositionem veniunt, siue ita coeunt, vt non possint separari, si penultimam habent breuem, regulam accentus generalem sequuntur, vt alíubi, sícubi, ínibi, idétidem, índidem, interéa loci, óbiter & huiusmodi. Secundo inquam, accentus latini regula fallit in dictionibus abscissis, quia in eadem syllaba retinet accentum, in qua fuerat ante abscissionẽ, quemadmodum in nominibus proprijs secundæ declinationis in, ius syllabas desinentibus, quæ, us, mutata in, e. apud antiquissimos formabant vocandi casum, ut hic Vergilius ô Vergilie, hic Ouidius ô Ouidie, hic Mercurius ô Mercurie antepenultima acura, propterea quod penultima breuis est, Deinde, us finali abscissa sequens, atque proinde sæculum eruditius protulit ô Vergili, ô Ouidi Mercúri, accentu acuto in eadem syllaba, hoc est in penultima, quamquam sit breuis, quod est contra latini sermonis regulam. Quis hoc dicit? priscianus, opinor, in secuudo de octo partibus orationis volumine; cum de vocatiuo singulari declinationis secundæ agit. Atqui, P. Nigidius Figulus apud Gellium in libro noctium atticarum duodecimo aliter sentit, reijceindum esse videlicet, in tertiam á fine, quoniam penultima sit breuis. Nigidij verba referente Gellio ex grammaticorum commentariorum libro quarto & vicesimo sunt huiusmodi, vocatio (inquit) quí poterit seruari, si non scimus in nominibus vt Valeri vtrum interrogandi an vocandi sint casus? Nam interrogandi secunda syllaba superiori tono est, quam prima, deinde nouissima deijcitur. At in casu vocandi superiori tono est prima dende gradatim deijcitur. Sic quidem Nigidius, præcipit. Sed quis nunc (inquit) valerium appellans in casu vocandi secũdũ præceptũ Nigidij (acuerit primã, nõ multũ aberit, quin rideatur. Hæc Gelius, Vocationẽ appellat nigidius, quẽ nos accẽtũ. Casũ interrogãdi, quẽ nos genitiuũ, quia per illum interrogamus, cuius est alia res. Casũ vocãdi quẽ nos vocatiuũ. Sed cur in vocatiuo nigidius acuit tertiã á fine, & in grõ penultimã? illa nimirũ ratio est, qđ vocatiuus, i. simplici, genitiuus, ñ, duplic. scribitur, q̃prolatæ coalescũt in synæresim, retinẽt tamẽ propemodũ vim suam. Sed dic mihi rogo te, viri magis credẽdũ esse cẽses Prisciano, homini nouitio; atque omniũ reprehẽsiõi obnoxio; an Nigidio omniũ iuditio viro eruditissimo? Nemo est hodie vel mediocriter in re literaria doct⁹ qui nõ in Prisciano aliquid desideret, aliquid detrahat, aliquid scriptũ negligẽti⁹ existimet. Idque iam vulgo persuasum est vt illius autoritas nõ admittatur nisi in ijs tantũ quæ aliorũ testimonio comprobantur, aut quæ aliorũ sententiæ duntaxat nõ aduersentur. At de Nigidio Figulo audi quid Gel. in libro vnde vicesimi calce scribat, Aetas (inquit) Marci Ciceron. & C. Cæsaris præstãtes facundia viros paucos habuit, doctrinarũ autẽ multiformiũ variarũq; artiũ, quibus humanitas erudita est, culmina habuit Marcũ Varro, & Publiũ Nigidium &q̃

sequuntur. sed obiecieet mihi quispiam rursus, cur igitur contra Nigidium præceptionem dedisti, quod absciſſione accentus latini regula fallit? Nimirum, quia illud vulgo proponebatur, sed quid ego de ea re sentirem, in commentationibus, inquibus cum eruditioribus loquor, manifeste ostendi. Quãqnã Publius Nigidius (inquã) vir sui seculi, præter vnum Ciceronem omnium eruditissimus, putauerit in casu vocandi huius nominis Valerius primam accentu acuto esse proferendam. Quod, & si Geli⁹ scribit non defuisse qui errideret, ego tantum Nigidio tribuo, vt cum eo libentius velim errare, quã cũ omnibus neotericis literatoribus, verum dicere. Scribit præterea Prisciãus libro quinto, q̃ nomina in as, desinentia (si sunt latina & patria) debent in finem circunflecti. vt arpinás, suffenás, capenás; afferq̃ ei⁹ rei causã, quia p̃ syncopã, pferuntur, ãtiquissimi enim hic & hæc arpinatis & harp. proferebant. Idẽ quoque de pronominibus illis nostrás & vestrás vult intelligi. Quintilianus certe nihil tale præcipit, neq̃ (quod ego legerim) quisquã hoc scripsit, cuius modo autoritas sit recipiẽda. Nam quod Probus grammaticus in illud Verg. ex tertio æñ. humo fumat neptunia troia. scribit exponendum esse fumat pro fumauit, atque idcirco fumat vltimam debere circumflectere. merito á Seruio in eodem loco explodit⁹, neque vllo modo est admittendũ. Sed neque illa, quæ sunt á dico dicis, duco ducis, & facio facis composita, quę absciunt. e. literam finalem in secũda persona singularis præsentis imperatiuimodi, alio modo sunt proferenda, quã secundum regulas accẽtus latini. Sicut neque aduerbia illa isthuc, illuc, isthic, illic, & similia Neq; obstat, q̃ sunt abscissa ab eo, quod est isthuce, illuce, tã dõnec, siue ex eo quod est abscissum ab eo, quod donicum, siue ex regula de accentu latino tradita primã circunflectit. Tertio inquam accentus latini regula fallit attractione, siue inclinatione ex natura (vt aiunt) quarundam particularũ, quas dicunt habere vim attrahendi, siue inclinandi ad se vltimam syllabam dictionis p̃cedẽtis. Græci tamen aliter dicunt appellari apud se quasdam particulas incliticas, hoc est, inclinatiuas, nõ quod ad se inclinent vltimas dictionum p̃cedentiũ syllabas, sed q̃ ad illas suos accẽtus remittant. Sed siue hoc, siue illud sit, quod ad rationem prolationis attiner, nihil refert. Sed habeãt Græci huiusmodi particulas inclinatiuas, quibus est consuetum acuere vltimas dictionum syllabas, idque apud illos habere nescio quam suauitatem Quintilianus dicebat. Latini sermonis cõsuetudo huiusmodi accentus quasi peregrinos penitus reformidat. Quis igitur præceptũ illud primus induxit? aut vnde factum est, quod tam pertinaciter in doctorum animis insederit, vt nihil sit quod maiori contentione defendãt? Quibus astipulantur non infimæ conditionis homines, sed maximi in re literaria viri. Atque inprimis Aldus Manutius, qui nũquã aliter pũgit libros, quos per totũ orbẽ terræ dispergit. sed quid si Quintilianus nihil tale præcipit? Quid si nemo est hodie: qui virum doctum ita loquentem audierit neq; (vt opinor) Aldus ipse sicvnquã est loquutus. Igitur Ald⁹, qspiã dicet, aliud facit aliud p̃cipit. Sic est profecto, plenaque huiusmodi erroribus est vita. Sed in hoc peculiare quiddam accidit vt contra falsum Præceptum recte homines loquantur eruditi, alijs in rebus ediuerso bene præcipiãt, & agant male. Sed esto, syllaba inclinatiuæ particulæ incumbẽs acuenda sit, id q̃ est in nostris præceptionibus traditum, num ita debet acui, vt isti faciũt? hoc est excitato ac vehementi quodam sono? Cur igitur dedisti nobis præceptũ quod erat dediscendum? Nimirum, quia illic cum vulgo, hoc est cũ pueris rudibus, cũ præceptoribus parum eruditis, cũ sacrificulis & ædituis res agebatur. Quod genus hominum nihil probat; nisi quod didicit, atque plerumque nouitatibus offenditur. Quos cum recta non possemus adoriri, dolis fuerunt circuuueniendi. Diximus namque huiusmodi syllabas non incitato illo accentu esse proferendas, quem latinus sermo recusat, sed clæmentiori, & qualis est fere, quẽ ipsi moderatum appellabant. Idque testati sumus in commentationibus nostris, in quibus non tã discipulos, quam præceptores artis literariæ instituimus, Sed de his hactenus; nunc ad relíqua pergamus,

¶ Diximus accentus latini regulam quarto deficere interrogatione, quoniam vltimas clausularũ syllabas interrogando suspẽdimus. Quod nimiũ ecclesiastici faciũt: cũ psalmos, prophetias, epistolas, euangelia, & doctorum expositiones populo audiente pronuntiãt, vel potius subobscure cantant; atque vno propẽ ductu syllabas omnes efferunt, nisi quatenus distinctionis gratia quasdam sesquitono, quasdam diapẽte, hoc est tribus tonis cũ dimidio: submittunt. At cum est interrogandum, quartam áfine deijciunt semitono, tertiam sesquitono, deinde penultimam tono, atque vltimã rursus attollũt sesquitono, vt sit vltima syllaba par quintæ p̃cedẽti. Quam monotomiã, id est eiusdẽ toni, similitudinẽ fugiendã esse in pnuntiatione Quintilianus p̃cipit. Neque enim omnia submisso, neque omnia elato neque omnia medio quodam sono; atque sub vno denique aspectu sunt proferenda, sed faciendi sunt quidam dictionum syllabarumq; flexus, prout verborum, aut sententiarum; aut ad sequentia transitus ratio exegerit. Aliter namque cæsum claudimus recitando Iuuenalis illud

Semper ego auditor tantum. nunq̃ ne reponam
Vexatus toties rauci theseide Codri?

Aliter illud eiusdem.

Nonne libet medio ceras implere capacès Quadriuio.

¶ Illic namque acuimus finẽ, at hic grauamus. Itaq; nulla de ijs certa regula tradi magis potest, q̃ de interiectionibus, quas omnes scribunt p̃ mẽtis nostræ affectu, aut pro arbitrio esse pferẽdas, audiui

ego nuper Barnardum Gentilem Siculum ordinis prædicatorum fratrem, qui carmina sua quædam mihi recitans accentu acuto omnes clausulas non sine decore ac venustate finiebat. Deficiunt præterea latini accentus regulæ idiomate, hoc est, cum dictiones peregrinæ sermoni latino miscentur, de q̃ in calce introductionum latinarum diximus.

Hebreę voces plerumque in fine acuuntur,
Non tamen & semper, quia sæpe in fine grauantur.
Id quod Alexander (deceptus forte) putauit,
Si casus græcos vsurpet sermo latinus,
Accentu græco talis vox est referenda.
Græca sit at si vox, sed declinata latine,
Accentus noster casus moderabitur illos.

¶ Nam (quemadmodum in tertia repetitione diximus, de accentu latinarũ dictionũ) multa á multis, p dita sunt, at de Hebraicis & græcis cũ in sermonẽ latinũ nõ mutata literatura tranferuntur, quo esset accẽtu proferendæ, neminẽ adhuc certi quicquã prodidisse. Quo in loco, & si nõnihil de accẽtu græco attingimus, atque illa eadẽ ex parte coniecimus in quoddam opus, quod cũ eisdẽ introductionibus vulgo circunfertur) non tñ pigebit me nunc ea ipsa repetens iterũ iterũque monere. Neq; enim fortasse ad rẽ tã insuetã; atq; inde á pleriscq; ignoratã vna via peruenire potest. Sed ãteaq; ad græcarũ dictionum accẽtus veniamus; redẽdum hoc in loco est, quod de synopia sumus pollicti, nos esse dictu ros, quod cum dictio hebraica siue græca finitur in syllaba acuta, sequiturque ante cæsum siue clausu lam alią verborũ series, dissimulatur accẽtus ille acutus, & pillo ponitur grauis: vtq̃d in genealogia saluatoris nostri legimus apud Matthæũ. Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraám. A braám autẽ genuit Isaac, in priori loco abraám accẽtu acuto in ffine profertur, quia cæsũ finitur. In se quẽti grauis põitur pro accuto, quia sequitur gẽuit Isaac, idẽ est dicẽdũ de clausulis sequẽtibus. Igitur hebraicis vocibus in aliud tẽp⁹ relectis, de græcarũ dictionũ accẽtu, q̃ sermoni latino intermisceri cõ sueuerũt, pauca imprælẽtiarum perstringemus. Hæ omnes cũ apud illos in quinque declinatiões distri buantur á nobis, iij. dum taxat priores reducuntur. Nam per quartam & quintam nullum est græ cũ nomẽ quod inflectatur, sed neque latinũ, quod quidem sit proprium. Nomina quoque in quib⁹ de clinatio græca cũ suo accentu ab autoribus vsurpatur maiori ex parte propria sunt virorũ, aut fœmi narum, siue locorũ. Quæ quoniã in alterã linguam nõ debent tra nsferri) non sine causa interpres cũ sua literatura plerumq; reliquerunt. Id q̃ est á septuaginta obseruatũ, qui ex hebræo in græcũ sermo nẽ trãsferẽtes raro ex propriis nominib⁹ quicq; immutarunt. Posteriores audatius ex Adã adám, ex Abraam abraámus. ex Iacob Iacóbus; ex Ioseph iosephus. atq; ad hunc modũ alia cõplura interpretã tes. Pari quoq; modo latini ex greco nomina, ppria vertẽtes cum sua literatura plerunque reliq̃runt nõ nunquã illis declinationẽ suam cum reliquis accidentibus acõmodarunt. Hinc Quintilianus de grã matica disserẽs. Recẽtiores (inquit) instituerunt græcis nominibus græcas potius declinatiões dare q̃d tñ ipsum nõ sẽper fieri potest & subdit. Mihi autẽ placet latinam rationẽ sequi, quouscq; patitur decor Neque enim Calipsonẽ dixerim, vt Iunonẽ, qnãq; sequutus antiquos Cæsar vtitur hac ratiõe declinã di Sed autoritatẽ (inquit) cõsuetudo superauit. Phocas ẽterea vbi de græca declinatiõe; errãt (inquit) q didónis aut mãtónis dicũt genitiuũ, & vocum asperitas, & veterum autoritas eiusmodi declinationẽ repudiauit. Quod si græcorum nominũ græcã declinationẽ admittimus, & accẽtus quoque græcos cum illis recipiamus, necesse est. id q̃d omnes ad vnum tam antiqui q̃ recentiores grammatici cõficent tur. Nominum itaque gręcorum, aut eorum quæ per græcam declinationẽ inflexa latino sermoni mis cẽtur, nominatiui terminationes partim sunt mere græce, partim mere latinæ, partim græcis atq; lati nis cõmunes. Mere græcas voco illas, quæ nõ admittũt casus latinos, mere latinas, quæ nõ admittunt casus græcos, cõmunes, quæ sub eadem græca terminatiõe possunt græce simul & latine declinari. Potest tamẽ fieri, vt in quibusdam magis sintin vsu casus græci, quam latini, atq; é diuersoin quibus dam magis latini quam greci. Mere gæcę terminationes sunt illæ, quas grãmatici declinatiõi latine nõ interposuerunt. Hæ sunt in a lõgã, q̃ ad primã declinationẽ referuntur. vt neméa, as. In, e. lõgã, quæ ad eandẽ primã, vt heléne, es. In, o, lõgam, quæ ad tertiã, vt saphó saphóna, & per synæresin saphûs. In os, & in, on, breuis, q̃ ad secũdã. Vt ílios vel ílió ílium. Mere latinæ sunt, quæ græcos casus nõ admittunt quẽadmodũ oẽs, q̃ ex terminatiõe græca in latinã literis inmutatis sunt translatæ, vt ab heléne, es. hé lẽa. æ. ab atrides. u, atrída. æ, Cõmunes sunt aliæ omnes, q̃ sub eadẽ termanatiõe græce & latine possũt declinari, nisi q̃ (vt paulo antediximus) latini alijs casibus magis quam alijs vtũtur, puta in tertia decli natione accusatiuis vtriusque numeri potius quam genitiuis. & gẽitiuis quã dati. In secunda quoq; ac cusatiuo & vocatiuo frequẽtius q̃ genitiuo, & genitiuo q̃ datiuo. Ablatiuus tamẽ, quo græci carent, semper erit latinus, ac proinde accẽtu ac declinatiõe latina moderandus, pśertim si cum latina termina tione coinciderit. Nam in¦ mere græca declinatione ablatiuus datiuo potius assimilabitur. Sed antea q̃ de singulis dicam, explodẽda mihi est hoc in loco Aldi Manutij ratio, quæ ex Quintil. pcepto vtí

tur in accẽtibus per apices designandis. Nam interminatiõibus illis, q̃ sunt græcis atq; latinis cõmunes ego nõ video, cur græcos potius quam latinos sequatur. Nisi forasse, quia magis fauet græcæ, quam latinæ lectiõi siue, vt nos homines latinos cõtẽnat, græcis se vocib⁹ iactat. Quod si iam terminatiões illæ sunt latinitate dõatæ, atq; omniũ cõsensu inter latinas recepte numerãtur, quæ tandẽ cacozelia est alienis q̃ patrijs vti male? Igitur quẽadmodum ego illi facile assentior in mere gręca declinatiõe, ita in cõmuni penitus dissentio. Itaque ob hanc causam inter accentus græci regulas præposita est á nobis vigesima his verbis: Nominatiuus atq; proinde vocatiuus singularis terminationẽ habens cõmunem græcis & latinis, tametsi accentu græco & latino proferri potest, mixtus tamen sermoni latino secũdũ regulas accentus lani proferẽdus est. In sermone vero græco accẽtus græci regulas sequatur, oportet. Esto exempli causa hoc nomen átreus, quod tam á græcis q̃ á latinis per eus diphtõgõ profertur; q̃ terminationẽ latini suã fecere, atq; accentu acuto in prima protulerunt. Atqui Aldus mauult accẽtu a cuto in vltima notare, quẽadmodum & omnia alia nomina similiter cadentia, puta pẽthéus, theséus, p metheus. Alia regula est. quod nomina masculina, aut fœminina, aut duorum cõmunia quintę declina tionis, quæ ad tertiam nostrã referuntur, mittuntque nominatiuum & vocatiuum plurales in. es, com munẽ græcis atque latinis, terminationem genitiui singularis vtriusque linguę rationem sequuntur, ille la modo differentia est, quod græci breuiant, latini vero producunt terminationẽ illam, vt quoniam apud gręcos nomina terminata in. as, recipientia. d, in genitiuo acuunt vltimã, penultima quoque gẽi tiui acuitur, atq; ex consequẽti aliorũ casuum ex regula inferius tradẽda. Esto exempli causa arcás ar cádos, arcádi, arcáda. ó arcás. In plurali quoque arcádes. Apud latinos tamẽ quia huiusmodi nomina in obliquis breuiãt penultimam, accẽtus transfertur in tertiam á fine vt árcas. árcadis. árcadi, árcadẽ ó árcas; Plurali nõ & vocatiuo árcades, Cũ itaque Vergilius in buc. dicit ambo florentes ætatibus, arcá des ambo. atque ibidẽ, arcádes inuidia rũpantur, vt illia codro. quia vtrobique. es. breuiatur cõstat declinationẽ esse græcã, & consequenter penultimam debere acui, tametsi penultima sit breuis. Accu satiui tamen pluralis inter græcos & latinos manifesta est differentia ex terminatione, quod illi in. as breuẽ, nos vero in. es, longã terminamus, quare illi arcádas penultima acuta, nos árcades antepenulti ma, pferemus, atque pari modo de reliquis huiusmodi. Nunc ad singulas quinq; declinationũ græca rũ & triũ latinarum terminationes accedamus. Sed, quid sibi velit Quintil. cũ de accentu scribens, ait se iuene doctissimos quosdã senes proferre solitos átreus, & nomina huiusmodi prima acuta, vt necessa rio secũda esset grauis, mihi non liquet. Nam si terminationẽ illam in. eus, diphtongon ex sermõe græ co in latinam declinationem admittit, recte proferebãt senes illi, si non admittit, perperam. Atqui oẽs grammatici illã admittunt, atque inter secundæ declinationis terminationes connumerãt. Sed ãtea q̃ ad singula descendã, repetendæ sunt adhuc ex eodem loco regulæ duæ. Prima; q̃ vltima dictionis syl laba existente longa non potest accẽtus in tertia á fine collocari, sed in penultima, aut in vltima. Altera quod in eadẽ syllaba collocatur accẽtus in obliquis, in qua fuerat in recto. Quæ regula trib⁹ in locis de ficit, primo si in recto accẽtus sit in antepenultima, in obliquis vero vltima sit longa. tũc enim ex regu la superiori trãsfertur accẽtus in penultimã, vt apóstolos. apostólu, apostólo, apóstolõ. ó apostole vel a póstólos. In nominatiuo, acctõ, & vocatiuo antepenultima acuitur; in grõ & datiuo; quia alter diph thongo, alter o mega terminatur, in penultimã trãsfertur. Deficit quoq; hæc regula in nominibus q̃ ad tertiã nostrã declinationẽ referũtur, quæ, ppterea q̃ crescũt vna syllaba in obliquis, si accẽt⁹ in re cto est in antepen, necesse est in obliquis in sequẽtem tranferatur, quoniã accentus in quarta á fine col locari non potest, vt ánigma, habet in prima accentũ en/igmatos in secunda. Tertio deficit hæc regu la in dictionibns monosyllabis, quæ ad tertiam declinationẽ nostrã referuntur, qnorũ genitiu⁹ in. os acuitur, transferturque accentus á prima in vltimã. vt pán panós, crés cretós, accusatiuus qui frequen ter vsurpatur, nominatiui accentum sequitur, vt pána créta. ¶ Primæ igitur latinæ declinationis vna dum taxat est terminatio in. a: breui, recipit tamen & quatuor græcas in a, longã, in. a. breui in. as, & in es, longas, quibus oẽs suos commũicat, recipit (in quã) ex prima declinat, græca duas in. as, & in. es, vt ae neas. Anchises. Quarũ genitiuus exit in. æ, diphtongon, cui similis est datiuus. Accusatiuus in. am, voca tiuus in, a, breuẽ. Ablatiuus in. a longam. Sunt qui hos casus non a græca terminatione in. as, aut in. es, sed á terminatione latina in. a. breui deducant. & illud quod Horatius in secundo sermo. scribit. Ne quis humasse velit Aiacem atrida vetas cur, & illud Ouidij ex quinto metamorpho. Te tamen o parui rector Polidecta Seriphi. Illud prærerea Senecæ in Agamenone, Aggrediar & te oresta furabor li bens. Illud quoque Martialis. Teréos aut cœnam crude thyesta tuam, non ab eo quod est atrides, po lydectes, orestes, thyestes, sed ab eo potius quod atrida, polydecta, oresta, thyesta esse deducta. Sed cur magis has duas latini non recipiunt, quam alias, de quibus paulo post dicturi sumus, non video. Sed quod ad rem attinet; plerique latinorum falluntur, cum audiunt græcos putantes quod illorum ver ba ita sunt enumtianda, quemadmodum ab illis proferuntur. Nam cum apud eos vltima existente lõ ga accentus non possit in tertia á fine collocari, sed aut in eadem vltima, aut penultima, siue illa sit bre uis, siue illa sit longa, cumque nomina in. as, & in es. desinentia producantur in declinatione, necesse est vt penultima, etiam si breuis sit; acuatur, Quare illi ex sua regula dicũt andréas, pythagóras, priamides

panchoídes. Nos vero quia penultima eſt breuis; tranſlato accentu in tertiam à fine dicimus, ándreas Pythágoras; priámides panthóides. Itaque apud Horatium in ſecundo ſermo. quia ex declinatione græca legimus pythagoran per. n, in fine, penultimam accentu acuto proferemus. Qualia (inquit) vincunt pythagóran .anitiq; reum, doctumque platóna. Apud Vergilium quoque in tertio æneidos Ex eadem ratiõne priamidem hélenum gratas regnare per vrbes, & apud Horatium in primo carmi. tartara panthoídem iterum orco. In vocatiuo quoque apud eundem in tertio ſermo. Olaertiáde quidquid dicam, aut erit, aut non. Pari quoque ſunt in errore, qui obliquos (nam de rectis nolo nunc digladiari) horum nominum Eſaíæ. Ieremíæ Zacharíæ, & ſimiliter deſinentium proferunt in penultima accentu acuto, cum ſint omnino caſus latini, habeantque penultimam breuem. Eadem præterea ratio noſtros in errorem induxit, vt nomina græca ſecundæ illorum declinationis in, a. longam deſinẽtia, penultimamque breuiantia, quæ cum apud illos eandem penultimam ſiue vltimam acuant, ipſi quoque mutata etiam declinatione, quemadmodum illi proferunt, cum deberent ex accentus latini regula tertiã à fine acuere, &, p eo q illi dicũt ſophía, philoſophía, theología, aſtrología, neutra penultima acuta, ipſi proferre deberent, ſophia, philoſóphia, theológia: aſtrológia, némea, accentu in tertia à fine ex ratione declinationis latinæ, quæ vltimam ex longa in, a. breuem commutauit. Quod ſi longa vſpiam reperiatur, intelligimus declinationem eſſe græcam, atque proinde accentu græco proferendam. Quemadmodum apud Papinium in quinto thebaid. Et facilis nemea latas euoluere vires. Quem locum Priſcianus libro ſeptimo citans, neméa (inquit) quia ſeruauit, a, productam accentum in penultima retinet acutum. Non deerunt fortaſſe, qui dicant in Pampinio legendum eſſe pro neméa nemée; aut per cæſuram poni breuem pro longa, vt accentu latino proferatur némea prima acuta. Sed nihilominus regula vtriuſque linguæ in vigore ſuo perſtat. Iam vero quis etiam ex doctiſſimis quibuſque non peccat in proferendis nominibus in, e. longam deſinentibus, quæ omnia ex mere græca declinatione inflectuntur, in illis præſertim quæ habent penultimam breuem? Nã cum deberent illam enunciare accentu græco, ipſi latino proferunt. vt penelope pro penélope. calliope pro calliópe, hélene pro heléne. erigone pro erigóne. danáe pro dánae. eurydice pro eurydíce; & fere ad hunc modum nomina propria fœminarum præter ad modum pauca. vt agaué. eanaché; acuentia vltimam. Nomina quoque regionum, vrbium & inſularum; vt líbye pro líbye, áſine pro aſíne. ithace pro itháce, mélite pro melíte. & nomina poſſeſſiua in, ce, deſinentia, quæ acuunt vltimam. vt grammátice pro grammaticé. dialéctice pro dialecticé. muſice pro muſicé. ethice pro ethicé. A recto etiam in, a, breui terminato, cuius penultima producitur, acuiturque antepenultima, accentus vſurpatur, vt apud Papinium libro ſeptimo theba: Namque ferunt raptam patriis æginam ab vndis, pro quo inerudite dicunt æginam penultima acuta ſiue circunflexa, quoniam eſt per naturã longa. ¶ Secunda declinatio literas quinque habet proprias terminationes in. er. ir. ur. um. us. Recipit quoque vnam græcis atque latinis communem in. eus. diphtrongon. Cuius nominatiuus (quemadmodum paulo ante diximus) in ſermone latino latinus potius quã græcus cenſeri debeat, atq; idcirco proferẽd⁹ eſt accẽtu latino, hoc eſt penultima acuta, cũ apud illos acuat. Ex hac terminatiõe latini oẽs caſus atq; proinde accẽtus græcus vſurpãt. vt téreus, pro eo quod illi dicũt teréus. In gẽitiuo teréos penultima acuta; vel terêi p ſynereſim nã terei p. ei, ſoluta latinꝰ eſt. Martia. Flet Philome. neſas in ceſti. teréos & q̃. In dtõ terî p ſynæreſin quoq; ſicut orphi. Verg. in buc. Orpheî calliopea lino formoſus apollo; Nã órpheo, & téreo latini eſſet caſus. In actõ teréa & orphéa pẽultima acuta. Iuu. Alcino én bachi thebas & teréa fauſti. Idẽ in eodẽ opere. Orpheaq; in medio poſuit, ſyluaſq; ſequẽtes. Tèreũ namq; & órpheũ caſus latini ſũt. Vocatiuus fere ſemper vſurpatur à latinis, circunflectirque vltimã, vt o teréu o orphéu. Ouid, lib. vi. metam. vt voluere ambo voluiſti tu quoq; Teréu. Vergilius, iiij. Geor. Illa quis & me (inquit) miſerã, & te perdidit Orphèu, atque ad hũc modũ reliqua in, eus. diphtrongõ deſinẽtia, q̃ ſunt, ppé in numera. vt tydéus tydéos, tydéa; tydêu pelé⁹, peléos, peléa, peléu theſé⁹, theſéos, theſéa theſéu, achoréus, achoréos, achoréa, achoréu, penthéus, penthéos, penthéa, penthêu, pmethéus, pmethéos promethéa, promethéu. Recipit etiã duas in. os, & in. on, lõgas, quas illi ptertiã Atticorũ declinationem inflectunt. vt androgeos, andrógeo, andrógeo. andrógeõ, ó andrógeos, áthos, átho átho, áthõ, ó áthos Hæc declinatio cũ ſuo accentu à latinis nõnunquã vſurpatur. Verg. ſecũdo æneid. Andrógeos offert nobis ſocia agmina credẽs. Idẽ libro ſexto. In foribus lœtũ andrógeo, tũ pendere pœnas, nam andrógeo genitiuus eſt græcus Atticus, Iuuenalis. Creditur olim velificatus áthos, & quicquid græcia mẽdax Et Vergilius primo Georgi. Aut átho, aut rhodópen. Hãc quoque declinationẽ interpres vſurpauit in epiſtola ad Corinthios prima. Ego quidẽ ſũ Pauli, ego autẽ ápollo, qui genitiuus eſt græcus, ab eo q̃ eſt ápollos. Idẽ in eadẽ. De ápollo autẽ fratre notum vobis facio, qui ablatiuus datiuo Attico ſimilis eſt. Idem in epiſtola ad Titũ. ápollo (inquit) ſolicite permitti, qui acuſatiuus q̃noque Atticus eſt, habet que accentum in tertia à fine, tametſi penultima ſit longa, quod eſt declinationis Atticæ, ppriũ. De alte-

ra terminatione in, on, longã; nõ ſuccurrit exẽplum, quod vſurpetur à latinis. Recipit pterea & duas alteraes terminationes in, os. & in, on, breues, q̃ per quartam declinationem græcorum inflectuntur, vt ilios vel ilion. nam in vtraque terminatione reperitur, & ab eo quod eſt ilion. Vergilius tertio æneid. dixit. Cecidirque ſuperbum ilion, & omnis humo ſumat neptunia troia. Ex hac terminatione mæxime in, os, latini frequenter caſus rectos, atque ex obliquis accuſatiuos vſurpant cum ſuis accentibus, qui ſunt apud illos tam varij, vt à nobis de illis nihil certi tradi poſſit. Nam & penultima etiam per naturam longa exiſtente reiiciunt accentum in tertiam à fine, quemadmodum in iis, q̃ ſequuntur. A'glauros, A'caſtos. Cáyſtros. Céphiſos. Cymolos, Cypáriſſos. Córinthos. E'raſinos. E'piros. Erimãthos. E'uandros. Helléſpõtos. Hermaphróditos. Hyácinthos. Hyménæos, Láechos. Léarchos. Leucippos. Maéandros. Nárciſſos. Olympos. Péloros. Párnaſſos. Priápos. Polyphemos. Rhadámanthos. Tyranos. Abydos. Zácynthos. Quæ omnia rationis huius ignari accentu in penultima proferũt, ex eo decepti quod ſit longa. Nam quis apud vergilium in tertio æneid. non legit. Iam medio apparet fluctu nemorosa zacynthos. penultima acuta pro zácynthos eadem grauiter apud Ouidium quoq; in hero. & quos tulit alta zacynthos, pro zácynthos, & apud Mart. Conſuluit nares an olerent aera corinthon pro córinthon. apud Hor. tũ quia declinatione latina vſus eſt, legimus, contingit adire corinthum penultima acuta. Ouidius in epiſtola Leandri. In ſpeculis omnis Lydos erat atque rurſus ad Leandrum hero. Si quis ábydo venerit, aut quæro ſi quis ábydon eat, ſed quia ablatiuus meré latinus eſt, accentu latino eſt proferendus abydo, quemadmodum apud Vergilii primo geor. & oſtriferi fauces tentantur abydi; Nã q̃ Lucanus in ſecũdo dixit, ſeſtõque admouit abydo, quãq; datiuus ille cõmunis eſt græcis & latinis, uihilominus tamẽ ex iis quæ dicta ſunt, accentu latino eſt proferendus. Atque ediuerſo cõplura ſunt penultimã habẽtia breuẽ, candẽque acuentia, vt a phago q̃ eſt comedo, & a phoreo, q̃ eſt phero & aphone ſiue phonos, quod eſt cædes cõpoſita, cuiuſmodi ſunt, Páphágos, Sarcophágos, Lotophágos. Dorypháros. Nicephóros, Carpophóros, Nebrophónos Leontophónos. Myophónos, & ad hũc modũ alia innumera, quæ ſub regula nõ cadũt. Ex ſermonis preterea græci idiomate non pauciora ſunt acuẽtia vltimã, vt Iapetós. Oceanós, Sperchiós, Silenós. Rhodanós. Epidanós. Aeacós, & denominatiua exeũtia in, mos, vt Barbariſmós, Soleciſmós, Pleonaſmós, Iſthmós, & nomina poſſeſſiua deſinẽtia in; cos. vt grammaticós, dialecticós, rhethoricos, dicticós hiſtoricós. & multa alia quæ numero cõprehendere non eſt, quorum accentus cum terminatione in rectis & obliquis ab autoribus vſurpatur ſed acuſatiui (vt paulo ante dixi) frequẽter; alij caſus raro apud coſmographos heſpericeras, id eſt, promontorium heſperi. & héliutrapeza, id eſt, ſolis menſa, & in plurali theoõchema, id eſt, deorum curr⁹.

TErtia declinatio terminationes habet aliquando plures quam græcorum quinta, quæ ad tertiam noſtram referuntur, de quibus per ordinem nunc eſt diſſerendum. Igitur in, a. deſinentia quæ cõmunis eſt græcorum & latinorum mitentia genitiuum in. aros, tertiam à fine acuũt in obliquis, vt dógma dógmatos. ænigma ænigmatos. diádema diadématos. Latini ex hac terminatione geniuum plu ralem plerumque uſurpant, qui propterea quod in. on, per. o. longum terminatur, quemadmodum & omnes aliæ partes orationis; quæ per caſus declinãtur, acutum in penultimam attrahit. vt epigramma epigrámmatos & in plurali epigrámmata epigrammáton. Martialis in primo. toto notus orbe Martialis arguris epigramaton libellis. & nomen illud Dei, quod eſt ineffabile, Tetragramáton cognominatur. Clemens quoque à noſtris frequenter in libris periſtromáton citatur

¶ In, i. latinum, ſiué. y, græcũ deſinentia, q̃ plerũq; barbara ſunt, atque apud græcos declinabilia, ſunt mittẽtia genitiuũ in, ios. vel, itos. l. yos. accẽtũ habent in prima ſyllaba vt cómmi cómmios. ſtímmi ſtímmios. cíci cícios. álphi álphios. éri. érios. tróphi tróphios. áſtiáſtyos. nápy nápyos. méli méliros móly. molyos. Cuius compoſita retrahunt accentum in tertiam à fine. vt hydrómeli. cenómeli. oxymeli. Polyſyllaba quoque, vt cinnábari píperi, ſinapi, quod nos latinum facientes in ſinápis penultima circunflexa. vertimus. Latini ex hac terminatione caſus tantum recto ſimiles vſurpant,

¶ In, ω, mega deſinentia; quæ græcorum terminatio propria eſt generis fœminini, vltimam acuũt, mutantque genitiuum in. oos. aut. in. us. per ſynereſin contractam. accentu circunflexo. vt dido' didóos, i. didũs. Didói, Vel didôi contractam. Didóa vel dido, ò didó, vel didôi & codẽ modo, ſapphò ſapphóos vel ſapphũs, mantó mantóos, vel mantũs. cliá clios, vel clíus. erató eratóos, vel eratũs. echó echós, vel echũs. calypſo vel calipſoos, vel calypſũs. ſpió ſpióos, vel ſpiũs. ió idos, vel iũs. inó inóos. vel inũs. lampedó lampedós, vel lampedũs, clothóos, vel clothũs. Latini ex hac terminatione omnes feré caſus ſynærizatos cum ſuis ãccentibus vſurpant. Ouidius in primo de arte, Nec mihi ſunt viſæ, clio cliuſq; ſorores. Idem in heroi. An niſi legiſſes autoris nomina ſaphũs. Vergilius ſeptimo æneid. Fatidicæ mãtus & tuſci filius amnis. Idem quoq; in quarto, accuſatiuum vſurpauit. Et nomine dídó ſæpe vocaturum & in Priape. Atlantidemque calypſo. Hæc de græcis nominibus in vocalibus terminatis, quæ ad tertiam declinationem latinam referri poſſunt. Nunc de iis, quæ deſinunt in conſonantes, non quidẽ omnes, ſed in tres tantum liquidas, n. r. s, & vnam duplicem. x. Nam in, l. &, m. nullum græcum nomen terminatur, ſicut neque in aliquam ex mutarum numero.

¶In.an,igitur omnia vltimam plerũq; accuũt,vt titán titános,peán peános,Pelecán pelecános,pán panós,Cuius genitiuum Vergilius septimo æneid,vsurpauit dicens,Panos de more lycæi,accentu a cuto in fine ex regula superius tradita. Accusatiuum quoque in bucolicis,Mecum vna in syluis imitabere pána canendo,ex eadem regula accentu in prima.

¶In.en.per.ε.acuunt vltimam plerunque,vt hyménhyménos,lichén lichénos,adén adenos,solén solénos troezén troezénos sirén sirénos,Nonunquam penultimam acuunt,vt hellén hellénos

¶In.in.per.i.iota,quæ alteram quoque habent terminationem in.is,vltimã acuũt,vt delphín delphínis,telchin vel telchís telchínis,salamín vel salamis salamínis,eleusín vel eleusís eleusínis.

¶In.yn.quoque per y psilon penultimam acuentia eandem rationem sequũtur,vt phórcin vel phórcis phórcinis,poltyn vel póltys póltinis.

¶In.on.per.ω.quædam acuunt finalem.vt sarpedón gerión,amazón,ãtedón,calcedón,carchedón q̃dã acuunt penultimam,vt pláton,zénon,théon,achéron,médon,laocoon,demophóon,hippocóõ,q̃ tria atque his similia circunflectũt vltimã,si duæ vltimæ cõtrahantur in vnã per synæresim.vt laocôn,demophôn hippocôn,Ex quibus alia mittunt genitiuũ in.ontos.vt achéron achérontos,médon médõtos,laocóon laocóontos,demophóon demophóontos,hippocóon hippocóontos.Quædam in.onos.per.o.longum,vt plátron platónos,zénõ zénonos,bab'ylon babylonos,théõ théonos,dáphnõ dáphnonos,plátanon platánonos,Quædam in.onos.per.o.breuem.vt dæmõ dæmonos,cánon cánonos,áson iásonos,agaméμnon agaméμnonos.

¶In.um.per ού,diphtongon(quamquam apud græcos sunt complura mittentia genitiuum in.untos. hæc terminatio nonunquam à latinis vsurpatur.

¶In.ar,nunquam ferè vsurpantur à latinis,nam quod apud medicos frequenter vsurpatur hépar hépatos,latinis vox est incognita,pro eo quod est iecur iecoris.

¶In.er.per.ε.desinentia vltimam acuũt,vt soter soτéros,aér aéros,æthér æthéros,cratèr cratéros,character charactéros,cremastér cremastéros,climater climatéros,physéter physéteros,spinther spinthéros,Ibér vero íberos in recto penultimam acuit,in obliquis antepenultimam

¶In.ir.per.i.iota,aut.yr.per y psilon rara sunt acuẽtia penultimã,vt gádir gádiros.mártyr mártyros

¶In or,per.ω.mega acuunt proximam à fine,vt néstor néstoros,héctor héctoros,rhétor rhétoros,polymestor polyméstoros.

¶In as,masculina penultimam acuũt,vt adámas adámãtos,polydámas polydámãtos:ábas álbãtos, apésas apésantos,atlámas atlámantos,átlas átlantos,chálcas chalcãtos.cyphas cyphántos. coríphas coríphantos,eléphas eléphantos , gígas antos,pállas,antos,períphas antos,phorbas,antos,thúmas antos,thóas thóantos,Fæminina vero vltimam acuũt,assumuntque in genitiuo.d;vt acrás ádos,dyas d'yados;trías tríados,ogdoás. ados,heptás heptados,pallás ádos,lampás ados. quam rationem sequitur vnum ex masculinis,arcás arcádos

¶In.es.per.ε.masculina penultimã acuũt plerũq; ea,quæ mittũt genitiuũ in etos,vt crátes,tetos ,chrémes etos,dáres etos,cúres,etos,láches.etos,lébes etos,magnés etos.tápes tápetos,tháles tháletos.Et nomina quædam latina,quæ in græcum sermonem traducta amittunt.n,atque rursus in obliquis resumunt,vt clémes entos.crésces entos pudes. entos.prúdes entos,váles valentos. Penultimam quoq; acuunt ea quę mittunt genitiuũ in.eos.vt.composita a stenos,qualia sunt antisthénes antisthéneos. calisthénes calisthéneos,demosthénes demosthéneos,& à genos.vt antigénes,origénes,hermogénes,& à telos,vt Aristotéles,praxitéles,pyrgoteles.Composita vero à cleos synerizata circunflectunt vltimam,vt agathoclês,periclês,sophoclês.

¶In.is.per.i.iota,polysyllaba fœminina non habentia duas terminatiõe,quæ mittũt genitiuũ in idos, plerunque acuunt vltimam.vt enemís enemídos.crepis crepídos.& patronímyca,fœminina siue habẽtia formam parronymicorũ,vt priamís mídos,æneís æneídos.thebais.dos. propheτís ,pheτídos. poetis poetídos,calamís calamídos,eumenis eumenídos.salmácis salmácidos. biblís biblídos

Quædam tamen ex his acuunt penultimam,vt thémis thémidos.cypris cypridos.phâlis phálidos,curetis curétidos. elis elidos.Quædam acunt antepenultimam,vt sybaris,cháribdis.thámyris,ádonis. theógnis;quorum masculina mittunt genitiuum in.idos,vt páris páridos theógnis theógnidos.ádonis adónidos.

¶Aduertendum tamen quod mittentia genitiuum in idos,per,os,purum possunt mittere genitiuum in.ios.more ionico.vt páris páridos,vel pários,vt émphis,phidos,vel mémphios.

¶In.ois,mittentia genitiuum in.entos.penultimam acuunt,vt pyróis,pyróentos.símois símoentos,opóis opóentos.

¶In.ys.per ypsilon quedam circunflectũt vltimam,vt ichthys ichthyos,quædam eãdem grauant vt botrys botrios,quædã acuunt eandẽ,vt chlamys chlamydon.terhys terhyos,erinnys erinnyos.

¶In.os.per.ω.mega desinẽtia tã habentia penultimã breuẽ,quæ mittũt genitiuũ in. otos.vt philéros philérotos,rhinocéros rhinocérotos,quam habentia eandẽ longã,quæ exeũt in.oos.vt héros heróos

mínos minóos,proximam à fine acuũt.Accusatiuus vtriusque numeri vsurpatur à latinis.

¶In.us.quæ per.ou.diphthongon scribuntur synerizata à nominib9 terminatis in.ois.solutas, mittũtq; genitiuum in.untos.circunflectunt vltimam,vt símois símûs símûntos opóis opûs opûntos phicóis phycûs phycûntos.hydróis hydrûs.ûntos,sipôis sipûs,untos.amathóis amathûs.ûntos,iericóis iericûs. ûntos.Rectus & accusatiuus vsurpantur à latinis.

¶In.ns,desinentia penultimam acuunt,mittũtq; genitiuũ in.nthos.vt tyrins tyrinthos. hélmins hélminthos.Accusatiuus vsurpatur à latinis.Papinius lib.iij. Suus exit in arma antiquam tyrintha deus.

¶In.ps. polysyllaba tam simplícia quã cõposita prximã à fine accuũt,vt lélaps lélapos æthíops æthíopos,& quæ in genitiuo murant.p. in.b.vt áraps árabos,chályps chálybos.Sed aduertẽdũ q̃ omnia habent o micrõ in recto,præterquã hydrops,& cõposita az ops,quod est oculꝰ,vtsi cyclops cyclopos.myops myopos mónops.opos.Nã ab ops,quod est vox,regulam sequũtur,vt mérops méropos.Latini ex hac terminatione accusatiuos vtriusque numeri vsurpant.

¶In.ax.quædam accentu acuto in penultima proferũtur,vt thórax thóracos phéax phéacos . côrax cõracos.quædam circũflectũt penultimam.vt ûlax ûlacos.clîmax clîmacos.

¶In.ex.per.e.longum acuunt penultimam,seruãrque illud.i.in obliquis æque longũ vt myrmex myrmecos.nárthex nárthecos.scólex scólecos.Habentia tamẽ.o.longũ in penulti.breuant in obliquis illud e.vt alópex alópecos.

¶In.yx.p ypsilõ,partim acuũt penultimã,vt bómbyx bómbycos.bêbrisbébrycos.ónyx ónycos.sardônyx sardónicos.coccyx cóccygos.órtyx órtygos.partim circũflectũt eandem,vt céryx cêrycos,doêdyx doêdicos.Latine ex hac terminatione accusatiuos vtrisque numeri vsurpant.

¶In.ox.per.ω.mega rara sunt acuentia finalem.vt cyamotróx cyamotrõgos à trógo,quod est voro,& cyamos faba,

¶In.x.habentia.g.ante.x,quam nos per.n.ex causa vni tantum mihi comperta,per ,n, proferimus & scribimus,penultimam acuunt,mittuntque omnia genitiuum in.gos.vt phárynx phárygos ,lárynx lárygos,lynx lygos.

FINIS

ANTONIVS AD LECTOREM DE LITERIS GRAECIS.

Literulas græcas, fluxerunt vnde latinæ,
Si quis nosse cupit, longa rerenda via est.
Vt culmen reneas, subeundi mille labores,
Rara quidem res est, at preciosa tamen.
Maiores maiora petant: mihi parua sequuto
Sufficiat pueris prima elementa dare.
Illa modo sine queis non constat sermo latinus:
Et quæ si espernas, mox habeare rudis.

EIVSDEM ANTONII IN LITERAS GRAECAS PRAEFATIO.

QVI LITERARIAS INTRODVCTIONES ANTEHAC LATINIS tradiderunt, imo vero qui longiores commentationes ex instituto grammaticen professi ædiderunt: nullam fere partem artigere, inqua non aliquid ex græcis desumpserint: ita ramen scripserunt, vt cũ vtriusque linguæ gnaris, & non cum pueris rudibus & indoctis loquerentur. Nam cum de literis, deque dictionum orthographia disputant, cum de accentu atque syllabarum quantitate, cum de nominum etymologia & declinatione, cum de partium orationis constructione, totam rationem inchoatam relinquunt, atq; nos ad græcos autores mittunt. Græcę vero literæ qua via nostris hominibus tradi possint, non est in promptu. propterea q̃ præceptorum non minor est penuria, quam librorum, sed quod magis obstat est incredibilis hominum veternus, qui adeo ad hanc vnam rem obrorpuerunt, vt iam monstro simile habeatur, si quem viderint græca legere, nedum loqui, aut intelligere. Ego vero cum in meis introductionibus multos locos ex græco pendentes inchoatos reliquissem communicata re prius cum his, a quibus, si quid vsquam est græcarum literarum, apud nos emanauit, ausus sum facere, quod alius harum rerum peritior facere debuisset: non quidem omnia quę sermo latinus ex græco fonte desiderat, sed illa tantum sine quibus introductiones nostræ constare non possunt. Et quia tunc temporis non contigit nobis græcarum literarum typos omnes habere, & quod omnes quibus præcepta nostra scribuntur ig notę sunt, vsi sumus magna ex parte latinis. Quæ tamersi autore Plinio satis commode possunt græcas omnes designare, non tamen semper id assequi possumus, cum ex diuersis literis plerunq; eadẽ vox effingatur. & ex eadem voce diuersos sensus coniectare liceat, vt quod .v. .u. psilon. a. & .o. diphthongi. eumdẽ sonum nobis exhibent, & alia ad hunc modum. Imprimis itaq; literas græcas & earum nomina græce & latine è regione descripta proposuimus. & de illarum prolatione non nihil adiecimus, tumde diphthõgis & accentibus aliquid attigimus, de nominum deinde declinatione simul & accentu, cuius rei gratia hunc laborem assumpsimus, vt pro captu nostro hæc fuerint a nobis degustata. Qui vlteriora nosse desiderant, ad græcorum scholas illis eundum esse moneo, nam ego is sum, qui neque tardos opperior, neq; precedentibus insto.

α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ. ι. χ. λ. μ. ν. ξ. ο. π. ρ. σ. τ. φ υ. χ. ψ. ω.

α	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ.
αλφα	βητα	γαμμα	δἰλτα	ἐψιλον	ζητα	ητα	θητα
alpha.	beta	gamma	delta	epsilon	zeta	eta	theta.
a	b	g	d	e breue	z	e longũ	th

ι	χ	λ	μ	ν	ξ	ο	π
ἰωτα	χαππα	λάμβδα	μυ	νυ	ξι	ὀμικρὸν	πι
iota	cappa	lambda	my	ny	xi	omicron	pi
i	c	l	m	n	x	o breue	p

ρ	σ	τ	υ	φ	χ	ψ	ω
ρω	σιγμα	ταυ	ὑψιλὸν	φι	χι	ψι	ωμἐγα
rho	sigma	tau	ypsilon	phi	chi	psi	omega
r	s	t	ygrœcum	ph	ch	ps	o longum

Diphthongi propriæ.
αι. αυ. ει. ευ. οι. ου.
æ. au. ei. eu. œ. ou.

Diphthongi Impropriæ.
α. η. ω. υι. ηυ. ωυ.
a. e.o. yi. ey. oy.

¶ De literarum prolatione.

QVatuor & viginti literæ sunt in vsu apud Græcos in hac serie.

α. Alpha, quæ ab illis profertur eodem sono, quo nos illam proferimus.

β. Beta, profertur ab illis, quasi per .u. consonantem nostram, &, i. vocalem. Nos beta illã vocamus, quia .u. semper vertitur in .e.

γ. Gamma, eodem sono profertur ab illis, quo nos .g. nostrũ, pferimus .a. vel .o. vel .u. sequentibus, & quo cum reliquis proferri deberet.

δ. Delta, eadem voce profertur ab illis, qua nos .d. enuntiamus.

ε. E psylon, eodem modo profertur ab illis, quo nos .e. breuem.

ζ. Zeta, eodem sono illi proferunt, quo nos .z, nostrum proferimus: sed ab illis zita vocatur, à nobis zeta, quia .u. vertitur in .e. longum.

η. Eta, vt diximus, ab illis profertur, ita quasi per iota, nos quasi per .e. longum.

θ. Theta, eadem voce illi proferunt, qua nos .th. proferre deberemus, sed ab illis thita, à nobis theta dicitur .u. verso in .e. longum.

ι. Iota, eodem sono illi proferunt, quo nos .i. nostrum efferimus.

χ. Cappa, eodem sono illi proferunt, quo nos .c. nr̃m. a, vel .o. l .u sequẽtib⁹, & quo cũ alijs pferri deberet.

λ. Lambda, eodem sono illi proferunt, quo nos .l. nostrum.

μ. My, eadem voce illi pronunciant, qua nos m. nostrum.

ν. Ny, eadem voce illi proferunt, qua nos .n. nostrum.

ξ. Xi, eodem sono profertur à græcis, quo à latinis, sed ab illis appellatur .xi. ita vt incipiat à seipsa, & desinat in .i. vocalẽ à nobis literis inuersis .ix. vt incipiat ab i. vocali, & desinat in seipsam.

ο. Omicron, eodem modo profertur à græcis, quo à nobis .o. breue.

π. Pi, eadem voce illi proferunt, qua nos .p. nostrum efferimus.

ρ. Rho, in principio dictionũ, & i medio si geminetur sẽp à græcis aspiratẽ, atq; eodẽ sono, pferẽ ab vtriscq;

σ. Sigma, eodẽ modo, pfertur à græcis, quo à latinis, sed vtriq; ppera, pnũtiãt. qđ aliubi demõstrauimus.

τ. Tau, eodem modo profertur à græcis, quo à latinis .t. exile. Sed à græcis appellatur .tau. quasi desinat in .u. consonantem, à latinis tau, quasi desinat in .u. vocalem.

υ. Ypsilõ, eodẽ mõ, pferri debet à græcis & latinis, sed cuiusmodi ille sonus debeat esse, alibi diximus.

φ. Phi, eodẽ modo, pnũtiatur à græcis, quo à latinis, pferri deberet, nõ q̃si nũc, pferim⁹, hoc ẽ, q̃si p, f. simul.

χ. Chi, eodem modo profertur à græcis. eta, vel epsilon, vel iota, vel y psilon sequentibus, quo nos Hispani .x. literam proferimus, alioqui non male pronuntiant.

ψ. Psi, eodẽ mõ, pnũtiatur à græcis, quo latini ante sq̃ antisigma, pferebãt: & nunc .ps. lras, pnũtiant.

ω. Omega eodem sono illi proferunt, quo nos, o, longum proferimus.

¶ Aduertẽdũ tñ, qđ si post cappa, siue lãbda, siue ny. sequatur iota aut y psilõ à græcis, pferri voce quadã inarticulata, cappa etiã. eta. vel ypsilõ seq̃ntib⁹ sono, qualẽ nequeo mõstrare: at sentio, tñ lamda quasi nos Hispani, ll, duplex, ni. quasi, nn, duplex, pnũtiamus. Sed an recte illo modo, pferã, ipsi viderint: nos

id non posse fieri assueueramus: propterea quod consonantes æque vires suas ad vocales sequentes proferant: nominatimq; Quintilianus de cappa id dicat.

Adu errēdū quoq; in scriptura græca quoties post gāma sequitur alterū gāma, vel cappa, vel. chi, vel. xi. loco gāma debere pronunciari. ni. lr̄am, aut si ꝓferatur. ni. lr̄as illas loco, ni. debere scribi: cuius rei causam attulimus libello de vi, & potestate literarum, cū de. n. litera ageretur.

Aduertendum præterea si post ni literam sequatur tau, loco tau debere proferri delta: ne fiat (vt illi dicunt) sonus retrorsus. Si post. m. sequatur. p. profertur. p. quēadmodū. b. latinū. vt pēpo, qđ est mitto.

HArū quatuor & viginti literarū duo sunt genera. septē vocales, alpha. epsilō. eta. iota. o micrō. ypsilon. ω. mega, reliquæ omnes sunt cōsonātes. Vocales rursus in partes diuidiūtur, in duas semp breues: epsilō. & omicrō et duas semper longas. ω, &, ꝯ. & in tres medias siue ancipites, hoc est q̄ possunt esse breues & lōgæ. a. i. ypsilō. Cōsonātes rursus in duo genera diuidiūtur: in octo semiuocales, zeta. xi. psi labda. mi. ni. ro. sigma. quarū tres priores duplices dicūtur. zeta. pro. sd. xi. pro. cs. vel. gs. psi. pro. ps. quī q; posteriores liquidę, quæ etiam immutabiles appellātur. lambda. mi. ni. ro. sigma. Et in nouē mutas. beta gamma. delta. cappa. pi. tau. theta. phi. chi. Quarum tres exiles. capa. pi. tau. tres aspiratæ. chi. phi. theta, tres mediæ gamma. beta. delta.

κ	τ	π	exiles.
β	δ	γ	mediæ.
φ	θ	χ	aspiratę

ASpirationis notā antiquiores græci in ordine aliarū literarū (perinde ac si esset lr̄a) posuerūt, quē admodū apud latinos nūc pōitur. deinde. h. lr̄ę figurā ꝑ lineā trāsuersā mediā diuidēres in hūc modū H dextera illius partē exilitatis, sinistra vero aspirationis notā esse voluerū. Illā Palæmō vicētinus exilem Grillus leuē nominauit: idē, q̄ aspirationis nota erat, flatilē dixit. per priorē dictiones à vocalibus incipientes q̄ debeant proferri exiliter, notauerūt: per posteriorē, q̄ debeant aspirari. Iuniores eandē rōnem secuuti. o. mediā diuiserūt in hūc modū ( ). Possunt autē vocales oēs aspirari & nō aspirari, præter ypsilō que semper in principio dictiōis aspiratur: causā vero cur notā illā ex lr̄arū serie tollēres vocalibus impendere fecerint, hanc fuisse tradunt: ne spūs videlicet ille extra vocalē esse putaretur, atq; occasionē daret putādi esse lr̄am, q̄ sequētē vocalē feriret. quēadmodū apud Hebræos, he. lr̄a q̄ inter lr̄as numeratur: quod flatus ille suus quodāmodo sonat. Sed cū ex cōsonantibus quatuor à Græcis aspirentur: curthe taphischi figuras accomodarint, rho. vero propriam figuram non dederint? Hanc fuisse causam putandū est, quod in tribus illis aspiratio intra ipsas est, & cum ipsis erumpit. in rho vero potius extra est, & cum vocali sequenti coalescit.

De diphthongis.

DIphthongi proprié dictæ apud Græcos sex sunt. αι. que apud illos ꝓfertur quo sono nos enuntiamus, æ, nostrā diphthongon, atq; semper in eandem vertitur. vt αἰακὸς. Aeacus.

αυ. Quę apud illos profertur tali voce: quali nos aue si auferas. e. finalē, hoc est. per. u. cōsonantem: Hæc diphthōgus apud nos semper vertitur in. au. ita vt. u. sonet: quasi vocalis. vt αὖλη, aula.

ει. Quæ apud illos tali sono profertur, qualinos. i. longū proferimus, atq; apud nos in. i. longum plerūq; vertitur, vt βραβεῖον. Brauium aliqñ in. e. longum. vt πηνελοπεία. Penelopéa.

ου. Quæ apud nos tali voce profertur, quali eua si auferas a. finalem, hoc est, quasi per. u. consonātē, apud nos semper vertitur in. eu. diphthongō. ita rñ ut. u. sonet quasi vocalis. vt πενθεύς. Péntheus.

οι. Quæ apud illos tali voce profertur, quali nos. i. lōgū proferimus, apud nos in. œ. diphthōgon semper vertitur, vt οἰκονομία. Oecónomos. vt φοῖνιξ. Phénix.

ευ Quę aqud illos tali voce ꝓfertur: quali nos. u. vocalē efferim⁹, atq; in eādē sēp apd' nos vertitur. Cūq; apud Græcos. u. vocalis nō habeatur, per hanc diphthongon illam repręsentant, vt δοῦλος, dúlos. Per hanc quoq; exibēt. u. cōsonantem nostram: sed illam quasi vocalem proferunt, vt σιλουανος. pro Siluan⁹ vt. ουισπασιάνος. pro Vespasianus.

Impropriæ diphthōgi sex quoq; sunt, quibus antiquiores Græci vtebantur sequentibus vocales minusculis literis, quasi significare volentes, quod absurdū nescio quid sonabāt, quas deinde iuniores subscripserunt. vt & antiquitatem illam designarent, & q̄ sonus ille sub obscurus in desuetudinem abiit.

α. Alpha subscripto. i. paruo, sonat apud illos quasi. a. lōgū, atq; apud nos in. a. lōgū vertitur, vt asima asmatos. athrax athracos. thrasćias. u, & in dativis primæ declinationis: vt Martha. Theologia.

η. Eta sub scripto iota paruo apud illos sonat quasi. i. longum. Nos quoq; in. e. longū vertim⁹, vt in dativis primæ & secundæ declinationis vt Anchisés. dtō anchísæ. Calliópe dativo calliópę.

ω. Mega subscripto iota paruo apud Græcos. sonat, quasi. ω. longum: apud nos plerūq; vertitur in. œ. diphthōgon. vt tragœdia, tragœdia aliquando in. o. longum, vt Palinœdia, palinodia.

υ. Psilon. adscripto iota paruo apud illos sonat y psilon lōgū, apud nos semper vertitur in. yi. diphthōgō. vt harpyia. cœnomyia. orithyia. & per. y longum quemadmodum à Græcis profertur:

ῳ. Ascripto. y. psilon apud illos sonāt tali voce, quali apud nos ꝓfertur. iui. si auferas. i. finalē, hoc est, ꝑ. u. consonantem. vt ᾠδουσα. apud nos transfertur in. eu. diphthongon, proseuda.

ωυ. mega adscripto ypsilō ꝓfertur ab illis tali sono, quali nos ꝓferimus oua, si auferas. a finalē, hoc est, q̄si per. u. cōsonātē, qua diphthōgo soli græci Iones vtūtur, dicētes, ὠυτος ꝓ οὗτος apud nos in vno tātū noie hebraico scribitur in sacris literis, hoc est, Moyses, vbi. y. nullū sonū habere deber, sed ꝓferēdū est moses, quemadmodū Iuuenalis. Strabo, Plini⁹. Iustinus, protulerūt, & ex nr̄is græci theologi prope ōnes doctores. Ex latinis Iuuencus in quatuor euangelia. Araror in apostolica historia. Aut si cotēdas. ypsilon debere proferri, quasi. u. proferendum est, vt in au. &. eu. diximus.

De Accentu.

ACcēt⁹ apd' græcos (quēadmodū apud latinos) tres sūt. acutus, grauis, & circūflex⁹. Sed acut⁹ & circūflex⁹ dictiōis sunt accēt⁹: grauis vero syllabæ tm̄. vnde syllabic⁹ accēt⁹ dr. Est tū qñ accēt⁹ grauis est dictiōis accēt⁹, cū videlicet in cōsequētia grauis ꝓ acuto ponitur, idq; in fine tm̄ dictiōis. Dico in cōsequētia, hoc est, cū oīo festinat ad clausulę exitū: alioqui nūquā grauis ponęretur ꝓ acuto. Latini nō cōsueuerūt accētus appicibus notare, nisi tm̄ ex Quintiliani ꝑcepto in dictionib⁹ ābiguis rōne accēt⁹. At græci palim illos in qualibet particula imponūt hoc modo. Acutū apice tenui sursū ducto, ita tū vt pauluū in dextrā manū decliner, in hūc modū. Grauē apice tenui deorsum ducto, ita tm̄ vt ī sinistrā paululū declinet, in hūc modū. Circūflexū ex vtroq; ductu cōponūt, vt partim ascendat, partim descēdat in hūc modū ^ Grauis itaq; cū sit (vt diximꝰ) syllabæ & nō dictionis accēt⁹, in q̄libet syllaba collocari pōt, ꝓter quā in qua ꝑdominās accēt⁹ collocatur, hoc est, acut⁹ vel circūflexus, Acutus vltimū, siue penultimū, siue tertiū à fine locū possidere potest. Circūflexus duas tm̄ obtinet sedes, hoc est vltimam, & penultimam. Est animaduertēdū ꝓterea q; dictio hīs syllabā vltimā grauē à græcis dr baritona, q̄ vero vltimā acutā oxitona, q̄ penultimā acuit paroxytona, q̄ añ penultimā properoxytona. Quæ tm̄ vltimā circūflectit perispomene appellatur, properispomene q̄ penultimam. His prælibatis propono regulas accentibus græcis deseruientes.

Prima regula.

Accentus acut⁹ poni pōst in vltima syllaba, siue illa sit breuis, vt calós, sophós, agathós. siue sit lōga absq; fine resi, ut pentecosté, parasceué, anatolé. nam si habet synæresin, circumflectitur.

Secunda regula.

Accēt⁹ acutus pōt in penultima syllaba poni, siue illa sit breuis seq̄nte altera breui, vt lógos. pónos, rónos siue sit breuis seq̄nti lōga per naturā. ut lébes lébetos. tápes tápetos: siue sit lōga seq̄nti altera lōga. vt áether. dáphne, dióne.

Tertia regula.

Accētus acutus potest poni in antepenultima siue sequātur duæ breues. vt dáctylos. apóstolos. ámpelos siue sequātur lōga & breuis. vt ægiália pol' ydoros, Nā si breuis cū lōga, aut duę lōgæ sequātur, accēt⁹ in penultimā trāsfertur. vt dicæos, in ntō antepenultimā acuit, in gtō dicéu penultimam.

Quarta regula.

Circūflexus accētus collocari pōt in vltima syllaba, modo sit natura lōga vel ex synæresi. vt pētecostés in gtō & Pētecostē in dtō. naulícá ꝓ naufícáa. Demophôm ꝓ Demophôō. ex regula inferi⁹ tradēda sexto loco.

Quinta regula.

Circūflexus accentus poni potest in penultima per naturā lōga, modo vltima sit breuis. vt mūsa. n. ãea. Sed aduertēdū. ai. &. oi. diphthōgos græcas (qđ ad rōnem accentus attinet) pro breuibus esse habēdas vt musæ in plurali penultimā circūflectit, quāquā vltima sit longa diphthongo.

Sexta regula.

Syllaba ultima per synæresin cōtracta in qua debeat accentus circūflexus collocari, constare oportet ex acuta in penultima, & graui in vltima. vt quod de naufícáa & Demophóon paulo ante diximus. Aduertendū tamem huiusmodi synæresin nōnūquā fieri ex duabus grauibus existente accentu in antepenultima. vt chryseos chrysus. argyreos argyrûs. chálceos chalcûs.

Septima regula.

Vltima syllaba existēte lōga per naturā, accētus, acutus nō potest in antepenultimam collocari, sed aut manet in eadē ultima, aut trāsfertur in penultimā. Quæ regula ab omnibus græcis (preterquā ab atticis) obseruatur. Illi nāq; Menéleos & similia, q̄ per tertiā declinationē græcā inflectūtur, accētu in antepenultima acuto proferūt, quanquam vltima per. ω. mega scribatur, atq; (ut paulo ante dixi) ai. &, oi. diphtongi in fine dictionis positæ pro breuibus habentur, quod ad rationem accentus attinet.

Octaua regula.

Diphthongus in fine dictionis habens. y. psilon in fine (si suscipit tonum) circūflectitur. sunt aūt huiusmodi diphthongi tres αυ. ευ. ου.

Nona regula.

Monosyllaba neutra circunflectun. vt p'yr p ân. scôr.

Decima regula.

Nominatiu⁹, actūs, & vtūs absq; synæresi (si in vltima suscipiūt accētum) accuuntur, vt calôs calôn. calê

calos. Quod si habent synæresin, circumflectũtur, vt nausicá, nausicán. o nausicá.

Vndecima regula.

¶ Gtũs, & dtũs in lõgas desinẽtes (si super se tonũ hñt (circũflectũtur. vt timé timês timê. sophós. sophũ sophô.

Duodecima regula.

¶ Gtũs in. os. dissyllabũ desinẽs, acuit semper vltimã. vt bũs boós. zéus. díos, crés cretós. cárcaros. graũs. graós.

Tredecima regula.

Gtũs nõ desinẽs, in, os, dissyllabũ habet accẽtũ in eadẽ syllaba, in qua rectus. vt agathós ogathũ, lógos lógu. léxis léxeos. Quod si rectus accẽtũ habeat in añpenultima, & gtũs in lõgã terminetur, trãsfertur accẽtus in penultimã per regulã septimam. vt díceos diceú. Quod si gtũs creuerit vna syllaba, quod euenit in nominibus quintæ declinationis, quia in, os. breuẽ terminatur, accẽtus in sequẽtẽ syllabã transfertur, vt maneat in antepenultima. vt énigma ænígmatos

Quarta decima regula.

Dtũs genitiui tonũ habet & tempus, vt anchíses anchísu anchíse, timé timês timê, éas eantos éanti.

¶ Quinta decima regula.

Actũs in eadẽ syllaba tonũ hẽt, in qua gtũs; preterquã in noĩbus, quorũ gtũs est duarũ syllabarũ in. os. dñ sinẽs, quẽ dicim⁹ vltimam acuere; tũc em actũs penultimam acuit. vt bũs boós bóa. zéus dios dia. crés cretós créta.

¶ Sextadecima regula.

Actũs monosyllab⁹ in. n. terminatus circumflectitur, vt clís clidós clín. mén ménos mên, h'ys h'yos h'yn.

Septimadecima regula.

Vctũs in eodẽ loco accẽt⁹ habet, in quo rect⁹. vt lógos ó lógε vel lógos. timé ò timé. Excipiũtur noĩa cõ posita in. es, lõgũ terminata, in quib⁹ vltima grauis est; aut ex synesi circũflexa; ĩ his nãq; retrocedit ton⁹ vna syllaba, vt Demosthénes ó Demósthenes, hoc est, de penultimã in añpenultima, itaq; p. e. breuẽ in vctõ scribitur. Et eodẽ modo antigénes ó antígenes. aristotéles ó aristóteles De circumflexis ex synesi periclés, ex eo qd est picleés ó periclés, hoc est de vltima in penultimã. Cõposita vero in õ p. m. mega, si vctũm terminãt p. o. micrõ; accẽtũ retrahũt vna syllaba. vt Agamémnõ ò Agámenõ. Apóllon ó ápollon.

Octauadecima regula.

Ntũs pluralis similẽ tonũ atq; in eadẽ syllaba habet ntõ singulari. vt lógos lógi, Fœminina vero, quę vertũt á masculinis, illorũ rationẽ sequũtur. Actũs & vctũs nominatui pluralis tonum suscipiunt.

Nona decima regula.

Gtũs pluralis in, on, per. ω, mega terminatur. Collocaturq; accẽtus in penultima, aut in vltima syllaba: nã in añpenultima nũq; potest collocari, ꝓpterea qđ vltima est lõga. In æquisyllabis, si rect⁹ acuit vltimã, & gtũs pluralis in vltima acutũ habebit, vt timé timón: si penultimã eodẽ modo in penultima. vt lógos lógon, si antepenultimã accentus in penultimam transfertur, vt énigma ænigmátos ænigmáton.

Vicesima regula.

Ntũs atq; proinde vctũs singularis terminationem hñs communem græcis & latinis, tametsi accẽtu græco & latino proferri potest, mixtus tamen sermoni latino secũdũ regulas accentus latini proferẽdus est. In sermone vero græco accentus græci regulas sequatur, oportet.

Prima & vicesima regula.

Si accentus græci ratio nobis fuerit incognita, tutius esse minusq; errori obnoxiũ, si per regulas latinas vocabula moderemur, qua si artis auxilio destituti feramur ꝑcipites in id, qđ se nobis ignorãtib⁹ obiecerit.

¶ De nominis declinatione.

Sermo latin⁹ (quẽadmodũ & aliarũ nationũ linguæ) nõ vsq; adeo pur⁹ ẽ, vt nõ aliq đ sibi aliũde adsciuerit. Cũ vero magna illi⁹ pars ex sermõe græco depẽdeat, nõ mõ vocabulorũ syluã ex eo detorsit, verum etiã quosdã cas⁹ mere græcos vsurpauit, vñ Quintilian⁹, recẽtiores, inquit, instituerãt græcis noĩb⁹ græcas declinationẽs port⁹ dare, qđ tñ ipsũ nõ semp fieri põt. & subdit. Mihi autẽ placet latinã rõnẽ seq, quousq; patitur decor. Decoris aũt illi⁹ nos iudices esse nõ possum⁹: neq; aliũde nobis cõstare põt, q ex autorũ vsu. Veluti si venerit in dubiũ an decẽti ꝑ declinationẽ latinã inflectãtur dido didonis. calipso calipsonis. iο. ionis vt antiqui declinabãt, an poti⁹ dido didũs. calipso calipsũs. ió ionis. vt sæculũ eruditi⁹, quale fuit ætate Quintiliani, qui lib. j. scribit. Neq; em calipsonẽ dixerĩ vt iunonẽ, q̃quã sequutus antiq̃s Cæsar vtitur hac rõne dclinãdi; sed autoritatẽ, inqt, cõsuetudo supauit. Phocas ꝑterea vbi dr dclinatiõe græca his verbis, scribit. Errãt, qui didonis aut mãtonis gtũ dicũt, & vocũ aspitas, & veterũ autoritas ciusmodi declinationẽ repudiant. Quod si græcorũ nominũ græcã declinationẽ admittimus, & accẽtus quoq; græcos recipiamus, necesse est. Quare de vtrisq; nobis hoc in loco agendum est.

Habẽt græci partẽ orõnis, qua latini carẽt, arthrõ illi, nos articulũ vocam⁹. Est aũt articul⁹ ps orõnis quę ꝓposita nomini dmõstrat cui⁹ gñis ẽ. Gña vero apud illos qnq; fũt. Masculinũ, qđ dsignatur articulo. ο. vt. ὁ agathós. Fœmininũ qđ dsignatur articulo. ἡ. vt. ἡ. agathḗ. Neutrũ qđ designatur articulo. τό. vt. τό. agathón. Cõe duorũ qđ articulo. ὁ. ο. &. ἡ. vt. ὁ. ο. & ἡ. anthrópos. Epicœnũ, hoc est, pmiscuũ, qđ sub vna voce cõphẽdit aĩalia vtriusq; sex⁹. vt. ὁ ο & ἡ. aetós & chelidṓn. Articul⁹ masculinorum in gtõ est τοῦ

in dtõ. τῳ. in acto. τὸν. Articulus fœmininorum in gtõ. τῆς. in dtõ. τῇ. in actõ. τὴν. Articul⁹ neutrorũ in gtõ est. τοῦ. τῷ. in dtõ τῳ in actiũo τῳ Vctũs articulo caret, cui⁹ loco põim⁹, ὁ. aduerbiũ vocãdi. Græci aũtẽm nõ hñt Dualis & pluralis numeri articulos ideo nõ posuim⁹, propterea q̃ latini dualẽ nõ habẽt, pluralẽ raro vsurpant, nisi quatenus articulo genitiui pluralis τῶν. a liquãdo vtuntur.

Declinationes græcorum quinque sunt, quæ omnes ad tres latinas reducuntur: mã quarte & quinte nusquã. Illũ græcorũ nomẽ reperitur. Quatuor priores declinationes sunt nominũ æquisyllabicorũ, quinta est crescentium vna syllaba in genitiuo, illa Isosyllabica, hæc vero Peritrosyllabica appellantur.

¶ Prima declinatio.

PRima græcorũ nominũ declinatio, quæ masculinorũ est, duas habet nominatiui terminationes in as & in. es p. ς, q̃ omnia mittũt genitiuũ in. u. vt enéas ænéu. anchíses anchísu. Sed in. as. desinẽtia faciunt dtũ in. a. in. es. vero desinentia faciunt. e vtrobiq;. s. nominatiui ablata. vt ænéas ænéa. anchíses anchíse Actũs ab vtraq; terminatiõe fit. s. nõiatiui mutata in. n. vt æneas æneán. ächíses ächíse. Vctũs ab vtraq; terminatiõe fit ablata. s. niatiui, vt ænéas o ænéa. anchíses o ächíse. Sed Attici ὁ ænéas & ὁ anchíses faciunt, quẽadmodũ in nominatiuo, In. es. vero gentilia in. a faciunt vocatiuũ. vt hic scythes ὁ scytha. hic cappádoces ὁ cappádoca. hic pérses ὁ persa. Sed quãdo est propriũ nomẽ ὁ perse facit. Cõposita quoq; ἀ metréo, qđ est metior. & ápoléo, qđ est vẽdo. & ἀ tribo, qđ est exercio in. a. faciũt vocatiuũ. vt hic geométres ὁ geométra. hic bibliopoles. póla. hic pedotríbes ὁ pedotríba. Sed cũ vocatiui vocalis lõga sit) quẽ admodum & nominatiui in. tes. desinentia) in. a. breuẽ terminãt vctũm, vt hic prophétes ὁ, pphéta. hic poétes ὁ poéta. hic toxótes ὁ toxóta. hic léstes ὁ lésta. Aliqua tñ notãtur in. æ. vt æétes ὁ æé te. callipétes ὁ callipéte. ænaréres ὁ ænaréte philoterſites ὁ philoterſite.

In. as. desinentia, q̃ ad primã declinationẽ latinam referũtur, penultimã acuunt, siue illa sit breuis, siue lõga, vt andréas andréu. pythagóras pythagóru. ænéas ænéu. amyntas amyntu. Ex hac terminatione latini vsurpãt actũm in. an. vt ænéas ænéã. pythagóras. górã. Horat. ij. sermo. Qualia vincit pytagórã, anitiq; reum doctumq; plátrona. Vctũs quoq; vsurpatur, qñ in. a. lõgũ desinit, vt ὁ andréa. ὁ pythagó. a. Quod si vctũs in. a. breuem terminatur, accentus latini regulã sequitur, vt ándrea. pythágora.

In. es. per. ς, que ad primã declinationẽ latinã referũtur, omnia fere acuũt penultimã, siue illa sit breuis siue lõga: vt anchíses, orestes. priamídes. panthoídes, atque proinde omnia parronymica masculina. Reperiuntur tñ nonnulla acuentia finalem, vt sophistés, sympanistés, origenistés, & similia. Ex hac terminatione latini vsurpant actũm in. en. desinẽtẽ. nã in an. latinũ est. vt priamídes priamídẽ. pãthoídes pãthoíden. verg. iij. æneid⁹. priamíden helenum graias regnare per vrbes. Hora. j. car. Tartara pantoídẽ iterũ orco. Vocatiuus quoq; vsurpatur, cum in. e. longum desinit. vt Hora. ij. sermo. Olaertiá de quicquid dicam, aut erit, aut non. Vergilius. iij. æñ. Coniugio Anchise Veneris dignate superbo.

Nominatiuo ænéas. ænéu. ænéa. ænéan. ἀ ænéa vel ænéas.
Nominatiuo anchíses. anchísu. anchíse. anchísem. ὁ anchíse vel anchíses.

¶ Secunda declinatio.

SEcunda græcorũ nominũ declinatio fœmininorũ rãtũ est, q̃ in. a. vel in. ς. hoc est, e. lõgũ desinentia in. es. cõmuniter faciũt gtũm. vt músa múses. calliope calliopes. Desinẽtia vero in. a. lõgũ vel in. da. vel in tha. vl in ra. a nominatiui seruãt in obliquis. vt theologia theologías léda lédas. mártha márthas. heméra heméras. Dtũs fit á gtõ ablata. s. vt múses múse. calliopes. ópe. theologías theología. lédas léda. márthas tha. heméras heméra. Actũs fit a ntõ assumpta. n. músa músan. calliópe calliópen theología theologían. léda lédan. mártha márthan. heméra heméran. Vctũs simi lis est ntõ. vt músa ὁ músa. calliópe ὁ calliope

In. a. desinẽtia, quæ ad primã declinationẽ latinã referũtur, quædã acuũt vltimã, vt agiá. amiá. anthracia. antipophorá; quædã accuũt penultimã. vt omnia q̃ in. a. lõgũ desinũt, vt sophía. theología. ecclesía. comædía. Quædã acuũt antepenultimã. vt ágina. arétusa. síbylla. scolópẽdra. Quædã circũflectũt vltimã quæ patiũtur synæresin. vt nausicá, ab eo qd est nausicáa. agirá abeo quod est argyreos. siderá ab eo quod est sydéreos. chrysá ab eo quod est chryseos. Quædam circũflectunt penultimam, hoc est, quæ desinunt in. a. breue, habentque penultimam natura longam. vt mũsa. glõssa. mãea alithéa.

Ex hac terminatione latini rectum osurpãt, qñ scilicet lõga reperitur. vt apud Papiniũ. in. v. theba. Nec facilis Neméa latas euoluere vires. Quẽlocũ Prisc. lib. vij. tractãs: neméa (inquit) quia seruauit. a producta accẽtũ in penultima retinet a cutũ, tametsi eadẽ breuis est. A recto quoq; in. a. breui vsurpatur accusatiuus in. an. breuem quoq;. vt apud Papinium. vij. theba. Namq; ferunt raptã patriis ágeinan ab vndis. quare accẽtu, hoc est, acuto in antepenultima proferendum, tametsi penultima sit longa.

In. ς. hoc est per. e. lõgũ desinẽtia, quæ ad primã declinationẽ latinã referri possunt, quædã acuũt vltimã vt timé. es. parasceué. pẽthecosté. Quędã accũt penultimã. vt dáphne. prisáne. eleemosyne. sed noĩa propria fœminarũ. vrbiũ, & insularũ penultimã prope semper acuũ. vt heléne. erigóne. calliópe. itháce. parthenópe. asíne. melíte. Ex hac terminatione latini omnes casus vsurpant, atq; proinde accẽtu græco illos

proferre debent. Aduertẽdũ quoq; nomina possessiua in,ce,á nominibus masculinis in,cos. desinẽtibus vltimã semp acuere,vt grãmaticé,es.ab eo quod grãmaticós.dialecticé,cés.ab eo quod est dialecticós.

Nominatiuo mũsa,mũses,mũsæ,mũsan,ó,mũsa,

Nominatiuo calliópe,calliópes.calióp calliópen,ó calliópe,

¶ Tercia declinatio.

TErtia declinatio græcorũ nominũ atticorũ,masculinorũ,fœmininorũ,& cõmunium in,os:p.ω:mega dẽclinãtur,& in, ων,neutrorũ,abiecta.s.vel.n,faciũt gtũm,vt hic menéleos menéleo,hæc hálos hálo,hic & hæc éuge oſéugeo éugeõ eugeo.Dtũs similis est gtõ,Actũs fit á.ntõ.s. mutata in,n.vt menéleos menéleon,hálos hálon,éugeos éugeõ.Vctũs fit est ntõ,vt hic menéleos ó menéleos,Sed (quẽadmodũ paulo ante diximꝰ) quãq; o finalis sit lõga,nihilominꝰ exrõne atticorũ accẽt in añpenultimã trãs fertur.Latini ex hac tminatiõe quãquã raro:tñ oẽs casus vsurpãt,vt Verg.ij,æñ.andrógeos in recto posuit dicẽs.Andrógeos offer nobis,socia agmina credẽs.vbi.os lõgũ est.Iuuen.quoq; creditur olim velificatꝰ árhos,& qcquid græcia mẽdax,gtõ quoq; Verg,vsꝰ est in.vſ.æñ.In foribꝰ locutũ andrógeo. Paulꝰ quoq; Hieroñ.interpte in epla ad Corint.j,Ego qdẽ sum Pauli,ego autẽ ápollo,q gtũs atticus est:neq; est indeclinabile,vt quidã somniãt.Idẽ quoq; Hieroñ.ablũm posuit,qui dtõ similis est:in eadem epla dicẽs. De ápollo autẽ fratre notũ vobis facio.Actũm quoq; ex declinatione græca vsurpauit in epla ad titũ dicẽs Zenã legisperitũ & apollo solicite præmitte,sicut. Verg.j.geor,Aut árho aut rhodópe atq; alta ceraunia telo,Nam cp.o.natura longam breuiauit,factum est ratione sequentis vocalis.

Nominatiuo hic menéleos,menéleo,menêleo,menéleon,ó,menéleos.

Nominatiuo hæc hálos,hálo.hálon,ó,hálos,

Nominatiuo hic & hæc éugeos.éugeo.éugeo,éugeon.ó.éugeos

Nominatiuo hoc éugeó éugeo.éugeo,éugeon,ó,eugeon.

¶ Quarta declinatio.

QVarta græcorũ noĩn declinatio,q̃ masculinorũ,& fœminorũ,& cõmumiũ duorũ generum est, in.os,p o micrõ terminatur,& neutrorũ in.on.etiã p omicrõ.Quorũ gtũs ĩ.u.dſinit.os.siue,on. nominatiui mutata in.u.vt hic lógos.lógu.hæc hódos hódu.hoc xylõ xylu,Dtũs fit.u.gtĩ mutata in.ω mega.vt lógu lógo.hodú hodó.xylu xylo.Actũs fit.s.noĩatiui mutata in,n.vt lógos lógõ.hódos hódõ xylos xylon.ex regula neutrorum.Vctũs fit,o,ntĩ mutato in.e.vt lógos lóge,hodós hodé.Secũdum atticos vero vctũs similis est ntõ,vt hic lógos ó.lóge vel lógos.hodós hodé vel hodós.

In.os.& in.on.desinẽtia q̃ ad scdã dẽclinationẽ latinã referũtur,q̃dã acuũt vltimã,vt ẽacós.pleonasmós. astísmós.solœcísmós.& oĩa noĩa possessiua dſinẽtia in,cos.vt grãmatieós.grãmaticé.grãmaticón logicós,rhetoricós,catolicós,Quędã acuũt penultimã.vt árctos,lógos.sophos.Quædã acuũt ãte penultimã,vt cáminos èphebos,deremos,épiros,cámelos.Quædã circũflectũt penultimã.vt êuros.oêstros. achelõos.Ex hac terminatiõe latini frequẽter tres casꝰ vsurpãt,ntũm actũm &vctũm.Oui.iij,meta.éacõ agnoseit summũ,plẽq; fatetur.Idẽ in epłis.Solueret in speculis oĩs ábydos erat.Idẽ,vtq; rogẽ dẽ te & scribã siquis abydo venerit,aut q̃ro si quis ábydon eat.sed abydo quia ablũs est accẽtũ habet latinũ hoc est in pẽultima ex dẽclinatiõe latina abydꝰ abydi.Ver.j geor.põrꝰ & ostriferi fauces tẽtãt abydi,

Ntõ hic lógos lógu.lógo lógon lóge vel lógos.

Ntõ hæc ábydos abydu.abydo.ábydom,o ábyde vel ábydos.

Ntõ hoc xylon xylu xylo,xylõn ôxylon.

¶ Quinta declinatio.

QVinta declinatio græcorũ nominũ masculinorũ,& fœmininorũ,& neutrorũ,& cõmuniũ duorũ,q̃ ad tertiã dẽclinationẽ latinã referũtur,diuersas habet terminatiões noĩatiui,de qbꝰ dinceps singulatim ꝓsequemur.Quorũ gtũs exit generaliter in.os.vt éas'æanntos.Dtũs fit á gtõ.os.mutata in,i.vt éantos'æanti.Actũs fit,i.datiui mutata in,a.vt'æanti,æanta.Vctũs plerũq; sils est ntõ.vt æas attice,cõmuniter o dan.Ntũs.pluralis,q̃ freq̃nter á latinis vsurpatur,fit á gtõ singulari.os. mutata in.es.vt æantos æantes.Neutra tñ ex regula gñali in.a.definunt.os.genitiui mutata in.a.vt epigrámmatos epigrámmata.Gtũs pluralis fit á gtõ singulari.os.mutata in.ω. mega &.n.quare necesse est, vt in habẽtibꝰ accẽtũ in antepenultima mutetur in penultimã.vt 'æantos æántõ.epigrámmatos epigrãmáton.Dtũs nõ vsurpatur á latinis.Actũs pluralis,qui frequenter vsurpatur á latinis,fit ab actõ singulari addita.s.vt'æanta'æantas.Vctũs similis est ntõ ejusdẽ numeri.vt éantes o'æantes.

¶ De genitiuo quintæ declinationis.

IN.a.desinẽtia,q̃ noĩa ad tertiã declinationẽ latinã referũtur,breuiãt illã.a.tã in recto quã in obliquis possuntq; habere accẽtũ acutũ in penultima,siue illa sit breuis,siue lõga.vt dógma.dráma scómma. Possũt & in añpenultima,pẽultima existẽte lõga vt p̃ ipsema náde madiá dema,áthuma.apóphthema, ænigma.Quædã circũflectũt penultimã,vt héma áſtama.ásma,dóma zóma,péma.héma. Quæ oĩa faciũt gtũm assumptatos.vt dóma,atos.dráma,atos.Latini ex hac terminatione gtũm pluralẽ freq̃ntervſurpã,sed mutant

mutant accentum in penultimã,ꝓpterea qꝰ vltima est longa,quia ſcribitur.p.ω,mega:vtgrámma grámaton,epigrámmata áton.Martialis.Argutis epigrammaron libellis:hinc illud ineffabile Dei nomẽ quod ab Hebræis quatuor literis ſcribitur.iod,he,vau,he,pro quo ipſi legunt Adonai,tetragrammáton á græcis dicitur.Clemen quoque á noſtris frequenter citatur in libris periſtromáton.

In.i.iora,vel in y pſilõ omnia sunt græca,sed á græcis declinãtur,apdꝰ latinos indeclinabilia sũt.Dissyllaba accẽtũ hñt in prima acutũ.vt móli,cíci.ſtímmi,cómmi,méli,sed ab eo cõposita in ãtepenult.trãs ferũt accẽtũ.vt hydrómeli,ænómeli,oxymeli.Polisyllaba vero ãtepen,acuũt,vt píperi,cinábari,sinapi,quãuis penultima sit lõga:vnde á latinis penultima circũflectitur in sinápos,& mittunt apud illos gtũm in.os.purũ,vt móly,yos,cíci cícios,ſtímmi.ios.cõmmi.ios,méli.ios.Neutra vero á cõmũibꝰ duo rũ generũ in.is terminatis antepenultimã acuũt,& ad modum cõmuniũ declinantur,vt hic & hæc Philópatris&hoc philópatri philopátridos,hic & hæc phigópolis & hoc phigópoli.phygopolidos.Latini ex hac terminatione casus rectos similes vsurpant.vt Ouid,Móly vocant superi,nigra radice tẽtur. In.ω.mega desinentia omnia sunt generis fœminini,possuntq; reduci ad tertiã declinationẽ latinã, vt voluit Cæsar habẽtq; accentum acutũ in vltima,mittuntq; gtũm in.oos,vt dído dídos;sapphó,óos.clió óos,calipſó.óos,crató,óos,myrtô,óos,lápedó.óos,mantó óos,Datiuum formãt.os.mutata in.i.Accusatiuum.os.mutata in.a,vt dído'i dído'a.ſapphói.óa.cliói,óa,calipſói calipſóa.Per synereſim tamẽ mittũt gtũm in.us,hoc est,oos mutata in,us,in qua suscipiunt accentũ circũflexum.vt dído dídûs,sapphó,ûs. clió clius,calypſo calypſíus,mantó,ûs.Latini ex hac termiuatione nominatiuum vsurpant & obliquos synærizatos.vt Ouidius in priapeia,Penelopes primam dídûs ſi prima sequatur. Idem in epiſtola sapphûs:An nisi legilles autoris nomina sapphûs,Idem in.j.de arte:Nec mihi sunt visæ clio,cliûsque sorores.Accusatiuus quoque vsurpauit Verg,iiij.æneid.& nomine Dído sæpe vocaturum.& Horatius, æolijs fidibus canentem ſapphó & Ouidius in pria.Atlantidemq; calypſó.

In.ã,plerũq; sũt masculina acutã finalẽ,assumũtq;.os:in gtõ,retinẽtque sẽper.a,lõgum.vt tit án,ános pæán,ános.pelecán.anos acarnán ános,pán panós pro deo pastorũ.Nã pán neutri generis,ꝓ eo qꝰ est omne pãtos per,t.facit,Cõposita vero penultimã acuunt,vt hermópan panos.cupédan,anos. Latini ex hac terminatione gtũm & actũm vtriusque numeri vsurpant.Vt Ver,viij.æñ. Panós de monte lycæi,Idem in buco.Mecum vna in syluis imitabere pána canendo,Idẽ in,vi.æñ.Lætũ pæána canẽtes, In,en per.ę.quæ in,e,lõgũ vertitur masculina repiuntur & fœminina & cõmunia duorũ generũ,q̃ partim acuũt vltimã,vt ex masculinis hymén solén,lichén,adén,splén,zén,mén,&ex fœmininis siren,troezén.partim acuũt penultimã,vt hic hélẽ,hic & hæc cárſẽ,terẽ,q̃ oĩa.os,assumpta faciũt genitiuũ,sed q̃ dã retinẽ in obliquis.e,lõgum.vt hic splén énos,hic zén zénos.hic chén chenos, hic mén mẽnos,hic damén daménos.hic Solén solénos hic Lichén lichénos,hic Hellẽ,enos.hæc Syrén syrênos.hæc Troezẽ troezénos.Quædã vertũt.e.lõgum in e pſilõ,vt hic Adén adénos hic Auchén auchénos,hic Poemén poemenos.hic Limén.enos;hic Azen,os,hic Pythmén,os, hic & hæc Arſen ársenos,hic & hæc Terén,nos,hęc Phrẽ,énos,hæc Glen nõ declinatur,Latini ex hac terminati.actõs vtriusq; numeri vsurp. In,in,per,ı,iota mosculina siue fœminina vltimã acuunt,habẽtq; plerũq; alterã terminationẽ tñ,is,mittũtq; genitiuũ in,inis,super nominatiui terminationẽ.os,assumpta,vt hic delphís delphínos, telchín vel telchís telchínos,actín vel actís actínos,hæc Salamín vel,ís,ínos,Eleuſín vel eleuſís.ínos,Rhín rhínos.Latini ex hac terminatione accusatiuũ singularẽ,& nominatiuũ & actũ & vctũ plurales frequenter vsurpãt,vt Ouid,senſit delphína melántho,Verg,in buco,Orpheus in syluis inter delphínas aríõ. In,yn,per y pſilon generis masculini siue fœminini penultimã acuunt,arq;.os,assũpta faciunt gtũm penultima longa vt hic phórcin vel phórcis,cínos.Mósin,synos,Póltryn póltrynos,hæc Górtyn,trynos

In,õ.perω.q̃ ad tertiã noĩs delinationẽ latinã referuntur,quedã acuũ finalẽ,vt sarpedõ,geryón,amazõ antedón,carchedón chalcedón,Quędã acuũt penultimã,vt zénõ.plátõ,theón,crótõ,demophóon,laocóõ,achérõ,médõ Quædã circũflectunt vltimã,quæ scilicet sũt cõtracta ex acuto & graui,vt demophõ ꝓ demophóõ.posidón pro posídoon,Iacõ ꝓ Iacoon.Quæ,si hñt in penultima ancipites,hoc est,a,i,yp silõ lõgas,p,o,micrõ in obliqs declinãtur,vt hic Machάõ,áonos.Icarάõ.áõos,Arcadáõ,áonos,Opáon áonos.Apisiάõ apisiάõos,Alcmáõ,alcmáonos,Licάõ,licáonos,Elicáon,elicáonos,Protiάõ,áonos,Amythάõ,áonos,Oríõ,ínos,Ixiõ,ínos,Ampyíõ,ínos,Hyperiõ,ínos, Pădíõ,ínos, Echíõ.ínos Dolíõ dolíonos.Dolopíõ,ínos.Molion,ínos,Nomiõ.ínos,Iáson sonos,habẽtia vero easdẽ anci pites,ante,on,correptas p.ω.mega dẽclinãtur.vt ãphitryõ.tryonos,Periđíon ínos.pygmalíõ,ónos Eurytiõ onos,Deucalíõ,onos,Ereuthalíõ.ónos,Endymíõ,ónos.Actoríõ onos,anthemíõ,ínos,Hippotiõ.onos,Habẽtia vero epsilõ ẽnte,on,seruãt,ω.mega vt alcmẽõ,ẽonos.Theon,onos,Eleon ẽonos Medẽõ,onos,Simẽõ onos,Sed habẽtia.æ.diphthõgon ante.ω.mega seruãt,vt ægrõ ægronos,Mícon míconos.Actæõ,onos,qꝰ etiã alíqñ actæónos per,o;micrõ facit,Exeũt q̃q; nõnũq; in:ontos,vt Achéron,ontos,Laocoon laocóontos,Sed de his explicatius per varias terminationes agendum est.

Latini ex hac terminatiõe plerũq; accusatiuos vtriusq; numeri vsurpãt,vt Achérõ onta;Verg, Atque

ſmis achéronta affatur auernis,Laocóon laocoónta.Idem,Illi agmine certo laocóonta petunt.Demophóonta.Ouidius in epiſto.Phylly fac expectes demophóonta tuũ. Plátona,Horatius. Pythagoram antiq; reũ doctumq; Plátona.Zénon zenona. Martialis.Democritos zénonas explicitoſq; plátõas.

In.bon.deſinentia.ω.mega ſeruant.vt Bubón.ónos.Atabón.ónos.

In.con.ſiue chon.deſinentia.ω.mega ſeruant.vt Glaúcon gláuconos. Lácon láconos. Glychon glychonos.Sed Cyncon cyconos.o.micron habet.

In.don.deſinentia.ω.mega ſeruãt.vt Sidón.ónos.calydón calidónos.Aliquando tamẽ.o.micrõ habẽt. vt Sidon,ónos.anthedón anthedónos.aſpledón aſpledónos.macedón.ónos.carchedón.ónos. Calcedõ calcedónos.Chalidón chalidonos.Amydón.dónos.ſarpedón ſarpedónos,vel ſarpedón ſarpedóntos. Ab.odus compoſita,per.nt.declinantur.vt Chalcódon chalcódontos.

In.gon,deſinentia.ω.mega ſeruant.vt Aégon ægonos.Agón agónos.Aliquando.o.microm habent. vt Trygón trygónos.Leſtrigón leſtrigónos,

In.lon deſinentia.ω.mega retinent.vt Dólon dólonos,Sólon ſólonos.

In.mon.deſinentia.ω.mega retinent.vt Simon,ſímonos.ámmon.onos. Tímon.onos.Aliquando.o.micron,vt Démon.onos.Lacædemon.onos,Stry'mon,onos.ámon.onos.andræmon.onos.

In.non,deſinentia.ω.retinent.vt Dáphnon.onos.Platánon,ánonos.& ſimilia.Zénon zénonos.Sinõ ſínonos.ménon ménonos.aliquando per.o.micron declinantur.vt Agaménnon.onos.cánon.onos.

In.oon.deſinentia in ontos.exeunt,vt Laocóon laocóontos.Democóon democóontos.

In.pon.deſinentia.ω.mega retinent.vt Lámpon lámponos.

In.phon.deſinentia.ω.mega retinent.vt Tryphon tr'yphonos. Typhón typhónos.circũflexa per.nt.declinantur vt plurimum,& ſeruant ſemper.ω.mega,vt Demophón demophóntos. Xenophón xenophóntos.Aglaophón ónt os.Cteſiphón cteſiphóntos.Cherphón.ónt os.

In.rõ.deſinẽtia.ω.mega retinẽt.vt citherõ.érones.chárõ.ones.triton.onos.chirõ.onos.pleurón. onos In.ſon.deſinentia.ω.mega retinent.vt Aéſon æſonos.Thráſon,onos.Aliquando per.o.microm declinantur,vt Láſon láſonos.Oloáſon oloáſonos.

In.ton.deſinentia.ω.mega ſeruant.vt plúton.onos.plátron.enos.cáton.onos.mytõ.onos.cróton cróton os.Nomina participialiaper.nt.declinantur,vt phaéton phaéntontos.cháton chátontos.vcalégonvca légontos.médon,ontos.créon;ontos.alcimédon.dontos, amphimédon. dontos.eurymédon.dontos. autumédon.dontos.laomédon.dontos.plegéton.tontos.pélagon pélagontos.

Quæ ſynæreſin non patiuntur per.nt.quẽadmodũ ſua ſynærizara declinantur.vt Demophóon demophóontos,democóon democóontos.Hippocóon.ontos.aglaophóon aglaophóontos.

In.ar.habentia penultimã natura longã eandem circũflectũt,vt hémar,hépar.úthar.ídar. Monoſyllaba vero acuuntur,vt Cár carós,pár parós,pſár pſarós,Diſſyllaba penultimã acuunt,vt Mácar,ónar,dámar,Polyſyllaba tñ antepenultimã,vt délear,óniar,áliphar,cárear.In.ar,itaque maſculina & fœminina aſſũpta. os,faciunt gtñ,ſi ſunt monoſyllaba producunt.a,vt cár carós,pár parós,pſár pſarós.Si ſupra ſyllabã breuiant illud.a.vt mácar,aros,ónar ónaros,dámar.aros,Neutra vero in,atos,faciũt gtñ a, q̃ breui ſi ſint polyſyllaba,vt délear,atos,óniar.iatos. áliphar aliphatos,cárear.eatos. & diſſyllabicorũ aliqua neutra longa penultimãtia in.tos.quoq; faciũt gtñ.vt hémar hématos.ídar ídatos,hépar atos.úthar.atos,Peuultimantia vero in breui faciunt genitiuum in.ros,vt hypar hyparos.thénar.aros.néctar,aros phréat vero.quod ex hac ratione debuit facere phréaros,& ſtár ſtéaros,phréato s & ſtéatos faciunt.

In.er.per.eta,quæ maſculina ſunt,quædã acuũt vltimã,vt mõoſyllaba,thér théros.Sér ſeros.Et ex diſſyllabis quædã,vt ſotér.ethér,aér,quædã acuunt penultimã.vt íber.Monoſyllaba aſſumpta.os. faciũt genitiuũ & ſeruãt.era lõgũ in obliquis,vt thér therós.phér pherós,Sér ſerós.cér cerós,Sed ſupra ſyllabam maſculina acutiſona,ſi haben.t.ante.e,retinent.e.longũ in obliquis,vt luter lutéros. ſoter ſotéros oleter.éros,Excipiuntur aſter aſtéros.& pater patéros,quæ vertunt.e.longũ in breue. Quod ſi nõ habent.t.vertunt.era.in.e.breue,vt Ether.éros.aér.éros.daér,éros.aner aneros.Spinther vero & leuther ſpintheros & leutheros per.eta,longũ faciunt.In.er.grauiſona(ſi penultimã habẽt longã)vertunt.e.lõgum in breue.vt píer píeros,phater.teros.Sed ſi penultimã habẽt breuẽ,ſeruant longum.vt Iber íberos.Etier,eros.Pánther.vero.n.p.ſimplicis ſeruat declinationẽ,Fœminina in.e.ſupra ſyllabã mutant e.longũ in breuẽ,vt Mater matéros,metér éros.demeter,éros,thygáther.théros.In.er.neutra, quæ rara ſunt,appoſitione os.facinnt genitiuum,vt cér cerós,ab eo quod eſt céar céaros.

In.ir.per,ei,diphtongon appoſitione.os.faciunt genitiuum.vt chír chiros.phthír phthirós.Ir irós,Et ab eis compoſita Antichir.chiros.polychir,chiros.Hic adde Mártyr mártyros.

In.or.deſinentia apud græcos oĩa ſcribũt̃ p.ω.mega ꝑter hęc quatuor.ánor,cálor,æor,étor habẽt autẽ in.or.finita acutũ accẽtũ in vltima,aut in penultima.Acutiſona poſitione.os.faciũt gtñ,ſeruãtq; ω.mega in obliquis,vt phór phóros.Ichór ichóros. Etiam grauiſona habentia.l.ante.o.ſeruãt.o.magnum. vt célor céloros,pélor.péloros,Sed ſi non habent.l.vertunt.o.longum in breuem.vt Neſtor neſtoros. Héctor héctoros, Méntor méntoros ,Meſtor,méſtoros. Mnéſtor mnéſtoros,cum proprium eſt

viri nomen,ſed Mnéſtor adiectiuum;ω.magnum retinet.

In.or communia habent,o,microm in obliquis:vt hic & hęc Apátor apátoros.Amétor amétoros,pãdamátor pandamátoros.

In.or,neutra.ω.magnum retinent in obliquis.vt Hélor,loros. Técmor.oros.Heteroclita vero ſũt Scórſcatós,& Hidor datos.Ex deſinẽtibus in.er.latini frequẽter actõs vtriuſque numeri vſurpant,vt eo q̃ eſt Car.Ouid.iiij.metamor.Lyciæq; propinquos cãras adit,& ab eo quod ether Verg.in primo geor Illa leuem fugiens raptim ſecat ætheram pennis.Idem,aéra per vacum ferri. Ex nominibus terminatis in or,prope ſemper accuſatiuus vſurpatur.vt Héctor héctora,Neſtor néſtora. Rhétor rhétora.

In.as q̃ ad tertiã declinationẽ latinã referũtur,ſi ſunt maſculina pẽultimã acuũt,mittũtq; gtñ in.antos vt ábas.antos.ácamas.antos.acrágas,antos.adámas.antos.aéas.antos.álipas.antos.ándrias ,ãtos,apéſas.antos.áras.antos,athámas.antos.átlas.antos,bíbas.antos.bábras.antos.chálcas ,ãtos.cánas ,ãtos cáras cárantos, cháridas.anros.chélas,antos.écyphas,antos,cyrbas.ãtos,córiphas,ãros:Eléphas ãtos gígas.antos,imas.antos.lycábas antos,mydas.antos,ódas.antos,pállas antos, pelécas.antos.períphas antos,phídas.antos.pylas.antos,phórbas,antos polydámas.antos.próphas.antos,ſálgas.antos,teleutas.antos teuthras.antos,tháumas .mantos.thóas,antos.tólmas.antos Fœminina vero vltimam acuũt aſſumuntq; in genitiuo,d.vt acrás,acrádos.ampás.ados pallás.ádos phías'ádos monás.ados diás.ados,trás triádos,Hebdoás.ádos,ogdoás.ádos,Decás ádos,arcás vero vnũ de maſculinis arcados ſequitur fœmininorum terminationem. Latini ex hac terminatione genitiuos vſurpant.vt Lucanus in ix,palládos in medio confecit pectore Gorgon.Datiuum quoque,vt papinius in Achilleide.Palládi li tore celebrabat ſcyros honorem,& actñ.vt Marti, pallada prætereo,res agit illa tuas,& actũs ſemper ab autoribus vſurpatur,vt ab eo quod eſt apéſas.Papi,in iij.theba,Nomine Lernæi memorat apéſanta coloni.Et ab eo quod eſt chalcas,Verg,ſi æñ.Magno chálcanta tumultu prorrahit in medios.Reperiuntur quoque nonulla,quę mittunt genitiuum in,anos,Mélas mélanos. Tálas talanos.

In es.cum ,hoc eſt per.e.lõgũ maſculina,q̃ adrertian declinationẽ latinã referuntur,plærũq; acuũt penultimã mittũq; gtñ in,etos,& quę per,eta,vt Cháres cháretos,Chrémes etos,Cómes etos. Crátes retos.Cúres,retos.Dáres,retos.Epiáles leros.Gyes,yetos Glóes.etos,ignes.etos. láches,etos.lébes.etos, mágnes,etos,málles.etos,mãſtles.etos.méges,cros,méndes,etos,myces.etos.mynes.etos.mórges.etos néres etos,pénes etos,phráges etos,pydes etos pígres etos.pyles etos,plánes etos.tríges etos. tápes eros.tháles.etos,Hæc aliquando mittunt genitiuum in,u.vt cháres chárucómes cómu.dáres dáru.gyes gyu.myces mycu.pydes pydu pyles pylu.Monoſyllaba quoque acutiſona in.eros.faciũt gtñ.vt crés cretós gnés gnétos thés théros & acutiſona pluriũ ſyllabarũ,vt argés argétos,admés admétos.homis thnés homithnétos.Et nomina quædam latina,quæ in ſermonẽ græcũ traducta amittunt.n. quã rurſus in genitiuo reſumunt,vt clémes.entos.créſces entos.prudes.entos.pídes enros.váles entos.Cõpoſita á cleos,quod eſt gloria,circũflectũt vltimã mittũtq; genitiuũ in.eos,per e pſilõ.vt agarhécles cléos periclés éos ſophoclés cléos.Latini ex hac terminatione accuſatiuũ vtriuſq; numeri vſurpãt.Sillius libro.iiij.Illum ſidonio fulgentẽ ardore tápeta,Papinius.i.theba,altoſq; infere tápetas, Ouid.in epiſtolis,Viginti ſuluos operoſo ex ære lébetas,Auſonius,Fictilibus fama eſt cænaſſe agatoclea regem.

In.es,diphtõgõ vnũ repitur fœminiuũ,dæs dætós & vnũ cõmune duorum pæs,quod facit pædós.

In.eus,diphtõgon q̃ ad ſecũndũ declinationẽ referuntur,vltimam ſemper acuũt mittũtq; gtñ in,eos,lei,& datiuum in ei,ſolutas,vel per ſynereſin cõtractas,actñ in,ea,vocatiuum in.eu,s,nominatiui ablata:Latini ex hac terminatione oẽs caſus vſurpant,vt penthéus penthéos,vel penthéi pẽthéo vel pẽthẽ penthéa;ó pẽtheu,Martialis.Flet philomena nefas in ceſti Teréos & quę Vergilius in buc.Aut vbi mutatos teréos narrauerit artus,Idem in eodẽ.Orphẽ calliopéa lino formoſus apollo,Iuuenalis,alcinoem bacchi thebas & terea fauſti,Ouidius,vij,meta,vt voluere ambo,voluiſti tu quoq; Terêu,ſed,eu circũflectitur per regulam octauam,quod diphtongus finalis habens y pſilon in fine circũflectitur,ſi tonũ accipit,Vergilius,iiij,georgicorum,Illa quis & me (inquit)miſeram & te perdidit orpheus:

In.is,omnia reducuntur ad tertiã nominis declinationẽ latinã,quorũ quędã acuũt vltimã,vt crépis,cinemis,aulertis & omnia fere patronimica;vt priamis eneis thebais, Quædã acuunt penultimã,vt páris, crátis;cyphis.thémis memphis;Quædã acuũt antepenultimã;vt ſibaris,thámiris,ádonis.theognis.chãribdis,Sed in,is.propria maſculina in,dos,faciunt genitiuũ,vt ádõis adónidos. paris páridos.theognis theógnidos,Habẽtia quoq; penultimã longã:vt eunis eunídos:gymnis gymnídos;laeris,idos,Et ápolis(quod eſt ciuitas)cõpoſita maſculina ſola vel cõmunia,ut ageſipolis ageſipólidos,eúpolis.lidos,hiẽ & hæc phygópolis,lidos.ápolis.lidos,Et cõpoſita á mãtis.qđ eſt vates,vt coſcinomántis, mántidos; promantis,idos,Et habentia ante,is,vnã conſonantẽ,vt crátis crátidos;Sed habẽtia duas immutabiles in,thos.faciũt,vt órnis,ithos,mérmis,ithos, Monoſyllaba vero habẽtia;i,lõgũ additiõe,o,in:os faciũt

ciũt gtm̃,vt cís cíos lís líos.Appellatiua etiam & non denominatiua,quæ penultimã habẽt breuem per os,purũ mittunt gtm̃,vt échis échios.mántis mántios.óphis óphios.Et quædã propria.vt ágis ágios.ageſipólis ageſipólios.anácharſis anacharſios,búſiris, buſírios . gáozis gáozios ,íphis íphios, ſentis ſéntios.ſybaris ſybários ,thámyris thamyrios,zénis zénios.Quorum aliqua per, dos, plærũq; inflectuntur,vt ágis ágidos,thámyris thamyrídos.ageſipolis ageſipólidos,búſiris buſíridos.

In,is,polyſýllaba fœminina nõ habẽtia duas terminationes p,dos faciũt gtm̃,ſiue ſint acutiſõa,vt cnemís cnemídos,et priamís priamídos,& huiuſmodi patronymica fœminina,auletris auletrídos,corõís, nídos ,crepís ,ídos.dotis.ídos.pagaſſis.ídos,ſtrategis.ídos.Siue circunflexa:vt bendís bendîdos,môlis molídos.Siuebarytona,vt cýpris cypridos.cítharis citháridos.déſpontis deſpóntidos.éris.idos.mémphis mémphidos.mênis idos.polítis polítidos.toxótis toxótidos.Quæ autem ſequuntur per.os.purũ declinãtur ácris ácrios.áſthlibis aſthlíbios,cárybdis,ydios.xóis.ios.cítleris ciſſeríos.dmóis dmóios.epictétis epictélios.géris gérios.hýbris,brios.lachûſus.ios.némeſis nemeſios.mégyris megyrios.panégyris.rios.ſárdis ſardíos.ſcépſis ſcepſios.epiſcépſis.ſios.ſóis ſóios.thamíathis thamiáthidos.& breui penultimantia,vt cónis cónios,ſpánis.nios,pólis.lios.Et ab eo compoſita fœminina ſolũ.vt acropólis. lios.Aduertendũ tñ ꝙ illa,quæ communiter faciunt gtm̃ in,dos.more Ionico;per.os.purum declinari poſſunt,vt páris.idos.vel pários,ménis.idos vel ménios.thétis.tidos.l,ios.mêmphis.idos. vel ménphios.Latini ex hac terminatione omnes caſus vſurpant,genitiuum.Vt Iuue.Curritur ad vocem iucũdam,& carmẽ amicæ thebaidos;datiuum.vt Catullus,Morte feror theſei,qualem minóidi luctum.Sabinus in epiſtola demophoõtis ad phillida,phillidi demophôon patria dimittit ab vrbe, quibus in locis quia,i.terminalis,breuiatur,accẽtu græco in penultima ſunt ,pferenda. Actũ quoq;.vt Auſõius, rex magis an regnũ minoída ſollicitat grex.Verg,phillída mitte mihi,meus eſt natalis Iola.Papini.in calce thebaídos,neq; tu diuinam æneida tenta. Vocatiuum quoq;,vt idem in eodẽ loco,Omihi biſſenos multum laborata per annos thebai,& Ouid.in epiſtolis.Prima mihi nutrix æoli dixit amas. Nomina tiuus,præterea accuſatiuus & vocatiuus pluralis vſurpantur cum in.es.vel in.as.breues terminantur. vt achelóides vel achelóidas,cadméides vel cadméidas.belídes vel belídas.

In.eis,diphtongõ per epſilon & iota,&,ois per.oi.diphtongõ queq;,quæſunt polyſyllaba vnius generis ſiue triũ in.entos.mittuut genitiuũ,vt ſeleis ſeléntos,ſimóis ſimóentos,pyróis pyróentos, opóis opóentos.charíeis;entos.timéis,entos,phonéis,entos,Monoſyllaba vero maſculina per.eis.diphthongon per.enos.faciunt gtm̃,vt hés hénos,étis étenós,dís denós.Et ab eo compoſita.vt medís medenós,vdís vdenós. Clís autem dídos facit.& anthéris,idos,Latini ex hac terminatione nominatiuum & actũm frequenter vſurpant.Verg.primo eneidos.vbi tot ſimóis correpta ſub vndis.Idẽ in.v.hectoreos amnes xanthum ſimóentaq; teſtor,Ouidius ij.metamorpho.interea volucres pyróis eous & aethon·Flaccus quinto argonautticon,& formidantem patrios pyróenta dolores.

In ys.per y pſilon quædã circũflectũt vltimã.Vt ichthýs,& ex monoſyllabis ys,ſys. Quædã grauãt eã dẽ.vt típhis,bótrys.cécys,rhadámanthys,quæ oĩa maſculina ſunt,retinentq; in gtõ y pſilon & faciunt os,purũ.vt ichthys,'yos,m'ys míos,ſys ſ'yos,típhys,yos,bótrys,yos,nécys,yos,rhadámánthys. thyos Acutiſona,quæ per tria genera declinantur vertunt in obliquis y pſilõ in e pſilon,vt oxys oxéos.thachís,éos,brabys.éos,ocys océos,pachys pachéos .Horum neutra in y pſilon deſinentia maſculinorũ ſeruãt declinationẽ.Compoſita á ſimplicibus in.ys,eodẽ modo inflectũtur ſicut ſua ſimplicia .vt cálichthys,thyos.quoniam ichthys,yos.fecit,trí brachys tribrácheos,quoniam brachys brachéos: Sed ſi aliter componantur in,dos,faciunt genítiuum,vt épeleys epélidos,néelys nélydos.

In,ys,fœminina grauiſona per os,mittũt gtm̃.vt pítys pítyos.chelys,yos.génys,yos,Excipiuntur cómys,ythos,& córys córythos,Acutiſona vero per,dos,declinãtur,vt chalmys,ydos,pelamys,ydos.crocys,ydos.Oxytona præterea.ſiue circunflexa habẽtia ſolum in nominatiuo.y. longum, & in obliquis breue per.yos.purum declinantur,vt erínys erínyos.tethys tethyos,ophrys.yos,drys.yos,aglys tñ aglyros facit Latini ex hac terminatione gtm̃ vſurpant.vt Lucanus in primo tethyos,vnda vage lunaribus æſtuat horis,& Verg.accuſatiuum in bucolicis,quę rentare tethyn ratibus.

In.o s.per.ω.mega monoſillaba acutiſona,ſiue habẽtia.d.r.th.per.os.purum faciũt gtm̃.vt dmôs dmóos,trós tróos,thós thôos. Quæ vero non habent in ;tos.vt crós,óros,phós phóros. polyſyllaba etiã oxytona.vt aptós aptóros,agnós agnóros,hidrós.dróros.Et breui penultimantia.vt monóceros, óros, rhinóceros rhinocerótos,gélos,otos,eros.oros. Quæ longa penultima,per.o.purum declinãtur,vt hæros heroos.mínos mînoos,Excipitur élos élotos.per,eta,quoniam élos erat per epſilon. Attici vero. héro.míno,élo.dicunt,ꝙ nominatiui remoto,

In.os duo ſunt natura circunflexa mittentia gtm̃.in tos.phôs photós & ôsôtos ,Martia, ab eo quod eſt rhinóceros,actũm vſurpauit in diſtichis,geſtauit modo frõte me iuuẽcꝰ;verũ rhinocerot.mepurabis In,us.quæ p oy,diphtõgõ á græcis ſcribuntur circunflectẽtia vltimã per.vntos,mittũt genitiuũ.vt plácûs placûntos,ſimûs ſimûntos,opûs opûntos.ceraſus ceraſûntos,authemûs,mûntos.phycûs,cûntos

hydrûs hydrûntos,hyericûs,ûntos.trapezûs,untos,quæ omnia per ſynæreſim cõtracta ſunt ab oĩs in us.opõis.opus,ceraſõis ceraſûs,Acutiſona in.os;purum mittũt gtm̃.vt bús bodós,nûs nodós,chrûs chrodós chûs chodós Excipitur pus cum ſuis cõpoſitis,quæ mittunt genitiuum in,odos.vt pûs podós. chytrápus chytrápodos.dípus dipodos.trípus tripodos.ædípus ædipodos,quod & ædipu facit attice,declinatur etiã apud,poetas ædipódes ꝙdipódu,per primã declinationẽ.Excipitur quoq; odûs odontos cũ ſuis cõpoſitis,q̃ oĩa exeunt in õtos,ſicut & ſuũ ſimplex.vt argíodus argíodontos.cynodus.ontos.cauliodus,ontos.Latini ex hac terminatione.tum rectos,tũ obliquos vſurpare ſolent.Vergilius.x.æneid eſt amathûs eſt celſa mihi paphos.Ouid,x.metamorph.at ſi forte roges fœcũdam amathûnta metallis Idem primo de ponto,cede puer facta patroclus opũnta reliquit. Lucanus lib.xi.meritũ phycúnta ruinas Curtius.regionem(inquir)eã vſq; ad trapezũnta defendere. Lucanus in,vij.& ſubdita ſipûs mõtibus;Hic ſipûtos in grõ,& ſipũta in actõ,vnde poſtea ſipóntos ſiue ſipúntos ea ciuitas inapulia dicta eſt In,ns.vel rs.vel ls,gruiſona ſunt,& per duas cõſonantes in obliquis declinãtur.vt tyrinis, inthos hélmins, minthos,mácars mácartos per.t.exile,nam habẽtia.a,ante duas illas cõſonantes in.tos.mittunt gtm̃,non habentia.a,in thos,per.th.Itaque ex hac ratione háls hálros debuit facere ,ſed vt ſeruaret dictam.nominatiui halós fecit.Omnis enim vocalis præcedens liquidã ſi poſt eã ſequatur.d. vel.t.vel.th. tenuatur.& quia obliqui ſimiles nominatiuo ſporitus habent,abiectum eſt.t.& facit halós. Papini,in iij,the.ab eo ꝙ eſt tyrins actũ vſurpauit dícens, ſuus exit in arma antiquã tyrintha deus.

In.ps.finita,per.p,in obliquis declinantur,ſiue ſint monoſyllaba,ſiue polyſyllaba,cõpoſita ſiue ſimplicia,ſed polyſyllaba penultimã acuũt,mõoſyllaba q̃q; acuũtur.vt óps opós,thóps.pos.cyclops.clopos. I'æleps lælapos.euryops.opos.Excipiũtur hæc q̃ loco.p.ſuſcupiunt.b.in.gtõ ,ppter harũ literarũ affinitatẽ.vnde & á latinis p.b.quoq; in gtõ cõſueuerũt ſcribi.líps líbós.níps nibós.phaps;bós,phlébs.bós. áraps árabos.chályps chálibos.cherníps.ibos.tháryps.ybos.Et tria p.ph. cínyps. yphos. cathelíps cathéliphos.ſciraps phos.ſed aduertẽdũ eſt,qđ in.ops. polyſyllaba p.o. micrõ ſcribũtur. vt æthíops opos.mérops.opos,cécrops.opos.ænops,opos.pélops,opos,ꝑterquã hydrops.pos. cyclops. opos' molops.opos.cónops.opos.nyctálops. nyctálopos ,ſcólops.opos.myops.myopos.cánops.opos.Et quæcunque deducuntur ab óps,opós.quod eſt oculus.vt helicóps. ópos. ſicut econtrario quæ ab óps opós.quod eſt vox,o.microm habent.vt mérops,opos,Latini ex hac terminatione actõs vtriuſq; numeri nominatiuo plurali frequenter vſurpant.Hora.j.ſer,paſtorem ſaltaret vti cyclopa rogabat,Ver. iij,æñ.infandi cyclopes & altis montibus errant.Idem.xi.æneid. vidit cyclopas vlyſſes.

In,ax q̃dã acc.acuto in penultima ,pferuntur.vt thórax,phéax.ánax.phílax,córax,quedã circũflectũt penultimã.vt úlax.élimax,hylax.cyax.ſyax.quæ in obliquis.c.hñ vt thórax.acos,phæax. ácos q̃ aliqñ.t,cũ.c,accipiũt.vt.ánax,acos.vel ánactos.aſtyanax,acos,vel aſtyánactos.hippónax,ocos.l. hippónactos.úlax.acos.climax.macos,Quæ vero á verbis in.zo.deſinẽtib9 deriuãtur.g,accípiũt in obligs. vt ab arpázo.quod eſt rapio.hárpax .agos .& á crazo,ꝙ eſt voco.cécrax.agos. á.ſphazo ꝙ eſt iugulo a póſphax agos,ſiũ átrax átragos, láilax.agos,ſed diſſyllaba maſculina natura lõga pẽultimãtia hñt.a. productũ.vt thorax,racos,phæax,acos.oéax.acos.ila s.acos.plũrax.acos. Excipiuntur hylax.acos.& cyax.acos.poſitiõe vero lõga penultimãtia corripiũ.hárpax.agos.cécrax,agos,Neaxaũt & ſphenax& cordax.a.,pducũt ſedacabax idiſſerẽtẽ hẽt.Sup byſyllaba breui exiſtẽte penultimaa,pducũt.vt hieraxácos.ænophylax.ácos.aſpháiax vero aſpháiacos corripit.Latini ex hac terminatiõe frequẽter actõs vtriuſq; nũeri cũ nrõ plrali vſurpãt.Iuu.viridẽque thoraca iubebit afferri,minímaſque nuces.& Mar. accipe belligeræ crudum thoraca mineruæ.Verg.vij.æñ.Vmbonum crates alij thoracas ahenos.Idem iij,puerum aſt'yanacta trahebat ad ſoceros.

In.ex.p.e.lõgũ ácuũt pẽultimã,ſeruãtq; llud.e.lõgũ in obliquis.vt myrmex,ecos,nárthex.ecos,ſcólex ecos.pélex,ecos.talex,ecos.bex q̃que bécos.hyſplex vero & ab cõpoſitum antyſplex,hyſplegos,& antyſplegos faciunt. Habentia vero.ω,in penultima vertunt.e.longum in breue.vt alópex alópecos.

In,ix.partim acuũt penultimã.vt pdix,cilix,térrix.partim circũflectũt.vt choénix,phoénix.ſuſcipiũtq; c,in gtõ plerũq;,vt pérdix.dicos,cílix,icos,chænix.icos.Tétrix vero tétrigos.& máſtix maſtigos.per g,facit,& onyx ónichos.per.ch.Cõmunia autẽ,q̃ á fœmininis fiũt,ſimpliciũ ſeruãt déclinationẽ,vt hic & hæc callithrix,thrícos.quia thrix trichós fecit,homóſtrix homóſtrichos,quia ſtix ſtichós fecit.

In lix,vero finita,i.correptũ habẽt vbiq; vt cílix cílicos.hélix.icos,homélix homelicos. Latini ex hac terminatione vſurpãt actõs cũ nrõ plurali,vt cílix cílica cílices.phoénix phoénicas.nices.nicas.

In.yx.p y pſilõ partim acuũt penultimam;vt bõbix.bébryx.ónyx.ſardónix,cóccyx.órtyx partim circũflectũt eãdẽ.vt céryx doédyx.Maſculina vero ſimplicia natura longa penultimãtia.c,hñ in obligs vt.céryx.icos.doédyx.ycos.ætyx,ycos,thrányx.ícos.Etiã poſitiõe lõga pennltimantia,q̃ hñ in vltima ſyllaba.b.vel.g.vel.d.vel.pt,vt bómbix,bycos,Et penultimantia in.e,vt eryx.ycos,Et habẽtia in pẽultima.a,ſine.g.vt ádryx.ycos,Nam habẽtia .g.p.g.declinanẽ.vt pharygs,yggos.lárygx.yggos.quænos p.n.enũtiamus phárynx & larynx.Superbiſyllaba quoq; penultimantia in.a.g.hñ.vt trabarix. rigos. Et penultimantia in,o,nõ illato.n,vel,g,vt cóccyx coccygos,mórtyx,tygos,órtyx,tygos,qđ & órtycos

fecit apud Philomenem. Item que á pheugo & zeugo cõponũtur. vt próphyx prophygos, homozyx homózygos, Sed habentia, n, ch, habent in obliquis, vt, ónyx ónychos, stónyx stonychos.

In. yx, fœminina multisyllaba per, g, declinãtur, nisi alia ratio ꝓhibeat, vt antyx. ygos, pompholix. igos ptéryx, rygos. Sed monosyllaba acutissona plerũq; g. habẽt, vt stỹx: ygos: nyx tñ nycós & nyctos facit, & ámpix ámpycos, Sciẽdũ autẽ cp in, yx, simplicia hñtia lõga natura, vel positiõe in nrõ solo, y, natura corripiũt, in alijs autẽ casib9 producũt natura, Cõposita aũt & pcultimãtia breui vbicp corripiũt In. ox, per ω. mega rara sũt, eaq; fere mõosyllaba acutissona, habẽtcp in obliquos. c. vt prók, cós. box. cos Excipiũt róx. cp p. g, facit rogós. & cyãotróx, ogos. qa á trogos cp est voro cõpõitur, g. i obliqs acipit In. x. habẽtia, g, ante, x, q̃ nos, vt paulo ante díxim9, quasi. n. proferimus per, g, in obliquis declinantur pharygx siue phárynx, ingos, lárinx lárynx, ingos, mẽnigx siue ménինx, ingos, sphygx siue sphynx, gos. salpygx siue sálpynx, pyngos, lygx vell ynx lyngos, lynx vero pro fera lyncos facit, Habẽtia tñ aliam consonantẽ ante, x, per, c, declinantur, vt ólx olcos, sarx sárcos, FINIS,

¶IN PROLATIONE QVARVNDAM LITERARVM ERRARE

Græcos & Latinos facile potest demostrari ex diffinitionibus & principijs, quæ ab omnibus grammaticis tam Grẽcis quam latinis, tam antiquis, quam iunioribus admittũtur

¶Diffinitio prima.

LITERA EST MINIMA PARS VOCIS HOC EST INDIVIDVA quæ screbi potest, Hẽc diffinitio ab omnibus in cõmune tam Græcis, q̃ Latinis recepta est Qđ si vera est illa Prisciani differẽtia, q̃ in primo de octo partibus orationis volumine ponit, cp litera est figura, quæ scribitur, elementum vero, quod pronuntiatur, manifestum est hoc in loco nõ diffiniri literam, sed elementum, Sed quia hæc differentia non obseruatur ab autorib9, sed nec ab ipso quidẽ Pris, est obseruata, accipiamus interim alterũ pro altero. Est igitur in literæ diffinitione positum in loco generis pars vocis minima, vel potius vox, vt sit minima differentia idemvalens, quod inditi dua, vt in verbo dñs, do, est minima pars vocis, sed quia potest ad huc diuidi in, d, &, o. vtcõstituantur literæ species, subiũgit loco differentiæ indiuidua, quia, necp, d, necp, o amplius diuidi possunt, saltem in partes diuersorũ generũ, Alioqui. o, longũ diuisibilis est in duo tẽpora, arcp secundũ illos, qui hanc partẽ scrupulosius inquirũt, induo tẽpora cũ dimidio, atcp etiã in tria. Quia vero sũt quædam voces, q̃ proferri quidẽ possunt, non tamẽ scribi, quia nõ sunt articulatæ, id circo adiũgit literæ differẽtiam vltimam. quæ cõstituit speciẽ dicẽs, quæ scribi potest. Nam quę non possunt in articulatæ fiũt, cuiusmodi sũt interiectiones, puta ridẽtis, vt, ha, ha, dolẽtis, vtah, imperãtis silẽtiũ, vt, st, quæ licet scribi cõsueuerũt nõ sũt tñ scriptiles, vnde & in diffinitione interiectionis adiũgitur, cp significat mẽtis affectũ voce incõdita, hoc est, confusa & indeterminata. ¶Secunda diffinitio.

VOcalis est vocis elemẽtũ, cp per se & sine alterius literæ permixtione proferri potest, vt a, e, i, hẽc nãque differentia est inter vocales & consonantes, cp vocales pure & per se possunt enunciari, consonantes vero non possunt, nisi cũ vocalibus proferantur, vnde & illæ vocales dictæ, hæ vero consonantes appellatæ, & vocales quidẽ possunt per se enũtiari, quia epiglottide, hoc est, lingula prominẽte, nihil obstat quo minus vox líbere per laryngẽ erũpat, sed confusa prius donec ex oris figura ad certam speciem redigatur, Sed quia oris figuræ innumeræ, sunt, & vocalium certe numerus indeterminatus erit. ¶Tertia diffinitio:

CONsonãs est elementũ, quod nisi vocali incũbar, per se enũtiari non potest, atcp, vt paulo ante diximus, ex eo sibi nomẽ inditũ est, Ex quo fit, vt sine vocali syllaba constare non possit, modo sit articulata, Nã cp Verrius Longus tradit inuenire syllab sine vocali, qđ probat Comicorũ autoritate, apud quos, st, vox imperantis silentium legitur, dicendũ cp, st, interiectio proculdubio est, q̃ voce incõdita proferri debet. ¶Quarta diffinitio:

MVta consonans est, quæ in tali oris parte formatur, vt intercluſa voce sine vocali nullo modo possit enuntiari, vnde & mutta nominatur, Nam quod grammatici dicunt: ideo mutas appellari, quia incipiunt á seipsis & desinũt in vocalẽ, inepta sane ratio, cum statim occurrat, f, litera, quæ incipiat á vocali, & desinat in seipsam, & nihilominus inter mutas numeretur,

¶Quinta diffinitio.

SEmiuocalis est consonans, q̃ in tali parte oris effingitur, in qua etsi non plene, vt vocalis, quidđã tñ subobscurũ sonat, vnde & semiuocalis appelatur, & q̃madmodũ de mutis dicebatur, inepta á grãmaticis affertur causa, cur semiuocales dicantur, hoc est, cp incipiant á vocale & desinant in seipsas, esto ad internoscendas vtrasq; apud latinos signum illud nominibus literarum sit accomodatum Hebræi tamen & Græci nihil tale obseruarunt, ¶Sexta diffinitio,

DIphthong9 est conglutinatio duarũ vocaliũ in eadẽ syllaba suam vim retinẽtiũ, Hæc diffinitio tã græcorũ q̃ latinorũ est, Suã vim grãmatiste interptatur syllabæ extẽsiõe, sed isti non intelligũt cp vis literę nihil aliud est q̃ ipsa ꝓnũtiatio, Ex quo fit, vt in diphtongo vtracp vocalis proferri debeat ¶Quæ Græci vocãt, axiomata, Varro tum profata, tũ effata, tũ proloquia Cicero tũ pronũtiata

tum dialectice, hoc est, disputationis fundamenta. Iuniores tũ ꝓpositiõis primas & immediatas tũ veritatis ex verbo axiomata (vt diximus interpretari) dignitates appellãt. Hæ quia demonstrabiles sunt, atque in cõmuni hominũ sensu cõcipiuntur, quasi principia in omni disputatiõe supponẽda sũt, vt si qs ea nõ admiserit, bardus insensatusque habeatur, necp dignus cũ q̃ de vlla re disceptari debeat. Sit igitẽ

Axioma primum.

Eodẽ modo literas scriptiles designare voces q̃ voce ipsę cõcepę9 significãt. Sit igitur primũ disputationis nostrę fundamẽtũ. in quo plericp oẽs facile cõsentiunt. literas ea potissimũ de causa fuisse excogitatas, vt per illas quasi p quędã signa tũ absentes vituitum posteros morituri certiores facere possem9 ijs de rebus, quæ ad ad priuatã publicã ve vtilitatẽ pertinerent. Nã quẽadmodũ Aristoteles tradit, eo modo literę ꝓverba humanis vocibus informata designãt, quo verba ipsa res mẽte cõceptas, q̃ p ea significãtur. Qđ si nõ quatuor hæc ex ordine sibi inuicẽ cõsentirent, dico res, cõcepę9, voces, literæ, interiret vtricp cõmercia, & publica fides, qua omniũ societas cõtinetur, iterirẽt oẽs artes & scientiæ, q̃ vitã humanã cultiorẽ reddũt, interiret denicp hic ipse sacrarũ literarum spẽdor, quibus ad Christianã religionem instruimur, & docemur. Hęc oĩa eo pertinẽt. vt ostendamus illos ingẽtẽ erroribus fenestrã parefacere. quicũcp putãt ortographiæ rationẽ nõ seuerissime in verborũ scriptiõe seruãdã, aut voces alias posse literarũ figuris accõmodare, q̃ q̃ cũ primũ fuerunt inuẽtæ, ꝓ illas reꝑscrari cœperunt, cũ ois disputãdi subtilitas in verba: syllabas, literasq; quasi in q̃dã elemẽta resoluatur. necp enim min9 errabis: si aliud legis q̃ scriptũ est, q̃ si aliud loquaris q̃ cõcepisti, qđ est mẽdacij, & aliud cõcepisti q̃ se res habet, qđ est ignorantiæ. Axioma secundum.

¶Ita scribẽdũ esse, vt loquimur, & loquẽdũ, vt scribimus. Hoc principiũ ex superiori pẽdet, nisi cp declarat magis explicari, ꝓterea cp ex certis quibusdã causis nonũ q̃ aliud scribim9 & aliud enũciam9 Quod si hoc admittimus, vt aliud scribatur, & aliud enuntietur, frustra literæ sunt inuentæ, cumad hoc tantum literarum figuræ sint excogitatæ, vt creditas voces quasi depositum quoddã fidelissime custodiant, & cum opus fuerit, nulla ex parte decoctũ reddãt, atqui dicet quispiã, videmus apud Hebræos iod & vau plerũq; otiosas, & nomẽ illud ineffabile tetragramatõ q̃tuor literis scriptũ, hoc est, iod hein vauheadon á voces diuersas ꝓferri. Videm9 q̃q; apđ græcos scribi gãma litera sequẽtib9 gãma, l. chi, vel cappa, vel xi, & proferri ni, vt aggelus pro angelus. Agchises ꝓ anchises, agcora, p ãcora, phalagx pro phalãx. Et rursus post. ni. literam sequẽti. tau. pro tau ꝓferri delta, vt synderesis ꝓ synteresis Et in diphtongis vocales alteras supprimi. & alteras pronuntiari. aut vtrasq; in tertiã extraneam proferri id que nõ modo apud grẽcos, sedetiã apud latinos, apud quos etiam (teste Seruio grãmatico in primo gẽorgicorum) Caius Cneius Amurca scribuntur per. c. literã. & pronuntiatur per. g. Gaius Gneꝰ. amurga. Sed cur hoc fiat, suis in locis oeddemus: partim excusando id fieri quadam ratione, partim accusando cp fit ab ignorantia profectum. Axioma tertium

¶Literas nõ ex diuersitate figurarũ. sed ex diuersitate vocũ distingui. Hoc axioma tametsi per se notũ est. sic tamẽ deduci potest. Qđ si aleph hebraicũ & alipha punicũ, & alpha græcũ &. A. latinũ quatuor diuersis figuris repẽtãtur, vnã tamen eandẽq; vocẽ reddunt, hæ duæ posteriores ꝓ se, & illæ duæ priores cũ suis apicibus. Qui ꝓterea ex arte nuper á magistro quodã Martino homine per quã ingenioso excogitata literarum figuras pro cuiusque arbitrio cõstituras legunt, nõ multum curant quo literarũ ductu verba designentur, apud quos mille characteres (dum modo idẽ efficiãt) pro vno habẽtur. In alphabeto quoque latino c. K. q. quod attinet ad figurã, diuerse literæ sunt, quoniã vero eadẽ est illarum vox, unum tantum esse elemẽtum omnes fatẽtur. Ẽ cõtrarioquoq; quia. i: &. v. binas habent potestates cp tum quasi vocales, tum quasi cõsonantes enuntiantur, nemo est, qui neget, illas duplici officio fungi vt quanq; figurę sunt duæ, quatuor tamen elementa in numero literarum sunt computanda

Axioma quartum.

Cõsonãtes æq̃liter vim suã in vocales seq̃ntes ꝓferre. Hoc axioma facile q̃q; p inductiõe ꝓbatur. nã b, litera eãdẽ vocẽ exhibet cũ. a, q̃ cũ reliquis vocalib9, idcp nõ solũ in sermõe latino, sed in græco, hebraico, punico. Nã cp aliqui ex latinis & grẽcis alio modo, pferunt. c, &. g. sequẽtib9. ael. o. vel. u q̃ se quẽtibus, e, vel. i, facile cõsutari possunt, p ea. q̃ dicta sunt in superiori axiomate, cp q̃libet illarũ duplicẽ haberet vim, atcp ex cõsequẽti nõ vna sed duæ literæ essẽt, id qđ de. i. &. u. dicebamus. Quintilianus ꝓterea disputãs cõtra illos, qui dicebãt. K. græcũ scribi debere sequẽti. a, vocali, alias vero. c. latinum, frustra dicit id fieri, cũ. c, latinũ in locũ cappa græci successerit, &. c, litera sit, q̃ ex æquo vim suam ad vocales sequẽtes perferat. Axioma quintum.

¶Ex nouẽ mutis, quas græci hñt, quæcp ad tria genẽra reducũtur, earũ scilicet, q̃ inter labra formãtur vt. p. b. ph, & earũ q̃ inter dẽtes admota lingua vt. t, d. th. & earũ q̃ ad epiglottida vt, c, g, ch, primas esse exiles, vltimas esse aspiratas, medias vero participare naturã extremarũ: quæ tamẽ sunt eiusdẽ gẽris nõ differre voce, sed aspiratione sola: Axioma sextum.

¶Literarũ (siue illæ sint vocales, siue cõsonãtes) nõ esse certũ numerũ, sed determinari ex cuiusq; idio

matis ratione. Ex quo fit, vt non sit idem literarum numerus apud omnes natiões, quia q̃libet lingua habet proprias voces. Nam quid prohibet, cum duarum vocalium distantia sit in quantitate continua inter. a. & u. innumeras esse vocales tam etsi non omnes sensu percipiantur, quemadmodum & in dia pason consonantia octo vocum discrimina sentiuntur, cum tamẽ intra diastema illud infinitas esse voces intelligamus, quandoquidem omne continuum sine vllo termino secari potest? Eadem quoq; ratio est consonantium, quæ ex diuersa oris figura possunt compluribus modis variari. Sed de his paulo post copiosius disputabitur.

¶ Errores græcorum.

Quod sic proferunt. β. sicut nos latini, u. consonanrem, cum differant genere. vt bita ꝓ vita. vallista pro ballista.

Quod alio modo proferunt. γ. sequentibus. ι. psilon. η. ι. υ. quan sequentibus. α. ο. ω. vt ganymedes. geryones.

Qd̃ proferunt. ζ. q̃si sit litera simplex, cũ sit compsita ex. sd. per quas debet enũtiari. vt. ζethus ꝓ sdetus.

Quod proferũt. η, eodem sono quo iota, cum nihil differat ab. ι. psilon nisi tẽpore solo. vt lida pro leda

Quod alio modo ꝓferũt. η, seq̃ntib⁹. ι. η. ι. υ. q̃ sequãtib⁹. α. ο. ω. vt carpos, copos ceras. cer. cirnos. cyclops

Quod alio modo profertur. λ. sequentibus. ι. η. ι. υ. & diphtongis, quæ quasi per iota pronuntiantur, quã sequentibus alijs vocalibus.

Quod alio modo proferunt. υ. sequentibus. ι. η. ι. υ. & diphtongis, quæ quasi per iota pronuntiantur, q̃ sequentibus alijs vocalibus.

Quod nõ recte prefertur. ϰ. quasi vnã literã voce inarticulata, cũ vtraq; suis vocibus enũtiare debeat.

Quod non bene proferunt. σ. quasi per sibiliũ, cum habeat vocem hebraici. Ω. aut anseris strepentis:

Quod non recte proferunt. τ. quoties sequitur post. υ quasi per. d. literam vt synderesis pro synteresis.

Qd̃ male ꝓferũt. υ. psilõ quasi iota, cum sint literæ diuersorũ generũ. vt lira per iota. pro lyra ꝑ ypsilõ.

Quod male proferũt. χ. sequẽtib⁹. ι. η. ι. υ. voce in articula, q̃ sequẽtibus alijs vocalib⁹. vt charites, chersos

Quod perperã enũtiãt diphtõgos per vnã vocalem, cum vtraq; (quãquam raptim) proferri debeat.

Quod non recte proferũt. υ. psilon quasi, u. cõsonantẽ cũ in diphtongis subijcitur. α. vel. ι.

Quod per. o. micrõ & . υ. nõ potest designari. u. vocalis nr̃a, sed voces q̃ ꝑ illas duas lr̃as raptĩ enũtiãtur

Quod per literas suas non possunt representare voces, quæ sunt latinorum propriæ. vt. f. & i. & u. cũ. pro consonantibus accipiuntur.

¶ Errores Latinorum.

Quod aliter proferunt. c. & g. e. vel. i. vel. y. sequẽtib⁹, q̃ si seq̃tur aliæ vocales. vt pica. ç. fuga. æ.

Quod nõ recte proferũt. gn. voce quadã inarticulata, in q̃ errore græcos q̃q; versari diximus.

Quod male proferunt. t. quasi. c. quoties post. t. sequitur. i. & post. i. alia vocalis, vt prudentia per. c. pro prudentia. per. t.

Quod non recte pro ferũt. z quasi litera simplex, cum sit cõposita ex. sd. melius tñ quam græci per. s.

Quod ita proferũt. phi, græcũ quasi. f. cũ sit, vt diximus, hæc latinorũ propria, illa vero græcorum.

Quod nõ recte proferũch. t, & th. aspiratas quasi. c. & t. exiles. vt corus pro chorus, talamus pro talam⁹

ÆL. ANTONII NE

BRISSENSIS DE LITERIS HEBRAICIS CVM QVIBVSDAM ANNOTATIONIBVS IN SCRIPTVRAM SACRAM.

ç	çaddic	צ עָרִיק	a	aleph.	א אָלֶף
ç	çadic	ץ עָרִיק	b	beth	ב בֵּית
q	quoph	ק קוֹף	g	gimal.	ג גִּימֵל
r	res	ר רֵישׁ	d	daleth	ד דָּלֶת
s	sin	שׁ שִׁין	h	he	ה הֵא
th	tau	תָּתָיו	u	vau	ו וָיָו
			z	zain	ז זָיִן
a	patha	ַ בֵּרֵה	hh	cheth	ח חֵית
a	cames	ָ קָמֵץ	t	teth	ט טֵית
c	çere	ֵ צֵירֵי	i	iod	י יוֹד
c	segol	ֶ מֶגוֹל	e	caph	כ כַּף
c	seba	שְׁנָא	ch	chaph	ך כַּף
i	hiric	ִ רִיק	l	lamed	ל לָמֶד
o	holem	חוֹלֶם	m	mem mem	מ מֵם
u	surrec	ֻ שׁוּרֵק	n	nun nun	ם מַם
u	furrec	וּ שׁוּרֵק	ç	çamach	ג נוּן
pathah hateph		ֲ בֵּיחַתַּף	h	hain	ן נוּן
cames hateph		ֳ קַמַּץ חַטַּף	p	pe	ס סַמֶּךְ
çegol chateph.		ֱ מֶגוֹלֵה ֱ סֵף	ph	phe	ע עָיִן

HAB duæ atq; viginti literarū figuræ oēs præter primā designāt nobis literas cōsonātes. Nā aleph non tā vocalis est, quā figura deseruiens apicib⁹, per quos Hebræi vocalīū suarū varietates diligēter vnde necq; inter literas numerari debet, quando necq; vocē per se villā demonstrat. Harū igitur vnā & viginti cōsonantiū quatuordecim sunt mutæ, quia in tali parte oris fingutur, quæ nisi iungantur a vocali, nullū sonū exhibēt. Tres (inquam) quæ formantur inter labra pe, beth phe. Tres inter dentes admota lingua, thet daleth, tau. Tres ad epiglottida siue clauē caph, gimal, chaph. Tres intra pariſthmia, siue cōsillas, he, heth, hain. Hæ quatuor tripli citates ita se habent, quod si literæ mediæ priorib⁹ cōparentur, sunt aspiratæ: si posteriorib⁹, exiles. vt si beth cōparetur ad pe, sit aspiratior. si ad phe sit exilis. Eodē modo si daleth cōparetur ad teth, est aspirata: si ad tau exilis. Ite si gimal cōparetur ad caph est aspirata: si ad caph, subtilis. Eodem modo si beth cōparetur ad he, est aspirata: si ad haim, exilis. Est adhuc alia scrupulo sior differētia in qualibet illarū literarū triplicitate, atq; etiam in semi uocalib⁹, de quib⁹ mox dicturi sumus: qđ quæ habent dagues sunt adhuc se ipsis exiliores: & quæ habent raphe aspiratiores, vt pe quā diximus exilem. si accipiat dagues est adhuc exilior. & si raphe, aspiratior. Et quod bet adhuc cū sit media inter. pe. & phe potest accipere dagues & raphe, vt sit seipsa exilior & aspiratior, & ita multiplicantur innumeræ intensiones uocū in literis. Sed hoc iā nō attinet ad nes scire, qui vix vmbrā quandā huiⁿ linguæ attigim⁹. Illud tātum admonuisse fuerit satis, quod pūctū in vētre literæ, qđ appellāt dagues, facit illam exiliorē, & virgula iacens in parte superiori facit illā aspiratiorē. Sit præterea duæ mutæ græcis incognitæ, hebræis & latinis familiares iod & vau, quæ proculdubio cōsonantes cū sint: mutis annumerari debēt, cū ita enūmerātur, vt sine vocali nulla ratione proferri possint. Reliquæ cōsonantes, hoc est, men lamed nun res. sin. çadic çamach. zain, quæ ex. sd. cōposita est, semiuocales sunt appellatæ. Quæ ideo semiuocales appellātur, q; aliquo modo vocē per seipsas reddant, quāquā de mem litera sit dubiū mutis ne, an semiuocalib⁹ cōnumerari debeat: propterea qđ quicquid illud est, quod sonat. nō per os. sed per nares erūpit, quā ob causam & plin⁹ inter mutas illā cōputat. Est & illud animaduersione dignū, quod ego prim⁹ omniū admirātib⁹ Hebræis ostēdi, cur hæc litera apud illos duplicē habeat figurā, ad apertile alterā, qua vtūtur in principio atq; in medio dictionū: alterā clausā, qua in fine. Nam facile in hac litera experimur id, quod omnes grāmatici testātur, habere silicet in principio & in medio sonū plenū, in fine vero surdū. nescio quid & proxime ad mugitū bouis accedētem. Sed de quatuor reliquis, q; apd⁹ hebræos geminātur, cur duplices sint figuræ, non aliam puto fuisse causam, q; cōmoditas apicis in principio & in medio supponēdi, atq; ideo extēliones illæ quib⁹ vtuntur in fine dictionū in principio & in medio in sinistrā obliquātur. Est & illud sin literæ proprium, quod cū in cornu sinistro puncti habet, proxime accedit ad sonū samach, cū vero in dextro cornu sui generis sonū repræsentat. ¶ De he litera.

EX his vna & viginti cōsonantib⁹ tres sunt, quas appellāt pectorales, quib⁹ nullū apud græcos & latinos respōdet elemētū. Quare interpretes illas aut cū suis apicib⁹ expūxerunt, aut illis expūctis apicis tantū retinuere, aut in finitimas transtulerūt: vt he, q; apud hebræos in numero literarū cōputarur: quoniā & vocales sequentes frangit, & sonū (sicut & cōsonantes aliæ) reddit, quod aspirationi græcæ & latinæ nō cōtingit. Igitur he litera aliqn dispūgitur in principio dictionū, vt i Abel filio Adā ex Eua vxore, & Adurā filio Iectā, de quo Gen. ca. x. & Agar ācilla Abraā ex qua genuit Ismael, & aleluia, quod interpretatur laudate deū, ad qđ in titulis multorū psalmorū legim⁹, & Ammadatha patre Aimā, de quo multa in lib. Ester, & in eodē libro, qđ Ester cognominata est hedesa per he in principio. Et Emam filiⁿ Lothā, de quo Gen. ca xxxvj. Eman per. n. in fine filⁿ Zaræ filij iudæ, de quo j. Paralipo. ca. ij. In medio præterea dictionis aliquādo dispūgitur retēto apice, vt in Aaron frater Moysis, & in Iosue, qui hebraice appellatur Iehosua dispūcto heba ex prima syllaba, & he litera ex secūda & duab⁹ syllabis posteriorib⁹ in vnā cōpactis. Græci vero ex ichosua nomē Iesu cōstarūt. i. cōsonāte in vocalē versa, & he cū apice holē expūcta, & ex duab⁹ literis posteriorib⁹ per synaresim cōtractis in vnā Iesu. accentu circūflexo fecerūt. Nā. s nominis est extēlio, vt græce declinari possitad proportionē hui⁹ nois panthus pālu & similiū. In fine dictionū plerūq; he reperitur otiosa, aut parū intēdens vocē. Nā si habet punctū in medio vētre, vox multū intēditur, quod tamē nunquā euenit nisi pronomini fœminino tertię personę, atq; nūc appellatur nō dagues, sed mapic, qđ interpretatur exeitans, quia he literā, quę cōstruie esse otiosa, in fine viuificat. vt si dicas daberath, hoc est verbū ei⁹, & beth sah dom⁹ eius, ita vt ei⁹ sit generis fœminini. ¶ De heth litera.

HEth litera, quā Hyerony. duplicē aspirationē vocat, vna est exquinq; quib⁹ nullū apud Græcos & latinos elemētū respōdet. Quare interpretes illam plerunq; dispūxerunt cū suo apice: aliqñ ipsam sola retēto apice, aliqñ vertertūt in simplicē aspirationē aliquādo in. chi. græcum hoc est. ch. aspiratū. Dispūxerunt (inquam) in hoc nomine Aram, q; est ciuitas Mesopotamię. vt Gen. ca. xj. legim⁹, qđ Tharę pater Abraā venit vsq; Arā. & habitauit ibi. & quod sequitur. facti sunt dies Tharę ducētorū quinq; annorū, & mortuⁿ est in Arā. Vbi Arā per heth literā in principio scribitur, græci tamē in peculiarē illam suam. chi. literā verterūt scribētes charam, quā literatura latini ex græco interpretātes obseruarūt. vt in apostolica histo. ca vij. Prius (inquit) quā moraretur in Charam. & in Tobię, qui liber ad nos exhaldaico sermōe per græcum venit. ca xj. cūq; reuerteretur (inquit) peruenerūt ad Charā. Iosephus præterea, qui & ipse græco sermōe scripsit, in primo antiquitatū volumine. Thares (inquit) dum odio habuisset Charā ciuitatē Mesopotamiæ migrauit. Eusebi⁹ quoq; in orthographia locorū sčtę scripturę interprete Hieronymo: Charā (inquit) ciuitas est Mesopotamię trās Eddessam, q; vsq; hodie Chara dicitur, vbi Romanⁿ cęsus est exercitⁿ. de qua Lucanus: Assyrias latio maculauit sanguine Charas. Hæc quoq; Nachor vrbs etiam appellatur. Gen. ca. xxiij. pfectus (inquit) perrexit in Mesopotamiam in vrbem Nachor. Quem locū Nicolaus a Lyra perperā interpretatur dicēs: quod quia ciuitas illa sita est inter duo flumina, ideo appellata est Arā fluuiorū: quę ab hebręis dr Aram naraim, a græcis Mesopotamia. Est nāq; Arā flumorū, Assyria inter duo flumina, hoc est, Tygrim & Euphratē, scribitur nāq; in principio per Aleph exilē, & in fine per. m. literā. Arā itaq; interpretatur Syria in cōmuni. Charā vero foramina Hieronȳ. autore in illd Ezeci. ca. xxvij. Vbi legitur Aram & Charanę negotiatores tui. Dispūgitur quoq; in principio dictionū. Vt in Abacuc prophēta: in Anna matre Samuelis, in Eua omniū matre, in Eula regiōe oriētali, in Enoch filio Seth, in Emor Eueo patre Sichē, in Esrō filio Rubē, & alijs cōplurib⁹, & in medio quoq; dictionū extēritur heth litera, vt in Giō fluuio, qui est Nilus, & in Isaac filio Abraā, & in Bethleē ciuitate Dauid, vbi natⁿ est Christⁿ, & in Raab meretrice, de qua in Euāgelio, pro qua apud græcos legim⁹ Rachab Nā græci (vt diximus) plerūq; hāc literā verterūt in aspirationē, vnde Hiro. in illd Gen. ca. ix. erāt filij Noe, qui egressi sunt de arca sē, Cham, Japhet requēter (inquit) septuaginta interpretes nō valētes heth literā (quę duplicē aspirationē habet) vertere. ch literā græcam addiderūt, vt docerēt nos istiusmodi vocabula aspirari debere. vnde & in presenti loco Chā trāstulerūt, pro eo qđ est han a quo vsq; hodie ægyptia lingua han dr. Aliqñ vertitur in aspirationē simplicē, vel potⁱ nostrā. vt in Hāniel filio Ephot de tribu Manasse: de quo in lib. Nume. ca. xxxiiij. & in Hares mōte in tribu Dan: de quo Iudicū ca. j & in Hamarā filio Disan. de quo. j. Paralipo. ca. j. p quo in Gen. ca. xxxvj. legitur Amdā siue Abdā: sed corrupte vtrobiq; ex diuersis Et in Hebrō filio Caath filij Leuita quo est familia Hebronitarū in lib Numerorū: et in Hebrō ciuitate iuda, qua nihil est illustriⁿ in sacris literis: q; varijs modis scribi solet. Nā ex puncta aspiratiōe scribit Ebrō, & Hebrō cum aspiratiōe simplici, & chebrō præsertī apd græcos quorū peculiaris est ch literā. In fine quoq; dictionū heth littera subiecto patha vertitur in. e. accētu reiecto in penultimā syllabam. vt Noah in Noe sub quo diluuiū fuit vniuersale. Tharah pater Abraā, qđ versum est in thare. Iarah filⁿ Iectā in iare. Corah nomē celebre multorū in core. Salah filⁿ Arphaxšad in sale. Balah filⁿ Beniamin in bale. Iephtha filⁿ vnus ex numero Iudicū in Israel in Iephthe. Siloah locus in Ruā Ioā pro siloe. Pesah hebraorū atq; proinde festū Christian's celebre, qđ Hiero. interpretatus est phase in testamēto veteri, & in nouo vertitur in pascha: & alia cōplura in hūc modū ab interpretib⁹ ex hebræo in græcū & latinū sermonē interpretata. ¶ De Hain litera.

QVod de heth litera (quā dixim⁹ esse vnā ex illis qnq; quib⁹ apd græcos & latinos nullū elemētū rīndet) idē nunc de hain dicim⁹. Quare interpretes tā græci q latini aliqñ pene⁹ illā extrinerūt, & quidē frequenter, vt in abarim mōte vbi mortuⁿ est Moses. Deute. ca. xxxij. Amalec quoq; per hain tricūā in principio legitur, qui fuⁱ⁹ fuit Eliphaz. Vnde sunt cognominati Amalecitæ. Gen. ca. xix. & Ammō filius Loth ex minore filia, a quo sunt dicti ammonitæ. Gen. ca. xix. & Abdō ciuitas separata leuitis, de quā in Iosue. ca. xxj. & Acarō ciuitas Palæstinę q̄ cæcidit in sortē tribⁱ⁹ Juda, de qua Iosue. ca. xv. atq; in eodē loco eiusdēq; sortis Eder. Vertitē quoq; in aspirationē simplicē, vt in nose Hebal, qui fuit filⁱ⁹ Iectā. Gen. ca. x. & j. Paral. & in eiusdē nois mōte, de quo Iosue. ca vnj. per hain quoq; scribitur in principio Henā villā, de qua i lib. Nume. ca. xxxiij. & Henadda locⁿ in tribu Isachar, de quo Iosue. ca. xix & Helā filⁱ⁹ sē filij Noe & regio ab eodē cognominata, de quib⁹ Gen. ca. x. & inde dicti Helamitę, & Heber filius Salæ, de quo in eodē. ca. x. & Her filius Iudę ex filia Chananęi Sue vxore sua. Gen. xxxviij & Heri filiⁱ⁹ Gad Gen. ca. xlvi. & Herā filⁱ⁹ Sutalę filij Ephraim. Nume. ca. xxvj. & Hadriel qui duxit vxorē Merob filā Saul. j. Reg ca. xxvij. hain pręterea vertit in. g literā finitimā, vt in verbo Gomorra, quæ fuit vna ex quinq; vrbibo pētapoleos iudicio dñi submersa. Gen. ca xix. & Gaza ciuitas Euęorū, quę cecidit in sortē Juda Iosue. ca xv. & Gader ciuitas, cuⁱ⁹ regē occidit Iosue in eodē volumine. ca. xij. & Gotholmel, q̄ post Iosue fuit iudex in Israel Judi. ca, ij & Gai ciuitas amorreorū, ppe Bethel cuⁱ⁹ regē occidit quoq; Iosue, de quo in eodē Iosue lib. ca, vij, & viij, & qđ de heth litera in ca, superiori diximⁿ, id nūc de hain dicimⁿ in fine dictionū subiecto patha plerūq; verti in. e accētu in penultimā syllabā reiecto, vt in Iehosuah, siue qđ interpretes ex Hebræo trāstulerūt tum in Josue. tū in Iesus. & Beersabath qđ interpretatur puteus septē, siue iuramētī quādo scribitur per sin literā, & in Beersabath qđ interpretaē puteus saturitatis qñ scribitur per sama literā. & quibus legitur in Gen ca. xxij. & ca. xxvj. & Bethsabah, quod interpretatur filia septē siue iuramēti, quo nomine fuit vxor Vriæ primū. & postea Dauid regis, quod interpretes verterūt in Bethsabe. & Suah vxoris iuda Chanathidis, ex qua genuit tres filios. Gen. ca. xxxviij. & Balah filius Beniamī, de quo Gen. ca, xxvj. qđ interpres vertit in Bale, & Arbah qđ interpretatur quatuor, & Cariatharbah ciuitas eadē quę Ebrō siue Mamre, sic dicta, quod quatuor in eo loco fuerūt sepulti. interpres vertit in Cariatharbe. & Oseah prophēta vnus ex duodecim minoribus, pro quo interpres vertit Osee, & Gelboah mons & locus vbi Saul superātibus Philistęis cecidit, primo Reg. ca. xxvij. in Gelboe verterūt. ¶ De sama. sadic. & sin Hebraicis literis.

SLittera ex semiuocalib⁹ vltima teste Martiano, a quibusdā autorib⁹ inter literas nō est cōnumerata. Et pfecto M. Messala, qui p priū volumē huic literæ dedicauit, sibilū quēdā poti⁹ quā vocē humanā reddere illā scripsit Sed cū apud latinos hęc litera figma greco rūdeat, in eādē vnā tres hebratę, hoc est, sama. sadic sin cōfundītur. Quē vero sonū apd græcos & latinos habere debeat, nō est dictu facile, ego certe (quantū assequi possum cōiectura & rationibus) in illius platiōe vtrosq; aberrare puto, græcos dico & latinos nostri sęculi, nā cum his mihi tantū concertatio est. Etenim quis audeat priscos illos dicere vel in minimis fuisse lapsos, quos penes arbitrium sus est & norma loquendi? Sed cum hoc negotium voce cōstet, quæ ex negligentia vel potius ignoratione iunierum nō semper suis literis redditur, adęrā rōnes quę me in eam opinionem adduxerūt. Diuus Hiero. quo autore (in ijs quæ ad rē literariam pertinent) nullus est grauior, sed neq; certior, in opere illo in quo dictiones hebraicas latine interpretatus est, cum de verbis ab. s. litera incipientibus ageret, in calce sic scribit. Apd hebręos tres sunt literę, vna quę dr sama & simpliciter legitur, quasi per. s nostram scribatur literam. Altera sin, in qua stridor quidam nō nostri sermonis instrepit. Tertia sadic, quā nostrę aures penitus reformidant. Cum itaq; tres illæ literę ab interpretibus primū grecis in figma. deinde a latinis in. s. nc strū confusim verſr sint, cumq; sadic & sin literarū sonus, vt Hiero. tradit, vtrisq; sermoni (hoc est greco & latino) sit in cognitus, efficitur vt figma grecū, & . s nostrū fama hebraico rīndeat, illumq; apd græcos & latinos sonū reddat, qui nō est absimilis ei, quē nostri sęculi insciția dat. c. literę. c. vel. i. sequētibus, quēadmodū dictum est, cū de. c literā agebatur. Idē autor prętea in libris hebraicarū quęstionū exponens illud ex Gen. ca. xxvj. vocata est ciuitas Beersabe, hoc est puteus saturitatis. licet (inquit) supra ex verbo iuramēti, siue ex septēario numero (qđ Sabe dr) assueuerimus Beersabeappellatā, tñ nunc ex eo quod aqua est inuenta ad nomē ciuitatis (quę ita vocabatur) alludens, declinauit paululum literā, & pro stridulo hebręorū sin a quo sabe incipitur, græcū figma. i. hebraicū sama posuit. Hucusq; Hiero. Ex cuius verbis vtrobiq; satis cōstat figma græcū, & . s. latinū talem sonū exhibere, qualē sama hebraicū apud illos reddit, nō eū, quē rēpęstatis nostrę hies græci & latini (hoc est sin hebraicū) pferūt. Quod si ad hec Hiero. verba dixerit quispiā, latinos recte suum. s. & græcos suū figma, hebręos perperā suū sama proferre, posse ego rīndere hāc literā nō esse meā, sed inter græcos & latinos ex altera parte, & hebręos ex altera debere discęptari, nec minoris esse glorię alterutros erroris cōuincere. Sed haberēt Hebręi rationes alias, q̄bus causam suā facerēt probabiliorē, atq; illā in primis, q̄ oēs q de orthographia græce & latine vnq; scripsere z literā duplicē esse tradūt, atq; ex. sd. literis cōstare, nūc vero ex sono qđ. z. litera reddit apud hebręos, græcos, pœnos, atq; in dictiōib⁹ quę ex pegrinis apd latinos, nemo est q nō intelligat, quē sonū debeat figma græco, &. s. latino accōmodare, qppe q̄ nō aliare distet a. z. litera, nisi qđ. s simplex, & . z. in sd. delabat. Est & alia ratio quāq; a librariorū errore profecta, z literā ex parte. z. sonū habere, qđ apud hebraeos scriba legis ille nominatissim⁹ Ezras pzain scribat, literæ eius dē loco. sd. substituerūt scribētes Esdras, perinde ac si. fd. tātundē polleāt. quātū. z. Atq; e diuerso pro eo qđ apud hebręos legit asdod, q̄ est nobilissima ciuitas Palæstinę, in greco atq; in latino sermōe trāsfertur in azotū. Quod si esras & azot⁹ per. z. & esdras & asdod per. sd. eandē vocē reddūt, manifestū est si altera partē cōpositōis (hoc est. d.) abstuleris, quē sonū. z literę relinques. Sed an licuerit librarijs siue interpretib⁹ id facere, cū de. x. litera disputabitur, ostēdemus. Illud quoq; non mediocrē extorquēdæ veritati cōiecturā faciț, q̄ oēs grāmatici faceūt,

interiectionē.ſt aut,ſi(quēadmodū apud Terē.legitur)ſiqua ſilētiū imperatur,a ſono vocis eſſe ſictā.Sext.quoq; feſtus Pōpeius,ſileo)inquit)facere ſignificat ficto verbo ab.ſ lra,quę nota ſuleti eſt Cūcq; interiectionū voces p̄ pemodū naturales ſint,quīpe quę necq; locorū diſtātia,necq; tēporū diuturnitate mutātur,co ſequēs ē,vt mēiectio it & verbū ſileo apud antiquos illos,quorū imitatores nos eſſe,p̄fitemur,eodē mō,p̄ferēdq; nūcī-liſpāe ſilētiū im peramus,profertur,hoc eſt,quaſi per.ci.lras.ſed(vt ſupra demōſtratū eſt(male ſcriberetur. Eſt etiā ratio quedā nō inepta,ex eo ſumpta,quod ex hebræis viri doctiſſimi quidā factitarūt,qui ex græco & latino ſermone in ſuū vertētes opera quædā in nominibus propriis hominū ſiue locorū,quę nō licet mutare,ſemper.ſ-lram verte rūt in ſama nō in ſin aut in ſadic.vt Antiochos,Alexādros,Pōpeios,Cęſar,quæ nos p.s.illi perſama ſcribūt ac proferūt.Nos vero perperā,ſi per ſin hebraicū proferamus,eū inter has lras tāta ſit diſtantia,quāta poteſt eſſe in ter quaslibet duas alias,nā ſin priori lingua ad palatū applicata effingitur,ſama vero ad ſuperiorū dēti-radices lingua illa ſonū reddit,quod.s lra.Terētian⁹ & Martianus capella in Philogiæ nuptijs ſcribit.Fuit tēpus quo& ego putabā hāc lram tali ſono debere proferri,qualī nunc impertū vulgus enūciat,& quas in illius prolatione delicias fieri prohibet Quintili.cōiectabā illorū eſſe,quos vulgo Hiſpani ceceoſos vocāt,nūc vero his rationib⁹ quas ſupra attulimus,cōuicti,aſſenſi ſumus illos recte,nos perā hodie hāc literā pronūtiare,vt qui ſolebāt a nō bis deridēri,poſſunt nos vicißim iure ſuo eludere.Sed nos illos hac vna in re ſuperamus,quod vtranquevocem poſſumus efferre,illi vero inemendabilis oris prauitate non poſſunt,illis ſimiles,qui erant ex tribu Ephraim,& occupantibus Galaaditis vada Iordanis,cum ſe vellent ad ſuos recipere interrogati dic ſibboleth,hoc eſt per ſa ma,reſpondebant ſibboleth per ſin.De aliarū literarū cōuerſione in alias,vt quod ponantur aſpiratæ pro exili bus,& ecōtrario,& quod alię pro alijs diuerſorum generū ſimilitudine figurarū decepti interpretes poſuerūt aliubi copioſius diſſeretur.Nunc ad hebraicarum vocalium diſputationem accedamus.

¶De vocalibus hebraicis,quę per apices deſignantur. Cap.i.

PRrincipio fallūtur hebræi (vel Hiero.autore)putāt ſe duas tātū & viginti lras habere,propterea qd'a totidē figuris atq; elemētis Ieremias quatuor lamētationū ſuarū ſingulos verſiculos inchoauit.Quidā p̄terea pſal mi cū preuerbiorū Salo-clauſula eodē literarū numero cōtexti ſunt.Nā ſi ad lrarū figuras reſpicis,p̄ræter neuē apices & duas aſpirationis & exilitatis notas,ſe pte & viginti ſunt.qntā ex illis,quinq; duplicātur.Caph Caph Mē,Vlē.Nū,Nū.pe,phe Sadich.Sadic.Si ad voces re cōuertas cō ſpicuū eſt,tot eſſe vocū differentias, quot ſunt figurarū diuerſitates.Alioqui ſi duæ figuræ eandē vocē deſignarēt,altera eſſet otioſa,aut vtraq; pro eadē cōpu taretur,per axiomata tertiū.Quod vero apices atq; aſpirationis & exilitatis notę & ſcripto & pronūtiatio lris annumerari debeāt,ex litterę diffinitione ſatis cōſtat.Nā ſi apex patha mihi vocē illā deſignat,quæ a græcis ſ ſuū alpha,& a latinis per.a,literā denotari conſueuit,ex eodē tertio axiomate nō minus patha erit litera,quā al pha græcū & latinū,cū præſertim diffinitio literę patha apici cōueniat,quod videlicet eſt minima pars vocis, hoc eſt,indiuidua,& q̄ ſcribi pōt,atq; idē reliquis apicibus dicēdū,qui cū ſint nouē,nō ſolū figuris,verū etiā vo cibus inter ſe diſtāres ſit,vt ſint apud illos vocales nouē.Nā aleph per ſe nō eſt vocalis,niſi animetur ab vno ex nouē apicibus,necq; vau necq; iod,niſi admoueas apices per quos.u.& i.vocales deſignātur. Quod vero apices inuicē diſtinguantur,hunc in modū ab illorū doctiſſimis deducitur.

¶Patha,quę deſignatur per virgulā iacentem hoc modo ⁻ ſiue aleph literæ,ſiue alicui ex conſonantibus ſubij ciatur demoſtrat mihi.a.vocalē,quæ recte & ſimpliciter profertur.vnde,p̄ęta virgula figuratur, interpretatur que adapertio, propterea quod adapertili,rectoque ore pronuntiatur.

¶Cames,deſignatur per eandem virgulā protūā ſubiecto pūcto in hūc modū ⁼ proferturq; contractioribus labris declinādo paululū ab.a.in.o.vt fiat ex vtraq; vocali ſonus quidā medius,ita tamē vt in eas reſolui nō poſ ſit,nec enim nō litera,ſed diphthongus,hoc eſt,duarū vocaliū coagmētatio eſſet. Interpretatur autem cames pu gnus ſiue clauſura,ex eo quod ore(vt diximus)contractiori effingitur.

¶Sere, deſignatur per duo puncta iacentia hoc modo . , proferturrecte & ſimpliciter.e.vocalis.Interpretatur autem coadunatio,ex eo quod vox illa in rectum protenditur.

¶Segol,deſignarur per tria puncta in orbē circūducta in hunc modū ⁖ .& proferturſono quodā medio inter. e.&.a.vel potius declinando paululū ab.e.in.a.interpretaturq; circulus,quod tā vox quā figura circū agitur.

¶Seba,deſignatur per duo puncta ſibi inuicē incidentia in hunc modum.Eſtq; illius duplex vſus alter cum in ter duas vocales interponuntur duę cōſonātes,ſub quarū priori ponitur ſeba ad deſignādū,q; illa cōſonās enun tiatur cū vocali præcedē.alē cū ſimpliciē ſubijcit lrę hoc mō,& p̄ferē ſono.e.vocalis tenui,interp̄tatq; volutio. ¶Hiric,deſignatur per vnū dūtaxat pūctū hoc modo . Proferturq; ſono ſimplicis.i.vocalis, necq; obliquatur quemadmodū diximus de.a.&.e.interpraturq; conſumptor.

¶Holē,deſignatur per vnum punctū alteri literæ ſuper impoſitum,cū ſuperiores ſex apices cum alijs literis ſu bijciantur:& profertur rectę & ſimpliciter.o.vocalis.Interpretaturq; robuſtū & forte,quoniā ſic enuntiatur.

¶Surec,deſignatur per punctum in ventre vau literę appoſitum hoc modo ſ. proferturque ſimplici voce,u.vo calis.interpretaturque vacuum,ex eo quod vau litera ibi otioſa eſt.

¶Cibū,deſignatur per vria puncta ſcalariter ſibi inuicē deſcēdē do ſuccedētia,hoc modo. ⁘ proferturq; medio q dā ſono inter.u.vocalē &.i.vel potius ab.u.vocali in.i.lram declināte.Interpretaturq; cōiūctio, quod videlicet duarū literarū voces cōiūgat Ex quibus infertur vocales apud hebræos eſſe nouē,quæ deſignātur per nouē ſu prā memoratos apices,quādoquidē literaq; vocalis diffinitiōes cuiq; illarū cōuenīūt Neq; aſſentior Ioāni phor cēſi,necq; alijs(ſi qui ſunt,qui eis ſententiæ ſubſcribūt(putātes vau.he.iod,hain.heth,vocalib⁹ debere annumerari. Aleph preterea(quemadmodū diximus)nōtā vocalis,quā mortua quadā figura eſt,apicibus tū deſeruiēs, ſicut iod.& vau quādo cōſonātiū officio fūguntur. ¶Quod he heth.hain.vocales nō ſunt.

SEd quia ſuſpicor non defuturos,qui huic aſſertioni meæ nolint aſſentiri,contendantque mecum ſex literas ſu periores omnino eſſe vocales.libet mihi hoc in loco paululum a propoſito digredi.vt oſtendamus rationes, quæ nos etiam adduxerunt principio conſiderandum nobis eſt,quæ ſit differētia inter vocales & conſonantes, quā manifeſtiſſime colligitur ex vtrarunque diffinitione iam inde ab initio nobis propoſita, perſpicienddumq; profundiori quodam ſenſu vtra ex illis diffinitionibus ſex literis(de quibus agitur)magis cōueniat.Quod ſi vo calis eſt,quæ per ſe & pura ſine alterius literæ permixtione poteſt enuntiari: videamus antres ille ex pulmoni bus per gargareō ſpiritu ad fauces alliſo per ſe ſine alterius literæ adminiculo proferantur.vt ſint vocales. Non he quam Hieroni.ſimplicem aſpirationē vocat.& quæ noſtræ quam ſimillima eſt, certe ex ſermone hebraī co in eā ſemper vertitur,aut diſpūgitur omnino.Illa modo differētia inter eas eſſe videtur:quod apud hebreos vocem ſignat apud latinos ſon⁹ tm eſt nota,vtrūq; tamē ſi proferas,niſi aliquā ex vocalibus feriat,nullo id mō

poſſis efficere,vt per ſe & pura enūtietur.Nō heth,quā idē Hiero.duplicē aſpirationē appellat,& a græcis & le tinis tum in chi,hoc eſt,ch aſpiratū,tum in ſimplicē aſpirationē vertitur:quę(vt paulo ante dixim⁹)tametſi nō eſt litera magis tamē ad vim cōſonātis,quā vocalis accedit.Nō hain, quę cōpreſſis faucibus ex preſſa per ſe nihil ſo nat,ſed cū vocali per apicē deſignata tātū erū pit:ſemperq; apud interpretes,aut propter illi⁹ valitatē exteritur, aut in.g.cōſonātē,aut in h.qualicōſonātē permutatur.Quod ſi interpretes has tres in cōſonātes verterūt, igitur & ipſę cōſonātes ſunt cū literę alicui⁹ linguę nō debeāt vertī,niſi in literas ſui generis,aut in ſibi cognatas, & affi nes,aut p̄ximas diſpūgi.Quidę ip illud peculiare cōſonātib⁹ eſt,vt ſibi apices ſubijciātur,qui vocales deſignāt aut vocales ſequātur,quę per apices cōſonātib⁹ ſubiectos,aut per alephiod.vau literas otioſas & tātū apicib⁹ deſer uiētes notātur.Quod vtrūq; trib⁹ illis(de quib⁹ agitur)literis accidit,quoniā aut apices ſubiectos habēt, aut api ces cū ſibi deſeruiētib⁹ figuris ſubſequūtur.Eſt & alia palmaris ratio,cui nemo refragari poſſit.ſumpta ex cōſo nātū ordine apud hebræos obſeruato:deq; paulo poſt multis diſputabim⁹.Is ait eſt,q; ſi duę cōſonātes in medio dictionis ponūtur inter duas quaſcūq; vocales,q̄ per apices deſignātur, priorex illis pertinet ad priorē vocal, poſterior vero ad poſteriorē. Vñ ab hebræis cōſonāti priori ſubijcit apex ſeba,p quē ſignificatur illā debere ſub pēdi.atq; cū vocali præcedēti ſonare.Atqui videm⁹ frequēter cōſonātē aliquā ſubiecto apici ſeba præcedētē ſub ſequi has tres de quib⁹ agim⁹.Sunt igitur cōſonātes,aut des mihi,neceſſe eſt,verbū,in quo vocalis cōſonātē ſe quatur,in qua apex ſeba ſit ſubiectus.Cū ediuerſo regula ſit inter orthographos recepta, ſi in dictione ſimplici reperitur conſonans duabus interiecta vocalibus,debere illā nō priori,ſed poſteriori vtigi Quod vero de he he th.& hain,lris paulo ante dixim⁹ plerūq; ſubſequi cōſonātes,quæ apice ſeba ſubiectū habeāt,reliquū eſt,vt exē plis cōprobem⁹.De he.in.i.parali.volumi.cap.xxvij.Quint⁹(inquit)meſe quinto priceps Sāhuth.Sic eni apd' he bræos ſcribitur,hoc eſt,p ſin patha ſequēti mē cū ſeba deinde p he vau cū ſurec,& in fine tau cū raphe apd nos vt in alijs cōpluribus verbis,ſeba mutatus eſt in.a,&.u.in.a.legimus ſamach.De heth Ihac filī⁹ Abrāa, ſcribi nātq; ap.ſ hebræos p iod ſequenti ſadic cū ſeba,deinde per heth ſubiecto patha,& in fine coph ſed nos ſeba (vt in multis)verſo in.a.& diſpūcta heth lrā(q̄madmodū aliubi diximus)ex Iſhac fecimus Iſaac. De ham ſimbō celebre nomē in ſacris lris ſcribitur enim per ſin ſubiecto hiric ſequēti mē cū ſeba,deinde per an ſiue hain ſequēti vau cū holē,& in fine nū.Græci tamē & latini apicē ſeba mutarūt in.e,& ain extrica diximus eſt Simeō,vt in vno ex duode cim filijs Iacob.& iuſt⁹ ille vir,de quo in euange.Luc.ca.ij,qui reſpōſum acceperāt a dño,nō viſurū ſe mortē.&c. Vocatus eſt quoq; Simeō.Sed plerūq; nō vertitur ſaba.in.e,ſed ſupprimitur ſed frequēti⁹ in teſtamēto nouo,vt Simō cognomēto Petrus,Simō frater dñi,Simō p̄ Iudæ Iſchariothis,Simō Cyrenæus cruci ſ Chriſti bajul⁹.Si mō Coriarius,& Simō niger,de quibus Lucas in apoſtolica hiſtoria,&,ne amplius in re perquā manifeſta ima moremur,pergamus ad reliqua. ¶De nouē Hebraicis vocalibus,

VOcalium nō eſſe certū ac deſinitū numerū in axiomate quinto dictū eſt.In lingua vero hebraica ex diuerſi tate apicū colligi numerū illarū,vt ſint omnino nouē,dictū eſt,cū de apicibus agebatur,vbi etiā diximus ale ph nō eſſe vocalē,quę certā habeat vocē,ſed apicib⁹ diſtinguiin vnā aliquā ex illis nouē, quāquidē cōſuſane am mixturā neceſſariū ſuit p certa quædā ſigna determinari,Apices vero ipſo initio apud hebreos nō fuiſſe,ex mo numēris hebraicarū literarū,quas vidimus in marmoribus atq; numiſmatis incuſſas,deprehēdi pōt id qd' etiā i ſuo pētatheucho(quod in abditis cuſtodiū ſpertinaciſſime ad hāc vſq; ætatē hebræi)retināt.putātes opinor velle eo ſuæ religionis antiquitatē oñdere.Adieciſſe deinde apices primus omniū dr Ezras ille ſcriba legis noſtatiſſi m⁹.Hiero in prologo Galeato non apices appoſuiſſe,ſed quaſdā lrarū figuras excogitaſſe tradit.Sed quicūq; tā dē is fuerit huius inuēti autor,rē cōmodiſſimā,ac oino hebraīs,atq; proinde habraicæ linguę ſtudioſis neceſſa riā attuliti:cū aliaqui quaſi per notas & cōpēdia legēdū ſcribēdūq; eſſet res quidē lubrica & multis errorib⁹ (b noxia.ſi ſtāte eadē ſcriptura ſenſus diuerſi te cōtrary plerūq; poſſint intellexi.Aleph igit̄ q̄ēadmodū iterū atq; iterū dixim⁹)per ſeipſam nūquā exhibet ſonū,quē ipſo nomine profitur,ſed cū poteſtate vim omnīū habeat vo caliū per appoſitos apices cōgeries illa diſcernitur.Tale aliquid & in lingua punica vidimus,quæ Hebraicæ,& proinde Aramea,atque Aegyptiæ finitima eſt nō modo in lrarū vocibus,verū etiā in ordine lras diſponēdi,Om nes enim hæ quatuor linguæ punicā dico,Hebraicā.Aramæā,ſiue Chaldaicā,& Aegyptiā a dextra ſiniſtrā ver ſus procedētes(hoc eſt peruerſe,vt Herodote&Mela tradūt)lris vtūtur.Cuique Hiero.Auguſt.Remi.autorib⁹ in ſtrumētū vet⁹ ex Hebraico,Arameo,Aegypto,Arabicoq; ſermone cōſtet.hæ quatuor linguę in vnā prope con fundātur. Habet(inquit)lingua pūica,ſiue illa ſit Aegyptia,primā ſui alphabeti literā Alipha(ſic enim appellāt) eodē prope ſono quo hebræi ſuū Aleph:neq; habēt alia vocalē,præter illā,quā tū adiectis apicib⁹,axuclas, ſiue haracas,vt diximus.i.mortices illi vocāt,oēs quinq; latinas deſignāt,quēadmodū & de Aleph hebraico diximus Quod ſi quiſpiā dixerit,duas præterea reliquas eſſe apud Hebræos,Iod & Vauis,p̄fecto nō intelligit,quas a pud illos habeāt vires.Sūt enim per ſe cōſonātes,atq; cōſonātiū officio fungūtur,cū & vocales frāgāt prepoſi ta vocalibus incūbāt,& in illa oris parte formātur,vbi ſine vocalib⁹ enūtiari nō poſſint.Quod ſi vſpiā reperiū tur cōſonātiū vim nō habere,nec vocales quidē ſunt,ſed figurę apicib⁹ tātū ſeruiētes,quare nūc ab hebręis na ha.i.ociosæ ac ſuperuacuæ dñr,neq; alios hñt vſ⁹,q̄ quos in logiſtice,ſiue arte cōputatoria,q̄ per ſe ſola nihil va ler,præſtat tū vt alię numerorū notæ mutēt ordinē,atq; proinde alium atq; alium numerum deſignent.

¶De ſeba hebraico apice.

ESt apud hebręos apex ſeba,qui ſubdi conſonantibus cōſueuit in varios vſus,inter quos vnus eſt,vt ſubiec tus literæ finiat ſyllabā precedētem,Nam cum ſit illud hebraicę linguę propriū,vt niſiquā duę conſonātes frāgāt vocalē ſequētē,aut finiāt ſyllabā precedētē,quoties venīūt in medio dictionis:prior pertinet ad ſyl labam precedentē:poſterior vero ad ſequentē.Quod,vt deſignarēt librarij,cōſueuerunt priori conſonanti ſubij cere hunc apicē,qui ſuſpēderet ſyllabā atq; precedenti vocali adiungeret,Quēadmodū in hac particula abrā.b. letera ſubijcitur ſeba,deſignateque illam debere iungi.a.vocali præcedenti.Apud græcos tamen & latinos ex ra tione ordinis cōſonantiū.b.illud pertineret ad ſyllabam ſequentem niſi eſſet cōpoſitū ex ab.quod interpretatur pater:& ram excelſus.Nam ſi cōpoſitū nō eſt,vtraq; litera ad vocalem ſequentē,niſi eſſet cōpoſitum ex ab.qd' interp retatur pater.& ram excelſus.Nā ſi cōpoſitū nō eſt,vtraq; litera ad vocalē ſequētē pertineret,vt abra,qd' interpretatur ancilla,quæ procul dubio vox græca eſt:qua frequēter vtitur interpres in libro Iudith.Septuagin ta vero primū,atq; deinceps qui ſequuti ſunt interpretes græci & latini in nominibus hebraicis quę non po tuerūt,ſed nec debuerūt vertere.q̄lia ſūt virorū & fœminarū,atq; locorū ,propria nia plerūq; trāſtulerūt ſilētiū illud ſiue inēciſionē,quæ ſiebat pſeba in vocalē,quæ adnexa cōſonāti faceret ſyllabā aliqn ſequuti hebræos.api cē illū diſſimulauere,vt in hoc nomine Abſalō in.iij.Regū volumine frequenter legimus Abſalō.triſyllabū.In.iij.vero Regū,lib.cap.xv.Abeſalō quadriſyllabū:ſiue ſit idē qui ſuperior,ſiue alius quiſpiā non facit ad rem, cū vtrobiq; in hebrgo eadem ſit ſcriptuo.Igitur interpretes aliquando verterunt ſeba in.a.vocalē,vt pro eo q̄d i.iij

Regũ.ca.v.legitur. Acrõ ſubiecto ſcha ſecũdæ literæ,interpretati ſũt Acarõ:quæ fuit ciuitas Paleſtinæ inẽ Azo tũ & Iãnũ reſpiciẽs ad orientẽ. Pro eo qđ Iudicũ.ca.j.legitur Achzib,quæ fuit ciuitas in tribu Aſer, verterũt Achazib vtrobiq; ſcha mutato m.a.In lib.tñ.Joſue ca.xix.Achzibamihil ex hebræo mutãtes reſcripſerũt. Proeo qđ Geñ.ca.xii.in.hebræo legim⁹ Aſſontamar hoc eſt ciuitas palmarũ,in qua habitabãt Amorrei iuxta eremũ.Aſa ſontamar interpretati ſunt.Pro eo qđ Geñ.ca.x.atq; iterũ.xiij.in hebræo legitur Adma,q; fuit vna de quinq; vr bib⁹ Sodomorũ euerſis:verterũt Adama.Pro eo qđ Geñ.ca.x.atq; iterũ.Parali.j.Hebræi hñt Arei, qui fuit fi li⁹ Chũ.& cõdidit Arcas oppidũ adradices Libani mõtis,noſtri verterũt in Araceũ:vnde fuit Chuſi amicus Da uid regis: & poſtea trãsfuga Abſalõ rerũ.potito:vnde Aracites dictus:de quo.ij.Reg.ca.xvij.Pro eo qđ Geñ.ca xxxvj,atq; iterũ.j.Parali.j.habetur apud hebræos Billhã:apud nos legitur Balaã: qui fuit fili⁹ Eſer horrei. Pro eo qđ in lib.Nume.ca.xxij.atq; iterũ Joſue.ca.xiij.illi hñt Bilã,qui fuit filius Beor,nos habemus Balaã per.m.in fine.Pro eo qđ Geñ ca.x.atq; iterũ Amos ca.vi.illi hñt Chalne,quæ fuit ciuitas regni Nerod,vbi turris ædifica ta eſt nos habem⁹,chalane:quib⁹ in locis oib⁹,atq; in alijs cõpluribus ſcha verſus eſt in.a.vocalẽ. Aliqñ ſcha(& quidẽ freq̃ntius)vertitur in.e.vt.p eo qđ in Exo.& ili,Nume,& i parali apud hebræos legitur Elazar,Eleazer cõuerterũt.Et pro eo qđ eſt in lib.Reg. Abſalõ,quẽadmodũ ſupra diximus, tũ Abſalõ tũ Abeſalõ interpretati ſunt.Et pro eo quod ili.Judic,ca.xij.apud hebræos legitur Abſan Bethleemites,qui fuit iudex in Iſrael: nos ha bemus Abeſan.Et pro eo qđ Geñ xxvj illi habẽt Baſmath,quæ fuit vxor Saul:& iij.Reg.ca.iiij.iterũ Baſmath vtrobiq; nos habem⁹ Baſemath.Et pro eo qđ in pleriſq; ſcripturæ locis illi hñt lezoan q fuit rex in Juda, nos vbiq; habem⁹ Ezecias.Et pro eo qđ nos habem⁹,aut habere debuimus Ezechel,illi hñt leezel. Et pro eo qđ vulgo legim⁹ Hieremi.propheta,atq; alter Hiere.pr̃ Iechoniæ de q̃ Iere.ca.xxxv.atq; alijs i locis apud hebre os ſæpe legit Ieremiã.Et pro eo qđ illi dicũt Ribca pro vxore Iſaac,nos dicim⁹ Rebecca. Et pro eo qđ hebræi dicũt Simõ pro filio Jacob ex Lia,nos dicim⁹ Simeõ.in teſtamẽto nouo,tũ Simõ,tũ Simeõ legim⁹,nã & Simõ Petr⁹,& Simõ leproſus,& Simõ Cyrænæus,& Simõ frater dñi,Simõ Judas Iſcariotes dicimus, & Simeõ ille, qui apud Lu.puerũ Ieſum in vlnas accepit,& de eo eſt vaticinat⁹.Et ne in ſingulis demoremur bina tãtũ exẽpla proferemus de tribus vocalibus.i,&.u,&.o.quæ ſuperſunt, in quas ſcbas verti conſueuit,vt pro eo qđ Exo.ca. vj,legitur in hebræo Elſaphã,nos habem⁹ Eliſaphã.Et ꝓ eo qđ Geñ.cap.x,atq; alijs in locis illi hñt Ninue per. u.cõſonãtẽ,nos habemus Niniue.Et pro eo quod Geñ.cap.xxxvi.hebræi hñt Achbor,apud nos legitur.Acho bor.Et pro eo quod Joſue ca.xv.& Iudicũ primo,hebræi habent Othniel:nos habemus Othoniel.

¶D.pro.r.&.r.pro d.

ESt præterea apud hebræos inter Daleth,&.Res tãta lr̃arũ ſimilitudo,vt nõ diſtingãtur,niſi in ipſo cubiti fle xu tenui ad modũ diſcrimine,vnde nemini mirũ videri debet,quod interpretes decepti alterãꝓ o altera ac ceperũt vt pro eo qđ in ij.Reg.volumine ca.viii,legitur frequẽter Adadezer,q; fuit filius Roob rex Soba.in codi cib⁹ hebreis hñ Adarezer.Neutrũ dãno,cũ illud teſtimoniũ auxilij,hoc pulchritudinis auxilijũ interp̃tetur,ſtericꝫ poſſit,vt error ſit in codicibus hebræis & in nr̃is recta ſcriptio.Lego tñ apud Euſebiũ,atq; illi⁹ interpretẽ Hie ro.qđ Maſbac fuit ciuitas hoſtilis regis Adarezer.Adarezer(inquã)per.r.lr̃am quartã,ex quo manifeſtũ eſt in li bris latinis potius errorẽ eſſe,q; in hebræis aut græcis.Hinc præterea ort⁹ ẽ error,vt eadẽ putetur eſſe Deblatha quæ Reblatha ſiue Rebla.Hiero.in illud lezecielis cap.vj.Et faciã(inquit)terrã eorũ deſolatã & deſtitutã a deſer to Deblata in omnib⁹ habitationib⁹ eorũ. A deſerto(inqt)Deblatha,quæ eſt in terra Emath,quę hodie vocatur Epiphania Syrię.In.ij.tamẽ nũvelũine ca.xxxiiij.De ſephama(inquit)deſcẽdẽt termini in Reblatha cõtra fontẽ Daphnẽ.in.iiij.præterea Reg.lib.cap.xxiij.vnxit(inquit)Jochaz Pharao.Nechao in Reblatha,q; eſt intrr̃a Ema th.atq; iterũ ca.xxv.eiuſdẽ.iij.Quos(inqu't)tollẽs Nabuzardã princeps militũ,duxit ad regẽ Babylonis in Re blatha.Iere.quoq;.ca.xxxix.cõprehẽderũt(inquit)Sedeciã,& captũ adduxerũt ad Nabuchodonoſor regẽ Baby lonis in Reblatha,quæ ẽ in tr̃ra.Ematha.Eſt autẽ Sephama eadẽ quæ Apania.Emath quę Epiphania.Reblatha ſiue Deblatha,quę Antiochia ad Daphnẽ tres Syriæ illuſtres atq; finitimæ. Et ſubdit idẽ Hiero.multi putãt eũ dẽ eſſe locũ Reblatha de q̃ in Iere ſcriptũ eſt &.Deblatha,de qua in Iezeciel,& propter nimiã(inquit)ſimilitudi nẽ Daleth,& res hebraicarũ lr̃arũ,quæ paruo apice diſtingũtur vel Deblatha, l Reblatha appellari.Pro eo qđ quod in.ij.Reg.li.ca.xxiij.legitur Sẽma de Arodi,& Elicha de Arodi vtrobiq; in hebrẽo legit Arori. r,literã in quarta.Pro eo prꝫterea qđ in lib.Joſue.ca xix.legimus Iedaba,quæ fuit ciuitas in ſorte Zabulõ,in hebrẽo habeẽ Iereba p.r,in tertio loco.Pro eo etiã quod in Iezeciele cap.xxvj.legim⁹ Syr⁹ negotiator tu⁹ in hebrẽo pro Syr poſitũ eſt Arã,quo in loco Hiero.ſeptuaginta(inquit)interp̃tati ſunt homines pro Arã per.r.lr̃am legentes Adã per.d.quod interp̃tatur homo ſiue homines.Pro eo quod in eodẽ propheta.ca.xlvij,in hebræo hr̃ Tamodu, qđ interp̃tatur metiemini,ab eo quod eſt Metior,iris.ipſi Tamoru per.r.legẽtes Pheniconos.i. Palmeti verterunt. Hiero.preterea in illud eiuſdẽ propherę cap.xxvij.Dedã negotiatores tui.pro Dedã(inqt)neſcio qđ volẽtes ſep tuaginta filios Rhodiorũ interp̃tati ſũt:niſi forte primę lr̃ę ſimilitudine decepti pro Dedã legerũt Redã per.r.li terã qđ in Rhodios trãſtulerũt.Pro eo etiã quod in.ij.Reg.volũine legr̃.Tulit itaqꝫ rex duos filios Reſpha filiæ Abia,quos peperit Saul.Armoin & Miphiboſeth:in hebræe Admonio p.d.lr̃am in ſecũdo loco legitur Pro eo quod in hebrẽo.Geñ.xiij,a legr̃ Thadal.ſiue Thadal.in græco hr̃ Thargal.Pro eo etiã quod in li.Joſue.ca.xxij. &.xxiij.In libris latinis legitur Aſeroth,in hebræis hr̃ Aſedoth per.d.literã,quod interpretatur effuſiões ſiue de cliuia,Illud ad hęc in ambiguo relinquitur,quod in Pſal.cix.legitur apud hebræos Hadre,ſiue Harere,nã ex al tero Hiero.trãſtulit ex hebraica veritate in montibus ſanctis,ex altero Lacianus.& alij.In ſplãdoribus ſanctorũ Hebræi tamen contendunt aſtipulãte etiã ſcriptura Chaldaica.Hadre potius eſſe legẽdũ,hoc eſt,per.d.literã.Sũt & alia complura eiuſdẽ generis,quę ſe paſſim legentibus offerent.

¶B.pro.u.conſonante.

BLiterã mediam eſſe inter.p.&.ph.in ſuperioribus dictum eſt,atq; demonſtratum nulla alia re ab illis diſtare quam quod eſt exilior quã.ph.& aſpiratior quã p.Omnes tamem circa huius literæ vocem non nihil peccãt Ac primum hebræi,qui Beth appoſito Raphe,tali ſono proferunt, qualem nos.u. conſonanti accommodamus. Nam ſi Beth cum Dagues hoc eſt puncto illo medio ſcribatur, tunc ipſi fatentur compreſſis labris debere for mari. Si vero cum Raphe,hoc eſt, aſpirationis nota, tunc quaſi æolicum Digama eſſe proferendum,quaſi ve lim dicere.b.laxum ad.u.conſonantem, preſſum vero ad exilis vocem proxime accedere.Hinc ortus eſt error ille frequens in codicibus latinis,vt.b.litera pro.u.conſonante atque ediuerſo pro.b.u.conſonans reperiatur ſcri pta,& quemadmodum ſcripta eſt,proferatur.vt.Gene.xiiij.Codor,Lacmor,& alij reges.pecruſſerũt Emim in Sabe Cariathain,i.in planicie,& paulopoſt,in valle(inquit)Sabe eſt vallis regis,vtrobique ſabe.p,b,ſcribitur,cũ per.u.cũ ſonãtẽ ſcribi atque proinde proferri deberet,quãde quidẽ apud hebræos per vau conſonãtẽ ſcribitur In lib,quoque Eſter ſubã p.b.legitur pro ſuã per.u,cõſonãtẽ,eſtq; mẽſis tertius in ãno hebræorũ.In.ij,quoque reg.

volumine.ca.xx,ſib a p.b.pro ſua p.u.ſcribitur.præterea Geñ ca.xxxv.Zabã filiꝰ aſer ꝓ Zauã legitur,In. i etiã Paral.lib.ca.iij.Bethſabe.legitur ꝓ bethſue,hoc eſt.b.pro.u.vocali.Subeſtq; mihi hoc in loco admiratio quedã, vnde ſit tãta huius nominis in ſcriptura diuerſitas,vt q ſ vulgo legitur Berſabe ꝓ Dauid regis vxore illa, quæ quõdã fuerat Vriæ.& in vetuſtiſſimis codicibus atq; proinde in græcis bethſabe:apud hebræos ſemp ſcribitur per.b.literã in tertia ſyllaba,in vno tãtũ ſupra memorato loco,b.mutã in.u.vocalẽ legamus bethſue. vtrũ apud latinos nõ miremur,qđ.b.cõſonãs aliqñ mutetẽ in.u.vocalẽ.vt aufero,aufugio,q̃ ex ab præpoſitiõe cõpõimani feſtũ eſt ſed hæcalias.In errore pari videtur eſſe græci,q; codẽ mõ beta,pferũt,q̃ hebręi ſuũ beth cũraphe. Quos vtroq;ab errore,ex.ijſq; ſupra dictis ſũt,facile apperiatq; i hũcmodũ ad hũc poteſt dduci.Tres literæ etiãſde gñe ris e:finguntur inter labra non aliare interſe diſtãtes,quã exilitate & aſpiratione p.b.ph duo quoq; ſuperiori dẽ tiũ ſerie labro inferiori oppreſſa nõ alio quippe diſtinguẽtes,quã ꝙ autore.Quint.Literam inter dẽtiũ diſcrimina ef flatur.u,vero cõſonãs ſpiritu ad oris inanitate reducto profertur. Ex quo efficitur,vt alia vox.b,lr̃æ,quã.u.con ſonãtis,atq; ex tertio axiomate ſub diuerſis generibus poſitæ,multoq; magis a ſe inuicẽ diſtãtes quã.b,a. p. &. ph.literis.&.f.ab.u.cõſonãtu Igitur nullo modo poſſunt altera ꝓ altera poni,nõ magis quã.b,ꝓ caut.c,ꝓ d.Atq; ex eodẽ tertio axiomate ſi.b.litera.u.cõſonãtis ſono ꝓferri poſſet,eſſet eadẽ litera nũero cũ illa,atq; paſſim alte ra,p altera ſcribi ac proferri poſſet,quod nemo vnquã dixit,neq; dicturꝰ eſt,niſi cõfeſſa atq; omniũ cõſenſu re cepta negare velit. Ex q̃ infertur,ꝙ latini multo melius.b.literã,pferũt,quã græci ſuũ beta,aut hebręi ſuũ beth cũ raphe,quãdoquidẽ nõ alio diſtãt a p.litera,niſi breui admodũ labrorũ laxitate. Eſt & illa aduerſus hebræos ratio peculiaris,quę cõuincit eos aberrare,qđ raphe,q̃ nota eſt aſpiratiõis,nunq; mutat genus lr̃æ,cui imponitur neq; aliud quicquã efficit,quã quod paululũ laxat id,quod erat preſſum. Arquit vt ipſi nũc proferunt, non mo do mutant ſpeciem,ſed etiam genus,quandoquidẽ beth & vau ſubdiuerſis generibus reponunter.

¶Dictiones hebraicæ in teſtamento nouo.

REperiũtur in ſacris lr̃is(in euãgelio maxime)particulæ quædã,quas interp̃tes incertis de cauſis nõ auſi ſunt ex hebræo in græcũ,aut latinũ ſermonẽ interpretari.Origenes ꝓpter vernaculũ cuiuſq; linguę idioma non potuiſſe verti putat,neq; ita apud alios ſonare,vt apud ſuos dicta ſũt,& multo meli⁹ fuiſſe nõ interpretata po nere,quã vim eorũ interpretatione tenuare,cui aſtipulatur Auguſt in.ij.de doctrina chriſtiana lib.Hiero.in epiſt, quadã ad Marcellã.Quoniã(inquit)prima eccleſia ex iudæis fuerat cõgregata , poſtea quã euãgelij dilatatus eſt ſermo,nõ potuerũt quædã ſemel ſuſcepta mutari,cuiuſmodi ſunt Aleluia.Amẽ.Oſanna,& ſimilia.

¶Acheldema,q.d' interp̃tat ager ſanguinis ex euãg.Mat.ca.xxvij.Vocat⁹ eſt(inquit)ager illis Acheldema,hoc ẽ ager ſanguinis vſq; in hodiernũ diẽ.Scribiturq; achel.p heth,quã extriuimus ſubiecto patha.deinde ꝓ coph ſub iecto patha,quẽ vertimus in.a.& in fine lamet.Dema vero ſcribitur ꝓ daleth ſeba,deinde per mẽ camẽs & in fi ne aleph,vtrobiq; accẽtu i fine,& ẽ vtraq; particula ex chaldæo ſermõe d'ducta.nã hebraice fere adã dicerẽtur.

¶Aleluia,qđ interp̃tat laudate deũ,ſiue dñm nã,p eo,qđ in pſalmo nos habemus laudate dñm quoniã bon⁹ eſt pſalmus.apud hebręos legitur al eluia.Scribit̃ itaq; alelu.hoc ẽ laudate.ꝓ he diſpũcta ſubiecto,phatha, deinde ꝓ lamed ſubiecto ſeba.quẽ vertimus in.e.quoniã ſequitur alterũ lamed,deinde per lamed,& in fine vau cũ ſurec, & ibidẽ accentu acuto.Deinde ia.quod interpretatur deus,& eſt vnũ ex decẽ Dei nominibus. Scribitur per iod ſubiecto cames,& in fine he cũ capic, vt intendat vocem,quod diximus,nũquã fere niſi cũ pronomine fœmi no cuenire,& ꝓ ia dictio eſt monoſyllaba,quia iod conſonans eſt.

¶Amẽ,quod ſeptuaginta interpretes verterũt in Geneto,hoc ẽ fiat,& ita in fine librorũ quinq;,in quos pſalte riũ diuiditur,trãſtulerũ amẽ,amẽ,in fiat fiat.Aquila amẽ vertit in pepiſtomenos,hoc eſt fideliter verbũ deductũ ex fide.Scribitur per aleph cames,deinde per mem ſere,& in fine nun,accentu acuto in eadem.

¶Cephas,q̃nomine Petr⁹ apl'us cognominatus ẽ Joã.ca.pri.Tu es Simõ filius Joãnis.tu vocaberis Cephas,qđ interp̃tat Petr⁹.Hiero.in epiſa ad Galatas,nõ (ingt)aliud ſignificat Petrus,aliud cephas.ſed quod,quãnos latine & græce petrã,hãc hebręi & ſyri propter linguę vicinitatẽ cephã appellãt.Sed hebraï magis ſyriſcũ,quã hebraï cũ eſſe dicũt Scribitur per caph ſere.deinde per.pe.ſubiecto cames,& in fine aleph,& in eadẽ accẽtu acuto.

¶Eli eli lama azabatani,qđ interp̃tat deus meus deus meus,quare dereliquiſti me,& ſũt verba ſaluatoris nr̃ę in cruce poſiti ſumpta ex pſal.xxii.eli ſcribitur per aleph ſere,deinde per lamed hiric,& in fine iod accẽtu ibidẽ, & eodẽ modo ſcribitur alterũ eli.Lama ſcribitur per lameth ſubiecto cames,deinde per mẽ ſubiecto cames, de inde per mẽ ſubiecto cames & in fine he,azabatani ſcribitur per hain extrita cũ ſuo patha ſiue retento patha,& hain diſpũcto,deinde per zain ſubiecto patha ſequẽti beth cũ ſeba,qui plerũq; vertitur in. a. quia ſequitur tau, deinde per tau exile ſubiecto cames.deinde per nũ ſubiecto hiric & in fine iod.accentu in penultima.

¶Epheta,qđ euãgeliſta interpretatur aperire,ait enim Marc⁹ ca.vij.Quod Ieſus ſuſpiciẽs in cœlũ ingemuit, & ait ſurdo & muto Epheta,quod ẽ aperire.Scribitur per iod ſubiecto hiric ſequẽti phe aſpirato cũ ſeba quẽ hoc in loco(vt in pleriſque)vertimus in.e.deinde per tau exile ſubiecto patha,& in fine he eſt autẽ epheta futurũ indicatiui modi non imperatiui,vt alij putant,nam ſi imperatiui modi eſſet hipara potius diciſſet accentu in fine.

¶Gehemõ,vñ Saluator nr̃ declinat geheẽnã,interpretatur vallis hẽnõ,ſiue filiorũ hẽnon,cecidit autẽ in ſortẽ de tribu Beniamin,de quo in lib.Joſue,& lib.Reg.& Parali.Scribitur per gimal ſubiecto ſere ſequẽte iod,& in fi ne aleph:deinde per he ſubiecto hiric,deinde per nũ cũ dagues,quod vertimus in duplex.n.impoſito holẽ,in fi ne mẽ.Hiero.in illud Matt.ca.x.Qui poteſt animam & corpus perdere in gehẽnã,nomẽ(inquit)gehennæ in ve teribus libris nõ inueniũr:ſed primũ a ſaluatore noſtro ponitur.Quęramus ergo,quę ſit ſermonis huius occaſio Idolũ Baal fuiſſe iuxta Ieruſalẽ ad radicẽ mõtis ſion inquibus ſiloa fuit,nõ ſemel legimus In tãta autẽ dementiã populus Iſrael venerat,vt deſerta tẽpli vicinia,ibi hoſtias immolaret,& rigorẽ religionis deliciæ vincerẽt filiol que ſuos demonijs ibidẽ incederẽt & initiarẽt. Cõminatur Deꝰ ſe locũ illũ impleturũ cadaueribus mortuorũ: vt nequaquã vocetur tophet baal,ſed vocetur polyandron.i.tumulus mortuorũ.Hinc Saluator noſter gehemnam appellat locum,in quem ſcelerati pœnas ſunt daturi.

¶Geſemani locꝰ vbi ſaluator nr̃ ante paſſionẽ orauit:de quo Hiero.in illud Mat.ca.xxvj. Venit Ieſus in villã:q̃ dr̃ geſemani,Geſemãi(inqt)inẽptat vallis pinguiſſima.Scribitur ꝓ himal fere ſequẽti iod,et in fine aleph deinde ꝓ ſin ſubiecto ſeba:deinde per mã ſubiecto patha,deinde per nũ ſubiecto hiric & in fine iod,accẽtu acuto in eadẽ.

¶Golgotha(inquit)Euſebius locus eſt Caluariæ,vt nõnulli putant Adã.in quo ſaluator nr̃ crucifixꝰ eſt ad ſeptẽ trionalẽ partẽ mõtis ſiõ.de quo Matth.xxvij.interpretaturque caluaria.Scribitur per gimal ſequenti vau cũ ſur ec,quam vertimus in.o.ſequẽti lamed cũ ſeba,deinde per gimal ſequenti vau cum holẽ & lomedeum ſeba:dein de per tau exile ſubiecto cames,& in fine aleph.accentu in eadem.

Maranatha,qua voce apoſtol⁹ Paulus vtitur prima ad Corinthios epiſtola capite vltimo,interp̃taturq; dñs no ſter venit.ſcribitur per mem ſubiecto patha deinde per res ſubiecto cames,ſequentibus alephcum num& ſeba

deinde per tau exile,& in fine aleph,atq; accentu in eadem.

¶Osaana, siue Osiana,qua voce vtitur euãgelistæ,& ecclesia vniuersalis ĩ re diuina,interp̃tatur salua obsecro Na enim siue ana,vt in epistola ad Damascum papam Hieron.scribit,interiectio est obsecrãtis,sicut vah insultãtis,& hei dolentis.Scribitur per he quam extriuimus sequenti uau cum holem,deinde per sin subiecto patha & in fine hain na,scribitur per num subiecto cames,& in fine aleph.

¶Raca,qua voce vtit̃ Saluator Matt.ca.v. Qui dixerit(inquit)fratri suo Raca vbi Hiero.ait.Hoc verbũ hebraeũ est,quod interpretatur cenos,id est,inanis,aut vacuus:quem nos possumus vulgata iniuria absq; cerebro nuncupare.Scribitur per res subiecto fere sequenti iod,quod nos vertimus m.a.deinde per coph subiecto cames,& in fine he,accentu in eadem.

Rabbi,quam vocẽ sæpe in Euãgelio legimus,ut.Matth.cap.xxiij. Vocari ab hominibus rabbi.vbi Hieronym⁹: Rabbi(inquit)quod latino sermone magister dicitur sine mi maior.Scribitur per res subiecto seba,quã vertimus in,a deinde per beth cũ dagues,quã vertimus.in.b.duplicẽ subiecto hiric,& in fine iod,accẽtu in eadem.

¶Rabboni,q̃ vox ex lingua chaldea interpretaẽ maior dñe mi,& qua vtitur Marc.cap.x,Cæcus dixit Iesu rabboni vt videã.Scribitur per res subiecto hiric,quẽ venimus in.a.deinde per beth pressum,quod vertim⁹ in duplex.b.impositio holẽ cũ vau:deinde per num subiecto hiric,& in fine iod,accentu in priori syllaba.

¶ Talita cumi,quib⁹ vocib⁹ vsus est Saluator cũ suscitaret filiã Archisynagogi,& euãgelista interpretatur puella surge.Scribitur thalita per thet exile subiecto canes,deinde per lamed subiecto hiric,sequenti iod.deinde p tau exile subiecto cames,& in fine aleph,& est verbum Aramæũ,cum scribitur per coph sequenti vau cũ surec deinde per mem subiecto huric,& in fine iod accentu in priori syllaba.

¶ Tabita nomẽ mulieris,quã suscitauit Petrus apostol⁹.Scribiẽ eisdẽ lr̃is, qb⁹ talita prę terquã qd̃.b. ponit̃,p l.

QVO TEMPORE introductiones Grãmaticas in sermonẽ latinũ scribebam⁹,nihil magis prę oculis habuimus,quã vt essent quã simplicissimæ,ne tenerã ætatẽ illorũ,quos instituere prepositi erat,difficultate multiplici obrueremus,id quod fecerũt alij,qui ante nos scripserũt,miscẽtes græca & barbara latinis,& quæ nõ dũ explorata erãt,pro cognitis præponẽtes Quare nos & græca,querũ est vsus apud latinos,& hebræa,quorum causa religionis habẽda fuit ratio,in alium locũ reiecimus.Cum itaq; in calce illius operis vbi de accentu agebamus,diximus accentus latini regulas deficere idiomate,i. linguæ cuiusq; proprietate intulimus quod ab omnibus artis grãmaticæ scriptoribus aut fuerat neglectum,aut de ambigua re præceptum confuse tradidum,Vt quod Alexander a villa dei scriptum reliquit.

Omnis barbara vox non declinata latine.
Nos vero dicimus magis.
Accentum super rextremam scribatur.

Hebræę voces plerunq; in fine accuuntur.
Non tamen & semper,quia sæpe in fine grauant.
Id quod Alexander(deceptus forte)putauit.

¶Sed restabat adhuc explicare,q̃ erãt illæ dictiones,quæ haberent accẽ.in vltima:q̃ in pẽultima:& quę intertia a fine.De q̃ in relectione quadã mea,quã de pegrinarũ dictionũ accẽtu Salmaticę quõdã recitauim⁹,multa sũt a nobis disputata,quę tametsi ex inp̃fitione in multa exẽpla ꝓpagata in vulg⁹,pdijt,quia tamẽ iã fere nusquã in uenitur,libuit illa eadẽ hoc in loco repetere.Dictiones igitur habreæ,quarũ in sacris literis est vsus, aut nomina ꝓpria sunt locorũ,aut psonarũ.Nã quæ sũt aliarũ,rerũ quia in grecũ,aut latinũ sermonẽ iã sũt cõuersę,nõ ptinẽt ad hãc cõsiderationẽ,nisi quaten⁹ pauca quędã,quę ꝓpter incertas causas nõ sunt ab interp̃tib⁹ trãslata vt alla amẽ,osana.Noĩa igitur locorũ,siue psonarũ,hoc est hoĩm siue deorũ,aut nõ declinãtur, & pstãt in græco & latino sermone cũ suo accẽtu,hoc est,accẽtu acuto in vltima syllaba,præter illa quę noĩatim excepim⁹ hũtia accẽtũ in penultima siue tertia a fine.Qd̃ si declinãtur declinatione græca,accẽtu græco,si latina accẽtu latino sunt pferẽda vt Abia,si nõ ẽclinatur,accẽtũ habet in vltima,si declinatur græce,accẽtũ habet in penultima,quia vltima lõgã est,si latine,accentũ habet in tertia a fine,quia penultima est breuis,sed de his alias plura diximus.

¶De incipientibus ab,A.litera.

ASbai,pater Elipheleth de quo.ij.Reg.xxiij,acc.in pe.
Abdemelech in hebræo Abedmelec.Ier.xxxviij,ac. tu in pe nultima.
Abdenago,q̃ literis inuersis dr̃Abdenago,Danie,primo. accentu in antepenultima.
Abel,filius Adam ex Eua vxore,accentu in prima.
Abel,quod interp. luctus in vltima habet accentum,vt Abel ceranmin,id est,luctus vinearũ de quo.Iudicũ.xi.
Abel beth Maacha.i.luctus domus Maacha.in lib.Reg.
Abelmaim,id est,luctus aquarũ de quo.ij. Paralip.xvi.
Abel meula.i.luctꝰ meula,siue meola.Iudicũ.xj,& alias
Abel sathim locus in deserto de quo Numero.xxxiij.
Abelalocus de quo in.ij.Regum libro cap.xx,acc. in pe.
Abemboẽ.i lapis boẽ p quo in lib.Iosue.ca xviij,ac.in p.
Abenezer.i.lapis adiutorꝰ de q̃.j. Reg iiij,accen. in pen.
Abercine⁹ Iahel vir de q̃ Iudicũ cap.iiij,accẽ.in prima.
Abesalõ,qui Absalõ fili⁹ Dauid vtrobicq;accẽ.in.añpe.
Abiall nomẽ celebre virorũ & fœminarũ accen.in pen.
Abialbõ arbathitesvir fortis subdauid.ij.re.xxiij.i ãte.p
Abiasaph fili⁹ Coræ,& alter filius Elcanaa acc.in añ pe.
Abiazer nomẽ celebre multorũ virorũ,accen.in penul.
Abigail vxor Nabal & postea Dauid regis,accẽ.in pen.
Abimael fillius Iectã de quo Gen̄.x.accẽtu in penultim.
Abimelech rex Gerara & alẽ fili⁹ Gedeõis iudx.ac.i.p.
Abinadab nomẽ celebre muleorũ virorũ,acc.in añ pen.
Abinoẽ pat̃.Barach iudicis & quo Iudicũ,iij,accẽ.in pen.
Abisai fili⁹ Saruiæ frat̃ Ioab dẽq̃ lib.j.c.xxvj.reg.acc.i p.
Abisue fili⁹ Phinees de quo.j. Paralipo.vj.acc, in añ pe.
Acheldemach,qd̃ interp.ager sanguinis,acc,in ãte pen.
Achimaas fili⁹ Sadoc sacerdotis i li.reg.et Para.ac.ĩ.pe.
Achimelech fili⁹ Abiatar sacerdotis.ij.reg.viij.acc,i.pñ.
Achimoẽ vxor Dauid ex qua genuit Amnõ ac. in pen.
Achitophel gilonites d̃ quo in lib.reg.& Para.ac.in pẽ.
Achirami q̃ sũt ex gñe Achir̃ filij Bẽiamin.ac in añpe
Achisamech pr̃ Oolìab.de q̃ in Exo.xxxi acc.in añpen.
Acupha nathinæ⁹ de quo i Ezra & Neemia.acc.in.pen.
Adadezer,siue Adarezer rex Sobad̃ q̃.ij.reg.viij.ac.i p̃
Adina vir d̃ q̃ in lib.Ezra & Neemia,accentu in penul.
Aditain ciuitas,q̃ cecidit in sortẽ Iuda.Iosue.xv.ac.in p̃.
Admatha vir priceps sub Asuero rege d̃ q̃ Esther,i.ac.i p̃
Adonai vnũ de decẽnominibus dei , accẽtu penultima.
Adonibezec,rex fuit Bezec ciuitatis de q̃.j.Iudi.ac.in p̃.
Adonicã d̃ cui⁹ filius legim⁹ i Ezra & Neemia.ac.i añ p̃
Adonirã fili⁹ Abda q̃ctor Salomo.iij,Reg.iiij.ac i añpe.
Adonisedec rex Sedec de q̃ in lib.Iosue.ca.x.acc.in pen.
Adramelec idolũ Assyriorũ in.li.reg.et in Esa.acc,in p̃.
Aẽdor,siue Endor.i.fõs dor in tribu Manasse.acc.in pri.
Ahiesar fili⁹ Ammisaddai d̃ tribu dã Nũe.i,acc,in pen.
Ahisamech,idẽ q̃ Achisamech de q̃ supra,ac. in añ.pen.
Ain litera hebræorũ propria,accentu supra litera a.
Ain ciuitas ĩ tribu Iuda,& altera ĩ tribu Simeõ,ac.ĩ. pri.
Alamath fili⁹ Bechor & ciuitas tribu Bẽiam in.ac.in,p̃.
Aleph prima lr̃a alphabeti apud Hebræos.acc.in prima
Amadatha vir pr̃ Amã sub Asuero rege in li.Esr̃.ac in.p̃
Amain ciuitas in tribu Iuda d̃ q̃ Iosue,xv.acc.in penult
Amalai nomẽ celebre virorũ apud Hebræos.acc.in pen.
Amathæus filius chanaan.Gen̄.x. Paralip.i.accẽ.in pen
Amalec.idẽ quod Amalech atq; accentu in vltima.
Ammadathi pr̃ Amã principis sub Asuero ĩ Esr̃.ac.in p̃.

Ammiadab virorũ apud hebrgos nomẽ celebre.ac.i.añpe
Ammisaddai pater ahiezer de tribu Dã nume.i.acc,in pẽ.
Ammizadab vir de quo in.j. Para.ca.xxvj.accen.in ante.
Amsai pro quo nos habemus abisai.j. Para.xij.acce.in pẽu.
Anamelec idolũ assiriorũ.de q̃ lib.Reg.iiij.accen.in penul
Anani nomen celebre virorũ apud hebræos.accẽtu in pẽ.
Aphaim filius Nadab de quo j. Para.ij.accentu in pen.
Apharaim ciuitas fortis Issachar Iosue,xix.accen.in penul.
Apheca ciuitas in tribu sortis Ruben accentu in penultima
Aphia,vir aquo ducit origẽ Saul rex.j.Re.ix. acc. in pen.
Arach ciuitas principũ regni.Nẽ rod.Gen̄.x.ac.in prima.
Aramathaim sophim de qua in principio Reg.acc.in pe.
Area,siue Are de cui⁹ filijs in Ezra & in neemia:ac,in p.
Ared filius Beniamin de quo in Gen̄.ca.xlvi.acc.in prima
Areh villa Dauid de qua in.j.reg.ca,xxij,ac.in prima.
Arcuna Iebusæus de quo.ij.reg.xxiij. acc.in secunda.
Aridatha vnus de duocim filijs Amã in lib.Ester.ac.in pẽ
Aroseth ciuitas Sisare principis sabis & qua iudicũ.iij,ac. ip
Asasõtamar ciuitas de q̃ gen̄.xiij.& aljs in locis acĩ añp
Asersual ciuitas in tribu Iuda de qua Iosue,xv, ac.in ãtep.
Asbaim,siue Sebaim de quo Ezras.ij.ac.in pen, vtrobicq;
Asõ gaber,vna mãsio hebræorũ Nũe. xxxiij.ac.in penul.
Assõtamar eadẽ est,quæ Asasontamar.ac.in antepen.
Astarte dea Sidoniorũ de qua.ij.Regum.xi.acce.in penul.
Atai filius Roboã ex maacha de quo.j. Para.xj. acc. in pe.
Aresatha vir de quo in Ezra cap.x.accen.in penul.
Athalai,vir de quo in lib.Ezra cap.x.accen.in penul.
Athanai filius Zara de quo.j.Para-vi.accen.in penul.
Auothitir,quæ & Basan de qua Deutero ac in antepenul.
Azabatani,siue Azabatani,q̃ est derelinquiti me ac.in pe
Azai siue azi vir de quo in Ezra & Neemia.acce. in pen.
Azer filius Iosue de quo in Neemia.ca iij.acc.in prima.
Azera ciuitas in sorte tribus Iuda de qua Iosue.xv,ac.in p.
Azmaueth vnus de triginta fortissimis sub Dauid.ac.in p

¶De incipientibus ab.B.litera,

Baal,quod interpretatur idolum semper habet ĩ prima ac.
Baali quod interpretatur vir meus Oseæ.cap.ij.in ac.in vl.
Bale filius Beor,siue sit filius Beniamin.accen.in prima.
Barabbas,latro insignis est ex Euãgelio.ac.in penulti.
Basemath vxor Esau,siue altera Salomonis filia,ac.in añp
Beel,quod æque interp.idolum,sicut Baal.ac.in penul.
Beera ciuitas de qua Iudi.ix.siue vir de tribu Rubẽ.ac.in p
Beersabe,locus celebris,quia termin⁹ palestinę.ac.in pen.
Benaminadab pfect⁹ Salomõis in Nephador. ac. in añpe.
Bẽail vir princeps sub Iosaphath rege.ij.Para.xvij,ac inp.
Bendecer prefectus annõæ sub Salomone rege.acc.in pen.
Benesacã,mãsio filiorũ Israel Numer.xxxiij,ac.in antepen
Bengaber præfectus sub Salomõe reg.iij.reg iiij.ac.in pen
Besai,vir de quo in Ezra & Neemia fit mentio.acc.in pen
Bethacarẽ,qd̃ inter,domus vineæ Iere.vi.ac.in antepe.
Bethaẽ,locus celebris ad orentalem plagã acc.in pen.
Bethbarat.siue Bethbara,locus Iudicũ.vij.acc.in penult.
Bethgader locus est de quo.j.Paralipo.accentu. in penul.
Bethleem ciuitas Dauid in tribu Iuda accen.in penulti.
Bethsemes ciuitas in tribu Beniamin,& in Neptali.ac.inp
Bethsabe vxor Uriæ,& postea Dauid re. nõ Bersa. acĩ pe
Bethaphua ciuitas in tribu Iuda de qua Iosue.xv,ac.in pe
Bezec ciuitas in qua regnauit Adõibezec Iudicũ.j.ac.inp.
Booz iudex idẽ q̃ sit absã de quo in lib.Ruth.ace.in pri.
Boen de quo Iosuæ.xv.ad lapidem boen.accen. in prima.
Bosor ciuitas de qua Deutero.nõ.iij.& Iosue,xx.ace,in pri.

¶De incipientibus a.C.litera

Cale ciuitas quã ædificauit Assur de qua gen̄.x.acc,in pri.
Canaã filius Cham & regio eiusdẽ nois gen̄.x.acc,in pri.
Carnaim vnde Astaroth carnaim cognominata.ac. in pen
Cased Nachor ex Melcha filius de quo gen̄.xxij,ac.in pri.
Casleu mensis hebræorũ nõus de quo in Neemia.ac,in pri.
Cedmas vnus de filius Ismaelis d̃q̃ gen̄.xxv.accen.in pri.
Cedes nomẽ ciuitatis celebre in sacris litteris:accen.in pri.
Celatha vna ex mãsioib⁹ filiorũ Israel Nũ.xxxiij,ac,in pe.
Cellai vn⁹ de filijs Leuitarũ de quo ĩ Ezra et Neẽ.acc,i pe
Celuhu vir de q̃ in libro Ezra.ca,x.accẽtu in penultima.
Cenereth mare qd̃ et stagnũ tiberiadis Iosue,xix.accẽ.i pe
Cerẽ,qd̃ interpretat cornu,crebro legitur.accẽ in prima.
Chale ab Eusebio p ch scribiẽ,quę supra Cale.accẽti pri.
Corazain ciuitas Galilææ de qua in Euãg. accẽ.in penul.
Cibsaim ciuitas de q̃ Iosue.xxj. Iebsũ mẽdose,acc in pen.
Cicatõ qd̃ in Iona ꝓpheta Hierony, interpretat hederã.
accentu in prima
Codor laomor rex Elamitarũ d̃ quo Gen̄. xiiij.acc.in pñ.
Coeleth liber Salomonis q dicit Ecclesiastes , accẽ.in pẽ.
Core nomẽ celebre multorũ apud Hebræos.acc,in prim.
Cores rex ab hebræis dicit̃,qui sit nobis cyr⁹.accẽ. i pri.
Cutha ciuitas,vnde Cuthenæi.iij.Regũ.xvij.accẽ , in pri.

¶De incipientibus a.D.litera.

Dabaseth ciuitas in tribu Zabulõ d̃ q̃ Iosue.xix,ac,i pe.
Daberath ciuitas q̃q; in tribu Zabulõ Iosue.xix.ac.i pe.
Dabira ciuitas in tribu Dã d̃ qua Iosue, xij.accẽ.in penul.
Dabreiamin id est,Paralipomenon liber.accen.in penul.
Dãnaba,siue Denaba vbi regnauit Balac fili⁹ Beor,ac.i p̃.
Dariaues ab hebraeis dicit̃ qui sit Dari⁹ rex.acc,in penul.
Debelam cognominat⁹ est pat̃ Gomer. Oseę.i.acc.in pe.
Deblathaim de qua Numer.xxiij,accentu in penultima.
Donai ciuitas,d̃ qua Esaias in visione Arabiæ,acc,i añpe.
Dothaina ab hebraeis dicit̃,apud nos Dotain.accẽ.in sect̃a
Dudaimoites vir de q̃ i.paralipome.xxvij,acc. in penul.

¶De incipientibus ab.E.litera,

Ebrona,castra filiorũ Israel in d̃serto Nũe.xxxiij,acc.i p̃.
Echer ciuitas,quę ęcidit̃ sortẽ tribu Simeõis.accẽ pe.
Edẽ nomẽ celebre virorũ & ꝓ voluptate.acc. in prima.
Eder ciuitas sortis Iuda,& ꝓ regę virobicq;accẽ.in pri.
Edrai vbi interfect⁹ ẽ Og.& ciuitas sortis Nepta.ac.in pe.
Elai vn⁹ ex maiorib⁹ in genealogia Iudith.accẽ.in penul.
Elebun⁹ ex triginta fortissimis viris sub Dauid.ac.i pri.
Elec fili⁹ Galaad d̃ quo in numeris cap.xxvj. accẽ in pri.
Eleph ciuitas in sorte Neptali de q̃ Iosue,xix,accẽ. in pri.
Eles phalõites de quo in j.Paralipome,xxvij , accẽ.in pri.
Eliezer nomẽ celebre multorũ hebræorũ.acc.in ãte pen.
Elimelech vir d̃ quo in principio Ruth.accen.in penulti.
Elioenai nomẽ celebre multorũ apud Hebreos.acc,in pe.
Elioreph,scriba filius Sisa de quo.iij.Regũ.iiij,acc.in pen.
Elipheleth filius Dauid & aliorũ plurium nomẽ.acc.in pe.
Elisa filius Iauã,& regio ab illo dicta. Gen̄.x.acc,in pen.
Elisana nomẽ celebre multorũ hebræorũ.acc.in antepen.
Elisaphã filius Oziel,et alter fili⁹ Pharnach.acc,in. añpe.
Elisaphat filius Zechri centurio sub Ioiada.acc,in añ pñ.
Elisha fili⁹ Dauid regis de quo lib ii. Reg.v.accen.in pen.
Emmanuel,qd̃ ẽ nobiscũ De⁹,d̃ q̃ Esaę.vij,acc.in añ pe.
Endor de q̃ Iosue,xv,& Psal.lxxxij,loc⁹ est, accen.in pri.
Engadi ciuitas Palestinę ab occasu Iordanis.accẽ.in añ pẽ.
Engalim,loc⁹ de q̃ in Iezeciele.cap.xlvij.accen.in añ pe.
Engãnim ciuitas i tribu Issachar,& Iuda.acc.in antepenul
Ensemes,qd̃ interpretat̃ fons Solis,Iosue,xviij.acc.in pẽ
Epher,nomẽ celebre multorũ hebræorũ,accẽtu in prim.
Epheta quod interpretat̃ aperire Marci.vij.accen.in fine.
Ephraim fili⁹ Ioseph,& mõs,& ciuitas.accẽtu in litera.a.
Ephrata,regio Bethleem,vbi Christus nat⁹ est,acc,in pẽ.
Esem ciuitas in tribu Iuda de qua Iosue,xv,acc,in prima.
Ester,fili⁹ Seir horrei de q̃.Gen̄.xxxvj.et i, Para.j.acc.i pri.
Espatha,filius Amande quo multa in lib Ester.acc.in pẽ.
Esrai,vn⁹ de triginta fortissimis sub Dauid rege.acc,in p̃.
Ethai,siue Etai nomẽ celebre apud hebrgos.acc,in penul.
Ethbaal,pater Iezabel vxoris Acab de q̃ iij.Re.ac.in pe.
Ethanim,mẽsis septim⁹ apud hebreos.iii.Re,accẽ.in añp̃.
Ether,ciuitas in sorte tribu Iuda de q̃ Iosue,acc,in prima.
Eua prima hominũ parẽs Euã hebraice.accẽtu in prima.
Ezel,lapis de quo loco.j.Re.xx,& alias sępe.accẽ.in pri.
Ezer,qd̃ interpretat̃ auditorũ,et fili⁹ Phiuel.acc.in pri.

¶De incipientibus a G.litera.

Gaal,fili⁹ Obed de quo in lib.iudicũ cap.ix,acc.in prima

Gans mons in tribu Ephraim vbi sepultꝰ est Iosue,ac,i pri.
Gabaa siue gabee in tribu sortis Beniamin.acc.in prima.
Gabbai vir de quo legimus in Neemia cap.xj.ac.in penul.
Gabee,tãdẽ est quæ gabaa sed gabee Esa,x,ac,in antepe.
Gaber filius Suri de quo lib.iij.Regũ &.iiij.ac.in prima.
Gadderothaim ciuitas in sorte tribꝰ Juda,Iosue.xv.ac.inp
Gaiæ adẽ est quæ Hai ciuitas iuxta Bethel.accen.in prima.
Galalai vir est de quo in Neemia cap.xij, ac.in penulti.
Gareb vir sortis sub Dauid& locus ꝓpe Ierusalẽ,ac.in pri
Gathogaber castra filiorũ Israel quæ ait̃gaber.acc.in pen.
Gazer siue gezer ciuitas in sorte Ephraim.ac.in prima.
Geba,vir a quo dicta regio in Neemia ca.xij.accen in pri.
Gelboe mõs,& vicus vbi cecidit Saul rex,accentu in pen
Gerara,ciuitas & regio trans Iordanẽ.accentu in penulti.
Gerson filius Manasse & aliorum cõplurium,ac,in prima.
Gethaim,q̃ ab hebræis dr Gethaima,ciuitas est.ac.in pri.
Gether,filius Aram de quo in Genũ. & Paralip,acc.in pri.
Gimal,litera tertia in alphabeto Hebræorũ,ac.in prima.
Goata,locus est de quo in Jeremia ꝓpheta.xxxj.ac.in pẽ.
Gomer,filius Japheth & filia Debelaim in Osee.ac.in pr.
Gomor,mensura quædã in sacris literis frequẽs.ac.in pri.
Gomora,q̃ a nostris dr Gomorra.p. duplex.r.acc.in ãtep.
Gosen regio Aegypti,quã habitauit Iacob cũ filijs ac.in p.
Gurbaal,locus est de quo.j. Paralipo.cap xxvj,ac.in pen.

¶De incipientibus ab aspiratione.

Hai,ciuitas iuxta Bethel,quã dixim⁹ vocari Gai.ac.in pri.
Hain litera hebrꝛorũ quæ Ain q̃s dr accentu in prima.
Hares mons in tribu Dande quo in libro Iudicũ.j.ac.in pr.
Heber filius Salæ & aliorũ cõplurium hebræorũ,ac.in pen.
Helem vir de quo in Zacharia propheta ca,vi,ac.in pri.
Helema,locus de quo in.ij.Regũ.ca,x.ac.in penultima.
Heles nomen ꝓpriũ virorũ apud hebræos.ac,in prima.
Heleph,siue Eleph,vt supra dixim⁹,tribu nephtalí ac.i p.
Hẽmanuel,siue Emmanuel,vt supra diximus.ac.in antep
Hereth,vnus ex regib. Palestinæ de quib⁹ Iosue.xij.ac,inp
Hered filius Balæ a quo est familia Hereditarũ.ac.in pri.

¶De incipientibus ab.I.litera.

Iaar,filius Reaia in lib.j.Paralipo.cap,iij,acc.in penul.
Iaath,filius Lobni de quo in.j.Paralipo. vi.accen.in prim.
Janai,vir de quod in.j.Paralipomenon.cap.v, ac.in penul.
Japhia filius Dauid & ciuitas in tribu Zabulon.ac.in pe.
Japhie rex Iacis de quo in libro Iosue ca,x,acc.in penul.
Iasa,ciuitas in tribu Ruben seperata Leuitis, ac.in prima.
Iechuriel filius Byra de quo in.j. Paralipo,iiij,ac,in antep.
Iemai,filius Thola filij Isachar de quo.j, Parli.vij,ac,in pe
Ierimai,siue Iermai,vir de quo in libro Ezra.x.ac.in pe.
Ierobaal,qui Gedeon iudex de quo Iudicũ.vi. ac.in pen.
Iesce q̃ postea cognominata Sara vxor Abraãacc. in prim.
Iethbatha castra filiorũ Israel i solitudine,Nu.xxxiij.ac ip.
Iethrai filius Zara de quo in j. Paralipo.vi.ac,in pen.
Iezabel,vxor Achab regis de quo in iij,lib,reg,ac,in pen.
Ioacim:nomẽ celebre virorũ apud hæbræos ac.in antepe.
Ioiada,pater Banaiæ & aliorũ nomen.ac.in prima.
Ioiarib vir de quo legitur in libro Neemie cap.xi.ac,in pr
Ionadab filius rechab & alter filius Sema vterq; ac.in pri.
Jonatham nomẽ celebre cõpluriũ hebreorũ.ac .in ni pent.
Iorai,vir de quo in.j.Paralipom. x.accen.penultima.
Iosaba,filia Ioram regis de qua in libro Regum.iiij,cipite. xij.accentu in penultima.
Iosabeth filia Ioram regis eadẽ,quæ superior.acc.in prima.
Iosaphath,rex filius Asa,& aliorũ pluraliũ. acc. in prima.
Iosedec,pater Iesu sacerdotis de quo in Aggæo propheta. in penultima.
Iosue filius Num,q̃ a græcis appellatur Iesus naue .ac.in pẽ.
Iozabad nomẽ celebre cõpluriũ hebraorũ.ac.in prima.
Iozachar filius semathi de quo lib.iiij.reg. xij.ac.in prima.
Issai siue Isai q agræcis dr Iesse pater Dauid ac.in penulti.
Isboseth,filius Saul regis de quo lib.iij, regũ.ij. ac. in penul.
Isuaia,vir de quo in .j. Paralipome.iiij.ac.in secunda.
Itacasim ciuitas in tribu Zabulon de qua Iosue,xix,accentu in antepenultima.
Ithai vnus de triginta fortissimis sub Dauid rege.ac,in pen
Ithamar filius Aaron ex Elisabæ vxore.accentu in prima.

¶De incipientibus ab.L.litera.

Laad filius Iaad de quo.j. Paralipo.cap.j.acc.in prima.
Lais pater Phalthi de quo in.j. Regum.xxv. ac.in prima.
Laisa ciuitas quæ postea cognominata est Dan ac.in prima
Lama qđ interpretatur cur.vt in lama azabtani,ac,inpr.
Lamech filius Matusala de quo in Genũ.iiij.in prima.
Lamed litera in alphabeto apud hebræos ac.in prima.
Lasa,siue Lesa vna de quinq; ciuitatibus Sodomorũ ac.ip
Lechi,qđ interp.maxilla de loc⁹ quo Iudicũ.xv,ac.in pri.
Lesẽ,ciuitas quã ceperũ& filij Dan de qua Iosue.xix.ac.ip
Lodabar vnde fuit machir de quo in.ij.Re.ac.in prima.
Luza ciuitas quã postea Iacob vocauit Bethel.ac.in pri.

¶De incipientibus ab.M.litera.

Maadai pro quo Ezras cap.x.legitur maadi accen.in pen
Maadi pro quo nos leginus in Ezra maadai.ac. in vltim.
Maceda,locus vbi Iosue cõclusit quinq; principes.ac.in p
Machabai,quã nos vertimus in cremum.ac.in penult.
Macharai vnus de triginta fortissimis sub Dauid ac.in pe.
Madaba,siue medeba ciuitas Arabiæ de qua N umer.xxi. accentu in prima.
Madai vnus de septẽ filiis Iapheth de quo Genũ.ac.in pent.
Matharai vnꝰ de triginta fortissimis sub Dauid rege ac.i pe
Malilai vir de quo legitur in Neemia cap.xij,ac.in pen.
Malech siue Melec quod est rex cũ cõpositis.ac,in pri.
Manim qđ interpretatur castra genũ.xxxii, ac.in penul.
Maneeth filius Sobal horrei de quo genũ.xxxi. ac.in pen.
Manue pater Samson iudicis Israel.iudi.xiii.ac,in penul.
Maonathi filius Othoniel de quo primo Paralipo. iiii.ac, centu in antepenultima.
Maozim,quod interpretatur fortiũ,Daniel.xi.ac.in penul.
Marai idẽ quod supra diximus matharai.ac,in penul.
Mardechai q & mardochæus nomẽ viri Ezra,ij,ac.inp.
Mazer dux afueri regis de quo in lib ester.j,accẽ.in prim.
Maserai vir de quo in.j,parolipo.lib,cap,ij.ac.in pen.
Maranai vir quo de in Neemia cap.xii,ac,in penultima.
Mathusala filius Enoch de quo genũ.v.& Luca,iij,ac.in p.
Mechnedabai vir de quo in libro Ezre.x.ac.in penul.
Medaba vrbs Arabiæ,quam supra diximus madaba.acẽ tu in antepenultima.
Meezabel vxor Balanã regis in Edon genũ.xxxvi.ac.in p.
Melcisedec rex Salẽ de quo genũ.xiiii.& fepe alias.ac,i pẽ.
Melciſua filius Saul de quo.i.regum.xiiii.ac.in penul.
Melech filia Ismaelis vxor Esau de qua genũ.xxvii .ac,in p.
Mephaath ciuitas Beniamin & Ruben & alias. ac. in pen.
Mered d e quo.i. Par,iiii.filius fuit Ezranõ scribæ.ac.in pe.
Mesezabel pater Barachiæ de quo Neemiæ.cap.iii.ac,i pe.
Mesraim filius Chã a quo Egyptus cognominata ac.in pe
Mizaab pat̃ meetabel vxoris Balanã genũ.xxxvi.ac.in p.
Miphuboseth filius Ionatha & alter Saulis regis,ac,in pen.
Misael nomẽ celebre multorũ apud hebræos.ac.in pri.
Molecheth qđ interpretatur regina.i.paral. vũ.ac. in pen.
Moloch idolũ moabitarũ de quo in Leui,& iii,reg.ac,i pri
Morasthi ciuitas,vnde michęas propheta morasthites ac centu in antepenultima.
Moria,mõs visionis de quo genũ.xxii.&.ii.Par.iii.ac.i pri.
Mosera eadẽ q̃ moseroth mãsio filiorũ Israel.ac,in prim.
Mosoch filius Iapheth de quo i genũ.x. et lezeciel.xxv.ac, in prima.

¶De incipientibus ab.N.litera.

Naad vir de quo.i.Parali cap,xxxi.ac.in prima.
Naarai Borothites de trigita fortissimus sub dauid.ac,inp.
Naas nomẽ vrbis primo Paralipomenon & multorum virorum accentu in prima.
Naath filius Saphaã & alter filius Rahuel ac.in prim.
Noim oppidũ de quo in cuãgelio Lucæ.ca.xii.ac.in penul.
Naphetli ciuitas in tribu Manasse de qua exodi.vi.ac,i pr.
Nabai vir de quo in Neemia cap.x.accentu.in penul.
Neceb quæ Adammi in tribu Neptali ciuitas.ac,in prima.
Nepheg filius Dauid de quo.ij.Regũ.v.& primo Parali.

pomenon.iii.accentu in prima.
Nehesçol qđ interp.torrẽs botri Nume.xiii,ac,in antep.
Neptoa locus de quo in libro Iosue ca.xv,et.xviii.ac in pr.
Nethã melech eunuchus de quo.iii. Reg.cap,xxiii.ac.inpe
Nethophati de quo.i. para,ij.et Ieremiæ ca,xl accẽ, in añp
Ninive ciuitas Assiriorũ & altera ciuitas arabiæ ac.in añp
Nobe ciuitas sacerdotũ de qua nũ.xxxvi.& i.reg.ac.in pri.
Noe filius Lamech sub quo diluuiũ vniuersale fuit ac,in pr
Noge filius Dauid regis de quo.i.paralip.ca.iii.ac, in prim.

¶De incipientibus ab.O.litera.

Oad,filius Simeon filij Iacob de quo genũ.xlvi.ac, in prim.
Obededõ vir de quo multa.ij reg vi.& in paral.ac,in añp
Oldai,vir de quo in Zacharia ꝓpheta.cc.ij.paral.ac.in pe.
Ophel,locus de quo in Neemia,& ii.para.xxxiii.ac.in pe
Opher,ciuitas quã cepit Iosue rege, illius occiso,ac. in pri.
Oronain,ciuitas Moabitarum,de qua Esaias & Ieremias. accentu in penultima.
Osaana,qđ interpretatur saluifica Matthæi.xxi,ac.in pri.
Oseæ,propheta & nomẽ aliorũ cõplurium,ac. in penultim.
Ozai vir de quo in.ii. paralip.cap,xxxiii.accentum in pen.

¶De incipientibus a.P. litera.

Phacee rex filiꝰ romeliæ de quo.iiii,reg.et in esaia.ac,i añp
Phaleg filius Heber de quo in.Genũ.& parali.ac.in prima.
Phalech filius Ionathã filij Iada de quo,i.Para,ij.ac.in prim
Pharai vnus de triginta fortissimis sub Dauid rege ac.in p
Phares Iudæ filius,& alter filiꝰ machir.machab.i.ac,i pr
Phase,qđ interpretatur trãsitus,de quo in Exodo ac.in p.
Phasca de cuius filijs in Ezra,& in Neemia legitur ac.i p.
Pharsandatha vnꝰ de duodecim filijs Amã.Ester ix.ac,i p.
Pheltai ,pq̃ in hebræo legitur phelthi.Neemiæ.xii ac,inp.
Phermesta vnꝰ de duodecim filiis Amã Ester.ix,ac.in pe
Phese,siue phasca vir de quo in.i.Para.iiii.ac.in prima.
Phecmoab cuius filii redierũt cũ Zorobabel,ac,in pri.
Phiaroth mãsio filiorũ Israel de qua i Exodo ac.in ãtep.
Phinees filius Eleazar & alter filꝰ Heli sacerdotis.ac.inp.
Phoratha vnꝰ de duodecim filiis Amã Ester.ix,ac.in pen.
Phutiel socer Eleazar filij Arõ de quo Exodi vi ac.in pr.
Phutiphar,siue Putiphar cũuchus Pharaonis & socer mo sis,accentu in prima.

¶De incipientibus ab.R.litera.

Raab meretrix de qua multa in lib,Iosue ca,ij.ac,in pri.
Raam filius fama de quo in,i.Paralipo.ii.ac.in prima.
Radi filius Isai frater Dauid regis,j,parali.ii.ac in pen.
Ramathaim:eadẽque supra Aramathaim.ac,in penul.
Rebe vnꝰ de quinq; principi.de qb⁹ Nu.xxxi.ac.in pri.
Rebee dux de quo in libro Iosue.cap,xiii,ac.in prima.
Recẽ nomen ꝓpriũ virorũ & ciuitatis Beniamin ac,in pri.
Reseph ciuitas syriæ de qua lib.iiii.reg.ca.xix.ac in pri.
Ribai pater Ecai de fortissimis sub dauid rege,ac,in pen.
Rogomolech de quo in Zacharia propheta ca vii.in p.

¶De incipientibus ab.S.litera.

Saanaim ciuitas in tribu Nephthali dr qua Iosue,xix ac.ip.
Saaraim ciuitas in tribu Iuda & altera in tribu simeon, ac centu in penultima.
Sabathai de quo in libro Neemiæ,ca,xi.ac.in penul.
Sabe,siue septẽ,siue iuramẽtũ,siue saturitas.ac,in prima.
Sabee ciuitas in tribu simeonis de qua Iosue xix.in prima.
Saber,filius simeon & alter filius Caleb ac.in prima.
Saddai vnũ de decem nominibus dei,ac,in penultima.
Sadi,siue sade vna ex literis alphabeti hebræorũ,ac,in pr.
Salai siue salachi pater Azuba de quo.ii,reg.xxii, ac.in pñ
Sale filius Arphachsad. Gen.x,& Lucæ,i.ac,in prima.
Saled filius Nadab de quo primo,Parali,ii. ac.in prima.
Saleph filius Iectã de quo genũ.& in parali,ac,in prima.
Salisa,secundũ hebræos eadã est,quæ segor.ac,in penul.
Samaraim ciuitas in tribu Beniamin de qua Iosue,x viii accentu in penultima.
Sames,siue semes,quod interpretatur sol,ac,in prima
Sammai filius Onã de quo primo Para,ii,& aliorũ,ac in p
Sammua filius Dauid & alter de quo Neemiæ,xi.ac,in pe
Samsai vir de quo in Ezra cap.iiii.accein penultima.
Sara,q̃ prius dicebatu, sarai vxor Abraã,& aliæ ac.in pr.
Sara locus de q̃ in Neemia cap.xj ac.in vltima.
Sarai vxor Abraã quæ postea dicta est Sara.ac.in penul.
Sarasar idolũ de quo in libro Zachariæ ,pphetæ.vii ac inp
Sarathasacar,id est,augustinæ matutinæ Iosue xiii.ac.in pe
Sared filius Zabulon de quo Genesis xlvi.ac in prima.
Saredatha locus in regione Iordonis ii. Para iiii.ac.in pen
Sarepta .ciuitas sidoniorũ de qua iii Reg xvii.ac.in pen.
Sareth filius Aphia idem q̃ pater Bechor ac in prima.
Saron locus est de quo in primo Para.xxvii.in pen.
Sarula mater Ioab eadẽq; soror Dauid.p u. vocalẽ ac.in fi
Seba filius lectan de quo genũ.cap x.accentu in prima.
Sebaim,que Aschaim de quo in libro Ezra.ii.ac.in pen.
Sebe vir de quo in primo Paral. cap. v. acc.in prima.
Secthai vir de quo in libro Neemiæ ca.iij,ac,in pen.
Sebboleth,siue siboleth qđ est spica. Judicũ,xii.ac.in pen
Secel,qđ interpretatur siclus genus ponderis.ac,in pri.
Secrona locus est de quo libro Iosue.cap.xv.ac.in pen.
Sedadaloc⁹,de quo Numerorũ xxxiiii.& lezeciel,xxxvii accentu in penultima.
Sedec,q̃ noie dicta est Ierusalẽ iuxta Hebreos.acc, in pri
Segor eadẽ q̃ Bale vna de ciuitatibus sodomorũ.ac.in pe.
Sera,siue scireth ciuitas Judicũ.iij.& iiij.Reg.iij.ac.in pen.
Seler vnus de triginta fortissimis sub Dauid rege.ac,in pr.
Sellai vir de quo in libro Neemiæ ca.ii,ac.in penul.
Selmai vir de quo in Neemia,ca.vij.an semlai.ac in pen.
Seloph pater Anon de quo in libro Neemiæ.ca.iij.ac.in pr
Semeber,rex sehoim de quo genũ,cap,iiij.ac in penul.
Semer,siue somer pater Iozabad de q̃.iiij.Reg.x ij.ac,i pri
Semes qđ interpretur sol,idem qđ sames.ac,in prima.
Semlai,idẽ qđ selmai literis inuersis vtrobiq;.ac.in pen.
Semua,filius Zachur de tribu Ruben nume.xiij.ac.in pen,
Senasar,filius Ieconiæ de quo.i. Paralip.iij.ac in penul.
Sephama,terminus Judæ,q̃ postea dicta Apamea ac.inp.
Sepharuaim p.u.cõsonãte loc⁹ in esaia.vij,& iiij.reg.ac,i p
Bephatha vallis est de quo,ii. Para,xiiij.ac.in penul.
Sephei pater Ziza de quo in,j.Parali.ca iii.ac.in pri.
Soror proauus saul regis de quo.j.regum. ix.ac. in prima.
Sereser vir princeps sub Nabucodonosor Ieremiæ, xxxix, accentu in penultima.
Sesai filius Enac de quo Iosuæ.xv.ac,in penulti.
Sethrai faronites de quo.i. Parali.ca.xxv.ac.in penul.
Siaa,de cuius filiis in libro Ezra.cap.ii.ac.in penul.
Sibboleth,siue vt diximus sebboleth,hoc est spica.ac,i pẽ
Sichima sichimorũ,p eo quod est sichẽ ciuitas nota ac.inp
Sileo locus de quo in euangelio& Esaia & neemia ac.inp
Sinai,mansio filiorum Israel in solitudine,ac.in pen.
Sira sirim,qđ interpretatur cantica cãticorũ.ac.in penulti.
Sisai vnus de fil.is Enac & alii eiusdẽ nominis,ac.in penul.
Sisara dux Jabin Judicũ.iiii.& aliꝰ de q̃ Ezra ii.ac.in ãtep.
Soar filiæ simeon de quo genũ.xlvi.ac.in prima.
Sobai de cuius filiis scribitur in libro Ezra,ii,ac.in pen.
Sobna,scriba sub Ezechia rege in.iiii.reg.& Esaia ac.inp
Sobochai de vsathi vir de quo.iii.Reg.cap, xxi.ac in pen.
Soleth qđ est simila de qua sæpe incrispatur.ac.in prima.
Somron ciuitas quæ ab interpretibus dr samaria.ac,in pr
Sophai filius Elcana de quo in.j.Parali.cap.vi.ac.in pen.
Sopher vir de cuius filiis in Ezra.cap.ii.ac.in pen.
Sophtim quod interpretatur Judicum lib.ac.in prima.
Sothai vir de cuius filiis in libro Ezraca.ij.ac.in pen.
Sue,Abraã ex Cethura filius de quo Genũ.ca.xxv.ac inp
Suriel filius Abiail.princeps Mosiitarũ Nume.iii.ac in pr
Surisa addai pater salumiel de tribu Simeon Nume.primo accentu in penultima.
Sutala filius Ephraim de quo in numeris co.xxvi.ac.in pẽ.

¶De incipientibus a. T. litera.

Taas filiꝰ Nacor ex roma de quo Genũ.xxii.ac.in prima.
Taath filius Assir de quo primo Parali.vi.ac.in prima.
Tanameth pater Saraia de quo.iiii.Regũ,ca.xxv. ac.in pri

Tatanai vir princeps de quo in libro.j.Ezra ca.v.ac.in p.
Tamnatha ciuitas,q̃ alio nõe Thamna iudicũ.iiij.ac.in pe
Tholmai rex Gesur& vn⁹ ex filiis Amihud,i,Re.xii.a.i p
Thogorma.vn⁹ de filiis Gomer de quo Geñ.c.x,ac in pẽ.

¶De incipientibus ab.V.littera.

Vrias nomẽ celebre multorũ apud Hebræos ac.in antep
Vaizatha vnus de duodecim filiis Amã in lib.ester.ac inp
Vcoca. ciuitas in tribu Neptalĩ de qua Iosue.xix.ac.in p.
Vthai de filiis Begui,de q̃ in libro Ezra.ca.viii.ac.in pe.

¶De incipientibus a.Z.littera.

zabbai vir de quo in libro Ezra ca.x.ac.in penultim,
zacai pater Baruch de quo in libro Neemiæ ca.iii.ac.in pe
zain littere nomẽ in alphabeto hebrgorum.ac.in prima.
zanoa ciuitas in tribu Iuda de qua Iosue.xv.ac.in penulti.
zara nomen celebre.multorũ hebrgorum ac.in prima.
zarai vir de quo in primo Paralĩ.xxvii.acce.in penulti.
zared torrens de quo deutero.ii Numẽ.xxi.ac.in prima.
zares vxor Aman de qua multa in libro ester ac.in pen.
zebedeth de quo in Psalmo.lxxxvii in hebræo zeba.ac.inp
zephona terminꝰ Iudææ ad septẽtrionẽ.Nu.xxxiiii.ac.inp.
zoeleth nomen lapidis de quo.iii.Aegum.j.accentu in pe
nultima.

FINIS.

¶DICTIONES GRAECAE ET LATINAE

quæ per artem ſparguntur in ordinẽ alphabetarium redactæ.

ABacus.i.per el aparador,o tabla para contar
abas,tos.nomẽ ꝓpriũ apud po
abax.cos. idem eſt quod abacus i
abel,filius Adam ex eua.
abdera.æ.por vna ciudad de Thracia
abderitanus a.ũ.coſa de a q̃lla ciudad
abies.tis.por el abeto arbol pegrina.
abies. tos intus s nõ milꝰ linie.
abidos.i,vna ciudad cerca d'l helleſpõ
abrotonũ.ni,por yerualõbriguera
academia.æ.vn lugar cerca de atẽas
academus.i.vir fuit ex heroibus
acamas.antos.interpretatur irreget⁹
achãthus,interpretatur carduus
acanthis.idos ,por el ſirguerito aue
acarnã anís.por hombre de Epiro
acaſtos Pelie regis Argiuorum filius
acidalia,æ.por la diosa Venus
accino is.por cantar a otra coſa (con
accipiter.ris.por el gauillã o açor o hal
acco.ces.vel acesco cis.por azedarſe,
acer.is,por fuerte,o ingenioſo,o agro
acer.is.por el arze arbol
acetum.ti, por el vinagre
acharis,interpretatur ſine gratia.
achates,tæ.nomẽ ,ꝓpriũ viri,y piedra
achemẽes.is.por vn rey delos ꝑtos
acheron.ontos,vn rio del infierno
acinus.ni,por vn grano del razimo
acis.is nomẽ ,ꝓpriũ viri,y rio deſicilia
aconitum.ti. por el rejalgar
acras,ados,por el peruetano
acragas.antos,vna ciudad de ſicilia
acris,idos,por langoſta,o renuevo
acropolis eos,porla fortaleza d'la ciu
acteõ,nos.vn varõ fuerꝰ thebas,(deza
acuo.is, por aguzar.acumen.is,p agu
acus.ci,por el aguja paladar pece.
acus,us,por el aguja de hierro·
acus.eris.por granças de trigo.
adam,par nuestro primero padre
adamas antis,por el diamante
adamãtinꝰ.a.um por coſa de diamãte
adeps.ipis.porla groſſura no ſebo
adhibeo,es.por añadir a otra coſa
aden.enis.por la landrezilla
adigo adigis adegi.por empuxar.
adita.orum.por el ſagrario del tẽplo
adimo,is,ademi,por quitar.
adipiſcor.eris,por alcançar.
admes .tos, interpretatur indomitus
adonis.idos.amaſſus Veneris
ador adoris.por farro,o eſcandia
adorea.æ.por la gloria,o paz
aduena.æ.por eſtrangero,o eſtrãgera
aceas.antos.vir fuit & fluuius
acacus,a.ci,Iouis ex Aegina filius
ædes.ium.por la caſa,o morada.
edilis.is.por el fiel,o alarife
aegeon.onis.vnus ex gigantibus
aegeon.onos,nomẽ propriũ paſtoris
aegina.æ,inſula & fœmina
aegrotus.a.um.por coſa enferma
aemon,onis,vir aquo dicta eſt gmõia
aenaretes.æ,vir ſimulator
aenigma.atos.interpretatur, ſcirpus
aeneis.idos.opus Vergilij
aequor.ris.por la llanura dela mar,o
aereſis,interp electio (campo.
aerugo.inis,por el moho de cobre
aes.eris por cobre,metal,o moneda
aeſon.onis.por el padre de Ioſon
aeſopus.i.vn philoſopho antiguo
aeſtas.atis.por eſtio parte del año,
aeſtuo,as.ui.por auer calor·aether. ris
por el cielo,o ayre
aiops.opis por el varõ de guinea
aetiopiſſa.æ.por muger de Guinea
aetolia.æ.vna region de Albania
afer.a um.por coſa de africa.
agalma.atis.interpretotur ſtatua.
agaa.æ.por la tilla dela naue
agesõ onis.por el harriero,o recuero
agathos,interpretatur bonus
agathocles,rex fuit Siciliæ. (tar
aga sgedũ agite.aduerdia,para exor
agesipolis nomẽ ꝓpriũ viri apud grę.
agis.Lacedæmoniorum rex
agia,æ,interpretatur vía
agitoas.aui.por aguiar,o oxear
aglaophon.pictor nobilis eſt
aglauros,vna ex filiabus Cecropis
agluthos.interpretatur ſpica.æ.
agnoſco agnoſcis.oui,por reconocer.
agõolia.arũ.feſtas erã delos romãos
agrippa.æ,por el que nace de pies
ah.interiectio eſt dolentis
aiax,acis.nombre ꝓprio delos gregos
alacer alacris alacreipor coſa alegre.
alaricus.ici.por vn principe delos go.
aleman alemanos.poeta fuit⁹ Græcus.
alemon alemeonos.i Amphiarai filiꝰ
alcimedon,vir apud Vergilium
albunca,æ,vn boſque cerca de roma
alca.cæ.por qualquier juego de fortu.
ales.itis,por aue,o coſa que buela
algeo,es.l. Algeſco, ſcis, por enfriarſe
algus algi,vel algor·oris, por el frio.
alecto.us,por vna delas tres furias
alia.æ.por vn rio de Italia.
alibas,antos,vir apud Homerum
aliſæ,arum por vna ciudad de Italia
alipes dis,por lo q̃ tiene alas dos pies
aliphar,atos, interpretatur vnguẽtũ
allicio,cis.allexi por atraer ꝓ halagos
alludo.dis.por herir vna coſa cõ otra
allobrox,gis pueblos ſon en Frãcia
alopex alopecos,interpretatur vulpes
althea,æ,por maluauiſco yerua,&me
leagri mater
alueus aluei,por vientre mas baxo
amaracꝰ amaraci.ꝓ amoradux yerua
amaracinus.a.um,por coſa deſta yer
amaſis amaſis por vn rey de Eypto
amatus.untis.vna iſla delarzapelago
amazõ.onos interpretatur ſine mãma
ambiorix.gis por vn principe de frã.
ambroſius.ſij,por ũ ſãcto deſte nõbre
ambroſia.æ,dor el artemiſia yerua
amens.entis.por loco ſin ſeſo
amentum. ipor amiento de dardo
amethyſtas,i.por ametiſto piedrapcã
amethyſtiuꝰ,a um,por coſa deſta
ametorros.interpretatur carẽs matre
amia amias,genus eſt piſciculi
amycus .ci.por vn varõ deſte nõbre
amidon.onos,vna ciudad de macedõ
amygdalus.i.par el almẽdro arbol
amygdalinꝰ.a.ũ por coſa de almẽdras
amicio.cis.cui.por cobrir,o veſtir
amminadab,nomẽ viri apud hebræos
amineũ.i,vinum ex Campania
amita,æ.por hermana del padre
ammon.onos.cognomen eſt Iouis.
amithaõ.nos.Creteſ filius melãpi pae
amnis.is.por rio que ſiempre corre
amomum.i.por vnguento oloroſo
amonita amonitæ. populus paleſtinę
amonitis.idis. fœmina ex illo
ampelos u.interpretatur vitis
amphiſa,æ.vna ciudad de Phocis.
amphitriõ.onos.alcei filius Alcmenæ
amphimedõ.onos.penelopes procus.
amphion,onos.filius Iouis ex Antiope
amphriſus,i,por vn rio de theſalia
apluſtre.is.p los ornamẽtos dela naue
amulius.ij. por vn rei delos Albanos.
anabis.is fluuius eſt Siciliæ.
anagliphum.i.por lo ſinzelado
analectica,orum, interꝑtatur relictaꝰ
analecticũ i,por el reliene del mũjar.
analogia,æ.interpretatur proporuo
anapis.is,por vn rio de ſicilia
anas.æ,por Guadiana rio
anas.atis.por el anade aue.
anacharſis,ſapiens vnus ex ſeptem
anadema,a tos,idem quod diadema
anatole es.interpretatur oriens
anax anactos interpretatur rex
anaxagoras,æ,por vn philoſopho no⁹
anceps.tis.por coſa dudoſa. (table.
anchiſes.g.por vn troyão padre d'En.
andrias.tos,intepretatur ſtatuа viri
ãdrogeos.eũ,minois ex paſiphae filiꝰ
andromeda.de.muger fue de Perſeo.
ango,gis.ãxi,por cõgoxar,o ãguſtiar
anhelo.las.laui.por acezar
anio.enis.por vn rio de Italia
anomalon.interpretatur irregulare.
antes.ium.por los liños delas vides
antedon.onos.oppidum eſt Bœotiæ
antẽnæ.arũ.por las antenas dela naue,
anteris.dos.interpretatur obluctatio.
anthracia.as.interpretatur pruna.
antropos.u.interpretatur homo
anthrores.ris.por vn varõ cnel Verg
ãtidotũ.ti.por remedio cõtra põçoña
antichir.ros.interpretatur pollex.
antiæ.arũ.por el copete d'los cabellos
ãtigẽes.is,nõbre propriode un varõ.
antigonos.u.nomen celebre multorũ
antilochus.i.filius Neſtoris
antiochus.i.Rey fue de Syria
antipho.onis.nomen proprium viri
antiphona anthphonæ vox reciproca
antipophora.ras interpreta.reſpõſio
antiquariꝰ.ri.por amador de antigue
ãtiſtes.is,por el ſlado o ſlada (dades
antiſtia.æ.por la muger prelada
(antiſthẽes.is.vn philoſopho notable
antyx.os.interꝑtatur curuatura rotæ
amubis.dis.vndios delosegyptos
anus.us.por la vieja,
anxur.ris.por vna ciudad de Italia
aoros.aoros.interpretatur enſis
apage apagesis,inteſectio ſilendi
apes.is.por abeia
apes.dis.por arrexaquc.o vẽzejo aue
apator.oros.interꝑtatur carens patre.
apeſas.antos.mons eſt Nemeæ
aphona,æ.interpretatur ſine voce
apidanus.i.por vn rio de Theſſalia
apirinum.ni.por la granada çafari
apis.is.por el dios de Egypto
apiſaon.onos.vir apud Homerum
apluſtre,is,p los ornamẽtos dela naue
apeninus.i.vn monte de italia
apocope,interpretatur abſciſſio
apollo,inis.por el dios Apollo
apophthegma,atos,interꝑtaꝰ dicterũ
aponus.i,vn lugar cerca de padua
apoſtolos.u.interpretatur miſſus
apoſtrophe.interpretatur conuerſio
apello ,as.aui.por llamar
appello.is.appuli arrimar,o arribar
apricus,a.um.por coſa abrigada
apto.tas por atauiar y aparejar
aptos.tos.interpretatur non cadens
apulia.æ.vna region de Italia
apulus,a.um.por coſa de Apulia
apoſphax interpretatur iugulato
aqualiculus.i,por el bajo del vientre
aqualis.is,por iarro de agua
aglex.cgis,por pozero q̃busca pozo
aquor.aris.por yr por agua.
arabs a rabis por varon de Arabia
arabiſſa.æ.por muger de Arabia
arados.di inſula adiacens. Phœnitiæ
arar araris.por vn rio de Francia
ar butus.ti por madroño arbol.
aratus.ti.vn poeta griego
arcas:adis.porvn varon de Archadia
arceo ces.por apartaryarredar de ſi
arceſſo.is.por llamar
arctus.u.interpretatur Vrſa animal
archigẽes.is.nõbre ꝓpio de vn medic.
archilocus.i. vn poeta,Lyrico griego
architas,tæ. vn philoſopho pitagoric
arco.ares,vel arceo por ſecarſe
aretalogus.gi,fingidor denouelas
arethuſa æ.vna nimpha fuẽre d'Sic
arges.getos,interpretatur candidus
argia.æ,vna hija del rey Adraſto
argi.orum.vna ciudad de Græcia
argos.gi por aquella meſma ciudad
argireos.u.interpretatur argenteus.
argiodus.di habens dentes argenteos
argo.gus,por la primera naue de Iaſõ
argi u us,a,ũ. por coſa de aquella naue
argutꝰ.a.um.por coſa aguda y ſotil
argutulus.a.ũ,diminutiuũ ab argutꝰ
argutię.arũ.por las agudezas aſtucias
aricia.æ.vna ciudad de italia
ariſta.æ.par la raſpa dela eſpiga
ariſtobolus.li,nomẽ celebre multorũ
ariſtophanes nis.vn poeta griego
armenia.æ. vna region de Aſia mayor
armiges.ri. por el pa.e delas armas
arpinas.atis. coſa de arpino ciudad
arrabon,onos.interpretatur pignus
arſen ſiue arrem interꝑtatur maſculꝰ
arthron,v.interpretatur articulus
artifex ,icis.por hazedor de arte
artus artũ,porlos miẽbros del cuerpo
aruſpex.cis adetino por ſacrificios
aruirag⁹.gi,vn rey de Inglaterra
aruiſium.ij.vn cabodela iſla Chio
arx,arcis por fortaleza a alcaçar
as aſſis.por la libra o heredad entera
aſcifco.cis,por llamar y traer de lexos
aſclæpius.pij.vn medico celebre
aſepus aſepi.vn rio de Troya
aſia aſiæ.por la Aſia mayor ó menor.
aſius.a ũ,por coſa deſtas dos aſias
aſis.idis.por hembra de alli. (ſia
aſylũ.i.lugar priuilegiado como ygle
aſilus.li.por moſcarda o tauano
aſſilas.æ.nõbre es de varon enel Verg
aſſine.es vna ciudad de Achaia
aſma.atos interpretatur canticum
aſopus aſopi,por vn rio de Bœtia
aſpalax.acos.interpretatur talpa.
aſpar.varon fue hijo de anibal.
aſparagꝰ.gi.aſparago,eſpina cõoſcida
aſpis idis.vna ſerpiẽte ꝓpria de africa
aſpledõ.onos.Phocidis regiõis ciuitas
aſſecla,æ.por el que acompaña a otro
aſſero.is,cui.por plãtar cerca d'otra c.
acero.is,rui.por affirmar,o deliberar.
aſſideo,es.poraſſentarſe cerca de otro
aſſilio,isui.por ſaltar hazia otra coſa
aſſiſto.is.por eſtar cerca de al gũa coſa
aſſulto,as.porre ſurtir hazia otra coſ.
after,eros.interpretatur ſtella
aſthma,atos.interpretatur anhelitus
aſtyanax,actos.Hectoris filius
aſtyſmos.u.interpretatur vrbanitas
aſtur.uris.por hombre de aſturias
aſturica,æ.muger aſturiãa,o de aſtor.
atabalusi.vn viento de Apulia
ater atraatrum.por coſa negra
athamas.antos, phryxi &helles pater
atheroma.atis.vna eſpecie de vlcera
athyrma.atos.interpretatur ludus
atina.æ.vna ciudad de Italia.
atys.yos,vn moço que amo Cybeles
atlas antos.vnus ex Cigantibus
attagen.enis,por el frãcol in aue,
attagena.æ.por la meſma aue
attella.æ.vna ciudad de campania.
attingo.is.attigi,por alcãçar
atomus eſt ſine inciſione
atrax.acos ciuitas Theſſaliæ
atrox.ocis.por coſa cruel
auceps.upis.por caçador de aues
auchen.enos interpretatur ceruix
audax.acispor coſa oſada ſin prudẽcia
audeo audes,por oſar
auernus.i,vn lago de Italia,oinfierno
auius.a,um,por coſa ſin camino
auſilena.ænomen proprium fœminę
agur,guris.el aduino por aguero
augeo.ges.por acrecentar.
aulax,acos.interpretatur ſulcus
aule.es interpretatur aula.arũ, caula⁹
aulertis.idos.tibicina.
auriga,æ.por el regidor del carro
aurigo,inis.porla ſtericia dolenci
auritus,a.ũ.por coſa de grãdes orejas
auſonius.nij.nõbre propio de vn poe
auſterus.a.ũ. coſa aſpera (ta latino
autographũ.i.ſcriptura d' ꝓpia mão.
automedõ,dioreiſili⁹ armiger achill.
autumo,as,por dezir rarum
axis.is.por el exe del carro dela carre.

Baal,nomen dæmonis eſt
Bachar.aris.por el aſſarabacar
Bacchanalia,rũ.feſtasde bacho
Bæris,tis.por rio de guadalquiuir
Bænac⁹,i.vn lago de lombardia
Balanus,interpretatur glans
Balena.æ,por la ballena
Baltheus,ei.por banda o cintã
bamura.æ.nomen proprium viri
Barathrũ.i.porvaſo ſin hõdõ,o infier
Barbitos.i.por cierto inſtrumẽto mu.
Baris.idis,por cierta eſpecie de naues
Bariũ.ij.por barleta ciudad de Italia.
Baſſum.ij,por beſo de enamorado.
Batauium,uij.vna iſla del rio Reno
Batauus,a.um.por coſa de alli
Bagogus nõbre propio de vn varõ.
Barytonõ,interpretatur grauis accẽ.
Bebrix,icos. nomẽ celebre apud poe.
Bema.atis.interpretatur gradus
Bendis.idos, dea quę ex Thracia vẽit
Benignus,a.um.por coſa liberal
Belides Danai filiæ fuerũt a bello auo
Bellona,æ.por la diosa dela guerra
Beryllꝰ.i.por el beril.priedra cõoſcida
Beritus.ti.vna ciudad de phenicia
Beſſis.is,por ocho partes de doze
Beta,la ſegunda letra delos griegos
Bex bechos,interpretatur tuſſis
Biceps ipitis.por coſa de dos cabeças
Bicolor.oris.por coſa de dos colores.
Bicorporis.is.por coſa de dos cuerpos.
Bifrons.ontis.por coſa de dos frẽtes
Bigæarũ.por el carro de dos cauallos
Bijugus,a.ũ por yũta de dos cauallos
Bilis,is,por la colera
Bini næ na,por cada vno dos
Bipes.edis,por coſa de dos pies
Byrrias.riæ.nomen proprium ſeruꝰ
Biſon.ontis.vn animales no conocido
byſſinꝰ,a,ũ,coſadebiſſo ſpeciei de lino

bitur.or. por los burgoñones pueblos
bithinia.æ. vna region de asia
bizeres, pueblos sō septētrionales
blandusia.æ. regio est Sabinorum
bogud.udis. vn rey de Africa
bela.læ. vna ciudad de Italia
boletus.ti. por hōgo q̄ nace eñl arbol.
bombix, ycis. el gusano dela seda
bostar, aris. vn varon de Africa
botrus. i. botrio. onis. por el razimo
brachæ, arū. por las bragas marineras
brachys. cos. interpretatur breuis
brachys. eos. interpretatur tardus
brabion. u. quod certātibus pponitur
bragada. æ. vn rio de Africa
bryax. cis. por vn ētallador, o platero.
Britania æ. por ingla terra isla
briton, onis, por bretō de bretaña
bromi⁹. ij. vno delos nōbres de bacho
bubon. onis. interpretatur inguen
bubo. onis. el buho aue
bubalus. li. por busano animal
bubastus. sti, vna ciudad de Egyto
bucolica. orum. por obra de vergilio.
buris, is. por la cama del arado
burdo, onis. por el burdiegano
bus boos, bos, masculus aut fœmina
busiris. idos. tyrannus Aegyptorū
butirum. i. caseus ex lacte bouis

CAbax, cos, interp. vafer astutus
cacabo, bas. por cātar la perdiz,
cacaturio, is. por hauer gāa d'llo
cacula, e. por el rapaz del escudero
cac⁹. i. vn hijo de vulcāo q̄ mato hercu
cadauer, is. por el cuerpo muerto
caduce⁹. ci. por la vara del ēbaxador
caducus. a. um. por cosa caediza
cedo. is, cæcidi por herir, o matar
cælebs, is. soltero, o soltera no casados
caicus. i. vn rio de misia, o frigia
caistros Asiæ proprie dictæ fluuius
calabria, æ, vna regiō de italia
calendæ arū. el primero dia del mes
calydon, onos. ciuitas est Aetoliæ
caligo, ginis. por la escuridad
caligo, gas. escurecerse
calypso, us. nympha Atlantis
calix, icis. vaso para beuer (bellota
calyx. cis. por el eryzo dela castaña o
callistees. is. discipulo de Aristoteles
callis. is. por camino hōdo y estrecho
callitrix, os. interp. pulcher capillus
callychthys, yos. pulcher piscis.
callipetes. æinomen proprium viri
calo onis. por leñador del real
colos. lu. interpretatur bonus.
caluo, is ui. por engañar.
Calx. acis. por el calcañar del pie
calx. cis. por la cal para edificar
cambyses. is. vn rio delos persas
caminos, ti, interpretatur fornax
camiros. ri. ciuitas est in insula rhodo.
camurus, a. um. cosa retuerta
canabis. is por el cañamo
cācelli. orū. las rexas del apartamiēto
candeo. es. por enblanquecerse
cani. orum. las canas dela cabeça
canis. is. perro, o estrella oazar ēlos da
cānicula. æ. pra peqña, o estrella (dos.
canon, onis. interpretatur regula
canopus. i. damiata ciudad de egipto.
canusium. ij. vna ciudad de apulia
capesso, is. por tomar para gouernar

capitolīū. ij. el capitolio mōte de Ro
capitrum. i. por el cabestro
cappadox. ocis por hōbre de capado.
caprile. is. aprisco de cabras, o chibitil.
carcaros. vir ex caria regione
carbasus. i. vna specie de lino blanco.
carbasinus. a. um. por cosa deste lino.
carceres. cuerda q̄ iguala los cabellos.
carchesium. q. por la copa, o gauia de
carchedō. onos, carthagociuitas (naue
cardo. dinis. por el quicio dela puerta
carex. cis. el carrizo yērua conocida.
carica. æ, vna region de Asia
cariar, atos, interpretatur caput
carica, æ ipor el higo passado
caries. ei. por carcoma
carpo, is. carpsi, por coger rōpiendo
carpophor⁹. i. nōbre de vn varon
carpos interpretatur fructus.
casses. ūm. dor la red para ynder algō
cassis. idis. el armadura dela cabeça
cassinum, ni, per. vna ciudad de italia.
cassinas. tis. cosa de aquella ciudad
casus. a. um participium a cero. es
castrum. i. por la villa cercada
castra. orum. por el real dela hueste.
catelips. ipos. interp. scala
catadromus. i. por la corredera
catullus. i. el poblador de Tibur
catina. æ. por catana ciudad de Sicilia.
catamitus. i idem est qui Ganymedes
catholicus. a, um, interp. vniuersalis
cauco. es. por huyr, o prouocer
cauillor. aris, por vsar de malicias
cauliodus, habens dentes exortos
caulis. lis. por la berça, o tallo d'yerua
caupo. onis. por el tauernero, ouēt ro
caupona, æ. por la tauerna
cecrax ages. interp. vocator
cecrops. opis, el primero rey de Aten.
cedo. is, cessi, dar la vēraja, o memoria.
cedo pro dic secūda persona imperat
celor. cros, interpretatur vox
celeber. bris, bre. por cosa famosa
celer. ris. re. por cosa ligera
celox, cis. vna specie de naue.
celtiber, eri. el q̄ mora cerca de Ebro.
censeo. es, juzgar o pensar o contar
centaurus. ri. nōbre propio de naue
centussis. por cien asses moneda
centurio. onis, por el capitan de cien.
cepa. æ. por la cebolla de comer
centurupe. es vna ciudad de sicilia
cephisus. si, vn rio cerca de Parnaso
cer ceros. interpretatur. pestis
cer ceris, interpretatur cor.
cerasus. si, por el cerezo arbol
cerasus untis, vna ciudad de capadoci
cerber⁹. i. el can portero del infierno.
cereyra. æ, vn genero de naue
cercyra. æ. nombre fue de corintho
cercodithecus. i. gato paus
cerdo, onis. por official meconico
cerdoreris. por la diosa delas miesses
cerimonia, arum, por las cerimonias.
cerinthe. es herba ex q̄ apes decerpūt
cerinus. a. ū. por cosa de mesto arbol,
ceryx. ycos. interp. præco
cerne, nis. creui por mirar cō los pjos.
cerusical, alis. la cabeçera o cabe al
ceruſa. æ, por aluayalde o blāquibol
cesena. æ. vna ciudad de Lombardia.
cesenas, atis. por cosa desta ciudad

cespes. itis. el cespēd tierra con rayzes
cete indeclinabile. pescado grande
cethegus. gi vn varon Romano
cetis⁹. i. vn rio cerca delmōte parnaso
cetus. i. por qualquiera pece grande
ceu aduerbiū. por assi como
chalcos, interpretatur æreus
chalcodon. ontos, hīs dentes æreos
chalybs. ibis, pueblos son de Ponto
calybissa æ. por cosa hembra de alli
chāes. i por la confūsion delas cosas
caracter. eris por la esculpidura
charies. entos. interpret. gratiosus
charybdis. is. vn cierto peligro d'mar
charites. um. por las tres gratias.
charon. ontos, portitor inferorum;
chela, æ. por el braço de escorpion
chelidon, onos. interp. hirundo
chelis. idos. interpretatur cithara
chen enos. interpretatur anser
cherny ps, pos interp. februum ;
cherophoō, ontos. discipulus socratis
chersos, interp. terra
chimerinos, interpret. hyemalis
chir chiros, interp. manus
chiragra. ę. por la gota dela mano
chiron. onos. Centaurus Saturni fili⁹.
chirononion, ontis por el trinchante.
chironomos. i. el q̄ dāça por psonaje.
chirurgus. gi, por el cirugiano;
chitrapus. odis. por olla de tres pies
chlamys. idis. por vestidura militar
chnus. cos. interpretatur lanugo
choenix, interpretatur semodius
chordax, genus est choreæ
chorus. ri. por ayūtamiēto de yguales
cratis. idi s. vn rio de Apulia.
chremaster. eris, nerui testiculorum
chremes. etis. nōbre p. d' varō ē rerēc.
chrysendetū. i. por plato o vaso de oro
chrysos, interpretatur aureus
chryse⁹ gē⁹ cometæ, cui color est aure⁹
crysostomus, interpretatur os aureū.
christophorus, interp. ferens Christū.
chronis. is. nombre pprio de varon,
chronica. ū. la historia delos tiempos,
chros, otos. interp. corpus
cyamos. u. faba legumen
cyamotrox, interpretatur fabiuorus;
cyane, es. vna fuente de Sicilia
cyanc. es. vnas rocas del Bosphoro
cyathus. ti. por medida de vn sorbo
cibaria. orum. por el mantenimiento.
cibele. es. dor la madre de los dieses.
cicada, æ. por la cigarra.
cicer. eris. por el garuanço
cici, interpretatur gala, æ.
cicon. onos, populus est Thraciæ
cicuta, tæ. por ciguta yerua conocida.
cyclops, opos, monstrū vnius oculi
cidon, onis. por vna ciudad de Creta.
cio. is, l. cieo. es. cui, por mouer o inci
cylidrus. i, vna serpiente (tar
cylindrus i. por coluna rolliza
cilix, is. vn varon de cilicia en Asia
cilissa, æ, por cosa hembra de alli
cilium, ij. por la cuenca del ojo
cymbalista. æ. el que tañe campana
cymbalistria, æ, la que tañe campana.
cymolus, li vna isla del arzapielago
ciminus. ni vn monte y lago de Italia
cinnabaris. ios, interpretatur minīū
cinedus, di. por el puto que padece

cunips. ipis. fluuius est in Cirinaica
cynipis. pis, vn rio de Ponto
cynicus. ci interpretatur caninus
cynira. æ, vn rey que fue de Chipre
cynodos ontis. interp. dēs caninus
cynomya. interp. musca canina
ciphas, antos oppidum peloponesi
cyperus ri la junçia olorosa
cyparissos, viri & ciuitatis est nomē.
cypirus. ri por aquello mesmo
cyprts. idis. dicitur vsn⁹, pulchritudo
cyprus. i. por Chipre isla
cytarus i, vn monte de Asia menor
circinus. por el compas
cerciter, por vn poco mas o menos
cirnus. ni. Corcega isla
cis, interpretatur vermis
cis præpositio, por aquende
cisteris, interpretatur pixmex
cithara. æ. harpa instrumento musico.
citharistes. æ. el que tañe harpa
citharistria. æ. por la que la tañe
citheron, mons est Bœotiæ
cithera. brum, vna ciudad de Chipre
citherius. i. mons est Peloponnesi
cytisus. i. cierta flor de yerua
citra præpositio. por aquende
clades. dis. por mortandad a hierro
clam præpositio. por escondidamēte
clanculum aduerbium, æ escondedillas
clandestinus, a, um. cosa a escondida
classis. is. por la flota de naues
clatrus. i. por la rexa de apartamiento
claua. æ. por la porra
cleobolus. li. vno delos siete sabios
clepo, is, p si. por hurtar
clerus. i. enfermedades en la colmena.
clibanus. ni. por el horno
climater. eris. por grado que corta la,
climax, interpretatur scala (uid
climere. es. vna hija de oceano y thetis
clio. us. vna ex nouem musis
clis. idos. interp. clauis
chyster. eris, el cristel. ayuda
clitella. æ. por el albarda
clitorius. ij. vna fuente de Arcadia
cliton. onis. vn nombre de varon
clitumus. por vn rio de italia
cloaca, æ. por el albañar
clodius. dij. por lo mismo quæ Cladio
ceoreus. di. auis est, q̄ viro interpreta,
clotho. us. vna delas tres parcas
clunis. is, por la nalga
cōemis, idos, interp. Oera
coccinus. a um. por cosa de granada
cocciyx, ygos. interpretatur cuculus
cochleare. ris, por la cuchara
cocitus. ti. por vn rio del infierno.
cocles. itis. el tuerto de vn ojo
coctonum. i. vna especie de higos
cidicilli orum. el codicilo detestamēto
cœnatio. onis. por la sala baxa
cœnaturio, is. por auer gana de cenar.
cœnomyia, interp, cōmune muscarū.
cœlites, ū. por los moradores d'l cielo
cœpio. pis. verbo ātigo por començar
coerceo. ces. cōcreui por refrenar
cognosco. cis. por conocer
cohibeo. bes. por refrenar
collido. dis. por herir vno con otro
colliphiū. rij. pā cozido so la ceniza
colliriū. rij. vnguento para los ojos
colocasia. æ. por la culcasia yerua

colon, interp: membrum
colum. li. por el coladero
colus li, vel, colus. us. por la rueca.
columen, inis por el altura
columella. æ. vn nombre de varon
comedo, onis comilon o gloton
comes, tis. cōde, o el q̄ acōpaña a otro
comessor. aris, ser combidado
cominus aduerbium. por amāteniēte
comys, ythos, interpretatur fascis
commi, interp. gummi
cōminiscor. ris. fingir, o pensar
como, is, compsi por afeytar
compar. cosa ygual con otra
cōpedio. is. fui. impidir, o embaraçar.
compes, dis, la prision de pies
compedium. dij, por el atajo
compesco. is. refrenar, o retener
comperio. is, comperui. por hallar
compello, is. por constreñir
compello, as. por llamar
cōpingo, gis ayuntar, o componer
complodo. dis. por desfauorecer
cōpos, tis. cosa poderosa de alguna cosa
concerpo, pis por coger rompiendo
concido, dis. por caer
concido, dis. herir, o, matar
concupisco. scis. por cobdiciar
concutio. tis. facudir vno con otro
conchyle. is, la concha del carmesi
concors. dis. por cosa concorde
conculco. as, por hollar, o acocear
cōdylo ma. atis, vna especie de almor
conis. tos. interp. puluis. (rāas.
conc. es, vna isla del Danubio
conor. aris. por esforçarse
confercio. is. recelar vno con otro
confiteor. eris. por cōfessar por fuerça
confringo. gis. cgi. por quebrar
confuto. tas destruyr los argumentos
cōgredior, ris, ādar, o ēcōtrar cō otro
coniux, gis, por marido, o muger
cōnieo. es, inclinar la cabeça, o los ojos
conquinisco. cis. aquello mesmo
conubium. ij. por el casamiento
conquiro. is, conquisui. por buscar
conops. opis. por el mosquito
conopeū. i. el pauellō para mosquitos
consciscere mortem. por matarse
consero. is, rui. por plantar en vano
consero. is, rui por trauar en vano
consors. tis. compañero ygual
conniceo, es. por callar en vno
contrecto. as. por tratar entre manos.
contumax, acis. por el porfiado.
contumelia. æ. por la injuria.
conuicium, ij. por denuesto riñendo
conus. i. por el agalla del cipres
cooperio. ris. rui. por cubrir
copa. æ, vn nōbre de muger enel Ver.
cophos, interp. surdus. da. dum
copiæ. arum. la hueste dela gente
copia. æ. por la abundancia, o facultad
copo. onis. por el tauernero.
coponaæ. la tauernera, o ventera
copos, interpretatur, labor
copula. æ. por ayuntamiento, o trailla
coquo. is. xi por cozer
coralium, lij. por coral
cora, æ. vna ciudad ātigua de Italia
corax, acos. interpretatur coruus
corbis por. la goja para las messes
corcyra, æ. por vna isla del mar Ionio

cordax. acos. interp. lasciua saltatio
corinthos ciuitas celebris.
coryphas, o ppidū Acolidis
corys ycos, interp. galea
coronis. idis. interp. extremitas
corytus, ti el goldre para flechas
cornicen. inis. por el varon trompeta,
cornicina, æ. por la muger trompeta
cornus. ni por cerezo siluestre
cornu. por cuerno, o trompeta
cornus. i. por viento gallego
cos. cotis, por la piedra aguzadera
coscinomantis. vates. cribro diuinans
cosa. arum. vna ciudad antigua de Ita
cosyra, æ, vna isla de Sicilia
coxendix. icis. por donde juega el āca
cras aduerbium, mañana otro dia
crabro. nis. el tauarro, gēero de abispa
crapula. æ. por la embriaguez
crater, eris por la copa
crater, eris, la cuenca dela pila
crater, eris. n. p. Philosophi
crater, is. por el çarzo
craticula. æ, las parrillas para assar
crates, idis. por vn rio de Achaia
creber, a um, por cosa espessa
crebenus. i. por. vn rio
credo. is. por creer, o fiar o prestar
crementum, i. por acrecentamiento
cremastes. el nieruo delos testiculos
cremon. onos. mons Lesbi est
crepis. idos. interp. fundamentum
crepo. as. por sonar quebrando algo
crepundia, ū. por los diges del niño
creses. entos. n. p. apud Latinos
cremon. onos, vicus prope corinthon
crepis. idos, interpretatur solea
cresa, æ, nombre de hembra fue
cres. etis. Rey. o varō de creta isla
criminor, aris acusar, o ser acusado
crystalinus. a. ū. cosa chrystalina
crocalus. i, vn Rey de sardinia
crocis, genus herbæ
crocinus, a. um. por cosa de açafran
crocodilus. i. por la cocatriz del nilo.
croton. onis. ciuitas Italiæ in sinu tarē
crotopus i. n. p. de varon (tino.
crustumium. ij. vn rio de Italia
ctis. ctinos, interp. pecten
ctesiphon. ontos. n. p. viri & fluminis.
cubile. is, per cubil de fiera
cuias, atis. por de que tierra
cuculus. i. por cuchillo aue
cuculo, as. por cantar el cuclillo
cuculus. i, la capilla, o cogulla de frayle
cucuma, æ. cierto vaso de barro, arma
cucumis, is, el peino, melō, o cohō.
cucurbita, æ. por la calabaça, o vētosa
cucurrio. is. por cantar el gallo
cudo. is, por herir como en yunque
cudo. onis. por cax quete de cuero
cunæ, arum, la cuna delos niños
cunabula, orū. por la criāça dellos
cuneus. i, cuña, o batalla, o assiento
cuniculus. i. el conejo, o madriguera
cures. etis, pueblos son de Creta
cures ium. ciudad delos Sabinos
curtulis. e. cosa de carro, o corrida
corrus. us. por el corro
curius. ij. nombre de varō Romano
curio. onis, nombre de varon Romāo
cupido, inis. la codicia, o dios de amor
cupio, is. por codiciar

custos,dis,guardador,o guardadora.
custodia,æ.la guarda,o guardadora
cuspis,idis,por la punta
cuticula,e,por la pelejuela cuero

DAculos.u.interpretatur digit⁹ dactylotheca,æ.por la caxa a daces.æ.puebl,ſō ſeptē. (nillos dacus,¹.por aquellos meſmos demō,onos,cſr fortuna ſapiēs,deus des,tes,interpretatur fax damar,aros.interpretatur vxor damætas,n,p,de vn paſtor. dama,æ.la gama eſpecie de cieruos damen,enos,vnus fuit ex heroibus damno,as,por cōdenar,o obligar danae fuit Acrifij filia danubius,ij,vn rio de Vngria daphne,es nemus Antiochiæ daphne,es.Accēru in vltima,n.puelle daphnon onis,por el lauredal daphnis,idis,n.de vn paſtor daps.dapis.el manjar coſtoſo dardanus.i.hijo de Iupi.y Electra dares,etis n.de vn varon en Vergilio daſipus,odis.por la liebre Dauid,idis.el propheta y rey debilis,e.por coſa debil y flaca decas,adis.numerus eſt denarius decapus.odis,la medida de diez pies. decerpo.is.por coger rompiendo decorus.a.um.por coſa graciosa decur.oris.por.la honra dedecor.oris,por la deſonra dedoceo.es.deſenſeñar lo enſeñado decuns,etis,por diez partes de doze. defeſſcor.eris.cansar o deſſallecer decuſſis,is.por diez aſſes defraudo as,engañar,o amenguar defrutum i.vino cozido ala meitad degeēr,eris.lo q̄ no reſpōde aſu gēero deglubo.is.por quitar el hollejo dego.is.degi.por biuir dehisco , is.por henderſe deiero. as.aui.jurar mucho deinceps oduerbium.por deſpues delear,tos,illecebra eſca ad dicipiēdū delecto.as,aui,por deleitar deleo.es.eui,quitar,o raer deliburus.a.um.coſa vngida de olores delicium.ij. deliciæ,arū.por el deleyte deliteo.es,tui.por eſconderſe delphin,vel delphis,inis el delphin delirus , a .um.coſa deſuariada delubrum.i.por el templo demeter,tros,interp.ceres dementia.æ,por la locura demipho.onis.n.p.de varon demo.is.dempſi por quitar democoon.ōntos.Priami filius noth⁹ demophoon,ontos.Theſei filius demoſthenes.is,orador fue fue grego democritus.i.vn filoſofo griego demum aduerbium.finalmente denarius.ij.moneda q̄ vale diez aſſes deni,æ.a,de diez en,x, o cada vno.x. denſeo.es.por eſpeſſar denſo.as.aquello meſmo depecſcor.eris.hazer turpe pacto deperco.is.por perdonar depleo.es.por vaziar o menguar deſero.is.rui.por deſamparar diſes.idis.el perezoſo,a nimiū ſedēdo deſideo,es,deſedi por emperezar deſilio.is.lui.por ſaltar a baxo deſpondeo.es.por prometer deſpontis,ides.interp.domina deſtino,as,deliberar,o comprar detero.is.detriui.por gaſtar por vſo deterior.oris.coſa menos buena deuns.cis.por onze onças dextās.tis,diez partes de de zo dexter.a.um.coſa diestra diadema,atos la diadema,corona diapaſon,conſonantia dupla diateſſaron,conſonantia ſex quinaria. dias.adis.por la dualidad dicax.acis.dezidor o parlero dicæos,interp.iuſtus dico.as.dedicar,o conſagrar ditio.onis.por el ſeñorio dictamum.i.el dictamo yerua dicticos,interp.demonſtrati uus dicto.as.dezir lo que otro e ſcriue dictito.as.dezir amenudo didymus.i,interp,geminus didyme.es.vna iſla cerca de ſicilia didus.us.la que poblo a Cartago differcio,is.recalcar por diuerſas part digredior.eris.partirſe de otro diluo,is.desleir,o deſlauar dindymus.i.vn monte de Frigia dinnco.as.dor pelear dimidium,ij.la meytad delo entero diptoton,i.coſa de dos caſos dipus.odos.inter,bipes Diogenes.vn philoſopho griego dioceſis.la dioceſis,o jurdicion dione.es.Venus fue illius mater dioniſia.orum fiestas eran de Bacchо dionyſius,ij.n. pro.de vn varon Diores.is.vn varon encl Vergilio diorix chis.el ſoſſtado,o caua diræ,arum las furias del infierno dirimo,is.emi.por apartar diruo,is por derribar edificio diſclado.is.echar a defuera diſcors.dis.coſa diſcor de diſcumbo.is.aſſentarſe a la meſa diſcutio.is,ſacudir en diuerſas partes. diuerſus.a.um coſa eloquente diſpar,aris,caſa deſigual diſpergo.is.eſparzir en partes diſpartior.iris.partir en partes diſpeſco,ſcis,apartar del paſto diſpliceo.es,por deſagradar diſplodo.dis.deſſauorecer diſpungo.gis.caſſar la cuenta,o raer diſquiro.is.buſcar por diuerſas partes diſſero.is.ui.declarar con palabras diſſipo.as.diſſipar.o deſtruir diſſulto,as.refutir por diuerſas parte dius.a.ū.coſa diuina,o digna de Iupit. diutinus.a.um coſa de mucho tiempo dinos inēp ſer⁹.dinois.dos.inter.ſerua documentum.i.por la enſeñança dodrans,antis.nueue partes de doze doedix,icos.interp.cochare dogma,atis,por decreto o ley dolium.ij.tinaja,o cuba dolium.n.p.viri apud Strabonem dolobella.æ.n.,p.de varones Roman. dolō.nis.arma ofenſiua ſecreta Dolon.nis,varon fue Troyano dolopion,onis.Hypſenoris pater doma,atos,domus ſiue tectum interp deris,idis.Helladis ſiue Achaiæ regio. deris icis.vna choſa dela mar doricus,a.um.coſa de greeia doriphorus i.interp.ferens haſtam deron,interp donum des doris,la dote dela muger doſis,interp,datio. dotos,interp.datus.a.um. draco.onis.por el dragon,o ſierpe draccna.æ.la dragona,o ſierpe drama atis,rei repreſentatio dryas,adis.ladiosa delos arboles dryadæ.pueblos y filoſofos en Frācia. dryx.yos.interp.quercus drepanum.i.Trapana ciudad de ſicilia drepax,acis,el aranquia para pelar duco.as , auiguiar,o capitanear dolus.u.interp,ſeruus dulis,idos.interp.ſerua dumus,i.la maleza de matas durius,ij.Duero rio de eſpaña dux,cis la guia,o capitan

HArinus,interp.vernus,a.um ebenus.i abenuz arbol ebenum,i.la madera del. ebur.oris,el marfil del elephāte ebuſus i.Iuiça iſla contra valencia ecce aduerbium por demonſtrar echion.onos.vir Thebanus echis.ios.la biuora eccum aduerbium para demonſtrar echo.us.el ſon que reſurte dela boz edo.is.edidi.publicar y ſacar a luz edonis , idis.fœmina fuit ex Tracia educo.as.aui.criar con crian a educo.is.ſacar a fuera,o arriba edulis,e.por coſa de comer eleemoſina,æ.eſt miſericordia electrū.i.ambar,orode.xvij.quilates elegia,eſt carmen flebile eleon.u.interp,oleum eleuſis,i.eleuſin,ciudad de Athenas eleuter,interp,liberator elis.idis.regio eſt Ploponeſi eliſa.æ.la meſma es q̄ reyna Dido eliſiū.ij lugar delos bienauenturados. eliſus,i,un rio en Atica region elor.oros interp.laceratio elorus.i.vn rio de Sicilia elos.eos.interp.palus emaneo.es.por quedarſe en lugar emathia,æ.region de Theſſalia emblema,atis.por el eſmalte emineo.es,nui.por eſtar en cima eminus aduerbium,pro lexos emo.is.por comprar emolumentum.i.por la ganancia emporium.ij.hauer gana de comprar en aduerbium demonſtrandi hè endymon.onos.amaſius Lunæ enyo.us.hermano fue de mars epeus,i.por vn rio de Theſſalia enthymema atis argumēto es oratos epelis.idos.interp,aduena (rio ephebus,i.el que comiença a barbar. epiales.is febris lentæ genus epicenus.u.interpretatur promiſcuus epirus.i.por Albania regiō de grecia epicteſis,interpretatur acquiſitio epiſcepſis.ios.interpretatur fictio epodos.u.interpretatur incantatio epos eſt carmem heroicum epos.opis,auis eſt quæ vpupa latine

epulum.i.por ſala,o combite publico epulæ.arum.por los manjares eques.itis por el caualliero equiculus,i.pueblos fueron de Italia erasinos,fluuius Peloponneſi erato,vna ex nouem muſis erebus.i.por el infierno eremus.i.por yermo o deſierto erenum.i.vna ciudad antigua de Italia eretum.i.oppidum eſt Italiæ ereuchalō onos.vir apud Homerum. erga præpoſitio.por cerca en voluntad ergo aſſi que,concluyendo por cauſa eridan⁹.i.fluu⁹ Italiæ,quidicitur pad⁹ erier.ros,interp.accommodatus erigo.is xi,por enheſtar erigone.es.Icarifilia in cælo poſita erimāthos.Arcadiæ mons & fluuius. erinys,ys.furia inferorum eriphile.es,muger fue de Amphiarao eris.idos.interp. diſcordia erix.icis.vn varon y monte de Sicilia. eruca.æ.oruga yerua conocida erodius.ij,aue es incierta eros.tis,n.p.de varon,y del amor eſſedum.i.por el carro para carga eſca.æ.el manjar,o comida eſurio,is.hauer gana de comer ethica.orū libros de filoſoſia moral ethre.es.nomen,p.fœminæ celebre etor.oros interp.cor euandrus.i.rex Arcadie euentus.us.la ſalida delo que acōtece. euge aduerbiū,vel interiectio,pa loar eugeos.interpretatur fertilis eunuchus,i.por caſtrado eupean ab eu & Pean compoſitum euphroſine.es.vna delas tres gratias eupolis.idis comicus græcus eurimedon,fluuius Pamphiliæ euryops.n.prop.viri celebre euripides.is poeta fue griego euripus.i.vn mar cerca de nigropōto eurytion.n.,p.in Vergilio europos,opis.rey fue dela Morea euros,ventus ab ortu ſpirans exanguis,is.coſa ſin ſangre excretus,a.um,coſa crecida excello,is.por ſobrepujar excubiæ.arum.por las eſcuchas excludo,is.por.echar a fuera exculco,as.hollar,o cocear exculpo,is.por exculpir excutio.is.excuſſi.por ſacudir execror,aris.abominar,o maldezir exequiæ.arum.por las exequias exerceo,es.por exercitar,o trauajar exigo,is,por demandar por fuerça eximo.is emi.ſacar a fuera exilis,e,coſa feble o delgada exodus.i,interp.exitus exoletus.a.ū.coſa que dexa de crecer experior,iris.por experimentar. expergiſcor.eris.por deſpertar expes.por coſa ſin eſperança explodo.dis.por patear endiſſauor exta,orum.las aſſaduras del animal exul,lis.hōbre,o muger deſterrados. exuuiæ.arum.por los deſpojos

FAbilis.e.a.faris,l.fare q̄ eſt loq̄r. Facūdus.a.ū.coſa elegāte. (eris Factæ .arum.por los donayres. Faceſſo.is.hazer moleſtia,o enojo Facetus.a.um.coſa donoſa Fæx fæcis.la hez,o borra Fagus.,por la haya arbol Faginus.a.um.coſa de haya Falernum.i.vino de Campania Far farris.el farto ſimiente Farcio.is.farſi.por recalcar Forcimen.inis morcilla,o longaniza. Fas indeclinabile.lo licito en religion Faſcis,is.el haz,o emboltorio Faſtigium ij.por la cumbre,o altura Faſti.orū.vel faſtuum,el calendario Fareor.eris.confeſſar por voluntad Faſtico,ſcis por henderſe Fatigo.as.por acoſſar Faueo.es.ui.por fauorecer Fax.cis,por la hacha para quemar Femen,inis.el muſlo por dedentro Femur.oris,el muſlo Feralis.e.por coſa de fiera Fere.ferme.aduerbia.por quaſi Feriæ,arum,las fiestas de guardar Feronia.æ.por vna fuente de Italia Fibula.æ,por la hevilla. Fidelia.æ,por la olla Fidenæ.a.rū.vna ciudad de Italia Fidus.a.um por coſa fiel Figo,is.xi por hincar Figulus.i,por el ollero Filix,icis.por el helecho Fimus.i,por el eſtiercol Fingo.is,xi.por fingir Ficina,æ.por la encella Flabrum.i.el moſcadero o viento Flabellum.i,por el moſcadero Flabilis,bile.coſa que ſopla Flagitiū.ij.el pecado digno de caſtigo Flamen.inis.el ſacerdote Flamina.æ.la ſacerdotiſſa Flauus.a.um,por coſa ruuia Flecto.is.xi,doblegar o enclinar Fleo.es,por llorar Fligo.as.a quo eſt profligo.as. Fligo.is.a quo eſt profligo,is. Fluo,is,xi,por correr lo liquido Fluxus.a.ū.coſa floxa,y caediça Focale.is.la beca Fodio.is.fodi.por cauar Fœdus.eris,por la confederacion Follis,is,por la bolſa o fuelle Fomes.itis. las aſtillas dela madera Fori,orum,por la tilla dela naue Formido.as.por auer miedo Formido inis. por el miedo Fornix icis.el arco,o bouеda Forpex,icis,las tenazas Forſan,forſitā.te.forraſſispor auēctura Fors.forte,por la fortuna Fortunæ,arum,las riquezas Fragor.aris.a q̄ ſuffragor, reffragor Fremo,is,por bramar Frectum,i.el eſtrecho del mar Frigeo,es xi.por reſtriar Frigo,is,xi,freyr como en ſarten Friguilla.æ,aue ami no conocida Friguillo.as,por cantar ciertas aues, Frittnio.is,chillar la cigarra Frico.as.fricui,por fregar Frit,por el grano menndo del trigo Frons.dis,la hoja del arbol, Frons.tis,por la frente Fraudo.as.defraudar,o menguar Frumentor.aris.yr por trigo o ceuad Fruor,eris.gozar de alguna coſa Fruſino,onis.vn lugar de Italia Frutex.icis,por mata menor q̄ arbol Frux.gis por la fruta dela tierra Fulcio,is.por ſuſtentar Fulix.icis.por el aue cerceta Fulgeo.es.por reſplandecer Fulgur.uris,el relampago Fullo.onis.el que laua los trapos Fullona.æ.por la que laua los trapos Funis.is.la cuerda para atar Funus.eris.el mortuorio Furio.is,infaniu.por enloquecer Fuſtis.is,por vara para hoſtigar Furfures.um.la caſpa dela cabeça Fuſcina ę por el arrexaīde tres pūtas

GAdes.ium.la iſla de caliz gadir.is.ꝑ vna ciudad diſta iſla. galbanū.i el galbanomedicina co galeſ⁹.i.vn rio de tarceo ō Ital. (nocida galerus i.por el ſombrero ganeo.onis.el q̄ come por tauernas gargarus.i,por vn monte de apulia gargarus.i,vn monte de frigia garrio.is.gorgear las aues garrulo,as.por gorgear a menudo gauſape.is.veſtidura velloſa gauſapin⁹.a,ū.coſa aſſi como velloſa. gauſus.a.um,participiū a Gaudeo. gelu.æ.vn rio y ciudad de Sicilia gelos.otos.interp.riſus gelu indeclinabile el yelo genæ,arum las maxillas,o parpados, gener.i yerno marido de hija genys.yos.interp.barba geometres.æ.interp.menſor terre geryones.is,vn rey antigo de eſpaña. gerys.yos.interp.vox getes.æ.pueblos ſon de Tracia getulia.æ.vna region de Africa gibber.eri.el corcobado,o corcabada gigas.antis.interp.terræ filius giges.is vn rio y paſtor de Lidia gingiuæ.arum.las enzias gynis.idos.interp.fœminæ vir git,indeclinabile.el axenuz glans.dis.la bellota,o fruta ſilueſtre glarea.æ.el caſcajo y arena gloucoma.tis.la enfermedad d'los ojo gleba.æ.el terron de tierra glen,enos.interp.pupilla glico.onis.nomen viri celebre glis.iris el liron animal conocido gliſco.is.crecer,o engordar globus.i.la redondezo ouilloo pelota glomero.as.redondear,o deuanar gloſſa.æ.interp.lingua gluten,inis.el engrudo gnauus.a.um.coſa induſtrioſa gnidos,vna isla del arcapielago gobi⁹.ij.l.gobio . onis.el gobe pece gania,interp.angulus gortyn.nos.interp.Cortyna gracito,as.graznar el anſar gradiuus.i.por el dios delos guerras gradior.eris.por andar,o paſſear gramma.interp.litera grans,interp.vetula græcisso.as.por remedar a griegos grates .ium.por las gratias

grex,gis la piara, manada de ganado
grypus.i. por el grypho
grip⁹.i.por la nariz corua,o aguileña
gummi indiclinabile.por la goma

HAbilis,e cosa abile o ligera
hæma,atos.intercap.sanguis
halex.ecis.por el alache pece.
halec.ecis por la salsa que del se haze.
halesus.i. por vn rio de sicilia
hallo.as.por euaporar,o vaziar
hallos,o interpretatur area
hals halos,interp,sal siue mare
halmiris,idos,interp.salsugo
halter.eris.por alcadera para saltar
hamilcar. aris.capitan delos Carthag
hannibal.alis.hijo fue de Hamilcar
hamus.i. por el anzuelo para pescar
hara.æ.por la pozilga delos puercos.
harpago,onis interpretatur rapax
harpyia.æ.por aquella aue de rapiña.
haurio.is.por sacar,o recebir,o herir
heautontimorumēos,id est,se cruciās
hebdoas,ados,interp septimana
hebe.es por la diosa dela mocedad
hebes eris.cosa bota,no aguda
hebesus.i. ciuitas est Lyciæ
hædra.æ.interpretatur sedes sedis
helenus.i prophetafue hijo de Priamo
helena.æ. por la muger de Menelao
helicops,opos i nigros habens oculos
helios.ii.interpretatur sol
helix.icis por vna specie de yedra
helix.cos.interp.coéta neus
hellēn.enos,interpretatur græcus
hellen.nis.filius fuit deucalionis
hellespontus.i.fretum celebre
helmis . intōs .uermis,lumbricus
helorus,i. fluuius Siciliæ
hemera.as.interp.dies
hemicirculus i. por el semicirculo
hemina,æ por media,meduda
hemus.i por vn monte de Tracia
heparitos,interpretatur.iecur
hermagoras.æ.vn orador y philosofo
hermaphrodit⁹,h.10 fue d' ven' y mer
hermo pī,cōpositum ex herme & pā
hermogenes.vn celebre filosofo
heros.ois,por el medio dia
heroina.æ.hija fue de algun heroe
herodes.is.por vn rey delos judios
herus.i.por el señor delos siernos
hyacinthus.i.vna flor y piedra
hyacinthinus.a.um. cosa desta color
hyacithin⁹.a.ū. cosa d' color d' violeta.
hyaspis.dis.vna piedra preciosa
hybris,idos,ex duob⁹ animalib⁹ gēit⁹
hydaspes.is.vn rio de Media
hydrops,opis.por la hidropesia
hydromeli.por el aloxa
hydrus.untis.oranto ciudad de Italia
hierax.eos,interpretatur accipiter
hierichus.untis.la ciudad do Jerich
hiera.æ.vna isla cerca de Sicilia
hylax nomen proprium canis
hyle.es.interpreta.materia
hymen.enis.el dios delas bodas
hymen.enis.la red en que nace el niño
hilaris.e.por cosa alegre
himera.æ. por vn rio de sicilia
hypanis.is.vn rio de Tartaria
hypar,interpretatur re vera
hyperion,onis,vnus ex Titanibus,
hippomanes,sudor de ingle de yegua
hipponax,atis.por vn poeta griego
hippotion.onis,uis apud Homerum.
hir indiclinabile.la palma dela mano
hyrie.es,vna ciudad de Bœocia
hircosus a,um.lo que hiede a cabron,
hirudo.inis,la sanguisuela
his,enos,interp.vnus vna vnum
hys hyos,interpretatur sus suis
hyssopus.i.por el hisopo yerua
histrix.icis.por el puerco espin
histrio.onis.el representador d' fabulas
holus eris.por la ortaliza
homerus.i.vn poeta griego
homoeōtix homofygos interp.coniux.
hornotinus.a.um.cosa del mesmo año
hospes,itis.por el huesped,o huespeda
hulcus.eris.por la llaga con materia,
humus humi.por la tierra

IAcio,is.feci.por alcançar
iacob,hijo de Rebeca y Isacc
iacobus i.nōbre proprio de varō.
iachos,idem qui bacchus
iader.eris.por vn rio de esclauonia
iachin⁹.a.ū.cosa violada en color
iapetus.i.por vn rei delos gigantes
iapis,igis,viento propio de Apulia
iazix,igis.pueblos son septentriōales
iber,eri.por hombre de españa
iberus.i.Ebro rio de españa
ibis.idis.aue propia en Egipto
icarus.i.nombre de varones fue
icetaon.onis.laomēdontis filius
ichor.oros.interp.sanies & cruor
ichthys yes interp piscis
ico.is,ici.por herir
icon,onis.figura,o imagen
ider,atos ,esca vel cibus
idolum.i.idolo imagen,o estatua
idolothitum.i.sacrificio delos idolos
idume.es.region en Iudea Arabia
idus iduum,cierta cuenta delos meses
iecur.oris.por el higado
iynx gis.torcecuello aue conocida
ignosco.is.por perdōar,o no conocer
ilaira.æ.hija fue de leucipo
ilerda,æ,lerida ciudad de España
ilia.ium.las tripas delgadas
ilico aduerbium,por luego ala hora
ilios,aut ilii.i. por la ciudad d' troya.
ilissus.i.vn rio cerca de athenas
ilos.otos.interpretatur seruus
illecelebræ,arum.por los halagos
illex.icis por el añagaza
illiberritanus.a.ū.cosa de Granada.
illicio,is attraer con halagos
illido.is.herir vna cosa con otra
imas imantos,interpretatur scutica
imbrex imbricis,por la teja
imbuo,is,embeuer en otra cosa
ingruo,is.porhazer impetu
immaneo.es.quedar en algun lugar
immineo.es.estar encima de otra cosa
impedio.is por embaraçar
importor.iris.por dar parte
impetix.igis.el empeyne
impere ablatiuus ab impetu
impingo.is.por empuxar
impos.otis.por cosa no poderosa
impubes.is,el que aū no tiene barbas
inater,interp,ianitrix
inculco.as.recalcar vna cosa cō otra.
incubo.as acostarse sobre algo
incunabula,orum.la criança de niñez.
incus.udis.por la yunque
incuso.as.por quexarse de alguno
indecor.oris.cosa fea,o sin honor
Indiges,etis. sancto canonizado.
indoles.is.señal de virtud enlos niños
inducīæ,arū.lastreguas
ineptior,iris.hazer boutrias.
inferi,orum.los dioses del infierno.
inferiæ,rū.las offrēdas de los muertos
infero infers intuli,por traer a dentro,
inficias eo.negar lo hecho.
infigo,is,imprimir apretando.
infringo,is.por quebrar
inguen.inis.por la ingle.
inolco.es.vel inolesco.por crecer.
inops opis.pobre,o menguado
inuba,æ.muger no casada.
inquies.etis,cosa sin holgança
inquino.as.por enfuziar.
insculpo.is.por esculpir
insideo.es.assentarse en algo.
insidiæ.arum por assechanças.
instar,aris.por semejança.
instigo.as.aui.por instigar.
insulto:as,saltar para mal hazer.
inter prepositio,por entre.
intercus.utis.cosa entre cuero y carne
intercipio,is,por entresacar
internodium,ij.por cañuto.
interpres .etis.el faraute, o trujaman
intra præpositio por entre.
intybus,i.lachiceria,o endibia.
inula,æ.la enula campana
innus,inui,por el dios Pan
iocus,i.por la burla de palabra
ionium,ij. mar entre Grecia y Italia
iosephus.i.vn caudillo delos judios
iopas.æ,cantor enel vergilio
iphytus.i.vn varon enel vergilio
ir.iros interp.procella
irrumo.as.est mentulam ori inferre
isagoga.æ.interp.introducciō
isara.æ.vn rio de Francia
isaurus.i.vn rio de italia
isaurus.i vna ciudad de Cilicia
Isidorus.i.nombre de varon
ismarus.i.vn monte de thracia
iste ista istud. esse segunda persona
itherus.i.interpretatur directiuus
iubar.aris,interp.claritas
iubilus,i.por grita de alegria
iugum.i.el iugo,o yunta de bueyes
iugum.i,enxullo,o vanco de galera
iuga,orum,la cumbre del monte
iugerum.i.por vna huebra de tierra
iupiter iouis,aquel dios delos gentiles
iuratus.a.um.cosa juramentada
insticium.ij,las vacationes del juyzio.
iusta,orū.las exequias delos muertos
iuuo iuuas.por ayudar
iuxta præpositio.por cerca
ixiō.ōis.ixiō,q torquetur apud inferos.

IAbes.is.por la corrupcion
labicū.i.vn lugar cerca de Rom
labo.as.aui.caer derrocando
labor.eris.por caer deslizādose
laburnum.i. vna specie de robre
lacedæmon,onis,vir ex lacedemone.

Lacer.a.um cosa despedaçada.
La cessō.is.desafiar,o prouocar
Laches.etis.vn varon en Terencio.
Lacon.onis.varon de Lacedemonia.
Lacena.æ.la muger de Lacedemonia
Lactes.ium.por entresijo
Lacto.as.aui.por amamantar.
Ladon.onis,vn rio de Thessalia.
Lædo.is,lesi.por lisiar,o dañar.
Ielaps.apis,interpretatur procella
Lælaps apis vn can en el Ouidio
Lestrigones,pueblos fuerō d' Italia.
Leuis e.cosa lisa sin pelos.
Laganum.i. por la lasaña,o hojuela.
Lagus.i.el padre de Ptolemæo.(bre
Lagoop⁹,odis.asal q̄ tiene pies d' lie
Lalage.es.nombre celebre d' muger
Lalax,agos,interpretatur loquax
Lamentor.æris.por llorar gritando.
Lamina.æ.por la lama del metal.
Lampas.ados.interpretaē Fax facis
Lāpedo.us.nomē celebre fœminarū
Lāpon.onis,nomen viri celebre
Lanista.æ.por el esgremidor
Laocoon,onis.varon fue Troyano
Larius,ij,vn lago fue de Italia
Larissa.æ.una ciudad fue d' Thessalia
Larix.icis.specie de pino arbol.
Larynx, gis.pro gutture
Lasser la lasseris.por el assar
Latebræ.arum por escondedijos.
Latex.icis el vino,o agua
Laterna.æ. por la lanterna
Latona,æ.la madre de Apollo y Dia
Latrina.æ.por la privada. (na.
Latrix.idos.interpretatur ancilla
Lauiniū.ij. vna ciudad ātigua d'Italia
Lauinia.æ.vna hija del rey Latino
Learchos.i. Athamātis filius.
Lebe.etis.por el calderon de cobre
Lecythus.i por el azeytera
Lectica,æ,las andas de biuos
Lectito,as.por leer a menudo
Lego.as. aui.por mādar,o embiar
Lego,is.legi.por leer,coger,o hurtar
Lelex.gis pueblos fueros d' thessalia
Lemures.um.las fantasmas ā la noche
Lens lendis por la liendre.
Lens lentis por la lanteja
Leonthophonos leonē necans
Lepos,oris.la gracia enel hablar.
Lepus,oris. por la liebre
Lesbos lesbi vna isla de nro mar.
Lethes.ę,interpretatur latro
Lethes.æ.vn rio del infierno
Leucaspis,nomē celebre apud Verg.
Leuus,a,um.por cosa siniestra
Leucipos,virorum nomen
Leuir leuiri por el cuñado
Leuis.e.por cosa liuiana
Leuites,vl'leuita.ę.vir ex tribu Leui
Leuitis.idis.fœmina ex eadem tribu
Libanus i. vn monte de Iudea (cho
Libertus.i.por el libre d' esclauo hes
liberta.ę por la libre desclaua hecha
Liberi.orum,el,hijo,o hijos,o nietos
Libertum i.oppidum.
Lybye,es,quæ latine dicitur aphrica
Libys.ys.por varon de Affrica.
Lybs.bos,interpretaē vēt⁹ Aphric⁹.
Libyssa.æ.vna muger de Africa
Libido.inis,la luxuria,o antojo,
Libo.as.aui.por gustar sacrificando,
Libidum,i.la offrēda q̄ sacrificamos
Libripens.dis,el que pesa la moneda
Licabas,nomē proprium viri apud
Lycaon,rex Arcadiæ. (Ouidiū.
Licas.ę.el q̄ leuo la camisa a hercules
Liché.enis el vsagre,o cpeine (les.
Liceor.eris,pōer e pēcio,o e almoneda
Licinus.i.vn varon Romano.
Licitor.aris.poner pēcio en almoneda.
Liceo.es.por ser vēdido e almoneda.
Licium.ij por el lizo dela tela
Lyen.enis por el baço
Lyenteria,el fluxo del vientre
Liger.is,nōbre de varō ell Virgilio.
Ligo.onis açada,o açadon
Ligo.as.aui.por atar
Lignor.aris,yr por leña
Ligur ligurís.varō,o muger d' geno
Ligurio.is. comer d'lcauamēte.(ua.
Lilea,æ.vna ciudad de Bœotia
Lilybæum.i. por vn cabo d' Sicilia.
Limax,acis.por el caracol,o limaza
Limē limenos.interpretatur portus.
Limex limitis por la linde,o senda
Limus.i,por el limo dela tierra
Lindos,ciudad de Rhodas isla.
Lingua.is.por lamer con la lengua
Linquo.is,por dexar
Lino linis.por vntar
Linum.i,por el lino yerua,o materia.
Linus.i. poeta antiguo hijo d' apollo.
Linther.thris la barca pequeña
Lynx.gos interpretatur singultus
Lynx,cis.vn animal no conocido.
Liqueo.es,liqsco.scis por d'rreurse.
Liquo,as.aui,por colar
Liquor oris.lo que se derrite
Liquid⁹.a,ū.por cosa clara y liquida
Lira.æ,por la tierra entre dos sulcos.
Lyra,æ,por vn instrumēto musico,
Lyricen.inis.el que lo tañe
Lyricina æ,por la que lo tañe
Lirnesus.i.vna ciudad de Frigia
Lis.litis por la contienda
Lyricen.inis.por el trōpetero varon.
Lyricina,æ.la muger trompeta.
Literæ.arum.la carta mensagera
Litura,æ,por el borron,o raedura
Lixa.æ.por el aguador del real.
Loculi.orum.la bolsa o bolsico.
Locuples,etis,por el rico,o rica.
Lodix,icis por la manta
Lœtum i.por la muerte
Logos logu.interpretatur sermo
Lorica.æ,por la malla,o cota
Lophos.u,crista siue collis.
Lorum.i.por la cuerda,o coyunda,
lothos i.arbol proprio de Africa.
lubricus,a.um. por cosa q̄ se desliza,
lucellum.i.por la ganancia pequeña.
lucco es.por resplandecer.
lucumo.is.pueblos fuerō d' Thuscia
luceres.ū,vna d' tres partes d'los ro
ludo.is.por jugar,o burlar (manos
lugeo luges por traer luto
lumbricus lumbrici por la lombriz.
luo,is.por lastar,o pagar pena
lues.is.por mortandad
lupercalia.orū,fiestas erā del dios pā
Iustania.ę.por Portugal
lustrū.i,spacio de quatro años
Iustra.orum.por la puerta,o breña
luter.eris.vase para nos lauar
lutum luti.por el lodo o cieno
luxuria luxuriæ la luxuria,od'massia

MAcar,ros.interp.beat⁹. (beatus
macar.rios, interpretatur rem
macedo.denis.vn varo d' macedōia
macer,a,um,por cosa magra.
macero,ceras.Por curtir, o remojar.
macetes,tum.por los Macedones
macte in vocatiuo,per o acrecētado
macti in vocatiuo,por acrecētades
machina.æ,el ingeño,o edificio
mæn.as,que a latinis Mana.
mæandros fluuius est Lydiæ.
mæon. onis,vir a quo dicta mæonia
magalia.alū. las manadas d'les pasto
magiros,interpre.coquus coquꝰ.(res
magnes,etis, por la piedra iman
magnes.etis.vn varō de Magnesia.
magnetis is.hembra de allí
magnesia.æ.por aquello mesmo.
magnesia,æ. vna regiō d' Thessalia.
mænalus.i,un mōte de Arcadia
maiores rum.por nros antiguos
mala malę la maxilla dela cara
malus,mali.por el mançano.
malum.i. por la mançana.
mamerc⁹.i.nōbre es de Romanos.
mamertin⁹.tini, populi sunt Siciliæ.
mamma.æ.por la teta dela muger.
mamilla mamillæ.por teta pequeña.
manura.æ.nombre de vn Romano.
manurius.ij.por vn herrero.
mādibula mādibulę.pór la quixada
mādo.as.aui per cbiar,o encomēdar.
mādo.is,mādi. por comer,o maxcar.
mādragora,æ.la mādragora yerua.
maneo.es,mansi. por q̄dar,o esperar.
manes,ium,las animas del infierno.
mango.onis.el que vende esclauos
mantile,is,por el pañizuelo d' mãos
mantis.tos.vates diuinus
manto.us,Tyresiæ filia
manubiæ,arum.dinero del botin
mapalia.iū.por majadas de pastores
marcipor.oris,el esclauo de marco.
Margarita,æ. el alhofar,o perla
margo.inis.la margen,o ribera.(phg
marica.æ.nem⁹ est Italię & nomē nis
marpesus.i.vn monte de Paros isla
martyr yris.interpre.testis.
marsmartis.el dios dela guerra.
mar maris, el macho de cada specie
mases.etes.vir de quo Homerus
massilia massilię vna ciudad de Pro
massilus.i.pueblos son d' Africa.(tcia
mastice,es.por el almaziga.
mastix,icis.por aquella mesma
mastyx,gis.interpretatur flagellum
mastigia.ę.interpretatur verbero.
mathesis,eos,interpretatur doctrina
mauors.tis.por el dios Mars.
mauritania,æ. la Africa occidental.
mecon.onis interpretatur papauer
medea.æ.aquella gran hechizera.
medeon.onis.oppidū est Bœotiæ.
medeor.eris.,por melezinar. (barcia
mediolanū.i.por m ilam ciudad d' lō
medis.enos interpretatur nullus.
medō nis vnus ex pcis Penelopes.
meges megetos vir apud Homerū.

megeris,interpretatur congregatio.
meio, is. minxi. por mear
melan.anos,interpretatur nigrum
Melas.anos,interpretatur niger
meles.æ.vn Rey de Lydia
melampus.odis, varon fue adeuino
melanthium,ij.por axenuz. (ua.
Melilotus melilotí,corona d̃ rey yer̃
melite milites,insula prope Siciliam
melos.eos, interp.cãtus, siue mẽbrũ.
memor memoris.cosa q̃ se acuerda.
menphis.is.ciuitas Aegipti.
men menos,interpretatur mensis.
menalipus.i nomen viri celebre
menander.i.vn poeta comico griego
menapi.orum,pueblos son de frãcia.
menas adis la sacerdotissa d̃ Baccho
menalaus.i.rex Laconũ helenẽcõiux
menís.idos,interpre.ira.
mendicus.a um,cosa pedigueña.
meninx.gis la pia madre d'l meollo.
menogenes,nombre de varon.
menon.onis.aurorg filius.
mens mentis.por el anima
mentor.oris,celator nobilis.
Meracus meraca meracũ.cosa pura
merces mercedis.la soldada,o jornal
meretricula.culæ.puta pequeña.
merges.itis.por manojo.
mergo,gis por anegar enel agua.
mermis.intos.interpretatur funiculꝰ
meridies. diei, por el medio dia
meriones.is,por vn griego.
merops.opis,el auejaruco aue
merops.opis.no.pro.viri
messana,ę.Mecina ciudad de Sicilia.
mesapus.i.vn varon enel vergilio
mesochorus,i.el principe del coro.
mestor,oris,filius Priami
metallum metalli. por el minero
metamorphosis. eos.in.trãsmutatio.
metaphysica.órũ,vn libro d̃ aristote.
metaphora,æ.interpretatur trãslatio
metaurꝰ,siue,arũ.por vn rio de Italia
metes.eros interpretatur mater
metior.iris. por medir
methodus.i.interpretatur doctrina
meto metis.por segar,o cortar
metopon,interpretatur frons frõtis.
metreta.æ.por medida para medir
mica.æ por miga,o migaja.
mico.as.aui. por resplandecer
mycos.i,interpretatur fungus
michol.muger fue de Dauid
micone,es.vna isla d̃l arzapielago.
micturio.is por hauer gana de mear
mydas,æ.rex Phrygię
mygdõ.onos,vir celebris apud Homerum.
miles.is,por varõ,o muger armada.
milesiꝰ.a,ũ,por cosa d̃ Mileto,ciudad
milo.is,nombre proprio de varon
milum,ij. por mijo legumbre (nor
mimas.ãtis,por vn mõte d'Asia me
mina,siue Mna,ę.por vna cierta mo
minæ,arũ. por las amenazas. (neda,
minerua,æ,por la diosa Palas
mínes.eros,fílíꝰ.Eueni apud homerũ
myniæ,arũ.pueblos son de Thessalia
minio.onis,por vn rio de Italia
miniscor,eris,a.quo reminiscor
minius,ij,por vn rio de Galizia
minium,ij.por el bermellon
mínos.ois,por vn rey de creta (étes.
minores.orũ.por los nietos defcẽdi
myops,opos,interprerat Tabanus
myrica.æ.por xara,o inesta.
mirmex.ecos.interpre.formica
myron,interpretatur vnguentum
myrõ,onis.vn platero o entallador.
myrrhinus,a.um, por cosa d̃ myrrha
mys myos,interpretatur mus
mysteriũ.ij,por el misterio secreto
mytilus,i.por vn genero de cõcha
mytõ mytonos nomẽ propriũ viri.
mitra.æ.por la cofia,o coifa
mna mne,idem est quod mina,æ.
mnemosyne,es, mater est Musarum
moabites,vel Moabita aliquis est de terra Moab.
Moabitis.idis.por vna minger de aq̃lla tierra
moles.is. por muela,o edificio
molimen is.porel aparato d̃l edificio
moly molyos herba centum capita.
molion,onos,vir apud Homerum.
molior iris.por aparejar
molops,opos.interpretatur vibex
moenia,iũ por los muros d̃la ciudad.
monoprota.por cosa de vn caso
monas monadis,por vnidad
monychꝰ.i.por vno d̃los Cẽtauros.
monile.is,por el collar de oro
monoceros,otis.por el vnicornio.
monops,opos.interpretatur vnoculꝰ
monumentum.i.por memoria de alsgo,o sepultura
moretrum.i.por el almodrote
morges.etos vir & rex Italiæ
morio.onis,por el bouo
morini,pueblos son de Francia
morus.i.por moral arbol
morum,i.por la fruta del
mosa,æ.fluuꝰ est Galliæ Aquitanicæ mos mioris, por la costũbre.
moses,is,pfeta y capitã d̃los Iudios
mulceo.es.mulsi.por halagar
mulciber.bris.por el Dios Vulcano,
mulgeo,es.mulsi.por ordeñar.
mulcto,as aut.por penar en dinero
mulio,is.por azemilero,o mulatero,
multiciũ.ij.por vestidura delicada.
municeps,pis.por morador d̃la villa
municipiũ.ij.por villa con juridicion
munimẽ,inis,por guarnecimiento
munus.eris,por el don
muria,ę.por salmuera,o salmorejo
mus muris por el raton
musa æ.por la musa,o inquisidora
muscus.i. por el almizque
muscus.i.por el moho del arbol. (sto
mustaciũ.ij.por pã amassado cõ mo
mutina,æ,por vna ciudad de Italia.
mutilus,a.ũ,por cosa mocha,(grino.

NAbis.is.por la girafa aĩmal pere
Nabilis,e.cosa q̃ se puede nadar.
nancisco,eris.por alcançar, o ganar.
napus.i por nabo luengo
nar.is. por vn rio de vmbria en Italia
narcissus.i.puer & flos
nares.ium, por las narizes
naricia,æ.vna isla enel mar Ionio.
nasica.ę,nõbre pprio de vn romano
naso.onis.hombre narigudo
nasus.i,por la nariz
narthex,ecos interpretatur ferula
natalis is. por el dia del nascimiento
natales.iũ,por el estado e q̃ nascemos
natu. por el nascimiento
natrix.cis.por cierta serpiente (naue.
naufragꝰ.a.um, por el q̃ se le q̃bro la nauficaa,filia Alcinoi.
nebris,idis.por pelleja de gama
nebrophonos.interp,hinnulos necãs.
necys,yos interpretatur mortuus
neco as.aui por matar
nectar,aris.por loque beuẽ los dioses
necto,is.xui. por enlazar
neclys.ydos nuper aduenientes
nefas indeclinabile.por lo illicito
nefandus.a,um.por cosa no licita
nefarius,a,um.por lo mesmo (año.
nefrens dis.por cochino d̃ menos de
negligo,is.exi. por menospreciar
nemæa.regio est Elidis.
nemesis.Dea indignationis
neniæ,arum.por las endechas
neo nes. por hilar.
nepa æ.por scorpion,o alacran.
nepos,otis por el nieto.
neptis.is. por la nieta
neoterici por los autores modernos.
neptunalia,orũ la fiestas d̃ Neptuno
nequãindeclinabile,por cosa luxurio
nequaquã.en ninguna manera. (fa.
nequeo,is,por no poder
nequicia.æ.por luxuria o malicia.
nequis,por ninguno
ne aduerbium est negandi.
nereus.ei,por el dios dela mar.
nerio.is.por la muger d̃l dios Marte.
neris.idos.nomẽ ppriũ apud Papiniũ
neritus i. por vn mõte d'la isla Itaca.
nestor.oros por vn varon Griego.
nestorides,vn hijo,o nieto de Nestor.
nex necis.por la muerte.
nexo.as,aui.enlazar,o trauar.
nexo.is.ui.por aquello mesmo.
nice.es. interp.victoria.
niceteriũ ij.por insignias d̃l vẽcimiẽto
nyctalops,opos.interpretatur luscioꝰ
nicticorax,acis.por la lechuza aue
nyctimene moça fue de Lesbo isla
nimirũ aduerbium.por ciertamẽte,
ninive.es.por la ciudad de Ninive.
niobe.es.por vna hija de Tantalo
ninus.i.por vn rey delos Assirios.
nireus.i.por vn niño muy hermoso
niseꝰ.i.por vna isla enla ribera d' Canisꝰ.i.por el alcotã,o esmerejõ. (ria.
niteo.es.por resplandecer.
nitor,eris por estribar,o esforçarse.
nix niuis.por la nieue. (de noche.
noctiuagus,a um.por cosa que anda
noctu aduerbium. por de noche
nola,æ.por vna ciudad de Italia.
nolo,non vis.por no querer
nomas,adis,pueblo es de Africa.
nomion,onos.vir apud Homerum.
nomæ,arum.por ciertos dias d̃l mes
nonagies aduerbium,nouenta vezes
nõgẽties aduerbiũ nouecẽtas vezes.
nongies,por aquello mesmo,(macia.
noricõ,i.por vna regiõ cerca d̃ Italnostras,atis por cosa de nro vãdo.
nota,æ,por la señal o letra escripta.
noto,as,aui,por señalar.
notus i.por el viento de medio dia.
Notus,a,um,por cosa conoscida

Nothꝰ.i,por el bastardo nolegitimo
Nouacula,æ.por la nauaja
Nouẽ,ę,a.por de nueue en nueue.
Nouiciꝰ.a,ũ,por cosa nueua en arte
Moiges aduerbiũ por nueue vezes
Nubes nubis por la nuue
Nubo.is.por casarse la muger.
Nugæ,arum por los desuarios
Numa ę.por el segũdo rey de romã.
Numanꝰ.i.por vn varõ cẽl Vergilio
Numãtia,ę.por vna ciudad d̃ españa
Numen.inis por dios,o poder diuino
Numisma.tis.por el momo,o mõeda
Numicus.ę.por vn rio de Italia
Nũdinæ.arũ,por ferias d̃ nueue dias.
Nũquid aduerbiũ.por porauentura.
Nuo.is.por guiñar,o hazer d'l ojo
Nuper aduerbiũ,por poco ha
Nuptiæ,arum.por las bodas.
Nus noos, interpretatur mens
Nutrio,is por criar.

OPpræpositio,porẽde d'redor
Obeiꝰ.i.interpretatur veru
Obelisc⁹,interpretat veruculũ
Obesus,a.um.pr e cosa gruessa.
Obex.icis.por clobitãculo,o estoruo
Obices,est obstaculum
Obiicio.is.eci,por contraponer
Oblectoras.por alegrar a otro.
Obliuiscor eris.por eluidar
Obulus i.por cierta moneda.
Obruo.is.rui.por põer so trãa y agua
Obses.idis.por el rehen
Obstipus.a,um.por cosa cabizcaida.
Obticco.es. cui.por callar absolutũ.
Obtrecto,as,por repẽder lo q̃ otro
ochema.atos.interpretat curꝰ.(haze.
Occido.is.penultima breui.por caer
Occido.is.pẽultima lõga.por matar
Occino,is.por cantar en contrario
Occiput.itis por el colodrillo
Ocys,interpretatur velox,citus
Octies aduerbium.por ocho vezes.
Octoni,æ,a.por de ocho en ocho.
Oculo.is.lui.por asconder
Odus,ontos.interpretatur dens
Oeax.ocacos interpretatur temo,onis.
Oeconomica,orũ,por la economica
Oeconomus,interpretatur villicus
Oecophilax.acos,i.domicustes
Oedipꝰ,odis,por vn rey de Thebas.
Oẽomeli.por la clarea d̃ vino y miel
Oenops.opos.vir homero in Odissea
oesopũ i.por la grossura d̃ lana suzia
Oestrus.u.interpretatur tabanus.
Offa.æ.por carne sin hueso
Offella,æ.por aquello mesmo.
Offendo.is por tropeçar
Officio.is.eci.por empecer
Ogdoas,ados,interpretatur octaua
Olie,interiectio ridentis.
olearos.i,porvna isla d̃l arzapielago
Oleaster.tri,por el Azebuche
Olcagiꝰ,a.ũ,por cosa d̃ oliua (ocia.
olenos.por vna ciudad d̃ etolia oBœ
oleo,es.por oler echãdo de sí olor.
Olerer.ros.interpretatur perditor
Olfacio,is,por oler recibiendo olor
Olim aduerbium por en algũ tiẽpo.
olympiõices.æ.por vẽcedor en olym
olympꝰ.i.mõs est multis in locis.(pia
oloason.onos.nomẽ propriũ viri
Olx,olcos,interpretatur sulcus
Omasũ.i.por grossura enla barriga
Omelix,interpretatur coetaneus
Omitto,is,por dexar.
Omittix,interpretatur coniux
Onar.onaros,interpretatur somnum
Oniar,iatos,interpretat eque somniũ.
Onyx onchys. por la cornerina pie.
Onos.u.interp.asinus. (dra.
Opa.æ.n. pro.fœminæ
Opacus.a.um.por cosa sombria
Opaon,onis.no.pro.viri
Operio.is.operui.por cobrir.
Opes um.por las riquezas
Ophis.ios interpretatur serpens
Ophrys.yos.interpretatur supercilium.
Opilio,onis.por el pastor de ouejas
Opimus.a.ũ,por cosa fertil ygruessa
Opis.is.por vna Nympha
Opis ingenitiuo.por ayuda.
Opis,interpretatur retro
Opois,idem est,quod opus. opũtos.
Oporinos,interpretatur autumnalis
Operior.iris.por esperar a otro
Opifex.icis,por official de algũ arte.
Ops,opos,per omicrũ est vox
Optimates ũ,por los buẽos ciudada
opꝰ untos vna ciudad d̃ grecia.(nos
Ora.æ,por la costa de la mar
Orbis.is.por la redondez
Ordior.iris por ordir y començar
Orichalcum,i por alaton morisco
Orgetorix.igis.vn principe Frances
Oricum.i.oppidum est Thraciæ
Origanum.i.por el oregano yerua
Origenes.is.no.pro.viri.
Origenestes.æ.ex, Origenis secta.
Oriõ.is.por vna cierta constellacion
Orior.iris.por nascer
Orithyia.ę.no pro.fœminarum
Oryx.igis.vn animal es no conocido
Ornix.ithos.interpretatur gallina
Orobꝰ.i.interpretatur eruũ.i eruo
Orodes.is.por vn varõ enel vergilio
Orthographia æ,por la ortographia
Oryx,gos.interpretatur coturnix.
Os.otos.interpretatur auris
Oscen.inis por el q̃ canta cõ la boca.
ocina.æ,la que canta con la boca
Osyris.is.por vn dios delos griegos.
Ouis,is.por la oueja
Oxymeli.potio ex aceto & melle
Oxys,interpretatur velox & acutus
Oxyconos.interp,accentus acutus.

PAbulũ.i.por el pasto q̃ no es grão
Pabulor.aris,poryr a buscar pasto
pachinus.i.por vn cabo de Sicilia.
pachys,eos.interpretatur crassus
paciscor,eris,por hazer pacto
pacorus.por vn rey de parthia
pacuuius.ij,por vn poeta antiguo
pactolus.i.por vn rio de Lydia.
padus.i.por vn rio de Italia
pæan,anis.Apollo aut laus illius.
pes pedos,interpretatur puer
pedagogus,i.por el ayo del niño
pedico.as,por hazerlo a moço.
pedotribes ,interp exercitor puerꝰ
pagma.atis.interpretatur ludus.(rũ.
pagasis.idos.fœmina a pagasa vrbe.
pagina.æ.por la hoja del libro.
pago,is.pepigi.por hazer pacto.
pagus.i. por el barrio,o aldea.
pala.æ.por la pala,o arbol no conoci
palatum,i. por el paladar (do
palinodia as.interpretatur recãtatio
pallas.antis. por el hijo d̃l reyenũdro
pallas.adis por la diosa Minerua.
pallesco,is por amarillecerse
Pallicus.i, filius Iouis ex Thalia
palmes.itis.por el sarmiẽto en la vid.
palor, aris,por huyr el desbaratado
palus.udis,por la laguna
palus,i.por el palo,o pieota
pãphagos,interp. omnia comedens.
pãphylia,ę.por vna regiõ de asia la
pãpinꝰ.i.por el pãpão delavid.(mẽor
pan. panes deus pastorum
panacreos est omnimoda laudatio.
pandamator.oros,omnia domans
pando.is,por ãbrir,o manifestar.(laꝰ
panegyris,pãegyrics,inẽp.festum & pãpeꝰ.i.& gãgea.orũ.mõs ẽ Thracig
pango ,g,is.por plãtar,o componer.
pansa æ. por patudo de pies llanos
pãther,is .penultima acuta ,n.p.viri.
pãther.is.vltí.accuta,animal celebre
panthoos,us.vir fuit Troianus.
panthoides,æ.filius Pantus.
papauer.eris,por la dormidera.
pape interiectio admirantis
papo as por comer papas.
papas,æ.interpretatur anas aui.
papilio,onis.por la mariposa
Par paros.interpretatur par paris
paradisus.i.est hortus
paragoge.es.interpretatur deductio.
parescœue,es interpretatur præparatio
parasitus.i por truhan por comer
parco,is. por perdonar,o guardar
paris.idis por vn hijo de Priamo
parnasus.i,mons Phocidis.
partheniꝰ.ij.por vn mõte de arcadia
partheniꝰ.ij.por vn rio de Paphlago
parthenope.es, ciuitas ẽ neapolis.(nia
parthenopeus.i.por vn rey d̃ arcadia
partior,is.por partir.
parturio,is.por hauer gana de parir.
pascuo.is.a.ui, por apascẽtar el ganado
pascua,æ,por el pasto,o dehesa.
passer.eris.por el gorrion
passus us.por el passo,o passada tẽdi
passum,i por el vino bastardo
pastinaca.æ.por,ganahoria
pateo.es.patui.por ser manifiesto
patagia,æ,por vn rio de Sicilia.
patinium,ij. por padua ciudad
patina patinæ.por el plato
patrisso,as.por remedar al padre.
patro.as.aui,por hazer
patrocinium.ij.por el ahogacia
paueo,vel pauesco por hauer pauor.
paulatim aduerbiũ por poco a poco
pecten.inis,por el peyne,o pendejo.
pecto.is.por peynar
peculium.ij.por el pegujal.
pecus.oris por el ganado
pecus pecudis. por la res como oueja
pedes.itis. por hõbre,o muger d̃ pie.
pediculus i.por el piojo,o ladilla.
pedisseq̃.æ.por el q̃ acõpaña a otro
pedo pedis.pepedi por peer
pedo.onis,por el q̃ tiene grãdes pies.
pegasus.i,por vn cauallo con alas.

peiero.as.aui.por perjurarse
pelagon,onos.vir apud Homerum.
pelamis.idis.por atun nueuo
pely x,interpretatur galea
peleca,anos,auis est,quæ & pelecan⁹
pelecas,antos.eadem auis est
peleus.ei. Eaci filius fuit (Thessalia
pelias.æ.hijo fue d⁹ neptuno y rey d⁹
peliasis.porcosa d hebra d peliõ mõ
peligni.orũ.por pueblos d⁹ Italia,(te.
pelion.ij. por vn monte de Thessalia
pellicio.is.exi.por atraer cõhalagos
pello.is.pepulli.por empuxar
pelops. opis.tantali filius
pelos.oros. interpretatur magnum.
peloros,idem quod pelorus
pelor⁹.i.por vn monte cabo d⁹ cicilia
peluis.is.por el bacin de pies
peluſiũ.ij.por vna ciudad d⁹ Egypto
penates,ium.por los dioses de casa
pendeo.es.por estar colgado
pendo is.por dar,o pagar pension
penelope.es.filia Icarij mulier vlixis
penes præpositio por cerca ẽ señorio
penes.etos.interpretatur pauper
penetro.as.por meter adentro
penitus aduerbiũ.por d⁹l todo pũto.
pẽtagonus.i.por de cinco rincones
pẽtaprotõ.q⁹ pquinq; cas⁹ d⁹clinat
pẽtecoste.es.interpretat quinq;gesima.
pẽtheus.i. por vn rey de Thebas
penus,oris.por la prouisiõ d⁹ comer.
penus.us aquello mesmo
peperi,interpretatur piper
permaneo.es.pmãecer hasta el cabo
pera.æ.por el çurron,o esclauina
perdix,icis,perdix aue
perẽdie aduerbiũ por trasmañana.
percello.is.perculi.por herir
pergamũ.i vna noble ciudad d⁹ asia.
pergama,orũ.la ciudad de Troya
pericles.is. Capitã dlos Athenieses
periclimẽtes.æ.hijo de Neleo rey de
periclitõ.onos,nomẽ.pp.viri. (pylo
periculũ.i.por peligro,o esperiencia
perihodus.i.circuitus finis aut ẽmin⁹
perimo.is.por matar
peripetasma.atis.el cielo dela cama
periphas,antos no.pp.apd⁹ vergiliũ
peripsema,interpretatur purgatio
peristomaton,genus quoddã vestis.
permessus.i.vn rio de Bœocia
pero,onis.abarca de cuero crudo
pernicies.ei.por muerte,o distruycio
perpes is. por cosa ppetua,y cõtinua
perpetior.is.por sufrir hasta el cabo
perpetro.as.porhazer en mala parte
perrhebus.a.um.cosa de Thessalia
persephone.es.,pserpina diosa dl infi
perusiũ.ij.pusa ciudad d⁹ Italia (erno
pessundo.as.por acocear
pecaso.onis.por tocino
petilia.æ ciudad dela Brucia
peto.is.herir,o demandar
pheax.acos.aliquis vir ex Phæacia.
phaeton.ontis.hijo del Sol y climene
phaethusa,huja del Sol y Neæra
phabs phabos.interpretaturpalũbes
pharynx,ingos.interpretatur guttur
pharmacopola.æ.boticario
phasellus.i.por la barca
phasis,idis.vn rio delos Colcos
phalanx.batalla a pie
phemonoe,vna de dicæ Sybilas
phenax,acos.interpretatur deceptor
pheretrum.i.las andas de muertos
pher.eros,interpretatur fera.
phicus.untos.ciuitas Aphricæ.
phygopolis,interp.fugiens ciuitatẽ.
phyax.acos.interpretatur custos.
phyleros.otis,n.p.de vn varon
phylix,idis,vna reyna de Thracia.
phylocorus.i.fue vn historiador
phylopatris interp.amans patriam.
philopomenes,vir celebris apud gre
philos,interpretatur amicus. (cos.
philoterstes.æ.amans Therſiten.
philyra.æ.la teja arbol
physeter.eris vna specie de vallena.
physica.orũ.vna obra de aristoteles.
phlegetõ.ontos.fluui⁹ inferorum
phlyus.untis,vna ciudad de Achaia.
phleps bos.interpretatur vena.
phoca.g.por el lobo marino
phocis.idis.por vna regiõ d⁹ Grecia.
phocus.i.por vn hijo de Caco.
phonascus.i.maestro q̃ adoba la boz
phoneis.entos.interpretatur vocalis
phœnicoterus.i.aue dealas bermejas
phœnix,icos,varon de phenicia
phœnissa.æ.por muger de Phenicia.
phor phoros,interpretatur fur
phorbas.antos .filius Priami
phorcin deus marinus,qui phorcus.
phos.otos.interpretatur lumen
phos photos,interpretatur vir
phrater,interpretatur tribulus
phrear.atos.interp.puteus.
phren.enos.interpretatur mens
phrenitis non phrenesis,la frenesia
phryx.ygis.por vn varon de Frigia
phrygia.æ.por muger de Frigia
phthiri.iros.interpretatur pediculus.
phtisis.is por tisica dolencia
pica .æ.por la picaça
picenum piceni la marca de ancona
picentinus.a.um cosa de alli
picus.i.varõ fue buelto en aãlla auc.
pydes,etos,n.pro viri
pyga.æ.interpretatur clunis
pagargos,i.specie d⁹ Aguila y ciervo
pygres. tos,nomen viri proprium
pyla.æ.por la pelota para jugar
peleus,ei.el bonete,o caperuça
pyla.æ.por el pilar para sostener
pylene.es.por vna ciudad de Etolia.
piles,etos.no.pro.viri
pylos.i. ciudad cerca de Thessalia
pilus.i.por el pelo dela cabeça.
pipo pipas,por piar el halcõ
pipillo.as.por cantar el gorrion
piper.eris.por la pimienta.
pitiso.is por barir el farro
pyr pyros.interpretatur ignis
pireus.ei.por vn puerto de Athenas
pirus.i. por el peral
pirum.i.por la fruta deste arbol
pyragmon.onis,vno delos Ciclopes
pyramis,idis,cosa que sube ẽagudo.
Pyrene.es.por los montes pireneos.
pyretrũ.i.por el pelitre raiz conocid⁹
pyrgoteles.is.sculptor gẽmarũ. (da
pyrois.tis vno delos cauallos d⁹l sol
pyropus.i.por el carbuncol piedra.
pistaciũ.ij.el alhozigo arbol y fruta.
pistis is.n pro.de vna naue
pitheus.vn rey de Treezen
pituita,æ.la flema humor
pytelcon.ontis.por vn varõ griego.
pitys.yos.interpretatur pinus
pythmen,enos.interpretatur fundus
pythagoras,æ.n.p.d⁹ vn philosopho
pythius a.um.cosa de Apollo
pitissima.is.mẽpretat irroratio,immo.
pitilysma,atis.por aquello mesmo
pythõ.is.la serpiẽte q̃ mato Appollo
placus.untos.interpretatur Placẽta.
plaudo.is.por fauorecer cõ hozyma
planes,etos,inẽpretat d⁹ceptor.(nes.
plaga.æ.por region,o playa.
plaga,æ.la red para tomar fieras
plaga.æ.por la llaga,o herida
platanon.onis.lugar de Platanos
plebs,ebis.por el pueblos
pleuron,onos.ciuitas est Actoliæ
plico.as.por plegar
plecto,is.por herir,o punir
plutax.nomen proprium viri.
pneuma.atis.por el spiritu
podagra.æ.por la gota de los pies
podalirius,ij medicohijo d⁹ esculapio
pederis.is.vestidura hasta en pies
poesis.is.la poesia arte (dad
poema la obra del poeta
poemen,enos.interpretatur pastor
polis.interpretatur ciuitas
politis,idos,ciuis femina.
polidamas,antos,vir. Troyanus
polychir,iros.interp.multimanus
polydorus.i.vn hijo del rey Priamo
polymnestor,oris.rey fue de thracia
polyneces nomẽ,ppriũ viri celebre
polyphemos,vnus ex Cyclopibus.
polycletus.i.vn entallador,o statua
polypus.i.pulpo pescado. (rio.
pollex.icis.el dedo pulgar
pollis,inis.lo sotil de la harina
pollux.cis.hijo de Jupiter
poltim.inos.rex fuit Thraciæ
ponpholix,por la louadura descoria
pompholix,igos.interpretatur bulla
pondo in plurali.por libra.
pondus.eris.por la carga
pone ppositio & aduerbiũ. por tras.
ponos,interpretarur labor v⁹l dolor.
pontus.i.por el mar
popa.ę.la grossura del vientre.
popeanum,cierto afeyte demugeres
popisma.is herida dvna mão cõotra
poples,itis.la rodilla por detras
populus,i.por el pueblo
porsena.ę.rey delos Ethruscos.
portio,onis,la parte,o racion
portulaca.ę.la verdolaga
posidon.onos.interpretat Neptunus
posteri.orum.los que vernã despues
postis is.por la puerta de madera
posticus.a.um.por cosa trasera
postic⁹.i.el postigo puerta d⁹ trasera.
postridie aduerbiũ.vn dia despues.
potior.iris alcançar lo desseado.
potis.e.por cosa que puede
poto,as,por beuer o dar a beuer
prepræpositio,por ante (rada.
Preceps.itis,cosa perturbada,o acele
præcino,is,cantar delante

præcipito.as por derribar,o caer.
præcipio,is.mandar enseñando
præcox.ocis,por cosa temprana
Præcoquus.a.um.por aq̃llo mesmo
prẽcordia.orũ.porlas,telas dl coraçõ
præcurro,is.por correr delante.
prędo onis.por el robador
prædico.as.por predicar
prędico.is.por dezir antes
præneste,is.vna ciudad de Italia
præpedio,is.por impedir
prepes etis por cosa ligera q̃ buela
præputium.ij.por el capullo dl &c.
prẽsedis.el abonado en heredades
prẽripio,is.por arrebatar antes
præstigiæ,arũ.juegos de passa passa.
præsto indeclinabile.por cosa psente.
prẽsul.ulis.por prelado,o prelada
prẽter prẽpositio por sacãdo a fuera
pref byter.iri.interpretatur Senior
prester.eris,cierta especie de sierpe.
prester.eris,llama del cielo
prex.ecis por el ruego (omedõ
priamus.i.rey de Troya hijo de La⁹
priamides.æ.hno,o nieto de Priamo
Priamis idos.hija,o nieta de.Priamo
priapus.i.pos el dios delos huertos
pridie.por vn dia antes (dad
primates,tũ. los principales dela ciu
primores orũ,aq̃llos mesmos
pristin⁹.a.ũ.cosa d⁹ pocos dias passa⁹
pronuus.i.por el bisabuelo (dos
probrum.i.por el denuesto
prob⁹.a.um.cosa buena y ,puechosa.
procella.æ.por tempestad
Proceres.ũ.los principales varones.
procerus a.ũ.cosa grãde en su specie
proculco.as.hollar,o tropellar
procumbo.is.por caer lexos
prodigo,is.egi por destruyr
prodigus.a.um.cosa gastadora
prodo.is.manifestar,o dar por tray⁹
profanus.a um.cosa no sagrada,(ciõ.
profestus.a.um.cosa de no fiesta
proficio.is.por aprouechar
proficiscor.eris.partirse a algũ lugar
profiteor.eris.hazer profession
profor.aris.por hablar
profugio,is.huyr a lexos.
profundo.is.por derramar mucho
profundus.a.um.cosa honda.
Profusus.a um.el q̃ derrama mucho
progenies,ei.por la generacion
prohibeo.es vedar y apartar.
proles.is.por la generacion
proluo,is.mucho lauar
promãtis.idos.interpretat vaticinãs.
prometheus.ei.hijo de Iapeto
Promethides.ę.hijo de aqueste.
promineo.es.estar encima
Promo.is sacar lo guardado
pronepos,otis.por el bisnieto
propneptis,por la bisnieta
Pronuba.æ.por la madrina de boda
pronus a.um.cosa cuesta ayuso
propago.inis.la prouena dela vid
prope prępositio.por cerca ẽ lugar
propertius.ij.nombre de vn poeta
propino,as.dar a beuer dloq̃ beuiste
Propõtis elmar cerca dconstãtinopla
prophetes æ.el profeta varon
prophetissa.æ.la pphetissa muger
prophetis.is.por lo mesmo
Propter prępositio para dar causa
protinus aduerbium.por luego
prosa.æ.la diosa q̃ endereça el parto
prosa,æ,la oracion prosa
proserpina.æ.muger de Pluton
prosucha.ę.el hospital de pobres
prosymna.ę.vna ciudad de Thessalia
prosper.a.um.cosa de prosperidad
proteus,i.vn dios de la mar
protogenes.is. por primo genito.
prototypon.el original
Prudens.entos.n.p.viri
prurigo.inis.la comezon
Prunus.i.el ciruelo arbol
psallo.is.por cantar
psaltes.æ.por el cantor
psaltria æ.por la cantora
psar.aros.interp,sturnus
pseudo in compositione.pro falso
pterix,interpretatur ala auis
ptisana.æ.el ordiate,o fresadas
ptolemę⁹.i.nõbre d reyes d egypto
ptolemę⁹,mathematico fue notable.
ptos cos,interpretatur lepus.oris
pubes.is por el pendejo
publipor.oris.el moço de Publio.
pudes.entes.n.pro.viri
pudicus a.um.cosa casta
Pugil.gilis,luchador,oluchadora
Pugillares.las tablillas para escriuir.
pulex.cis.la pulga
puls.tis,por las puchas
puluinar.aris.estrado de almohadas
puluis eris.el poluo
pungo.is.por punçar.
pupa.æ.la muñeca
pupus.i.el muñeco
pupula.æ.la filla del ojo
pupillus.i.por el pupilo
pus puris,por la podre.

Quadrigæ.arum.carro d⁹ quatro cauallos.
quadragies aduerbiũ. quarenta vezes.
quadrãs.tis.la quarta parte de doze.
quadrimus.a.um cosa de q̃tro años.
quadringẽties.quatrocientas vezes.
questus.us.por la ganancia
quæro.is.por ganar,o buscar
quallus.i.por el canastillo
quater aduerbiũ.por quatro vezes.
quaterni.æ.a.por cada vno quatro
quatio.is.quassi,por sacudir
queror.eris.por querellarse
quercus.us por la enzina arbol
Quæso.is.quæsumus.por rogar
questus us.por la querella o quexa
quies.etis.por la holgança
quiquatria.orũ.fiestas erã d⁹ Minerua
quincũs. cis.las cinco partes d⁹ doze
quinquagies aduerbiũ.cq̃ẽtayezes
quigẽties aduerbiũ.quinientas vezes
quinquies aduerbiũ.por cinco vezes
quinqueni,æ,a.por cada cinco
quinquageni.æ.a por cada cincuẽta.
quingẽteni.æ.a. por cada quiniẽtos.
quirim⁹.i.Romulo,rey d⁹los romãos
quiris.tis.Por el Romano
quisquilię.arũ.porfrascas casi nadas
quisquilia.æ.por la coscoja arbol
quintilis.is.por el mes de Iulio.

RAbula,æ.por el abogado idocto
racipolis.is.rex fuit barbarus
rapio.is.por arrebatar (el rauano
rapum.i.por el nabo. Rapha⁹,i por
rastrum.i.el rastro o rastrillo
raucio.is. por ronroquecer
rebellio.onis.por la rebeldia.
recedo,is.por recaer
recido.is.penultima lõga por cortar
reclino.as.por inclinar,o recostar
recumbo.is.por acostarse
recuso.as.por rehusar
recutitus.a um circumcidado
reculdo.is si.por abrir lo cerrado
redigo.is,egi,por reduzir
redimio.is.emi.arrendar,o redemir
redimiculũ.i.por el ornamento
reddo.is.por tornar a dar
redoleo.es.por oler bien
refercio.is.si por recalcar
reficio.is.eci.por rehazer,o restaurar
refringo.is por quebrar
refuto.as.aui.por redarguir
releo.es.eui.por raer,o quitar
reliquię.arum.por las reliquias
remanco.es.si.por quedar
remex.igis,por remador,o galeote,
ren renis.por las renes,o riñones
reot,eris. por pensar
reperio is.por hallar
repo.is.psi.por entrar no sintiendose
requies.ei.por la holgança
requiro.is,siui,por buscar,o requerir
resideo.es.por estar mucho assentado.
reses.dis.el que esta mucho assentado
resileo,es. por saltar atras
respuo.is.por menospreciar
restis.is.por soga,oristra
resulto.as.aui.por resurtir.
reticeo.es.por callar mucho
retinaculum.i.por el retenedor.
rhadamantis.idos.filius Iouis
rhamnes.etis.vn varon dsl virgilio,
rhax.agos interpretatur acinus.i.
rhebus.i.vn nombre de canallero
rhæda.æ.por el carro o carreta
rhegium.ij.vna ciudad de Italia.
rhetor. is.por el orador Rhetorico
rhin.inos,interpretatur naris
rhinoceros.is.vn aimal no conocido
rhyphei.orũ.mõtes sõ Septẽtriõales
rhodan⁹.i.el ros o rõa,rio d⁹ Frãcia.
rhodos.i.por la isla y ciudad d⁹ Rho
rhododaphne.es.por el adelpha(das
rhodope.es.por vn mõte de thracia.
ringo.is,por reñir o rifar.
ringor.eris.por lo mesmo
rito.as,a quo fuit ,prito as . irrito.as.
ritus.us.la costumbre antigua
rogus.i.por el fuego
ruber,a.um.por cosa bermeja
rubigo.inis.por herrũbre o añublo
rubrica.æ.por el almagra
rubus.i.por la çarça mata conocida.
robur.oris.por robre o fuerça
rudens.tis.por la cuerda d⁹la naue
rudis.e.cosa nueua o no labrada
rudis.is.la vara del alcalde
rudo.is.rudi.por rebuznar
rudus,vel rudes.la suziedad o vassu
rufe.arũ.Cãpaniæ oppidũ. (ra.
rumex,icis,la Romaza yerua.

ruo.is.por caer o derribar.
ruſpina.æ.opidum Aphricæ.
rulticus.a um.por coſa del campo
rutenꝰ orũ.pueblos ſon de Alemaña
rutuli.orum.pueblos ſon de Italia
ruſulus.a.um.por coſa roxa o ruuia
rutuba.æ.por vn rio de Italia
rutupe.es.vna ciudad de Sicilia
Sabura.ę.vn capitan de Africa
Sabinus.i.vn rey delos Sabinos.
ſagus.i.l' ſaga.æ el adeuino,o adiuina
ſalaminis,is.vna ciudad y isla de gre
ſales ium.por los donayres (cia.
ſalix.icis.por el ſalze arbol.
ſalmacis,nympha & fons
ſalio.is.p.r ſaltar
Salomon.rey de los Judios
ſalome.es por muger Judia
ſalpe.es.nõbre d vna muger partera
ſalpica.ę. cierta ſerpiẽte en africa.
ſalpinx.gos. interpretatur tuba
ſalſugo,inis.por el ſudor dela ſal.
ſalto.as.por baylar.o dançar
ſaluber.bris.bre por coſa ſaludable.
ſalum ſali.por la mar.
ſambuciſtes æ.el q̃ tañe ſambuca
ſambuciſtria.a por la que la tañe.
ſamos.i inſula maris Ionij
ſamnus.is.hõbre de Sãnio en Italia
ſancio.is.xi.por eſtablecer
ſandis is.yerua para teñir colorado.
ſandicinus a um.coſa deſte color.
ſaperda.æ.por vn cierto peſcado
ſapis is.por vn rio de Lombardia
ſapo.onis.por el xabon
ſaphirus i.çafirpiedra preciosa
ſappho.us.poetis mitylenæa.
ſarcina.ę.por carga,o ſarcia
ſarcio.cis.por coſer y ſurzir.
ſarcophagus.i.genus lapidis.
ſardis ium ciuitas eſt Aſię
ſardonix ichis cierta piedra preciosa
ſarmates.e.vn varon de Tartaria
ſarmatis idis muger de aq̃lla tierra.
ſarpedon .onos.filius eſt Iouis
ſarracum.i.por el carro
ſarcina.æ.por vna ciudad de Italia
ſarx ſarcos interpretatur caro.
ſaſſõ.onis.isla ẽtre Brũduſio yEpiro.
ſaties,vel Satias,por el haſtio
ſatelles.el armado q̃ acõpaña a otro
ſaturnalia.orum . fieſtas eran d' Sa
ſcabo.is.ſcabi por raſcar. (turno
ſcalæ arum por las eſcaleras.
ſcalpo.is.ſcalpſi raſcar,o eſculpir
ſcando.is.por ſubir.
ſcamnum.i.por el eſcaño.
ſcelus eris. porgran pecado
ſcepſis ios interpretatur excuſatio.
ſchema,atis.fugura interpretatur
ſcyphus.i.vaſo era para ſacrificar
ſcythes.æ.nombre de Tartaria
ſcythis idis.por muger de alli
ſcitꝰ.a.um.por coſa hermoſa o ſabia.
ſciſcitor.aris. preguntar para ſaber
ſcolex ecos.interpretatur vermis
ſcolopendra.herba eſt & animal
ſcolops opis,interpretat palꝰ paludis.
ſcomma.atos.interpretatur facetię
ſcopę arum ſcoba para barrer
ſcopo.is.por barrer con eſcoba
ſcor,atos.interpretatur merda.
ſcrobs ſcrobis por el hoyo
ſcrupulus i por cierta pe a
ſcruptus.i.por la piedra
ſcrupulus.i por la pedrezita,ochina
ſcurra.æ.por el truhan
ſebetus.i.vna fuente de Napoles
ſeco.as.por cortar.
ſecuris,porla ſegur,o hacha darmas
ſecurus.a,um coſa ſin cuidado
ſecus prępoſitio.por cerca
ſecꝰ aduerbiũ.por en otra manera
ſecundum prępoſitio.por ſegun
ſedes,is.por el aſſiento.
ſeſſile.is.por ſilla de aſſentar
ſeditio.onis.bollicio,o alboroto
ſedulus.a.um por coſa diligente.
ſeges.etis per la mieſſe dela tierra
ſeleis-entes.ciuitas eſt Homero
ſeligo.is,por apartar lo eſcogido
ſemel aduerbium por vna vez
ſemis.iſſis,por la mitad de la libra
ſemis aduerbiũ pormedio dlo ẽtero
ſenecio ſenecionis,por vejezuelo
ſenium ij.por la vejez
ſenones,pueblos ſon de Francia
ſenſim aduerbiũ por poco a poco
ſeorſum aduerbiũ,apartadamente
ſentes ium.por las eſpinas
ſeps.is. por ſeto,o cierta ſierpe
ſepes.is.por aquello meſmo
ſepar.por coſa deſigual
ſepelio.is.por enterrar
ſepia.æ.por la xibia peſcado
ſepio.is.pſi.por cercar de ſeto
ſeptẽni æ.a.por cada vn ſiete
ſequana.æ.por vn rio de Francia
ſequani.orũ pueblos cerca deſte rio.
ſer ſeros.vir ex Serica regione
ſerapis.idis dios de Egypto
ſeres.i i.ciertos pueblos orientales
ſero. as.aui.porcerrar con cerradura
ſero.is.cui.por ſembrar
ſeria.æ.por tinaja,o vaſija
ſeria.orum por las veras no burlas.
ſericus.a.um.por coſa de ſirgo
ſerotinus a um.por coſa tardia
ſeriphos vna isla del arçapielago
ſerta,orum.por las guirnaldas
ſerum i.por el ſuero dela leche.
ſeſtes ciudad de Europa
ſextillis por el mes de Agoſto
ſextãs,antis.las dos partes de doze.
ſextarius,ij.cierta medida
ſeſoſtris.is.por vn rey de Egypto
ſeuerus.a um.coſa graue.
ſibaris,ciuitas Apuliæ
ſibilus.i.por el ſilbo
ſibina.æ.genus eſt teli
ſica.æ.daga,o copagoria
ſicarius,ij.por el homiziano
ſicania.ę. por la isla de Sicilia
ſicanus.a.um.por coſa deſta isla
ſiculus.a.um.por lo miſmo
ſycomorus.i.la higuera moral
ſicheus.i.el marido de Dido
ſidereus,interpretatur ſereus.a um.
ſido ſidis ſidi.por hazer aſſiento
ſydus.eris.la conſtelacion
ſyla.æ.vn boſque de Lucania
ſyler.eris. por la vimbrera
ſiler ſileris,vn rio de Italia
ſilex ſilicis,la pedra pedernal
ſiligo.is.el aſcãdia,o trigo candial
ſiliqua.æ.la vayna dela legũmbre.
ſilarus.i.vn peſcado del Nilo
ſymbolum.i.la cõtueniencia.
ſimiꝰ.i.el mono. ſimia.æ.lamona.
ſimois,entos.vn rio de Troia
ſimon.onis.philoſopho d athenas
ſymplegas ſymplegadis . ſaxũ iuxta bosphorum.
ſymphonia.æ. por la conſonancia
ſimulus a.um.coſa roma vn poco.
ſynagoga.æ.interpretatur conuẽtus.
ſinapis.is.la moſtaza,o xenabe
ſnapi,quod latine ſinapis.
ſyncerus.a.um.por coſa limpia
ſinciput.itis.por vn pedaço d cabeça
ſydõ.onis.por vna ciudad d fenicia.
ſindõ ſindonis.lintheũ ex ſerico
ſinguli.æ.a.por cada vno
ſingilis.is.por Guadaxenil rio
ſynhedra ę.interpretatur conſeſſus
ſynodus.interpretatur conſilium
ſinon.onis.por vn varon griego
ſino.is.ſini por dexar
ſinopis,is.por vna ciudad de ponto.
ſynteresis,interpretatur conſeruatio
ſinueſſa.æ.por vna ciudad de Italia
ſinum.i.la barreña para leche
ſinus.us.el ſeno,o golfo
ſiphax.acis.por vn rey de Africa
ſympharist.ij.por el velo pa ſombra
ſipho.onis.el aguatocha
ſipꝰ.untis.por vna ciudad d' Apulia.
ſyracuſæ.arum.Zaragoça d Sicilia
ſyren ſyrenis,animal aquatile. (pha
ſyrinx.gis.por la ſiringa,o vna Nym
ſyrus.a.um. coſa de Syria
ſys.yos.interpretatur ſus ſuis
ſiſer.eris.por cierta rayz hortenſe
ſiſymbrium.ij.el axedrea yerua
ſiſto.is.eſtar quedo,o durar
ſiſto,is.ſtiti eſtancar,o hazer eſtar
ſithon.onis.por vn monte d Thracia
ſiticen.inis.el tañedor delos mortuo
ſiticina.æ.por la tañedora aſſi. (rios
ſmaragdinus.a.um coſa deſmaralda.
ſmilax.acis.cierta ſpecie de yedra
ſoboles.is.la generacion
ſocer ſoceri el ſuegro
ſodoma æ.ciudad de paleſtina
ſoleo.es.acoſtumbrar
ſocors.dis.por coſa deſcoraznada
ſodalis.is.cõpañero enlos plazeres.
ſolen.enis.aquæ ductus ſiue piſcis
ſoliũ.ij.la ſilla real,o caldero d banos
ſoluo.is.por pagar,o deſatar
ſolox.ocis.lana groſſera de cabras.
ſophia græce,eſt ſapientia latine
ſophocles,poeta tragicus.
ſophiſtes.e.philoſopho fingido
ſoppos.i.interpretatur ſadiens
ſophroſyne.es.interpretat modeſtia.
ſophos aduerbiũ,interpretatur ſapiẽ.
ſopio,is.iui por adormecer a otro.
ſora ſorę.vna ciudad de Italia
ſoracte,tis vn mõte cerca de Roma.
ſorex.icis.por el forzẽ.o raton.
ſorbillo.as ſorber a menudo
ſordes.iũ.por la ſuziedad.o auaricia.
ſoror.oris.por la hermana
ſortes.iũ.la reſpuesta de los dioſes
ſoſpes.is.ſanoy ſaluo hõbre o muger
ſoſpita.æ.por coſa hẽbra dſta mãera.

ſoter eris interpretatur ſaluator.
ſpado.onis por el caſtrado
ſpadix icis por el razimo d' datiles
ſpanis ios.interpretatur raritas.
ſpargo.is.ſi por derramar
ſpecus.us por la cueua.
ſpelæum.i por aquello meſmo
ſpelinx.cis.por eſpelunca
ſpelunca.æ por la cueua
ſperno.is.por menoſpreciar
ſphix,l' ſphinx is aſiamal noconocido
ſpinter is la trẽça dela veſtidura.
ſpiculũ.i por lança,ſaeta,o carcllo
ſpio.us vna ex Nymphis
ſpondeo ſpondes,por prometer
ſpolia.orum por los deſpojos
ſpoletum.i.lugar de Italia
ſponſalia.orum.los deſpoſorios
ſponte aduerbiũ, voluntariosamẽte.
ſplẽ is.por elbaço dela aſſadura(mo
ſpurius.ij. por el baſtardo,no legiti
ſtabilis.e.por coſa q̃ eſta y pmãece.
ſtatiua.orũ.eſtãcia del,real pa poco
ſtrabo.onis.el turnio hombre. (tjo
ſtraba.ę.la muger turnia
ſtrages.is.el ſtrago de muertos
ſtragulũ.i.repoſtero,o ſilla,o albar
ſtater.eris.el peſo,o balança (da.
ſterno,is.por ygualar lo aſpero
ſtrear.atos.interpretatur ſeuum
ſterto.is.por roncar durmiendo
ſtratoma,atis.ſpecie de vlcera (uo
ſtrũceros.is.por vna eſpecie d cier
ſthenel'.i.hijo d Capaneo y Euadne
ſtrigo.as.a q̃ ſuit inſtigo.as.caſtigo.as
ſtrenos,interpretatur robur
ſtrimui.ios.por el alcohol
ſtipo,as.por tupir,o conſtribar
ſtilus.i.graphium por el punçon
ſtipis,itis.por el tronco
ſtirp's.pis.por el arbol,o generacõ.
ſtrix ſtrichos.interpretat tricenturia
ſtyx.gis.aqua inferorum
ſtirax.cis.por el ſtoraque
ſtlopus.i.por el ſonido d'los buche
ſtorax.is.por aquello meſmo. (tes
ſtoni.populi ſunt Euganeorum
ſtrategis,interpretatur dux femina
ſtrepo,is.por hazer eſtruẽdo cõ los pies.
ſtrideo.es.por rechinar cõlos dientes
ſtriga.æ.por el manojo.
ſtrigilis.is.por la ſartẽ,o eſtregadera
ſtringo.is.xi.por apretar. (ra.
ſtrimõ.onos.fluuius eſt Thraciæ
ſtrix.is.por bruxa,o cierta aue nocẽ
ſtruo,is por edificar,o ordenar. (na
ſtrues,is.eſt lignorum congeries.
ſtupeo.es por paſmarſe de eſpanto
ſtupidus,a.ũ.qđ motu,& ſẽſu caret
ſuadeo,es.por induzir con razones
ſub prępoſitio.por debayo.
ſuber.eris.por el alcornoque.
ſubtus.por debaxo ſin medio
ſubter.por aquello meſmo.
ſubſcus.vdis por el targo,o ſoũña
ſuccollo.as.por traer enel cuello
ſubula.æ.por el aleſna.
ſuccumbo.is.por caer,o ſer vẽcido
ſucerda.ę.ſuis ſtercus.
ſudis.is.por vara para tirar.
ſueuus.i,populi Germaniæ
ſuffimen,inis.por el ſahumerio
ſupellex.tilis.por el alhaja de caſa.
ſuperſtes,is.porel q̃ biue ſobre otro
ſuper prępoſitio.por ſobre
ſuppritæ arum por ayuda d gente.
ſuppleo.es.por ſuplir.
ſupparus i.por la vela,o tienda
ſupplex icis por coſa humilde
ſus ſuis por el puerco,puerca.
ſuſurris,i.por el zumbido.

TAbes.is por la ſãgre corrõpida
tabi tabo.por aquello meſmo.
trabraca.æ por vna ciudad d'africa
tachys.cos.interpretat velox.cis.
Taygeta.æ.vna ex Pleiadibus.
Taynarꝰ.i.vn mõte d Lacedemonia
talas.interpretatur miſer. (mæ.
talpa.æ.por el topo animal.
talus.i.por el carnicol.
talio.is.por la pena pl tãto por tãto
tanaquil por vna muger Romana.
tango.is.tetigi.por tocar.
tantundẽ.tantidem.por otro tanto.
tapes-etis,tapete,o alcatifa.
tarbaryx,nomen proprium viri
tartarus.i.por el infierno)
taurnias.atis,vnus ex titanibus.
tecmor.oros,interpretatur finis.
tegea.æ.opidum Arcadiæ
teges.etis.por cabaña,o choça
tegeticula.ę.por la pequeña cabaña
tego.is.por cobrir
telchin,inos populus Cretæ
telegonus.i.filius vlyxis.
telephꝰ.i,hijo fue d Hercules y auge
telemachꝰ.i.filꝰ vlyxis & penelop.
telemus.i,por vn propheta d'los Ci
telos,interpretatur finis. (clopas
telõ.onos.interpretatur publicanus
tellus.is.por la diosa de la tierra
temetum.i,por el vino
temiſtocles,dux Athenienſium
temno.is,tempſi,por menoſpreciar
temo.onis.por timon de arado
tẽpe,por vn valle de Theſſalia (çar
Tẽdo,is,tetẽdi.por eſtẽder,o ẽdere
tenedos,por vna isla ẽfrẽte d troya
tenuis.ę. por coſa ſotil y delgada.
tenus prępoſitio.por haſta
tepefco,is,por entibiarſe.
terapne.es.por aldea d Lacedemõia
teredo,is.por guſano dela madera.
teren.enos.interpretatur tener
teres.etis,por coſa rolliza.
tereus,ei.por vn rey de Thracia
tergeo,es,tergo,is.por alimpiar.
termes.is.por el renuevo d'l arbol.
terreo.es.por eſpantar
terni,æ.a.por cada tres
tero,is.triui.por holgar,o gaſtar.
teſtudo.inis.por el galapago
teſqua,loca deſerta & inculta
thetys.yos.por la diosa dela mar
tetra,interpretatur quatuor
tetragramatõ.i.quatuor literarũ.
tetrarcha.ę.por vno delos pricipes.
tetricꝰ.a.ũ. por coſa ſeuera y graue.
tetrix.gos,interpretatur cicada
texo.is.texui.por texer.
thales,vnus ex ſeptem ſapiẽtibus.
thamyris,por un cantor de Thracia
tharſis.bos.nomen proprium viri.
thaumas.antis,vnus ex Gigãtibus.
thebais,idos.opus de Thebis.
thebæ.arũ.por vna ciudad d'Aegypto
thebe.es.por vna ciudad d'Aegipto
theca.æ.interpretatur capſa.
thenis.idos.Dea varicintorum
thenar.os.interpretat vola manus
theodorus.i.nõbre proprio d'varõ.
theodoricꝰ.i.porvn rey d'los godes
theodoſiꝰ.ij.vn ẽperador de roma.
theogõis.dos.por vn poeta celebre
theõ onos.nomẽ celebre multorũ
ther.eos,interpretatur fera.
thera.ę.inſula,Calimachi patria
therinus,a.um.por coſa de eſtio
thermæ,arum.por los baños.
therſites.es.por vn griego muy cos
thes-tos interpretat ſeru .(couarde
theus.i.por vn rey de Athenas.
theſis interpretatur poſitio.
theſtylis nomen proprii fœminæ.
thetis.idis.por la madre d' Achiles.
thygater.eros,interpretatur filia,
thymus.i.por el tomillo mata
thoas.antos.rex Lemni inſulæ.
thominx.incos,por la romiza.
thops.pos.interpretatur adulator.
thorax.is,por las coreças,o jubo fu
thos.os.interpretat lupꝰ canariꝰ.(erre
thrace.es.por vna regiõ de europa
thrachin.is.vna ciudad de Bœotia.
thranos.eos interpretatur ſedes.
thraſcias,ventus ex Thraſcia ſpirãs
traſõ.onis.nomẽ proprii virorum.
thrax,acis.por varon de Thracia
thraiſſa.æ.por muger de alli.
trafibulus.i.Lacon fuit
thrix.cos,interpretatur capillus.
Thule.es por vna isla Septẽtrional
thus thuris:por el encienſo.
tiaras.æ.mitra Regum.
tibia,æ.dor la flauta.
tibiſcen.inis.por el que la tañe.
tibur.is.por vna ciudad de Italia.
tiburs.is,por coſa deaquella ciudad
ticinus.i.por vn rio d Lõbardia
tydeus.ei.pater fuit Diomedis.
Tydides,por hijo o nieto de,tydeo.
tilia.ę.por la tejo,arbol
time,es.interpretatur honor
timis-entos interpretatur honarat.
timon.onos.vir Athenienſis. (reo
timeꝰ.i.por vnphiloſophoPythago
tympaniſtes,æ.por el q̃ tañe adule,
o atabal.
tympaniſtria,æ,por la q̃ los tañe.
trigo.is.xipor la que los tañe
tigo.is.xi.por mojar.(naue d' Argo
typhis.is.por vn gouernador de la
tiphoeus.ei.por vno delos gigantes
tripon,vnus ex gigantibus
typhon.onis por vna eſpecie de co
meta. (lor violado.
tyrianthinus.a .um por coſa de co
tyrius,intos,oppidũ eſt Peloponeſi
tyrus,por vna ciudad de Phenicia.
titan.anis Sol,aut vnus ex titanibus
titillo.as.por hazer coxquillas
titillatus,us,por las meſmas.
tytyrus.i.nõbre ꝓprio d vn paſtor.
telepolemꝰ.i.por vn hijo d Hercules.
tmolus.i.Mõs Lydiæ.(y Aſtyochia

tofus.i. por la toua,o piedra arenisca
toga.æ. por vna vestidura d romãos
tolmas,antos viri nomen celebre.
tollo.is. sustuli, por alçar.
tomos,interpretatur incisio
tondeo.es, por tresquillar.
tono.as,tonui. por trónar.
tonitrum.trui. por trueno.
tronitru indeclinabile,por lo mesmo
topica.orum. libros de Logica.
torcular.aris. por el torno d hussillo
toreuma.is,por el vaso hecho a tor
torqo.es por atormẽtar,otorcer(no
torquis.is. por el collar de oro.
torris.is,por el tizon.
tot,indeclinabile.por tantos.
toxotes.æ. interpretaᷣ Sagitarius
toxotis.idos. Sagitaria.
trado.is. tradidi. por traspassar.
traduco.is. por traspassar,o acusar.
tragœdia.æ,carmẽ est tragicum.
tragula.æ.por el passador.
traho,is.xi,por arrastrar.
trames,itis. por la senda, o camino.
trans prepositio,por allende.
trapezꝰ.untos. ciuitas est Thraciæ.
trãsenna.æ,por ventana, o finiestra.
trebia.æ.vn rio de Lombardia.
trebula.æ,villis in Italia
tremo.is. por temblar temiendo.
tressis.is,por tres asses moneda.
treuir.i.pueblos son de Francia.
trias,ados.interpretatur trinitas.
tribulũ.i. por el trillo para trillar.
tribulus.i.por el abrojo.
tribus,us. por el tribu,o linaje.
tribrachys.eos,inᷣpretaᷣ tribreuis.
trica,æ. por la cazcarria,o ẽhetradu
trichiæ.arũ,por los cabellos (ra
triceni.æ.a.por cada vno treynta.
tricies aduerbiũ.por treynta vezes
triceps itis,por cosa de tres cabeças.
tricorpor,is.por cosa d tres cuerpos
tricuspis,idis.por cosa de tres puntas
tricteris.is. por spacio d tres años.
tries,is,por la tercera parte de doze
trigæ.arũ.por carro de trescauallos
triginta asses mõeda
trigõ.os. por figura de tres rincones
trygonus.a,um. por lo mesmo.
trigon.onis. por pelota dura
trygon.onis.por vn cierto pescado.
triochala.æ. por ciudad de Sicilia.
tripes.edis,por cosa de tres pies.
tryphon onos.nomẽ viri celebre.
tripudium.ij.por corro,o dança.
tripes.is. por atasfor,mesa d tres pi
triptotõ. por cosa de tres casos. (es
triton,onis,por vn dios del mar.
triquetra.æ. por Sicilia isla.
triqtrꝰ.a,ũ. por cosa d tres riconcs.
triuicꝰ,por vn lugar cerca d roma.
troas.adis.por vna region de troya
troezen.enis.oppidum atticæ.
tros.tros. vir troianus & rex.
trucido.as,por matar despedaçado.
trudo.is; por empuxar.
trutina, æ.por el peso,o balãça grã
trux trucis.por cosa terrible. (de
tuba.æ,por la trompeta.
tubicen.inis.por el que la tañe,
tubicina,æ,por la que la tañe,
tuber.eris.por la turma de tierra.
tuder.eris.opp. mediterraneũ ũbriæ
tuders. tis.por cosa d aqlla ciudad
tueor.eris.por mirar,o defender.
tugurium.ij.por cabaña,o choça,
tumulus.i.por el cerro,o sepultura
tumultus.us.por el alboroto.
tundo.is.por tundir,o herir.
tunica.æ. por vestidula interior
tuor.eris.por mirar.
turbo.inis.por toruellino.
turgeo.es.por hincharse
turritus.a.um.por cosa torreada,
turtur.por la tortola aue,

VAcia.æ.por el çancajoso.
vacienꝰ.i,por aqllo mesmo.
vacillo,as.por bambanear.
vado.is.por yr camino.
vacinium.ij, por violeta negra.
vadum,i.por el vado del rio
vafer,a,um.por cosa astuta.
vagio,is,por llorar el niño.
valde aduerbium por muy mucho.
vales.entos.nomen prepiti viri
valuæ.arum por las puertas.
vanus.i. por çaranda,o harnero.
vapidus.a.ũ.por cosa desuanecida
varus.a.um, por cosa tuerta.
varix,icis,por fiudo delas venas.
vas vadis.por el fiador dela psona.
vas vasis.por el vaso.
vates.is.por el adeuino por istinto.
vaticanus.i.por vn mõte de roma.
vber.is.por cosa fertil,o fertilidad,o
vcalegõ.onos.vir fuit Troianꝰ(tetta
vdis,interpretatur nullius
vectis.is.por barra de hierro.
vectigal,lis por la renta d iportatis
vectis insula ẽ oceam britanici.(cho
vehemẽter aduerbiũ.por muy mu
veho.is.porlleuar acuestras,oẽcima
vello.is,vulsi.por arrancar,o pecil
vellus,eris.por el vellocino. (gar.
velut.luti.cõiũctiões.por assi como
venefrũ.i.por vn lugar d Cãpania.
venaficꝰ.a,ũ.por hechizero cõ yer
veneo.is.ini.por ser vendido. (uas.
venetꝰ.a.ũ. por cosa pda,o d vẽcia
vẽilia,ę.por la nipha madre d eno.
venus.is.por la diosa d los amores.
venesiũ.ij, vna ciudad ẽtre apulia y
ver,is.por el verano. (lucania.
veratrum.i,por el vedegambre.
verbẽna.ę.por la grama propria.
vercingẽtoris.is.por vn principe frã
verber.is.por vn açote o vara (ces.
vereor.ẽri.por temer cõ verguença
verna.æ,por el siruo q̃ nãce encasa
verus,a.um por cosa verdadera.
veraro,æ.por vna ciudad de Italia.
vepres.ium,por las espinas.
verres.is,por el puerco berraco.
verro.is.por barrer.o raer.
versificor,aris.por hazer versos.
versus prepositio, por hazia.
veruex.ecis.por carnero.
veru indeclinabile,por asador.
vertagus.i.por el podenco can.
vertigo.is.el remolino, o desuanes
cimiento.
verto.is,por boluer alguna cosa.
vesenus.i,por vn mõte de Cãpania.
vesunius,ij. por aql mesmo monte.
vesulus.i.por vn monte de Italia.
vesper.eris,por la tarde,o strella.
vas,atis.por lo de nsa trra,o vãdo.
veternus.i.por la idropesia.
veto,as,aui,por vedar.
vetus.eris.por cosa vieja.
vfens.entis.por vn rio de Italia.
vibex,icis.por señal de golpe.
viburnũ.i.por vna specie de vibre.
vicies aduerbium,veinte vezes
viceni.æ,a.por cada veinte vezes.
vicem,a vice,por la vez,o la fortũa
vicus,i.por el aldea.
vidua.e.por la biuda.
victus.a,um,por cosa marchita.
vigesis,is por veinte asses moneda.
vigil.is.por velador,o veladora.
vinacium.ij. por granillo dela vua.
vinalia.orũ.por las siestas del vino.
vincio.is.vinxi por atar.
virus.i.por hedor,o ponçoña.
viriatus.i,por vn varon de España.
vis. im.ouis,aui por la fuerça.
viscũ.i.por liga pa tomar paxaros.
viscꝰ.is,por la carne,o entrañas.
viso.is.por yr a ver.
viticula.æ,por la vid pequeña.
vlciscor.eris.por vengar.
vlcus.eris.por la llaga cõ podre.
vligo,inis,por la humidad d la trra
vlyxes.is.por vn capitan griego.
vltor.eris,por vengador.
vltris.icis.por vengadora.
vltra præpositio,por allende
vnedo.onis.por el madroño.
vnguen,inis.por la grossura.
vnio,onis.por la perla.
volucris.is.por el aue.
volucer,cris,cre, por cosa ligera.
voluo.is,por boluer enderredor.
volubilis.e.porcosa q̃ assi se buelue
volusius.ij.nomen proprium. viri.
voluox ocis por gusano rebolton
voluox.is.por vn varon de Affrica
vomis.is.vel.eris.por la reja.
vomo.is.vomui por vomitar.
voueo,es.por hazer voto
vpupa.æ.por la abubilla aue
vrbs.is.por la ciudad de edificios.
vro vris,por quemar.
vrtica,æ,por la hortiga yerua.
vrgeo vrges,por constreñir
vsq̃ præpositio por hasta
vtica.æ.por vn lugar de Apulia.
vthar,atos.interpretatur vber.
vter.a,um. por qual de dos.
vter vtris.por el odre del vino.
vtica.æ.por vna ciudad de Africa.
vxor.oris.por la muger. (cano
vulcanalia.orũ.fiestas eran de vul
vulnus.is.por la herida con sangre
vulpes.is.por la rapoſa,
vultur vulturis por el bueytre.

XEnios,interpretatur hospes.
Xenium xenij, por el presente del huesped.
Xeros interpretatur siccus.
Xerãpelinꝰ.a.ũ.por cosa verde.
Xerolophos por fossario d muer
Xylõ.i interpretatur lignum (tos.

ZAcynthos,insula mari Iõio.
Zẽzenos,inᷣpretaᷣ Iupiter
Zephyrus.i. por viento occidental.
Zelotipus.i.por el celoso.
Zeuma.atis.figura de grãmatica.
Zeus dios interpretatur Iupiter.
Zeta por la vltima letra del alpha beto.
Zona zonę por cinta para ceñir.gi
Zone.es.

FINIS.

LICENCIA DEL

MVY MAGNIFICO Y MVYREVERENDO señor,el Prouisor del Arçobispado de Granada.

EL doctor Iuan de Salzedo,Prouisor,y gouernador de esta ciudad y ar
çobispado de Granada. Por quanto por su Magestad, y los señores de su muy alto consejo esta proueydo y mandado, que no impriman en estos reynos libros algunos sin que sean primero vistos y examinados. Y que cier tos libros como son Breuiarios,Diurnales,y libros de canto, Arte del mae stro Antonio de Lebrixa,y otros:antes que se impriman,los vean y exami nen los perlados y ordinarios,y que ellos den licencia para imprimirse:Auiẽ do visto el Arte del dicho maestro Antonio de Lebrixa que agora se quiere imprimir,el qual otras vezes a sido impresso, y que en el no ay cosa porque se deue dexar de imprimir,por la presente doy licencia para que el dicho ar te se pueda tornar a imprimir en esta ciudad. Fecha en Granada,a treze de Fe brero,de mil y quinientos y sesenta años.

El doctor
Salzedo.

APVD INCLITAM
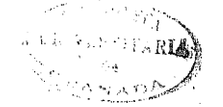
GRANATAM, ANNO.M.D.LX.
Mense Maio.